

Pascal Fontaine

Út Európa szívébe

1953–2009

**A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport
és az Európai Néppárt története
az Európai Parlamentben**

Hans-Gert Pöttering bevezetőjével
Joseph Daul előszavával

Magyar kiegészítés:

**A magyar kereszténydemokrácia útja
Európa szívébe**

Szerkesztette: Kiss Mária Rita

Barankovics István Alapítvány

Pascal Fontaine

Út Európa szívébe

1953–2009

**A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport
és az Európai Néppárt története
az Európai Parlamentben**

Hans-Gert Pöttering bevezetőjével
Joseph Daul előszavával

Magyar kiegészítés:

**A magyar kereszténydemokrácia
útja Európa szívébe**

Szerkesztette: Kiss Mária Rita

Barankovics István Alapítvány

A kötet kiadását az Európai Néppárt parlamenti képviselőcsoportja támogatja.

A könyv eredetileg franciául (Voyage au cœur de l'Europe. 1953–2009. Histoire du Groupe Democrate-Chretien et du Parti Populaire Europeen au Parlement europeen) és németül jelent meg (Herzessache Europa. Eine Zeitreise. 1953–2009. Geschichte der Fraktion der Christdemokraten und der Europäischen Volkspartei im Europäischen Parlament). Jelen kiadás az angol változat alapján készült (Voyage to the Heart of Europe 1953–2009. A history of the Christian-Democratic Group and the Group of the European People's Party in the European Parliament; Racine, 2009).

© Editions Racine, 2009

© Bővített magyar kiadás: Barankovics István Alapítvány, 2015

Felelős kiadó: Dr. Szényei Gábor András

With the approval of the EPP Group in the European Parliament / Az Európai Parlament EPP Képviselőcsoportjának engedélyével (Text/Szöveg © EPP Group in the European Parliament, 2015; Illustrations/Illusztrációk © EPP Group in the European Parliament, 2015)

Fordította: Nyuli Kinga és Miklós Katalin

Hungarian translations © Nyuli Kinga, Miklós Katalin, 2015

A fordítást szaklektorálta: Petrás Éva

A magyar fejezetek szerzői: Kiss Mária Rita, Petrás Éva, Szabó Róbert

Kutatási asszisztens: Lukácsi Katalin

A magyar fejezeteket szaklektorálta: Izsák Lajos

A magyar kiadás szerkesztője: Kiss Mária Rita

Olvasószerkesztők: Illés Andrea és Kis Kós Antal

Tördelés: Bárány Gizella, Jutai Péter

Korrektúra: Török Mária

ISBN 978-963-89921-3-0

Nyomdai előkészítés: Scholar Kiadó

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó a magyar kiadáshoz (dr. Szényei Gábor András)	17
Bevezetés	19
Előszó	23
Rövidítések jegyzéke	25
Köszönetnyilvánítás	31
Miért fontos megírni a Képviselőcsoport történetét?	33
Örökségünk és emlékeink átadása	33
A Képviselőcsoport mint a történelem alanya és tárgya	34
A könyv megírásakor használt módszerek: írott források, személyes beszámolók és törekvés az átláthatóságra	36
Miért adtuk a könyvnek az <i>Út Európa szívébe</i> címet?	36
A könyv felépítése	37
AZ ÚTTÖRŐK: 1952–1979	41
I. Az Egyesült Európa kiépítésének kezdete	43
A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport születése	43
Az 1950. május 9-én meghirdetett Schuman-terv és az „alapító atyák”	45
Az ESZAK mint az európai integráció felé vezető első lépés	47
A Képviselőcsoport mint szervezeten belüli szervezet	48
A kereszténydemokrata politikai család és az általa képviselt értékek	50
Az Európai Védelmi Közösség: csatlódás a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport számára (1953–1954)	52
Messinában az ügy új életre kel – a római szerződések aláírása (1955–1957)	55
II. Az új Európai Közösségek folyamatos felemelkedése	57
Az egységes Parlamenti Közgyűlés (1958): a pillangó ébredése	57
A Parlament hangsúlyozza függetlenségét azáltal, hogy Robert Schumant választja elnökéül (1958. március)	58
Euratom – „a politikai akarat problémája”	60

	A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport támogatja a közös piac mielőbbi megvalósítását (1958–1968)	63
	A népek Európájának születése	65
	Európa mint egyesült kereskedelmi hatalom	66
	A vámunió kiteljesedése (1968–1969)	66
III.	A közösségi modell megvédelmezése (1961–1966)	69
	A Fouchet-terv: félreértések és összetűzések a létrehozandó politikai unióval kapcsolatban (1961–1962)	69
	A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport nem fogadja el az egyszerű kormányközi együttműködés kialakítását	70
	Az „üres székek válsága” és a „luxemburgi kompromisszum” (1965. január – 1966. január)	73
IV.	A közös agrárpolitika, a kereszténydemokraták szívügye	77
	A Stresai Konferencia felvázolja a KAP fő irányvonalait (1958)	77
	A három mezőgazdasági maraton (1962–1968)	79
	A Mansholt-terv (1968), a KAP jelentős átalakításának előfutára	81
	A KAP továbbra is „a Közösség lényegi eleme, az integráció igazi magja” marad	83
V.	Hosszú út a monetáris unióig	85
	A Bretton Woods-i rendszer összeomlása (1971) monetáris válságot okoz Európában	87
	A „kígyó” csökkenti a valutaingadozást	87
	A párizsi csúcstalálkozó: cél egy „európai unió” (1972. október)	87
	A Képviselőcsoport a megfelelő erőforrásokkal rendelkező Európai Monetáris Alap létrehozását szorgalmazza	88
	A Kereszténydemokrata Képviselőcsoportot megerősíti az Európai Monetáris Rendszer megszületése (1978)	90
VI.	A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport kijátssza az Európai Parlament költségvetési ütőkártyáját	93
	Megerősített költségvetési jogkör: az 1970-es és 1975-ös pénzügyi szerződések	94
	A Számvevőszék működése Heinrich Aigner védőszárnya alatt	95
	A „Notenboom-eljárás”	96
VII.	A Közösség első bővítése (1972)	99
	Európa újraindítása Hágában (1969) újult lendülettel: a cél a Közösség beteljesítése, elmélyítése és kibővítése	99
	A Közösség kibővítése: az Egyesült Királyság csatlakozása elleni francia vétó visszavonása	100
	Új ír tagok csatlakoznak a Kereszténydemokrata Képviselőcsoporthoz, ám a britek számára még hosszú a várakozási idő	104
	A politikai unió útján továbbhaladva (1972–1974)	105

VIII.	Demokratikus változások Dél-Európa államaiban (1974–1975)	107
	A portugáliai „szegfűk forradalma” (1974. április)	108
	A ciprusi válság a görög ezredesek bukását okozza (1974. július)	109
	Franco tábornok halála és a spanyol demokrácia (1975. november)	110
IX.	A Közösség szociális politikája: a kereszténydemokrata ösztönzésre bevezetett újító politika (1953–1979)	113
	Az ESZAK korai eredményei	113
	A gazdasági és szociális ügyeknek kéz a kézben kell járniuk, mint „a tűznek és a lángnak”	114
	A lakosság által is érzékelt pozitív eredmények:	
	a munkavállalók szabad mozgása	116
	A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport párbeszéde a vállalatokkal és szakszervezetekkel	118
X.	A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport szolidaritást vállal a Szovjetunió által elnyomott nemzetekkel	121
	Berlin: a „szégyenfal” (1961)	122
	A magyar (1956. október) és a cseh (1968. augusztus) események vérbe fojtása	123
	Az 1975-ös helsinki csúcstalálkozó – vajon a Kelet és Nyugat közötti enyhülés valóság vagy csupán illúzió volt?	124
	A Képviselőcsoport merész kezdeményezése: az európai fegyverkezési együttműködés (1978)	126
XI.	Segély Afrikának – történelmi és erkölcsi örökségünk	129
	A kereszténydemokraták közreműködése az első (1963. július) és második (1969. július) Yaoundé-megállapodás létrejöttében	130
	A Loméi Konferencia: fordulópontra a kölcsönös szolidaritáson nyugvó kapcsolatok létrehozásának történetében (1975. február)	131
	A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport szélmalomharca az emberi jogokért Afrikában: az ellentmondások meséje	133
XII.	A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport mindennapjai 1952 és 1979 között	135
	Német–olasz összefogás a Kereszténydemokrata Képviselőcsoporton belül?	135
	Az első elnökök	137
	Európaiak Klubja	138
	Utazások és Európa felfedezése	139
	A nemzetek feletti titkárság létrejötte	140
	„Valóságos szerzetesek, akik reggeltől estig a szervezeteket szolgálják”	144
XIII.	Úton az első európai választások felé (1979. június)	149
	Az Európai Néppárt születése	149
	A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport lekörözi a Szocialista Képviselőcsoportot	152
	Közvetlen választás általános választójog alapján: a kereszténydemokraták „nagy reménye”	153

1979. június 10.: A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport és az Európai Néppárt D-napja	156
--	-----

AZ ÉPÍTŐK: 1979–1994 161

XIV.	Az újonnan megválasztott Képviselőcsoport összetétele (1979. július)	163
	A lenyűgöző német delegáció	165
	A másik „nagy” delegáció: az olaszok	168
	A belga, francia, holland, ír és luxemburgi delegációk legerősebb egyéniségei	170
XV.	A Képviselőcsoport politikája és felépítése az első parlamenti ciklusban (1979–1984)	175
	Giampaolo Bettamio megbízást kap a Titkárság kiépítésére és szupranacionális jellegének fenntartására	175
	Az EPP Képviselőcsoport meggyőzi a görög tagokat a csatlakozásról (1981. december)	180
	Egon Klepschet nem választják meg az Európai Parlament elnökévé, és Paolo Barbi lesz a Képviselőcsoport elnöke (1982)	180
XVI.	Van Aerssen kezdeményezése intézményi vitát okoz az EPP Képviselőcsoporton belül (1979–1984)	185
	Kettős stratégia: „kis lépések” és egy új szerződés	185
	A Genscher-Colombo-tervtől (1981. november) az Európai Parlamentnek az európai uniós szerződésről szóló tervéig (1984. február)	187
XVII.	Elismerik az Európai Parlament megosztott költségvetési jogkörét (1979–1984)	193
	Az 1980-as költségvetés elutasítása: „az igazság első lépése” a közvetlenül választott Parlament számára	194
	Az „Adonnino-doktrína” (1981): a költségvetés nem pusztán könyvelési irat, hanem politikai eszköz is	195
	A költségvetési krízis megoldása (1981–1984)	197
	Az 1982-es költségvetésre vonatkozó mentesítés megtagadása: figyelmeztetés a Bizottság számára	199
XVIII.	A Közös Agrárpolitika (KAP): „az erőforrások kiszivattyúzása”	201
	A felesleg botránya	201
	A mezőgazdaság modernizálása	203
	Az EPP Képviselőcsoport támogatja a Bizottság reformját	204
XIX.	Folytatódik a szovjet veszéllyel való szembenézés	207
	Az enyhülés kudarca	207
	„Sem vörös, sem halott”: a Euromissile-válság (1979–1984)	210
	A közös védelmi politika felé	212

XX.	Az 1984. júniusi választások után a képviselők újabb hulláma érkezik a Parlamentbe	215
	Siker vagy kudarc volt-e az 1984. június 14-i és 17-i parlamenti választás?	215
	Egon Klepsch visszaszerzi a Képviselőcsoport feletti hosszú távú irányítást	216
	Pierre Pflimlint az Európai Parlament elnökévé „koronázzák” 1984. július 24-én	219
	A felszólalási idő háborúja: „primadonnák” és „szürke eminenciások”	220
	Ciklusközi módosítások (1986. január és 1987. január)	221
	Az új főtitkár: Sergio Guccione (1986. február)	221
XXI.	Az Egységes Európai Okmány felé vezető út és a nagy belső piac – az „1992-es cél”	223
	Kedvező politikai légkör (1984. június–július)	223
	A „Kenguru-frakció” lendületet ad a belső piac ügyének	224
	A Bizottság Fehér Könyve: a közös belső piacot létrehozó dokumentum	227
	Az Európai Tanács milánói értekezlete: győzelem az európaiak számára (1985. június)	228
	Az EPP-frakció úgy dönt, hogy a lehető legtöbbet kell kihozni az Egységes Európai Okmányból (1986. február)	230
	Az EPP-frakció egyre erősödő elköteleződése az „1992-es cél” mellett	232
	A belső piac összességében véve egy sikertörténet	233
XXII.	A szimbólumok és állampolgárok Európája: az Adonnino-bizottságtól (1984) a maastrichti szerződésig (1992)	237
	A 12 csillag és Beethoven <i>Örömdája</i>	237
	A határellenőrzések megszüntetése	239
	Cserekapcsolatok a fiatalok számára	240
	Európai állampolgárság	241
	Az európai ombudsman	242
	A szavazati jog, illetve az önkormányzati és európai parlamenti választásokon jelöltként való indulás joga	243
XXIII.	A szegénység elleni harc és az emberi jogok védelme	245
	A Szaharov-díj megalapítása	245
	A Nőjogi Bizottság	247
	A jugoszláv válság menekültjei	250
	Emberi jogok a szovjet blokk országaiban	251
	Közép- és Latin-Amerika: totalitarizmus két formája között őrlődve	253
	„Aki éhes, az sosem lehet igazán szabad”	255
	Az észak-déli párbeszéd újrakezdése: a második loméi egyezmény	257
	A harmadik loméi egyezmény: „a furcsa előadás”	258
	A Lomé IV fő célja: a demokrácia támogatása Afrikában	260

XXIV.	A közvetlenül megválasztott Európai Parlament harmadik ciklusa: a Néppárt családja tovább bővül (1989–1994)	263
	A spanyol Partido Popular bevonása	264
	A brit konzervatívok kérelmét befagyasztják... (1989. július)	265
	...majd végül elfogadják (1992. április)	268
	Egyre több nő és fiatal az EPP-frakcióban	269
	Meghatározó egyéniségek erősítik az EPP sorait	271
	Az igazi meglepetés: Valéry Giscard d'Estaing érkezése (1991. december)	273
	Változások a Képviselőcsoport vezetőségében: Leo Tindemans elnöksége és a Titkárság új tagjai (1991. január – 1994. július)	274
XXV.	A berlini fal leomlása (1989. november), Német-ország újraegyesítése és a Szovjetunió megszűnése (1991)	277
	A váratlan forradalom	277
	A változás első jelei a Szovjetunióban	278
	Az EPP elnökségének moszkvai látogatása (1987. március)	279
	Repedések a szegényfalon (1989 eleje)	280
	A Képviselőcsoport reakciója a berlini fal leomlására (1989. november)	281
	Az EPP-frakció támogatja Németország Európai Unión belüli gyors újraegyesítését	283
	A Szovjetunió felbomlása (1991. december)	286
	A balti térség visszakapja helyét Európa térképén és a nyugati gondolkodásban	287
XXVI.	A jugoszláv válság (1990–1995) és következményei	291
	Európában újra háború tör ki	291
	Úton a nyugat-balkáni államok függetlensége felé	292
	Háború, mészárlás és etnikai tisztogatás Boszniában (1992–1995)	296
	A Vance–Owen-terv	297
	Az EPP-frakció humanitárius és politikai lépéseket tesz	298
	A bosznia-hercegovinai konfliktus lezárása	299
XXVII.	Az EPP-frakció szerepe a maastrichti szerződés (1992) létrejöttében	301
	A római ülésen (1990. november) a nemzeti és európai parlamenti képviselők a föderatív Európa létrehozását tűzik ki célul	301
	Gyors reakció arra a felismerésre, hogy Európa ismét egy kontinensként egyesül	302
	Az Európai Néppárt dublini kongresszusa (1990. november 15–16.) megfogalmazza követeléseit az 1991-es kormányközi konferenciák előestéjén	303
	„A Hatok Néppártja”: a maastrichti tárgyalások politikai katalizátora (1991–1992)	304

XXVIII.	A kereszténydemokraták rajta hagyják kézjegyüket a maastrichti szerződésen	307
	Komoly lépés az európai integráció folyamatában	307
	A dán népszavazás: fájdalmas elutasítás a lakosság részéről (1992. június)	309
	Az Európai Alkotmányról szóló Herman-beszámoló (1994. február)	310
XXIX.	A Közösség kibővül: Ausztria, Svédország és Finnország felvétele	313
	A tiszavirág-életű Európai Gazdasági Térség (1992)	313
	A semlegesség problémája	314
	Elmélyítés nélkül nem lehetséges a bővítés?	315
	Az EPP-frakció a három ország felvétele mellett voksol	317
 A REFORMEREK (1994–2009)		319
Az EPP Képviselőcsoport fejlődése 1994 és 2009 között: egy igazi sikertörténet		321
XXX.	Az EPP-frakció Wilfried Martens elnöksége idején (1994–1999)	325
	1994 júniusában új tagok csatlakoznak a Képviselőcsoporthoz	325
	A Párt elnöksége kezébe veszi a gyeplőt (1994. július)	330
	Halálos veszély a jobboldalról érkező riválisoktól: a Kohl–Martens-stratégia és utóhatása	333
	Az 1998. március 24-i „bungáló beszélgetések” és a Forza Italia csatlakozása a Képviselőcsoporthoz 1998. június 9-én	336
XXXI.	Az EPP-ED Képviselőcsoport Hans-Gert Pöttering elnöksége idején (1999–2007)	339
	Óriási győzelem: az EPP-ED Képviselőcsoport a Parlament legnagyobb politikai erejévé válik (1999)	339
	Hans-Gert Pöttering lesz a Képviselőcsoport elnöke (1999. július 13.)	344
	Az új elnök első politikai lépései: átnevezés EPP-ED Képviselőcsoporttá – az EPP-ED Képviselőcsoport átveszi az Európai Parlament elnökségét – a kényes osztrák kérdés	346
	„Lenni vagy nem lenni...” a Képviselőcsoportban: a brit konzervatívok ismét fontolóra veszik lehetőségeiket	349
	2004 júniusában és 2007 januárjában új képviselők érkeznek a Képviselőcsoportba	351
XXXII.	Az EPP-frakció Titkársága 1994 és 2009 között	359
	A főtitkárok: Gerhard Guckenberger, Mário David, Klaus Welle, Niels Pedersen és Martin Kamp	359
	Új arcok és a szakmaiság továbbfejlesztése	364
	Lifteek Babel tornyában és a gurulós bőröndök	366
	Hétköznapi munkások vagy katedrálisépítők?	369

XXXIII.	A kontinens újraegyesítése: a tizenöt tagú Unió huszónhét tagúvá bővül	371
	Kinyílik az ajtó Európa előtt: a történelmi jelentőségű koppenhágai döntés (1993. június)	371
	Az EPP-frakció előcsatlakozási stratégiája	373
	Az Európai Tanács 1997 decemberében elfogadja az EPP javaslatait	377
	Felkészülés a bővítésre a Parlamentben és a Képviselőcsoporton belül	380
	A helyreállított Európa	381
XXXIV.	Az intézményi kérdés áttekintése – a kétséges amszterdami eredmények (1997) és a nizzai kudarc (2000)	387
	A maastrichti szerződés N cikkében megfogalmazott elkerülhetetlen határidő	387
	Az amszterdami szerződés (1997. október): fény és árnyék között	389
	Az Uniónak ismét a régi dilemmával kell szembenéznie: a bővítés egyet jelent a mélyülés végével?	392
	A nizzai kudarc (2000. december)	394
XXXV.	Európa jövőjének megalapozása: az Európai Alkotmánytól (2004. október) a lisszaboni szerződésig (2007. október)	397
	A nizzai kormányközi konferencia kudarca (2000. december) után siker jön: az európai egyezmény létrejött (2002)	397
	Az EPP-ED befolyása a konvent elnökségére (2002. február – 2003. június)	402
	Útban az Alkotmányszerződés felé (2004. október)	404
	A „nem” szavazatok mennydörgése a francia és holland népszavazásokon (2005. május)	407
	Párizs visszatér a rendes kerékvágásba: a 2007. december 13-i egyszerűsített lisszaboni szerződés	407
	Írországon a sor, hogy nemet mondjon (2008. június 13.)	409
XXXVI.	A Parlament megerősíti a Bizottság feletti ellenőrzési jogkörét: Az EPP-frakció szerepe a Santer- (1994), a Prodi- (1999) és a Barroso-bizottságban (2004)	411
	A Parlament és a Bizottság intézményközi viszonya a maastrichti szerződés bevezetését követően (1992)	411
	A Santer-bizottság nekilát az európai politikai rendszer fokozatos „parlamentarizálásának” (1994–1999)	413
	A Prodi-bizottság okot ad rá, hogy az EPP-ED Képviselőcsoport követeléseket fogalmazzon meg (1999–2004)	418
	A Barroso-bizottság az EPP-ED Képviselőcsoport erőteljes támogatását élvezve (2004–2009)	421
XXXVII.	Az egységes közös piac és a globalizáció	425
	Az 1993-as egységes piac – a növekedés motorja?	425
	A lisszaboni szerződés alapján megszületik a „növekedés és foglalkoztatás Európája”	428

	Három siker az állampolgárok számára: olcsóbb telefontarifák, színvonalasabb szolgáltatások és környezetvédelem	431
	A Képviselőcsoport támogatja a globális kereskedelem kiterjesztését (a seattle-i, dohai és Cancúni fordulók)	434
XXXVIII.	Az euró bevezetése:	
	a nemzetközi monetáris káosz elkerülése (1999–2009)	437
	„Hosszú út az euróig”	437
	A konvergencia-kritériumok vitája	442
	Igény egy független Európai Központi Bank kialakítására	444
	Az euró: az EPP sikere	445
	2008. október: mivel Európa kizárólag az Eurózcsoportra és az egységes valutára támaszkodik, globális pénzügyi válsággal kell szembenéznie	448
	Egy európai gazdasági kormány?	448
XXXIX.	A frakció új nemzetközi stratégiája a kibővített Európában	451
	A Nyugat-Balkán európai orientációja	451
	Az EPP-ED Képviselőcsoport támogatja a demokratikus erőket Belorussziában, Ukrajnában, Moldovában és Grúziában	453
	Bonyolult kapcsolat Oroszországgal	458
	Nyitottság a mediterrán és az arab világ felé	459
	Törökország: „egy lelkiismereti kérdés” (2004)	460
XL.	Szabadság, biztonság és jog az Európai Unióban	463
	A schengeni övezet (1985–1995): lehetővé válik a személyek szabad mozgása...	463
	...biztonságuk szavatolása mellett	465
	A kábítószer elleni küzdelem	466
	Új terrorista veszélyek	467
	EUROPOL	470
	A bevándorlási politika felügyelete	473
	A biztonságosabb Európáért	475
XLI.	Az EPP-ED Képviselőcsoport szellemi értékei: párbeszéd és tolerancia	477
	„Az értékek Unióját építjük”	477
	Alapvető jogok	478
	Az EPP értékei az Európai Alkotmányban: vita a „zsidó–keresztény örökségre” való utalás belefoglalásáról	479
	Párbeszéd az ortodox egyházzal	483
	Kapcsolatépítés a muszlim világgal	485
	Találkozók a dalai lámával	486
	A Képviselőcsoport egyik alapvető értéke: a tolerancia	487
	Az EPP-frakció ikonikus alakja: Robert Schuman	489
XLII.	Az EPP-ED Képviselőcsoport szélesíti bázisát a civil társadalomban és az európai politikában	491
	Az európai polgárok bevonása	491

Tanulmányi napok és vezetőségi ülések külső helyszíneken	491
A jövő tervezése: Nostradamustól (1996) az Európai Ötletek Hálózatáig (2002)	496
Kapcsolatok a nemzeti parlamentekkel	501
XLIII. Az EPP-ED Képviselőcsoport Joseph Daul alatt (2007–2009) és a 2009. júniusi választások sikere	505
Joseph Daul megválasztása és az új EPP-ED Képviselőcsoport elnökség (2007. január 9.)	505
A parlamenti munka lehető leghatékonyabb megszervezése	507
Joseph Daul személyes elkötelezettsége a közép- és kelet-európai testvérpártok támogatása iránt	512
Az EPP-ED elnöke a német és francia elnökség középpontjában (2007. január–június és 2008. július–december)	516
Gondok Prágában: a rizikós cseh elnökség (2009. január 1. – június 30.)	519
Politikai felkészülés a 2009. júniusi európai választásokra	521
Az EPP-frakció meglepő sikere 2009. június 7-én	525
Joseph Daul kezébe veszi az ügyeket	
2009. június 23-i elnöki újraválasztása után	526
Gyökerek, örökség, jövő	531
A Képviselőcsoport történelmének jelentősége	531
Válságok – a változás tünetei	532
Meggyőződés és tolerancia	532
A brit epizód tanulságai	534
Az újraegyesített Európa új „alapító tagjai”	537
A következő generáció felelőssége	538
Az EPP jövőbeli sikerének öt feltétele	539
„Európa háború és béke kérdése”	540
MELLÉKLETEK	541
Időrendi mutató	543
A Kereszténydemokrata (CD), EPP- és EPP-ED Képviselőcsoport tagjai 1952 óta	559
Parlament ciklusok, elnökök, főtitkárok	589
A Robert Schuman-medál kitüntetettjei	593
Az EPP-frakció képviseleti aránya az Európai Parlamenten belül és a nemzeti delegációk megoszlása a frakcióban	597
Az EPP-frakció külső találkozói	615
Névmutató	623
A Képviselőcsoport munkatársai	
2008. december 31-én	641
A 2009. június 7-én megválasztott tagok listája	647
Végjegyzetek	657

A MAGYAR KERESZTÉNYDEMOKRÁCIA ÚTJA EURÓPA SZÍVÉBE	691
Előszó a magyar fejezetekhez	691
I. A kereszténydemokrácia eszmetörténete Magyarországon a kezdetektől 1949-ig (Petrás Éva)	695
II. Egy kereszténydemokrata kísérlet Kelet-Közép-Európában, a Demokrata Néppárt (1944–1949) (Szabó Róbert)	715
Előzmények	715
A modern magyar kereszténydemokrácia első csirái	717
A Keresztény Demokrata Néppárt	718
KDNP-ből Demokrata Néppárt	721
Kereszténydemokrata párt a törvényhozásban	725
Kereszténydemokraták emigrációban	734
III. A pártidentitás stratégiái a KDNP politikájában (1989–1998) (Kiss Mária Rita)	737
Történelmi fordulat – történelmi lehetőség – történelmi párt	741
Keresztény inspiráció egy új kor küszöbén: a világnézeti párt	753
A néppárttá válás útjai	764
IV. A magyar kereszténydemokrácia útja Európa szívébe (Petrás Éva)	789
„Búvópatakok” (1949–1989)	789
Egy európai kereszténydemokrata párt ígérete (1989–1990)	794
Európai minta – európai norma	799
Európai integráció	803
V. A Kereszténydemokrata Néppárt történeti kronológiája előzményekkel (1988–2010) (Szabó Róbert)	805
Névmutató (Lukácsi Katalin)	835

ELŐSZÓ A MAGYAR KIADÁSHOZ

Navigare necesse est: hajózni márpedig muszáj, s korunk olykor zavaros hullámveréseiben evezve egyre nagyobb szükség van arra, hogy tudjuk, honnan indultunk, s merre tartunk. Keressük a válaszokat napjaink kérdéseire, s ebben segítségünkre vannak az elődök, akik már bejárták azokat a társadalmi, morális és szellemi utakat, melyekről most nagyszabású tablót tarthat kezében az olvasó. Útikalauzt, mely minden tudományos igényt éppen úgy kielégít, mint a kereszténydemokrácia szellemisége iránti felelős társadalmi érdeklődést.

A Barankovics István Alapítvány 2006-ban jött létre a Kereszténydemokrata Néppárt partalapítványaként. A szervezet célja a kereszténydemokrata eszmékör megismertetése, népszerűsítése, a magyar politikai kultúra demokratikus vonásainak erősítése. Az Alapítvány nemcsak pályázatokkal támogatja a kereszténydemokrácia múltjának feltárását és a jelen kihívásainak megválaszolását célzó tudományos tevékenységet, hanem maga is önálló kutatásokat szervez. 2012-től indult el *Kereszténydemokrácia Tudásbázis projektje*, melynek eredményeképp megalapoztuk a Magyarországon egyedülálló digitális enciklopédiánkat, a *Kereszténydemokrácia Tudásbázist*. Célunk, hogy méltóképp reprezentáljuk a kereszténydemokrácia történelmét, közéleti hagyományait, politikaformáló törekvéseit, egyúttal pedig modern eszközökkel támogassuk a keresztény politika világában való tudományos tájékozódást.

Kereszténydemokrácia Tudásbázis projektünk részeként, az Európai Néppárt (European People's Party) támogatásával jelentetjük meg *Pascal Fontaine: Voyage to the Heart of Europe (1953–2009)* a Racine Kiadónál 2009-ben eredetileg francia nyelvű munkáját, amelyet azóta már az Unió számos nyelvére lefordítottak. A magyar nyelvű szakirodalomban hiánypótlónak tekinthető kötet az európai kereszténydemokrácia történetének egyik csúcsteljesítményét, az Európai Unió létrehozását, majd benne az európai kereszténydemokraták és az Európai Néppárt történetét dolgozza fel 2009-ig. A magyar bővített kiadásba beillesztettük a hazai kereszténydemokráciának az európai úttól sokban eltérő történetét is, amelynek megírásához a tudásbázis kutatócsoportjának tagjai nem egy esetben komoly alapkutatásokat folytattak az irattárakban és levéltárakban. A közelmúlt feltárására irányuló munkájuk nem

valósulhatott volna meg az Európai Néppárt és Hölvényi György kereszténydemokrata EP-képviselő, valamint a Kereszténydemokrata Néppárt támogatása nélkül, amit ezúton is köszönünk. Köszönjük továbbá a magyar fejezetek szakmai lektorának, Izsák Lajosnak, valamint a fordítás nyelvi szaklektorának, Petrás Évának a gyors és korrekt munkát; a magyar kiadás szerkesztőjének, Kiss Mária Ritának a kutatócsoport szakmai munkájának koordinálását; a magyar fejezetek szerzőinek, Szabó Róbertnek, Petrás Évának és Kiss Mária Ritának az alapkutatásokba fektetett komoly munkáját, és nem utolsósorban kutató asszisztensünknek, Lukácsi Katalinnak a sokrétű segítségét.

Abban a meggyőződésben ajánlom a Barankovics István Alapítvány e legújabb kötetét a téma kutatóinak, az egyetemi könyvtárak és a doktori iskolák polcaira, hogy az számos új információval gazdagíthatja eddigi közös tudásunkat a kereszténydemokrácia nemzetközi és hazai történelméről. Ajánlom továbbá mindazoknak, akik Magyarországon maguk is formálói vagy érintettjei voltak a közelmúltbeli eseményeknek, vagy csak egyszerűen hiteles forrásokból szeretnének tájékozódni közös utazásunk során, Európa élő szíve felé tartva.

Dr. Szényei Gábor András

a Barankovics István Alapítvány alelnöke

BEVEZETÉS

Az európai integráció nem csupán kontinensünk, hanem az egész világ történetének legnagyobb szabásúbb békés törekvése. Sokan talán eltúlzottnak, nem helyénvalónak vagy esetleg érzelmileg túlfűtöttnek érzik ezt a történelemfelfogást és véleményt, ennek ellenére tökéletesen helytálló.

Az emberek hajlamosak elfelejteni, mekkora utat tett meg Európa, amíg egymással ellenséges viszonyban álló országok kontinenséből közös értékeken és alapelveken nyugvó Európai Unióvá fejlődött, mely 27 állam 500 millió lakosát tömöríti az „egység a sokféleségben” mottó jegyében. Csak akkor tudhatjuk meg, kik is vagyunk valójában, és merre tartunk, ha megismerjük, honnan jöttünk. Elevenen kell megőriznünk az emlékezetünkben múltunk emlékeit, és tovább kell adnunk őket az ifjúságnak, hiszen ők fogják alakítani a jövőt, amihez a múlt tapasztalatai szolgáltathatnak alapot.

A második világháború borzalmai után szomszédjaiban megvolt a bátorság, az erő és a jövőbe látás képessége ahhoz, hogy nyissanak Németország felé, és nekilássanak az európai integráció megvalósításának. Robert Schuman, akit személyes példamutatása és tettei az európai integráció egyik legnagyobb alakjává emeltek, megvalósította az Európai Szén- és Acélközösség (ESZAK) tervét, melyet Jean Monnet-vel együtt álmodott meg. Ez volt az első lépés egy hosszú és rendkívül sikeres folyamat útján, melyet mindazonáltal időről időre akadályok torlaszoltak el. Történelmi jelentőségű szerencse volt, hogy Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi és mások személyében hasonló gondolkodású barátokra talált. Büszkék lehetünk arra, hogy a kereszténydemokraták különösen fontos szerepet vállaltak a békülés és integráció elindításában. Mindenki tudta – és tudja ma is –, hogy az európai integráció nem mehet végbe egyik napról a másikra; megvalósulásához újabb és újabb erőfeszítésekre van szükség. Az apró lépések ugyanolyan jelentőséggel bírnak, mint a komoly, nagy döntések. Ami igazán fontos, és mindig is az lesz, hogy a jó irányba haladjunk: alapelveink szerint nem egy nemzeti kormányokból álló Európát, vagyis nem egy kormányközi Európát szeretnénk megalkotni, hanem egy olyan Európai Uniót, amely elkötelezetten hisz a közösségi elvben – egy olyan Európát, amely erős intézményei útján közö-

sen cselekszik. Ahogy Jean Monnet megfogalmazta: „*Semmi sem lehetséges emberek nélkül, és semmi sem maradandó intézmények nélkül*”.

Az Európai Parlament egyike ezeknek az intézményeknek. Eredetileg közgyűlésként jött létre, ám ma már jelentős hatalommal és befolyással büszkélkedhet. Nélküle az Európai Unió sem válhatott volna azzá, ami. Az Európai Parlament sok szempontból úttörőnek tekinthető, és tevékenységében jelentős szerepet játszik a jelenleg Európai Néppárt nevet viselő Kereszténydemokrata Képviselőcsoport, amely mindig is a demokrácián és parlamentarizmuson alapuló, működőképés új Európa bajnokának tekintette magát. Képviselőcsoportunk – mely 1999 óta a Parlament legnagyobb csoportja – sokkal sikeresebben tevékenykedett és tevékenykedik, mint azt a téma iránt érdeklődők gondolják. Amíg a brit konzervatívok a 2009-es európai parlamenti választásokat követően el nem hagyták – ami komoly stratégiai hiba volt –, Képviselőcsoportunk volt az egyetlen olyan tömörülés az Európai Parlamentben, amelynek mind a 27 tagállamból voltak képviselői. Mielőtt 2007 januárjában leköszöntem volna a Képviselőcsoport elnöki tisztéről, felvettem az elnökségnek, hogy meg kellene írni Képviselőcsoportunk történetét. Az elnökség egy emberként sorakozott fel az ötlet mögött. Ennek eredményét tartja most a kezében az Olvasó. Pascal Fontaine, aki sok éven át volt a Képviselőcsoport főtítkárhelyettese, sikeresen összeállította az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportjának ezt az objektív, éles megfigyeléseket megfogalmazó és történelmileg hiteles krónikáját 1953-tól, vagyis a legkorábbi időktől kezdve. Szeretném kifejezni legőszintébb köszönetemet Pascal Fontaine-nek és mindazoknak, akik segítségére voltak neki ebben a vállalkozásban. Köszönetet szeretnék mondani a csoportelnöki székben engem követő kollégámnak és barátomnak, Joseph Daulnak, amiért teljes mértékben támogatta e könyv létrejöttét.

Az 1979-es első közvetlen választások óta vagyok az Európai Parlament képviselője, így a Képviselőcsoport történetének felét személyesen is átéltem, és segítettem alakulását. Az eltelt időben szívesen dolgoztam együtt a Képviselőcsoport összes elnökével: Egon Klepschsel, Paolo Barbival, Leo Tindemanssal, Wilfried Martensszal – aki mellett 1994 és 1999 között alelnöki pozíciót tölthettem be – és jelenleg Joseph Daullal. Különösen hálás vagyok azért, hogy (1999 júliusától 2007 januárjáig) a Képviselőcsoport, illetve (2007 januárjától 2009 júliusáig) az Európai Parlament elnöke lehettem. Ez idő alatt támogatást kaptam a Képviselőcsoport főtítkáraitól, Klaus Wellétől (1999 és 2004 között), illetve Niels Pedersentől (2004 és 2007 között). Elnöki éveim alatt Klaus Welle kabinetfőnökként segítette munkámat, most pedig az Európai Parlament főtítkári pozícióját tölti be. Karrierem során az egyik legboldogabb élményem az volt, hogy ilyen sok éven át vele dolgozhattam. Politikai és személyes kérdésekben is csaknem mindig egyetértettünk, amit ugyan igen szokatlannak tartottam, de épp emiatt mindig is nagyon szerencsésnek éreztem magamat.

Az Európai Parlamentben töltött sok-sok évem alatt a legnagyobb élményt az jelentette, amikor a Parlament örömmel fogadta a két Németország egyesítését 1990. október 3-án (nem úgy, mint több európai főváros), és amikor 2004. május 1-jén tagjaink között üdvözölhettük a korábbi szocialista országokat: Észtországot, Lettországot, Litvániát, Lengyelországot, Csehországot, Szlovákiát, Magyarországot és Szlovéniát. Végül győzött a szabadság, és az a tény, hogy ezt mi megérhettük, számomra korunk legnagyobb csodája. Leküzdöttük Európa kettéosztottságát, hiszen mi a nyugati oldalon végig tartottuk magunkat elveinkhez, melyek a közép- és kelet-európai lakosok számára is fokozatosan vonzókká váltak, így ők maguk is azonosulni kezdtek ezekkel az elvekkel, és békés úton kivívták függetlenségüket.

Ma már, ahogy azt a 2007. március 25-én kiadott Berliini Nyilatkozat is megfogalmazta, „minket, az Európai Unió polgárait boldogsággal tölt el Európa egyesítése”.

Politikai és erkölcsi feladatunk a jövőben, hogy megóvjuk a kereszténydemokrata hagyományok örökségét, és hűek maradjunk az alapvető értékekhez: az emberi méltóságon, az emberi jogokon, a szabadságon, a demokrácián, a jogon, illetve a szolidaritás és szubszidiaritás elvén nyugvó, egyesült kontinens gondolatához. Ha tartjuk magunkat ezekhez az értékekhez, az EPP Képviselőcsoport továbbra is sikereket ér majd el, és elnyeri az emberek támogatását annak az Európának a kialakításához, amelyben mi oly szenvedélyesen hiszünk.

Dr. Hans-Gert Pöttering

Európai parlamenti képviselő

Az Európai Parlament elnöke (2007–2009)

Az Európai Néppárt és az Európai Demokraták Képviselőcsoportjának elnöke (1999–2007)

ELŐSZÓ

Az európai integráció Robert Schuman 1950. május 9-én kiadott nyilatkozatától a lisszaboni szerződésig egy hihetetlenül nagyszabású emberi vállalkozás volt. Ehhez hasonló nagyszabású vállalkozás az Európai Néppárt (EPP) története is.

Ez a vállalkozás a mára újraegyesült kontinensünk 500 millió európai állampolgára számára több mint hatvan éve biztosít békét és viszonylagos jólétet.

Az EPP politikai családja, amelynek én magam is büszkén vagyok a tagja és európai parlamenti csoportjának jelenlegi elnöke, három ciklus óta a legnagyobb és legbefolyásosabb csoport a Parlamentben, és mindig is kulcsfontosságú szerepet játszott e lélegzetelállító európai történet alakulásában.

Európa alapító atyáitól – akiknek többsége az EPP tagja volt, többek között Adenauer, de Gasperi, Monnet, Schuman és Pflimlin, hogy csak néhányukat említsük meg – a jelenleg e téren tevékenykedőkig – európai állam- és kormányfők, parlamenti képviselők, európai parlamenti képviselők és aktivisták –, az Európai Néppárt mindig is hitt Európában. Mindig is az európai ügy támogatásán dolgozott, hogy Európa olyanná válhasson, amilyen ma: a kölcsönös tisztelet, a szabadság, a felelősség és a tolerancia által összekötött férfiak és nők közösségévé.

Az európai emberek története messzire nyúlik vissza, és a mai állampolgárok többnyire e történelem termékei. Azonban nem tudunk elmenekülni a globalizáció és annak összes velejárója elől, ami egyszerre felszabadító és rémisztő érzés, így az európai ember célja ma az, hogy elképzeléseit és a társadalomról alkotott humanista látásmódját büszkén, ám mindenféle arroganciától mentesen ossza meg másokkal.

Képviselőcsoportunk története a második világháború vége óta összefonódott kontinensünk történetével. Az esztendők folyamán – mialatt Európa egyre gyorsuló ütemben változott – az EPP is átalakult, és én szeretném hinni, hogy ez is hozzájárult ahhoz, hogy a világot még jobba alakítsuk.

Azt szeretnénk, hogy ez a könyv életteli, őszinte és pontos munka legyen. Elzászikiént, franciakiént és európaikiént rám nagy hatást gyakorolt.

A kötet célja, hogy kielégítse a fiatalabb generációk kíváncsiságát. Számukra az európai gondolkodás már teljesen természetesnek számít, és néha megkérdezik tőlem, hogy az én generációm és a könyvben említett – az európai ügy mellett szenvedélyesen és lelkesen kiálló – szereplők miért dolgoztak ilyen keményen azon, hogy elkerüljék a múlt hibáinak megismétlődését.

Emellett a könyv szeretné bemutatni Európa jelenlegi döntéshozóit és mindennapi munkájuk nehézségeit, és igyekszik arra ösztönözni őket, hogy ugyanolyan önzetlenséggel, éleslátással és politikai bátorsággal nézzenek szembe korunk kihívásaival, ahogy azt elődeik tették.

Az EPP által fontosnak tartott értékek ugyanolyan aktuálisak, mint korábban bármikor, ahogyan ezt az embereknek a belénk fektetett bizalma is nyilvánvalóvá tette a 2009-es európai parlamenti választások során.

Remélem, hogy a könyv elolvasása mindenkinek segíteni fog abban, hogy objektívabban és talán kicsit pártatlanabban szemlélje a jelenlegi politikai fejleményeket. Engem mindenképpen arra ösztönöz, hogy álljak ki politikai meggyőződésem mellett, és törekedjek egy erősebb, támogatóbb és előremutató Európa kialakítására.

Joseph Daul

Az EPP Képviselőcsoport elnöke^a

a Joseph Daul jelenleg az Európai Néppárt (EPP) elnöke.

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

AASM-országok	Associated African and Malagasy States (Afrikai Társult Államok és Madagaszkár)
ÁFA	Általános forgalmi adó
AKCS-országok	Afrikai, karibi és csendes-óceáni országok
AKP	Adalet ve Kalkinma Partisi (Igazság és Fejlődés Pártja, Törökország)
ALDE-csoport	Alliance of Liberals and Democrats for Europe (Liberálisok és Demokraták Szövetsége Európáért)
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége)
BSE	Bovine spongiform encephalopathy (kergemarhakór)
CD&V	Christen-Democratisch en Vlaams (Kereszténydemokrata és Flamand, Belgium)
CDA	Christen-Democratisch Appèl (Kereszténydemokrata Tömörülés, Hollandia)
CD-EPP-frakció	Kereszténydemokrata EPP Képviselőcsoport
CDH	Centre démocrate humaniste belge francophone (Humanista Demokratikus Közép, Belgium)
CDS	Partido do Centro Democrático Social (Demokratikus és Szociális Közép Párt, Portugália)
CDS	Centre des démocrates sociaux (Szociáldemokrata Közép Párt, Franciaország)
CDU	Christlich Demokratische Union (Kereszténydemokrata Unió, Németország)
CDWU	Kereszténydemokrata Világunió
CEEC-országok	Central and Eastern Europe Countries (Közép- és kelet-európai országok)
CET	Common External Tariff (Közös külső vám)
CFSP	Common Foreign and Security Policy (Közös kül- és biztonságpolitika)
COBU	(The European Parliament's) Committee on Budgets (Költségvetési Bizottság)

COCOBU	Költségvetési Ellenőrző Bizottság
COMETT	Az EU oktatási programja, mely az egyetemek és vállalatok közötti együttműködést igyekszik megkönnyíteni a technológia terén szervezett képzések összehangolása érdekében
COSAC	Conference of Parliamentary Committees for Union Affairs of Parliaments of the European Union (Az Európai Unió parlamentjeinek uniós ügyekkel foglalkozó bizottságainak konferenciája)
CSCE	Conference for Security and Co-operation in Europe (Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia)
CSP	Christlich Soziale Partei (Keresztényszociális Párt, Belgium)
CSU	Christlich-Soziale Union (Bajor Keresztényszociális Unió)
CSV	Chrëschtlech Sozial Vollekspartei (Keresztényszociális Néppárt, Luxemburg)
CVP	Christelijke Volkspartij (Flamand Keresztény Néppárt, Belgium)
DC	Democrazia Cristiana (Kereszténydemokrata Párt, Olaszország)
DG	Directorate-General (Főigazgatóság)
DL	Démocratie libérale (Liberális Demokrata Párt, Franciaország)
EAEC/Euratom	European Atomic Energy Community (Európai Atomenergia Közösség)
EAGGF	European Agricultural Guarantee Fund (Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap)
ECU	European Currency Unit (Európai Valutaegység)
EDA	European Democratic Alliance (Európai Demokratikus Szövetség)
ED Képviselőcsoport	Európai Demokraták Képviselőcsoportja
EDC	European Defence Community (Európai Védelmi Közösség)
EDF	European Development Fund (Európai Fejlesztési Alap)
EDU	Európai Demokrata Unió
EGT	Európai Gazdasági Térség
EGK	Európai Gazdasági Közösség
EFTA	European Free Trade Association (Európai Szabadkereskedelmi Társulás)
EIN	European Ideas Network (Európai Ötletek Hálózata)
EK	Európai Közösség
EKB	Európai Központi Bank
EMEA	Európai Monetáris Együttműködési Alap
EMI	Európai Monetáris Intézet
EMPA	(Euro-Mediterranean Parliamentary Assembly) Euro-Mediterrán Parlamenti Közgyűlés
EMS	European Monetary System (Európai Monetáris Rendszer)
ENSZ	Egyesült Nemzetek Szervezete

EP	Európai Parlament
EPA	European Parliamentary Association (Európai Parlamenti Közgyűlés)
EPK	Európai Parlamenti Közösség
EPP	European People's Party (Európai Néppárt)
EPP-frakció	Európai Néppárt Képviselőcsoport
EPP-ED	
Képviselőcsoport	Európai Néppárt és az Európai Demokraták Képviselőcsoportja
EPU	Európai Politikai Unió
ESZAK	Európai Szén- és Acélközösség, más néven Montánunió
ETA	Euskadi ta Askatasuna (Baszkföld és Szabadság)
EU	Európai Unió
EUCD	European Union of Christian Democrats (Kereszténydemokraták Európai Uniója)
Eurodac	Menedékjogot kérő személyek és illegális bevándorlók ujjlenyomatainak összehasonlítását szolgáló rendszer
Eurojust	Európai Igazságügyi Együttműködési Egység
Europol	Európai Rendőrségi Hivatal
EUSZA	Európai Unió Szolidaritási Alap
EUYCD	European Union of Young Christian Democrats (Fiatal Kereszténydemokraták Európai Szövetsége)
FAES	Fundación para el Análisis y los Estudios Sociales (Elemzések és Társadalomtanulmányok Alapítványa, Spanyolország)
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations (Élelmiszerügyi és Mezőgazdasági Világszervezet, Egyesült Nemzetek Szervezete)
FDP	Freie Demokratische Partei (Szabaddemokrata Párt, Németország)
FED	Federal Reserve System (Szövetségi Tartalék Rendszer, USA)
FIDESZ	Fiatal Demokraták Szövetsége (Magyarország)
FNSEA	Fédération Nationale des Syndicats d'Exploitants Agricoles (Mezőgazdasági Termelők Szakszervezeteinek Nemzeti Szövetsége, Franciaország)
FORCE	A szakképzésekben való részvétel továbbfejlesztését célzó oktatási program
FPÖ	Freiheitliche Partei Österreichs (Osztrák Szabadságpárt)
FYROM	Former Yugoslav Republic of Macedonia (Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság)
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade (Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény)
GDP	Gross domestic product (Bruttó hazai termék)
GERB	Grazhdani za Evropeysko Razvitie na Balgariya (Polgárok Bulgária Európai Fejlődéséért)

GMU	Gazdasági és Monetáris Unió
IDC	Internationale Démocrate-Chrétienne (Kereszténydemokrata Internacionálé)
IGC	Intergovernmental Conference (Kormányközi konferencia)
Infodoc	Az EPP-ED Képviselőcsoport által a csoport tagjai és alkalmazottjai számára kiadott információs dokumentum
IRA	Irish Republican Army (Ír Köztársasági Hadsereg)
KAP	Közös agrárpolitika
KBER	Központi Bankok Európai Rendszere
KD	Kristdemokraterna (Kereszténydemokrata Párt, Svédország)
KD-frakció	Kereszténydemokrata Képviselőcsoport
KDH	Kresťanskodemokratické Hnutie (Kereszténydemokrata Mozgalom, Szlovákia)
KDNP	Kereszténydemokrata Néppárt (Magyarország)
KDS	Kristdemokratiska Samhällspartiet (Kereszténydemokrata Párt, Svédország)
KDU-CSL	Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (Kereszténydemokrata Szövetség – Cseh-szlovák Néppárt)
KGB	Komitetet goszudarsztvennoj bezopasznosztyi (Állambiztonsági Bizottság, Szovjetunió)
KGST	Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa
KKV	Kis- és középvállalkozások
KPSZ	Közös piacszervezés
KVT	Közös vámtarifa
LICRA	Ligue Internationale Contre le Racisme et l'Antisémitisme (Rasszizmus és Antiszemitizmus Elleni Nemzetközi Liga)
MCA	Monetary Compensatory Amount (Monetáris kompenzációs összeg)
MDF	Magyar Demokrata Fórum
MKP	Magyar Koalíció Pártja (Szlovákia)
MRP	Mouvement Républicain Populaire (Népi Köztársasági Mozgalom, Franciaország)
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Észak-atlanti Szerződés Szervezete)
NDK	Német Demokratikus Köztársaság
NEI	Nouvelles équipes internationales (Új Nemzetközi Csapat)
NSI	Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka (Szlovén Demokrata Párt)
NSZK	Német Szövetségi Köztársaság
NYEU	Nyugat-európai Unió
ODS	Občanská demokratická strana (Polgári Demokratikus Párt, Csehország)

OEEC	Organisation for European Economic Co-operation (Európai Gazdasági Együtműködési Szervezet)
OJ/OJEC	Official Journal / Official Journal of the European Union (Hivatalos Közlöny / Az Európai Unió Hivatalos Közlönye)
OLAF	Office Européen de Lutte Anti-Fraude (Európai Csalás Elleni Hivatal)
ÖVP	Österreichische Volkspartei (Osztrák Néppárt)
PASD-frakció	Progressive Alliance of Socialists and Democrats (Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetségének frakciója)
PASOK	Panellinio Sosialistiko Kinima (Pánhellén Szocialista Mozgalom, Görögország)
PdL	Il Popolo della Libertà (Szabadság Népe párt, Olaszország)
PDL	Partidul Democrat Liberal (Demokrata Liberális Párt, Románia)
PES-frakció	Party of European Socialists (Szocialista Képviselőcsoport)
PETRA	A fiatalok szakképzését, illetve a dolgozó, felnőtt életre való felkészítésüket segítő program
PHARE	A közép- és kelet-európai államok segítését célzó európai uniós program
PN	Partit Nazzjonalista (Nemzeti Párt, Málta)
PNV	Partido Nacionalista Vasco (Baszk Nemzeti Párt)
PO	Platforma Obywatelska (Polgári Platform, Lengyelország)
PP	Partido Popular (Néppárt, Spanyolország)
PPI	Partito Popolare Italiano (Olasz Néppárt)
PSC	Parti social-chrétien (Keresztényszociális Párt, Belgium)
PSD	Partido Social Democrata (Szociáldemokrata Párt, Portugália)
PSL	Polskie Stronnictwo Ludowe (Lengyel Néppárt)
RDE-frakció	Rassemblement des démocrates européens (Európai Demokraták Szövetségének frakciója)
REACH	Registration, Evaluation, Authorization and restriction of Chemicals (Vegyiparanyagok kezelésének keretszabályozása)
RMDSZ	Romániai Magyar Demokrata Szövetség
RPR	Rassemblement pour la République (Tömörülés a Köztársaságért, Franciaország)
SAB	Supplementary and Amending Budget (Kiegészítő és Módosító Költségvetés)
SALT	Strategic Arms Limitation Talks (Tárgyalások a Hadászati Fegyverek Korlátozásáról)
SAP	Stabilization and. Association Process (Stabilizációs és Társulási Folyamat)
SDI	Strategic Defense Initiative (Stratégiai Védelmi Kezdeményezés, ismertebb nevén: csillagháborús terv)
SDKU-DS	Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana (Szlovák Kereszténydemokrata Unió – Demokrata Párt)

SDS	Slovenska demokratska stranka (Szlovén Demokrata Párt)
SEA	Single European Act (Egységes Európai Okmány)
SIS	Schengener Informationssystem (Schengeni Információs Rendszer)
SPD	Sozialdemokratische Partei Deutschlands (Németország Szociáldemokrata Pártja)
SPS	Soyuz Pravykh Sil (Jobboldali Erők Szövetsége, Oroszország)
STABEX	Système de Stabilisation des Recettes d'Exportation (Exportjövödelmeket Stabilizáló Rendszer)
SVP	Südtiroli Volkspartei (olaszul: Parti populaire sud-tyrolien) (Dél-tiroli Néppárt, Olaszország)
SYSMIN	Ásványi Termékek Rendszere
TEMPUS	Trans-European Mobility Programme for University Studies (Egyetemi Tanulmányok Európán Belüli Mobilitási Rendszere)
TREVI-csoport	Terrorisme, Radicalisme, Extrémisme et Violence internationale (A terrorizmus, radikalizmus, szélsőséges irányzatok és nemzetközi erőszak visszaszorítása érdekében létrehozott, belügyminiszterekből álló csoport)
UA	Unit of account (Elszámolási egység)
UCK	Ushtria Çlirimtare e Kosovës (Koszovói Felszabadítási Hadsereg)
UCLAF	Unité de Coordination de La Lutte Anti-Fraude (Csalás Elleni Koordinációs Egység)
UDC	Unione dei democratici cristiani e democratici di centro (Kereszténydemokrata és Demokrata Közép Uniója, Olaszország)
UDC	Unió Democràtica de Catalunya (Katalán Demokratikus Unió)
UDF	Union pour la Démocratie Française (Francia Demokrácia Uniója)
UECD	Kereszténydemokraták Európai Uniója
UEN-frakció	Union for Europe of the Nations (Nemzetek Európájáért Unió frakciója)
UFE-frakció	Union for Europe (Unió Európáért frakciója)
UMFDC	Kereszténydemokrata Nők Világuniója
UMP	Union pour un Mouvement Populaire (Unió egy Népi Mozgalomért, Franciaország)
UNPROFOR	United Nations Protection Force (Az ENSZ Védelmi Erői)
UNR	Union pour la nouvelle République (Unió az Új Köztársaságért, Franciaország)
WTO	World Trade Organization (Kereskedelmi Világszervezet)

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönetemet szeretném kifejezni Hans-Gert Pöttering elnök úrnak, hogy engem bízott meg jelen kötet megírásának feladatával, és hogy elkészítette bevezetőjét, továbbá Joseph Daul elnök úrnak, aki áldását adta e könyvre, és megírta az előszavát.

Nagyon hálás vagyok Niels Pedersennek és Martin Kampnak, akik a Képviselőcsoport főtitkáraiként 2006 és 2009 között folyamatosan segítettek munkámat.

Emellett köszönetet mondok minden barátomnak, kollégámnak, időszakos munkatársamnak és gyakornokomnak, akik támogattak és segítettek az „Európa szívébe vezető” hosszú és fáradtságos utamon – közülük is szeretném kiemelni Sandrine Dauchelle-t, Emma Petronit, Pascaline Raffegau-t és Baptiste Thollont.

A könyv tulajdonképpen egy beszámolót és egy látásmódot közvetít, és nem tekinthető a Képviselőcsoport hivatalos történetírásának. Az ismertett tényekhez, dátumokhoz és idézetekhez fűzött megjegyzésekért, a bemutatásra kerülő események kiválasztásáért, illetve ezek leírásának módjáért, a kronológiai felépítésért és a vázlatos politikusportrékért kizárólag a szerző felelős. Arra törekedtem, hogy minél objektívabb maradjak, és ehhez igyekeztem egy lépéssel hátrébb lépni a történelemtől. Még egyszer szeretném hangsúlyozni, hogy munkám során feletteseimtől maximális írói szabadságot kaptam.

Előjáróban

MIÉRT FONTOS MEGÍRNI A KÉPVISELŐCSOPORT TÖRTÉNETÉT?

Az európai integráció, mely a második világháború befejezése (1945) óta zajló folyamat, ma már a történelem részének tekinthető. Most, 2009-ben senki sem tudja megjósolni, miként is zárul majd ez a történet. Ahogy arra már a történészek is rájöttek, az események mindig sokkal váratlanabb fordulatokat vesznek, mint amilyenekre mi számítunk – ez az, amit Raymond Aron „a történelem rejtett menete”-ként aposztrofált.

Vajon a Rajnától keletre és nyugatra, egész Európán át tomboló pusztítás és szenvedés hány túlélője merete volna remélni 1945-ben, hogy a francia–német megbékélés, amelyet Robert Schuman és Konrad Adenauer kezdeményezett, mindössze öt év alatt, 1950-re képes lesz megteremteni egy olyan új jövőt Európa népei számára, mely örökre mentes lesz a háborúskodás borzalmaitól?

Örökségünk és emlékeink átadása

Vajon 1988-ban Nyugat-Európa és a szovjet blokk lakosai közül hányan látták előre, hogy 1989 novemberében ledől a berlini fal, és ez az esemény a Közép- és Kelet-Európát addig valaha is uraló legautokratikusabb és legszigorúbb államalakulat, a Szovjetunió összeomlásához vezet majd?

Azért döntöttünk úgy, hogy kiadunk egy „csoporttörténelmet”, mert – ahogy ezt a kutatók és a politikusok egyaránt elismerik – az Európai Parlament olyan intézmény, amely az eltelt hatvan évben komoly erkölcsi tekintélyt és széles körű befolyást szerzett az Európai Közösség államainak politikai döntéshozó mechanizmusában. A parlament 1951-ben csupán egy szén- és acéltermelésre szakosodott szervezet közgyűléseként kezdte meg működését, ám képviselői, akiket 2009-ben immár hetedik alkalommal választunk meg általános, közvetlen parlamenti választások útján, összesen 27 európai állam 500 millió lakosát képviselik.

Az egymást követő szerződések alapján az Európai Parlament fokozatosan törvényhozó hatalomhoz jutott, és a tagállamok egyik legfontosabb tárgyalópartnerévé vált, így egyre nagyobb és közvetlenebb hatást gyakorol az állampolgárok mindennapjaira.

Továbbá az is elfogadott tény, hogy a Parlament politikai húzóerejét a benne helyet foglaló politikai csoportok aktivitása táplálja. Ezek a csoportok az Európai Parlamentet megalapító szerződést követően a nemzetközi kapcsolatok szempontjából forradalmi lépésre szánták el magukat: képviselőik nem országok szerinti delegációkban foglalnak helyet, hanem nemzetek feletti politikai frakciókban.

A hat alapító ország – NSZK, Franciaország, Olaszország, Belgium, Luxemburg és Hollandia – kereszténydemokratái hivatalosan 1953. június 23-án döntöttek el, hogy együtt foglalnak helyet a Parlamentben, akárcsak a korszak két másik nagy politikai csoportosulása, a szocialisták és a liberálisok.

Most jött el az ideje annak, hogy ez az évtizedek során egyre sokszínűbbé és erősebbé váló kereszténydemokrata csoport nekilásson saját története lejegyzésének. Ez a rendkívül fontos feladat meg fogja erősíteni a csoport közösségi érzését, és segíteni fog meghatározni tevékenységeinek jövőbeli irányát.

A Képviselőcsoport mint a történelem alanya és tárgya

Létrejötté óta a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport, amely 1979-től Európai Néppárt (Kereszténydemokraták), majd 1999-től Európai Néppárt és Európai Demokraták Képviselőcsoportja (EPP-ED), 2009-től pedig EPP Képviselőcsoport néven tevékenykedik, folyamatosan befolyást gyakorolt az Európai Parlament életére és fejlődésére, illetve a parlamenti munkán keresztül magára az európai integráció folyamatára.

A néppárti frakció így az Európai Parlamentben a történelem „tárgyává” vált, amelynek tevékenységét és lépéseit értékelni kell, és az értékeléskor levont legfontosabb következtetéseket hozzáférhetővé kell tenni a kutatók és a nagyközönség számára egyaránt. Ez a történelmi „tárgy” ugyanis rendkívül gazdag és összetett.

Mi is volt tulajdonképpen a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport a múltban, és mi a szerepe a jelenben? Először is, ez egy olyan képviselőcsoport, amely fokozatosan erősítette megpozícióját, erejét és politikai elismertségét az Európai Parlamenten belül. Másodszor, egy olyan szereplő, amely hatalmas részt vállalt az európai integráció folyamatában azáltal, hogy közvetlen hatást gyakorolt a politikai döntéseket meghozó állam- és kormányfőkre. Ennek érdekében a Képviselőcsoport képes volt jelentős anyagi forrásokat mozgósítani, és proaktív európai stratégiát alakított ki. Végül, de nem utolsósorban a Képviselőcsoport egy olyan szerveződés, amely lehetővé teszi, hogy a különböző szociális és foglalkoztatási háttérrel, illetve eltérő politikai meggyőződéssel rendelkező, más-más vallási-kulturális környezetből érkező férfiak és nők az európai integráció elvének támogatása és a közös értékek megőrzése érdekében hatékonyan együtt tudjanak dolgozni.

Az évek során sok prominens személyiség formálta a Képviselőcsoport arculatát, egyesek talán markánsabban, mint mások. Néhány képviselőnek, miután a választások után a pártlista élén bekerült az Európai Parlamentbe, csupán két hónapja – vagy még kevesebb ideje – volt arra, hogy a Képviselőcsoport hivatalos tagjaként tündökölhessen, mielőtt visszatért volna saját országa sokszor rázós és viharos nemzeti politikai életébe. Ezzel szemben mások úgy határoztak, hogy hosszabb távú karriert építenek ki az Európai Parlamentben, fokozatosan sajátítva el az irányításhoz szükséges fortélyokat, és latba vetve minden erejüket, hogy a legfontosabb kérdéseket dűlőre vigyék. A Képviselőcsoportban – és egy-egy kivételtől eltekintve szinte az egész Európai Parlamentben – csupán három olyan képviselő van, aki 1979 és 2009 között folyamatosan a Képviselőcsoport tagja volt: Karl von Wogau, Hans-Gert Pöttering és Ingo Friedrich.

Mindez azt jelenti, hogy a Képviselőcsoport történelmi „alany”-ként semmiképpen sem tekinthető homogén szervezetnek, hanem célkitűzései spontán módon alakulnak. Végző soron éppen ez a sokféleség, a különböző személyiségek, nemzeti kultúrák, eltérő parlamenti hagyományok és módszerek teszik a Képviselőcsoportot azzá, ami: a posztmodern világ összetett jelenségeinek olvasztótégelyévé, ahol a puha hatalom lehetővé teszi, hogy idővel, tárgyalásos úton az érdekek módosítása megvalósuljon. A néppárti frakció tehát nem más, mint a mai világ arculatát alakító kollektív szereplők egyik prototípusa.

1952 és 2009 között a Képviselőcsoportnak összesen 1061 parlamenti képviselője volt.^a Ez idő alatt a képviselők összesen kétszáz alkalommal találkoztak a munkarendjük rendes helyszínének tekinthető három várostól (Strasbourg, Brüsszel és Luxembourg) eltérő helyen. Andalúziától Lappföldig, Berlintől és Rigától Máltáig^b ez a csoport volt a kereszténydemokrácia, továbbá a mérsékelt és konzervatív politikai gondolkodás utazó ügynöke Európában, és mindig igyekezett támogatni a Képviselőcsoport nagy politikai családjához tartozó pártokat és kormányokat. A Képviselőcsoport kiemelten segítette azokat a szerveződések, amelyek a jobbközép összetartást – és ezzel az európai demokrácia stabilitásának megőrzését – tűzték ki célul.

Az az elhatározásunk, hogy fel kell tárnunk a múltat, azt a meggyőződésünket is tükrözi, hogy az európai integráció jövőjét – amelynek kimenetele megjósolhatatlan, hiszen állandóan alakul és fejlődik – tapasztalatokra kell alapozni. A múlt ismerete mindig tanulságos lecke a politikusok számára. A Képviselőcsoport jelenlegi arculatát azok alakították ki fokozatosan, akik 1953 óta

a Csak a pontosság kedvéért: 1952 és 2009 januárja között.

(Szerkesztői megjegyzés: A lábjegyzetek magyarázatok, és betűvel jelöljük őket, míg a végjegyzetek hivatkozások, és arab számmal jelöljük őket.)

b A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport, ami később EPP Képviselőcsoport, majd Európai Néppárt és Európai Demokraták Képviselőcsoportja lett, Litvániát leszámítva az EU mind a 27 tagországában tartott üléseket, emellett Horvátországban, Boszniában és Törökországban is voltak hivatalos találkozói.

részt vettek munkájában: az európai parlamenti képviselők és a tisztviselők. Éppen ezért az Európai Unió állampolgárai által 2009-ben megválasztott, a néppárti frakció különböző politikai irányzataihoz tartozó európai parlamenti képviselőknek mindenképpen hasznukra fog válni az elődök által továbbhagyományozott örökség megismerése, és amikor rájuk kerül a sor, felvállalják és tovább gazdagítják majd ezt az örökséget.

A könyv megírásakor használt módszerek: írott források, személyes beszámolók és törekvés az átláthatóságra

A Képviselőcsoport több mint 50 évet átölelő történetének megírásakor többnyire a következő három forrástípusra támaszkodtam:

Elsősorban az írott forrásokat vettem alapul: a Képviselőcsoport különböző testületeinek találkozóiról készült kiadatlan jegyzőkönyveket, a tanácskozások és tanulmányi napok (Study Days) feljegyzéseit, személyes memoárokat és belső használatra készített jegyzeteket, továbbá az Európai Parlamentben lezajlott viták és szavazások anyagait.

Másodsorban a Képviselőcsoport korábbi elnökeivel és főtítkáiraival lezajlott beszélgetéseimet használtam fel. Kétségtelen, hogy sok-sok további érdekes véleményvel ismerkedhettünk volna meg, amennyiben más személyekkel is készítek interjúkat, de akkor el kellett volna döntenem, hogy kiket válogassak be, és így az egész vállalkozás hamarosan túllépett volna saját módszertani határain.

Végül, de nem utolsósorban, a szerző 1979 óta elég sok személyes élményt gyűjtött a Képviselőcsoportban ahhoz, hogy megkísérelje bemutatni az európai parlamenti képviselők és tisztviselők mindennapi életét, amelyet a folyamatos ingázás jellemez szülőföldjük, saját fővárosuk és Brüsszel, illetve Strasbourg között. Emellett igyekszik bemutatni a Képviselőcsoport közös kultúráját, eljárásmenetét, hagyományait, viszonyítási pontjait és rituáléit, akárcsak a közös ügy érdekében elkötelezetten dolgozó férfiak és nők elvárásait, büszkeségeit és csalódásait, melyeken keresztül, ha nem is egy család, de legalábbis egy sajátos szabályok és tabuk alapján működő közös „törzs” tagjaivá válnak.

Egy „bennfentes” által összeállított leírásnak mindenképpen objektívnek és igazságosnak kell lennie, bár a tökéletes objektivitást – már csak természetből adódóan is – lehetetlen elérni. Az elsődleges cél ezért az volt, hogy ahol csak lehet, igyekezzünk a megfigyelő szemével nézni az eseményeket – így törekedve a lehető legobjektívabb nézőpont elérésére.

Miért adtuk a könyvnek az *Út Európa szívébe* címet?

Jelen kötet az olvasót olyan történelmi utazásra invitálja, amely Európa történetének több mint hatvan esztendejét öleli fel.

Emellett utat mutat egy szervezet szívébe azáltal, hogy górcső alá veszi mechanizmusait, motivációit és szokásait. Ez a „bennfentes szemlélet” abban is megmutatkozik, hogy mindenképpen átláthatóságra törekszünk, amelyet az EU különböző szervezeteinek munkájában részt vevő összes személynek követnie kell, hiszen kizárólag így lehet megteremteni, illetve helyreállítani az európai állampolgárok és képviselőik közötti legmagasabb szintű bizalmat.

Végezetül pedig az EPP Képviselőcsoport kezdettől fogva a parlament közép-ső részére pozicionálta magát, még akkor is, ha az elmúlt évtizedben – a következő fejezetekben részletesen kifejtett – stratégiai okok miatt kicsit jobbra tolódott. Az Európai Néppárt gyökerei a társadalmunk magját alkotó mérsékelt középosztályból nőttek ki. A Képviselőcsoport az Európai Parlamentben mindig is központi helyet foglalt el – és nem csupán politikai hozzáállását tekintve, hanem a felvállalt felelősség szempontjából is. Az összesen hat választási ciklust lefedő, 1979 és 2009 között eltelt időszakban az Európai Parlamentnek összesen 12 elnöke volt, akik közül öten a Képviselőcsoport tagjai voltak^a. Ugyanebben az időszakban a Szocialista Képviselőcsoport négy, a Liberális Képviselőcsoport kettő, a Konzervatív Képviselőcsoport pedig egy elnököt adott a parlamentnek. Jerzy Buzek 2009. július 14-i megválasztásával 2009 júliusa és 2012 januárja között ismét a néppárti frakció egyik tagja ül az Európai Parlament elnöki székében.

1988 augusztusában a Képviselőcsoport az „Európa szíve” mottót hivatalos logójává és szlogenjévé választotta. 2009 januárjában az ekkor már Európai Néppárt és az Európai Demokraták Képviselőcsoportjának nevezett tömörülés továbbfejlesztette imázsát, és innentől fogva a neve után szerepeltetni kezdte az „Európa mozgatóereje” mottót is.

Vannak iratok, törvények, szabályok és szlogenek, de mellettük természetesen ott vannak az elhivatott, energikus és lelkes emberek is. A jelképeket pedig mindenki értelmezze, ahogyan szeretné.

A könyv felépítése

Jelen kötet majdnem hatvan év történetét és az Európai Parlament képviselőinek három generációját mutatja be:

azokat a képviselőket, akik még az első világháború kitörése előtt születtek, akik átéltek azokat a drámai eseményeket, amelyek a szélsőségek megerősödéséhez és a második világháború kirobbanásához vezettek. Az alapítók atyák, továbbá az Európai Szén- és Acélközösség Közgyűlésének tagjai nagy-

a Pierre Pflimlin, Egon Klepsch, José María Gil-Robles y Gil-Delgado, Nicole Fontaine és Hans-Gert Pötering. Lord Plumb még azelőtt volt a Parlament elnöke, hogy a Konzervatívok csatlakoztak volna a Néppárt Képviselőcsoportához.

részt ennek a generációnak voltak a képviselői, így elsődleges céljuknak tekintették a béke megteremtését és Európa stabil gazdasági alapokon nyugvó újjáépítését.

Ők voltak az úttörők: 1952–1979 (Első rész).

A képviselőkben, akik közvetlenül a második világháború előtt, illetve a háború alatt születtek, elég élénken éltek saját és családi emlékeik ahhoz, hogy személyes ügyüknek tekintsék egy olyan Európa kialakítását, amely megbékélést és gazdasági jólétet garantál. Ők voltak azok, akik tető alá hozták a római szerződést és az Egységes Európai Okmányt, és elszántan dolgoztak azon, hogy a gyakorlatban is elősegítsék az európai integrációt, ezzel lehetővé téve az európai gazdaság modernizációját és közös piaci egységgé fejlődését. Ez a generáció volt az, amelyik előrukkolt az egységes irányelvek bevezetésének ötletével, amivel erősíteni akarta a társadalmi szolidaritást és a területi összetartozást. Az Európai Parlament újonnan bevezetett közvetlen, általános választási rendszerét ugródeszkaként használva, a Bizottsághoz és a Tanácshoz viszonyítva megnövelték a Parlament szerepét, ami így új hatalomhoz jutott az EU szervezeti rendszerén belül, ezzel garantálva befolyását a maastrichti szerződésben megvalósuló monetáris unió és közös valuta (az euró) bevezetésének tárgyalásakor.

Ők voltak az építők: 1979–1994 (Második rész).

A harmadik generáció képviselői, akik már a második világháború után születtek, az Európai Uniót politikai tevékenységük természetes színterének tekintik. Tisztában vannak azzal, hogy a tagállamok hétköznapi polgárai szeretnék, ha jobban bevonnák őket az európai integráció különböző aspektusaiba. Elsődleges célkitűzéseik közé tartozik az átláthatóság, az állampolgárok és a képviselők közötti távolság redukálása, a Bizottság feletti hatalom növelése és a bürokrácia személytelenségének csökkentése. Emellett ez az a generáció, amely elősegítette és támogatta az új Európa ébredését, amelyet – Milan Kundera szavaival élve¹ – Sztálin elrabolt és fogva tartott a demokrácia 1989–1990-től kezdődő újjászületéséig. Az EPP Képviselőcsoport tagjai számára innentől fogva az elsődleges cél az volt, hogy alkalmassá tegyék az Európai Uniót a kontinens újraegyesítésére. Fontos volt számukra a történelem igazságtalanságainak jóvátétele is.

Ahogy a 12 fős Unió 27 tagúvá bővült, szükségessé váltak a szervezeti reformok. Megvalósítható-e a bővítés úgy, hogy közben elkerüljük az óhatatlan „felhígulás”-t? Ennek a kihívásnak szeretett volna eleget tenni a Képviselőcsoport azáltal, hogy nagy többséggel támogatta az Európai Alkotmány szerződést, amíg azt két állam lakosai népszavazás útján vissza nem utasították 2005-ben. A lisszaboni szerződés, miután végül elfogadták, egy kevésbé látványos, ám ugyanannyira hatékony alternatívának bizonyult, azáltal, hogy

megerősített hatalomhoz juttatta a 2009-ben hetedik választásán túljutott Európai Parlamentet, különösen a törvényhozási együttműködés terén.

Az EPP Képviselőcsoport maga is alkalmazkodott azokhoz a változásokhoz, amelyek szükségesnek bizonyultak a politikai modell terén a 21. század kezdetén. A világháború utáni kereszténydemokrata pártok szövetségük összetételének változásait figyelembe véve fokozatosan átformálták elképzeléseiket és céljaikat. Bár még most is hangsúlyozzák az emberi és egyéni értékek melletti elkötelezettségüket, Skandináviában, továbbá Közép- és Kelet-Európában nyitottak a mérsékelt és konzervatív politikai csoportok befogadása felé, amelyek a hangsúlyt a gazdasági fellendülés érdekében a hatékonyságra és az egyéni felelősségre helyezik. Így a néppárti frakció az Európában többségbe kerülő széles jobbközép politikai tömbbel vállalt azonosítást. 1999-ben felvette az Európai Néppárt és az Európai Demokraták Képviselőcsoportja nevet, amivel biztosította szövetséges viszonyát a brit Konzervatív Párttal, amely azonban nem osztja maradéktalanul a Képviselőcsoport pro-európai elképzeléseit.^a

A nyitás és befogadókészség stratégiájának köszönhetően az Európai Néppárt és az Európai Demokraták Képviselőcsoportja 1999 óta képes volt stabilizálni az Európai Parlamenten belüli vezető szerepét.

A harmadik generációhoz tartozó képviselők tehát a **reformerek: 1994–2009 (Harmadik rész)**.

A 2009. június 4-én és 7-én lezajlott választások a Képviselőcsoport látványos sikerével zárultak. Bár a brit Konzervatív Párt és a cseh Polgári Demokratikus Párt képviselői (ez a két párt alkotja az Európai Demokraták Képviselőcsoportját) már bejelentették, hogy kiválnak a Képviselőcsoportból, az EPP Képviselőcsoport még így is 265 képviselővel rendelkezik 26 országból, vagyis ők teszik ki az Európai Parlament 36%-át, ami nagyjából ugyanolyan arány, mint az előző ciklusban. A Képviselőcsoport neve ismét EPP Képviselőcsoport lett, és igyekszik még jobban eltávolodni a Szocialista Képviselőcsoporttól. Úgy tűnik tehát, hogy a 2009-es választások eredményei a nagy európai játszma 2009 és 2014 közötti időszakára ütőkártyát adtak a néppárti frakció kezébe.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport, az Európai Néppárt és az Európai Demokraták Képviselőcsoport, az EPP Képviselőcsoport tagjainak három generációja megfeleltethető a történelem három nagy ciklusának. Már most

a 2009 februárjában az Európai Parlament 785 képviselője közül 288 fő tartozott az Európai Néppárt és az Európai Demokraták Képviselőcsoportjába, míg a Szocialista Képviselőcsoportban 217-en foglaltak helyet. Érdemes megjegyeznünk, hogy a Képviselőcsoportokhoz tartozó, különféle funkciókat betöltő hivatalnokok száma is 288 volt. A Parlament hét politikai frakciója összesen 809 hivatalnokot foglalkoztat. Az Európai Parlament adminisztratív személyzete összesen 5100 alkalmazottból áll.

látszanak annak jelei, hogy hamarosan a Képviselőcsoport negyedik generációja fogja átvenni a vezető szerepet – azok a képviselők, akik már az internet, a globalizáció, a posztkommunista világ és a dzsihád terrorakcióinak korában nőttek fel.

Néhány évig még biztos fennmarad az egykori vasfüggöny két különböző oldalán felnőtt és szocializálódott európaiak közötti kulturális és emlékezetbeli különbség. A fasizmus, náciizmus és a második világháború borzalmái miatt többen ténylegesen is elvesztették a kapcsolatot az egykori családi emlékekkel. Másoknak pedig még mindig élnek olyan családtagjaik és barátaik, akik tanúi és esetleg szenvedő alanyai voltak a kommunizmusnak és a diktatórikus rendszereknek, és akik épp emiatt elengedhetetlenül fontosnak tartják a szabadságot és a nemzettudatot. Ahogy a két kollektív emlékezet fokozatosan egyesül, segíthetnek kialakítani egy új, nélkülözhetetlen célt: megteremteni egy olyan Európát, amely képes szembenézni a 21. század egyelőre ismeretlen kihívásaival.

Első rész
AZ ÚTTÖRŐK: 1952–1979

I. fejezet

AZ EGYESÜLT EURÓPA KIÉPÍTÉSÉNEK KEZDETE

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport születése

1953. június 16-án, kedden, reggel kilenc órakor Franciaország, Olaszország, Németország, Hollandia, Belgium és Luxemburg 12 kereszténydemokrata képviselője gyűlt össze a strasbourgi Maison de l'Europe 54-es szobájában, ahol megtartották az Európai Szén- és Acélközösség Közgyűlésében létrehozott kereszténydemokrata frakció első hivatalos ülését. A találkozón elnöki funkciót betöltő Emmanuel Sassen köszöntötte a többi résztvevőt: Margaretha Klompét, Alfred Bertrand-t, Antonio Boggiano-Picót, Eugen Gerstenmaiert, Hermann Kopfot, Nicolas Margue-t, Georg Pelstert, Willem Ripet, Armando Sabatinit, Italo Mario Saccót, Franz Josef Strausst és Pierre Wignyt. Az 1952. szeptember 10-i székfoglaló ülést követően a képviselők már tartottak néhány találkozót, de eddig még nem hoztak semmilyen hivatalos döntést. Az ESZAK-ot létrehozó szerződés nem tartalmazott semmiféle határozatot politikai frakciók alakításáról. A 20–25. cikkelyek csupán arról rendelkeztek, hogy „a tagországok állampolgárainak képviselőit” a nemzeti parlamentek jelölik ki minden évben.

A Közgyűlésbe delegált képviselők számát az egyes tagállamok lakosság-száma alapján határozták meg, előnyben részesítve a közepes és kisméretű országokat. Épp ezért Németország, Franciaország és Olaszország is tizen-nyolc-tizennyolc képviselői hellyel rendelkezett, Belgium és Hollandia tíz-tíz, Luxemburg pedig négy tagot delegált a közgyűlésbe. A szerződés előírta, hogy a Közgyűlésnek évente kell üléseznie, és az ülészakot kisebb egységekre kell felosztani. A Közgyűlés felügyelte a Főhatóság (az ESZAK végrehajtó szerve) munkáját, és kétharmados többséggel akár meg is vétózhatta annak döntéseit. Nagyon fontos volt, hogy a Közgyűlésnek jogában állt megalkotni saját működésének alapelveit, és épp emiatt tudtak megszületni a Közgyűlés politikai csoportosulásai.

A kereszténydemokraták az egyik holland képviselőt, Emmanuel Sasset választották a frakció elnökévé, a jegyzőkönyvet vezető titkárrá pedig kinevezték honfitársát, Willem J. Schuijtot, aki a *Nouvelles équipes internationales* (a kereszténydemokrata „Új Nemzetközi Csapat”) révén Párizsban került kapcsolatba a frakcióval.

A Képviselőcsoport vezetőségébe a három nagyobb ország (Franciaország, Németország és Olaszország) két-két, a Benelux államok pedig egy-egy képviselőt delegálhattak. Így a vezetőség kezdeti tagsága Emmanuel Sassen elnök mellett további nyolc főből állt: két német, két francia, két olasz, egy belga és egy luxemburgi tagból. Név szerint (az országok felsorolási sorrendjében) a következő személyek vettek részt a vezetőség működésében: Hermann Kopf és Franz Josef Strauss, Ernst Müller-Hermann és Alain Poher, Lodovico Montini és Italo Mario Sacco, továbbá Théodore Lefèvre (akinek helyét egy időre Pierre Wigny vette át) és Nicolas Margue.² A Képviselőcsoport irányítását az elnökség és a vezetőség végezte. Az elnökből és a két alelnökből álló elnökségnek jogában állt közvetlenül frakciómegbeszélést összehívni, emellett ez a szerv vezette a Képviselőcsoportot a Közgyűlés plenáris ülésein, továbbá a külvilág felé is képviselte a Képviselőcsoport egységét.

Az első hivatalos megbeszélést az Elnök reggel 9.25-kor nyitotta meg.

A napirendi pontok között két kérdés szerepelt. Az első ügy az egyik belga tag, a kereszténydemokrata mozgalomban jelentős szerepet játszó, a Szociális Ügyek Bizottságában is tevékenykedő Alfred Bertrand beszámolója volt. Ez a beszámoló az acélmunkások által jutányos áron bérelhető lakások kialakításának tervéről szólt, melyet a Szén- és Acélközösség finanszírozott volna: ez a tervezet azt mutatja, hogy Európa már ekkor elkezdte felfedezni a szén- és acéltermelés terén kialakítandó közös piac gazdasági-szociális dimenzióit.

A másik megtárgyalandó kérdés a politikai frakció hivatalos alapító okiratára vonatkozott, a Közgyűlés Működési Szabályzatának 33. cikkelyével összhangban. A jelen lévő tagok egyhangúan úgy határoztak, hogy a – Szocialista és Liberális Képviselőcsoportokhoz hasonlóan eddig csupán nem hivatalosan ülésező – Kereszténydemokrata Képviselőcsoportnak is hivatalosan el kell ismertetnie magát.

Mivel a Közgyűlés is támogatta ezt az ötletet, június 23-án a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport bejelentette hivatalos létrejöttét: *„Alulírott Emmanuel Sassen ezennel kijelentem, hogy a mai napon, azaz 1953. június 23-án az Európai Szén- és Acélközösség Közgyűlésének Működési Szabályzatában megfogalmazott 33. cikkellyel összhangban Strasbourgban egy új politikai frakciót hoztunk létre, melynek neve franciául »Groupe Démocrate-Chrétien«, németül »Christlich-Demokratische Fraktion«, olaszul »Gruppo Democratico-Cristiano« és hollandul »Christen-Democratische Fractie«.*” A Közgyűlés 78 delegáltjából 38-an tartoztak ebbe a Képviselőcsoportba, így ez lett a Közgyűlés vezető politikai frakciója.

Egy új szerv alakult meg, ám rengeteg munka állt még előtte.

Az 1950. május 9-én meghirdetett Schuman-terv és az „alapító atyák”

1952 szeptemberében, amikor az ESZAK megtartotta első közgyűlési ülését, a nagy európai kaland még épp csak születőben volt. Az egész csupán két évvel azelőtt, 1950. május 9-én kezdődött Robert Schuman francia külügyminiszter kezdeményezésével, aki esélyt ajánlott Németországnak és a második világháború utáni talpra állással küszködő más országoknak, hogy átformálják Európa sorsát. Úgy vélte, nem szabad hagyniuk, hogy újra és újra a több száz évvel ezelőtti ellentéteik határozzák meg a viszonyukat: elkerülhetetlené vált egy új rendszer kiépítése, amelyben a győztesek és vesztesek ugyanolyan elbánásban részesülnek, és jövőjüket közös vállalkozásként képzelik el. Itt volt az ideje, hogy megtörjön a világhatalmi álmokon és a bosszúvágyon alapuló ördögi kör. A nacionalizmust meg kellett szüntetni, emellett Nyugat-Európának szellemi és anyagi újjáépítésre volt szüksége. Ez különösen igaz volt abban a korszakban, hiszen a kontinens 1945-ben kettészakadt, és egy jókora részét a szovjet csapatok uralták, amelyek ezeken a területeken kommunista diktatúrát vezettek be.

Ez volt a háttér, amely arra ösztönözte Robert Schumant, hogy előadja történelmi jelentőségű tervezetét.

De ki is volt tulajdonképpen Robert Schuman? A határvidék gyermeke, aki 1886. június 29-én született Luxembourgban, ahová apja egykor menekültként érkezett Lotaringiából. Schuman jogot tanult, és 1912-ben Metzben kezdte meg jogi praxisát. A francia parlamentben először 1919-ben, Moselle képviselőjeként foglalhatott helyet. A második világháború alatt a nácik fogságába esett, de sikerült elmenekülnie. 1946-tól pénzügyminiszteri, 1947-től pedig miniszterelnöki funkciót töltött be. Francia külügyminiszteri kinevezését 1948 júliusában kapta, és 1953 júliusáig tevékenykedett ebben a minőségében. Elképzelése, vagyis tulajdonképpen a rögeszméje a Franciaország és Németország közötti bizalom újbóli megteremtése volt. 1950 tavaszán többször is beszélgetett az általa igen nagyra tartott Jean Monnet-val^a, és mindig felmerült a kérdés, hogy „Mit csináljunk Németországgal?” Az Egyesült Államok elég erőteljes nyomást gyakorolt Franciaországra annak érdekében, hogy olyan tartós megoldást hozzanak tető alá, amely lehetővé teszi a legyőzött Németország számára a nyugati országok közé való visszatérést. A vá-

a Jean Monnet-t joggal tarthatjuk az Európai Közösség fő ötletadójának, hiszen ő tett javaslatot először a szükséges döntéshozó mechanizmusok és közös intézmények kialakítására. Az első világháborút követő időszakban, a Népszövetség főtítkárhelyetteseként – Franklin Roosevelt mellett – kulcsszerepet játszott abban, hogy az Egyesült Államokat meggyőzze a nácizmus elleni harc fontosságáról. 1945-ben De Gaulle tábornok megbízta Franciaország gazdasági modernizációjának kidolgozásával, és ettől fogva egészen 1979-ig komoly befolyást tudott gyakorolni a nyugat-európai politikai vezetőkre – igaz, ő maga sosem állt a reflektorfényben.

lasz tulajdonképpen Jean Monnet fejéből pattant ki, aki május 3-án felvázolta a közös szén- és acéltermelés tervét. Robert Schuman azonnal felfigyelt a tervezetben rejlő lehetőségekre, és vállalta az ötlet valóra váltásával járó politikai felelősséget. Franciaország nevében előadott tervét Németország részéről Konrad Adenauer, Olaszország részéről pedig Alcide de Gasperi is támogatta.

Konrad Adenauer 1876. január 1-jén született Kölnben. 1949-ben lett a Német Szövetségi Köztársaság (NSZK) első kancellárja, és ezt a tisztséget egészen 1963-ig viselte. A Rajna-vidék szülötteként humanista felfogású, történelmileg tájékozott elképzeléseket alakított ki saját hazájáról, illetve a német–francia kapcsolatokról. Adenauer volt az NSZK kereszténydemokrata mozgalmanak egyik alapító tagja, aki felfogta, hogy Németország és az európai béke szempontjából egyaránt komoly lehetőségek rejlenek a nemzetek egyenlőségében, ami a közös európai intézményekben is megvalósulna – ez volt tulajdonképpen a Schuman-terv lényege.

Alcide de Gasperi politikai felfogása lényegében megegyezett Adenauerével, hisz saját személyes sorsa is összefonódott az európai ügygel. 1881. április 3-án született, és 1921-ben lett az olasz parlamentben a trentinói régió képviselője, amely terület az első világháború előtt az Osztrák–Magyar Monarchia részét képezte. A német ajkú olasz és – Schumanhoz és Adenauerhez hasonlóan – gyakorló katolikus de Gasperi támogatta a közös értékeken alapuló új Európa tervét. Olasz miniszterelnökként és az olasz kereszténydemokrata mozgalom egyik alapítójaként a politikai funkciójával járó összes hatalmát latba vetette a Schuman-terv megvalósulása érdekében.

A Benelux államok kereszténydemokratái és más demokratikus irányzatok képviselői hasonlóképpen gondolkodtak. A szabad világnak képesnek kellett lennie hatékonyan válaszolni a Moszkvából érkező esetleges agreszsióra. 1949. április 4-én aláírták az Észak-atlanti Szerződés Szervezetének (NATO) alapító okiratát, de Európa szabad népei számára már nem volt elég, hogy katonai garanciákkal vegyék körbe magukat, és bízzanak az amerikai jelenlétben. Újjá kellett építeni a kontinens gazdaságát a szabad verseny elvére és a nyitott határokra alapozva. Épp ezért határozták el az ESZAK-ot alapító „Hatok”, hogy támogatják Jean Monnet elképzelését, és azokra az alapvető iparágakra koncentrálnak, amelyek korábban már többször is súrlódást okoztak Németország és Franciaország között, amikor is mindkét állam igyekezett minél jobban növelni a tulajdonában lévő nyersanyagok mennyiségét és a kitermelést.

A Schuman-terv azáltal, hogy a francia és német szén- és acéltermelést egy közös hatóság felügyelete alá vonta, és lehetővé tette, hogy ez a két termék szabadon mozogjon a Közösség tagországai között, megoldotta a Ruhr-vidéki termelési mennyiségek kérdését, és elosztatta a német ipari kartellek újjáéledésétől tartó franciák félelmeit. Az ESZAK olyan új szervezet volt, amely a győztes és vesztes államok egyenlő jogainak és kötelességeinek elvén ala-

pult, és amelyre a tagállamok önként átruházták szuverenitásuk egyes elemeit. A Schuman-terv valóban forradalmi újításnak számított a korszakban, hiszen olyan hatóságot hozott létre, amelynek – bár független volt az egyes tagállamok nemzeti kormányaitól – jogában állt a tagok számára kötelező érvényű döntéseket hozni.

Az 1951. április 18-án aláírt párizsi szerződés volt az Európai Szén- és Acélközösség létrejöttéhez szükséges eszköz; ez volt az első olyan szervezet a második világháborút követően, amely jogi szempontból egyformán kezelte a tagállamokat. És ami még fontosabb, ez volt a nemzetközi kapcsolatok történetének első szupranacionális politikai rendszere. A Főhatóság igen széles jogkörrel rendelkezett a szén és az acél közös piacát illetően. A Miniszterek Tanácsa képviselte a tagállamok kormányait, és ezt a példa nélkül álló kormányközi együttműködést a tagállamok parlamentjei által delegált képviselőkől álló Közgyűlés és a következetes jogértelmezés feladatát végző Bíróság tette teljessé. Egyes szemlélők szerint az ESZAK kezdődő föderatív jegyeket mutatott, míg mások – többek között a kereszténydemokraták – számára a kulcsfogalom a „közösség” volt. A szervezet létrejöttével megszületett az első közösségi alapú intézményrendszer. Ez volt az a mag, amely körül – hosszú évek alatt, szerződésről szerződésre, a krízisek és bővítések ellenére – fokozatosan testet öltött az Európai Unió.

Az ESZAK mint az európai integráció felé vezető első lépés

Ez a prototípusként létrejövő közösség igen komoly eredményeket ért el. Már az első néhány évben intenzívebbé váltak a hat tagállam közötti kereskedelmi kapcsolatok. A Főhatóság ösztönzésére és a Közgyűlés felügyelete mellett a tagok eltörölték a vámokat, a kvótákat és az áruszállítási tarifákba beépített exportadókat, és ezzel párhuzamosan közvetlen nemzetközi díjszabásokat vezettek be. A Közösségen belüli szén- és acélkereskedelem volumene látványosan megnőtt. Ennek köszönhetően többnyire sikerült kilábalni a szénhiányból, amely a világháború után kis híján tönkretette az európai vas- és acélipart. A vasércel, hulladékfémekkel és szénrel való állandó ellátottság lehetővé tette a Hatok iparfejlődésének kibontakozását.

1953 februárjától megindult a szén-, hulladékfém- és vasérc közös piaca, és még ugyanezen év májusában a megállapodást az acéltermékekre is kiterjesztették. Jean Monnet, a Főhatóság elnöke teljes meggyőződéssel jelenthette ki, hogy *„1953. február 10-e óta nincs német, belga, francia, olasz és luxemburgi szén, csupán a hat állam között szabadon áramló európai szén, így ebben a tekintetben ezek az államok egységes területet képeznek.”*²³

1953. január 1-jén bevezették az első európai adót, az ún. ESZAK-járulékot. Az acéltermelőknek ötéves periódus állt rendelkezésükre, hogy alkalmazkodjanak a gazdasági verseny új feltételeihez. Az állami segítség-

nek köszönhetően Olaszország sikeresen modernizálni tudta vas- és acéliparát.

Az ESZAK fontos szerepet játszott a szociális szférában is. Ösztönözte a munkahelyi egészségügyi ellátást és a munkabiztonság javítását, továbbá a szakképzések fejlesztését. A párizsi szerződés, amely egyebek mellett az ESZAK-tagállamokban élő munkavállalók életszínvonalának fejlesztését tűzte ki célul, előteremtette a közösségi támogatást a leépített munkások átképzésére, és megtiltotta, hogy a vállalatok a versenyképesség fenntartása érdekében csökkentsék a fizetéseket.

Az ESZAK eredményei két területen éreztették hatásukat. Egyrészt megszüntették a tagországok közötti szén- és acélkereskedelemben korábban alkalmazott vámokat és kvótákat, és betiltották a szállítási árak esetében tapasztalt korábbi diszkriminatív eljárásokat, és ezzel párhuzamosan elősegítették a Hatok egyenletes ipari fejlődését. Emellett a szerződés olyan szociális irányelveket dolgozott ki, amelyekből az átalakítás által leginkább érintett szénbányász közösségek profitáltak. Végső soron az ESZAK az európai integráció jelentős mérföldkövének tekinthető. Jean Monnet szavaival élve: *„A mi Közösségünk több, mint a szén- és acéltermelők szövetsége: a mi Közösségünk Európa kezdete.”*⁴

A Képviselőcsoport mint szervezetten belüli szervezet

Azzal, hogy 1953-ban létrehozta magát, az ESZAK Közgyűlésének Kereszténydemokrata Képviselőcsoportja meghatározó módon járult hozzá Európa intézményeinek szellemiségehez.

A nemzeti parlamentek által a Közgyűlésbe delegált képviselők az ESZAK-ot létrehozó szerződés alapján választás elé kerültek. Amikor megérkeztek a Közgyűlés ideiglenes székhelyére, Strasbourgba, a frakciókat nemzeti delegációk szerint is szervezhatték volna. Ez esetben – akárcsak a nemzetközi parlamenti összefüggések alkalmával – kialakult volna egy német frakció, egy olasz frakció és így tovább. Ez az elrendeződés azonban ellentétben állt volna az alapító atyák elképzeléseivel. A Schuman-terv által megindított európai integráció lényegét tekintve politikai folyamat volt. A célja, hogy megváltoztassa az európai államközi kapcsolatokról alkotott korabeli gondolkodásmódot – azt a gondolkodásmódot, amely szerint az államoknak kizárólag saját nemzeti érdekeiket kell figyelembe venniük. Ilyen volt a bécsi kongresszus, az államközi szövetségi rendszerek és a törekeny, bizonytalan koalíciók gondolkodásmódja. A Közösség ezzel szemben „békés forradalmat” szeretett volna elérni. Ez volt a célja a kereszténydemokratáknak is, amikor 1947 májusában nem hivatalos gyűlést tartottak a belgiumi Chaudfontaine-ben. Itt hozták létre a *Nouvelles équipes internationales* (rövidítve NEI, vagyis Új Nemzetközi Csapat), amely az 1965-ben létrejött Kereszténydemokraták

Európai Uniójának (EUCD) előfutára volt. Később, 1976-ban tulajdonképpen az EUCD-ből jött létre az Európai Néppárt, az 1979-es európai parlamenti választásokra készülő kereszténydemokrata pártok összefogásával.

Ezzel egy időben hasonló lépésre szánták el magukat a szocialisták és a liberálisok, a háború utáni politikai szcéna két másik demokratikus politikai irányzatának képviselői is, és ők is nemzetek feletti „családok”-ba tömörültek.

A három politikai frakció között egyetértés született abban, hogy ezeknek a Közgyűlésben létrejött, nemzetek feletti parlamenti tömörüléseknek meg kell teremteni a jogi szerkezetét, így téve őket a szervezet kulcsfontosságú szereplőivé már a kezdetek kezdetén. Az évek során az Európai Parlament frakcióinak politikai szerepe gyors ütemben nőtt. Mivel elegendő anyagi forrás és személyzet állt rendelkezésükre ahhoz, hogy szervezetileg függetlenné válhassanak, a Képviselőcsoport közgyűlési képviselői a közös európai értékek és célok által vezérelve igyekeztek minél inkább közös mederbe terelni politikai erőfeszítéseiket is. Az Európai Parlament figyelemre méltó belső energiájára – és a vitalitásra, amellyel magára vállalta a Közösség intézményközi dinamikájának főszerepét – nyugodtan tekinthetünk a politikai frakciók szerepét és a bennük rejlő potenciált ösztönösen felismerő első tagok érdekéért.

Az elnöki konferencia napirendjének ellenőrzésével tulajdonképpen a frakció elnöke volt az, aki meghatározta a Közgyűlés munkatempóját és politikai programját.

A frakciók által alkalmazott ún. „d’Hondt-módszer” alapján az összes parlamenti tisztséget (a bizottságok elnökeit és a Frakcióvezetőség tagjait) arányosan osztották meg, előnyben részesítve a vezető frakciót. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport hamar felismerte annak jelentőségét, hogy számbeli többségének köszönhetően a legerősebb frakciónak számított. Ez azt jelentette, hogy a Képviselőcsoport elnöke volt az, akit a házelnök elsőként felkért, hogy reagáljon a Tanács, illetve a Bizottság elnökének felszólalására. A frakciók számbeli erejét is tükröző politikai arculata nagy befolyással bíró tényező lett a Közgyűlés életében, és így a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport – amely a legtöbb tagot számláló csoportosulás volt – hamarosan szervezetben belüli szervezetté vált. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport a Közgyűlés/Parlament legnagyobb frakciója volt 1953 és 1975 között^a, majd 1999 és 2009 között az Európai Parlament legtöbb tagot számláló tömörülésévé lett. Elmondhatjuk tehát, hogy 2009-ben már 56 éve állt fenn egy európai parlamenti fórum valamilyen formában, és 32 éven át a kereszténydemokraták alkották a vezető képviselőcsoportot.

a Ennek megfelelően a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport 1952 és 1979 között 10 alkalommal töltötte be a Közgyűlés elnökségét (az elnökök név szerint a következők voltak: Alcide de Gasperi, Giuseppe Pella, Hans Furler – kétszer –, Robert Schuman, Jean Duvieusart, Victor Leemans, Alain Poher, Mario Scelba és Emilio Colombo). Ugyanezen időszak alatt a Szocialisták négy, a Liberálisok pedig egy elnököt adtak a Közgyűlésnek.

A kereszténydemokrata politikai család és az általa képviselt értékek

Komoly körütekintésre és politikai bátorságra volt szüksége a hat ország képviselőinek ahhoz, hogy közösen belevágjanak politikai frakciók kialakításába. A „családi kötelekek”-et türelmesen kellett egyre szorosabbra fűzni, országhatárokon és mentális gátakon egyaránt átlépve. 1950 előtt az államok közötti kapcsolatok ritkásak voltak, és masszívan tartották magukat az egymással szembeni előítéletek. Az egyik legmeghatározóbb pillanat az volt, amikor Robert Schuman, Konrad Adenauer és Alcide de Gasperi, országaik kereszténydemokrata vezetői találkoztak, és rájöttek, mennyire hasonlóképpen gondolkodnak. Mindhármukat ugyanaz a keresztény meggyőződés vezérelte, amely szerint országaik, Franciaország, Németország és Olaszország képviselőiként erkölcsi kötelességük az ősöktől örökölt ellenségeskedés megszüntetése és az agresszív nacionalizmus feladása. Nem volt nehéz dolguk, amikor meg akarták győzni az ESZAK Közgyűlésében helyet foglaló párttársaikat, hogy fogjanak össze, és alapítsanak egy közös kereszténydemokrata frakciót. A Benelux államok kereszténydemokrata pártjai támogatták a kezdeményezést, és aktív szerepet vállaltak benne.

Ebben a gondolkodásmódban az európai eszme eggyé vált a kereszténydemokrata értékrenddel. Ahogy Hans August Lücker magyarázta: „semmiképpen sem volt történelmi véletlen, inkább az előrelátás működésbe lépésének eredménye, hogy a második világháború után, Európa legnehezebb óráiban Alcide de Gasperi két olyan elvtársat talált Robert Schuman és Konrad Adenauer személyében, akikkel együtt írták be a nevüket a történelemkönyvekbe; három férfi, akik méltóak voltak arra a komoly szerepre, amelyet a történelem szánt nekik. Az volt a feladatuk, hogy felismerjék, milyen jövő vár Európára ebben a radikálisan megváltozott világban, és sikerült elég bátorságot és erkölcsi tartást találni magukban ahhoz, hogy túllépjenek mások helytelenítő véleményén és elkeseredettségén, és így Európa népeinek figyelmét új célokra tudták terelni. Emellett új reményt ébresztettek, és olyan energiákat mozgósítottak, amelyek a következő években képesek voltak felépíteni a béke, a közös érdek és a szociális igazságosság új Európáját. Alcide de Gasperi, Robert Schuman és Konrad Adenauer tulajdonképpen Krisztus palástjának szélét fogta meg – Krisztusét, aki az egész történelem folyamán jelen volt.”⁵⁵

A háború utáni korszak e szereplői számára az európai eszme spirituális megújulást jelentett, hiszen a béke megteremtését fontosabbnak tekintették a hatalmi versengésnél, és a demokratikus egyenlőség szellemében elvetették a diszkriminációt és az autoriter rendszereket. A béke, demokrácia és szabadság értékrendje jelentős változást jelentett azokhoz a szerencsétlenségekhez képest, amelyek Európát gyötörték az Osztrák–Magyar Monarchia, a Német Császárság, a cári Oroszország és az Oszmán Birodalom, vagyis

a kontinens geopolitikai viszonyait 1914 előtt meghatározó négy nagyhatalom bukása óta. 1918 után a kontinens romjain, 50 millió katona és civil áldozat sírján a világ legragikusabb és legelképesztőbb kísérletei zajlottak. A szélsőséges ideológiák ismét a háború poklába taszították az embereket. A demokratikus erők nem tudtak felülkerekedni a saját országukban tapasztalható erőszakhullámon és a külső konfliktusokon.

Az 1930-as években már felbukkantak a kereszténydemokrácia előfutárai, akiknek az egyesült Európa képe lebegett a szemük előtt, ám senki nem vette őket komolyan. Az olasz Luigi Sturzo atya a keresztényszocializmus és más politikai eszmék alapján kísérletet tett egy új gondolkodásmód európai szintű elterjesztésére azért, hogy egy nemzetek feletti frakció létrehozását szorgalmazta. Ezzel tulajdonképpen megteremtette azt az alapot, amelyből 1945 után a kereszténydemokrata mozgalom kinőtt, ám a két háború közötti feltételek nem kedveztek terve megvalósulásának. Olaszországot, Németországot, Franciaországot – ahol Emmanuel Mounier perszonalista mozgalma mutatott némi érdeklődést Don Sturzo elképzelése iránt – és Belgiumot hamarosan ismét beszippantotta a háború forgataga.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport tagjai azért támogatták az egyesült Európa tervét, mert számukra a béke egy összetett és igen törekeny építménynek tűnt. A korszak legfontosabb politikai feladata az volt, hogy ezt az építményt stabilizálják, és hogy fenntartsák a nyugat-európai demokratikus államokban még fennálló szabadságot. A hosszú távú terv természetesen az volt, hogy a szabadság jegyében az egész kontinenst újraegyesítsék.

Hans August Lücker így emlékezett vissza arra az esetre, amikor a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport egyik megbeszélésén először találkozott a Képviselőcsoport egyik francia tagjával, René Charpentier-vel. A helyszín Strasbourg, 1953. Charpentier kinyújtott kézzel közeledett Lückerhez, és így szólt: *„Ön bizonyára Hans August Lücker. Már hallottam Önről. Azért jöttem ide beszélgetni, mert szeretnék a barátja lenni.”* Lücker így folytatta az emlék felidézését: *„Nem kérdeztem rá, de tudtam, hogy a náciak megkínózták Dachauban. Mindkét lába el volt törve, így mankóval járt. Nagyon kellemetlenül éreztem magamat, amit mondtam is neki. »Ne aggódjon emiatt – válaszolta. – Én is túléltem, nem?« Volt egy nagy birtoka Champagne térségében. Így kezdődött el barátságunk és közös munkánk.”*⁵⁶

Visszanézve fontos szemügyre vennünk, melyek is voltak a korszakban előtérbe helyezett, alapvető kereszténydemokrata értékek: az egyén méltósága és elsőbbsége, a felelősséggel is járó szabadság, az alapvető emberi jogok, az igazság, az egyének és közösségek közötti szolidaritás, az elhatárolódás a totalitárius ideológiáktól és az aktív politikai szerepvállalás.

Amikor az Európai Néppárt és az Európai Demokraták Képviselőcsoportja a Schuman-terv 50. évfordulóját ünnepelte 2000 májusában, Hans-Gert Pöttering felidézte az alapító atyák kezdeti elkötelezettségét: *„Robert*

*Schuman, Konrad Adenauer és Alcide de Gasperi arra ösztönözte Franciaországot, Németországot, Olaszországot és a többi európai államot, hogy egyesítsék anyagi forrásait és politikai erejüket azért, hogy közös érdekeiket érvényesítsék olyan intézmények segítségével, amelyek mindent megtettek a jogok biztosításának és az egyenlőség fenntartásának érdekében. Mivel politikai kezdeményezésük sikeres volt, ezeknek az államférfiaknak lehetőségük nyílt hatékony lendületet adni Európa számára, hogy visszatérhessen a civilizált értékekhez. Mi kereszténydemokrataként és európai demokrataként teljesen tisztában vagyunk azzal, hogy a Közösség kialakításának terve a kezdetektől fogva morális jelentőséggel bír, és megtalálta méltó helyét a humanista tradícióban, amely a mi alapvető értékeinknek is alapjául szolgál.*⁷⁷

Az Európai Védelmi Közösség: csalódás a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport számára (1953–1954)

A nyugati világ fent említett közös érdekrendszerére azonban komoly veszély leselkedett: a Szovjetunió. A nyugat-európai nemzeteknek nem volt elég erejük, hogy a szovjet hatalomnak kitett közép- és kelet-európai országoknak segíthessenek, illetve hogy Kelet-Németország esetében 1951-ben, Magyarország esetében pedig 1956-ban a véres szovjet beavatkozás ellen fellépjenek, emellett saját országhatárainkon belül is kénytelenek voltak megbirkózni a sztálinista-kommunista pártok támadásaival, továbbá a „német revansisták” és a kapitalista demokráciák ellen Moszkvából érkező háborús fenyegetésekkel.

1950. június 25-én a koreai háború kitörésével kiélesedett a keleti és a nyugati blokk közötti ellentét. Az USA egyértelműen jelezte, hogy szeretné, ha az európai államok aktívan kivennék a részüket a nyugati tömb védelméből. Franciaország – egy korlátozás nélküli német hadsereg iránti ellenszenvétől vezérelve – kezdetben lebegtette a német fegyveres erőknek a közös európai hadseregbe való integrálásának kérdését. A francia tervről szóló tárgyalások 1951. február 15-én kezdődtek meg Párizsban. A tárgyalóasztal körül az ESZAK hat tagállamának képviselői foglaltak helyet, és megegyeztek az Európai Védelmi Közösség létrehozásában, melynek alapító szerződését 1952. május 27-én írták alá.

A szerződés alapján innentől fogva negyven nemzeti hadosztály, vagyis összesen 13 000 katona szolgált európai egyenruhában. Az utánpótlásról és a felszerelésről – az ESZAK főhatóságához hasonló – kilencfős Bizottság döntött. A Bizottságot a Parlamenti Közgyűlés (amely tulajdonképpen az ESZAK Közgyűlés kibővített verziója volt – egyszerűen három-három további tagot delegálhattak a nagyobb államok) szavazás útján feloszlathatta, emellett részt vett a közös költségvetés kidolgozásában. A Védelmi Közösség politikai irányvonalát a Minisztertanács kezébe adták, ahol minden fontos kérdés elfogadásához a tagok egyhangú beleegyezése kellett.

A születőben lévő Kereszténydemokrata Képviselőcsoport természetesen elkötelezetten támogatta az Európai Védelmi Közösség tervét, ugyanis úgy gondolta, hogy egy közös európai hadsereg jelentős lépés lenne az egyesült Európa felé. Támogatását csak tovább erősítette, hogy Alcide de Gasperi olasz miniszterelnökként egy komoly kezdeményezéssel rukkolt elő: javasolta, hogy a katonai integrációhoz társuljon politikai egyesülés is. A kockán forgó felelősséget figyelembe véve, a Védelmi Közösségnek olyan irányító szerve volt szüksége, amely képes meghozni a legfontosabb döntéseket úgy, hogy közben az európai állampolgárok javát is figyelembe veszi.

Alcide de Gasperi fáradhatatlanul igyekezett meggyőzni mindenkit az igazáról. „Az európai hadsereg nem végcél – mondta. – Ez csupán a patrióta külpolitika eszköze. De az európai patriotizmus kizárólag az egyesült Európában tud kifejlődni.”⁸

E cél mielőbbi megvalósulása érdekében sikerült elérnie, hogy a Védelmi Közösség szerződéstervezetébe beiktassák a 38. cikkelyt, amely elrendelte, hogy közvetlen, általános választójog alapján tartott választások útján közös Közgyűlést kell felállítani. Ennek feladata a hatalmi ágak megosztásának elvén és kétkamarás parlamenten alapuló, egyesült szervezeti rendszer kialakítása volt. A szerződés jóváhagyása ekkor még távoli és bizonytalan dolognak tűnt, ezért de Gasperi felvetette Schumannnak, hogy a felvázolt feladatokat addig az ESZAK Közgyűlése végezhetné. 1952. szeptember 10-én a hat tagállam Luxembourgban találkozó miniszterei elfogadták ezt a merész javaslatot. A következő napon a strasbourgi székhelyű Közgyűlés hat hónapot kapott arra, hogy kidolgozza a megfelelő javaslatokat, kezdve azzal, hogy a feladatra leginkább alkalmas tagjai közül kinevez egy *ad hoc* alkotmányozó bizottságot. Mivel ez az *ad hoc* bizottság nem volt más, mint egy újító közgyűlés, felkérték, hogy vázolja fel, miként képzei el a bevezetendő európai politikai közösséget.

A kereszténydemokrata tagok – név szerint Heinrich von Brentato, Alain Poher, Pierre-Henri Teitgen, Pierre Wigny és Théodore Lefèvre – megértették, hogy Európa védelme lehetetlen és megvalósíthatatlan, amennyiben ehhez nem áll rendelkezésre egy demokratikus legitimitással bíró intézményi hatóság. Épp ezért különösen fontos volt, hogy megszülessen egy alkotmány.

1953. március 10-én az *ad hoc* bizottság elfogadott egy alkotmánytervezetet, amely igen ambiciózus politikai struktúrát vázolt fel, és a következőkből állt volna: kétkamarás parlamentből, amelynek – általános, közvetlen választójog alapján lebonyolított választásokon választott – egyik kamaráját törvényhozó hatalommal ruházták volna fel; végrehajtó tanácsból; minisztertanácsból és bíróságból. Úgy tervezték, hogy az Európai Szén- és Acélközösség és az Európai Védelmi Közösség egyaránt alá lenne rendelve ennek az új Európai Politikai Közösségnek.

Azonban 1954. augusztus 30-án a francia parlament kommunistákból, gaulle-istákból, a szocialista tömb egy részéből és radikálisokból álló több-

sége egy előzetes kérdés előnyben részesítésével leszavazta az Európai Védelmi Közösség szerződésének ratifikálását. Az olasz kormány, amely ki akarta várni a francia parlamenti szavazás eredményét, így szintén visszautasította a ratifikációt.

Az *ad hoc* bizottság által felvázolt Európai Politikai Közösség terve ezzel érvényét veszítette – ez komoly csapás volt az európai eszme szempontjából.

De miért fordított hátat Franciaország a közös európai hadsereg elképzelésének, amelyet eredetileg éppen ő javasolt? A magyarázat a megváltozott nemzetközi helyzetben keresendő. A koreai konfliktus elcsitulása és Sztálin 1953. március 5-én bekövetkezett halála hozzájárult a hidegháborús feszültségek enyhüléséhez. Az Európai Védelmi Közösség ellenzői azzal érveltek, hogy egy védelmi szövetség létrehozása kettészakítaná a francia hadsereget, így az egyik rész közös irányítás alatt Európában állomásozna, míg a másik Franciaország tengerentúli gyarmatain. Emellett kihasználták a franciáknak a Németország újrafelfegyverzése miatti ellenséges hangulatát, és igyekeztek érzelmi alapon azzal érvelni, hogy egy hadseregnek a nemzeti függetlenség legalapvetőbb szimbólumának kellene lennie.

Visszatekintve úgy tűnhet, hogy 1953 tavasza volt az egyesült Európa eszméjének tetőpontja. De vajon ez az eszme reális elképzelésnek volt tekinthető, vagy messze megelőzte korát?

A kereszténydemokraták nem csüggednek

Bár a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport az Európai Védelmi Közösség tervének összeomlása után hangot adott csalódottságának, esze ágában sem állt feladni terveit. 1954. november 29-én, az ESZAK Közgyűlésének elnökeként tartott első felszólalásakor Giuseppe Pella sajátos, szenvedélyes és költői stílusában fogalmazta meg álláspontját a kérdésről: *„Reményeink – vagy talán mondhatom azt is: hitünk – két egére sűrű, sötét fellegek borultak. Ennek ellenére kérem, engedjék meg nekem, hogy ne lássam pesszimistán a helyzetet – ezt annak az embernek az elszántságával igyekszem kerülni, aki az útján nem hátrál meg néhány átmeneti akadály miatt. Nemet mondok a pesszimizmusra, akár az egyesült Európa szélesebb, akár Közösségünk szűkebb nézőpontját nézem. [...] Célunk nem kevesebb, mint megteremteni Európát: a nemzetek feletti elképzelésen nyugvó Európát, a nemzetek közti konfliktusok helyett a nemzetek őszinte együttműködésén alapuló Európát. [...] Az első feladatunk annak biztosítása, hogy a Közösség minden intézménye együtt dolgozik a szerződés célkitűzéseinek minél teljesebb elérésén, vagyis a szolidaritás, együttműködés és integráció eszméjén. [...] Másodszorban – minden demagógia nélkül, a lehető legnagyobb elhatározottsággal állítom – ez a nehéz időszak megköveteli, hogy a Közösséget eltöltse a közösségi szellem, az országhatárokon belül, nemzetközi és nemzetek feletti szinten egyaránt, a jólét és az igazságosság minél tökéletesebb elérésére összpön-*

tosítva. [...] A harmadik feladatunk az, hogy megteremtjük a megfelelő feltételeket, és megtegyük az első lépéseket Közösségünk és a Közösségünkön kívüli országok közötti kapcsolatok kialakításához és fokozatos szorosabbra fűzéséhez.”⁹ 1954. december 1-jén Pierre Wigny továbbítte ezt a gondolatmenetet: „Tanulnunk kell a tapasztalatokból, és meg kell hallgatnunk az ellenvéleményeket ahhoz, hogy megcáfolhassuk őket. Európa gazdasági intézményeinek továbbfejlesztése teljes mértékben a mi vállunkon nyugszik.”¹⁰

Messinában az ügy új életre kel – a római szerződések aláírása (1955–1957)

Európa újbóli mozgásba lendítéséhez az ösztönzés részben Jean Monnet-től, részben a Benelux államokból érkezett. Közvetlenül az Európai Védelmi Közösség kudarca után Monnet úgy döntött, nagyobb mozgástérre van szüksége, és bejelentette, hogy nem szeretne még egy ciklust eltölteni az ESZAK Főhatóságának elnöki székében. Ezután kifejtette egy új Európai Közösségről alkotott elképzelését, mely kifejezetten az atomenergia kérdésre összpontosítana. A belga külügyminiszter, Paul-Henri Spaak, továbbá holland és luxemburgi kollégái, Johan Willem Beyen és Joseph Bech azonban inkább az ESZAK-ot alapító „Hatok” közötti kereskedelmi kapcsolatok és a közös piac szélesítése iránt érdeklődtek: ezt a gazdasági közeledést korábban már a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport több tagja is sürgette. Az NSZK „gazdasági csodá”-jának atyja, a Bonnban székelő német kormány gazdasági minisztere, a Kereszténydemokrata Unióba (CDU) tartozó Ludwig Erhard mindkét javaslatot – vagyis az Európai Atomenergia Közösséget és a Benelux államok által propagált, szélesebb körű közös piac tervét is – támogatta. A két javaslatot végül az ún. „Benelux Memorandum”-ban kapcsolták össze.

1955. május 9-én a Közgyűlésben helyet foglaló Kereszténydemokrata Képviselőcsoport jelentős többséggel a terv újraindítása mellett tette le voksát. Amikor 1955. június 1–2-án Messinában tárgyalóasztal mellé ült a hat tagállam külügyminisztere, hogy kinevezzék Jean Monnet utódját, a memorandumot is elfogadták. A messinai lendület felélesztette a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport reményeit. Csak az számított, hogy a szolidaritás és integráció programja tovább folytatódjon. Ennek érdekében Paul-Henri Spaak vezetésével munkacsoportot állítottak fel.

A kereszténydemokraták éberren figyelik a tárgyalások előrehaladását

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport teljes erővel támogatta a projekt felélesztését, és a tárgyalásokat igyekezett tagjainak európai meggyőződésével megegyező irányba terelni. A dinamika kulcsa abban rejlett, hogy a tag-

államok által felállított tárgyalóbizottság szorosan együtt tudjon működni a Közgyűléssel. A Közgyűlés elnöke, Giuseppe Pella ezt így látta: *„Az elmúlt hónapokban a Közgyűlés képes volt sikeresen ellátni a szerződés értelmében rá hárult politikai feladatát, és a továbbiakban is szívesen vállalja az ösztönző szerepet egyrészt a szerződés által teremtett feltételek alapján, másrészt pedig egy új Európa kialakításának távlati elérése érdekében.”*¹¹

A kereszténydemokraták igyekeztek parlamentáris hatalmat szerezni a kormányközi munkacsoport (az ún. Brüsszeli Bizottság) tevékenysége felett, és gyakorlati tanácsokkal látták el a munkacsoport tagjait, csakúgy, mint az ESZAK tagállamainak kormányait. A közös piacnak vámunió és gazdasági egyesülésen kellett nyugodnia, és nemcsak az áruk, a szolgáltatások és a tőke szabad áramlását kellett biztosítani, hanem a munkavállalóké is. A szolidaritás szellemében közösségi támogatási rendszerre volt szükség egy helyreállítási alap formájában, és a szociális kiadások harmonizálása érdekében is lépéseket kellett tenni. Emellett fontos volt, hogy olyan intézmények szülessenek meg, amelyek megfelelő hatalommal rendelkeznek ahhoz, hogy ezeket az elképzeléseket a gyakorlatban is megvalósítsák: *„Megkérjük a tagállamok kormányait, hogy minél előbb hozzanak létre egy szerződést ezen elvek alapján.”*¹²

1956. május 29-én a munkacsoport a Velencében ülésező külügyminiszterek konferenciája elé terjesztette az elkészült szerződéstervezetet. A tervben felvázolták az Európai Atomenergia Közösség és az Európai Gazdasági Közösség létrehozásának részleteit. A tervezet foglalkozott a gazdasági integrációhoz szükséges technikai változtatásokkal is, továbbá javaslatot tett az Európai Védelmi Közösség kudarca által is jelzett intézményi problémák megoldására.^a Az új intézmények a következők voltak: Minisztertanács, Európai Bizottság, Bíróság és Parlamenti Közgyűlés. Az utóbbi az ESZAK Közgyűléséből alakult meg, annak bizonyos módosításával: több képviselői helyet alakítottak ki, és ezeket máshogy tervezték elosztani a tagállamok között, mint korábban. Az új Közgyűlést emellett feljogosították a Bizottság ellenőrzésére is.¹³

A tárgyalások eredményeként 1957. március 25-én aláírták a római szerződések: az egyik szerződés létrehozta az Európai Gazdasági Közösséget (EGK), a másik pedig az Európai Atomenergia Közösséget, közismertebb nevén az Euratomot. Európa egységesítése új lendületet kapott.

a A beszámolóban szerepelt a közös piac struktúrája, a vámok rendszere, a kvóták eltörlése, a mezőgazdaság, a polgárok szabad mozgása, a kevésbé fejlett országok megsegítésére kialakítandó befektetési alapok, Európa jól ismert energiaügyi nehézségei és az intézmények problémái. A szöveg utolsó része foglalkozott az atomenergia használatával és az Euratommal.

II. fejezet

AZ ÚJ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK FOLYAMATOS FELEMELKEDÉSE

Az egységes Parlamenti Közgyűlés (1958): a pillangó ébredése

Amikor a két új szerződés 1958. január 11-én életbe lépett, az Európai Közösségeknek három végrehajtó szerve is volt: az ESZAK Főhatósága, az Euratom Bizottsága és az EGK Bizottsága. Ez utóbbit Walter Hallstein vezette, aki Konrad Adenauer német kancellár közeli munkatársa volt, továbbá fontos szerepet játszott mind a Schuman-terv, mind a római szerződések kidolgozásában, és bizottsági elnöki hatalmát elég hamar nyilvánvalóvá tette.

Alcide de Gasperinek az európai integráció előmozdításában betöltött jelentős szerepét rövidre szabta korai halála, így 1954. november 29-étől az ESZAK Közgyűlésének elnöki székét Giuseppe Pella foglalta el. E tisztséget 1956. november 27-én egy másik kereszténydemokrata képviselő, a német Hans Furler vette át, ugyanis a Kereszténydemokrata, a Szocialista és a Liberális Képviselőcsoport már korábban megegyezett, hogy az egy évre szóló, de meghosszabbítható elnöki pozíciót mindig a legnagyobb politikai csoportosulás egy-egy tagja tölthesse be.

1958 februárjában a belga Pierre Wigny-t választották meg a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport elnökévé. Amikor felkérték őt, hogy vállalja el a belga külügyminiszteri tárcát, frakcióelnöki székét a francia Alain Poher-nak adta át 1958. október 6-án.

Poher, aki Schuman közeli munkatársa volt, teljes erővel vetette bele magát a munkába: előrelátóan és komoly diplomáciai érzékkel kormányozta a Képviselőcsoportot 1966. március 7-ig, amikor is az Európai Parlament elnökévé választották. Az addig eltelt idő alatt – a csoportok korábbi megegyezésének szellemében – a parlamenti elnökség mindvégig a többségben lévő Kereszténydemokrata Képviselőcsoport kezében volt. Az 1960. március 28-án újraválasztott Hans Furler 1964. március 28-ig maradt az elnöki székben. Utódja, a belga kereszténydemokrata Jean Duvieusart lett, akinek helyét 1965. szeptember 24-én honfitársa, Victor Leemans, a fent említett Alain Poher közvetlen elődje vette át. Poher 1966 és 1969 között töltötte be a tisztséget.

Az ESZAK Közgyűlésének elnökeként Hans Furler számára kulcskérdés volt annak biztosítása, hogy a parlamentáris befolyás ne híguljon fel azáltal,

hogy három közgyűlés között oszlik meg. Nagyon fontosnak tartotta, hogy a három Közösséget egyetlen közös közgyűlés irányítsa, mely a három szerződés által rá ruházott jogoknak megfelelően felügyelné a három végrehajtott szervezet. Az 1956. november 27-i rendkívüli közgyűlési ülésen elhangzott elnöki felszólalásában a következőképpen érvelt elképzelése mellett: „Az elmúlt években tapasztalható fejlődése alapján teljes joggal kijelenthetjük, hogy a Közgyűlés – feladataihoz való energikus, ám mégis megfontolt hozzáállásának köszönhetően – olyan pozíciót vívott ki magának, amely megfelel a parlamentáris ideálnak. Eddig elért eredményei érdemessé teszik arra a bizalomra, amelyet jelenlegi Közösségünk szélesítése, illetve egy új Gazdasági Közösség létrehozása esetén a parlamentáris funkciók terén mindenképpen meg kell kapnia. Az Európai Szén- és Acélközösségnek, az Euratomnak és a közös piacnak nem lehet egynél több parlamenti intézménye, és ezt az egységes intézményt az ESZAK Közgyűléséből kell kialakítani.”¹⁴

Ezt a megoldást diktálta a józan ész is, ezért a tagállamok kormányai hamar elfogadták a javaslatot, így 1958. március 19-én megtartott alakuló ülést követően az Európai Parlamenti Közgyűlés (EPA) vált a három közösség egységes közgyűlésévé.

Az egyik olasz kereszténydemokrata képviselő, Emilio Battista később így emlékezett vissza a szervezeti fejlődés iránti lelkesedésére: „Az új Közösségek 1958. január 11-én jöttek létre, és az ESZAK Közgyűlése – amely sok szempontból igen kiváló testület volt – felkészült, hogy Európai Parlamenti Közgyűléssé alakuljon át, azzal az eleganciával, amelyet a pillangó érezhet, amikor a gubójából kibújva először tárja szét szárnyát, és a magasba emelkedik.”¹⁵

A közgyűlési képviselők számát 78-ról 142-re emelték, ennek megfelelően a kereszténydemokrata tagok száma 38-ról 67-re nőtt, így biztosítva, hogy a Képviselőcsoport továbbra is a legnagyobb tömböt alkossa az intézményen belül. Ez volt az a közgyűlés, amely 1962-ben hivatalosan is felvette az Európai Parlament nevet¹⁶, és amelynek taglétszáma az első új tagok felvételével, az 1979-ben lezajlott első közvetlen parlamenti választások alkalmával és a további bővítésekkel újra és újra emelkedett. Így 2008-ban már 785 képviselő foglalt helyet benne.

A Parlament hangsúlyozza függetlenségét azáltal, hogy Robert Schumant választja elnökéül (1958. március)

A római szerződések (az EGT-szerződés 140. cikkelye, illetve az Euratom-szerződés 110. cikkelye) lehetővé tették a Közgyűlés számára, hogy megválassza saját elnökét és más tisztviselőit, ám a választás menetét a fenti cikkelyek nem szabályozták. Az 1958. márciusi alakuló ülésén a Közgyűlés ellenállt a szervezeti autonómiájának csorbítására irányuló kísérleteknek, amikor a hat tagállam kormányainak konferenciáját követően az egyes or-

szágok közgyűlési képviselői azt a javaslatot kapták kormányaiktól, hogy egy, a tagállamok által kiválasztott jelöltet kellene elnökként elfogadniuk. A parlamenti hivatal és a politikai frakciók elnökei erre egy nyilatkozat kiadásával reagáltak, amelyben kijelentették, hogy a Közgyűlés az ilyen jellegű döntések meghozatalakor ragaszkodik szuverén autonómiájának gyakorlásához. Robert Schuman jelölésében mindhárom politikai frakció egyetértett, így ő volt az, akit a Parlament 1958. március 19-én elnökévé választott. Az általános választójog alapján történő parlamenti választásokat megelőző időszakban az elnök és a 12 alelnök megválasztására általában március második keddjén – az éves parlamenti ülés nyitó napján – került sor. Az ebben az időben érvényes eljárási szabályokkal összhangban az elnök hivatali ideje a gyakorlatban az adott év ülészakára terjedt ki. Ez a viszonylag szűkre szabott idő megnehezítette az elnökök számára, hogy újító politikai irányvonalak kialakítására tegyenek kísérletet a Parlamentben, hiszen még arra sem volt elegendő idejük, hogy alkalmazkodjanak különféle feladataikhoz, így általánossá vált, hogy az elnökök hivatali idejét közfelkiáltással meghosszabbították további egy évvel.

Amikor Schuman 1958. március 19-én elfoglalta hivatalát Strasbourgban, hamar felismerte, hogy a Közgyűlés politikai tevékenysége és Európa politikai egyesülési folyamatának felgyorsítása érdekében hozott döntései révén Európa úttörőjének szerepét vállalta magára. A Bizottság elnöke, Walter Hallstein is ugyanennek a jelentőségét hangsúlyozta, amikor azt mondta: *„A Parlamenti Közgyűlés nem csupán a Közösség nemzetek feletti jellegének öre, hanem politikai természetének lendületes kifejeződése is egyben.”*¹⁷

Ugyanekkor Pierre Wigny ismételtelen kinyilvánította a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport legfőbb irányelveit. Az intézményrendszer terén megerősítette, hogy *„a Képviselőcsoport örömmel fogadja, hogy a három Közösség ellenőrzése a közös Közgyűlés kezébe került, melynek tagjait minél előbb általános választójog alapján kell majd választani. [...] Az ESZAK Közgyűlésének eddig alkalmazott gyakorlatával, illetve Közgyűlésnek a Főhatósággal való együttműködésével összhangban az ellenőrző szerepre a következők lesznek jellemzők: magában foglalja a kezdeményezés jogát csakúgy, mint a felosztását; a döntéshozás előtt és után is gyakorolható; a parlamenti bizottságok tevékenységének köszönhetően állandó; és a végrehajtó hatalom minden szervére kiterjed.”* Emellett Wigny hozzátette: *„A Minisztertanács és a Közgyűlés közötti szembenállás nem pusztán politikai véleménynyilvánítás – ez alkotmányos kötelesség.”*¹⁸

A római szerződések érvénybe lépésével tehát három különálló Közösség jött létre, egy közös Közgyűléssel és három Bizottsággal. Azonban, ahogy Pierre-Henri Teitgen is megfogalmazta: *„Ezek nem olyanok, mintha három szétválasztott, eltérő, egymással rivalizáló szervezet lennének; ezek egy születőben lévő, erős, egységes kormány, az egyesült Európa új kormányának három minisztériumaként funkcionálnak.”*

Euratom – „a politikai akarat problémája”

Pierre Wigny 1958. március 19-én társelőadóként szólalt fel a létrehozandó Európai Atomenergia Közösséggel kapcsolatban, amelynek megalakításáról ekkor még mindig csak tárgyalások folytak, és megosztotta a Közgyűléssel a terv iránt érzett lelkesedését: *„Az Euratomnak közös vállalkozásként kell megszületnie, hogy az egyelőre viszonylag szabályozatlan új energiákat, amelyekért ez a szervezet felelős lesz, végre megszelídíthessük az emberiség jövője érdekében.”*¹⁹ *„Az atomenergia szektorának tevékenységei már most annyira kiterjedtek és összetettek, hogy lehetetlen egy-egy ország által nyújtott kereteken belül gondolkodni. Épp ezért, ha nem lenne az Euratom, ki kéne találni: ha a nukleáris szektort nem próbáljuk közösségi szinten szabályozni, akkor Európának előbb-utóbb gondjai lesznek forrásai felhasználásával, és nem fog tudni megfelelő eredményeket produkálni.”*²⁰ A kereszténydemokraták szóvivője, Hans Furler a maga részéről így nyilatkozott az ügyben: *„Az összes velem járó politikai probléma ellenére azt gondolom, hogy ez az elképzelés kétségtelenül meleg fogadtatásra talál majd. Szándékaink szerint az Atomenergia Közösség nem azért jön majd létre, hogy nukleáris fegyvereket állítson elő, hanem hogy előteremtse Európa számára a szükséges energiaforrásokat. Mi több, ebből a szempontból már egy szélesebb körű atlanti közösségnek is tagjai vagyunk.”*²¹

Az 1956-os szuezi válság jelentősen csökkentette Európa olajipari termékekkel való ellátottságát. Kulcsfontosságú volt, hogy az európai egység fennmaradjon, hiszen a kontinens csak így őrizhette meg gazdasági függetlenségét. Franciaország engedményeket tett partnerei számára a közös piacot illetően, ezért cserébe Németország pozitívabb hozzáállást tanúsított az Euratom ügyében. Az 1956 októberében összeült kormányközi konferencia felkérte Louis Armand-t (a francia nemzeti vasúttársaság elnökét), Franz Etzelt (az ESZAK Főhatóságának alelnökét) és Francesco Giordanit (az Olasz Atomkutató Bizottság korábbi elnökét), hogy készítsenek beszámolót arról, milyen lehetőségek rejlenek Európa számára az atomenergiából előállított elektromosságban, és ehhez milyen előfeltételekre lenne szükség. 1957 májusában „a három bölcs” jelentése – mely „Az Euratom mint cél” címet viselte – rávilágított, mennyire függtek az európai államok a közel-keleti olajtól. A Hatok együttesen a világ energiatermelésének mindössze 15%-át állították elő, ezért folyamatos veszélyt jelentett, hogy az olaj a nemzetközi politikai nyomásgyakorlás eszközévé válik. A jelentés azt jósolta, hogy a következő néhány évben az Európába irányuló energiaimport duplájára, de az is lehet, hogy triplájára emelkedik majd. Épp ezért a jelentés atomerőművek építésére tett javaslatot. Így alakult meg az EGK-val egy időben az Euratom, és az új Parlamenti Közgyűlés pedig innentől mindhárom szerv végrehajtó intézményeinek felügyeletét ellátta.

Azonban hamarosan a hat Euratom-tagállam között az Atomenergia Közösség céljai és erőforrásai tekintetében bizonyos alapvető ellentétek jelentkeztek, amelyek csak tovább fokozódtak, amikor De Gaulle tábornok hatalomra kerülésével új politikai korszak kezdődött Franciaországban. A franciák azt akarták, hogy az Euratom pusztán kiegészítője legyen saját atomprogramjuknak, és igyekeztek elfogadtatni a többi állammal azt a nézetüket, miszerint a francia atomfegyvergyártásba az európai államoknak semmi joguk nincs beleszólni. A többi tagország ezzel szemben épp saját nemzeti atomipara fejlődésének kulcsaként tekintett az Euratomra. Az atomenergia támogatói meg voltak győződve arról, hogy ez az új energiaforrás fokozatosan át fogja venni az olaj és a szén szerepét. Jóslataik egyre jobban igazolódni látszottak, ahogy a szuezi események hatására az olaj ára ugrásszerűen növekedni kezdett. Amikor a Közel-Keletről érkező olajutánpótlás megszűnt, az európaiak hirtelen rádöbrentek, mennyire ki vannak szolgáltatva más államoknak az energiaforrások terén – épp ezért az európai energiapolitika legfontosabb célkitűzése innentől fogva ennek a kiszolgáltatottságnak a csökkentése lett.

Az egyik olasz képviselő, Mario Pedini az energiaügyi kérdések komoly szakértőjének bizonyult a Kereszténydemokrata Képviselőcsoporton belül. Az Euratom általános tevékenységi beszámolójáról tartott vita kapcsán a következőket jóslta: *„Nem fogjuk tudni biztosítani az energiaellátást egészen addig, amíg Európa nem képes az atomenergiára olyan megbízható, független erőforrásként tekinteni, amelynek utánpótlását nem lehet elzárni, és amelyet más piacok nem alkalmazhatnak politikai vagy gazdasági nyomásgyakorlás eszközeként.”*²²

A közel-keleti politikai konfliktus enyhülésével az olaj ára ismét lecsökkent, így az atomenergia már nem számított versenyképes alternatívának. A rémeket látó előrejelzésekről kiderült, hogy megalapozatlanok, amikor új olajkészletekre bukkantak, így az olajtartalékok ismét elegendőnek bizonyultak. A rendelkezésre álló nemzetközi készlet tehát bőven meghaladta a keresletet, ami az árakat még lejjebb nyomta. Az új atomerőművek építése is csúszott, ami miatt az atomenergia még kevésbé tűnt versenyképesnek. Mindent egybevetve a nukleáris energia már egyáltalán nem tűnt univerzális csodaszernek. Viszont ezzel párhuzamosan, 1958 és 1968 között a Közösség államaiba importált olaj mennyisége megduplázódott.

1961 végén a francia kormány egyértelművé tette, hogy már teljesen elveszítette lelkesedését az Euratom iránt, amikor nem támogatta, hogy további egy évre meghosszabbítsák az Euratom Bizottság elnöki tisztét ellátó Étienne Hirsch kinevezését, aminek oka az volt, hogy a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport támogatását is bíró Hirsch, aki az integráció elkötelezett híve volt, komolyabb szerephez akarta juttatni az Euratom Bizottságát. Hirsch tervét Mario Pedini is támogatta: *„Az atomenergia terén, ahogy más téren is, csak a közösségi szellem teheti Európát a tudomány élharcosává, és csak így tudunk európai választ adni haladó évszázadunk legfontosabb problémájára.”*²³

Véleménye azonban süket fülekre talált. Étienne Hirsch helyére De Gaulle tábornok egyik korábbi minisztere, Pierre Chatenet került. Az Euratom ettől fogva egyre inkább egyszerű kormányközi intézményként kezdett funkcionálni. Költségvetése, amely a tagállamok hozzájárulásából tevődött össze, nem pedig saját forrásokból, mint az ESZAK-é, nem a közösségi kiadásokon alapult, hanem az egyes országok saját kutatási költségeinek összegén.

Az Európai Parlament 1964 szeptemberében tartott plenáris ülésén a kereszténydemokrata szóvivő, Joseph Illerhaus felhívta a figyelmet arra, hogy az Euratomnak még mindig nem sikerült egyezsége jutnia a közös európai atomenergiái stratégia kialakításának ügyében.

Mindazonáltal nagyon nagy szükség lett volna egy ilyen stratégiára, ugyanis Európa egyre nagyobb mértékben függött a külső energiaforrásoktól. Míg 1950-ben a teljes energiafogyasztásnak csak 25%-át fedezték importenergiából, 1958-ban ugyanez az arány már 57% volt. Mario Pedini némi csalódottsággal jegyezte meg az 1966. október 18-án, kedden tartott parlamenti felszólalásában, hogy az Euratom válsága is az Európai Közösségeket sújtó általános gyengélkedést mutatja: *„Nem fogjuk tudni kialakítani a modern, integrált Európát, ha nem fogadunk el közös stratégiát a nukleáris energiára vonatkozólag. A tudományos együttműködéshez pedig közös európai piac megszületésére van szükség – épp ez az, aminek megvalósítására az Euratom-szerződés kísérletet tett. Az atomenergiát az európai integráció hatékony eszközévé kell tennünk. Atomenergiái kutatásaink egyesítése nem pusztán tudományos kérdés: sokkal nagyobb e lépés politikai jelentősége. Nemcsak a közös európai atomreaktor kialakításában vallottunk kudarcot, hanem abban is, hogy felismerjük a római szerződés egyik legfontosabb célját – nevezetesen egy közös nukleáris vállalkozás megteremtését. Ez a kérdés nagyon közel áll a Parlament szívéhez; ezzel a kérdéssel kapcsolatban már nem egyszer igyekeztünk komoly nyomást gyakorolni, ugyanis a kereszténydemokraták meg vannak győződve arról, hogy az atomenergia piacának nem csupán a tudományos szakértők munkájára van szüksége, hanem egy közös, multinacionális vállalkozás megszületésére is.”*²⁴

Pedini a következőképpen foglalta össze véleményét: *„Az Euratom problémája végső soron nem tekinthető sem technikai, sem tudományos problémának. Napestig beszélgethetünk az atomelméletről és az atomkutatás tudományáról, ám ez nem más, mint a politikai akarat és a közösségi akarat problémája.”*²⁵

A kérdés megoldására újabb kísérleteket tettek, ám egyik sem hozta meg a közös energiastratégia terén a kereszténydemokraták által remélt eredményeket. Hanna Walz, aki 1979-ig, az első közvetlen választásokig egyetlen női tagként foglalt helyet az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportjának német delegációjában, az 1970-es években kezdett ezzel a kérdéssel foglalkozni, és érdeklődése az Energiaügyi Bizottság elnökévé választása után

sem lanyhult. A Bizottság napirendi kérdései között újra és újra felbukkant az egyik legfontosabb téma: Európa kiszolgáltatottsága az energiaforrások terén.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport támogatja a közös piac mielőbbi megvalósítását (1958–1968)

Bár az Euratom-projekt csalódást okozott, a kereszténydemokraták örömmel fogadták, hogy a messinai értekezlet másik kérdésének megvalósulása sikeresnek bizonyult: az ipari-kereskedelmi közös piac gyorsan életre kelt, ami új dimenziót nyitott az európai országok gazdasági fejlődésében. A kereszténydemokraták a létrejövő közös piacot hatékony gazdasági erőként képzelték el. Az 1950-es években véleményüket sötét jóslat formájában tették egyértelművé: „*Ha nem tudjuk megvalósítani a közös piacot, akkor Európa el fog pusztulni.*”²⁶ 1956-ban Pierre Wigny kijelölte a továbblépés útját: „*Mi, a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport tagjai mindenképpen szeretnénk kialakítani egy közös piacot, az Euratom megvalósulásától függetlenül. Azt akarjuk, hogy a közös piac fokozatosan és automatikusan jöjjön létre, vagyis úgy, hogy a folyamatot ne lehessen visszafordítani, és ahogy egyik szakaszból a másikba lépünk, ne legyen szükség új parlamenti döntések meghozatalára.*”²⁷

Az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó római szerződés aláírásakor a tagállamok elfogadták, hogy a hat különálló piacot fokozatosan fel fogja váltani az egységes, közös irányelveken nyugvó gazdasági térség, amely jellegét tekintve egy nemzeti piachoz lesz hasonló, és amelyen belül az emberek, az áruk, a tőke és a szolgáltatások szabadon mozoghatnak. Az érintett 180 millió európai állampolgár életszínvonalának növelése érdekében fontos volt, hogy megteremtsek a technikai fejlődés és a gazdasági bővítés megfelelő lehetőségeit, ezzel lehetővé téve, hogy az államok egy közös piacon belül tudjanak modern színvonalon együttműködni. Ez azt jelentette, hogy vámunió létrehozására volt szükség, amihez 12 év alatt le kellett bontani minden olyan akadályt, amely az áruk és a termelés tényezőinek szabad mozgását gátolta. E gátak közül az egyik legnagyobb problémát a vámok jelentették. Ezzel egy időben egységesíteni kellett a világ többi részéről érkező áruknak a közös vámterületre történő behozatalának feltételeit, vagyis egységes külső vámtarifát kellett létrehozni, melyet a Közösség tagállamainak külső határain alkalmaznak majd.

A kereskedelmi akadályok teljes lebontásához vezető folyamat 1959. január 1-jén kezdődött meg az első lépéssel, amikor a közös piacon belül a vámokat 10%-ra csökkentették. A Közösség gazdasága látványosan fellendült, ugyanis a termelőknek komoly ösztönzést jelentettek a közös piacon rejlő lehetőségek. 1958-ban De Gaulle tábornok engedélyt adott a francia frank leértékelésére, ami komoly pénzügyi felfordulást okozott Franciaországban. Úgy tűnt, ez lehet az EGK gyenge láncszeme. A hat tagállam fizetési mérlegé-

nek mutatói javultak, és az egymás közötti kereskedelem volumene 22%-kal növekedett.

1960. március 28-a és 30-a között a Parlamenti Közgyűlés három napon át az EGK Bizottságának javaslatát tárgyalta, mely a közös piaci szerződés megvalósításának felgyorsítását kezdeményezte. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport részéről az egyik holland tag, Pieter A. Blaisse terjesztett elő egy javaslatot, mely támogatta a folyamat felgyorsítását. „Az EKG nem egy korlátozott szabadkereskedelmi övezet, és nem is csak egyszerű vámunió – egyesült és erőteljes entitásként kell kezelniünk.”²⁸ A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport kezdeményezése segített abban, hogy a Közgyűlés is kedvezőbb színben lássa a Bizottság tervezetét.

A Minisztertanács 1960. május 12-i ülésén döntés született arról, hogy felgyorsítják az EGK-szerződés megvalósításának ütemét. Elhatározták, hogy 1968. július 1-jével minden vámot teljesen el fognak törölni a Közösségen belül.

Az elért eredményekre alapozva a Bizottság felvázolt egy javaslatot a belső vámok teljes eltörléséről és a mezőgazdasági közös piac 1967. július 1-jével történő megalakításáról. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport támogatta a javaslatot, amelyet a Bizottság elnöke, Walter Hallstein terjesztett be az 1964 októberében zajlott részleges ülésen. A terv szerint január 1-jével eltörlik a vámokat, és ezzel egy időben bevezetnék a közös külső vámtarifát, és megszüntetnék a Hatok közötti áruszállításra vonatkozó határellenőrzést. A Bizottság tervezetéről a Parlament is kedvező véleményt fogalmazott meg. Az előadó – az olasz kereszténydemokrata, az egyesült Európa elkötelezett híve, Carlo Scarascia Mugnozza, aki később honfitársához, Giuseppe Caronhoz hasonlóan a Bizottság tagja lett – támogatta a Közösségen belüli vámok eltörlését, a közös vámtarifa kialakítását és a vámokra vonatkozó jogszabályok összehangolását.

Az 1965 márciusában zajlott részleges ülésen a Képviselőcsoport elfogadta Karl Hahn beszámolóját, mely egy közös kereskedelmi stratégia fokozatos bevezetését javasolta. Egyértelműen megállapították, hogy „az egészségesen fejlődő ipari szektor és a Közösségen belüli teljes foglalkoztatottság érdekében nélkülözhetetlen, hogy külső országokkal is kereskedelmi kapcsolatokat tartssunk fenn”²⁹. Emellett „halasztást nem tűrően fontos” kérdésként említették a közös kereskedelmi stratégia keretén belül a bilaterális kereskedelmi egyezségek még szorosabb összehangolását.

1967-ben a Közösség felkészült az 1968. július 1-jén esedékes hatalmas lépésre, a vámunió és a közös agrárpolitika (KAP) megvalósítására. A Bizottság igyekezett elhárítani minden olyan akadályt, amely az áruk szabad mozgását korlátozta. 1967 elején két fontos döntés született, melyek a továbbhaladás irányába mutattak: április 11-én a Minisztertanács és a hat tagállam kormányai elfogadták az első középtávú gazdasági programot (az 1966 és 1970 közötti időszakra vonatkozólag). Emellett elhatározták, hogy összehangolják az államok forgalmi adóit, ezzel is előkészítve a Hatok közös áfarendszerének 1970-ben

esedékes bevezetését. Ez nagy elégedettséggel töltötte el a Közgyűlés egyik holland tagját, Barend Willem Biesheuvel, országának leendő kereszténydemokrata miniszterelnökét, aki 1965-ben kijelentette: *„Túl sokáig túl nagy hangsúlyt fektettünk a gazdasági határok megszüntetésére, vagyis a vámunió kialakítására ahelyett, hogy egy közös gazdasági-szociális rendszer kialakítására – vagyis egy gazdasági unió megteremtésére – koncentráltunk volna.”*³⁰

Mindazonáltal a vámok eltörlése után is maradtak akadályok a Hatok közötti kereskedelemben, egyebek mellett a különböző nemzeti adórendszerek és az eltérő adminisztrációs eljárások. Ezeknek az akadályoknak az elhárítása volt az egységes közös piac végleges elérésére törekvő munka elsődleges célja az 1980-as évek folyamán.

A Képviselőcsoport egyik olasz tagja, Giuseppe Caron (a későbbi bizottsági tag) örömmel üdvözölte az 1960-as évek folyamán a római szerződés alapján bevezetett fejlesztéseket: *„A szerződés a hat országot mozgató lelkesedés élő jelképe. A tagállamok olyan tágabb teret kerestek, amely elősegítette és szabályozta a közöttük zajló kereskedelmet. Bevezettek egy közös külső vámtarifát, amely a közös piac egyik legfontosabb előfeltétele volt, emellett sikeresen szem előtt tudták tartani a szerződés 18. cikkelyét, amely előírja a tagállamok számára, hogy a nemzetközi kereskedelmet elősegítő megállapodásoknak a kölcsönösség és a közös előnyök elvén kell alapulnia.”*³¹ A közös vámtarifája (KVT) kialakítása ugyanolyan lépések mentén zajlott, mint a Közösségen belüli kereskedelem deregulációja.

A népek Európájának születése

Ekkoriban már növekvő érdeklődés övezte az európai integráció folyamatát. A gazdaságnak csak egy-egy adott szektorát érintő ESZAK-tól és Euratom-tól eltérően az ipari és mezőgazdasági termékekre egyaránt vonatkozó közös piac az európaiak mindennapi életére is hatással volt – így mindenki érezhette az előnyeit. Ez volt az a korszak, amikor a cégek és márkák nevei előtt egyre gyakrabban kezdték alkalmazni az „Euro” előtagot.

A döntések, melyeket a Közösségnek meg kellett hoznia, egyre fontosabbak lettek, így politikai hatásuk is erősödött. Az első közös szabályozások elfogadását megelőző hosszadalmas tárgyalások alatt nyilvánvalóvá vált, hogy a közös piac működéséhez az érdekek kompromisszumára van szükség, és ez csak úgy érhető el, ha a tagállamokban megvan a közösségként való boldoguláshoz szükséges akarat. Ezzel egy időben a Hatok közös szabályokat, vagyis „egyezségek”-et alkottak meg a közös piacon belüli kereskedelmi vállalatok között. Ezek elsődleges célja a fogyasztók védelme volt, ugyanis megakadályozták, hogy a termelők a piac egymás közötti felosztásával magasan tartsák az árakat. Ezzel megszülettek Európa első „trösztellenes” jogszabályai.

Európa mint egyesült kereskedelmi hatalom

E változásokkal párhuzamosan Genfben is kereskedelmi tárgyalások folytak – épp ekkor zajlott az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) ún. „Kennedy-fordulója”. Az 1963-ban kezdeményezett, hivatalosan 1964-ben megnyílt tárgyalások célja a vámok általános csökkentése, a kereskedelmet gátló különféle akadályok felszámolása és a mezőgazdasági termékek kereskedelmének fejlesztése volt egy globális piaci rendszer keretein belül. Ahogy Walter Hallstein 1963. március 27-én az Európai Parlamentben elhangzott felszólalásában megfogalmazta: *„A Kennedy-forduló a sajátos gazdasági problémák megoldásának eszköze, emellett egy bipoláris atlanti szövetség kialakításának őszinte alapja is lehet.”*³² A Képviselőcsoport szóvivője, Pieter A. Blaisse hozzátette: *„A gazdasági kérdések terén a római szerződés a világkereskedelem harmonikus továbbfejlesztését, a nemzetközi kereskedelem útjában álló akadályok fokozatos lebontását és a vámok csökkentését irányozza elő a Közösség számára.”*³³ A GATT-tárgyalásokon több mint 70 állam vett részt. A Közösség a világ vezető kereskedelmi tömörüléseként egy közös álláspontot képviselt, melynek alapját az Európai Gazdasági Közösség képezte. A végleges megállapodást 1967. június 30-án írták alá. *„A Kennedy-forduló rendkívüli esemény Európa és az egész nyugati világ számára”*³⁴ – jelentette ki Joseph Bech, a Közgyűlés egyik luxemburgi tagja. A második világháború óta ez a három éve zajló tárgyalás volt a legszélesebb körű gazdasági egyeztetés, mely végül eredményesen zárult: az iparcikkre vonatkozó vámok átlagosan 35–40%-kal csökkentek, világméretű megegyezés született a gabonafélékről, és az aláírók az élelmiszersegélyekre fordított pénzeszegeket illetően is egyetértésre jutottak. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoportnak esze ágában sem volt az európai közös piacot a nemzetközi kereskedelmi kapcsolatok elleni erőddé tenni. Épp ellenkezőleg!

A végrehajtó szerveket egyesítő szerződés 1967. július 1-jén lépett életbe, így innentől fogva a közös piac, az ESZAK és az Euratom ellenőrzését a közös Tanács és a közös Bizottság végezte. Az új, 14 tagú Bizottság elnöke Jean Rey lett, aki mellé négy alelnököt is választottak, név szerint Sicco Mansholtot, Lionello Levi Sandrit, Fritz Hellwiget és Raymond Barre-t. Az intézmények egyesítésével erősödött a Közösségek összetartása, emellett lehetővé vált a munkafolyamat racionalizálása.

A vámunió kiteljesedése (1968–1969)

1968. július 1-jén mérföldkőhöz érkezett a Közösségek története, ugyanis ezen a napon – a tervekhez képest 18 hónappal korábban – megvalósult a hat tagállam közötti vámunió: a Közösségen belüli vámokat véglegesen eltörölték. Ezzel egy időben bevezették a közös vámtarifát, ahogy ezt a Kennedy-

forduló első két szakaszának vámcsökkentési egyeztetései során előre elhatározták. Ezt a jelentős európai sikert azonban beárnyékolta a kontinenst, és azon belül is elsősorban Franciaországot érintő, 1968 májusában és júniusában történt események, majd a „prágai tavasz”-nak a szovjet hadsereg által történt leverése.

A következő év volt a római szerződés megalkotói által kijelölt 12 éves átállási periódus utolsó esztendeje, mely időszak alatt meg kellett valósulnia a vámunióknak. Az év végén a Közösség egy nyílt végű szerződés megvalósításának döntő korszakába lépett.

Ez egy virágzó korszak volt Európa életében, és nagyban hozzájárult a nyugat-európai államok életszínvonalbeli növekedéséhez. 1958 és 1970 között az EGK-tagállamok közötti forgalom meghatszorosodott, és a hat ország GDP-je átlagosan 70%-kal növekedett. A „két Európa” közötti szakadék szélesedett. Ezalatt a kommunista berendezkedésű Szovjetunió a kelet-európai országokat a közös piac ellenpólusaként létrehozott, ám a gyakorlatban annak csupán halvány másolataként működő KGST intézményes keretei között a világ többi részétől teljesen elzárta és elszegényítette.

III. fejezet

A KÖZÖSSÉGI MODELL MEGVÉDELMEZÉSE (1961–1966)

Az 1960-as évek nem csupán a közös piac elérésének sikerét hozták. Ezt az időszakot az 1958 és 1969 között elnöki tisztet betöltő De Gaulle tábornok által vezetett Franciaország és Közösség további öt tagja közötti konfliktusok tarkították. Mindazonáltal 1958-ban a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport – melyben a világháború utáni három nagy francia párt közül a Népi Köztársasági Mozgalom (Mouvement Républicain Populaire, MRP) tagjai foglaltak helyet – hivatalosan is elismerte De Gaulle azon szándékát, hogy tiszteljen a negyedik francia köztársaság kormánya által aláírt római szerződés előtt, mely Franciaországot az EGK-hoz csatolta. Emellett De Gaulle támogatta a – későbbiekben az integráció fontos mérföldkövének bizonyuló – közös agrárpolitika (KAP) bevezetését is. A KAP finanszírozásának menete, továbbá az, hogy irányítását az Európai Bizottság kezébe adták, a nemzetek feletti komoly továbbfejlődésnek tekinthető. A cél az volt, hogy támogassák Európa főbb mezőgazdasági termékeit, és biztosítsák az árakat. Franciaország támogatta a kezdeményezést, amennyiben a KAP segíteni fogja a francia farmok modernizációját. Azonban 1962-ben – majd 1965-ben, az ún. „üres székek válsága” alatt még inkább – világossá vált, hogy Párizs elképzelései már nem egyeznek a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport nézeteivel.

A Fouchet-terv: félreértések és összetűzések a létrehozandó politikai unióval kapcsolatban (1961–1962)

Miután 1959-ben és 1960-ban a NATO reformjára vonatkozó terveit az USA és Nagy-Britannia egyértelműen elutasította, De Gaulle tábornok részben átcsoportosította nemzetközi erőfeszítéseit, és egy európai politikai szövetség kialakítása kezdte foglalkoztatni. 1960 júliusában az európai politikai unióról alkotott elképzeléseit megosztotta Konrad Adenauer német kancellárral. De Gaulle szerette volna megreformálni az Európai Közösségeket, hogy ezáltal létrejöhessen az „Államok Európája”. Végül soron amit De Gaulle javasolt Adenauernek, az nem volt más, mint egy közös állampolgárságot nyújtó francia–német konföderáció. Számítása szerint ez a francia–német társulás elég nagy befolyással rendelkezik majd ahhoz, hogy meggyőzze a többi tagállamot

az autonóm Európa kialakításának fontosságáról. Ezután – a kancellár tartózkodó válasza és a brit részvétellel kapcsolatos megoszló vélemények ellenére – megkezdődtek az első közösségi egyeztetések a kérdésről.

Az 1961. február 10–11-én Párizsban tartott csúcstalálkozón a Hatok meggyeztek politikai együttműködésük továbbfejlesztésében. De Gaulle ezzel párhuzamosan öt partnerének egy kutatóbizottság felállítását javasolta, mely a hat tagállam kormányainak képviselőiből állna, és az lenne a feladata, hogy tanulmányozza az EGK-országok diplomáciai és politikai kooperációjának lehetőségeit. A Kutatóbizottság elnökévé Christian Fouchet francia diplomatát választották, aki korábban gaulle-ista parlamenti képviselő volt. 1961. július 18-án a Bonnhoz közeli Bad Godesbergben a Hatok nyilatkozatot adtak ki, melyben megismételték, hogy szándékukban áll kialakítani a politikailag egységes Európát, ám azt nem fejtették ki részletesen, pontosan mit is értenek ez alatt.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport nem fogadja el az egyszerű kormányközi együttműködés kialakítását

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport támogatta a politikai unió elképzelését, és arra ösztönözte a Hatok kormányait, hogy a gyakorlatban is tegyenek lépéseket a demokratikus, föderatív Európa irányába. Az 1961. júniusi, szeptemberi és decemberi részleges üléseken hozott elhatározások alapján a Parlament is emellett foglalt állást.³⁵

A Politikai ügyek Bizottságának kereszténydemokrata előadója, Heinrich von Brentano úgy vélekedett, hogy az unió végső célja tulajdonképpen az „Európai Egyesült Államok” létrehozása. Az elsődleges feladat azonban az USA-val való szorosabb együttműködés megteremtése volt, hiszen a NATO egységét csak így lehetett biztosítani.³⁶ A hat európai államfő bonni konferenciája fontos állomás volt e cél elérésének útján.³⁷ Von Brentano véleménye szerint *„egy dolog van, amelyet nekünk, kereszténydemokratáknak nem szabad figyelmen kívül hagynunk: ez nem más, mint az európai unió elérésének célja. Hogy föderációnak vagy konföderációnak hívjuk, az másodlagos kérdés, feltéve, hogy ez az a cél, amelyért küzdünk.”*³⁸

1961. október 19-én Christian Fouchet a Kutatóbizottság elé terjesztett egy szerződéstervezetet („első Fouchet-terv”), amely egy megbonthatatlan kormányközi együttműködésen alapuló, a tagállamok és állampolgáraik identitását figyelembe vevő államszövetséget javasolt.³⁹ A terv szerint a tagállamok a szerződésekben foglalt területeken kívül együttműködnének a kül- és biztonságpolitika, a tudomány, a kultúra és az emberi jogok védelmének terén is. René Charpentier a következő véleményt fogalmazta meg: *„A Fouchet-terv végeredményben a kooperáció eszméjén nyugodott, ami figyelemre méltó volt, de csupán kezdőlépésként, nem pedig végcélként.”*⁴⁰

A másik öt tagállamot nem győzte meg a terv, ugyanis meglátásuk szerint

arra tett kísérletet, hogy az EGK már létező, közösségi alapú folyamatait a tagállamok kormányainak felügyelete alá utalja. Az ellenállást tapasztalva De Gaulle még makacsabban ragaszkodott elképzeléséhez. A Fouchet-terv parlamenti közgyűlési vitáján a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport szóvivője, Alain Poher védelmébe vette a közösségi alapú rendszert: *„Mi egy gazdasági szempontból jól funkcionáló Európát szeretnénk látni, és ennek eléréséhez elkerülhetetlen a politikailag összetartó Európa kialakítása.”*⁴¹ Az év folyamán a politikai unió projektjének vitáiban újra és újra kinyilvánították, hogy mi a három legfontosabb kérdés a Képviselőcsoport számára: a közösségi tevékenység élénkítése, egy általános választójog alapján megválasztott parlament felállítása és a végrehajtó szervek összevonása.

Az ellentétek fennmaradása patthelyzetet eredményez

1962. január 18-án Christian Fouchet benyújtotta tervének második változatát („második Fouchet-terv”), mely a már meglévő európai gazdasági intézményeket egy politikai közösség hatásköre alá akarta utalni. Azonban mivel épp ekkor lépett második fázisba a közös piac megvalósulása, a Benelux államok elutasították ezt a tervet. Ezzel párhuzamosan ellenjavaslatokat dolgoztak ki, melyeket viszont a francia kormány dobott vissza.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoportot elkeserítette a kudarc, így természetesen támogatta a Parlamenti Közgyűlés 1962. május 9-én hozott döntését, mely a politikai szövetségtervezet kidolgozásának folytatását szorgalmazta: *„Az Európai Parlament kéri, hogy mindenképpen kezdődjenek újra a hat külügyminiszter tárgyalásai.”*⁴² Jean Duvieusart hangot is adott csalódottságának: *„Tíz hónappal a Bonni Nyilatkozat után még mindig nem látunk semmilyen kézzelfogható, előre mutató eredményt, és a Parlament erőfeszítéseinek ellenére sem történt semmiféle előrelépés.”*⁴³ Emilio Battista hozzátette: *„Sajnos az 1961 júliusában tartott bonni konferencia által keltett reményeket a szőnyeg alá söpörték 1962-ben Párizsban, így most az európai politikai unió kérdésében visszaléptünk a kiindulópontonra.”*⁴⁴ A terv addigra gyakorlatilag teljesen elhalt. Május 15-én, a később „Volapük-sajtótájékoztató” néven elhíresült eseményen De Gaulle tábornok elítélte az európai föderalista irányvonalat, és csipős hangnemben beszélt a brit és amerikai taktikáról: *„Kizárólag az egyes államok képesek érvényes és legitim eredmények elérésére. Már korábban is mondtam, de most megismétlem, hogy jelenleg nem valósulhat meg más Európa, mint a különálló államok Európája – minden más legfeljebb csupán mítosz, tündérmese vagy paradé.”*^a

a Ugyanez a beszéd volt az a hírhedt eset, amikor De Gaulle szájából elhangzott a következő néhány mondat: „Dante, Goethe és Chateaubriand mindannyian csak annyiban tartoztak Európához, hogy egyikük olasz, másikuk német, harmadikuk francia volt. Nem szolgálták volna túl jól

A helyzet egyre feszültebbé vált. A De Gaulle-kormányban helyet foglaló kereszténydemokrata (MRP-es) miniszterek azonnal lemondtak, Pierre Pflimlin az élen. (Pflimlin korábban miniszterelnök is volt, 1981 és 1984 között pedig az Európai Parlament elnöki tisztét töltötte be.) Új fejezet nyílt Franciaország és Európa politikai életében. A francia kereszténydemokrata mozgalom, amely a háború alatti francia ellenállásból nőtt ki, és kezdetben szoros kapcsolatban állt De Gaulle-lal, most egyértelműen kezdett eltávolodni a tábornok Európáról alkotott nézeteitől. Az MRP súlyos árat fizetett a De Gaulle-lal való szembeszállásért: az 1962-es francia parlamenti választásokon legtöbb képviselői helyét elvette tőle a gaulle-ista Union pour la nouvelle République (Unió az Új Köztársaságért, UNR). Ennek megfelelően az Európai Parlamentben helyet foglaló kereszténydemokrata képviselők száma is csökkent: a Képviselőcsoportnak 1962-től csupán három francia tagja maradt, ezzel egy időben egy elsősorban francia, gaulle-ista képviselőkből álló új frakció jött létre, az Európai Demokraták Szövetsége (Rassemblement des Démocrates Européens, RDE).

A francia mérsékelt jobboldal és közép csak 1999-ben egyesült újra az Európai Néppárt frakciójában.

A Fouchet-terv 1962. április 17-i kudarca, amely megakasztotta az európai politikai unió létrejöttét, kiegészült azzal, hogy a franciák 1963. január 14-én elutasították az angolok közös piachoz való csatlakozási kérelmét, így az EGK-tagállamok között ismét felerősödtek az ellentétek. Ezalatt a francia–német viszony normalizálódása kézzelfogható eredményt hozott: 1963. január 22-én aláírták az Élysée-szerződést^a, egy hivatalos, bilaterális egyezményt, amely megerősítette a két ország közötti kapcsolatot a biztonságpolitika és a diplomácia terén. Bár a szerződés vitathatatlanul jelentős lépés volt a normalizálódás és a két ország bilaterális együttműködése szempontjából, a kereszténydemokraták ezt a megállapodást semmiképpen sem tekintették az európai politikai unió alternatívájának. Mi több, a Bundestagban a Kereszténydemokrata Unió (CDU) és a Bajor Keresztényszociális Unió (CSU) elfogadtatta, hogy a szerződés elé kerüljön egy magyarázó előszó, amely korlátozta politikai hatását, és kiemelte, hogy Németország továbbra is teljes meggyőződéssel kiáll az európai integráció és a NATO mellett. Politikai intézményként Európa tulajdonképpen csak húzta az időt.

1965. január 19-én Emilio Battista a következő, szomorú következtetésre jutott: „Ami az európai politikai uniót illeti, még mindig a nullán toporgunk [...].

Európát, ha valami mesterségesen egységesített nyelven, mondjuk eszperantóul vagy volapükül gondolkodtak és írtak volna.”

a Az Élysée-szerződést aláírásának 25. évfordulóján, 1988. január 22-én két protokollal egészítették ki, melyek alapján két új szervezet jött létre: a Francia–német Biztonsági és Védelmi Tanács, illetve a Francia–német Gazdasági és Pénzügyi Tanács.

és most az lenne a legfontosabb, hogy az állam- és kormányfők, továbbá a külügyminiszterek mielőbb újra felvegyék a tárgyalások és rendszeres konzultációk fonalát.”⁴⁵ A jelentés végleges elfogadásának vitáján Hans Furler rámutatott arra, hogy „a politikai unió nem az egyetlen olyan eszköz, amelynek segítségével kialakíthatunk egy egyesült, föderatív Európát. Egy ideje most már azt a taktikát követjük, hogy a Közösségeken keresztül próbáljuk elérni a célunkat – ez ugyanolyan hatékony módszer, és megvannak a maga komoly politikai kihatásai.”⁴⁶

A Közösségek belső problémái 1965-ben az „üres székek válsága”-nak nevezett konfliktus alkalmával csúcsosodtak ki.

Az „üres székek válsága” és a „luxemburgi kompromisszum” (1965. január – 1966. január)

A közös agrárpolitika (KAP) finanszírozásának kérdése, amelyet Walter Hallstein, a Bizottság elnöke 1965. március 24-én terjesztett az Európai Parlament elé, jelentette az egyik legkomolyabb krízis kezdetét az EGK történetében. Hallstein javaslatát egy háromfokozatú rakétához lehetett hasonlítani. Elsőként a tagállamoktól független, saját pénzügyi forrásokkal rendelkező Közösség állna pályára. Ezeket a forrásokat használnák fel az első közös és egységes program, a közös agrárpolitika finanszírozására. Hallstein emellett kifejtette, hogy az önálló anyagi források felügyeletét a jövőben nem a nemzeti parlamenteknek, hanem az Európai Parlamentnek kellene ellátnia. És itt lépett életbe a rakéta harmadik fokozata: az Európai Parlament hatalmának és legitimitásának kérdése, amelyet a parlamenti képviselők általános, közvetlen választójog alapján való megválasztásával akart elérni. Emellett, az előzetes tervek szerint, a közös piac bevezetését megelőző átállási periódus 1966 januárjában kezdődő harmadik szakaszának egyik lépése az volt, hogy a Minisztertanács szavazásai alkalmával a többségi elvet fogják alkalmazni. A szerződések hatályán kívül eső kezdeményezéseket leszámítva inentől fogva csupán a legfontosabb kérdések – például új tagállamok felvétele – és a legmeghatározóbb ügyek – például a jogharmonizáció vagy a rövid távú gazdasági irányelvek meghatározása – esetében kell ragaszkodni az egyhangúság elvéhez.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport örömmel fogadta a Hallsteincsomagot, ám ez a tervezet szöveges ellentétben állt De Gaulle elképzeléseivel. A francia elnök mindenáron igyekezett elkerülni a többségi elv bevezetését, ugyanis ez szerinte nem volt összhangban az egyes tagállamok szuverenitásával. Végso soron De Gaulle semmiféle szerepet nem játszott a római szerződést megelőző tárgyalásokban, és a szerződést kizárólag gazdasági megfontolásból fogadta el 1958-ban, továbbá azért, mert a többségi elv bevezetését akkor még elhalasztották.

Franciaország egyértelművé tette tehát, hogy nem ért egyet a minősített többség elvének bevezetésével a Tanácsban, és nem támogatja a Bizottság és a Parlament hatalmának növelését, így nem is állt szándékában folytatni a Hallstein-javaslatról szóló egyeztetéseket. Maurice Couve de Murville, a Tanács épp hivatalban lévő francia elnöke 1965. június 30-án azt a következtetést vonta le, hogy a kérdésben nem fognak tudni egyetértésre jutni, ezért felfüggesztette az ülést. Ez volt az ún. „üres székek válságá”-nak kezdete, ami több mint hat hónapra megbénította a Közösséget: a római szerződés 1958-as hatályba lépése óta ez volt az első alkalom, hogy az egyik tagállam ellehetetlenítette az EGK működését. 1965. szeptember 9-i sajtótájékoztatóján De Gaulle tábornok a szerződés intézkedései életbe léptetésének értelmét is megkérdőjelezte, kijelentve, hogy *„a június 30-án Brüsszelben történt események [...] rávilágítottak, hogy a Hatok közötti gazdasági unió kérdésében a szerződésekbe bizonyos hibák és félreértések csúsztak. Éppen ezért várható volt, hogy előbb-utóbb válság alakul majd ki.”*²⁴⁷ Beszédét követően a kormányközi egyeztetések megkezdésével újraindultak a tárgyalások a közös agrárpolitika finanszírozásáról és a szerződés megvalósításáról.

Miután az Edoardo Martino elnökle alatt működő Politikai Ügyek Bizottsága indítványt terjesztett be, 1965. szeptember 24-én az Európai Parlament is megszólalt a válság ügyében: *„Egyetlen tagállam sem bújhat ki a párizsi és római szerződésben ráruházott felelősség alól”*. A Parlament a válság késlekedés nélküli megoldására szólított fel. A Kereszténydemokraták Európai Uniójának (EUCD) elnöke, Mariano Rumor 1965. október 12-én sajtónyilatkozatot adott ki a közösségi folyamatokban tapasztalható krízisről: *„Igyekszünk meghatározni egy irányvonalat, mely meg fogja akadályozni, hogy a jelenlegi fennakadás állandósult válsággá váljon. Ennek az irányvonalnak a kiindulópontja a római és párizsi szerződések megszeghetetlen jellege, és arra fog törekedni, hogy a Közösség munkájának folytatását az öt érintett állam szisztematikus kibékítésével biztosítsa, és Franciaországnak a tárgyalásokba való újbóli bevonását is kilátásba helyezi. [...] Az európai kereszténydemokrata mozgalom a nemzetek feletti Közösség elképzelésének ismételt felélesztéséhez szükséges alapok felkutatásával felkészült a politikai akarat értelmezésének feladatára.”*²⁴⁸

Alain Poher a válságra reagálva kijelentette, hogy a kereszténydemokraták egyértelműen *„a korábbi visszavonható, állandóan változó tagokból álló szövetségek helyett az egységes, közösségi alapú Európa mellett tették le a voksot”*, majd hozzátette: *„Az, hogy jelenleg komoly válsággal kell szembenéznünk, még inkább okot ad arra, hogy leküzdjük a kishitúséget és az aggodalmakat. [...] Bizalmat kell szavaznunk a Bizottságnak, mely eddig is keményen dolgozott az Európai Egyesült Államok jövőjén.”*²⁴⁹ 1965 novemberében Hans Furler a következőképpen foglalta össze a helyzetet: *„A nyári szünet után a Bizottság ismét munkához látott, és lelkiismeretesen dolgozott, pedig*

*Franciaország nem volt hajlandó képviseltetni magát. Az én frakcióm [a kereszténydemokraták] támogatják az öt tagállam által tanúsított hozzáállást, hiszen a római szerződés értelmében ez az egyetlen elfogadható hozzáállás. A szerződésnek nagyon fontos az az előírása, miszerint 1966. január 1-jétől több döntés meghozatalakor is a többségi elv érvényesül majd. Ez egy alaposan átgondolt lépés, amelyet nem lehet visszavonni – feltéve, hogy a római szerződések továbbra is érvényben maradnak az integráció eszközeiként.*⁵⁰ A Tanács tagjainak helytelenítése ellenére a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport továbbra is kiállt az önálló forrásokkal kapcsolatos intézményi javaslatok és a Közgyűlésnek szánt nagyobb hatalom mellett, amelyeket a Bizottság 1965 tavaszán indítványozott, és amelyek részben az „üres székek válságá”-nak kiváltó okai voltak.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport és elnöke, Alain Poher számára nehéz és embert próbáló időszak volt ez. A közösségi modellen alapuló európai integráció léte forgott kockán. A közgyűlési képviselők többsége támogatta a kereszténydemokraták által egyértelműen képviselt álláspontot, vagyis a közösségi modell létjogosultságának védelmét, a szerződések betartását és a törvények elsőbbségét. A kereszténydemokrata képviselők közül többen is részt vettek az ún. Akcióbizottság az Európai Egyesült Államokért munkájában, melynek elnöki tisztét 1955-től Jean Monnet töltötte be, és amelynek véleményét a kormányok is meghallgatták.

A „luxemburgi kompromisszum”, vagyis egy tartós intézményi válság kezdete

A politikailag egységes Európa tervét a válság aláaknázta. A római szerződés aláírása óta ez volt az első alkalom, hogy az európai integráció addig előrehaladást mutató folyamata megakadt. A bizalmatlanság szele volt érezhető Brüsszelben, Strasbourgban, Párizsban és a többi tagállam fővárosaiban egészen 1966 januárjáig, amikor a Hatok végre megállapodásra jutottak Luxembourgban.

Az 1966. január 29-i „luxemburgi kompromisszum”^a lehetővé tette a tagállamok számára, hogy megvétózzák a többségi elv alkalmazásával hozott döntéseket, de csak abban az esetben, ha a szóban forgó döntés értelmében nemzeti érdekeik súlyosan sérülnének. Joseph Illerhaus kereszténydemokra-

a Bár a luxemburgi kompromisszum eszközt adott a Hatok kezébe, hogy átrendüljenek a kialakult pathhelyzeten, a létrejövő megoldás – amellelt, hogy korlátozta az Európai Bizottság kezdeményezési jogát – könnyen tehetlenséghez vezethetett a tárgyalások eredményeinek megvétózásától való félelem miatt. Ezt a kellemetlen politikai trendet, amely még komolyabb problémának bizonyult a tagállamok számának növekedésével, részben az Egységes Európai Okmány állította meg, mely 1987. július 1-jétől jelentősen megnövelte a minősített többségi elven működő döntéshozás hatáskörét.

ta szóvivő szerint azonban amit a Közösség a luxemburgi kompromisszummal nyert, az nem valamiféle bizonyosság volt, csupán a válság által felszínre hozott problémák legyőzésének egyik eszköze.⁵¹

A Franciaország és partnerországai között megszületett egyezség, amely a Képviselőcsoport szerint nem volt más, mint „egyezség az egyet nem értésről”, lehetővé tette a Közösség intézményei számára, hogy ismét munkához lássanak. Mindazonáltal a Tanácson belüli vétó hallgatólagos elismerése – amely mellett 1966-ban kizárólag a franciák kardoskodtak – fokozatosan eltorzította a Közösség működésének módját. Az 1965–1966-os válság óta a kereszténydemokraták számára az egyik legfontosabb prioritássá vált a többségi elv alkalmazásának betartása a szerződések által meghatározott területeken, illetve az elv kiterjesztése a közösségi tevékenység más kérdéseire.

A Luxembourgban hozott döntések nem tudták maradéktalanul megoldani a nehézségeket.⁵² Az EUCD taorminai konferenciáján az európai kereszténydemokrata pártok tagjai megegyeztek abban, hogy befolyásukat latba vetik országaik kormányainál annak érdekében, hogy a római szerződések értelmében az egységesülés előrehaladásának semmilyen lehetősége ne kerülje el a figyelmet, továbbá hogy az európai tudatosság felélesztése új ösztönzést kapjon.⁵³ Elnökké választásának (1966. március 7.) másnapján Alain Poher felszólítást intézett az Európai Parlamenthez, melyben megállapította, hogy a válság megakasztotta a korábbi lendületet, ami még inkább okot ad arra, hogy megerősítsék az Európai Közösség első kézzelfogható eredményét, a közös agrárpolitikát.⁵⁴

IV. fejezet

A KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA, A KERESZTÉNYDEMOKRATÁK SZÍVÜGYE

A második világháborút követően a mezőgazdaság továbbra is jelentős szerepet játszott a Közösség tagállamainak nemzeti gazdaságában. Az 1950-es évek végén még mindig ez a szektor foglalkoztatta minden ötödik európai munkavállalót. Ám a mezőgazdaság felépítése országról országra, régióról régióra változott.

Az Európai Gazdasági Közösséget (EGK) megteremtő szerződés meghatározta, hogy a közös piac kiterjed a mezőgazdasági árukra és azok kereskedelmére. Ez a kereszténydemokraták számára létfontosságú kérdés volt, hiszen választóinak egy része vidéki lakos volt. Éppen ezért a Képviselőcsoport a kezdetektől fogva támogatta a szerződés végrehajtásáért felelős Európai Bizottság munkáját. A szerződés öt célkitűzést határozott meg a közös agrárpolitika számára: a mezőgazdasági termelés fokozását, a mezőgazdaságból élő állampolgárok megfelelő életszínvonalának biztosítását, a piacok stabilizálását, a Hatok számára a források elérésének garantálását és annak biztosítását, hogy a forrásokhoz a fogyasztók reális áron juthatnak hozzá.

A Stresai Konferencia felvázolja a KAP fő irányvonalait (1958)

A szerződés 43. cikkelyével összhangban a Bizottság 1958. július 3-a és 12-e között konferenciát hívott össze Stresába, ahol felkértek egy gazdasági és szociális képviselőkből álló közösségi delegációt, hogy készítsen listát azokról a problémákról, amelyeket a közös mezőgazdasági piac bevezetése esetleg okozhat. A konferenciát a franciák részéről érkező kérvény után hívták össze, amely minél előbb biztosítva akarta látni a Hatok bevezetendő mezőgazdasági irányelveinek főbb vonalait, vagyis az egységesült piacot, a közösségi érdekek előtérbe helyezését és a pénzügyi szolidaritást.

Ahogy Hans August Lückert⁵⁵ rámutatott: „Az 1958 júliusában ülésező stresai konferencia volt a közös agrárpolitika felé vezető első lépcsőfok; ezt követően az EGK mezőgazdasági minisztereinek tanácskozása önálló intézménnyé vált, és a Gazdasági-szociális Bizottságban zajló tárgyalások, továbbá az Európai Parlamenti Közgyűlés beszámolóí és vitái is jelentősen hozzájárultak

a közös agrárpolitika kialakításához. Végül az EGK Bizottsága volt az, amely felvázolta az első konkrét tervezetet.”

1959-ben az Európai Parlament tárgyalni kezdett a mezőgazdasági irányelvekről, piacokról, árakról és szervezetekről. 1960 márciusában a részleges plenáris ülésen Hans August Lückér hangsúlyozta, hogy a Közösség állampolgárait tájékoztatni kell a KAP alapelveit illetően. A mezőgazdaság helyzetéről beszélve rámutatott azokra az akadályokra, amelyekkel az ágazatnak történelmi szerkezete miatt szembe kell majd néznie, emellett megemlítette az iparhoz és a kereskedelemhez fűződő kapcsolatát és a harmadik országok részéről esetlegesen érzékelhető mezőgazdasági versenyhelyzetet.

A Lückér-beszámoló⁵⁶ azt javasolta, hogy a különálló piacok összehangolását célként kitűző első szintről történjen meg az átlépés a végső szintre, ami a piacok közös európai szabályozását jelentené. Természetesen az intézményi rendszer a döntéshozáskor a többségi elv érvényesítését támogatná. Hans August Lückér megjegyezte, hogy az agrárpolitikának figyelembe kell vennie a mezőgazdasági tevékenységet szabályozó természeti törvényeket és gazdasági előírásokat: *„Nekünk, kereszténydemokratáknak kötelességünk segíteni abban, hogy a mezőgazdasági termékek termelőinek és fogyasztóinak érdekei, Közösségünk agrárpolitikájának érdekei és a külkereskedelmi irányelvek követelményei között harmonikus szintézis jöhessen létre.”*⁵⁷ Lückér felkérte az Európai Bizottságot, hogy a kérdés nemzetközi tárgyalásain képviselje a tagállamok érdekeit.

A Képviselőcsoport örömmel fogadja a Bizottság javaslatait (1960)

1960. június 30-án a Bizottság elnöke, Walter Hallstein és alelnöke, Sicco Mansholt a Minisztertanács elé terjesztette mezőgazdasági javaslataikat. A bizottsági javaslat egységes mezőgazdasági piac létrehozását sürgette, mely az áruk szabad mozgásán alapult. A piacokat áruk szerint tervezte megszervezni úgy, hogy lépésről lépésre egységesítené és rögzítené az árakat, emellett javasolta egy közösségi preferenciarendszer megalapítását, ami lehetőséget adna a közös beavatkozásra. A tervezetben szerepelt az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap (EAGGF) létrehozása és a Közösségen belüli pénzügyi szolidaritás kialakítása.

A KAP célja a kereslet és kínálat összehangolása volt. Ennek érdekében az EGK szerveinek lehetőségük nyílna a többlettermelés visszavásárlására, ezzel visszafogva a kínálatot, és stabilizálva az árakat. Emellett óvintézkedéseket tennének a harmadik országokból érkező importra vonatkozólag, így biztosítva, hogy a Közösség piacait ne árasszák el az alacsonyabb előállítási költségekkel készülő, ezáltal alacsonyabb áron kínált termékek. Az európai gazdáknak fizetett árak magasabbak maradtak tehát a világpiacon árnál – ezzel védve életszínvonalukat.

A kereszténydemokraták teljes mellszélességgel támogatták ezeket a javaslatokat. Az Európai Parlament egyik holland képviselője, Philippus van Campen szerint „ezek a javaslatok sokkal többet jelentenek egy elfogadható kezdőpontnál – bizonyítékul szolgálnak arra, hogy a Közösség országainak mezőgazdasági helyzetében és rendszerében fennálló különbségek és tagállamokban alkalmazott agrárstruktúrák eltérései ellenére lehetséges egy olyan mezőgazdasági rendszer kialakítása, amely minden tagállamban közös”.⁵⁸

A kereszténydemokraták remélték, hogy „ez a politika, amint lehet, hozzá fog járulni a mezőgazdasági termékek szabad belső piacának kialakulásához, a világkereskedelem fejlődéséhez és a Közösségben működő családi gazdálkodások felvirágzásához.”⁵⁹

A három mezőgazdasági maraton (1962–1968)

1961 májusában és júliusában a Bizottság tervezeteket nyújtott be a Tanácshoz a gabonafélék, a disznóhús, a tojás, a baromfihús, a zöldség, a gyümölcs és a bor kereskedelmének megszervezésével kapcsolatban. A tervezetek nem csupán e termékek Közösségen belüli teljesen szabad mozgásának fokozatos elérésére tettek javaslatot, hanem közös árak meghatározására is. Indítványozták, hogy a Közösség fokozatosan vállaljon felelősséget a harmadik országokba irányuló exporttevékenység támogatásáért, továbbá a közösségi piacok díjszabásaihoz való hozzájárulással kapcsolatos lépésekért. 1961 októberében az Európai Parlament is pozitív véleményt fogalmazott meg a tervezetekről. 1961 decemberében a Minisztertanács elfogadta a termékek szabad mozgásának elvét, és meghatározta az első közös árakat. A Bizottság csak ezután került abba a helyzetbe, hogy felvázolja az első szabályokat a térségben. Azonban a tervezett hat év helyett nyolc esztendőre volt szükség ahhoz, hogy valóra váljon a főbb agrártermékek közös piacának terve.

„A hat nemzeti agrárpolitika szembemegy az igazi forradalmi újításokkal, ugyanis teret kell engedniük a közös politikának, az árucikkek országok közötti szabad áramlásának és – a legtöbb termék esetében – a Hatok szintjén szervezett piacoknak” – mondta René Charpentier, az Európai Parlament egyik francia képviselője, az MPR agrárügyi szakértője.⁶⁰ 1962. január 14-én, amikor a közös piac a második szintre lépett, a Tanács elfogadta az első hat mezőgazdasági előírást (a gabonafélékre, a disznóhúsra, a baromfihúsra, a tojásra, a zöldség-gyümölcsre és a borra vonatkozólag), és a Bizottságtól érkezett javaslat alapján felállították az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalapot (EAGGF), mely magára vállalta a KAP finanszírozásának igencsak komoly felelősségét. Az Alap a két kiemelt cél szerint két szekcióra oszlott: az egyik feladata az árak garantálása, a másiké a szervezeti lépések koordinációja volt. A Közösség költségvetésének 60%-a volt szükséges az EAGGF kiadásainak fedezésére.

A Képviselőcsoport elnöke, Alain Poher szerint „a Minisztertanács 1962. január 14-én Brüsszelben, a közös agrárpiac létrehozása ügyében hozott döntésének valódi politikai jelentősége akkor válik nyilvánvalóvá, ha belegondolunk, hogy mostantól országaink gazdáinak sorsa teljesen egymáshoz van kötve. A városi és vidéki tömegek közös érdekei válhatnak a jövő garanciájává. Igaz, hogy a miniszterek jó néhány nehéz percet éltek át Brüsszelben, de ahogy egyikük találóan megjegyezte: »egyetértésre vagyunk kárhozthatva«. Ez elég bizonyíték arra, hogy ha egyszer létrejön az egyesült Európa, akkor többé nem lehet majd szétszakítani. A miniszteri egyeztetések hónapja alatt senkinek sem fordult meg a fejében, hogy kiszálljon a tárgyalásokból, vagy hogy ne támogassa a közös piac második szintre lépését. Még az esetleges kellemetlen következményeket megemlítőik is tökéletesen tisztában voltak azzal, hogy az egyetlen lehetséges eredmény a szorosabb európai integráció felé való »előreugrás« lehet.”³⁶¹

1962 első hat hónapja alatt a Tanács nekilátott az 1962 januárjában elfogadott alapvető előírások megvalósításához szükséges szabályok véglegesítésének. Ennek eredményeképpen az előírások 1962. július 30-án hatályba léptek.

Az első nagy mezőgazdasági maratont tehát siker koronázta, ami kikövezte az utat a Minisztertanács számára az átállási időszak második szakaszának bevezetéséhez, melynek távlati célja a vámunió életbe léptetése volt.

Az agrárpolitika második szintjének megvalósítása keményebb diónak bizonyult. A döntés szerint a második nagy mezőgazdasági maratonnak 1963. december 23-án kellett lezárulnia. A Tanács akkor három új előírást fogadott el a marha- és borjúhúsról, a tejtermékekre és a rizsre vonatkozólag. Emellett elhatározták, hogy nagy vonalakban ki kell dolgozni a zsírok és olajok terén bevezetendő közös irányvonalakat, továbbá a közös politika finanszírozása terén bizonyos szabályokat kell meghatározni, és ehhez a margarinra kivetett adó bevezetése is hozzátartozna. A maraton időszaka alatt a Tanács sikeresen befejezte az EAGGF pénzügyi fenntartásával kapcsolatos kérdések tárgyalását is. A Tanács által elfogadott irányelvek egybeestek a Közösség által a „Kennedy-forduló”-ban az ipar- és agrárügyekben elfoglalt állásponttal.

Az első akadályok 1964-ben merültek fel. A búza árának meghatározása ügyében egymás után többször is összeülő Minisztertanács tagjai nem tudtak egyetértésre jutni. Ez év szeptemberében De Gaulle gyors megoldást követelt a gabonafélék közös piacának kialakítása terén, és fenyegetésként bejelentette, hogy ellenkező esetben át fogja gondolni, hogy Franciaország egyáltalán szeretne-e továbbra is részt venni a Közösségben. Ez komoly fenyegetés volt, és több parlamenti képviselő is véleményt nyilvánított az ultimátum következtében kialakult helyzetről. A Képviselőcsoport elnöke, Alain Poher nyilatkozata szerint „az ultimátumokhoz folyamodás katasztrófális következményekkel járt a múltban – elég, ha eszünkbe jut Nagy-Britannia közös piachoz való csatlakozásának kérdése. Általánosan elmondható, hogy a diplomáciai tárgyalások során az ultimátum mindig rossz választás.”³⁶²

A harmadik nagy mezőgazdasági maraton 1964. december 15-én ért véget. Eredményeképpen 1967. július 1-jén megnyílt a gabonafélék, a sertés- és baromfi-hús, továbbá a tojás közös piaca, és e termékek mindegyikére vonatkozólag közös árat vezettek be. Az 1965-ben kitört intézményi válság időlegesen lefékezte ezt a folyamatot. Végül 1966 májusában és júliusában sikerült döntést hozni a tejtermékek, illetve a marha- és borjúhús közös árának rögzítése ügyében, ami 1968. április 1-jétől lépett életbe. Ugyanekkor határozták el az 1968. július 1-jétől bevezetendő közös cukorpiac, továbbá az 1966. november 1-jétől bevezetendő olajpiac megszervezését is^a.

A Mansholt-terv (1968), a KAP jelentős átalakításának előfutára

Az 1960-as évek folyamán fokozatosan bevezették a közös piacszervezéseket (KPSZ-eket). Ez idő alatt a közös agrárpolitika a költségvetés egyre nagyobb részét emésztette fel, és mindeközben kezelhetetlen felesleg kezdett felhalmozódni, elsősorban gabonafélékből és tejtermékekből, így a Bizottság szerette volna korlátozni a kiadásokat ezen a téren. Az árakat garantáló ún. intervenciók kiadások és a piaci támogatások még jobban megterheltek a Közösség költségvetését egy olyan időszakban, amikor a gazdák száma csökkent.

A KAP reformjának első kísérletére a megalkotását követő tizedik évben került sor. 1968. december 21-én Sicco Mansholt agrárügyi biztos a Minisztertanács elé terjesztette memorandumát az Európai Közösség mezőgazdaságának megreformálásáról. Hosszú távú tervében Mansholt egy új szociális-strukturális európai mezőgazdasági politika mellett tette le voksát, és eközben rámutatott az árakra és piacokra vonatkozó eddigi elképzelések határaitra. Javaslatot tett a mezőgazdaságban foglalkoztatottak számának csökkentésére és a nagyobb, hatékonyabb termelési egységek kialakításának ösztönzésére.

1972-ben három irányelvet fogadtak el a Mansholt-terv életbe léptetése érdekében a gazdaságok modernizálásával, a farmgazdálkodás leépítésével és a gazdák képzésével kapcsolatban.

Az EPP Képviselőcsoport úgy érezte, hogy ezzel „a KAP alapvető elképzelései kerültek veszélybe”.

Ahogy a Képviselőcsoport 1977 júniusában az olaszországi Bressanone-ban tartott tanulmánynapjainak egyikén Giosuè Ligios megjegyezte: a KAP csupán „a Közösséget alátámasztó építmények egyikévé” degradálódott. „Az évek so-

a Ehhez hasonlóan 1970 áprilisában Olaszország kérésére döntés született a közös bor- és dohánypiac kialakításáról. Ugyanebben az időben fogadták el a KAP finanszírozásának végleges tervét. Innentől fogva a KAP befejezettnek volt tekinthető – hatálya szinte minden mezőgazdasági árucikkre kiterjedt.

rán a közös agrárpolitika gyakorlatilag ugyanazt az utat járta be, mint a közös piac: a közös agrárpolitika sikerei és krízisei sokszor egybeestek a Közösség sikereivel és kríziseivel. [...] Más területeken – legyen szó akár gazdasági, monetáris, politikai kérdésekről, nem is beszélve a közlekedés- és energiaügyről – a Közösségnek még nem sikerült olyan szintű integrációt elérnie, mint a közös agrárpolitika terén.⁶³

A KAP látványos sikere ellenére a Képviselőcsoporton belül megmutatkoztak a kétség jelei, elsősorban a KAP egyre nagyobb költségeit illetően. Az 1974-ben Berlinben, illetve az 1975-ben Hágában tartott tanulmányi napokon a Képviselőcsoport eldöntötte, hogy „részletes vizsgálatot indít a mezőgazdasági problémák ügyében, hogy abba a helyzetbe kerüljön, hogy a közös agrárpolitika reformjának parlamenti vitájakor konstruktív ötleteket és kritikákat fogalmazhasson meg.”⁶⁴ Bár úgy tűnt, hogy az Európai Közösségek Bizottsága hitelt ad annak az elképzelésnek, miszerint a KAP eredményei összességében pozitívak voltak,⁶⁵ a Képviselőcsoport megjegyezte, hogy „a közös agrárpolitika alapjai veszélyben forognak”.⁶⁶

Az 1970-es évek második felében, a Közösségen belüli egyre élénkebb vita időszakában a Képviselőcsoport részletesen megfogalmazta, milyen álláspontot is foglal el a közös agrárpolitika által támasztott különféle – és igen összetett – problémák ügyében. A KAP négy pillére – a közös piac, a közösségi érdekek, a pénzügyi szolidaritás és a mezőgazdasági struktúrák összehangolása – veszélyben forgott több, összekapcsolódó válság miatt. Bressanoneban beterjesztett jelentésében⁶⁷ Giosuè Ligios ezek közül többre is rámutatott, például a monetáris kompenzációs összegek igen költséges rendszerére.

A monetáris kompenzációs összegek (MCA-k) kedvezőtlen hatásai

Ahhoz, hogy a közös agrárpiac működhessen, a mezőgazdasági termékek árainak egyenlőknek kellett maradniuk. Azonban az európai államokat az 1970-es évektől érintő monetáris ingadozások miatt az adott országokban az elvileg rögzített árak is ingadozni kezdték. Így a piac torzulásának kiegyenlítésére az országhatárokon bevezettek egy kárptótlási díjrendszert, amelyet nem az agrárpiac, hanem kizárólag a fennálló monetáris rendszer tett szükségesszerűvé.

Ez az 1969-ben, a francia frank leértékelése, illetve a német márka átértékelése után, bevezetett rendszer tulajdonképpen olyan lökhárítóként funkcionált, amely a gazdaságokból származó jövedelmekre vonatkozó döntéseket felfogja, tompítja, majd idővel fokozatosan továbbterjeszti. A nemzeti valuta átértékelése tulajdonképpen oda vezetett, hogy az adott valutában kifejezett közös agrárpiaci árak estek, míg a leértékelt valutával rendelkező országokban az árak növekedtek.⁶⁸

A Képviselőcsoport egyes tagjai, többek között Giosuè Ligios szerint a diagnózis tökéletesen egyértelmű volt: *„A monetáris kompenzációs összegek rendszere ezért nem csupán az üzleti verseny jelentős eltorzításáért felelős; a közös mezőgazdasági árakat szinte a fikció szintjére süllyesztette, és tönkretette a piac egységét, továbbá komoly alapot teremtett a tagállamok közötti vitáknak és bizalmatlanságnak: a német tej Olaszországba exportálásának kérdése és a brit vajfogyasztásra fordított támogatások ügye még elég élénken él az emlékezetünkben ahhoz, hogy most ne kelljen ismét ezekkel foglalkoznunk.”*⁶⁹

Isidor Fröh, a Mezőgazdasági Bizottság német koordinátora a közös agrárpolitikával kapcsolatos nehézségek miatt a gazdasági és monetáris unió hiányát tette felelőssé:⁷⁰ *„1969 óta a növekvő gazdasági egyenlőtlenségeknek komoly hatásai voltak monetáris téren. Ennek eredményeképpen a közös agrárpiac megérezte a gazdasági-monetáris unió hiányának következményeit, ami további hatást gyakorolt a mezőgazdasági termékek árára és piacára. Ez a rendszer csupán addig működött megfelelően, amíg az egyes valuták vásárlóértéke kiegyenlítődtött, és a Közösségen belül a pénznemek közötti váltóarány nem változott. [...] Épp ezért az átváltás arányának változásai széles szakadékot vájnak az agrárcikkek egyes nemzeti valutákban kifejezett árai közé: ennek következtében bármelyik pénznem devalvációja maga után vonja az orientációs és intervenciós költségek emelkedését, a valuták értékének növekedése pedig épp ellentétes hatást vált ki. Az egyetlen mód, amellyel elkerülhetőnek látszottak ezek a termelést és fogyasztási árakat durván befolyásoló hatások, az volt, hogy bevezettük a kompenzációs összegek rendszerét, amely – bár hét különálló piacot hozott létre – a közös agrárpiac egyik legfontosabb összekötő elemévé vált. [...] A jelenlegi helyzet a gazdasági-monetáris unió létrehozására irányuló törekvések kudarcának tekinthető.”*⁷¹

A KAP továbbra is „a Közösség lényegi eleme, az integráció igazi magja” marad

A kritikák ellenére kétség sem férhet hozzá, hogy a KAP igen széleskörű pozitív hatással bírt. Stabilizálta a közösségi piacot egy olyan időszakban, amikor a világpiac ingadozott, biztosította a fogyasztók számára a megfizethető áron kínált, állandó árukészleteket, és garantált jövedelmet ígért a gazdálkodóknak, még ha ennek szintje esetenként eltérő volt is. Mi több, Giosuè Ligios szavaival élve, a KAP éveken át *„a Közösség alapköveként, az integráció fókuszpontjaként”* funkcionált.⁷²

1977-ben a KAP komoly válságot élt át, habár ezt gyakran a KAP-hoz nem kapcsolódó tényezőknek rótták fel, elsősorban a gazdasági és monetáris helyzetnek, illetve a Közösség más irányelvek terén hiányzó vagy nem megfelelően működő integrációjának. Mindez azt jelentette, hogy a KAP jövőjének biztosítása érdekében reformokra volt szükség.

Ezért a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport az 1977 májusában Bressanone-ban zajlott tanulmányi napjain górcső alá vette a KAP különböző aspektusait. Az Egon Klepsch elnökletével ülésező Képviselőcsoport elsősorban azokra a kérdésekre koncentrált, amelyek meghatározták a KAP jövőjét. Giosuè Ligiost felkérték, hogy készítsen beszámolót a KAP-ban rejlő lehetőségekről, Ferruccio Pisonit pedig a piaci irányelvekről, az árakról és a jövedelmekről szóló beszámoló megalkotásával bízták meg. Dél-Tirol olasz parlamenti képviselője, Peter Brugger a mezőgazdaság szerkezetére – azon belül is elsősorban a hegyvidéki területekre – vonatkozó elvek kidolgozásának feladatát kapta, míg Isidor Früh a közös gazdasági, monetáris és kereskedelmi politika keretein belül működő agrárpolitikáról szóló beszámoló elkészítésébe kezdett. Az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportja ekkor – a közvetlen parlamenti választások bevezetésének kilátásba kerülésével – eldöntötte, hogy egy munkacsoportot hoz létre, melynek feladata a mezőgazdasági szektorra vonatkozó irányelvek meghatározása. Az egyes országok pártképviseelőinek részvételével konferenciát hívtak össze, hogy megalkossák az Európai Közösség jövőbeli agrárpolitikájával kapcsolatos általános álláspontjukat.

Az 1960-as évek folyamán a KAP hozzájárult az európai egységesülés folyamatához. A programot, mely saját sikerének és finanszírozási költségének áldozatává vált, az 1980-as években felülvizsgálták.

V. fejezet

HOSSZÚ ÚT A MONETÁRIS UNIÓIG

Ha egy pillantást vetünk az 1960-as, 1970-es évek Európáját jellemző gazdasági-politikai hangulatra, láthatjuk, hogy lassan, de biztosan teret kezdett hódítani az az elképzelés, hogy egy napon megszületik az európai gazdasági-monetáris unió. Mindegyik tagállamnak megvolt a saját valutája, amelyet – nemzeti nyelve és lobogója mellett – a nemzeti szuverenitás és identitás legfontosabb szimbólumaként tartott számon. A németek büszkéek voltak az erős „Deutschmark”-ra, vagyis a német márkára, hiszen ez mutatta meg igazán a nemzeti gazdaság helyreállításának sikerét és az infláció egyszer s mindenkorra való megfékezését. A franciák önmagukat a frankkal, pontosabban a De Gaulle tábornok által 1958-ban bevezetett új frankkal azonosították. A frank a monarchia bukása óta a francia nemzeti történelem részét képezte. Ehhez hasonlóan a hollandok is szorosán kötődtek a guldenhez, vagyis a holland forinthez, ami tengeri kereskedelmük és virágzó áruforgalmuk évszázados hagyományaira emlékeztette őket. Luxemburg és Belgium a háború után monetáris egyezményt kötött, így a belga-luxemburgi frank közös valutává vált, bár a pénzermék és bankjegyek megjelenése eltérő volt a két országban. Az Egyesült Királyság valósággal egybeolvadt az angol fonttal. De még Spanyolország, Portugália és Görögország sem tudta volna elképzelni a peseta, az escudo és a drachma eltűnését.

A korai szakemberek és az európai intézmények épp ezért merészek, ám igen éleslátóak voltak, amikor egyre biztosabbak lettek abban, hogy – amint megvalósul a szabad mozgás elve – a piacok megnyitásának elkerülhetetlenül együtt kell járnia a gazdasági-monetáris unióval, ami tulajdonképpen az egész folyamatra fel fogja tenni a koronát. Monetáris unió nélkül a szabad versenynek a valuták átváltási arányainak manipulálásával kialakuló torzulásai, illetve a valuták fel- és leértékelései hosszú távon a közös piac létét fenyegetnék.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport szilárdan hitt abban, hogy a közös belső piacnak együtt kell járnia a közös valuta bevezetésével. A Képviselőcsoport jó néhány képviselője, többek között Friedrich Burgbacher, Hermann Schwörer, Ernst Müller-Hermann, Harry Notenboom, Richie Ryan (az ő helyét az 1979-es

választások után Karl von Wogau vette át), Fernand Herman, Otmar Franz és Ingo Friedrich, fáradhatatlanul dolgozott azon, hogy meggyőzze kollégáit és a közvéleményt, hogy szánják rá magukat a látványos lépésre, ami végül 2002. január 1-jén az euró bankjegyek és érmék kilenc országban történő bevezetéséhez és a nemzeti valuták gyors eltűnéséhez vezetett. Ez a siker a maastrichti szerződés 1993 novemberében esedékes érvénybe lépésének volt köszönhető, ám mindez csak úgy válik érthetővé, ha megvizsgáljuk e nagyszabású projekt kiindulópontját, és végigkövetjük hosszú és bonyodalmas történetét.

A közös monetáris politika lehetőségét már az 1957-es római szerződés 103. és 108. cikkelye is megemlíttette, és ugyanitt pozitív színben tüntették fel a kifizetések és a tőke liberalizációját is. Azonban monetáris téren a szerződés előírásai igen visszafogottak maradtak, és sem a Bizottság, sem a Tanács nem rendelkezett kötelező érvényű hatáskörrel a monetáris együttműködésre vonatkozólag. A szerződés csupán a tanácsadói funkcióval bíró Monetáris Bizottság létrehozását irányozta elő. Abban az időben a monetáris együttműködés nem tűnt különösebben sürgetőnek, ami érthető is, figyelembe véve, hogy a Közösség hat tagállama között kedvező fizetési mérleg állt fenn, és ezeket az éveket egyébként is monetáris stabilitás jellemezte.

1970. március 6-án a Tanács szakértői csoportot állított fel, amelynek elnökévé Luxemburg miniszterelnökét, Pierre Wernert választották. A csoport feladata az volt, hogy elemző beszámolót készítsen az Európai Közösség gazdasági-monetáris uniójának fokozatos – véglegesen csak 1980-ra lezáruló – bevezetésével járó alapvető lehetőségekről. A beszámolót újra és újra felülvizsgálták, amíg végül sikerült egyezsége jutni. A beszámoló végleges verzióját 1970. október 8-án hozták nyilvánosságra.

Pierre Werner a kereszténydemokrácia egyik történelmi jelentőségű alakja volt Luxemburgban, ahol rendkívül nagy népszerűségnek örvendett, és az Európai Közösségben is, ahol a közös Európa iránti elkötelezettségével az alapító atyák elképzeléseit követte. A monetáris unióról készített beszámolója lett a referenciapont a közös valutához vezető összes további lépés számára. Wernert Európa egyik igazi bölcsként tisztelték, és többször is felkérték arra, hogy a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport, illetve később az EPP Képviselőcsoport nevében felszólaljon. Pierre Werner, Jacques Santer és Jean-Claude Juncker, Luxemburg egymást követő miniszterelnökei hűséggel és hittel szolgálták az európai ügyet. Franciaországhoz és Németországhoz fűződő nyelvi-kulturális kötődésük, érzékenységük, amely egy Európa szívében helyet foglaló kis ország állampolgáraiként jellemezte őket, és az európai ügy melletti elkötelezettségük miatt a Képviselőcsoport tagjai körében nagy rokonszenvnek és bizalomnak örvendtek.

A Tanács 1971. március 22-én végül jelentős lépésre szánta el magát, amikor elfogadta a Bizottság javaslatát, melynek alapján tíz év alatt fokozatosan

meg kellett valósítani a Gazdasági és Monetáris Uniót (GMU). Ez a szintenként építkező terv jelentős előrelépésnek tekinthető, ami lehetővé tette a Hatok gazdaságpolitikájának fokozatos egységesítését és egy olyan monetáris szervezet létrejöttét, amelynek 1980-ban a közös valuta eléréséhez kellett volna vezetnie.

A Bretton Woods-i rendszer összeomlása (1971) monetáris válságot okoz Európában

Sajnálatos módon ez az időszak nem kedvezett a Hatok monetáris terveinek. A dollár iránti bizalom válsága hamarosan kristálytiszta rávilágított a nehézségekre. A dollár spekulációja miatt a befektetők igyekeztek megszabadulni a német márkától, így a folyamat megállítására tett kísérletként Németország és Hollandia úgy döntött, hogy hagyják valutáik árfolyamát emelkedni. A többi állam is „belekapaszkodott” az átváltási ráta kontrollálásának módszerébe. Ez azonban veszélyeztette a mezőgazdasági piacok egységét, és a Hatok végül kompenzációs lépések bevezetésére kényszerültek. 1971. augusztus 15-én Richard Nixon amerikai elnök eltörölte a Bretton Woods-i rendszer alapját azzal, hogy felfüggesztette a dollár aranyra való átválthatóságát. Ez a lépés jelentette a korszak nemzetközi monetáris válságának csúcspontját.

A „kígyó” csökkenti a valutaingadozást

1972. március 21-én a Minisztertanács rögzítette, hogy a Közösségen belül bármely két valuta közötti ingadozás nem lépheti túl a 2,25%-ot, és a központi bankok minden beavatkozásának közösségi valutanemben kell történnie. Ez azt jelentette, hogy a dollár elvesztette eddigi központi helyét az európai monetáris rendszerben. 1972. április 10-én a bázeli egyeztetéseken megszületett a „valutakígyó”. A tagállamok központi bankjainak vezetői leszűkítették a Közösségen belüli fluktuációt, és maximum 2,25%-os ingadozást engedélyeztek. Az Európai Gazdasági Közösségben a dollár korábbi elszámolási valutaként betöltött szerepét az aranyhoz viszonyított „elszámolási egység” (UA, unit of account) vette át. Valódi monetáris unió hiányában a kígyó volt az a pillér, amely viszonylagos stabilitást tudott fenntartani a nemzetközi monetáris káosz időszakában.

A párizsi csúcstalálkozó: cél egy „európai unió” (1972. október)

A Kilencek állam- és kormányfői 1972. október 19-e és 21-e között találkoztak Párizsban, és megállapították, hogy a Hatok által az eltelt tizenhat esztendőben elért eredmények ellenére az Európai Közösség létrehozása

gazdasági és monetáris téren még mindig nagyon távol van a megvalósulástól. Európa nemrégiben megnövekedett, így új feladatokat kellett kapnia. Egyre sürgetőbbnek tűnt, hogy olyan Európa jöjjön létre, amely belső és külső felelősséggel is rendelkezik. Ha azt akarjuk, hogy Európa „hallatni tudja a hangját a világ ügyeiben, és emberi, intellektuális és anyagi forrásaival arányban álló közreműködő szerepet szánunk neki”, akkor a Kileneknek létre kell hozniuk „egy gazdasági és monetáris uniót, amely a stabilitás, a növekedés és az országok közötti szolidaritás kulcsa, illetve a társadalmi továbbfejlődés nélkülözhetetlen alapja lehetne, ami véget vet a régiók közötti egyenlőtlenségeknek”.⁷³ Rövid távon ez azt jelentette, hogy meg kell erősíteni a Közösség fennálló irányelveit, új irányelveket kell kidolgozni, a gazdasági-monetáris politikák között egyre szorosabb együttműködést kell kialakítani, továbbá intenzívebbé kell tenni a politikai együttműködést és meg kell erősíteni a Közösség intézményrendszerét. A kilenc ország állam- és kormányfőinek az volt az elsődleges céljuk, hogy a tagállamok közötti összetett kapcsolatok még az 1970-es évek vége előtt egy európai unióvá formálódjanak.

Ebben az új politikai klímában állították fel 1973-ban az új Bizottságot, melynek elnöki tisztét a brit Roy Jenkins kapta meg. A Bizottság azonnal elkezdte több javaslat előkészítését a párizsi csúcstalálkozó beterjesztései közül. A nemzetközi rendszer azonban továbbra is nagyon instabil maradt, és február–március folyamán újabb válság alakult ki. A Közösség ennek ellenére sikeresen elkerülte a monetáris rendszer összeomlását: hat tagállam – Németország, Franciaország, Belgium, Luxemburg, Hollandia és Dánia – úgy döntött, hogy tartja a nemzeti valutáik közötti 2,25%-os fluktuációs határt, és ennek megfelelően a dollárhoz képest lebegteti az árfolyamot.

A Képviselőcsoport a megfelelő erőforrásokkal rendelkező Európai Monetáris Alap létrehozását szorgalmazza

A Képviselőcsoport erőteljesen kiállt az Európai Monetáris Együttműködési Alap létrehozása mellett. Ezt Friedrich Burgbacher német képviselő a következőkkel indokolta 1973. június 5-én: „Az Európai Monetáris Alap nélkülözhetetlen intézmény. Azonban többször elhangzott már, hogy jelenlegi formájában nem alkalmas az európai monetáris problémák megoldására. Ha azt szeretnénk, hogy az Alap működőképes legyen, valutatartalékainknak sokkal nagyobb részét elérhetővé kell tennünk a számára.”⁷⁴

Az 1973-as év első hat hónapjában jelentkező monetáris válság késleltette a Gazdasági és Monetáris Unió második szakaszba lépéséhez szükséges döntéseket, épp egy olyan időszakban, amikor egész Európában évi 8–9% körülire növekedett az infláció mértéke. Ezt csak tetézte az októberben kirobbant negyedik arab–izraeli háború nyomán kialakult válság. Az arab országok ál-

tal hozott, olajszállításra vonatkozó korlátozó lépések és a Hollandiába tartó szállítmányokra bevezetett teljes embargó az európai országok gazdaságának gyors összeomlásával fenyegettek. Ez igencsak próbára tette a közösségi szolidaritás elvét. 1973 októberében a Kilencek kiadták az „Európai identitás deklarációjá”-t, amely lehetővé tette számukra, hogy az Egyesült Államokkal egységként tárgyaljanak.

Eljött az ideje, hogy a GMU a második szintre lépjen, a tervek szerint 1974. január 1-jén. Hermann Schwörer 1974 januárjában az Európai Parlament részleges plenáris ülésén a következőket mondta erről: *„A második szakasza lépés azokra az [első szakaszból kimaradt] elemekre is emlékeztet minket, amelyeket most mindenképpen helyre kell tennünk. Ezek közé tartozik például az infláció elleni közös fellépés... a kilenc tagállam összehangolt költségvetési politikája. Ezek mellett a második szakasznak jelentős újításokat is kell hoznia, például állandó konzultációkat a gazdasági-monetáris területen... a szociális, az adózási és a versenypolitika összehangolását. Ha kimondjuk, hogy a második szakasznak 1976. január 1-jéig le kell zárulnia – tette hozzá –, akkor a Tanácsnak mielőbb meg kell hoznia a második szakaszba való átlépéshez szükséges döntéseket.”*

Elveszve a monetáris vadonban (1974–1977)

1974 első hónapjaiban a krízis tovább mélyült, így egyre többen kezdtek el aggodni Európa jövőjéért. Januárban ez a bizalmatlansági válság megmutatkozott abban a párizsi döntésben, amely lehetővé tette, hogy a frank lebegtetett árfolyamú valutává váljon. Ez azt jelentette, hogy Franciaország elvesztette a kapcsolatát a GMU lényegi magjával, amely innentől csak a német márkára, a belga-luxemburgi frankra, a dán koronára és a holland guldenre terjedt ki. A Gazdasági Unió egyik legfontosabb elemének szánt Európai Regionális Fejlesztési Alap létrehozásában beállt patthelyzet, illetve a Franciaország és európai partnerei között a főbb olajfogyasztó országok februári washingtoni konferenciáján egyértelművé vált véleménykülönbség még tovább bonyolította az amúgy is kényes helyzetet.

1974 és 1977 között a monetáris unió terve valahogy eltévedt a vadonban. Ez idő alatt a súlyosbodó infláció és a fizetési mérleg hiányai meggyengítették a brit, az olasz, a francia és az ír valutát, ami miatt ezek az országok többször is a devizakígyó elhagyására kényszerültek. A kígyó 1974 januárjára tulajdonképpen már csak a márkazónára terjedt ki, vagyis az NSZK-ra, Dániára és a három Benelux államra. Ez a redukált kígyó így hamar holtpontra jutott.

A kudarcokat követően az európai vezetők új megoldásokat kerestek a valuta stabilizálása érdekében. Ekkor történt, hogy az IMF Közbülső Bizottságában (Interim Committee) helyet foglaló pénzügyminiszterek Kingstonban konferenciát tartottak, ahol 1976. január 8-án elfogadták a nemzetközi

monetáris rendszer reformjának tervét. Ez a „jamaicai megállapodás” néven elhíresült reform engedélyezte a valuták árfolyamának lebegtetését, és ezzel véget vetett a rögzített és módosítható átváltásoknak.

1977. október 27-én Roy Jenkins, az Európai Bizottság elnöke javaslatot tett a monetáris unió irányába történő lépések bevezetésére, ugyanis úgy érezte, ez a legbiztosabb módja annak, hogy az európai gazdaság ismét növekedésnek induljon, illetve hogy az infláció és munkanélküliség problémája megoldódjon.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoportot megerősíti az Európai Monetáris Rendszer megszületése (1978)

1978 januárjában a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport az Európai Parlamentben egyhangúan megszavazta az Ernst Müller-Hermann elnökletével működő munkacsoport javaslatát, mely a GMU ismételt elindítását szorgalmazta. A Képviselőcsoport meg volt győződve arról, hogy a GMU újraindításának meg kell előznie a Közösség további növekedését, ugyanis ezt rendkívül fontos lépésnek tartotta a Kilencek még szorosabb integrációjához. A Közösség részleges gazdasági válsága a tagországokat egyre inkább a nemzeti, protekcionista intézkedések bevezetése felé terelte, melyek ellentmondtak a római szerződés alapelveinek. Végül, de nem utolsósorban a GMU-ban rejlő komoly gazdasági potenciált figyelembe véve a Közösségnek tisztában kellett lennie a harmadik világ iránti felelősségével, továbbá a világgazdaság stabilizálásában betöltött jelentős szerepével. Ennek elérése érdekében a tagországoknak közösen kellett fellépniük. A kereszténydemokraták meggyőződése szerint amennyiben a Közösségnek sikerül megvalósítania a GMU céljait, akkor számos más területen is ehhez hasonló lépéseket kell tenniük. Jelentős erőfeszítésre volt szükség ahhoz, hogy a Közösség az infláció növekedése nélkül fejlődhessen tovább, emellett egyértelművé vált, hogy a Közösség gazdaságpolitikáját koherensebbé kell tenni, meg kell szüntetni a regionális egyenlőtlenségeket és szorosabb együttműködést kell kialakítani a monetáris politika terén.

Az Európai Tanács 1978. április 7–8-án zajló kopenhágai ülésén Valéry Giscard d'Estaing és Helmut Schmidt beterjesztette az új Európai Monetáris Rendszer (EMS) tervét, mely a Közösség minden tagállama számára nyitva állna. Az európai monetáris rendszer létrehozásáról szóló tanácskozások rávilágítottak arra, hogy a rendszer fenntarthatósága szempontjából létfontosságú kérdés a gazdasági fejlődés terén való szorosabb együttműködés kialakítása. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport szóvivői, Harry Notenboom, Ernst Müller-Hermann, Camillo Ripamonti és Richie Ryan erre a kérdésre koncentráltak az Európai Parlament 1978 utolsó negyedévében zajló vitáin. A kedvező gazdasági környezetnek is köszönhető, hogy az Európai Tanács

1978. július 7-én Brémában tartott ülésén elfogadta az EMS alapelveit. A Közösség szerveit és a Kilencek pénzügyminisztereit azonnal felkérték, hogy készítsenek részletes javaslatokat, melyeket az Európai Tanács hivatalosan az 1978. december 4–5-ei brüsszeli tanácskozásán hagyott jóvá. A Képviselőcsoport nevében Ernst Müller-Hermann szólalt fel, aki örömmel üdvözölte a fix átváltási arányokon nyugvó monetáris rendszer tervét. *„Ha ez a projekt sikerrel jár, a Közösség látványos lépést tehet a szorosabb integráció, a hatékonyan működő gazdaság, továbbá a nagyobb fokú politikai összetartás és jelentősebb hatáskör irányába.”*⁷⁵

A brémai döntést Harry Notenboom is jelentős előrelépésnek látta. Felhívta a figyelmet arra is, hogy a monetáris instabilitás lehetetlenné tette a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport által megfogalmazott célkitűzések némelyikének megvalósítását. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport a javaknak a társadalmi csoportok és régiók közötti igazságosabb elosztását szerette volna elérni. A monetáris bizonytalanság a bővítési terveket is veszélyeztette: *„Integráció nélkül Európa sosem fogja tudni betölteni azt a szerepet, amelyet mindannyian szánunk neki. Végtére is mindenki a Közösségen belüli aggasztó mértékű munkanélküliség visszaszorítását szeretné látni, emellett az általunk kialakított társadalmi-gazdasági struktúrákat akarjuk alkalmazni a leendő nemzetközi kapcsolatokban és a nemzetközi munkamegosztási rendszerben, továbbá reméljük, hogy a Közösség jelentős bővítése sikert fog aratni.”*⁷⁶

Az EMS végül 1979. március 13-án született meg, az Egyesült Királyság részvétele nélkül, amely nem csatlakozott, mert nem akarta, hogy a font továbbra is lebegtetett árfolyamú valuta legyen. A létrejövőben lévő gazdasági-monetáris unió sikeres kiindulási pontjának tekinthető EMS legfontosabb újítása a valutakígyóhoz képest az ECU, vagyis az európai valutaegység megteremtése volt.

Ahhoz azonban még további két évtizednek kellett eltelnie, hogy az európai állampolgárok a tárcájukban láthassák az „euró” névre átkeresztelt ECU-t.

VI. fejezet

A KERESZTÉNYDEMOKRATA KÉPVISELŐCSOPORT KIJÁTSSZA AZ EURÓPAI PARLAMENT KÖLTSÉGVETÉSI ÜTŐKÁRTYÁJÁT

Hogyan tettek szert törvényhozó hatalmukra az Európai Közösség tagállamainak nemzeti parlamentjei a demokrácia története folyamán? A költségvetési procedúrával, a pénzügyi felügyelettel és a költségvetéssel kapcsolatos ügyekben a kormányokkal egyenlő félként való tárgyalások által. Így látták ezt a Képviselőcsoportnak a Költségvetési Bizottságban helyet foglaló úttörő tagjai. Az Európai Parlament kereszténydemokrata képviselői kezdettől fogva azért küzdöttek, hogy ez a demokratikus szerv a Közösség intézményi háromszögének keretén belül valódi együtdöntési jogkörhöz jusson a költségvetés terén.

Az 1951-es párizsi szerződés „rövid és leegyszerűsített” költségvetési szabályokat fogalmazott meg, ami jelezte, hogy a rendszer még épp csak kialakulóban volt. A Főhatóság „járulékok” formájában megteremtette a bevételeket, és meghatározta a működési kiadásokat, amelyek a költségek nagy részét tették ki, míg az adminisztratív kiadások felügyeletét az azóta már megszűnt „Négy Elnök Testülete”⁷⁷ végezte.

A római szerződések sokkal több figyelmet szenteltek a költségvetésnek, mint a párizsi szerződés. A költségvetési hatáskör innentől fogva nem a Közösség szupranacionális jellegét megtestesítő Bizottsághoz tartozott, hanem a tagállamokat képviselő Tanácshoz. Az Európai Parlament gyakorlatilag semmiféle költségvetési hatáskörrel nem rendelkezett. Jogában állt módosításokat javasolni a Tanács által kidolgozott költségvetési tervvel kapcsolatban, de a végső szót – a Bizottsággal való konzultációt követően – mindig a Tanács mondta ki.

1965. április 8-án a három Közösség (a Montánunió, az EGK és az Euratom) végrehajtó szerveit érintő egyesülési szerződés a Montánunió adminisztratív költségvetésének, az EGK költségvetésének és az Euratom költségvetésének egyesítésével közösségi költségvetést hozott létre.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport úgy döntött, magához ragadja a kezdeményezést két kérdés ügyében: a tagállamok hozzájárulását saját forrásokkal akarta pótolni és meg akarta erősíteni az Európai Parlament költségvetési hatáskörét.

1969. július 2-án a Közösségek saját forrásaival és a Parlament költségvetési jogkörével kapcsolatos szóbeli kérdés nyomán kialakult vitában Helmut Karl Artzinger rámutatott arra, hogy „amíg a Közösség gyakorlatilag teljesen a tagállamok hozzájárulásaira van utalva, a Parlamentnek nem lesz valódi költségvetési szerepe. [...] Ám ahhoz kétség sem férhet, hogy e Parlament elidegeníthetetlen célja, hogy teljes körű költségvetési jogkörhöz jusson.”⁷⁸ 1969. december 10-én Hans Furler megfogalmazta a Képviselőcsoport céljait: „Köztudott, hogy évek óta zajlik a harc az Európai Parlament költségvetési jogköréért, és hogy mi mindig is azt a nézetet vallottuk, hogy amint megteremtődnek a közösségi források, a Parlamentet valódi költségvetési jogkörhöz kell juttatni. [...] Nem kérjük, hogy kizárólagos költségvetési jogköre legyen, de a nem kötelező érvényű konzultációs jogkörrel nem elégszünk meg. Azt szeretnénk, ha valódi együttműködés valósulna meg, és a Parlament jóváhagyási jogot kapna.”⁷⁹

Megerősített költségvetési jogkör: az 1970-es és 1975-ös pénzügyi szerződések

1970. április 21-én a Minisztertanács úgy döntött, hogy pénzügyi autonómiát ad az Európai Közösségnek, így a számára automatikusan juttatott anyagi forrásokból teljes mértékben finanszírozni tudta működését. Ezzel egy időben elhatározták, hogy a tagállamok költségvetési szerveinek nem kell beleszámítaniuk az éves európai kiadásokat a nemzeti költségvetésbe. A „saját források” első típusa azonban még a Montánuniót létrehozó szerződésben jelent meg, ami akkor felhatalmazta a Főhatóságot (ez lett később az Európai Közösségek Bizottsága), hogy az európai szén- és acélpolitika részeként járulékokat vessen ki a tagállamok szén- és acéltermelésére. A „saját források” másik típusát a mezőgazdasági járulékok alkották, és a vámokat is „saját forrás”-ként könyvelték el az európai költségvetésben. Az Európai Közösség a gyakorlatban egy közös külső tarifát vezetett be a belépési vámokra. A kiegyenlítő kiadásokat fedező hátralékot a nemzeti, vagyis a tagállamok által fizetett hozzájárulásokból finanszírozták.⁸⁰

Ennek eredményeképpen a Parlament két lépésben nyerte el valódi költségvetési hatáskörét. Az anyagi hozzájárulások rendszerének saját forrásokkal való helyettesítésére vonatkozó 1970. április 21-i döntéssel és a Parlament hatalmát megerősítő 1970. április 22-én született luxembourgi szerződéssel rendkívül elégedett Kereszténydemokrata Képviselőcsoport 1972. július 5-én egyértelműen megfogalmazta, milyen további lépéseket vár. A Képviselőcsoport nevében felszólaló Heinrich Aigner a következőket mondta: „Hadd mondjam el, hogy Képviselőcsoportom a költségvetési jogkör kérdését a Közösségek demokratikus továbbfejlődése sarokkövének látja két szempontból is: egyrészt ezzel a Parlament beleszólást kapna a kiadásokba, másrészt pedig ellenőrzési jogkörhöz is jutna.”⁸¹

A Luxembourgban aláírt költségvetési szerződés számos szempontból jelentős újításokat hozott. A költségvetési hatáskör több aspektusát is módosították (kiadások, költségvetés elfogadása, mentesítések), továbbá bevezették a „kötelező kiadás” és a „nem kötelező kiadás” fogalmát. Az Európai Parlament döntéshozó jogkört kapott a nem kötelező kiadások terén, így ezekkel kapcsolatban az övé lett a „végső szó”. A szerződés feljogosította a Parlamentet, hogy „bejelentse, hogy a költségvetést elfogadták”. A jelentősebb költségvetési következményekkel járó jogi lépések esetében azonban a Tanács a döntéshozatal előtt konzultált az Európai Parlamenttel. Az 1975. március 4-én megszületett intézményközi megállapodás fektette le a konzultáció során követendő eljárásmodot.

Az 1975. július 22-én Brüsszelben aláírt pénzügyi szerződés volt a második „költségvetési” megállapodás. Ez a korábbi szerződések egyes előírásait módosította, bevezette az egyeztető eljárást és létrehozta a Számvevőszéket. Emellett megerősítette az Európai Parlament költségvetési hatáskörét, illetve a kiadások végrehajtása feletti ellenőrző szerepét azáltal, hogy a Parlamentet feljogosította a Tanács által megszavazott költségvetési tervezet teljes egészében való visszautasítására és arra, hogy a Bizottságot felmentse a költségvetési terv megvalósítása alól. A költségvetés megvalósítása alóli felmentési eljárás az Európai Parlament hatalmának növekedését mutatta. Ezzel az *a posteriori* ellenőrző hatáskör megszerzésétől kezdve a Parlament egyre nagyobb szerepet kapott a közösségi pénzügyek kezelése terén. Ellenőrizte a költségvetés megvalósítását, és felmentést adhatott a Bizottságnak minden évben.

E költségvetési hatáskör elérésének folyamatát azonban nehezítette néhány akadály. A Parlament szerepének növelése a Tanács számára azt jelentette, hogy osztoznia kellett vele költségvetési és törvényhozói jogkörén, vagyis közös nevezőre kellett jutnia a Parlamenttel, és kompromisszumokat kellett kötnie. Ez gyakran problematikusnak bizonyult, és a költségvetési válságok is igencsak próbára tették a költségvetési hatóság zökkenőmentes működését.

A Számvevőszék működése Heinrich Aigner védőszárnya alatt

Heinrich Aigner, a Közösség intézményei közötti viszony átalakítását javasoló beszámoló társelőadója támogatta az Európai Számvevőszék felállítását.⁸² Véleménye szerint „*a megdöbbenően nagy mennyiségű rejtett családok*” számát csak úgy lehet redukálni, ha kiépítenek egy szoros külső-belső ellenőrzési hálózatot. A Számvevőszék feladata, hogy segítse a költségvetési hatóság és a költségvetést ellenőrző hatóság munkáját, hogy „*kiigazítsa a költségvetési döntésekben olykor előforduló hiányosságokat. A Számvevőszék teljesen önálló testület, melynek helyszíni ellenőrzéseket kell tartania a közösségi szerveknél és a tagállamokban. Fel kell jogosítani arra, hogy*

az adott szervet vagy tagállamot kötelezhesse a feladatai elvégzéséhez szükséges dokumentumok bemutatására és az információk átadására.” Heinrich Aignernek a Parlament engedélyezte, hogy döntő szerepet játsszon a Számvevőszék tagjainak kiválasztásában. Emellett a Parlament is némi befolyást tudott szerezni a Közösség által jóváhagyott egyesülési és kereskedelmi megállapodások előkészítésében.

A „Notenboom-eljárás”

Az Európai Parlament Harry Notenboomnak, az egyik holland kereszténydemokrata képviselőnek köszönheti azt, hogy 1976-ban bevezettek egy eljárást, amellyel a Parlament ellenőrző jogkört kapott a költségvetési év felett, és amelyhez hozzátartozott, hogy a Bizottságnak információkat kellett szolgáltatnia a költségvetés megfelelő végrehajtásáról. Emellett az eljárás a költségvetési folyamatokat is átláthatóbbá tette. A kifinomultabb formában ugyan, de mai napig alkalmazott Notenboom-eljárást a Költségvetési Ellenőrző Bizottság vezette be, ugyanis „biztosítani akarta, hogy a következő évi költségvetés vitája a megelőző és aktuális év tanulságainak felhasználását tükrözi majd.” Az eljárás, amely mára az intézményrendszer gondosan őrzött elemévé vált, egy kereszténydemokrata képviselő javaslatára született meg, aki azt szerette volna elérni, hogy a költségvetési ellenőrzés ne csupán egy tanácskozás formájában valósuljon meg, hanem a parlament modern és hatékony ellenőrzési jogkörévé váljon.

Így az 1979-es első közvetlen választások előestéjén az Európai Parlament megerősödött hatalomra tett szert, ami már a közösségi rendszerben betöltött szerepe egyre jelentősebbé válásának kezdetét jelezte. Hála Heinrich Aigner és Harry Notenboom tevékenységének, növekedett a költségvetésért felelős parlamenti bizottságok hitelessége. Sikerüknek nem volt semmi titka vagy varázsszeptje, egyszerűen meg kellett mutatniuk az elismert pénzügyi tanácsadók által segített Tanács tagjainak, hogy ők is elkötelezettek és hozzáértőek. Ez nem hatalmi harc volt, hanem egy összetartóbb parlamenti rendszer kiépítéséért folyó küzdelem. A Költségvetési Bizottságban és a Költségvetési Ellenőrző Bizottságban 1979 előtt és után helyet foglaló kereszténydemokraták büszkeséggel beszéltek az ezekben a bizottságokban uralkodó hangulatról. Úgy érezték, hogy kivételes helyzetben vannak, és minden költségvetési összeg felett ellenőrző hatalommal rendelkeznek. Ez erőt adott nekik ahhoz, hogy rengeteget dolgozzanak, és gyakran éjszakába nyúlóan is üléseztek. Ezt az úttörő munkát a következő parlamenti ciklusokban szerencsére sokan továbbvitték, többek között Horst Langes, Efthimiosz Krisztodoulou és James Elles. A Képviselőcsoport költségvetési ügyekért felelős tagja, a hajthatatlan és rendkívül rátermett holland Jan Westenbroek rengeteg hasznos tanáccsal látta el a Képviselőcsoport „költségvetési” tagjait.

Az 1979-es választásokat követően a kereszténydemokraták az addig kiharcolt hatalom birtokában, „gerillaháború” formájában folytatták küzdelmüket a Parlament újabb költségvetési hatáskörökkel való felruházásáért.

VII. fejezet

A KÖZÖSSÉG ELSŐ BŐVÍTÉSE (1972)

Európa újraindítása Hágában (1969) újult lendülettel: a cél a Közösség beteljesítése, elmélyítése és kibővítése

A Közösség előtt új horizontok nyíltak meg, amikor 1969. július 10-én Georges Pompidou került hatalomra Franciaországban, miután De Gaulle azon év áprilisában leköszönt elnöki tisztéről. Az új francia elnök hamarosan egy csúcstalálkozót javasolt, ahol a Hatok megtárgyalhatták többek között az Európai Közösség kibővítésének ügyét is. Akkor éppen Hollandia elnökölt az EGK-ban, ezért a Hatok állam- és kormányfői 1969. december 1–2-án Hágában ültek tárgyalóasztal mellé. A francia külügyminiszter, Maurice Schumann három politikai kérdés megvitatását szerezte volna elérni a konferencián: a Közösség beteljesítését, elmélyítését és kibővítését. Ez a közvéleményt és a Közösség vezetőit egyaránt új reménnyel töltötte el.

A Közösség beteljesítése: új saját források

Hágában a Hatok elhatározták, hogy a 12 éves átállási időszakról átlépnek az Európai Közösség utolsó szakaszába. A vámunió és a közös agrárpolitika ekkorra már működésbe lépett és bebizonyította, hogy a közös piac megfelelően funkcionál. Azonban voltak még olyan területek, amelyeken további munkára volt szükség, és akadtak még megoldatlan problémák is. A legfontosabb költségvetési kérdés továbbra is a KAP finanszírozása volt, ezért a tagországok állam- és kormányfői eldöntötték, hogy a tagok pénzügyi hozzájárulását fokozatosan a Közösség saját forrásainak kell majd felváltania.

A Közösség elmélyítése: útban a monetáris unió felé?

Az Európai Bizottság a maga részéről szeretett volna friss lendületet adni az európai integrációnak, és a folyamat mielőbbi elmélyítésére törekedett azáltal, hogy növelte saját hatáskörét és megerősítette a közösségi intézményeket. Franciaország támogatta ezt a kezdeményezést, és azt javasolta, hogy a közösségi együttműködést új területekre – többek között a valutára, a szállításra, a tech-

nológiára és az energiaügyre – is ki kellene terjeszteni. Ennek gyakorlati megvalósítása érdekében az európai állam- és kormányfők megbízták a luxemburgi miniszterelnök és pénzügyminiszter, Pierre Werner elnöklete alatt működő, szakértőkből álló bizottságot, hogy dolgozzon ki egy monetáris tervezetet.

A Közösség kibővítése: az Egyesült Királyság csatlakozása elleni francia vétó visszavonása

A csúcstalálkozó legjelentősebb eredményeként az állam- és kormányfők, illetve a francia elnök egyezségre jutottak abban, hogy a Közösség és a felvételre jelölt négy ország (Dánia, Egyesült Királyság, Írország, Norvégia) között meg kell indítani a tárgyalásokat. A Hatok és az Egyesült Királyság kapcsolata az európai integráció kezdetéig nyúlt vissza.

Az Egyesült Királyság Európai Közösséghez való csatlakozási kérelmének vizsontagságai

1950 májusában az Egyesült Királyság nem kívánt részt venni a nemzeti szuverenitás részleges feladását és közösségi intézmények létrehozását szorgalmazó Schuman-terv tárgyalásain. Jean Monnet véleménye szerint a brit távolmaradás nem jelentette azt, hogy az ügy elveszett: „*Európa megteremtését kezdjük el azokkal, akik ebben velünk együtt részt akarnak venni. Sikereinket látva a pragmatikusan gondolkodó angolok is csatlakozni akarnak majd.*”⁸³ Az Egyesült Királyság éppen azon igyekezett, hogy kiheverje a szuezi válság idején elszenvedett megaláztatást és az Anthony Eden miniszterelnök lemondásával kialakult politikai felfordulást. Eden utódjáról, Harold Macmillanról idővel kiderült, hogy elkötelezett európai politikus.

Sok éven át az Egyesült Királyság magatartását az Európa többi részéhez fűződő viszonya határozta meg.

A kereszténydemokraták hasznos alapnak tartották az 1954. december 21-én aláírt társulási szerződésben felvázolt együttműködést. A folyamat azzal kezdődött, hogy a Képviselőcsoport olyan közös tárgyalások megszervezését javasolta, amelyeken az ESZAK közgyűlési képviselői és a brit parlament képviselői is részt vennének. Erről az egyik holland európai parlamenti képviselő, Margaretha Klompé a következőket nyilatkozta: „*A megállapodás mutatja, hogy megvan a szolidaritás érzése a Közösség tagjai és az Egyesült Királyság között, amely – bár elválasztja egy keskeny csatorna – mégis nagyon közel van a kontinenshez. Remélem, hogy ezt az első lépést még sok további fogja követni, és ezekből a Közösség, az Egyesült Királyság és végső soron egész Európa is hasznot húz majd.*”⁸⁴

1960 tavaszán Harold Macmillan megdöbbenve tapasztalta Washingtonban, hogy az amerikai kormányzat mennyire támogatja a Közösség mielőbbi

továbbfejlődését, így nem sokkal később a brit kormány fontolóra vette a Közösséghez való csatlakozás lehetőségét.

Az Egyesült Királyság első felvételi kérelme (1961) és az első francia vétó (1963. január 14.)

1961. augusztus 9-én Harold Macmillan benyújtotta első hivatalos kérvényét a tárgyalások megkezdése ügyében az EGK Tanácsának elnökéhez. A kérvényhez számos feltételt mellékel: ezekkel az Egyesült Királyság és a Brit Nemzetközösség államai közötti speciális viszony fenntartását kívánta biztosítani, elsősorban gazdasági és monetáris téren. Ugyanezen a napon az Egyesült Királyság felvételét kérte az ESZAK-ba és az Euratómba.

Innentől kezdve az Egyesült Királyság felvételének ügye az európai parlamenti viták egyik központi kérdésévé vált. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport őszintén támogatta az Egyesült Királyság EGK-tagságának megadását. A Képviselőcsoport véleménye szerint az az Európa, amely nem nyit egy ilyen nagy, demokratikus ország irányába, mindenképpen „kis Európa” fog maradni. Azonban mindenki számára magától értetődő volt, hogy a tagságra jelölt államoknak teljes mértékben el kell fogadniuk a szerződések céljait és szabályrendszerét. Az Egyesült Királyság EGK-ba való felvételének kereskedelmi és gazdasági aspektusait taglaló beszámoló, amelyet Pieter A. Blaisse 1962. január 23-án terjesztett elő, rámutatott, hogy „*az EGK-hoz csatlakozni akaró összes államnak el kell fogadnia a római szerződés gazdasági-intézményi filozófiáját, legfeljebb néhány időszakos, korlátozott eltéréssel.*”

1962. május 9-én az Európai Parlament döntést hozott az Egyesült Királyságnak a Közösségbe való felvételére irányuló tárgyalásokról, és egyben megfogalmazta, hogy reméli, „*a felvételi tárgyalásokat mielőbb siker koronázza majd.*”⁸⁵ 1962. június 28-án a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport nyilatkozatot adott ki, melyben kifejezte reményét arra vonatkozólag, hogy „*az Egyesült Királyság és más országok EGK-ba, ESZAK-ba, illetve Euratómba való felvételéről szóló tárgyalások késlekedés nélkül a Közösség harmonikus kibővüléséhez fognak vezetni a római és párizsi szerződések rendszerén belül.*”⁸⁶

„1963 januárjában komoly fagy telepedett a tárgyalásokra és ezzel az egész Közösségre.”⁸⁷ Bár öt partnerországa támogatta a tárgyalások folytatását, De Gaulle tábornok úgy érezte, hogy az Egyesült Királyság által kért módosítások főként a kereskedelem, a közös agrárpolitika és a Brit Nemzetközösség tagállamaihoz fűződő viszony terén az adott szakaszban értelmetlenné tették a tárgyalásokat. De Gaulle alapvetően nem szeretne volna, hogy a britek, akik szerinte védelmi politikájukat illetően túlzottan is kötődtek az Egyesült Államokhoz, csatlakozzanak egy olyan közösséghez, amelyet saját, az Egyesült Államoktól való függetlenséget szorgalmazó elképzelésére akart alapozni.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport az Egyesült Királysággal folytatott tárgyalások megszakadására határozattal reagált, amelyet az Európai Parlament 1963. február 6-án fogadott el, nagyrészt a Képviselőcsoport ösztönzésére: „Az Európai Parlament Nagy-Britannia és más országok Európai Közösségekbe való felvétele mellett döntött, feltéve, hogy felvételük nem veszélyezteti az integráció folyamatát, és hogy az anyagi szabályozások és az intézményrendszer tekintetében nincs kihatással a római és párizsi szerződésekre.”⁸⁸

A Képviselőcsoport nevében felszólaló Pieter A. Blaisse ismételt felhívta a figyelmet arra, hogy a Képviselőcsoport „az Európai Egyesült Államokban gondolkodik, nem pedig kizárólag a Hatok Közösségében – olyan közösséget szeretne, amelynek sok ország a tagja. Egy széttagolt Európa sosem lesz igazán erős.”⁸⁹ A Képviselőcsoporton belül a hollandok bizonyultak a brit felvétel legelkötelezettebb támogatóinak. Ahogy akkoriban a Képviselőcsoport egyik főtitkára igen éleslátóan megfogalmazta: „De Gaulle egy á l’anglaise Európát^a akart az angolok nélkül. A hollandok pedig egy á la Schuman Európát akartak, de az angolokkal együtt^b.”

A második felvételi kérelem, a második francia vétó: a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport fellép a vétóval való visszaélés ellen

1967. május 11-én az Egyesült Királyság – ezúttal Dániával, az Ír Köztársasággal és Norvégiával együtt – ismét beadta az EGK-hoz való csatlakozási kérelmét, ám ekkor már kedvezőbb volt a politikai légkör. Ez fordulópontnak bizonyult, ugyanis a kérelem már az új, munkáspárti kormánytól érkezett, amely felülkerekedett az európai integrációval kapcsolatos alapvető brit fenntartásokon. Valóra vált Jean Monnet jóslata, hiszen a közös piac sikereit látva a britek már sokkal fontosabbnak tartották a csatlakozást, és nem kértek anynyi mindenben engedményt, mint korábban.

Franciaország azonban egy 1967. november 27-i sajtótájékoztatón ismételt megvétózta az angolok csatlakozási szándékát. Ez alkalommal De Gaulle tábornok már kategorikusan kijelentette, hogy azért utasítja el a britek kérését, mert attól tart, hogy az Egyesült Királyság valójában az Egyesült Államok „trójai falova” lesz a Közösségen belül. Kétségtelen, hogy a britek Amerika-barát hozzáállása és erős nemzeti identitása, továbbá, hogy visszautasítottak bármilyen föderatív európai szervezethez való csatlakozást, valószínűtlenné tette, hogy felvételi kérelmük mögött ne rejtőzne valami hátsó gondolat. Ezt azonban csak úgy lehetett megállapítani, ha az Európai Közösség hajlandó tárgyalásokba bocsátkozni a britekkel.

a Vagyis egy pusztán kormányközi közösséget, a szerződésektől való több eltéréssel.

b 2007. november 15-én, Bensheimben készült interjú Carl Otto Lenzcel.

A francia döntést követően a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport elnöke, Joseph Illerhaus rámutatott: *„Képviselőcsoportunk mindig is tevékenyen támogatta a hat tagállamból álló Közösség kibővítését. [...] Az egyetlen felmerülő kérdés – amelyre én azonnal igennel fogok válaszolni – az, hogy a vétőjog értelmetlen használata nem egyenlő-e a hatalommal való visszaéléssel.”*⁹⁰ Mario Scelba szerint a Közösségek számára a bővítés tulajdonképpen azt jelentené, hogy *„lehetőséget kapnak az európai integráció folyamatának továbbvitelére, ami véleményünk szerint nem más, mint a szabadság, a béke és a társadalmi fejlődés garanciája”*.⁹¹ Illerhaus megjegyezte, hogy a Közösségnek politikai és gazdasági okok miatt egyaránt szüksége van a bővítésre és az Egyesült Királyság felvételére. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport mindig is támogatta a bővítést, egyetlen feltétellel: a csatlakozni kívánó államoknak el kell fogadniuk a szerződéseket és a Közösség által alkalmazott szabályrendszert. Meg voltak győződve arról, hogy az Egyesült Királyság *„rá van szorulva Európára és az Európával való együttműködésre”*⁹², talán jobban, mint korábban bármikor.

A britek kérelmét végül elfogadják a hágai csúcstalálkozón

Az 1969-es hágai csúcstalálkozón megszületett a Hatok közötti egyetértés, így 1970. június 30-án az EGK ismét tárgyalásokba kezdett a felvételüket kérő országokkal – az Egyesült Királysággal, Dániával, Írországgal és Norvégiával –, melyek elfogadták a csatlakozás feltételeit, vagyis elismerték a szerződéseket és másodlagos szabályozásokat, és azonosultak az EGK alapvető politikai céljaival.

1970-ben még könnyebbé váltak a tárgyalások, ugyanis beiktatták az Edward Heath által vezetett új, konzervatív brit kormányt, mely erősebben támogatta az európai integrációt, mint elődjei. Az egyeztetések végül az 1971. június 23-i Luxembourgi Egyezményvel zárultak le. Hans August Lückert jelentette be a Képviselőcsoportnak a bővítésekről alkotott álláspontját. Lückert kihangsúlyozta a Közösség innovatív jellegét: *„Egy olyan közösség kialakulásának lehetünk tanúi, amely még sosem láthattunk korábban sehol; egy olyan közösséget, amely új típusú együttműködést teremt népek és államok között, egy olyan nyitott közösséget, amely nem valaki ellen irányul – sem Európán belül, sem a világ más területein –, egy olyan közösséget, amely kész hozzájárulni a világ és természetesen azon belül Európa jövőjéhez, egy olyan közösséget, amely a felbukkanó nehézségek megoldását tűzte ki célul.”*⁹³

1971. október 28-án az alsóház egy történelmi jelentőségű szavazás eredményeként az Egyesült Királyság csatlakozása mellett tette le a voksát. A csatlakozásnak az ellenzéki pártokból is voltak támogatói, így 1972. január 22-én az Egyesült Királyság Brüsszelben aláírta a csatlakozási szerződést. A ratifikálás után az Egyesült Királyság – akárcsak Írország és Dánia – 1973. január 1-jétől az Európai Közösség tagja lett.⁹⁴

Új ír tagok csatlakoznak a Kereszténydemokrata Képviselő-csoporthoz, ám a britek számára még hosszú a várakozási idő

Az Európai Parlament történetében új szakasz kezdődött. A Hatok parlamentje egy kibővült, immár kilenc tagból álló Európai Közösség parlamentjévé vált. A mostantól 142 képviselővel rendelkező parlament hatalmát jelentősen növelte a 41 új tag.⁹⁵

A Közösség bővítésével a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport taglétszáma is növekedett: mostantól az ír Fine Gael párt három képviselője, Richie Ryan, Anthony Esmonde és Charles McDonald is ebben a frakcióban foglalt helyet.⁹⁶ Így a Képviselőcsoport a maga 55 képviselőjével a Parlament legnagyobb tömörülése volt,⁹⁷ melyet a Szocialista Képviselőcsoport követett 43 hellyel. A brit Munkáspárt, amely nem értett egyet az egyesülési szerződés által szabott feltételekkel, úgy döntött, nem küldi el képviselőit a Parlamentbe, és ezzel 1975 júliusáig megfosztották támogatásuktól a Szocialista Képviselőcsoportot.

A brit és a dán konzervatívok saját frakciót hoztak létre, melynek az Európai Demokraták Képviselőcsoportja nevet adták. Ez 18 brit és 2 dán képviselőből állt. Ugyanebben az időben a konzervatívok együttműködést akartak elérni a Kereszténydemokrata Képviselőcsoporttal.⁹⁸ Elnökük, Peter Kirk úgy vélte, hogy a középpártoknak össze kell tömörülniük, ha eredményesen akarják érvényesíteni akarataikat az Európai Parlamentben. Az 1972. szeptember 18-án hozott közös döntést követően a két frakció hivatalnokai minden részleges ülés előtt összegyűltek, hogy megvitassák a napirendi pontokat és az ezekkel kapcsolatban esetlegesen felvetődő kérdéseket.⁹⁹ Bár a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport és a konzervatívok még együttesen sem alkottak abszolút többséget a Parlamenti Közgyűlésben, a legerősebb és legösszetartóbb erővé kovácsolódtak, főként amikor a brit munkáspárti képviselők Strasbourgba érkezése megosztottságot eredményezett a Szocialista Képviselőcsoporton belül.

Az sosem merült fel, hogy a konzervatívok csatlakoznának a Kereszténydemokrata Képviselőcsoporthoz. Ezt a Benelux államokból és Olaszországból érkező képviselők nem is támogatták volna. Hans August Lückert, a Képviselőcsoport akkori elnöke többször tárgyalt a Konzervatív Párt vezetőjével, Edward Heathszel, akit kiváló embernek és elkötelezett európainak tartott. A két politikus megegyezett a két frakció közötti szoros együttműködés kialakításáról, főként a parlamenti bizottságokon belül. Hittek abban, hogy a két frakció koordinátorai értékes információkat oszthatnak meg egymással és egyeztetetik álláspontjait. Megállapodtak, hogy a két frakció elnökei egymás mellett foglalnak helyet az ülésteremben, emellett közös tanulmányi napokat fognak tartani Londonban.^a

A brit konzervatív európai parlamenti képviselők már az első részleges plenáris ülésen magukhoz vették a kezdeményezést. Az első pillanattól fog-

a 2004. március 16-án Bonnban készült interjú Hans August Lückerttel.

va rendkívül aktívnak bizonyultak, és számos olyan vonást csempészték az Európai Parlament működésébe, amelyek a brit parlamenti élet vitalitását is adták. Elnökük, Peter Kirk – miután felismerte, milyen nagy szerepet játszott az Egyesült Királyság az európai integrációban – komoly kampányt indított az Európai Parlament jelentőségének megerősítése érdekében, ugyanis hitt abban, hogy a Közösség életereje a Parlament életerejétől függ.¹⁰⁰ Peter Kirk beszédét követően a Konzervatív Képviselőcsoport memorandumot adott közre a parlamenti eljárásmenet továbbfejlesztésének kérdéséről.

Ezután a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport arra törekedett, hogy lefektesse a frakciók rendszeres együttműködésének alapjait. Ez húsz évvel később, 1992-ben vezetett el ahhoz, hogy a brit és a dán konzervatívok szövetséges tagokként csatlakoztak az EPP-frakcióhoz, így ettől fogva a Képviselőcsoport neve EPP-ED Képviselőcsoportra (Az Európai Néppárt és az Európai Demokraták Képviselőcsoportja) változott.

A politikai unió útján továbbhaladva (1972–1974)

Az 1972. október 21-i párizsi csúcstalálkozó ismét nagyra törő terveket fogalmazott meg, bár ezek megvalósulása a határidő lejártakor még távolinak tűnt. A végleges közlemény szerint a cél „a tagállamok közötti összetett viszony Európai Unióvá alakítása még az évtized vége előtt, a korábbi szerződések tökéletes tiszteletben tartásával”. A maga részéről a Képviselőcsoport kinevezte Alfred Bertrand-t az Európai Parlament Politikai Ügyek Bizottságának referensévé. Bertrand, aki Emilio Colombóval és Hans August Lükkerrel együtt felelős volt a Képviselőcsoport álláspontjának kialakításáért, tartotta magát a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport által 1958 óta követett kettős intézményi stratégiához.

Először is meg akarta rajzolni a föderatív Európa körvonalait. Ez az Európa úgy jönne létre, hogy az országok fokozatosan a közös, demokratikus végrehajtó szervekre ruháznák át szuverenitásukat. Ekkortájt a Képviselőcsoport ezt „az átruházott szuverenitás közös gyakorlása”-ként definiálta, és nem pusztán a „szuverenitás átruházása”-ként. Ez az Európa olyan alkotmányra épülne, amely a Bizottságot a tagállamok végrehajtó hatalmává emelné, míg az Európai Parlament a tagállamok alsóházaként, a Tanács pedig egyfajta szenátusként funkcionálna. 1959 és 1979 között, két évtizeden keresztül ez az elképzelés volt a Képviselőcsoport számára az ideális Európa képe, a Közösség nagy kereszténydemokrata pártjainak alapelveivel összhangban.

Másodsorban tovább akarta folytatni a „kis lépések politikáját”-t azáltal, hogy azonnali tárgyalásokba kezd a Tanáccsal és a Bizottsággal az intézményközi megállapodásokról, és új pénzügyi megállapodásokat hozt az alá a tagállamokkal.

Ez a stratégia két jelentősebb sikert hozott: egyrészt az 1970-es és 1975-ös pénzügyi szerződések felvázolását és ratifikálását, másrészt az Európai Ta-

nács 1974. december 5-én hozott döntését arra vonatkozólag, hogy 1978-ban általános, közvetlen választások útján kell megválasztani az Európai Parlament új képviselőit. Ezzel egy időben, Georges Pompidou 1973-as halálát követően Valéry Giscard d'Estaing lett a Francia Köztársaság új elnöke.

1974-ben történt elnökké választásához Giscard d'Estaing, aki politikai karrierjének kezdete óta elkötelezett Európa-párti volt, megnyerte a Jean Lecanuet elnöklete alatt működő Szociáldemokrata Középpárt támogatását, melynek tagjai az Európai Parlamentben a Kereszténydemokrata Képviselőcsoportban foglaltak helyet. Elkötelezett Európa-pártiként Giscard d'Estaing 1991 és 1994 között volt az EPP-frakció tagja, 2004 és 2006 között pedig az Európai Konvent elnökeként tevékenykedett.

Az Európai Bizottság intézményesítése, vagyis hogy az állam- és kormányfők rendszeresen találkozzanak, melyen az Európai Bizottság elnöke is részt vesz, 1974-től megváltoztatta a Közösség hatalmi rendszerét. Egyrészt kormányközi jelleget csempészett az intézményszervezetbe, másrészt pedig biztosította az európai integráció olyan mértékű előrehaladását, ahonnan már nincs visszaút. Ez azt jelentette, hogy a tagállamok vezetői és az állampolgárok képviselői innentől kezdve még közvetlenebbül bevonódtak Európa céljainak alakításába.

VIII. fejezet

DEMOKRATIKUS VÁLTOZÁSOK DÉL-EURÓPA ÁLLAMAIBAN (1974–1975)

18 hónap leforgása alatt három dél-európai állam is váratlan lépést tett a demokrácia irányába. 1974 áprilisában a portugáliai „szegfűk forradalma” véget vetett a Salazar-diktatúra bukása után hatalomra került Marcello Caetano autokratikus uralmának. Az ugyanebben az évben lezajlott ciprusi görög katonai intervencióval vége szakadt az Ioannidisz tábornok által összefogott görög ezredek katonai juntájának, 1975-ben pedig a diktátor halálával megszűnt a Franco-rezsim.

Ezeknek a konzervatív, katonai, egyszemélyi rendszerben igazgatott államoknak így végül mégiscsak sikerült egyszer s mindenkorra rátérniük a demokrácia felé vezető útra. Ezek a szárnyukat bontogató dél-európai demokráciák, melyek kimaradtak az európai integráció első állomásaiból, a Közösséghez való csatlakozásukig élvezték a kereszténydemokraták támogatását, ugyanis a kereszténydemokraták hittek abban, hogy *„ezeknek az államoknak a Közösségbe való felvétele tökéletesen egybevág az európai kereszténydemokraták kulturális, történelmi és politikai Európa-képével.”*¹⁰¹ Ennek megfelelően 1977. március 2-án Leo Tindemans, az Európai Néppárt akkori elnöke kijelentette, hogy *„Spanyolországot, Görögországot és Portugáliát minél előbb fel kell venni a Közösség tagjai közé”,* és hozzátette, hogy *„a felvétellel járó esetleges gyakorlati problémák nem indokolják a bővítés késleltetését.”*¹⁰²

Az Európai Parlamentben a bővítésről szóló vitákon egyértelművé vált, hogy a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport egy emberként sorakozott fel a három ország felvétele mögött. 1977. október 12-én a Képviselőcsoport az Európai Konzervatívokkal, az Európai Progresszív Demokratákkal és a Kommunistaikkal karöltve közös határozatot adott ki az Európai Közösség bővítéséről.¹⁰³ A Képviselőcsoport nevében felszólaló Egon Klepsch a következőket mondta: *„Görögország, Portugália és Spanyolország felvételének engedélyezésével hozzájárulunk, hogy ezek az országok egyszer s mindenkorra kitörjenek a politikai elszigeteltségből és belépjenek az Európai Államok Közösségébe. Hiszünk abban, hogy ha ezek az államok a szabad Európa részévé válnak, azzal a lehető legtöbbet tesszük a mediterrán országok politikai és gazdasági stabilitásának fenntartása érdekében, aminek segítségével ezek az ifjú demokráciák meg tudnak majd erősödni.”*¹⁰⁴

A portugáliai „szegfűk forradalma” (1974. április)

1971-ben a Fiatal Kereszténydemokraták Európai Szövetsége (EUYCD) titokban létrehozta portugál frakcióját. A Salazar-rezsim demokratikus ellenzékéhez tartozó aktivisták, a Katolikus Akció tagjai is részt vettek a mozgalomban. Amikor a lakosság támogatását is élvező portugál fegyveres erők átvették a hatalmat, és helyreállították a demokráciát, a kereszténydemokraták is pártfogásukról biztosították őket.¹⁰⁵

Azonban komoly zavargások törtek ki, és a szovjetbarát semlegesség baloldali támogatói – az angolai és mozambiki gyarmati háborúknak véget vető hadseregparancsnokok juntájának támogatásával – tüntetéseket szerveztek. Mi több, a tüntetők megtámadták a kereszténydemokratákhoz közel álló Demokratikus és Szociális Középpárt által 1975. január 25-én tartott kongresszust, és amikor a rendfenntartó szervek nem léptek közbe, a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport nem habozott felhozni a kérdést a Parlament plenáris ülésén.¹⁰⁶ Alfred Bertrand egyértelműen kifejtette a kereszténydemokraták aggodalmait: *„Ezek a kérdések aggodalommal töltenek el minket, hiszen úgy érezzük, Portugáliának lehetőséget kell kapnia, hogy szabad választások útján erősítse meg a demokráciát.”* Az oportói incidens, mely egyértelműen nyugtalansággal töltötte el a Közösség államait, több kérdést is felvetett, többek között azt, hogy egyáltalán sor kerül-e demokratikus választásokra. *„Vajon a választás szabad és titkos lesz? Vajon a képviselőjelöltek szabadon kampányolhatnak, anélkül, hogy ezzel veszélybe sodornák magukat? Vajon a választópolgárokat nem fogják megfélemlíteni, ami miatt nem mernek majd szabadon szavazni? Úgy érezzük, hogy Portugáliának mint demokratikus államnak joga van ahhoz, hogy helyet kapjon az Európai Közösségben, ám problémáit csak úgy tudja megoldani, ha saját határain belül is visszatér a valódi demokrácia útjára.”*¹⁰⁷

Az 1976. április 25-én tartott országgyűlési választásokon¹⁰⁸ a Demokratikus és Szociális Középpárt megduplázta szavazóinak számát, így a nemzeti parlamentben helyet foglaló képviselőinek száma 16-ról 41-re ugrott, amivel a portugál politikai élet fontos szereplőjévé vált.¹⁰⁹ 1977. március 28-án, amikor már kétség sem férhetett a portugál demokrácia stabilitásához, Portugália hivatalosan is benyújtotta az Európai Közösséghez való csatlakozási kérelmét. A hosszas tárgyalások végén, 1986. január 1-jén Portugália a Közösség tagja lett, és innentől fogva az EPP Képviselőcsoport kiegészült a Demokratikus és Szociális Középpárt képviselőivel, majd tíz évvel később az addig a Liberális Képviselőcsoportban helyet foglaló Szociáldemokrata Pártból delegált képviselők is csatlakoztak a Néppárthoz.

A ciprusi válság a görög ezredesek bukását okozza (1974. július)

A görög ezredesek által 1974. július 15-én megkísérelt, Ciprus elleni puccs öt nappal később török katonai beavatkozáshoz vezetett a török kisebbség védelmében. Ciprust ebben az időszakban a helyi ortodox egyház feje, III. Makáriosz irányította. A három ország ekkor már néhány éve gazdasági szempontból kapcsolatban állt az Európai Közösséggel társulási szerződések alapján. Épp ezért a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport felszólította a Közösséget, hogy segítsen megoldást találni a konfliktusban, mely bármelyik pillanatban még jobban elmérgesedhetett: *„Mivel az Európai Közösségek Tanácsa és Bizottsága túlzott óvatosságot mutat a ciprusi konfliktussal kapcsolatban, az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportja most felteszi a kérdést a Parlamentben, hogy a Kilencek közössége miért nézte tétlenül a viszály elfajulását, és miért nem tett lépéseket a Társulási Tanács összehívása ügyében. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport abból indul ki, hogy az Európai Gazdasági Közösséget társulási szerződés köti Ciprushoz, Törökországhoz és Görögországhoz, és e társulás elsődleges célja az, hogy egy vámunió kialakításával szoros gazdasági-kereskedelmi kapcsolatot hozzon létre a három ország és az Európai Közösség között. A gazdasági kapcsolatok azonban szükségszerűen együtt járnak a politikai kapcsolatokkal, és végső soron a kapcsolatok önmagukban nem tekinthetők végcélnek. A kapcsolatok azért jönnek létre, hogy biztosítsák az érintett lakosok jólétét és a békés viszonyokat.”*¹¹⁰

Az ezredesek diktatúrája – amelyet már amúgy is meggyengítettek a Politechnion¹¹¹ diákjainak lázadásai – összeomlott. Négy hónappal később, az 1974 novemberében lezajlott választásokon a Konstantinosz Karamanlisz vezette Nea Dimokratia párt megszerezte a szavazatok 54,37%-át. Az új, demokratikus Karamanlisz-kormány 1975. június 12-én kérte felvételét az Európai Közösségbe.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport élénk figyelemmel kísérte a helyzetet, és 1975 novemberében a Képviselőcsoport alelnöke, Hans August Lücker, illetve főtárgya, Alfredo De Poi személyesen látogatott el Athénba. Itt találkozott a görög gazdaságügyi miniszterrel, Anasztasziosz Papanikolaouval, a külkereskedelmi miniszterrel, Ioannisz Varvitsziotisszal és Karamanlisz miniszterelnök pártjának több befolyásos tagjával.¹¹² A Nea Dimokratia 1981. december 21-én csatlakozott az EPP Képviselőcsoporthoz. Ioannisz Varvitsziotisz fontos miniszteri karriert futott be szülőhazájában, majd ezt követően európai parlamenti képviselő lett, és 2004-től ő vezette az EPP-ED Képviselőcsoport görög delegációját.

1981. január 1-jén Görögország tizedik tagállamként csatlakozott az Európai Közösséghez.

Franco tábornok halála és a spanyol demokrácia (1975. november)

1975. november 20-án hosszas betegség után elhunyt Franco tábornok. Két nappal később Don Juan de Borbón y Borbónt, a korábbi király, XIII. Alfonz unokáját I. János Károly néven spanyol királlyá koronázták. A Caudillo már 1969-ben utódjává jelölte ki az ifjú herceget. Abban az időben Spanyolországban rendkívül feszült volt a politikai helyzet. Nem sokkal Franco halála előtt, 1975 szeptemberében kivégeztek öt baszk szeparatistát annak ellenére, hogy az Európai Közösség kegyelmet kért számukra.

1975 októberében a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport nevében felszólaló Hans August Lückér megerősítette a Képviselőcsoport Spanyolországgal kapcsolatos álláspontját: *„Ez a Ház mindig is az emberi jogok védelmezője volt, és elítélte a különleges bíróságokat és a katonai bíróságokat, hiszen ezek – jellegükből adódóan – nem adnak teret a megfelelő jogi védelemnek. Az emberi jogok, tehát a perbe fogott személyek védelemhez való joga is európai hagyományaink, kultúránk és civilizációnk elidegeníthetetlen része. Ezeket a jogokat minden olyan országnak tiszteletben kell tartania, amely Közösségünk tagja szeretne lenni.”*

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport nemcsak a Franco-kormány erőszakos cselekedeteit ítélte el, hanem az akkoriban kezdődő terrorcselekményeket is: *„Elítéljük a politikai célok elérése érdekében indított terrorcselekményeket és erőszakot, függetlenül attól, hogy melyik oldal folyamodik ehhez. Szeretném hozzátenni, hogy a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport azt is terrorcselekménynek tartja, és teljes mértékben elítéli, amikor Spanyolországban egyes csoportok politikai céljaik elérése érdekében rendőrök meggyilkolásához folyamodnak.”*

Mindazonáltal a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport optimista maradt, és hitt abban, hogy egy napon Spanyolország csatlakozni fog a Közösséghez: *„A jövőre nézve két dolgot tehetünk: egyrészt az Európai Parlamenttel és a Kereszténydemokrata Képviselőcsoporttal továbbra is kapcsolatban lévő spanyol demokratikus erőkkal együttműködve minden lehetőséget meg kell ragadnunk, hogy a spanyol lakosságot a szabadság és demokrácia felé tereljük. Másrészt szerepet vállalhatunk annak biztosításában, hogy Spanyolország és lakosai egy napon megtalálják majd helyüket a Közösség népei között, ugyanis mi továbbra is meg vagyunk győződve arról, hogy a spanyolok – kultúrájukkal és hagyományaikkal együtt – közénk tartoznak.”¹¹³*

Trónra kerülése után nem sokkal I. János Károly felismerte, hogy a spanyolok nagyobb fokú demokráciára vágyanak, ezért hozzálátott, hogy liberálisabbá tegye a politikai rendszert.

1976-ban Hans August Lückér hivatalos látogatást tett Spanyolországban, ahol találkozott a toledói érsekkel, a spanyol egyház fejével. *„Mit tehetünk,*

hogyan támogassuk a demokráciát?” – kérdezte Lücker. „Mindenekelőtt kerüljék azokat a spanyol pártokat, amelyek neve a kereszténységre utal” – válaszolta az egyházfő. „Megértettem a figyelmeztetést.” Lücker útja során találkozott az egyik galíciai vezetővel, Manuel Fraga Iribarnéval is. Azonban Iribarne nem sokkal korábban még kapcsolatban állt a Franco-rezsimmel, így szóba sem kerülhetett, hogy esetleg ő legyen egy spanyol középpárt vezetője. Lücker ezután Adolfo Suárezzel tárgyalt, aki jó benyomást tett rá. Suárez volt Franco ifjúsági mozgalmának utolsó elnöke, de jó viszonyban állt I. János Károssal is, aki végül beleegyezett, hogy Suárez szerepet kapjon Spanyolország újjáépítésében.^a

A Képviselőcsoport vezetősége Alfred Bertrand elnöklete alatt 1977. február 1–2-án Madridban ülésezett. A tárgyalások a legmagasabb szinten zajlottak. Az Alfred Bertrand és Kai-Uwe von Hassel által vezetett delegációt fogadta I. János Károly és az új miniszterelnök, Adolfo Suárez, aki mérsékelt-közép beállítottságú kormányt hozott létre.

A Képviselőcsoport egyértelműen jelezte, hogy támogatja Spanyolország demokratizálódását és az Európai Közösséghez való csatlakozását. Néhány hónappal később Spanyolország hivatalosan is kérvényezte felvételét. Portugáliához hasonlóan 1986. január 1-jén csatlakozott a Közösséghez. Az a két helyi párt, amely a kereszténydemokrata mozgalomnak már régóta tagja volt – a katalán Convergencia y Unió és a baszk PNV (Partido Nacionalista Vasco) –, azonnal csatlakozott a Képviselőcsoporthoz. Az egyetlen nagyobb, nemzeti szinten is jelentős spanyol jobbközép párt, a Partido Popular képviselői csak az 1989. júniusi európai parlamenti választásokat követően csatlakoztak az EPP-frakcióhoz. Innentől kezdve viszont ők lettek a Képviselőcsoport egyik legbefolyásosabb delegációja.

a (2004. március 16-án Bonnbán készült interjú Hans August Lückerrel.) A találkozó után két hónappal a Képviselőcsoport és a CDEU küldöttsége részt vett Adolfo Suárez Centrum Uniójának alakuló konferenciáján, ahol Mariano Rumor és Hans August Lücker meleg fogadtatásban részesültek. Az alapvető elképzelés az volt, hogy egy nagy Spanyol Néppártnak kellene létrejönnie. Ez azonban csak sokkal később, kereszténydemokrata segítséggel vált valóra, amikor José María Aznar lett a Néppárt vezetője. Lásd a Második részt.

IX. fejezet

A KÖZÖSSÉG SZOCIÁLIS POLITIKÁJA: A KERESZTÉNYDEMOKRATA ÖSZTÖNZÉSRE BEVEZETETT ÚJÍTÓ POLITIKA (1953–1979)

„Barátaim! Ne gyűlöljük a szocializmust, inkább igyekezzünk megelőzni a kialakulását a gazdasági élet szociális strukturálása útján. Az igazságosságon alapuló vallás híveiként minden téren le tudjuk küzdeni az igazságtalanságot és az elnyomást – sokkal inkább, mint a szocialisták.”¹¹⁴

(Alcide de Gasperi)

Az ESZAK korai eredményei

1953-as létrejöttétől kezdve a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport ellenezte, hogy „*elválasszuk egymástól a gazdasági és szociális jellegű problémákat, vagy elhatároljuk egymástól gazdasági és szociális politikánkat*”.¹¹⁵ A kereszténydemokraták számára a főbb szociális célok a következők voltak: a bérek kiegyenlítése, a munkaidő csökkentése főként a fiatalabb munkavállalók és a nehéz fizikai munkát végzők körében, és a fizetett szabadság hosszának kiterjesztése. A legfontosabb azonban továbbra is a teljes foglalkoztatottság elérése maradt számukra. A Képviselőcsoport elnöke, Emmanuel Sassen hangsúlyozta, hogy „*a Főhatóságnak a szociális politika terén szélesebb cselekvési jogköre és nagyobb felelőssége van, mint amennyit a szerződés lefektetett [...] A harmadik cikkely a Főhatóságra ruházza a kezdeményezői szerepet.*”¹¹⁶

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport volt az első, amely az ESZAK Közgyűlése, majd az Európai Parlament számára a szociális politika valamennyi aspektusáról beszámolókat készített, illetve ezek elkészítését szorgalmazta. A Képviselőcsoport már 1953. június 16-án a strasbourgi Maison de l'Europe 54-es szobájában tartott első találkozásán megfogalmazta, hogy olyan szociális politikára van szükség, amelyből a létrejövő közös szén- és acéliparban dolgozó munkavállalók a gyakorlatban is hasznot húzhatnak. A Szociális Ügyek Bizottsága Alfred Bertrand-t kérte fel az első beszámoló elkészítésére, ami lehetőséget nyújtott neki arra, hogy kifejezze „szociális érzékenységét”. A találkozó jegyzőkönyvéből egyértelműen kiderül, hogy a

jelen lévő tagok egyetértettek abban, hogy „fel kell hívni a Közgyűlés figyelmét a Főhatóság szociális politikájának a vallási és családi életet befolyásoló aspektusaira. Fontos, hogy megerősítsük a kereszténydemokrácia alapelveit, főleg munkásotthonok építésével, továbbá a munkások elköltözésével esetlegesen felvetődő családi-vallási kérdések tekintetében.”¹¹⁷

Ettől fogva évtizedeken át komoly hangsúlyt helyeztek a kereszténydemokrata szociális elképzelések kidolgozására, melyek szoros kapcsolatban álltak az egyház tanításával és a háború után létrejött keresztény szakszervezetek nézeteivel. A tiszta haszon által mozgatott kapitalizmus, illetve a túlzott bürokráciához vezető és az egyéni gazdasági vállalkozó kedvet elsorvasztó szocializmus mellett akadt egy harmadik út is, amelyet érdemes lett volna felfedezni – egy olyan út, amely a gazdasági hatékonyság és a társadalmi igazságosság összeegyeztetésére törekedett.

Az ESZAK házépítő programja több ezer munkást tett lakástulajdonosá. A Főhatóság 1953. október 12-én memorandumot készített a kérdésről.¹¹⁸ A Főhatóság anyagi hozzájárulásával a szénbányászatáról híres Charleroi térségében, Marchienne-au-Pont-ban épült első lakóegységet 1954. szeptember 30-án adták át. 1961. január 1-jére a program keretében (ez volt a negyedik ESZAK-program) már 51 783 lakóegység épült fel.¹¹⁹ 1952 és 1979 között az ESZAK anyagi támogatásával a Közösség nem kevesebb, mint 150 000 munkavállalója kapott lakást.

A gazdasági és szociális ügyeknek kéz a kézben kell járniuk, mint „a tűznek és a lángnak”

A szociális hozzáállás tekintetében a Képviselőcsoport kinyilvánította, hogy a „szociális piacgazdaság”-ot preferálja, mert ez tulajdonképpen kombinálja a gazdasági sikereket a társadalmi szolidaritással. A háború utáni időszak a gyors növekedés kora volt, amikor lehetőség nyílt haszon teremtésére és ennek igazságos újraelosztására. A német delegáció szóvivője, Hermann Kopf ugyanezt az elképzelést fogalmazta meg 1956-os beszédében: „Nem szabad elfelednünk, hogy gazdasági életünket csak akkor tudjuk liberális elvek alapján szervezni, ha a szociális feltételek megfelelőek, és a szerződés által összekötött hat állam nem csupán Szén- és Acélközösséget alkot, hanem a munkaadók és munkavállalók valódi közösségét.”¹²⁰

Alfred Bertrand a maga részéről kijelentette, hogy csak a munkásokba vetett bizalom és a munkások támogatása útján lehet megteremteni egy békés Európát: „Az egyesült Európát csakis úgy lehet kiterjeszteni, ha a munkavállalók bíznak a Közösségben. Amennyiben nem akar csalódást okozni, a Főhatóságnak meg kell alkotnia és be kell vezetnie egy széles körű és mindenre kiterjedő szociális programot, ami arra ösztönzi majd a munkavállalókat, hogy ők is kivegyék a részüket Európa újjáépítéséből.”

1957-ben a római szerződés a nemzeti szociális politikák merevségét figyelembe véve nem határozta meg a követendő közös szociális politikát. Azt azonban elfogadta, hogy szükség lenne a Franciaország által felvetett harmonizációra, amely egyrészt a közös piac működésével, másrészt közösségi lépésekkel és az egyes országok törvénykezésének egymáshoz közelítésével valósulna meg. A szerződés előírta, hogy lépéseket kell tenni a lehető legmagasabb életszínvonal és foglalkoztatottsági arány elérése, a munkavállalók szabad mozgása, az Európai Szociális alap működése, a közös szakképzési politika beindítása, továbbá a lakás- és életkörülmények, végül a szociális törvénykezés harmonizációja érdekében.

A kereszténydemokraták hittek abban, hogy európai szinten összhangba kellene hozni a szociális politikát irányító nemzeti rendszereket és törvényeket, és bele kellene ágyazni ezeket más kérdéskörökbe is, többek között a gazdasági és a régiófejlesztési politikába. A célok – a teljes foglalkoztatottság, a nagyobb társadalmi igazságosság és az egyenlő lehetőségek elérése – egyértelműek voltak, ám megvalósításuk nem volt egyszerű.

A kereszténydemokraták alapvető elképzelése az volt, hogy a gazdasági és társadalmi ügyek szorosan összefonódnak egymással, így virágzó gazdaság nélkül a társadalmi előrehaladás is elképzelhetetlen. Az olasz Leopoldo Rubinacci ezt a Közgyűlés 1959. január 9-i vitáján fejtette ki: *„Amikor a római szerződéseket aláírták, nem pusztán gazdasági célok elérését és a gazdasági irányvonal kitűzését voltak hivatottak szolgálni. Elsődleges céljuk az volt, hogy kijelöljék a követendő szociális politikát. Társadalmi téren semmilyen sikerre nem számíthatunk, ha nem tudjuk összhangba hozni és hatékonyan együtt működtetni a Közösség és a hat tagállam gazdaságpolitikáját. Meg vagyok győződve arról, hogy a szociális és gazdasági kérdések szorosan összefüggnek, így nem remélhetünk sem társadalmi előrehaladást, sem a kevésbé tehetős rétegek életfeltételeinek jelentős javulását, hacsak nem teszünk gazdasági erőfeszítéseket, és nem fejlesztjük tovább gazdasági tevékenységünket.”*²¹

Az első alkalom, hogy egy plenáris vita kifejezetten a szociális kérdésre összpontosított, az 1960. január 11-e és 15-e között zajlott részleges ülésig váratott magára. Egészen addig az európai integráció szociális aspektusait a napirend legvégére számúzták, és a képviselők nagy része közönyösen fogadta ezeket.

A holland kereszténydemokrata képviselő, Cornelis P. Hazenbosch örömmel üdvözölte az új megközelítést: *„A gazdasági integrációra irányuló törekvések valójában kizárólag társadalmi szinten tudnak igazán kiteljesedni. A cél az, hogy megszilárdítsuk jólétünk alapjait, és ami még fontosabb, biztosítsuk, hogy a növekvő gazdagságból a társadalom minden rétege igazságosan részesüljön. Mi, kereszténydemokraták a jólét megteremtését és a javak elosztását tulajdonképpen egy és ugyanazon folyamatnak tekintjük. Ha szeretnénk elérni célunkat az egyesülő Európában, akkor a fenti két kérdésnek kéz a kézben kell járnia, mint a tűznek és a lángnak.”*

A lakosság által is érzékelt pozitív eredmények: a munkavállalók szabad mozgása

1960 októberében a Közgyűlés a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásának feltételeiről tárgyalt. Leopoldo Rubinacci meglátása szerint „*e szabályozás bevezetése a Közösség gazdasági javát is szolgálja abból a szempontból, hogy ezzel munkaerőt biztosítunk azoknak a térségeknek, amelyek munkaerőhiánnyal küszködnek, így a rendelkezésre álló forrásokat és tőkét hatékonyabban fel tudjuk használni a gazdasági folyamatokban, ami az egész Közösség érdeke. A munkaerő szabad áramlása meg fogja könnyíteni, hogy növeljük a hat tagállam munkavállalóinak életszínvonalát, és végső soron elősegíti a bérek és a jóléti rendszerek harmonizációját, ami a szerződés szociális célkitűzései között is szerepel.*” A szabályozással a Közgyűlés megmutatta, hogy „*Közösséget, valódi közösséget akar megteremteni, melynek közös piacán az áruk, a szolgáltatások, a tőke és az emberi erőforrások szabadon mozoghatnak, ami létfontosságú eredmény országaink gazdasági-termelési körforgása szempontjából.*” Ez megerősítette, hogy „*mindig az egyén áll figyelmünk és aggodalmunk középpontjában, és amikor a gazdasággal foglalkozunk, akkor ezt is az egyénre vonatkoztatva tesszük.*”²² A szabályozás változást hozott a külföldre vándorló munkavállalók helyzetében, ugyanis különleges védelmet biztosított számukra külföldi tartózkodásuk idejére, és lehetővé tette, hogy egyik vállalatról átmenjenek egy másikhoz. Emellett a külföldre költöző munkavállalót családja is elkísérhette. Alapvetően azonban inkább a munkahelyteremtésen volt a hangsúly, nem pedig a magas munkanélküliséggel küzdő területek munkavállalóinak a munkaerőhiányban szenvedő régiókba való áttelepítésén. „*Jobb, ha a tőke és a gazdasági motiváció keres magának munkaerőt, mintha a munkaerő mozogna, hogy tőkét és gazdasági motivációt találjon magának.*”²³

A munkavállalók szabad mozgására vonatkozó következő szabályozást 1963-ban vázolták fel. Ez megszüntette a nemzeti piac prioritásának elvét, és a külföldi munkavállalókat ugyanúgy kezelte, mint a hazai munkaerőt, nem csupán a szavazati jog kérdésének terén, hanem abban a tekintetben is, hogy akár egy külföldi munkavállalót is képviselőjüké választhattak egy adott vállalkozás dolgozóit.

1966-ban a Bizottság direktívákat fogadott el az európai szociális politikára vonatkozólag, melyeket 1968-ban a négy „prioritási irányelv” egészített ki. Ezek közé tartozott a szakképzés támogatása, az élet- és munkakörülmények javítása, a szociális politika összeegyeztetése a Közösség más politikáival és a Hatok szociális statisztikáinak európai szinten való megfigyelése.

1968. július 1-jétől a hat tagállam munkavállalói védelmet élveztek a nemzetiségük miatti diszkriminációval szemben, emellett szabadon mozoghattak az országok között, bárhol felajánlhatták szolgáltatásaikat, bárhol jelentkez-

hettek munkára és kaphattak állásajánlatot. Családjukkal együtt a Közösség bármely országában szabadon letelepedhettek.

Az 1970-es évek határozottabb lépései a szociális Európa felé

Az 1970-es évek közepén a szociális politika jelentősége egyre nőtt. Ahogy erre Hans August Lückér is rávilágított, szinte minden döntésnek szociális kihatásai is vannak: *„Egy demokrácia nem csupán intézményekből áll, ezért egy nyitott társadalom érdekében fontos, hogy az összes olyan anyagi és társadalmi gát eltűnjön, amely megakadályozza az állampolgárokat abban, hogy a nemzet teljes részei lehessenek. Az európai kereszténydemokraták büszkék arra, hogy elkötelezett újítók ezen a téren.”*¹²⁴

Az 1972. október 19–21-i párizsi csúcstalálkozó hangsúlyozta, hogy a kormányoknak politikai döntést kell hozniuk arról, hogy mindent megtesznek egy közös politika kialakítása érdekében a foglalkoztatás és a szakképzés terén, továbbá igyekeznek javítani a munkavállalók élet- és munkakörülményeit. A csúcstalálkozó hivatalosan is elismerte a szociális politika kiemelt szerepét a megnövekedett Európában. Mindez fordulópontot jelentett a Közösség fejlődésében. Ahogy Alfred Bertrand megfogalmazta: *„Eljött az idő, hogy a Közösség intézményei komoly szociális politikát alakítsanak ki a kilenc tagállam számára.”*¹²⁵

A szociális akcióprogram, melyet az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportja az egyik olasz tag, Luigi Girardin által készített beszámolóban elvben elfogadott, csupán az első lépés volt a közös szociális politika kialakításának útján, amivel a Közösség kezdett kicsit emberibb arculatot ölteni.¹²⁶ *„A párizsi csúcstalálkozáson kiadott Végleges Deklarációban a tagállamok kijelentették, hogy a gazdasági növekedést nem végcélként fogják fel, hanem csupán eszközként, amelynek segítségével a lakosok életszínvonalát biztosíthatják. [...] Ezt a nyilatkozatot nagyon komolyan kell venni, mert ezzel elérkezett az a pont, amikor konkrét politikai elhatározás született a nyitott társadalom felé való továbbhaladásról. Mindenképpen meg kell ragadnunk ezt az alkalmat, ugyanis ha az európai gazdasági integrációt nem igazítjuk a társadalmi elvárásokhoz, azzal csak azt a nézetet erősítjük, miszerint az ember a gazdaságot szolgálja, nem pedig fordítva. Éppen ezért minden erőnket latba kell vetnünk, nemzeti és közösségi szinten egyaránt. Ezt az elképzelést a Közösségben működő szakszervezetek és más szociális társulások számára komoly kihívásként kell kezelnünk.”*¹²⁷

A korábbi évek látványos gazdasági fejlődése nyomán kialakult társadalmi lelkesedést igencsak lelohasztotta, hogy az EGK-ban a munkanélküliek száma elérte a hétmilliót. Jacques Santer luxemburgi képviselő, akire fényes jövő várt országa és a Bizottság elnökeként, arra figyelmeztetett, hogy *„ha a jövőjükért aggódó munkavállalók tömegeit nem sikerül megnyernünk az európai*

*ügynek, akkor az Európai Unió irányába történő intézményi fejlesztések nem fognak olyan mértékű tömegtámogatásban részesülni, amely az egyénekből és népekből álló Európa felépítéséhez szükséges lenne.*¹²⁸

A Képviselőcsoport azt javasolta, hogy a szociális, gazdasági és pénzügyi kérdésekért felelős miniszterek bevonásával szervezzenek vitát a közös szociális politikáról. 1978-ban a Parlament gondolkodni kezdett egy strukturális ágazati politika kialakításán,¹²⁹ amelyet a Képviselőcsoport első ízben ugyanazon év októberében Regensburgban tartott tanulmányi napjain tárgyalta részletesebben. Ernst Müller-Hermann, Harry Notenboom, Ferruccio Pisoni, Guillaume Schyns és Hermann Schwörer beszámolóinak fényében a Képviselőcsoport kiemelte, hogy közösségi szintű strukturális ágazati politikára lenne szükség. Egy közös piac esetén az alapvető gazdasági feltételeket a piac egészének szintjén kell megteremteni. A válság által leginkább érintett területeken, például a vas-, acél- és textiliparban, ahol különösen fontos a társadalmi konszenzus, az alkalmazandó módszereknek összhangban kell lenniük a szociális piacgazdaság elvével.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport párbeszéde a vállalatokkal és szakszervezetekkel

Mivel a Képviselőcsoport tagjainak jelentős része szakszervezetekből és a kereszténydemokráciával kapcsolatban lévő munkavállalói társulásokból érkezett, a Képviselőcsoport számára rendkívül fontos volt, hogy találkozzanak szervezzen és eszmecserét folytasson a keresztény szakszervezetekkel.

A Képviselőcsoport először 1955. május 9-én ült le tárgyalni a Közösség Konzultatív Bizottságának kereszténydemokrata szakszervezeti képviselőivel. A tárgyalás célja az EGK gazdasági és társadalmi problémáinak megvitatása volt.¹³⁰ A kereszténydemokraták azt javasolták a munkavállalók szervezeteinek, hogy kezdeményezzenek nemzetközi konzultációkat. Azt szerették volna elérni, hogy közös bizottságok jöjjenek létre a munkaadók és munkavállalók nemzeti szervezetei közötti nézeteltérések elsimítására. Ezeket a bizottságokat tanácsadói jogkörrel ruháznák fel, és emellett komoly presztízzsel is rendelkezniük kellene. A Képviselőcsoport felvetette egy központi szerv megalakítását is, amely a fizetéseket és a munkakörülményeket vizsgálná a tagállamok más iparágaiban.

Alfred Bertrand azonban kifejezte a jövővel kapcsolatos aggodalmát: *„A közös piac létrehozásakor körültekintően kell eljárjunk, nehogy újra felmerüljenek az ESZAK megalapításakor elkövetett hibák. A közös piacot létrehozó szerződés nem tartalmaz munkavállalókkal kapcsolatos cikkelyeket. [...] Égető szükség van arra, hogy a szerződést kiegészítsük a versenyfeltételekre, a befektetési alapokra és a munkavállalók újbóli foglalkoztatottságának támogatására vonatkozó szabályozásokkal. Ennek megvalósítása érdekében legjobb lenne, ha felállítanánk egy szociális-gazdasági bizottságot.*¹³¹

A Bertrand által már 1956-ban megfogalmazott aggodalmat az 1960-as, 1970-es években, az európai költségvetésből finanszírozandó szociális (Európai Szociális Alap) és régiós (Európai Regionális Fejlesztési Alap) szolidaritási alapok létrejöttékor többen is megismételték.

A római szerződés alapján a Bizottság egyik feladata az volt, hogy elősegítse a tagállamok szoros együttműködését az egyesülési jog, illetve a munkaadók és munkavállalók közötti kollektív szerződések terén. Az 1960-as években számos tanácsadó testületet hoztak létre, hogy a Bizottság segítségére legyenek az egyes politikai irányvonalak megfogalmazásában. A létrejövő testületek – többek között a Migráns Munkavállalók Társadalmi Biztonságának Bizottsága, az EFS Bizottság és a Férfiak és Nők Esélyegyenlőségének Bizottsága – az egyes tagállamok munkaadói egyesületeinek, szakszervezeteinek és kormányainak képviselőiből álltak.

A Közgyűlés támogatta a társadalmi párbeszédet, amelyhez a gyakorlatban is többször hozzájárult azzal, hogy felkérte társadalmi partnereit, hogy álláspontjukat közösségi szinten is osszák meg a Munka- és Szociális Ügyek Bizottságával, mielőtt az bármiféle beszámolót készített volna a munkaadókat és munkavállalókat érintő javaslatok ügyében.

A Katolikus Munkaadók Szervezete és a Keresztény Szakszervezetek Európai Szövetsége megkérte a Képviselőcsoportot, hogy szervezzen konferenciát, mely végül 1961 februárjában valósult meg. Ezt egy felkészülési találkozó előzte meg, amelyet 1960. június 27-én tartottak Strasbourgban. A találkozón a Képviselőcsoport vezetősége, két munkáltató és két szakszervezeti képviselő vett részt.¹³² Az ESZAK szociális politikájáról szóló beszámolót (1952–1962) követően a belga parlamenti képviselő, René Pêtre hangsúlyozta, hogy a szociális partnereket még jobban be kellene vonni a döntéshozásba.

A szakszervezetek és a munkaadók egyesületei hamar felnőttek az EGK szintjére. A szociális partnerek minden csoportja felállította a maga európai titkárságát. Emellett összekötő irodákat hoztak létre, ezzel is mutatva az együttműködés iránti elkötelezettségüket. „Ezek a lépések nemcsak hogy hasznosak, hanem egyenesen létfontosságúak, hiszen biztosítják, hogy a dolgozók az Európai Közösséget a társadalmi szolidaritás és igazságosság hatékony eszközének lássák.”¹³³

1970-től az Állandó Munkaügyi Bizottság vált a munkaügyek legfontosabb – három részből álló – európai szervévé. A Minisztertanács, a Bizottság és a szociális partnerek állandóan konzultáltak egymással, így támogatva a munkaügyi politika terén megvalósuló együttműködést.

Az első szociális program 1974-es elfogadása után a munkavállalókkal való konzultáció, illetve a dolgozók bevonása lett az egyik legfontosabb európai vitatéma. A foglalkoztatási szabályozások előírták, hogy a munkavállalóknak joguk van információt szerezni és véleményt mondani számos fontos kérdésben, melyek munkahelyük stabilitására és saját érdekeikre vonatkoznak, ám a döntéshozásba való beleszólás jogát nem biztosították számukra.

X. fejezet

A KERESZTÉNYDEMOKRATA KÉPVISELŐCSOPORT SZOLIDA- RITÁST VÁLLAL A SZOVJETUNIÓ ÁLTAL ELYNYOMOTT NEMZETEKSEL

„Ez az Európa nem irányul senki ellen; tartózkodik az agressziótól, természetét tekintve nem önző és nem hataloméhes, sem a belső viszonyaiban, sem más államokkal szemben. A csatlakozni kívánók előtt mindig nyitva lesz az ajtó. Létének célja a szolidaritás és a nemzetközi együttműködés megeremtése, továbbá a világ racionális átszervezése, melynek nélkülözhetetlen részévé kell válnia.”¹³⁴

(Robert Schuman)

A római szerződések nem tartalmaztak semmiféle előírást a közös külpolitikára vonatkozólag. Sem konzultációt, sem együttműködést nem irányoztak elő ezen a téren a hat tagállam között. Az Európai Közösségek ennek ellenére kulcsfontosságú szerepet kaptak a külpolitika irányításának területén. A közös piac által generált dinamizmus jelentősen megerősítette Európa világpolitikai helyzetét, és lehetővé tette a Közösség számára, hogy a nemzetközi kapcsolatokba egy új tényezőt vezessen be.

1953 és 1979 között az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportja mindvégig egyértelművé tette álláspontját a külpolitika terén megvalósítandó együttműködéssel kapcsolatos kérdésekben.¹³⁵

Az 1950-es évek elején a nemzetközi kapcsolatok történetében új szakasz kezdődött. A Szovjetunió Legfelső Tanácsában Georgij Malenkov ünnepélyesen bejelentette, hogy *„már nem csupán az Egyesült Államok monopóliuma a hidrogénbomba előállítására.”*¹³⁶ A növekvő fenyegetésre válaszul a *Nouvelles équipes internationales* 1951-ben kinyilvánította, hogy meg akarja védelmezni *„a keresztény és nyugati civilizációt a totalitárius elnyomástól, amely Kelet-Európa felől veszélyeztet minket”*.¹³⁷ Az Egyesült Államok, mely a Marshall-segély révén jelentősen kivette részét az európai gazdaság második világháború utáni talpra állításából, többször is javasolta és általában véve segítette az Európa egyesítésére irányuló törekvéseket, amit az észak-atlanti szövetség második pillérének tartott.

Beiktatási felszólalásában az ESZAK Közgyűlésének elnöke, Hans Furler hangsúlyozta, hogy „kizárólag az Egyesült Államokkal együttműködve tudjuk mi, európaiak felvenni a harcot a világpolitika veszélyeivel”.¹³⁸

A kereszténydemokraták véleménye szerint a békés Európának elsősorban az európai értékeken és a szolidaritás elvén kell nyugodnia. Szilárdan hittek abban, hogy egy ilyen Európa egy napon majd kulcsszerepet játszik a kelet-európai országok szovjet elnyomás alóli felszabadításában. Margaretha Klompé, az ESZAK Közgyűlés egyik holland tagja már 1954-ben kijelentette, hogy „a Közgyűlés úgy tekint az Európai Szén- és Acélközösségre, mint a politikai unió első konkrét lépésére, melyből egy szép napon egy szélesebb körű együttműködés nő majd ki. A Nyugat nemzetének jövője, akárcsak a vasfüggöny mögött élőké, attól függ, hogy a Közgyűlés megteszi-e a szükséges lépéseket az Európai Unió kialakítása érdekében – és nem csupán a hadászat terén, hanem elsősorban társadalmi és gazdasági téren.”¹³⁹

A kereszténydemokraták a jövőben olyan széles körű uniót szerettek volna látni, amely magában foglalja „a vasfüggöny mögött élő nemzeteket is”, ezért éles határvonalat húztak az elnyomott népek – a kommunista rezsim áldozatait – és elnyomóik közé: „Csatlós népek nem léteznek, csupán csatlós kormányok”.¹⁴⁰ Emellett rendkívül fontos volt számukra, hogy „semmiképpen se folytassunk olyan politikai alkudozásokat az elnyomókkal, amelyek tétje a kommunista elnyomás áldozatainak sorsa.”¹⁴¹

Berlin: a „szégyenfal” (1961)

Az 1950-es évek konfliktusainak relatív súlyát jól mutatta az a helyzet, amellyel Berlin lakóinak kellett szembesülniük. A város kettéosztottsága fennmaradt: volt a nyugati oldal, amely magában foglalta az amerikai, a brit és a francia zónát, és volt a szovjet megszállás alatt lévő keleti oldal. 1953. június 16–17-én Kelet-Berlinben sztrájkok törtek ki, és hamarosan egész Kelet-Németországra továbbterjedt a sztrájkhullám. A megmozdulásokat a szovjet hadsereg kivétel nélkül leverte. Sokan életüket veszítették, és több ezer keletnémet lakos menekült át ebben az időszakban a Német Szövetségi Köztársaságba. A strasbourgi *Maison de l'Europe* előtti zászlókat félárbocra eresztették, ezzel fejezve ki Európa szabad részének a keleti blokk iránti rokonszenvét.¹⁴²

Az Európai Parlament Politikai Ügyek Bizottsága 1960. október 25–26-án Berlinben ülésezett, ezzel mutatva meg, hogy a Parlament szolidáris a berlini lakossággal. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport elnöke felkérte a Bizottság összes kereszténydemokrata tagját, hogy mindenképpen vegyen részt a berlini ülésen.¹⁴³

Kevesebb mint tíz év leforgása alatt több mint kétmillió ember költözött át Kelet-Németországból az NSZK-ba. Hogy feltartóztassa ezt a tömeges elvándorlást, a Német Demokratikus Köztársaság végül úgy döntött, hogy a nyu-

gati oldal lakosságcsábító erejét a berlini fal megépítésével fogja megtörni. A fal létrejöttével 1961. augusztus 13-án a város szovjet megszállási övezete vált a valaha volt legnagyobb európai börtönné, és ez új korszakot nyitott a totalitárius kommunizmus történetében.

A magyar (1956. október) és a cseh (1968. augusztus) események vérbe fojtása

1956 októberében a magyarországi politikai rendszer ellenzői egy békés budapesti felvonulás keretében akartak hangot adni elégedetlenségüknek, ám ez elkerülhetetlenül a fegyveres ellenállás megszervezéséhez vezetett. Nyikita Hruscsov utasította a Vörös Hadsereget, hogy fegyveres erővel verje le a magyar forradalmat. Rengeteg szovjet csapatot vezényeltek az országba, és ezek elmozdították az új magyar kormányt. A Szovjetunió nagyon kedvező pillanatot választott a beavatkozásra, ugyanis a szuezi válság miatt meggyengült és megosztott nyugati blokk nem volt abban a helyzetben, hogy megfelelő lépéseket tegyen a magyar ügy érdekében. Így végül csak tehetetlenül szemlélte a szovjet beavatkozást.

A magyarországi események sokkolták az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportját. Ahogy Hans Furler megfogalmazta: *„A világpolitikai helyzet aggodalommal tölt el minket. Elborzadva látjuk, hogy kontinensünk keleti felében évszázadok óta élő nemzetek szabadságát milyen kegyetlenül tiporják sárba. És itt most elsősorban a magyarokra gondolok, arra a büszke és bátor népre, amellyel mélységesen együtt érzünk.”*¹⁴⁴ A demokráciát elsöprő durva beavatkozás miatt a nyugat-európai országok szemében a Szovjetunió presztízse mélyebbre süllyedt, mint a második világháború óta valaha. Ezek az események hosszú időre beleégtek az európaiak agyába.¹⁴⁵

Nem egész tizenkét évvel később a Szovjetunió hasonló brutalitással verte le a csehszlovák „prágai tavasz”-t is. Az 1968. augusztus 21-én lezajlott eseményeket követően az Európai Parlamentben vita kezdődött. Ennek alapját a kereszténydemokrata Mario Scelba beszámolója képezte, amelyben feltárta a csehszlovák események politikai következményeit.¹⁴⁶ A frakciójának álláspontját előadó Scelba szolidaritását fejezte ki a csehszlovák lakosság iránt. Amint mondta, a kommunista tömb megkeményedésével a szabad Európának a világpolitika színpadán olyan szerepet kellene vállalnia, amely tükrözi státusát. Scelba megjegyezte, hogy ezek az események olyankor történtek, amikor Európa nem mutatott egységet, és inkább az Egyesült Államok védőpajzsa mögött próbált elrejtőzni. Európa ezzel csak azt érte el, hogy a Szovjetunió megszilárdította a csatlós államok feletti uralmát, és a két szuperhatalom befolyásának erősödésével a világ még inkább kettészakadt. Kizárólag az európai egységre való törekvés lehet a függetlenség, a szabadság és a béke garanciája. A Parlament megszavazta azt a nyilatkozatot, amelyben elítélték

Csehszlovákia idegen csapatok általi megszállását.¹⁴⁷ A Kereszténydemokrata Pártok Európai Kongresszusa, mely 1968. szeptember 12-e és 15-e között tartotta ülését Velencében, szintén szolidaritását fejezte ki Csehszlovákiával. A szovjet beavatkozás égetően szükségessé tette, hogy a Közösség tagállamai ismételt lépéseket tegyenek az európai integrációs folyamat továbbvitelének, illetve a Közösség megerősítésének és kibővítésének útján.¹⁴⁸

Az 1975-ös helsinki csúcstalálkozó – vajon a Kelet és Nyugat közötti enyhülés valóság vagy csupán illúzió volt?

Az 1970-es évek enyhülése a Nyugat és Kelet közötti kapcsolatok intenzívebbé válásával párhuzamosan zajló folyamat volt. Ez idő alatt a *Pacem in Terris*¹⁴⁹ által javasolt elképzeléseknek megfelelően a kereszténydemokraták minden olyan kezdeményezést támogattak, amely az enyhülést és a fegyverkorlátozást szolgálta.¹⁵⁰

Természetesen nem voltak illúziók a Moszkvából irányított mesterkedések esetleges veszélyeit illetően. E mesterkedések kimenetele bizonytalan volt, ám alapvetően az Európa és Amerika közötti szolidaritás megbontását célozták. Az észak-atlanti szövetség nélkül Európa nem tudta volna továbbvinni a Kelet és Nyugat közötti enyhülés politikáját. Európa rákényszerült az USA-hoz való csatlakozásra, megteremtve egy egyenrangú társulás alapjait. Ezt John F. Kennedy is javasolta 1962 júliusában elhangzott híres philadelphiai beszédében, mely széles körű, vámtarifákra vonatkozó tárgyalások kiindulópontjaként szolgált, emellett elősegítette a világkereskedelem liberalizálását. Politikai téren a nemzetközi kapcsolatokat továbbra is akadályozta az Egyesült Államok és az Európai Közösségek közötti kiegyensúlyozatlanság, amely abból adódott, hogy a Közösségek továbbra is képtelenek voltak közösen kiállni érdekeikért.

Mindezek ellenére a Kilencek politikai együttműködése lehetővé tette számukra, hogy közös álláspontot alakítsanak ki a Sztálin halálát követő időszak kelet-nyugati viszonyainak legmeghatározóbb eseményén, az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencián (CSCE), illetve ennek előkészítő tárgyalásain.¹⁵¹

A két évig zajló tárgyalásokat követően 1975. augusztus 1-jén a CSCE egy meghatározó dokumentum megszületésével ért véget: a helsinki záróokmánnyal.^a Elhatározták, hogy a jövőben a CSCE állandó tárgyalási fórum

a A záróokmányt harmincöt állam írta alá, melyek egy része az Észak-atlanti Szerződés Szervezetéhez (NATO), másik része a Varsói Szerződéshez tartozott, de voltak közöttük semlegesnek tekintett országok is. Az aláíró államok hivatalosan is elismerték a második világháború után kialakított európai országhatárokat. Ezenkívül az egymás iránti hadászati bizalom növelésére irányuló intézkedéseket is bevezettek, melyek előírták, hogy ha egy vagy több állam bizonyos jellegű katonai vállalkozásba akar kezdeni, előtte értesíti a többi aláíró országot. A helsinki záró-

lesz, ahol az eddig egymással szemben álló országok felül fognak kerekedni konfliktusaikon, és képesek lesznek együttműködni. A CSCE a hidegháború keretein belül valósult meg, és azon a transzatlanti elgondoláson nyugodott, hogy a részvétel az Egyesült Államok és Kanada mellett minden olyan állam számára nyitott, amelynek területe részben vagy egészben az európai kontinensen fekszik. Az e feltételnek megfelelő országok közül egyedül Albánia zárkózott el a tárgyalások elől.

Mindent összevetve a CSCE-tárgyalások időszaka a Közösség összetartásának erősödését hozta magával.¹⁵² A Kilencek képesek voltak közösen felszólalni érdekeik és közös céljaik védelmében, és a tárgyalások fókuszában is tulajdonképpen maga az összetartás elve állt.¹⁵³ A záróokmány előkészítésekor Egon Klepsch hangsúlyozta, hogy a kiegyensúlyozott tárgyalásoknak olyan multilaterális eredményre kell jutniuk, amely nem hátráltatja Európa egysülési törekvéseit. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport elkötelezetten támogatta, hogy megszülessenek a „harmadik kosár” előírásai, amelyek első sorban a személyek szabad mozgására és az egymás iránti bizalom – kölcsönös fegyverkorlátozás és lefegyverzés útján történő – megerősítésére összpontosítottak. *„Egyenlő feltételeken nyugvó államközi együttműködést akarunk – mondta Klepsch –, és elutasítjuk, hogy bármelyik európai állam hegemoniára törjön”*.¹⁵⁴

A Helsinkiben megvitatott témák jellegét figyelembe véve talán azt hihetnénk, hogy a Szovjetunió és csatlós államai nem kívántak részt venni a tárgyalásokon, ennek ellenére mégis beleegyeztek egymás kölcsönös elismerésének megvitatásába és a gazdasági együttműködés kialakításába. Másrészt viszont a helsinki záróokmány 7. cikkelyét, mely az aláírókat kötelezte az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartására, a szovjet blokk országaiban nem vezették be, így az országaik jogaiért harcoló ellenzékiek a keleti blokkban folyamatos elnyomásban éltek, és bármikor börtönbe zárhatták vagy internálhatták őket. A legismertebb áldozatok között találjuk a szovjet Alekszandr Szolzsenyicint és a csehszlovák Václav Havelt, ám az elnyomottak közül sokaknak még a nevét sem ismerjük. Sajnálatos módon a helsinki csúcstalálkozón felébresztett remények közül több sosem vált valóra.

Az Európai Parlament az 1975. szeptember 24-i vita alkalmával vonta le az első következtetéseket a Konferenciával kapcsolatban. *„A záróokmány utat*

okmányban az államok megegyeztek, hogy nem avatkoznak be más részt vevő országok belügyeibe – ideértve a hadászati kérdéseket is –, továbbá nem szólnak bele gazdasági, technológiai és tudományos együttműködéseikbe, tiszteletben tartják egymás demokratikus alapelveit és a környezetvédelemre irányuló erőfeszítéseit. A záróokmányt a Kelet és Nyugat közti kapcsolatok kézikönyveként is értelmezhetjük. A dokumentumot tíz alapelv formájában fogalmazták meg. Ezek kimondták többek között azt is, hogy országhatárok módosítására kizárólag a nemzetközi joggal összhangban, békés megállapodások keretein belül, a nemzetek önrendelkezési jogát tiszteletben tartva kerülhet sor.

*nyit a békés, biztonságos és igazságos Európa előtt, ahol lehetőség van a kapcsolatteremtésre és az együttműködésre. [...] A Konferencia eredményei nem fogják hátráltatni az európai egység kialakulását; épp ellenkezőleg: új tartalommal fogják megtölteni az enyhülés folyamatát.*¹⁵⁵

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport Egon Klepscht és Giovanni Bersanit bízta meg a Helsinki Konferencia eredményeinek értékelésével. Ők a következő megállapítást tették: *„A Konferencia hosszabb távon is maradandó, valódi érdeme az, hogy a szemben álló felek a világ közvéleménye előtt hajlandóak voltak közösen kötelezettségeket vállalni*”.¹⁵⁶ Bár a záróokmányban foglalt szándéknyilatkozatok a kézzelfogható eredmények tükrében vitathatók, a konferencia hosszú távú következményei 1977-ben már jól láthatók voltak. Amint azt Edgar Jahn megjegyezte: *„A CSCE záróokmánya szilárd jogi alapot teremtett a nyugati tömbnek arra, hogy a kommunista kormányokkal betartsa a Helsinkiben megfogalmazott ígéreteket, emellett lehetővé tette, hogy az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása a nemzetközi kapcsolatok és tárgyalások témájává válhasson. A CSCE záróokmányával az emberi jogok garanciája a nemzetközi kapcsolatok alapvető tényezőjévé vált. Ez annak köszönhető, hogy az államok felismerték, hogy a személyes szabadság egy adott országon belüli tiszteletben tartása és az államok más államokhoz viszonyított szabadsága elválaszthatatlanul összefonódik.*¹⁵⁷

A Képviselőcsoport merész kezdeményezése: az európai fegyverkezési együttműködés (1978)

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport konkrét javaslatok megfogalmazását kezdeményezte a védelem terén történő európai integráció kialakítása érdekében. A Szocialista Képviselőcsoport – és főleg a Kommunista Képviselőcsoport – készpénznek vette a Szovjetunió ígéreteit, melyek tulajdonképpen csupán az európaiak védelmi szándékainak semlegesítését célozták. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport azonban továbbra is kitartott az európai politikai integráció megvalósításának terve mellett. Az Európai Parlament Politikai Ügyek Bizottságának megbízásából elkészült és bemutatott Blumenfeld-beszámoló például azt javasolta, hogy a Kilencek védelmi és külügyminiszterei félévenként tartsanak megbeszéléseket.¹⁵⁸ A Képviselőcsoport kezdeményezőkézségét azonban legjobban az Egon Klepsch által prezentált, szintén a Politikai Ügyek Bizottsága megbízásából elkészült beszámoló tükrözte. Klepsch rámutatott, hogy a Szovjetunió kiterjedt hadseregfejlesztését – főleg a hagyományos haderőt tekintve – és a fegyvergyártással járó növekvő költségeket figyelembe véve az európai országok csak szétforgácsolják erejüket. Európa védelme hatékonyabbá válna, ha a fegyverkezés terén közös iparpolitikát vezetnének be. Klepsch szerint *„a fegyvergyártás racionalizálása érdekében olyan eszközökhöz folyamodhatnánk, amelyek jelenleg sem a NATO,*

*sem a Nyugat-európai Unió, sem az Euro-csoport számára nem elérhető. Mindenképpen csökkenteni kell hadászati kiadásainkat, például szabványosítással és a már meglévő ipari források ésszerűbb felhasználásával, emellett a fegyverkezés terén nagyobb fokú önállóságot kell kialakítani.*¹⁵⁹ A Bizottság jóváhagyta a Parlamentnek egy európai akcióterv bemutatására irányuló kérését, mely a hagyományos fegyverek fejlesztésére és gyártására vonatkozott. A tervet elfogadták – hála a Kereszténydemokrata, a Liberális és a Konzervatív Képviselőcsoportok szavazattöbbségének –, annak ellenére, hogy a Szocialista Képviselőcsoport és a Kommunista Képviselőcsoport leszavazta az elképzelést, a gaulle-isták pedig tartózkodtak a kérdésben.

XI. fejezet

SEGÉLY AFRIKÁNAK – TÖRTÉNELMI ÉS ERKÖLCSI ÖRÖKSÉGÜNK

A kereszténydemokrácia családjába tartozó pártok egy része – például a francia, az olasz, a belga és a holland delegáció – olyan országokból érkezett, amelyek tevékeny részt vállaltak a 19. századi gyarmatosításban és a második világháborút követő évtizedekben lezajlott dekolonizációs hullámban.

Az 1950. május 9-én kiadott Schuman-nyilatkozatban megtalálható a következő mondat, amely a kialakulóban lévő Közösségre további fontos feladatot bízott: *„Az erőforrások bővülésének köszönhetően Európa képes lesz arra, hogy egyik alapvető feladatának, azaz az afrikai kontinens felvirágoztatásának megvalósítására törekedjen.”*¹⁶⁰

A kereszténydemokraták szerint kétség sem férhet ahhoz, hogy „az éhínség, a szegénység és a gazdasági fejletlenség elleni harc az egész emberiség számára fontos feladat, kezdve a jómódú államokkal”.

Az EGK létrejötté egybeesett a dekolonizáció időszakával. A római szerződések véglegesítését megelőzően a francia kormány azt javasolta, hogy a szerződés hatáskörét terjesszék ki Franciaország tengerentúli területeire is. Ezt a javaslatot Belgium, Olaszország és Hollandia is támogatta. A szerződésnek „A tengerentúli országok és területek társulása” címet viselő szakasza határozta meg a társulás alapelveit. Amikor az EGK megszületett, ezek az alapelvek alkották a Közösség Afrikára vonatkozó politikájának magját.

Pierre Wigny szerint *„az Európa és Afrika közötti társulás a római szerződés nyújtotta nagyszerű lehetőség. A tengerentúli nemzetekkel való együttműködés kizárólag az érintett országok lakóinak jóváhagyásával jöhet létre, és oly módon, hogy közben az ő érdekeiket is figyelembe vesszük. Az együttműködés lesz gyorsabb ütemű gazdasági-politikai fejlődésük záloga, és közben lehetővé teszi, hogy megosszuk velük a hatalommal járó felelőségeket is.”*¹⁶¹ A római szerződés megalkotói szerettek volna kölcsönös kapcsolatokat kialakítani az EGK tagállamai és a tengerentúli országok és területek között.¹⁶²

A társulás célja az volt, hogy elősegítse a tengerentúli országok és területek gazdasági-társadalmi fejlődését, továbbá szoros gazdasági kapcsolatot alakítson ki e területek és a Közösség egésze között. Épp ezért megpróbáltak min-

den akadályt elgördíteni a kereskedelem útjából, így az érintett országokból és területekről a Közösségbe érkező áruk vámmentesek lettek. A tagállamok emellett öt esztendőre (1957–1962) létrehozták az Európai Befektetési Alapot, melynek célja a közérdekű afrikai befektetések finanszírozása volt.

1961. május 3-tól 5-ig Bonnban értekezletet tartott az AASM-országok (Afrikai Társult Államok és Madagaszkár) és az Európai Parlament 16-16 képviselőjéből álló közös bizottság. Az értekezlet célja a közelgő Afro-Európai Konferencia sikerének biztosítása volt. Az értekezletet követően az Európai Parlament az 1961. májusi részleges plenáris ülésén vitát tartott, majd határozatot fogadott el az afrikai országokkal való társulás politikai, gazdasági és társadalmi aspektusairól.¹⁶³ A Parlament kifejezte reményét, hogy az Afrika és Európa közötti gazdasági együttműködésnek szélesebb körű keretrendszerre épül majd ki a jövőben. A kereszténydemokraták képviselője, Mario Pedini hangsúlyozta, hogy az új euro-afrikai kapcsolatnak tükröznie kell a közelmúltban bekövetkezett afrikai változásokat. Ahogy mondta, az európaiaknak figyelembe kell venniük az afrikai országok szabadságát, függetlenségét, továbbá gazdasági és kulturális liberalizációját annak érdekében, hogy *„az euro-afrikai közösség ne válhasson kétes érdekek találkozási pontjává, hanem szilárd egység legyen; a civilizáció egyensúlyának garanciája, amelyre a világnak jelenleg nagy szüksége lenne.”*¹⁶⁴ Mindez attól függött, hogy az iparosodott, fejlett országok szolidaritást vállalnak-e a fejlődő államokkal.

A kereszténydemokraták közreműködése az első (1963. július) és második (1969. július) Yaoundé-megállapodás létrejöttében

Az EGK és 18 afrikai állam (beleértve Madagaszkárt) közötti társulási szerződést 1963. július 20-án írták alá Yaoundéban. Az 1964-ben életbe lépett szerződés hamar egy régiókon átívelő gazdasági, kereskedelmi, pénzügyi, technológiai és kulturális együttműködés kulcsfontosságú eszközévé vált.

A Yaoundé-megállapodás az EGK és az AASM-országok közötti szabad kereskedelmen alapult, emellett közös intézményeket hozott létre a társulás részleteinek megszervezésére. Az Európai Befektetési Bank befektetései mellett a megállapodás az Európai Fejlesztési Alap anyagi hozzájárulásainak mértékét is megemelte. Mindazonáltal a pénzügyi segély továbbra is alatta maradt a korábbi gyarmattartók által nyújtott bilaterális segélyeknek. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport az Európai Parlamentben kitarzott amellett, hogy mindenképpen *„támogatni kell a politikai és gazdasági függetlenség feltételeinek megfelelő államokhoz fűződő kapcsolatainkat”*.¹⁶⁵ Egyébként éppen az 1960 és 1962 között az Európai Parlament elnöki székét betöltő Hans Furler volt az, aki elvállalta az Euro-Afrikai Parlamenti Közgyűlés létrehozásának feladatát. A Képviselőcsoport támogatta egy társulási szerződés

megkötését, és képviselői nagy reményeket fűztek további államok bevonásához és a kulturális-oktatási együttműködés kialakításának tervéhez.¹⁶⁶

A Yaoundé-megállapodás főbb pontjait az EGK és a 18 afrikai ország (beleértve Madagaszkárt) ismételten megerősítette az 1969. július 29-én aláírt második Yaoundé-megállapodásban. Ennek a második megállapodásnak a célja az volt, hogy továbbfejlessze és kézzelfoghatóbbá tegye az államok közötti technológiai, pénzügyi, mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi együttműködést, amelyet a közös intézmények és a parlamenti testületek felügyeltek. Eközben két holland gyarmat, Suriname¹⁶⁷ és a Holland-Antillák¹⁶⁸ is rákerült az EGK-val társult tengerentúli államok és területek listájára.

1968-ban aláírták az Arusha-megállapodást három olyan országgal, amelyek a Brit Nemzetközösség részét képezték: Kenyával, Tanzániával és Ugandával. A megállapodás társulási viszonyt hozott létre a három állammal, amivel együtt járt egy részben szabad kereskedelmi terület kialakítása és közös intézmények létrehozása, ám sem pénzügyi, sem technológiai együttműködést nem irányzott elő. A második Yaoundé-megállapodás célja a vámtarifákra alkalmazott preferenciák elsikkadásának helyreállítása volt. Emellett ki akarta egyensúlyozni az exportjövödelmek komoly bevételkiesést jelentő ingadozását, ami az érintett országokból importált áruk árcsökkenése esetén alakult ki. Az ilyen esetekre a megállapodás pénzügyi-stabilizációs alapok létrehozását írta elő.

A Loméi Konferencia: fordulópont a kölcsönös szolidaritáson nyugvó kapcsolatok létrehozásának történetében (1975. február)

„A Loméi Konferencián elért eredmények megerősítik a kereszténydemokraták reményeit, továbbá ideológiai és politikai céljait. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport mérföldkönek tartja Lomét, ugyanis olyan tendenciát mutat, amely megteremti az együttműködés új, demokratikus modelljét és a nemzetközi problémák megoldásában való széles körű részvételre buzdít.”¹⁶⁹ (Giovanni Bersani)

A Togo fővárosában 1975. február 28-án aláírt loméi egyezmény kapcsolatot teremtett az EGK kilenc tagállama és negyvenhat Afrikai, Karibi és Csendes-óceáni ország (AKCS-országok) között egy kereskedelmi, ipari, pénzügyi és technológiai együttműködés keretén belül, és ettől fogva felváltotta a Yaoundé-megállapodásokat. Előírányozta az ACP-EGK Konzultatív Közgyűlés létrehozását, melybe egyenlő számú képviselőt delegálna az Európai Parlament és az ACP-országok parlamentjei. Az ACP-EGK Közös Bizottság készítette elő a Közgyűlés tanácskozásainak témáit. A loméi egyezmény európai parlamenti vitáin a belga képviselő, Pierre Deschamps hangsúlyozta, hogy az ACP-országok számára különösen fontos lenne egységük megerősítése, Európának pedig mindenképpen nyitott közösségként kell viselkednie.¹⁷⁰

A hivatalosan 1976 áprilisában életbe lépett egyezmény a gyarmatosítás utolsó nyomait is eltüntette azzal, hogy az új együttműködési rendszer közös természetére helyezte a hangsúlyt. Európa ezzel az egyenlő felek közötti együttműködést teremtette meg, ami demokratikus intézményrendszerrel rendelkezett, és kölcsönösen előnyös volt a résztvevők számára. Az egyezmény egy szolidaritáson és igazságosságon alapuló, új nemzetközi gazdasági rendszer felé vezető út fontos lépésévé vált.¹⁷¹ Ahogy Giovanni Bersani megfogalmazta: *„Ez a megállapodás fontos mérföldkő az EGK együttműködési politikájának továbbfejlesztése szempontjából, ami lökést ad az afrikai kontinens egységesülési folyamatának, és fordulópontot jelent számos afrikai és karibi ország, illetve több csendes-óceáni terület kölcsönös szolidaritáson alapuló kapcsolatában.”*¹⁷²

A loméi egyezmény a szolidaritás, az emberi méltóság tiszteletben tartása és az egyenlőség kereszténydemokrata értékein nyugodott.¹⁷³ Giovanni Bersani ezt a következőkkel magyarázta: *„Az Észak–Dél Konferenciával ellentétben, melyet az ACP-országok képviselőinek egy része csalódásként élt meg, az ACP-EGK Konzultatív Közgyűlésének ülését a bizalom és a barátság légköre hatotta át.”*¹⁷⁴ Ez a fajta együttműködés fokozatosan felülkerekedett a korábbi szkepticizmuson és előítéleteken, és további államok társulásához vezetett. Ezek közé tartoztak a Kelet-afrikai Közösség országai (Tanzánia, Kenya és Uganda), Mauritius (1972) és további huszonhét afrikai, karibi és ázsiai állam.¹⁷⁵

A loméi egyezmény érvényességi körét tekintve is újítónak számított. Abban az időben a 46 ACP-ország összlakossága elérte a 268 millió főt, amihez ha hozzáadjuk a részt vevő európai országok lakosságát, akkor több mint 500 millió főről beszélhetünk. Egyszóval az egyezmény valóban globális dimenziókban gondolkodott. A kereskedelmi-gazdasági együttműködés a reciprocitás elvén működött.¹⁷⁶

1975. május 21. és 23. között Dublinban tartották az EGK-AASM Társulási Tanácsának értekezletét. Pierre Deschamps szavaival élve ez „globális úttörő” volt a fejlett és a fejlődő országok kapcsolatában. Az értekezlet elsődleges célja az volt, hogy megvitassák a Konzultatív Közgyűlés és az ehhez kapcsolódó intézmények létrehozásának feltételeit. Deschamps a következőket nyilatkozta: *„Véleményem szerint a loméi egyezmény egyik alapvető vonása, hogy Európát és partnereit határozottan elkötelezte az egység kialakítása mellett.”*¹⁷⁷ A Bizottság elnöke, François-Xavier Ortoli tökéletesen egyetértett ezzel, és megerősítette, hogy *„Európa jelenlegi fejlődési politikája kéz a kézben jár a harmadik és negyedik világgal, egyértelmű, ambiciózus célokat fogalmaz meg, és változatos eszközöket alkalmaz. E politika gyakorlati megvalósításával Európa nagyot fog nőni a világ szemében.”*¹⁷⁸

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport szélmalomharca az emberi jogokért Afrikában: az ellentmondások meséje

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport az alapvető emberi jogok tiszteletben tartását a Közösség összes partnerországára ki akarta terjeszteni annak érdekében, hogy e jogoknak a nemzetközi szerződésekben és megállapodásokban való központi szerepét biztosítsa.¹⁷⁹ Minden erejét latba vetette, hogy a loméi egyezmény nyíltan megemlítsé az emberi jogokat, és hangsúlyozta az EGK felelősségét azzal kapcsolatban, hogy az ACP-partnerországok számára tegye lehetővé az emberi jogok tiszteletben tartását. A kereszténydemokraták az emberi méltóság tiszteletét tartották az általuk támogatott plurális demokrácia alapjának, továbbá kulcsfontosságúnak a béke és a nemzetközi együttműködés fenntartásához.¹⁸⁰

Pierre Deschamps lelkes beszédet tartott az emberi jogok és a második loméi egyezmény tárgyában. Azt mondta, hogy a kereszténydemokrata tagok rendkívül fontosnak gondolták, hogy az emberi jogokhoz *„körültekintően és felelősségteljesen közelítsünk; kerülni kell az önteltséget és az előítéleteket”*. Az emberi jogokat nem szabad *„az egyezményt aláíró tagországok belügyeibe való beavatkozás ürügyeként felhasználni”*.¹⁸¹ A kereszténydemokraták szerint az alapvető szabadságjogok fontosabbak a nemzeti szuverenitásnál. Mélyen elítélték az apartheidrendszert,¹⁸² hiszen ez ellentmondott az emberek közötti egyenlőség alapelvének.

A Képviselőcsoport az 1978 júliusában a franciaországi Mandelieu-la-Napoule-ban tartott tanulmányi napjait az észak-déli párbeszéd kérdésének szentelte. A tagok által elfogadott végleges döntés szerint *„századunk utolsó huszonöt évének két legfontosabb kérdése a harmadik világ gazdasági-társadalmi fejlődése és a nemzetközi összefogás lesz; a világ stabilitása és békés viszonyai attól függenek, hogyan kezeljük ezeket az ügyeket.”*¹⁸³ Ezt követően több kezdeményezés is történt, például Luigi Noe 1978-as szóbeli kérdése azokkal a segélyekkel kapcsolatban, amelyeket a fejlődő országok az energiapolitika terén kaptak.

Az 1979. október 31-én aláírt második loméi egyezmény a korábbi meg egyezéseket is jellemző gazdasági-pénzügyi vonatkozások mellett emberi-társadalmi dimenziót is kapott. Az egyezmény előzetes tárgyalásain felvetődött az emberi jogok kérdése és más ügyek is. Utóbbiak közé tartozott például a kulturális együttműködés, az üzleti élet és a munkavállalók reprezentatív testületeinek bevonása, továbbá az ACP-országok Európában tanuló vagy dolgozó állampolgárainak jogi védelme. Az állam- és kormányfők már az 1973-as koppenhágai csúcstalálkozón kijelentették, hogy a Kilencek *„az Egyesült Nemzetek Chartájában megfogalmazott célokkal és alapelvekkel egybehangzóan hozzá akarnak járulni ahhoz, hogy a nemzetközi kapcsolatokat*

*igazságosabb alapokon nyugodhassanak, [...] és hogy az egyes államok biztonságát hatékonyabban lehessen szavatolni.*²¹⁸⁴

Ennek a politikának az afrikai fejlődésben végigkövethető megvalósítása igen változatos képet mutat a dekolonizációt követő első évtizedekben. A gyarmati örökség rányomta bélyegét az új vezetői gárda gondolkodásmódjára. A szárnyaikat próbálgató demokráciák számára komoly kihívást jelentett a törzsi széttagoltság kérdésének megoldása.

A leghátrányosabb helyzetben lévő országok hamar lemaradtak a gazdasági-társadalmi fejlődés terén. A helyzetet puccsok és polgárháborúk, egyes helyeken pedig tömegmészárlások és éhínségek súlyosbították, és mindezeknek az európai országok csak tehetetlen szemlélői voltak. A Képviselőcsoport próbált hozzájárulni a lomói egyezmény által létrehozott új közös intézmények sikeres működéséhez, de az afrikai küldöttségek nem voltak olyan határozottak, mint kellett volna, így a párbeszéd általában megrekedt a diplomáciai formalitás szintjén. A kereskedelmi előírások és a pénzügyi protokollok azonban némi eredményt hoztak a stabilabb árupiacok, bizonyos mezőgazdasági exportcikkekre adott jövedelmi garanciák és az infrastrukturális projektekhez nyújtott segítség formájában. A Képviselőcsoport egyes tagjai személyes érdeklődést mutattak az afrikai országok némelyikében működő, keresztény eszméken alapuló mozgalmakkal való kapcsolatfelvétel iránt. 1979 után a néppárti frakció Giovanni Bersani és az egyik francia képviselő, Michel Debatisse vezetésével létrehozta az Afrika Alapítványt. Hasonló kezdeményezések történtek a dél-afrikai területekkel kapcsolatban is, ami elősegítette az apartheidrendszer fokozatos és viszonylag békés felszámolását.

XII. fejezet

A KERESZTÉNYDEMOKRATA KÉPVISELŐCSOPORT MINDEN- NAPJAI 1952 ÉS 1979 KÖZÖTT

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport tagjait a hat alapító tagállam nemzeti parlamentjei delegálták. A nemzeti delegációkon belül a tagok száma az egyes országok nemzeti parlamenti választásainak eredményeitől függően változott. Épp ezért az Európai Parlament összetételének viszonylag instabil jellege miatt a mandátumokat kétévente – illetve a körülményekhez igazodva akár gyakrabban is – megújították. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport legtöbb képviselőjét kezdetől fogva az olasz és a német delegáció adta, mind az ESZAK 1952 és 1958 között fennálló Közgyűlésében, mind az ESZAK, az EGK és az Euratom 1958-tól működő közös parlamenti közgyűlésében. Érdeemes megemlíteni azt is, hogy a tagok létszáma az Európai Parlament jellegében bekövetkezett változásoktól függően jelentős változásokon ment keresztül. 1952-ben a Képviselőcsoportnak 78 képviselője volt, 1958 márciusától már 142, majd az első közvetlen európai parlamenti választásokat követően, 1979 júniusától már 410 képviselő tartozott a Képviselőcsoportba.

Német–olasz összefogás a Kereszténydemokrata Képviselőcsoporton belül?

A német CDU és CSU pártok képviselői szereztek meg, majd folyamatosan ők töltötték be a vezető nemzeti kontingens szerepét a Képviselőcsoportban: 1952-ben 8 képviselőjük volt (21%), 1958-ban 19 (31%), 1975-ben pedig 16 (31%) képviselővel büszkélkedhettek. A CDU és CSU számbeli fölénye abból fakad, hogy a második világháború utáni időszakban Németországban ezek a pártok kerültek domináns helyzetbe.

A Képviselőcsoporton belül a német delegáció stratégiája az volt, hogy fokozatosan egyre nagyobb felelősséget vállalt magára. Mivel csupán hét év telt el a háború óta, a delegáció tagjai nem érezték helyénvalónak, hogy a legmagasabb politikai pozíciókra, például az Európai Parlament elnökségére áhítozzanak, így a német kereszténydemokraták 1965-ig türelmesen vártak arra, hogy egyik képviselőjük, Hans Furler elnyerje a Közgyűlés elnöki posztját, és a Képviselőcsoport elnöki székébe is csak 1966-ban javasolták Joseph Illerhaust.

1966 óta már több tagjuk – Joseph Illerhaus, Hans August Lücker, Egon Klepsch és Hans-Gert Pöttering – is betöltötte a Képviselőcsoport elnöki tisztét, és ezzel a német delegáció bebizonyította, hogy tagjai igenis alkalmasak erre a posztra, melyet 1953 és 2009 között összesen 30 évig töltött be német képviselő. Ez a német túlsúly teljesen magától értetődő, hiszen a Képviselőcsoport megszületése óta folyamatosan a CDU és CSU pártok küldöttsége volt a vezető nemzeti delegáció.^a

Hogy a német delegáció túlsúlya miért tartott ilyen hosszú ideig, annak magyarázata a németeknek egy másik, nagyjából hasonló méretű delegációval – az olaszokkal – való kiegyensúlyozott feladatmegosztási rendjében keresendő.

1952-ben az olasz kereszténydemokratákat képviselő 12 tag a Képviselőcsoport teljes létszámának 32%-át tette ki. 1958-ban 25-en voltak, ami 38%-nak felelt meg, 1975-ben pedig 16-an (31%). Az erős olasz jelenlét természetesen egyrészt abból adódott, hogy a világháború utáni Olaszországban igen jelentős pozícióba került a *Democrazia Cristiana*, másrészt pedig közrejátszott ebben az olasz parlament két kamarájának – a Képviselőháznak és a Szenátusnak – a döntése is, miszerint az európai integrációs folyamat ellen állást foglaló olasz kommunisták közül a hidegháború alatt nem küldtek képviselőket az Európai Parlamentbe. A Parlamentben 1974-ig nem is alakult meg a Kommunista Képviselőcsoport, ugyanis az olasz parlament csak 1969-ben delegált először kommunista képviselőket, a franciák pedig 1970-ben. 1962-ben a 36 olasz európai parlamenti képviselőből 26-ot delegált a DCI, vagyis ennyien voltak tagjai a Kereszténydemokrata Képviselőcsoportnak.

A többi nemzet delegációi így elfogadták, hogy a Képviselőcsoport elnöki és főtítkári pozíciójának betöltéséről a német és olasz tagok fognak közösen határozni. Egon Klepsch úgy vélte, hogy az olasz delegáció mindig is – az ő szavaival élve – „*eine Privilegiata*”-nak érezte magát a németekhez fűződő sajátos viszonya miatt.^b

a Egon Klepsch kétszer volt a Képviselőcsoport elnöke: először 1977 és 1982 között, majd 1984 és 1992 között. Hans-Gert Pöttering 1999 júliusától 2007 januárjáig töltötte be az elnöki tisztet. A vizsgált időszak alatt a francia delegáció tagjai összesen tíz éven át ültek az elnöki székben (1958 és 1966 között Alain Poher, 2007 és 2009 között pedig Joseph Daul). A négy belga elnöknek (Pierre Wigny, Alfred Bertrand, Leo Tindemans és Wilfried Martens) is összesen tíz év jutott. Az egyetlen holland elnök, Emmanuel Sassen öt évig, az egyetlen olasz elnök, Paolo Barbi pedig két és fél évig töltötte be a posztot. Ha a főtítkári pozíción keresztül történő politikai befolyást nézzük, a német delegáció összesen huszonöt esztendőig tölthette be ezt a tisztséget. (A német főtítkárok név szerint: Hans-Joachim Opitz, Carl Otto Lenz, Gerhard Guckenberger, Klaus Welle és Martin Kamp voltak.) Az olaszok huszonnégy éven át tudhatták magukénak ezt a posztot (Az olasz főtítkárok Arnaldo Ferragni, Alfredo De Poi, Giampaolo Bettamio és Sergio Guccione voltak.) Két éven át a Képviselőcsoportnak portugál főtítkára volt (Mário David), négy esztendőre pedig a dán Niels Pedersent választották meg. Lásd még jelen kötet második és harmadik részét.

b (2004. március 15-én Koblenzben készült interjú Egon Klepschsel.)

A belga, holland és luxemburgi delegációt mindannyiuk beleegyezésével közös Benelux delegációként, a Képviselőcsoport harmadik „nagyágyúja”-ként kezelték. 1958-ban 13 (34%), 1962-ben 17 (25%), 1975-ben pedig 13 (26%) képviselő tartozott ide.

A legfontosabb pozíciók – többek között az Európai Parlament elnöki és alelnöki posztja, a Képviselőcsoport elnöki és alelnöki posztja, továbbá az egyes parlamenti bizottságok elnöki posztjai – elosztását a három nagy tömb egymáshoz viszonyított mérete határozta meg.

A francia küldöttség kisebb volt, 1952-ben 5, 1958-ban 6, 1975-ben pedig 3 tagból állt, ám jelentőségét a kevés számú képviselőjének egyénisége igencsak megnövelte. Ide tartozott például Robert Schuman, Alain Poher és Pierre-Henri Teitgen. A német tagok fontosnak tartották, hogy egyedi politikai viszonyt tartsanak fenn francia kollégáikkal ebben az időben, amikor a személyes kapcsolatoknak kiemelt értéket tulajdonítottak.

Az első elnökök

A Képviselőcsoport első elnöke, Emmanuel Sassen 1911-ben született. A háború után nem sokkal a holland parlamentben lett képviselő, azután egy ideig miniszteri pozíciót töltött be, mielőtt visszatért volna a képviselői padsorokba. 1958-ban lemondott a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport elnöki tisztéről, mert bevásztották az újonnan létrejött Euratom Bizottságba. Európai karrierjét 1971-ig az Európai Közösségek Bizottságában folytatta tovább. Utódja Pierre Wigny volt, aki a belga Keresztényszocialista Pártból érkezett, 1947 és 1950 között szintén miniszteri posztot töltött be szülőföldjén, majd miután egy rövid ideig ellátta a Képviselőcsoport elnökségét, belga külügyminiszterré nevezték ki 1958 és 1962 között.

A német delegációt vezető Hermann Kopf javaslatára 1958. október 6-án a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport elnöki székébe Alain Pohert választották, aki a Képviselőcsoportnak már megalakulása óta oszlopos tagja volt. Ezzel új fejezet nyílt Poher hosszú és stabil európai karrierjében. Poher, aki korábban Robert Schuman személyi titkára, majd 1952 és 1995 között Val-de-Marne megye szenátora volt, 1959-től 1966-ig a Képviselőcsoport elnökeként ténykedett, majd 1966 és 1969 között az Európai Parlament elnöke lett. Mivel 1968 és 1992 között a francia Szenátus elnöki pozícióját is megkapta, átmenetileg kétszer is francia köztársasági elnök volt: először 1969-ben, amikor Charles de Gaulle lemondott, majd 1974-ben, Georges Pompidou halálát követően.

A korábban textilkereskedőként dolgozó Joseph Illerhaus 1903-ban született, 1953-as első megválasztását követően lett a német Bundestag képviselője. 1966-ban követte Alain Pohert a Képviselőcsoport elnöki székében, és 1969-ig töltötte be ezt a pozíciót.

1969 és 1975 között Hans August Lücker lett a Képviselőcsoport elnöke, aki politikai karrierjét a háború után a Bajor Mezőgazdasági Kamarában kezdte, majd 1953 és 1980 között a Bundestag képviselőjeként tevékenykedett. Személyes tapasztalatai és hite elkötelezett európaivá tették. Mivel a náci Németországban nem járhatott egyetemre, mert nem volt hajlandó belépni a Hitler pártja által ellenőrzött diákszervezetek egyikébe sem, jelentkezett a katonaságba, és a háború alatt részt vett Sztálingrád elhúzóódó, véres ostromában. Több hétbe telt, mire sikerült gyalog visszatérnie Németországba, és újra csatlakozhatott egységéhez. Saját szemével követte végig a Harmadik Birodalom összeomlását. Robert Schuman csodálójaként életének utolsó éveit, 2008-ban bekövetkezett haláláig, annak szentelte, hogy az alapító atyák érdemeit elismertesse. Egyike volt azon keveseknek, akik a még nem választásokkal létrehozott Európai Parlament képviselői közül a közvetlen választások 1979-es bevezetését követően is képviselői helyet kaptak.

Európaiak Klubja

A Képviselőcsoport első főtitkára, Hans-Joachim Opitz visszaemlékezései szerint a Képviselőcsoport tagjai rendkívül nyíltan és előzékenyen viselkedtek egymással. Kezdetben mindannyian saját anyanyelvükön próbálták megértetni magukat, ám többségüket sikerült rávenni, hogy franciául beszéljenek, ami egyfajta *lingua franca*ként funkcionált, ugyanis az olasz, a belga és a luxemburgi delegációk képviselőinek többsége jól beszélt, a német és holland tagok közül pedig sokan komoly erőfeszítéseket tettek, hogy megtanulják. A Fine Gael író képviselőinek 1973-as megérkezése előtt az angolt sosem használták hivatalos nyelvként a Képviselőcsoportban. Talán mondanunk sem kell, hogy a helyzet fokozatosan, ám látványosan megváltozott, amikor a francia mellett az angol is hivatalos nyelvvé vált, miután az 1990-es években két skandináv állam, majd az új évezred első évtizedében több közép- és kelet-európai ország csatlakozott a Közösséghez. Természetesen a hivatalos üléseken ezután is az Európai Parlament alapvető szolgáltatásai közé tartozott a Képviselőcsoport négy hivatalos nyelvére (német, francia, holland és olasz) történő szinkrontolmácsolás.

Vajon a Kereszténydemokrata Képviselőcsoporton belül beszélhetünk-e ezen időszakban valamiféle „klubkultúra”-ról? Ha ezen azt értjük, hogy a tagokban megvan a frakcióhoz tartozás érzése, a kereszténydemokrata és európai föderalista értékeken nyugvó politikai tevékenységük alapjairól ugyanolyan elképzeléseik vannak és a Képviselőcsoporton belüli kohézió és harmónia biztosítása érdekében hallgatólagos megállapodás van közöttük arról, hogy ugyanazokhoz a szabályokhoz tartják magukat, akkor kimondhatjuk, hogy 1952 és 1979 között a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport valóban egyfajta „klub”-ként működött. A klub egyes tagjai sokkal inkább jelen voltak és aktívabban

tevékenykedtek, mint mások; a stratégiai célokat lényegében a képviselők egy szűk köre határozta meg – azok, akiket kevésbé kötött le a saját országuk politikai életében való részvétel, és így idejük jelentős részét az európai képviselői mandátumuk ügyeinek tudták szentelni. Ám ők sem erőltették a többiekre zsúfolt időbeosztást. A parlament minden évben hat alkalommal – januárban, márciusban, májusban, júniusban, szeptemberben és novemberben – tartott egyhetes részleges ülést. A parlamenti bizottságok, melyek száma alacsonyabb volt, mint manapság, csak 1958-ban kezdtek el találkozókat szervezni Brüsszelben – a város ekkor lett a Walter Hallstein vezetése alatt álló EGK Bizottság ideiglenes főhadiszállása. A Képviselőcsoport találkozóinak helyszíne addig kizárólagosan Strasbourg volt, ahol a részleges ülések ideje alatt heti kétszer-háromszor gyűltek össze, általában a plenáris ülés kezdete előtt egy órával. Egészen e felkészülési találkozókig a Képviselőcsoport nem alakított ki közös véleményt a Parlament elé terjesztett javaslatokról, és nem határozott a Képviselőcsoport számára rendelkezésre álló felszólalási idő beosztásáról. A luxemburgi delegáció kérésére a Képviselőcsoport találkozóit néha Luxembourgban tartották, és 1979 és 1997 között betartották, hogy évente egyszer itt, az Európai Parlament harmadik munkahelyén is tartsanak gyűlést.

Amikor 1977 májusában Egon Kepsch lett a Képviselőcsoport elnöke, bevezette, hogy a soron következő strasbourgi plenáris ülést megelőző egyhetes brüsszeli frakcióüléseken a feladatokat osszák fel a tagok között. Kepsch létrehozta az A, B, C és D munkacsoportot, melyek tevékenysége az egyes bizottságok feladatkörét fedte le. A Bundestag példája alapján javaslatot tett koordinátorok kijelölésére, akik egy technikai tanácsadó segítségével összehangolták a Képviselőcsoport parlamenti bizottságokban helyet foglaló tagjainak munkáját. A másik újítás az „árnyékelőadó” kinevezése volt, akit a Képviselőcsoport jelölt ki, hogy figyelemmel kövessen egy-egy olyan beszámolót, amelynek elkészítésével másik csoportot bíztak meg. A belső együttműködés módszerével sikerült racionalizálni a munkaterheket, ami az 1979-ben megválasztott új képviselőkre is várt. A következő választási ciklusokban ez a rendszer teljesen megszilárdult.

Utazások és Európa felfedezése

1961-ben egy újabb indítvány még inkább elősegítette a Képviselőcsoport tagjai közötti – a későbbiekben már inkább „családias hangulat”-ként aposztrofált – „klubhangulat” fennmaradását. Ekkor vezették be az ún. tanulmányi napokat, amelyeket a szokásos hivatali helyszínektől távol, valamelyik tagállam fővárosában vagy egyéb régiójában rendeztek meg évente kétszer. Ezek az általában két-három napig tartó tanulmányi napok lehetőséget biztosítottak arra, hogy a tagok kicsit oldottabb légkörben dolgozhassanak, általában egy nagyobb hotelben vagy a helyi önkormányzat épületében, hogy megismer-

hessék a Képviselőcsoporthoz kötődő pártok helyi és országos ismertségnek örvendő szereplőit, ezáltal is szélesítve a nemzeti és európai politikai helyzetről való ismereteiket, és hogy részletekbe menően tárgyalják meg az európai ügyekkel kapcsolatos kérdéseket, például a regionális politika, az intézményrendszeri stratégia, a mezőgazdasági reform vagy épp a fejlesztési segélyek terén. A vendég előadók – nemzeti és területi politikai vezetők, bizottsági tagok, tapasztalt szakértők és egyetemi oktatók – a Képviselőcsoport tagjaival együtt készítettek beszámolókat az éppen tárgyalás alatt lévő témákkal kapcsolatos feladataik alapján. A tanulmányi napok keretében rendezett fogadások és hivatalos események alkalmat adtak az európai parlamenti képviselőknek – akiket ilyenkor gyakran házasársaik is elkísértek – arra, hogy jobban megismerjék egymást. Az étkezések alkalmával is arra ösztönözték őket, hogy egy-egy asztalnál több különböző nemzetiségű és anyanyelvű személy foglaljon helyet.

1953 és 1979 között a Képviselőcsoport a következő helyeken szervezett tanulmányi napokat: 1961-ben Stresában és Párizsban, 1962-ben Hágában és Kölnben, 1963-ban Kölnben, 1964-ben Rómában és Párizsban, 1965-ben Rómában és Oostendében, 1966-ban Párizsban, 1967-ben Eindhovenben, 1968-ban Nizzában, 1969-ben Kielben, 1970-ben Liège-ben, 1971-ben Cataniában, 1972-ben Rennes-ben és Stuttgartban, 1973-ban Firenzében, Namurban és Bonnban, 1974-ben Dublinban és Berlinben, 1975-ben Hágában és Cala Gononéban, 1976-ban Bonnban, Hágában, Rómában, Brugesben, Münchenben és Koblenzben, 1977-ben Madridban, Bressanonéban, Bariban, Londonban és Bonnban, 1978-ban Hágában, Berlinben, Dublinban, Mandelieu-la-Napoule-ban, Rómában, Regensburgban és Oportóban, 1979-ben pedig Rómában, Killarney-ben, Mainzban és Maastrichtban.

Ezek között az egyre gyakoribbá váló találkozók között akadtak szűkebb körűek is, amikor csak a Képviselőcsoport Elnöksége, vagyis az elnök, az al-elnök, a nemzeti delegációk vezetői és a parlamenti bizottságokat vezető tagok találkoztak. Ilyen volt például az 1977-es madridi és az 1978-as oportói találkozó, amikor a Képviselőcsoportnak ki kellett nyilvánítania a demokrácia irányába mutató belső politikai továbbfejlődés és a kereszténydemokrata eszmékkel egybehangzó politikai erők megszűlése iránti elkötelezettségét.

A tagokat Európa megismerésére sarkalló tanulmányi napok hagyománya 1979 után, a közvetlen választások eredményeképpen összeülő parlament korszakában is fennmaradt. A Parlamenti Elnökség a parlamenti költségvetésből összegeket különít el ezeknek az üléstermen kívüli találkozóknak a finanszírozására, melyeket a Parlament bármely politikai frakciója szervezhet tagjainak.

A nemzetek feletti titkárság létrejötte

Közvetlenül a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport megalakulását követően a német delegáció, amelyet vezetője, a Bonnban és Strasbourgban egyaránt

erős és befolyásos személyként ismert Heinrich von Brentano képviselt, javaslatot tett egy titkárság felállítására, amely kifejezetten a Képviselőcsoport tagjai számára jönne létre, az Európai Parlament adminisztrációjától függetlenül. Elképzelése szerint ez a titkárság nemzetek feletti, vagyis szupranacionális jellegű lenne. Von Brentano indítványozta, hogy a titkárság létrehozásával az egyik fiatal német tisztviselőt, Hans-Joachim Opitzot bízzák meg, aki 1945-től a CDU katolikus ifjúsági szövetségének egyik vezető személyisége volt, kiemelkedő szervezői tehetségére Heinrich von Brentano is felfigyelt. Opitz 1954 januárjától töltötte be a főtitkári posztot.

A német delegáció jelöltjét Alain Poher is teljes mellszélességgel támogatta, és még 1954 januárjában javasolta Micheline Valentin megbízását is. Valentint, aki 1979-ig volt a Képviselőcsoport tagja, főtitkárhelyettessé választották. Ugyanebben az időben vették fel a luxemburgi Hortense Geimert titkár-nő-gépíró pozícióba.

Hans-Joachim Opitznak a semmiből kellett megteremtenie a Képviselőcsoport titkárságát. Az Európai Parlament által 1954-ben a Képviselőcsoport rendelkezésére bocsátott költségvetés csupán korlátozott adminisztrációs kiadásokat tett lehetővé, amelyekből finanszírozni kellett a titkárság három tagjának fizetését és a strasbourgi iroda bérleti díját is. Mindent ekkor kellett elintézni, többek között az irodabútorok beszerzését és a kapcsolatfelvételt a luxemburgi vám- és adóhatósággal. És mindenekelőtt a titkárságnak meg kellett szerveznie segítő szolgáltatásait a Képviselőcsoport tagjai számára – információnyújtást a Főhatóság tevékenységéről, továbbá a bizottsági beszámolók és a Képviselőcsoport tagjainak plenáris ülésen előadott beszédeinek előkészítését. Opitz elmondása szerint: *„Ki kellett szolgálunk a tagok igényeit. Hamar rájöttünk, hogy mindenképpen kell készítenünk némi dokumentációt, mert a bizottsági üléseken felül, illetve azok mellett minden évben számtalan plenáris ülésre is sor került. Az volt a célunk, hogy a tagokhoz az információkat egy 15-20 oldalas, havonta megjelenő hírlevél formájában juttassuk el, amelyben a Főhatóság és a Közgyűlés ülésein elhangzottokról készült beszámolók lennének hozzáférhetőek. Ez remekül bevált. [...] Nem sokkal később arra gondoltunk, hogy interjúkat készítenénk a tagokkal a bizottsági találkozók előtt. Ha az ülés délelőtt 10-kor kezdődött, akkor reggel 9-re találkozót szerveztünk, hogy megosszuk egymással a rendelkezésre álló információkat, és egyeztessük álláspontjainkat. Én elsősorban a gazdasági ügyekre, Micheline Valentin pedig a szociális és politikai kérdésekre koncentrált. Ilyenkor pontról pontra végigmentünk a napirenden, hogy megnézzük, melyek lesznek az érdekesebb kérdések. Ezt a módszert a tagok egy része nagyon hasznosnak találta. Például a holland Margaretha Klompé szerint ez kiváló alkalom volt arra, hogy a Képviselőcsoport tagjai közös álláspontot alakíthassanak ki.”^a*

a 2010. március 10-én Luxembourgban készült interjú Hans-Joachim Opitzcal.

A feladatot csak tovább nehezítette az a tény, hogy az Európai Parlament születésénél lévő adminisztrációjának ezzel egy időben kellett megszerveznie saját munkamenetét, így csak korlátozott segítséget tudott nyújtani a Képviselőcsoport személyzetének, amely sem a parlamenti üléseken, sem a Főhatóság sajtótájékoztatóin nem tud részt venni.

„Mindemellett rengeteg időt töltöttem azzal, hogy megpróbáltam részt venni Jean Monnet találkozóin és sajtótájékoztatóin – folytatta Opitz –, ám erre sosem kaptam engedélyt, még úgy sem, ha megígértem, hogy egy árva szót sem szólok a találkozó alatt. Ez igencsak megnehezítette, hogy hozzáférjünk az információkhoz, melyekre a havi hírlevél miatt szükségünk lett volna. Ám szerencsére egy fiatal olasz újságíró, Emmanuel Gazzo rengeteget segített nekünk. Rendszeresen megjelentette »Europa« című hírlevelét. Remek kapcsolatban voltunk egymással. És ami ennél is fontosabb, mindig tudta, milyen események történnek éppen. Mindazonáltal még így is nagyon nehéz volt információkat szerezni.”^a

A titkárság első éves beszámolóját – írott jegyzetei alapján^b – a főtitkár

a 2010. március 10-én Luxembourgban készült interjú Hans-Joachim Opitzcal.

b A kiváló franciasággal megírt hatoldalas beszámoló remekül bemutatja, hogy a beszéd elhangzásának idején milyen körülmények között kellett dolgoznia a titkárság első tagjainak: „A titkárság létrehozása abból állt, hogy kinevezték az állandó munkatársakat, ám egyelőre hiányzott a megfelelő munkarendszer kialakítása. Ez a feladat rengeteg értékes időt emésztett fel, amit olyan munkára is fordíthattunk volna, amelyből a Képviselőcsoport tagjai azonnal és közvetlenül hasznot tudtak volna húzni. Egy teljesen üres szobát kellett irodává varázsolnunk, amihez először információkat kellett szereznünk, hogy a lehető legjobb és legésszerűbb módon valósíthassuk meg a feladatot. Ezután el kellett kezdenünk vezetni a számlakönyveket, belekezdünk a levelezésbe, amelynek ki kellett dolgozni az iktatási rendszerét, ki kellett alakítanunk a Közösség szerveivel és fontos testületeivel való együttműködés mikéntjét, rendeznünk kellett a bérleti díjakat, biztosítást kellett kötnünk és számos gyakorlati apróságot kellett elintéznünk – például, hogy a Képviselőcsoportnak legyen fejleces papírja, a térképtárnak legyenek térképei, és minden rendelkezésre álljon az iroda működtetéséhez. [...] Azt hiszem, kijelenthetjük, hogy a titkárság felállítása nem járt felesleges többletkiadásokkal, hiszen a pénzügyekre a kincstárnokunk, Nicolas Margue egyébként is árgus szemmel figyelt. [...] A második feladatunk az volt, hogy kapcsolatba lépjünk olyan személyekkel, akik a Képviselőcsoport tagjai számára értékes információk birtokában lehetnek. Úgy gondoltuk, hogy fő feladatunk ellátása szempontjából fontos, hogy a címzettek között, akikhez magunkról információkat juttatunk el, a nemzeti pártok is elő-ítélet nélkül szerepeljenek, amennyiben mód nyílt erre. [...] Ahhoz, hogy a Képviselőcsoport tagjai hírt kapjanak a titkárság munkájáról, elég, ha elolvassák »Informations« című hírlevelünket. A 11. szám óta az »Informations« nagyjából havonta egyszer jelenik meg azzal a céllal, hogy a Közösség minden jelentősebb eseményéről tájékoztasson benneteket. [...] Személyes sikerünknek érezzük, hogy csupán két hónappal a titkárság megalakulása után máris egy hírlevelet tudunk a kezetekbe adni, miközben a Liberális Képviselőcsoport, amely alig egy hónappal a mi frakciónk után jött létre Luxembourgban, még egyetlen hírlevelet sem tudott felmutatni, annak ellenére, hogy a lenyűgöző fejleces papírokat már rég megcsináltatta hírlevele számára. [...] Már említettük, hogy a hozzánk eljutott utolsó hírek, amelyeket még bele tudunk tenni az »Informations« következő számába, illetve a hírlevél hozzátok való elérése között majdnem egy hét telik el. A dokumentáció begyűjtését követő technikai munka – a kiadásra kerülő szám átnézése, az összegzés, a szerkesztés, a fordítás, a gépelés, a sokszorosítás, az oldalak összetűzése, a postára adás előkészítése és a kézbesítés – körülbelül egy hetet vesz igénybe, ahogy ezt a tapasztalatok

szóban adta elő a Strasbourgban 1954. november 28-án, vasárnap tartott vacsorán, melyen a Képviselőcsoport szinte minden tagja részt vett.

A titkárság személyzete csak Alain Poher elnök közbenjárását követően, 1966 márciusától kapott engedélyt arra, hogy ténylegesen segítse a Képviselőcsoportnak a bizottságokban részt vevő tagjait. A titkárság tagjainak munkaviszonya is bizonytalan volt. Az ideiglenes alkalmazottak közé való beolvasásuk kezdete 1962-re datálható, ám ez végül csak az Európai Parlament elnöke, Hans Furler kitartó munkájának eredményeként bevezetett „Európai közalkalmazottakra vonatkozó általános személyzeti szabályok” értelmében vált valóra.^a A Képviselőcsoport titkársága korlátozott emberi erőforrásokkal kezdte meg úttörő munkáját, ám hatalmas ösztönzést jelentett számára, hogy olyan kísérletnek lehetett részese, amelyre korábban még sosem volt példa az emberi kapcsolatok történetében, és hogy az európai eszmény megvalósításán dolgozhatott. 1959-ben Hans-Joachim Opitzot kinevezték az Európai Parlament Szolgálati Főigazgatóságának vezetői posztjára. A német delegáció a főtitkári székbe egy másik fiatal jogászt, Carl Otto Lenzet javasolta, aki 1960. január 1-jén kezdte meg munkáját. Lenz mellé másodtitkárrá nevezték ki Felicitas Roescht.

Ez volt Carl Otto Lenz első szakmai és egyben európai tapasztalata. Az 1930-ban született Lenz túl fiatal volt ahhoz, hogy a második világháborúban harcoljon. A német Európa-pártiak körével apja révén ismerkedett meg, aki a Bundestag tagja és a római szerződés referense volt. A Képviselőcsoportért végzett munkája lehetőséget nyújtott neki arra, hogy megismerje Robert Schumant, akinek nagy tisztelője volt. Schuman temetésén Scy-Chzelles-ben Lenz volt a koporsót kísérő hat személy egyike. Személyes találkozáson kérte fel Konrad Adenauert a Szövetségi Kancelláriában, hogy írjon előszót Robert Schuman *Pour l'Europe* című könyvéhez. Lenz komoly politikai karriert futott be, hatszor választották a Bundestag tagjává, ahol Heinrich von Brentano halála után 18 éven át volt a hesseni választókerület

mutatják. Nem szabad elfelejtenünk azt sem, hogy a titkárság egészen a közelmúltig csak két főből állt, és jelenleg is csak hárman vagyunk. A Közgyűlés Dokumentációs Szolgálat, amelyhez bizonyos szempontból hasonlíthatjuk magunkat, és amely a kéthetente megjelenő, a miénkhez képest némileg szélesebb témakörű cikkeket tartalmazó »Informations bimensuelles« hírlevelet kiadja, tizenhat fővel működik, beleértve a könyvtári személyzetet is. A fordításokat a Nyelvi Szolgálat készíti el számukra, a gépelést titkárnők hada végzi, a kész hírlevelek kézbesítéséről pedig a belső postai szolgálat gondoskodik. Bár a helyzet értékelése után teljesen tisztában vagyunk vele, hogy az »Informations«-ban megjelenő hírek ritkán tekinthetők naprakészebbnek a Közgyűlés »Informations bimensuelles«-énél, ez nem zavar minket, ugyanis mi az utóbbit – legalábbis a folyóiratcikkeken alapuló írásait – csupán saját hírlevelünk kiegészítésének tartjuk.”

a Az 1972. szeptember 28-i szabály megerősítette a Képviselőcsoport elnökének felhatalmazását, akit az Európai Parlament jelölt ki. A gyakorlatban a titkársági alkalmazottak felvételekor inentől kezdve figyelembe vették a Képviselőcsoportok egymáshoz viszonyított méretén alapuló elosztási formulát. Az évek során a Képviselőcsoport tisztviselőinek kiválasztása egyre inkább igazodott az európai intézményekben alkalmazott versenyzvsgarendszerhez. A kiválasztott személyzet munkaszerződését a Képviselőcsoport mindenkori elnöke írta alá.

képviselője. Dolgozott a Bundestag Jogi Ügyek Bizottságának elnökeként, majd az Európai Közösségek Bíróságának főtanácsnokaként – ez utóbbi hivatalát 1984-től 1997-ig viselte. Ennek köszönhetően visszatérhetett Luxembourgba, ahol korábban a Képviselőcsoport munkatársaként lakott. Életének arról az időszakáról emlékeit leginkább az egész sorsát meghatározó elkötelezettség érzése hatja át: *„A Képviselőcsoport titkárságán úgy éreztük, hogy valami igazán fontos dologban veszünk részt, ami talán még saját szülőhazánknál is fontosabb. Túlórapénzt sosem kaptunk. A túlórázás teljesen természetesnek számított – igazából egyikünk sem számolgatta az órákat. Itt dolgozni kiváltságnak számított, hiszen segíthettük az európai integráció folyamatát és a tartós béke megteremtését.”^a*

Arnaldo Ferragnira, az olasz kereszténydemokrata mozgalom egyik ifjú tagjára, az európai föderalizmus támogatójára a *Nouvelles équipes internationales* által Párizsban szervezett tüntetésen figyelt fel Alain Poher. Ferragni 1960-ban érkezett Luxembourgba, és 1966. február 1-jén ő váltotta Carl Otto Lenzet a főtitkári székben.

Alain Poher javaslata alapján az egymást követő főtitkárok képviselték a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport titkárságát az Európa Tanács Strasbourgban ülésező Közgyűlésében, illetve a Nyugat-európai Unió Párizsban ülésező Közgyűlésében. Ez egészen 1979-ig, a közvetlen választások bevezetéséig így működött. Ezek a pluszfeladatok nem jelentették azt, hogy a főtitkároknak megterhelően sok időt kellett volna tölteniük más szervek ülésein, viszont elősegítették, hogy a három közgyűlésben egységes kereszténydemokrata politikai hozzáállás alakuljon ki. Az egyes tagállamok által az Európai Parlamenti Közgyűlésbe delegált tagok nem ugyanazok a személyek voltak, akik az Európa Tanácsban és a Nyugat-európai Unióban helyet foglaltak.

„Valóságos szervezetek, akik reggeltől estig a szervezeteket szolgálják”

A Képviselőcsoport megfelelő működéséhez elengedhetetlen volt, hogy az elnök és a főtitkár közötti kapcsolat a kölcsönös bizalmon alapuljon. Alain Poher maximálisan megbízott munkatársaiban, Carl Otto Lenzcel és Arnaldo Ferragnival pedig elég volt néhány szót váltani, és máris mindenki azon volt, hogy a Képviselőcsoport két delegációja közötti kompromisszum megtalálásán, egy adott parlamenti képviselő kérésének gyakorlati megoldásán vagy épp a Képviselőcsoport munkájának elősegítése érdekében az illetékes parlamenti szolgálattal való tárgyalások kezdeményezésén dolgozzon. Ami még ennél is

a 2007. november 15-én Bernsheimben készült interjú Carl Otto Lenzcel.

fontosabb volt, a főtitkárok személyes elkötelezettsége és az, hogy erőfeszítéseiknek nem szabtak határt a munkanap korlátai. Erre Arnaldo Ferragni a korai időszak iránti nosztalgiával a következőképpen emlékezett vissza: *„Valóságos szerzetesek voltunk, akik reggeltől estig a szervezeteket szolgálták. Úgy éreztük, valami stabil dolgot építünk, hiszen korábban mindannyian átéltük a háborút.”* A Képviselőcsoport titkárságának fokozatosan növekednie kellett, hiszen az 1970-es és 1975-ös pénzügyi szerződések az Európai Parlamentre új terheket róttak, melyekkel foglalkozni kellett. A parlamenti erő folyamatos fokozódását jól tükrözte a politikai frakciók egyre szélesedő tevékenysége.

A titkárság Luxembourgban alapult, ahol a rue Beaumont 19-es szám alatt, a városközpont egyik szerény épületében kezdte meg működését. Az ingatlanon ekkor még a Szocialista Képviselőcsoporttal és a Liberális Képviselőcsoporttal osztozott. Később a titkárság átköltözött az Európai Parlament új épületébe, amelyet a Kirschber Plateau-n építettek fel. A Képviselőcsoport parlamenti feladatokkal megbízott tagjai számára Brüsszelben, a város központjában található Boulevard de l'Emereurön is létesítettek irodákat, melyeket egészen az 1979-es közvetlen választásokig használtak, amíg meg nem épült az Európai Parlament új székháza az Európai Negyedben, a rue Belliard-on.

Az első években a titkárság vezetője látott neki az új feladatok megszervezésének és megvalósításának. Fel kellett vennie a kapcsolatot a sajtóval, a Képviselőcsoport munkáját és a tanulmányi napok eredményeit bemutató kiadványokat kellett megjelentetnie, és össze kellett foglalnia a Képviselőcsoport szavazáskor elfoglalt álláspontját a Parlament plenáris üléseire benyújtott beszámolókkal kapcsolatban. Arnaldo Ferragni a következőket mondta munkája egyik jellemző aspektusáról: *„Hogy mi is volt pontosan a feladatunk, amikor a Képviselőcsoport tisztviselőként részt vettünk a parlamenti bizottságok ülésein? Először is, ott voltunk a Képviselőcsoport tagjai mellett, és segítjük őket. Mindenekelőtt tanulmányoznunk kellett a napirendi pontokat, majd – amennyiben erre igényt tartottak – tanácsokat adtunk a tagoknak, hogy milyen álláspontot képviseljenek, vagy milyen kérdéseket vessenek fel az ülésen. A végén készítettünk egy maximum kétoldalmi terjedelmű beszámolót a parlamenti bizottság által elfogadott döntésekről, a találkozó alatt esetlegesen felvetődött problémákról és a szavazások időpontjáról. [...] És kik kapták meg ezt a beszámolót? A Képviselőcsoport elnöke és a Képviselőcsoport Vezetőségének tagjai, vagyis az elnök, a két alelnök, és így tovább – összesen hat nemzet képviselői. Mi, tisztviselők a parlamenti bizottságokban elsősorban a Képviselőcsoport elnökével, illetve a többi frakció szóvivőivel tartottuk a kapcsolatot. Emellett több alkalommal is segítséget nyújtottunk saját Képviselőcsoportunk egyes tagjainak a rájuk bízott beszámolók elkészítésében.”^a*

a 2007. november 14-én Strasbourgban készült interjú Arnaldo Ferragnival.

Miután Arnaldo Ferragnit az Európai Parlament római információs irodájának vezetőjévé nevezték ki, a főtitkári széket 1972. december 1-jén Alfredo De Poinak adta át.

Az 1945-ben Perugiában született Alfredo De Poi jogi tanulmányai alatt az olasz kereszténydemokrata ifjúsági mozgalom aktív tagja volt, melynek elnökévé is megválasztották, és ez tette lehetővé számára, hogy a Fiatal Kereszténydemokraták Európai Szövetségének (EUYCD) elnökévé nevezzék ki. Ez az európai uniós munka vezetett el ahhoz, hogy később megkaphatta az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportjának főtitkári tisztségét.

De Poi úgy gondolta, hogy az EUYCD elnökévé, majd az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportjának főtitkárává való kinevezésében közrejátszott *„a német Junge Union és a többi ifjúsági szervezet közötti feszültségek enyhítése érdekében végzett sikeres közvetítői szerepe. A konszenzus azonban részben azon alapult, hogy elköteleztük magunkat, hogy olyan területre lépünk, ahol még senki nem járt korábban, ami alatt azt értem, hogy kinyilvánítottuk, mennyire szeretnénk létrehozni egy olyan nagy európai demokrata pártot, amely a közvélemény megnyerésével, a fejlődés lehetőségére alapozva egyesíti a különböző kereszténydemokrata pártokat, és túllép azok határain. Még ugyanebben az évben, 1972-ben meghívtak, hogy vegyem át az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportja főtitkárságának vezetését, amit kétségkívül elősegített a fent említett stratégiai vágyunk, amely egybeesett a Képviselőcsoport stratégiai elképzeléseivel.”^a*

De Poi megemlíti a Képviselőcsoporton belül az Európai Néppárt kialakulásában játszott politikai szerepét, majd leírja, hogyan vált az olasz politikai élet szereplőjévé: *„A főtitkári pozíció magában foglalta, hogy a titkárság munkatársaival együtt a Nyugat-európai Unió és az Európa Tanács közgyűlésein technikai segítséget kellett nyújtanom a parlamenti frakció tagjainak. Abban az időben a legelső és legfontosabb feladatunk az volt, hogy a közös szervezeteken belül elősegítsük egy egységes politikai erő kialakulásának folyamatát, amelyet különösen támogattak a Képviselőcsoportnak a főtitkári időszakom alatt egymást követően tevékenykedő elnökei, Hans-August Lückner és Alfred Bertrand, továbbá számos politikai vezető, többek között Amintore Fanfani, Helmut Kohl, Leo Tindemans és Alain Poher, hogy csupán néhányukat említsem. Ennek eredményeképpen 1976 áprilisában végül létrejött az Európai Néppárt. A parlamenti Képviselőcsoport titkársága a Néppárt átmeneti titkárságának szerepét is betöltötte egészen a párt brüsszeli alakuló kongresszusáig, 1976 áprilisáig. Ugyanettől a hónaptól 1976 júniusáig egy igen bonyolult választási kampány kötötte le az energiáimat, aminek*

a Alfredo De Poi életrajzából, amelyet jelen kötet szerzője 2007. október 1-jén kapott kézhez.

eredményeképpen – a kereszténydemokrácia más fiatal reformereivel együtt – az olasz Képviselőház tagjává választottak egy olyan időszakban, amikor a gazdasági helyzet ingatag volt, erősödött a terrorizmus veszélye és a politikai intézmények is válságban voltak. Mivel az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportja iránti, illetve így részben az Európai Néppárt iránti elkötelezettségem összeegyeztethetetlen lett volna új feladataimmal, 1976 szeptemberétől lemondtam főtitkári tisztségemről.^a

Alfredo De Poi az európai intézményekben végzett tevékenysége révén hű maradt korábbi európai elképzeléseihez: *„Mindazonáltal továbbra is tevékenykedtem az európai intézményekben, előbb az Európa Tanács Közgyűlésének tagjaként, majd 1979 és 1984 között a Közgyűlés olasz parlamenti delegációjának vezetőjeként. Emellett a Nyugat-európai Unió Közgyűlésének Általános Ügyek Bizottságának alelnöke, majd elnöke voltam – az utóbbi pozíciót 1983 és 1984 között töltöttem be. A Nyugat-európai Unió rendszerén belül az volt az elsődleges feladatomban, hogy referensként figyelemmel kísérjem az Európai Parlamenthez fűződő viszony alakulását és – kiemelten – a közös biztonságpolitika intézményi szintű megvalósulását, az Európa Tanács egységesítési direktíváival összhangban.*^b

Politikai karrierje által az ipar világába is belecsöppent. De Poi csalódottságot érzett azzal kapcsolatban, hogy miként alakult át saját pártja Olaszországban: *„Számomra úgy tűnt, főleg személyes tapasztalataim alapján, amikor nem sikerült ismét bekerülnöm a választásokon a Képviselőházba, hogy a kereszténydemokrácia továbbfejlesztésének és megújításának ügye tévútra tért, elveszett valahol a régi szokások berögződése és a széttöredezettesség labirintusában, ami végső soron az 1990-es évek elején összeomláshoz vezetett. A helyzet elemzése után arra jutottam, hogy nem újítom meg párttagságomat, ugyanis meg voltam győződve arról, hogy a párt visszafordíthatatlanul válságba jutott, és tisztában voltam azzal is, hogy az elmúlt időben változás állt be a történelmi legitimitásának alapjait alkotó elemek egyensúlyában.*^c

A Képviselőcsoport stratégiai jelentőségű főtitkári pozíciójának betöltésére ekkor Giampaolo Bettamiót kérték fel, akit 1976. október 1-jén iktattak be. Bettamio az első közvetlen választásokhoz vezető időszakban, 1979 júniusában is, majd a választások után egészen 1986-ig a főtitkári székben maradhatott, így ezt a pozíciót Egon Klepsch elnöklete alatt is ő töltötte be. Az 1977 és 1979 közötti időszakban szervezték át először a Képviselőcsoport titkárságát, ami a politikai frakciók számára engedélyezett ideiglenes pozíciók számának növekedése miatt vált szükségessé. Több mint tíz „A”

a I. m.

b Uo.

c Uo.

besorolású adminisztrátort vettek fel, és emellett még közel azonos számú „B” és „C” besorolású alkalmazottal bővült a titkársági dolgozók száma. A titkárságon belül specializációs rendszer működött, melynek keretében az „A” besorolású alkalmazottakat egy-egy adott szakterületen tanácsadói feladatokkal bízták meg.^a

a Így a titkárság fokozatosan növekedett Luxembourgban, míg Brüsszelben csak egy kisebb irodát tartottak fenn. Az 1979 júniusában esedékes parlamenti választások előestéjén Giampaolo Bettamióinak Friedrich Fugmann volt a helyettese. A rangidős alkalmazottak a Képviselőcsoport tagjainak parlamenti tevékenységét segítették: Jan Westenbroek volt a költségvetési szakember, Giovanni Perissinotto a Jogi Ügyek Bizottságának témáival foglalkozott, Gerhard Guckenberger a Mezőgazdasági Bizottság ügyeiért volt felelős, Alain de Brouwer a fejlesztési segélyeket kísérte figyelemmel, Aloyse Scholtes a Szociális Ügyek Bizottsága elé kerülő témákkal foglalkozott, míg Wolf Yorck von Wartenburg a szállítási ügyeket tartotta szemmel. Az 1979-es választások előtt itt foglalkoztatott alkalmazottak közül öten még 2009-ben is a Képviselőcsoport titkárságán dolgoztak. Ez az öt fő – Gabriele De Bondt, Maria Flanagan, Marianna Hecké, Gabriella Tassinari és Paulette Vertriest – így több mint harmincvenyi tapasztalattal rendelkezik. Az ír Maria Flanagan országa delegációjának megérkezése után, 1973. október 1-jén kezdte meg munkáját itt, így méltán mondhatjuk, hogy 2009-ben ő volt a titkárság „doyenne”-je.

XIII. fejezet

ÚTON AZ ELSŐ EURÓPAI VÁLASZTÁSOK FELÉ (1979. JÚNIUS)

Az Európai Néppárt születése

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport változáson ment keresztül 1978. március 14-én, amikor felvette a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport (Európai Néppárt Képviselőcsoportja) nevet. 1976. szeptember 20-án az Európai Közösségek Tanácsa rendeletet hozott a közgyűlési képviselők általános választójog alapján történő megválasztásáról, amivel a gyakorlatban is megvalósult az állam- és kormányfők 1974 decemberében történt csúcstalálkozóján tető alá hozott politikai megegyezés. Ez a döntés az európai politikai erők mobilizálásának új lehetőségeivel kecsegtetett. A kereszténydemokraták meg is ragadták az alkalmat, és egy valódi európai politikai pártot alakítottak meg. Mi volt ezzel a céljuk? Az, hogy a lehető legjobban kihasználják azt a dinamizmust, amelyet az európai integráció folyamatába újonnan bevezetett közvetlen választások fognak felszabadítani úgy, hogy létrehozzák az Európai Közösségek tagországaiiban működő kereszténydemokrata pártok szövetségét. Ez a kezdeményezés továbbfejlesztette és megerősítette a kereszténydemokrata vezetők egy részében már korábban körvonalazódott elképzelést.

Arnaldo Ferragni így emlékezett vissza arra a beszélgetésre, amelyet még 1966 szeptemberében folytatott a témában Hans August Lückerral a Parlament Külpolitikai Bizottságának gardonei (Olaszország) találkozóán:

„A hivatalos ülésen való részvétel után Lücker és én kimentünk a tóparti teraszra, ahol nagyon őszintén megosztottuk egymással az akkori helyzetről alkotott véleményünket, és arról is beszéltünk, mit kellene tenni a jövő érdekében.

Ez volt az a pillanat, amikor egy politikai párt ötlete először megfogalmazódott bennünk. Javasoltam egy nevet is, amely épp eszembe jutott: Európai Néppárt. És hogy miért Európai Néppárt? Mert a kereszténydemokraták a kezdetektől fogva a népet képviselték.

Nem csak a felső középosztályt – az üzleti vezetőket, a bankárokat és a legbefolyásosabb erőket – képviseltük, bár természetesen ez a réteg minden politikai pártban jelen volt. Nem, a közemberek, vagyis a nép véleménye sok-

kal fontosabb volt. Így vagy úgy, de erős történelmi kapocs köt minket a Don Sturzo vezette olasz Néppárthoz – mondtam. »És ki ez a Don Sturzo?« – kérdezte Lückér. Elmondtam neki, ki volt, és miket csinált, és azt is hangsúlyoztam, milyen történelmi kapcsolat állt fenn Don Sturzo politikai tapasztalatai és a német politikatörténet, különösen az 1920-as évek német Centrum Pártja között.

Végighallgatott, majd azt mondta: »Igaza van, ugyanis az apám, aki a Centrum Párt egyik vezetője volt, korábban már mesélt nekem erről a Don Sturzóról, aki tulajdonképpen egy pap volt.«

Megkért, hogy ne hozzam nyilvánosságra beszélgetésünket, mert úgy vélte, még nem jött el az ideje annak, hogy ezt az elképzelést valóra váltsuk. De azt mondta, hogy ennek ellenére neki kell látnunk, hogy közös munkával előkészítjük a megvalósításához szükséges előfeltételeket.

Lückér visszatért Németországba, és két hét múlva ismét találkoztunk, amikor a következőket mondta: »Találtam olyan kollégákat, akik szintén hallottak már Don Sturzóról, és nekem nagyon tetszik ez az elképzelés, de egyelőre mindenképpen maradjon a mi titkunk.«

Együtt terveztük meg a célunk eléréséhez szükséges stratégiát. Amikor azonban a nemzeti pártvezetőkkel beszélünk, észrevettük, hogy sokakban még mindig fenntartások vannak egy nagy európai párt létrehozásával kapcsolatban.

Az Európai Parlament tagjai általában pozitívan fogadták az elképzelést, hiszen tisztában voltak vele, hogy a parlamentben végzett tevékenységük sokkal korlátozottabb lenne, ha nem állna mögötte egy valódi európai párt támogatása.

Azonban nem tehettek semmit az ügy érdekében, mivel a nemzeti anyapártjaikban egyelőre nem tudatosult az, hogy milyen fontos szerepet játszhatna Európa az egyes problémák megoldásában.

Lückér ekkor úgy döntött, hogy látogatást tesz a tagállamok fővárosaiban (néha elkísértem ezeken az útjain, de sokszor egyedül utazott), hogy a jövővel kapcsolatos aggodalmait és elképzeléseit egyaránt megossza a helyi politikusokkal.

Ennek az állhatatos munkának köszönhetően Lückér felhívta az országok vezetőinek figyelmét a kérdés jelentőségére.^{2a}

1972 áprilisában a Kereszténydemokraták Európai Uniója (EUCD) felállította az „Európai Közösségek Tagállamai Kereszténydemokrata Pártjainak Politikai Bizottságá”-t. A bizottság egyesítő ereje azonban az Európai Közösségek tagállamain belül csupán az EUCD tagságába tartozó pártokra terjedt ki. A bizottság célja az volt, hogy „állandó kapcsolatot létesítsen a pártok és a parlamenti frakciók között, nemzeti és európai szinten egyaránt, és hogy

a 2007. november 14-én Strasbourgban készült interjú Arnaldo Ferragnival.

politikai konszenzust teremtsen az európai integráció erősítésével és jövőbeli továbbfejlesztésével kapcsolatban.”

Létrehozták a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport és az EUCD hat közös munkacsoportját, melyek mindegyike megkapott egy-egy szakterületet, amelyért felelős lett. Ezek a következők voltak: nemzetközi politika, gazdaságpolitika, európai politika, elmélet és gyakorlat, régiós politika és szociális politika. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport és az EUCD tagságába tartozó pártok együttműködése segített abban, hogy a nemzeti pártok politikai vezetőinek európai tudatossága magasabb szintre emelkedhessen. Így a nagy európai párt megalakulásának terve is fokozatosan közelebb kerülhetett a megvalósuláshoz.

Mindenképpen ki kellett használni azt, hogy az 1969-es és az 1972-es, egy jövőbeli Európai Unió gondolatát felvető csúcstalálkozók eredményeképpen ismét feléledt a remény az európai integrációs folyamat felélesztésével kapcsolatban. A Képviselőcsoport elnöke, Hans August Lücker minél előbb lépni akart ez ügyben. Az európai párt megalakításával megbízott munkacsoportba meghívta Wilfried Martenst is, a Flamand Keresztény Néppárt (CVP) fiatal elnökét, aki később az Európai Néppárt emblematisz figurája lett, majd 1994 és 1999 között a Képviselőcsoport elnökévé is megválasztották. 1975 novembere és 1976 januárja között számos találkozót tartottak, melyeken megfogalmazták a megalakítandó párt szabályrendszerét és politikai programját. A francia Szociáldemokrata Közép Párt (CDS) – a franciaországi szekuláris hagyományokat hangsúlyozva – szerette volna elkerülni, hogy az új párt nevében utalás történjen a kereszténységre. Végül sikerült kompromisszumra jutni, és a két kulcsszó a „nép” és az „európai” lett.

A két német kereszténydemokrata párt, a CDU és a CSU szerette volna a brit Konzervatív Pártot szorosan hozzacsatolni az Európai Néppárthoz, ugyanis az volt a hosszú távú céljuk, hogy a Közösség összes jobbközép néppártja közös szövetségbe tömörüljön. Az olasz kereszténydemokraták és a Benelux államok tagpártjainak ellenkezése miatt azonban a német pártok kénytelenek voltak visszavonulót fújni. Mindazonáltal továbbra is kitarítottak elképzeléseik mellett, és 1978-ban az Osztrák Néppárt (ÖVP) támogatásával létrehozták az Európai Demokrata Uniót (EDU). Az EDU célja az volt, hogy tartós kapcsolatot létesítsen és rendszeres együttműködést alakítson ki a kereszténydemokraták és a konzervatívok között. A Bécs központú EDU-hoz számos jobbközép párt csatlakozott, többek között a francia Tömörülés a Köztársaságért (RPR). Az Európai Néppárt és az EDU kapcsolata tisztázatlan volt egészen 1999-ig, amikor a Néppárt „Európai Néppárt és Európai Demokraták Képviselőcsoportjá”-vá alakult, és ezzel az EDU gyakorlatilag elveszítette létjogosultságát.

1976. április 29-én a Politikai Bizottság jóváhagyta az Európai Néppárt megalakításának tervét, amely az Európai Közösségek tagországaiiban mű-

ködő kereszténydemokrata pártok szövetségeként funkcionált. A párt megalakításáról az EUCD Közgyűlésének luxembourgi ülésén született hivatalos döntés 1976. július 8-án. Az új párt elnökévé Leo Tindemanst nevezték ki, így ő vezette a pártot az 1979-es európai parlamenti választások idején is. Valójában nem volt nehéz egyhangú döntésre jutni a belga miniszterelnök pártelnökké jelölésekor, hiszen 1975 decemberében ő volt az, aki bemutatta az Európai Unióról írt beszámolóját^a, amelynek elkészítésével az állam- és kormányfők 1974. decemberi csúcstalálkozóján bízták meg.

Tindemans mellé három alelnököt neveztek ki: Dario Antoniozzit, aki hosszú időn keresztül szolgálta a néppárti frakciót, André Colint, a francia kereszténydemokrácia egyik vezető alakját és Norbert Schmelzert, egy elismert parlamenti képviselőt, a holland kereszténydemokrácia három ágát egyesítő új párt, a Kereszténydemokrata Tömörülés (CDA) tagját, akinek komoly szava volt a nemzetközi ügyek területén.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport lekörözi a Szocialista Képviselőcsoportot

Az Európai Néppárt (EPP) az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportjának hosszú úttörő munkájának eredményeképpen jöhetett létre. A közös európai párt létrejötte előtt ugyanis a Képviselőcsoport saját parlamenti feladatainak ellátása mellett igyekezett koordinálni az Európai Gazdasági Közösség tagállamaiban működő kereszténydemokrata pártok tevékenységét is.

„Büszkén hangsúlyozzuk ma, hogy mi vagyunk az elsők, akik egy európai szinten is összetartó politikai pártot tudtunk megteremteni. Akárcsak az ötvenes években, most is a kereszténydemokraták voltak azok, akik utat mutattak a szocialistáknak, és megint el fogjuk érni, hogy tétovázásuk ellenére kövessenek minket az európai egységesülés útján. »Európa vagy szocialista lesz, vagy semmilyen« szlogenjűnkre mi így felelünk: » Megteremtjük Európát, ami semmikép-

a A beszámolót 1975. december 29-én hozták nyilvánosságra, az Európai Tanács előtti bemutatására pedig 1976. április 2-án került sor Luxembourgban. A beszámolóban Tindemans azt javasolta, hogy a már meglévő intézményeket – hatékonyságuk fokozása érdekében – erősítsék meg, a Bizottság hatáskörét növeljék, a Parlament kapjon törvényhozói jogkört és a Tanácsban szélesítsék ki a többségi szavazati elv alkalmazásának körét. Arra is javaslatot tett, hogy a Tanács a végrehajtó hatalmát ruházza át a Bizottságra azért, hogy az utóbbi maradéktalanul elláthassa feladatait. Emellett fontosnak tartotta, hogy az Európai Parlament – amelynek képviselői véleményei szerint 1978-tól közvetlen választások alapján fognak bekerülni a testületbe – nagyobb hatalmat kapjon azáltal, hogy az eddig kizárólag a Bizottságnak fenntartott kezdeményezési jogkört a Parlamentre is kiterjesztik. Gyakorlatias jellege és tudatos visszafogottsága ellenére a Tindemans-jelentést a tagállamok kormányai nem fogadták különösebb lelkesedéssel. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport azonban Alfred Bertrand-on keresztül támogatásáról biztosította Tindemanst, és a beszámoló bekerült az európai integrációs folyamat felélesztését célzó tervezetbe is.

pen sem lesz szocialista». Ezek a sorok, melyek egy győzedelmes hadjáratról készült jelentést idéznek, a Képviselőcsoport által kiadott CD-Europe Bulletin 1976 júniusában napvilágot látott 6. számában olvashatók.

A Párt és a Képviselőcsoport 1976 és 1979 között egyesítette erejét, hogy 1979 júniusában elérhessék közös céljukat, nevezetesen az első európai parlamenti választásokat. Az európai föderalista zászlót felvonták, ahogy azt a kongresszus 1978. március 8-i ülésén elfogadott politikai programban is megfogalmazták: *„Mi, az Európai Néppárt, az Európai Közösségek tagállamaiban működő kereszténydemokrata pártok szövetsége egy európai egységet szeretnénk elérni. Ennek érdekében folytatni akarjuk a korábbi nagy kereszténydemokrata államférjak, Robert Schuman, Alcide de Gasperi és Konrad Adenauer politikai munkásságát, amellyel megteremtették az eddig elért eredmények alapjait. Meg vagyunk győződve arról, hogy őket követve folytathatjuk és gyümölcsözővé tehetjük ezt a történelmi jelentőségű munkát azáltal, hogy létrehozunk az Európai Uniót, amely egy európai szövetség politikai szerve lesz, ahogy azt Robert Schuman már 1950. május 9-én javasolta.”* Wilfried Martens, az új párt feje kristálytisztán megfogalmazta a Néppárt döntésének lényegét: *„Meglátásunk szerint Európa egységesülésének egy európai szövetség létrejöttében kell kicsúcsosodnia, hiszen a szövetségi forma az egyetlen módja, hogy elérjük és garantáljuk az egységet a sokféleségben és a sokféleséget az egységben. Szerintünk a szövetségi struktúra a legmegfelelőbb eszköz arra, hogy a gyakorlatban is megvalósuljon a szubszidiaritás elve, melynek keretében csak azokat a kérdéseket kell magasabb szintű hatóság elé vinni, amelyeket lehetetlen lenne alacsonyabb szinten megoldani. Egy ily módon működő szövetség felelne meg leginkább a monopóliumokat elvető, pluralista elképzeléseinknek. Összefoglalva, a föderalizmus a mi perszonalizmusunk megtestesítője.”*

Közvetlen választás általános választójog alapján: a kereszténydemokraták „nagy reménye”

Az 1979. június 7-i és 10-i dátumra a kereszténydemokraták – teljesen érthető módon – egy új időszak kezdeteként tekintettek, ugyanis a közvetlen választások valóban teljesen átalakították az európai integráció folyamatát, és az 1950-ben bevezetett közösségi elv után újabb forradalmi újítást hoztak a nemzetközi kapcsolatok történetében. Maga az elképzelés igencsak kezdetleges formában már az ESZAK-szerződésben megjelent, melynek 21. cikkelye megfogalmazta a választások elvi lehetőségét. AZ EGK-t létrehozó római szerződés megerősítette az elv jelentőségét, és a Közgyűlést megbízta azzal, hogy *„tegyen javaslatot egy általános választójogon alapuló választásra, melyet minden tagállamban azonos eljárások szerint lehetne lebonyolítani”.*

A francia Népi Köztársasági Mozgalom egyik tagja, a lelkes és már-már látnoki képességekkel rendelkező Pierre-Henri Teitgen, aki korábban a fran-

cia ellenállás tagja volt, majd professzorként a párizsi egyetemisták több generációjának tanított európai jogot, az ESZAK Közgyűlésének 1954. december 2-i plenáris ülésén rávilágított egy igen fontos kérdésre. Egy napon az ESZAK-szerződés 21. cikkelye életbe fog lépni, ezért – ahogy Teitgen megfogalmazta – *„sokkal egyszerűbben meg lehetne indokolni, hogy a közgyűlést miért általános választójog alapján kell megválasztani, ha a működése a jövőben nem lenne korlátozva kizárólag a szénnel és acéllal kapcsolatos ügyekre.”*

A közben eltelt időben a javasolt Európai Védelmi Közösség körül kialakult válságot az integrációs folyamat Messinában történt újraindítása és a római szerződések elfogadása követte. A lehetőséget egyre több kereszténydemokrata politikus igyekezett mihamarabb kiaknázni. Az EGK-szerződés 138. cikkelyére támaszkodva az Európai Parlament megbízta a Politikai Ügyek Bizottságát egy javaslat elkészítésével. Ezt a javaslatot „az Európai Parlament általános, közvetlen választójog alapján való megválasztásának bevezetésére vonatkozó” tervezet formájában 1960. május 17-én fogadta el a Közgyűlés. A tervezet egy teljesen egyforma választási rendszer kialakítását körvonalazta, illetve kezdeményezte, hogy a parlamenti képviselők száma emelkedjen 426 főre, és a parlamenti választások lebonyolítására minden tagállamban ugyanazon a napon kerüljön sor. A történelmi jelentőségű tervet a kereszténydemokraták részéről Emilio Battista írta alá, a belga szocialista képviselővel, Fernand Dehousse-szal és a római szerződés tárgyalásain is részt vevő francia liberális képviselővel, Maurice Faure-ral együtt.

Ezután hosszú bolyongás következett a vadonban, ami azzal kezdődött, hogy a franciák megvétózták a javaslatot a Tanácsban – az egyetlen olyan szervben, amelynek jogában állt a parlamenti javaslatokat törvényerőre emelni. Amint azt már Pierre-Henri Teitgen is pontosan előre látta, a dolog bökkenője a hatalom kérdése volt. A francia gaulle-ista kormány szerint a Közgyűlést semmilyen körülmények között nem kellene új jogkörökkel felruházni, ezért úgy vélte, a választások teljesen értelmetlenek lennének. A kereszténydemokraták épp ellenkezőleg vélekedtek a kérdésről: véleményük szerint az európai integráció folyamatának egyre szélesebb körűvé és demokratikusabbá kellene válnia. A közvetlen választások törvényessé tennék a folyamat továbbfejlődését. Ez volt a hatvanas és hetvenes évek vezérmotívuma. Franciaország és a vele egyet értő irányzatok képviselői végül 1974 decemberében adták áldásukat a javaslat bevezetésére. Tizenöt év kitartó és türelmes munkája árán sikerült megtörni a nemzeti ellenállást. Amikor 1975. január 14-én a Parlament elfogadta a közvetlen választásokról szóló új beszámolót, Alfred Bertrand, aki rengeteget tett az ügyért, érzelmektől túlfűtötten értékelte a sikerhez vezető hosszú utat: *„Ez olyan történelmi jelentőségű döntés, hogy nekünk, kereszténydemokratáknak óhatatlanul eszünkbe jut, hogy az európai integráció és fejlődés folyamán mi mindvégig azon dolgoztunk, hogy Európa emberi entitássá váljon, ami egészen idáig nem valósult meg. Ez mostantól az Európai*

Parlament képviselőinek általános választójog alapján, közvetlenül történő megválasztásának köszönhetően lehetségessé válhat, és ezzel az állampolgárainknak lehetővé tesszük, hogy beleszóljanak Európa jövőjének alakulásába.”

A közelgő választások nagy reményt keltettek a kereszténydemokrata családba tartozó pártok körében. Az európai integráció folyamatát veszélyeztetette a másodlagos jelentőségű nemzeti érdekek miatti civakodás, és az ügy ezzel az egyes nemzetek hivatalainak kezébe került, melyek közül több is minden erejét latba vetette, hogy akadályokat gördítsen a Bizottság javaslatainak útjába. A Bizottságnak erős politikai szövetségesre volt szüksége. Erre a szerepre a Parlament akkor lett volna alkalmas, ha új jogkörökkel ruházzák fel, és a Tanácshoz és a tagállamokhoz képest megerősítik törvényhozó hatalmát.

Az Európai Közösségek demokratizálása lett a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport elsődleges célja, hiszen erre mindenképpen szükség volt ahhoz, hogy az integrációs folyamat új esélyt kaphasson, amit a Képviselőcsoport mindenképpen támogatott.

Koblenz CDU-s képviselője, Egon Klepsch vált az elkövetkező két évtizedben a Képviselőcsoport kulcsfigurájává, aki 1973 óta volt az Európai Parlament tagja. Tisztában volt azzal, hogy az elsődlegesen politikai kérdésnek tekintett közvetlen választások, illetve a Parlament hatalmának növelése fog a viták kereszttüzébe kerülni. Az 1975. január 14-i ülésen ő is felszólalt, és a következőket mondta: *„Valójában a tervzet egyik célja az Európai Közösség legitimitásának kiterjesztése, hogy ezzel megkönnyítsük az Európai Unió felé vezető további utat. [...] Számunkra, kereszténydemokraták számára a legfontosabb dolog az, hogy továbbfejlesszük Európa demokratikus struktúráját, és gondoskodjunk arról, hogy az európai politikai unió nem távoli álom, hanem reális, elérhető cél, amelyet képesek leszünk megvalósítani egy olyan Parlamentben, amely közvetlen kapcsolatban áll a kontinens népeivel.”*

A vita azonban tovább folyt. A Parlament továbbra is igyekezett nyomást gyakorolni a Tanácsra. A választások részleteinek kidolgozásához kormányközi megegyezésre volt szükség.

Minél előbb rögzíteni kellett a választások időpontját. Az erről szóló rendeletet végül 1976. szeptember 20-án fogadták el. Ebben fektették le, hogy az Európai Parlament jogalkotási ciklusai öt év hosszúságúak lesznek, hogy lehetséges lesz egyszerre betölteni országgyűlési és európai parlamenti képviselői posztot, hogy a Parlament 410 képviselőből áll majd, és hogy az első választásokat a tagállamok nemzeti választási törvényei szerint fogják lebonyolítani.

Így végül a Tanács egyelőre függőben hagyta az egyforma választási eljárás bevezetésének kérdését, amely az elkövetkező években az újonnan megválasztott képviselők egyik vesszőparipájává vált. Végül a Tanács döntést hozott arról is, hogy a választásokat 1978 májusában vagy júniusában kell megtartani.

1979. június 10.: A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport és az Európai Néppárt D-napja

A választásokat azonban sajnos mégsem tartották meg 1978-ban. Az Egyesült Királyság kérvényezte, hogy a választásokat halasszák el egy évvel, hogy legyen ideje megszervezni a földrajzi alapon létrehozandó választókerületeket, ugyanis a kormány szerette volna megtartani azt a szokást, hogy a parlamenti helyeket a választókerületekben kapott szavazatok alapján töltik be a képviselők. Így a választásokat áttolták 1979. június 7-ére és 10-ére, és az így nyert időt a kereszténydemokraták arra használták fel, hogy továbbfejlesszék a kampányhoz rendelkezésükre álló erőforrásokat.

Eljött Egon Klepsch ideje. Az egykor a csehszlovákiai Szudéta-vidékről menekültként érkezett Klepsch családjának egy része még ekkor is a vasfüggöny túloldalán élt. Európai eszményképét Konrad Adenauer munkásságából merítette, politikai példaképének pedig Heinrich von Brentanót tartotta. Klepsch 1951 óta volt a CDU tagja, első igazi politikai szárnypróbálgatásainak terepe pedig a *Junge Union* volt, amelynek 1963 és 1969 között elnöki tisztét is betöltötte. 1965-ben választották meg a Bundestag képviselőjévé. 1973-ban – a német delegáció legfiatalabb tagjaként – csatlakozott az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportjához. 1977. május 5-én Alfred Bertrand javaslatára a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport elnökévé választották. A német delegáció nagy többségének támogatását maga mögött tudva kialakította a Képviselőcsoport olasz delegációjával való szövetség stratégiáját.

Pár héttel azelőtt, hogy megválasztották a Képviselőcsoport elnökének, Klepsch kénytelen volt megbirkózni egy komoly politikai kihívással. Tisztában volt azzal, hogy a szocialisták, a liberálisok és a gaulle-isták ekkor már néhány éve hallgatólagos megállapodás alapján mindig egymás között váltogatják az Európai Parlament elnöki tisztségét. A három frakció megállapodása szerint a szocialista elnököt egy liberális követi, majd ismét szocialista elnököt választanak, akit egy gaulle-ista elnök vált le... Erről még 1971 márciusában született megegyezés. Emiatt 1973 februárjában a Konzervatív Képviselőcsoportnak és a Kereszténydemokrata Képviselőcsoportnak nem sikerült elérnie közös jelöltjük, Willem J. Schuijt elnökké választását, aki a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport holland delegációjának egyik tagja, továbbá az Európai Parlament alelnöke volt. A megegyezés kizárta a kereszténydemokratákat az elnöki székéből, ezért Klepsch kísérletet tett a meghíúsítására úgy, hogy megállapodást szorgalmazott a brit konzervatívokkal. Gyorsan kellett cselekednie. A német szocialista, Walter Behrendt 1971 és 1973 közötti elnökségét 1973 és 1975 között a holland liberális, Cornelis Berkhouwer időszaka követte, majd az 1975 és 1977 közötti periódusra a francia szocialistát, Georges Spénale-t választották elnökké. Ezután a gaulle-istákon volt a sor, hogy elnökjelöltet állítsanak, és ők meg is nevezték Michael B. Yeats ír képviselőt. Klepsch ekkor

a Képviselőcsoport főtitkári pozícióját ellátó Giampaolo Bettamio és a Képviselőcsoport elnöki székét betöltő Alfred Bertrand segítségével megegyezett az olasz delegációval, hogy a konzervatívok és liberálisok támogatásával a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport nevében egy fajsúlyos politikust nevezzenek meg közös jelöltnek. Ő Emilio Colombo volt.^a

Ennek fejében az EPP-frakció kötelezte magát, hogy az 1979-es közvetlen parlamenti választásokat követően támogatni fogja a Liberális Képviselőcsoport elnökjelöltjét.

A plenáris szavazást 1977. március 8-án tartották. Első körben Emilio Colombo 81, Georges Spénale 74 és Michael B. Yeats 19 szavazatot kapott. A második szavazás hasonló eredményt hozott. Miután az ülést felfüggesztették, a Szocialista Képviselőcsoport bejelentette, hogy Spénale visszalép Yeats javára. A harmadik szavazás a kereszténydemokrata stratégia hatékonyságát bizonyította, ugyanis Colombót 85 szavazattal elnökké választották, míg Michael B. Yeats 77 szavazatot kapott.¹⁸⁵

Emilio Colombót tehát kinevezték az Európai Parlament elnökévé. Ezt a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport és leendő elnöke, Egon Klepsch újabb taktikai sikerként könyvelhette el.

Emilio Colombo az olasz kereszténydemokrácia egyik nagyágyúja volt. 1920-ban született, 1946-ban az Alkotmányozó Gyűlés tagjává választották, majd az Olasz Köztársaság megszületésekor, 1948-ban a Képviselőház tagja lett. Több miniszteri székben is megfordult, többek között egy ideig ő volt a külügyi tárca felelőse. 1970-ben az Olasz Minisztertanács elnöke lett, így 1972-ig miniszterelnökként tevékenykedett. Az Európai Parlamentbe való 1976-os megérkezését követően rendíthetetlen európaisága és figyelemre méltó diplomáciai képességei révén olyan elismertségre tett szert, melynek köszönhetően hamarosan elnökké választották. 1978-ban újraválasztották, majd 1979-ben ismét megválasztották – immár harmadik elnöki ciklusára, amivel megtört a politikai frakciók által addig tartott hagyomány, miszerint az egyes elnökök nem maradtak hivatalban két évnél tovább.

Az intézmény elnökeként Colombóra hárult a feladat, hogy biztosítsa a lehető legzökkenőmentesebb politikai és adminisztratív átmenetet egy kinevezett képviselőkből álló Parlamentből egy választópolgárok által választott szerv felé. Colombo elnöki időszaka 1979 júliusában ért véget a Liberális Képviselőcsoport jelöltjeként induló Simone Veil elnökké választásával.

Megfigyelhető tehát, hogy a néppárti frakció igen nagy becsben tartotta a Parlament többi közép- és jobboldali politikai frakciójához fűződő elkötelezett kapcsolatát. A korábbi megállapodás értelmében a liberálisok 1982-ben ismét a néppárti frakció elnökjelöltjére szavaztak. Emilio Colom-

a 2004. március 15-én Koblenzben készült interjú Egon Klepschsel.

bo 1989-ben tért vissza az Európai Parlamentbe megválasztott képviselőként, és parlamenti munkáját 1992-ig folytatta. 1986-ban a Képviselőcsoport Schuman-díjjal tüntette ki. Néhány évvel később, amikor 88 éves korában az Olasz Köztársaság örökös szenátorává választották, az európai eszme élharcosának számító Colombo hatalmas meglepéssel és örömmel vehetett részt az Európai Parlament fennállásának 50. évfordulójára szervezett ünnepségen. Az eseményt Hans-Gert Pöttering ötlete nyomán 2008. március 12-én rendezték meg Strasbourgban.

Egon Klepsch sel a Képviselőcsoport elnöki székében, Emilio Colombóval az Európai Parlament elnöki posztján és Leo Tindemanssal az Európai Néppárt vezetőjeként a kereszténydemokraták felkészültek 1979. június 10-ének emlékezetes napjára.

A Képviselőcsoportnak – méretével arányosan – ekkor már anyagi források álltak rendelkezésére az Európai Parlament költségvetéséből, ezért segítséget tudott nyújtani a szárnyát bontogató Európai Néppártnak. 40 millió belga frankot – ami kb. egymillió eurónak felel meg – adott a Néppártnak, amely az összegből a választási anyagok kiadását finanszírozta, és ezen belül is kiemelt figyelmet szentelt a kongresszus által 1979. február 22–23-án elfogadott választási platformot propagáló kiadványokra.

Ilyen távlatok még sosem nyíltak meg a kontinens történetében: kilenc demokratikus ország választópolgárai jelentek meg ugyanabban az időpontban az urnáknál, hogy megválasszák egy és ugyanazon közös parlamentjük képviselőit.

A későbbi fejlemények tükrében láthatjuk, milyen nagylelkűen osztogatta a történelem a jelentőségteljes eseményeket, melyek mindegyike ugyanabba az irányba tartott. Az 1979-es esztendő például nem csupán az európai választásokról vált nevezetessé. Február 5-én megkezdődtek a tárgyalások Spanyolország és Portugália csatlakozásának kérdéséről. Az egyeztetések hosszú időbe teltek, és a két ország végül csak 1986-ban vált az Európai Közösségek teljes jogú tagjává. Görögország május 28-án írta alá csatlakozási szerződését, ami az első lépés volt ahhoz, hogy 1981. január 1-jén hivatalosan is a tizedik tagállammá válhasson. Dél-Európa demokratizálódását követően tehát megindult a Közösség bővítése a földközi-tengeri régió felé, így az 1973-as északi bővülés után a súlypont ismét délebbre kezdett tolni.

Két másik nevezetes dátumot érdemes még megemlítenünk. Az egyik 1979. március 13-a, amikor létrejött az Európai Monetáris Rendszer (EMS), amely nélkül a közös valutát, az eurót nem vezethették volna be húsz évvel később, 1999. január 1-jén. Az EMS megalakítását csupán néhány héttel követte a másik fontos dátum, 1979. május 3-a, amikor Margaret Thatchert választották meg az Egyesült Királyság miniszterelnökévé. Hamarosan egyértelművé vált a kereszténydemokraták számára, hogy az európai integráció útján Thatcherrel nem lesz zökkenőmentes az együttműködés, ugyanis az új

miniszterelnök nem hitt abban, hogy a föderáció lenne az európai közeledés végső politikai célja. Az 1980-as évek folyamán ezt többször is kinyilvánította – nem mindig a legtapintatosabb formában. Emellett szilárdan tartotta magát elképzeléseihez a Moszkvával való kapcsolattartásban, és Ronald Reagan lojális szövetségese volt a NATO és a Szovjetunió közötti erőfitogtatás idején, főleg az Euromissile rakéták telepítésének kérdésében.

Végül, de nem utolsósorban ez volt az az év, amikor két jelentős személyiség sorsa összefonódott anélkül, hogy valaha is személyesen találkoztak volna. Karol Józef Wojtyła bíborost 1978. október 16-án pápává választották, és ezután felvette a II. János Pál nevet. 1979. március 16-án Jean Monnet 91 éves korában elhunyt Párizstól körülbelül harminc kilométerre található houjarray-i otthonában. Ugyanebben a házban egyezettette egykor Jean Monnet és Robert Schuman azt a javaslatot, amelyet végül 1950. május 9-én fogadtak el a Schuman-terv formájában. Az Európai Parlament nevében Emilio Colombo azonnal egy igencsak szimbolikus jelentőségűnek tekinthető javaslattal rukkolt elő, aminek nyomán az Európai Parlament megvásárolta ezt az ingatlant, és a ház azóta is az alapító atyák egyikének emlékházaként, múzeumként funkcionál.

Eközben Rómában beiktatták egyházi méltóságába II. János Pál pápát, aki – aktív cselekedeteinek segítségével – elősegítette a kontinens sorsának megváltoztatását, amikor tíz évvel később a hitelüket vesztett és egyre gyengülő közép- és kelet-európai kommunista rezsimek egymás után morzsolódtak fel. Akkor azonban ezek a változások még szinte elképzelhetetlenek voltak. A Képviselőcsoport és az Európai Néppárt egyetlen dologra fókuszált: a Közösség kilenc tagállamában leadott szavazatokra, és a szavazás eredményére, amelyet 1979. június 10-én késő este hoztak nyilvánosságra.

Második rész
AZ ÉPÍTŐK: 1979–1994

XIV. fejezet

AZ ÚJONNAN MEGVÁLASZTOTT KÉPVISELŐCSOPORT ÖSSZETÉTELE (1979. JÚLIUS)

Hihetetlen, de valahogy mégis nyugtalanító volt a siker. Hogy miért? A Kereszténydemokrata EPP Képviselőcsoport (CD-EPP-frakció) 32,8 millió voksot kapott, vagyis az Európai Közösségben leadott összes szavazat 29,6%-át szerezte meg. Azonban ezzel – a maga 108 képviselőjével – a második helyre szorult a Parlamentben, míg a Szocialista Képviselőcsoport, melyre kevesebb ember szavazott (29,5 millióan, tehát az összes szavazat 26,9%-át tudhatta magáénak), 112 parlamenti taggal büszkélkedhetett. Ennek oka nagyon egyszerű volt: a brit európai parlamenti képviselőket minden választókörzetben egyfordulós szavazással, többségi alapon választották meg, ami nagyon szélsőséggé tette a szavazási trendeket. Aki a választókörzetben a legtöbb szavazatot kapta, automatikusan elnyerte a képviselői helyet. Mivel a Konzervatív Párt a legtöbb körzetben hajszálnyival megelőzte a Munkáspártot, az ország 81 képviselői helyéből 64-et megszerzett. A Konzervatív Párt azonban nem kívánt csatlakozni az EPP-frakcióhoz, míg a 17 munkáspárti képviselő a Szocialista Képviselőcsoportot erősítette, így ezzel az utóbbi került első helyre.

Mindenesetre a CD-EPP-frakció elégedett volt a választások eredményével. A Képviselőcsoport két vezető személyisége is kiemelkedően magas számú szavazatot szerzett saját országában. Belgiumban 983 000 szavazatot adtak le Leo Tindemansra, míg Olaszországban Emilio Colombo 860 000 szavazatot kapott – ezt akár a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport melletti népszavazásként is felfoghatjuk.

A CDU-CSU Nyugat-Németországban elnyerte a szavazatok 49,2%-át, míg a DCI az olasz voksok 36,5%-át, a CDA pedig a holland szavazatok 35,6%-át kapta meg. Luxemburgban a CSV 36%-ot szerzett, Írországban a Fine Gael pedig 33%-on végzett. A franciaországi helyzet kicsit komplikáltabb volt. A Simone Veil-féle „Union pour la France en Europe” lista szereplői – a DCS kereszténydemokratái és az UDF liberálisai – kiváló eredményt (27,5%-ot) értek el, és ezzel messze megelőzték a másik nagyobb csoportosulást, vagyis a Jacques Chirac-féle „La défense des intérêts de la France en Europe” listát. Ez az RPR euroszkeptikus hozzáállása számára komoly vereség volt, hiszen a párt csupán 15 európai parlamenti képviselői helyet szerzett. Az Európai Progresszív Demokraták Képviselőcsoportja így csupán az ösz-

szes képviselői hely 5%-át birtokolta, ami a választások előtti 8%-hoz képest visszaesést jelentett. A Simone Veil-féle lista által szerzett helyeken a CD-EPP-frakció (9 fő) és a Liberális Képviselőcsoport (17 fő) osztozott.

A németországi eredmények alaposan meglepték a Helmut Schmidt által vezetett SPD-FDP pártokból álló koalíciós kormányt, amely ugyanis nem számított arra, hogy a kereszténydemokraták ilyen jól fognak szerepelni (a CDU-CSU 42 képviselői helyet szerzett, míg az SPD 35-öt, az FDP pedig 4-et). Németország fontos döntést hozott, amely a későbbi parlamenti ciklusokban hozzájárult ahhoz, hogy a német képviselők jelentős befolyásra tettek szert az Európai Parlamentben: a német parlament 1980-tól megtiltotta, hogy valaki egyszerre lehessen a német parlament és az Európai Parlament képviselője is. Ez alól csupán két politikus (az SPD-t képviselő Willy Brandt és a CDU-t képviselő Hans Katzer) esetében tettek kivételt.

A választási részvétel kiemelkedően magas volt (a Hatok országaiban összesítve 70%-os, ám az Egyesült Királyságban csupán 30%-os), ami egyértelműen bizonyította a lakosság lelkesedését az európai integráció és a közvetlen választásokat lehetővé tevő új demokratikus struktúra iránt. Leo Tindemans, az Európai Néppárt elnöke a következőképpen reagált erre a – választópolgárok irányából érkező – pozitív jelzésre: *„A mi felelőségünk, hogy ezt a Parlamentet valóssá és hitelessé tegyük, és beváltsuk a minket megválasztó polgárok reményeit. Nem lehet büntetlenül megtenni, hogy kikérjük 180 millió ember véleményét, akik hamarosan rádöbbennek, hogy egy erőtlen, hatalmának erősítésére alkalmatlan parlamentet választottak meg – olyan parlamentet, amely nem is próbálja követni a választópolgárok által kijelölt utat.”*¹⁸⁶

A Képviselőcsoport első ülése, melyet július 29-én, hétfő délután fél ötkor tartottak Luxembourgban, igen nagy hatásúnak bizonyult. Az ülés elnöke a Képviselőcsoport legidősebb tagja, az olasz DC egyik alapítója, Alcide de Gasperi egykori kollégája, Guido Gonella volt. A háború alatt ő alapította meg az *Il Popolót*, amely később a kereszténydemokraták legfontosabb újságjává vált. Több cikluson keresztül is miniszterként tevékenykedett, majd az 1978-as olasz elnökválasztáson ő volt az egyik jelölt.

Az elnök kihangsúlyozta az újonnan választott Képviselőcsoport első ülésének történelmi jelentőségét. Emellett bejelentette, hogy lehetőség van az addigi elnök, Egon Klepsch újraválasztására. A kérdést szavazásra bocsátotta, és Klepschet gyakorlatilag egyhangúlag újraválasztották: a 99 szavazatból 96 igent kapott, három képviselő pedig érvénytelen szavazatot adott le. Két korábbi alelnököt is újraválasztottak: a holland delegáció által jelölt Willem Vergeer és az olasz delegáció által jelölt Maria Luisa Cassanmagnago Cerretti is 85-85 szavazatot kapott a 91-ből, 4-4 érvénytelen szavazat mellett. A Képviselőcsoport fejlődésének ebben az új szakaszában a folytonosság és a tapasztalt, idősebb tagok szakértelme mellett döntött. Ugyanakkor egy fontos elhatározást is hozott, ami az új szakasz szimbolikus lépésének bizonyult: július

17-én nevet változtatott. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport (Az Európai Néppárt Képviselőcsoportja) innentől fogva Az Európai Néppárt Képviselőcsoportja (Kereszténydemokrata Képviselőcsoport) elnevezést használta, ami újabb lépés volt a jobbközép párttömörülés szekularizációja felé.

Már a legelső ülésen elkezdődött az egymás mellett helyet foglaló tagok megismerkedése. A Képviselőcsoport tárgyalótermében a képviselők ábécé-rendben ültek le, így az egyes nemzetiségek képviselői összekeveredtek.

A lenyűgöző német delegáció

A 42 fős német delegáció volt a leglenyűgözőbb, melynek tagjai között az európai történelem több híres szereplője is helyet kapott. Habsburg Ottó, aki a CSU bajorországi listájáról került be a Parlamentbe, IV. Károly osztrák–magyar uralkodó és Zita Bourbon–pármái hercegnő fia volt. 1916-ban Habsburg Ottót az Osztrák–Magyar Monarchia koronahercegévé választották. A Monarchia széthullása után, 1918-ban a családot száműzték. Ottó először Svájcban, majd Madeirán, Spanyolországban és Belgiumban élt, egészen 1939-ig. Ausztriába 1966-ig nem térhetett vissza. A Képviselőcsoport egyes tagjai – többek között a szintén illusztris nemesi családból származó francia képviselő, Olivier d’Ormesson – „Öméltósága”-ként szólították meg Habsburg Ottót, aki azonban mindenekelőtt, igazi európaiként, a demokrácia és Nagy-Európa lelkes támogatója volt. Két anyanyelve, a német és a magyar mellett tökéletesen beszélt olaszul, spanyolul, angolul, portugálul és franciául. A Képviselőcsoport egyik tagja mesélte el azt az anekdotát, amely szerint Habsburg Ottót egyszer megkérdezték, vajon ki fogja megnyerni a legközelebbi osztrák–magyar labdarúgó-mérkőzést, amire így felelt: „És ki ellen játszanak?” A Képviselőcsoport egyik legeredetibb figurájának számító Habsburg Ottó jó humorérzékét számos nyelven át tudta adni, mindent megtett az emberi jogok védelmében, és a kommunizmus rendíthetetlen ellenfele volt. Továbbá a Páneurópai Mozgalom elnökeként is tevékenykedett, és e tisztsége révén pontos ismeretekkel rendelkezett a kelet-európai politika alakulásáról. Húsz éven át, 1999-ig volt az Európai Parlament képviselője, majd – eddig egyedüliként – megkapta a Tiszteletbeli Képviselő címet. A Politikai Ügyek Bizottságának koordinátorként jogköre jóval túlmutatott az Európai Néppárton, és tulajdonképpen a Parlament egész jobbközép többségére kiterjedt. Amikor 95. születésnapja előtt néhány nappal, 2007. november 13-án látogatást tett Strasbourgban a Képviselőcsoportnál, az összes jelen lévő tag egyöntetű örömmel fogadta.

A német delegációnak akadtak más figyelemre méltó tagjai is. Közéjük tartozott például Kai-Uwe von Hassel, aki korábban Schleswig-Holstein tartományi elnöke, honvédelmi miniszter és a Bundestag elnöke is volt. Az EUCD elnökeként Von Hassel a dél-európai kereszténydemokrata pártok munkáját segítette. Épp emiatt tiltotta ki őt Málta területéről az ország akkori szocia-

lista miniszterelnöke, az ingerlékeny természetű és a demokratikus hagyományokra gyakran fittyet hányó Dom Mintoff. Von Hassel több utazást is tett Törökországba, ahol támogatta a parlamentáris demokrácia helyreállítását.

Philipp von Bismarck, a „Vaskancellár” unokaöccse tíz éven át volt a Parlament Gazdasági Ügyek Bizottságának tagja, emellett a Német Gazdasági és Iparkamara képviselője. Bár érződött rajta a porosz arisztokrata mentalitás, mindenkivel a lehető legudvariasabban viselkedett.

A német delegáció legnagyobb gondja az volt, hogy a többiek hozzáértőnek és szorgalmasnak lássák. Bár sok taggal rendelkezett, ez még nem volt elegendő garancia a politikai befolyásra, ám a Képviselőcsoport és a bizottságok munkájában való mindennapos részvétel lehetővé tette a német tagok számára, hogy szakosodjanak, így a megválasztott, majd több alkalommal is újraválasztott parlamenti képviselők figyelemre méltó karriert tudtak befutni a Képviselőcsoportban. A Parlamentbe első ízben 1979-ben beválasztott új generációs német tagok közül négyen is harminc éven át, 2009-ig voltak európai parlamenti képviselők: Hans-Gert Pöttering, Karl von Wogau, Ingo Friedrich és Elmar Brok (utóbbit 1980-ban választották képviselővé). Két másik német képviselő, Ursula Schleicher és Hans August Lücker huszonöt éven át tevékenykedett az Európai Parlamentben, míg öten – Siegbert Alber, Habsburg Ottó, Marlene Lenz, Kurt Malangré és Günter Rinsche – húsz évig voltak a parlament német delegációjának tagjai. Ennek a hosszú szolgálati időnek, illetve a tagok személyes elkötelezettségének köszönhetően többen is vezető szerepet játszottak a Parlament történetében. Egon Klepsch tizenkét éven át szolgált a Képviselőcsoport elnökeként, majd ezt követően a Parlament elnökévé választották. Hans-Gert Pöttering karrierjének fokozatos felfelé ívelése is figyelemre méltó volt. Tevékenységét a Regionális Politika Bizottságának tagjaként kezdte, majd a következő parlamenti ciklusok alatt megkapta a Védelmi és Biztonságpolitikai Albizottság elnöki posztját, dolgozott a Képviselőcsoport alelnökeként, majd elnökeként, végül pedig az Európai Parlament elnökévé választották. Ingo Friedrich a Parlament alelnöki posztjáig jutott előre, akárcsak Siegbert Alber és Ursula Schleicher. Karl von Wogau kezdetben a Gazdasági Ügyek Bizottságának aktív tagjaként dolgozott, majd megválasztották e bizottság elnökévé, ezután pedig a Védelmi és Biztonságpolitikai Albizottság elnökeként a védelmi kérdések vizére hajózott át. Elmar Brokot több feladattal is megbízták, mielőtt a Külpolitikai Bizottság elnöke lett, és ebben a minőségben ő képviselte az Európai Parlamentet az új szerződések tárgyalásakor Maastrichtban, Amszterdamban és Nizzában, majd az Alkotmányozó Gyűlésben. Marlene Lenz 20 éven át volt a Képviselőcsoport tagja, továbbá az ő elnöklete alatt működő Női Jogi Bizottság aktív munkatársa. Akárcsak testvére, Carl Otto Lenz, aki korábban az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportjának elnöke, továbbá hosszú időn át a Bundestag tagja volt, politikai és európai elképzeléseit apjától örökölte, aki Konrad Adenauer kormányában államtitkári posztot töltött be.

Aachen polgármestere, Kurt Malangré is négy cikluson keresztül volt parlamenti képviselő, akárcsak Günter Rinsche, aki hosszú ideig a német delegáció vezetőjeként is tevékenykedett. Rinsche korábban a Bundestagnak is tagja volt, továbbá az Adenauer Alapítvány elnökletét is ellátta, így közeli kapcsolatban állt a hozzá hasonlóan elkötelezett európaival, Helmut Kohllal. Erkölcsei tartásának és higgadtságának köszönhetően a többi delegáció is meghallgatta és tiszteletben tartotta véleményét. Végül, de nem utolsósorban, további négy, 1979-ben megválasztott német képviselő játszott kiemelkedő szerepet az elkövetkező évek folyamán. A Képviselőcsoport költségvetési szakértője minden kétséget kizáróan Horst Langes volt, aki vezető szerepet töltött be az egyes munkacsoportokban, továbbá a Költségvetési Bizottságban, melynek 1979-től a szóvivői posztját is betölthette. Langes egyike volt azoknak a parlamenti képviselőknek, akiknek a kemény munka szárnyakat ad. Imádta a Költségvetési Bizottság elhúzódo, néha éjszakáig tartó üléseit, és a kíméletlen iramban egymást követő költségvetési évek során nem volt rest minden egyes módosítást egyesével tüzetesen megvizsgálni. Ez volt az a feladat, amely révén Langes valódi hatalomra tett szert. A többi delegáció mindezzel tökéletesen tisztában volt, ezért gyakran keresték fel, hogy a költségvetési módosítási javaslataikhoz megszerezzék a Néppárt támogatását. Langes azonban kénytelen volt megosztozni ezen a hatalmon egy másik költségvetési stratégiával, a bajor Heinrich Aignerrel, aki 1961 óta volt európai parlamenti képviselő, és a még nem választópolgárok által megválasztott Közgyűlésben a Költségvetési Ellenőrző Albizottság elnöki posztját is betöltötte. Heinrich Aigner volt az, aki elérte, hogy ebből az albizottságból Költségvetési Ellenőrző Bizottság néven egy teljes értékű bizottság válhasson, amelynek elnökévé is megválasztották 1979-ben. Ezt a tisztséget 1988 márciusában bekövetkezett haláláig viselte, amikor ideiglenesen, a parlamenti ciklus végéig Konrad Schön koordinátor vette át a helyét.

Legalább három további nevet kell még megemlítenünk a német delegációból, ám még velük sem lesz teljes az immár közvetlenül választott Európai Parlament első három ciklusában a néppárti frakcióban jelentős szerepet játszó képviselők arcképcsarnoka. Rudolf Luster, a mindig mosolygós, jó kedélyű berlini ügyvéd 1978 és 1994 között képviselte Berlint az Európai Parlamentben. Günter Rinsche előtt ő volt a német delegáció vezetője. Az elkötelezett föderalista Luster a Képviselőcsoport képviselőjeként részt vett az alkotmánytervezet felvázolásában a Parlament Szervezeti Ügyek Bizottságának Hivatalával együttműködve. Kezdeményezésére a Képviselőcsoport többször is látogatást tett Berlinben – ezzel fejezve ki a fal áldozatai iránt érzett szolidaritását. A bajor Reinhold Bocklet 1979 és 1993 között volt a Képviselőcsoport tagja, és elsősorban a mezőgazdasági ügyekkel, továbbá az egységes választási rendszert érintő kérdésekkel foglalkozott. A Képviselőcsoportot is szakértelme miatt kellett elhagynia, ugyanis 1993-ban felajánlották neki a bajor kor-

mány egyik miniszteri tárcáját. Végül, de nem utolsósorban Bernhard Sälzer is a német delegáció befolyásos tagja volt, aki az Energia és Kutatás Bizottság tagjaként kezdte európai munkásságát. Egon Klepsch megbízásából bizalmas küldetések során többször is tárgyalt a kereszténydemokráciával összefüggésbe hozható dél-európai pártokkal. 1992-ben az akkor már Leo Tindemans elnöklete alatt működő Képviselőcsoport alelnökévé választották. Helyét az aktuális választási ciklus végéig Horst Langes vette át, ugyanis Sälzer 1993 decemberében tragikus hirtelenséggel, autóbalesetben elhunyt.

A másik „nagy” delegáció: az olaszok

Az EPP Képviselőcsoport másik nagy delegációja a harminc tagot számláló olasz küldöttség volt, melyben az Európai Parlament korábbi elnöke, az 1979 júliusában a Politikai Ügyek Bizottságának elnökévé választott Emilio Colombo is helyet foglalt. Megválasztása után néhány hónappal Colombónak ismét fontos szerep jutott az olasz és európai politika alakulásában, amikor 1980 márciusában rábízta az olasz külpolitikai tárcát. Német kollégájával, Hans-Dietrich Genscherrel együtt 1981 novemberében javaslatot nyújtott be a Közösségnek. Ez a javaslat később az Egységes Európai Okmány formájában vált valóra, ezzel olyan lökést adva az európai integráció ügyének, amilyenre a római szerződések aláírása óta nem volt példa. Colombo 1989-ben ismét az Európai Parlament képviselője lett.

Az olasz és nemzetközi kereszténydemokrata mozgalom egyik prominens képviselője is csatlakozott a Képviselőcsoporthoz. Mariano Rumor 1946-ban tagja volt az Olasz Alkotmányozó Nemzetgyűlésnek, öt alkalommal nevezték ki olasz miniszterelnöknek, továbbá a Kereszténydemokrata Világszövetség elnökeként is tevékenykedett. Rumor, akinek jóindulatát, diplomatikus viselkedését és bőbeszédűségét egy olasz bíboroséhoz lehetne hasonlítani, átvette a Politikai Ügyek Bizottságának elnöki tisztét Emilio Colombótól. A tárgyalás és kompromisszumkötés mestere volt, amit az olasz kereszténydemokraták egy parlament működésében – és különösen az eltérő nemzeti-ségű és politikai beállítottságú képviselőkből álló Európai Parlamentben – a lehető legnemesebb tulajdonságnak tekintettek.

A korábbi európai parlamenti képviselők közül többen a választásokat követően is megtartották mandátumukat. A többször is miniszternek kinevezett Dario Antoniozzi, aki már 1972 és 1976 között is képviselő volt, egészen 1989-ig maradt a Képviselőcsoport tagja. A kitűnő szónok az Európai Néppárt kiválósága és egyben alelnöke volt, emellett az olasz delegáció aktív tagjaként és szóvivőjeként tevékenykedett. Fia, Alfredo Antoniozzi átvette tőle a stafétát, amikor a Forza Italia listájáról 2004-ben bekerült az EPP Képviselőcsoportba. 1979-ben a korábban szintén miniszteri széket betöltő Mario Pedinit, akit a korábbi parlamentben a tudományos és kulturális ügyek egyik legkiválóbb

szakértőjeként tiszteltek, az Ifjúsági, Oktatási, Képzési és Sportügyek Bizottságának elnökévé választották. 1984-ben, 15 év szolgálat után búcsúzott el az Európai Parlamenttől. Giosuè Ligios 1972 óta volt a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport mezőgazdasági szakértője, majd 1979-ben a szívéhez legközelebb álló bizottság elnökévé választották. Ugyanennek a bizottságnak két másik olasz tagja, Alfredo Diana és Roberto Costanzo mindent megtettek, hogy méltón képviseljék a vidéki szavazók és az élelmiszer-feldolgozó ipar érdekeit. Delegációjuk tagjai mindkettejük véleményét gyakran kikérték, és tanácsaikat figyelembe vették. A küldöttség német anyanyelvű tagja, Joachim Dalsass 1984-ig volt Dél-Tirol képviselője.

Giovanni Bersani volt az egyik legismertebb és leghűségesebb tag a Kereszténydemokrata Képviselőcsoportban, melyet 29 éven át, 1960-tól egészen 1989-ig erősített. Kezdetben elsősorban szociális ügyekkel foglalkozott, hiszen az Olasz Keresztény Munkások Szövetségének korábbi vezetőjeként ez a téma különösen érdekelte. Emellett vitathatatlanul sok energiát fektetett az Európa és Afrika közötti kapcsolatok erősítésébe. 1977 és 1979 között a loméi konferencia közgyűlésének társelnökeként tevékenykedett, emellett a Fejlesztési Bizottság alelnöke volt. Több alkalommal is ellátogatott Afrikába, ahol hosszan tartó, személyes kapcsolatokat alakított ki olyan afrikaiakkal, akik – akár saját életüket is kockára téve, igen kevés sikerrel – azon dolgoztak, hogy országaikban elősegítsék a demokrácia kialakulását. A holland társelnökkel, Willem Vergeerrel együtt egyik kezdeményezője volt az Africa Foundation létrehozásának, melyet a Képviselőcsoport 1981 szeptemberében alapított meg annak érdekében, hogy felkutassák és támogassák azokat a fiatal helyi vezetőket, akik az egyes afrikai országokban elősegíthetnék a kereszténydemokrácia fejlődését.

A Képviselőcsoport alelnökének ismét Maria Luisa Cassanmagnago Cerrettit jelölték, aki még 1976-ban lett Milánó parlamenti képviselője. A lendületes és élénk milánóit szoros kapcsolat fűzte a munkás réteghez. Cerretti 1994-ig volt a Képviselőcsoport szorgalmas tagja, és ez idő alatt több évig a Parlament alelnöki, illetve a Politikai Ügyek Bizottságának elnöki székét is betölthette.

Pietro Adonnino, az elegáns és ékesszóló ügyvéd csupán egy ciklus alatt, 1979 és 1984 között volt a Képviselőcsoport képviselője. A Költségvetési Ügyek Bizottságának tagjává választották, majd hamarosan még fontosabb feladatot kapott, amikor 1984. június 26-án az Európai Tanács Fontainebleau-ban kinevezte a „Népek Európája” Bizottság elnöki székébe. Ebbéli minőségében feladata az volt, hogy konkrét lépéseket dolgozzon ki arra, hogy a Közösség állampolgáraiban miként lehetne még jobban tudatosítani az európai integráció előnyeit és ezek népszerűsítésének jelentőségét. Az Adonnino-jelentést két másik dokumentummal együtt mutatták be, melyek lehetővé tették, hogy 1985. június 28–29-én az Európai Tanács milánói találkozásán Kormányközi Konferencia üljön össze a kérdés megvitatása érdekében.

Végül, de nem utolsósorban meg kell említenünk az 1919-ben, Nápolyban született Paolo Barbit, aki szintén az európai eszme elkötelezett híve volt. A kiváló szónok szenvedélyesen érdeklődött a klasszikus kultúra iránt, és a föderalista-haladó kereszténydemokrata hagyományt követte. Ő volt a Képviselőcsoport egyetlen olasz elnöke – a posztot akkor nyerte el, amikor Egon Klepschet az Európai Parlament elnökévé választották, ezért 1982 januárjában le kellett mondania a Képviselőcsoport elnöki hivataláról. A Képviselőcsoport Paolo Barbi elnöklete alatt zajló ülései igencsak emlékezetesek voltak. A Strasbourgban gyakran igen későn összeülő találkozókön sokszor alakultak ki heves viták. Ilyenkor az elnök erős hangja végigsöpört a termen – mikrofonra sem volt szüksége ahhoz, hogy mindenki rá figyeljen. Az olasz delegáció más tagjai ilyenkor ugyanilyen szenvedélyesen fejezték ki véleményüket. Egyesek elhagyták az üléstermet, mások mutogattak. Aztán mikor másnap reggel ismét találkoztak, már újra a legjobb barátok voltak... Barbi a szövetséges Európa ügyének elkötelezett támogatója volt. 1984-ben távozott a Parlamentből, de ezután is az Európai Néppárt olasz delegációjának aktív támogatója maradt. Szomorúan vette tudomásul saját pártja 1992 utáni hanyatlását, az Európai Néppárt – az ő szóhasználatával élve – „taktikai összetettségét”, a kereszténydemokrata és európai identitás elvesztését és a Konzervatívoknak az Európai Néppárthoz való csatlakozását.^a

A belga, francia, holland, ír és luxemburgi delegációk legerősebb egyéniségei

A Képviselőcsoport további 37 tagját a fennmaradó öt delegáció adta. Ezek közül három nagyjából azonos méretű volt: Hollandia és Belgium egyaránt tíz-tíz taggal rendelkezett, míg Franciaország kilenccel. A Képviselőcsoportban még négy ír és három luxemburgi képviselő foglalt helyet.

A belga és holland európai parlamenti képviselők igen lelkes hozzáállást tanúsítottak, ami csak részben magyarázható azzal, hogy országaik közel estek a parlamenti ülések helyszínéhez. A Benelux államok kereszténydemokrata pártjai az európai integrációs folyamat kezdetétől fogva az európai eszme elkötelezett támogatóiként léptek fel, hiszen így látták biztosítottnak a háborúk elkerülését, melyek során népük és országuk a történelem folyamán már sokat szenvedett. Emellett hittek abban, hogy egy nemzetek feletti Európa gyógyírt jelenthet a nagyobb államok hegemonisztikus törekvései ellen.

Leo Tindemans, aki az általa kapott nagyszámú szavazattal „első volt az egyenlők között”, jelentős szerepet játszott pártja, a flamand CVP listájának

a 2004. február 4-én Brüsszelben készült interjú Paolo Barbival.

sikerében. Tindemans honfitársával, Paul De Keersmaeckerrel együtt 1981 decemberében intett búcsút a Képviselőcsoportnak, amikor a belga kormány külügyminiszterévé nevezték ki – ezzel olyan posztot kapott, amelynek ellátásához kiváló tapasztalattal rendelkezett. 1989-ben visszatért a Képviselőcsoportba, és 1992 januárjától a frakcióelnöki hivatalt is megkapta.

Két másik – sajátos és egyéni stílussal rendelkező – belga tag is kitörölhetetlen nyomot hagyott a Képviselőcsoporton. Az erős akarátú Fernand Herman, a korábbi belga gazdasági miniszter és brüsszeli parlamenti képviselő, briliáns és higgadt szónok, emellett az európai ügy elkötelezett híve volt. Húsz éven át, 1979 és 1999 között volt a Képviselőcsoport tagja, és ez idő alatt mindig kiállt két – egymással szorosan összefüggő – kérdés mellett: teljes mellszélességgel támogatta a gazdasági és monetáris szempontból egységes Európát, illetve a politikai uniót. Ha a Képviselőcsoporton belül bármikor komoly vita bontakozott ki a stratégiai döntésekről, Herman mindig kitartott a független Bizottságon, demokratikus Parlamenten és a döntéseket többségi szavazással meghozó Tanácson alapuló Közösség elképzelése mellett. A Szervezeti Ügyek Bizottsága alapokmányának referenseként felvette a harcot az euroszeptikusokkal, akiknek érzéseibe néha beletaposott, ám elképzeléseit mindig egyértelműen alá tudta támasztani, és nézeteiről igyekezett másokat is meggyőzni.

Honfitársa, a tőle teljesen eltérő személyiségű, megfontolt és módszeres Lambert Croux a flandriai Limburgból származott, és ő volt a Képviselőcsoport politikai és szervezeti munkáját koordináló „A” Munkacsoport elnöke. 1987 és 1989 között a frakcióelnöki posztot is betöltötte, és ebben a tisztségben fejezte be második és egyben utolsó parlamenti ciklusát. Az Egységes Európai Okmány tárgyalásain ő látta el a referensi feladatokat a Képviselőcsoporton belül, és ez idő alatt mindenki számára kiderült, hogy az Európai Parlament hatalmának növelését – megfontolt politikusként – a fokozatosság elve alapján képzeli el.

A hollandok is különösen szorgalmasan dolgoztak. Az igen rátermett Hanja Maij-Weggen 1979 és 1989 között, majd a Ruud Lubbers CDA-s kormányában kapott miniszteri megbízatása miatti kihagyást követően 1994-től 2004-ig összesen négy ciklusban erősítette a Képviselőcsoport sorait. Az eredetileg ápolónői képesítésű Maij-Weggen 35 éves volt, amikor 1979-ben először képviselővé választották. A Környezetvédelmi Bizottság tagjaként hamar népszerű lett Hollandiában, amikor bátran szembe mert szállni a kanadai sarkvidéken zajló bébifőka-vadászatban részt vevő, meglehetősen befolyásos érdekcsoportokkal. A kérdés komoly vitát okozott egész Európában, és végül 1982 márciusában Maij-Weggennek sikerült elfogadtatnia az Európai Parlamenttel egy, a fókából készült termékek Közösséget érintő kereskedelmére vonatkozó határozatot, melynek nyomán a Közösség korlátozta a szőrmeimportot. 1994-es visszatérésekor a Képviselőcsoport alelnökévé és a hol-

land delegáció elnökévé választották, érdeklődése pedig innentől a szociális és intézményi ügyekre is kiterjedt.

Két másik holland tag három cikluson át, 1979 és 1994 között lehetett európai parlamenti képviselő. Bouke Beumer kezdetben a Gazdasági és Monetáris Ügyek Bizottságában tevékenykedett. Munkája iránti elkötelezettségével és visszafogott természetével kivívta kollégái tiszteletét. 1982 és 1984 között az Ifjúsági és Kulturális Ügyek Bizottságának elnöke volt, majd a Képviselőcsoport holland delegációjának vezetőjévé választották. Jean Penders élénken érdeklődött a nemzetközi politika és az európai biztonság kérdése iránt. A Politikai Ügyek Bizottságának tagjaként ő volt a Közel-Kelettel és más területekkel való politikai együttműködés referense. Penders rendkívül aktív és igen jól informált volt, így ő és Habsburg Ottó remekül kiegészítettek egymást mind temperamentumukat, mind politikai nézeteiket illetően, és remekül együtt tudtak dolgozni a Politikai Ügyek Bizottságában. A nem választott Parlament két korábbi tagja 1979-ben ismét képviselői mandátumot szerzett. Harry Notenboom 1971 óta végzett figyelemre méltó munkát a Költségvetési Bizottságban, és ezalatt teljesen kiismerte az Európai Parlament erejét és eljárás módját. Willem Vergeer, a nemzetközi kapcsolatokért felelős alelnök a Képviselőcsoport képviselőjében számos utazást tett Afrikában és más kontinenseken.

Az 1979 és 1994 közötti időszakra megválasztották, majd többször újraválasztották Nicolas Estgen luxemburgi képviselőt, aki gondoskodott országa érdekeinek figyelembevételéről, különös tekintettel a parlamenti ülések helyszínét érintő kérdésre. 1982 és 1984 között Estgen volt az Európai Parlament alelnöke.

A francia delegáció kilenc főből állt, akik az UDF kereszténydemokrata szekciójából érkeztek. A rendkívül művelt, filozófusi végzettséggel rendelkező kiváló szónok, Jean Lecanuet egyszerre volt az UDF és a CDS pártelnöke, így joggal tekinthetjük az európai centralizmus franciaországi képviselőjének az 1960-as évektől. Később az elsők között volt, akik elismerték Valéry Giscard d'Estaing-t e csoportosulás fő szószólójaként. Lecanuet-nek nehezebbre esett aktív szerepet vállalni az Európai Parlamentben, ugyanis ez idő alatt francia szenátorként és Rouen polgármestereként is helyt kellett állnia.

Robert Schuman egykori kollégája, az Európai Néppárt főtitkáráként és 1956 óta Moselle képviselőjeként tevékenykedő Jean Seitlinger a kereszténydemokrácia rendíthetetlen híve volt, akárcsak André Diligent északi szenátor és a CDS főtitkára, illetve Maurice-René Simonnet, a korábbi MRP-s miniszter, aki később a Képviselőcsoport kincstárnoka és alelnöke lett.

Louise Moreau, az EPP Képviselőcsoport kevés női képviselőjének egyike^a a háború alatt csatlakozott az ellenálláshoz, és ejtőernyővel dobták le a német megszállás alatt lévő Franciaország területére. Moreau később a Képviselőcsoport tanulmányi napjainak is otthont adó Mandelieu-la-Napoule polgármester-helyettese lett. A francia delegáció egyik különösen figyelemreméltó tagja volt a történelmi jelentőségű politikus, Pierre Pflimlin, aki 1959 óta töltötte be Strasbourg polgármesteri posztját. Az 1907-ben született Pflimlin vérbeli elzászi volt. Minden energiáját és kiemelkedő tehetségét az európai ügynek és a francia–német megbékélésnek szentelte. Kiemelkedő szónok volt mind német, mind francia nyelven. Európai parlamenti képviselővé választásakor már egy páratlanul sikeres karrier állt mögötte. Volt miniszterelnök, majd a negyedik köztársaság és a De Gaulle-éra alatt miniszter, ám 1962-ben feláldozta francia politikai előmenetelét annak érdekében, hogy méltón képviselhesse európai meggyőződését. A még nem megválasztott Európai Parlament képviselője lett, majd az Európa Tanács elnökévé választották, 1979 és 1984 között pedig az Európai Parlament alelnökeként tevékenykedett.

Pflimlint az egész Képviselőcsoport annyira tisztelte, hogy a német delegáció 1984 júliusában őt javasolta az Európai Parlament elnöki székébe. Megválasztása új fejezetet nyitott a két ország határvidékéről származó férfi karrierjében, és elnöki feladatait egészen 1987 januárjáig maximális tekintéllyel és lelkesedéssel végezte.

A Képviselőcsoportoz tartozó képviselők kényszerűségből rövidre fogott portrégyűjteményének lezárásaképpen meg kell említenünk még Joseph McCartin ír képviselőt, aki 1979-től 2004-ig lelkiismeretesen végezte munkáját a Mezőgazdasági Bizottságban, emellett mindent megtett, hogy elősegítse Észak-Írország békés fejlődését. A Képviselőcsoport leköszönő alelnökeként 2004. július 7-én egy Budapesten tartott ünnepség keretén belül a Képviselőcsoport elnökétől, Hans-Gert Pötteringtől Schuman-érmet vehetett át.

a Az első parlamenti ciklus alatt az EPP Képviselőcsoportban összesen nyolc női képviselő foglalt helyet: a német delegációból Hanna Walz, Marlene Lenz, Renate-Charlotte Rabethge és Ursula Schleicher, az olasz delegációból Maria Luisa Cassanmagnago Cerretti és Paola Gaiotti De Biase, a francia delegációból Louise Moreau és a holland delegációból Hanja Maij-Weggen.

XV. fejezet

A KÉPVISELŐCSOPORT POLITIKÁJA ÉS FELÉPÍTÉSE AZ ELSŐ PARLAMENTI CIKLUSBAN (1979–1984)

A még nem közvetlen szavazással választott Képviselőcsoportnak az 1979-es Képviselőcsoporttá való átalakulását Egon Klepsch vezényelte le. A 107 képviselő közül csupán 27-en voltak már korábban is a Közgyűlés tagjai. Új elrendezés és új munkamódszerek kialakítására volt szükség, hogy figyelembe lehessen venni a Parlament új feladatait és munkarendjét. Először is biztosítani kellett, hogy a Képviselőcsoport minden egyes képviselője rendelkezzen egy teljes és egy helyettesítő tagsággal a parlament tizenöt bizottságának valamelyikében. Négy bizottságnak is néppárti elnöke volt: a Politikai Ügyeket Mariano Rumor, az Energiaügyet Hanna Walz, a Szociális Ügyeket a holland Frans van der Gun és a Költségvetési Ügyeket Heinrich Aigner irányította. A Képviselőcsoport emellett alelnökökkel is büszkélkedhetett különböző bizottságokban, továbbá számos tagot delegálhatott a Közösségen kívüli országokkal való kapcsolattartásért felelős parlamentközi küldöttségekbe.

Egon Klepsch megtartotta a munkacsoportok korábbi rendszerét: az „A” a politikai, a „B” a gazdasági, a „C” pedig a költségvetési ügyekért volt felelős. Mindegyik munkacsoport a különböző bizottságok képviselőiből tevődött össze, akiknek az volt a feladatuk, hogy előkészítsék az egyes beszámolóknak plenáris vitáit, előterjesszék az esetleges módosításokat és összeállítsák a felszólalók listáját. Az „A” munkacsoport elnöke Maria Luisa Cassanmagnago Cerretti volt, a „B” munkacsoporté maga Egon Klepsch, míg a „C” munkacsoporté Willem Vergeer. Mindhármukat segítette egy-egy koordinátor. A koordinátori szerepet – a munkacsoportok sorrendjében – a következő tagok töltötték be: Giosuè Ligios, Siegbert Alber és Sjouke Jonker.

Giampaolo Bettamio megbízást kap a Titkárság kiépítésére és szupranacionális jellegének fenntartására

A legfontosabb feladat a Titkárság kiépítése volt. A Parlament költségvetése az 1980-as és 1981-es pénzügyi évre a politikai frakciók személyzetének jelentős növelését irányozta elő, amit az európai parlamenti képviselők számának a választásokat követő megduplázódása tett szükségessé. Éppen ezért 1979 decemberében, majd 1980 februárjában ismételten döntés született ar-

ról, hogy meg kell alkotni a személyzetre vonatkozó előírásokat, és rögzíteni kell a Titkárság működésének szabályait. A Titkárság több részlegből állt: a központi titkárságból, továbbá a parlamenti munkával, a sajtóval és a dokumentációval foglalkozó osztályokból.

Mindezek megszervezésével Giampaolo Bettamiót bízták meg. Egon Klepsch maga is kitüntetett figyelemmel kísérte a személyzeti ügyeket, ám az elnöki döntések megvalósításával kapcsolatban teljes mértékben a negyvenéves főtitkárra hagyatkozott. Bettamio a szülővárosában, Bolognában folytatott egyetemi tanulmányai végeztével, 1973-ban csatlakozott a Képviselőcsoport-hoz. Azzal a céllal érkezett Brüsszelbe, hogy az olasz kereskedelmi- és iparkamarák érdekeit képviselje. Szoros szálak fűzték a DCI-hez, és Alfred Bertrand, illetve Hans August Lücker javaslatára őt választották ki arra, hogy a Képviselőcsoport kezdetleges sajtókapcsolatait kézbe vegye. A munkát 1976-ban vette át Alfredo De Poitól, így volt ideje arra, hogy Klepschsel kialakítsa azt a jól működő kapcsolatot, amely a módszeres és nyílt német elnök, illetve a kreatív és diplomatikus olasz főtitkár közötti együttműködés megteremtéséhez elengedhetetlen volt. A kommunikáció angol nyelven zajlott, és elég jól megértették egymást ahhoz, hogy az 1977 és 1982, majd 1984 és 1986 közötti – láthatóan problémáktól mentes – közös munka hatékony lehessen^a. Bettamio 1982 és 1984 között Paolo Barbi elnöklete alatt végezte feladatait.

1980 szeptemberében a főtitkár bemutatta a Képviselőcsoport Vezetőségének az 1981-es organigramot, amely néhány hónap leforgása alatt több mint húsz adminisztrációs munkatárs és ugyanennyi titkárnő felvételét irányozta elő. Feladataikat szupranacionális szinten, a közösségi szabályozások figyelembevételével kellett végezniük. Néhány delegáció javasolta egy „személyzeti ügyek”-kel foglalkozó bizottság felállítását, mely a különböző nemzeti delegációk tagjaiból állt volna, és a feladatkörükbe tartozott volna többek között a munkatársak toborzása is, ám végül ebben a kérdésben nem jártak sikerrel, ugyanis az elnök és a főtitkár nem támogatta az ötletet. Ehelyett egy felügyeleti szervként is funkcionáló vegyes bizottság létrehozását kezdeményezték, melyben a személyzet három tagja, továbbá három európai parlamenti képviselő kapott volna helyet. A Képviselőcsoport elnöke azonban továbbra is kizárólagos jogkörrel rendelkezett arra vonatkozólag, hogy a tisztviselők felvételével kapcsolatban javaslatokat tegyen az adminisztratív vezetőségnek a jelentkezők versenyztetését követően,

a Giampaolo Bettamiót 1986 februárjában nevezték ki igazgatóvá az Európai Parlamentben, majd később, 1992-ben csatlakozott Egon Klepsch kabinetjéhez, amikor Klepschet az Európai Parlament elnökévé választották. Silvio Berlusconi az 1994. júniusi európai parlamenti választásokon elért sikereit követően a Forza Italia tagjai felkérték, hogy segítsen egy új politikai frakció létrehozásában, illetve az új frakció titkárságának megszervezésében. A Kereszténydemokrata EPP Képviselőcsoport korábbi főtitkára így a Forza Europa Képviselőcsoport főtitkára lett, ami 1998 júniusában aztán egyesült a néppárti frakcióval. Giampaolo Bettamiót a Forza Italia szenátorává választották, majd 2008-tól ismét helyet kapott az Olasz Szenátusban.

melynek menetét igyekeztek fokozatosan összhangba hozni a Parlament belső eljárásmenetével. Fernand Hermant kérték fel, hogy állítsa össze a Személyzeti Szabályzatot, amelyet elkészülte után nem sokkal a gyakorlatban is bevezettek.

Az EPP Képviselőcsoport hamarosan egy olyan eredményt is elért, amelyből azután szinte mindegyik politikai frakció személyzete hasznot húzott. Ahogy arra Giampaolo Bettamio igen büszkén rávilágított: *„A Személyzeti Szabályzatra azért volt szükség, hogy a személyzet és a parlamenti képviselők közötti egyezségeket írásban is rögzítsük. A kereszténydemokraták voltak azok, akik aztán ezt az ötletet a szocialistáknak is továbbadták. Talán logikusabb lett volna, ha mindez pont fordítva történik. Talán logikusabb lett volna, ha a szocialista párt, a munkások pártja rukkolt volna elő ezzel az elképzeléssel, de nem így történt – mi találtuk ki előbb.”*^a

Így az első pár hónapban a luxembourgi és a brüsszeli irodát benépesítette a személyzet új generációja, akiket magával ragadott a közvetlen parlamenti választás sodra és az azt követő dinamizmus. 1980 végére a Brüsszelben dolgozó személyzet irodái a rue Belliard-on található új épületben, az Európai Kerület szívében kaptak helyet. 1981 szeptemberében jelent meg a Képviselőcsoport titkársága számára készült első organigram, melyben 34 női és 22 férfi alkalmazott szerepelt, akik hét különböző nemzethez tartoztak, és többségük sokkal fiatalabb volt a parlamenti képviselőknél. Néhányuk hosszú időn keresztül kitaróan szolgálta a Képviselőcsoportot, míg mások egy idő után, a szükséges versenyfelvételen átesve az Európai Parlament adminisztratív csapatát erősítették.^b Többen elbúcsúztak a Parlamenttől, és máshol folytatták munkájukat. Egyesek, például Karl Colling pénzügyi igazgató és Stefan Pfitzner külkapcsolati vezető a parlamenti adminisztrációban folytatták munkájukat.

a 2008. május 28-án Rómában készült interjú Giampaolo Bettamióval.

b Az 1981-ben felsorolt 56 alkalmazott közül 18-an még 2009-ben is a Képviselőcsoportnak dolgoztak: Paolo Licandro, főtítkárhelyettes; Pascal Fontaine, tanácsadó; az ír gyökereire büszke Robert Fitzhenry, a sajtóiroda mindig jól tájékozott és nyugodt vezetője; Béatrice Scarascia Mugnozza, a nemzeti parlamentekkel való kapcsolattartás irányítója, aki létrejötté óta részt vett az Alkotmányos Ügyek Bizottságának munkájában (és akinek édesapja, Carlo Scarascia Mugnozza a háború utáni években az olasz kereszténydemokrata mozgalom kulcsfigurája volt, majd az Európai Bizottságban tevékenykedett); Werner Krögel, a „C” munkacsoport vezetője, aki hosszú éveken át volt a Mezőgazdasági Ügyek Bizottságának megfigyelője, és munkáját nagyban elősegítették bajor gyökerei; Arthur Hildebrandt, a nemzetközi kapcsolatok feje, a Képviselőcsoport fáradhatatlan világjárója, aki a Képviselőcsoport parlamenti képviselőinek társaságában Afrika, Közép-Amerika és Ázsia területén több mint 60 országba látogatott el, többek között Pápuára és Szamoára. A személyzetnek a korábban említett öt női tagja mellett Michèle Melia 1981-től fogva a sajtóügyekkel megbízott francia tisztviselő asszisztensként erősítette a Képviselőcsoportot. Guy Korthoudt is hosszú ideig töltött be jelentős szerepet az EPP Képviselőcsoport életében főtítkárhelyettesként. Angela Kaladjist, Marilena Deriut, Fiona Kearnst és Monique Pocketet is az 1979 és 1981 közötti időszakban vették fel, és mind a négyen még mindig a Képviselőcsoportnak dolgoztak 2009-ben, akárcsak Pascaline Raffegau, aki még Pierre Pflimlin elnök kabinetjében kezdte meg munkáját, és 1985 óta tartozik a Képviselőcsoport alkalmazottjai közé.

A stabil Titkárság segít a Képviselőcsoport folytonosságának biztosításában

A határozatlan időre felvett ideiglenes alkalmazottak jogi státusa nem garantálja számukra a kinevezést és a tisztviselői pozíciót. A gyakorlatban ritkán fordult eddig elő, hogy a Képviselőcsoport egyoldalúan megszüntette egy-egy alkalmazott szerződését, hacsak erre nem volt komoly indoka. A Képviselőcsoport munkatársait számos kritérium figyelembevételével választják ki: felvételtkor fontos az egyetemi végzettség, a szakmai képességek, a nyelvtudás és a „Képviselőcsoportnak megfelelő kulturáltság”. Az évek során a Közösség átalakulásával újabb és újabb nemzetek delegációi csatlakoztak a Képviselőcsoporthoz. Az alkalmazottak felvételekor egy nemzeti mércét vesznek alapul, de a Titkárság speciális igényeit is igyekeznek kielégíteni: fontos szerepet kap a technikai felkészültség (számítógépes és könyvelési ismeretek), a földrajzi sokféleség és a politikai képviselet. Emellett általában elfogadott az az elv, miszerint a parlamenti választások idején a Képviselőcsoport taglétszámában, illetve a tagok nemzeti megoszlásában bekövetkező változásoknak nem szabad jelentős mértékben befolyásolniuk az alkalmazottak munkaviszonyának biztonságát, illetve a Titkárság gördülékeny működését. Ennek következtében bizonyos delegációk esetleg egy ideig alulreprezentáltak lesznek, ha egy másik nemzet sok alkalmazottal rendelkezik, ám az új választásokon a képviselőik komoly vereséget szenvedtek. A Főtitkár felelőssége, hogy a más frakciókban tevékenykedő kollégáival megegyezzen a frakciók személyzetének „kiegyenlítéséről”, a szolgálati igények és a személyes körülmények figyelembevételével. A Képviselőcsoportnak is érdeke, hogy a kötelességében dolgozó tisztviselők relatíve biztonságban legyenek. A frakcióhoz tartozás érzése erősíti az alkalmazottak elkötelezettségét, aminek köszönhetően a Titkárság minden egyes dolgozója igyekszik majd minél jobban végezni a munkáját. Amennyiben a Titkárság nem motivált és nem elég stabil, a parlamenti képviselők és az alkalmazottak közötti bizalom által ösztönzött szupranacionális szellem, amely a Képviselőcsoportot jellemzi, sokkal kevésbé lenne erős és hatékony.

Az új technológiák előnyei

A parlamenti képviselők és a tisztviselők munkakörülményeit nagyban javították az 1980-as évektől jelentkező technológiai fejlesztések. A strasbourgi plenáris üléseken az épphogy csak megválasztott képviselőknek először is le kellett küzdeniük az olasz radikális politikus, Marco Pannella által támasztott akadályokat. Annak érdekében, hogy meggátolja az Európai Parlament Eljárási Szabályzat Bizottsága megbízásából Rudolf Luster által bemutatott Eljárási Szabályzat megszavazását, Pannella több ezer módosítást terjesztett be, melyek mindegyikéről egyesével, kézfeltartással kellett véleményt nyil-

vánítani. A Parlament technikai csapata kiépítette az elektronikus szavazási rendszert, melyet hamarosan a gyakorlatban is alkalmaztak, ami igencsak meggyorsította a költségvetési szavazást 1979. november 6-án.

A Képviselőcsoport 1979. október 3-án szerezte be legelső faxgépét. Az első néhány szövegszerkesztő csak három évvel később, 1982 októberében érkezett meg a Képviselőcsoport irodáiba. Talán még emlékeznek arra, hogy az alkalmazottak mennyi időt töltöttek az iratok újragépelésével, amikor egy-egy szót ki kellett cserélni, vagy ha a viták során valamilyen módosítás került az anyagba – ilyenkor az egész szöveget le kellett gépelni az elejétől a végéig. De az igazi számítógépes forradalom tíz évvel később köszöntött be, miután Paolo Licandro 1990 decemberében ismertette az új eszköztervet, mely lehetővé tette a Képviselőcsoport számára, hogy egy korszerű számítógépes részleget alakítson ki.^a A Képviselőcsoportba tartozó parlamenti képviselők és alkalmazottak munkájának gyakorlati aspektusai igen speciálisak voltak. Figyelembe kellett venni a három különböző munkahely, illetve a parlamenti képviselők választókerületei közötti távolságokat. Az autópályákon gyakran dugók alakultak ki, a repülőgépek pedig az időjárás és a sztrájkok miatt többször is késtek. A csomagokat gyakran már előzetesen átküldték egyik városból a másikba, ám ezek néha elvesztek, így olykor épp az az akta nem volt kéznél, amelyre a legnagyobb szükség lett volna. A telekommunikációnak és a laptopoknak hála az Európai Parlament állandóan vándorló „nomádjai”-nak egyre kevésbé volt szükségük a korábbi munkaeszközükre, nevezetesen a szavak leírását lehetővé tevő papírlapokra.

A közvetlenül választott Parlament első éveiben az olasz és ír, majd később a görög, spanyol és portugál képviselők gyakran panaszkodtak arra, hogy nagyon kevés repülőjárat üzemelt Strasbourg és az európai fővárosok között. A különböző közlekedési eszközökkel (repülővel, autóval, vonattal) megtett hosszadalmas és megterhelő utazások komoly veszélyt jelentettek a parlamenti székhely kérdésével kapcsolatban a tagállamok között kialakult *status quo*-ra. Minden politikai frakcióban – így természetesen az EPP Képviselőcsoportban is – akadtak olyanok, akik nem támogatták a strasbourgi székhelyt, és inkább azt szerették volna, hogy minden közösségi szerv Brüsszelben ülésezzen. A német, a francia és a luxemburgi delegáció azonban megértette az elzászi nagyváros szimbolikus jelentőségét, így a kérdésben következetes és figyelemre méltóan kivételes álláspontot foglaltak el. A Politikai Ügyek Bizottságához a székhely kérdésével kapcsolatban benyújtott beszámolókat alkalmat nyújtottak a szemben álló feleknek álláspontjaik ütköztetésére, ám a kérdés csak a Bíróság döntését követően oldódott meg végérvényesen, miután 1992. december 12-én az Európai Tanács edinburghi ülésén az állam-

a A részleget – igen kiválóan – Walter Petrucci vezeti, aki 1986 óta dolgozik a Képviselőcsoport kötetlékében.

fők meghozták végleges elhatározásukat. A gyakoribbá vált légi közlekedés is közrejátszott a Strasbourg-párti és a Strasbourg-ellenes oldal közötti feszültség enyhülésében, bár az egyetlen közösségi székhely mellett szóló intézményi érvek még ma is gyakran generálnak heves vitákat.

Az EPP Képviselőcsoport meggyőzi a görög tagokat a csatlakozásról (1981. december)

A Közösség a tizedik tagállammal, Görögországgal csupán néhány héttel az 1979 júniusában lezajlott közvetlen parlamenti választások előtt írta alá a csatlakozási szerződést. Miután a szerződés 1981. január 1-jén életbe lépett, a Képviselőcsoport egyik legelső jelentős lépése a görög parlamenti képviselők bevonása volt. A Szocialista Képviselőcsoport számára a görög csatlakozás nem okozott gondot, hiszen a PASOK hamar hozzájuk társult, ám az Európai Néppárt még mindig nem volt biztos abban, hogy az Athénban épp hatalmon lévő, Konstantinosz Karamanlisz vezette Nea Demokratia párt miként fog dönteni. Mivel a Nea Demokratia nem tartozott az Európai Néppártba, nem volt törvényszerű, hogy a párt képviselői itt foglalnak majd helyet, hiszen akár a Liberális, a Konzervatív vagy a Gaulle-ista Képviselőcsoporthoz is csatlakozhattak volna. A görög parlament által delegált képviselőknek nem sikerült elhatározásra jutniuk, ezért több hónapig a Parlament el nem kötelezett tagjai között foglaltak helyet. A görögországi közvetlen választásokat 1981. október 18-ra tervezték. Egon Klepsch egyértelműen tudatni akarta Képviselőcsoportja véleményét görög kollégájával, aki a jó kapcsolatot ápoló Giulio Andreotti külügyminiszteren keresztül a választások után szinte azonnal küldöttséget vezetett Görögországba. Klepsch kitalálta, miként győzhetné meg leendő partnereit. Elkészítette a parlamenti ülésterem színes rajzát, amelynek közepére az Európai Néppártot tette, a jobbközép frakciókat pedig taktikusan a Néppárttól jobbra, a rajz szélén helyezte el. Ez, továbbá az ígéret, hogy megkapják a Képviselőcsoport két vezető pozícióját is – ebből egyik a Képviselőcsoport al-elnöki pozíciója volt –, végül meggyőzte a Nea Demokratia vezetőit. Így 1981. december 23-án nyolc újonnan megválasztott görög képviselő csatlakozott a Képviselőcsoporthoz, melynek létszáma ezzel 117 főre nőtt.^a

Egon Klepschet nem választják meg az Európai Parlament elnökévé, és Paolo Barbi lesz a Képviselőcsoport elnöke (1982)

A görög tagok csatlakozását Klepsch komoly taktikai eredményeként értékelhetjük, amely utat nyitott a Képviselőcsoport fokozatos bővítésének, hogy

a 2004. március 15-én Koblenzben készült interjú Egon Klepschsel.

olyan pártokat is magába fogadjon, amelyek ugyanolyan értékeket képviseltek, mint az Európai Néppárt, de hagyományosan nem tartoztak a kereszténydemokrata mozgalomhoz. Klepsch sikere azonban nem jelentette azt, hogy beteljesült volna az az álma, hogy 1982 januárjában az Európai Parlament elnökévé válasszák. Már 1981. május 13-án felvetette a Képviselőcsoport Elnöksége és Vezetősége előtt, hogy szeretne az 1979 júliusában megválasztott parlamenti elnök, Simone Veil utódja lenni. Rámutatott, hogy a Liberális Képviselőcsoporttal az elnökség váltogatásának rendje kapcsán kötött megegyezés hivatalosan nem mondta ki, hogy Simone Veil két és fél éves hivatali idejét követően a jobbközép többséghez tartozó Konzervatív Képviselőcsoportnak milyen jelöltre kell szavaznia. Politikai szempontból elfogadhatatlan lett volna, ha egy szocialista tag megválasztását támogatják. Épp ezért Klepsch azt javasolta, hogy az Európai Néppárt állítson saját elnökjelöltet. Rajta kívül Leo Tindemans is szóba került jelöltként. Az első szavazást 1981. október 9-én tartották Brüsszelben, miután Klepsch biztosította, hogy a Bundestag CDU-csoportja által megfogalmazott szabályok alapján – a Főtitkár felügyeletével – lehetőség van a levélben történő voksolásra.^a Az első szavazáson a két jelölt egyike sem szerezte meg a szavazatok abszolút többségét. Végül, október 15-én, a nemzeti delegációkban olykor komoly feszültségeket okozó aktív politikai lobbizást követően a Képviselőcsoport eldöntötte, hogy Egon Klepschet állítja elnökjelöltként. A játszma vége azonban még messze volt. A Liberálisok bejelentették, hogy a megállapodást szem előtt tartva nem fognak jelöltet állítani. A Konzervatívok azonban frakciójuk elnökét, Sir James Scott Hopkinst indították. Többen azt feltételezték, hogy az Eljárási Szabályzatot követve az első három fordulóban meg fogják tartani a jelöltjüket, hiszen ezekben a győzelemhez abszolút többségre van szükség, majd egyeztetéseket követően a negyedik fordulóban vissza fogják vonni Hopkins jelölését a nagyobb eséllyel rendelkező jobbközép jelölt, Egon Klepsch javára.

Az események azonban nem a terv szerint alakultak. A Konzervatívok egészen addig ragaszkodtak jelöltjükhöz, míg a negyedik fordulóban végül a holland szocialista jelöltet, Pieter Dankertet választották meg elnökké. Ezután Klepsch és a brit Konzervatívok hosszú ideig nehezteltek egymásra. Klepsch úgy érezte, hogy a Liberális Képviselőcsoport egyes képviselői nem tartották magukat az előzetes megállapodásokhoz.^b Az eljárásrend szerint a szavazás titkos volt. Egy titkos szavazáson pedig bármi megtörténhet...

A kudarc viszont ajtót nyitott Klepsch előtt a Parlament Vezetőségébe, ugyanis őt választották meg az Európai Parlament alelnökévé. Később, 1992-ben sikerült elérnie a legmagasabb tisztséget is.

a A Képviselőcsoport Eljárási Szabályzata már nem teszi lehetővé a képviselő útján történő szavazást.

b 2004. március 15-én Koblenzben készült interjú Egon Klepschsel.

Az elnökválasztás után néhány nappal az EPP Képviselőcsoport újjászerveződött a parlamenti ciklus második felének időszakára. Paolo Barbit megválasztották a Képviselőcsoport elnökévé, mellette pedig Willem Vergeer maradhatott továbbra is az alelnöki székben. A német delegáció alelnöke Siegbert Alber lett, és a Nea Demokratia csatlakozása előtt kötött megállapodás szerint a görög delegációból Konstantinosz Kalliaszt nevezték ki harmadik alelnökké. Továbbá egy újabb választott tisztséget – tulajdonképpen egy negyedik alelnöki posztot – vezettek be: a kincstárnokot. Erre a pozícióra Maurice-René Simonnet-t nevezték ki. Mindemellett a néppárti frakció öt alelnököt is állíthatott az Európai Parlamentbe. Két további szervezeti döntést is meghoztak. A Hivatalt és a korábbi Adminisztratív Irodát egyesítették, és felállítottak egy negyedik munkacsoportot. A munkacsoportokat Lambert Croux („A”), Philipp von Bismarck („B”), Horst Langes („C”) és Maria Luisa Cassanmagnago Cerretti („D”) irányította.

Paolo Barbi elnökségi időszaka alatt a Képviselőcsoport elnöke 1983. május 21. és június 3. között küldöttséget vezetett a Közel-Keletre. Az elnök és a résztvevők számára egyaránt igen zsúfolt politikai küldetés során a küldöttség tagjai az ENSZ-haderő olasz különítményének felügyelete alatt látogatást tettek Izraelben, Egyiptomban, Libanonban, illetve Sabra és Shatila palesztin menekülttáborában.

Paolo Barbi számára fontos volt, hogy szorosabb kapcsolatot építsen ki az Európai Néppárttal, és főként a párt elnökével, Leo Tindemannszal, illetve a főtitkárval, Thomas Jansennel. A Képviselőcsoport arra biztatta tagjait, hogy vegyenek részt a Néppárt Negyedik Kongresszusán, amelyet 1982 decemberében szerveztek meg Párizsban. Barbi egyénisége egészen más volt, mint Egon Klepsché: kevésbé volt járatos a politikai taktikázásban és a gyakorlati szervezésben, mint elődje; energiáit elsősorban a nagy vitákra és a föderatív Európa melletti aktív kampányolásra fordította. A nápolyi parlamenti képviselő nem igazán érezte otthon magát a politikai játszmák világában, és pártja nem is jelölte őt ismét olyan posztra, amely lehetővé tette volna, hogy 1984 júniusában megint indulhasson az európai parlamenti választásokon. Képviselőcsoport-elnökként népszerű volt kollégái és beosztottjai körében. A Képviselőcsoport főtitkára, Giampaolo Bettamio és a sajtóosztály vezetője, Werner de Crombrughe felügyelete alatt havonta megjelenő hírlevél 1984. szeptemberi számának vezércikkében a következő méltatás jelent meg: *„Köszönjük Paolo Barbi munkáját. Bár az Európai Parlamentben most elvesztette képviselői helyét, a kereszténydemokrata mozgalomban mindig helye lesz, hiszen olyan örökséget hagy maga mögött mindazok számára, akik ismerik őt, amely ugyanannyira fontos, mint az EPP Képviselőcsoport elnökéként végzett munkája: a politika egyéni elképzelésének örökségét. Barbi karrierje jól mutatja, hogy a politikai tündöklésről lemondva inkább a Képviselőcsoport szolgálatát választotta, továbbá hogy a kötelesség és a tisztesség kérdésében sosem volt hajlandó kompromisszumokat kötni.”*¹⁸⁷

Thomas Jansen 1983-tól 1994-ig volt az Európai Néppárt főtárgyalója. Meglátásai¹⁸⁸ remekül rávilágítanak a frakció és a párt közötti együttműködésre, illetve a két – általa is igen jól ismert – elnök „vezetési stílusára”: „Az olasz Paolo Barbi kivételes elkötelezettségét jól tükrözi, hogy szorosan együttműködött az Európai Néppárral. Valójában nem húzott éles határt a párt és a frakció közé. Számára mindkettő a kereszténydemokrata eszmét és az egyesült Európa ügyét szolgálta. Úgy gondolta, hogy ennek eléréséhez minden lehetséges eszközt be kell vetni. Barbi semmilyen elismerésben nem részesült az Európai Néppárt melletti kiállásáért. Sikeres strasbourgi és brüsszeli tevékenysége ellenére egyértelművé vált, hogy a Democrazia Cristiana (vagy a DC erőteljes politikusa, De Mita) nem volt hajlandó biztosítani a megfelelő támogatást ahhoz, hogy Barbi ismét európai parlamenti képviselő lehessen.”²¹⁸⁹

Az 1984 júliusában ismét frakcióelnökké választott Egon Klepschról Jansen a következőket írta: „Klepsch többszöri megválasztása egyértelműen jelezte, hogy a Képviselőcsoport pótolhatatlannak tartotta. Bár vezetési stílusa sok esetben szolgált viták alapjául, sosem kellett megküzdenie rivális jelöltekkel. Valódi ereje az állandó, intenzív jelenlétében rejlett – a Parlamentben és a Képviselőcsoportban egyaránt. Emellett nagyon pontos – a legapróbb technikai kérdésekre is kiterjedő – tudással rendelkezett minden eljárásról és eljárási folyamatról, illetve az ezekkel kapcsolatos politikai problémákról. A Képviselőcsoport két legerősebb nemzeti delegációjára, a németekre és az olaszokra támaszkodott. A német delegáció többsége hűséges volt hozzá, nemcsak a honfitársi érzés, hanem a baráti kapcsolatok miatt is – utóbbiak ápolására Klepsch mindig nagy hangsúlyt fektetett. Az 1960-as években tulajdonképpen ugyanezt a stratégiát követte annak érdekében, hogy a CDU ifjúsági tagozata, a Junge Union elnökeként, majd a Kereszténydemokraták Európai Uniójának elnökeként elnyerje az olaszok szimpátiáját és támogatását.

Klepsch vezetői stílusa az egész Képviselőcsoportra rányomta bélyegét. Mindig igyekezett elejét venni azoknak az esetleges vitáknak, amelyek meggyengíthették volna a Képviselőcsoport egységét. Általában sikerült elkerülni a konfliktusokat azáltal, hogy az érintett személyeket vagy frakciókat tárgyalóasztalhoz ültette, és az érdekek egyensúlyát figyelembe vevő megállapodásra ösztönözte őket. Így sikerült közben tartania a taktikai irányítást. Ezzel párhuzamosan mindig kiállt a Képviselőcsoport többsége által elfogadott célok mellett – stratégiájához konzekvensen és elfogulatlanul ragaszkodott. E célok közé tartozott az Európai Közösség föderatív átszervezése, a demokratikus és parlamentáris elemek megerősítése és az EPP Képviselőcsoport központi pozíciójának stabilizációja. Azt szerette volna elérni, hogy az Európai Parlamentben zajló döntéshozás az EPP Képviselőcsoport beleegyezésétől és részvételétől függjön.”²¹⁹⁰

XVI. fejezet

VAN AERSSEN

KEZDEMÉNYEZÉSE INTÉZMÉNYI VITÁT OKOZ AZ EPP KÉPVISELŐ- CSOPORTON BELÜL

(1979–1984)

Kettős stratégia: „kis lépések” és egy új szerződés

A közvetlenül megválasztott új EPP Képviselőcsoport létrejöttét követően szinte azonnal felvetette az európai integráció jövőjének kulcsfontosságú kérdéseit. Hogyan lehetne megvalósítani az 1972-es és 1974-es csúcstalálkozó elképzeléseit? Hogyan jöhetne létre a gyakorlatban az 1975-ös Bertrand-beszámolóban, majd az 1976-os Tindemans-beszámolóban felvázolt Európai Unió? A közösség szélesítését hogyan lehetne összhangba hozni a kapcsolatok elmélyítésével, és hogyan lehetne megteremteni egy európai állampolgárságot kínáló, alapvető jogokon nyugvó Közösség fundamentumát?

1979. szeptember 27-én az Európai Közösség jogi alapjainak kiterjesztésére vonatkozó javaslatot terjesztettek be az Európai Parlament elé. A javaslatot Jochen van Aerssen, Egon Klepsch, Emilio Colombo, Leo Tindemans és a Képviselőcsoport delegációinak további vezetői írták alá. Egy rövid, magyarázó indoklás mellett a javaslat olyan konkrét lépések listáját is tartalmazta, amelyet az aláírók egy új szerződés keretében szerettek volna megvalósítani.

Miután a vita elkezdődött, már nem lehetett félbehagyni. A Képviselőcsoporton belül gyorsan kialakult az egyetértés egy kettős stratégia alkalmazásáról:

– az „alkotmányozó és szövetségi” hozzáállás, mely szeretne volna elérni a Közösség hatalmának kiterjesztését és a szerződések módosítását. Az ezzel kapcsolatos javaslatok elkészítése érdekében a Parlamentnek különleges bizottságot kellett felállítania;

– a „gyakorlati és haladó” hozzáállás, mely arra tett javaslatot, hogy a Politikai Ügyek Bizottságának alárendelve állítsanak fel egy intézményi albizottságot. Ennek az lenne a célja, hogy az EGK-testületek közötti kapcsolatot továbbfejlessze annak érdekében, hogy az érvényben lévő szerződések által biztosított lehetőségeket maximálisan kiaknázhassák.

Néhány hónapig némi bizonytalanság volt érzékelhető a Parlamenten belül azzal kapcsolatban, hogy ez a két hozzáállás mennyiben tekinthető összeegyeztethetőnek. Azok, akik erősen és kizárólagosan az első elképzelésben

hittek, kétségbe vonták, hogy a Politikai Ügyek Bizottsága és az Intézményi Ügyek Albizottsága valóban megfelelő módon előre tudja vinni Európát a „kis lépések” politikájához ragaszkodva. Ezt a táborat a föderalizmus régi támogatója, az olasz Altiero Spinelli vezette, aki korábban az Európai Bizottságnak is tagja volt. Spinelli az Olasz Kommunista Párt listájáról került be a Parlamentbe, és ő volt a Krokodil Képviselőcsoport^a alapítója.

Az EPP Képviselőcsoport nem támogatta a Krokodil-kezdeményezést, ugyanis úgy vélte, hogy ő maga – a szövetségi ortodoxia kérdésében – a többi politikai frakciónál sokkal több tapasztalattal rendelkezik, és következetesebben képviseli álláspontját.

Az 1981. júliusi részleges ülésen az Európai Néppárt elképzelése kétszerezsen is sikeresnek bizonyult. Az André Diligent elnöklete alatt működő Intézményi Ügyek Bizottsága által ekkor már közel egy éve folyamatosan alakított beszámolót a plenáris ülés résztvevői nagy többséggel elfogadták, ami bebizonyította, hogy mégis a „kis lépések” politikája a követendő hozzáállás. Ezzel egy időben a néppárti frakció tagjai – többek között Sjouke Jonker, Jochen van Aerssen, Egon Klepsch és Erik Blumenfeld – által felvázolt, a Krokodil Klub javaslatát szinte teljes egészében felváltó módosítás alapján az Európai Parlament 161 igen, 24 nem szavazattal és 12 tartózkodással a következőket határozta el:

– kezdeményezni fogja, hogy az Európai Unió alakulása új lendületet kapjon,

– a parlamenti ciklus második felében egy intézményi ügyekkel foglalkozó állandó bizottságot fog létrehozni, mely gondoskodik az életben lévő szerződések módosításainak elkészítéséről,

– fel fogja kérni az Intézményi Ügyek Albizottságát, hogy készítsenek javaslatot a kompetenciák pontos meghatározására.

Az intézményi ügyeket tehát ezentúl egy új, állandó bizottság irányítása alá utalták, melynek feladatai közé tartozott az is, hogy a közösségi integráció elősegítése érdekében javaslatokat tegyen az egyes tagállamoknak. A szerződések által szabott gátak innentől már nem számítottak leküzdhetetlen akadályoknak. A szerződések újragondolása az elkerülhetetlen továbbfejlődés része volt, ami nélkül az 1984-ben esedékes következő közvetlen európai parlamenti választások tulajdonképpen értelmüket veszítették volna.

Miután az Intézményi Ügyek Albizottsága elvégezte a rá bízott feladatot, a Politikai Ügyek Bizottsága igen rövid időn belül bemutatta az új beszámolókat, melyek a Közösség szervei közötti kapcsolat javítását célozták. E be-

a A Képviselőcsoport Strasbourg egyik legjobb étterméről kapta a nevét, ahol a kevés számú tag a találkozóit tartotta.

számolók közül ötöt fogadtak el 1981 júliusában: a Hänsch-^a, a van Miert-^b, a Diligent-^c, a Baduel-^d és a Lady Elles-beszámolót^e.

Az EPP Képviselőcsoport tagjai jelentős mértékben hozzájárultak az említett beszámolók elkészítéséhez. André Diligent beszámolóját 127:20 arányban fogadták el. A beszámoló javaslatot tett arra, hogy az Európai Parlament és a nemzeti parlamentek között rendszeres, szoros kapcsolat alakuljon ki. Új információs csatornák létrehozására nyílt lehetőség, és egy kölcsönös tájékoztatási rendszer kezdett kiépülni. Az európai parlamenti képviselőknek részt kell venniük a nemzeti parlamenti bizottságok munkájában, szavazati jogkör nélkül. Az Intézményi Ügyek Albizottsága két további néppárti beszámolóról folytatott tárgyalásokat. Az egyik Erik Blumenfeld beszámolója volt, mely az Európai Parlamentnek a csatlakozási tárgyalásokban, továbbá az Európai Közösség és a Közösségen kívüli államok közötti szerződések aláírásában betöltött szerepét elemezte. A másik beszámolót Dario Antoniozzi készítette az Európai Parlament és az Európai Tanács kapcsolatáról.

A Genscher–Colombo-tervtől (1981. november) az Európai Parlamentnek az európai uniós szerződésről szóló tervéig (1984. február)

Az Intézményi Ügyek új bizottsága végül 1981. július 9-én kezdte meg működését Altiero Spinelli elnök irányításával. Az EPP Képviselőcsoport tagjai közül tizenegyen voltak teljes jogú tagjai e bizottságnak. Tevékenységüket egy olyan időszakban kezdték meg, amikor Európát egymás utáni költségvetési válságok sújtották, és mivel a közhangulat szkeptikusan fogadta az európai integráció gondolatát, a nemzeti kormányok is némileg elbizonytalanodtak. Mielőbb tettekre volt szükség.

Egyre erősödött az a nézet, hogy a politikai patthelyzetből az intézmények megreformálása jelenthetne kiutat. 1981. január 6-án Hans-Dietrich Genscher, a német liberális külügyminiszter ismertette Stuttgartban „Vízkezeszti Beterjesztés”-ét, melyre olasz kollégája, Emilio Colombo 1981. január 28-án, a Helyi Hatóságok Európai Egyesületének Nyolcadik Kongresszusán, Firenzében elhangzott beszédében reagált.

November 6-án a német és az olasz kormány bemutatta közös tervét egy európai okmánytervezet formájában.¹⁹¹ A tervezet intézményesítette és megerősítette az Európai Tanács szerepét, a Miniszterek Tanácsának jogkörét pe-

a Az Európai Parlament és a Tanács viszonyáról.

b Az Európai Parlament szerepéről és kezdeményezési jogköréről, továbbá a Közösség törvényhozó jogköréről.

c Az Európai Parlament és a tagállamok nemzeti parlamentjeinek viszonyáról.

d Az Európai Parlament és a Gazdasági és Szociális Bizottság viszonyáról.

e Az európai politikai együttműködésről és az Európai Parlament szerepéről.

dig egyértelműen megfogalmazta. A német–olasz terv nem vonta kétségbe a luxemburgi kompromisszumot, ám azt az álláspontot képviselte, hogy a Miniszterek tanácsában megengedhető a tartózkodás, amennyiben ezáltal el lehet kerülni a vétő alkalmazását. Az Európai Parlamentet „központi jelentőség”-gel ruházták fel, és ennek egyértelműen látszania kellett abban, hogy „közvetlenül részt vesz a döntéshozási mechanizmusban, és ellenőrzési jogkört kap”¹⁹². Az utóbbi újítás különösen jelentős lépés volt, ugyanis a Parlamentet „az Európai Közösséget érintő minden ügy”-ben tanácsadói jogkörrel ruházta fel, emellett ellenőrizhette a Miniszterek Tanácsát (a Tanácsnak hathavonta kellett beszámolót készítenie a parlamenti képviselők számára, akik szóbeli kérdéseket tehetek fel a Tanácsnak), és felülvizsgálhatta a Bizottság döntéseinek megerősítését. A Parlament jogköreit az egyeztetési eljárások során figyelembe kellett venni, továbbá a nemzetközi szerződések egyeztetéseiről, az emberi jogokkal kapcsolatos döntéseinek törvényerőre emelkedéséről, illetve a nemzeti parlamentekhez fűződő viszonyának alakulásáról a Parlament véleményét meg kellett hallgatni, illetve tájékoztatni kellett az esetleges fejleményekről.

A Genscher–Colombo-tervet az 1981. november 19-i plenáris ülésen tárgyalta az Európai Parlament. A két miniszter mindenképpen maga mögött szerette volna tudni a Parlament támogatását, hiszen úgy vélték, hogy a Parlamentnek „központi szerepet kell játszania az Unió létrejöttében”¹⁹³.

A Tanács nevében felszólaló Emilio Colombónak nagy örömet okozott, hogy emlékeztethette a Tisztelt Házat arra, hogy 1980 áprilisáig ő maga is az EPP Képviselőcsoport tagja, továbbá a Politikai Ügyek Bizottságának elnöke volt. Beszédét röviden – és egyben nagyon szimbolikusan – a következőképpen kezdte: „Elnök asszony, nagyra becsült kollégáim!”¹⁹⁴ Majd így folytatta: „Az Európai Parlamentnek a tervezetben betöltött szerepe saját jelentőségéből adódik, hiszen ez egy olyan testület, amelyet közvetlenül választanak meg az állampolgárok. Szent meggyőződésünk, hogy a Parlamentnek nem csupán elméletben van joga központi szerepet vállalni az Unió létrejöttében, hanem a gyakorlatban is. Javaslatunk készítésekor elsősorban a Parlament elképzelései lebegtek a szemünk előtt, ami jól látható, ha egy pillantást vetünk az Unió létrehozásának közös feladatával kapcsolatban tett javaslataink nagy számára.”¹⁹⁵

Nem sokkal később Leo Tindemans szólalt fel a Képviselőcsoport nevében. A két miniszter ígéreteire a következőképpen reagált: „Igen! – vagyis igent mondok a javaslatra –, de csak azzal a feltétellel, hogy Európa valóban erősebb és egységesebb lesz általa.”¹⁹⁶

Leo Tindemans beszéde elején kritikával illette a Miniszterek Tanácsában életben lévő vétőjogot, amelyet a tervezet nem bolygatott, annak ellenére, hogy szerinte ez „negatív következményekkel” jár, és „a gyakorlatban csak a rendszer merevségét erősíti”.

Mi több, az Európai Okmánytervezet semmiféle garanciát nem nyújtott arra, hogy a Parlament hatalma növekedni fog, hiszen nem tartozott

a jogi eszközök közé. *„Előbb vagy utóbb mindenképpen át kell majd gondolni a szerződéseket.”* A terv akkori állapotában ez nem tűnt megvalósíthatónak az 1984-es parlamenti választások előtt. *„Az 1984-es választásokon meg kell értetnünk a szavazókkal, hogy a Parlament mindent megtett, ami csak hatalmában állt, hogy a jövőt szem előtt tartva a lehető leghatékonyabb módon megvédje Európa népeinek érdekeit. Ha a Miniszter urak azt mondják, hogy az Okmányt további öt éven át nem lehet módosítani, akkor mi a jövőben sajnos nem fogunk tudni együttműködni Önökkel.”*¹⁹⁷

Amikor az 1981. novemberi vita után egy évvel Lambert Croux ismertette beszámolóját az Európai Okmánytervezetről,¹⁹⁸ kijelentette, hogy a Parlament támogatja a Genscher–Colombo-kezdeményezést, de *„e sürgős feladatot illetően mindenképpen figyelembe kell vennünk a Tanács és a nemzeti parlamentek véleményét is...”*¹⁹⁹

Annak ellenére, hogy az Európai Parlament támogatta a német–olasz tervezetet, a Tanács 1983. június 17-től 19-ig zajló stuttgarti találkozásán semmiféle döntés nem született erről. Az Európai Tanács az Európai Unióról szóló Ünneplés Nyilatkozat formájában fogadta el az Európai Okmányt, ám ez jogilag semmilyen konkrét lépésre nem kötelezte a Tanácsot. A tervezet megvalósítására tett intézkedések távolról sem voltak nagyra törőnek tekinthetőek, és bár némileg korlátozták a luxemburgi kompromisszumot az egyhangúsági követelmény beiktatásával, létjogosultságát tulajdonképpen nem vonták kétségbe.

Ezzel egy időben, 1982. július 6-án a Parlament döntést hozott az intézményi reform irányelveiről, és felhatalmazta az Intézményi Kérdések Bizottságát, hogy készítsen beszámolót, amely nem sokkal később a Spinelli-terv formájában öltött testet. Az EPP Képviselőcsoport volt az egyetlen parlamenti frakció, amely a szavazáskor egyöntetűen kiállt a terv mellett.²⁰⁰

Az Európai Parlament által felvázolt előzetes tervezet elnyerte a Képviselőcsoport tetszését, ugyanis tökéletesen összhangban volt Európa-párti szellemiségével.^a Emellett a tervezet lehetőséget nyújtott a Képviselőcsoportnak arra, hogy a társadalom felépítéséről és a követendő értékekről alkotott elképzeléseit elfogadtassa a Parlamenttel. Ahogy az Európai Néppárt társelődója, Gero Pfennig megfogalmazta egy 1983. szeptember 13-án lezajlott vitában^b:

a A referens-koordinátor, Altiero Spinelli mellett az Intézményi Ügyek Bizottságában még további hat társelődó tevékenykedett: Karel De Gucht (belga – Liberális), Jacques Moreau (francia – Szocialista), Gero Pfennig (német – Európai Néppárt), Derek Prag (brit – Európai Demokrata), Hans-Joachim Seeler (német – Szocialista) és Ortensio Zecchino (olasz – Európai Néppárt).

b Ugyanezen a napon a Képviselőcsoport két leglelkesebb alkotmánypárti tagja, Rudolf Luster és Gero Pfennig elhatározta, hogy az Intézményi Kérdések Bizottságának Hivatala elé terjeszti „egy föderatív állam alkotmányának tervezetét”-t. Ebben a jogi végzettséggel rendelkező főtítkárhelyettes, Friedrich Fugmann volt segítségükre. Ez a rendkívül előremutató dokumentumtervezet nem akart ellentmondani a parlamenti kezdeményezésnek, csupán a szerződések reformjáról kialakult tárgyaláshoz szeretett volna hozzájárulni. A terv nyíltan kimondta, hogy egy, a kanadaihoz hasonló föderatív alkotmány alapján létrejövő szövetségi államra lenne szükség, és egyben

„egy olyan parlamentáris demokráciában gondolkodunk, amely garantálja a felvilágosodás korában megfogalmazott emberi és polgári szabadságjogokat. Ezek Európa és az Egyesült Államok közös örökségét képezik. Az alapvető nézet, melyen a mai demokráciák is nyugszanak, az, hogy minden ember rendelkezik bizonyos sérthetetlen és elidegeníthetetlen jogokkal.”²⁰¹

Paolo Barbi lelkesen jelentette be, hogy a Képviselőcsoport „meg fogja szavazni a javaslatot, amennyiben hosszas és körültekintő vizsgálódást követően az Alkotmányi Ügyek Bizottsága is egyhangúlag támogatja”.²⁰²

Amikor 1984. február 14-én az Európai Parlamentben megkezdődött az Európai Unió létrehozó szerződés vitája, az EPP Képviselőcsoport teljes mellszélességgel támogatta a kezdeményezést. A kereszténydemokrata parlamenti képviselők a korábbi, nagy jelentőségű tervezetek örökösiként gondoltak magukra, és az új szerződés tervét készek voltak a parlamenti üléstermen kívül is propagálni, ahogy ezt Flaminio Piccoli is megfogalmazta: „1975-ben Bertrand úgy gondolta, hogy az Európai Unió már 1980-ra megvalósulhat. 1977-ben Scelba az európai állampolgárok jogainak megerősítését indítványozta azzal a céllal, hogy a Közösség stabilizációja érdekében egységesebbé válhasson az európai társadalom. A néhai Gonella ugyanerre tett javaslatot a közvetlen választójog alapján összeülő új Parlament első ciklusának kezdeti szakaszában, és az első fennakadást követően ismételt benyújtott Genscher–Colombo-javaslat is ugyanezt irányozta elő. Ezek a kezdeményezések jól mutatják a kereszténydemokratáknak az európai egységesülés ügye melletti elkötelezettségét. Épp ezért egyöntetű egyetértésünknek szeretnénk hangot adni az új szerződés tervezetét illetően... Nekünk, európai kereszténydemokratáknak kell magunkra vállalnunk a kezdeményezést, és arra kell ösztönöznünk a nemzeti parlamenteket és kormányokat, hogy ki-ki a saját hatáskörének megfelelően igyekezzen előremozdítani a szerződéstervezet ratifikálásának ügyét, észben tartva, hogy kizárólag az európai népek egységes intézményei lennének képesek végrehajtani azokat a céltudatos döntéseket, amelyeket eddig az egyes nemzetek bürokratikus rendszerei közötti hosszadalmas egyeztetések útján igyekeztünk elérni.”²⁰³

Azonban bármilyen nagy reményeket fűztek is hozzá a képviselők, az Európai Parlamentnek az Európai Unió létrehozását célzó szerződéstervezettel kapcsolatban hozott határozatai nem keltettek visszhangot a nemzeti parla-

elvetette a Közösség fennálló intézményi struktúráját. A föderatív állam felelősségi köre a külső védelemtől a bűnmegelőzésig sok mindenre kiterjedne, többek között a fejlesztési segélyekre, a monetáris politikára, a környezetvédelemre és a fogyasztók védelmére. Az Unió vezetőjét mindig a tagállamok államfői közül választanák ábécésorrendben haladva. Az Unió Tanácsának elnökét a Parlament választaná, és az lenne a feladata, hogy a kinevezendő miniszterek személyével kapcsolatban javaslatokat tegyen az Unió elnökének. A tervezet feljogosította a Parlamentet, hogy indokolt esetben konstruktív bizalmatlansági indítványt nyújtson be az Unió Tanácsának elnöke ellen. Az intézményeknek helyet adó város, amelyet a Parlament határoz meg, szövetségi területté válna. Az Unió pénzügyileg önálló lenne, és gondoskodnia kellene saját védelméről.

mentekben – leszámítva az olasz parlamentet, melynek maga Altiero Spinelli is tagja volt. A második közvetlen európai parlamenti választások során így nem a Spinelli-terv lett a legfontosabb kérdés.

Mindezek ellenére 1984. május 24-én az Európai Tanács hivatalban lévő elnöke, François Mitterrand francia elnök kinyilvánította, hogy támogatja az Európai Uniót létrehozó szerződéstervezetet, és javasolta, hogy ez ügyben az Európai Parlament kezdjen tárgyalásokba.

XVII. fejezet

ELISMERIK AZ EURÓPAI PARLAMENT MEGOSZTOTT KÖLTSÉGVETÉSI JOGKÖRÉT (1979–1984)

Az Európai Parlamentnek a költségvetési eljárásban betöltött szerepe, melyet 1975 óta gyakorolhatott, az általános választójog alapján zajló, közvetlen parlamenti választásokat követően megerősödött. Ahogy a Tanácshoz és a Bizottsághoz képest egyre nagyobb demokratikus legitimitásra tettek szert, az európai parlamenti képviselők igyekeztek minden erejüket latba vetni, hogy akarataikat érvényesíteni tudják a Tanáccsal szemben. A költségvetési vita, amelynek köszönhetően az 1970-es években a Parlament nagyobb tiszteletet vívott ki saját előjogainak, egyre hevesebbé vált, és csak az 1980-as évek végén zárult le. Heinrich Aigner, Harry Notenboom, Horst Langes, Konrad Schön, Pietro Adonnino és Paolo Barbi költségvetési szakemberekké váltak, akik állhatatosan és igen sikeresen képviselték a Költségvetési Bizottság harcias hozzáállását.

Az EPP Képviselőcsoport számára a költségvetés Európa továbbfejlesztésének egyik legfontosabb eszközévé vált.

A költségvetési eljárás során a Parlament és a Tanács egyenlő feltételek mellett vett részt az egyeztetési párbeszédben, melybe olykor a Bizottság is beavatkozott, meg-megszakítva a parlamenti vitákat.

Az 1980-as évek elején heves szóváltások alakultak ki a költségvetési jogkört gyakorló két szerv között, főleg a két olajválságot követő európai gazdasági helyzet megítélése kapcsán. A kulcsfontosságú ágazatokban emelkedő munkanélküliségi rátával, inflációval és gazdasági visszaeséssel küszködő tagállamok közül nem mindegyik érezte úgy, hogy valóban részesül azokban az előnyökben, amelyeket az erőforrások és a gazdaságpolitika egységesítésétől remélt. Az Egyesült Királyság és Németország (az utóbbi egy fokkal kevésbé) úgy ítélte meg, hogy több mindennel járulnak hozzá a Közösséghez, mint amit kapnak tőle, és ezért kompenzációt követeltek. A „méltányos megtérülés” elképzelése komoly veszélyt jelentett az európai integráció jövőjére nézve.

Ezt a Közösség-ellenes hozzáállást érzékelve az Európai Parlament az európai érdekek védelmezőjeként lépett fel. Rendkívül fontos kérdéseket vetett fel a vitával kapcsolatban: Lehetséges-e a közösségi irányelvek finanszírozása, amikor a tagállamokban kivetett 1%-os hozzáadottérték-adót (héta) valójában nem a Közösség kapja meg, és így anyagi forrásai nem elégségesek? Hogyan lehetne új irányelveket kidolgozni a Közösség gazdasági teljesítményének nö-

velésére, amikor a kötelező kiadások (vagyis a szerződések előírásaiból fakadó kiadások) és a Közös Agrárpolitika költségei a közösségi költségvetésnek több mint a felét elviszik? Hogyan lehet kialakítani a tagállamok közötti tényleges összetartást, amikor egyes országok saját nemzeti költségvetésük kiterjesztéseként gondolnak a Közösség büdzséjére, vagy ami talán még rosszabb, kompenzációt követelnek vélt vagy valós gazdasági helyzetükre hivatkozva?

Az 1980-as költségvetés elutasítása: „az igazság első lépése” a közvetlenül választott Parlament számára

A Bizottság által az 1980-as évre vonatkozólag bemutatott előzetes költségvetési tervezetről 1979-ben megindult vita nagyrészt beváltotta az EPP Képviselőcsoport reményeit. A közösségi költségvetési mérlegnek a strukturális irányelvekkel összhangban lévő módosítása érdekében a Bizottság hajlandónak mutatkozott a mezőgazdasági kiadások csökkentésére.

A hangulat azonban drámai változáson ment keresztül a Tanács első olvasatát követő szeptember 27–28-i vita során. A parlamenti képviselők elé terjesztett költségvetési tervezetből számos kiadást kihagytak, melyek többsége a strukturális irányelveket érintette. Ezeket a nem kötelező kiadásokat, melyekről a költségvetési eljárás alapján a Parlament mondta ki a végső szót, átcsoportosították a Közös Agrárpolitikához, melynek állandó finanszírozási problémái már több éve a közösségi költségvetés túlzott megterhelésének veszélyét rejtették magukban.

Az EPP Képviselőcsoport tagjai több olyan aspektusra is felhívták a figyelmet, amelyek elégedetlenségre adhattak okot: ezek közé tartozott például az energiaügyi politika, amelyet az Energiaügyi Bizottság elnöke, Hanna Walz nagyon védett, és kérte a Parlamentet, hogy fogadja el a bizottsága által javasolt módosításokat, illetve a szociális politika, amelyet John Joseph McCartin dolgozott ki. McCartin kritikával fogadta, hogy az eredeti tervezet a költségvetésnek csupán 6%-át fordította volna szociális ügyekre.

Mivel egyértelművé vált, hogy a költségvetési tervezettel kapcsolatban nem fog konszenzus születni, a Képviselőcsoport tagjai (a hat francia tag kivételével) egyöntetűen a tervezet elutasítására szavaztak. Az elnök, Egon Klepsch elmagyarázta, hogy az Európai Néppárt álláspontja annak volt köszönhető, hogy a Tanács a tárgyalások során semmiféle hajlandóságot nem mutatott a kompromisszumra. Ezt azonban Klepsch nem intézményi válságként értelmezte, hanem a szerződések által biztosított jogok gyakorlásaként. Amennyiben a Parlament jóváhagyná a költségvetést, azzal csupán a Közösség továbbfejlődésének stagnálását segítené elő.

1979. december 11-én, a Tanács második – szintén kevésbé meggyőző – olvasatát követően a költségvetési tervezet elutasításában teljes mértékben egyetértő parlamenti frakciók szóvivői kifejtették álláspontjukat. Egon Klepsch megjegyezte, hogy *„amikor igyekeztünk meggyőzni a 180 millió közösségi állampolgárt,*

*hogy vegyenek részt a parlamenti választásokon, azzal érveltünk, hogy ez a közvetlenül megválasztott új Európai Parlament hatékonyabban tudja majd képviselni az európai közérdeket, még abban az esetben is, ha több politikai kör ellenzi is a Tisztelt Ház jogkörének kiterjesztését. A költségvetési szavazás az első komoly teszt az Európai Parlament és a többi intézmény számára – akár tudatában van ennek, akár nem – azóta, hogy Európa állampolgárai az urnához járultak...*²⁰⁴

A költségvetési tervezetből hiányzó ügyek ismételt összefoglalása során Klepsch kijelentette, hogy frakciója a tervezet elutasítása mellett fogja letenni voksát. 1979. december 13-án az Európai Parlament 288 nem és 64 igen szavazattal, egy tartózkodás mellett elutasította az 1980-as évre vonatkozó költségvetési tervet.

A Tanács 1980. április 27–28-án Luxembourgban tartott találkozója is kudarcba fulladt. A britek követelték, hogy közösségi hozzájárulásukat csökkentsék le, hiszen a Közös Agrárpolitikában csupán korlátozott mértékben vettek részt.

Az események azonban 1980. május 30-án ismét felgyorsultak, amikor a Miniszterek Tanácsa elhatározásra jutott a brit hozzájárulás, továbbá a mezőgazdasági árak rögzítésének kérdésében. A Tanács és a Parlament tárgyalásokba kezdett, melyekbe Heinrich Aignert és Harry Notenboomot is bevonták. Az egyeztetési szakasz június 20-ig tartott, amikor a Tanács végül is új költségvetési tervezetet nyújtott be. Így az 1980-as év költségvetési tervének vitáját és megszavazását sikerült lebonyolítani június 26–27-én. Paolo Barbi végül felajánlotta a Képviselőcsoport támogatását, ám a jövőre nézve fenyegetést fogalmazott meg: *„Úgy gondolom, hogy az 1980-as költségvetés körül kialakult hosszú, keserves és – a Költségvetési Bizottságban tevékenykedők számára – meglehetősen fáradtságos harcból két tanulságot vonhatunk le: az egyik az, hogy komoly intézményi változásokra van szükség, melyek közelebb hoznák Európa politikai egységesülését, így segítségünkkel képesek lennénk felülkerekedni a kettős költségvetési hatáskör miatt kialakult problémákon. Egyértelmű, hogy [...] a Parlament jogkörét meg kellene erősíteni, emellett nagyobb lehetőséget kellene biztosítani számára, hogy ő mondhassa ki a végső szót, és ő hozhassa meg a döntő elhatározásokat a költségvetéssel kapcsolatban, ezzel erősítve meg azoknak a politikai folyamatoknak és döntéseknek a finanszírozását, amelyek amúgy örökké papíron maradnának. A második tanulság az [...], hogy a Közösség pénzügyi forrásait minél előbb növelni kell.”*²⁰⁵ Az 1980-as évi költségvetést az Európai Parlament elnöke július 9-én fogadta el, miután a Tanács a parlamenti képviselők által javasolt módosításokat megszavazta.

Az „Adonnino-doktrína” (1981): a költségvetés nem pusztán könyvelési irat, hanem politikai eszköz is

1980. július 10-én a Bizottság már az 1981-es évre vonatkozó előzetes költségvetési tervezetet mutatta be a Parlamentnek. A frakciók azonban óvatosak voltak, és nem hozták nyilvánosságra véleményüket azelőtt, hogy

a Tanács az 1980. október 14-i plenáris ülésen bemutatta az általa javasolt tervet.²⁰⁶

A költségvetési tervezet kapcsán ismét megoszlott az európai parlamenti képviselők véleménye. A referensnek választott Pietro Adonnino kritikusan fogadta azt az elképzelést, miszerint a költségvetés inkább tekinthető könyvelési, mint politikai dokumentumnak. A költségvetés-tervezet vizsgálata során igazságszolgáltatási és politikai szerepével kapcsolatban is kérdések merültek fel.²⁰⁷ Adonnino szerint a Tanács *„[a költségvetésre] pusztán adminisztratív feljegyzésként tekintett, melyben a máshol hozott döntéseket csupán a jóváhagyás és végrehajtás technikai kérdései miatt említik meg”*.²⁰⁸

A Képviselőcsoport szóvivője, Konrad Schön is csalódottságának adott hangot. Egyrészt a nem kötelező kiadásokat jelentősen megnyirbálták, annak ellenére, hogy ezek komoly forrásokat jelentettek a Parlament számára. Emellett az EPP Képviselőcsoport a költségvetés-tervezetben nem látott garanciát három, általa igen fontosnak tartott politikai prioritásra: az energiaügyi politikára, az iparpolitikára és az éhínségek világszinten történő megszüntetésének programját is magában foglaló szociális politikára. Végül, de nem utolsósorban a mezőgazdasági kiadásokat is túlságosan alacsonynak tartották.²⁰⁹

Pietro Adonnino 1980. november 3-án nyújtotta be beszámolója végleges verzióját. Ezt azzal fejezte be, hogy egy új költségvetési elképzelést vázolt fel, amely szerint a költségvetésnek a lehető legfontosabb szerepet kell betöltenie az európai integráció folyamatában: *„A Parlament – a közvetlenül választott képviselők által álló új Parlament – feladata, hogy megfogalmazzon egy olyan pontos önmeghatározást, amely lehetővé teszi, hogy továbblépjünk a különböző nemzetekből álló Európa jelenlegi elképzelésén – vagyis a különböző érdekek közötti állandó kompromisszumok, a hatalmi egyensúly és a politikai tekintélyen alapuló befolyásolás Európáján. Olyan Európa-képet kell kialakítanunk, amelyben a közösségi irányelvek és tettek – és itt kihangsúlyoznám a »Közösség« szót, ahogy ezt a római szerződés is teszi – csökkentik a különbségeket, megerősítik és kiemelik a közös vonásokat, átlendítenek az ideiglenes nehézségeken, és ami a legfontosabb, elősegítik a kiegyensúlyozott továbbfejlődést, amely végső soron megteremti az alapvető feltételeket ahhoz, hogy a Közösség a korszak legfontosabb nemzetközi kérdéseiben közös nevezőre juthasson. Ugyanezt próbálják elérni a politikai együttműködés irányelvei is. Emellett természetesen törekedniünk kell arra, hogy a Közösség ebben a történelmi jelentőségű vállalkozásban kulcsfontosságú szerepet töltsön be. És mindez, Hölgyeim és Uraim, a költségvetésen keresztül is elérhető.”*

November 6-án nem kevesebb, mint 610 módosítást kellett megszavazni ahhoz, hogy a költségvetési tervezet összhangba kerüljön a Parlament elvárásaival. A képviselők kéréseit kielégítendő, a tervet több mint 332 millió

ECU^a kifizetési hitelkerettel és 554 millió ECU kötelezettségi hitelkerettel toldották meg. Amikor az 1981-re vonatkozó terv második olvasat céljából a Tanács elé került, a Tanács jelentősen lecsökkentette a Parlament által igen ambiciózusan feltornázott összegeket, ám közben megnövelte az 1980-as évre vonatkozó – addig tárgyalás alatt lévő – kiegészítő költségvetési keretet.

December 18-án a Parlament szavazott az 1981-es évre vonatkozó költségvetési tervről, továbbá az 1980-as kiegészítő költségvetési keretről olyan módosításokkal, amelyek jelentősen megnövelték az elköltendő összegeket. Amikor a szavazás eredménye a tudomására jutott, a Tanács december 23-án közölte a Parlament elnökével, hogy még nem sikerült elhatározásra jutnia az 1980-as év kiegészítő költségvetési tervének módosításaival kapcsolatban. A költségvetési eljárás alapján a Parlament elnökének jogában állt, hogy elfogadja mindkét költségvetési tervet, mivel a Tanács nem hozta nyilvánosságra véleményét a kijelölt időintervallumon belül.

Az EPP Képviselőcsoport támogatta az 1981-es költségvetés e váratlan, ám teljesen jogszerű elfogadását. A Képviselőcsoport elnöke, Egon Klepsch a következőket nyilatkozta: *„Teljesen korrekt lépés volt, amelyet a néppárti frakció is támogatott. [...] Az Európai Parlament költségvetési döntései előre lépést tükröznek. Rávilágítanak arra, hogy a Parlament cselekvőképes, bölcs és megfontolt. [...] Az EPP Képviselőcsoport meg van győződve arról, hogy ez a politikai gesztus helyes lépés volt a Parlament részéről, amivel ismét bebizonyosodott, mennyire fontos számára az európai összetartás. [...] Ahogy eddig is, az Európai Közösség a jövőben is kizárólag politikai döntések útján tud előre haladni. Választóinknak, Európa nemzeteinek tisztában kell lenniük azzal, hogy elutasítunk minden olyan kezdeményezést, amely a nemzeti vagy jogi helyzet leszűkítésére tesz kísérletet, és ezzel az előrehaladás útjába áll.”*²¹⁰

A költségvetési krízis megoldása (1981–1984)

1981. szeptember 15-én a Tanács benyújtotta az 1982-re vonatkozó költségvetés tervezetét. Az EPP Képviselőcsoport szóvivője, Harry Notenboom felhívta a figyelmet a javaslat gyenge pontjaira, és hamar megállapította, hogy *„ezt a költségvetést egyértelmű visszalépésnek tartjuk”*.²¹¹

Ismét feléledt a három intézmény között meg-megújuló vita a kötelező és nem kötelező kiadások megosztásáról. A Parlament úgy értelmezte, hogy az általa nem kötelezőnek besorolt kiadások egyértelműen ebbe a kategóriába estek.²¹² Bár a Tanács megfogalmazta kétségeit a Parlament által a manőverezésre hagyott mozgástérrel kapcsolatban, további véleménynyilvánítás nem történt, így a Parlament elnöke végül beterjesztett formájában elfogadta a költségvetést.

a Európai valutaegység.

A három éven át húzódó költségvetési válság nem hagyta érintetlenül a szereplőket. Az EPP Képviselőcsoport azt szerette volna elérni, hogy a három szerv között hatékonyabb együttműködés jöjjön létre: *„Remélem, hogy a Bizottsággal és – ami még fontosabb – a Tanáccsal együttműködve sikerülni fog decemberben elfogadnunk a[z 1982-es] költségvetést. Azonban nem fogjuk minden áron elfogadni, csupán azért, hogy legyen valamilyen költségvetésünk. Azért szeretnénk költségvetést, mert tisztában vagyunk az ideiglenes tizenkettedek által felvetett problémákkal.”*²¹³

1982 első felében a Tanács belga elnökségére hárult a feladat, hogy kidolgozzon egy olyan megállapodást, amely a költségvetési jogkörrel rendelkező három szervet együttműködésre ösztönözné. Leo Tindemans, aki belga külügyminiszterként ebben az időben a Tanács elnöke volt, emellett ő töltötte be az Európai Néppárt elnöki posztját is, intelligenciáját és minden diplomáciai tudását latba vetve dolgozott azon, hogy a három érintett szerv 1982. június 30-án aláírja a közös nyilatkozatot.²¹⁴ Az elsődleges cél annak biztosítása volt, hogy a folyamat során az intézmények között zajló tárgyalások ne késleltessék a költségvetés elfogadását, és mindenképpen el akarták kerülni a Tanács és a Parlament közötti nyílt konfliktushelyzeteket.²¹⁵ A nyilatkozat tisztázta a kötelező és nem kötelező kiadások közötti aktuális, illetve a jövőben alkalmazandó megoszlást, meghatározta a Parlament manőverezési mozgásterét, kompromisszumot hozott tető alá az érvényben lévő szabályozások plafonjának kérdésében, megteremtette a Parlament által kért hitelkeretek jogi alapját, és megerősítette az intézményközi együttműködés folyamatát.

Az európai parlamenti képviselők azonban még ezután sem voltak maradóképtelenül elégedettek az 1983-as évre vonatkozó költségvetési tervvel, melynek első olvasatára az 1982. október 26-i plenáris ülésen került sor.²¹⁶ Az EPP Képviselőcsoport ismét ellenezte a Tanács azon véleményét, mely szerint a közösségi költségvetést ugyanolyan módon kellene kezelni, mint a nemzeti költségvetéseket.²¹⁷ Konrad Schön is erre emlékeztetett, amikor kifejtette, hogy a költségvetés nem pusztán a takarékoskodás egy módja a megszorítások idején, hanem elsősorban az európai gazdasági problémák megoldásának politikai eszköze. Véleménye szerint a Közösség költségvetése még mindig túl *„szerény. A német vendégeknek mindig elmondom, hogy a közösségi költségvetés nem nagyobb, mint Észak-Rajna-Vesztfália tartományé.”*²¹⁸

1982. december 14-én, a második olvasat alkalmával²¹⁹ az európai parlamenti képviselők a Parlament manőverezési mozgásterét vitatták meg. A Pietro Adonnino által képviselt EPP Képviselőcsoport kihangsúlyozta, hogy a költségvetés azért is fontos, mert általa a Közösség együttműködése is szorosabbra fűzhető, ezért támogatta, hogy a költségvetést 137,5 millió ECU kifizetési hitelkerettel és 176 millió ECU kötelezettségi hitelkerettel toldják meg. Az 1983-as költségvetés elfogadásakor a Parlament kihasználta manőverezési mozgásterét, melyet saját előjogának tekintett.

Az 1983-as évre vonatkozó költségvetés-tervezet második olvasatát követő megszavazásával egy időben a Parlamentnek meg kellett vitatnia az 1982-es pótköltségvetést és a költségvetési módosításokat (supplementary and amendment budget, SAB) is. Bár a brit hozzájárulás kérdése ettől még továbbra sem oldódott meg, az SAB állandósította az eddig csupán ideiglenes jelleggel alkalmazott pénzügyi mechanizmusokat, amivel 1 milliárd ECU visszatéríthető hozzájárulási többlet keletkezett az Egyesült Királyság javára.

Mivel a Költségvetési Tanács nem volt hajlandó a Parlament által támogatott feltételek irányába mutató engedményekre, a Parlament tétovázás nélkül visszautasította az 1982-re vonatkozó SAB-t, és ezzel ismét súlyos költségvetési válságot okozott. A megoldást két hónappal később találták meg, amikor a Parlament úgy döntött, megszavazza²²⁰ az 1983-as SAB-t, melybe az 1982-es SAB tartalmát már korábban átemelték.²²¹ Ezzel egy időben a Tanács jóváhagyta a Parlament számos feltételét; többek között arra is kötelezte magát, hogy felhagy ezzel az *a posteriori* kompenzációs rendszerrel.

Az 1984-es évre felvázolt költségvetési tervvel kapcsolatban ugyanazok a problémák merültek fel, mint korábban. Az európai parlamenti képviselők egyre tehetetlenebbnek érezték magukat, különösen azután, hogy az 1983 decemberében Athénban tartott Kormányközi Konferencia is eredménytelenül zárult.

Az EPP Képviselőcsoport – az 1984-es költségvetés visszautasítását szorgalmazó²²² szocialistákkal, európai demokratákkal, illetve a Brit Munkáspárt egyes tagjaival ellentétben – kerülni akarta ezt a drasztikus megoldást.²²³ Így végül a britek részéről kinyilvánított erőteljes nemtetszés ellenére a Parlament nagy többséggel elfogadta az 1984-es költségvetési tervnek az első olvasatot követően létrejött módosított verzióját. Az 1983. december 15-i vita után kiadott parlamenti határozat nem engedélyezte a britek és németek által kért kompenzáció kifizetését, emellett további három hónapot adott a Tanácsnak arra, hogy megoldja a válságot. A Parlament elsősorban azt szeretne volna elérni, hogy megreformálják a Közös Agrárpolitikát, és hogy döntéseit vegyék figyelembe az Európai Gazdasági Közösség jövőbeli finanszírozásának kialakításakor. 1983. december 21-én a Parlament elnöke a második olvasatkor elfogadta a költségvetési tervezet módosított változatát, és ezzel a Bizottságot és a Tanácsot arra kényszerítette, hogy végre megoldást találjanak a válságra.

Az 1982-es költségvetésre vonatkozó mentesítés^a megtagadása: figyelmeztetés a Bizottság számára

Amikor az 1984 júniusában lezajlott választásokat követően az Európai Parlament újra összeült, és fontolóra vette a Bizottságnak az 1982-es költ-

a Költségvetési mentesítés: az Európai Parlament jóváhagyja, hogy a Bizottság az előző évi költségvetést alkalmazza.

ségvetési évre adandó mentesítést, kiderült, hogy számtalan kifogás merült fel ezzel kapcsolatban. Először is a parlamenti képviselők nehezményezték a Bizottság viselkedését. 1984-ben ugyanis a Bizottság nem volt hajlandó kiadni a Költségvetési Ellenőrző Bizottság által sürgősen kért iratok némelyikét arra hivatkozva, hogy ezek bizalmas jellegűek. Továbbá saját költségvetési ellenőrző szervével, a Számvevőszékkel is összetűzésbe került, amikor a Számvevőszék nem adta áldását az 1982-es költségvetés megvalósítására. Mi több, a Bizottság a Parlament azon kérését sem vette figyelembe, hogy a brit és a német hozzájárulásokat ne fizessék vissza. Végül, de nem utolsósorban, a Bizottság semmibe vette az 1982-es évre vonatkozó költségvetési terv Parlament által elfogadott módosításait.²²⁴

Mindezek arra készítették a Költségvetési Ellenőrző Bizottságot, hogy az 1984. november 14-i vitában megkérjék a parlamenti képviselőket, utasítsák el a Bizottság költségvetési mentesítését. Ilyen lépésre ekkor már tíz éve nem került sor. A Költségvetési Ellenőrző Bizottság elnöke, Heinrich Aigner megvédte a Parlamentnek a Bizottságról alkotott véleményét: *„Thorn elnök urat biztosíthatom arról, hogy a Költségvetési Ellenőrző Bizottság által megfogalmazott kritika nem személyesen ellene vagy bármelyik biztos ellen irányul, hanem a Bizottság intézményi funkciója ellen. A Tisztelt Ház különböző politikai frakcióinak tagjai az elmúlt években már többször is megfogalmazták, hogy a Bizottság a továbbiakban nem tarthatja fenn kizárólag önmagának a Közösség mozgatórugójának, a jövőbeli fejlődés kezdeményezőjének szerepét.”*²²⁵

Ez az első ránézésre technikai vita hamarosan politikai üggyé vált, melyben a Parlament nem maradhatott semleges. A Képviselőcsoport szóvivője, Konrad Schön erre a következőképpen adott magyarázatot: *„Bármilyen formában gyakorolják is, a parlamentáris ellenőrzés egy politikai ellenőrzés, a politikai ellenőrzés pedig elkerülhetetlenül politikai ítélelethez vezet. [...] A Költségvetési Ellenőrző Bizottság több mint egyszerű könyvvizsgáló szerv, mely a költségvetés végrehajtása után ellenőrzi vagy esetleg kijavítja az adatokat, levonja a következtetéseket, majd elkészít egy beszámolót. [...] Önökkel [a Bizottsággal] ellentétben mi nagyon szívesen veszünk részt a politika alakításában, és hála istennek, ezen a jogkörünkön nem kell osztoznunk!”*²²⁶

A mentesítés megtagadásával a Parlament teljesen elutasította a Bizottság által folytatott politikát, ám az EPP Képviselőcsoport számára ez nem jelentette azt, hogy a Bizottsággal szemben bármiféle szankciót kellene alkalmazni.²²⁷ Épp ellenkezőleg, a Képviselőcsoport ezt a Bizottság és a Parlament szerepének megerősítéseként fogta fel. Ebben a szellemben védte meg Heinrich Aigner a Bizottságnak a költségvetési ellenőrzésről készült beszámolóját, *„amely a kritika megfogalmazásával – remélem – nem fogja visszavetni a Közösség ügyét, hanem inkább új lendületet ad majd neki”*. Majd hozzátette, hogy *„bár negatív hangnemben készült, beszámolóink célja mégsem a Közösség gyengítése, hanem egyértelműen az erősítése”*.²²⁸

XVIII. fejezet

A KÖZÖS AGRÁRPOLITIKA (KAP): „AZ ERŐFORRÁSOK KISZIVATTYÚZÁSA”²²⁹

A Közös Agrárpolitika dilemma elé állította az EPP Képviselőcsoportot. Mindegyik kereszténydemokrata párt szoros kapcsolatban állt a vidékkel, és elkötelezettek voltak a mezőgazdasági szektor iránt. Az EPP Képviselőcsoport úgy érezte, nem hagyhatja cserben a gazdálkodó rétegekhez tartozó választóit, akár kisebb, akár nagyobb földterülettel rendelkeztek a Közösség bármely vidékén. Az 1980-as években a választók még jelentősen befolyásolni tudták a Képviselőcsoport elképzeléseit. Azt azonban a Képviselőcsoportnak is el kellett ismernie, hogy a mezőgazdasági kiadások a Közösség költségvetésének aggasztóan nagy részét – majdnem 75%-át – tették ki, és ebből jelentős összegeket költöttek a piac támogatására. Paradox módon azonban ezek a költségek a kötelező kiadások közé tartoztak, melyeket a Parlament nem módosíthatott. Ahogyan ezt már láthattuk, a Képviselőcsoport költségvetési stratégiája elsősorban a közösségi dinamikát elősegítő politikai prioritások beazonosításán nyugodott. Ezek közé tartoztak például a jövőbeli politikai irányvonalak és a nem kötelező kiadásokból finanszírozott szolidaritási irányelvek. A néppárti frakció igyekezett elkerülni, hogy választania kelljen két lehetőség között: vagy meggyőzi a Tanácsot a mezőgazdasági kiadások csökkentéséről, amivel elégedetlenséget okoz a vidéki választók körében, vagy feláldozza az új irányelveket. Ezért a KAP-ot úgy kellett megreformálni és olcsóbbá tenni, hogy közben az alapvető értékeket is szem előtt tartják.

Ezért az 1979 és 1984 közötti parlamenti ciklusban a kiadások korlátozása vált a Képviselőcsoport egyik legfontosabb céljává. Szerette volna elosztatni *„azt az elképzelést, miszerint a KAP nem volt más, mint a Közösség erőforrásainak kiszivattyúzása, ami ellehetetlenítette a többi irányelv továbbfejlesztését.”*²²³⁰

A felesleg botránya

A bizonyos szempontból saját sikereinek áldozatává vált KAP okozta a Közösség történetének egyik legnagyobb ellentmondását. Míg a második világháborút követően a KAP elsődleges célja az volt, hogy biztosítsa az országok élelemellátását, a Közösség olyan támogatási rendszert dolgozott ki, amely a termelőket a termés gyors növelésére ösztönözte. Ezt a célt nagyrészt sikerült is elérni, ám ez új

kihívást állított a mezőgazdaság elé: ha a terméshozam egy bizonyos időszakban elegendőnek bizonyult a mezőgazdasági piacok ellátásához, akkor a legkisebb felfelé irányuló termelési elmozdulás nem kívánatos felesleghez vezetett.

A mezőgazdasági feleslegek komoly feszültséget eredményeztek a tagállamok között, és feldühítették az állampolgárokat. Az 1975-ben Hágában tartott tanulmányi napokon a Képviselőcsoport szóvivője, Isidor Fröh aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy „a mezőgazdasági szektor kompromisszumai fokozatosan eggyé válnak a nemzeti érdekeket tükröző igények beiktatásával”.²³¹ A Tanács és a Bizottság próbálta orvosolni a döntések negatív hatásait, ám nem igazán jártak sikerrel, ugyanis a bevezetett irányelvek általában rövid távú célokat foglalmaztak meg. Az előadó ezért a következő összefoglalást fogalmazta meg: „[A Közösség a mezőgazdasági piacok egyensúlyának helyreállítása végett] kis időintervallumon belül nagyon sokféle lépés bevezetését fogadta el, melyek közül néhány épp ellentétes következményekkel jár, és középtávon nem segíti elő egy sikeres terv valóra váltását. A rövid távú intézkedések nem tudják kiegyenlíteni a termelési ciklusokat, épp ellenkezőleg, felesleg termelését idézik elő.”²³²

Újra és újra felbukkant a felszólalásokban a vajhegyek és tejtavak ügye. Az EPP Képviselőcsoportnak komoly aggályai voltak: „A Közös Agrárpolitika bevezetése óta a római szerződés 39. cikkelyében megfogalmazott célok nem egyenlő mértékben valósultak meg. A termelékenység olyannyira megnövekedett, hogy bizonyos ágazatokban az önellátási ráta 100%-kal emelkedett, miközben a felhalmozódó felesleg, továbbá az ennek eredményeképpen megjelenő többletkiadások és beavatkozási kísérletek miatt egyre több és több kritika éri a Közös Agrárpolitikát.”²³³

A Képviselőcsoport célja ezért „a felesleg ésszerű csökkentése volt úgy, hogy közben a megfelelő szintű élelmiszerellátás és a szükséges mennyiségű élelmiszersegély is biztosított legyen. A mezőgazdasági feleslegtől való megszabadulás kérdése teher a költségvetés számára, emellett feszültségeket generál a nemzetközi piacokon a Közösség és kereskedelmi partnerei között. Az EPP Képviselőcsoport támogatná, hogy a többlettől való megszabadulás folyamatába ideiglenesen vonjuk be a termelőket is a termelésre kivetett progresszív adó formájában, mellyel mindenki osztozna a megoldás felelősségében. Hosszú távon a felesleget csak az érintett ágazatokban bevezetett lépések segítségével fogjuk tudni megszüntetni.”²³⁴

A mezőgazdasági politika továbbfejlesztése ágazatról ágazatra

Az EPP Képviselőcsoport által megtett első lépések egyike az volt, hogy igyekezett minél inkább részt venni a Parlament Mezőgazdasági Bizottságának munkájában. A közvetlenül megválasztott Parlament első ciklusa alatt a Bizottság összetételében végbemenő változások lehetőséget nyújtottak a Kép-

viselőcsoportnak arra, hogy jelentősen növelje a Bizottság munkájában részt vevő tagjainak létszámát. Míg a parlamenti ciklus első felében csupán 10 rendes és 10 helyettes taggal rendelkezett, a ciklus második felében a kereszténydemokrata jelenlét 3 rendes és 1 helyettes tagsággal növekedett az összesen 45 fős Bizottságban. A Bizottság kereszténydemokrata alelnökeinek kinevezését is megerősítették. A Képviselőcsoport örömmel fogadta Isidor Fröh és az olasz Arnaldo Colleselli ismételt megválasztását, annak ellenére, hogy a Bizottság elnökévé minimális többséggel ismét az Európai Demokraták frakciójának egy tagját nevezték ki, aki nem tartozott a KAP támogatói közé.²³⁵

A jelentős kereszténydemokrata jelenlétnek köszönhetően a Képviselőcsoport fontos szerepet játszott a KAP egyes aspektusaira koncentrááló beszámolók előkészítésében: Arnaldo Colleselli a rizs piacáról²³⁶ és a borpiac közös átszervezéséről²³⁷ készített beszámolót; Joachim Dalsass a magok piacával²³⁸, Giosuè Ligios a gyümölcs- és zöldségpiac közös megszervezésével²³⁹, Alfredo Diana az olíva-termelő szervezetekkel²⁴⁰, Efsztratosz Papaefsztratiou a gyapottermelő frakciókkal és szervezetekkel²⁴¹, Reinhold Bocklet pedig a sertés-tenyésztés technikai kérdéseivel²⁴², a sörtermelőknek nyújtandó segélyekkel²⁴³ és a cukorpiac közös kialakításával²⁴⁴ foglalkozott.

A mezőgazdaság modernizálása

A Képviselőcsoport másik tevékenységi köre, mely az 1979–1984-es parlamenti ciklusban egyre nagyobb jelentőséget kapott, a mezőgazdasági struktúrákkal kapcsolatos közösségi intézkedések kérdése volt.

„A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport tagjai hamar felismerték, hogy a mezőgazdasági struktúrákban változásokra van szükség, elsősorban a vidéki munkahelyteremtés szélesebb kontextusát illetően. Csak így nyílhat lehetőség a mezőgazdasági struktúrák önkéntes alapon történő megváltoztatására anélkül, hogy közben újabb problémákat generálnánk.”²⁴⁵ A témában a Képviselőcsoport több tagja is készített beszámolókat, melyek elsősorban a különböző régiókkal foglalkoztak, és felhívták a figyelmet az európai mezőgazdaság sokszínűségére, a fennálló problémákra, illetve az ezek megoldásához szükséges lépésekre.

A kedvezőtlen helyzetű régiókról abban a beszámolóban esett szó, amely az egyes görög térségek mezőgazdasági fejlesztésének felgyorsítását szorgalmazta.²⁴⁶

A földrajzi megközelítésű strukturális lépéseknek az volt a céljuk, hogy csökkentsék az Európa eltérő mezőgazdasági térségei – elsősorban a mediterrán országok és Észak-Európa – között fennálló különbségeket. A Képviselőcsoport szóvivője, Efsztratosz Papaefsztratiou a Kalojannisz-beszámoló vitájában rámutatott arra, hogy „az egyenlőtlen fejlődés miatt az Európai Közösségnek minél előbb be kell avatkoznia, hogy kielégítse a hátrányos helyzetben lévő görög területek különleges igényeit.”²⁴⁷

A strukturális politika kialakításának szükségessége európai szinten is felmerült, amint ez a Képviselőcsoport egy másik tagja, a dél-tiroli Joachim Dalsass beszámolójából is látszik.²⁴⁸ A beszámoló kiemelte, hogy a KAP bevezetésekor a nagyra törő célok kizárólag a készleteket és az árakat vették figyelembe. Bár természetesen ez a két tényező továbbra is nagy jelentőséggel bírt, „nem elég megegyezni egy megfelelő árcsomagban. Mindig is fontos volt, hogy figyelembe vegyünk a termelési helyszíneket, a mezőgazdasági tőkét, illetve az ágazat mennyiségi és minőségi fejlesztésének lehetőségeit.”²⁴⁹

Az 1979–1984-es parlamenti ciklus végén az EPP Képviselőcsoport céljai között körvonalazódni kezdett egy strukturális politika terve: „A strukturális politika az EPP Képviselőcsoport mezőgazdasági politikájának egyik fontos eleme. [...] A néppárti frakció kezdeményezésére az elmúlt években speciális programok készültek a Közösség elmaradottabb régiói számára. Ide tartozik többek között az Írország számára készült program, a Német Szövetségi Köztársaság egyes kedvezőtlen helyzetben lévő térségeinek infrastrukturális fejlesztését szorgalmazó program, illetve a görög mezőgazdaság fejlődésének gyorsítására felvázolt terv. [...] Az Európai Néppárt jelentős befolyást gyakorolt a strukturális irányelvek megújulására.”²⁵⁰

Az EPP Képviselőcsoport támogatja a Bizottság reformját

Az 1980-as évek közepén az új Bizottság Franz Andriessen-t nevezte ki a mezőgazdaságért és halászatért felelős biztossá. Az Európai Parlament Mezőgazdasági, Halászati és Élelmiszeri Bizottságának elnöki székét a holland képviselő, Teun Tolman foglalta el. Ennek a két kereszténydemokrata képviselőnek az európai mezőgazdaság szempontjából stratégiai jelentőségű pozícióba való kinevezésével az EPP Képviselőcsoport előtt új lehetőségek nyíltak meg a Parlament és a Bizottság közötti kapcsolat terén.²⁵¹

1985-ben *A Közös Agrárpolitika perspektívái*²⁵² című zöld könyv nyomán a Bizottságban széles körű vita alakult ki az európai mezőgazdaságról. Az ágazat ekkor már komoly válsággal nézett szembe, sőt néhány lépésre már sor került a felesleget termelő ágazatok átszervezése, a kis családi gazdaságok bevételeit érintő problémák és a gazdák figyelmének a környezetvédelmi kérdésekre való felhívása ügyében. A piacot is számításba kellett venni azáltal, hogy a garantált árakat összehangba hozzák a világpiaci árakkal, és a támogatásban részesülő termésmennyiségeket korlátozzák. Kvótákat vezettek be egy ötéves időszakra, ami elsősorban a tejtermékekre vonatkozott. A termelés leszorítását célzó új rendszer a mezőgazdasági termelésnek körülbelül egyharmadát érintette.

Nem sokkal ezután az EPP Képviselőcsoport a Joachim Dalsass elnöklete alatt működő mezőgazdasági munkacsoportján keresztül előterjesztette a KAP-pal kapcsolatos nézeteit.²⁵³ A Néppártnak a progresszív Közös Ag-

rárpolitikát illető irányelvei a Képviselőcsoporton belüli, illetve a mezőgazdasági szervezetekkel 1985 júliusa és decembere között folytatott aprólékos egyeztetések eredményeképpen láttak napvilágot. A kereszténydemokraták előnyben részesítették a mezőgazdaságban tevékenykedő rétegeket. Kiálltak a családi gazdaságok mellett, melyek sokszínűsége megoldást nyújthatott a Közösség strukturális feltételeivel kapcsolatos problémákra. A legfőbb cél az volt, hogy a felesleg csökkentését szociálisan is elfogadható módon ériék el a gazdákkal való együttműködés során.

A Képviselőcsoport tagjai ezeket az irányelveket vették alapul, amikor 1986 januárjában parlamenti vitára bocsátották a Bizottság zöld könyvét és a KAP jövőjéről készült Tolman-beszámolót²⁵⁴.

Reinhold Bocklet három pontban foglalta össze az EPP Képviselőcsoport véleményét: a felesleg csökkentésére alkalmazott módszereknek szociálisan elfogadhatónak kell lenniük; a mezőgazdasági jövedelmeket ki kell egészíteni úgy, hogy „*a kis- és közepes méretű gazdaságoknak*” az új rendszerhez való hozzájárulását, „*például a megművelt területek karbantartását és a vidéki területek strukturális stabilitásának fenntartását*” pénzben meg kell téríteni; és a KAP-nak a környezetvédelemre kell összpontosítania.²⁵⁵

Emellett a Képviselőcsoport egy aktív és ésszerű piac- és árpolitika kialakítását is szorgalmazta.

1986-ban azonban égető kérdéssé vált az állatállomány (árúkészlet) kezelése, ugyanis ez egyre nagyobb részt követelt a KAP költségvetéséből. Az Európai Parlament vizsgálóbizottságot állított fel a kérdés megoldása érdekében. A referens, Michel Debatisse 1987 novemberében ismertette a bizottság megállapításait.²⁵⁶

XIX. fejezet

FOLYTATÓDIK A SZOVJET VESZÉLYEL VALÓ SZEMBENÉZÉS

Az enyhülés kudarca

Az 1970-es évek reményteljesen kezdődtek, ám az évtized végére ismét a kiábrándultság érzése lett úrrá az államokon. Bár a nyugati országok a helsinki záróokmány aláírásakor szerettek volna hinni benne, a keleti blokkhoz fűződő viszonyok normalizálódása végül mégsem valósult meg. És talán még ennél is aggasztóbb volt, hogy úgy tűnt, a szovjetek igyekeznek mindent megtenni az európai béke megingatása érdekében. Az európai parlamenti választások előestéjén az EPP Képviselőcsoport továbbra is kiállt az enyhülési politika mellett²⁵⁷, ám a vasfüggöny túloldalán semmi sem változott. A helsinki záróokmány visszhangot keltett a Szovjetunió lakosai körében, ami felbátorította az emberi jogok védelmezőit. Azonban elég hamar egyértelművé vált az EPP Képviselőcsoport számára, hogy amikor ezek az emberek az országaik kormányai által is aláírt dokumentumokra hivatkozva megpróbálták elmondani a véleményüket, akkor ugyanolyan elnyomó intézkedéseknek estek áldozatul, mint korábban.²⁵⁸ Andrej Szaharov,²⁵⁹ Natan Saranszkij²⁶⁰ és Jurij Orlov²⁶¹ esete, illetve az Európai Parlament által vizsgált más ügyek jól tükrözték a szovjet rendszer ideológiai merevségét.

A Helsinkiben megkezdődött folyamat is megfeneklett. Az egyezmények megvalósításának kidolgozására összehívott belgrádi és madridi konferencia az enyhülés két különböző megközelítése közötti ellentétek miatt nem ért el eredményt. A szovjetek láthatóan nem voltak hajlandók semmiféle engedményre.

Aztán 1979 végén bekövetkezett a kabuli puccs. A Szovjetunióknak sikerült aláíratnia Afganisztánnal a két országot összekötő barátsági, jószomszédi és együttműködési szerződést – erre hivatkozva vonult be Kabulba a Vörös Hadsereg, hogy támogassa a hatalomátvételi puccsot. A nyugati blokk azonnal elítélte az akciót, és az EPP Képviselőcsoport – Erik Blumenfeld felszólalása útján – támogatásáról biztosította az afgán ügyet. *„Ez nem egy véletlen »baleset«, amely megtörtént valahol a világban, és nem is csupán arról van szó, hogy egy ország belügyeibe egy másik állam jogtalanul beleavatkozott: egy szuperhatalom katonailag megszállt egy szuverén, önálló államot egy*

*olyan pillanatban, amikor a világnak épp egy igen drámai globális helyzettel kell megbirkóznia.*²⁶²

1980. február 15-én az Európai Parlament vitát szervezett az afgán kérdésről. A szovjet csapatok Afganisztánba való bevonulása után a Szovjetunió egyre durvábban lépett fel az ellenzékiekkel szemben. Andrej Szaharovot letartóztatták. Az Európai Parlament elé három határozat tervét terjesztették be. Ezek közül az első az EPP Képviselőcsoport, a szocialisták, a konzervatívok, a liberálisok és a Progresszív Európai Demokraták frakciója felháborodását fejezte ki, és elítélte Szaharov letartóztatását.²⁶³ A második tervet is ugyanezek a frakciók készítették, és ebben felvetették, hogy az 1980-as olimpiai játékoknak esetleg másik helyszínt kellene keresni Moszkva helyett.²⁶⁴ A harmadik tervezetet az EPP Képviselőcsoport és a Konzervatív Képviselőcsoport vázolta fel, melyben felkérték az Európai Bizottságot, hogy gondolja át a Szovjetunióhoz fűződő viszonyát.²⁶⁵ A Parlament mindhárom tervezetet elfogadta, még az utolsót is, a Parlament bal oldalán helyet foglaló képviselők nemtetszése ellenére is.²⁶⁶

A háború tragikusan sok emberéletet követelt, ahogy azt néhány évvel később Hans-Gert Pöttering is megjegyezte az afgán helyzetről írt beszámolójában: *„A cél az volt, hogy átformálják ezt az országot [és függő helyzetben lévő csatlós állammá tegyék] [...]. Becslések szerint másfél millió ember halt meg, 1,2 millióan megsebesültek, és több mint négymillióan váltak menekültté vagy üldöztetés áldozatává. [...] Ez a nemzetközi jognak teljességgel ellentmondó, megszállt övezetekben zajló háború számos civil célpont elpusztításával járt együtt – falvakat és egyértelműen megjelölt kórházakat bombáztak le, akadályokat állítottak az orvosi ellátás utánpótlásának útjába, tönkretették a terményeket és az állatállományt, vegyi fegyvereket vetettek be, melyek bőr-, tüdő- és idegi károsodást okoztak, emellett civileket zártak börtönbe, kínoztak meg és végeztek ki. Ebben az évtizedben ez a háború csorbította a lehető legsúlyosabban az emberi szabadságjogokat és a nemzeti szuverenitás jogát...”*²⁶⁷

1980 nyarán Európán volt a sor, hogy lélegzet-visszafojtva figyeljen. Amikor a lengyel kormány úgy döntött, hogy felemeli az alapvető élelmiszerek árát, munkássztrájkok robbantak ki. A lengyel válság nyomán felmerült az aggodalom, hogy a szovjetek esetleg beavatkoznak, ahogy azt korábban a Varsói Szerződés más tagállamai esetében is tették. Az 1980 júliusában történt események tárgyalásokra készítették a sztrájkolókat és a hatóságokat, amelyek erre parancsot kaptak a Politbürótól. Az egyeztetések eredményeképpen 1980. augusztus 31-én a Sztrájkbizottság elnökeként tevékenykedő Lech Wałęsa és a kormány delegációja közösen aláírták a Gdański Megállapodást. Úgy tűnt, a legnagyobb veszélyt sikerült elhárítani.

Az Európai Parlament azonnal támogatásáról biztosította a lengyel népet, és örömmel konstataálta, hogy a válságot végül sikerült békés úton rendezni. Ahogy azt Leo Tindemans is hangsúlyozta, a konfliktus huza-

mosabb ideig való fennmaradása minden bizonnyal elkerülhetetlenné tette volna Moszkva beavatkozását, ami „*nevetség tárgyává tette volna az emberi jogok védelmezésének eszméjét. A helsinki szellemiség, az országaink és Lengyelország által is aláírt záróokmány és a közelgő madridi konferencia [...] egyaránt értelmét veszítette volna. Katonai erőszak alkalmazása esetén a békevágy és az enyhülés teljesen hiteltelenné vált volna.*”²⁶⁸ Az emberi jogok lengyelországi helyzetéről készült Penders-beszámolót²⁶⁹ is a válság időszakában publikálták. A beszámoló hangsúlyozta: a Madridi Konferencia keretében fontos lenne továbbra is kiállni azon hosszú távú feladat mellett, hogy az országok nyomást gyakorolnak a Szovjetunióra, hogy az végre figyelembe vegye az emberi szabadságjogokat.

A Képviselőcsoport félelmei beigazolódtak, amikor az 1981 decemberében lezajlott katonai puccs véget vetett a Gdański Megállapodás nyomán megkezdődött politikai párbeszédnek. A Képviselőcsoport tagjai továbbra is szolidaritásukat fejezték ki a lengyel nép, a puccs után betiltott Szolidaritás szakszervezet és az egyház iránt.

1982. április 29-én az EPP Képviselőcsoport delegációja – melynek tagja volt többek között Siegbert Alber német alelnök, továbbá a belga Marcel Albert Vandewiele, Pierre Deschamps és Victor Michel – nagy örömmel fogadta a Lengyel Szociális-Katolikus Unió képviselőit. Kezdett kikristályosodni, hogy mennyire katasztrofális helyzet uralkodik Lengyelországban. Minél hamarabb szükség volt arra, hogy a lengyel lakosság európai élelmiszersegélyben részesüljön. Az Európai Néppártot felkérték, hogy készítsen beszámolót a lengyelországi helyzetről. 1982. február 25-én Pierre Deschamps már összefoglalta beszámolójának főbb pontjait a lengyel dráma történelmi és politikai háttéréről készített részletes ismertetőjében,²⁷⁰ és hangsúlyozta: azzal, hogy 1981. december 13-án Lengyelországban statáriumot hirdettek, nem csupán az ország demokratikus újjáéledésének lehetőségét tették tönkre, hanem veszélybe sodorták egész Európa stabilitását is.²⁷¹ A Szovjetunió a lengyel hatóságok által elfogadott elnyomó intézkedések kivitelezésében vállalt szerepével megszegte az emberi jogok védelmének eszméjét és a helsinki megállapodás szellemiségét. Ezzel párhuzamosan a Politikai Ügyek Bizottságának többsége a Szovjetunióhoz fűződő kereskedelmi kapcsolatok alapvető átértékelését fontolgatta oly módon, hogy ez ne akadályozza a lengyel lakosságnak nyújtott humanitárius segítséget és élelmiszersegélyt. A Bizottság azt javasolta a Minisztertanácsnak, hogy támogasson minden olyan magán részről nyújtott segítséget, amely közvetlenül a lengyelek javát szolgálja. Az Európai Parlament kommunista és szocialista képviselői leszavazták a Deschamps-jelentést. Ők továbbra is kitartottak a Szovjetunióval való enyhülés politikája mellett, és elleneztek, hogy az európai államok is kövessék az amerikaiakat, akik korlátozták a szovjet blokk országaihoz fűződő kereskedelmi kapcsolataikat. Mindezek ellenére a jelentést a Politikai Ügyek Bizottsága nagy többséggel elfogadta.

„Sem vörös, sem halott”: a Euromissile-válság (1979–1984)

1977 óta Európa feje felett Damoklesz kardjaként lebegett az a veszély, amelyet a keleti blokk csatlós államainak területére telepített szovjet SS–20-as nukleáris rakéták jelentettek. A Szovjetunió igyekezett megtalálni a kikapukat az USA-val együtt az enyhülés idején aláírt SALT fegyverkorlátozási szerződésekben. Ronald Reagan amerikai elnökké választását követően nem sokkal azonban megkondultak a vészharangok. A szovjet túlsúly egyre aggasztóbbnak látszott, és valós veszéllyé vált az Európára leselkedő nukleáris fenyegetés. 1979 decemberében a NATO hivatalosan is jóváhagyta, hogy Nyugat-Európában amerikai kilövőállomásokot létesítsenek, melyeket Pershing II rakétákkal és cirkáló-rakétákkal szereltek fel. Ezzel párhuzamosan megkezdődött az európai hadi felszerelések modernizálása is. A létrejövő fegyververzenál, mellyel ellensúlyozni próbálták a szovjet SS–20-as rakétákat és Backfire bombázókat, jelentősen megnövelte azoknak a fegyvereknek a körét, amelyekkel lehetséges volt a szovjet területek elérése. A döntés összhangban állt az EPP Képviselőcsoport erőegyensúly-stratégiájával. Természetesen mindent el kellett követni, hogy a keleti és nyugati blokk közötti béke és enyhülés fennmaradjon, ám emellett szükség volt egy határozott, közös elrettentési erő kialakítására is, amely a nyugati államok együttműködésén és egymás iránti szolidaritásán nyugodott. Egon Klepsch az Európai Parlamentben elhangzott felszólalásakor a következőképpen foglalta össze a NATO döntését: *„Miért hozott a NATO ilyen kettős döntést? Egyrészt azért, hogy lehetőséget biztosítson a szovjeteknek, hogy megszüntessék az ellene irányuló fenyegetésüket, másrészt pedig azért, hogy tárgyalások útján biztosítsa a Szovjetuniót arról, hogy az erőegyensúly fenntartásához nincs szükség a fegyverkezés fokozására.”*²⁷²

Egész Nyugat-Európában pacifista mozgalmak indultak meg, melyek tagjai között egyaránt voltak elkötelezett pacifisták és nyíltan szovjetbarát agitátorok. A szovjet propaganda által ügyesen manipulált pacifisták Németországban és más államokban is azt skandálták az amerikai Euromissile-rakéták telepítése elleni demonstrációkon, hogy „Lieber rot als tot” (Inkább vörös, mint halott). Ezzel egyoldalú „atomcsend”-et követeltek, ami a valóságban még inkább erősítette volna a szovjetek nukleáris túlsúlyát, és így Moszkva kezébe ütőkártyát adtak volna, amellyel állandóan zsarolhatta volna a nyugati blokkot.

Pierre Pflimlin, az Európai Parlament alelnöke a következő figyelmeztetést fogalmazta meg: „Sokan elhiszik, hogy a Kremel nem akar agresszióhoz folyamodni, ezért nem kell háborús fenyegetéstől tartani. Az valószínűleg igaz, hogy a Szovjetunió jelenlegi vezetői tényleg nem akarnak harcba keveredni Európával, ám ha az erők jelenlegi kiegyensúlyozatlansága továbbra is fennmarad, a szovjeteknek komoly esélyük lesz arra, hogy egy háború megnyerése nélkül, pusztán fenyegetések útján elérjék a félelemtől ledermedt, akár szolgaságot is vállaló Nyugat-Európa behódolását.”²⁷³

Az Európai Néppárt 1982-ben összeült negyedik kongresszusán támogatta²⁷⁴ a „zéró lehetőség” javaslatot, melyet Reagan elnök indítványozott a Szovjetunióknak: nem fognak amerikai rakétákat telepíteni Európába, amennyiben a szovjetek leszerelik SS–20-as rakétaikat. A javaslat szovjet részről történő visszautasítása esetén a Képviselőcsoport újra a NATO stratégiáját támogatná. Úgy tűnt, továbbra is az Atlanti Szövetség a legmegbízhatóbb alapja szabadságunk megőrzésének.²⁷⁵

Mivel a Szovjetunió kategorikusan visszautasította a zéró lehetőséget, a fegyverkezés leállításáról szó sem lehetett. Moszkva tovább folytatta SS–20-as rakétaiknak szisztematikus telepítését. Ezt a kétszínű viselkedést látva Paolo Barbi felhívta a figyelmet a lehetséges veszélyre: *„...ezt az időszakot a Szovjetunió nem a tárgyalásokra fordította, hanem arra, hogy a szovjet robbanófejek számát 1979 és az idei év [1983] között 135-ről 1050-re növelje, ezzel is egyértelműen kinyilvánítva, hogy fenn kívánja tartani monopolhelyzetét a rövid hatótávolságú rakéták terén annak érdekében, hogy ezzel zsarolhassa Európát, és elszakíthassa amerikai partnereitől.”*²⁷⁶

1983 novemberében az Európai Parlament fontolóra vette a Tanács soros elnökségét ellátó szocialista görög kormány indítványát, mely az amerikai rakéták telepítésének elnapolására tett javaslatot. A Szocialista Képviselőcsoport támogatta az indítványt²⁷⁷, míg az EPP Képviselőcsoport elutasította.²⁷⁸ Élénk vita bontakozott ki, amelyben egyértelműen megmutatkozott, hogy a Parlament jobb és bal oldala között éles törésvonal húzódik.²⁷⁹ A belga képviselő, Paul Vankerhoven magyarázatot adott az EPP Képviselőcsoport álláspontjára, és felhívta a figyelmet a pacifista tüntetések negatív következményeire: *„A békevágy [...] nem egyenlő azzal, hogy a mások által a szánkba adott szlogeneket kántáljuk, vagy azzal, hogy úgy követünk tanácsokat, hogy azt sem tudjuk, kitől származnak, és kinek az érdekeit képviselik. A békevágyhoz szükséges – jobban mondva: elengedhetetlen – a minimális szintű tisztánlátás és bátorság.”*²⁸⁰ Véleménye szerint az előbbire azért van szükség, hogy felismerjük, *„az egyoldalú pacifizmus nem megfelelő válasz az SS–20-as rakéták telepítésére, amit a Szovjetunió azóta is fáradhatatlanul folytat, még a genfi tárgyalások idején is.”*²⁸¹ Emellett bátorság kell ahhoz, hogy belássuk, nem elfogadható az az ideológia, amely szerint a békéért folytatott harc ugyanaz, mint a kommunizmusért folytatott harc. Amennyiben Európa népei szeretnék megőrizni függetlenségüket, nem engedhetik, hogy a Szovjetunió vétőjoggal rendelkezzen biztonságuk kérdésében. A szovjetekkel folytatott tárgyalásokban mindenképpen védelmünkbe kell venni a béke és a szabadság eszméjét, ha *„a jövőben nem »inkább vörösek, mint halottak«, hanem sem vörösek, sem halottak nem szeretnénk lenni.”*²⁸²

1984 júniusában megtörtént az első Pershing II rakéták európai telepítése, amelyre válaszul a Szovjetunió a tárgyalások újrakezdését indítványozta. Amikor 1984 decemberében az amerikai rakéták üzemkész állapotba kerül-

tek, az Európai Parlament megvitatta az EPP Képviselőcsoport kezdeményezésére a lefegyverzéssel kapcsolatos párbeszédéről készített javaslatot, melyet Hans-Gert Pöttering, Habsburg Ottó, Erik Blumenfeld, Reinhold Bocklet, Philipp von Bismarck, Egon Klepsch, Jacques Mallet, Pierre Bernard-Reymond, Jean Penders, Lambert Croux, Gustavo Selva és Ioannisz Tzounisz állított össze.²⁸³ A javaslat felszólította a külügyminisztereket, hogy „*győzzék meg az Egyesült Államok és a Szovjetunió vezetőit az egyoldalú feltételektől mentes kezdeményezések jelentőségéről, hogy a két szuperhatalom között mielőbb megkezdődhessenek a fegyverkorlátozási tárgyalások, az egyenlőség, a kölcsönösség és a jelenlegi és eljövendő hadi rendszerek terén érvényesülő jog-egyenlőség elve alapján...*”²⁸⁴

A közös védelmi politika felé

A Euromissile-válság új életet lehel a közös európai védelmi rendszer kialakításának tervébe. Az EPP Képviselőcsoport az elsők között hangsúlyozta a Közösség tagállamai által létrehozandó közös védelmi politika jelentőségét. „*A szabad, demokratikus államok számára a biztonságpolitika egyet jelent a békepolitikával. A védelmi politika lényege abban áll, hogy a potenciális ellenfeleket eltántorítsuk a katonai konfliktusoktól. Béke nélkül nem valósulhat meg sem a biztonság, sem a szabadság.*”²⁸⁵ Ez volt a végkövetkeztetés, amelyet a Képviselőcsoport az 1982-es firenzei tanulmányi napjain megfogalmazott. Az Európai Közösségnek nemzetközi szinten mindenképpen közös hangon kellett megszólalnia. Azonban az Európai Védelmi Közösség (EDC) kudarca óta a közös védelem ügye tabutémává vált az európai intézményeken belül. A külkapcsolatokat illetően a Parlament igen korlátozott jogkörrel rendelkezett. Az EPP Képviselőcsoport tagjai azonban nem voltak hajlandók beletörődni a tehetetlenségbe, és úgy vélték, hogy az „*általános választójog alapján való megválasztása feljogosítja az Európai Parlamentet arra, hogy ilyen kérdéseket is megvitasson, különös tekintettel ezek politikai vonatkozásaira, melyek az európaiak biztonságára és szabadságára is kihatással vannak.*”²⁸⁶ Épp ezért azt javasolták, hogy a Parlament vegye fontolóra a közös európai védelmi politika elképzelését, amely egy „európai pillér” megeremtésével megerősíthetné az Atlanti Szövetséget. Egy ilyen jellegű együttműködés lehetőséget teremtene arra, hogy következetes stratégiát dolgozzanak ki a Szovjetunióval és szövetségeseivel kapcsolatban.²⁸⁷

E téren különleges lépéseket hajtottak végre. Például a CDU képviselője, Wolfgang Schall nyugalmazott dandártábornok javaslatára Frakcióközi Biztonsági Képviselőcsoport (Security Intergroup) alakult, amely minden strasbourgi részleges ülés során informális találkozót tartott, és amelynek tagjait az EPP Képviselőcsoport, az Európai Demokraták és a Liberális Képviselőcsoport adta. Az együttműködés célja az volt, hogy a frakciók megosszák egy-

mással a biztonsági ügyekkel kapcsolatos javaslatokat, megvitassák a Nyugat-európai Unió Közgyűlésével kialakítandó kapcsolatokat, és figyelemmel kövessék a Politikai Ügyek Bizottsága elé terjesztett beszámolók elkészítését. Kai-Uwe von Hassel kérésére a Frakcióközi Képviselőcsoporton belüli egyeztetéseket követően sikerült együttműködést kialakítani az Európai Parlament tagjai és a Nyugat-európai Unió Közgyűlésének képviselői között. Szóba került az EP-NYEU Közös Bizottság létrehozása is.²⁸⁸ 1982 elején az EPP Képviselőcsoport a következő területeken kérte az európai biztonságpolitika továbbfejlesztését:²⁸⁹ a Közösség és az Egyesült Államok kül- és gazdaságpolitikai irányelveinek összehangolása; az európai partnerek fegyveres erőinek jelenléte a biztonsági szempontból kiemelt jelentőségű térségekben; az európai partnerek kontingenseinek növekedése a NATO haderején belül; az Egyesült Államok és a Szovjetunió közötti lefegyverzési tárgyalások elősegítése.

Mivel az európai védelmi kérdéseket nem lehetett nyíltan tárgyalni az Európai Parlamentben – erre a Közösség szerződésai még nem nyújtottak felhatalmazást –, a Képviselőcsoport ezeket a témákat a tengeri utánpótlási vonalak védelmének ügyén keresztül próbálta megvitatni. Az 1970-es évek végére két következtetést kellett levonni. Az egyik a Szovjetunió – katonai beavatkozásra is alkalmas haderejének köszönhető – egyre növekvő „dekontinentalizáció”-jára vonatkozott, amely lehetővé tette, hogy fegyveres lépéseket tegyen a világ bármely pontján, különös tekintettel a harmadik világ leggyengébb államai-ra. A második következtetés az volt, hogy az 1973-as első olajválság sokkjának kiheverését követően a Közösség által felhasznált olaj szinte teljes egészében tengeri úton érkezett a tagállamokba.

1980. január elejétől kezdve a Képviselőcsoport francia tagjai, Louise Moreau, Olivier d’Ormesson és André Diligent gondoskodtak arról, hogy a kérdés állandó vitatéma legyen az Európai Parlamentben. Az afganisztáni szovjet beavatkozás és a közel-keleti helyzet miatt a probléma megoldása egyre sürgetőbbé vált. Az 1980-as év első felében a Képviselőcsoport tagjai szóbeli kérdéseket és határozattervezeteket fogalmaztak meg a témában.²⁹⁰ A Parlament bal és jobb szárnya közötti törés ismét nyilvánvalóvá vált. A baloldal mindent megtett, hogy megghiúsítsa a kezdeményezést, és még az is előfordult, hogy képviselőik kivonultak a plenáris ülésről, hogy ne legyen meg a határozatképességhez szükséges létszám.²⁹¹ Miután az EPP Képviselőcsoportnak sikerült felülkerekednie egy újabb akadályon, amikor a Szocialista Képviselőcsoport elfogadhatatlanság miatt nyújtott be elutasítást a kezdeményezés ellen, referenssé választották André Diligent-t, és beszámolóját végül 1980 novemberében fogadta el a Politikai Ügyek Bizottsága.²⁹² A beszámoló célja az volt, hogy felhívja a kormányok figyelmét az őket fenyegető veszélyekre, és felkérje őket, hogy egymással konzultálva próbáljanak közös döntéseket hozni, melyek olyan eszközt adnának a kezükbe, amellyel a körülményekhez képest a lehető legjobban tudnák biztosítani tengeri úton történő ellátásukat.

A beszámoló hangsúlyozta, hogy a szovjet flotta jelenléte és ereje a világ összes óceánján egyre erősödik, és Moszkva egyértelműen arra törekszik, hogy stratégiai fontosságú bázisokat foglaljon el Afrikában és az Indiai-óceánon. A Parlament által elfogadott határozat felkérte a flottával rendelkező tagállamokat, hogy hangolják össze felügyeleti műveleteiket azokon a területeken, amelyekre nem terjed ki a NATO szerződésének hatálya.²⁹³ A kezdeményezés nem járt sikerrel, ám az európai védelemről szóló vita végre helyet kapott az Európai Parlament ülésén.

1984-ben az Európai Parlament létrehozta a Biztonsági és Lefegyverzési Albizottságot, ami lehetővé tette, hogy ez a két kérdés hivatalosan is megjelenhessen a napirendi pontok között. Az Európai Néppárt nem vesztegette az időt, és minél előbb igyekezett kihasználni ezt az új fórumot, hogy védelmi kezdeményezését ismételten felvesse. Ez különösen igaz volt az 1986 májusában tartott plenáris ülésen, amikor az Albizottság fiatal német elnöke, Hans-Gert Pöttering szóbeli kérdést intézett az éppen az európai politikai együttműködésről tárgyaló külügyminiszterekhez az európai biztonság és védelem témájában.²⁹⁴ A vitát követően a Parlament döntést hozott egy stratégiai jelentőségű európai védelmi projektről. Az Albizottság érdeme volt az is, hogy az Egységes Európai Okmányba is bekerült egy szakasz a védelem politikai és gazdasági vonatkozásairól.²⁹⁵ Az Albizottság egyre inkább olyan fórummá vált, amely hídként tudott funkcionálni az Európai Parlamenten belüli frakciókat elválasztó, az európai biztonságpolitika érdemi tárgyalását korábban lehetetlenné tevő szakadék felett.

XX. fejezet

AZ 1984. JÚNIUSI VÁLASZTÁSOK UTÁN A KÉPVISELŐK ÚJABB HULLÁMA ÉRKEZIK A PARLAMENTBE

Siker vagy kudarc volt-e az 1984. június 14-i és 17-i parlamenti választás?

A második közvetlen európai parlamenti választásokon kissé visszaesett a részvétel, de még így is meghaladta az 50%-ot. Az Európai Néppárthoz tartozó pártok összesen 31 millió voksot kaptak, szemben a Szocialista Képviselőcsoportra leadott 30 millió szavazattal. Továbbra is a Néppárt maradt Európa vezető politikai ereje, ám a Képviselőcsoport számbeli súlyát aláaknázza, hogy az Egyesült Királyságból nem kerültek be a Néppárthoz közeli pártok képviselői, illetve az, hogy a tagállamokban nem volt egységes a választási rendszer, így összesen 110 néppárti képviselő foglalhatott helyet az új Parlamentben (hét hellyel kevesebb). A Szocialista Képviselőcsoport összesen 130 képviselővel rendelkezett, a Munkáspárt fellendülésének köszönhetően 15-tel nőtt képviselői helyeinek száma. Az Európai Demokraták Képviselőcsoportja, ahová a brit Konzervatívok is tartoztak, 13 képviselői helyet veszített, így tagjainak száma 63-ról 50-re csökkent. A Liberális Képviselőcsoport képviselőinek száma 38-ról 31-re változott. Az Európai Demokratikus Szövetség frakciója, melyben a francia gaulle-isták és az ír Fine Gael is helyet foglalt, összesen hét új helyet kapott, így az eddigi 22 helyett 29 képviselővel rendelkezett. Jean-Marie Le Pen franciaországi áttörése lendületet adott az Európai Jobboldal Technikai Képviselőcsoportjának (16 képviselői helyhez jutottak, ami négyel több volt, mint az előző ciklusban). Végül a baloldalon egy új csoportosulás is megjelent, a 20 képviselői helyet szerző Szívárvány, melybe a Zöldek és a környezetvédelmi mozgalom is beletartozott.

A Képviselőcsoporton belül 41 hellyel a CDU-CSU maradt a legnagyobb egység, ezt követték az olasz kereszténydemokraták (DCI; 26 + 1 hely), és kissé lemaradva a tiroli párt (-3 hely). A belga és a holland pártok támogatottságának csökkenése (-4 és -2 hely) is közrejátszott a Képviselőcsoport tagjai számában bekövetkezett enyhe visszaesésben.

Egon Klepsch visszaszerzi a Képviselőcsoport feletti hosszú távú irányítást

Július 18-án ismét Egon Klepsch foglalhatta el a Képviselőcsoport elnöki székét, melyet egészen 1992 januárjáig, az Európai Parlament elnökévé való ki nevezéséig meg is tudott tartani. Munkáját öt alelnök segítette, akiket szintén titkos szavazás útján választottak ki: az eddig is alelnökként dolgozó Willem Vergeer, az olasz Giovanni Giavazzi, a francia Michel Debatisse, a görög Panaiotisz Lambriasz és a luxemburgi Nicolas Estgen. A Képviselőcsoport összesen négy parlamenti bizottság elnökségét szerezte meg: a német Heinrich Aigner továbbra is a Költségvetési Ellenőrző Bizottság elnöke maradhatott, míg a görög Georgiosz Anasztaszopoulosz a Közlekedési, az olasz Roberto Formigonit a Politikai Ügyek, a német Marlene Lenz a Női Jogok, a holland Teun Tolmant pedig a Mezőgazdasági, Halászati és Vidékfejlesztési Bizottság elnökévé választották.

A Képviselőcsoporthoz ismert arcok csatlakoznak

Kik voltak az új arcok, akik 1984-ben csatlakoztak a Képviselőcsoporthoz? A német delegáció változatlan maradt, ugyanis mind a 25 képviselőt újraválasztották. Az 1981-ben megválasztott közgazdász, Otmar Franz egészen 1989-ig annak szentelte idejét, hogy a gazdasági-monetáris unió mellett kampányoljon. A CSU tagjai között foglalt helyet Franz Joseph von Stauffenberg ügyvéd is, aki a Hitler ellen összeesküvést szervező és emiatt kivégzett híres német tiszt fia volt.

Az olasz képviselők közül Giovanni Giavazzát, aki 1979 óta foglalt helyet a Parlamentben, 1984-ben a Képviselőcsoport alelnökévé választották. Ebben a minőségében komoly érdeklődést mutatott a gazdasági és intézményi ügyek iránt. Szorgalmával és önmérsékletével elnyerte kollégái tiszteletét. Ugyanez mondható el Ferruccio Pisoniról, aki már 1972 és 1979 között is a Képviselőcsoport (még nem közvetlen választások útján delegált) tagja volt, és 1994-ig megtarthatta képviselői helyét. Pisoni a mezőgazdasági ügyek szakértőjének számított, később ő vette át honfitársától, Giovanni Giavazzától a Képviselőcsoport alelnöki posztját. Három további jelentős olasz szereplő csatlakozott a Képviselőcsoporthoz. A Firenzét képviselő Carlo Casini komoly szerepet játszott a pártján belüli katolikus mozgalmakban, emellett ő volt a „Tisztelet az életnek” mozgalom szervezője is. A bioetikai vitákban Casini a Képviselőcsoport tagjainak egyik legfontosabb tanácsadójává lépett elő, és e kérdésben később a Jogi Ügyek Bizottsága megbízásából referenssé nevezték ki. 1984 és 1989, illetve a 2004 és 2009 közötti ciklusban tölthetett be európai parlamenti képviselői posztot. Az 1984-ben, 37 éves korában képviselővé választott Roberto Formigoni 1976-ban a Vatikánhoz közel álló olasz katolikus körökben jelentős befolyással rendelkező kampányszerv, a Népi Mozgalom egyik alapítója volt.

1993-ig volt az Európai Parlament képviselője, majd 1995-ben Lombardia elnökévé választották. A Képviselőcsoport tagjai hamar érzékelték Formigoni előkelő pozícióját az olasz delegáción belül, amikor megkapta az egyik legtekintélyesebb posztot – a Politikai Ügyek Bizottságának elnöki tisztét. Végül, de nem utolsósorban meg kell említenünk Luigi Ciriaco De Mitát, aki 1982-től 1989-ig volt a DCI igazgatója, 1984 és 1988 között pedig a Képviselőcsoport képviselője. 1988-ban az olasz kormány tagjává választották, majd az 1999 és 2004 közötti parlamenti ciklus idején ismét visszatért az Európai Parlamentbe. Mivel nagyon fontos szerepet játszott Olaszország életében azokban az években, amikor a DCI gyengülése alapjaiban megváltoztatta az olasz politikai berendezkedést, talán nem meglepő, hogy De Mita több időt töltött Rómában, mint Luxembourgban és Brüsszelben.

A görög delegáció kilenc tagból állt, akik közül négyen korábban miniszteri posztot töltöttek be. A delegáció tagjai voltak többek közt: Ioannisz Boutosz; Dimitrosz Evringenisz, aki ekkor már jó ideje az Európai Emberi Jogi Bíróság egyik bírója volt, és e tisztsége folytán a Parlament által 1980-ban felállított Rasszizmus és Antiszemitizmus Ideiglenes Bizottság referensévé választották; Panaiotisz Lambriasz újságíró, Konstantinosz Karamanlisz közeli munkatársa, aki 1999-ig volt a Képviselőcsoport tagja, és alelnökké is megválasztották; a végzettségét tekintve szintén újságíró Georgiosz Anasztaszopouloosz, aki 15 éven át volt a Képviselőcsoport aktív parlamenti képviselője: honfitársaihoz hasonlóan imádta a politikát, és úgy tűnt, annak minden kifürkészhetetlen rejtélyével tökéletesen tisztában van; továbbá Efthimiosz Krisztodoulou, aki 1984 és 1990 között volt európai parlamenti képviselő, emellett a Költségvetési Bizottság munkájában is tevékenyen részt vett. Krisztodoulou 1990-től 1994-ig a görög kormány tagja lett, rá bízta a Nemzetgazdasági Minisztérium vezetését. 1994 és 1999 között a görög delegáció fejeként tért vissza a Képviselőcsoportba. Több nyelven is kifogástalanul ki tudta fejezni magát, ő volt a Központi Bank egyik elnöke, és hazája határain kívül is nagy népszerűségnek örvendett. Végül a görög delegációban helyet foglalt még Ioannisz Tzounisz, a korábbi washingtoni görög nagykövet, valamint Marietta Giannakou, aki többször is miniszteri pozíciót töltött be Athénban, emellett ő volt a nemzeti delegáció feje.

A Benelux államok delegációiban nem volt sok változás. Petrus Cornelissen visszatért a holland delegációba, és európai parlamenti képviselői mandátumának három ciklusa alatt (1984-től 1999-ig) figyelmét elsősorban a szállítási szektornak szentelte. Megválasztásukat követően a belga képviselők közül a flamand nyelvű lakosságot képviselő Raphaël Chanterie és a frankofón polgárok által megválasztott Gérard Deprez is hamar a Képviselőcsoport aktív szereplője lett. Chanterie, aki Leo Tindemans helyét átvéve 1981 óta foglalt helyet az Európai Parlamentben, 1999-ig maradt a Képviselőcsoport tagja. Türelmes tárgyalópartnerként a Képviselőcsoport alelnöki tisztét is megkapta, és Egon Klepsch vezetésével számos szerződés kidolgozásában részt

vett, melyeket a Képviselőcsoport a kereszténydemokrata biztosokkal és az Európai Tanács tagjaival karöltve hozott létre – ezek közül is talán az egyik legfontosabb a maastrichti szerződés volt. A belga Keresztényszociális Párt elnöki tisztét betöltő Deprez Fernand Hermannal együtt a frankofón belga lakosságot képviselte. Kiemelkedően tehetséges szónokként a legfontosabb vitákban többször is alkalma nyílt arra, hogy a föderatív kereszténydemokrácia hagyományos elképzelései alapján kiálljon a Képviselőcsoport álláspontjai mellett. Nem támogatta a Képviselőcsoport által 2004-ben elfogadott többségi elvet, mely lehetővé tette az Európai Demokraták számára, hogy megvédjék alkotmányos pozícióikat, ezért húsz év szolgálat után elhagyta a Képviselőcsoportot, és a Liberálisokhoz csatlakozott. A luxemburgi delegáció 1984 után is három tagból állt, ami az ország kvótájának felét tette ki, így joggal mondhatták magukénak az egyik legsikeresebb választási arányt a Képviselőcsoporton belül. A delegációt az ismét megválasztott Nicolas Estgen, továbbá az 1989-ig a Képviselőcsoportot erősítő Marcelle Lentz-Cornette és Ernest Mühlen alkotta.

A francia delegáció változatlan maradt, továbbra is kilenc UDF-CDS-képviselő alkotta, akik az ismételt Simone Veil vezette közös UDF-RPR-listáról kerültek be a Parlamentbe. Később a lista képviselői az Európai Néppárt (EPP), a Liberális Képviselőcsoport és az EDA-frakció között oszlottak meg. Toulouse 37 éves polgármestere, Dominique Baudis váltotta le édesapját, Pierre Baudist, aki az első parlamenti ciklusban volt európai parlamenti képviselő és a Rózsák Városának polgármestere. A Képviselőcsoport többször is szíves fogadtatásban részesült Toulouse-ban, az Airbus központi irodáinak is otthont adó, délnyugati régiós fővárosban. Nicole Fontaine-t először választották képviselővé, ám ezt a tisztséget aztán egészen 2002-ig betöltötte, majd a francia kormányban tett rövid kitérőt követően 2004 és 2009 között ismét visszatért a Képviselőcsoportba. Fontaine már politikai karrierjét megelőzően felhívta magára a figyelmet azzal, hogy védelmébe vette a franciaországi katolikus oktatást. Hajthatatlan és szorgalmas hozzáállásával fokozatosan kivívta kollégái elismerését a Képviselőcsoporton belül. Kezdetben az Ifjúsági és Kulturális Ügyek Bizottságának koordinátoraként tevékenykedett, ám eközben a jogi kérdések megvitatásában is aktívan részt vállalt. 1989-ben a Parlament alelnökévé választották, majd 1994 júniusától ő lett az első alelnök. Az egyeztetési eljárásokkal kapcsolatos kiemelkedő szakértelmének és a Parlament Hivatalában töretlenül felfelé ívelő előmenetelének köszönhetően a német delegáció Fontaine-t jelölte az Európai Parlament elnöki székébe, amelyet 1999 júliusától 2002 januárjáig foglalhatott el (lásd a Harmadik részt). Az auvergne-i gazda, Michel Debatisse a Jeunesse agricole catholique szervezetben szerezte meg szakképesítését. Később ő lett az egyik legbefolyásosabb francia földművelési szakszervezet, az FNSEA vezetője, majd Raymond Barre kormányában miniszteri tárcát kapott. Egy ideig ő töltötte be

a Képviselőcsoport kincstárnoki funkcióját is. A lelkes és kitartó Debatisse különös érdeklődést mutatott Afrika demokratikus dinamizmusa és a katolicizmus továbbfejlődése iránt.

Pierre Pflimlin az Európai Parlament elnökévé „koronázzák” 1984. július 24-én

Pierre Pflimlin az előző parlamenti ciklusban a Parlament első alelnöki pozícióját töltötte be, és ezalatt népszerűsége egyre növekedett. Az európai ügy iránt elkötelezett Pflimlin karrierje megkoronázásaként 1984. július 24-én, a második szavazáskor az Európai Parlament elnökévé választották. A pozíciót 221 voksal nyerte el, míg a leköszönő elnök, a holland szocialista, Pieter Dankert 133, a Kommunisták Képviselőcsoport által jelölt Altiero Spinelli pedig 49 szavazatot kapott. Az új elnök, aki az Európai Néppárt (EPP)-frakción olyan előkelő pozícióba emelte, amilyenre Emilio Colombo időszaka óta nem volt példa, első beszédét nagy elődjének és szellemi mentorának, Robert Schumannnak szentelte. Bár nyilvánvalóvá vált, hogy a Bizottság elnöki székébe Jacques Delors-t fogják jelölni, Pflimlin megválasztása garanciát nyújtott arra, hogy a Parlament határozottan képviseltetni tudja magát költségvetési jogköre védelmével kapcsolatban, és az Egységes Európai Okmány tárgyalásai során növelni próbálja majd törvényhozó hatalmát.

Pierre Pflimlin 1987 januárjáig volt az Európai Parlament elnöke. Mandátuma lejártáig, 1989-ig maradt a Képviselőcsoport tagja, és ezt követően is aktívan kampányolt Európa ügye mellett. Meggyőződésének ereje és kiemelkedő szónoki képessége igen nagy hatást gyakorolt hallgatóira, akár német, akár francia nyelvű közönség előtt tartott beszédet. 1991-ben *Mémoires d'un Européen* címmel kiadta emlékiratait.²⁹⁶

Pierre Pflimlin 93 éves korában, 2000. június 27-én hunyt el szülővárosában, Strasbourgban. Néhány nappal később, 2000. július 4-én Hans-Gert Pöttering a francia elnökség programjára reagálva tartott beszédében tisztelettel adózott közeli barátja emlékének:^a „Hálás vagyok Önnek [Chirac elnök], hogy eszembe juttatta Pierre Pflimlin és Robert Schumant. [...] Múlt pénteken leróttuk tiszteletünket Pierre Pflimlin iránt itt, a strasbourgi katedrálisban. [...] Minden jelenlévő könnyekig meg volt hatva. Pierre Pflimlin koporsója mellett az európai zászló állt, és a szertartás végén, ami nem gyászos hangulatú, hanem inkább reményteljes és magabiztosságot árasztó volt, az európai himnusz csendült fel egy kórus előadásában. Ha erre száz évvel ezelőtt lehetőség nyílt volna..., mennyi szenvedéstől és szerencsétlenségtől óvhattuk volna meg

a Hét évvel később, 2007. július 9-én az Európai Parlament elnökeként Hans-Gert Pöttering volt az, aki átadhatta a Pierre Pflimlin Épületet, amely ma már a strasbourgi Európai Parlament szerves részét képezi.

kontinensünket! [...] Épp ezért tekinthető Európa egységesülésének politikája békepolitikának.”

A felszólalási idő háborúja: „primadonnák” és „szürke eminenciások”

Amikor az újonnan összeülő Képviselőcsoport kénytelen volt beismerni, hogy a plenáris üléseken a tagok felszólalási idejét sokkal nehezebb arányosan elosztani, mint korábban, a nem választott Parlament időszakában, elsősorban a parlamenti képviselők számának jelentős megnövekedése miatt, a Képviselőcsoport vezetésében kérdések merültek fel. Vajon előnyben kell-e részesíteni a Képviselőcsoport munkájában rendszeresen részt vevő tagokat, vagy inkább a „primadonnák”, vagyis a saját pártjukon belül, illetve hazájukban jelentős szerepet betöltő, a brüsszeli munkában nem rendszeresen részt vevő, ám a médiában megjelenni kívánó személyek utolsó pillanatban érkező kéréseit kell figyelembe venni? Nem volt egyszerű visszautasítani egy adott ország vezető politikusának vagy valamelyik delegáció fejének kívánságait, amikor a parlamenti vita a hivatalban lévő elnökre, az Európai Tanácsra vagy valamilyen nemzetközi jelentőségű ügyre vonatkozott. Ez azonban könnyen csalódást okozhatott a „szürke eminenciások”-nak, a Képviselőcsoport hétköznapi tagjainak, akiknek nem volt más érdemük, mint hogy akár az esetleges nehéz körülmények ellenére is keményen dolgoztak azon, hogy más delegációkkal, más frakciókkal együttműködve tető alá hozzák a kompromisszumos megállapodásokat. Ezt a dilemmát a parlamenti ciklusok során nem sikerült megoldani. A parlamentáris munkáért felelős parlamenti elnök és az alelnökök igyekeztek olyan megoldást találni, amely nem kedvetleníti el a parlamentarizmus iránt lelkesedő képviselőket sem. Ehhez figyelembe kellett venniük a különböző nemzeti hagyományokat, melyek gyakran szoros kapcsolatban álltak a választási rendszerrel vagy a szóban forgó párt politikai kultúrájával. Például az arányos nemzeti lista (Franciaországban 2004-ig ilyen lista szerint bonyolították le a szavazást) és az olyan preferenciális választási rendszer, mint az olasz, megkövetelte, hogy a képviselők saját országukban aktívan jelen legyenek, amennyiben szerettek volna a következő ciklusban is bekerülni az Európai Parlamentbe. A regionális vagy helyi alapon választott képviselőket – például a német és brit tagokat – elszámoltathatták a Brüsszelben és Strasbourgban végzett munkájukkal. A szabály azonban nem mindenkire vonatkozott egyformán. Szinte minden delegációban akadtak olyan „kísértetek”, akiket még saját kollégáik sem mindig tudtak beazonosítani a parlamenti ciklus végén. Ezzel szemben az üléseken rendszeresen megjelenő képviselők, akik időt és energiát fektettek frakciójuk munkájába, a Parlamenten belül olyan hírnévre és befolyásra tehetek szert, amilyenre hazájukban sosem.

Ciklusközi módosítások (1986. január és 1987. január)

A Parlamentösszetétele megváltozott, amikor 1986 januárjában Spanyolország és Portugália a Közösség teljes jogú tagjává vált. A két ország demokratizálódásának folyamata során a Képviselőcsoport kapcsolatokat létesített az érintett szervezetekkel, aminek köszönhetően biztos volt, hogy a csatlakozást követően a Képviselőcsoport kiegészül két spanyol helyi kereszténydemokrata párttal, a baszk PNV-vel és a Conversion y Union de Catalunya egy frakciójával, továbbá a Demokratikus Közép Uniójával. A hét tagból álló spanyol delegációt ekkor a katalán Josep Antoni Duran i Lleida vezette, míg a két portugál tagot Francisco António Lucas Pires képviselte, aki 1998-ig tevékenykedett a Képviselőcsoportban. A Coimbrai Egyetem jogi professzoraként az alkotmányosságért lelkesedő, nagy elismertségnek örvendő Pires korábban pártja elnöke is volt. Az Európai Parlamentben kezdetben alelnöki funkciót kapott, később azonban az intézményi feladatoknak szentelte magát, és kollégáit éles meglátású, közérthető jogi és politikai elemzésekkel látta el. Melegszívűsége, rendíthetetlen humora és hihetetlen műveltsége miatt a Képviselőcsoportban töltött tizenkét éve alatt nagy népszerűségnek örvendett. Tevékenységét sajnos rövidre szabta idő előtti halála.^a

Az új főtitkár: Sergio Guccione (1986. február)

Időközben Giampaolo Bettamio leköszönt főtitkári pozíciójáról, ugyanis 1986 februárjában az Európai Parlament igazgatójává nevezték ki. Helyét Sergio Guccione foglalta el.

Guccione Szicíliában született, és gyermekéveit is itt töltötte, miközben Olaszország a második világháború keserveit nyögte. Később jogot hallgatott a Palermói Egyetemen, majd Kölnben, ahol németül is megtanult, és a költségvetési politika tudományára szakosodott. 1962-ben kezdett el az Európai Parlamentnek dolgozni Luxembourgban, ahol a parlamenti bizottságok működését koordinálta, és a Költségvetési Bizottság tagjai hamar felügyeltek munkájára. Az említett bizottság igazgatójaként széles körű ismereteket szerzett az Európai Parlentről mint intézményről. *„A költségvetési jogkör volt az első igazi ütőkártyánk. Tulajdonképpen a Parlament felelőssége volt a költségvetés megtervezése. A módosítások alapvető jelentőséggel bírtak. Ha egy módosítás egy bizonyos véleményt tükröz, akkor kiemelt fontosságú, ám a számadatokat, összegeket és prioritásokat meghatározó és ezeknek, az összegek arányos elosztását előírányzó módosításoknak a súlya még nagyobb.”^b*

a 2009 januárjában a Parlament Vezetősége elhatározta, hogy azzal fejezi ki Francisco António Lucas Pires iránti tiszteletét, hogy róla nevezi el a brüsszeli Parlamenti Könyvtár olvasótermét.

b 2008. május 19-én Strasbourgban készült interjú.

Egon Klepsch jól ismerte és igen kedvelte Guccionét,^a és elintézte, hogy a Képviselőcsoport második emberévé válasszák. Ezután az elnök és az – olasz delegáció bizalmát élvező – új főtitkár hat éven át dolgozott együtt. 1991-ben Guccione visszatért az adminisztráció területére információs főigazgatóként.

A Képviselőcsoport Titkárságának felépítésében is változásokat kellett bevezetni, hogy idomuljon a parlamenti képviselők közötti feladatmegosztás új rendszeréhez. A parlamenti munkáért felelős részleg vezetését Gerhard Guckenbergerre bízta, akit főtitkárhelyettesé neveztek ki. A Hans Reh, Stefan Pfitzner, Jan Westenbroek és Riccardo Ribera d'Alcalà^b által irányított A, B, C és D munkacsoportok körülbelül tíz-tíz olyan tagból álltak, akik részt vettek a bizottságok munkájában. Az Észak és Dél különbségei miatt kényes kérdéseket is tárgyaló bizottságokba két-két tanácsadót is választottak (ezek közé tartozott például a Mezőgazdasági Bizottság, ahol az olasz Franco Sestitót és a német Werner Krögelt neveztek ki tanácsadónak.) A Sajtószolgálatba in-entől fogva minden nemzeti delegáció egy-egy tanácsadót küldött.

a Sergio Guccionéra nagy hatással volt a Képviselőcsoport egykori elnöke. „Egon Klepsch valódi politikai intuícióval rendelkezett. E terén mindent tőle tanultam, amit tudok... Minden vonatkozásban egyedülálló volt. Valahogy sikerült mindenhol ott lennie, ami technikailag kivitelezhetetlen volt olyasvalakinek, aki a távoli délről érkezett, mint én. Neki azonban jelen kellett lennie minden egyes értekezleten. Lenyűgöző munkát végzett.” 2008. május 19-én Strasbourgban készült interjú.

b Riccardo Ribera d'Alcalà Paolo Barbihoz hasonlóan Nápolyból származott. 1982-ben került a Képviselőcsoport titkárságához, majd karrierje a néppárti elnökök – Egon Klepsch, Nicole Fontaine és Pat Cox – kabinetjében haladt tovább. 1994 és 1999 között visszatért a Képviselőcsoportba, melynek 1998-tól 1999-ig főtitkári feladatait is ellátta. Ribera d'Alcalà 2008 decemberében Klaus Wellét váltotta fel a Belügyi Főigazgatóság vezetői székében.

XXI. fejezet

AZ EGYSÉGES EURÓPAI OKMÁNY FELÉ VEZETŐ ÚT ÉS A NAGY BELSŐ PIAC – AZ „1992-ES CÉL”

„Ahhoz, hogy kialakíthassuk ezt a nagy belső piacot, elég, ha egyetlen alapvető gondolatot tartunk szem előtt: semmi sem választ el minket egymástól, és semmi sem akadályozhatja meg egyesülésünket egy olyan területen, ahol az áruk, az emberek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása biztosított.”²⁹⁷

(Leo Tindemans)

Kedvező politikai légkör (1984. június–július)

Az új Európai Parlament megválasztása után néhány nappal, 1984. június 25–26-án az Európai Tanács értekezletet tartott Fontainebleau-ban. A Tanács egyetértett a Parlament által megfogalmazott kezdeményezések egy részével, ám elutasította egy új szerződés gondolatát. Elhatározták, hogy felállítanak két munkacsoportot. Ezek közül az egyiket „2. Spaak Bizottság” vagy „Spaak 2” néven emlegették, ami egyértelműen utalt a római szerződés megalkotásában tevékenyen részt vevő belga miniszterelnökre. A Spaak 2 feladata az volt, hogy javaslatokat tegyen az európai együttműködés továbbfejlesztésére a közösségi ügyek és a politikai kooperáció terén. A „Népek Európája” névre keresztelt másik munkacsoportot azzal bízták meg, hogy dolgozzon ki pontos és specifikus módszereket arra, hogyan lehetne minél jobban megértetni a Közösség állampolgáraival, hogy miért van szükség az európai összefogásra.²⁹⁸

A 2. Spaak Bizottság az állam- és kormányfők személyes képviselőiből állt. Ténylegesen 1984 második felében, az ír elnökség idején ült össze, így élére a korábbi ír külügyminisztert, James Dooge szenátort nevezték ki, aki Garret FitzGerald miniszterelnök személyes képviselője volt.

Bár nem volt felhatalmazása a munkában való részvételre, a nem sokkal korábban az Európai Parlament elnökévé választott Pierre Pflimlin állandóan igyekezett nyomást gyakorolni Dooge bizottságára és az Európai Tanácsra. Ezt az állandó ellenőrzést, amelyet az Európai Néppárt (EPP)-frakció is támogatott²⁹⁹, jól tükrözi az 1984–1985-ös parlamenti ülészek folyamán el-

fogadott határozatok nagy száma, ami több vitát is generált a Tisztelt Házban. Pflimlin elnök többször is felkérte a Tanácsot, hogy legyen szíves figyelembe venni a Bizottság javaslatait, miközben a Parlament Kibővített Vezetősége találkozózt szervezett Milánóban,³⁰⁰ a Tanács pedig görcső alá vette a Bizottság munkájának eredményeit.

A Parlament kérései egybeváltak az EPP-frakció javaslataival, hogy amint csak lehet, hívjanak össze kormányközi konferenciát, mely megvalósítaná a kért intézményi reformokat, és a Spinelli-szerződéstervezet szellemében megerősítené a Parlament szerepét a Közösség döntéshozatali eljárásaiban.

1985. április 17-én a Parlament elfogadta a Croux-jelentést, amely a Parlament álláspontját foglalta össze az Európai Tanácsnak az Európai Unióról folytatott tárgyalásaival kapcsolatban.³⁰¹ Ebben ismét megkérte a Milánóban üléselő Tanácsot, hogy hívjon össze kormányközi konferenciát. A parlamenti képviselők kitartottak amellett, hogy egy ilyen konferenciának igazodnia kell a Parlament által felvázolt uniós szerződés szellemiségéhez és módszereihez, a Dooge Bizottság beszámolójához és az *acquis communautaire*-hoz (közösségi jog)³⁰². *„A konferenciának meg kell vizsgálnia a dokumentumokat, és amennyiben szükségesnek látja, javasoljon módosításokat, azonban a Dooge Bizottság elképzelései alapján a folyamatba mindenképpen bele kell vonnia a Parlamentet is.”*³⁰³

Az 1985. június 19–20-án Rómában összeült kereszténydemokrata vezetők úgy vélték, hogy az Európai Tanács milánói értekezletének *„az Európai Unió irányába mutató, visszavonhatatlan döntéseket kellene hoznia, és e döntések megvalósításához kormányközi konferenciát kellene összehívni.”*³⁰⁴ Ez a konferencia, melyen az Európai Parlament elnöke is részt venne, még ugyanebben az évben elvégezné a rá bízott munkát, hogy lehetővé váljon az integráció továbbvitele.

A „Kenguru-frakció” lendületet ad a belső piac ügyének

A római szerződés lehetővé tette, hogy 1970. január 1-jére létrejöjjön egy közös piac, mely bevezette a négy alapszabadság elvét (a személyek, az áruk, a tőke és a szolgáltatások szabad mozgását), a tagállamok közötti vámuniót és az egységes versenypolitikát.

A versenyellenes és protekcionista szabályozások azonban továbbra is érvényben maradtak, főleg az áru- és szolgáltatási szektorban, és ezek fizikai, technikai, pénzügyi és adminisztratív korlátokkal lehetetlenné tették a közös piac működését.

Az 1980-as évek elején több gazdasági és politikai tényezőnek köszönhetően a tagállamok és a közösségi intézmények részéről is újult érdeklődés mutatkozott a közös piac kérdése iránt.

A globalizáció, illetve az 1973-as és 1978-as olajválságok miatti európai gazdasági válság erős nemzetközi versenyt teremtett, amelynek következtében egyre nagyobb szükség lett volna egy közös piacra. Az egyre inkább versenyszellemű nemzetközi gazdasági környezet és a fejlődő országok erősödése alapvető fontosságúvá tette a közös piacot, hiszen ez reális és megbízható megoldást nyújtott arra, hogyan lehetne versenyképesebbé tenni az európai termékeket és szolgáltatásokat, hogy ezáltal a tagállamok gazdaságát fellendítve sikerüljön kilábalni a válságból. Ahogy az egyik francia képviselő, korábbi francia miniszterelnök, Raymond Barre 1987-ben megfogalmazta: *„A nyitott társadalom elutasítja az elszigetelődést és a protekcionizmust. Minden erőforrást és azon belül is elsősorban minden észbeli, innovációs és vállalkozó szellemű erőforrást felhasznál, hogy biztosítsa a nemzetközi kereskedelemben való teljes körű részvételét az emberi erőforrások, az áruk, a szolgáltatások és a tőke terén, és a hasznot a gazdasági-társadalmi előrehaladásra fordítja. Az elkövetkező évtizedekben végső soron az Európa felé – és ezáltal az egész világ felé – történő nyitás adhat igazi lökést a továbbfejlődésnek.”*³⁰⁵

Később a közös piac az európai gazdaság modernizációjára adott válaszként merült fel, és egyre inkább a szolgáltatási szektor, illetve az olyan új területek felé kezdett elmozdulni, mint például a környezetvédelem vagy a fogyasztóvédelem.

Ezzel egy időben az Európai Néppárt két képviselője, a brit Basil de Ferranti és a német Karl von Wogau ösztönzésére egy informális csoport alakult, melynek célja az volt, hogy növeljék Európa gazdasági potenciálját, és a közös piac tervének valóra váltásával továbbfejlesszék a Közösségen belüli kereskedelmi kapcsolatokat. Ezt a csoportot „Kenguru-frakció”-ként kezdték emlegetni, utalva a kenguru figyelemre méltó ugróképeségére – ezzel érzékeltetve, hogy a csoport igyekszik átugrani a nemzeti határok felett. A Von Wogau, De Ferranti és a szintén német szocialista képviselő, Dieter Rogalla által vezetett csoport a parlamenti ülések előtt vagy után gyűlt össze, és ilyenkor többször hívtak meg vendég előadókat ismert politikai vezetők személyében. A csoport politikai és technikai nyomást kifejtve igyekezett elérni a határellenőrzés felszámolását és a közös piac létrehozását.

Az 1982. május 6-án kiadott Aix-la-chapelle-i Nyilatkozatában az EPP-csoport is kiállt a Közösségen belüli határok lebontásának ügye mellett. Emellett nemtetszését fejezte ki amiatt, hogy bár bevezették az európai útlevelet, a határon történő ellenőrzések még mindig nem szűntek meg.³⁰⁶

Az Európai Parlamenten belül az EPP-frakció lelkesen kampányolt a belső piac ügyének ismételt beindítása mellett. Az európai gazdaság újraindítása ügyében létrehozott ideiglenes Parlamenti Bizottság tagja, Fernand Herman mindezt így fogalmazta meg: *„több Európa egyenlő több befektetés és több kutatás”*³⁰⁷. A parlamenti vitában Karl von Wogau a Képviselőcsoport nevében szóbeli kérdést intézett a Bizottsághoz a Fernand Herman által felvázolt ja-

vaslatokkal kapcsolatban.³⁰⁸ Rávilágított a közös piac kialakításának és ezzel párhuzamosan a határellenőrzések 1989-re befejeződő megszüntetésének szükségességére. Az EPP-frakció indítványai kiemelt hangsúlyt fektettek az európai állampolgárok helyzetével, a bürokratikus akadályok elhárításával és a munkahelyteremtéssel kapcsolatos lépésekre.

1984. április 9-én az Európai Parlament elfogadta Von Wogau beszámolóját a belső piac létrehozásának szükségességéről. Erre legjobban úgy lehetett felhívni a figyelmet, hogy hozzávetőleges becsléseket készítettek a közös piacon belüli vámhatárok fenntartásából adódó többletköltségekről. Ennek alapján a beszámoló hangsúlyozta, hogy az európai vállalkozások akár 12 milliárd ECU-t is megtakaríthatnának, ha a belső piac hatékonyabban működne. A legszembetűnőbb példát a határok előtt hosszán kigyózó, vámellenőrzésre várakozó kamionsorok szolgáltatták, ami az európai gazdaságnak évente 500 millió ECU kiesést jelentett.

A beszámoló nyíltan feltette a következő kérdést: Vajon Európa választ tud-e adni a globalizáció kihívásaira, és meg tud-e birkózni a gazdasági megtorpanás és a munkanélküliség problémáival? A beszámoló referensei megjegyezték, hogy az egységes közös piac elengedhetetlenül szükséges az innováció, a kreativitás és az ösztönzőerő elősegítése érdekében, és hogy létrehozására nem végcélként kell tekinteni, hanem olyan eszközként, amely keretet biztosít a politikai szándéknak ahhoz, hogy a kihívásokra megfelelő választ adhasson. Véleményük szerint ez megfelelő háttérrel biztosít az európai intézmények által kialakított ipari stratégiák számára, ám a konkrét lépésekhez mindenképpen közös elhatározásra volt szükség.³⁰⁹

A beszámoló speciális lépésekre tett javaslatot, például egységes formanyomtatvány kialakítására a Közösségen belüli szállításhoz, exporthoz és importhoz, ami felváltaná a jelenleg használatban lévő különféle nyomtatványokat. Emellett közös vámkódex megalkotását indítványozta, továbbá azt szerette volna elérni, hogy az egyes államok áfáját ne tegyék egységessé, csak a mértékét közelítsék egymáshoz. Végül, de nem utolsósorban, egységes európai szabványok megteremtését ajánlotta.

A beszámoló összhangban volt a Képviselőcsoportnak a belső piacról alkotott elképzeléseivel, vagyis hogy olyan reális és a gyakorlatban is alkalmazható megoldásokra van szükség, amelyek nem károsítják meg a termelőket és az iparosokat, emellett olyan kézzelfogható eredmények elérését kell megcélozni, amelyeket a nagyközönség a mindennapokban is érzékel. Ezt az elképzelést Poul Møller dán képviselő is felkarolta, aki a beszámoló parlamenti vitáján megjegyezte, hogy „*a továbbiakban elsősorban az állampolgárok Európájának ügyén kell dolgoznunk*”.³¹⁰

1984. július 24-én az Európai Parlament elfogadta azt a határozatot, amelyet Karl von Wogau az EPP-frakció nevében az Európai Tanács fontainebleau-i döntésével kapcsolatban vázolt fel. A határozat felkérte a Tanácsot,

hogy valósítsa meg a közös piacot, és az ECU-t fejlessze tovább egy közös európai valutává.

A Bizottság Fehér Könyve: a közös belső piacot létrehozó dokumentum

1985. január 14-én az Európai Bizottság új elnöke, Jacques Delors beszédet tartott az Európai Parlamentben, és ismertette a Bizottság által képviselt új irányvonalakat. Beszélt a belső piac megvalósításával kapcsolatos vágyáról, és azt javasolta, hogy ennek határidejéül az 1992-es évet tűzzék ki, amit az Európai Parlament nagy örömmel fogadott.

Az 1985 márciusában Brüsszelben üléselő Európai Tanács hivatalosan is elfogadta a Bizottság javaslatát. Ugyanezen év májusában a Tanács a nemzeti szabványok kölcsönös elismerésének elve kapcsán is határozottan állást foglalt. Emellett felkérte a Bizottságot, hogy készítse el a belső piac működésbe lépésének programját és menetrendjét. Így néhány hónap leforgása alatt az Európai Tanács egy sor javaslatra áldását adta, melyek a közös piac programjának alapját szolgáltatták. Ez a politikai hajlandóság lehetővé tette a Bizottság számára, hogy nekilásson a program megvalósításához szükséges technikai feladatoknak.

A Képviselőcsoport az 1985. május 28–31-i luxembourgi tanulmányi napjait elsősorban a gazdaság ismételt fellendítésének és a belső piac ügyének szentelte. Az egyeztetések során Emilio Colombo ismét megerősítette, hogy *„a jelenlegi gazdasági nehézségeken való felülkerekedés esélyt nyújt Európának arra, hogy megerősítse összetartozását és politikai identitását.”*³¹¹

Karl von Wogau beszédében a belső piacon belüli döntéshozási mechanizmusra összpontosított, és kijelentette, hogy nagyon támogatná a minősített többség elvének alkalmazását a Tanács szavazásaikor, ugyanis ezzel elejét vehetnék a késlekedéseknek és a bürokratikus dokumentumoknak.³¹²

Az Európai Bizottság 1985. június 14-én adta ki „Fehér Könyv a belső piac létrehozásáról” című dokumentumát, amelyet a Bizottság alelnöke, a belső piacért felelős Lord Cockfield vázolt fel. Cockfield munkáját az iparpolitikáért, kutatásért és innovációért felelős német kereszténydemokrata biztos, Karl-Heinz Narjes segítette. A Fehér Könyv részletes törvényhozási programot tartalmazott a 1992-es évre, összesen 300 különböző lépést irányzott elő, hogy megteremtse *„a belső piacot, a határok nélküli teret”*. Ugyanebben a dokumentumban egy végleges, kötelezően betartandó, 1992-ig tartó menetrendet is felvázoltak.

Három akadályt neveztek meg, melyek a szabad mozgás útjában állnak: a fizikai akadályok, a technikai akadályok és a pénzügyi akadályok. Ezek lebontása érdekében pontos gyakorlati lépésekre tettek javaslatokat.

1985. június 12-én vita zajlott az Európai Parlamentben a belső piacról készült beszámoló kapcsán. A brit képviselő, Ben Patterson által készített

beszámoló támogatta a határok lebontását, a közös technikai és jogi minták bevezetését az ipar és a kereskedelem terén, továbbá a szállításra és külkereskedelemre vonatkozó közös irányelvek kidolgozását.³¹³

Karl von Wogau felsorolta a nagyobb belső piac létrejöttéhez szükséges feltételeket. *„Célunk, hogy 1992-re létrehozzunk egy nyitott közös piacot. [...] Véleményem szerint különösen fontos, hogy a közös piacot a fejlett technológia számára hozzuk létre, közös szabványok alkalmazásával, a tanúsítványokat kölcsönösen elismerve. Emellett folytatni kell az európai szabvány, az európai védjegyszabályozás és a közbeszerzési eljárás továbbfejlesztését. Erre mindenképpen szükség van, ha azt szeretnénk, hogy a minden más szervezetnél innovatívabb, rengeteg munkahelyet teremtő kis- vagy közép vállalkozások a kezdetektől fogva hasznot tudjanak húzni a szélesebb piac nyújtotta lehetőségekből.”*³¹⁴

Az EPP-frakció szóvivője, a francia Jean-Pierre Abelin hangsúlyozta, hogy a belső piac kérdésével a Közösség kontextusán belül tágabb értelemben kell foglalkozni, figyelembe véve a megerősödött regionális politikát, a nagyobb fokú monetáris stabilitást és a nemzeti gazdaságpolitikák egymáshoz való közeledését: *„...külső határok és a külvilággal együttműködő gazdaságpolitika nélkül nem valósulhat meg a belső piac, ugyanis ha ezekre nem figyelünk oda, a remélt előnyök könnyedén oda vezethetnek, hogy túl nagy lesz a kívülről érkező beáramlás, emiatt a Közösség meggyengül, és hamar egy lélektelen szabadkereskedelmi zónává degradálódik.”*³¹⁵

Az EPP-frakció tagjai többször is felhívták a figyelmet arra, hogy minden bevezetendő lépéshez először is menetrendre, módszerre és megvalósítható döntéshozási eljárásra van szükség. Pontos ütemtervvel elkerülhető lenne, hogy bizonyos kérdéseket határozatlan ideig halogassanak. Követendő módszerként a lépések „csomagok”-ban való elfogadását javasolták, hiszen így a javaslatokat csoportosítani lehetne, és a kölcsönös engedmények elve alapján ezeket könnyebb lenne elfogadtatni. Ami a döntéshozási eljárást illeti, az EPP a minősített többség elvének alkalmazását sürgette.

Az Európai Tanács milánói értekezlete: győzelem az európaiak számára (1985. június)

Amikor 1985. június 28–29-én az állam- és kormányfők megérkeztek a milánói értekezletre, a tárgyalóasztalon a Dooge Bizottság jelentésének végleges változata³¹⁶ mellett a Parlament által az Európai Unióról készített szerződés-tervezet és az Adonnino Bizottság jelentése várta őket. Az említett három dokumentumon kívül a belső piac végrehajtásáról összeállított Fehér Könyvvel és a Stuttgarti Ünnepeles Nyilatkozattal is foglalkozniuk kellett.

Lord Cockfield Fehér Könyvét elfogadták. Az állam- és kormányfők hivatalosan is áldásukat adták a felvázolt menetrendre és a javasolt prioritásokra.

Ezután felkérték a Minisztertanácsot, hogy vizsgálja meg a belső piac létrehozásának sikeréhez elengedhetetlen intézményi feltételeket. Az elsődleges cél az volt, hogy elháruljanak a Közösség döntéshozó procedúrájában felbukkanó akadályok. Az intézményi tárgyalások természetesen a Dooge-beszámoló javaslatai alapján indultak meg.

A Dooge-beszámoló általánosságban nagyon ambiciózus volt, a korszak legerősebben föderalizmusbarát törekvéseihez állt közel, és számos újító javaslatral rukkolt elő az intézményrendszer és a jövő Uniójának jogkörei terén egyaránt. A Bizottság egyes tagjai által megfogalmazott aggályok mindegyike tulajdonképpen enyhe visszalépést tükrözött.

Az Egyesült Királyság, Görögország és Dánia ellenkezése ellenére az Európai Tanács eldöntötte, hogy kormányközi konferenciát hív össze. Ez volt az első olyan alkalom, amikor – Giulio Andreotti külügyminiszter kitartásának hála – az Európai Tanács a többségi elvet alkalmazta a szavazáskor. A kormányközi konferenciát felhatalmazták, hogy készítsen szerződéstervezetet a közös kül- és biztonságpolitikáról, és vizsgálja meg, hogy az EGK-szerződés mely részei szorulnak módosításra annak érdekében, hogy kivitelezhetőek legyenek az intézményi változtatások a Tanács döntéshozó mechanizmusával, a Bizottság végrehajtó hatalmával, az Európai Parlament jogkörével és az új tevékenységi területek beemelésével kapcsolatban.

1985. július 9-én fogadta el az Intézményi Ügyek Bizottsága a kormányközi konferencia összehívásáról szóló határozatot. A Parlament kifejezte a konferencia összeülése felett érzett örömét. A konferencia elsődleges feladata az intézményi reform vizsgálata volt. Mindemellett a Parlament helytelenítette, hogy a szerződések módosításának eljárása nem következetes, a politikai együttműködésről nem született új szerződéstervezet, és a belső piac végleges létrejöttéhez, továbbá a technológián alapuló új Európa megszületéséhez szükséges reformok is hiányoznak.³¹⁷

Egon Klepsch a következőképpen foglalta össze a milánói csúcstalálkozó eredményeit: *„Véleményünk szerint Milánó már a közösségi politika új szakaszát jelzi. Kétség sem férhet hozzá, hogy szerettük volna, ha a kormányközi konferencia egyértelműbb felhatalmazást kap, mint amelyet végül kapott. Másrésztől viszont el kell ismernünk, hogy Milánó rávilágított a döntések meghozatala melletti elkötelezettségre, márpedig amikre a Közösségnek nagyon sürgősen szüksége van, azok épp a döntések. Talán nem mindegyikkel értünk egyet, de nélkülük a Közösség elsorvadna és meghalna.”*³¹⁸

Minden probléma ellenére most már tisztán látszott az Egységes Európai Okmány felé vezető út.

Az EPP-frakció úgy dönt, hogy a lehető legtöbbet kell kihozni az Egységes Európai Okmányból (1986. február)

A Közösség szerződéseinek módosítása céljával összehívott kormányközi konferencia 1985. szeptember 9-én kezdődött Luxembourgban. Hamar kiderült, hogy a tagállamok egyet nem értése miatt az intézményi reformokról szóló vita nehéz menet lesz. A Bizottság azonban előrukkolt egy megoldással, amely elejét veheti a veszekedéseknek: azt javasolta, hogy csak egy konkrét célra, a belső piac megvalósítására (vagyis a Lord Cockfield által felvázolt Fehér Könyvre) koncentráljanak. Az intézményi reform kérdését így a gazdasági ügyekbe ágyazódva tárgyalták meg. Mivel az Egyesült Királyságnak és Dániának érdekében állt a közös piac kialakítása, ez a két tagállam aligha ellenezhette a megvalósításához szükséges reformokat.

A konferencia résztvevői egyetértettek abban, hogy a Közösség intézményi módosításra szorulnak annak érdekében, hogy továbbfejlesszék a működésüket, és kiterjesszék a felelősségi körüket. Tervbe vették a többségi elven alapuló szavazás alkalmazásának kiterjesztését, hogy 1992 végére sikerüljön bevezetni az európai közös piacot, hogy növeljék az Európai Parlament hatáskörét, és hogy megteremtsék a külügyi együttműködés jogi hátterét.

Az Európai Parlament az 1985. december 12-én elfogadott határozatával próbált meg még egyszer utoljára befolyást gyakorolni a tárgyalások menetére. A Parlament úgy vélte, az egyeztetések várható eredményei messze elmaradnak a Spinelli-féle szerződéstervezet mögött. Számos módosítást javasolt a Minisztertanácsnak, és egyelőre nem foglalt állást a tárgyalásokról való végleges parlamenti vélemény tekintetében.³¹⁹

A plenáris ülésen Egon Klepsch hangsúlyozta, hogy el kell ismerni, hogy „megkezdődött az Európai Közösség jogkörét illető intenzív reformmunka, és erőfeszítéseket tettek azzal kapcsolatban is, hogy megszigorítsák a döntéshozó mechanizmust. De egyetértünk abban, hogy az elkerülhetetlenül szükséges politikai célokhoz sokkal több eredményre lenne szükség, mint amennyit az eddig született döntések nyújtanak.” A Parlament jogkörének kérdésében úgy vélte, nem történt megfelelő továbbfejlődés, és azt mondta: „Szentül hisszük, hogy megnyerhetjük a Tanács bürokratizmus elleni harcot annak érdekében, hogy állampolgáraink érdekét védve demokratikus fékeket vezethessünk be.”³²⁰

Amikor 1986. január 16-án a Parlament elfogadta a luxembourgi csúcstalálkozó eredményeivel kapcsolatos álláspontját, nyíltan megfogalmazta fenntartásait is: „Az Egységes Európai Okmány a közösségi tevékenység egyes területein csupán szerény előrelépést hozhat, és... nagyon távol van még a Közösség valódi reformjától.”³²¹ Az EPP-frakció teljes mértékben osztotta ezt az álláspontot.

Az EPP-frakció nevében szót kérő Jean Penders a kormányközi konferencia eredményeit a következőképpen foglalta össze: „Egyértelmű, hogy a konfe-

rencia közel sem volt az a »kvantumugrás«, amelynek a holland kormány egyik tagja nevezte. [...] Van egy nagyon találó kifejezés az angolban: we take note (odafigyelünk). Nem vagyunk elragadtatva az eredményektől, de igyekezni fogunk, hogy a lehető legtöbbet hozzuk ki belőlük.»³²²

A Stuttgarti Ünnepélyes Nyilatkozattal és az Európai Parlamentnek az Európai Unióról készített szerződéstervezetével tökéletes összhangban az Egységes Európai Okmány egyértelműen kifejezte az aláíróknak az Európai Unió irányába mutató továbbfejlődés iránti vágyát, amelyre a dokumentum Bevezetőjében és Első cikkelyében utaltak is.

Az 1986. február 17-én Luxembourgban aláírt Egységes Okmány volt az első olyan kormányközi irat, amely Európa parlamentáris szervét hivatalosan is „Európai Parlament” néven ismerte el, bár az intézményt már 1962 óta így emlegették. Most, hogy a Parlament végre elnyerte hivatalos formáját, legitimitása és ezzel törvényhozói jogköre – igaz, egyelőre csekély mértékben – erősödött.

A „kooperáció”-nak nevezett új eljárás lehetővé tette a Parlament számára, hogy részt vegyen az európai jog alakításában. Az okmány megfogalmazása szerint³²³ a kooperáció magában foglalja a konzultációs eljárást, melynek során a Bizottság által benyújtott javaslatról a Tanács csak azután dönt, hogy kikérte a Parlament véleményét az ügyben. A Tanács azonban valójában csak annyit tesz, hogy „kialakít egy közös álláspontot”, amelyet továbbít a Parlamentnek. Ekkor veszi kezdetét a Parlament második olvasati procedúrája. Az álláspont továbbításakor a Tanács arra helyezi a fő hangsúlyt, hogy tájékoztassa a Parlamentet az adott vélemény elfogadásának okairól. Emellett ismertetik a Bizottság által az első olvasat során esetlegesen javasolt módosításokat. A Parlament második olvasatának időintervalluma három hónapra korlátozódik, melynek végén az európai parlamenti képviselők vagy támogatják a közös álláspontot, vagy nem foglalnak állást a kérdésben. A Tanács mindkét esetben „mindenképpen elfogadja a szóban forgó határozatot”. A Parlament el is utasíthatja a közös álláspontot. Utóbbi esetben a Tanácsnak egy hónap áll rendelkezésére, hogy egy második olvasatot követően egyhangú véleményt alkosson. Mindezekon felül olyan átmeneti megoldás is lehetséges, hogy a Parlament módosítási javaslatokat terjeszt be a Bizottság tervezetével kapcsolatban. Ilyenkor a Bizottságnak egy hónapon belül újra kell tárgyalnia a módosításokat, majd a határidő lejártával ismét át kell küldenie javaslatát a Tanácshoz, mellékelve a Parlament azon módosítási indítványait, amelyeket a Bizottság nem foglalt bele az új javaslatba. Amennyiben a Tanács szeretné elfogadni a kihagyott módosítási indítványokat, vagy az átdolgozott javaslaton további módosításokat akar végrehajtani, akkor egyhangú döntésre kell jutnia e kérdésben. Az újratárgyalt javaslatot ezután minősített többségen alapuló szavazással fogadják el.

Az EPP-frakció egyre erősödő elköteleződése az „1992-es cél” mellett

Az Egységes Európai Okmány 1987 júliusában lépett érvénybe.

Ez volt a római szerződés első jelentősebb módosítása. Az intézményi rendelkezések mellett elsősorban a közös piac kialakítására és az 1992-re történő megvalósítása érdekében felvázolt programra koncentrált. Az Egységes Okmány az „európai integráció” egyik céljává a belső piacot jelölte ki, amelynek fogalmát a következőképpen határozta meg: *„Egy belső határoktól mentes tér, melyben biztosított az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása.”*³²⁴ Az okmány a főbb irányelveket is meghatározta, többek között a verseny, az együttműködés és a szolidaritás terén. Ezzel hivatalossá vált a belső piac végleges létrejöttére kitűzött határidő, 1992. december 31-e, ami jól tükrözte a Közösségnek a projekt sikeres kivitelezése iránti politikai hajlandóságát és elkötelezettségét.

Az Európai Parlament azonnal bekapcsolódott a belső piac megvalósításának munkálataiba. Az Egységes Okmány sikere érdekében létrehozott ideiglenes bizottságot felkérték, hogy fogalmazza meg álláspontját a Bizottság „Az Egységes Okmány sikeressé tétele: új horizontok Európa számára” című kommunikációjáról. Az ideiglenes bizottság előadójává Karl von Wogaut választották meg, aki a spanyol képviselővel, Enrique Barón Crespóval együtt 1987. május 13-án ismertette beszámolóját a többi képviselőnek.³²⁵

1988 márciusában az Európai Bizottság publikálta a független szakértők által összeállított, „Európa 1992 – Az átfogó kihívás” címet viselő tanulmányt, mely Cecchini-beszámoló néven vált ismertté. A tanulmány célja az volt, hogy megbecsülje a „nem-európaiság költségei”-t és a közös piaccal járó előnyöket. A belső piac hasznosságát – a várható további növekedést és ötmillió új munkahely megteremtését figyelembe véve – ötpontosra értékelték. A tanulmány a közös piac megteremtésével esetlegesen együtt járó politikai tényezőket is figyelembe vette. A határok nélküli hatalmas gazdasági térség irányításához hatékonyabb döntéshozó mechanizmusra volt szükség közösségi szinten, ami esetleg azzal járhat, hogy a Bizottság egy kezdetleges kormányvá alakul.³²⁶ Ezt a véleményt a Parlament és a Bizottság is osztotta.

Az Európai Parlament és az EPP-frakció különösen támogatta a Bizottság megnövekedett hatalmát, ám ezzel párhuzamosan magának a Parlamentnek is nagyobb hatáskört szeretett volna biztosítani. 1988. június 15-én az európai parlamenti képviselők is megvizsgálták a nem-európaiság költségeinek intézményi vonatkozásait³²⁷ és a közös piac létrehozásának következményeit³²⁸.

Az elkészült beszámoló megállapította, hogy az Egységes Okmány jelentős összegek (évente körülbelül 170 milliárd ECU) megtakarítását tenné lehető-

vé.^a Ez arra sarkallta a parlamenti képviselőket, hogy ne hagyják, hogy a folyamat elveszen a bürokrácia útvesztőiben. Egyetértettek abban, hogy ehhez a döntéshozási mechanizmust átláthatóbbá kellene tenni.³²⁹

A vitában az EPP-frakció nevében Lambert Croux szóbeli kérdést fogalmazott meg, melyben hangsúlyozta, hogy *„amikor megvalósítjuk a belső piacot, a Közösség által érzékelhető minőségi változások politikánk minden szegmensét érinteni fogják – a politikai, szociális, gazdasági, sőt részben még a kulturális együttműködést is. Politikai-intézményi változások is előtérbe fognak kerülni, és létre kell majd hoznunk egy európai kormányt. [...] Véleményem szerint eljött az ideje annak, hogy a Bizottság elnöke a nemzeti kormányokkal és országgyűlésekkel való konzultációt követően, az Európai Parlament jóváhagyását kikérve saját maga választhassa ki a biztosokat.”*³³⁰

1988. június 27-én az Európai Tanács hannoveri értekezletén az állam- és kormányfők megállapodtak abban, hogy a belső piac megvalósítása a Közösség egyik legfontosabb prioritása. Hangsúlyozták, hogy a belső piac kialakításának kéz a kézben kell járnia a környezetvédelemmel, az állampolgárokból álló, szociálisan érzékeny Európa megteremtésével és a monetáris unió megvalósításával. Az állampolgárokból álló Európa megteremtése azt jelenti, hogy el kell törölni minden akadályt a személyek szabad mozgásának útjából, és ezzel párhuzamosan biztosítani kell a lakosok Közösségen belüli biztonságát. A szociális Európa pedig annak biztosítására törekedne, hogy a belső piac előnyeiből mindenki hasznot húzhasson.

Emellett a Tanács megalégedettségét fejezte ki a belső piac kialakításának előrehaladásával kapcsolatban. Örömmel fogadta az olyan stratégiai döntéseket, mint például a tőke teljesen szabad mozgásának garantálása, a képesítések kölcsönös elismerése és a közbeszerzések, a biztosítások, továbbá a légi és szárazföldi szállítás Közösségen belüli megnyitása. Ezt a fejlődést *„az Egységes Okmányban lefektetett szavazási eljárások maximális kihasználása”* tette lehetővé.³³¹

A Tanács találkozóját követően az EPP-frakció üdvözölte az eredményeket, és úgy vélte, hogy az új döntéshozási mechanizmusoknak hála, lehetővé válik a Fehér Könyv mielőbbi megvalósítása. A Képviselőcsoport véleménye szerint ez *„a Jean Monnet számára egykor oly fontos, valódi szövetségen alapuló egymásra utaltság dinamizmusának”*³³² újabb példája volt.

A belső piac összességében véve egy sikertörténet

Az Egységes Európai Okmánynak köszönhetően a Parlament szélesebb körben tudott nyomást gyakorolni a Bizottságra és a Tanácsra, ezzel befolyásolva

a A beszámoló referense nagyon pontos példát mondott a megtakarításokkal kapcsolatban: egy négytagú családnak ez évi 2000–3000 ECU közötti összeget jelentene évente.

a döntéshozó mechanizmust. A Gazdasági, Monetáris és Ipari Bizottság által a belső piac kialakításának folyamatáról készített éves beszámolók lehetővé tették a Parlament számára, hogy figyelemmel kísérje a Fehér Könyv megvalósulását, és hogy támogassa azokat a lépéseket, amelyeket elsődleges fontosságúnak tartott.

Ennek egyik példája volt a Karl von Wogau által készített, 1991. május 16-án elfogadott beszámoló, mely szóvá tette, hogy a Közösség belső határainak megnyitása ellenére a szociális Európa és a belső biztonság programja terén nem történt előrehaladás. A beszámoló azonban kihangsúlyozta a parlamenti befolyást, rámutatva, hogy az Európai Tanács az Európai Parlament által beterjesztett módosító javaslatoknak több mint felét közvetve vagy közvetlenül elfogadta.³³³

A belső piac létrehozásáról szóló utolsó jelentést Ben Patterson állította össze, és a kitűzött határidő lejárta előtt néhány nappal, 1992. december 18-án fogadták el. A beszámoló felhívta a figyelmet arra, hogy a munka még távolról sem tekinthető befejezettnek, főleg az áfakulcsok harmonizálása, a vállalatok adóztatása, a belső repülőjáratok, illetve a közösségi védjegy- és szabványrendszer kérdésében. A Patterson által említett második probléma a közösségi törvényhozásnak a tagállamok nemzeti jogrendszerébe való bekeverülésének sebességére vonatkozott. A beszámoló felkérte a Bizottságot, hogy minden rendelkezésére álló eszközzel próbálja meg rábírní a tagállamokat, hogy oldják meg a helyzetet. Az Európai Parlament egy lépéssel továbbment, és megfenyegette a Bizottságot, hogy intézményi mulasztással fogja megvádolni, amennyiben nem lép fel keményebben a tagállamokkal szemben.³³⁴

Mialatt mindez zajlott, az EPP-frakció és a Parlament Gazdasági, Monetáris és Ipari Bizottsága számos olyan határozatot adott ki, amelyek a határidők betartását, továbbá a személyek szabad mozgásával, az európai állampolgársággal és a pénzügyi harmonizációval kapcsolatos, a fizikai határok eltörléséhez elengedhetetlenül fontos lépések megtételét követelték.³³⁵

A másik intézmény, amelynek döntéshozó mechanizmusában az Egységes Európai Okmány jelentős változást eredményezett, az maga az Európai Tanács volt. A közös piac megvalósítása érdekében hozott döntések jelentős részét a minősített többség elve alapján szavazták meg: ezek közé tartozott a Közös Vámtarifa, a szolgáltatásnyújtás szabadsága, a tőke szabad mozgása és a nemzeti törvények egymáshoz való közelítése.

Emellett azonban az egyhangú szavazás is megmaradt, többek között az adóügyi kérdésekben, illetve a személyek szabad mozgásával és a munkavállalók jogaival és érdekeivel kapcsolatos kérdésekben. E kényes ügyekben a tagállamok szerették volna fenntartani szuverenitásukat. Ez nagy csalódás volt az EPP-frakció számára, ugyanis a Képviselőcsoport a Fehér Könyv által előírányzott minden kérdésben a többségi elven nyugvó szavazás bevezetését javasolta.

Végül a Fehér Könyvben megfogalmazott lépéseknek körülbelül kétharmadát fogadták el többségi szavazás útján, ami jelentősen elősegítette és felgyorsította az „1992-es cél” megvalósulását.

Az egységes Európai Okmány nagyobb teret biztosított a közösségi beavatkozásnak, és ezzel új lendületet vitt a Közösségbe. A belső piac megvalósításának kontextusába ágyazva különös figyelmet fordítottak a régiós, a szociális, a környezetvédelmi és a szállítási politikára. Arra számítottak, hogy a szabad mozgást megnehezítő akadályok 1993-ra tervezett lebontásával az egész Közösségben javulni fognak az életkörülmények. Nagyon fontos volt, hogy a határok megnyílásával egy időben szociális és régiós szinten is lépéseket tegyenek az egyenlőtlenségek csökkentésére. A szolidaritási irányelvek így a belső piac megvalósítása mellett a felmerülő egyensúlytalanságok strukturális lépések útján történő helyrebillentését is előirányozták.

A Bizottság szerette volna megreformálni a Közösség strukturális beavatkozási lehetőségeit, így azt javasolta, hogy a Strukturális Alap céljaira elkülönített költségvetési forrásokat 1992-ig duplázzák meg.

A Strukturális Alapokat olyan eszközöknek szánták, amelyek lehetővé teszik a kohéziós politika megvalósítását. Panaiotisz Lambriasz szerint az Alapoknak elő kellene segíteniük a Közösségen belüli szociális és gazdasági struktúrák továbbfejlesztését, emellett a Közösség által az általános fejlesztési politika terén kitűzött célok megvalósítása érdekében is alkalmazhatók lesznek. Ennek következtében a Közösség strukturális politikája alapvető megújuláson esett át 1988 folyamán.

E megújulásnak hála, 60 milliárd ECU-t különítettek el a gazdasági és szociális szolidaritás megerősítésére. Az EPP-frakció Galwayben tartott tanulmányi napjain Egon Klepsch örömmel fogadta ezt a döntést, és megjegyezte, hogy *„a Közösségnek sikerült áttörő lépést tennie annak érdekében, hogy a szolidaritás közösségévé válhasson”*.³³⁶

A Strukturális Alapok második reformja 1992-ben kezdődött. Az Európai Tanács 1992. december 11–12-én Edinburghban tartott értekezletén elhatározta, hogy növelni fogja a régiós politikára szánt anyagi keretet.

XXII. fejezet

A SZIMBÓLUMOK ÉS ÁLLAMPOLGÁROK EURÓPÁJA: AZ ADONNINO-BIZOTTSÁGTÓL (1984) A MAASTRICHTI SZERZŐDÉSIG (1992)

A 12 csillag és Beethoven *Örömdája*

1986. május 29-én az Európai Bizottság brüsszeli épülete előtt egy kék háttéren tizenkét arany csillagot ábrázoló zászló emelkedett lassan a levegőbe. Európának több mint harminc évvel megszületése után sikerült elfogadnia egy közös szimbólumot minden intézménye számára. A zászlófelvonásra és Beethoven *Örömdájának* meghallgatására érkezettek között természetesen ott volt Jacques Delors, a Bizottság új elnöke és Pierre Pflimlin, az Európai Parlament elnöke is. Nagyrészt az ő érdeme volt, hogy ma már ezt a „*nemesen egyszerű*” zászlót használjuk. Pflimlin szerint az európai intézmények olykor annyira ki szeretnék volna hangsúlyozni a többi intézménytől való különállásukat, hogy szembeszálltak velük, ezzel időlegesen elhomályosítva az európai eszmét. Az Európai Közösség számára különösen sok szenvedést okoztak a három fő szerv, a Minisztertanács, a Bizottság és az Európai Parlament közötti viták. Ahogy Pflimlin mondta, ezek a viták kevéssé érdekelték a közvéleményt, mégis komoly károkat okoztak Európa imázsában. „*Nagyon fontos volt, hogy egy közös zászlót válasszunk minden európai intézmény számára*” – mondta Pflimlin. A legkorábbi európai szerv, az Európa Tanács a kék alapon tizenkét arany csillagot ábrázoló lobogót választotta zászlajának. Ehhez a zászlóhoz minden szerv hozzáadta a maga speciális szimbólumát. Az Európai Parlament például a tölgyfalevelekkel körülölelt „EP-PE” feliratot használta, és csak nagy nehézségek árán sikerült Pflimlinnek elérnie, hogy a Parlament Vezetősége – egy parlamenti döntést követően – hajlandó legyen lemondani erről a jelképről.³³⁷

Az 1970-es évektől kezdve, Leo Tindemansnak egy európai unióról készített beszámolóját követően, a „Népek Európája”-nak eszméje fokozatosan politikai céljá fejlődött az 1980-as években, ahogy a maastrichti szerződés aláírása egyre közeledett. Az Európai Tanács 1984 júniusában Fontainebleau-ban tartott megbeszélésén létrehozta egy olyan bizottságot, amely az állam- és kormányfők személyes képviselőiből állt, és az volt a feladata, hogy

1985 első felének végéig vázoljon fel több javaslatot a témában. Ez volt az első célzott közösségi lépés ezen a téren, és a bizottság által javasolt és lebonyolított kezdeményezések elsősorban arra vonatkoztak, hogy a közösségi állampolgárok és a világ szemében egyaránt megerősítsék a Közösség identitását és imázsát. Tanulmányozták az áruk szabad áramlásának biztosításához szükséges lépéseket, továbbá igyekeztek megkönnyíteni a személyek szabad mozgásának formáit és a képzések kölcsönös elismerését. Emellett a bizottság feladatul kapta a jelképek vizsgálatát is: ezek közé tartozott a közös zászló, az európai himnusz, a határokat jelző táblák összehangolása és az európai valuta, vagyis az ECU pénzként való forgalomba hozatala.³³⁸ A bizottság elnöke Pietro Adonnino, az Európai Néppárt (EPP)-frakció egykori tagja 12 hónappal később terjesztette be a végleges beszámolót az Európai Tanács milánói értekezletén. A beszámoló górcső alá vette, hogyan lehetne egyszerűbbé tenni a Közösség állampolgárainak szabad mozgását akadályozó szabályokat, és miként lehetne kiterjeszteni a közösségi állampolgárok jogait. Emellett javaslatokat fogalmazott meg az állampolgári jogokra, kultúrára, kommunikációra, információáramlásra, ifjúságra, oktatásra, cserekapcsolatokra, sportra, egészségügyre, szociális biztonságra és testvérkapcsolatokra, illetve a Közösség imázsának és identitásának megerősítésére vonatkozóan.

Váljon kézzelfogható valósággá Európa

A beszámoló sok mindenben egyezett az EPP-frakció által megfogalmazott követelésekkel. Számos olyan javaslatot tartalmazott, amelynek célja az volt, hogy továbbfejlessze az állampolgárok részvételét a Közösség életében. E javaslatok közé sorolhatjuk a személyek szabad mozgását, az útlevél-ellenőrzési eljárás leegyszerűsítését, az európai útlevél bevezetését, sőt még ennél is tovább mutatott az az elképzelés, amelyet 1992-ben a Delors-javaslatban „Határok nélküli Európa”-ként fogalmaztak meg. A tervezet a határon túl munkát vállaló alkalmazottak adókötelezettségeit, a diplomák és szakképzettségek kölcsönös elismerését és a tartózkodási jog beiktatását is tartalmazta.³³⁹ A beszámoló elismerte, hogy a személyek szabad mozgását illető lépések kevesebb fenntartást váltanának ki, ha a belső piac megvalósulásának eredményeként vezetnék be azokat.

Habár a Képviselőcsoport elégedett volt az Adonnino-bizottság jelentésével, Egon Klepsch elnök rámutatott arra, hogy az Európai Parlamentet nem szabad kihagyni a döntésekből. *„Maglehetősen ingatag talajra építjük Európát azáltal, hogy a Közösség fejlődéséről kormányközi bizottságok, ad hoc munkacsoportok és hasonlók hoznak határozatokat, melyekben már megint a nemzeti bürokraták diktálnak.”*³⁴⁰ Remélte, hogy *„a Népek Európája több előnyben részesül majd, mint az Adonnino-jelentés által nyújtott kiváló írott alapok, és konkrét lépésekre is sor kerül majd.”*³⁴¹ Az EPP-frakció gondoskodott arról,

hogyan ez a szándéknyilatkozat ne sikkadjon el, és végül Elmar Brokra bízták, hogy fogalmazza meg a Parlament véleményét az Adonnino-bizottság javaslatairól. Az 1985. novemberi plenáris ülésen a Parlament elfogadta a „Népek Európája”-beszámolókat, vagyis a Népek Európájáról szóló Brok-beszámoló és Nicole Fontaine első beszámolóját a felsőoktatási diplomák elismerésével kapcsolatban javasolt irányelvekről.³⁴²

A Parlament arról is tárgyalt, hogy van-e szavazati joga, továbbá indulhat-e önkormányzati vagy európai parlamenti választásokon egy adott tagállamban egy másik tagállambeli lakos. A Brok-beszámoló kiállt az Adonnino-bizottság javaslatai mellett, és megvádolta a Tanácsot azzal, hogy ezeket a javaslatokat nem vezették be elég gyorsan. Annak érdekében, hogy Európa kézzelfogható valósággá váljon, a beszámolóba számos, részletesen kidolgozott javaslat került be az állampolgári jogokról, a kultúráról, a kommunikációról, az információáramlásról, az ifúságról, az oktatásról, a cserkapcsolatokról, a sportról, a személyek, áruk és tőke szabad mozgásáról, a környezetvédelemről, az egészségügyről, a kábítószerkekről és a szociális biztonságról.³⁴³

Werner Münch, a Képviselőcsoport Ifjúsági és Kulturális Bizottságban tevékenykedő koordinátora, hangsúlyozta a közös európai identitás és Európa-tudat jelentőségét. *„Az embereknek nincs szükségük több akadályra, határra, formanyomtatványra, adóra, ellenőrzésre és konfliktusra. Az embereknek biztosan nincs szükségük egy helyben toporgásra és beletörődésre. Az embereknek ösztönzésre van szükségük. Szeretnének segítséget kapni ahhoz, hogy erősebb európai érzést alakíthassanak ki magukban, több lehetőségben akarnak részesülni, hogy elfogadhassák Európát, és azonosulhassanak vele, és azt akarják, hogy a látomások és valódi utópiák valóra váltása előtt ki legyen kövezve az út. A Közösség döntéshozó mechanizmusában az egyes politikai ügyek mellett végső soron az emberek részvétele az igazán meghatározó tényező, hiszen a demokratikus, alkotmányos Európa a hatalommegosztás elvén nyugszik.”*³⁴⁴

A határellenőrzések megszüntetése

Az Adonnino-bizottság beszámolójának benyújtása után egy hónappal a Bizottság javaslatával kapcsolatban a Jogi Ügyek és Állampolgári Jogok Bizottsága is bemutatta jelentését, mely indítványozta, hogy egyszerűsítsék a tagállamok polgárainak ellenőrzését és az ezzel járó formaságokat a Közösségen belüli határok átlépésekor. A jelentés hangsúlyozta, hogy a Közösségen belüli határoknál nem az útlevel-ellenőrzés egyszerűsítésére, hanem teljes megszüntetésére lenne szükség.³⁴⁵ A legfontosabb javaslatok a közvetlen adóztatás, a növényegészségügy, valamint a vámnál bemutatandó hatósági dokumentumok megszüntetésének kérdésére vonatkoztak.³⁴⁶

A Közösségen belüli liberalizációhoz természetesen megfelelő ellenőrzés kellett a Közösség külső határain. A szerződést aláíró tagállamok belső határain történő ellenőrzés teljes megszüntetése csak az 1993. január 1-jén életbe lépett Schengeni Egyezményvel valósult meg. Ezután az ellenőrzés átkerült a schengeni térség külső határaihoz, emellett tervbe vették a közös vízum- és menedékjogi politika kidolgozását.

Az EPP-frakció számára a személyek szabad mozgása mindig szorosan összefüggött a belső biztonság kérdésével. Az 1992. szeptember 10-én bemutatott, a személyek szabad mozgásával és az Európai Közösségen belüli biztonsággal foglalkozó Malangré-beszámoló hangsúlyozta, hogy semmilyen kifogásra hivatkozva sem szabad elhalasztani a határok 1993. január 1-jével történő megnyitását, ám közben ugyanilyen fontos, hogy létrejöjjön a nemzetközi szervezett bűnözés ellen küzdő közösségi rendőrség, és hogy maradéktalanul figyelembe vegyék az emberi jogokat, illetve a menedékjoggal foglalkozó javaslatok által betervezett nemzetközi kötelezettségeket.³⁴⁷

Cserekapcsolatok a fiatalok számára

A határok nélküli tér új távlatokat nyitott meg az európai fiatalok előtt. Speciális programjai során a Közösség számos lehetőséget nyújtott diákoknak és tanároknak egyaránt: szakmai képzést (alapképzést és továbbképzést egyaránt), mobilitást egész Európában, a más tagállamokban folytatott tanulmányok elismerését, a felsőoktatási intézmények és vállalatok nemzetek feletti együttműködését és nyelvtanulási lehetőségeket. A közösségi programok^a száma és a rájuk fordított költségvetés nagysága évről évre növekedett.

A fiatalok cserekapcsolatai egymás kölcsönös megértését hozták magukkal, amit az EPP-frakció már az 1980-as évek eleje óta szeretett volna elérni, attól fogva, hogy Reinhold Bocklet kezdeményezésének hála, először különítettek el pénzeket a közösségi költségvetésben a fiatalok ilyen jellegű csereprogramjainak támogatására.³⁴⁸ Az EPP-frakcióba tartozó parlamenti képviselők mindannyian támogatták ezeket a cserekapcsolatokat, és szerették volna elérni, hogy megfelelő anyagi keretek álljanak rendelkezésre a lebonyolításukhoz. Nicole Fontaine volt a referense az „IGENT EURÓPÁRA” akcióprogramnak (amely a fiatalok cserekapcsolatainak népszerűsítésén fáradozott)³⁴⁹, Mary Elizabeth Banotti a PETRA³⁵⁰, Arie Oostlander pedig a TEMPUS program³⁵¹ referenseként tevékenykedett. Anna Hermanst az

a A legfőbb programok a következők voltak: PETRA (fiatalok alapképzése és vezetőképzése), FORCE (továbbképzések), COMETT (a felsőoktatás és a vállalatok együttműködése), ERASMUS (felsőoktatásban részt vevő hallgatók mobilitása), YOUTH FOR EUROPE (15–25 év közötti fiatalok cserekapcsolatai), LINGUA (nyelvtanulás) és TEMPUS (a közép-európai egyetemek közötti együttműködés).

európaiság egyetemi szinten való erősítésének³⁵² referenszévé nevezték ki. Werner Münch a tanári mobilitás támogatójaként tevékenykedett.³⁵³ Az EPP-frakció egyhangú szavazása alapján javaslatot tettek az ERASMUS program kereteinek kiszélesítésére, hogy az alap- és középfokú oktatási intézmények is részt vehessenek benne – ez volt az 1993-as év oktatási-képzési irányelvét megfogalmazó Herman-beszámoló.³⁵⁴

Európai állampolgárság

Az 1992-es maastrichti szerződés megerősítette, hogy az európai kormányok egyre nagyobb jelentőséget akarnak tulajdonítani a „Népek Európája”-elképzelésnek. A szerződés legnagyobb újdonsága az európai állampolgárság bevezetése volt, melyet azok a személyek kaphattak meg, akik bármelyik tagállamban állampolgársággal rendelkeztek. Az európai állampolgárság különleges jogokkal járt, melyek a Közösséghez tartozásból eredtek, és így hozzáadódtak a tagállambeli állampolgársággal járó jogokhoz és köteleességekhez. Az európai állampolgároknak jogukban állt bármely tagállam területére belépni, és ott letelepedni, a lakóhelyükül szolgáló tagállamban – függetlenül attól, hogy ott állampolgársággal rendelkeztek-e – szavazhattak, továbbá indulhattak önkormányzati és európai parlamenti választásokon, emellett külső országok területén bármely tagállam diplomáciai és konzuli hatóságától védelmet kérhettek. Az új szerződés által rájuk ruházott jogok védelme érdekében az Unió állampolgárainak jogukban állt petíciót benyújtani az Európai Parlamenthez, illetve a Közösség intézményeit és szerveit illető visszasságokról panaszt tehetnek az újonnan létrehozott európai ombudsmani hivatalban.

A petíció benyújtásának joga azonban nem tekinthető új keletű eredménynek. 1953 óta minden európai állampolgárnak jogában állt petíciót benyújtani a Parlamenthez az Eljárási Szabályzatban meghatározott módon. Így a petícióbenyújtás jogának bevezetésével a maastrichti szerződés tulajdonképpen csupán szentesített egy olyan jogot, amelyet a gyakorlatban a Parlament már 1987 óta biztosított az állampolgárok számára.³⁵⁵

Az európai állampolgárság csak úgy valósulhat meg, ha mindenkire kiterjednek ugyanazok a jogok és alapvető szabadságok – nemcsak egyénileg, hanem egy adott társadalmi csoport tagjaként is. Tehát az állampolgárság nem valamiféle kiváltság, hanem inkább a közösséghez tartozásnak olyan szerves része, amely hozzátartozik az emberi jogok és méltóság mindenkire kiterjedő védelmének garanciájához. Ez az elképzelés a keresztény gondolkodásban gyökerezik, és először az uniós állampolgárságról készült Bindi-jelentésben fogalmazták meg. *„Az állampolgárság meghatározó tényező az éppen kiépítés alatt álló uniónk természetét illetően. [...] Az állampolgároknak a tagállamokhoz hasonlóan fontos szerepet kell játszaniuk a Közösség kialakításában, és ebbe a törvényhozás is beletartozik. Egy szuverén államokat összekötő szerző-*

*dés már nem elegendő. Ehelyett az állampolgárok aktív jelenlétére alapozott unióra van szükség: az Unió nem maradhat egy elsősorban bürokratikus intézmény – alapvető demokratikus elemeinek is ki kell alakulniuk.*³⁵⁶

A Parlament Intézményi Ügyek Bizottsága felvázolta az uniós állampolgárságról szóló Bindi-jelentés végleges változatát, melyet a Parlament 1991. november 21-én fogadott el. A jelentés javaslatokat tartalmazott arra vonatkozólag, hogy az Európai Unió szerződésébe milyen cikkelyeket kellene még belefoglalni az állampolgárság kérdésével kapcsolatban. Az állampolgárság definiálása az Európai Unió alapvető, egyesítő erejű eleme volt, hiszen az Unió nem pusztán a tagállamok kapcsolatán alapult, hanem az állampolgárok egymáshoz fűződő viszonyán is. Több kérdés is megfogalmazódott arra vonatkozólag, hogyan határozzák meg ténylegesen az állampolgári státust, ugyanis ez megkönnyítené a kötelezettségek teljesítését, emellett megerősítené és biztosítaná az állampolgárok jogait. A jelentés alapvető célja az volt, hogy az állampolgárságot a Közösség politikai erejének alapjaként mutassa be. A Közösség legitimitása az állampolgárokból fakad, akik hatalmuk gyakorlásával meghatározzák a Közösség alapvető döntéseit. Az állampolgárságnak ki kell használnia saját erejét egy olyan rendszerben, ahol a szociális és gazdasági jogokat mindenki számára – beleértve a Közösségen kívül élő közösségi állampolgárokat is – garantálják.³⁵⁷

Az európai ombudsman

Az Unió állampolgárai a Közösség közügyi adminisztrációját érintő visszaélések kapcsán panaszaiikkal az európai ombudsmanhoz fordulhatnak. Az ombudsmannak felhatalmazása van arra, hogy akár egy egyén vagy vállalat részéről érkezett panasz kapcsán, akár saját indíttatásból vizsgálatot kezdeményezzen. A tisztséget a jog- és érdekvédelem eszközeként, továbbá a Közösségen belüli nagyobb fokú átláthatóság érdekében hozták létre.

A maastrichti szerződés után az Intézményi Ügyek Bizottsága felvázolt egy elképzelést az európai ombudsman tisztségére, illetve jogai gyakorlásának módjára (ez volt az 1992. december 17-én elfogadott, Európai Ombudsmanról Szóló Bindi-beszámoló³⁵⁸). Ez tekinthető az első olyan törvényalkotási lépésnek, amelyre a Parlamentnek a maastrichti szerződés által biztosított kezdeményezési jogköre alapján nyílt lehetősége. Tartalmát tekintve ez a döntés alapvető jelentőséggel bírt abban a tekintetben, hogy ösztönözte az állampolgárok és a közösségi szervek közötti kapcsolatfelvételt. *„Így egy olyan kérdést kell megoldanunk, amely közvetlen kapcsolatban áll az európai állampolgárság megerősítésével.”*³⁵⁹

Az ombudsman kizárólag az Európai Parlamentnek felelős: a Parlament nevezi ki, visszasságokkal kapcsolatos megállapításait a Parlamentnek teheti meg, és számára éves beszámolót is készít. Ezt két szemináriumon tárgyal-

ják meg, melyen tudósok, nemzeti szakértők és a tagállamok ombudsmanjai vesznek részt. Az európai ombudsman kérdése a Bizottsággal és a Tanáccsal folytatott egyeztetésekről szóló, 1993. november 17-i vitában is felmerült, amikor is kilátásba helyezték, hogy az ombudsmani szabályzattal kapcsolatos döntéshez intézményközi nyilatkozatot adnak majd ki. Rosaria Bindi azt kérte, hogy az ombudsman az intézmények által tárolt minden információhoz hozzáférhessen, és tevékenységét teljesen autonóm módon végezhesse.³⁶⁰ Az európai ombudsmani funkcióról szóló, 1993. október 25-én kötött intézményközi megállapodás értelmében a Tanács jóváhagyta a Parlament által felvázolt, 1994. február 7-én elfogadott döntéstervezetet.³⁶¹

A szavazati jog, illetve az önkormányzati és európai parlamenti választásokon jelöltként való indulás joga

E kérdés a római szerződésből eredt, és az ezzel kapcsolatos vita már 1974-ben elkezdődött, amikor az Európai Tanács a Bizottságot és egy munkacsoportot azzal a feladattal bízott meg, hogy vázoljanak fel egy választójogi tervezetet. Miután a Bizottság részéről bizonyos fokú tehetetlenség volt észlelhető, több európai parlamenti képviselő is határozati tervezetet nyújtott be, így a Népek Európájának témájáról folytatott vitában végül a Parlament vette kézbe az ügyet, és felszólította a Bizottságot, hogy intézkedjen a kérdésben.³⁶²

A Parlament politikai frakcióinak képviselői és a Tanács tagjai szóbeli kérdést fogalmaztak meg a tagállamok állampolgárainak anyaországukon kívüli szavazati jogára, illetve önkormányzati és európai parlamenti választásokon jelöltként való indulásuk jogára vonatkozólag, mely az 1985. november 13-i ülésen hangzott el.³⁶³ A parlamenti vitában Michelangelo Ciancaglini, az EPP-frakció egyik tagja hangsúlyozta, hogy a politikai képviseletnek két szintje van, így a helyi szavazás és az európai szavazás „a Népek Európájának el nem hagyható alapját alkotja, amely nélkül Európa elveszítené az egyik legfontosabb elemét.”³⁶⁴

A tagállamok polgárainak az anyaállamukban való helyi választásokon gyakorolt választójogáról szóló beszámolót 1989. március 15-én nyújtották be.³⁶⁵ Ezt nem sokkal később a Bizottság javaslata követte,³⁶⁶ mely az önkormányzati választójogától megfosztott négymillió európai állampolgár helyzetét szerette volna szabályozni. Mivel a Népek Európájának megteremtésével meg akarták szüntetni a nem anyaországukban, hanem egy másik tagállamban élő európai állampolgárok által még ekkor is tapasztalt diszkriminációt, logikusabbnak és indokoltabbnak tűnt, hogy az állampolgárok azon a választáson vegyenek részt, amelyet a lakóhelyük szerinti tagállam szervez, és ne annak a területnek a helyi választásán szavazzanak, ahonnan már elköltöztek, és ahová csak állampolgárságuk kötötte őket. A javaslat lefektette az ilyen esetekben gyakorolt választójog feltételeit.

A helyi választásokon való szavazati jogtól eltérően az Európai Uniót létrehozó szerződés az uniós állampolgárság fogalmának megteremtésével garantálta az állampolgárok azon jogát, hogy részt vegyenek a lakóhelyük szerinti tagállam által szervezett európai uniós választásokon, akkor is, ha az adott tagállamnak nem állampolgárai.^a A szerződés által felvázolt ütemterv előírta, hogy amennyiben a választásra vonatkozó, részletesen kidolgozott szabályokat 1993. december 31-e előtt elfogadják, akkor ezek a negyedik közvetlen parlamenti választásokat követően, 1994 júniusában életbe is lépnek.

1993. november 17-én a Parlament elfogadta a Froment-Meurice-beszámolót, mely a nem anyaországukban, de uniós tagállamban élő uniós állampolgárok szavazati jogáról, illetve az európai parlamenti választásokon jelöltként való indulásukról szólt. A Parlament eldöntötte, hogy semmiképpen sem sérülhet az az alapelv, miszerint az uniós állampolgárokat tilos a nemzetiségükre hivatkozva bármilyen módon diszkriminálni. A beszámoló felszólította a tagállamokat, hogy a fenti irányelvet minél előbb ültessék át nemzeti törvényhozásukba is, hogy az Európai Unióról szóló szerződés alapján minden uniós állampolgár részt vehessen az 1994. júniusi európai parlamenti választásokon.³⁶⁷

a A szerződés 8b. (2) cikkelye rögzíti, hogy minden uniós állampolgár, aki nem az anyaországában lakik, a lakóhelye szerinti tagállamban választásra jogosult és választható az európai parlamenti választásokon.

XXIII. fejezet

A SZEGÉNYSÉG ELLENI HARC ÉS AZ EMBERI JOGOK VÉDELME

A Szaharov-díj megalapítása

„A teljes körű szabadságért vívott harc – ez létünk legfontosabb indoka. Ez teszi a kereszténydemokráciát a totalitarizmus és a diktatúrák hajthatatlan ellenfelévé – akár szélsőbal, akár szélsőjobboldali rendszerről van szó.”³⁶⁸

(Jean Lecanuet)

1977-ben az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság aláírta az alapvető jogokról szóló közös nyilatkozatot.³⁶⁹ A kereszténydemokraták számára az emberi jogoknak ez az első dokumentuma kiemelt jelentőséggel bírt, hiszen e nélkül legfőbb céljuk, az európai integráció nem valósulhatott volna meg. Az Európai Parlament első törvényalkotási ciklusa során rengeteget dolgozott ezen az ügyön, és a Képviselőcsoport igyekezett a Közösségen belül és kívül is vezető szerepet vállalni az emberi jogok védelmében.

1983-ban az európai parlamenti képviselők megjegyezték, hogy az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata és az Európa Tanács Európai Nyilatkozata ellenére az emberi jogok számos esetben sérülnek. Épp ezért a kereszténydemokraták azt javasolták, hogy az összes ENSZ-tagállamra kötelező érvényű Egyetemes Nyilatkozat mellett regionális nyilatkozatokra is szükség lenne, melyeket pontosabban fogalmaznának meg, és megteremténék a szabálytalanságok megítéléséhez szükséges apparátust, továbbá tisztáznák az Egyetemes Nyilatkozat intézményeihez való fellebbezés menetét.

A hidegháború korában már nem csak a kereszténydemokraták voltak azok, akik felszóltak a diktatúrák és a visszaélések ellen, melyek megfosztották az embereket a gondolkodás és a tett szabadságától, vagyis nem vették figyelembe a polgári szabadságjogokat. Amikor a Szovjetunió lerohanta Afganisztánt, a Parlament a kereszténydemokraták tevékenysége nyomán egyhangúlag elítélte az akciót, csak a kommunista francia képviselők hátrálódtak el a Parlament véleményétől. A felháborodás nem győzte meg a Szovjetuniót arról, hogy kivonja csapatait Afganisztánból, ám mindenkép-

pen fontos tényező volt abban, hogy a szovjetek a szakszervezetek működése terén részleges kedvezményeket kezdtek biztosítani a lengyel lakosságnak.

Mindent egybevetve, a szabadságjogokért folytatott harc nem egyszerű, főleg azokban az államokban, ahol a demokratikus hagyományok hiányoznak, vagy még túlságosan is frissek és bizonytalanok – például Afrika vagy Latin-Amerika esetében. De ahol lehetősége nyílik rá, az Európai Néppárt (EPP)-frakció mindig lelkesen támogatja a szabadság kivívásáért és a totalitárius rendszerek visszaszorításáért küzdő erőket. 1983-ban Marlene Lenz bemutatatta azt a beszámolót, amely az emberi jogokat világszinten vizsgálta: „Az Európai Parlament kijelenti, hogy gyakran szakadék tátong a morális szándék és a mindennapi politikai gyakorlat között, melyet lehetetlen áthidalni egészen addig, amíg nem tudatosodik minden államban az emberi jogok jelentősége, és amíg nem tisztázzuk, mit is jelent számunkra a béke és a szabadság.”³⁷⁰

1985 májusában a Roberto Formigoni elnök által vezetett Politikai Ügyek Bizottsága fontolóra vette azt a beszámolót, amely a Szaharov-díj megalapítására tett javaslatot. A kérdéstről októberben tartottak szavazást. 1985 decemberében a Bizottság azt indítványozta, hogy létre kellene hozni az Európai Parlament Szaharov-díját a gondolatszabadságért. Ezt minden évben egy olyan különleges tanulmánynak vagy munkának ítélnék oda, amelyet a Politikai Ügyek Bizottsága kétharmados többséggel felterjesztett rá. A híres szovjet politikai menekültről elnevezett díjjal azokat a személyeket akarták kitüntetni, akik az elnyomás és az igazságtalanságok elleni harcnak szentelték magukat.

A díj létrehozását plenáris vita kísérte. Az EPP-frakció szóvivője, Habsburg Ottó támogatta a díj megalapítását, és megjegyezte, hogy „nem szabad elfelednünk, hogy mára Szaharov a tisztesség és a bátorság szimbólumává vált az egész világon. [...] Szaharov sok más személyt is jelképez. Szimbólum, hiszen volt elég bátorsága fellépni a zsarnokság ellen, kiállni elveiért, és elfogadni tettei következményeit.”³⁷¹

A díjat első ízben 1989. február 13-án adták át két kitüntetett személynek. Az egyik Nelson Mandela volt, az apartheidrendszer elleni fellépés kulcsfigurája, akit tevékenysége miatt húsz évig börtönben tartottak. A másik díjazott, a szovjet ellenzéki író, Anatolij Marcsenko posztumusz kapta meg az elismerést. Marcsenko egy éhségsztrájkot követően 1987-ben halt meg egy szovjet börtönben.^a

a 2008. december 17-én Hans-Gert Pöttering, az Európai Parlament elnöke volt a házigazdája a Szaharov-díj létrehozásának huszadik évfordulója alkalmából tartott ünnepségnek. Andrej Szaharov özvegye, Jelena Bonner, továbbá számos korábbi díjazott jelenlétében Pöttering a kínai ellenzéki aktivista, Hu Jia családjának adta át a díjat. Hu Jia a díjátadó idején emberi jogi tevékenysége miatt kapott börtönbüntetését töltötte Pekingben.

A Nőjogi Bizottság

Az Európai Parlament a nőjogi kérdésekben is innovatív szerepet játszott. Az első közvetlen választásokat követően a Parlament elnöki feladatainak ellátásával egy nőt bíztak meg, még hozzá egy középszerűnek semmiképpen sem nevezhető nőt – Simone Veilt. A Parlamentben ekkor összesen 67 nő képviselő foglalt helyet. Ők álltak annak a kezdeményezésnek a háttérben, amelynek nyomán *ad hoc* bizottságot állítottak fel, hogy megvizsgálja a nők helyzetét az Európai Közösségen belül.

Ez az *ad hoc* bizottság az Európai Bizottsággal együttműködve „*olyan lépések kidolgozásán fáradozott, amelyek a szerződés előírásaival összhangban a nők társadalmi státusával együtt járó problémák megoldását céloznák.*”³⁷² Hanja Maij-Weggen volt az egyik kereszténydemokrata képviselőnő, aki 1980 márciusában arra ösztönözte a Tanácsot, hogy gondoskodjon róla, hogy a Közösség minden tagállama írja alá és ratifikálja azt az ENSZ-egyezményt, amely előírta a nőkkel szembeni diszkrimináció teljes körű megszüntetését. Hanja Maij-Weggen, Maria Luisa Cassanmagnago Cerretti, Renate-Charlotte Rabbethge, Marlene Lenz, Paola Gaiotti De Biase, Elise C. A. M. Boot, Gisèle M. H. Moreau, Ursula Schleicher, Hanna Walz és további négy képviselő a Parlament más politikai frakcióiból határozattervezetet készített a nők helyzetéről az Európai Közösségen belül, és ennek alapján a Szociális Ügyek Bizottsága időközi jelentést állított össze a nők társadalmi státusáról.³⁷³

Ez a bizottság tizennégy hónapon át dolgozott a nők Európai Közösségen belüli helyzetéről szóló beszámoló elkészítésén.³⁷⁴ A beszámolót Hanja Maij-Weggen mutatta be, és az Európai Parlament 1981. február 11-én fogadta el. A beszámolóban az *ad hoc* bizottság kimerítő listát állított össze a konkrét problémákról és a nők által tapasztalt diszkrimináció különböző formáiról. Az EPP-frakció szóvivője, Marlene Lenz a beszámolót támogatva a következőket mondta: „*Ma már a nőknek is lehetőséget kellene, illetve kell biztosítani a munka világában, de a nőknek, akár csak a férfiaknak, több időt kell hagyni családi életük alakítására.*” Véleménye szerint nem elegendő, ha a beszámoló csupán felsorolja, hogy milyen lépésekre van szükség a politika és a foglalkoztatás terén: olyan megoldásokat is kellene kínálnia, amelyek segítséget nyújtanak a nőknek, hogy könnyebben összeegyeztethessék a családi élet és a munkahely követelményeit. 1981 júniusában az Európai Parlament vizsgálóbizottságot állított fel azzal a céllal, hogy figyelemmel kísérje, mennyire sikerül megvalósítani a határozat célkitűzéseit, és szemmel tartsa a nők helyzetében bekövetkező változásokat a Közösség tagállamaiban. Erre mindenképpen szükség volt, hiszen enélkül a parlamenti határozat követelményei esetleg pihenőpályára kerültek – és hamarosan elfelejtődtek – volna.

1984-ig nem került sor nőjogi vitára – ekkor azonban nem az *ad hoc* bizottság, és nem is a vizsgálóbizottság folytatta le, hanem egy teljes jogú bizottság, melynek elnökévé Marlene Lenzet nevezték ki. Két és fél éves munkáját követően a vizsgálóbizottság betervezte jelentését és határozattervezetét, melyeket 1984. január 17-én fogadtak el.³⁷⁵ A Parlament javasolta, hogy az 1984-es parlamenti választásokat követően állítsanak fel állandó bizottságot, amely gondoskodik majd az *acquis communautaire*, vagyis a „közösségi vívmányok” védelméről, és segíteni fog a nők és férfiak közötti esélyegyenlőség továbbfejlesztésében. Ez a 116 cikkelyből álló határozat lett a nőjogi kérdések útmutatója. Az újonnan megválasztott Parlament 1984 júliusában vállalta a határozat végrehajtását, amikor arról is döntés született, hogy létrehozzák a Nőjogi Bizottságot. A bizottság egyik feladata az volt, hogy ellenőrizze az esélyegyenlőségre vonatkozó hatályos irányelvek betartását, emellett olyan más területeket is figyelemmel kellett követnie, mint például az oktatás, a foglalkoztatás, a szakképzés, az új technológiák alkalmazása és a migráns nők helyzete.

A nőkkel és férfiakkal szembeni egyenlő bánásmód elve volt a Nőjogi Bizottság és az Európai Parlament munkáját döntően meghatározó alapelv. A munka elsődleges prioritásai közé tartoztak a munkaerőpiacon megfigyelhető trendek, az oktatás jelentősége, a fiatal nők elhelyezkedési lehetőségei, a nőket érő erőszak elleni harc, a közösségi eszközök alkalmazása és továbbfejlesztése, illetve a családjogi politika.³⁷⁶ Az EPP-frakció tagjai igyekeztek biztosítani, hogy mindkét nem egyenlő esélyekkel és jogokkal rendelkezzen a foglalkoztatás, továbbá a nők fizetett munkájának követelményei és családi felelősségeik összeegyeztetésének terén.

Az állandó Nőjogi Bizottság elnök asszonya, Marlene Lenz próbálta rábírní az Európai Bizottságot arra, hogy minden programjába és tevékenységébe illessze be a férfiak és nők közötti esélyegyenlőség biztosításának stratégiáit. Lenz elítélte, hogy a Bizottság a munkanélküliség kérdésében szinte alig fordított figyelmet a nőkre, akik a munkanélküliek legnagyobb csoportját alkották. A női munkanélküliség problémájával részletesebben Hanja Maij-Weggen beszámolója foglalkozott. Mindez gyors eredményekhez vezetett. Az Európai Bizottság új közösségi akcióttervet vezetett be a nők esélyegyenlőségére vonatkozólag,³⁷⁷ ugyanis a szerződés egyenlő bérekről szóló cikkelye ellenére a nők továbbra is hátrányos helyzetben voltak e téren. Az Európai Bizottság számos irányelv bevezetését is kezdeményezte az egyenlő bérekkel, az azonos foglalkoztatási lehetőségekkel és a nőkre és férfiakra egyformán vonatkozó szociális biztonsággal kapcsolatban.³⁷⁸

1992 májusában 13 ország összesen 16 kereszténydemokrata női csoportjának képviselői gyűltek össze Brüsszelben. Ez az „Európa Szociális dimenziója – a nők szerepe” tematikájú konferencia volt az első olyan ügy, amellyel végre az EPP és az EUCD összes női csoportja egy platformra került. A meghívot-

tak között volt Wilfried Martens belga miniszterelnök és az EPP elnöke, Miet Smet belga esélyegyenlőségi miniszter, Rita Süssmuth, a Bundestag elnöke, Erna Hennicot-Schoepges, a luxemburgi parlament elnöke és Fanny Palli-Petralia, az egykori görög kulturális- és sportminiszter. A konferencián részt vett Maria Bello de Guzmán is, a Kereszténydemokrata Nők Világuniójának (UMFDC) és Nemzetközi Bizottságának elnöke.

Politikai szempontból a nemi egyenjogúság – még ha nem is állandó témává, de – újra és újra visszatérő elemmé vált a politikusok nyilatkozataiban. Marlene Lenz,³⁷⁹ Hanja Maij-Weggen, Rika De Backer-Van Ocken,³⁸⁰ Ursula Braun-Moser,³⁸¹ Ria Oomen-Ruijten,³⁸² Marietta Giannakou³⁸³ és Nicole Fontaine³⁸⁴ mindannyian nagyban hozzájárultak, hogy ezek a kérdések az európai politikai aréna kulcskérdései közé emelkedjenek.

Harc a fasizmus és a rasszizmus ellen

A fasizmus és rasszizmus európai erősödése igen nagy aggodalommal töltötte el az Európai Parlamentet. 1984 szeptemberében a Parlament Vezetősége vizsgálóbizottságot állított fel, melynek 15 tagja között az Európai Néppártból Habsburg Ottó, Nicole Fontaine, Gustavo Selva és Dimitriosz Evrigenisz kapott helyet. Evrigenisz, akit a bizottság referensévé is megválasztottak, nagyon fontosnak tartotta az emberek demokráciatudatának folyamatos erősítését, hiszen véleménye szerint csak így lehet megvédeni őket a politikai szélsőségektől. Beszámolójában rámutatott arra is, hogy a xenofóbia egyre nagyobb méreteket ölt.³⁸⁵

1986 júniusában az Evrigenisz- és Veil-határozatok alapján³⁸⁶ az Európai Parlament felszólította a Tanácsot, a tagállamoknak a Tanáccsal tárgyaló képviselőit és a Bizottságot, hogy adjanak ki a rasszizmust és a xenofóbiát elítélő közös nyilatkozatot.³⁸⁷ Így tulajdonképpen az Európai Parlament volt az, amely elérte, hogy az Európai Közösség hivatalosan is állást foglaljon a rasszizmus ellen. Ez a nyilatkozat később „Evrigenisz-nyilatkozat”-ként vált ismertté. Ugyanebben a témában néhány évvel később, 1991-ben egy másik beszámoló is született. Mindezeknek hála, a Közösség egyre erőteljesebben lép fel az európai területeken elkövetett rasszista akciók ellen.

Harc a halálbüntetés ellen

A Képviselőcsoport látta, hogy néhány országban, főleg Kelet-Európában az 1980-as években, illetve az 1990-es évek elején megtörténtek az első lépések a demokrácia irányába, ám az alapvető emberi jogok helyzetével világszinten komoly gondok voltak, hiszen jószerivel napi szinten merültek fel bizonyítékok arra nézve, hogy több helyen még mindig kínzásoknak vetnek alá embereket, és hogy a rabok gyakran meghalnak a börtönben.

Az EPP-frakció több határozattervezetet is beterjesztett a világ számos helyén alkalmazott halálbüntetéssel kapcsolatban. 1990-ben például a Parlamentben az indonéziai halálbüntetésekről és kivégzésekről mutatott be egy beszámolót,³⁸⁸ melyben elítélte több, 24 éve fogva tartott rab kivégzését, és felszólította a Bizottságot, hogy az Indonéziával kötött együttműködési megállapodásba is belefoglalt fejlesztési segélyeket tartsa vissza. Természetesen az sem került el a Parlament figyelmét, hogy az Egyesült Államokban is fennmaradt a halálbüntetés intézménye. Maria Luisa Cassanmagnago Cerretti tevékenységének köszönhetően a Parlament még ugyanebben az évben elfogadott egy másik kompromisszumos határozatot az egyesült államokbeli halálbüntetés kérdésében.³⁸⁹ A határozat arra ösztönzött minden olyan államot a világon, amely továbbra is alkalmazott halálbüntetést, hogy gondolja át nemzeti törvényeit, és vegye fontolóra e büntetés eltörlését.

1994-ben a Képviselőcsoport újratárgyalta az 1981. június 18-án elfogadott határozatát a halálbüntetés eltörléséről a Közösségen belül. A Képviselőcsoport tagjai ügyítélték meg, hogy gyakorlatban minimális előrehaladástörténetben a kérdésben, és a világ országainak nagy részében még mindig érvényben van a halálbüntetés intézménye.^a

A jugoszláv válság menekültjei

Az utolsó világháború következtében körülbelül 25 millió európai lakos kényszerült lakóhelye megváltoztatására, emellett 18–20 millióra volt tehető a menekültek száma. Amikor a Közösség figyelme a Bosznia-Hercegovinában épp akkortájt kialakult helyzetre, a több ezer halálos áldozatra és több százezer menekültre irányult, az EPP-frakció egyes képviselői – Arie Oostlander, Habsburg Ottó és Ria Oomen-Ruijten – határozattervezetet készítettek, melyben egy minél előbbi parlamenti vitát javasoltak, hogy megvitassák a korábbi Jugoszlávia háború szabdalta területeire küldendő humanitárius segély kérdését.³⁹⁰

1992 júniusában Arie Oostlander ugyanezt a kérdést feszegette az Európai Közösségnek az egykori Jugoszlávia utódállamaihoz való viszonyáról írt beszámolójában. A menekültek ügyével kapcsolatban a beszámoló azt javasolta, hogy a Bizottság vázoljon fel egy gazdasági segélyprogramot, így nyújtva segítséget azoknak a problémáknak a megoldásához, amelyekkel – elsősorban – Szlovénia, Horvátország és Bosznia-Hercegovina lakosainak kellett megküzdeniük.³⁹¹ 1993 júniusában az Európai Parlament felkérte a tagállamokat, hogy terjesszék ki a humanitárius segélyakció programját.³⁹² A háború következtében nélkülöző és lakhelyüket elhagyni kényszerült lakosságnak

a 1994-ben a világ 132 országában alkalmaztak halálbüntetést.

küldött humanitárius segélyeket szállító konvojok biztonságának garantálása, továbbá a biztonsági zónákban lakó civil lakosság védelme érdekében az Európai Közösség közös akciót indított az ENSZ-szel és az USA-val, és ennek keretében ENSZ-békefenntartó csapatokat küldtek a térségbe.³⁹³

A jugoszláv válság kérdéseket vetett fel a kisebbségi jogokról és azok védelméről. Az Európa Tanács e téren végzett munkájából ihletet merítve az EPP-frakció azt javasolta, hogy az Európai Parlament indítson vizsgálatot az egyének gazdasági és társadalmi jogaival és a kisebbségi jogokkal kapcsolatban. A Képviselőcsoport tagjai elfogadták azt a nézetet, miszerint a kisebbségvédelem nélkülözhetetlen feltétele a berlini fal leomlása után létrejött új államok elismerésének, a velük való, együttműködésen alapuló kapcsolatok kiépítésének.

Emberi jogok a szovjet blokk országaiban

„Amikor ilyen események történnek, az ember rájön, hogy a szabadság nagyon fontos érték..., az általunk vallott értékek hatalmas győzelme. Ezek a népek nem csupán gazdasági okok miatt szabadították fel magukat – ennél sokkal fontosabbak voltak a politikai és szellemi okok.”³⁹⁴

(Pierre Pflimlin)

A keleti blokk és Latin-Amerika Szovjetunió által befolyásolt országainak emberi jogi kérdéseit az Emberi Jogi Albizottság tárgyalta.

A Szovjetunió emberi jogi kérdéseivel kapcsolatban Wolfgang Schall a Képviselőcsoport szóvivőjeként a következőket mondta: „Nemcsak arról van szó, hogy a Szovjetunió nem tartja tiszteletben az emberi jogokat, hanem más államokra is nyomást gyakorol e téren, és ennek megszervezését és kivitelezését hatalmas államapparátusa révén oldja meg. Ez az apparátus kiemelt szerepet kap a nem hivatalos állami ideológiában, a ki nem mondott állami igazság közvetítésében. Igaz, hogy a Szovjetunió ünnepélyesen elfogadta az ENSZ és a CSCE (Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia) szerződéseit, és demokratikus alkotmánnyal rendelkezik, ám nem szabad, hogy ez megtévessze a csúcstalálkozó résztvevőit, ugyanis a Szovjetunió valójában nemtörődöm hozzáállást és jeges megvetést tanúsít a jogfosztott alattvalónak tekintett egyén, sőt az egész emberiség iránt.”³⁹⁵

Az emberi jogokért folytatott harc lépéseként az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferenciához kapcsolódó, immár másodszor megszervezett konferencia madridi megnyitása előtt néhány héttel az Európai Néppárt megkérte a részt vevő államokat, hogy használják ki a kínálkozó lehetőséget, és követeljék, hogy a helsinki záróokmány feltételeit tartsák be azokban az államokban is, amelyek eddig próbálták kibújni az önként vállalt kötelezettségek teljesítése alól.³⁹⁶

Az EPP-t nyugtalanította, hogy milyen helyzetbe került több jól ismert személy. Ekkor már szó volt Szaharov „belső száműzése”-ről, ám ez nem eufemisztikus megfogalmazás, hanem nyílt hazugság volt. A kereszténydemokraták felhívták a figyelmet arra, hogy a Szaharovhoz érkező látogatókat azonnal kihallgatták a hatóságok. Az EPP-frakció rámutatott, hogy az ellenzéki személyek számára nagyon fontos volt az Európai Parlament támogatása, hiszen igen nehéz körülmények között éltek: az állam lehallgatta telefonjukat, és megnehezítette az egymással való kapcsolattartást. A Politikai Ügyek Bizottsága kezdeményezte az Andrej Szaharov ügyével kapcsolatos határozat megfogalmazását, aminek elfogadásával az Európai Parlament képviselői támogatták Szaharov bátor állásfoglalását, illetve a rájuk kényszerített kommunista rendszert bíráló ellenzékieket a Szovjetunió által megszállt más országokban.

Lengyelország jövője komoly aggodalmat okozott. 1980 decemberében az Európai Tanács Luxembourgban kinyilatkoztatta a kérdésben a Kilencek állásfoglalását, mellyel kapcsolatban több parlamenti vita is kialakult. 1982. június 24-én a Parlament elfogadta a lengyel helyzetről készített beszámolót, melyben Pierre Deschamps a lengyelországi események nyomán felbukkanó reményt így jellemezte: *„A remény, hogy a spontán megválasztott, valódi érdek-képviselői szerveken keresztül a lengyel társadalom részt vehet a közéletben, befolyást gyakorolhat az ország irányítására, és ellenőrizheti a hatalmon lévő személyek tevékenységét. Minderre természetesen a szélesebb körű állampolgári jogok és szabadságok 1980 augusztusában történt elismerésének törvényes keretei között nyílt lehetőség.”*³⁹⁷ A beszámoló a „szabadságjogi mozgalom” továbbfejlődését az 1981. decemberi puccsig követte nyomon, amikor *„a lengyelekben kialakult remény keserűségnek adta át a helyét”*. A kormányzat párbeszéd helyett a konfrontációt választotta. Az emberi, társadalmi és politikai jogok szempontjából még kiábrándítóbb volt a helyzet. A beszámoló ezért felkérte az Európai Parlamentet, hogy ítélje el a nemzetközi biztonságra és az enyhülésre leselkedő veszélyeket, illetve az alapvető emberi jogok és polgári szabadságjogok garantálásának esetleges kudarcát. Az EPP-frakció követelte *„az ostromállapot megszüntetését és a fogva tartottak azonnali szabadon bocsátását”*, különös tekintettel Lech Wałęsára, továbbá *„a kormányzat, az egyház és a Szolidaritás szakszervezet közötti párbeszéd helyreállítását”*³⁹⁸ és a szakszervezetek működésének szabadságát.

Az emberi jogok megsértése Törökországban

A kereszténydemokratáknak az emberi jogok törökországi helyzete is komoly aggodalmat okozott. Ciprus 1974-es megszállása – amely együtt járt az 1964-es megállapodás által teremtett kapcsolatok teljes befagyasztásával – óta kétségtelenül enyhült a Törökország és az Európai Közösség közötti konf-

liktus. A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport javaslatot tett arra, hogy a Cipruson egymással szemben álló felek között kezdődjön meg a párbeszéd. Az 1980. szeptemberi katonai puccs után azonban az Európai Parlament úgy döntött, hogy felfüggeszti a Közösség és Törökország Közös Parlamenti Bizottságának működését.

A kérdés, hogy felélesszék-e a bizottság tevékenységét, öt évvel később, az emberi jogok törökországi helyzetéről készített beszámoló kapcsán merült fel ismét.³⁹⁹ A beszámoló megállapította, hogy bár történt némi előrelépés az emberi jogok helyreállítása ügyében, a továbbra is tapasztalható erőszakos események és az alapvető szabadságjogok többszöri megsértése nem teszik indokolttá, hogy a felfüggesztést visszavonják. A beszámolót az EPP-frakció nagy többsége elutasította, „mert egyoldalú, és a vizsgálat nélküli gyanúsítás módszerére épül”.⁴⁰⁰ A Képviselőcsoport, és rajta keresztül a Politikai Ügyek Bizottsága, a közös bizottság felélesztése mellett tette le a voksát, és egy alternatív foratókönyvet javasolt: „Biztonságunk az Észak-atlanti Szövetség egységén és hatékonyságán múlik, és leginkább veszélyeztetett területe Délkelet-Európa, amelynek sarokköve Törökország.”⁴⁰¹ A referens, Kai-Uwe von Hassel az Európai Parlamentben a törökországi politikai helyzettel kapcsolatos határozattervezetet terjesztett be, mely tükrözte az Európai Közösség szolidaritását az ország történelmének e kritikus időszakában. A határozat követelte, hogy a kormányzat garantálja az emberi jogok tiszteletben tartását, és általános választójog alapján szervezzen szabad nemzetgyűlési választásokat.

Közép- és Latin-Amerika: a totalitarizmus két formája között őrlődve

Az 1980-as évek elején Latin-Amerika déli részét a Brazília körül csoportosuló totalitárius államok tömbje alkotta: Argentína, Paraguay, Uruguay, Chile. Kormányaik ötvözték a politikai autoritást (a hatalom összpontosítását, a nemzeti biztonság ideológiáját, az ellenzék elnyomását) a gazdasági liberalizmussal.

Az Európai Parlament 1982. márciusi részleges ülésén az EPP-frakció javaslattervezetet mutatott be az uruguayi politikai pártok helyzetéről. A Képviselőcsoportot igen aggasztotta a helyi katonai rezsim törvénytervezete, mely egyes politikai pártok feloszlását célozta. Erről Maria Luisa Cassanmagnago Cerretti a következőket mondta: „Hogyan is beszélhetnénk az alapvető szabadságjogokat tiszteletben tartó demokráciáról, amikor a legjelentősebb politikai irányzatokhoz, többek között a kereszténydemokráciához (amely már hatvan éve jelen van az országban) és a szocializmushoz (hetven éve működik az országban) kötődő erőket nemzetközi kapcsolataik és külföldi támogatottságuk miatt száműzték a politikai életből?”⁴⁰²

Az El Salvadorban zajló események is komoly aggodalomra adtak okot. Csak a kormányban helyet foglaló kereszténydemokraták tevékenysége akadályozta meg, hogy polgárháború törjön ki az országban.⁴⁰³ A kérdést az Európai Parlament is napirendre tűzte. Egon Klepsch kezdeményezésére az EPP-frakció javaslatot tett egy határozat elfogadására El Salvador helyzetét illetően.⁴⁰⁴ Mivel az elképzelést a Horst Langes által beterjesztett javaslat is támogatta, a Képviselőcsoport indítványozta, hogy szervezzenek segélyprogramot a Caritas számára El Salvador egyházmegyéiben.⁴⁰⁵

A kereszténydemokraták örömmel fogadták Anastasio Somoza nicaraguai rezsimjének összeomlását, és nagy reményeket fűztek ahhoz, hogy a bukása után kialakuló rendszer lehetővé fogja tenni a politikai pluralizmust. A Nicaraguának nyújtott segélyre vonatkozó határozattervezetet szintén lelkesen üdvözölte az EPP-frakció 1979 szeptemberében. Maria Luisa Cassanmagnago Cerretti megjegyezte, hogy mivel a nicaraguai helyzet igen aggasztó – naponta 300 tonna élelmiszerre van szükség ahhoz, hogy elkerülhető legyen egy véztes következményekkel járó éhínség –, azonnal lépéseket kell tenni az ügyben. 1980 áprilisában a nicaraguai helyzetről készített beszámolójának⁴⁰⁶ vitájában Dario Antoniozzi a következőket mondta az Európai Parlamentben: *„A Politikai Ügyek Bizottsága szerint a segélyeket nem kellene politikai feltételekhez kötni. Mindazonáltal, ha a nemzetközi közösség nem siet Nicaragua segítségére az újjáépítés embert próbáló feladatában, az új rendszer és a demokrácia kialakítása jelentősen lassabban fog végbemenni.”*

Az EPP Képviselőcsoport az 1986. június 2-a és 6-a között lezajlott lisszaboni tanulmányi napjait a Közösségen belüli és kívüli szolidaritás, illetve a Latin-Amerikához fűződő kapcsolatok témájának szentelte. A Képviselőcsoport tagjai megállapították, hogy elkezdett beérni a dél-amerikai demokrácia gyümölcse, az egymással szomszédos államok konfliktusainak intenzitása lanyhult, és a viták megoldódni látszottak. Egon Klepsch megjegyezte, hogy *„Chile, Paraguay és Suriname tulajdonképpen egy náluk alapvetően sokkal demokratikusabb és – néhány kivételtől eltekintve – sokkal békésebb környezetbe ágyazott anakronizmusok.”*⁴⁰⁷ Chile már régóta kiemelten fontos állam volt az EPP számára. Ebben az országban – nagyrészt a korai latin-amerikai kereszténydemokrata jelenlétnek köszönhetően – jó ideje egy demokratikus irányvonal volt kibontakozóban, amelyet most hirtelen csírájában elfojtottak. *„Eduardo Frei időszaka után a »forradalom a szabadságban« szociális elképzelés azonnal ideológiai polarizációhoz vezetett, és Pinochet katonai diktatúrája hamar nekilátott a korábbi politikai és társadalmi pluralizmus felszámolásának.”*⁴⁰⁸ Az EPP-frakció úgy vélte, hogy az emberi jogok megsértése, illetve a politikai ellenzék félreállítása és száműzése mindennapossá vált Pinochet tábornok rezsimjében. Az EPP-frakció a kezdetektől támogatta a chilei liberális politikai erők erőszakmentes küzdelmét a demokrácia helyreállításáért, amit szabad választások által szerettek volna elérni, illetve az alapvető emberi jogok tiszteletben tartásáért.

Ebben a térségben, különösen Chilében és Nicaraguában, az EPP-frakció támogatta a diktatúrák és az elnyomás ellen küzdő demokratikus pártokat, szabad szakszervezeteket és egyházakat, melyek a béke, a demokrácia, a társadalmi igazságosság és az emberi jogok védelmén fáradoztak.

A Képviselőcsoport felszólalt amellett, hogy az Európai Közösség biztoston segítyeket azon országok számára, amelyek elkötelezik magukat a demokrácia mellett. A kereszténydemokraták abból az alapelvből indultak ki, hogy az Európai Közösségnek az iparosodott országokkal való együttműködése hatékonyabbá teszi a demokráciáért harcoló erőket. A Képviselőcsoport tagjai szerették volna elérni, hogy „*a békefenntartás, a demokrácia, az emberi jogok és a társadalmi igazságosság alapvető kérdéseiben kialakított összehangolt álláspont révén*”⁴⁰⁹ a Közösség az egész világon jelen legyen.

„Aki éhes, az sosem lehet igazán szabad”⁴¹⁰

Az 1980-as években lesújtó kép tárult a Képviselőcsoport tagjainak szeme elé: az olyan virágzó szigeteket, mint Európát, az USA-t és Japánt kivéve „*a harmadik világban majdnem 1000 millió embernek kell szembenéznie éhezéssel és nélkülözéssel*”.⁴¹¹ Az Európai Közösség nem állhatott tétlenül, látva az emberiség e tragédiáját, amely egyre égetőbb és egyre kezelhetlenebb problémává vált. Ez nagyban érintette az afrikai kontinentet, főleg „Afrika szarvá”-t, ahol Szomália és Etiópia véres harcot vívott egymással. De ott volt még többek között Kambodzsa is, amely épp csak kezdett kilábalni a testvérgyilkos népiirtásból, és egyből a vietnami megszállás tragikus korszakába csöppent.

Ezek a problémák rengeteg munkával látták el a Képviselőcsoportnak a Fejlesztési és Együttműködési Bizottságban helyet foglaló tagjait. Giovanni Bersani (a Bizottság alelnöke, illetve az AKCS-EGK Közös Bizottságának társelnöke), Jean Lecanuet, Hans August Lücker, Victor Michel, Angelo Narducci, Renate-Charlotte Rabethge, Willem Vergeer és Kurt Wawrzik hónapokon át keményen dolgozott, hogy előkészítsék a világszintű éhínségről szóló vitát.

A Képviselőcsoport számos beszámolót és határozattervet készített a témával kapcsolatban.⁴¹² Maria Luisa Cassanmagnago Cerretti alelnök és Egon Klepsch elnök már 1979-ben felvázolt két határozattervetet.⁴¹³

Az európai parlamenti vitában Leo Tindemans aggodalmát fejezte ki: „*Tartanunk kell az éhínség és az alultápláltság problémájától. Minden alkalmat meg kell ragadnunk, hogy az ENSZ-t, az FAO-t^a és a Világbankot a helyes irányelvek követésére ösztönözzük. De nem szabad abba a hibába esnünk, hogy a nagy hatású beszédek elhangzása, a másokat hibáztató határozatok elfogadása, a szép szavak és a sajtótájékoztatók után elégedetten hazamegyünk.*”

a Élelmészügyi és Mezőgazdasági Világszervezet (ENSZ).

Az 1980-as statisztikák szerint naponta 40 000 gyermek halt éhen a világon.⁴¹⁴ Renate-Charlotte Rabbethge rámutatott a fejlesztési segélyekkel kapcsolatos korábbi politika hibáira, és hatékonyabb lépések kidolgozására szólított fel annak érdekében, hogy garantálni lehessen a hitelek legoptimálisabb felhasználását. Véleménye szerint az éhínség elleni harc finanszírozása terén csak azokban az országokban várható gyors előrelépés, amelyekben megvan a politikai akarat ahhoz, hogy jobban működő piacgazdaságot alakítsanak ki; ez a demokrácia biztosítása és a hatékonyabb költségvetési rendszer révén segíthetne a probléma megoldásában. Victor Michel javaslatára az AKCS-EGK Közös Bizottsága elhatározta, hogy közös munkacsoportot hoz létre, melynek az lesz a feladata, hogy az európai parlamenti vita eredményeinek elemzése után átgondolja, hogyan lehetne megvalósítani a fejlesztési együttműködési politika és a nemzetközi gazdasági kapcsolatok terén javasolt változtatásokat. Ahogy Habsburg Ottó megfogalmazta: *„A fejlesztési segélyekkel kapcsolatban nem szabad elfelejtenünk, hogy nem az az igazi barát, aki halat ad szomszédjának, hanem az, aki megtanítja halászni.”*⁴¹⁵

Mindezekből is látszik, hogy az EPP-frakció parlamenti munkájának alapvelei kristálytiszták voltak.

Egy: maguk a gazdálkodók voltak azok, akik a megfelelő mezőgazdasági/élelmiszeri termelésről gondoskodni tudtak.

Kettő: ennek eléréséhez szükséges volt *„a társadalmi és kulturális környezet tiszteltetésben tartására, a megfelelő oktatásra és információáramlásra, és ami még fontosabb, az erőfeszítéseket a legszegényebb és leginkább sújtott rétegekre kellett összpontosítani.”*

Három: a Képviselőcsoport azt javasolta, hogy a fiatalok önkéntes munkájának tapasztalatait használják fel arra, hogy felkeltsék a fiatalok érdeklődését a fejletlenség elleni harc „új szellemisége” iránt.⁴¹⁶ A költségvetési vita során a Képviselőcsoport politikai szándékai megemelt összegű fejlesztési alapok és együttműködési irányelvek megszavazásában öltöttek testet.

Gyorssegély Ázsiának

1979 novemberében a Közösség együttműködési megállapodást írt alá az ASEAN országokkal (Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége)^a. Ez a megállapodás – a Közösség és bármely nem társult, fejlődő ország között létrejött megállapodások közül elsőként – magában foglalt egy cikkelyt a fejlesztésről is, melynek értelmében a Közösség *„kötelezte magát, hogy együttműködik az*

a Az ASEAN-t 1967. augusztus 8-án Bangkokban alapította meg Indonézia, Malajzia, a Fülöp-szigetek, Szingapúr és Thaiföld, hogy felgyorsítsák a térség gazdasági növekedését, illetve szociális és kulturális fejlődését, hogy elősegítsék a békét és a stabilitást a régióban, és hogy ösztönözzék az aktív együttműködést és a kölcsönös segítségnyújtást a közös érdekeket érintő ügyekben.

ASEAN-nal, és segíteni fogja a régió függetlenségének, gazdasági önellátásának és társadalmi jólétének megteremtését”.⁴¹⁷

A régiónak az indokínai konfliktusok következtében kialakult katasztrofális helyzete erre a térségre irányította a Közösség figyelmét. 1979 végén az EPP-frakció nevében Horst Langes határozattervezetet vázolt fel egy Vietnammal és Kambodzsával nyújtandó gyorssegéllyel kapcsolatban,⁴¹⁸ és felszólította az Európai Parlament többi politikai frakcióját, hogy támogassák a közösségi lépéseket a térségben. Emellett határozattervezetek születtek az indokínai⁴¹⁹, a dél-kínai⁴²⁰ és a kambodzsai⁴²¹ menekültek ügyében is. A Képviselőcsoport fontolóra vette Kurt Wawrzik 1980. február 11-én bemutatott, Kambodzsának és a délkelet-ázsiai menekülteknek nyújtott humanitárius segélyről szóló beszámolóját.⁴²²

Az észak-déli párbeszéd újramegzése: a második loméi egyezmény

Az első loméi egyezmény után húsz évvel Európa, illetve az afrikai, karibi és csendes-óceáni államok megújították nyílt egyezményüket. A loméi egyezmények négy szempontból számítottak újszerűeknek: lefektették az együttműködés jogi alapokon nyugvó, hosszú távú feltételeit; a Közösség keretein belül olyan kapcsolatokat alakítottak ki, amelyek megakadályozták az afrikai országok közötti mindennemű gazdasági és ideológiai manipulációt és diszkriminációt; közös intézményeket alakítottak ki (Közös Konzultatív Közgyűlés, Minisztertanács, melynek munkáját a Nagykövetek Bizottsága segítette), és mindemellett nagyon széleskörű együttműködést irányoztak elő.⁴²³ Lomé sikerét egyrészt az egyezmény által felvázolt politikai együttműködési lépések specifikus mivolta (pénzügyi, gazdasági, kereskedelmi, technológiai, ipari és egyéb kapcsolatok) magyarázza, másrészt pedig azoknak az innovatív rendszereknek a bevezetése, amelyek középtávon stabilizálták a számos érzékeny, mezőgazdasági, illetve bányászati termékből (Stabex, Sysmin) származó exportbevételeket.

A Képviselőcsoport 1979 elején a CDWU (Kereszténydemokrata Világunió) afrikai szekciójának korábbi elnökét afrikai tanácsadóvá nevezte ki, hogy tényfeltáró látogatásokat tegyen több afrikai országba, és előkészítse az 1980 októberében a ruandai Kigaliban tartandó kollokviumot.⁴²⁴ Ezen a találkozón részt vett a Képviselőcsoport delegációja (a tagok között ott volt Giovanni Bersani, Willem Vergeer, Kurt Wawrzik és Victor Michel is), továbbá tizenöt afrikai ország körülbelül ötven képviselője. A Közösség afrikai fejlesztéseivel kapcsolatos oktatás és képzés témája köré szervezett találkozó célja az volt, hogy felvázolja, milyen lehetőségek állnak rendelkezésre Afrikában a kulturális, szociális és emberi továbbfejlesztésre, hogy megvizsgálja az oktatás helyzetét, és hogy felmérje, milyen mértékű közösségi segélyre lenne szükség.

Victor Michelt bízta meg azzal, hogy felmérje az együttműködés helyi dimenzióit. Amikor bemutatta beszámolóját az AKCS-EGK Közös Konzultatív Közgyűlés ötödik ülésén, megjegyezte, hogy *„a migráns munkavállalók segítségét célzó lépésekkel a második loméi egyezmény teljesen új, szociális dimenzióval egészítette ki az AKCS-országok és az Európai Közösség között fennálló gazdasági együttműködés rendszerét.”*⁴²⁵ Michel szerint az Európába érkező migráns munkavállalók és diákok szociális védelmére vonatkozó kezdeményezésnek együtt kell járnia a konkrét lépésekkel. A szociális védelemre vonatkozó intézkedések mellett politikai és kulturális lépésekre is szükség van. A Michel-beszámoló elfogadásával a Közgyűlés kinyilvánította, hogy szeretné, hogy az EGK és tagországai egyeztessék össze az AKCS-országokból érkező migráns munkavállalók jogaival kapcsolatos nemzeti irányelveiket.

A Képviselőcsoport Afrika melletti elköteleződését tovább erősítették az 1982-ben Limerickben (Írország) tartott tanulmányi napok, melyeket részben az afrikai kérdések tárgyalásának szenteltek. A találkozó során Emilio Colombo megfogalmazta, hogy *„ma azonban meg vagyunk győződve arról, hogy a fejletlenség következtében fellépő problémák megoldásának csupán egy része – igaz, egy elég fontos része – a kereskedelmi problémák orvoslása. Épp ezért elsőbbséget kell biztosítanunk a lehető legszélesebb körű együttműködésnek, melynek fő célja, hogy az afrikai országokat képessé tegyük az élelmezési önellátásra.”*⁴²⁶ Az Európai Parlament korábbi elnöke mindemellett kihangsúlyozta, hogy az Európai Néppárt különleges jelentőséget tulajdonít a felüyeleti személyzet képzésére. Ahogy mondta, ez komoly ösztönzést jelent az érintett lakosság társadalmi-kulturális fejlődése szempontjából.⁴²⁷

A Kereszténydemokrata Világunió (CDWU) utódjaként létrejött Kereszténydemokrata Internacionálénak (DCI) összesen hat afrikai ország lett a tagja. A DCI első hivatalos találkozóját 1984 októberében, az ugandai Kampalában rendezték meg, ahol a Képviselőcsoportot Egon Klepsch frakcióelnök, továbbá Willem Vergeer és Giovanni Bersani képviselte. A találkozó felhívta a figyelmet *„az emberi jogok, a béke és az afrikai fejlődés közötti szoros kapcsolatra”*. Kampalában a kereszténydemokraták kérvényt nyújtottak be azon afrikaiak nevében, akik *„több millióan kilátástalan nyomorban élnek, alapvető jogaiktól megfosztva”*. Hangsúlyozták, hogy *„az emberi jogok tiszteletben tartása a demokrácia, a fejlődés és a béke alapfeltétele”*, és arra ösztönözték *„az ugandai hatóságokat és más afrikai államokat, hogy írják alá és ratifikálják az ENSZ által 1966-ban elfogadott, a polgárjogról, illetve a politikai, gazdasági, szociális és kulturális jogokról szóló nemzetközi egyezményeket”*.⁴²⁸

A harmadik loméi egyezmény: „a furcsa előadás”

A Konzultatív Közgyűlésnek az új AKCS-EGK együttműködési megállapodás aláírását megelőző utolsó találkozóját 1984 szeptemberében rendezték

meg. Az AKCS-EGK közgyűlési képviselői Luxembourgban tartották üléseit. A Közös Bizottság találkozójának elnökségét felváltva töltötte be társelnökként Jean Ganga Zandzou, a Kongói Nemzetgyűlés elnöke és Giovanni Bersani. A konzultatív közgyűlési ülések elnökségét J. T. Kolane, a Lesothói Nemzetgyűlés elnöke és Pierre Pflimlin osztotta meg egymás között. A luxembourgi ülés megnyitásakor Giovanni Bersani a következőket mondta: „*A déli félteke általános helyzete, ami eddig is komoly – sőt sok szempontból tragikus – volt, még tovább romlott. [...] Lomé ellenére aggodalomra adhat okot az AKCS-országok helyzete, mely országok között ott vannak a világ legszegényebb államai is.*”²⁹

1984. december 8-án Togó fővárosában, Loméban a Közösség és összesen hatvan afrikai, karibi és csendes-óceáni állam aláírta a harmadik loméi egyezményt, a Lomé III-at. Az eseményen kitüntetett helyzetű megfigyelőként részt vevő Pierre Pflimlin, az Európai Parlament akkori elnöke néhány évvel később meghökkenően írta le emlékirataiban az aláírási ceremóniát: „*Togó egyetlen politikai pártjának központi irodájában került sor erre a furcsa előadásra. A terem teljesen betöltötték a párt élénk színű ruhákba öltözött aktivistái – ülésoronként más és más színeket láttam. Amikor Eyadéma, a párt vezetője, egyben a Togói Köztársaság elnöke megérkezett, hatalmas tapsvihár tört ki. Az Európai Közösséget Gaston Thorn, a Bizottság elnöke és Peter Barry, a Minisztertanács hivatalban lévő elnöke képviselte, akik helyet foglaltak a pódiumon, és aláírták az egyezményt. [...] Az esemény elképesztően ünnepélyes keretek között folytatódott. Az egyezményt aláíró államok (a Közösség tíz tagállama és hatvanhat AKCS-ország) neveit ábécésorrendben egyesével felolvasták. Minden országnév elhangzása után az adott ország zászlaját behozták a terem közepére, majd elhelyezték az oldalfalak mentén. Mint később megtudtam, az egész előadás forgatókönyvét, melyben nyoma sem volt az afrikai spontaneitásnak, észak-koreai tanácsadók állították össze, akik az egyetlen politikai párt felkérésére érkeztek az országba. [...] Az esti fogadáson táncokat és énekeket adtak elő Eyadéma elnök tiszteletére. Az EGK- és AKCS-rövidítéseket meghökkenően erőltetett módon a dalok szövegébe is beleszórták. [...]*”³⁰

A tárgyalások eredményei mérföldkőnek számítottak az iparosodott világ és a fejlődő országok közötti kapcsolatok alakulásának útján. Az új típusú kapcsolatok elősegítése a Lomé III egyik legfontosabb kérdése volt. Ahelyett, hogy a kevésbé versenyképes – és így korlátozott piacokkal rendelkező – termékeket előállító ipart támogatta volna, az egyezmény az előtérbe kerülő mezőgazdasági termelés ösztönzésének lehetőségére koncentrált. A cél az volt, hogy az élelmiszernövényeket részesítsék előnyben, ezzel biztosítva az élelmezési önellátást és tágabb értelemben véve a vidéki gazdaság fejlődését, amivel párhuzamosan a környezetvédelemmel kapcsolatban is lépéseket tettek, hogy megakadályozzák a talajeróziót és az elsivatagosodást.

Az egyezmény bevezetője megerősítette az aláíróknak az ENSZ Alapokmány alapelvei iránti elkötelezettségét és az alapvető emberi jogokba vetett hitét. Az új egyezménybe a nők helyzetével, a kulturális együttműködéssel és a természeti környezettel kapcsolatos döntések is bekerültek. Ezeknek az új intézkedéseknek nagy része a Képviselőcsoport parlamenti kezdeményezéseinek volt az eredménye. Például döntés született a nőknek a fejlesztési folyamatban betöltött szerepéről. Ezt az AKCS-EGK Közös Bizottságának egyik munkacsoportja terjesztette be, melynek Renate-Charlotte Rabbethge volt az elnöke.⁴³¹

A pénzügyi segélyek vonatkozásában a Képviselőcsoport sajnálatos dolgnak tartotta, hogy bár a Közösség a korábbiaknál több segélyt küldött, ezek összege mégsem emelkedett eléggé. A Képviselőcsoport tagjai úgy ítélték meg, hogy a Lomé III tárgyalásait nehezítő akadályok közül sok továbbra is fennmaradt. Szerintük ezek elsősorban a következő problémák voltak: a pénzügyi források elégtelensége, a támogatások következetes szétterjedése, a harmadik világbeli adósság, az apartheid, a Stabex finanszírozó rendszerek hiányosságai és a megfelelő mezőgazdasági irányelvek alkalmazását gátló élelmiszersegélyek.⁴³² A Lomé IV tárgyalásainak megkezdésekor a résztvevők igyekeztek észben tartani ezeket a kihívásokat.

A Lomé IV fő célja: a demokrácia támogatása Afrikában

1989-ben Leo Tindemans lett az AKCS-EGK Közös Parlamenti Közgyűlésének társelnöke. Ez év december 15-én a „Tizenkettek” és a „Hatvannyolcak” aláírták az új loméi egyezményt, mely az elkövetkező tíz évre vonatkozott, ám azt is kimondták, hogy öt esztendő után meg kell újítani. Az egyezmény 1990 szeptemberében lépett érvénybe. Ez az 1990 és 1995 közötti időszakra vonatkozó pénzügyi jegyzőkönyv 121 milliárd ECU-t irányzott elő, melyből 108 milliárdot a hetedik Európai Fejlesztési Alap (EDF) finanszírozott, a maradékot pedig az Európai Befektetési Bank.

Az EPP-frakció támogatta azt az elképzelést, miszerint a magánszektor – azon belül is elsősorban a mikroállalatokat, illetve a kis- és középvállalkozásokat (KKV) – mikrofinanszírozással kellene segíteni, hogy ösztönözzék a gazdaságot és a munkahelyteremtést, továbbá hogy pénzügyi szolgáltatásokat nyújtsanak azoknak, akik szeretnék beindítani saját vállalkozásukat, ám az ehhez szükséges anyagi támogatást nem tudták megszerezni a nagyobb bankoktól.⁴³³

Amikor az AKCS-EGK Közös Parlamenti Közgyűlésében Leo Tindemans társelnöki pozícióját Maria Luisa Cassanmagnago Cerretti vette át, az EPP-frakció vizsgálni kezdte az együttműködés szociális dimenzióit. A cél az volt, hogy megerősítsék az emberi erőforrásokat és a szociális irányelveket azáltal, hogy az embereket ráveszik: ne csupán alkalmazkodjanak a fejlődéshez, hanem aktívan vegyenek részt annak alakításában is. Emellett fontosnak tar-

tották az elsősorban a nőket érintő diszkrimináció leküzdését és azt, hogy a fejlesztési irányelvek magját a foglalkoztatottság, a produktivitás, az egészségügy és az oktatás kérdése alkossa.⁴³⁴

Az egyezmény féldíós értékelését 1995-re tűzték ki. Az 1995 és 2000 közötti időszakra vonatkozó, 1995. november 4-én Mauritiuson aláírt második pénzügyi jegyzőkönyv 146,25 milliárd ECU támogatást irányzott elő. Az egyezmény nagy hangsúlyt fektetett a demokrácia és a megfelelő kormányzás támogatására, a nők társadalmi helyzetének megerősítésére, a környezetvédelemre, az együttműködés decentralizálására, az AKCS-országok gazdasági diverzifikációjára, a magánszektor segítésére, a régiós, ipari és kereskedelmi kooperáció erősítésére és a vállalkozások és szolgáltatások fejlesztésére. A Képviselőcsoport meg volt győződve arról, hogy az AKCS-országok többségében a nők helyzetének jelentős javítása volt az, ami előrelépést hozott a szegénység enyhítésében. A Képviselőcsoport tevékenysége elsősorban a szakképzéssel, az információáramlással, az oktatással és a támogatásokkal kapcsolatos kezdeményezésekre irányult. Az egyezmény második ciklusában fontos szerepet kapott az emberi jogok tiszteletben tartása, a demokratikus alapelvek és a törvényesség betartása is. Az 1995-ös megállapodás értelmében a fenti feltételeket nem teljesítő AKCS-országoktól meg lehetett vonni az anyagi támogatást.^a Mindezek alapján, illetve figyelembe véve azt, hogy a megállapodás aláírásának évében zajló harminc fegyveres konfliktus közül tizenhárom AKCS-országokban tört ki, az EPP-frakció hangsúlyozta, hogy mindenféleképpen szükség lenne egy olyan irányelvre, amely a béke fenntartását és a konfliktusok elkerülését szolgálná. Ennek az irányelvnek mindezek mellett magában kellene foglalnia a társulás különböző aspektusait érintő közügyek helyes kezelésének célját is.

a A módosított negyedik loméi egyezmény 5. cikkelye.

XXIV. fejezet

A KÖZVETLENÜL MEGVÁLASZTOTT EURÓPAI PARLAMENT HARMADIK CIKLUSA: A NÉPPÁRT CSALÁDJA TOVÁBB BŐVÜL (1989–1994)

Az 1989. június 15-i és 18-i európai parlamenti választás nem tekinthető az Európai Néppárt (EPP)-frakció legfényesebb korszakának. A baloldal komoly gyarapodást könyvelhetett el, mivel a sikeres brit Munkáspárt 46 képviselőt juttatott be a Parlamentbe (+14). A Szocialista Képviselőcsoportnak az EPP-frakcióhoz viszonyított előnye tovább nőtt (előbbi 180, utóbbi 121 képviselővel rendelkezett). Az Európai Demokraták Képviselőcsoportja meggyengült (34 képviselő tartozott ide, ebből 32 brit tag). A leglátványosabb visszaesés a német delegációnál lehetett megfigyelni (az eddigi 41 helyett csupán 32 tagból állt), ugyanis az épp kormányon lévő CDU/CSU népszerűsége időközben igencsak megcsappant. Az olasz delegáció figyelemre méltóan nagyszámú képviselőből állt (27 fő) – az európai parlamenti választáson még nem voltak érezhetőek a Democrazia Cristiana hanyatlásának hamarosan megnyilvánuló következményei. A CDS-nek az UDF-en belüli stratégiája miatt Franciaország sem teljesített jól. A CDS nem volt hajlandó szerepelni a Valéry Giscard d'Estaing vezette listán, így saját színekben indult. Listáját Simone Veil vezette, aki a választások után a Liberális Képviselőcsoporthoz csatlakozott, akár csak Jean-Louis Borloo, aki szintén erről a listáról került be a Parlamentbe.

A Képviselőcsoport összesen 12 delegációból álló taglétszámának 50%-át német és olasz képviselők tették ki. A 10-10 tagot számláló görög és holland delegáció jól szerepelt saját országában. A belga helyzet azonban kiábrándító volt (7 fő), bár Leo Tindemansnak sikerült ismét bekerülnie. A Képviselőcsoportnak volt egy Észak-Írországot képviselő egyesült királyságbeli tagja, továbbá egy dán képviselője, akit a Kereszténydemokrata Párt delegált.

A frakcióelnöki, illetve -alelnöki pozícióját megőrző Egon Klepsch és Hanja Maij-Weggen mellett további három új tagot választottak a Képviselőcsoport elnökségébe Marcelino Oreja Aguirre (Spanyolország), Raphaël Chanterie (Belgium) és Antonio Iodice (Olaszország) személyében.

A spanyol Partido Popular bevonása

Ha a Partido Popular 15 új tagja nem támogatta volna az EPP-frakciót, akkor csupán egyetlen spanyol képviselője lett volna, a katalán Convergencia y Unió párt tagja, Concepció Ferrer i Casals, ami a Képviselőcsoport még komolyabb meggyengülését jelentette volna. A spanyol Partido Popular támogatását már az előző parlamenti ciklus alatt megtervezték és lebonyolították. Amikor 1986 januárjában Spanyolország csatlakozott az Európai Közösséghez, a nemzeti szinten Manuel Fraga Iribarne vezette Alianza Popular úgy döntött, hogy képviselőit az Európai Demokraták Képviselőcsoportjába, vagyis a brit Konzervatív Párt tagjai mellé delegálja. Egon Klepsch a következőképpen mesélte el, hogy a Képviselőcsoport elnökeként az 1989-es választásokra készülve hogyan került kapcsolatba az Európa Tanács elnökével, Marcelino Oreja Aguirre-rel, aki egyszerre volt elkötelezett kereszténydemokrata és Európa-párti.^a Klepsch meghívást kapott Oreja Aguirre-től, hogy valamelyik este üljön le tárgyalni Manuel Fraga Iribarnéval Strasbourgban. Mindkét spanyol politikus beszélt németül, ami megkönnyítette a Klepschsel való kommunikációt. Oreja Aguirre azzal érvelt, hogy egy középre húzó nagy spanyol Néppárt a választópolgárok még szélesebb körét tudná megszólítani, így megtörhetné Felipe González PSOE-jának fölényét. Mivel a párt imázsa még mindig túl sok nyomát viselte a francóista múltnak, ezért mindenképpen át kellett alakítani, emellett egy fiatal és modern szemléletű vezetőre is szükség volt. Utóbbit hamarosan meg is találták José María Aznar személyében.

Ezalatt megkezdődtek a párt újjászervezésére irányuló erőfeszítések, amelyek végül nagyon sikeresnek bizonyult. Az Alianza Popular 1989. január 21-i kongresszusán a párt nevét „Partido Popular”-ra változtatták. Eldöntötték, hogy a Partido Popular listáját maga Marcelino Oreja Aguirre fogja vezetni, és a listán a kereszténydemokraták és centristák mellett Manuel Fraga Iribarne megbízható támogatói is helyet kapnak majd. Fraga Iribarne elhatárolódott a spanyol nacionalista politikától, és elsősorban szülőföldjének, a galíciai régióknak irányítására koncentrált. Mindezt nagyban támogatta a Partido Popular és az Európai Néppárt – különösen Jacques Santer luxemburgi miniszterelnök. Fontos volt, hogy meggyőzzék Javier Rupérez, a spanyol kereszténydemokrata párt vezetőjét, hogy lépjen szövetségre az új Partido Popularral. Május 24-én Egon Klepsch felolvasta Javier Rupérez levelét, melyet a Képviselőcsoport Vezetőségének címzett. Rupérez azt kérte, hogy a Marcelino Oreja Aguirre listájáról a jövőben megválasztandó európai parlamenti képviselők számára tegyék lehetővé, hogy az EPP-frakcióban foglalhassanak helyet. Az új Partido Popular ideológiai programja Robert

a Egon Klepschsel készült interjú, i. m.

Schuman, Konrad Adenauer és Alcide de Gasperi gondolataira is utalást tett. A Képviselőcsoport Vezetősége elvben elfogadta a spanyol kérést. 1989. június 3-án az EPP csúcstalálkozóján jóváhagyták, hogy a Partido Popular listájáról a jövőben bekerülő európai parlamenti képviselők szövetséges tagokként csatlakozzanak a Képviselőcsoporthoz (Eljárási Szabályzat, 5/b cikkely). Egy évvel később, Wilfried Martens, José María Aznar és Javier Rupérez 1991. október 18-i találkozásán hivatalosan is megerősítették, hogy a Partido Popular képviselői az Európai Néppártban foglalnak majd helyet. A közép irányába történő politikai eltolódásban rejlő előrelátást jól bizonyította José María Aznarnak az 1994-es európai parlamenti választásokon elért sikere (megduplázta képviselői számát), illetve az a tény, hogy a Partido Popular vezetőjét 1996-ban miniszterelnökké választották, majd 2000-ben újra megkapta ezt a tisztséget.

A brit konzervatívok kérelmét befagyasztják... (1989. július)

Az Európai Néppárt 1992-től kezdve jelentős változáson ment át, mely akkor vette kezdetét, amikor eldöntötték, hogy a Képviselőcsoportot kiterjesztik, és befogadnak egy olyan politikai családot, mely a kereszténydemokrácia gyökereitől a történelem folyamán már messze eltávolodott. A spanyol Partido Popular és a görög Nea Demokratia felvételekor a Képviselőcsoport komoly feltételeket szabott ezeknek a pártoknak – többek között a humanista értékek egyértelmű felkarolását és az európai integráció melletti elköteleződést, melyek betartásáról az EPP erkölcsi és politikai hatóságai gondoskodtak. Az új spanyol és görög tagok nem hagyták cserben a Képviselőcsoportot, és felvételük megerősítette az EPP politikai családjának földrajzi bázisát. A spanyol képviselők már az 1989. júniusi választások előtt figyelmeztették brit partnereiket, hogy a továbbiakban nem fogják fenntartani az Európai Demokraták Képviselőcsoportjával kötött szövetségüket.

A konzervatívok a választásokon való gyenge szereplésük kudarcából felocsúdvá aggódni kezdtek, hogy az új parlamentben a peremre fognak szorulni, és a spanyol képviselőknek az EPP irányába tett lépéséből merítettek inspirációt. A választások után három héttel, 1989. július 6-án Egon Klepsch felhívta a Képviselőcsoport Brüsszelben ülésező Vezetőségének figyelmét egy június 28-i keltezésű levélre, melyet az Európai Demokraták Képviselőcsoportjának elnökétől, Sir Christopher Prouttól kapott: *„Az a megtiszteltetés ért, hogy bejelentsem: az Egyesült Királyság Konzervatív Pártjának újonnan megválasztott képviselői tegnap esti londoni találkozásukon úgy döntöttek, felkérik arra, hogy betérjesszem az Európai Néppárthoz való csatlakozási szándékunkat az Eljárási Szabályzat 5(b). cikkelyében megfogalmazott feltételeknek megfelelően. Ez a döntés azért született, mert az Európai Demokraták Képviselőcsoportja és az EPP Képviselőcsoport a közvetlenül választott*

Európai Parlament második ciklusában hatékonyan együtt tudott működni egymással. Szeretném hangsúlyozni, hogy az EPP-frakcióhoz való csatlakozási szándékunk azt az őszinte vágyunkat tükrözi, hogy szeretnénk konstruktív szerepet játszani a Parlament megerősítésében és Európa kiépítésében. Öt esztendő múlva a Parlamentnek hatalmas kihívásokkal kell majd megbirkóznia. Először is, a terveink között előkelő helyen szerepel az egységes európai piac létrehozása és az ezzel kapcsolatos feladatok lebonyolítása. A gazdasági és monetáris egység kérdése épp nemrég kapott jelentős támogatást a Madridi Csúcstalálkozón hozott döntéseknek köszönhetően. Emellett sürgősen lépéseket kell tennünk környezetünk megóvása és fejlesztése érdekében. Meg vagyunk győződve arról, hogy együttműködve nagyobb esélyünk van elérni céljainkat. Az EPP-frakcióban kapott tagságunk hatékonyabbá fogja tenni az európai nemzetek közötti unió szorosabbá tételére irányuló közös erőfeszítéseinket.”

Ez az 1989. június 28-i levél nem az első és nem is az utolsó fejezete volt az EPP és a brit konzervatívok közötti kapcsolat hosszú és viharos történetének. Emlékirataiban⁴³⁵ Wilfried Martens őszintén bevallotta, hogy a brit konzervatívokhoz fűződő viszony az EPP elnöki székében töltött ideje alatt mindig szinte elviselhetetlen teherként nyomta a vállát. Martens, Belgium akkori miniszterelnöke 1990. május 10-én vette át az EPP elnöki tisztét Jacques Santertól. Felidézte, hogy a britek és a kereszténydemokraták közötti első kapcsolatfelvétel már 1966 januárjában megtörtént, amikor Edward Heath egy római sajtótájékoztatón bejelentette, hogy pártja szeretne csatlakozni a Kereszténydemokraták Európai Uniójához (EUCD). Az olasz, a holland és a belga delegáció azonnali tiltakozását figyelembe véve a javaslat hosszú időre parkolópályára került. Martens hozzátette, hogy amennyiben már akkor jóváhagyták volna a britek csatlakozását a kereszténydemokrata családhoz, valószínűleg a brit Konzervatív Párt és az EPP, sőt nagy eséllyel az Egyesült Királyság és az Európai Közösség története is egészen máshogy alakult volna. Martens akkoriban a visszautasítást óriási baklövésnek tartotta.

Az első próbálkozás után több mint két évtizeddel a Képviselőcsoport elnökeire, Egon Klepschre, majd Leo Tindemansra hárult a probléma megoldásának feladata, Wilfried Martens segítségével.

Hogyan reagált a Képviselőcsoport a britek kérelmére? A Madeira fővárosában, Funchalban tartott tanulmányi napokon a Képviselőcsoport elnöke és alelnöke 1989. július 10-én ült tárgyalóasztalhoz, ám a találkozóról készült jegyzőkönyv igen szűkszavúan fogalmaz: „Az elnök úr úgy gondolta, hogy figyelembe véve a több kereszténydemokrata párt által is kifejezett ellenérzéseket, a Konzervatív Párt csatlakozási kérelmét be kellene fagyasztani, és javasolta, hogy szervezzék meg a két frakció közötti együttműködést”. Egon Klepsch nem lelkesedett az események felgyorsításának gondolata iránt. Ám az 1989 júniusában megválasztott brit konzervatív képviselők nem az euroszeptikusok közül kerültek ki. Épp ellenkezőleg: többségük a Konzervatív Párton belül

megjelent új irányzatot képviselte, és már belefáradt az akkori elszigeteltségbe, amelyet az 1979 óta a miniszterelnöki székben ülő Margaret Thatcher kényszerített rájuk, amikor országa európai érdekei védelmében kiadta elmentmondást nem tűrő követelését: „*Kérem vissza a pénzemet!*” Amikor 1990. november 27-én John Major átvette a miniszterelnöki pozíciót Thatchertól, az európai integrációval kapcsolatos tory álláspont megváltozása is végérvényessé vált.^a

A két frakció viszonyának enyhülése az Európai Néppárt kezdeményezésére indult meg. Helmut Kohl mindenképpen szeretne volna meggyorsítani a folyamatot. Hagyományosan a CDU szoros kapcsolatok kialakítására törekedett a nagyobb európai országok többségben lévő, mérsékelt pártjaival. Kohl és John Major viszonya – ha nem is nevezhető barátinak – elég nyílt volt ahhoz, hogy lehetővé váljon a két párt párbeszéde. Wilfried Martens is egyetértett ezzel. Az EPP nemrégiben megválasztott elnökéként Martens 1990. június 18-án munkaebédre hívta miniszterelnöki rezidenciájába az Európai Demokraták Képviselőcsoportjának elnökét, Sir Christopher Proutot, továbbá a Konzervatív Párt Európa-párti, katolikus elnökét^b, Chris Patten és az ED-frakció főtitkárát, Harald Rømert.⁴³⁶

Ezután több hónap telt el. 1991. április 13-án Wilfried Martens volt a Val Duchesse-i EPP-csúcstalálkozó elnöke. A napirendi pontok között szerepelt Sir Christopher Prout és Chris Patten április 5-i, illetve április 11-i keltezésű levele, melyek nyíltan támogatták az EPP programját, és megerősítették a Képviselőcsoporthoz való csatlakozásra irányuló korábbi kérésüket. Ismét felszínre kerültek az EPP-n belüli véleménykülönbségek: Helmut Kohl, José María Aznar, Konstantinosz Mitsotakis és Jacques Santer támogatták a csatlakozást, ám Ruud Lubbers holland miniszterelnök, illetve a belga, az olasz és az ír tagok továbbra is ellenezték. Mindazonáltal elhatározták, hogy felállítanak egy konzultációs bizottságot, mely összeköti az EPP-frakció és az ED-frakció vezetőségét, és koordinálja a két frakció által közösen kialakított nyolc szakértőcsoport munkáját, amely elsősorban abból állt, hogy 1992. április 1-jéig megvizsgálják, hogy a két frakció elképzelései és állásfoglalásai összeegyeztethetők-e. A DCI-ről Arnaldo Forlani hivatalosan is nemtetszését fejezte ki ezzel kapcsolatban.

John Major nem mutatkozott együttműködőnek, és az Európai Tanács 1991. december 10-i maastrichti ülésén jelentős kihátrálási lehetőségek biztosítására törekedett, ami nagyban lehűtötte azoknak a lelkesedését, akik korábban feltétel nélkül támogatták volna, hogy az EPP fogadja tagjai közé

a Később, amikor az 1997. márciusi választásokon Tony Blair legyőzte John Major, a Konzervatív Párton belül ismét változás állt be az integrációról kialakult többségi véleményt illetően, és feléledt a korábbi euroszeptikus irányzat.

b Chris Patten később Hongkong utolsó kormányzójaként, majd 1999 és 2004 között a Prodi Bizottság elnökéként tevékenykedett.

a torykat. Azonban egyre valószínűbbé vált, hogy a Konzervatív Párt képviselői egyéni szövetséges tagokként társulhatnak a Képviselőcsoporthoz.

...majd végül elfogadják (1992. április)

Mindeközben, 1992. január 14-én Leo Tindemans átvette a frakcióvezetői posztot Egon Klepschtől, miután Klepschet az Európai Parlament elnökévé választották. Tindemans és Wilfried Martens, az Európa mellett teljes szívvel elkötelezett két belga kereszténydemokrata magára vállalta a brit kérvény megvalósításának intézményi felelősségét. Az 1992. március 14-i EPP-csúcstalálkozón világhosszá vált, hogy Ruud Lubbers ellenérzései enyhültek, így megnyílt az út a Képviselőcsoport előtt, hogy egy jól alkalmazható szabályrendszert fogadhasson el.

Az olasz kereszténydemokraták a politikai életben meggyengültek. 1992. április 7-én Leo Tindemans felkérte a Képviselőcsoportot, hogy titkos választás útján nyilvánítson véleményt, hogy támogatja-e az előre meghatározott pártlistán szereplő brit tagok csatlakozását. 72 képviselő szavazott arra, hogy a britek szövetséges tagságot kapjanak, 36-an ez ellen voksoltak, és hárman érvénytelen szavazatot adtak le. A 32 brit és a 2 dán konzervatív tag hivatalosan 1992. május 1-jén csatlakozott a Képviselőcsoporthoz. Az Alapokmány 1. cikkelyét módosították. A Képviselőcsoport elnevezése innentől fogva Az Európai Néppárt Képviselőcsoportja (Kereszténydemokraták) és Szövetséges Tagok névre változott. Sir Christopher Proutot kinevezték alelnökké. A konzervatívok számára létrehoztak egy ötödik munkacsoportot. A Képviselőcsoport főtitkárhelyettesévé John Biesmant választották meg, és a Képviselőcsoport Főtitkársága ezzel magába olvasztotta az Európai Demokraták korábbi Titkárságát.^a Az Európai Demokraták Képviselőcsoportja ezzel megszűnt.

a John Biesmans fokozatosan lépkedett feljebb a ranglétrán a főtitkárhelyettesi pozícióig, amivel a Titkárság második embere és 1999-től Klaus Welle főtitkárhelyettes vezetője lett. A Werner de Crombrughe távozása és Robert Fitzhenry kinevezése közötti időszakban a Sajtószolgálat vezetői feladatait is ő látta el. 2008-ban Biesmans volt felelős a Belső Szervezési Szolgálat működéséért, ami magában foglalta az Informatikai, Személyzeti és Pénzügyi Részleget. Emellett gyakran segítette az elnök és a főtitkárhelyettes munkáját a nyilvánosság előtt is. Angol hidegvére, amelyet csak még jobban erősített egy igazi őrmesterre jellemző katonás viselkedése, és szervezési képességei a Titkárság kulcsfontosságú szereplőjévé tették. Az Európai Demokraták Képviselőcsoportja Titkárságának egy másik tagja, aki szintén 1992-ben csatlakozott az EPP-frakcióhoz, Harald Rømer korábbi ED-főtitkárhelyettes volt. Rømer rövid ideig a Képviselőcsoport különleges tanácsadójaként tevékenykedett, mielőtt csatlakozott volna az Európai Parlament adminisztrációs részlegéhez, ahol először főigazgatóként, majd főtitkárhelyettesként, végül főtitkárként dolgozott. Honfitársa, Niels Pedersen, aki feleségével, Merete Pedersennel együtt 1974-től volt európai parlamenti képviselő, az Eljárási Szabályzati Bizottság tagjai között foglalt helyet, és a parlamenti munkáért is felelős lett, majd Klaus Welle 2005-ös távozása után a Képviselőcsoport főtitkárává nevezték ki. A Képviselőcsoport londoni irodájában már régóta tanácsadóként működő Anthony Teasdale 2007-ben csatlakozott Hans-Gert Pötering elnök úr kabinetjéhez. Az azóta már nem a Képviselőcsoport

Egyre több nő és fiatal az EPP-frakcióban

Az 1980-as években egyre több nő jelent meg a politika színpadán; igaz, e folyamat üteme országoként eltérő volt. Az 1952 és 1979 közötti Európai Parlamentben a Kereszténydemokrata Képviselőcsoportban csupán négy képviselőnő foglalt helyet: Margaretha Klompé (Hollandia), Maria Probst és Hanna Walz (Németország), illetve Erisia Tonetti (Olaszország). 1979-ben nyolc, 1984-ben tizenegy, 1989-ben pedig tizenkilenc képviselőnő került be a Képviselőcsoportba a választásokon. Az 1989-ben megválasztott tizenkilenc képviselőnő közül heten a német, ketten az olasz, ketten a holland, ketten a spanyol és ketten a luxemburgi delegációhoz tartoztak, emellett Franciaország, Belgium, Görögország és Írország is delegált egy-egy képviselőnőt a Képviselőcsoportba.

1989-ben a Képviselőcsoport fiatalodása is nyilvánvalóvá vált, amikor több olyan képviselő érkezett a Képviselőcsoportba, akik már a második világháború vége után születtek. Közülük többen is hosszú karriert futottak be.

Az 1951-ben Schleswig-Holsteinben született, agrármérnök végzettségű Reimer Böge mezőgazdasági és költségvetési szakértelmére alapozva szántotta az első barázdákat az Európai Parlamentben. A kergemarhakórral foglalkozó vizsgálóbizottság referense lett, majd az Uniónak a 2007–2013-as időszakra vonatkozó finanszírozásának ügyében is referenssé nevezték ki. 2004-től a Költségvetési Bizottság elnökeként tevékenykedett. Az 1947-ben született Karl-Heinz Florenz EU-s karrierjének első öt évét a Környezetvédelmi Bizottságban töltötte, ahol kezdetben az EPP koordinátoraként, majd 2004 és 2007 között a bizottság elnökeként dolgozott. Georg Jarzembowski, Hamburg parlamenti képviselője 1991-től lett európai parlamenti képviselő. Ő is 1947-ben született, és olyan speciális szaktudással büszkélkedhetett, amelyre több parlamenti ciklusban is nagy szükség volt, és ennek köszönhető, hogy a Képviselőcsoportban komoly felelősséggel járó feladatokat bízta rá. Jarzembowski (aki a Képviselőcsoport konferenciáin mindig ragaszkodott a minden részletre kiterjedő pontossághoz) a Közlekedési Bizottság vitathatatlanul legkiemelkedőbb koordinátora volt. Az 1947-ben Belgiumban született Godelieve Quisthoudt-Rowohl biokémikusnak tanult Németországban. 1989-től ő képviselte Alsó-Szászországot, emellett az EU kutatási keretprogramjaiban végzett munkáját követően 1999-től az Európai Parlament quaestora lett.

Amikor 1992 áprilisában a brit konzervatívok csatlakoztak a Képviselőcsoporthoz, több olyan tag is érkezett, akik a háború után születtek. Közülük

szolgálatában dolgozó britek közül meg kell említenünk Alan Reidet, a Polgári Szabadságjogok Bizottságának tanácsadóját, a Dokumentációs Szolgálat munkatársaként tevékenykedő Timothy Brainbridge-et, David Steelt, a Költségvetési Ellenőrző Bizottság tanácsadóját és Stephen Billert, akinek fő feladata az egyházakkal való kapcsolattartás és az ortodox egyházzal való párbeszéd megindítása volt, és aki előtt – papokat és diplomatákat idéző magatartásának hála – megnyíltak a Vatikán ajtóit is.

hárman kitörölhetetlen nyomot hagytak a Képviselőcsoporton, amelynek még 2009-ben is tagjai voltak. Egyikük az 1946-os születésű Caroline Jackson, Délnyugat-Anglia képviselője, aki történelem szakon végzett az Oxfordi Egyetem Nuffield College-ében. 1974 és 1984 között az Európai Demokraták Képviselőcsoportjának adminisztrátoraként tevékenykedett. Energiáit több cikluson át elsősorban a környezetvédelemre és az élelmiszer-biztonságra összpontosította. Yorkshire parlamenti képviselője, az 1949-ben született Edward McMillan-Scott volt a brit delegáció vezetője. Az európai turisztikai szektor szakértőjét 2004-ben az Európai Parlament alelnöké választották. Az 1949-ben született James Elles 1984 óta volt Délkelet-Anglia képviselője. Választókerületében található a világszerte elismert Oxfordi Egyetem is. James Elles az 1979-es első közvetlen választás után összeült Európai Parlamentben helyet foglaló Lady Elles fia. Hivatali ténykedését az Európai Bizottságban kezdte meg, ahol komoly szakértelemre tett szert az adminisztráció és a költségvetési ügyek terén, aminek nagy hasznát vette parlamenti szolgálata során. A Költségvetési Bizottság és a Költségvetési Ellenőrző Bizottság elismert – és néha rettegett – tagjaként hajthatatlanul ragaszkodott a korábbi intézményében alkalmazott adminisztrációs alapossághoz. 2007-ig Elles a Képviselőcsoport alelnökeként tevékenykedett, emellett ő volt az Európai Ötletek Hálózata (EIN) névre keresztelt szakértői csoport megalapítója (lásd a Harmadik részt). Elles az EPP-ED Képviselőcsoport egyik legenergikusabb tagja és a brit delegáció érdekeinek egyik lelelkesebb védelmezője volt.

Az 1989-ben megválasztott európai parlamenti képviselők ezen ifjú generációjába tartozik az 1950-ben született holland Ria Oomen-Ruijten és az 1951-ben született luxemburgi Viviane Reding is.

Ria Oomen-Ruijten nagyon hamar belecsöppent a politika világába: 1981 és 1989 között volt holland parlamenti képviselő, mindössze 31 évesen választották meg. Ez az energikus és nyitott természetű hölgy a Limburg megyei Maastrichtből származik, és megtestesíti országa déli katolikus régióit, melyek hagyományosan nagyon eltérnek a rideg, kálvinista északi térségtől. A Szociális Ügyek Bizottsága és a Környezetvédelmi Bizottság aktív tagjaként is tevékenykedett, továbbá az 1989–1994-es parlamenti ciklus 1992 januárjától indult második felében a Képviselőcsoport alelnöki tisztségét is megkapta. 2007 óta az Európai Parlament által az EU-Oroszország Parlamenti Együttműködési Bizottságba küldött delegáció elnöke volt.

Viviane Reding végzettsége szerint újságíró, akit a luxemburgi képviselőház tagjává választottak. A Keresztényszociális Néppárt elnöki funkcióját ellátó Reding – a legtöbb luxemburgi lakoshoz hasonlóan – három nyelven beszél folyékonyan, könnyen átvált németről franciára, és anyanyelvét csak a honfitársaival való beszélgetések alkalmával használja. A Képviselőcsoport Vezetőségében is képviselte delegációját, és munkáját elsősorban a Polgári Szabadságjogok Bizottságának tevékenységére összpontosította. A luxembur-

gi és az európai politikai körökben betöltött előkelő pozíciójának és az érdeklődési körébe tartozó kérdések melletti elkötelezettségének köszönhetően az EPP-frakcióban töltött két egymást követő ciklus letelte után 1999-ben hazája a Prodi Bizottság tagságára jelölte.

Meghatározó egyéniségek erősítik az EPP sorait

Doris Pack volt a német delegáció egyik legkitartóbb és legbefolyásosabb tagja. A Saar-vidéket képviselő, a francia–német kiegyezést támogató, francia anyanyelvű Pack a Bundestagban képviselte tagállamát, mielőtt az Európai Parlament tagja lett. Karrierjét a Kulturális és Oktatási Bizottságban kezdte, melynek 1994-ben koordinátora lett, és ezt a tisztséget 2009-ig viselte – ebből is látszik, milyen szakértelemről és tehetségről tett tanúbizonyságot itt végzett munkája során. 2009-ben e bizottság elnökévé is megválasztották. Ezzel párhuzamosan a Kulturális Bizottságban is tevékenykedett, továbbá a Balkán nyugati felének stabilizációját és megbékélését is nagy érdeklődéssel követte. 1989 óta a Délkelet-Európával való viszony alakulásáért felelős európai parlamenti bizottság elnökeként több ezer mérföldet utazott ebben a nehéz helyzetben lévő régióban, és igyekezett tartós kapcsolatokat kialakítani a háborús és béke, illetve a konfrontáció és megbékélés kérdésében döntő befolyással rendelkező szereplők többségével. A szenvedélyes és gyakran igen makacs Doris Pack az EPP-frakció legfontosabb szakembere a korábbi jugoszláv államokkal kapcsolatos ügyekben.

Egy egészen más területen, a költségvetési ellenőrzés terén Diemut Theato bizonyult meghatározó személyiséggnek. A délnémet Rajna–Neckar-régió képviselőjeként került be a Parlamentbe, és e térség érdekeit képviselte a Képviselőcsoportban 1987 és 2004 között. Ő vette át Heinrich Aignertől a Költségvetési Ellenőrző Bizottság elnöki tisztségét. Ez a bizottság az 1990-es évektől az Európai Bizottság kíméletlen ellenőrzője lett, és folyamatosan nyugtalanította az EU végrehajtó szervét a működésével kapcsolatos állandó kritikáival. A költségvetés aláírásának visszautasítása, illetve a pénzügykezelésre vonatkozó teljesen jogos kritika végül 1999 márciusában a Santer-bizottság kollektív lemondásához vezetett (lásd a Harmadik részt).

Az 1989-ben megválasztott és az új Partido Popularral kötött politikai megállapodás értelmében az EPP-frakcióhoz csatlakozott spanyol képviselők között akadt két férfi, akik eltérő temperamentumuk és politikai hátterük ellenére mindketten a spanyol jobbközép irányzatot képviselték. Az 1925-ben Madridban született Carlos Robles Piquer korábban diplomataként több kontinensen is képviselte hazáját. A Franco-éra utolsó kormányaiban államtitkári és miniszteri pozíciót töltött be, majd több szervezetnek és kulturális alapítványnak lett az elnöke. A tradicionális spanyol jobboldal képviselőjeként 1994 és 1999 között megkapta a Képviselőcsoport alelnöki pozícióját. Ő volt az, aki

a Képviselőcsoport Vezetőségének 1996. júniusi máltai értekezletén elsőként felvetette a cserekapcsolatok ötletét. Ezeket a kapcsolatokat a Képviselőcsoport a tolerancia és az interkulturális párbeszéd elősegítése érdekében szervezte.

Az 1935-ös születésű José María Gil-Robles y Gil-Delgado vitathatatlanul a spanyol kereszténydemokrata politikai családból érkezett, melynek már édesapja is ismert tagja volt. Nem riadt meg attól, hogy kiálljon az általa fontosnak tartott, a francóista rezsimmel nem összeegyeztethető értékekért. Amikor 1989-ben az Európai Parlament tagja lett, José María Gil-Robles y Gil-Delgado igyekezett határozottan képviselni Európába vetett hitét, és ehhez egyrészt ügyvédi képességeire támaszkodott, másrészt arra, hogy több nyelven is világosan ki tudta fejezni gondolatait. 1992 és 1994 között az Intézményi Ügyek Bizottságának tagja, majd elnöke volt. Ezután az Európai Parlament alelnöke lett, majd az EPP-frakció felterjesztette a Parlament elnöki tisztére, ahová 1997 januárjában meg is választották. 1999. május 5-én tartott utolsó beszédében azt mondta, nagyon meghatotta *„az európai szenvedély, amely lehetővé tette, hogy az ötven évvel ezelőtt még utópiának tűnő álom szinte teljes egészében valósággá váljon.”*³⁷

Astrid Lulling szintén 1989-ben lett a Képviselőcsoport tagja. Ez az 1929-ben született, őszinte és nyílt luxemburgi képviselőnő számos rekordot mondhat magáénak: ő a Parlamentet leghosszabb idő óta szolgáló képviselő, hiszen országa által delegált tagként már 1965 és 1974 között is részt vett az intézmény munkájában. Emellett ő a Képviselőcsoportot leghosszabb ideje szolgáló képviselő is, aki még 2014-ben is a Képviselőcsoport tagja volt. A Gazdasági Ügyek Bizottságának tagjaként a liberális vonalat képviseli. Lulling a Képviselőcsoport Vezetőségének találkozói kivétel nélkül mindig részt vesz – bárhol kerüljön is rájuk sor az Unió területén. Az erős egyéniségű képviselőnő nagyon népszerű különböző nemzetiségű és különböző frakciókhoz tartozó kollégái körében, amit részben a bortermelés terén felállított vizsgálócsoport vezetőjeként, részben a méztermelés felkarolásának bajnokaként ért el. Közkeletiségének köszönhetően 2004-ben titkos szavazással az Európai Parlament quaestorává választották.

Két másik erőteljes személyiség csatlakozott az EPP-hez 1989-ben.

Sir Henry Plumb a konzervatív európai parlamenti képviselők 1979-ben érkezett első hullámába tartozott. Plumbot, aki korábban Nagy-Britannia befolyásos Nemzeti Gazdaszövetségének elnökeként tevékenykedett, 1979-től 1982-ig az Európai Parlament Mezőgazdasági Bizottságának elnökévé választották. Ezután képviselőcsoportja, az Európai Demokraták elnöke lett 1982 és 1987 között, Sir James Scott-Hopkins utódjaként és Sir Christopher Prout elődjeként. Az EPP-frakció támogatását is maga mögött tudva 1987 és 1989 között az Európai Parlament elnökeként tevékenykedett. Az 1989-ben újraválasztott elnök támogatta, hogy a brit konzervatívok *en bloc* csatlakozzanak az EPP-frakcióhoz, ám erre végül 1992 májusáig kellett várnia. A későbbiekben lordságot is elnyert Sir Henry elsősorban gazdálkodó úriember volt,

aki egy személyben testesítette meg a brit vonásokat és az Európa melletti elkötelezettséget, amivel sok barátra tett szert az Európai Parlamentben. Híres kijelentése, miszerint „*britnek született, de európaiként fog meghalni*”, jól példázza ennek a gyakorlatias konzervatív férfinak a karrierjét: Sir Henry az európai integrációt annak sikerei és eredményei alapján ítélte meg.

A valódi francia értelmiséget képviselő Jean-Louis Bourlanges – a korábban balra húzó gaulle-ista – Simone Veil, illetve a CDS kereszténydemokratáinak listájáról került be a Parlamentbe. A briliáns és rendkívül művelt Bourlanges a Parlamentben és a Képviselőcsoport értekezletein tartott beszédekben és a francia sajtóban rendszeresen megjelenő írásaiban előszeretettel alkalmazta a paradoxonok és a humor eszközét. Mivel szeretett vitázni, nem mindig volt népszerű kollégái körében, ám a rendíthetetlen európai hitének köszönhetően szerzett barátai mindvégig hűségesen kitartottak mellette. Előbb a Költségvetési Bizottság tagja volt, majd 1993-ban a Költségvetési Ellenőrző Bizottság elnökévé választották. Lelkesen vetette bele magát az intézményi kérdésekkel kapcsolatos vitákba, melyekben szenvedélyességével és érvelési képességével hívta fel magára a figyelmet. Az 1989 és 2004 közötti időszakban ismételten újraválasztották az EPP-frakcióba, ám – az Intézményi Ügyek Bizottságában helyet foglaló EPP-s tagok nagy bánatára – ezután úgy döntött, hogy a Liberális Képviselőcsoporthoz csatlakozik.

Az igazi meglepetés: Valéry Giscard d’Estaing érkezése (1991. december)

1991 decemberében, Egon Klepsch elnöki időszakának utolsó napjaiban az EPP-frakció tagjai meglepve tapasztalták, hogy Valéry Giscard d’Estaing szövetséges tagságért folyamodott, három másik, őt támogató francia képviselővel (Alain Lamassoure-ral, Jeannou Lacaze-zal és Robert Hersant-nal) együtt, akik d’Estaing-hez hasonlóan eddig a Liberális Képviselőcsoportban foglaltak helyet. Az egykori francia elnök 1989-ben az UDF pártlistájának vezetőjeként került be az Európai Parlamentbe, és a listáról bejutott képviselőtársaival együtt a Liberális Képviselőcsoporthoz csatlakozott, majd szinte azonnal felajánlották neki a frakció elnöki posztját. Így amikor két évvel később a francia delegáció támogatásával csatlakozott az EPP-frakcióhoz, ezt többen az EPP erősödésének bizonyítékaként fogták fel. Frakcióvezetőként d’Estaing azt látta, hogy a Parlament főbb irányelveit a két nagy politikai frakció, az EPP és a PES (Szocialista Képviselőcsoport) elképzelései határozzák meg, így arra gondolt, hogy hatékonyabban tudná munkáját végezni az EPP tagjaként, mint a liberálisok elnökeként, mert azok politikája folyamatosan ingadozott a bal- és a jobboldal között. Bár nem minden liberális követte akkor d’Estaing példáját, az EPP-hez való csatlakozásával hullámot indított el, aminek eredményeképpen 1996 novemberében a PSD portugál szociáldemokratái is csatlakoztak az Európai Nép-

párthoz, ami már előre jelezte az EPP-nek a Szocialista Képviselőcsoporthoz viszonyított, 1999-től beinduló erősödését.

Változások a Képviselőcsoport vezetőségében: Leo Tindemans elnöksége és a Titkárság új tagjai (1991. január – 1994. július)

A képviselők Egon Klepsch elnök urat támogató csoportja jelentős változáson ment keresztül 1991 januárjától kezdve. Hanja Maij-Weggen közlekedésügyi miniszterként csatlakozott Ruud Lubbers kormányához. A parlamenti munkáért felelős, kulcsfontosságú alelnöki posztját Ria Oomen-Ruijten vette át, így ettől kezdve az ő feladata volt többek között összeállítani a Képviselőcsoport felszólalóinak listáját és meghatározni a felszólalások időkeretét. Oomen-Ruijten egészen 1999-ig, Leo Tindemans, majd Wilfried Martens elnöksége alatt is alelnök maradt. Antonio Iodice helyét Ferruccio Pisoni vette át, az Intézményi Ügyek Bizottságának elnökévé kinevezett Marcelino Oreja Aguirre posztját pedig José María Gil-Robles y Gil-Delgado kapta meg.

A Titkárság vezetősége is változott, amikor Sergio Guccione 1991. január 31-én Luxembourgba költözött, miután kinevezték az Európai Parlament kommunikációs főigazgatójává.

Egon Klepsch azt szeretne volna, ha Guccione helyét Gerhard Guckenberger veszi át, aki korábban a parlamenti munkáért felelt. Guckenberger jól ismerte az EPP-frakciót, emellett az európai parlamenti képviselők és titkársági kollégái egyaránt jó véleménnyel voltak róla. Az Európai Parlamenthez már az 1979-es választásokat megelőzően csatlakozott, udvarias és visszafogott bajor tisztviselő, aki korábban Hans August Lücker asszisztenseként tevékenykedett, kezdetben a Mezőgazdasági Bizottság ügyeivel foglalkozott, melyek abban az időben különösen fontosak voltak a kereszténydemokraták számára. Az Egon Klepsch által kijelölt új főtitkár később, 1992 és 1994 között Leo Tindemans, majd 1994 júliusa és 1997 áprilisa között Wilfried Martens munkáját is segítette.

1991. február 12-én Gerhard Guckenberger a Képviselőcsoport Vezetősége elé terjesztette a Titkárságra vonatkozó javaslatát. Ezek nyomán létrehoztak egy vezetői csoportot, amely az egyes részlegek vezetőiből állt. Ez a csoport lett a Titkárság első korlátozott részvételű, operatív szerve, mely a főtitkár irányítása alatt hetente egyszer tartott értekezletet, hogy átfogó képet alakíthasson ki a Képviselőcsoport tevékenységéről és biztosítsa, hogy az irányító testületek, az Elnökség és maga a Képviselőcsoport megfelelően működik.

A vezető csoportot Guckenberger utódjai állandósították (lásd a Harmadik részt). Ekkor a Titkárság 99 munkatárssal rendelkezett, akik közül 85-en Brüsszelben végezték munkájukat.^a

a A Titkársághoz az 1980-as, 1990-es években csatlakozott adminisztrátorok közül mindenképpen meg kell említenünk a következő személyeket: Delia Carro (1986) először a Dokumentá-

1992. január 14-én, a parlamenti ciklus felénél, a Képviselőcsoport vezetőségében még markánsabb változás történt. Egon Klepschnek beteljesült az Európai Parlament elnöki posztjának megszerzésével kapcsolatos vágya, és az így megüresedett frakcióvezetői pozíciót Leo Tindemans foglalta el, miután egy viszonylag nyíltan zajló vetélkedésben legyőzte a többi szóba került elnökjelöltet, többek között honfitársát, Raphaël Chanteriet és az olasz Calogero Lo Giudicét. A 122 tag részvételével lezajlott szavazás a következő eredménnyel zárult: Leo Tindemans 65, Raphaël Chanterie és Calogero Lo Giudice 25-25 szavazatot kapott, volt 6 kitöltetlen szavazólap, illetve 1 érvénytelen szavazat. Megerősítették Ria Oomen-Ruijten al-elnöki kinevezését, illetve Menelaosz Hadjigeorgiou (Görögország), Manuel García Amigo (Spanyolország), Bernhard Sälzer (Németország) és John Joseph McCartin (Írország) személyében további alelnököket választottak. Ria Oomen-Ruijten portfóliójába bekerült az újonnan létrehozott frakcióvezetői („chief Whip”) feladatkör is, amivel azt kívánták elérni, hogy a Képviselőcsoport tagjai kötelességtudóbban vegyenek részt a parlamenti üléseken, és erősödjön a fegyelem a szavazások során. Minden nemzeti delegációnak ki kellett jelölnie egy-egy vezetőt, akiknek az volt a feladatuk, hogy figyeljék a tagok parlamenti részvételét, és erről tájékoztatniuk kellett a frakcióvezetőt, emellett információkat kellett gyűjteniük, amelyeket az Elnökség és a delegációk vezetői felé továbbítottak.

ciós Szolgálatnál, majd a Humán erőforrás Részlegén dolgozott; Miguel Seabra-Ferreira (1986) a portugál sajtóval való kapcsolatokért, majd az internetes egység működéséért felelt; Andreas Hartmann (1987) Egon Klepsch első asszisztense volt elnöksége idején, majd a Külügyi Bizottság tanácsadója lett; Anne Vahl (1986) a francia nyelvű sajtó és a Nőjogi Bizottság tanácsadója; Martin Kamp (1989) a Környezetvédelmi Bizottság tanácsadója, az egyik munkacsoport vezetője, a parlamenti munkáért felelős főtítkárhelyettes, akit 2007 szeptemberében a Képviselőcsoport főtítkárává választottak. Nem sokkal azután, hogy Szpürosz Efsztopoulosz (1981) megkezdte munkáját a Regionális Ügyek Bizottságában és a Regionális Fejlesztési Bizottságban, honfitársa, Eliasz Kavalierakis is csatlakozott a Képviselőcsoporthoz, és a Jogi Ügyek Bizottságában kezdett dolgozni 1984-ben; Klaus Kellersmann a Szociális Ügyek Bizottságában volt tanácsadó, emellett rendszeresen megválasztották a Képviselőcsoport Személyzeti Bizottságának tagjává; a Közlekedési Bizottság munkatársaként tevékenykedő luxemburgi Romain Strasser (1986); Christine Detourbet (1991) a Liberális Képviselőcsoport francia tagjairól gondoskodott, és sokáig dolgozott a Dokumentációs Szolgálatnál, illetve 2008-ban a Politikai Stratégiai Egység vezetőjévé választották; Véronique Donck (1991) korábban Gérard Deprez asszisztense, továbbá a Kulturális Bizottságban helyet foglaló EPP-tagok tanácsadója volt; Mariangella Fontanini (1991) az olasz sajtószolgálatlól érkezett; Carlo Palassof (1991) a Fejlesztési Bizottságnál és az AKCS Közgyűlésben dolgozott; Kathrin Ruhrmann (1991) a német sajtókapcsolatokért volt felelős, emellett ő volt a frakcióelnöki, majd az Európai Parlament elnöki posztját betöltő Hans-Gert Pöttering szövvivője; az ügyvédi végzettségű Antonio Preto (1992) a Jogi Ügyek Bizottságánál dolgozott, mielőtt csatlakozott Hans-Gert Pöttering kabinetjéhez; Jorge Soutullo Sánchez (1993) a Mezőgazdasági Bizottságtól; az osztrák Harald Kandolf (1994) a Regionális Irányelvek Bizottságánál dolgozott; és a Központi Titkárságon tevékenykedő Johan Ryngaert (1989) munkáját a Képviselőcsoport főtítkárai igen nagyra értékelték.

XXV. fejezet

A BERLINI FAL LEOMLÁSA (1989. NOVEMBER), NÉMET- ORSZÁG ÚJRAEGYESÍTÉSE ÉS A SZOVJETUNIÓ MEGSZŪNÉSE (1991)

A váratlan forradalom

A történelem olykor meglepetéseket tartogat számunkra, és a harmadik parlamenti ciklusban megválasztott képviselők hamarosan tanúi is lehetnek egy igazán meglepő fordulatnak. A választásokon a Tizenkettek Európájának különböző területein 1989 júniusában jelöltként induló politikusok aligha gondolták volna, hogy nem sokkal a megválasztásukat követően már egy váratlan forradalom kérdésével kell megbirkózniuk: november 9-én leomlott a berlini fal, december 22-én elűzték, majd nem sokkal később kivégezték Ceaușescut, 1990 márciusában Magyarországon, majd ugyanazon év júniusában Csehszlovákiában tartottak parlamenti választásokat, október 3-án újraegyesült Németország, december 9-én Lech Wałęsát Lengyelország elnökévé választották, 1991. február 25-én megszűnt a Varsói Szerződés, 1991. június 25-én kikiáltották Horvátország és Szlovénia függetlenségét, 1991. július 1-jén Svédország, majd 1992. március 18-án Finnország benyújtotta az Európai Közösséghez való csatlakozási kérelmét, 1991. augusztus 27-én a Tizenkettek elismerték a balti államok függetlenségét, 1991. december 8-án megszűnt a Szovjetunió, a szétszakadt Jugoszláviában véres harcok kezdődtek, Csehszlovákiában lezajlott a „bársonyos forradalom”, és még sorolhatnánk. Úgy tűnt, hogy a világ néhány hónap alatt teljesen kifordult önmagából. Európa volt a szülőhelye annak a mozgalomnak, amely teljesen átrendezte a világ geopolitikai térképét. Úgy tűnt, hogy a Kelet és Nyugat közötti ellentét lezárulása és a kommunizmus vége visszaforgatta az időt. Európa ismét felfedezte a szabadságot, eloszlottak a korábbi félelmek, elsődleges jelentőséget kaptak a demokráciára és az anyagi jólét elérésére való törekvések, mindeközben a kommunizmus, az ember által valaha kiagyalt egyik legártalmasabb és legveszélyesebb ideológia teljesen hitelét veszítette. Ezzel egy időben azonban a múlt kísértetei is újra felbukkantak: a területi követelések, a nemzeti identitás válsága, a vallási ellentétek és az etnikai tisztogatások.

1989 júliusában az EPP-frakció el sem tudta volna képzelni, hogy az elkövetkező hónapokra és évekre kidolgozott tervei hamarosan alapjaiban fognak meginogni. A megelőző években, azon belül is elsősorban az 1980-as években, a Képviselőcsoport főleg az olyan prózai pénzügyi problémákkal volt elfoglalva, mint a költségvetéshez és az agrárpolitikához való brit hozzájárulás kérdése. A belső piac kialakításának nagy jelentőségű projektje teljesen kiszívta a kormányok és a közösségi szervek minden pozitív energiáját. Az európaiakat mindenekelőtt a gazdasági válságnak a foglalkoztatásra és inflációra gyakorolt belső hatásai aggasztották. Azonban hamarosan a közép- és kelet-európai lakosság ébredése és szabadságvágya, illetve az elvesztegetett évtizedek jóvátétele vette át a főszerepet a politikai színpadon. Az 1989-es Tizenkettek Európája nemsokára a Huszonhetek Európájává vált, ám ezt ekkor még senki sem tudta – még senki sem látta teljes valójában a kontinens lakosainak szeme előtt zajló változásokat.

A változás első jelei a Szovjetunióban

1985 márciusában egy fiatal politikust választottak meg a Szovjet Kommunista Párt főtitkárává: Mihail Gorbacsovot. Szörnyű helyzettel kellett szembenéznie. A Szovjetunió határain kívül a Vörös Hadsereg teljesen le volt kötve Afganisztánban, ami lassan „a szovjetek Vietnamjá”-vá kezdett válni. A hátszágban az embereket egyre jobban kifárasztotta az állandó hiánygazdaság. A gazdaság és a népesedés egyaránt mélypontra került. A rendszer kiterjedt reformjára volt szükség minél előbb – ez volt a peresztrojka. Ezzel párhuzamosan Gorbacsov szerette volna, ha a politika átláthatóbbá válik, ezért bevezette a glasznosztyot.

A nyugati blokk az enyhülés során sokszor a saját kárán volt kénytelen megtanulni, hogy ne bízson a Szovjetunió által bejelentett változásokban. Épp ezért óvatosan szemlélte az események alakulását: *„Vajon a Szovjetunióban megindult változások jelentősek, mélyrehatóak és fenntarthatóak? Vajon elősegítik a Kelet és Nyugat közötti viszony normalizálódását? Vagy épp ellenkezőleg: újabb eszközöket adnak a Szovjetunió kezébe ahhoz, hogy globális uralomra tehesen szert? Vajon a szovjet megszállás alatt lévő európai országoknak kell-e attól tartaniuk, hogy a Szovjetunió még szorosabbra húzza a gyeplőt?”*²⁴³⁸ Az EPP-frakció óvatosan fogadta a Gorbacsov által bejelentett őszinteséget és a Kreml új politikai irányvonalát. Az EPP tagjai igyekeztek *„saját kezükben tartani a kezdeményezést, és továbbhaladni a szabad Európa egyesülésének útján, ami lehetővé teszi majd számukra, hogy bármilyen eseményre erőteljesebb választ adhassanak.”*²⁴³⁹

Az EPP kételyeit alátámasztotta az a tény, hogy a Szovjetunióban újra és újra sárba tiporták az emberi jogokat, amire az Európai Parlament is többször felhívta a figyelmet határozataiban.

Ezzel párhuzamosan tovább folytatódtak a fegyverkorlátozási tárgyalások is.

Az amerikai elnök és a szovjet pártfőtitkár rendszeresen találkoztak egymással: 1986-ban Reykjavíkban a fegyverkorlátozásról és a biztonságpolitikáról tárgyaltak, 1987 júliusában pedig aláírták az ún. „dupla nullás opció” megállapodást, mely előírta az összes, Európába telepített közepes (500 km feletti) hatótávolságú nukleáris rakéta leszerelését és megsemmisítését. Megteremtődött egy harmadik nullás opció alapja is: amennyiben kizárólag rövid (500 km alatti) hatótávolságú rakéták telepítése engedélyezett Európában, akkor a megállapodás értelmében az NSZK lesz az egyetlen olyan NATO-tagállam, amelyet továbbra is fenyegethet egy esetleges atomtámadás.

Az EPP képviselői megjegyezték, hogy a Szovjetunió diplomáciai szempontból előnyösebb helyzetben volt. A szovjetek nehéz helyzetbe hozták az európai kormányokat saját lakosaik előtt. Nyugat-Németországban például különösen értetlenül álltak az előtt, hogy a NATO miért nem volt még mindig hajlandó tárgyalásokba kezdeni. Pierre Pflimlin azonban rávilágított, hogy *„teljesen érthető módon a közvélemény jelentős része számára kívánatosabbá vált az Európába telepített amerikai nukleáris fegyverek teljes vagy részleges leszerelése, ám ez teljesen új megvilágításba helyezi a problémát. A jövő biztonságának garantálása érdekében elengedhetetlen... , hogy megszüntessük a hagyományos fegyverek terén megfigyelhető hatalmas egyenlőtlenségeket, és teljes egészében megszabaduljunk a vegyi és biológiai fegyverektől”*⁴⁴⁰

Az EPP elnökségének moszkvai látogatása (1987. március)

Az EPP álláspontja szerint a jó szándék önmagában nem lehetett elegendő a béke biztosításához. Feltétlenül szükséges volt, hogy a megegyezéseket betartsák, és gyakorlati kivitelezésüket szigorú és hatékony eljárásokra támaszkodva figyelemmel kísérjék. 1987. március 16. és 21. között a Szovjetunió Szövetségi Tanácsának és Legfelsőbb Tanácsának elnöki tisztét ellátó Lev Tolkunov meghívására az EPP-frakció elnöksége tényfeltárási látogatást tett a Szovjetunióban.

A Képviselőcsoport elnöksége – Egon Klepsch, Panaiotisz Lambriasz, Giovanni Giavazzi, Michel Debatisse, Lambert Croux és Hanja Maij-Weggen – azt remélte, hogy számos kérdésre választ fog kapni Moszkvában: Tényleg megváltozik a Szovjetunió? Mihail Gorbacsov nyílt kapcsolatot akar teremteni az Európai Közösséggel? Lehetséges lesz-e a megegyezés az Euromissile rakéták ügyében? A nullás opció nem fogja gyengíteni Európa biztonságát? A Képviselőcsoport elnöksége tisztázni szeretne volna a szovjetek szándékait az atom- és vegyi fegyverek teljes leszerelésével, a helsinki záróokmány „harmadik kosarában” lévő rendelkezések betartásával (emberi jogok tiszteletben tartása, szabad kereskedelem az egész európai kontinensen) és a helyi konfliktusok (afganisztáni, kelet-afrikai, nyugat-afrikai, közép-amerikai és délkelet-ázsiai)

megoldásával kapcsolatban.⁴⁴¹ A látogatás során egyértelművé vált, hogy a szovjetek komolyan gondolták az Európa két fele közötti kapcsolatok megerősítésének tervét, ami 1986. szeptember 22-én a Közösség és a KGST szakemberei közötti tárgyalások megindulásával döntő fázisba lépett.⁴⁴²

1987. november 13-án a Képviselőcsoport Brüsszelben konferenciát szervezett a peresztrojkáról. A konferencia hangsúlyozta, hogy a Szovjetuniónak szám-talan belső problémáinak kell megbirkóznia: a gazdasági rendszer összeomlásával (a kolhozrendszer és a tervezdalkodás alig-alig működött); a fekete piac elharapódzásával; az ideológiai válsággal, illetve a kommunista párt elzüllésével; továbbá a szovjet megszállás alatt lévő országok némelyikében (Lengyelország, Afganisztán) jelentkező ellenállással. Nyikita Hruscsov bukása után a Szovjetunió „a sztálinizmushoz való visszatérés és a nemzeti bolszevizmus felé sodródás között lavírozott”.⁴⁴³ Mihail Gorbacsovra várt a feladat, hogy megoldja a kommunista párt hanyatlásának problémáját, megzabolázza a helyi maffiát, és felvegye a harcot az alkoholizmussal. A Kelet és Nyugat közötti kapcsolatok terén a Kreml igyekezett kihasználni a nyugati világban jelen lévő ellentéteket és ellentmondásokat. Moszkva ki akarta iktatni az összes közepes hatótávolságú nukleáris rakétát, ám ennél többre nem volt hajlandó (a vegyi és a hagyományos fegyverek terén). Az Egyesült Államok által az elkövetkező öt év során (elsősorban az SDI, vagyis a Stratégiai Védelmi Kezdeményezés formájában) támasztott kihívások fényében „Moszkva olyan helyzetbe kényszerült, amelyben nem a vaj és az ágyú között kellett választania, hanem a mai ágyú és a holnapi ágyú között.”⁴⁴⁴

Repedések a szégyenfalon (1989 eleje)

1989 elején friss szél fújt végig a keleti blokkon, ám a nyugati tömbben még senkiben sem tudatosult, hogy ez a szél minden útjába kerülő akadályt elsöpör majd. A változások Lengyelországban kezdődtek, ahol Jaruzelski tábornok engedélyezte a Szolidaritás (Solidarność) működését, és lehetővé tette, hogy gyakorlatilag teljesen szabad választásokra kerülhessen sor. Új kormány jött létre, melynek élére a Szolidaritás egyik katolikus vezetője, Tadeusz Mazowiecki került. Mindeközben megkezdődött a harcokban kimerült Vörös Hadsereg kivonása Afganisztánból. Magyarországon a politikai vezetés rehabilitálta Nagy Imrét, a szovjet megszállás ellen kirobbant 1956-os forradalom mártír miniszterelnökét.

Csehszlovákiában a szovjet bevonulás ellen 1969-ben saját maga felgyújtásával tiltakozó egyetemista, Jan Palach emlékére szervezett ünnepségen letartóztatták Václav Havelt. Kelet-Németországban a kommunista mozgalom új erőre kapott a hadsereg és a titkosrendőrség hathatós támogatásával. Németország bármilyen újraegyesítése szinte teljesen valószínűtlennek tűnt. A keletnémet kormány számított a Szovjetunió és a térségben állomásozó

szovjet csapatok támogatására. Mihail Gorbacsov azonban nem akarta kockára tenni a nyugati blokkal kapcsolatos politikában megindult enyhülést, ezért elvetette, hogy bármilyen katonai beavatkozás történjen a területen, és erről 1989. június 13-i bonni látogatásán Helmut Kohl is biztosította. Magyarországnak megnyitotta a magyar-osztrák határt a keletnémet állampolgárok előtt, így rengeteg menekült indult meg a nyugati blokk országai felé. 1989. október 9-én több mint 70 000 ember a „mi vagyunk a nép” jelszót skandálva tüntetett a rendszer ellen Lipcsében. Véres összeütközésekre számítottak, ám ezekre sehol sem került sor. Október 16-án már 120 000 ember vonult ki az utcára tüntetni. Október 18-án a rendszert az utolsó pillanatig megőrizni akaró Erich Honecker lemondott. A tiltakozáshullám kiterjedt egész Kelet-Németországra, és a hatóságok kénytelenek voltak egyre hátrébb és hátrébb lépni, majd teljesen visszavonulót fújtak. Új politikai vezetőséget neveztek ki, amely szabad választásokat ígért. November 9-én bejelentették, hogy az NSZK megnyitja határait Nyugat-Németország és Nyugat-Berlin felé. A szégyenfal leomlott.

A Képviselőcsoport reakciója a berlini fal leomlására (1989. november)

A Képviselőcsoport 1989. július 17-én újraválasztott elnökségét továbbra is Egon Klepsch vezette. A Szudéta-vidék szülöttként Klepschet személyesen is érintette a német kérdés és Közép-Európa jövője. Véletlen egybeesés, hogy a Képviselőcsoport új vezetőségének Strasbourgban történt megválasztásával egy napon kapta kézhez az Európai Tanács Ausztriának a Közösséghez való csatlakozásra vonatkozó kérelmét. A berlini fal leomlása mindenkit meglepetésként ért, az eseményeket november 9-én több millió nyugat-európai követte élőben a televízióban. Az EPP-frakció azonban ekkorra már felvette a kapcsolatot a KGST-országok némelyikében megjelent demokratikus erőkkal. A magyarországi és lengyelországi elnyomás enyhült, így október 29-én a Képviselőcsoport elnöksége Magyarországra látogatott. Egon Klepschnek a látogatásról szóló beszámolója igen érdekes: *„Számunkra a legmeggyőzőbbnek és a vezetői szerepre leginkább alkalmasnak a Magyar Demokrata Fórum delegációja tűnt, amelyet a szervezet elnöke, Antall József vezetett, akiben kétségtelenül megvan egy nagyszerű államférfi minden adottsága. Bár a két évvel korábban létrejött MDF kezdetben a teljes politikai spektrumról vonzott magához prominens szereplőket, amivel imázsa némileg kuszává vált, a párt azóta sokat változott (talán az egyik legfontosabb változás Antall József elnökké választása volt), és a kereszténydemokrata elveket valló állampolgárok szövetségévé vált, melynek alapvető politikai elképzelései összhangban állnak a KDNP (Kereszténydemokrata Néppárt) és az FKGP (Független Kisgazdapárt) programjával. Az említett két párttal ellentétben az MDF kiterjedtebb és hatékonyabb pártapparátussal rendelkezik, és úgy tűnik, egyértelműbb elképzelései vannak Ma-*

gyarország jövőjét illetően – mind a bel-, mind a külpolitika terén –, emellett sokkal népszerűbbnek tűnik a szavazók körében, mint a többi párt”.⁴⁴⁵

A fenti politikai elemzés helytállóságát a későbbi események is igazolták. Hamarosan Antall József lett az ország miniszterelnöke. Vezetése alatt az MDF erős kormánypárttá nőtte ki magát, és Magyarország nekilátott azon reformok megvalósításának, amelyek az Európai Unióhoz való csatlakozásához elengedhetetlenül fontosak voltak. 2007-ben az Európai Parlament Vezetősége az egyik új brüsszeli épületét Antall Józsefről nevezte el.

A Közép- és Kelet-Európa helyzetéről 1989 novemberében tartott európai parlamenti ülésen a képviselők nagyon lelkesek voltak. Helmut Kohl felkérték, hogy François Mitterrand elnök után ő tartson beszédet a Parlamentben.⁴⁴⁶ Történelmi jelentőségű események zajlottak mind Németországban, ahol végre felmerülhetett az újraegyesítés gondolata, mind Kelet-Európa államaiban. Úgy tűnt, megvalósulhat Konrad Adenauer álma a „szabad és egyesült Európában kialakuló szabad és egyesült Németországról”.

A keleti blokkban lejátszódott európai forradalom csupán a kezdet volt. Létfonosságúvá vált a további változások biztosítása, ahogy azt a német kancellár beszédét követő napon Pierre Bernard-Reymond is kihangsúlyozta. Mindenekelőtt óvatosságra volt szükség ahhoz, hogy *„elkerüljünk minden olyan lépést, amely esetleg megnehezítheti Gorbacsov dolgát, figyelembe véve, hogy Közép-Európa jelenlegi helyzetének javulása a gorbacsovi politika sikerétől függ. [...] [Körültekingtőnek kell lennünk,] hiszen tudjuk, hogy a totalitárius rendszereket vezető kormányok némelyike a lakosság nyomása ellenére sem adta még be a derekát. [Körültekingtőnek kell lennünk,] hiszen bár a katonai helyzetet jelenleg a fegyverkezés visszaszorításának légköre hatja át, az ellentétek feloldása veszélyes lehet, hiszen a – továbbra is hatalmas mennyiségű fegyverrel rendelkező – egyik fél politikailag instabil*”.⁴⁴⁷ Mindazonáltal határozott lépésekre van szükség, hogy azonnali segítséget lehessen nyújtani Lengyelországnak és Magyarországnak, *„amelyek bátran elindultak a demokrácia felé vezető úton*”,⁴⁴⁸ illetve az ő példájukat követő többi országnak.

A fal leomlása után a Képviselőcsoport aktivitása intenzívebbé vált. Klepsch december 8–9-re találkozót szervezett a Képviselőcsoport kibővített Vezetőségének Strasbourgba, hogy megvitassák a Kelet-Európában zajló változásokat. A találkozóra meghívták Magyarországot, Lengyelországot és a Német Demokratikus Köztársaság civil lakosságának és új, demokratikus pártjainak képviselőit is, akiknek lehetőségük nyílt elmondani véleményüket a Képviselőcsoport Vezetőségének tagjai, az ülésen megjelent négy kereszténydemokrata bizottsági tag, Giulio Andreotti olasz miniszterelnök és Paul De Keersmaecker belga miniszter, a Képviselőcsoport egykori tagja előtt. Az utóbbi két politikus eredetileg az Európai Tanács ugyanekkor zajló értekezletére érkezett Strasbourgba.

Az EPP Vezetősége arra számított, hogy a berlini fal leomlásával együtt járó következmények megtárgyalására összeülő Európai Tanács *„olyan határozato-*

*kat fog hozni, amelyek összhangban lesznek a kontinensen végigsöprő, történelmi jelentőségű eseményekkel..., és amelyek több millió európai sorsát fogják eldönteni.*⁴⁹ A kontinens nyugati felén az Európai Közösség eddigre stabil szerveződéssé vált, míg keleten épp csak eltűnőben voltak a totalitárius rendszerek utolsó nyomai: „Európa két része így közelebbi kapcsolatba tud majd kerülni egymással, és teljes joggal remélhetjük, hogy a közeljövőben a kontinens egésze visszanyerheti egységét, egy szabad és demokratikus berendezkedés keretén belül”⁵⁰. A Képviselőcsoport úgy vélte, kiemelten fontos, hogy a történelem felgyorsult ütemére a Közösség az európai integráció felgyorsításával válaszoljon.⁵¹

Az Európai Tanács valóban eltökélt volt, hogy megfelelően reagáljon a nagy jelentőségű eseményekre, és a Tizenkettek elvben megegyeztek, hogy kormányközi konferenciát fognak összehívni a monetáris unió kérdéséről.

Nem sokkal ezután, 1990. január 8. és 12. között a Képviselőcsoport a berlini Reichstagban tartott értekezletet, így mindenki megtekinthette, sőt meg is érinthette a bontás alatt lévő egykori falat. A legszerencsésebbek két márkáért még vásárolhattak is festett faldarabokat, amelyek hamarosan egy letűnt kor relikviáivá váltak. A Képviselőcsoport látogatást tett Kelet-Berlinben, ahol találkozott az újjáalakult keleti CDU tagjaival, továbbá az egyházak és a Demokratischer Aufbruch képviselőivel. Pár nappal később, a január 16-i strasbourg-i ülésen négy észti vendég tartott beszédet a Képviselőcsoport tagjai előtt. A felszólalók között volt a Függetlenségi Párt vezetője, Tunne Kelam, akit aztán 2004-ben a Képviselőcsoport képviselőjévé választottak. A Képviselőcsoport Vezetőségének január 17-i találkozásán Horst Langes, a Képviselőcsoport által nem sokkal korábban létrehozott Európai Kereszténydemokrata Összefogás Alapítvány elnöke sürgős kérvényt nyújtott be, hogy a szervezet anyagi támogatást kaphasson fénymásolók, faxok és hangosbeszélők beszerzéséhez. Ezeket a felszereléseket a közép-európai országokban tartandó első demokratikus választásokon részt vevő, újonnan létrejött demokratikus erők megsegítésére szándékoztak felhasználni. A Párt főtitkára, Thomas Jansen kapta meg azt a feladatot, hogy készítsen listát az Európai Néppárttal kapcsolatban álló pártokról. Február 14-én a Képviselőcsoport kinevezte hat képviselőjét, akiket az Európai Parlament által a német újraegyesülés következményeinek tárgyalására létrehozott *ad hoc* bizottságba delegált: Fritz Pirklt, Elmar Brokot, Leo Tindemanst, Gerardo Fernández-Albort, Adrien Zellert és Roberto Formigonit.

Az EPP-frakció támogatja Németország Európai Unión belüli gyors újraegyesítését

Március 18-án megtartották az első demokratikus választásokat Kelet-Németországban. Helmut Kohl kancellárnak a német újraegyesülés irányába tett kezdeményezéseinek köszönhetően az újjáalakult CDU-Kelet vezetőjét,

Lothar de Maizière-t választották miniszterelnökké. Egy héttel később, március 25-én Antall József nyerte meg a magyarországi választásokat. Az Európai Unió – azon belül elsősorban Franciaország és Németország – is reagált az eseményekre: április 19-én Helmut Kohl és François Mitterrand kormányközi konferencia összehívására tett javaslatot a politikai unió, továbbá a GMU (Gazdasági és Monetáris Unió) ügyében. Május 17-én Lothar de Maizière Strasbourgba látogatott, hogy felszólaljon a Képviselőcsoport tagjai előtt. Csehszlovákiában június 8-án rendezték meg a választásokat. Egon Klepsch június 4-én Luxembourgban a frakcióülés mellett konferenciát is szervezett, melynek témája Európa jövője volt. A konferencián Jacques Delors és az EPP több pártjának vezetői is részt vettek. Július 6-án a Képviselőcsoport elfogadta a Raphaël Chanterie vezette munkacsoport által felvázolt „Europe 2000” című nyilatkozatot, mely a kontinens újraegyesítését és a föderatív Európa kialakításának továbbvitelét szorgalmazta. Május 10-én Wilfried Martenszt választották az EPP elnökévé, aki átvette Jacques Santer helyét.

A Képviselőcsoport politikai stratégiája innentől kezdve az új helyzetre fókuszált, mely hónapról hónapra, hétről hétre, napról napra olyan gyorsan változott, mint egy felgyorsított film. Új földrajzi távlatok, új geopolitikai elképzelések és az európai ideál új dimenziói öltöttek testet.

1990. szeptember 3-án elkezdődtek a Képviselőcsoport bécsi tanulmányi napjai. Ausztriában az EPP testvérpártja, az ÖVP volt ekkor kormányon. Az ÖVP vezetői, az osztrák kormány tagjai, Joseph Riegler és Alois Mock a Képviselőcsoport megfigyelőjével, Friedrich Königgel karöltve érveket sorakoztattak fel országuknak az Európai Közösségbe való jövőbeli felvétele mellett. A továbbiakban nem okozna problémát Ausztria semlegessége. Egész Közép-Európa, ide értve a balti államokat is, átalakulóban volt, és Jugoszláviából is új hangok hallatszottak, melyek egy része komoly reményekre adott okot – másik része azonban háborús fenyegetésekkel és az elnyomás jeleivel volt terhes.

Október 3-án a Képviselőcsoport üléstermében, a brüsszeli rue Belliard-on található épület 62-es szobájában Egon Klepsch az aznap hivatalossá vált német újraegyesülés tiszteletére ünnepséget szervezett, melyre a szélsőséges frakciók tagjait leszámítva az Európai Parlament összes képviselője meghívást kapott. Az egybegyűltek előtt az egykori Volkskammer vezető kereszténydemokrata tagjai, Wilfried Martens, Pierre Pflimlin, Emilio Colombo és Jürgen Schröder tartottak beszédet. Az ünnepség résztvevői érezték, hogy Európa történelmének egyik kulcsfontosságú pillanatát élhették át.

Klepsch a következőket mondta: „Október 3-a nem csupán Németország számára fontos nap, hanem egész Európának is.” Emellett hangsúlyozta, hogy a német kereszténydemokrata vezetők mindig is tudták, *„ahhoz, hogy felülkerelkedjenek Németország megosztottságán, egyesült Európára van szükség”*⁵². A frakcióelnök után az Európai Néppárt elnöke, Wilfried Martens szólalt fel, aki megköszönte Kohl kancellárnak, hogy sikerre vitte ezt

a vállalkozást: „Köszönjük, Kohl kancellár úr, hogy nem engedett teret a bizonytalanságnak és aggodalmaskodásnak. Az események már megcáfolták a korábban többször elhangzott vádakát, miszerint az újraegyesülés elérése érdekében az NSZK kelet felé, vagy legalábbis egy semleges álláspont felé sodródik. Nem így történt. Az NDK szabad akaratából kezdett közelebb kerülni Nyugat-Németországhoz, és ezáltal az Atlanti Szövetséghez és az Európai Közösséghez is.” Majd így folytatta beszédét: „Örömmel tölt el, hogy a Szovjetunió végül nem volt más választása, és kénytelen volt engedélyezni, hogy az újraegyesült Németország a NATO tagja legyen. Ma kizárólag az Atlanti Szövetség által nyújtott keretek tudják biztosítani Európa jövőbeli stabilitását, hiszen az Európai Közösség, sőt még a Nyugat-európai Unió is távol van attól, hogy Európa közös védelmét és biztonságát garantálhassa”²⁴⁵³. Martens azzal fejezte be felszólalását, hogy Németország egyes nyugat-európai partnerei „tartottak attól, hogy Németország gyors ütemű egyesítése együtt fog járni azzal, hogy az ország elveszíti a kapcsolatot az európai integráció folyamatával. Én, személy szerint, remélem, hogy az egyik csak erősíti majd a másikat, és a német egység erőteljes katalizátorként fog hatni az Európai Unióra”²⁴⁵⁴.

A Kereszténydemokraták Európai Uniójának elnöke, Emilio Colombo szerint a német újraegyesítés „véget vet a jaltai csúcstalálkozó egyik legrosszabb következményének”²⁴⁵⁵. „Nem tagadjuk, hogy van bennünk némi félelem az egyesülést illetően – folytatta az Európai Parlament egykori elnöke. – Ezek abból adódnak, hogy egy Európa központi részén elterülő, egyesült Németországra az emberek a múlt sötét szemüvegén keresztül néznek, és figyelmen kívül hagyják az elmúlt néhány év tapasztalatait. [...] Ezek a félelmek azonban alaptalanok. Bízunk kell az egyesült Németországban”²⁴⁵⁶. Hangsúlyozta, hogy „Európában jelentős kulturális kampányra van szükség a humanista irányzat támogatása érdekében”²⁴⁵⁷. Reményét fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy az év végére tervezett kormányközi konferencia a valódi Európai Unióhoz vezet majd, és nem elégszik meg azzal, hogy csupán az érvényben lévő szerződésekhez told hozzá – nem feltétlenül szükséges – módosításokat.

Az EPP-frakció felfogása szerint az újraegyesítés folyamatának összetettsége nem lassította az európai integráció menetét, hanem megerősítette a közösségi tevékenységet. A keleti blokkban tapasztalt felfordulás után még nagyobb szükség volt az Európai Közösségre, mint korábban bármikor. A berlini fal leomlását követően többen úgy vélték, hogy ismét meg fog erősödni a „nemzetek Európája” gondolat, illetve a nacionalizmus.⁴⁵⁸ Az ilyen felvetésekre válaszul az EPP-frakció számos tényre hívta fel a figyelmet: „Bár a Szovjetunió és a Varsói Szerződés meggyengült, továbbra is a Szovjetunió számít a legerősebb európai erőnek; épp ezért országaink számára jobb lenne, ha közös nevezőre tudnánk jutni. Ugyanez igaz az amerikai partnereinkkel való kapcsolatra is. [...] Az emberek ismét azt fogják érezni, hogy Európa az otthonuk, és újra felfedezik majd

*saját identitásukat és gyökereiket. Vajon akad-e másik olyan terv, amely ennél konkrétabb ideált nyújthat az embereknek; amely ilyen békét és testvériséget ígér; amely igazabb a szolidaritás eszméjénél; amely ebben a kiegyensúlyozatlan, változó és egyre inkább önálló világban ugródeszkaként szolgálhat egy még szélesebb körű együttműködés felé?*⁴⁵⁹ Adrien Zeller szerint „a kérdések feltevésével tulajdonképpen már meg is válaszoltuk őket”.

A Képviselőcsoport 1990. április 30-a és május 4-e között zajló krétai tanulmányi napjain Jean Penders kijelentette, hogy „az 1989 őszén lezajlott forradalmak egyértelműen rávilágítottak arra, hogy a marxista államberendezkedés és kormányzat, melyben a szabadság, az egyéni fejlődés lehetőségeit és az állampolgároknak a gazdasági és politikai életben való aktív részvételét korlátozták, kudarcot vallott. Az egyetlen reális alternatíva egy olyan demokratikus társadalom, amelyben általánosan elfogadják az emberi jogokat, a többpártrendszert és a szabad választásokat”⁴⁶⁰.

Az 1989. július 14. és 16. között Párizsban tartott Nyugati Gazdasági Csúcstalálkozó, amelyet a helyszín után az „Arche Csúcstalálkozója”-nak is neveztek, felkérte az Európai Bizottságot, hogy vegye kézbe a Lengyelország és Magyarország gazdasági átalakításához szükséges lépések koordinálását. Mindkét állam nagy hasznot húzott a PHARE-programból, melyet az Európai Tanács a demokrácia megvalósításán fáradozó más országokra is ki szeretett volna terjeszteni. Ez a program kézzelfogható megvalósulása volt annak a kulcsfontosságú szerepnek, melyet az Európai Közösség a „G-24”-eken belül Kelet-Európa fejlődésében játszott.

Az Európai Parlament és az EPP-frakció figyelemmel kísérte a keleti változásokat. Habsburg Ottó – az Európai Parlament delegációjának tagjaként – elsősorban Magyarországra koncentrált, míg Jean-Louis Bourlanges Lengyelország érdekeit képviselte az Európai Parlamentben.⁴⁶¹ A Politikai Ügyek Bizottságának elnöke, Maria Luisa Cassanmagnago Cerretti és a Parlament kibővített Vezetősége 1991. március 20-án Václav Havel cseh szlovák, 1991. április 4-én pedig Lech Wałęsa lengyel elnökkel találkozott az államfők brüsszeli látogatása során. A Képviselőcsoport nem csupán az 1990-es krétai tanulmányi napjait szentelte a közép- és kelet-európai helyzet tárgyalásának: a németországi Schwerinben tartott tanulmányi napokon is szóba kerültek az új államok és a balti régió lehetőségei.⁴⁶² Emellett a Képviselőcsoport figyelemmel követte a térségben tartott első demokratikus választásokat is.

A Szovjetunió felbomlása (1991. december)

Az események a Szovjetunióban is felgyorsultak. 1991. április 16-án a szovjet törvényhozó szerv, a Népi Küldöttek Kongresszusának elnöke, Borisz Jelcin Strasbourgban tett hivatalos látogatása alkalmával az EPP-frakció tagjaival is találkozott. Beszédében Jelcin Oroszországot „az európai nagycsalád része-

ként” jellemezte, és hozzátette, hogy reményei szerint országa képviseltetheti majd magát az ENSZ-ben és más nemzetközi szervezetekben.

Üdvözlő beszédében Egon Klepsch a következőket mondta: „Oroszország Európa egyik legnagyobb állama, és a törvényhozás elnöke maga mögött tudhatja az orosz lakosság nagy részének támogatását. Az évszázadokra visszatekintő közös történelem és a közös keresztény alapelvek erőteljes kötődést alakítottak ki Oroszország és az Európai Közösség tagállamai között. Épp ezért a Közösségnek feltételek nélkül támogatnia kell, hogy Oroszország rátaláljon a demokrácia, továbbá a kevésbé merev politikai és gazdasági struktúrák fel vezető útra⁶³.

E találkozó után négy hónappal, 1991 augusztusában a keményvonalasok megpróbálták ismét hatalomra juttatni a kommunistákat. A puccs sikertelenül végződött, és Borisz Jelcin egyszer s mindenkorra megszüntette a kommunista államapparátust. Ahogy az EPP-frakció korabeli beszámolója is hangsúlyozta: „A Földre egy hosszú küldetés után visszatérő orosz úrhajósok, akik az elutazásuk óta lezajlott eseményekről nem kaptak tájékoztatást, rá sem ismertek volna a Szovjetunióra: az állam gyakorlatilag pár hónap alatt eltűnt a föld színéről, és a helyén – a Mihail Gorbacsov ellen 1991 augusztusában megkísérelt sikertelen puccsot követően – megalakult Oroszország, illetve további független köztársaságok jöttek létre. A Borisz Jelcin által megtestesített demokratikus erők végső soron felgyorsították a kommunista rendszer összeomlását és a Szovjetunió felbomlását, amelyet hivatalosan 1991. december 17-én mondtak ki. Ezzel egy időben a korábbi tagköztársaságok kikiáltották függetlenségüket, és felvételüket kérték az ENSZ-be⁶⁴. Az Európai Közösség és a NATO hagyományos stratégiai ellenfele néhány hét alatt teljesen eltűnt. Az egykori szovjet köztársaságok mindegyike csatlakozott a CSCE-hez (az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferenciához), mely olyan fórummá vált, ahol az egész kontinens közösen megvitathatta a biztonsággal, az együttműködéssel, továbbá a határviták és kisebbségi konfliktusok megoldásával kapcsolatos kérdéseket.

A balti térség visszakapja helyét Európa térképén és a nyugati gondolkodásban

Az Európai Parlament már 1987-ben aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a Szovjetunió a balti államokban is folyamatosan megsértette az emberi jogokat.⁶⁵ 1989. augusztus 23-án a balti államok kis híján kétmillió lakosa több mint ötszáz kilométer hosszú étláncot alkotott, ezzel tiltakozva országaik szovjet megszállása ellen. A „balti út”-ként is emlegetett megmozdulás a három balti állam függetlenségi mozgalmanak kezdetét jelezte.

1990 szeptemberében az EPP delegációja a régió függetlenségi mozgalmanak élén járó Litvániába látogatott. Egon Klepsch, Ria Oomen-Ruijten,

Bartho Pronk, Georgiosz Szaridakisz és Konstantinosz Sztavrou találkozott Litvánia, a litván Kereszténydemokrata Szövetség és a helyi katolikus egyház vezetőivel, és támogatásukról biztosították őket. Ennek ellenére amikor a balti államok kikiáltották függetlenségüket, a szovjet elnyomás még erőszakosabbá vált. 1991. január 31-én a Vörös Hadsereg beavatkozása során sok litván meghalt, illetve megsebesült.

A Litván Köztársaság Alkotmányozó Gyűlésének elnöke, Vytautas Landsbergis államfő, akit 2004-ben az EPP képviselőjévé választottak, a következőképpen írta le az eseményeket: *„Akkoriban a Legfelsőbb Tanács tagja voltam, és kértem a képviselőket, hogy gyűljünk össze. Sokan el is jöttek. Az önkéntesek, akik ott tették le esküjüket, illetve a Védelmi Osztály és a Biztonsági Szolgálat néhány tagja kész volt megvédeni az épületeket, annak ellenére, hogy alig volt néhány fegyverük – csak néhány pisztoly és vadászpuska volt náluk, illetve pár bot és benzines kanna.”*

„Megpróbáltam felhívni Mihail Gorbacsovot; követeltem, hogy az asszisztense vagy a titkárnője azonnal tájékoztassa a Szovjetunió elnökét arról, hogy Vilniusban férfiakat és nőket gyilkolnak meg, és hogy egyedül neki áll hatalmában, hogy a vérengzést megállítsa, és amennyiben ezt nem teszi meg, felelős lesz a történelemért. Sikerült felvennem a kapcsolatot az oslói litván konzullal, aki azonnal értesítette az ottani külügyminisztert és az izlandi külügyminisztert is. Mindkét miniszter igen határozottan reagált. Borisz Jelcin kritikus és egyben rendkívül bátor lépésre szánta el magát, és még aznap – január 13-án – Tallinnba utazott, a környezetében lévők figyelmeztetései és a rá leselkedő veszélyek ellenére. Így a négy ország – Észtország, Lettország, Litvánia és Oroszország – az észtfővárosban adta ki tiltakozási nyilatkozatát, melyben elismerték egymás nemzeti szuverenitását, és megállapodtak abban, hogy egymás közötti kapcsolataikat a nemzetközi jog alapelvei fogják meghatározni. Emellett felvették a kapcsolatot az ENSZ főtitkárával.”

„Január 13-a éjjele a borzalmak éjszakája volt, és hajnalra szomorú kép tárult a szemünk elé.”

„Halottak, sebesültek. A kórházak zsúfolásig megteltek. Mivel a televízió vilnusi épületét elfoglalták, az adást Kaunasból sugározták. Az új miniszterelnöknek nyoma veszett. Vártuk, mikor támadják meg a Legfelsőbb Tanács épületét. A nőket megkértem, hogy mielőbb hagyják el az épületet, de nem hallgattak rám. A Legfelsőbb Tanács előtt összegyűlt tömeget felszólítottam, hogy oszoljanak, hisz nem akartam, hogy esetleg ők is az események áldozataul essenek. Tisztában voltak vele, mi fog történni, mégsem távoztak. Később olyat is hallottam, hogy egyeseknek egyenesen rosszulesett, hogy erre kértem őket. Megírtam egy beszédet, majd felvétel készítettem róla, hogy a rádió leadhassa, ha esetleg nem éljük túl a támadást. A beszédben tanácsot próbáltam adni arra vonatkozólag, hogy milyen hozzáállás lenne célravezető egy újabb orosz megszállás esetén. Szerencsére erre végül nem került sor,

a támadásnak vége szakadt, és ilyen volumenű agresszióra azóta sem volt példa. Amikor az egyik KGB-s tisztet megkérdezték, hogy a Legfelsőbb Tanácsot miért nem érte támadás, állítólag így válaszolt: »Túl sok volt ott az ember«.

„Így kapta vissza Litvánia a helyét Európa térképén és a nyugat-európai gondolkodásban. Az emberek már nem azt kérdezték, hogy hol van Litvánia, hanem azt, hogy kik voltak ezek az emberek, akik énekelve vonultak a halálba a szabadságukért, és fegyvertelenül képesek voltak legyőzni egy atomnagyhatalmat.”⁴⁶⁶

Január 14-én az Európai Parlament Politikai Ügyek Bizottsága rendkívüli ülést tartott, épp akkor, amikor a nemzetközi közvélemény az öbölháború eseményeivel volt elfoglalva. Január 18-án az EPP-frakció és a Kereszténydemokrata Internacionálé az Európai Parlamentben sajtótájékoztatót tartott, amelyen a Képviselőcsoporthoz látogató litván külügyminiszter, Algirdas Saudargas is részt vett.⁴⁶⁷ A sajtótájékoztatón Saudargas kritikával illette a nyugati vezetőknek a balti államok irányában tanúsított viselkedését, és rámutatott, hogy még mindig nem követelték a szovjet csapatok Litvániából való azonnali kivonását. Az Európai Parlament szónoki emelvényéről a miniszter felkérte az Európai Közösség parlamenti és európai parlamenti képviselőit, hogy látogassanak el a litván parlament Vörös Hadsereg által ostromolt vilniusi épületébe. *„Felesleges a demokráciáról beszélni – mondta. – Jöjjenek el Vilniusba, és harcoljanak a demokráciáért. Jöjjenek el, és aludjanak a litván parlament épületében. A litván képviselők számára ez élet-halál kérdése.”⁴⁶⁸*

A miniszter szavai megérintették az Európai Néppártot, és az Európai Parlamentben helyet foglaló néppárti frakciót. A sajtótájékoztató napján Wilfried Martens örömmel fogadta a Kereszténydemokrata Internacionálé és a Képviselőcsoport delegációját a párt brüsszeli központjában. Kifejezte a Képviselőcsoport és az EPP együttérzését a balti államok demokratikus átalakulásáért és függetlenségéért küzdő emberekkel és politikai erőkkal. *„Mindenképpen emlékeztetnünk kell arra Mihail Gorbacsovot, hogy tavaly novemberben ő is ünnepélyesen aláírta a Párizsi Nyilatkozatot, amivel elkötelezte magát a helsinki záróokmányban megfogalmazott alapértékek mellett. Ezennel megkérem a szovjet vezetőket, hogy tartsák tiszteletben a balti térség állampolgárainak akarátát.”⁴⁶⁹*

1991. január 24-i keltezésű, Mihail Gorbacsovnak küldött levelében Wilfried Martens és Egon Klepsch megfogalmazta, hogy az Európai Néppárt rendkívül aggódik a balti köztársaságokban kialakult helyzet, illetve a térség és a központi szovjet hatóságok közötti viszony változásai miatt: *„A Litvániában és Lettországbán történt szovjet beavatkozás, amelytől Ön teljes mértékben elhatárolta magát, komoly aggodalmat váltott ki az Európai Közösségben. A Közösség tagállamainak kereszténydemokratái, akik az Európai Néppárt tagjai, mélységesen elítélik a szovjet hadsereg lépéseit, és nagyon sajnálják, hogy a mindenféle jogalapot nélkülöző csapatbevetésnek, melyet nem előzött*

*meg semmilyen provokáció, halálos áldozatai és sérültjei voltak.*⁴⁷⁰ Az 1991. januári részleges ülésen a Politikai Ügyek Bizottsága nyilatkozatot adott ki,⁴⁷¹ melyben elítélte a szovjet agressziót.

1991 folyamán végül mindhárom balti államnak sikerült kinyilvánítania a Szovjetuniótól való függetlenségét: Litvániának március 11-én, Lettországnak május 4-én és Észtországnak augusztus 20-án. Az európai politikai együttműködés keretén belül megrendezett, 1991. augusztus 27-i miniszteri konferencián a Közösség és tagállamai megerősítették azon szándékukat, hogy a három balti állam függetlenségét hivatalosan is elismerik, minél hamarabb felveszik velük a diplomáciai kapcsolatot, és támogatják a fejlesztésre irányuló erőfeszítéseiket. Mivel a szovjet kormányzat nem volt hajlandó tárgyalásztalhoz ülni a balti államokkal, az aggódó Európai Parlament 1991. június 13-án újabb határozatot fogadott el a kérdéssel kapcsolatban.⁴⁷² Július 10-én az EPP-frakció nagy örömmel fogadta Vytautas Landsbergist, aki a Képviselőcsoporttal való tárgyalásokra érkezett Strasbourgba.⁴⁷³ Az 1991. július 15. és 17. között zajló ülésen a Politikai Ügyek Bizottsága úgy döntött, beszámolót készít a balti köztársaságok helyzetéről, és a beszámoló referensének Concepció Ferrer i Casals spanyol képviselőt nevezte ki. A beszámoló eredményeképpen az 1993. április 23-i plenáris ülésen elfogadott határozatban⁴⁷⁴ a Parlament egyöntetű támogatását és óhaját fejezte ki arra vonatkozóan, hogy elősegítse a közösségi és nemzetközi lépéseket, hogy Észtország, Lettország és Litvánia mielőbb integrálódni tudjon a nemzetközi gazdasági rendszerbe, elsősorban az Északi Tanácshoz és az Európai Közösséghez fűződő kapcsolatuk megerősítése által. Az Európai Parlament azt remélte, hogy az együttműködési szerződések hamarosan társulási szerződéseké fognak alakulni. A határozat emellett felszólította Oroszországot, hogy minden lehetséges lépést tegyen meg annak érdekében, hogy felgyorsítsa az egykori Szovjetunió csapatainak a balti térségből való kivonását, ezzel is tiszteletben tartva az érintett országok állampolgárainak szuverenitását. A Baltikum egykori „szovjetesítéséről” nem megfélemezve, a határozat felszólította a balti országok hatóságait, hogy minden szükséges lépést tegyenek meg azért, hogy az orosz ajkú kisebbség ne váljon olyan diszkriminatív eljárások áldozatává, amelyek a balti köztársaságok által is aláírt nemzetközi jogi egyezmények alapelveivel ellentétesek.

XXVI. fejezet

A JUGOSZLÁV VÁLSÁG (1990–1995) ÉS KÖVETKEZMÉNYEI

Európában újra háború tör ki

A Szovjetunió összeomlása – egy-egy kivételtől eltekintve – békés forradalmak által ment végbe. Az 1980-as évek végén és az 1990-es évek elején a szovjet blokk lassan, de biztosan eltűnt a történelem süllyesztőjében. Ezzel egy időben a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság részekre bomlása kaotikus, polgárháborús helyzetet idézett elő. Alig nyolcvan év elteltével Európa régi démonjai ismét felszínre törtek a térségben.

Tito tábornok 1980 májusában bekövetkezett halála általános nyugtalanságot okozott, amelynek háttérében három tényező állt: a gazdasági válság, a Kommunista Párton belül az ellenzék megjelenése következtében kialakult válság és a nacionalizmus erősödése.

A kormányfő, Branko Mikulić és a Kommunista Liga bejelentette, hogy gazdasági reformokat indítanak el, melyek célja, hogy Jugoszláviát fokozatosan egy nyugati típusú gazdasági modellre állítsák át. A reformok következtében számos vállalat csődbe ment, így a munkanélküliség is megugrott. A meggyengült szövetségi hatóságok is változtak, ami az – időközben a saját gazdaságuk megreformálásába belekezdett – tagköztársaságok közötti viták felerősödéséhez vezetett. Mikulić 1988. december 30-án lemondott. A jugoszláv kommunista mozgalom legitimitásában beállt válság elősegítette a nacionalista érzelmek felerősödését.⁴⁷⁵ Ebben az időszakban a szerbiai Belgrádban és a koszovói Prishtinában több tüntetés is lezajlott. 1989-ben Szlobodan Milošević lett Szerbia elnöke. Célja az volt, hogy létrehozza „Nagy-Szerbiá”-t, mely magában foglalná a Horvátországban, Boszniában és Macedóniában élő szerb kisebbséget is. A Vajdaság és Koszovó Szerbián belüli autonómiája megszűnt.

1990 januárjában az új jugoszláv miniszterelnöknek, Ante Markovićnak meg kellett birkóznia az egyre erősödő nacionalizmussal, továbbá a Kommunista Liga felbomlásának problémájával. Bár a Liga szeretett volna vegyes gazdaságot teremteni, igyekezett tiszteletben tartani a szólásszabadságot és a gyülekezési jogot, továbbá szabad választásokat ígért mindegyik tagköztársaságban, a belső ellentétek teljesen megosztották,⁴⁷⁶ így a javaslatokat

a kongresszus végül elutasította. Szlovénia és Horvátország kivonult a kongresszusról, és megszakította kapcsolatait a Kommunisták Szövetségével. Megkezdődött a demokrácia irányába történő politikai átalakulás: áprilisban a reformerek kerültek vezető szerepbe Szlovéniában, és elfogadták a szuverenitási nyilatkozatot, melyet hamarosan népszavazás is jóváhagyott. Horvátországban a szabad választásokat követően egy nem kommunistákból álló kormány jött létre, és decemberben a köztársaság új alkotmányt fogadott el, melyben megfogalmazták a Jugoszláv Szövetségtől való elszakadás jogát. Szeptemberben Koszovó független köztársasággá nyilvánította magát. 1991. február 20-án és 21-én a szlovén és a horvát parlament javasolta a Jugoszláv Szövetség felbomlását és azt, hogy a tagköztársaságok alakuljanak szuverén államokká.

Az emberi jogok megsértését először 1991-ben ítélte el az Európai Parlament. A februári részleges ülésen Doris Pack beszámolt a koszovói albánok helyzetéről. Megfogalmazta, hogy a szerb kormány lépései akár egyfajta apartheidrendszer bevezetésére irányuló törekvésként is értelmezhetők.⁴⁷⁷ A rendkívüli vitában Doris Pack felhívta a figyelmet arra, hogy Szerbia megsértette az emberi jogokat, továbbá az albán kisebbség kulturális identitásának elpusztítására törekszik. A Parlament határozatot fogadott el, melyben felkérte az Európai Tanácsot, hogy fejezze ki erőteljes tiltakozását a belgrádi kormányzat irányába, és függessze fel a Közösség és Jugoszlávia között a pénzügyi protokoll ügyében folyamatban lévő tárgyalásokat.⁴⁷⁸

Miután a Szövetségi Elnökség nem volt hajlandó elfogadni a hadsereg által a béke és nyugalom fenntartása érdekében tett javaslatokat, Boriszlav Jović szövetségi elnök 1991 márciusában lemondott. Az Európai Parlament tagjai attól tartottak, hogy Jugoszlávia intézményi, politikai és gazdasági válsága egyre jobban el fog mélyülni. Komoly esély volt arra, hogy a Jugoszláv Szövetség kormányozhatatlanná válik, és feloszlik. Az Európai Parlament és Jugoszlávia kormányközi delegációjának látogatását követően Pavlosz Szarlisz a balkáni határok fenntartását kérte.⁴⁷⁹

Úton a nyugat-balkáni államok függetlensége felé

Az Európai Közösség 1991 elejétől igyekezett „*barátságos nyomás*»-t gyakorolni Belgrádra annak érdekében, hogy a Jugoszláv Szövetség keretein belül sikerüljön megoldást találni a problémákra”.⁴⁸⁰ A valóságban azonban a Tizenkettek nem képviseltek közös álláspontot, és rengeteg időt elvesztek a különböző eljárások megtárgyalására, ami lehetővé tette Belgrád „erős embere”, Szlobodan Milosevics számára, hogy olyan *de facto* helyzetet teremtsen, amelyet utána a Közösség már nem tudott kontrollálni.⁴⁸¹

1991 áprilisában a Horvátországba beágyazott szerb területeken felforrósodott a helyzet. Májusban szerb nacionalista egységek hatoltak be

a szerb lakosságú horvátországi területekre. A béke helyreállítása érdekében a térségbe vezényelt jugoszláv hadsereg több helyen is összetűzésbe került a horvátokkal, akik azzal vádolták a katonákat, hogy valójában a szerbeket támogatják. 1991. június 25-én Szlovénia és Horvátország kinyilvánította függetlenségét, ami 1991. június 26-án lépett érvénybe. Huszonnégy órával később a jugoszláv hadsereget a szlovén határ-ellenőrzési pontokhoz vezényelték. A szövetséges csapatok és a szlovén helyi erők között durva összecsapásokra került sor, így a halálos áldozatok és a sebesültek száma gyorsan növekedett. A jugoszláv hadjárat azonban csak tíz napig tartott. Ezalatt Horvátországba is bevonult körülbelül 70 000 szövetséges katona. Az Európai Közösség megpróbálta tárgyalóasztalhoz ültetni a különböző pártokat, hogy a válság diplomáciai úton megoldódhasson. 1991. júniusi luxembourgi csúcstalálkozóján a Közösség a beavatkozás mellett döntött, és a térségbe küldte a „Trojka”-t, hogy „kísérletet tegyenek Jugoszlávia egységének fenntartására”,⁴⁸² hiszen a jugoszláv államot a nemzetközi közösség továbbra is elismerte. Június 28-án sikerült megállapodni a szlovén tűzszünetben, amelynek ellenőrzésére a Közösség megfigyelőket küldött Jugoszláviába. Szlovénia és Horvátország beleegyezett, hogy három hónapra felfüggeszti korábban kikiáltott függetlenségét.^a Szlovénia 1991. június 25-én vált függetlenné. Ebben fontos szerepet játszott az 1992 májusáig miniszterelnöki funkciót ellátó Alojz Peterle, aki 1990-es megalakulása óta volt a Szlovén Kereszténydemokrata Párt vezetője.

Az EPP-frakció július első hetében konferenciát tartott Brüsszelben, melyen a Közösség biztonság- és védelempolitikáját tárgyalták meg. A Képviselőcsoport elnöke, Egon Klepsch a jugoszláviai eseményekről is szót ejtett. Állást foglalt amellett, hogy az Európai Parlament minél előbb küldjön megfigyelőket a térségbe, továbbá kritikával illette, hogy a jugoszláv hadsereg „az emberek elnyomásának eszköze, amelyet a hatalmat bitorlók és a sztálinista politikusok előszeretettel használnak”.⁴⁸³ A hadseregpáncsok nem csupán saját népüket pusztították, hanem maradandó károkat okoztak az európai békében is – mondta Klepsch. Ezt követően az EPP-frakció delegációja azonnal Szlovéniába és Horvátországba utazott, hogy saját szemükkel lássák a térség helyzetét még a jugoszláv kérdés kapcsán tartandó európai parlamenti vita előtt. A delegációt Habsburg Ottó, Doris Pack, az Európai Parlament és Jugoszlávia Kormányközi Delegációjának alelnöke, Arie Oostlander, a jugoszláv ügyek referense és Pavlosz Szarlisz alkotta.

A vita az 1991. július 8–12-i részleges ülésen zajlott. Az európai parlamenti képviselők által július 10-én elfogadott közös határozat elítélte, hogy a jugoszláv hadsereg a szövetségi kormányzat felhatalmazása nélkül erőszakot

a A megegyezést július 7-én Brioniban sikerült elérni.

alkalmazott Szlovéniában, és felszólította a térség összes pártját, hogy a jövőben tartózkodjanak mindennemű erőszaktól.⁴⁸⁴

Az Európai Parlament támogatta a béke helyreállítását célzó erőfeszítéseket – főleg az Európai Közösség és a CSCE (Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia) ilyen irányú törekvéseit. Emellett támogatta az Európai Tanács azon döntését, amely felfüggesztette a Jugoszláviának nyújtott gazdasági és pénzügyi segítséget, továbbá felszólította az Európai Bizottságot, az Európai Tanácsot, az európai politikai együttműködést és a tagállamok kormányait, hogy egyértelműen nyilvánítsák ki, hogy amennyiben a jugoszláv hadsereg továbbra is beavatkozik a politikai válságba, akkor mindenféle segítséget, együttműködést és diplomáciai kapcsolatot meg fognak szakítani a Jugoszláv Szövetségi Köztársasággal.⁴⁸⁵ Ez az üzenet a jugoszláv alkotmány azon cikkelyére utalt, amely szerint Jugoszlávia tagköztársaságainak és autonóm területeinek jogukban állt békés és demokratikus módon dönteni saját jövőjükéről. Az Európai Parlament szerint: *„a tagköztársaságok kizárólag békés és demokratikus eszközökhöz nyúlhatnak, amennyiben változtatni szeretnének az alkotmányon, emellett teljes mértékben tiszteletben kell tartaniuk az emberi – azon belül is elsősorban a nemzeti kisebbségi – jogokat és a CSCE előírásait, továbbá tartaniuk kell magukat a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság által vállalt nemzetközi kötelezettségekhez.”*⁴⁸⁶

Ami Doris Pack akkori véleményét illeti, szerinte Szlovénia és Horvátország függetlenségének kikiáltása jogilag teljes mértékben megalapozott volt, hiszen népeik és parlamentjeik által kinyilvánított demokratikus alapelveken nyugodott.⁴⁸⁷ Az EPP-frakció nevében felszólaló Pack hangsúlyozta, hogy a szövetségi hadsereg megszegte a kapott parancsokat, ami tragikus következményekkel járt.⁴⁸⁸ Meglátása szerint a függetlenség kinyilvánításának megszabott ideig történő felfüggesztésére lenne szükség annak érdekében, hogy a két köztársaság dülőre jusson a többi tagköztársasággal való tárgyalásain: *„Ha a hadsereg ismét beavatkozik, a Közösség kénytelen lesz automatikusan elismerni Horvátország és Szlovénia függetlenségét.”*⁴⁸⁹ Habsburg Ottó úgy érezte, hogy hibát követtek el: *„Jugoszlávia jelenlegi formájában megszűnt létezni; ennek az államnak már vége. A mulasztás a Közösséget terheli, ugyanis gyengének bizonyult, és a szükséges pillanatban nem volt képes megoldást találni.”*⁴⁹⁰ Habsburg Ottó felhívta a figyelmet a Közösség tényleges hatalma, illetve a rendelkezésére álló hatalomgyakorlási eszközök közötti egyenlőtlenségekre, és azt mondta, hogy ha az európai parlamenti képviselők azt szeretnék, hogy a demokrácia a nemzetközi jog egészére kiterjedjen, akkor ehhez mindenképpen ki kell mondani a népek önrendelkezési jogát, és meg kell tiltani mindennemű katonai beavatkozást.⁴⁹¹ Mivel mindkét említett tagköztársaság állampolgárai kinyilvánították akarataikat, mindenképpen tárgyalásokat kell kezdeményezni a konfliktusban érintett további felekkel annak érdekében, hogy kiállhassanak függetlenségük ügye mellett.

1991. július 29-én a Tizenkettek követelték, hogy a Szövetségi Köztársaság belső határait nyilvánítsák sérthetetlennek, ám ezt Szlobodan Milosevics elutasította, ahogy a horvátországi szerbek is, akik nem akartak egy független Horvátország állampolgáraivá válni. A horvátországi harcok egyre hevesebbé váltak, és a szerbek komoly bombatámadásokat intéztek Vukovár ellen. A Tizenkettek Hágába hívtak össze békekonferenciát, mely 1991. szeptember 7-én ült össze. A Közösségen belüli véleménykülönbségek miatt azonban nem sikerült elérni a harc beszüntetését.

Szeptemberben a Közösség holland elnöksége Franciaország és Németország támogatásával javaslatot tett arra, hogy a Nyugat-európai Unió küldjön intervenciós alakulatot a térségbe, ám az Egyesült Királyság – Dániával és Portugáliával egyetértésben – ellenezte, hogy a NYEU fegyveresen elkötelezze magát a konfliktusban. A Carrington-terv, amely figyelembe vette, hogy Szlovénia és Horvátország, majd nem sokkal később Macedónia⁴⁹² és Bosznia-Hercegovina⁴⁹³ is kifejezte függetlenedési vágyát, elvetette a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság további létjogosultságát.

Az Európai Parlament 1991. szeptemberi részleges ülésén Abel Matutes kereszténydemokrata biztos megerősítette, hogy az Európai Bizottság szeretné továbbvinni az Európai Parlamenttel a jugoszláv kérdéstről folytatott párbeszédet.⁴⁹⁴ A Politikai Ügyek Bizottságának elnöke, Maria Luisa Cassanmagnago Cerretti hangsúlyozta, hogy *„mindenfelől fújdogálni kezdett a demokrácia szele. Épp ezért a szabad világ nem hunyhat szemet a Jugoszláviát felemészítő vérfürdő felett.*⁴⁹⁵ A Politikai Ügyek Bizottsága még júniusban kérte, hogy léptessék életbe a CSCE eljárásmenetét. Az EPP-frakció nevében felszólaló olasz képviselő megjegyezte, hogy a különböző jugoszláv irányzatok békét akarnak, és ehhez olyan új eszközökre van szükség, amelyek az együttműködés elve alapján igyekeznek megerősíteni a demokratikus értékeket.⁴⁹⁶ Emellett rámutatott, hogy a Politikai Ügyek Bizottsága már korábban indítványozta, hogy az Európai Parlament számára tegyék lehetővé, hogy találkozhassanak az egyes jugoszláv tagköztársaságokban működő parlamentek képviselőivel. *„Kétség sem férhet ahhoz, hogy minden népnek joga van az önrendelkezéshez. Nekünk arra kell ösztönöznünk a jugoszláv parlamenteket, hogy tárgyalják meg és próbálják megérteni, hogy az egyes nemzetek jellegzetes vonásait a politikai és gazdasági integráció veszélyeztetése nélkül is ki lehet fejezni.*⁴⁹⁷ Az elnök azt mondta, hogy támogatná a rendfenntartó egységek bevetését annak érdekében, hogy megelőzzék a konfliktus továbbterjedését.⁴⁹⁸

1991. december 16-án a Tizenkettek elhatározták, hogy minden függetlenedő köztársaságot elismernek, azzal a feltétellel, hogy az adott állam tiszteletben tartja az emberi és kisebbségi jogokat, továbbá a döntőbíráskodás elvét. Ez azonban semmissé tette a békekonferencián elért általános megegyezés előfeltételét. 1991. december 23-án Németország egyoldalúan elismerte Szlovéniát és Horvátországot, majd példáját 1992. január 15-én a partnerországai

is követték, miután a konferencia Döntőbírósága kimondta, hogy a két köztársaság megfelel az előírt követelményeknek.

1992. január 25-én az Európai Parlament elhatározta, hogy a boszniai szerbek határozott nemtetszése ellenére népszavazást kell tartani a tagköztársaság függetlenedésének kérdéséről. Ennek megfelelően február 29-én és március 1-jén Bosznia-Hercegovinában a lakosság népszavazáson fejezte ki véleményét a Jugoszláviától való elszakadásról. A lakosok 64%-a a függetlenedés mellett tette le voksát. A helyi szerbek azonban nem vettek részt a népszavazáson, és barikádokkal vették körül Sarajevót.

Mindezek ellenére Arie Oostlander szerint *„ezeket az eredményeket el kell ismerni, hiszen a terület választópolgárainak kétharmada ment el szavazni, és a résztvevők 25%-a szerb volt, akik a rájuk nehezedő nyomás ellenére is hajlandók voltak az urnához járulni. Alaposan meg kell gondolni egy konföderált vagy kantonokból álló államalakulat alkotmányának bevezetését.”*⁴⁹⁹ Habsburg Ottó úgy vélte, hogy Horvátországtól és Szlovéniától eltérően Bosznia-Hercegovinában nagyon nagy problémát jelent a nemzetiségek helyzete. Kifejezte aggodalmát, hogy a külső szerb nyomás következtében a konfliktus bármelyik pillanatban elmérgeződhet.⁵⁰⁰ 1992. május 6-án, Emilio Colombo elnöki időszaka alatt a Kereszténydemokraták Európai Uniójának (EUCD) tagpártjaihoz kötődő állam- és kormányfőkhöz, illetve külügyminiszterekhez szóló üzenetben az EUCD Politikai Vezetősége elítélte Szerbia *„elfogadhatatlan”* agresszióját Bosznia-Hercegovina ellen.⁵⁰¹ Az üzenet szerint az EUCD Politikai Vezetősége *„úgy véli, hogy a Szerbiához fűződő diplomáciai kapcsolatokat azonnal fel kell függeszteni, nyomatékosítva, hogy a demokratikus Európa helyteleníti az említett köztársaság vezetőinek politikai lépéseit.”*⁵⁰² Emellett *„szigorúan tartanunk kell magunkat azoknak a termékeknek az embargójához, amelyek tovább erősítenék az agresszor katonai felszereltségét.”*⁵⁰³

Belgrádban a bosnyák függetlenség ügye nem állt túl fényesen. A gyorsan lerendezett szlovén, illetve horvát front után egy harmadik háború volt kialakulóban a kimerült jugoszláv térségben: többek között Vukovár, Srebrenica, Sarajevó és Tuzla került sorra.

Háború, mézszárlás és etnikai tisztogatás Boszniában (1992–1995)

1992 júniusában az Európai Parlamentben Arie Oostlander a Külügyi és Biztonsági Bizottság megbízásából bemutatta az Európai Közösség és a volt jugoszláv tagállamok közötti kapcsolatokról készített beszámolóját.⁵⁰⁴ A beszámoló egy határozat elfogadására is javaslatot tett, mely megállapította, hogy a hat tagállam szövetségeként létrejött Jugoszlávia megszűnt létezni, és hogy a Szerbiából és Montenegróból álló új szövetségi állam egyedül nem veheti át a régi Jugoszlávia összes nemzetközi jogát és kötelezettségét.

Bár a határozattervezet örömmel fogadta Szlovénia, Horvátország, továbbá az előzetesen meghatározott kritériumoknak eleget tevő egyéb utódállamok elismerését, kiemelte azt is, hogy *„az elismerés nem vonja azonnal maga után, hogy az ENSZ vagy az EGK katonailag elkötelezné magát a Bosznia és Horvátország elleni katonai támadás ügyében, hiszen ez a nemzetközi jog egyértelmű megsértése lenne.”*⁵⁰⁵ A tervezet szerint *„a koszovói albán kisebbség elnyomott helyzete elfogadhatatlan, és komoly akadályt gördít Szerbia és az Európai Közösség kapcsolatának normalizálódása elé.”*⁵⁰⁶

A határozattervezet felsorolja azokat a kisebbségi és emberi jogokat, amelyeket a bíróságoknak szem előtt kellene tartaniuk. A jugoszláv térségen belül húzódo határokat tiszteletben kell tartani, és a köztársaságokon belül olyan új önkormányzati szerveknek kell létrejönniük, melyek biztosítanak a kisebbségek jogait. Arie Oostlander szerint a határokat kizárólag az érintett hatóságok és a helyi lakosság beleegyezésével lehet módosítani. Meglátása szerint a szövetségi hadseregek az új köztársaságok területén tartózkodnia kell a szerb milíciák támogatásától, továbbá mindenféle elnyomó akciótól.⁵⁰⁷ A Jugoszláv Szövetségi Köztársaság felbomlása azt jelentette, hogy a szövetségi hadsereg fenntartásának a továbbiakban tulajdonképpen nem volt létjogosultsága. A referens javaslatot tett arra, hogy a szövetségi hadsereget az ENSZ felügyelete alatt oszlassák fel, és az Európai Közösség nyújtson támogatást a szövetségi katonák átképzéséhez.⁵⁰⁸ A beszámoló indítványozta, hogy a Közösség vázoljon fel egy gazdasági segélyprogramot, amely segítséget nyújtana az elsősorban Szlovéniát, Horvátországot és Bosznia-Hercegovinát sújtó problémák kezeléséhez.

Habsburg Ottó az agresszió kiiktatása érdekében a mielőbbi fegyveres beavatkozást sürgette, hiszen *„csak telnek a percek, és közben újabb és újabb vérontások történnek, ami pedig növekvő elkeseredettséghez vezet. Nem engedhetjük meg magunknak a további időhúzást; minden erőnket latba kell vetnünk, hogy megállítsuk ezt a méészárlást, ezt a »népirtás«-t.”*⁵⁰⁹ Szentül hitte, hogy amint megszűnik Milosevics diktatúrája, a szerbek, akik szintén Európa részét képezték, végre csatlakozhatnak a nagy európai családhoz.⁵¹⁰

A Vance–Owen-terv

A Biztonsági Tanácsnak bemutatott Vance–Owen-terv javaslatot tett Bosznia muzulmánok, horvátok és szerbek közötti igazságos felosztására. A szerbek elutasították a tervezetet, s próbáltak ráerőltetni a Biztonsági Tanácsra egy öt sürgős lépésből álló programot. Ennek elemei: a boszniai lakosságnak nyújtandó humanitárius segély; a gazdasági szankciók mindegyikének hatáson alkalmazása, összhangban az ENSZ határozataival; határzár Szerbia és Bosznia szerbek lakta területe között; védelmi zóna létrehozása, hogy a civil

lakosságnak szállítmányokat küldhessenek; és végül egy nemzetközi bíróság felállítása, mely majd felelősségre vonja a háborús bűnösöket.

Az Európai Parlament 1993. májusi részleges ülésén az európai politikai együttműködés érdekében felszólaló Helveg Petersen dán külügyminiszter védelmébe vette a Biztonsági Tanács által megfogalmazott programot.⁵¹¹

Arie Oostlander kijelentette, hogy az EPP Képviselőcsoport a többi politikai frakcióhoz hasonlóan nem értett egyet a kompromisszumnak az aktuálisan hatályban lévő formájával.⁵¹² Furcsának találta, hogy az Európai Közösség államai elbújnak Oroszország mögött, ezzel bizonyítva pozíciójuk gyengeségét. Az is furcsa volt, hogy „*a határozatok egy olyan szuverén államra vonatkoznak, amelynek függetlenségét korábban már elismertük, most viszont olyan, mintha az állam elismerése még nem történt volna meg.*”⁵¹³ Emellett „*a lázadó hadsereg támogatja a döntéseinket, ami miatt mélységesen szégyellnünk kellene magunkat, hiszen mi a jogos rend támogatói vagyunk, és mindent meg kell tennünk, hogy ez biztosítva legyen.*”⁵¹⁴ Életbevágóan fontos volt a civil lakosság védelme, így mindenképpen együtt kellett működni a törvényes kormányzattal, hogy a veszélyben lévő állampolgárok számára légi védelmet nyújtsanak.

Szarajevói küldetése során az Európai Parlament támogatásáról biztosította a törvényes kormányzatot.

Doris Pack megjegyezte, hogy a nyugati országok gyengeségét kihasználó, a szerb barátaik melletti állásfoglalást választó oroszok bejelentették a Vance–Owen-terv elhalálózását: „*Még ha el is ismerjük, hogy a terv nem nyújt megfelelő megoldást, mindenképpen jusson eszünkbe, hogy a célok erőszak útján történő elérésére összpontosító új elképzelésektől eltérően ez legalább egy politikai megoldás.*”⁵¹⁵ Meglátása szerint a védelmi zónák tulajdonképpen gettók voltak. Az új terv lényegében engedélyt adna az etnikai tisztogatásra és a népirtásra. A szerbek eddigre erőszakkal elfoglalták a horvát területek egyharmadát, illetve a bosnyák területek kétharmadát. Pack felvetette, hogy akadna-e egyáltalán olyan állam, amely szembe merne szállni a szerbekkel, amennyiben Koszovóban konfliktus törne ki.⁵¹⁶

Az EPP-frakció humanitárius és politikai lépéseket tesz

1993 januárjában Lyon polgármester-helyettese, Henry Chabert európai parlamenti képviselő az EPP-frakció elnöke, Leo Tindemans támogatásával megszervezte egy humanitárius segélykonvoj Sarajevóba indítását.⁵¹⁷ A bosnyák lakosság ezzel tíz tonna élelmiszerhez és gyógyszerhez jutott.

1993 májusában az EPP-frakció javaslatot tett arra, hogy a Szaharov-díjat a Sarajevóban (Bosznia-Hercegovinában) kiadott *Oslobođenje* című újság szerkesztői kapják, hiszen a szerkesztőségben a muzulmán, a horvát és a szerb alkalmazottak a testvériség és szolidaritás szellemében dolgoztak együtt. A Kép-

viselőcsoport ezt a javaslatot 1993. szeptember 9-én nyújtotta be az Európai Parlament elnökéhez, illetve a Parlament Külügyi Bizottságának elnökéhez.⁵¹⁸

A bosznia-hercegovinai konfliktus lezárása

1995 júliusában a Ratko Mladić vezette boszniai szerb hadsereg elfoglalta Srebrenicát, a konfliktus kezdete óta körbekerített, több ezer menekültnek otlatmat nyújtó bosnyák területet. A szerb offenzíva előtt Srebrenicát az ENSZ kéksisasokai védték. A szerb haderő mészárlást hajtott végre: az összes elfogott férfit kivégezték, több mint 8000-en vesztették életüket.

A kéksisasokosok eredménytelensége miatt 1995-ben a NATO csapatai közvetlenül beavatkoztak, és felléptek a boszniai szerb milíciák ellen. Ugyanezen év augusztusában a három napig tartó Vihar-hadműveletben Horvátország visszaszerezte Krajinát. Ezzel egy időben a bosnyák és horvát csapatok fontos területek ellenőrzését szerezték meg, és védekezésre kényszerítették a szerbeket.

1995 novemberében Doris Pack bemutatott egy beszámolót, mely az 1995. október 31. és november 1. között a korábbi Macedón Tagköztársaság területén fekvő Szkopjéba látogatott delegáció munkacsoportjának megállapításait tartalmazta.⁵¹⁹ A beszámoló igyekezett átfogó képet adni a kialakult helyzetről. Azt javasolta, hogy Macedónia volt jugoszláv köztársaságot is vonják be a PHARE-programba,⁵²⁰ és kezdődjenek tárgyalások egy együttműködési megállapodásról.⁵²¹

A háború az 1995. november 1. és 26. között az ohioi Daytonban felvázolt megállapodások aláírásával ért véget. A béketárgyalásokon a térség összes kulcsfigurája részt vett: Szlobodan Milosevics, Szerbia elnöke, a boszniai szerb érdekek képviselője, Franjo Tudjman, Horvátország elnöke és Alija Izetbegović, Bosznia-Hercegovina elnöke, akit Muhamed „Mo” Sacirbey, bosnyák külügyminiszter is elkísért a konferenciára. A béketárgyalás elnökségét Richard Holbrooke amerikai közvetítő, Carl Bildt, az Európai Unió különleges követe és Igor Ivanov orosz külügyminiszter-helyettes látta el.

A megegyezés (amelyet ünnepélyes keretek között 1995. december 14-én Párizsban írtak alá) hivatalosan is elismerte az egykori Jugoszláv Szövetségi Köztársaság belső határaival megegyező új határok sérthetetlenségének elvét, továbbá Bosznia-Hercegovinán belül két egységet hozott létre: a Horvát–Muzulmán Föderációt és a Szerb Köztársaságot.^a

a Mindkét létrejövő egység számos szempontból autonómiát élvezett, ennek ellenére az egységes állam szerves részét képezték. Az állam háromtagú elnökségét (mely a Tito utáni Jugoszláv Szövetségi Köztársaság elnöki rendszerét vette alapul) egy szerb, egy horvát és egy muzulmán (bosnyák) tag látja el, akik között az Elnökség elnökének pozíciója nyolchavonta váltakozik.

XXVII. fejezet

AZ EPP-FRAKCIÓ SZEREPE A MAASTRICHTI SZERZŐDÉS (1992) LÉTREJÖTTÉBEN

A római ülésen (1990. november) a nemzeti és európai parlamenti képviselők a föderatív Európa létrehozását tűzik ki célul

1990. november 27-én Rómában a tizenkét tagállam 258 nemzeti és európai parlamenti képviselője gyűlt össze az olasz képviselőháznak otthont adó, tekintélyt parancsoló Palazzo Montecitorioában. A Bernini által tervezett lenyűgöző épületben az Európai Parlament és az Európai Közösség tizenkét nemzeti parlamentjének képviselői megtartották római ülésüket. Ünnepléses alkalom volt: ekkor került sor először arra, hogy a Közösség népeinek nemzeti és európai képviselői közös tárgyalóasztal mellé ültek, hogy együtt vitassák meg Európa jövőjét.

A képviselők úgy döntöttek, hogy nem nemzetek szerint foglalnak majd helyet, hanem – akárcsak a strasbourgi ülésteremben – politikai frakciók szerint.

A Képviselőcsoport 1989. júliusi javaslata Madeirán

Amennyiben az olasz parlamenttel szorosan együttműködő Európai Parlamentet tekintjük a Római Ülés főszervezőjének, az EPP Képviselőcsoport mindebben kulcsfontosságú szerepet játszott. Alig egy évvel a konferencia előtt az EPP-frakció a portugáliai Funchalban tartott tanulmányi napjain szélesebb körű európai integrációt indítványozott. Ahhoz, hogy az egységes piac terve valóra válhasson, az Európai Közösségnek túl kellett lépnie az Egységes Európai Okmány által nyújtott szigorú intézményi kereteken. Ha szélesebb körű európai integrációt akart, Európának nagyobb politikai hatalomra, illetve ebből következően demokratikusabb döntéshozó mechanizmusra volt szüksége. A Képviselőcsoport szerint csak két olyan politikai tényező létezik, amely meg tudja valósítani az utóbbi követelményt: az Európai Parlament és a nemzeti parlamentek. „*Valójában ott került sor arra, hogy Leo Tindemans – azon töprengve, hogyan lehetne javítani az Európai Parlament és a nemzeti parlamentek viszonyát – azt javasolta, hogy szervezzenek vitát, melyen a nemzetek vezető politikusai megtárgyalhatnák az unió helyzetét. [...] Karl von Wogau nagyon lelkesedett az ötletért, azonnal neki is látott a szervezésnek, és az összehívandó konferenciára ő használta először az »Assises« elnevezést.*”⁵²²

A találkozóra az EPP-frakció is felkészült: 1990. július 4. és 6. között az Európai Kereszténydemokraták Együttműködésének Alapítványával karöltve megbeszéléseket szervezett a nemzeti parlamentek tagjaival. A téma a következő volt: „Kereszténydemokraták: Európa kormányozása a 2000. év felé”. A konferencián elfogadott kiáltvány hangsúlyozta a kereszténydemokraták elkötelezettségét a föderatív Európa mellett: „Az Európai Parlament és a nemzeti parlamentek tagjainak együtt kell dolgozniuk, hogy közösen fontolóra vehessék a föderatív Európához szükséges struktúrákat.”⁵²³ Talán ennél is nagyobb jelentőséggel bírt a kereszténydemokraták azon döntése, hogy 62 nemzeti és európai parlamenti képviselőjük nem nemzeti delegációk szerint, hanem közös csoportként vesz részt a konferencián.

A Római Ülés igazolta azt az elképzelést, miszerint eljött az idő, hogy a Tizenkettek viszonya Európai Unióvá alakuljon, és hogy ennek az új entitásnak a szerkezetét az Európai Parlament és a nemzeti parlamentek alkotmányozó hatalmának segítségével alkotmányos keretek között határozzák meg. A kereszténydemokrata parlamenti képviselők jelentős befolyást gyakoroltak a nyilatkozat végső formájára, ami remekül tükrözte alapvető álláspontjukat, melynek elemei a föderatív jellegű alkotmány kiadásának célja, a politikai és monetáris unió, a Közösség és a tagállamok közötti kapcsolatok nagyobb fokú demokratikus legitimitása, a Közösségen belül az Európai Parlament társjogalkotói hatalma mellett megvalósuló, nagyobb fokú demokratikus legitimitás, a közös szociális, kül- és biztonságpolitika szükségessége és a szubszidiaritás és hatékonyság elve.⁵²⁴

Gyors reakció arra a felismerésre, hogy Európa ismét egy kontinensként egyesül

Ezeknek az ambiciózus céloknak egy része végül a maastrichti szerződés jóvoltából megvalósult, ám ehhez hosszadalmas politikai előkészületekre volt szükség. Ez a munka tulajdonképpen már az Egységes Európai Okmány 1986. februári aláírását (lásd a XXI. fejezetet) követő napon megkezdődött, ugyanis az Okmány a kereszténydemokraták számára csupán az Unió felé vezető út első lépése volt. A kihívás abban rejlett, hogy a gazdasági unió és a politikai unió továbbfejlesztése egymással harmóniában történjen.

Az Európai Néppárt előre számított arra, hogy az Unió felé vezető úthoz új térképre lesz szükség. 1988 első felében az Európai Tanács elnökségét Németország vette át. Helmut Kohl meghívta az EPP-t, hogy csúcstalálkozóját Bonnban tartsa meg 1988. május 30-án. A legfontosabb kérdés az volt, hogyan leheljenek új életet Európába a valután keresztül. Az Európai Tanács 1988. június 27-i hannoveri ülésén a német elnökség megbízta az Európai Bizottság elnöke, Jacques Delors vezetésével létrejövő munkacsoportot, hogy készítse el a Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) létrehozásának részletes tervét. 1989 júniusában Madridban elfogadták a Delors-beszámolót a további munka alapjaként.

Az események azonban tovább peregtek, és a berlini fal 1989-es leomlása, illetve Németország újraegyesítésének lehetősége következtében az európai politikai környezet komoly változásokon ment keresztül. A szovjet blokk látványos és szinte csodával határos felbomlását látva az európaiak Moszkva körüli csatlós államainak jövőbeli felvételén is elgondolkodtak. Ezek az államok függetlenségüket visszanyerve a demokratikus Európához való közeledés mellett döntöttek. A kereszténydemokraták ezért további érvekkel készültek, hogy alátámasszák a föderatív jellegű európai politika létjogosultságát, mely képes lenne megbirkózni ezzel a kibővült Európával anélkül, hogy kompromisszumokra kényszerüljön az Európai Közösség értékes jogrendszerét illetően.

Az Európai Néppárt dublini kongresszusa (1990. november 15–16.) megfogalmazza követeléseit az 1991-es kormányközi konferenciák előestéjén

A Római Ülés hivatalos megkezdése előtt néhány nappal az EPP kongresszust tartott Dublinban. A Párt és a Képviselőcsoport által elfogadott dokumentum meghatározta a további munkát: „Szövetségi alkotmány Európa számára”. A dokumentum szövege jelentősen hozzájárult az európai vitához, hiszen a Közösség éppen a két kormányközi konferenciára készült, melyek a szerződések módosítását célozták annak érdekében, hogy megnyíljon az út a politikai és monetáris unió előtt. Mindkét konferenciát 1991 folyamán szándékoztak összehívni, de hivatalos megnyitásuk már 1990. december 14-én és 15-én megtörtént. Ezzel egy időben, 1990. december 6-án a Képviselőcsoport találkozózt szervezett Rómában, és benyújtotta az Európai Néppárttal közös állásfoglalását az Európai Tanács hivatalban lévő elnökének, Giulio Andreottinak.

A dublini dokumentum szerint az Európai Közösségnek minden téren kiegyensúlyozottan és következetesen kell tovább haladnia, amíg el nem éri a teljes politikai uniót. A szubszidiaritás elvét alapul véve a tagállamok és az Unió közötti hatalommegosztást újra kell gondolni, figyelembe véve a helyi autonómiát, emellett a közösségi rendszer demokratikus alapjait – a hatalommegosztás elvét maximálisan tiszteletben tartva – is biztosítani kell.

A politikai unió magában foglalta az intézményi szempontokat és a közösségi kompetenciák kiterjesztését is. Az intézményi szempontok közé tartozott az európai végrehajtás (Bizottság) létrehozása, melyet a parlament két egyenrangú háza (Minisztertanács és Európai Parlament) ellenőriz. Az Európai Parlament a törvényhozást és a költségvetést illetően együttdöntési jogkört kapna, emellett jogkörébe tartozna a Bizottság elnökének megválasztása és beiktatása. A kompetenciák kiterjesztése a külpolitika, továbbá a védelmi és biztonságpolitika területére vonatkozott, ami a Tanácsból indulna ki, majd a többi közösségi szervben fokozatosan valósulna meg. A kezdeményezés joga azonban a Bizottság kezében lenne.

A gazdasági és monetáris unió együtt járt egy önálló központi bank irányítása alatt álló egységes monetáris politikával, melynek célja az árak stabilizálása és – végső soron – az egységes valuta bevezetése. Emellett hozzátartozott a tagállamok gazdaságpolitikájának egymás felé közelítése, illetve egy bizonyos fokú költségvetési fegyelem betartása is. Nagy hangsúly helyeződött a gazdasági és monetáris unió szociális dimenzióira, melyeknek a szociális piacgazdaság elvén kell nyugodniuk.

„A Hatok Néppártja”: a maastrichti tárgyalások politikai katalizátora (1991–1992)

A maastrichti szerződés aláírását megelőző időszak ismét lehetővé tette a kereszténydemokraták számára, hogy számba vegyék az európai integrációval kapcsolatos közös feladataikat. A tizenkét kormányfőből hatan – vagyis az Európai Tanács fele – a kereszténydemokratákhoz tartoztak: a belga Wilfried Martens, a német Helmut Kohl, az olasz Giulio Andreotti, a luxemburgi Jacques Santer, a holland Ruud Lubbers és a görög Konstantinosz Mitsotakis. 1991 első felében Jacques Santer volt az Európai Tanács elnöke, majd az év második felében Ruud Lubbers vette át tőle ezt a posztot. Ennek köszönhetően a Tanács elnökeként mindketten betölthették a kormányközi konferenciák elnöki tisztét is. Wilfried Martens 1992 márciusáig Belgium miniszterelnöke volt, illetve ezzel párhuzamosan, 1990 májusa óta az Európai Néppárt elnöki tisztét is ő látta el. Helmut Kohl volt az „újraegyesítő kancellár”, aki a berlini fal leomlása után komoly tekintélyre tett szert Európában. Wilfried Martens felismerte, hogy ez a történelmi jelentőségű pillanat és a hatalom kevesek kezében való összpontosulása nemcsak az európai integrációt tudná segíteni, hanem az Európai Néppárt családját is képes lenne megerősíteni. Épp ezért – 1991. június 21-én Luxembourgban,^a 1991. december 6-án Hágában és 1992. február 14-én Brüsszelben – összesen három csúcstalálkozót szervezett a párt számára, melyek lehetőséget nyújtottak a hat kormányfőnek, az EPP-hez tartozó pártok vezetőinek és Egon Klepsch frakcióelnöknek a rendszeres eszmecserére azon tárgyalási folyamat alatt, amely végül a maastrichti szerződés aláírásában csúcsondott ki 1992. február 7-én.^b

a A hat kormányfő mellett a következő pártelnökök vettek részt a luxemburgi csúcstalálkozón: John Bruton (Fine Gael, Írország), Gérard Deprez (Keresztényszociális Párt, Belgium), Josep Antoni Duran i Lleida (UDC, Katalónia), Arnaldo Forlani (Democrazia Cristiana, Olaszország), Jean-Claude Juncker (CVS, Luxemburg), Pierre Méhaignerie (CDS, Franciaország), Herman Van Rompuy (CVP, Belgium), Wim van Velzen (CDA, Hollandia), Gerold Tandler (CSU, Németország), továbbá három társult párt képviselői: Eddie Fenech Adami (Máltai Nemzeti Párt), Joseph Riegler (ÖVP, Ausztria) és José María Aznar (Spanyol Néppárt). Végül, de nem utolsósorban az európai ügy képviselőjében jelen volt még az EPP-frakció elnöke, Egon Klepsch, továbbá Franz Andriessen, az Európai Bizottság alelnöke, Emilio Colombo, az EUCD elnöke és Thomas Jansen, az EPP főtítkárhelyettese.

b Wilfried Martens 1991. november 26-án, az Európai Tanács maastrichti ülésének megnyitása

A Párt és a Képviselőcsoport szorosán együttműködött a munka ezen intenzív szakaszában, melyről mindenki érezte, hogy folyamatosan alakítja az európai környezetet. Természetesen Helmut Kohl a François Mitterrand-hoz fűződő, maximális bizalmon alapuló kapcsolatára és a francia–német húzóerő tartósságára is számított. A már meghozott politikai döntések érzékeny témát jelentettek a tagországok számára, amelyek már régen hozzászórtak Németország kettéosztottságához és a kelet-nyugati határok sérthetetlenségéhez. A politikai látképben a német újraegyesítésnek köszönhetően bekövetkezett hirtelen változás arra sarkallta a Közösség államait, hogy használják a képzelőerejüket, legyenek figyelmesek, és ne ijedjenek meg a merész politikai lépésektől. Helmut Kohl maga mögött tudhatta a Képviselőcsoport, az Európai Néppárt és az Európai Bizottság támogatását is. Egon Klepschhez és Wilfried Martenshez fűződő, hosszú ideje fennálló kapcsolata és egyéni karizmája lehetővé tették számára, hogy hatást gyakoroljon az Európai Néppárt konferenciáira. Azonban figyelembe kellett vennie az Európai Tanácsban helyet foglaló olyan tapasztalt vezetők véleményét is, mint például az EPP-hez tartozó Giulio Andreotti, illetve az EPP körén kívül eső, befolyásos François Mitterrand, John Major és Felipe González.

Az Európai Tanács elnöki székének elfoglalását követően Ruud Lubbers új ötletekkel állt elő, melyekbe a Képviselőcsoportot is bevonta: 1991. október 14-én, majd december 5-én és 6-án a Képviselőcsoport Vezetőségének két találkozózt is szervezett Hágában, hogy megvitassák *A Képviselőcsoport maastrichti elvárásai* címre keresztelt, korábban már elfogadott dokumentumot.

A maastrichti csúcstalálkozóra való felkészülés a Képviselőcsoport és a Párt intenzív együttműködését hozta, amelyet a közös meggyőződés csak tovább erősített. Egyértelmű céljaikat világosan megfogalmazták: a politikai, továbbá a gazdasági és monetáris unió ügyének továbbfejlesztése, a Közösség kompetenciáinak és a minősített többség elvének kiterjesztése, az Unió demokratikusabbá tétele és egy egységes szerződés kidolgozása, mely az európai lakosok jövőjére nézve megfelelő kereteket tud biztosítani.

Az Európai Parlament közreműködése

Bár kifejezett kérése ellenére az Európai Parlamentet nem vonták be a tárgyalásokba, azért arra lehetősége nyílt, hogy 1991. október 23-án parlamenti vitát tartson a Gazdasági és Monetáris Unióról. Az EPP-frakció szóvivője, Bouke

előtt néhány nappal a Stuyvenberg-kastélyban egy szűkebb „stratégiai” vacsorát is szervezett, melyen a hat kormányfő és Egon Klepsch vett részt. A beszélgetés témája elsősorban a hat kormányfő európai „serpái”-nak 1991. november 16-i ülésén készült jegyzéke volt, amely felvázolta a Maastrichtben elérendő fő célokat. A Stuyvenberg-vacsorán elhangzott gondolatokat a jegyzőkönyvvezető (aki nem volt más, mint jelen kötet szerzője – a szerk.) azonnal továbbította a „serpák”-nak.

Beumer kijelentette, hogy a Képviselőcsoport kiemelt jelentőséget tulajdonít az intézményközi kapcsolatoknak, a Bizottság kezdeményezési jogának és annak, hogy az Európai Parlamentet döntéshozó partnerként ténylegesen bevonják a Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) kialakításának folyamatába.⁵²⁵

A Parlament által a vitát követően elfogadott határozat három fontos pontot fogalmazott meg: a Parlamentnek lehetőséget kell kapnia, hogy kifejezze véleményét a gazdasági irányelvekről, mielőtt azokat bevezetnék; a Parlamentnek beleszólást kell biztosítani az ügyekbe, illetve ténylegesen ki kell kérni a véleményét; illetve a Parlamentet nem csupán tájékoztatni kell a döntésekről, hanem jóváhagyását kell kérni a döntések előtt. A konferencián zajló tárgyalások e szakaszában a Parlament szerepe a monetáris kérdések terén nem volt tisztázott. A Képviselőcsoport határozottan ellenezte az összes arra irányuló törekvést, hogy lehetővé tegyék az érvényben lévő közösségi kereteket megkerülve hozott döntéseket. Amint arra Fernand Herman rávilágított: *„Fel sem merülhet, hogy egy új, kormányközi megegyezéseken alapuló struktúra alakuljon ki, mely kivenné a Közösség kezéből a monetáris kérdéseket illető döntéseket.”*⁵²⁶ Amennyiben az Egyesült Királyság a GMU harmadik szakaszát illetően felmentést kap, semmiképpen sem szabad hagyni, hogy ez más tagország számára is utat nyisson a részvétel megtagadása előtt. Ha ez nem így lesz, azzal a harmadik szakasz teljességgel hitelét fogja veszíteni.

A vitában a másik kényes kérdés az Európai Központi Bank létrehozása volt. Fernand Herman felvetette, hogy vajon az Európai Monetáris Intézet tervei szerint a GMU második szakasza *„egy jövőbeli Központi Bank embriója lesz-e, mely megfelelő hatalommal és önállósággal rendelkezik ahhoz, hogy minél hamarabb meg tudja tárgyalni a nemzetek feletti szintről a végső szakaszba való bonyolult és veszélyes átmenet ügyét.”*⁵²⁷

John Walls Cushnahan szerint a Gazdasági és Monetáris Unió ügyében összehívott kormányközi konferenciának nem lenne szabad kizárólagosan a gazdasági ügyekre koncentrálnia, hanem fontolóra kellene vennie a gazdasági-szociális kohézió kérdését is. *„A szociális unió ugyanolyan fontos, mint a gazdasági unió, és az új keletű gazdasági virágzást fel kell használjunk annak érdekében, hogy javítsuk Európa lakosainak életszínvonalát – különösen a hátrányos helyzetűekét. Amennyiben valódi európai integrációt szeretnénk, a jövőbeli európai politikának fel kell nőnie ahhoz a kihíváshoz, hogy megbirkózzon a munkanélküliség és szegénység okozta problémákkal.”*⁵²⁸

Végül, 1991. december 10-én Maastrichtban sikerült megállapodásra jutni az Európai Unióról, és az uniós szerződést ugyanott 1992. február 7-én hivatalosan is aláírták. Az Európai Unió jelentős lépést tett előre.

XXVIII. fejezet

A KERESZTÉNYDEMOKRATÁK RAJTA HAGYJÁK KÉZJEGYÜKET A MAASTRICHTI SZERZŐDÉSEN

Komoly lépés az európai integráció folyamatában

A maastrichti szerződést a névadó városban írták alá 1992. február 7-én. A német–belga határhoz közel eső Limburg tartományban található Maastricht gyönyörű, ódon holland város, amely a szerződéskötéssel jelképesen Európa új fővárosává vált. A két új európai szerződés – a Közösségre, illetve az Unióra vonatkozó szerződések – tárgyalásai az állam- és kormányfők 1991. december 8–9-én Maastrichtban tartott csúcstalálkozóján zárultak le. Ez tulajdonképpen Ruud Lubbers miniszterelnök győzelme volt. A Közösségre ruházott új hatáskörök, az intézmények továbbfejlesztése, illetve a szubszidiaritás elvének, a diplomáciai fellépésnek, a védelemnek és az igazságszolgáltatási együttműködésnek a megerősítése szorosabbá tette a politikai uniót. Ezzel párhuzamosan a Közösség létrehozta a Gazdasági és Monetáris Uniót, mely fontos lépés volt a független Központi Bank által kezelt közös valuta bevezetése, illetve az Európai Unión belüli aktív gazdasági konvergencia irányába.

Érthető módon a Képviselőcsoport leglelkesebb Európa-párti tagjai továbbra is félig üresnek látták a poharat, nem pedig félig telinek: Fernand Herman a szerződés aláírása után néhány nappal a következőket írta a *Le Courrier de la Bourse et de la Banque*-ban megjelentetett cikkében: „*Hogyan tudnánk minél tovább vinni az európai ügyet úgy, hogy közben a tagállamok többsége elégedett maradjon, de semmiképpen se menjünk olyan messzire, hogy a brit parlament jóváhagyását esetleg veszélyeztesse? Most négyszögesítettük a kört, de úgy, hogy közben eltörtük. Két kulcskérdésben, a monetáris uniót és a szociálpolitikát illetően, az Egyesült Királyság kivonta magát a Tizenkettek köréből. [...] Ezek az ellentmondások teszik lehetővé, hogy François Mitterrand a francia sajtónak azt nyilatkozza, hogy elérte, amit akart, miközben a brit lapok főcímei szerint John Major győzedelmesen tért vissza a szigetországba.*”⁵²⁹

Mindazonáltal a későbbi események tükrében megállapítható, hogy a Maastrichtban hozott döntések nagyban hozzájárultak az európai integráció folyamatához. Helmut Kohl kancellár hivatalosan is összekapcsolta a monetáris uniót a politikai unióval. A német felfogás szerint nem jöhetett létre monetáris unió a politikai unió felé történő komoly előrelépés nélkül.⁵³⁰ Az Európai Monetáris Rendszer tíz sikeres éve stabil alapokat teremtett. A mo-

netáris unió együtt járt a közös monetáris politika fokozatos bevezetésével, amelynek hosszú távú célja a független Központi Bank által kezelt közös valuta bevezetése volt. Ez az elképzelés a német márka és a német Bundesbank modelljén alapult.⁵³¹ A németek azonban hajlandók voltak feláldozni szentként tisztelt márkájukat Európa oltárán azáltal, hogy jóváhagyták nemzeti fizetőeszközük közös valutába való beolvasztását.

Mivel a maastrichti tárgyalóasztalnál nem kevesebb, mint hat európai néppárti kormányfő foglalt helyet, a szerződés az EPP számos javaslatát és elképzelését megvalósította, többek között a monetáris unió kialakításának visszafordíthatatlan ütemtervét, az Európai Parlament együttdöntési jogkörét, a Központi Bank függetlenségét és a Régiók Bizottságának felállítását. Azonban nem minden néppárti célt sikerült elérni: nem került sor többek között az egységes szerkezet és az Európai Parlament számára a szerződésmódosítások esetén biztosítandó jóváhagyási jogkör bevezetésére, továbbá a külügyi kérdésekben a szavazás egyhangúságára vonatkozó előírás eltörlésére.⁵³²

A szerződéssel végre közösségi alapelvvé vált a szubszidiaritás elve, amelyről a korábbi dokumentumokban csupán említés szintjén volt szó. A kérdés az 1970-es évek óta európai viták tárgyát képezte, és az Európai Parlament javaslatára már az 1984-es szerződéstervezetbe is bekerült.⁵³³ A szubszidiaritás nem más, mint a német Grundgesetzből (Alapjog) kiemelt szövetségi politikai alapelv. Az Európai Unióról szóló szerződésbe is belefoglalták a 3(b). cikkelyt: „A Közösség az e szerződésben ráruházott hatáskörök és a számára kijelölt célkitűzések keretén belül jár el. Azokon a területeken, amelyek nem tartoznak kizárólagos hatáskörébe, a szubszidiaritás elvének megfelelően a Közösség csak akkor és annyiban jár el, amennyiben a tervezett intézkedés céljait a tagállamok nem tudják kielégítően megvalósítani, és ezért a tervezett intézkedés terjedelme vagy hatása miatt azok közösségi szinten jobban megvalósíthatók. A Közösség intézkedései nem léphetik túl az e szerződés célkitűzéseinek eléréséhez szükséges mértéket.”⁵³⁴

A szubszidiaritás – szövetségi vonatkozása mellett – a kereszténydemokrata Európa-kép szerves része volt: Aquinói Szent Tamás filozófiájából eredt, amelyet a 19. században az egyház keresztényszocialista mozgalma is felkarolt, és XIII. Leó pápa Rerum Novarum enciklikájában is megjelent.

A maastrichti szerződést aláírták ugyan, ám beiktatása már nem ment egyszerűen: ez volt az első és a leghevesebb konfrontáció az európai integrációs folyamat és a nagyközönségnek a folyamatról alkotott elképzelései között. Bár a tagállamok többsége a beiktatást a nemzeti törvényhozás útján hajtotta végre, néhányan népszavazást tartottak a kérdésről.

A dán népszavazás: fájdalmas elutasítás a lakosság részéről (1992. június)

1992. június 2-a estéjének közhangulatát mélységes megdöbbenés jellemezte. Annak ellenére, hogy a politikai, az egyházi, a társadalmi és a kulturális elit fenntartás nélkül támogatta a szerződést, a dán lakosság – minimális (50,7 százalékos) többséggel ugyan, de – leszavazta. Ez az elutasítás több tényezővel magyarázható: a nagyközönség és a politikusok közötti szakadékkal, a szerződés nehézkes megértésével, számos irracionális félelemmel, továbbá a nemzeti identitás megerősítésének igényével, ugyanis többen az utóbbi teljes eltűnésétől tartottak. Az EPP-frakció felszólította a közösségi szerveket, hogy tegyék meg a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy a többi tizenegy tagállam továbbhaladhasson a ratifikáció folyamatának útján, továbbá hogy Dánia esélyt kapjon, hogy minél előbb társai nyomába eredhessen.⁵³⁵

Az EPP-frakció azon a véleményen volt, hogy a kialakult patthelyzetet minél előbb meg kell oldani, amint ezt a Képviselőcsoport elnöke, Leo Tindemans is megfogalmazta: *„A maastrichti szerződést minél hamarabb ratifikálni kell, és be kell vezetni. [...] Semmiképpen sem szabad hagyni, hogy a dániai kudarc lelassítsa a folyamatot. Sőt szándékunkban áll, hogy a maastrichti egyezményt tökéletesítsük. Ennek az útnak a nemzetek szövetségének létrejöttéhez kell vezetnie, így kulcsfontosságú, hogy továbbfejlesszük a szubszidiaritás elvét, és biztosítsuk, hogy az intézményi struktúra tényleges részévé váljon. Épp emiatt ellenezzük, hogy a maastrichti szerződést bármilyen vonatkozásban újratárgyalják, és ösztönösen elutasítunk minden olyan kezdeményezést, amely egy »à la carte« Európa létrehozását célozza.»⁵³⁶*

Wilfried Martens meglátása szerint a dán népszavazás rávilágított a Közösség nagyobb és kisebb méretű tagállamai között húzóódó nyugtalanságra. Ennek orvoslása érdekében meg kellett erősíteni a közösségi hozzáállást, hiszen ez biztosította, hogy egyetlen szerv, illetve tagállam se kényszeríthesse rá a többiekre az elképzeléseit.⁵³⁷ *„Amennyiben Maastricht csődöt mondana, legalább egy generációt kellene várnunk, mielőtt az unió felé vezető ösvényre ismét ráléphetnénk – mondta Martens. – Ha nem sikerül európai tudatosságot kialakítanunk a közvéleményben, és nem sikerül megnyernünk a lakosok támogatását, az olyan, mintha homokra építenénk Európát.»⁵³⁸*

Megkönnyebbülés Írországból és Franciaországból

Az Európai Unióról szóló szerződés volt a tárgya az 1992. június 18-án tartott ír, illetve az 1992. szeptember 20-án lezajlott francia népszavazásnak is. Mindkét országban pozitív eredmény született, amely szabaddá tette az utat ahhoz, hogy a többi tagállam is elfogadja a maastrichti szerződést. Leo Tindemans felkérte az 1992. szeptember 25-i csúcstalálkozó résztvevőit, hogy

egyhangúlag erősítsék meg a Maastrichtban megfogalmazott célokat, és nevezik meg a célok eléréséhez szükséges legmegfelelőbb lépéseket. Amennyiben egy tagország a szerződés gyakorlati bevezetésének elhalasztását kérvényezte, azzal késleltette a jelölt országok esetleges felvételét.⁵³⁹

„Semmi sem késleltetheti a maastrichti szerződés megvalósítását. Az az elképzelés, miszerint a maastrichti szerződés be nem iktatása lehetővé tenné, hogy visszatérjünk a korábbi status quo-hoz, és hogy a közös piac érintetlen maradjon, tulajdonképpen pusztá jogi halandzsa. Maastricht nem a probléma, hanem a megoldás”⁵⁴⁰ – figyelmeztetett John Stevens brit konzervatív európai parlamenti képviselő.

1993. május 18-án, amikor ismét az urnákhoz járult a maastrichti szerződés kérdésével kapcsolatban, a dán lakosság támogatását fejezte ki, ám bizonyos vonatkozásokban módosításokat indítványoztak. Az Európai Parlament az Európai Tanács koppenhágai ülésén elfogadott határozatában közönetet mondott a dán lakosságnak a maastrichti szerződés ratifikációjáért és az európai integrációs folyamat továbbfejlesztésének lehetővé tételéért, továbbá reményét fejezte ki, hogy Dánia nem fog élni a számára Edinburghban engedélyezett felmentések lehetőségével.⁵⁴¹

Az Európai Alkotmányról szóló Herman-beszámoló (1994. február)

Alighogy ratifikálták a maastrichti szerződést, az Európai Parlament – a Herman-beszámoló 1994. február 9-i elfogadásával – máris bemutatta az Európai Unió Alkotmányának első tervezetét. A Parlament ezzel a beszámolóval vette ki a részét a szerződések átvizsgálásának előkészítéséből, amelyet az Európai Tanács 1996-ra ütemezett be azzal a szándékkal, hogy megvitassák a Közösség jövőbeli bővítéseivel együtt járó intézményi kihívásokat. A Parlament szeretett volna reagálni a maastrichti szerződés vitájában felmerült félelmekre, illetve az egyértelműséggel, az egyszerűséggel és az olvashatósággal, továbbá a mindenki számára érthető, a tagállamok és állampolgárai érdekeit képviselő politikai és jogi alapelvek meghatározásával kapcsolatos követelésekre. A Közösség bővítéséhez egyértelmű szabályokra volt szükség: olyan alkotmányos előírásokra, amelyek segítségével kézben tartható a rendszer. *„Ahelyett, hogy leegyszerűsítette volna Európa felépítését, a maastrichti szerződés csak tovább bonyolította a helyzetet, és a felelősségi köröket minden eddiginél jobban összekuszálta. [...] A maastrichti szerződés előírja, hogy a korábbi szerződéseket 1996-ban ki kell igazítani. Az ehhez szükséges előkészületeknek minél előbb el kell kezdődniük.”⁵⁴²*

Az Európai Unió Alkotmányának témájában – Emilio Colombo és Marcelino Oreja Aguirre után – Fernand Herman volt a harmadik kereszténydemokrata referens. Ismét megerősítették az Unió szövetségi elképze-

léseit, továbbá újra kimondták, hogy neki kell látni az alkotmány előkészítésének. A referens felsorolta azokat az okokat, amelyek miatt az Uniónak alkotmányra van szüksége, továbbá megmagyarázta, miért ilyen modellt választottak: *„Egy szerződés kötelező érvényű a tagállamokra, de csakis rájuk. Egy alkotmány az állampolgárokra és alapvető jogaikra, illetve az állampolgárokat kormányzó intézményekre vonatkozik. Épp ezért az állampolgárok közvetlenül választott képviselőiként fáradhatatlanul azon kell dolgoznunk, hogy minél előbb alkotmányt hozzunk létre.”*⁵⁴³

Európa sok kérdésben nem tudott előre lépni, amíg ehhez nem voltak meg a megfelelő eszközei. A megoldás azonban nem a kormányközi hozzáállásban rejtett: a Parlament feladata volt, hogy felvázolja a jövőbeli intézményi változások körvonalait. Maria Luisa Cassanmagnago Cerretti hangsúlyozta, hogy az európai parlamenti választások előestéjén a választók számára *„egy átfogó európai víziót kell nyújtánunk annak a nagy csatának a mintájára, amelybe az első közvetlen választások idején belekezdünk: ez volt a szövetségi elven nyugvó, demokratikus és hatékonyan működő Európáért vívott csata.”*⁵⁴⁴

Az Intézményi Ügyek Bizottságának elnöke, José María Gil-Robles y Gil-Delgado hozzátette a következőket: *„Az Unió kompetenciáinak világos meghatározása érdekében a Parlamentnek kötelessége, hogy annak a pozíciónak megfelelően viselkedjen, amelyet következetesen kialakított magának az Európai Unió továbbfejlesztésében játszott vezető szerep, a megoldásokra tett javaslatok, továbbá az 1996-ban esedékes döntésekhez szükséges előkészületekben való élvonalbeli jelenlét terén.”*⁵⁴⁵

A Herman-beszámolót egy eljárásterv-javaslat egészítette ki. Az Alkotmánytervezetet először a tagállamok nemzeti parlamentjeinek, majd a tagállamok állam- és kormányfői által kinevezett „Bölcsek”-nek kell megvizsgálnia. A tervezetet ezután beterjesztenék egy – az 1996-os kormányközi konferenciát megelőző – intézményközi konferencia elé.⁵⁴⁶

A választópolgárokkal való, 1994-ben esedékes következő randevúja előtt néhány hónappal az Európai Parlament intézményi ambícióinak megfogalmazásával igen magasra tette a léceket, így tulajdonképpen továbbra is ő töltötte be az integráció folyamatának katalizátori szerepét. Reményei azonban csak részben valósultak meg. Az 1997-es amszterdami szerződés, melynek létrejöttét a maastrichti szerződés „N” cikke tette lehetővé, részleges sikernek tekinthető. Utódját, a nizzai szerződést, melyet a politikailag elkerülhetetlen, ám intézményi szinten nem előkészített bővítés kihívásaival szembesülő államfők 2001-ben írtak alá, komoly vereségként élték meg az EPP-frakció föderalista tagjai (lásd a XXXIV. fejezetet).

XXIX. fejezet

A KÖZÖSSÉG KIBŐVÜL: AUSZTRIA, SVÉDORSZÁG ÉS FINNORSZÁG FELVÉTELE

A tiszavirág-életű Európai Gazdasági Térség (1992)

Az Egységes Európai Okmány továbbfejlesztése, illetve a közös európai piac 1993. január 1-jei létrehozása arra sarkallta a Közösséget, hogy újra meghatározza az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) tagjaihoz fűződő viszonyát. A Társulás tagjai a következő országok voltak: Norvégia, Svédország, Finnország, Izland, Ausztria, Svájc és Liechtenstein (az utóbbi két állam ekkorra már monetáris- és vámuniót alakított ki). Ezek az államok, melyek gazdasági és politikai szempontból az Európai Közösség tagjaihoz hasonló szinten álltak, bilaterális kereskedelmi megállapodásokat kötöttek a Közösséggel, és áruforgalmuk nagy részét az EK tagállamaival bonyolították le. Épp ezért nem szerették volna az oldalvonalról nézni a közös piac kialakítását.

Az EPP-frakció tökéletesen tisztában volt a Közösség és az EFTA-tagországok egymásra utaltságával, ezért az 1987. augusztus-szeptemberi konstanzi (Németország) tanulmányi napjait ennek a kérdésnek szentelte.⁵⁴⁷ 1988 júniusában Hans-Jürgen Zahorka német európai parlamenti képviselő javaslatára és elnökletével a Képviselőcsoport ismét konferenciát szervezett a Közösség és az EFTA-tagország közötti kapcsolatok jövőjéről.⁵⁴⁸

Az Európai Bizottság a maga részéről a Közösség és az EFTA-tagországok között „*a társulás új formájának*” kialakítását fontolgatta. 1989. január 17-én az új Bizottság bemutatásakor és a bizottsági munkaterv ismertetésekor Jacques Delors javaslatot tett az Európai Gazdasági Térség kialakítására. Ahogy megfogalmazta: „*Erősíteni kell az EFTA-tagországokhoz fűződő kapcsolatainkat, multilaterális és bilaterális szinten egyaránt*”,⁵⁴⁹ esetleg egy „*jobbán strukturált, közös döntéshozó és adminisztratív intézményeken alapuló partneri viszony útján*.”⁵⁵⁰

A tárgyalások nyomán 1992. május 2-án Portóban aláírták a Közösség tizenkét államát és az EFTA-tagországokat összefogó megállapodást, amely létrehozta az Európai Gazdasági Térséget.

Ám végül maga a történelem gyorsította fel az események menetét. A berlini fal leomlása eloszlatta az aggályokat azoknak az országoknak a Közösség-

be való felvételével kapcsolatban, amelyek bár a kommunista blokkon kívül voltak, a Szovjetunió léte miatt semlegességre kényszerültek, ezzel téve lehetlenné csatlakozásukat a Közösséghez. Mivel az Európai Gazdasági Térség pusztán annak volt az eszköze, hogy ezek az államok teljes egészében integrálódhassanak a közös piacba, nem volt több, mint a felvétel első lépcsőfoka, és ezzel tulajdonképpen elveszítette létjogosultságát.

1989. július 9-e és 1992. november 22-e között – az Európai Gazdasági Térség által nyújtott előnyökkel maximálisan elégedett Izland kivételével – mindegyik EFTA-tagállam benyújtotta az Európai Közösséghez való csatlakozási kérelmét. A hét EFTA-tagország közül azonban 1995. január 1-jén csupán hárman csatlakoztak: Svájc visszavonta kérelmét, miután lakossága az Európai Gazdasági Térség ellen szavazott a megrendezett népszavazáson, és Norvégia állampolgárai is nemet mondtak a csatlakozásra, annak ellenére, hogy a norvég politikai vezetés semmiképpen sem akart volna kimaradni az európai integráció folyamatából. Így végül csak Ausztria, Svédország és Finnország csatlakozott az újonnan létrejövő Európai Unióhoz.

A semlegesség problémája

Bár az EFTA-tagországoknak a Közösségbe való felvétele nem okozott semmiféle gazdasági problémát, sőt ebből a szempontból még erősebbé is tette a Közösséget, monetáris és külpolitikai téren két engedményt is kellett tenni az államok szuverenitását illetően. Az előbbivel kapcsolatban nem merült fel különösebb probléma, hiszen az EFTA-tagállamok monetáris téren összhangban voltak az Európai Monetáris Rendszerrel. A három új jelentkező semlegessége azonban bonyolította az egyeztetéseket. Semleges státusuk lehetlenné tette, hogy bármiféle katonai akcióban részt vegyenek, annak ellenére, hogy csatlakozásukkor az Európai Unió új politikai kereteit meghatározó maastrichti szerződés előírányozta a közös kül- és biztonságpolitika (CFSP) kialakítását.⁵⁵¹ *„A semlegesség kérdése... nagy jelentőséggel bír abból a szempontból, hogy felmérjük a jelentkező államok elkötelezettségének mértékét.”*⁵⁵²

Ausztria többször is hangsúlyozta a közösségi integráció továbbfejlesztése iránti elkötelezettségét, és kinyilvánította hajlandóságát arra vonatkozólag, hogy változtasson semleges státusán a maastrichti szerződésben megfogalmazott irányelvek – többek között a CFSP – megvalósítása érdekében. Amikor megkezdődtek a csatlakozási tárgyalások, az osztrák külügyminiszter megerősítette, hogy országa elkötelezte magát a CFSP céljai és a biztonságpolitikai rendszer kialakítása mellett.⁵⁵³

Az Österreichische Volksparteijel (ÖVP) együttműködve az EPP-frakció konferenciát szervezett Bécsben (1993. június 16–17.) Ausztria Európai Unióba való felvételének kérdéséről. Ausztria kijelentette, hogy szándékában áll

magáévá tenni a közösségi vívmányokat, beleértve a maastrichti szerződés előírásait. Az ÖVP azonban arra is rámutatott, hogy a semlegesség kérdése számos problémát vet fel. Először is, a semlegesség fenntartása a CFSP szempontjából összeegyeztethetetlen lenne az Európai Unió elnökségének ellátásával. Az ÖVP-nek figyelembe kellett vennie a semlegesség mellett továbbra is igen erősen kitartó osztrák állampolgárok érzéseit is, akiknek népszavazással kellett véleményt mondaniuk a csatlakozási szerződésről. Az ÖVP tagjai reménykedtek abban, hogy a csatlakozásnak a semlegességre vonatkozó aspektusa nem fogalmazódik meg explicit módon a szerződésben.⁵⁵⁴

Finnországban kicsit más volt a helyzet. A szovjet blokk és a nyugati tömb közötti ütközőállamnak a „Paasikivi–Kekkonen-doktrína” által megfogalmazott semlegességét sosem iktatták törvénybe, és így *„státusának megváltoztatásakor nem kellett szembenézni ugyanazokkal a nehézségekkel, továbbá könnyebben tudott alkalmazkodni az elmúlt néhány év változásaihoz”*⁵⁵⁵.

Bár Svédország semlegessége – amelyet úgy fogalmazott meg, hogy *„békeidőben nem vesz részt szövetségi rendszerekben, háborús időszakban semlegességre törekszik”* – a 19. századra nyúlt vissza, most mégis kijelentette, hogy szeretne a CFSP teljes értékű partnerállamává válni. Katonai szövetségekben azonban semmiképpen nem kíván részt venni ezután sem.

Végző soron az európai – elsősorban a Jugoszlávia és az egykori Szovjetunió területén bekövetkezett – geopolitikai változások jelentős hatással voltak a felvételre jelentkező három ország hozzáállására, és az Európai Bizottsággal folytatott tárgyalások során mindhárman kijelentették, hogy a hidegháború lezárulásával semlegességük már nem időszerű. Ennek köszönhetően elhárultak a jelölt országok alkotmányos előírásai és a CFSP iránti elkötelezettségük közötti ellentmondások.

Elmélyítés nélkül nem lehetséges a bővítés?

A bővítéssel kapcsolatos második fenntartás az Európai Közösség továbbra is igen törekeny felépítésére vonatkozott. Az Egységes Európai Okmány kiadása után a Közösség hozzalátott a döntéshozó mechanizmus továbbfejlesztéséhez azzal a szándékkal, hogy megvalósíthassa az egységes piac célkitűzését, illetve hogy a jövőben létrejöhessen az Európai Unió. A Közösség mindenki számára előnyös kiszélesítése, hogy magába fogadhassa az EFTA-tagországokat, nem gördíthet akadályt a Közösség elmélyítése elé. Ezt hangsúlyozta a Képviselőcsoport elnöke, Leo Tindemans is a Képviselőcsoport 1992-es tevékenységét összefoglaló beszámolójában: *„Ígéretéhez híven az EPP-frakció szeretne számítani az uniós folyamatra, melynek során az egész kontinens egy hatékony demokratikus intézményrendszeren alapuló szövetségként egyesül. Az EPP-frakció meglátása szerint az Európai Unió történelmi jelentőségű vállalkozás, melynek elsődleges célja, hogy biztosítsa a békét, és a szolidaritás jegyében újraegyesítse*

*Európát. Épp ezért a Képviselőcsoport támogatja minden olyan demokratikus ország felvételét, amely elkötelezi magát a szerződés előírásai mellett. Azonban nem kerülhet sor szélesítésre az elmélyítés céljának feladása árán.*⁵⁵⁶

Az EPP-frakció úgy érezte, korai lenne véget vetni a jelölt államokkal folytatott tárgyalásoknak még azelőtt, hogy az Egységes Európai Okmány által megfogalmazott összes célt megvalósították volna. Fernand Herman igen drámainak festette le a helyzetet: *„Közeleg az igazság pillanata: a Közösség vagy elmélyül, vagy eltűnik, ugyanis jelenlegi formájában nem élné túl saját kiszélesítését*”.⁵⁵⁷

Az 1992. november 11. és 13. között Athénban tartott IX. kongresszuson az Európai Néppárt által elfogadott programban megismételték, hogy *„a közösségi intézmények megerősítése mindenképpen szükséges – ám önmagában nem elégséges – előfeltétele a sikeres jövőbeli bővítéseknek. A Közösség kiszélesítéséhez elengedhetetlen intézményi változtatásokkal kapcsolatos vitára és általános döntésre a csatlakozási tárgyalások előtt – nem pedig a tárgyalásokat követően – kellene sort keríteni*”.⁵⁵⁸

A maastrichti szerződés vitájában Leo Tindemans ismét felvázolta az EPP-frakció állásfoglalását a bővítések kérdéséről: *„Ne kerüljön sor bővítésre addig, amíg nincsen európai alkotmányunk – olyan alkotmányunk, amely meghatározza az eljövendő Európai Unió struktúráját, demokratikus jellegét, és rögzíti jogi egységét..., a szubszidiaritás és szolidaritás alapelveit..., és egyértelműen kijelöli az Unió célját, továbbá tartalmazza az emberi jogok általunk elfogadott értelmezését*”.⁵⁵⁹

A maastrichti szerződés dániai elutasítása után azonban a Tizenkettek kerültek a Közösség megerősítésének mikéntjére vonatkozó tárgyalásokat, nehogy aggodalmat keltsenek a felvételre váró országok, illetve a tagállamok lakosságában. Az Európai Tanács Lisszabonban (1992. június 26–27.) és Edinburghban (1992. december 11–12.) tartott ülései zöld utat adtak a csatlakozási tárgyalások megindításának azokkal az államokkal, amelyeknek csatlakozási kérelmét az Európai Bizottság korábban már jóváhagyta.

Az Európai Parlament, melynek az Egységes Európai Okmány kiadása óta kötelessége volt beleegyezését adni minden bővítés előtt, komoly vitát kezdeményezett a bővítésekről, illetve a jövőbeli Európai Unió méretéről. 1993. január 20-án beszámolót fogadott el a bővítéssel,⁵⁶⁰ illetve az Ausztria, Svédország és Finnország felvételének jóváhagyásához szükséges előkészületekkel kapcsolatos uniós struktúrákra és stratégiákra vonatkozólag, ami széles körű és messzemenő eszmecserét generált, így a Parlament ismét az intézményi vita kellős közepén találta magát. A Parlament erőteljes üzenetet küldött a tárgyalóasztalnál ülők felé: amennyiben a bővítésre a maastrichti szerződés alapján kerül sor, akkor kulcsfontosságú lenne az intézmények megreformálása. Elsősorban nagyobb fokú hatékonyságra és demokratikusabb működésre, továbbá a szubszidiaritás elvének szigorúbb betartására lenne szükség.

Jean-Louis Bourlanges kiemelte, hogy egy 16, 20 vagy 25 tagállamból álló Közösség nem tudna ugyanolyan formában működni, mint a Tizenkettek Közossége. A Közösség intézményeinek el kell kötelezniük magukat az intézményi módosítások mellett, és biztosítaniuk kell, hogy a közösségi megoldások érvényesüljenek.⁵⁶¹ Fernand Herman arra figyelmeztetett, hogy „nem véletlen, hogy épp a nemzetek feletti, szövetséges Európa létrejöttét leginkább ellenző két ország volt az, amelyik nem tudta ratifikálni a maastrichti szerződést, emellett ők azok, akik a lehető leggyorsabb és legszélesebb körű bővítést szorgalmazzák. [...] Azért akarják, mert ez lenne az általuk szívesen látott Európa kezdete – egy erőltet Európaé, amely nem több egyszerű szabadkereskedelmi térségnél.”⁵⁶²

A csatlakozási egyeztetés folyamán a fentieket szem előtt tartva a Parlament számos határozatot fogadott el.⁵⁶³ Amikorra a tárgyalás a végéhez közeledett, a jelölt országok beleegyeztek, hogy teljesen magukévá teszik a közösségi vívmányokat, beleértve a maastrichti szerződést is. A Parlament 1993 decemberében⁵⁶⁴ és 1994 februárjában⁵⁶⁵ is kitarzott a bővítéseket támogató álláspontja mellett.

Az EPP-frakció a három ország felvétele mellett voksol

A parlamenti jóváhagyással kapcsolatos végső döntésre való felkészülés folyamán a Képviselőcsoport többször is vitát folytatott a kérdéstről. E vitákban Leo Tindemans elnök sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy a bővítésről szóló döntésre a szükséges reformok megvalósítása nélkül kerül sor, és hogy a reformok tárgyalását az 1996-os kormányközi konferenciára halasztották. Ha politikai és diplomáciai szempontból egyaránt elképzelhetetlen lenne a jelölt országok visszautasítása, fel sem merülhetne, hogy az 1996-os konferencia döntéseinek nyilvánosságra hozatala előtt bármilyen másik jelentkezőt felvegyenek. Tindemans szerint az Európai Parlament képviselői „jóváhagyhatják ma a bővítést, de holnap mindenképpen el kell kezdeniük dolgozni azon, hogy az 1996-os év valódi áttörést jelenthessen”.⁵⁶⁶

Végül a Parlament a képviselők egy részének – többek között az EPP-frakciónak⁵⁶⁷ – javaslata alapján elutasította a vita elhalasztását, hiszen ezzel olyan válság alakult volna ki, amely bizalmatlanságot eredményezett volna a jelölt államok között. Jóváhagyási eljárása útján a Parlament 1994. május 4-én nyilvánította, hogy támogatja a négy jelölt ország felvételét.⁵⁶⁸

A szenvedélyes vitát követően az EPP-frakció tagjai az április 20-i ülésen 77:23 arányban kiálltak a bővítés mellett. Ezt a többségi döntést megkönynyította egy Helmut Kohltól érkezett levél, melyben a kancellár biztosította a Képviselőcsoportot arról, hogy a német elnökség mindent meg fog tenni annak érdekében, hogy az Európai Parlament részt vehessen az 1996-os intézményi reformban.

Harmadik rész
A REFORMEREK (1994–2009)

Bevezetés

AZ EPP KÉPVISELŐCSOPORT FEJLŐDÉSE 1994 ÉS 2009 KÖZÖTT: EGY IGAZI SIKERTÖRTÉNET

Az 1994 és 2009 között eltelt tizenöt évet addig sosem látott mértékű európai bővülés jellemezte.

Míg a hattagú Európai Közösség kilenc tagúvá válásához huszonkét esztendőre (1950–1972) volt szükség, a tizenkét tagból álló Közösségnek már csak tizenhárom év (1994–2007) kellett ahhoz, hogy a huszonhetek Európájává váljon.

Az 1994-es választások előtt 121 taggal rendelkező EPP Képviselőcsoport (EPP-frakció) 1994 júliusában 157, 1999 májusában 201, 1999 júliusában 233, 2004 júliusában 268 és 2008 januárjában már 289 képviselőt számlált. Ezzel párhuzamosan a Képviselőcsoporthoz tartozó delegációk vezetőinek száma is emelkedett: 1994-ben még csak tizenöten voltak, míg 2008-ban már harmincan. Ez a növekedés azonban nem tükröződött a Képviselőcsoport mindenkori elnöke által vezetett, kollegiális és nemzetek feletti elnökség méretében. Ez az elnökség a mindennapi ügyeket intézte: 1994-ben nyolc tagból állt (Wilfried Martens elnök úr vezetése alatt), és még 2007-ben is csak tizenegy tagot számlált (Joseph Daul irányítása alatt). A Titkárság mérete viszont a Képviselőcsoport taglétszámához hasonló mértékben növekedett az eltelt években: 1994-ben 134 ember dolgozott ott, 2008-ban pedig már 267, ami nem meglepő, hiszen a Parlament főtitkára által az egyes politikai frakciók számára kijelölt alkalmazottak számát az adott frakcióban helyet foglaló képviselők, illetve az általuk képviselt nemzetek száma alapján határozták meg.

1999-ben az EPP-ED Képviselőcsoport lett a Parlament legnagyobb politikai frakciója, és ez volt az egyetlen olyan frakció, amelyben minden nemzet képviseltette magát. 2004-ben a tíz új tagállam csatlakozásával, majd Románia és Bulgária 2007-es felvételével az EPP-frakció és a Szocialista Képviselőcsoport közötti szakadék még tovább mélyült. 2008 májusában az EPP-frakció 71 fős előnnyel rendelkezett legnagyobb riválisához képest, amely 1994-ben még 41 fővel megelőzte az EPP-t.

A növekvő számokat és a kontinensen megjelenő új kihívásokat figyelembe véve egyértelműen látható, mennyire sikeresen meg tudott újulni az EPP-ED Képviselőcsoport, és milyen bátran nézett szembe azokkal az ese-

ményekkel, amelyek hamarosan nemcsak Európa, hanem a Képviselőcsoport sorsát is teljesen átalakították.

1994-ben az Európai Unió tizenkét tagállama bevezette a maastrichti szerződést, mely 1993. november 1-jével lépett hatályba. Az 1994. júniusi választások nem okoztak látható változásokat a Parlament intézményében. Bár nem sokkal korábban jóváhagyták Ausztria, Svédország és Finnország felvételét, ezeknek az országoknak a képviselői csak a csatlakozási szerződések hatályba lépése után, 1995. január 1-jén foglalhatták el helyüket a Parlamentben. A szárnyaikat bontogató közép- és kelet-európai demokráciák uniós felvételének tervei ekkor még nem nyerték el végső formájukat: 1993 júniusában az Európai Tanács a koppenhágai ülésen egyelőre csupán azokat a kritériumokat fogalmazta meg, amelyeket a jelentkező államoknak teljesíteniük kell majd. Ezek az államok elsősorban azzal voltak elfoglalva, hogy politikai stabilitást alakítsanak ki, illetve hogy megtalálják a kivezető ösvényt a posztkommunista korszakot jellemző fájdalmas gazdasági átalakulás útvesztőjéből.

1998 októberéig tartó kancellári időszaka alatt az európai jobbközép újjászervezésén igen sikeresen munkálkodó Helmut Kohl energiáinak hála, az EPP-frakció learathatta a kontinens újraegyesítésének babérjait. Az Európai Néppárt, illetve elsősorban az 1994 és 1999 között pártelnöki és frakcióelnöki tisztséget is betöltő Wilfried Martens politikai kampányolása döntő jelentőséggel bírt. Az EPP sikertörténetének harmadik kulcsfigurája Hans-Gert Pöttering volt, aki 1994-től 1999-ig a Képviselőcsoport első alelnökeként, majd 1999 és 2007 között elnökként tevékenykedett.

Miközben 1994-től 2009-ig Európa hihetetlen mértékű változásokon ment keresztül, az EPP reformer tagjai igyekeztek alaposan áttekinteni és megvizsgálni a Képviselőcsoport működését. Míg kezdetben a tagok nagy részét a kereszténydemokrata mozgalom adta, az újabb és újabb bővítésekkel a Képviselőcsoport szívesen fogadta Európa számos különféle politikai családjának csatlakozását. Mivel ezeknek az irányzatoknak a kereszténydemokráciához való ideológiai kötődése és közelsége elég változatos képet mutatott, a Képviselőcsoportnak ki kellett találnia, hogyan tudja úgy egyesíteni a jobbközép különböző politikai mozgalmait, hogy egy erős és homogén európai politikai családot alkossanak, melynek alapértékei és elképzelései igazodnak a 21. század hajnalán bekövetkező európai változásokhoz.

Ebben az időszakban a Képviselőcsoportnak azon kellett dolgoznia, hogy egységgé kovácsolja az európai jobboldal különféle áramlatait és tradícióit.

Azonban erre irányuló törekvései közben komoly dilemmával kellett szembenéznie: hogyan lehetne összhangba hozni a kereszténydemokraták hagyományos értékeit, többek között a szövetségi Európa kialakításának vágyát, illetve a Képviselőcsoportba felvenni kívánt, euroszkeptikus nézetekkel bíró politikai mozgalmakat?

Kicsit máshogy feltéve a kérdést: csupán apró változásként vagy visszafordíthatatlan genetikai mutációként kell értelmeznünk a Képviselőcsoport 1999. július 15-én meghozott stratégiai döntését, melynek alapján felvette az „Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) és Európai Demokraták Képviselőcsoportja (EPP-ED Képviselőcsoport)” nevet azért, hogy figyelembe vegye a brit konzervatívok, illetve a 2004-ben csatlakozott cseh ODS (Polgári Demokratikus Párt) nézeteit is?

XXX. fejezet

AZ EPP-FRAKCIÓ WILFRIED MARTENS ELNÖKSÉGE IDEJÉN (1994–1999)

1994 júniusában új tagok csatlakoznak a Képviselőcsoporthoz

Az Európai Parlament negyedik közvetlen megválasztására 1994. június 9. és 12. között került sor. Míg az 1989-es választások után az akkor 518 fős parlament tagjai közül 121-en tartoztak az EPP-frakcióhoz, az 1994-es választások eredményeként az 567 európai parlamenti képviselő közül 157-en erősítették a Képviselőcsoportot, amely még így is csak a második helyet foglalta el a Szocialista Képviselőcsoport mögött.

Ismét a német delegáció bizonyult a legsikeresebbnek: a 99 német képviselő közül 47 fő volt a CDU/CSU tagja. Az Európai Parlamentbe újonnan bekerült képviselők közül négyen igen komoly karriert futottak be a Képviselőcsoportban. A Rajna-vidék–Pfalz tartományból származó Werner Langen nagyon aktívan vetette bele magát a parlamenti munkába, és hamar a gazdasági és monetáris ügyek szakértőjévé vált, emellett sokat foglalkozott Törökország kérdésével is. 2007-ben – az Európai Parlamentbe szintén 1994-ben bekerült Hartmut Nassauer helyét átvéve – a német delegáció vezetője lett. A lelkiismeretes és higgadt Nassauert, aki korábban jogászként, ügyvédként, bíróként és Hessen tartomány belügyminisztereként is tevékenykedett, többször is megválasztották az Állampolgári Jogok és Belpolitikai Bizottság referensévé. A bajor Markus Ferber mellett a német delegáció alelnöke volt, majd a Képviselőcsoport alelnökévé nevezték ki, így ő lett a 2007-es parlamenti munka felelőse. Az 1965-összületésű Markus Ferber már az új generációból érkezett, és Augsburg képviselőjeként 29 évesen lett az Európai Parlament tagja. Európai realizmusát és költségvetési tehetségét jól tükrözték beszédei, melyek konzervatív bajor választóinak tetszését is elnyerték. Végezetül meg kell említenünk az 1956-ban született Bernd Posseltet, a Nemzetközi Páneurópai Unió német ágazatának ifjúsági szervezeteként létrejött Paneuropa-Jugend alapítóját és vezetőjét. Posselt az Európai Parlamentben Habsburg Ottó asszisztenseként tevékenykedett. A CSU sorait erősítő, egyenes és független jellemű Posselt jelentős szerepet vállalt a második világháború után otthonukat elhagyni kényszerülő lakosok érdekeinek képviseletében. Amellett, hogy ha-

tározottan kiállt az Európai Parlament strasbourgi székhelyének létjogosultságáért, a parlamentarizmus alapjai iránt elkötelezett politikusként a Parlamentben mindig a képviselők egyéni jogainak védelme mellett érvelt.

A spanyol delegáció is áttörést ért el, és harminc tagjával a Képviselőcsoport második legnépesebb delegációjává lépett elő. Képviselői közül szinte mindenki a Partido Popular (Néppárt) tagja volt, kivéve a katalán UDC-ből érkezett Concepció Ferrer i Casalst, illetve Josu Jon Imaz San Miguelt a baszk PNV-ből. Carmen Fraga Estévez 1994 és 2002 között végig európai parlamenti képviselőként dolgozott, majd Madridba visszatérve a halászati szektorban kapott igen magas pozíciót. Fraga Estévez az Alianza Popular (Népi Szövetség) alapító, hosszú időn át Galícia elnökeként tevékenykedő Manuel Fraga Iribarne lánya volt, és parlamenti képviselővé történt megválasztása előtt az Európai Demokraták Képviselőcsoportjában, majd az EPP Képviselőcsoportban építette karrierjét. Szakterülete a halászat volt; 1999-ben a Képviselőcsoport alelnökévé is megválasztották. Az alapítása óta a Partido Popular aktív támogatójaként ismert Gerardo Galeote is a Képviselőcsoport hivatalnokja volt, mielőtt európai parlamenti képviselővé választották volna. 1999-ben és 2004-ben is újraválasztották, így hamarosan delegációja elkötelezett vezetőjévé lépett elő, aki mindig rendíthetetlenül védte a Képviselőcsoport tagjainak érdekeit, és segített abban, hogy a Képviselőcsoport új jobbközép elemeket foglalhasson magába. 2004-től a Regionális Fejlesztés Bizottságának elnökeként dolgozott, majd később átvette Joseph Daultól az Európai Parlament Bizottsági Elnökök Konferenciájának – kiemelt jelentőséggel bíró – elnöki posztját.

Íñigo Méndez de Vigo 1992-ben foglalhatta el európai parlamenti képviselői székét. Ez a nagy tudású, több nyelven beszélő ügyvéd megosztotta idejét Madrid, Brüsszel és Strasbourg között, ugyanis spanyol városban európai jogot tanított, míg az utóbbi helyszíneken tárgyalópartnernként kamatoztatta tehetségét – előbb az Alapjogi Chartát kidolgozó konvent, majd az Európai Konvent parlamenti delegációjának elnökeként, végül a lisszaboni szerződés megtárgyalására összehívott kormányközi konferencián az Európai Parlament képviselőjeként. Az Intézményi Ügyek bizottságának EPP-s koordinátorként Méndez de Vigo – egykori mentorához, Marcelino Oreja Aguirre-hez hasonlóan – tisztában volt vele, hogyan kell Európa iránti szennvedélyét kollégáinak úgy átadni, hogy közben a tárgyalások során elért minden eredményben – bármilyen aprócska volt is – meg tudta látni annak gyakorlati előnyét.

Az 1999-es választásokon a spanyol Partido Popular listájának első helyéről bekerült, majd azonnal az Európai Bizottság alelnökévé megválasztott Ana Palacio Vallelersundi – testvérével, Loyola de Palacio Vallelersundival együtt – a spanyol és az európai politikai életben egyaránt kikövezte az utat az „Aznar-generáció” női képviselői előtt. Az energikus és merész képviselőnő 1999-es újraválasztását követően megkapta a Jogi Ügyek és a Belső Piac Bizottságának elnöki posztját, majd a Bizottsági Elnökök Konferenciájának elnök asszonyává

választották. 2002 júliusában Ana Palacio Vallelersundit Spanyolország külügyminiszterévé nevezték ki, mely tisztséget 2004 márciusáig töltötte be, majd ezután a Világbankban kapott felelős pozíciót. Ana 1948-ban, Loyola 1950-ben született, édesapjuk Matonte márki. Mindketten a spanyol jobboldal modern, liberális szárnyát képviselték, és elkötelezettségükkel tanúbizonytságot tettek Spanyolország európai jövőjébe vetett hitükről.

José Manuel García-Margallo y Marfil tapasztalt politikus volt: 1977-től 1994-ig a spanyol cortex képviselője volt, mielőtt az Európai Parlament tagja lett volna. Itt 1994 és 2009 között tevékenykedett, figyelmét elsősorban gazdasági és pénzügyi kérdésekre összpontosította. Hozzáértő és precíz politikus volt, akárcsak kollégája, Salvador Garriga Polledo, aki 1994 óta szintén a Parlament képviselői között foglalt helyet. A Költségvetési Bizottság referenseként García-Margallo y Marfil remekül együtt tudott működni Polledóval, hogy egyesült erővel védelmezzék Spanyolország hozzáférését az Európai Strukturális Alapokhoz.

Harminckilenc éves korában José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra már komoly alapokkal rendelkezett az európai politika terén. Jogi-diplomáciai tanulmányai során az Európai Bizottságban is megfordult, ahol a két spanyol kereszténydemokrata biztos, Abel Matutes és Marcelino Oreja Aguirre irodájában dolgozott. 1999-ben és 2004-ben is képviselővé választották, és ilyen minőségben előkelő szerepet játszott a Külügyi Bizottságban, illetve a közép- és dél-amerikai országokkal való kapcsolattartásban. 2002 és 2004 között Carmen Fraga Estévez utódjaként ő tölthette be a Képviselőcsoport alelnöki posztját.

A választásokat követően a spanyol lett a Képviselőcsoport második legnagyobb létszámú delegációja. Ezt a pozíciót a Képviselőcsoport megalapításától egészen eddig az olasz kereszténydemokraták mondhatták magukénak.

Tizenkilenc tagjával a harmadik helyet elfoglaló brit delegáció távol állt attól, hogy teljes mértékben megmutathassa a benne rejlő potenciált. Összetételét tekintve a delegáció megegyezett azzal, amelyik még 1992-ben csatlakozott a Képviselőcsoporthoz, leszámítva két új képviselőt – Robert Sturdyt és Giles Chichestert –, akik 2009 júliusáig tevékenykedtek ebben a feladatkörben.

A Dominique Baudis vezette listáról bekerült tizenhárom francia tag között megtalálhatjuk az UDF mindkét szárnyának képviselőit: akadtak közöttük liberálisok és kereszténydemokraták is, hisz 1974-ben ez a két irányzat alkotta a Giscard d'Estaing által alapított politikai család magját. A kereszténydemokrata irányzat képviseletében 1989-ben megválasztott Dominique Baudishoz, Nicole Fontaine-hez és Jean-Louis Boulranges-hoz csatlakozott Pierre Bernard-Reymond, az európai ügyek egykori minisztere, aki 1984 és 1986 között egyszer már a Képviselőcsoport sorait erősítette, a választások idején pedig Franciaország egyik legmagasabban fekvő települése, a Provence-i Alpokban található Gap polgármestereként dolgozott, továbbá Bernard Stasi, a pezsgőgyártó központként ismert Épernay polgármestere, a köztisztviselőben

álló egykori miniszter, aki Franciaországban és világszerte egyaránt többször is tanúbizonyságot tett az emberi jogok iránti fáradhatatlan elkötelezettségéről.

Saint-Étienne-ből Françoise Grossetête önkormányzati tanácsadó, illetve a Rhône-Alpok regionális fővárosaiból Jean-Pierre Raffarin és André Soulier a liberálisokat képviselte, akik Valéry Giscard d'Estaing ösztönzésére 1991 decemberében kötelezték el magukat az EPP-frakció mellett.

Grossetête egyre fontosabb szerepet vállalt magára a Képviselőcsoporton belül: a szóban forgó kérdésekkel kapcsolatos tudása, mindenkori álláspontjának szenvedélyes védelmezése és a rá bízott feladatok iránti maximális elkötelezettsége félelmetes politikussá tették. Miközben különösen aktívan kivette részét a környezetvédelmi és egészségügyi kérdések tárgyalásából, Hans-Gert Pöttering elnöksége idején, 1999 és 2007 között a Képviselőcsoport alelnöki pozícióját is betöltötte, magára vállalva a Képviselőcsoport frakcióvezetőjének kényes, ám stratégiaileg nagy jelentőséggel bíró szerepét, továbbá a parlamenti munka és az egyeztetések felelősségét. Feladatköre ellátásában kifogyhatatlan energiákat mozgósított – akárcsak elődje, Ria Oomen-Ruijten, aki 1992-től 1999-ig töltött be alelnöki posztot Leo Tindemans, majd Wilfried Martens elnökök mellett.

Mindeközben az Európai Parlament egyik quaestorává is kinevezett Jean-Pierre Raffarin 1995 májusában búcsút intett a Képviselőcsoportnak, és csatlakozott Alain Juppé kormányához. Később, 2002 májusa és 2005 májusa között, Jacques Chirac elnöksége alatt miniszterelnöki pozíciót is kapott. E minőségében továbbra is egyértelműen kinyilvánította a Képviselőcsoport iránti érdeklődését és támogatását. 2003. július 1-jén részt vett az EPP-ED Képviselőcsoport ötvenedik születésnapja alkalmából rendezett ünnepségen is. Quaestori posztját André Soulier vette át. Szintén a liberális vonalat képviselte André Fourçans, a gazdasági és monetáris ügyek egyik legkiemelkedőbb szakértője, aki a megelőző parlamenti ciklusban még a Liberális Demokrata és Reformpárt sorait erősítette, és csak 1996 áprilisában csatlakozott az EPP-hez.

Az olasz delegáció megsemmisítő vereséget szenvedett az 1994. júniusi választásokon: tizenkét tagjából nyolc a DCI utódpártjából, a PPI-ből érkezett, hárman a Patto Segni (Segni Paktum), egy képviselő – Michl Ebner – pedig a Dél-tiroli Néppárt listájáról került be a Képviselőcsoportba. A kereszténydemokrata mozgalmat régóta szolgáló két politikus, Pier Antonio Graziani és Pierluigi Castagnetti olyan politikai családot képviselt, amely a Képviselőcsoporton belül hanyatlásnak indult. Graziani 1994 és 1999 között a Képviselőcsoport alelnökeként, míg Castagnetti az olasz delegáció vezetőjeként tevékenykedett. Az *Il Popolo* egykori szerkesztője, a korábbi szenátor, Graziani teljes meggyőződéssel – és sokszor indulatosan – vette védelmébe az Olasz Néppártot a Forza Italia ismétlődő, sikeres támadásai ellen. Sem neki, sem a diplomatikussabb hozzáállásának köszönhetően a tárgyaláshoz és mások meghallgatásához nagyobb érzékkel rendelkező Castagnettinek nem sikerült megakadályoznia, hogy a Forza Europa képviselői csatlakozzanak a frakcióhoz 1998. június 9-én.

Ebből a delegációból Silvio Berlusconi 1999. júniusi elsőprő győzelmét követően csupán a Dél-Tirolban újraválasztott Michl Ebner, illetve Carlo Casini tudott kitartani. Casini 2006-ban visszakarta helyét az EPP-ED Képviselőcsoportban a Silvio Berlusconi vezette többségi irányzatban belüli kisebb politikai tömörülés, a Keresztény és Középdemokrata Képviselőcsoport zászlaja alatt.

A Képviselőcsoport összesen tizenkét nemzetből álló látképét a CDA tíz holland tagja, a Nea Demokratia (Új Demokrácia) kilenc görög tagja, a PSC-ből és a CVP-ből érkező hét belga képviselő, az ír Fine Gael négy tagja, a három dán konzervatív, a két luxemburgi képviselő és az egyetlen portugál, Francisco António Lucas Pires tette teljessé. E parlamenti képviselők többségét a megelőző parlamenti ciklusban választották meg első ízben, kivéve a CDA-t vezető Wim van Velzent, aki 1994 és 2004 között fontos szerepet játszott abban, hogy a Képviselőcsoport a közép- és kelet-európai pártok felvételével bővült. A görög delegációban is akadtak új tagok, például Georgiosz Dimitrakopoulos, akit 1999-ben és 2004-ben is újraválasztottak, és aki különösen aktívnak bizonyult a nemzetközi kapcsolatok és az intézményi ügyek terén. Antoniosz Trakatellisz is mindhárom fent említett parlamenti ciklusban képviselői helyet szerzett. Az orvostudományok doktora, a Thesszaloniki Egyetem egykori rektora és kutatója véleményével mindig segítette a Képviselőcsoportot, amikor erre a környezetvédelemmel és bioetikával kapcsolatos kényes kérdések vitáiban szükség volt. Végül, de nem utolsósorban, a Képviselőcsoport abban a megtiszteltetésben részesült, hogy tagjai között üdvözölhette az énekesnőként világszerte ismert Nana Mouszkourit, akinek később számos ünnepélyen alkalma nyílt arra, hogy tehetségével kollégáit is gyönyörködtesse.

1995 januárjában a Képviselőcsoport kibővült, és tagjai közé fogadta az Österreichische Volkspartei (ÖVP, Osztrák Néppárt) hat képviselőjét, hat tagot a két svéd párt, a Moderata Samlingspartiet (Mérésékelt Párt) és a Kristdemokratiska Samhällspartiet (KDS, Kereszténydemokrata Szövetség) képviselőit, továbbá a Kansallinen Kokoomus (Nemzeti Koalíciós Párt) négy finn tagját. Ezzel a Képviselőcsoport tagjainak száma elérte a 173-at.

Reinhard Rack, a stájerországi alkotmányjog-professzor 1995-től 2009-ig volt az Európai Parlament képviselője. A Képviselőcsoport mindig figyelembe vette helyes meglátású, komoly tapasztalatokon alapuló jogi szakvéleményét. Charlotte Cederschiöld az északi országokból újonnan érkező tagok egyike volt, aki azonnal elnyerte kollégái szimpátiáját. A stockholmi parlamenti képviselőt, Cederschiöldöt, aki anyanyelvi szinten beszélt angolul, németül és franciául is, előbb az Alapjogi Konvent tagjává, majd 2002 és 2004 között az Európai Parlament alelnökévé választották. A 2004–2009-es parlamenti ciklusban ismét képviselői helyet szerzett. A svéd delegáció vezető pozícióját honfitársa, Margaretha af Ugglas töltötte be, aki 1991-től 1994-ig Svédország külügyminisztereként tevékenykedett, és komoly szerepet játszott hazája Európai Unióhoz való csatlakozásának előkészítésében.

A Párt elnöksége kezébe veszi a gyeplőt (1994. július)

A következő feladat a frakcióelnök kiválasztása volt. A korábbi elnök, Leo Tindemans ismét jelöltette magát, azonban a posztért versenybe kellett szállnia kollégájával, Wilfried Martensszel, aki a belga politikai életben örök riválisának számított, és igen előnyös pozícióban volt – ő töltötte be a Párt elnöki tisztét.

Emlékirataiban Martens felvázolta azokat a körülményeket, amelyek hozzájárultak frakcióelnöki kinevezéséhez. Nem rejtette véka alá, hogy Helmut Kohl személyében erős támogatót tudhatott maga mögött, és hogy a német kancellár igyekezett befolyásolni a Képviselőcsoport döntését: *„Kohlnek megvolt a maga elképzelése arról, hogyan kellene alakulnia a dolgoknak a Képviselőcsoporton belül, illetve a Parlamentben. Éveken át Egon Klepschet támogatta, ám 1994-ben úgy ítélte meg, hogy Klepsch politikai karrierjének vége szakadt azzal, hogy leköszönt az Európai Parlament elnöki posztjáról. Kohl Leo Tindemansnak sem volt nagy rajongója. 1992-ben kinyilvánította, hogy nem támogatja Tindemans jelölését a parlamenti frakció elnökségére. Az sem volt inyére, hogy egyszer már elnökké választották, így amint lehetősége nyílt rá, igyekezett éreztetni befolyását. Kohl találkozót hívott össze a bonni kancellári hivatalba a frakcióelnök-választás megvitatására. [...] Itt már teljesen egyértelmű volt a szándéka: a parlamenti frakciót ne Leo Tindemans vezesse, hanem én”*⁵⁶⁹.

Ezután a belga delegációt felkérték, hogy döntsék el, melyik jelöltet támogatja – erre 1994. július 7-én került sor. A delegáció tagjainak bizonytalanságát és belső megosztottságát nyilvánvalóvá tevő hosszas eszmecsere után a többség végül Wilfried Martens mellett tette le voksát. Nem volt könnyű választani a leköszönő elnök, a korábban miniszterelnökként, illetve az Európai Néppárt elnökeként tevékenykedő, köztisztviselőként álló, kitartó Európa-párti Leo Tindemans és honfitársa, az egykor szintén hosszú ideig miniszterelnöki pozíciót betöltő, a tárgyalások idején az Európai Néppárt elnökeként dolgozó, szintén köztisztviselőként álló, kitartó Európa-párti Wilfried Martens között.

A belga delegáció jóváhagyásának megszerzését követően még ugyanazon a napon frakcióelnökké választották Wilfried Martenst, aki a 136 leadott szavazatból 118-at szerzett meg.

Az új frakcióelnök – a Képviselőcsoport története folyamán először – egy személyben egyesítette az Európai Néppárt (EPP)-frakció és az EPP pártelnöki tisztét, így stratégiai jelentőségű küldetése elsősorban arra irányult, hogy biztosítsa a Képviselőcsoport hatalmának növekedését. *„Az volt a feladatom, hogy megerősítem a pozíciókat. De ki segíthetne nekünk abban, hogy elsődleges céljainkat a lehető legsikeresebben elérhessük? A gyakorlatban mindez arra vonatkozott, hogy az Európai Parlamentben elragadhassuk a politikai hatalmat a Szocialista Képviselőcsoporttól. A németek számára ez létfontosságú kérdés volt. Legbefolyásosabb képviselőik meg voltak győződve e cél jelentőségéről, és*

*hittek abban, hogy én ezt hamarosan el is tudom majd érni. Eljött az ideje, hogy – amennyire csak lehetséges – a gyakorlatban is megvalósítsuk mindazt, amiért Maastrichtban olyan keményen küzdöttünk. Ebben segítségünkre volt, hogy én egy személyben testesítettem meg a Párt és a Képviselőcsoport vezetését, ami tökéletesen egybevágtott Helmut Kohl elképzeléseivel és a német politikai hagyománnyal. Ötéves elnöki ciklusom alatt sikerült kiterjesztenem a Képviselőcsoportot: képviselőinek száma egyharmaddal – 157 főről 201-re – emelkedett.*²⁵⁷⁰

A Képviselőcsoport megújult felépítésű Elnöksége

A Képviselőcsoport Elnökségének július 5-én lebonyolított megválasztása jelentős változásokat hozott a vezetésben. A korábbi alelnökök közül csupán Ria Oomen-Ruijten tarthatta meg Leo Tindemans idején kapott pozícióját, illetve az akkor rá bízott feladatait. Mindenki egyetértett abban, hogy Oomen-Ruijten komoly tapasztalattal és tehetséggel rendelkezett a parlamenti munka koordinálásában, és a képviselők többsége tisztelte ezért. A dinamizmus, a rugalmasság, a diplomáciai érzék, az állhatatosság és – ami talán a legfontosabb – a tekintély ötvözetére volt szükség ahhoz, hogy az alelnöki pozícióval járó felelőségeknek eleget tegyen. A strasbourgi plenáris üléseken ő határozta meg a felszólalási időkereteket, koordinálta a frakcióvezetőket, és az elnöknek folyamatosan körültekintő segítséget nyújtott a Képviselőcsoporton belül és a plenáris üléseken egyaránt. A többi frakció ügyrendi manőverezése következtében gyakran alakultak ki feszült helyzetek. Egy beszámolóhoz kapcsolódó módosításcsomag megszavazása előtt többször is belső viták törttek ki, melyeket oly módon kellett kezelni, hogy a Képviselőcsoporton belüli összhang semmiképpen se sérüljön, hiszen ez volt a hatékony munka egyik kulcsfontosságú feltétele. Ria Oomen-Ruijten kiemelkedő tárgyalási érzékkel és vitalitással rendelkezett, személyes kapcsolataiban fesztelenül viselkedett, négy nyelven beszélt, és saját nézőpontját mindig kész volt anyatigrisként védelmezni: többek között ezek a tulajdonságai tették lehetővé, hogy a két holland anyanyelvű elnök személyes bizalmát élvezve 1992-től 1999-ig megtarthassa ezt a stratégiai jelentőségű, előkelő pozíciót.

Wilfried Martens a következő szavakkal róta le tiszteletét Oomen-Ruijten előtt: *„Ria Oomen-Ruijten alelnök asszony volt a jobbkezem a parlamenti frakció irányításában. Nagyon szoros munkakapcsolatban álltunk, és remekül megértettük egymást. Ő volt felelős a Képviselőcsoport belső szervezetéért (felszólalási idők, szavazási listák, stb.).*²⁵⁷¹

Az új elnökség felállásával az első alelnöki pozíció Hans-Gert Pöttering kezébe került. Ez tulajdonképpen a negyedik parlamenti ciklusát megkezdő képviselő érdemeinek elismerése volt, amivel befolyása igen nagyot nőtt, hiszen az eddig hagyományos parlamenti szerepeket (Biztonsági és Lefegyverzési Albizottság koordinátora, majd elnöke) betöltő Pöttering delegáció-

ja támogatásával igen felelősségteljes pozícióba emelkedett. Pöttering olyan kulcsfontosságú kérdésekért felelt, mint a bővítés, a tanulmányi napok és a Képviselőcsoport belső ügyei. Az 1994-ben kinevezett további alelnökök – Sir Henry Plumb, Panaiotisz Lambriasz, Carlos Robles Piquer és Pier Antonio Graziani – megkapták azokat a területeket, amelyekre vágytak, többek között az intézményi kapcsolatokkal, a tájékoztatással, a Latin-Amerikával és az USA-val kapcsolatos ügyeket. Az elnökség második brit tagja, Edward Kellett-Bowman kapta meg a kincstárnoki posztot.

Wilfried Martens elnöki időszakát a visszafogottság és a művészi szintre emelt kompromisszum jellemezte. A belga politikai életben – többek között tízéves miniszterelnöksége alatt – szerzett kimagasló szakértelme és a pártban való aktív közreműködése tette lehetővé számára, hogy úgy láthasson neki frakcióelnöki feladatainak, hogy teljes mértékben tisztában volt azzal, mire lesz szüksége a tisztség betöltéséhez.

Martens az elnökségét – nagy sikerrel – arra a stratégiára alapozta, mely az eredeti politikai családját, a kereszténydemokraták frakcióját megnyitotta a régi tagállamok más mérsékelt-konzervatív erői előtt is. A frakcióelnöki pozícióval párhuzamosan betöltött EPP pártelnöki posztja révén igyekezett elősegíteni a Közép- és Kelet-Európa potenciális tagállamaiban épp születőben levő pártok szövetségessé tételét és fokozatos beolvasztását. Történelmi jelentőségű lépés volt az EPP és vezetője részéről, hogy megnyerték maguknak a posztkommunista korszak új politikai csoportosulásait, melyek a kereszténydemokrata értékekhez hasonló elveket vallottak, és amelyeket képesnek ítélték arra, hogy egy kiszélesített Unión belüli európai integrációs folyamatban fontos szerepet játszanak. Ez a hozzáállás segített stabilizálni és újjáépíteni a demokráciát Európa egyik legbizonytalanabb régiójában, melyet a nacionalizmus és a populizmus újjáéledésének réme fenyegetett. A Martens által 1994 és 1999 között végzett munka nagyban hozzájárult a Képviselőcsoport 1999. júliusi sikeréhez, amikor a közvetlen választások 1979-es bevezetése óta először sikerült első helyen végeznie az Európai Parlamentben.

Emlékirataiban a frakcióelnök megemlíti, milyen fontos szerepe volt a Titkárságnak, melynek munkájára a Képviselőcsoport napi szintű zökkenőmentes működtetéséhez bármikor számíthatott.^a Elnöki időszaka alatt Mar-

a „A személyzet százhatvan tagjából húszra bármikor számíthattam, a többiek elsősorban a (nagy) nemzeti delegációk segítségével foglalkoztak. A Képviselőcsoport munkatársai közül a francia Pascal Fontaine szinte olyan volt, mintha az alteregóm lenne. Hozzám hasonlóan a régi Európa egyik nagy veteránja volt – a lehető legjobb értelemben. Édesapja Jean Monnet tanácsadójaként, ő maga pedig Monnet utolsó asszisztenseként tevékenykedett. Ugyanúgy vélekedtünk Európa jövőjét illetően – tökéletesen megértettük egymást. Különösen alkalmas volt a beszédeim felvázolására, ugyanis a Képviselőcsoporton belül azon kevesek közé tartozott, akik jól ismerték a kereszténydemokrata irányzat klasszikus műveit. Az EPP csúcstalálkozóiról és az Elnökség üléséről készített összefoglaló beszámolóit jelentős mértékben hozzájárultak a Párt és a Képviselőcsoport továbbfejlesztéséhez. Hosszú szolgálati idejének hála, a meghatározó eseményeket képes

tens természetesen a Klaus Wellével való együttműködésből is nagy hasznot húzott, akit az EPP főtitkárává nevezett ki 1994-ben, és aki 1999. február 8-án a Képviselőcsoport Titkárságának vezető szerepét is megkapta.

Halálos veszély a jobboldalról érkező riválisoktól: a Kohl–Martens-stratégia és utóhatása

Az elnöki széklet 1994. július 7-én elfoglaló Wilfried Martens számára az első kihívást a Képviselőcsoporttól és a Párttól jobbra elhelyezkedő riválisok felől érkező veszély jelentette, mely magából az Európai Parlamentből indult ki.

Az olasz kereszténydemokrata DCI, a háború utáni európai kereszténydemokrata mozgalom két pillérének egyike, az 1994. júniusi választásokon megsemmisítő vereséget szenvedett. Míg 1989-ben a Képviselőcsoport tagságának 23%-át a DCI tette ki a maga 27 képviselőjével, ez az arány 1994-ben 8%-ra csökkent (12 képviselői hely). A Képviselőcsoportra halálos fenyegetést jelentett egy olyan politikai erő és egyben rivális parlamenti frakció felbukkanása, amely az EPP-től jobbra foglalt helyet, és Európa régi és újonnan csatlakozott részeiről egyaránt mágnesként vonzotta a nacionalista-populista vonásokkal rendelkező mozgalmakat. A Tangentopoli-botrányban napvilágra került kliensrendszer a DCI összeomlásához vezetett, emellett az olasz lakosság kiábrándult az összes hagyományos pártból, mert képtelenek voltak véget vetni az ország politikai instabilitásának és a korrupciónak – ezek a tényezők a Silvio Berlusconi által megalapított Forza Italia malmára hajtották a vizet. Kezdetben a párt 27 európai parlamenti képviselője a Parlamenten belül egy kizárólag olaszok alkotta frakcióba tömörült – ez volt a Forza Europa^a. Hamarosan bejelentették, hogy szeretnének csatlakozni a francia RPR képviselőihez. Annak ellenére, hogy a választások idején az RPR azt kérte, hogy Dominique Baudis vezetésével állítsanak közös listát az UDF-fel, 1994 júliusában az RPR végül mégsem csatlakozott az EPP-frakcióhoz, hanem továbbra is az Európai Demokratikus Szövetség (EDA) frakciójának része maradt. 1995 júliusában a Forza Europa és az EDA egyesült: ezzel létrejött a Nemzetek Európájáért Unió, az Európai Parlament harmadik legnagyobb frakciója.

Wilfried Martens a következőket írta arról, hogy csoportja újonnan kinevezett elnökeként hogyan próbált megbirkózni ezzel a kényes politikai helyzettel: „Az 1994-es választásokra készülve az RPR közös listát állított össze az UDF-fel, melynek első helyén a kereszténydemokrata Dominique Baudis állt.

volt nagy összefüggésekben szemlélni. A brit Edward Steen is a személyzet azon belső körének tagjai közé tartozott, akik egyszerre dolgoztak a Párt és a Képviselőcsoport kötelékében. Ahogy fokozatosan az angol vált az európai politika munkanyelvévé, Steen egyre fontosabb szerepet játszott fordítóként és beszédek megfogalmazójaként.” In: Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*. Brüsszel, Racine, 2006, 322–323. o.

a 1994. december 15-én Enrico Ferri és Marilena Marin is csatlakozott a Forza Europa-frakcióhoz.

Mindkét párt ígéretet tett arra, hogy a választásokat követően képviselőik az EPP-frakcióhoz csatlakoznak majd. Ez az ígéret a pártok akkori vezetőinek megállapodásakor hangzott el: az RPR részéről Jacques Chirac és – a francia kereszténydemokratákhoz hasonlóan – az UDF-be tartozó Köztársasági Párt részéről Giscard kötött egyezséget. 1993. december 8-i brüsszeli csúcskonferenciáján a CDS vezetője, Pierre Méhaignerie javaslatára az EPP áldását adta a megegyezésre. Azonban az RPR nem állta a szavát.^a Képviselői az Európai Demokratikus Szövetség tagjai maradtak, ugyanis meg akarták őrizni saját frakciójukat és mindent, ami ezzel járt: az elnököt, a hivatali személyzetet stb.”

1995 nyara így a veszélyek nyarának bizonyult. Amennyiben az RPR vezetője, Philippe Séguin által Párizsban megkezdett stratégia beválik, az új frakció a jövőben vonzó lehet majd az olyan közép- és kelet-európai új pártok számára, amelyek nem rendelkeznek mélyen gyökerező politikai tradíciókkal. Ez azt jelentette, hogy az ekkortájt kezdődött bővítési folyamatban az EPP-n belüli helyüket egyelőre még nem találó csehek, lengyelek, magyarok és más nemzetek esetleg az UFE melletti csatlakozást választják majd. És vajon nem kell-e attól is tartani, hogy ez esetben a brit konzervatívok is kilépnek az EPP-frakcióból?

Ma már egyértelmű, milyen fontos volt, hogy az adott helyzetben minél gyorsabban minél hatékonyabb lépésekre kerüljön sor. Wilfried Martens tevékenysége – amelyet az EPP-n belül Klaus Welle csak még jobban felerősített – döntő jelentőségűnek bizonyult.

Az 1990 óta az EPP elnökeként dolgozó Wilfried Martens akkor figyelt fel Klaus Wellére, amikor eldöntötte, hogy korszerűsíti a párt alapvető programját. Az Athéni Program, melyet a párt 1992. november 11–12-én összeült kongresszusa fogadott el, sokat köszönhetett a Benelux-pártok közreműködésének, illetve a CDU fiatal tisztviselője, Klaus Welle által készített összefoglalóknak.

Klaus Welle 1964-ben született az Észak-Rajna–Vesztfáliában fekvő Beelenben. Tanulmányait Münsterben és a Witten/Herdecke Egyetemen végezte, ahol közgazdaságtant és bankvezetést tanult. A CDU befolyásos köreibbe a párt Külkapcsolati és Európai Ügyek Részlegének tagjaként került be. Képes volt észben tartani a nemzeti és nemzetközi politikai élet összes stratégiai aspektusát – ez tette lehetővé, hogy nagyban hozzájárulhasson az EPP-ben folyó munkához. Mivel biztosítani akarta Welle hosszan tartó szolgálatait, Wilfried Martens meghívta a pártba, és 1994-ben, Thomas Jansen távozását követően, főtítkárrá nevezte ki az akkor még csupán 30 éves Wellét.^b

a „Az UMP [Unió egy Népi Mozgalomért] 2005. szeptember 24-i párizsi kongresszusán elmondott beszédemet követően a párt vezetője, Nicolas Sarkozy elnézést kért az 1994-ben történekkért, és biztosított róla, hogy az UMP elkötelezte magát az EPP mellett.” In: Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*. Brüsszel, Racine, 2006, 322–342. o.

b Nem volt meglepő az sem, hogy 1999. február 8-án Wilfried Martens – Mário David utódjaként – Wellét nevezte ki az EPP főtítkárává. Ezt a posztot Hans-Gert Pöttering elnökké választásáig is

Hogyan sikerült Wilfried Martensnek és Klaus Wellének megoldania ezt a dilemmát? A Philippe Séguin által Párizsban kiötlött és az EDA-frakció elnöke, Jean-Claude Pasty által Strasbourgban és Brüsszelben erőteljesen népszerűsített elképzelés semlegesítésének kulcsa Olaszországban rejtett. Silvio Berlusconi az olasz politikai színtérre való berobbanását az EPP kezdetben aggodalommal szemlélte. Martens tisztában volt vele, hogy a DCI régi szavazóinak többsége az új politikai mozgalom mögött sorakozott fel, ám véleménye szerint *„Olaszországban is elsősorban Berlusconi személye volt a legnagyobb akadály. És a Képviselőcsoportból senkinek – főleg az olaszoknak – nem akaródzott mielőbb normalizálni a helyzetet. [...] Berlusconi azonban szeretett volna kapcsolatba lépni az EPP-vel. Ezért – első alkalommal – 1994 júliusában találkoztam vele. [...] Én voltam az, aki egyedül Olaszországba repült, hogy milánói otthonában személyesen találkozjam Berlusconi-val. Jó kedélyű eszmecsere bontakozott ki, melynek során felmerült annak lehetősége, hogy a Forza Italia esetleg csatlakozna politikai családunkhoz. Ám akkor ennél még nem mentünk tovább...”*

Azonban a Nemzetek Európájáért Unió mellett 1995 óta fennálló elkötelezettsége ellenére a Forza Italia továbbra is szorosabb együttműködés kiépítésére törekedett az EPP-frakcióval.

Martens a következőképpen írta le a helyzetet: *„1997 közepétől kezdve minden hónapban a strasbourgi részleges ülést megelőző héten hivatalos találkozóra került sor a Forza Europa delegációjának vezetője, Claudio Azzolini, az EPP-frakció alelnöke, Hans-Gert Pöttering, Gerardo Galeote spanyol képviselő és a PPI delegációjának feje, Pierluigi Castagnetti részvételével.”*⁵⁷²

A helyzet 1997 végén mélypontra került: *„A strasbourgi részleges ülés pénteki napján véletlenül a kezembe került egy helyi újság, melyben azt olvastam, hogy a Forza Italia és az új gaullista RPR egy új európai pártot fog megalapítani. A hír nemcsak engem sokkolt, hanem a mellettem helyet foglaló Hans-Gert Pötteringet is. Egy önmagát tőlünk jobbra pozicionáló új politikai alakulat létrejötte komoly veszélyt jelentett az EPP jövőjére nézve, hiszen esetleges vonzereje semmiképpen sem volt elhanyagolható a jelenlegi és jövőbeli tagpártjaink számára. Emellett felmerült az is, hogy teljesen értelmüket veszítik az EPP arra vonatkozó erőfeszítései, hogy megnyissa kapuit a hozzá hasonlóan gondolkodó pártok előtt. [...] A Berlusconi és az RPR-t vezető Philippe Séguin által 1997. december 18-án tartott közös sajtótájékoztatóból ítélve az érintettek nélküláltak terveik megvalósításának, és bejelentették az »Unió Európáért« [Union*

megtarthatta, és egészen 2004. január 1-jéig maradt a főtítkári székben. Ekkor az Európai Parlament Belső Politikájáért felelős Főigazgatóvá választották. Ezt a pozíciót 2007 januárjáig töltötte be, amikor is az Európai Parlament Elnökségi Hivatalának vezetőjeként csatlakozott Hans-Gert Pötteringhez. Klaus Welle hihetetlen karrierje hamarosan még magasabbra szárnyalt, amikor 2009. március 15-én, 44 éves korában, Harald Rømert követhette az Európai Parlament főtítkári székében.

for Europe, UFE] megalapítását. Nyilvánvalóvá vált, hogy az EPP-nek ellentámadásba kell lendülnie. Először is, maradáno kapcsolatotok kellett kialakítani a Forza Italiával. Ezt követően a gaulle-istákkal kötött szövetség révén fel kellett lendíteni franciaországi képviselőtünket.”⁵⁷³

Az 1998. március 24-i „bungáló beszélgetések” és a Forza Italia csatlakozása a Képviselőcsoporthoz 1998. június 9-én

Az UFE-frakció tagjai bejelentették, hogy az új párt, az Unió Európaért hivatalosan 1998 tavaszán fog létrejönni. Helmut Kohl magához ragadta a kezdeményezést, és március 24-én meghívta az EPP kulcsfiguráit Bonnba, a Rajna partján fekvő bungalójába. A találkozón részt vett három miniszterelnök: José María Aznar, Jean-Luc Dehaene és Jean-Claude Juncker; a korábbi svéd miniszterelnök, Carl Bildt; a CSU elnöke, Theo Waigel, illetve Wilfried Martens is. A Klaus Welle által felvázolt terv alapján egy hosszú távú stratégiát alakítottak ki, amely lehetővé tette, hogy az EPP alternatívát kínáljon Berlusconi számára.^a

a Mivel a „bungáló beszélgetések” különösen fontos eredménynek számítottak az EPP jövője szempontjából, Wilfried Martens leközölte őket emlékiratai 316–317. oldalán. A tárgyalófelek akkor még nem szánták ezt harmadik fél számára is hozzáférhetőnek, ám miután a célok többnyire megvalósultak, bizalmas jellegük fenntartására már nem volt szükség.

1. Olyan EPP-re van szükség, amely alapítóelveivel összhangban nyitva áll új pártok előtt, és hajlandó együtt dolgozni minden olyan parlamenti képviselővel, aki az EPP-hez hasonló értékeket vall. Ezen alapítóelvek közé tartozik az emberiség keresztény szellemiségű szemlélete, az európaiság (az Európai Közösség és a szubszidiaritás elvének jelentősége) és a szociális piacgazdaság.

2. Az elmúlt években végbement növekedését követően az EPP hatalmas politikai mozgalommá vált, mely különböző földrajzi, történelmi és kulturális háttérrel rendelkező néppártokat foglal magában. Már nem vagyunk kizárólag kereszténydemokraták (szociális keresztények), hanem konzervatívok és közép-liberálisok is.

3. Az EPP-nek meghatározó erőnek kell maradnia. A csoportosulás jelenlegi helyzetét figyelembe véve nem fogjuk tudni megőrizni parlamenti többségünket. Fontolóra kell vennünk új tagok felvételét. Mi több, egy európai párt nem korlátozhatja tagságát kizárólag az Európai Unió pártjaira. Épp ezért meg kell nyitnunk az EPP kapuit a csatlakozásra jelölt közép- és kelet-európai országok testvérpártjai előtt.

4. Amennyiben az „Unió Európaért” párt létrejön, ennek komoly következményei lesznek, és nagy veszélyt fog jelenteni az EPP számára. Mindannyian egyetértünk abban, hogy ezt meg kell akadályoznunk.

5. Az UFE párt létrejöttének megakadályozása érdekében a következő fontos lépéseket kell megtennünk:

a) fenn kell tartanunk és szorosabbá kell fűznünk a brit konzervatív képviselőkkel való együttműködésünket;

b) meg kell győznünk az RPR-t, hogy ragaszkodjon az 1994-es megállapodáshoz, vagyis biztossá, hogy tagjai az EPP-frakcióhoz (illetve társzajrtjaihoz) csatlakoznak. Amennyiben az RPR kérvényezi, lehetővé kell tenni számára, hogy az EPP tagpártjává válhasson;

Wilfried Martens a következőképpen számolt be erről az óriási jelentőséggel bíró találkozásról: *„Az volt a célunk, hogy olyan stratégiába kezdjünk bele, amely megerősíti az EPP szerkezetét. Épp ezért volt nagyon fontos, hogy a Forza Italia és az RPR csatlakozni tudjon politikai családjunkhoz. Eljött az ideje annak is, hogy egyesítsük az EPP-t és az EDU-t (Európai Demokraták Uniója) annak érdekében, hogy a szervezet alkalmazkodóbbá váljon, és kiszélesítse az EPP csúcskonferenciáinak spektrumát. Az olasz politikában a Democrazia Cristiana összeomlását követően kialakult űrt ki kell tölteni, és erre a feladatra csupán egyetlen jelentkező akadt: a Forza Italia. Franciaországban az új gaulle-isták Alain Juppé vezetésével és Jacques Chirac elnök hathatós támogatásával megsza- badultak euroszeptikus tagjaiktól, és készek voltak csatlakozni hozzánk.”*

A kérdés május 7-én Dublinban rendeződött. Az UFE ír ágának tagja, Fianna Fáil hivatalosan bejelentette az „Unió Európáért Párt” indulását. Silvio Berlusconi a dublini eseménytől való távolmaradása egyértelmű jelzés volt, amelyet az EPP azonnal észlelt is: *„Hivatalos delegációnk, melynek tagjai között ott volt Hans-Gert Pöttering alelnök és Mário David főtitkár is, útnak indult Milánóba. Berlusconi elintézte, hogy a reptéren helikopter várt ránk, amellyel azonnal a villájába repültünk. Nyíltan tájékoztatott minket végleges személyes beleegyezéséről. Mindezt számos fotó is megörökítette.”*⁵⁷⁴

Innentől kezdve neki kellett látni, hogy a Forza Italia tagjait beolvasszák az EPP-frakcióba a szabályoknak megfelelően, vagyis titkos szavazás útján, amelyre a június 9-i brüsszeli frakcióértekezleten került sor. A szavazást az Eljárási Szabályzat 5a) cikkelye szerint bonyolították le, melynek alapján a Forza Italia mind a húsz képviselőjéről külön-külön szavazták meg, hogy a Képviselőcsoport programját és Eljárási Szabályzatát elfogadó tagként felveszik-e az EPP-be.

A heves vita zárt ajtók mögött zajlott. Wilfried Martens összefoglalta a kérdés háttérében meghúzódó témákat, és utalt az EPP március 24-i „bungáló csúcstalálkozó”-jára is.

c) elő kell segítenünk egy olasz középpárt megalakulását, hogy biztosíthassuk a korábbi kereszténydemokrata szavazók lojalitását. Amennyiben a Forza Italia tagjai – akár nemzeti delegációként, akár egyéni szinten – csatlakozni szeretnének az EPP-frakcióhoz, ennek jóváhagyására az EPP-n belüli többségi szavazás útján kerül sor;

d) az EPP csúcskonferenciáira az EPP tagpártjainak irányítóit, illetve az EPP-vel együtt dolgozó ellenzéki vezetőket is meg kell hívni. Ez teszi lehetővé a politikai és személyes kapcsolatok kialakulását, melyek megakadályozzák egy rivális európai párt esetleges felbukását.

6. Gyakrabban és változatosabb formában kell EPP-csúcskonferenciákat szervezni. Amikor az Európai Tanács ülései speciális felkészülést igényelnek, a jelenlegi korlátozott elrendezést kell érvényesíteni. Minden más esetben azonban az ellenzéki vezetők számára is lehetővé kell tenni, hogy részt vehessenek az egyeztetéseken.

7. Mindannyian egyetértünk abban, hogy az Európai Demokraták Unióját fel kell oszlatni, és be kell olvasztani az EPP-be. 1998 végéig a pártoknak – képviselőikkel együtt – ki kell lépniük az EDU-ból. Kiemelten fontos, hogy tartsuk magunkat ehhez az ütemtervhez.

A frakció értekezletének jegyzőkönyve szerint Wilfried Martens kijelentette,⁵⁷⁵ hogy felvette a kapcsolatot:

„– Chirac elnökkel, hogy az EPP-tagságot illetően tárgyalást kezdeményezzen az RPR-frakcióval,

– William Hague-gel, a brit Konzervatív Párt vezetőjével, aki biztosította arról, hogy pártja képviselői az 1999-es választásokat követően is az EPP-frakció soraiban foglalnak majd helyet,

– Silvio Berlusconi-val, a Forza Italia vezetőjével, a párt képviselőinek egyéni EPP-tagságának lehetőségéről.”

Ezután javaslatot tett arra, hogy az olasz tagok fél óra felszólalási időt kapjanak, melynek letelte után bármelyik delegáció képviselője is kap majd időt a felszólalásra. Az olasz PPI két tagja, Gerardo Bianco és Pierluigi Castagnetti ellenezte ezt az eljárást, és figyelmeztette a Képviselőcsoportot, hogy komoly esély van arra, hogy a Képviselőcsoport identitása teljesen elvész. A holland delegáció részéről Hanja Maij-Weggen, az ír delegáció részéről Mary Elizabeth Banotti, a luxemburgi Keresztényszociális Néppárt részéről Viviane Reding, illetve a Katalán Demokratikus Unió részéről Concepció Ferrer i Casals támogatta a Forza Italia tagságát. Ezután a jelen lévő 135 képviselő leadta voksát. A Forza Italia húsz képviselőjének mindegyike elnyerte az EPP-tagságot, néhány tartózkodás és pár érvénytelen szavazat mellett, átlagosan 92:36 arányban.⁵⁷⁶

A Képviselőcsoport az új tagok csatlakozásával megerősödött, bár az olasz delegáció megoszlott a kevesebb taggal rendelkező PPI, illetve a többségben levő Forza Italia és a vele szövetséges pártok között.^a Az EPP és a Szocialista Képviselőcsoport közötti szakadék csökkenni kezdett. És még ennél is fontosabb volt, hogy ily módon gyorsan sikerült semlegesíteni a jobboldali parlamenti erő részéről érkező fenyegetést. 1999 júliusában az RPR képviselői is csatlakoztak az EPP-hez, ezzel az UFE-frakció megszűnt létezni.

a A szavazást követően nem került sor semmiféle hivatalos szakításra a Képviselőcsoporton belül. Az EPP a cselekvés mellett döntött. Az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportjának megalakulása után 35 esztendővel, 1998. június 23-án több párt – a belga CVP és PSC, a holland CDA, az olasz PPI, az ír Fine Gael, a luxemburgi Kereszténydemokrata Párt, illetve a baszk és a katalán párt – vezetői megalapították az Athéni Képviselőcsoportot, melynek elnevezése az 1992-ben elfogadott Athéni Programra utalt. A frakció elnökévé az ír miniszterelnököt, John Brutont választották, aki az EPP Párt alelnöke volt. Ezek a pártvezetők közösen akarták biztosítani az Athéni Programban megfogalmazott alapvető értékek védelmét – beleértve az EPP kereszténydemokrata gyökereit is. Wilfried Martens feljegyezte, hogy a frakció tevékenysége négy találkozóra korlátozódott, melyekre saját pártja, a CVP központi irodájában került sor. Emlékirataiban azt is hozzátette, hogy „tudomásom szerint a frakció kevés kézzelfogható eredményt ért el”. In: Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*. Brüsszel, Racine, 2006, 320. o.

XXXI. fejezet

AZ EPP-ED KÉPVISELŐCSOPORT HANS-GERT PÖTTERING ELNÖKSÉGE IDEJÉN (1999–2007)

Óriási győzelem: az EPP-ED Képviselőcsoport a Parlament legnagyobb politikai erejévé válik (1999)

Az 1999. június 10-én és 13-án tartott ötödik európai parlamenti választások az EPP-ED Képviselőcsoport győzelmével zárultak: a Képviselőcsoport taglétszáma a megelőző ciklus 157 képviselői helyéről 232-re növekedett, így messze maga mögött hagyta a 180 helyet szerzett Szocialista Képviselőcsoportot.

Ez a siker több delegáció kiváló eredményének volt köszönhető. A német delegáció megszerezte az országnak az Európai Parlamentben biztosított 99 képviselői hely több mint felét, így összesen 53 tagot számlált, pedig ekkor még csupán egy év telt el a CDU országos választásokon elszenvedett veresége óta. A Képviselőcsoporthoz tizenkét új képviselő csatlakozott, akik közül kilencet 2004 júniusában újraválasztottak: a 39 évesen bekerült egykori diplomata, Michael Gahler a külügyekre szakosodott; Ruth Hieronymi Észak-Rajna–Vesztfália küldötte, az audiovizuális ügyek szakértője és a Kulturális, Ifjúsági, Oktatási, Média- és Sportügyek Bizottságának tagja; Elisabeth Jeggler a baden-württembergi és szövetségi német társadalmi-szakmai szervezetek, továbbá a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Bizottság aktív tagja; Ewa Klamt Alsó-Szászország képviselője, az Állampolgári Jogok, Bel- és Igazságügy Bizottság tagja; a Rajna-vidék–Pfalzból érkezett Kurt Lechner, a Belső Piac és Fogyasztóvédelmi Bizottság tagja; az alsó-szászországi jogprofesszor, Hans-Peter Mayer szintén a Jogi Ügyek és a Belső Piac Bizottságok tagja volt; az Európai Parlamentben a CSU bajorországi listájáról bekerült Alexander Radwan, a Gazdasági és Monetáris Ügyek Bizottságának tagja; Renate Sommer az Észak-Rajna–Vesztfáliából megválasztott, mezőgazdaságra szakosodott akadémikus, akit a Regionális Politika, Közlekedés és Turizmus Bizottság tagjává neveztek ki; és a bajor Joachim Wuermeling, aki 2004-es újraválasztását követően a bajor kormányban folytatta politikai karrierjét.

Három további képviselő – Christian Ulrik von Boetticher, Emilia Franziska Müller és Brigitte Wenzel-Perillo – csak az 1999–2004-es parlamenti ciklus idejére szerzett mandátumot. Gabriele Staunert, aki korábban a bajor kormány tagjaként tevékenykedett, 1999-ben választották képviselő-

nek az Európai Parlamentbe, ahová 2006-ban ismét visszatért. Első parlamenti ciklusa idején a Költségvetési Ellenőrző Bizottság aktív tagja volt, és fontos szerepet játszott az Európai Bizottság pénzügyi irányításának ellenőrzésében.

A brit konzervatívok megduplázták tagságukat: az eddigi 18 képviselő helyett 1999-től 36-tal rendelkeztek. Az EPP 24 új brit taggal bővült, akik közül 16 főt 2004 júniusában újraválasztottak, ami jól tükrözi, hogy a többségi szavazás útján bekerült konzervatív képviselők milyen ügyesen megvetették a lábukat a legfontosabb választóközrzetekben. Közéjük tartoztak a következő személyek: Sir Robert Atkins, aki több miniszteri poszton megfordult már, korábban ő felelt többek között az iparügyért, Észak-Írország ügyeiért és a környezetvédelemért; a londoni John Bowis, aki egészségügyi miniszterként és közlekedésügyi miniszterként is dolgozott, és ezalatt a Képviselőcsoportnak a Környezetvédelem, Közegészségügy és Élelmiszer-biztonság Bizottságba kinevezett koordinátoraként teljes mértékben elkötelezte magát a környezetvédelem és a közegészségügy mellett; a West Midlands-i választókerületből bekerült Philip Charles Bradbourn, az Állampolgári Jogok, Bel- és Igazságügy Bizottság tagja; Philip Bushill-Matthews, több élelmiszergyártó vállalat igazgatója, a Foglalkoztatási és Szociális Ügyek Bizottságának tagja; az Északkelet-Angliát képviselő Martin Callanan, a Környezetvédelem, Közegészségügy és Fogyasztóvédelem Bizottság tagjává választottak; a Délkelet-Angliát képviselő repüléstechnikai mérnök és közgazdász, Nirj Deva, a Fejlesztési Bizottság tagja; az Északnyugat-Angliát képviselő Den Dover, az Ipar, Kutatás és Energiaügy Bizottság tagja; Jonathan Evans, aki Walesben miniszterként, illetve ezzel párhuzamosan nagy biztosítótársaságok tanácsadójaként dolgozott, majd a Képviselőcsoport brit delegációjának feje, továbbá az Egyesült Államokkal való kapcsolattartásért felelős delegáció elnöke lett; a West Midlands-i választókerületből érkezett Malcolm Harbour, aki autóipari szakemberként hamarosan a Belső Piac és Fogyasztóvédelmi Bizottság aktív tagja lett, melynek megbízásából számos stratégiai jelentőségű beszámolót is készített; Christopher Heaton-Harris, East Midlands képviselője és a Kulturális és Oktatási Bizottság tagja; Timothy Kirkhope, Yorkshire küldötte, akit később szintén a brit delegáció fejévé választottak, és ebben a minőségében a két parlamenti ciklusa során rafinált politikai döntőbíróként kellett fellépnie, hogy kibékítse delegációja Európa-párti és euroszeptikus tagjait; a családi vállalkozását vezető gazda, a Délnyugat-Angliából delegált Neil Parish, akit 2007-ben a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Bizottság elnökévé választottak; a skót John Purvis, a Gazdasági és Monetáris Ügyek Bizottságának tagja; a skót gyökereire szintén rendkívül büszke Struan Stevenson, akit a Képviselőcsoport alelnökévé, illetve az általa kitüntetett figyelemben részesített halászati ügyekért is felelős C munkacsoport elnökévé neveztek ki; a pszichiáter végzettségű, londoni Charles Tannock, aki a plenáris üléseken és

a Képviselőcsoporton belül egyaránt hatalmas dinamizmussal vetette bele magát a parlamenti munkába, főleg amikor emberi jogi ügyekről, illetve Ukrajna helyzetéről volt szó; és az Anglia keleti részét képviselő Geoffrey Van Orden, aki a Brit Haderő egykori dandártábornokaként a védelmi kérdések szakértője volt.

A Londont képviselő ügyvédet és belső piaci szakértőt, Theresa Villierst 2004-ben újraválasztották, ám 2005-ben leköszönt képviselői mandátumáról.

Roger Helmer és Daniel J. Hannan is azok közé tartozott, akiket 1999-ben és 2004-ben is képviselővé választottak. Mindketten többször is hangot adtak olyan véleményüknek, amely sértő volt a Képviselőcsoport, illetve vezetői számára, tudatosan ellenséges viselkedést tanúsítottak a Parlament részleges ülésein, ami végül az Eljárási Szabályzatnak megfelelően az EPP-ED Képviselőcsoportból való kizárásukhoz vezetett (Helmert 2005-ben, Hannant 2008-ban zárták ki).^a

Végül, de nem utolsósorban Jacqueline Foster, Robert Goodwill, Bashir Khanbhai, Lord Stockton (Alexander MacMillan, Stockton earlje) és David Sumberg csak az 1999–2004-es parlamenti ciklusban kapott képviselői megbízást. Lord Stockton, az egykori konzervatív miniszterelnök, Harold Macmillan unokája, figyelemre méltó karriert futott be újságíróként, illetve az európai mozgalmak támogatójaként. Hamisítatlan brit arisztokrata stílusa a Képviselőcsoport egyik legnépszerűbb szereplőjévé emelte.

Az olasz delegáció 35 tagból állt, akik közül 24-en ekkor kerültek be először a Parlamentbe. A képviselők többsége Silvio Berlusconi és a Forza Italia sikerének köszönhetően jutott mandátumhoz. Maga Berlusconi is az Európai Parlament tagja lett egészen 2001-ig, amikor visszatért Olaszországba, hogy kormányt alakítson, melyben Rocco Buttiglione miniszteri tárcát kapott, így ő is követte Berlusconit Brüsszélből Rómába. 2001-ben Guido Viceconte is távozott a Képviselőcsoportból. Néhány képviselő, például Guido Bodrato, Luigi Cocilovo és Franco Marini, a kisebbségben levő PPI-hez tartozott, így nehéz helyzetben voltak az olasz delegáción belül, hiszen nem követték a Forza Italia politikai stratégiáját. A PPI tagjai 2004-ben nem tértek vissza a Képviselőcsoportba; némelyikük – többek között Cocilovo – a Liberális Képviselőcsoporthoz csatlakozott. A Berlusconi közeli munkatársai között helyet

a Roger Helmer kizárására 2005. június 7-én, a Képviselőcsoport Eljárási Szabályzatának 8. cikkelyében megfogalmazott előírásoknak megfelelő titkos szavazás keretén belül került sor. A május 25-i plenáris ülésen, a Bizottsággal szemben benyújtandó bizalmatlansági indítvánnyal kapcsolatos vitában Helmer személyes támadást intézett a Képviselőcsoport elnöke ellen. Daniel Hannant már korábban figyelmeztette a Képviselőcsoport és a brit delegáció, miután a *Die Welt* 2005. március 2-i számában megjelent egy cikk, melyben Hannan „valótlan állításokat közölt kollégáiról” (a Képviselőcsoport 2005. május 10-i értekezletének jegyzőkönyve). A lisszaboni szerződés 2008. január 31-i vitáján Daniel Hannan megkérdőjelezte Hans-Gert Pöttering alkalmasságát a Parlament elnöki tisztére, utalva az 1933-as *Ermächtigungsgesetz*re (Felhatalmazási törvény). Joseph Daul, az EPP-ED elnöke azonnal bejelentette, hogy kérvényezni fogja Hannan kizárását a Képviselőcsoportból. Erre végül 2008. február 19-én Strasbourgban került sor, kétharmados többséggel (155 igen és 52 nem szavazattal).

foglaló Renato Brunetta, Raffaele Lombardo, Mario Mantovani, Francesco Musotto és Amalia Sartori 2004-ben is képviselői mandátumot kapott, akár csak az olasz katolikus körökhöz erősen kötődő Mario Mauro, aki előbb a Kulturális, Ifjúsági, Oktatási, Média- és Sportügyek Bizottságában játszott kiemelkedő szerepet, majd 2004-ben az Európai Parlament alelnökévé választották. Luigi Cesaro, Raffaele Costa, Marcello Dell’Utri, Raffaele Fitto, Giorgio Lisi, Clemente Mastella, Pietro Paolo Mennea, Giuseppe Nisticò, Giuseppe Pisicchio és Vittorio Sgarbi csupán egy ciklusra kapott képviselői megbízást. Az 1999 és 2004 között szintén európai képviselőként tevékenykedő Francesco Fiorit a Képviselőcsoport alelnökévé és a D munkacsoport elnökévé is megválasztották. Carlo Fatuzzo mindkét ciklusban a Partito Pensionatit (Nyugdíjasok Pártja) képviselte, melynek 1987 óta titkára is volt.

A spanyol delegáció 28 tagból állt, akik közül tizenhárman újonnan kerültek be a Parlamentbe. María del Pilar Ayuso González, Badajoz képviselője volt a Partido Popular mezőgazdasági szakértője. A Madridot képviselő Cristina Gutiérrez-Cortines fontos szerepet játszott a Környezetvédelem, Közegészségügy és Élelmiszer-biztonság Bizottságban. Eközben a nemzetközi szinten is elismert katalán atomfizikus, Alejo Vidal-Quadras 2004-től elfoglalhatta a Parlament alelnöki székét. Ezt a három képviselőt mindkét ciklusban (1999 és 2004, illetve 2004 és 2009 között is) megválasztották. María Antonia Avilés Perea, a Költségvetési Ellenőrző Bizottság tagja, Cristina García Orcoyen Tormo, a Környezetvédelem, Közegészségügy és Élelmiszerbiztonság Bizottság tagja, Juan Ojeda Sanz, a Kulturális, Ifjúsági, Oktatási, Média- és Sportügyek Bizottságának tagja, Mónica Ridruejo Ostrowska, a Gazdasági és Monetáris Ügyek Bizottságának tagja, Carlos Ripoll y Martínez de Bedoya, a Regionális Politika, Közlekedés és Turizmus Bizottság tagja és Theresa Zabell, a kétszeres vitorlázó olimpiai bajnok csupán egy ciklusra kapott képviselői mandátumot.

A spanyol Partido Popular listájáról bekerült új képviselők között a korábbiaknál több fiatal és több női tag foglalt helyet a pártot vezető José María Aznar által vasszigorral irányított delegációban. A spanyol választási rendszer egyedülálló abban a tekintetben, hogy az arányos képviselet révén a párt nemzeti szinten nagyobb befolyással rendelkezik a tagok kiválasztását illetően, hiszen nem veszik figyelembe az elsőbbségi szavazatokat, mint például Olaszországban, de nincsenek német mintájú régiós választókerületek és brit típusú egyéni választókerületek sem. Ez a magyarázata a spanyol képviselők jelentős fluktuációjának: német és brit kollégáiktól eltérően nem rendelkeznek erős gyökerekkel választókerületükben, és mivel nincs jelentős esély többszöri újraválasztásukra, az Európai Parlamentben és a Képviselőcsoporton belül sem tudnak egy-egy kérdésre szakosodni. Alejandro Agag Longo ebből a szempontból kivételnek számít. A bankár apa fiaként felnőtt, lenyűgöző ifjú 25 évesen csatlakozott a Partido Popular ifjúsági szervezetéhez, majd beke-

rült José María Aznar belső körébe is. Ennek köszönhetően a Partido Popular listájára is felkerült, és 1999-ben az Európai Parlament képviselőjévé választották. Ezzel egy időben a spanyol miniszterelnök őt javasolta Klaus Welle utódjaként az Európai Néppárt főtitkári pozíciójára. 2002-ben feleségül vette José María Aznar lányát, és visszavonult a politikától, hogy idejét az üzleti életnek szentelhesse.

A francia delegáció sikere is hozzájárult az EPP-frakció megerősödéséhez. 1999-ben paradox helyzet alakult ki. Az 1994. júniusi választásokat megelőző kampányban a Dominique Baudis vezette UDF-RPR-lista tagjai kötelezték magukat, hogy mindegyik képviselőjük az EPP-frakcióban foglal majd helyet. Azonban ahogy arról már korábban szó volt, az RPR képviselői 1994 júliusában úgy döntöttek, hogy régi frakciójukban, az UFE-ben maradnak. 1999-ben a két nagy csoportosulás, az UDF és az RPR külön-külön állított listát, de a Démocratie libérale (Liberális Demokrácia, DL) csatlakozott az RPR-hez. Végül – Nicolas Sarkozy 1999. május 30-án tett ígéretének megfelelően – a lista összes megválasztott képviselője az EPP-frakcióhoz csatlakozott. A François Bayrou vezette UDF-listán szerepelt Nicole Fontaine, Philippe Morillon, Alain Lamassoure, Jean-Louis Bourlanges, Marielle de Sarnez, Janelly Fourtou, Thierry Cornillet és Francis Decourrière is. Az RPR és DL közös listájáról a következő személyek kerültek be a Parlamentbe: Nicolas Sarkozy, Alain Madelin, Margie Sudre, Françoise Grossetête, Hugues Martin, Thierry Jean-Pierre, Joseph Daul, Tokia Saïfi, Marie-Thérèse Hermange, Christine de Veillac, Roger Karoutchi és Hervé Novelli.

A húsz francia képviselő egy delegációként való beolvasztása kézenfekvő megoldás volt, hiszen épp akkor a francia politikában mindannyian ugyanahhoz az elnöki többséghez tartoztak. A helyzet a 2002-es elnök- és parlamenti választást követően némileg bonyolultabbá vált. Erre a kulcsfontosságú eseményre az RPR és a DL részvételével, az UDF többségének csatlakozásával egy új csoportosulás jött létre Franciaországban, melyet *Union pour un Mouvement Populaire* (Unió egy Népi Mozgalomért, UMP) névre keresztelték. François Bayrou úgy döntött, hogy más utat választ, és igyekezett megőrizni az új UDF önállóságát, ugyanis szerette volna jelöltetni magát a 2007-es választásokon. A parlamenti ciklus második felét 2004-ig – Margie Sudre elnökszöny diplomáciai érzékének hála – a francia delegáció zökkenőmentes technikai együttműködése jellemezte. 2002-ben François Bayrou a francia parlamenti választásokon való részvétel érdekében leköszönt európai parlamenti mandátumáról, egyedül hagyva szövetségeseit, elsősorban Marielle de Sarnezt és Jean-Louis Bourlanges-t, akiknek így Bayrou nélkül kellett a továbbiakban a Képviselőcsoporton belül kiállniuk a megújult UDF elképzelései mellett. Eközben az UMP az Európai Néppárt teljes jogú és egyben egyik legaktívabb tagja lett, főként azalatt, amíg Jean-Pierre Raffain töltötte be a francia miniszterelnöki pozíciót.

François Bayrou volt a felelős azért is, hogy a 2004-es európai parlamenti választások során az UDF elhagyta az EPP-ED Képviselőcsoportot, illetve az Európai Néppártot, és képviselői – többek között Marielle de Sarnez, Jean-Louis Bourlanges, Thierry Cornillet, Philippe Morillon és Janelly Fourtou – a Liberális Képviselőcsoportoz csatlakoztak. Ezt a döntést elsősorban a nemzeti politika alakulása motiválta. A Képviselőcsoport azonban ezt a lépést teljes megdöbbenéssel és csalódottsággal fogadta, hiszen az UDF-et már régóta partnerei között tarthatta számon, és a Robert Schuman, Alain Poher és Jean Lecanuet nevével fémjelzett francia kereszténydemokrácia utódjaként gondolt rá.

A többi delegációval – 9 görög, 9 holland, 9 portugál, 7 osztrák, 7 svéd, 6 belga, 5 finn, 5 ír, 2 luxemburgi és 1 dán képviselővel – vált teljessé a Képviselőcsoport tagsága, melyben az Unió mind a tizenöt tagállama képviseltette magát. Ezeknek az államoknak az újonnan megválasztott tagjai közül néhányan a továbbiakban igen fontos szerepet játszottak a Képviselőcsoport életében. A 2004-ben újraválasztott Othmar Karas 1995 és 1999 között pártja, az ÖVP főtitkára volt. Az osztrák és az európai kereszténydemokrácia igen befolyásos figurájaként 1999-ben rendkívül bizalmas pozíciót kapott a Képviselőcsoportban: alelnök és kincstárnok lett. A Képviselőcsoport európaisága mellett maximálisan elkötelezett Karas mindig odafigyelt arra, hogy a kiadások helyénvalóak legyenek, emellett a Gazdasági és Monetáris Ügyek Bizottságának szorgalmas tagjaként tevékenykedett.

A görög delegációval érkezett a Képviselőcsoportba Rodi Kratsa-Tsagaropoulou, aki Görögország európai szervezeteinek és a Nea Demokratíanak az egyik legaktívabb élharcosa volt. A képviselőnőt az EPP a Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottságba delegálta, koordinátorként végzett ottani munkáját kolléganői nagyra becsülték. 2004-ben ismét mandátumot szerzett, majd képviselőtársai megválasztották az Európai Parlament alelnökévé.

A portugál képviselők közül a Kulturális, Ifjúsági, Oktatási, Média- és Sportügyek Bizottságában tevékenykedő Vasco Graça Moura és a Regionális Fejlesztés Bizottságának tagjává kinevezett Sérgio Marques kapott 2004-ben ismételt mandátumot. A svéd delegációban három újonnan megválasztott tag foglalt helyet: Per-Arne Arvidsson, Lennart Sacrédeus és Anders Wijkman. A Stockholmot képviselő Wijkman a harmadik világ környezetvédelmi és fejlesztési kérdéseinek nemzetközi szinten is elismert szakértője volt.

Hans-Gert Pöttering lesz a Képviselőcsoport elnöke (1999. július 13.)

A siker kiaknázása érdekében gyors lépésekre volt szükség. Július 5-e és 9-e között a Képviselőcsoport összes tagja – a leköszönő és a mandátumukat most megkezdő képviselők egyaránt – a dél-spanyolországi Marbellába utazott, hogy részt vegyen a tanulmányi napokon, melyeket hagyományosan a parla-

menti választásokat követően rendeztek meg. Az újonnan megválasztott képviselők – akik közül többen családjukkal együtt érkeztek – most találkoztak egymással először. Ebben a nyugodt légkörben kezdődtek meg a feladatok elosztásának egyeztetései. Sok képviselő nagyon sajnálta, hogy Wilfried Martens a továbbiakban nem fogja a Képviselőcsoport sorait erősíteni az Európai Parlamentben. Martens azután döntött úgy, hogy nem indul a választásokon, miután pártja mélységesen megbántotta a jelöltlista összeállításakor tanúsított hozzáállásával („*Nincs is annál rosszabb egy politikus számára, mint amikor az őt személyesen is érintő döntésekkel kapcsolatban egyáltalán nem kap tájékoztatást*”⁵⁷⁷).^a Pártja vezetőjeként és a marbellai tanulmányi napok elnökeként helyénvalónak és magától értetődőnek vélte, hogy Hans-Gert Pötteringet jelölje utódjául, aki a korábbi parlamenti ciklus alatt az egyik leghozzáértőbb alelnöke és egyben bizalmasa volt: „*Mindketten ugyanolyan mély európai meggyőződéssel rendelkezünk*”⁵⁷⁸.

Hans-Gert Pöttering frakcióelnökké választása zökkenőmentesen zajlott le 1999. július 13-án Brüsszelben, ugyanis ő volt az egyetlen jelölt a posztra. A 209 leadott szavazatból 189 támogatta az ő kinevezését, 12 ellenezte, 8 voks pedig érvénytelen volt.⁵⁷⁹ Az alelnököket is ugyanekkor választották meg titkos szavazás útján, és rangsorukat az egyes jelöltek által elért szavazatok száma alapján határozták meg. A létrejövő új elnöki testület – Carmen Fraga Estévez, Françoise Grossetête, Staffan Burenstam Linder, James Elles, Wim van Velzen és Francesco Fiori – nagyban számíthatott az 1999. február 8-án a Képviselőcsoport főtítkárává kinevezett Klaus Welle szolgálataira. Egy ilyen erős frakció megteremtéséhez előrelátásra és tapasztalatra volt szükség.

Megválasztása napján Hans-Gert Pöttering ismét tehetett egy lépést előre azon az úton, amelyen 1979-ben, 33 éves korában indult el, és amely a legnagyobb felelősséggel járó és legmagasabb európai tisztség felé vezetett. Ez a magas szintű szakmaisággal fémjelzett, komoly elkötelezettségen alapuló, hosszadalmas munka tette lehetővé számára, hogy egészen 2007 januárjáig megtarthassa a frakcióelnöki tisztséget, amikor is 61 éves korában megkapta a Parlament elnökének posztját, amelyet 2009 júliusáig töltött be.

2005-ben, a második világháború befejeződésének hatvanadik évfordulóján Pöttering úgy döntött, elmondja kollégáinak, hogy mi ösztönözte politikai elhivatottságát és Európába vetett hitét. Egyéni sorsa, a háború és az európai integráció egyaránt közrejátszott benne. 1945. szeptember 15-én született az alsó-szászországi Bersenbrückben. Édesapját nem ismerte, ugyanis

a A CVP úgy döntött, hogy a kereszténydemokrata lista első helyére a Flandriában igen nagy népszerűségnek örvendő Miet Smet kerül majd, aki korábban családügyi miniszterként is tevékenykedett, és a belga politikai életben már hosszú ideje volt Wilfried Martens kollégája. Mivel nem volt hajlandó elfogadni második helyre csúsztatását, Martens júliusban visszalépett, így a legnagyobb politikai frakció leköszönő elnöke elvette saját magától a lehetőséget, hogy az Európai Parlament elnökségére jelöltethesse magát.

az idősebb Pötteringet fia születése előtt néhány hónappal hívták be frontszolgálatra. Sem neki, sem édesanyjának nem sikerült kiderítenie, hogy ez az egyszerű közkatona milyen körülmények között lelte halálát. Feltehetőleg a keleti fronton hunyt el 1945 áprilisában. A kisfiú egészen 1955-ig, az NSZK és a Szovjetunió első hivatalos kapcsolatfelvételéig reménykedett abban, hogy eltűnt édesapja egyszer talán hazatér, hiszen még ekkor sem nyilvánították hivatalosan elhunytának.⁵⁸⁰ E tragikus múltból eredt Pöttering hite és a totalitárius rendszerek iránti ellenérzése.

Frakcióelnöki időszaka alatt leglelkesebben a politikai ügyek megoldásába vetette bele magát: kifejezetten érdekelték a belső intézményi fejlesztések, az Uniónak a közép- és kelet-európai államok felvétele útján való demokratizálódása és bővítése, továbbá a kontinens egyesítésének kérdése.⁵⁸¹ Emellett nagy jelentőséget tulajdonított a Képviselőcsoport munkájának az európai integráció és a vallások közötti párbeszéd lelki vonatkozásai terén. Hatalmas munkabírása, továbbá a németországi Alsó-Szászországban található otthonához, Osnabrückhöz, illetve Európához kötődő helyi és regionális gyökerei tették a Parlament egyik legtapasztaltabb képviselőjévé. A Képviselőcsoport elnöksége, a delegációk vezetői és a Frakcióhivatal részvételével zajló értekezletek elnökeként, továbbá a plenáris üléseken mindig figyelmesnek és türelmesnek kellett lennie, és gyakran volt szükség kompromisszumkésztségére.

Hans-Gert Pöttering 1999 és 2007 közötti elnöki időszaka egybeesett az EPP-ED Képviselőcsoport látványos növekedésével. Ez tovább árnyalta és még összetettebbé tette a felmerülő problémákat. Mivel a munkanapok hossza nem nő egyenes arányban a Képviselőcsoporttal, egy ilyen nagy méretű frakció elnökének munkája nem végezhető el valódi elkötelezettség nélkül.

Az 1999-es választásokat megelőzően az EPP-ED Képviselőcsoport még csak 15 ország 157 képviselőjét tömörítette, de létszáma 2004 júniusára 25 tagállam 268 képviselőjére emelkedett, és ezzel olyan monumentális intézménnyé vált, amely méretét és sokféleségét tekintve meghaladta az Unió nemzeti parlamentjeinek többségét. Teljesen természetes volt tehát, hogy Pöttering frakcióelnöki kinevezését – a befolyásos CDU-CSU-delegáció támogatásával – 2001. november 14-én és 2004. július 13-án is meghosszabbították.

Az új elnök első politikai lépései: átnevezés EPP-ED Képviselőcsoporttá – az EPP-ED Képviselőcsoport átveszi az Európai Parlament elnökségét – a kényes osztrák kérdés

A Képviselőcsoport első jelentős politikai lépése az 1999. július 15-i alakuló üléshez kapcsolódik, amikor a tagok megszavazták, hogy a Képviselőcsoport neve ettől kezdve az Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) és az Európai Demokraták Képviselőcsoportja (EPP-ED) legyen. Ebbe a változásba a Képviselőcsoport azért egyezett bele, hogy az elnevezés tükrözze a brit konzervatív

irányzat eltérő jellegét és számbeli súlyát. A döntésre egy héttel korábban került sor Malagában. Wilfried Martens leírása szerint az EPP tanulmányi napjainak egyikén egy informális vacsorát adtak, ahol az EPP három legnagyobb pártjának vezetői (Silvio Berlusconi, José María Aznar és Wolfgang Schäuble) mellett a Konzervatív Párt feje, William Hague is megjelent. Cserébe, hogy képviselői továbbra is a Képviselőcsoport sorait erősítik majd, Hague azt kérte, hogy az EPP-t nevezzék át „EPP-Konzervatív Képviselőcsoporttá”. Wilfried Martens e javaslatot egyértelműen hátrányosnak tartotta: *„Amikor a vacsora alatt meghallottam ezt a javaslatot, kis híján leestem a székről. A konzervatívokra való nyílt utalás a Képviselőcsoport számos pártja számára elfogadhatatlan lett volna, így tisztában voltam vele, hogy ez könnyen szakadáshoz vezethetne”*⁵⁸².

Végül az új név, az „Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) és az Európai Demokraták Képviselőcsoportja (EPP-ED)” kielégítette mindegyik fél elvárásait. A britek remélték, hogy új delegációkat tudnak bevonni az „ED”-be, és hasznot húzhatnak majd a finanszírozásra és a személyzetre vonatkozó bizonyos mentességekből és egyéni szabályozásból.

Hans-Gert Pöttering második dobásaként elérte, hogy Képviselőcsoportja a plenáris üléseken elnökségi többségbe kerüljön, ami véget vetett az EPP és a PES közötti szövetségnek. Az EPP-ED Képviselőcsoportnak a PES-hez viszonyított számbeli fölénye lehetővé tette, hogy az előbbi megegyezést ajánljon a Liberális Képviselőcsoportnak arra vonatkozólag, hogy az adott parlamenti ciklusban osszák meg egymás között a Parlament elnökségének feladatát. A Képviselőcsoport nemzeti delegációi egyhangúlag úgy döntöttek, hogy a Képviselőcsoportot a ciklus első felében Nicole Fontaine képviselje, aki 1984 óta volt az Európai Parlament tagja.^a

Hans-Gert Pöttering biztosította a Liberális Képviselőcsoportot arról, hogy a megegyezés értelmében a parlamenti ciklus 2002 januárjával kezdődő második felében az EPP támogatni fogja a liberálisok jelöltjét, ezzel biztosítva az ELDR-frakció ír elnöke, Pat Cox megválasztását. A baloldali Szocialista Képviselőcsoport Portugália egykori elnökébe, Mário Soaresbe vetette bizalmát. A szavazás első körében Mário Soares 200, míg Nicole Fontaine 306 voksot kapott – ezzel messze átlépte az abszolút többséghez szükséges 277 szavazatos határt. Ez a lehenygerlő győzelem egyben Nicole Fontaine egyéni képességeinek elismerése is volt; az előző ciklusban végzett első alelnöki tevékenysége során komoly parlamenti tapasztalatról és a szóban forgó ügyek széles körű ismeretéről tett tanúbizonyságot.⁵⁸³

A frakcióelnök számára a politikai paletta közepén elhelyezkedő csoportosulással tető alá hozott sikeres szövetségnek megvolt az az előnye, hogy az EPP-ED Képviselőcsoport végre tisztázta politikai pozícióját. Több tagpárt

a Lásd a 216. oldalt.

is örömmel fogadta, hogy a továbbiakban nem kell magyarázkodnia nemzeti aktivistái előtt az EPP és a PES-frakció között régóta fennálló „technikai” együttműködés miatt.^a

2000 elején a frakcióelnök számára új politikai front nyílt meg, amikor felkérték, hogy oldja meg az osztrák választások nyomán kialakult krízist, mely megosztotta az EPP-ED-családot. Az EPP osztrák tagpártja, az ÖVP 2000. február 4-én úgy döntött, hogy kormánykoalícióra lép az FPÖ-vel (Osztrák Szabadságpárt), a populista Jörg Haider vezette, kisebbségben levő párttal, melynek idegengyűlölő és Európa-ellenes megnyilvánulásait az EPP több tagja is gyanakvással figyelte. Az ÖVP maximálisan Európa-párti vezetője, Wolfgang Schüssel kizárólag azért fogadta el a kancellári széket, mert meg volt győződve arról, hogy a kormányzásba a szocialisták kihagyása érdekében bevont, kisebbségben levő partner populista elképzeléseit fokozatosan vissza lehet majd szorítani, és nem fogják befolyásolni az osztrák kormány által vallott értékeket és a követendő politikai irányvonalakat.

A Képviselőcsoporton és az Európai Néppárton belül Hans-Gert Pöttering és Wilfried Martens igyekezett közösen fellépni a belga PSC-vel, a francia UDF-fel és az olasz PPI-vel szemben, mely tagpártok február 10-én követelni kezdték az ÖVP kizárását az Európai Néppártból és EPP-ED Képviselőcsoportból. Végül sikerült kompromisszumos megoldást találni: létrejött egy megfigyelő bizottság, melyet a Képviselőcsoport három tagja – Wim van Velzen, Gerardo Galeote és Hartmut Nassauer – alkotott, és amelynek az volt a feladata, hogy beszámolót készítsen az osztrák politikai helyzetről, különös hangsúlyt fektetve a kormányprogramra. Hans-Gert Pöttering és a német delegáció kifejezetten ellenezte ezt a durva döntést, amely elidegeníti az EPP osztrák partnereit, és mindenképpen ki akarták fejezni szolidaritásukat, illetve bizalmukat az osztrák pártok demokrácia melletti elkötelezettsége iránt. Véleményük szerint az Ausztria elszigetelését támogató pártok az osztrák belpolitika miatti aggodalmuknak adtak hangot, ezért ők mindenképpen más stratégiát akartak követni. Végül a frakcióelnök elképzelését fogadták el általánosan: az ÖVP hét képviselőjét nem zárták ki, és tagságukat sem függesztették fel. 2002 júniusában a megfigyelő bizottság megállapításai megerősítették e döntés helyességét, ugyanis Wolfgang Schüssel kormánya semmi olyan lépést nem tett, amely az előzetes gyanakvást igazolta volna. Az EPP-frakció és a Párt ezzel kikövezte az utat az ugyanebben a témában az Európai Tanács 2000-es ülésén elfogadott megegyezés előtt, amely hivatalosan is véget vetett az osztrák kormány elszigeteltségének.

a Az EPP-ED Képviselőcsoport 2004 és 2009 között egy hasonló technikai egyezmény megkötésének eszközéhez folyamodott, melynek értelmében 2004-ben a spanyol szocialista Josep Borrell Fontellest választották elnökké, akit 2007-ben Hans-Gert Pöttering követett.

A korábban az osztrákok elleni szankciókat támogató, kisebbségben levő pártok belenyugodtak az események illetén alakulásába. Azonban néhány képviselőben megfogalmazódott a gondolat, hogy létrehoznak egy informális szervezetet, melyet „Schuman-csoport” névre kereszteltek. Ez a belső nyomásgyakorló csoport azt a küldetést tűzte ki célul maga elé, hogy biztosítsa a szövetségi és kereszténydemokrata irányvonal fenntartását. A François Bayrou fejéből kipattant kezdeményezést a frakcióelnök nem támogatta; épp ellenkezőleg, Hans-Gert Pötteringnek kételyei támadtak a Képviselőcsoporton belüli szakadás jogosságával kapcsolatban, hiszen a szervezet – bár informális volt – tulajdonképpen kétségbe vonta az elnök elkötelezettségét az EPP magját alkotó alapelvek és értékek mellett. Pöttering véleménye szerint Robert Schuman nevét nem szabadna használnia egy olyan mozgalomnak, amely aláaknázza a Képviselőcsoport egységét és összetartozását. A „Schuman-csoport” Strasbourgban tartott néhány ülést, ám ezek egyre ritkábbá váltak, és végül a csoport feloszlott. François Bayrou UDF-je és az olasz PPI a 2004-es választások idején kivált a Képviselőcsoportból, amely megerősítette a belső ellenzék múltó jellegét.

„Lenni vagy nem lenni...” a Képviselőcsoportban: a brit konzervatívok ismét fontolóra veszik lehetőségeiket

Az EPP legnagyobb pártjainak vezetői és a brit Konzervatív Pártot képviselő William Hague által 1999 júliusában kötött malagai megegyezésnek elméletben öt évre stabilitást kellett volna teremtenie az EPP-ED Képviselőcsoporton belül a frakciót alkotó két nagy mozgalom viszonyát illetően. Azonban a Konzervatív Párt 2001-ben Iain Duncan Smith személyében új vezetőt választott, aki a brit Alsóházban a maastrichti szerződés ratifikálása ellen szavazott, és ezzel a Konzervatív Párt irányítása az euroszeptikusok kezébe került. Duncan Smith azonnal felszólította a Képviselőcsoportot, hogy az ED számára biztosítson új feltételeket, melyek többek között lehetővé tennék, hogy az ED új parlamenti képviselőket vehessen fel a Képviselőcsoportba az elsősorú többségben lévő EPP-kontingens jóváhagyásának kikérése nélkül. Ezzel *de facto* két külön frakció keletkezett volna, így a Képviselőcsoport elnökségének támogatását maga mögött tudó Hans-Gert Pöttering nyíltan visszautasította a brit kérést. Mindazonáltal a kommunikációra, személyzetre és finanszírozásra vonatkozó kérdésekben egyeztetések történtek, melyeknek köszönhetően az ED bizonyos fokú autonómiát kapott.

A 2004-es választások közeledtével újult erővel indult meg a politikai offenzíva. A Konzervatív Pártot vezető euroszeptikusok biztosítani akarták brit szavazóikat, hogy a párt tagsága az EPP-ED Képviselőcsoportban nem jelenti azt, hogy támogatja az Európai Alkotmánytervezetet, amelyet a 2003. júniusi egyezményben fogadtak el, és amelyről 2003 októbere óta a Kormány-

közi Konferencia folytatott tárgyalásokat. Hans-Gert Pöttering kénytelen volt szembenézni a konzervatívok újabb követelésével, cserébe azért, hogy a 2004-es választásokat követően is fenntartsák tagságukat a Képviselőcsoportban. Nagy tét forgott kockán, ugyanis a brit kérés a kereszténydemokrata elvek és az EPP által támogatott politikai irányvonal alapvető lényegét érintette. A kérés a Képviselőcsoport Eljárási Szabályzatának módosítását indítványozta, és azt szerette volna elérni, hogy az 5b. cikkely megváltoztatásával a tagoknak – jelen esetben a konzervatívoknak – jogukban álljon előadni és megvédeni saját elképzeléseiket az Európa jövőjét érintő alkotmányos és intézményi kérdésekben. Vagyis biztosítani akarták, hogy az Alkotmány ellen kampányolhassanak, és a plenáris üléseken az EPP-tagoktól eltérően szavazhassanak. Ez egyértelműen aláaknázza volna a Képviselőcsoport ideológiai egységét és politikai összetartozását. Azonban félő volt, hogy ha nem sikerül megegyezésre jutni, akkor a konzervatívok el fogják hagyni a Képviselőcsoportot, amivel az EPP-ED Képviselőcsoportnak a 2004-ben összeülő új Parlamentben betöltött vezető szerepe veszélybe került volna. A dilemmával szembenező Hans-Gert Pöttering az Elnökség támogatásával felelős politikai lépésre szánta el magát, és jóváhagyását adta a szabályzat módosítására.

Pöttering véleménye szerint a befogadás stratégiája sokkal vonzóbb volt, mint az elszigetelődés, illetve az egyik tagpárthoz fűződő viszony elmérgesedésének lehetősége, de a frakcióelnöknek nagy adag energiára és türelemre volt szüksége ahhoz, hogy az összes delegációt meggyőzze döntése helyességéről. Ezzel párhuzamosan Wilfried Martens ugyanezt az üzenetet próbálta kommunikálni az EPP-tagpártok vezetőinek irányába. Végül a Képviselőcsoport Eljárási Szabályzatának módosításáról szóló szavazást megelőzően, 2004. március 30-án vitát rendeztek a kérdésről Strasbourgban. A döntés ellenzői megpróbálták egy sor javaslattal „felhívítani” a kérdést. Jean-Louis Bourlanges, Gérard Deprez, Guido Bodrato és Concepción Ferrer i Casals végül kénytelen volt elismerni, hogy kisebbségbe kerültek. A szavazást a következő napon tartották: 170 tag támogatta az Elnökség indítványát, 10 fő ellenezte és 15-en tartózkodtak. A szavazás nem ingatta meg az EPP-tagpártok hűségét az általuk hagyományosan képviselt, Európa-párti hozzáállás iránt. Mindazonáltal ez adta meg a végső lökést az olasz PPI-nek és az UDF François Bayrou-hoz lojális tagjainak ahhoz, hogy az elsősorban belső politikai okokból már korábban is fontolgatott kilépésre 2004 júliusában ténylegesen rászánják magukat.

A 2004. július 13-án ismételten frakcióelnökké választott Hans-Gert Pöttering beváltotta a módosított szabályokban vállalt kötelezettségét, és biztosította, hogy Struan Stevenson, a brit delegáció jelöltje foglalhassa el a pozíciójáról leköszönő James Elles frakcióalelnöki székét.

Azonban Westminsterben ismét problémák merültek fel. A 2004 júliusában tartott európai parlamenti választásokon a brit konzervatívok nem szerepeltek jól, és az eddigi 36 képviselőjük helyett 2004-től csupán 27 tagot delegálhattak a

Parlamentbe. Mindazonáltal a párt által elfoglalt euroszkeptikus álláspont csak még inkább megerősödött az új pártvezető, David Cameron 2005. december 6-i megválasztásával. A leginkább euroszkeptikus aktivisták megnyerése érdekében a kampányban tett ígéretéhez híven Cameron bejelentette, hogy pártja képviselőit ki akarja léptetni az EPP-ED Képviselőcsoportból azért, hogy – más szuverenista tagokkal karöltve – egy új politikai frakciót hozzon létre az Európai Parlamentben. Hans-Gert Pöttering az azonnali cselekvés mellett döntött. December 12-én megnyugtatta a Képviselőcsoport Elnökségét, hogy Angela Merkel német kancellár írásban közölte David Cameronnal, hogy fel fogja függeszteni a Konzervatív Párttal való közvetlen kapcsolatát, amennyiben a konzervatívok valóban kilépnek a Képviselőcsoportból. Maga a frakcióelnök 2006 januárjában Londonba utazott, hogy találkozzon David Cameronnal, és tájékoztassa arról, hogy a konzervatívok kivonulása a malagai egyezményben megfogalmazott elvek nyílt megszegése lenne.^a Egy brit konzervatív számára az adott szó be nem tartása ugyanolyan elviselhetetlen, mint a rossz ízlés.

2006. augusztus 29-én azonban a frakcióelnök kénytelen volt bejelenteni kollégáinak, hogy David Cameron és a cseh ODS vezetője, Mirek Topolánek július 13-án közös álláspontot alakítottak ki azzal kapcsolatban, hogy 2009-ben esetleg egy új politikai frakciót hoznak létre. Hans-Gert Pöttering ismét így nyilatkozott önmagáról: *„Nem vagyok hajlandó tolerálni a Képviselőcsoport érdekeit veszélyeztető kezdeményezéseket, és felhívom a figyelmet, hogy ha valaki gyengíti a Képviselőcsoport szolidaritását, azt automatikusan ki fogjuk zárni.”*⁵⁸⁴ Mindez nem ingatta meg a Konzervatív Párt és az ODS vezetőségét – utóbbi elnöke, Mirek Topolánek 2007. január 19-én a miniszterelnöki széklet is elnyerte –, bár tagjaiknak a Képviselőcsoportból való kiválásáról 2009 júniusáig nem esett újra szó.

2004 júniusában és 2007 januárjában új képviselők érkeznek a Képviselőcsoportba

A 2004. júniusi választásokat követően a képviselők újabb generációja csatlakozott a Képviselőcsoporthoz, többek között a tíz új tagállam – nyolc közép- és kelet-európai ország, továbbá Málta és Ciprus – első ízben megválasztott delegációi, akik mellé 2007-ben román és bolgár képviselők is érkeztek.

A 15 régi tagállamban is jelentős változások következtek be, ám ezek mértéke országonként eltérő volt.

Németországból 12 új tag érkezett a Képviselőcsoportba: Daniel Caspary, Albert Dess, Christian Ehler, Ingeborg Graessle, Karsten Friedrich Hoppenstedt (aki már 1989 és 1999 között is a Képviselőcsoport képviselője volt),

a 2008. augusztus 25-én Brüsszelben készült interjú Hans-Gert Pötteringgal.

Kurt Joachim Lauk, Markus Pieper, Herbert Reul, Andreas Schwab, Thomas Ulmer, Manfred Weber és Anja Weisgerber.

Roland Gewalt és Horst Posdorf 2005-ben csatlakozott, 2006-ban pedig a Bajorországot képviselő Gabriele Stauner is visszatért a Képviselőcsoportba, melynek már 1999 és 2004 között is tagja volt.

A spanyol delegációban tizenhárom új képviselő foglalt helyet: Pilar del Castillo Vera, Augustín Díaz de Mera García Consuegra, a már 1994 és 2002 között is képviselőként tevékenykedő Carmen Fraga Estévez, Luis de Grandes Pascual, Luis Herrero-Tejedor, Carlos José Iturgaiz Angulo, Antonio López-Is-túriz White, Ana Mato Adrover, Jaime Mayor Oreja, Francisco José Millán Mon, Cristóbal Montoro Romero, Luisa Fernanda Rudi Ubeda és José Vila Abelló.

Az újonnan érkezettek közül mindenképpen ki kell emelnünk Jaime Mayor Oreját, aki jelentős hatással volt hazája és a Partido Popular által követett politikára is. Karrierjét a baszk parlament Népi Koalíciójának szóvivőjeként kezdte, majd több parlamenti cikluson keresztül képviselte Baszkföldet a cortezben (a spanyol parlamentben). 1996 és 2001 között az Aznar-kormány belügyminisztereként tevékenykedett. A Képviselőcsoportban alelnöki funkciót is ellátó Oreja a spanyol delegáció vezetőjeként 2004 és 2009 között első-sorban a Képviselőcsoport stratégiai elképzeléseinek továbbfejlesztésére, az alapvető értékek megőrzésére, illetve a terrorizmussal és védelemmel kapcsolatos kérdésekre koncentrált.

2008-ban a mandátumukról leköszönő tagok helyére három további spanyol képviselő érkezett: Florencio Luque Aguilar, az 1999 és 2004 között is már képviselőként dolgozó Juan Andrés Naranjo Escobar és Salvador Domingo Sanz Palacio.

2004-ben kilenc új francia taggal bővült a Képviselőcsoport. Köztük volt Nicole Fontaine és Tokia Saïfi, akik korábban francia miniszteri kinevezésük miatt hagyták el a Képviselőcsoportot. Az új tagok között volt még három másik egykori miniszter is, akik 2007-ben visszatértek a francia kormányba: Ambroise Guellec, Jacques Toubon és Roselyne Bachelot-Narquin. Helyüket Elisabeth Morin, a Rasszizmus és Antiszemizmus Elleni Nemzetközi Liga elnöke, Patrick Gaubert és a Felső-Normandiát képviselő ügyvéd, Jean-Paul Gauzès foglalta el. A korábban egy másik frakcióhoz tartozó Véronique Mathieu 2004-ben csatlakozott az EPP-ED Képviselőcsoporthoz. Ugyanilyen meglepő volt az is, hogy az UMP listájáról bekerült a Parlamentbe az egykori finn ralivilágbajnok, Ari Vatanen, aki ekkor már Provence-ben élt és gazdálkodott.

A Képviselőcsoport sorait már a megelőző ciklusban is erősítette Brice Hortefeux, Nicolas Sarkozy egyik legközelebbi munkatársa, aki 2005-ben visszatért a francia kormányba. Helyét az adózási és monetáris ügyek egyik legkiemelkedőbb szakértője, a Költségvetési Bizottság tagjává választott Jean-Pierre Audy vette át, aki a 2009. júniusi választásokon Franciaország közép-ső

régiójának UMP-s listavezetőjeként indult. A francia delegáció 2008 januárjában Brigitte Fouré személyében még egy taggal bővült, aki a Jean-Louis Boulranges lemondása miatt megüresedett képviselői széket kapta meg, és úgy döntött, hogy az EPP-ED Képviselőcsoporthoz csatlakozik.

2004-ben az Egyesült Királyságban kiábrándító eredménnyel zárult a választás, aminek következtében az EPP-ED Képviselőcsoportba szinte csak olyan képviselők kerültek be, akik már a korábbi ciklusban is ott tevékenykedtek. Az egyetlen új arc Richard Ashworth volt, akihez a ciklus során leköszönő két tag helyét átveve csatlakozott 2005-ben Syed Kamall, majd 2007-ben Sajjad Karim.

Nyolc új görög tagot választottak meg 2004-ben: Ioannisz Gklavakis, Meropi Kaldi, Manolisz Mavrommatisz, Marie Panaiotopoulosz-Kassziotou, Georgiosz Papasztamkosz, Antonisz Szamarasz, Nikolaosz Vakalisz és Ioannisz Varvitsziotisz.

Ioannisz Varvitsziotisz a legtapasztaltabb görög politikusok közé tartozott, emellett az EPP egyik leghűségesebb tagja – 1985 és 1996 között alelnöke is – volt. Többször is kapott különféle miniszteri tárcát, kétszer is szolgált védelmi miniszterként, és a Nea Demokratia egyik legnagyobb tiszteletnek örvendő egyéniségeként őt nevezték ki a görög delegáció vezetőjévé.

Emmanouil Angelakas és Margaritisz Szkinasz 2007-ben csatlakozott a Képviselőcsoporthoz. Margaritisz Szkinasz sok éven keresztül dolgozott az Európai Bizottságban, többek között Loyola de Palacio Vallelersundi alelnök és Marcos Kyprianou biztos mellett.

A négy új belga tag – Ivo Belet, Frieda Brepoels, Raymond Langendries és Jean-Luc Dehaene – közül az utóbbi a belga és az európai politika valódi veteránjának számított. 1981 óta szövetségi miniszterként dolgozott, majd 1992 és 1999 között Wilfried Martenstől átvette a miniszterelnöki posztot. Az Európai Egyezmény tárgyalásain alelnökként tevékenykedett, és a Képviselőcsoporton belül ő volt az egyik leghatározottabb képviselő a Parlamentben tartott intézményi vitákban. Híres volt képzelőereje, merészsége és kompromisszumkészsége – kollégái szerint ezek elengedhetetlenek voltak a 2004–2009-es parlamenti ciklusban zajló egyeztetések során.

Írországból három új tag került be a Parlamentbe: Jim Higgins, Mairead McGuinness és Gay Mitchell. Mitchell egykor az ír kormány európai ügyekért felelős minisztereként dolgozott, így stabil politikai alapokkal rendelkezett. Colm Burke-öt 2007-ben választották meg.

2004-ben tizenegy új olasz képviselő csatlakozott a Képviselőcsoporthoz: Marcello Vernola, Riccardo Ventre, Armando Dionisi, Antonio De Poli, Paolo Cirino Pomicino, Lorenzo Cesa, Giuseppe Castiglione, Giorgio Carollo, Vito Bonsignore, Alfredo Antoniozzi és Gabriele Albertini. 2006-ban Iles Braghetto, Carlo Casini, Aldo Patriciello és Armando Veneto érkeztek leköszönő olasz kollégáik helyére. Ugyanekkor Vito Bonsignore átvette Lorenzo Cesától a Képviselőcsoport alelnöki tisztségét.

2008-ban Paolo Bartolozzi, Maddalena Calia, Elisabetta Gardini, Sebastiano Sanzarello, Eleonora Lo Curto, Innocenzo Leontini és Iva Zanichchi is képviselői helyet kapott az Európai Parlamentben.

A két új finn képviselő Ville Itälä és Alexander Stubb volt. Stubb 2008 áprilisában hazája külügyminiszterévé nevezték ki. Képviselői helyét Sirpa Pietikäinennek adta át.

Ausztriából 2004-ben Richard Seeber került be új tagként. Őt 2006-ban Hubert Pirker követte, aki 1996 és 2004 között is a Képviselőcsoport képviselőjeként tevékenykedett, és a biztonsági és bűnügyek kérdéseire specializálódott. Pirker váltotta fel az Ausztriába visszahívott Ursula Stenzelt.

A luxemburgiak kiemelkedő eredményt értek el, ugyanis a Képviselőcsoportba 2004-ben beválasztott három tagjuk országuk európai parlamenti képviselőjének felét tette ki. Újonnan csatlakozott a Képviselőcsoporthoz Erna Hennicot-Schoepges, a párt vezetője, aki korábban már többször is miniszteri posztot töltött be hazájában.

Gitte Seeborg a dán delegáció 2004-ben csatlakozott új tagja volt. A csúcstechnológia terén szakértőnek számító Christian Rovsing, aki 1989 és 2004 között is a Képviselőcsoportot erősítette, 2007-ben tért vissza a dán Konzervatív Párt képviselőjében.

2004-től hat új portugál tag csatlakozott: Maria da Assunção Esteves, Duarte Freitas, João de Deus Pinheiro, Luís Queiró, José Ribeiro e Castro és José Albino Silva Peneda.

João de Deus Pinheiro korábban portugál külügyminiszterként és európai biztосként is tevékenykedett. A Közösség belső működésével kapcsolatos kiterjedt tapasztalatai egyértelművé tették, hogy képviselővé választását követően megkapja a Képviselőcsoport alelnöki székét is.

Az öt svéd képviselő közül hárman voltak, akik újonnan érkeztek a Képviselőcsoportba: Christofer Fjellner, Gunnar Hökmark és Anna Ibrisagic.

Gunnar Hökmark tapasztalt svéd politikusként érkezett az Európai Parlamentbe, hiszen korábban a Moderata (Mérsékelt Párt) titkára volt, illetve 12 éven át képviselőként foglalt helyet a svéd országgyűlésben. Az EPP-ED Képviselőcsoporthoz való csatlakozását követően a B munkacsoportért felelős alelnökké nevezték ki. 2007 januárjában jelöltette magát a frakcióelnöki pozícióra, ám végül a harmadik fordulóban 115 megszerzett szavazattal lemaradt a 134 voksot kapott Joseph Daul mögött.

A héttagú holland delegációban három új tag foglalt helyet: Camiel Eurlings, Lambert van Nistelrooij és Corien Wortmann-Kool. A delegációt vezető Camiel Eurlings vállalta azt a fontos feladatot, hogy a Külügyi Bizottság megbízásából beszámolót készít Törökországról. Nem sokkal később visszatért Hollandiába, ahol miniszteri tárcát kapott.

A leköszönő képviselők helyére 2007-ben érkezett az Európai Parlamentbe Esther de Lange, Joop Post és Cornelis Visser.

Az új tagok megérkezésével változik a színpadkép

Az Unióhoz 2004. május 1-jén csatlakozott új tagállamokat illetően a Képviselőcsoportnak komoly változásokra kellett felkészülnie. A tíz új tagországból összesen hatvankilenc képviselő érkezett, és egy-egy államot akár több párt is képviselhetett. A Képviselőcsoport nyelvi sokszínűsége is bővült, akárcsak kulturális és történelmi háttere, illetve nemzeti érdekeltségei. Az EPP-ED volt az egyetlen olyan parlamenti frakció, amelyben a kibővített Unió összes országa képviseltette magát.

Ciprus három képviselőt delegált a Képviselőcsoportba: Panaiotisz Demetriou, Ioannisz Kaszoulidisz és Ioannisz Matszisz.

Két máltai tag érkezett a Képviselőcsoportba: Simon Busuttill és David Casa.

A lengyel delegáció tizenkilenc tagból állt: Jerzy Buzek, Zdzisław Kazimierz Chmielewski, Małgorzata Handzlik, Stanisław Jałowiecki, Filip Kaczmarek, Bogdan Klich, Barbara Kudrycka, Zbigniew Krzysztof Kuźmiuk, Janusz Lewandowski, Jan Olbrycht, Paweł Bartłomiej Piskorski, Zdzisław Zbigniew Podkański, Jacek Protasiewicz, Jacek Saryusz-Wolski, Czesław Adam Siekierski, Bogusław Sonik, Janusz Wojciechowski, Zbigniew Zaleski és Tadeusz Zwiefka. 2007-ben Urszula Gacek és Krzysztof Hołowczyc személyében két további képviselő érkezett.

A Cseh Köztársaságot tizennégy tag képviselte: Jan Březina, Milan Cabrnoch, Petr Duchoň, Hynek Fajmon, Jana Hybášková, Miroslav Ouzký, Zuzana Roithová, Nina Škottová, Ivo Strejček, Oldřich Vlasák, Jan Zahradil, Tomáš Zatloukal, Josef Zieleniec és Jaroslav Zvěřina.

Ugyanekkor lett a Képviselőcsoport tagja tizenhárom magyar küldött: Barsiné Pataky Etelka, Becsey Zsolt László, Gál Kinga, Glattfelder Béla, Gyürk András, Járóka Lívia, Olajos Péter, Óry Csaba, Schmitt Pál, Schöpflin György, Surján László, Szájer József és Pálfi István. A 2006-ban elhunyt Pálfi mandátumát De Blasio Antonio vette át.

Nyolc szlovák képviselőt választottak meg a Képviselőcsoportba: Bauer Editet, Duka-Zólyomi Árpádot, Tomáš Galbavýt, Ján Hudackýt, Miroslav Mikolášikot, Zita Pleštinskát, Peter Šťastnýt és Anna Záborskát.

Négy szlovén tag foglalhatott helyet a Képviselőcsoportban: Mihael Brejc, Romana Jordan Cizelj, Ljudmila Novak és Alojz Peterle.

Az észti Tunne Kelam, a lett Valdis Dombrovskis, Aldis Kušķis és Rihards Pīks, továbbá a litván Laima Andriekienė és Vytautas Landsbergis képviselte az újonnan csatlakozott balti államokat.

A 69 új tag között számos olyan politikus foglalt helyet, aki hazájában korábban parlamenti képviselőként, illetve miniszterként kulcsfontosságú szerepet töltött be az 1989/1990-ben lezajlott demokratikus átalakulás folyamatában. Többen is rendelkeztek európai tapasztalatokkal, mint például Jacek Saryusz-Wolski, aki 1991 és 1996 között a lengyel kormányban az európai

ügyekért felelős miniszteri tárcát vitte. Tapasztalatának és a lengyel delegáción belüli személyes tekintélyének köszönhetően, hogy képviselővé választását követően a Parlament alelnökévé nevezték ki, majd 2007-ben a Külügyi Bizottság elnöke lett. Az utóbbi pozíciót komoly harcok árán sikerült megszereznie – az elnöki feladatokat egyébként lenyűgözően ellátó – Elmar Brokótól.

Két korábbi miniszterelnök is a Képviselőcsoport színpadára léphetett: a szlovén Alojz Peterle a titoista rezsim összeomlását követően 1990 és 1992 között volt hazája politikai vezetője, Jerzy Buzek pedig a Polgári Platform pártelnökéeként 1997-től 2001-ig volt Lengyelország kormányfője.

Vytautas Landsbergis személyében Litvánia történelmének egyik legjelentősebb alakja is csatlakozott a Képviselőcsoporthoz. A zenészként és sakkjátékosként is ismert Landsbergis elkötelezett hazafi és demokrata volt, aki szembeszállt a kommunista diktatúrával, és 1990 márciusában a hihetetlenül feszült politikai helyzetben elvállalta az új litván állam elnöki tisztségét, majd 1996 és 2000 között a litván parlament elnöke lett.

Észt kollégája, Tunne Kelam is az egykori Szovjetunió régi ellenfele volt. Az orosz stratégiával kapcsolatos vitákban – az egykor a Nemzeti Függetlenségi Párt megalakításában is részt vett – Kelam és Vytautas Landsbergis saját tapasztalataikon alapuló értékes megállapításaikkal igyekeztek a Képviselőcsoport többi tagjai számára is világossá tenni a szóban forgó kérdéseket. Ezzel párhuzamosan a Magyarország demokratikus átalakulásában és az 1998-tól 2002-ig kormánypártként is funkcionáló Fidesz létrehozásában jelentős szerepet játszó Szájer Józsefet 2004-ben a Képviselőcsoport alelnökévé választották. Kitűnő politikai elemzőképesége tette őt a Képviselőcsoport tekintélyt parancsoló szóvivőjévé a posztkommunista helyzettel kapcsolatos vitákban.

2007-ben a Képviselőcsoport tovább bővült, amikor a két új uniós tagállam, Románia és Bulgária képviselői is megérkeztek az Európai Parlamentbe.

A román delegáció mérete gyorsan nőtt, ugyanis a Képviselőcsoportnak sikerült megnyernie magának az ország új kormánypártjait, melyeket szoros kapcsolatok fűztek az EPP politikai családjához. 2008 februárjában összesen 18 romániai képviselő foglalt helyet a Képviselőcsoportban, akiket a Partidul Democrat Liberal (Demokrata Liberális Párt), illetve az RMDSZ (Romániai Magyar Demokrata Szövetség) delegált: Roberta Alma Anastase, Sebastian Valentin Bodu, Nicodim Bulzesc, Dragoș Florin David, Constantin Dumitriu, Petru Filip, Sorin Frunzăverde, Monica Maria Iacob-Ridzi, Marian-Jean Marinescu, Rareș-Lucian Niculescu, Dumitru Oprea, Maria Petre, Mihaela Popa, Nicolae Vlad Popa, Sógor Csaba, Theodor Dumitru Stolojan, Iuliu Winkler és Marian Zlotea. Flaviu Călin Rust 2008-ban választották meg.

A román delegáció sikere folytán az EPP-ED Képviselőcsoport taglétszáma 2008-ban 288-ra nőtt.

Marian-Jean Marinescu a román delegáció vezetőjeként hamarosan nagy felelősséggel járó feladatkört kapott: a Képviselőcsoport Kelet-Európaért, az

észak-kaukázusi régióért és a keresztény egyházakkal folytatott párbeszédért felelős alelnökévé nevezték ki.

A bolgár helyzet azonban sokkal bonyolultabb volt a Képviselőcsoport számára, ugyanis a kereszténydemokrata irányzattal szövetséges nagy múltú pártoknak nem sikerült átlépniük a Parlamentbe jutáshoz szükséges választási küszöböt. A Képviselőcsoportnak végül sikerült meggyőznie az új jobboldalt képviselő két pártot – melyek egyike a GERB (Polgárok Bulgária Európai Fejlődéséért) volt – a csatlakozásról. A megegyezést követően öt bolgár képviselő érkezett az EPP-ED Képviselőcsoportba 2007-ben: Rumiana Jeleva, Nyikolaj Mladenov, Petya Stavreva, Vlagyimir Urucsev és Dusana Zdravkova.

XXXII. fejezet

AZ EPP-FRAKCIÓ TITKÁRSÁGA 1994 ÉS 2009 KÖZÖTT

Ahogy a Képviselőcsoport parlamenti képviselőinek száma 1994 és 2009 között folyamatosan növekedett, a Titkárság is kibővült. Ez egyrészt a tizenkét tagállamból álló Unió huszonhét főssé gyarapodását, másrészt pedig a Képviselőcsoport erősödő politikai befolyását tükrözte.

Az adott időszak alatt készült személyzeti táblázatokból jól látható, hogy míg 1993 áprilisában a Titkárság személyzete összesen 129 „A”, „B” és „C” kategóriába sorolt – többségében ideiglenes munkavállalóként alkalmazott – munkatársból állt, akik versenyfelvételin estek át, és határozatlan idejű szerződés alapján vették fel őket, illetve mellettük dolgozott a titkárságon határozott idejű megbízással rendelkező kisegítő személyzet is, addig 2008 májusában már 267 főt számlált a Titkárság, vagyis a létszáma 15 év alatt megduplázódott.^a

A főtitkárok: Gerhard Guckenberger, Mário David, Klaus Welle, Niels Pedersen és Martin Kamp

1994-ben a Titkárság Gerhard Guckenberger irányítása alatt állt, aki 1991. január 24-e óta töltötte be ezt a posztot. Munkáját Dane Harald Rømer különleges tanácsadó segítette, aki az 1992-es fúziót megelőzően az Európai Demokraták Képviselőcsoportjának főtitkáráként tevékenykedett. Gerhard Guckenbergernek volt két főtitkárhelyettese is, a szintén a Konzervatív Képviselőcsoportból érkezett John Biesmans, illetve az olasz Franco Sestito.

Miután Wilfried Martens 1994. július 5-én a Képviselőcsoport elnöke lett, a 2005. novemberi személyzeti kimutatás szerint a Titkárságon 134 fő dolgozott. A főtitkár mellett három főtitkárhelyettes működött: a holland Jan Westenbroek,

a 2008. augusztus 20-án a Képviselőcsoport egykori (vagyis ekkor már nem a Képviselőcsoport kötelékében dolgozó) személyzetének száma a Titkárság 1953-as megalapítása óta 207 fő volt. Nemzetiségüket tekintve 58 német, 31 olasz, 23 egyesült királyságbeli, 19 spanyol, 17 francia, 15 belga, 8 görög, 6 dán, 5 portugál, 4 holland, 3 lengyel, 3 magyar, 3 luxemburgi, 3 svéd, 2 ír, 1 finn, 1 lett, 1 máltai, 1 szlovák és 1 cseh alkalmazott volt. Ez azt jelenti, hogy a Képviselőcsoport Titkárságának 1953 és 2008 májusa közötti organigramján összesen 474 személy szerepel.

a francia Pascal Fontaine és a spanyol José Maria Beneyto, aki csupán néhány hónapig töltötte be pozícióját, helyét honfitársa, Gonzalo Bescós vette át.

1997. április 10-én, Gerhard Guckenberger távozását követően a portugál Mário Davidot választották meg főtitkárrá, aki korábban a Liberális Képviselőcsoport főtitkára volt, mely Képviselőcsoport számos tagja csatlakozott az EPP-frakcióhoz.

A nemzetiségét tekintve portugál Mário David Angolában látta meg a napvilágot 1953. augusztus 20-án. Bár orvosnak tanult – 1977 és 1980 között e területen kezdett el dolgozni –, a politika iránti szenvedélye hamarosan pályamódosításra sarkallta. 1980-tól 1989-ig több olyan portugál miniszter kabinetjét vezette, akik Portugália demokratikus átmenetének időszakában kerültek hatalomra. 1989-ben csatlakozott az Európai Parlamenthez, ahol a Liberális, Demokrata és Reform Képviselőcsoport főtitkárává választották. Amikor David pártja, a portugál Szociáldemokrata Párt 1996 novemberében csatlakozott az EPP-frakcióhoz, ő is követte képviselőtársait. 1997 áprilisában átvette Gerhard Guckenberger főtitkári pozícióját, melyet 1999 februárjában Klaus Wellének adott át. David ettől kezdve a Képviselőcsoport különleges tanácsadója lett. 2002 áprilisában elvállalta a portugál miniszterelnöktől, José Manuel Durão Barrosótól érkezett felkérést. 2004 június-júliusában Barrosóval együtt Brüsszelbe érkezett, hogy részt vegyen a portugál kormányfő bizottsági elnöki beiktatásán. Mário David karrierje ezután a portugál politikai életben haladt tovább, ahol az európai ügyek államtitkárává, majd parlamenti képviselővé választották. A 2009. júniusi európai parlamenti választásokon pártja biztos helyet garantált neki, így visszatérhetett a Képviselőcsoport soraiba.

Mário David főtitkári munkáját két különleges tanácsadó – a korábbi főtitkárhelyettes, Jan Westenbroek, illetve Franco Sestito – és négy főtitkárhelyettes – John Biesmans, Pascal Fontaine, Gonzalo Bescós és Karl Colling – segítette. 1998 februárjában a Titkárság létszáma elérte a 149 főt. 1998 decemberére az alkalmazottak száma 163-ra emelkedett.^a

1999. február 8-án Klaus Wellét nevezték ki a Képviselőcsoport főtitkárává. 2000. február 16-án a naprakésszé tett organigram szerint a főtitkári munkáját Mário David személyében egy különleges tanácsadó, továbbá öt főtitkárhelyettes segítette. John Biesmanst a főtitkár kabinetfőnökévé is ki-nevezték, amellyel a hierarchia második helyére lépett elő. A másik három főtitkárhelyetteshez csatlakozott az olasz Paolo Licandro. Nem sokkal később Karl Collingot az Európai Parlament Főigazgatóságának pénzügyekért felelős

a Közülük mindenképpen szeretnénk megemlíteni a Forza Italiához 1998 júniusában csatlakozott hét olasz tisztviselőt: Amarylli Gersonyt, Stefano Guccionét, Luigi Mazzát, Orazio Parisottót, Emma Petronit, Alessia Porrettát és Mario Schwetzet. Ugyanebből a Képviselőcsoportból az RPR képviselővel együtt érkezett három francia tisztviselő is: Antoine Ripoll, Natacha Scriban és Marie-Claude Delahaye.

igazgatójává, Gonzalo Bescóst pedig a Regionális Politika Bizottságának pénzügyi igazgatójává nevezték ki. Helyét honfitársa, Miguel Papí-Boucher vette át, aki 1988 novemberében került a Képviselőcsoporthoz, majd csatlakozott a spanyol miniszterelnök, José María Aznar kabinetjéhez.

2003 májusában a Képviselőcsoport titkárságának személyzete elérte a 200 főt.

2004. január 1-jén Niels Pedersen kapta meg a főtitkári posztot. Martin Kampot a parlamenti munkáért felelős főtitkárhelyettesessé léptették elő – ezt a feladatkört korábban Pedersen látta el. A 2005 februárjában közzétett személyzeti táblázat szerint a Képviselőcsoport ekkor 236 alkalmazottat foglalkoztatott, ám ez a szám 2006 júniusára 261-re növekedett.

Az Európai Parlamenthez 1974-ben csatlakozott Niels Pedersen komoly tapasztalattal rendelkezett, és zökkenőmentesen vitte tovább a Klaus Welle által ráhagyományozott örökséget. Különösen nagy szükség volt arra, hogy megoldódjon a bővítések következtében megnövekedett személyzet kérdése, illetve hogy mindemellett fennmaradjon a Titkárság szakmai motivációjának kimagasló szintje. Ez a jejes kék szemű dán férfi a 2004 januárjától 2007 szeptemberéig tartó hároméves főtitkári időszaka alatt hihetetlen lélekjelenlétről és kitartásról tett tanúbizonyságot. Az első kihívással akkor kellett szembesülnie, amikor az Unióhoz egyszerre tíz új tagállam csatlakozott, majd Hans-Gert Pöttering elnök szorult segítségre a parlamenti hatásköröknek a Képviselőcsoport huszonzét nemzeti delegációja közötti igazságos és politikailag elfogadható elosztásának módját illető hosszadalmas és bonyolult egyeztetések során. Mindemellett, mivel az EPP-ED Képviselőcsoport eddigre a legnagyobb parlamenti Képviselőcsoporttá vált, a főtitkár még fontosabb szerepet kapott az adminisztrációs szervekkel és a többi Képviselőcsoporttal folytatott tárgyalásokban. Állandó jelenlétével segítette a főtitkársága alatti két elnök, Hans-Gert Pöttering és Joseph Daul munkáját, akik a Képviselőcsoport szolgálatában töltött ideje alatt mindvégig maximálisan megbíztak benne.

A 2004. májusi bővítést megelőző három évben a Titkárság alkalmazottjainak száma gyors ütemben növekedett, ami azzal magyarázható, hogy kiegészítő személyzetet kellett toborozni a jövő tagállamaiból, elsősorban a sajtórészleg megerősítése érdekében.^a A nyelvi sokféleség kiszélesítése, illetve a csatlakozásra váró tagállamok politikai pártaival való előzetes kapcsolatfelvétel nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a 2004-ben érkezett parlamenti képviselők zökkenőmentesen tudtak integrálódni a Képviselőcsoportba. Az új tagállamokból érkezett alkalmazottak határozott idejű szerződésai közül

a Az 1999–2004-es parlamenti ciklusban a következő tanácsadók csatlakoztak a Képviselőcsoporthoz: Jesper Haglund, Philipp Schulmeister, Géraldine Philibert, Markus Arens, Knut Goelz, Adam Isaacs, Pedro López de Pablo, Adriaan Bastiaansen, Stephen Woodard, Alwyn Strange, Hölvényi György, Agárdi Attila és Marek Evison.

– a versenyfelvételi eljárás lebonyolítása után – több is határozatlan idejű megbízássá vált. Ennek következtében 2004 májusa és 2008 februárja között a Titkárság harminc alkalmazottja lett kinevezett tisztviselő.

2007. szeptember 1-jén – a 2004 januárja óta a parlamenti munkáért felelős főtitkárhelyettesként dolgozó – Martin Kampot nevezték ki főtitkárrá, ami gyakorlatilag a Képviselőcsoportban végzett munkája megkoronázásaként is felfogható. Kamp a németországi Hessen tartományban fekvő Bad Nauheimben született 1959. augusztus 2-án. A Sziléziából menekült apa és a Szudéta-vidékről menekült anya gyermekeként napvilágot látott Kamp elkötelezett Európa-párti volt. Családjá története megtestesítette a háború fájdalmas következményeit és a lakhelyüket elhagyni kényszerülő lakosok szenvedéseit. Kamp Marburg, majd Frankfurt egyetemén hallgatott jogot és néprajzot, ezután a bonni szövetségi belügyminisztériumban kezdett dolgozni, ám gyakorlonoki idejét már az EPP-frakció kötelékében fejezte be, melynek – az adminisztrátori versenyfelvételen átesve – 1989-től lett hivatalosan is az alkalmazottja. Hamarosan a Környezetvédelmi Bizottság tagja lett, majd az egyik állandó munkacsoport koordinátora, emellett az Európai Egyezmény alakulását is szemmel kellett tartania. A Titkárság szervezetén, illetve egy viszonylag széles törvényhozó jogkörrel rendelkező parlamenti bizottságon belül szerzett tizenöt éves tapasztalata képessé tette arra, hogy főtitkárként szembe tudjon nézni azokkal a kihívásokkal, amelyek egy ilyen nagy létszámú és ennyire összetett feladatokkal megbízott csapat vezetésével együtt jártak.

A Kamp új szerepéből adódó legfontosabb feladat annak biztosítása volt, hogy a Titkárság alkalmazottjai magukévá tegyék a megfelelő multinacionális gondolkodásmódot és az Európa iránti elkötelezettség érzését. A főtitkár a Képviselőcsoporton belüli hierarchiában kapcsolódási pontként funkcionál a politikai főhatalmat képviselő Elnökség, illetve a Képviselőcsoport parlamenti képviselőinek munkáját támogató személyzet között. Mindig az elnök mellett van a helye, és tökéletesen naprakésznek kell lennie az aktuális politikai kérdésekkel, illetve a Parlamentben és az Unión belül épp tárgyalás alatt levő ügyekkel kapcsolatban. Neki kell előkészítenie az elnök tárgyalásait, továbbá segítséget kell nyújtania a tíz alelnök számára, hogy mindig rátalálhassanak a megfelelő megoldásokra. Egy ilyen kaliberű főtitkár számára az elérhetőség, a diszkréció, a jó felfogóképesség, az éberség és a kezdeményezőkézség elengedhetetlen ahhoz, hogy elnyerje a mindenkori elnök megtörhetetlen bizalmát.

Martin Kamp anyanyelvén kívül angolul, franciául és portugálul is remekül ki tudta fejezni magát, és nyelvtelhetsége egyértelműen nagy segítséget jelentett számára a mindennapi kapcsolattartásban, hiszen főtitkárként rengeteg emberrel kellett tárgyalnia a Képviselőcsoporton belül és kívül egyaránt.

Kinevezése után az új főtitkár úgy döntött, hogy korábbi pozícióját – a parlamenti munkáért felelős főtitkárhelyettesi posztot – Miguel Papí-Bouchernek adja, aki eddig a pénzügyekkel foglalkozott. Innentől fogva John

Biesmans feladatai a pénzügyekre és a belső szervezetre vonatkozó összes kérdésre is kiterjedtek. Paolo Licandrót kinevezték a „Szomszédsgápolitika és Kultúrák Közötti Tevékenység” névre keresztelt új részleg vezetőjévé. Létrehoztak egy másik új részleget is, mely – Béatrice Scarascia-Mugnozza irányítása alatt – a nemzeti parlamentekkel való kapcsolattartásért felelt. Az Arthur Hildebrandt vezette Nemzetközi Kapcsolatok részlegén belül létrejött a Parlamentközi Kapcsolatokért Felelős Egység is, melynek irányítását Joanna Jarecka-Gomezre bízták. A Titkárság mindemellett létrehozta a Képviselőcsoport jogi tanácsadói és belső ellenőri posztját is – az előbbire Oliver Dreute-öt, az utóbbira Martin Hare-t nevezték ki. Mindketten közvetlenül a főtitkárnak tartoztak elszámolással, ami tükrözte a Képviselőcsoport arra irányuló óhaját, hogy függetlenebbé válhasson az Európai Parlament jogi szakszolgálatától, és saját belső pénzügyi ellenőrzést alakítson ki.

2008. szeptember 1-jén újabb strukturális változások voltak megfigyelhetőek a személyzeti kimutatásban: Pascal Fontaine különleges tanácsadóvá lépett elő, a Képviselőcsoport elnökének szóvivőjeként tevékenykedő, korábban a francia nyelvű sajtóval való kapcsolattartásért felelős Antoine Ripollt pedig az újonnan létrehozott Frakcióelnökségi Szolgálatot^a irányító főtitkárhelyettesé választották. E szolgálat célja az volt, hogy belsőleg (saját szerveinek jobb felkészítésével) és külsőleg (hatékonyabb támogatást nyújtva a Képviselőcsoport parlamenti képviselőinek az Európai Parlament szerveiben betöltött feladataikhoz) egyaránt racionalizálja a titkárság munkáját. Ezáltal a Képviselőcsoport a választások előtt és után jobban tudta koordinálni a Parlament politikai Képviselőcsoportjait, így képes volt optimalizálni a parlamenti munkaterheket.

2008. december 1-jén a titkárság személyzete – a határozott idejű szerződéssel rendelkező alkalmazottakkal együtt – elérte a 288 főt. A személyzet 107 tagja tartozott az adminisztrátori kategóriába, 178 asszisztensként dolgozott.

A „vezetőségi csapat”

A „vezetőségi csapat” gyakorlatát Gerhard Guckenberger főtitkár vezette be a Titkárság munkájába. Lényege, hogy a főtitkár, a főtitkárhelyettesek és a részleg vezetői rendszeres találkozókat tartottak annak érdekében, hogy elősegítsék a belső kommunikációt, illetve felmérjék az egyes részterületeken zajló munka előrehaladását. Kezdetben havonta egyszer vagy kétszer

a 1953-as létrejötte óta a Képviselőcsoport titkárságának tizenegy főtitkára (öt német, négy olasz, egy portugál és egy dán) és tizenhat főtitkárhelyettese (négy német, négy olasz, három francia, három spanyol, egy brit és egy holland) volt már. Csupán három főtitkárhelyettest léptettek elő főtitkári pozícióba: Arnaldo Ferragnit, Gerhard Guckenberget és Martin Kampot. A nyolc további főtitkár (Hans-Joachim Opitz, Carl Otto Lenz, Alfredo De Poi, Giampaolo Bettamio, Sergio Guccione, Mário David, Klaus Welle és Niels Pedersen) korábban nem töltött be főtitkárhelyettesi pozíciót. A Képviselőcsoport idáig összesen öt különleges tanácsadót foglalkoztatott.

szerveztek vezetőségi üléseket Brüsszelben, melyeken egy ideig a kereszténydemokrata biztosok hivatalainak képviselői is részt vettek. Épp ezért több mint két éven át az üléseket a Bizottság központjában tartották, az EPP-s biztosok parlamenti tanácsadóinak jelenlétében.

Klaus Welle kezdeményezésére^a 1999-től ez a kezdetben informális vezetőségi testület egyre konkrétabb formát öltött. A főtitkár minden hétfőn hivatalosan meghívta saját brüsszeli vagy strasbourgi irodájába a személyzet egy szűk körét: a főtitkárhelyetteseket, a speciális tanácsadót (illetve tanácsadókat) és a részlegek vezetőit, továbbá az Európai Néppárt főtitkárhelyettesét és a főtitkár legközelebbi munkatársait. A jelenlevőket felkérték, hogy a felelősségi körükhöz tartozó, az elkövetkező héten esedékes ügyekről tartsanak rövid beszámoló^b.

Új arcok és a szakmaiság továbbfejlesztése

2008. október 13-án a Képviselőcsoport alkalmazásában álló 203 állandó munkatárs közül 115 főt 2000 és 2008 között vettek fel, ami jól mutatja, hogy az új alkalmazottak érkezésével a Titkárság létszámában jelentős növekedés történt.^c

Az alkalmazottak számának emelkedésével együtt járt a szerepek specializálódása. Az egyes részlegek fokozatosan egyre jobban strukturáltak lettek. Ehhez a legnagyobb lendület Klaus Welle részéről érkezett, aki 1999-ben elkezdte pontosabban meghatározni az egyes főtitkárhelyettesek felelősségi körét, és mindegyiküket egy-egy részleg fejévé tette. Más munkatársak is megkapták bizonyos részlegek vezetését, ám esetükben ez nem járt együtt főtitkár-helyettesi előléptetéssel: Robert Fitzhenry lett a Sajtó- és Kommunikációs Részleg vezetője, míg Niels Pedersen a parlamenti munkáért felelt. Az utóbbi részleg négy szekcióra, illetve azon belül öt munkacsoportra oszlott, melyek irányításáról az egységek fejei gondoskodtak, és amelyek megfeleltethetők voltak a Képviselőcsoport alelnökei által vezetett állandó munkacsoportoknak.

a Klaus Welle vezette be azt is, hogy a vezetői csapat tagjai évente kétszer tartsanak egy kétszer fél nap hosszúságú találkozót is a Brüsszelhez közeli Genvauban található Le Manoir hotelben, ahol az elzárt környezet és a kedélyes hangulat lehetővé tette, hogy a résztvevők megosszák egymással a középtávú stratégiával kapcsolatos nézeteiket. Emellett ezek az ülések a csapatszellemet is erősítették. A genvali megbeszélésekre Niels Pedersen főtitkársága idején is évente kétszer került sor. Az utolsó ilyen jellegű találkozót Martin Kamp hívta össze a Vallon-Brabantban található Château de la Rocq Arquennes-be 2008. január 31-én.

b 1999. március 18-ától Deborah Warren feladata, hogy a találkozókra jegyzőkönyvet készítsen.

c 2004 augusztusa és 2008 áprilisa között 70 alkalmazottat vettek fel, közülük a következő 22 fő adminisztrátori pozíciót töltött be: Thomas Bickl, Kai Wynands, Theodorosz Georgitszopoulosz, Peter Adler, Greet Gysen, Michael Speiser, Alena Carna, Marzena Rogalska, Joanna Jarecka-Gomez, Andrea Laskava, Fani Zarifopoulou, Bólya Boglárka, Klemen Žumer, Mercedes Alvargonzales, Mauro Belardinelli, Daniela Senk, Széchy Balázs, Antti Timonen, Alfredo Sousa de Jesus, Nicole Wirtz, Mina Dermendjjeva és Török-Illyés Botond.

Az egymást követő főtitkárok időszaka alatt az organigram az elnökséggel való egyeztetéseket követően, illetve az ő jóváhagyásukkal rendszeres átalakításon esett át, hogy megfeleljen a Képviselőcsoport igényeinek, és hogy olyan munkáltatói politikát tartson fenn, amely a munkatársakat képességeik és érdemeik alapján jutalmazza. Ezek eredményeképpen új részlegeket és egységeket alapítottak, többek között a Nemzeti Parlamentekkel Való Kapcsolattartás, az Emberi Erőforrások, a Politikai Stratégia, a Pénzügy, a Parlamentközi Delegációk, az Információs Technológia, az Internet, illetve a Plenáris Ülések és Törvényhozási Koordináció részlegét.

Az ott dolgozók létszámát tekintve a két legnagyobb részleg a Parlamenti Munka, illetve a Sajtó- és Kommunikációs részlegei voltak, melyek együttesen az összes alkalmazott több mint felének biztosítottak pozíciót. A Parlamenti Munka részlegéhez hét egységvezető tartozott, akiket a részleget irányító Miguel Papí-Boucher koordinált. Mindenképpen meg kell említenünk azt is, hogy a Képviselőcsoport a legnagyobb tagállamok fővárosaiban is létesített külső irodákat, melyek mindegyike egy-három munkatársat alkalmazott, akik a szóban forgó ország által a Képviselőcsoportba delegált európai parlamenti képviselők munkáját segítették. 2008-ra a Képviselőcsoport Berlinben, Londonban, Párizsban, Rómában és Varsóban is rendelkezett külső irodával, és épp egy újabb megnyitását dolgozta Bukarestben. Itt szeretnénk megemlíteni a Budapesten működő Robert Schuman Intézetet is.

A 2007 óta Andreas Folz vezetése alatt álló Pénzügyi Egységre hárul annak a – gyakran igen kínos – feladatnak az ellátása, hogy a Parlament által a nemzeti delegációkkal és nemzeti parlamentekkel közösen végzett tájékoztatási tevékenységhez biztosított pénzalapot kezelje. A Képviselőcsoport költségvetése 2009-ben 30 millió euró volt, amelyben nem volt benne az alkalmazottak és a parlamenti képviselők fizetése – erről ugyanis az Európai Parlamentnek kell gondoskodnia. A költségvetés nagy részét a Képviselőcsoport tagjai által végzett tájékoztatási tevékenységre, a Képviselőcsoport munkatársainak kiküldetési költségeire – különös tekintettel a Strasbourgba való utazásokra –, továbbá a külső helyszíneken történő találkozók és az adminisztráció kiadásainak fedezésére fordítják. Ahogy a keretek felhasználásának szabályai egyre szigorodtak, a Képviselőcsoport könyvelési osztályának munkatársait megkérték, hogy a parlamenti képviselőket és az adminisztrációs személyzetet is diplomatikusan, de határozottan számoltassák el.

A főtitkárok a személyzettel kapcsolatban mindig is következetes politikát folytattak, hogy a nemzeti delegációk kéréseit a lehetőségekhez képest minél tökéletesebben figyelembe lehessen venni. Ez a politika két alapvetően nyugszik: a Képviselőcsoport számára – az aktuális személyzeti helyzetet, a Képviselőcsoport számbeli súlyát és a nyelvi sokféleséget figyelembe véve – elérhető adminisztrátori és asszisztensi pozíciók betöltése előtt versenyfelvételt kell tartani; és az előléptetésre felterjesztett munkavállalók érdemeit

a megválasztott Személyzeti Bizottsággal való konzultáció során, az elnök döntésével összhangban kell elismerésben részesíteni.

A Képviselőcsoport mint munkáltató, illetve a titkárság személyzete közötti jó viszony fenntartása érdekében elengedhetetlenül fontos a politikai bizalom, mely magában foglalja az EPP-ED ideológiai alapelveihez való lojalitást, a diszkréciót és a bizalmas információk megőrzése iránti elkötelezettséget, továbbá a tagok igényeinek kielégítésére vonatkozó mindenkori hajlandóságot. E bizalom nélkül az erkölcsi szerződés érvényét veszítené. A tisztviselői jogait és kötelezettségeit rögzítő jogi szerződés megszegésére a Képviselőcsoport történetében és politikai kultúrájában szinte soha nem volt még példa.

A Titkárság, az elvárásoknak megfelelően, fokozatosan egyre profeszionalisabbá tette a kezdetben még „családias” jellegű politikai kultúráját. A magánszférában alkalmazott vezetői technikák egy részét – például a szakmai továbbképzéseket, az egyéni felkészítést és a frakcióhivatalon kívül eltöltött csapatépítő napok rendszerét – is bevezették. A munkavállalók teljesítményét éves beszámolóikban értékelik, melyek az adminisztráció során készített jelentések formáját követik. Az Európai Parlament adminisztratív részlege ún. „passerelle”-eket, vagyis átlépési versenyeljárásokat is lebonyolít, hogy élénkítse a belső mobilitást.

A Képviselőcsoport tisztviselőinek csupán nagyon ritkán sikerült politikai karrierbe kezdeniük. Carmen Fraga Estévez és Gerardo Galeote az Európai Parlament, Guillermo Martínez Casañ pedig a spanyol Cortez választásán szerepelt igen szép eredménnyel. Casañ később, a parlamenti ciklus lejárta után visszatért a Képviselőcsoport kötelékébe.

Liftek Bábel tornyában és a gurulós bőröndök

2000-től változást lehetett megfigyelni a hangulatban, illetve a Képviselőcsoport tagjainak és a titkárság alkalmazottjainak mindennapi életében. Először is, az alkalmazottak számának növekedése miatt a Parlament kénytelen volt terveket készíteni a brüsszeli és strasbourgi irodák kibővítéséről. A Parlament brüsszeli épülete köré épült komplexum egyes részeit az adott építmény használatbavételi időpontjára utaló kezdőbetűk jelölték (D1, D2, D3 és D4), míg másokat Európa kulcsfontosságú szereplőiről neveztek el. Az utóbbiak közé tartozik például az Altiero Spinelli Épület, mely 2000-től a Képviselőcsoport parlamenti képviselőinek és a titkárság személyzetének adott otthont; a Paul-Henri Spaak Épület, ahol a parlamenti ülésterem, továbbá az elnökség és az adminisztrációs részleg irodái kaptak helyet; a Karamanlisz sétány; az Antall József Épület és az egykori Leopold vasútállomást is magukban foglaló

új építmények.^a Strasbourgban a Képviselőcsoport parlamenti képviselőinek, illetve a titkárság egyes tagjainak irodái 1999-től az új parlamenti ülésteremnek is otthont adó Louise Weiss Épületben helyezkedtek el. A titkárság többi tagja az Ill másik partján fekvő IPE-1-ben, más néven Winston Churchill Épületben maradt. Az épületek közötti átjáró, mely mindkét irányban használható, a parlamenti ülések idején zsúfolásig megtelik emberekkel.

Az EPP-ED Képviselőcsoportnak, mely egyedülálló módon mind a huszonhét tagállamból rendelkezik képviselőkkel, Brüsszelben és Strasbourgban is vannak – 21 tolmácsfülkével felszerelt – tanácstermei. Ez azt jelenti, hogy amikor a Képviselőcsoport vagy annak főbb szervei üléseznek, 63 szinkrontolmács van szolgálatban annak érdekében, hogy mindegyik résztvevő azonnal megérthessen minden elhangzott szót.

Ha valaki figyelemmel kísérte a Parlament életében az elmúlt két évtized alatt bekövetkezett mélyreható változásokat, észrevehette, hogy az intézmény milyen hihetetlenül alkalmazkodóképes. A kommunikáció új formái által biztosított növekvő technológiai kapacitás (Intranet, Internet) nagy segítséget nyújtott ahhoz, hogy az egymás mellett élést 1953 és 1986 között még épphogy csak tanuló, kilenc különböző nemzeti kultúrából álló közösség fokozatosan átalakulhasson. Az 1986 és 2006 között eltelt két évtizedben ez a sokféleség megháromszorozódott. A parlamenti liftben utazó vagy a kávézóban ebédelő tisztviselők, akik egykor gondolkodás nélkül be tudták azonosítani szomszédjuk anyanyelvét, gyorsan elveszítették ezt a különleges képességüket. Ha Babel legendás tornyában annak idején lift is működött volna, ugyanolyan sokféle nyelvet és akcentust lehetett volna hallani benne, mint az Európai Parlamentben!

„Kedd esti láz”

A tisztviselők élete nagyrészt egy parlamenti képviselőére emlékeztet. A különböző események közül elsősorban a brüsszeli és strasbourgi kiküldetések, a hivatali ülések és a tanulmányi napok azok, amelyek megszabják a munka ritmusát és lényegét, illetve amelyek az egyes munkavállalók életvitelét alakítják. Be kell pakolni a bőröndbe, majd ki kell pakolni onnan; a számítógépet be kell kapcsolni, és ha meghibásodott, akkor át kell adni az informatikusoknak, hogy javítsák meg; a Parlament különböző épületeinek folyosóin a guruló bőröndök kerekeinek jól ismert hangja szolgáltatja az alapzajt. Ez a mindennapi élet része a Képviselőcsoport kötelékében dolgozók számára.

a 1979-től a Képviselőcsoport irodái a Belliard-ban, majd a Remard, Remorqueur és a Montoyer Épületekben helyezkedtek el. Az újonnan épült, illetve felújított épületek közötti egymást követő költözésekre, a parkolók hiányára és úgy általában a helyhiányra nem mindig szép emlékekkel gondolnak vissza a Képviselőcsoport akkori munkatársai.

Gyakran előfordul, hogy felhalmozódnak a feladatok, és ilyenkor óhatatlanul is feszült helyzetek alakulhatnak ki. A „kedd esti láz” során például a Képviselőcsoport összes parlamenti képviselője elfoglalja a helyét Strasbourgban a Képviselőcsoport este 7 és 9 között tartandó ülésén. A tisztviselők és asszisztensek, akik az ülőhelyek korlátozott száma miatt nem mindig férnek el az ülésteremben, igyekeznek figyelemmel kísérni a tárgyalásokat, melyeken döntés születik a plenáris beszámolókhöz szükséges szavazati listákról. Közben itt-ott magánbeszélgetésekre is sor kerül. Mindenki tisztában van vele, hogy ez a legjobb alkalom arra, hogy a lehető legtöbb emberrel szót váltson.

Ezek az ülések néha egyórányi római fórumra emlékeztetnek, és az elnökkényszerűen rászól a résztvevőkre, hogy végre maradjanak csendben. Ez a felfordulás gyakran drámába torkollik. A képviselők és a tisztviselők munkájuk során hatalmas nyomásnak vannak kitéve, főleg a részleges ülések idején. Sokszor kerül sor szavazásra, hogy a Képviselőcsoport választani tudjon két felmerülő nézőpont között. Ilyenkor a szavazás elnökletét a Képviselőcsoport-elnök látja el, a voksokat pedig a főtitkár összesíti. Egyes képviselők igencsak szenvedélyesen tudnak érvelni azzal kapcsolatban, hogy országuk, illetve választókerületük ipara, fogyasztói, gazdálkodói vagy szavazói számára miért fontos egy adott kérdés. Az elnöknek és a főtitkárnak azonban törekednie kell arra, hogy minden esetben megőrizze hidegvérüket.

Végül az egyik téma követi a másikat, a felszólalók kitartása lanyhul, és a napirendi pontok is lassan elfogynak. Az ülés végeztével mindenki elvonul: valaki egy hotelbe, de vannak olyanok is, akik egy étterembe, hogy tovább folytassák az eszmecsereket, vagy épp azért, hogy kicsit oldottabb hangulatban beszélgethessenek.

Az ifjúság egyre növekvő áradata

A személyzet fiatalodásának és az egyre növekvő számú parlamenti asszisztenseknek köszönhetően a Képviselőcsoportot dinamizmus és vibráló energia járta át. A Parlament a látogatók előtt is megnyitotta kapuit. A brüsszeli – illetve a részleges ülések alatt a strasbourgi – épületek folyosóin végignézve az embernek az az érzése támad, hogy az ifjúság valóságos áradatát látja, ami sokszínűséget és vitalitást kölcsönöz az intézménynek.^a Ez nagyon eltér a néhány évvel ezelőtt jellemző, csendes és vitathatatlanul sokkal kevésbé élénk hangulattól, amely a mai napig uralkodik Luxembourgban, ahol csak az Európai Parlament adminisztrációs személyzete dolgozik.

a A Képviselőcsoport Titkárságának fiatalodását jól mutatja, hogy a 2008. december 17-én Strasbourgban tartott évzáró ünnepségen Martin Kamp örömmel jelenthette be, hogy a Titkárságon a 2008-as esztendő során összesen húsz baba született.

A fórumként, kiállítótérként, továbbá jelentős események és kulturális rendezvények színpadául is funkcionáló Európai Parlament nagyon is élő intézmény. A Képviselőcsoport fontos szerepet játszott a nagyközönség felé való nyitás stratégiájában és a demokratizálódásban. A Brüsszelben és Strasbourgban minden májusban megrendezett Parlamenti Nyílt Napon való részvételéről árulkodnak azok a marketingtermékek, amelyeken egy szív és csillagok láthatók a kék háttéren. Újságja és on-line kiadványai is figyelemre méltó növekedésnek indultak, ám közben mindvégig tartották magukat a soknyelvűség követelményeihez. Megfeszített munkára van szükség ahhoz, hogy a közvélemény és az európai politikai intézmények közötti – az egyes tagállamokban tartott népszavazások esetleges negatív eredményeinek hátterében álló – szakadékot áthidaljuk.

Hétköznapi munkások vagy katedrálisépítők?

A Képviselőcsoport emlékezetében még mindig élnek egyik legelső tisztviselője, az olasz Arnaldo Ferragni némi nosztalgiával kevert szavai arról,⁵⁸⁵ hogy a Titkárság tagjait a kezdeti időben teljesen áthatotta saját élenjáró szerepük izgalma: „*Valóságos katonaszerzetesek voltunk, akik az európai intézményeket szolgálták*”. Az elején tényleg nagyon kevesen voltak, és mindannyian érezték, hogy olyan történelmi jelentőségű vállalkozásnak lehetnek részei, amilyenre korábban sosem volt példa, és amelynek célja a megbékélés és újjáépítés megvalósítása volt. Fél évszázaddal később a fizikai és társadalmi körülmények már teljesen mások. A generációváltásoknak köszönhetően a Titkárságnak ma már nincs személyes kapcsolata a második világháborúval, ami egykor az Európa-kép „alapító mítoszául” szolgált. A tizenkét új tagállam fiatal alkalmazottjai számára az Európai Parlamentben való munka egy kiváló karrierlehetőség, még úgy is, hogy az európai köztisztviselőkre 2004. május 1-je óta érvényes Személyzeti Szabályzat kissé lecsökkentette a megbízással járó anyagi előnyöket. Továbbra is jelentős fizetésbeli különbség van a korábbi szocialista tömb országainak egyetemi végzettséggel rendelkező állami köztisztviselői, illetve a szintén egyetemet végzett európai tisztviselők között.

Egy bizonyos fokú büszkeség

Vajon az anyagi ösztönző erő kizárja a közös értékeken, illetve a munka természetéhez, környezetéhez és kilátásaihoz való kötődésen alapuló más motivációkat? Feltételezhetjük, hogy a Képviselőcsoport magasan kvalifikált és kiváló nyelvtudással rendelkező személyzetének túlnyomó többsége számára jóleső érzés, hogy az európai döntéshozó folyamat szívében, kozmopolita, globális és befolyásos környezetben dolgozhat. A nemzeti politikai életben

közismert parlamenti képviselőkkel való közvetlen kapcsolat serkentőleg hat a munkatársakra. A Képviselőcsoport jogszabályai által biztosított munkáltatói garanciák megvédik az alkalmazottakat az európai munkaerőpiacot immár két évtizede sújtó bizonytalanságtól. A munkatársak nagyra becsülik azt is, amikor a Képviselőcsoport kiküldetéseinek keretében egy másik uniós országba, illetve rendszeres parlamentközi delegációk tagjaként akár egy Közösségen kívüli államba is ellátogathatnak. A Titkárságon belüli specializált szerepek, az alkalmazottak magas száma, az olykor-olykor felbukkanó nyelvi akadályok és az irodáknak a brüsszeli és strasbourgi épületek különböző szintjein való elhelyezkedése miatt a személyes kommunikáció nem mindig megy gördülékenyen. Azonban senki sem vonja kétségbe, hogy úgy érzi, szorosán a Titkársághoz tartozik, és ez bizonyos fokú büszkeséggel tölti el.

Charles Péguy egyszer felidézett egy történetet, amelyben a francia király ellátogatott az évtizedeken át épülő chartres-i székesegyházba. Amikor az első munkáshoz ért, aki épp köveket tört, megkérdezte tőle: *„Mit csinálsz, mester?”* – *„Ön is láthatja: követ török. Nehéz munka – a hátam sajog, szomjas vagyok, melegem van. Nem is mondanám igazi szakmának; embertelen munka ez.”* A király továbbment, és meglátott egy másik munkást, aki szintén követ tört, de egyáltalán nem tűnt szomorúnak. *„Mit csinálsz, mester?”* – *„Pénzt keresek. Követ török. Nem találtam más munkát, amivel megkereshetem a betevőt a családom számára, így ezért is hálás vagyok.”* Az uralkodó tovább sétált, és hamarosan odaért a harmadik kőtörő munkáshoz, aki a király kérdésére sugárzó mosollyal így felelt: *„Én, uram? Felépítem a katedrális.”*

A Képviselőcsoport Titkárságán is akadnak olyan hétköznapi alkalmazottak, akik kétségtelenül kisebb jelentőséget tulajdonítanak munkájuknak, így kevesebb örömet lelik benne. Azonban sokkal többen vannak azok, akik tudják, hogy parlamenti tevékenységük révén jelentős mértékben hozzájárulnak az európai politika alakulásához.

XXXIII. fejezet

A KONTINENS ÚJRAEGYESÍTÉSE: A TIZENÖT TAGÚ UNIÓ HUSZONHÉT TAGÚVÁ BŐVÜL

„Amikor Európára gondolunk, kelet felé is nézzünk. Azok a gazdag európai történelemmel büszkélkedő országok is Európa részét képezik. Nekik is lehetőséget kell biztosítani a csatlakozásra. Európának nagygyá kell válnia; erősnek és befolyásosnak kell lennie, hogy a nemzetközi politikai porondon is kiállhasson érdekei mellett.”⁵⁸⁶

(Konrad Adenauer, 1967)

Kinyílik az ajtó Európa előtt: a történelmi jelentőségű koppenhágai döntés (1993. június)

Az Európai Tanács az 1991. decemberi maastrichti ülésén kijelentette, hogy *„az Európai Unióról szóló szerződés [...] lehetővé teszi, hogy minden olyan állam felvételét kérje az Unióba, amelynek kormányzata a demokrácia alapelvein nyugszik.”*⁵⁸⁷

1993. január 20-án az Európai Parlament megszavazta azt a határozatot, amely az Európai Unió bővítésének struktúrájára és stratégiájára vonatkozott. A kontinensen zajló, történelmi jelentőségű változásokra válaszul az Európai Közösség átalakította Kelet-Európához fűződő kapcsolatait. Az új tagállamok felvételének a maastrichti szerződés alapján kellett végbemennie. Ezzel párhuzamosan azonban a Közösség elmélyítése is szükségessé vált, ami azt jelentette, hogy hatékonyabbá és demokratikusabbá kellett válnia. Ezzel kapcsolatban Jean Pedersen megjegyezte, hogy *„az Európai Unió csak úgy vehet fel új tagokat, ha közben egy [létrehozandó] alkotmány alapján olyan unióvá fejlődik, amely szövetségi struktúrával és meghatározott, korlátozott hatalommal, továbbá teljes mértékben demokratikus intézményekkel rendelkezik.”*⁵⁸⁸ Ez természetesen változásokkal járna számos problémás kérdést illetően – többek között a Tanács elnöksége, a Bizottság felépítése és a nyelvi összetétel terén.

A kihívásoknak való megfelelés feladata 1993 első felében a dán elnökségre hárult. Az Európai Tanács június 21–22-én tartott koppenhágai ülésén hivatalosan is elismerte a közép- és kelet-európai államoknak (CEEC) az

Unióhoz való csatlakozásra irányuló óhaját. Ennek előremozdítása érdekében az Európai Tanács három alapvető kritériumot fogalmazott meg.⁵⁸⁹ Egyrészt egy politikai kritériumot, melybe a következők tartoztak: a demokráciát garantáló stabil intézmények jelenléte, a törvényesség, továbbá az emberi és kisebbségi jogok tiszteletben tartása. A gazdasági kritérium alapján a jelölt országokban piacgazdaságnak kellett működnie, és megfelelő kapacitással kellett rendelkezniük ahhoz, hogy meg tudjanak birkózni az Európai Unión belüli versenyképességgel és piaci erőkkel. A harmadik kritérium a közösségi vívmányok elfogadására vonatkozott: az országoknak képesnek kellett lenniük arra, hogy megfeleljenek a tagságból adódó kötelezettségeknek, beleértve a politikai, gazdasági és monetáris célok elfogadását és követését.

Június 24-i határozatában az Európai Parlament örömmel fogadta a Tanács döntését. Azonban az EPP által megfogalmazottak szellemében a Parlament hangsúlyozta, hogy az Európai Közösségnek úgy kell lebonyolítania a bővítést, hogy mindez ne okozzon semmiféle zavart a normális működésben. A közép- és kelet-európai államok felvétele előtt mindenképpen át kell gondolni a Közösség intézményi kereteit. A Képviselőcsoport által Ausztria, Svédország és Finnország csatlakozásakor tett kijelentést megismételve, az Európai Unió bővítésének kéz a kézben kell járnia az Unió megerősítésével. Fernand Herman panaszként fogalmazta meg, hogy „az egyetlen dolog”, amelyben az európai kormányoknak sikerült egyetértenie, az *„a bármilyen feltételek mellett végbemenő bővítés volt, ami intézményi változások hiányában hosszú távon a Közösség, illetve azon belül is az egész folyamatban furcsa bűnrészesként részt vevő Bizottság öngyilkosságához vezet.”*⁵⁹⁰ Jean Pedersen hozzátette: *„Ám a stratégia nem vonatkozhat kizárólag a bővítésre, és semmi másra. Mi a helyzet az Európai Közösség elmélyítésével – remélem, ez sem felejtődött még el?”*⁵⁹¹

Bár a mélyítés és bővítés kérdése nem oldódott meg azonnal, és akkor is csak részben, a közép- és kelet-európai országok egyre közelebb kerültek a Közösséghez az európai megállapodások révén, melyek társult tagságot biztosítottak számukra. Ahogy ezt az Európai Tanács koppenhágai értekezletén is megerősítették, gyakorlatilag ez a státus volt a szóban forgó országoknak az Unióba való belépőjegy – igaz, a belépés dátumát ekkor még nem tűzték ki egyértelműen.⁵⁹²

Két év leforgása alatt (1994 márciusa és 1996 júniusa között) nem kevesebb, mint tíz állam adta be tagsági kérelmét:⁵⁹³ Magyarország (1994), Lengyelország (1994), Bulgária (1995), Észtország (1995), Lettország (1995), Litvánia (1995), Szlovákia (1995), Románia (1995), Csehország (1996) és Szlovénia (1996). Ciprus és Málta már 1990-ben tagságért folyamodott.

Óriási volt a tét. A közép- és kelet-európai államok felvételéről készített beszámolójában⁵⁹⁴ Arie Oostlander felidézte, hogy *„az Európai Közösség megalapítását és a közép- és kelet-európai demokratikus változásokat leginkább az a remény és lehetőség ösztönözte, hogy Európa összes népét egy szabad és*

demokratikus rendszerben, egy »közös európai ház«-ban egyesítsük.” Azonban azt is hozzátette, hogy „*az Európai Unió keleti irányban történő bővítése előtt még komoly intézményi problémák várnak megoldásra*”⁵⁹⁵. Az 1994. november 30-i plenáris ülésen zajlott vitában Oostlander arról beszélt, hogy az uniós politika több területen is módosításra szorult annak érdekében, hogy ne csak politikai, hanem gazdasági bővülésre is sor kerülhessen: „*Ehhez az Unión belül nemcsak intézményi változásokra van szükség, hanem sok egyéb módosításra is. Szó esett már az agrárpolitikáról, a közlekedéspolitikáról, a vas- és acéliparról, a strukturális alapokról. [...] A felvétel kritériumai [...] rendkívül fontosak. Olyan Európai Uniót akarunk, amely zsidó-keresztény kulturális értékeken nyugvó, stabil jogrendet képvisel. Demokrácia, alkotmányosság, kisebbségvédelem és az emberi jogok tiszteletben tartása – számunkra ezek a legfontosabb kritériumok.*”⁵⁹⁶

1994. december 9–10-i esseni ülésén az Európai Tanács felvázolt egy előcsatlakozási stratégiát, mely az Európai Unióval társulási megegyezéseket aláírt országokkal való szorosabb kapcsolatok kiépítését célozta.⁵⁹⁷ A stratégia tulajdonképpen a társulási megegyezéseken; a belső piac egyes ágazataiban végrehajtandó kulcsfontosságú lépéseket és a nemzeti törvények egymáshoz való közelítésének prioritásait tartalmazó, 1995 májusában kiadott Fehér Könyvön; az intézményi szinten zajló strukturált párbeszéd; és végül, de nem utolsósorban a Phare-programon alapult, melyet az előcsatlakozási stratégia elsődleges finanszírozó eszközének szántak.

Egy évvel később, az Európai Tanács madridi értekezletén eldöntötték, hogy a felvételi egyeztetéseket a Tanács 1996-ban esedékes – többek között az Unió elmélyítésének kérdésével is foglalkozó – amszterdami ülése után hat hónappal fogják megkezdeni.⁵⁹⁸

Az EPP-frakció előcsatlakozási stratégiája

Az 1996-ban, Helsinkiben tartott tanulmányi napjain az EPP-frakció felvázolta a közép- és kelet-európai államok csatlakozásával kapcsolatos jövőbeli stratégiáját. Ahogy általában lenni szokott, ez a találkozó is remek alkalom volt arra, hogy a kereszténydemokrata politikai család összegyűljön, és a Képviselőcsoport tagjai meghallgathassák a kulcsszerepet játszó politikusok beszédeit. Az európai biztosok – például a közép- és kelet-európai államokkal való kapcsolattartásért felelős holland Hans van den Broek, a mezőgazdasággal foglalkozó osztrák Franz Fischler és Wim van Velzen, az EUCD elnöke és az EPP Közép-európai Munkacsoportjának vezetője – különösen aktívan kivetkék a részüket a munkából. A Képviselőcsoport a kelet-európai politikai élet prominens szereplőit is meghívta, többek között Surján Lászlót, a magyar Kereszténydemokrata Néppárt elnökét, Ján Čarnogurskýt, a szlovák Kereszténydemokrata Mozgalom elnökét és Hanna Suchockát, a lengyel Szabadság

Unió tagját. Suchocka a következőképpen fogalmazta meg a bővítés folyamatával kapcsolatos reményeit és várakozásait: *„Szerintem ami jelen pillanatban a legeslegfontosabb dolog, hogy meg kell próbálnunk változtatni a hozzáállásunkon. De amikor én miniszterelnökként erre törekszem, úgy érzem, hogy a nyugati országok is ugyanezzel a problémával küzdenek. Úgy vélem, hogy a Nyugaton élő lakosoknak is változtatniuk kell a mentalitásukon, hogy felkészülhessenek arra, hogy hamarosan egy nyitott világban, nem pedig egy kétpólusú bolygón fognak élni. [...] Most, hogy az Európai Néppárt tagjaiként mindannyian egy csónakban evezünk, azt hiszem, nagyon fontos lenne, hogy Önök segítsenek nekünk abban, hogy az emberekben tudatosítsuk: nem új akadályokra és új félelmekre van szükség, hanem egy új, nyitott társadalom megteremtésére. Jelenleg az egyik legnagyobb problémát társadalmunk felvilágosításának hiánya jelenti. [...] Befejezésül az egykori osztrák alkancellár, Dr. Busek szavait szeretném idézni, aki 1992-ben látogatott el Lengyelországba. Azt mondta: »Bővítsük ki Európát, de ne a térképen és ne csak az államok szintjén, ne az intézmények számát és ezek hatáskörét illetően, hanem a gondolkodásunkban és a szívünkben. Végére is, Európa keresésének története olyan szerelmi szál, amely hagyományaink szerves részét képezi.«.⁵⁹⁹*

Az 1997. október 2-án aláírt amszterdami szerződés⁶⁰⁰ kijelentette, hogy a tagság lehetősége attól függ, hogy a jelölt állam tiszteletben tartja-e az Unió alapjául szolgáló alapelveket: *„szabadság, demokrácia, az alapvető emberi jogok és a polgári szabadságjogok figyelembe vétele és törvényesség”*. Emellett felmerült az intézmények kérdése is. Újabb kormányközi konferenciára volt szükség annak érdekében, hogy az eredetileg hat tagállam számára létrehozott intézményeket megreformálhassák. Az 1997. június 26-i plenáris ülésen Wilfried Martens ismételt megfogalmazta ennek szükségességét: *„Az elkövetkező néhány évben az Európai Uniónak fel kell vállalni történelmi felelősségét azáltal, hogy az európai kontinens demokratikus berendezkedésű államait szövetségbe tömöríti. Ez nem vihető végbe intézményi reform nélkül, azon belül is különösen fontos, hogy az Európai Tanács döntései a jövőben a minősített többség elve alapján szülessenek. [...] E reformok nélkül az Unió el fogja veszíteni jelenlegi lendületét. [...] A nagy kérdés az, hogy ki védi meg a közös érdekeket? Ki védi meg Európa érdekeit? Helmut Kohl már sok-sok éve ezt teszi. [...] Ilyen szellemiséget kell kialakítanunk, különben – attól tartok – túlzottan is terhessé fog válni számunkra történelmi jelentőségű küldetésünk, hogy Európa összes demokratikus országát bevonjuk az Unióba. Ezt csak úgy kerülhetjük el, ha stabil, koherens struktúrával rendelkezünk, és szilárd akarral kiállunk egy egyszerű szabadkereskedelmi zónánál jóval mélyebb, valódi szövetség megteremtése mellett – egy olyan szövetség mellett, amely komoly szerepet játszik a világpolitikában.”⁶⁰¹*

Minderre kizárólag az európai végrehajtó szerv adhatott választ. 1997. július 16-án a Jacques Santer elnökletével működő Európai Bizottság kiadta

az „Agenda 2000 – Egy erősebb és átfogóbb Unióért” című dokumentumot, melyhez az egyes tagságért folyamodó országok véleményeit is hozzácsatolták. A Bizottság javaslata⁶⁰² három kihívásra igyekezett választ találni: az EU irányelveinek megerősítésére és megreformálására (különös tekintettel a közös agrárpolitikára, illetve a gazdasági-társadalmi kohézióra); a csatlakozásra váró államokkal történő teljes körű egyeztetésekre; és a 2000 és 2006 közötti időszakra vonatkozó új pénzügyi keretekre.^a

Ez a terjedelmes dokumentum arra is javaslatot tett, hogy kezdődjenek meg a tárgyalások a tagságra jelentkező országok első hullámával. Szlovákia kivételével az összes közép- és kelet-európai jelentkező megfelelt a csatlakozáshoz szükséges politikai feltételeknek. Ám Bulgáriának, Lettországnak, Litvániának és Romániának még sokat kellett dolgoznia, mielőtt az egyeztetésekre sor kerülhetett volna, főleg a gazdasági reformokat, illetve az európai törvények és szabályozások átvételét és alkalmazását illetően.

„Ne legyen megkülönböztetés a jelentkező államok között”

Azonban a Parlament – és elsősorban az EPP-frakció – nem így akarta. Az EPP-frakció véleménye szerint az egyeztetéseknek mindegyik jelentkező számára lehetővé kellene tenniük, hogy ugyanannyi idő alatt felvegyék őket az Unióba. A holland biztos, Hans van den Broek megjegyezte a következőket: *„A Bizottság az Európai Tanács 1993-as koppenhágai értekezletén elfogadott feltételeket tekinti minden tagsági jelentkezés kiindulópontjának. Ezek a feltételek a jelöltek politikai és gazdasági helyzetére, továbbá a tagságból fakadó kötelezettségek, vagyis a közösségi vívmányok teljesítésének képességére vonatkoznak. [...] Természetesen tisztában vagyok azzal, hogy a Parlament az összes jelentkező országgal egyszerre szeretné elkezdni az egyeztetéseket. A Bizottság a maga részéről továbbra is hangsúlyozza, hogy a bővítés egy átfogó folyamat, melybe minden jelentkezőt be kell vonni. Mindegyikük hasznot fog húzni a megerősített előcsatlakozási stratégiából, mindegyiküket fel fogjuk kérni, hogy kössék meg csatlakozási partnerségüket, és mindegyikük kiemelt támogatást kap majd az Uniótól annak érdekében, hogy felülkerekedhessenek a csatolt véleményekben megfogalmazott problémákon. Ám a Bizottság által készített részletes, objektív elemzés nem hagy kétséget afelől, hogy különféle történelmi, politikai és gazdasági okokból kifolyólag van némi természetes megkülönböztetés a jelentkezők között. [...] Nem lesznek »bejövők« és »kint rekedők«, kizárólag »bejövők« és »bejövetel előtt állók«, ám az utóbbiak számára is lehetővé kell tenni, hogy a feltételek teljesítését követően minél hamarabb csatlakozhassanak.”*

a Az Unió GDP-jének 1,27%-ára vonatkozó költségvetési javaslatokat az Európai Parlament és az Európai Tanács a maximális büdzsén belül már a bővítés kilátásba helyezése előtt elfogadta.

Az EPP-frakció elnöke, Wilfried Martens komoly kritikával illette az Európai Bizottság döntését: *„Figyelmeztetem az elnökséget, hogy kontinensünk egységére nézve tragikus következményei lehetnek, ha a csatlakozás első hullámából kimaradó államokban felüti a fejét a csalódottság érzése. Nem szabad elfelejtenünk, hogy az Unió megnyitása a közép- és kelet-európai országok, a Baltikum és Ciprus előtt elsősorban politikai folyamat. Amennyiben kizárólag a gazdasági kritériumokra szorítkozunk, az európai szövetség egyszerű szabadkereskedelmi zónává degradálódik. Mi azonban – kulcsfontosságú geopolitikai okokból – a demokrácia alapelvei által inspirált, a civilizációs fejlődésen alapuló politikai Uniót szeretnénk kialakítani.”*⁶⁰³

Hans-Gert Pöttering teljesen egyetértett ezzel, és ezt a személyesen Kohl kancellárnak címzett levelében is kifejtette.^a A Parlamentben is megismételte, hogy *„amikor a Bizottság azt javasolja, hogy a csatlakozási tárgyalásokat hat – vagy más megfogalmazásban: öt plusz egy – állammal indítsák meg, tisztázniuk kell, hogy a további öt csatlakozni kívánó országot sem szabad kizárni. Nem szabad határ vonalat húznunk a belépők és a kint rekedők közé.”*⁶⁰⁴

Efthimiosz Krisztodoulou hozzászövege: *„Az Európai Parlament álláspontja ebben a vonatkozásban kristálytiszt volt. Megmondtuk, hogy mindenkit a kezdetektől fogva be kell vonni a tárgyalásokba, függetlenül attól, hogy az egyeztetések mennyi időt vesznek majd igénybe.”*⁶⁰⁵ Emiatt kritikával illette a Bizottság hozzáállását, és a következőket fűzte hozzá: *„Így azok az államok, amelyek egyelőre még nem állnak a tárgyalások első szintjén, lényegében egyszerű résztvevőként lesznek jelen, nem pedig a tárgyalások valódi részeseiként. [...] Miért nem kezdjük el az egészet együtt? Ezt részben a már korábban említett politikai okok miatt is javasolnám, ugyanis ezekben az államokban a demokratikus erők egyik alapvető politikai platformja az Európai Unióhoz való csatlakozáson nyugszik, és semmiképpen sem szabad elültetnünk a kétely magvait ezekben a nemzetekben.”*⁶⁰⁶

A stockholmi vízváltó (1997. szeptember 10.)

A Képviselőcsoport 1997. szeptember 8. és 11. között megrendezett stockholmi tanulmányi napjain heves viták dúltak.⁶⁰⁷ Maga Hans van den Broek európai biztos is megkérdőjelezte a Bizottság álláspontját, miközben védelmébe is vette azt, és feltette a kérdést: vajon a Bizottság döntése diszkriminatív volt-e?⁶⁰⁸ Több parlamenti képviselő is annak tartotta, és néhányan – például Michl Ebner – rámutattak a Képviselőcsoport által a Helsinki Nyilatkozatban hozott elhatározásra. A francia Pierre Bernard-Reymond helytelenítette, hogy úgy tűnt, a Bizottság *„nem tudja kézben tartani a helyzetet”*.

a 2008. augusztus 25-én Brüsszelben készült interjú Hans-Gert Pötterringel.

Hans-Gert Pöttering osztotta Staffan Burenstam Lindernek, a Képviselőcsoport svéd alelnökének véleményét azzal kapcsolatban, hogy a Stockholm-ban megfogalmazandó üzenetnek a jelentkező országok számára bátorítás-ként, az Európai Tanács és Bizottság számára pedig egyértelmű jelzésként kell szolgálnia. Az általa irányított Bővítési Munkacsoport végleges dokumentumán Linder a régi városrészben található Nelson Hotelben levő szállodai szobájában dolgozott, melynek aprólékos kialakítása egy brit hadihajó belső terére emlékeztetett. Úgy tervezték, hogy ezt a dokumentumot a következő napon fogadják majd el a Riksdag üléstermében, amely a Képviselőcsoport találkozójának helyszínéül szolgált.^a Minden egyes szót alaposan megfontolt, hiszen a dokumentum – amelyet az EPP kongresszusa 1997. november 11-én fogadott el Toulouse-ban – jelentős mértékben befolyásolta a jelentkező országok jövőjét: *„Az EPP 1998-ban szeretné megkezdeni a megerősített előcsatlakozást, illetve ennek tárgyalásait Ciprussal, továbbá az összes olyan közép- és kelet-európai országgal, amely megfelel a tagsághoz szükséges politikai feltételeknek. Az egyeztetések intenzitása, illetve a csatlakozás ütemezése attól függ, hogy az egyes jelentkező államok milyen mértékben teljesítik a csatlakozáshoz szükséges előírásokat.”*⁶⁰⁹ Arie Oostlander, aki a bővítést illető kérdésekben a Képviselőcsoport élő lelkiismeretének számított, telefonon biztosította támogatásáról Pötteringet. Ezután a Képviselőcsoport és a Párt hivatalosan is indítványozta, hogy az egyeztetések minden jelentkező állammal egyszerre, 1998. január 1-jén kezdődjenek el, ám ütemük az egyes államok teljesítményétől függően lehet gyorsabb és lassabb, hiszen a jövőbeli tagországok felvételi időpontja az egyéni eredményeiken múlik.

A Képviselőcsoport október 1-jén Brüsszelben egyhangúan támogatta ezt a stratégiát. A Szocialista Képviselőcsoport bővítési koordinátorával, Hannes Swobodával való tárgyalást követően tisztázódott, hogy a két legfontosabb frakció egyetért a kérdésben, ami elengedhetetlen volt a határozat európai parlamenti megszavazásának biztosításához. Az Európai Néppárton belül az volt a legfontosabb feladat, hogy elkészítsék azt a javaslatot, amelyet a Párt 1997. november 11-én Toulouse-ban tartandó kongresszusa elé fognak majd terjeszteni. A toulouse-i kongresszus által elfogadott végleges határozat szó szerint átvette a Képviselőcsoport javaslatának legfontosabb részeit.

Az Európai Tanács 1997 decemberében elfogadja az EPP javaslatait

Az Európai Tanács 1997-ben Luxembourgban tartott találkozója egyértelműen támogatta az EPP által Toulouse-ban megfogalmazott javaslatokat. Ez az EPP-

a Jelen kötet szerzője által 2009. március 25-én készített interjú Hans-Gert Pötteringgel.

nek a tárgyalásokon való aktív részvételét figyelembe véve nem is volt meglepő.⁶¹⁰ Bár végül nem sikerült megakadályozni, hogy a jelentkező országokat két csoportra osszák, minden jövőbeli tagállamot teljes mértékben bevontak a csatlakozási folyamatba. Az egyeztetésre hívott államok első csoportjába, az ún. „Luxembourgi Képviselőcsoport”-ba tartozott Észtország, Magyarország, Lengyelország, Csehország, Szlovénia és Ciprus. Ezzel egy időben a második hullámba tartozó országokkal (Bulgária, Lettország, Litvánia, Románia és Szlovákia) igyekeztek felgyorsítani a tárgyalások előkészítési munkálatait, és összesen 100 millió eurót különítettek el annak érdekében, hogy a második hullám öt állama finanszírozni tudja azokat a projekteket, amelyek a szükséges gazdasági reformok bevezetésével elősegítik, hogy utolérhessék a többieket.

A Képviselőcsoport e komoly győzelme alapján Wilfried Martens 1998. március 6-án a berlini tanulmányi napokon joggal jelenthette ki: *„Mivel szeretnénk kinyilvánítani az EPP-frakció élénk érdeklődését a megkezdődött bővítési folyamat iránt, bizonyos jelentkező államok kormányainak rangidős képviselőit megkértük, hogy vegyenek részt találkozóinkon. Úgy véljük, közös érdekünk, hogy együttműködve elemezzük azokat a kérdéseket, amelyekkel a jelenlegi bővítés során szembesülnünk kell majd. Az EPP igyekezett mindent megtenni, hogy e nagy számban történő csatlakozás folyamatában egy országot se érjen hátrányos megkülönböztetés, és szeretné lehetővé tenni minden jelentkező számára, hogy megtehesse a szükséges lépéseket a közösségi vívmányok átvétele érdekében.”*⁶¹¹

A berlini találkozón a litván külügyminiszter, Algirdas Saudargas is részt vett, aki nem tudta palástolni érzelmeit: *„Ha ezt az eseményt egy korábbi eseményhez kellene hasonlítanom, talán azt a felejthetetlen alkalmat említeném meg, amikor hét vagy nyolc évvel ezelőtt először találkoztam a Kereszténydemokrata Képviselőcsoporttal. Azokban a most már távolinak tűnő napokban még más idők jártak, és másféle beszédek hangzottak el. Ha azt a kort összehasonlítjuk a maival, láthatjuk, hogy a dolgok jelentősen megváltoztak; remek kilátásaink vannak, és az EPP tagjai lettünk – ezek komoly eredmények. Kérem, hogy az Európai Unió minden tagja fogadja őszinte gratulációmát a gazdasági és monetáris unió létrehozásáért. Ez igen jelentős teljesítmény volt, ami teljesen összhangban van az EPP elképzeléseivel.”*⁶¹² Vilém Holář, a cseh Kereszténydemokrata Párt alelnöke és a cseh parlament Külügyi Bizottságának elnöke a következőket nyilatkozta: *„Az Európai Unióhoz való csatlakozás tárgyalásainak megkezdése eredményeképpen Csehország merőben új helyzetben találta magát. A forradalom óta erre a pillanatra vártunk, és nyolc év után végre tényleg elérkezett.”*⁶¹³

Célegyenesben – 2004: a „Lamassoure-módosítások” által kitűzött cél

Az Európai Tanács által a bővítési folyamatba a luxembourgi ülésen beiktatott egyik újítás az Európai Értekezlet összehívása volt, mely első ízben 1998. március 12-én nyitotta meg kapuit. Az értekezleten összegyűltek az EU tagállamai és a felvételre váró országok, hogy közösen megvitassák az olyan átfogó kérdéseket, mint az igazságszolgáltatás, a belügyek (beleértve a bűnözés és a kábítószeres ügyét) és a CFSP (közös kül- és biztonságpolitika). Az Értekezlet második ülésére még ugyanezen év októberében sor került.

1998 tavaszán vették kezdetüket a csatlakozási partnerségi kapcsolatok is. A Bizottság jelentést készített az egyes jelentkező államok által elért eredményekről, mindegyikük számára prioritásokat fogalmazott meg, és közben tartotta a finanszírozás és a segélyek ügyét, miközben a jelentkező országok mindegyike maga volt felelős azért, hogy a közösségi vívmányok alkalmazásához szükséges nemzeti programot végrehajtsa. Így már megkezdődhettek a tárgyalások a Tizenötök és a Luxembourg-i Képviselőcsoport hat állama között.

A Hans-Gert Pöttering vezette Bővítési Munkacsoport azt szerette volna, ha a csatlakozási folyamat 2004-re lezajlik. Ezzel kapcsolatban komoly kihívások merültek fel, ám a kereszténydemokraták kitarítottak amellett, hogy az ütemterv betartása kulcsfontosságú: az államok felvételének már az európai parlamenti választások előtt meg kell történnie, hogy az újonnan csatlakozott nemzetek számára lehetővé váljon,⁶¹⁴ hogy azonnal teljes mértékben kivehessék a részüket a demokratikus vitákból. Ennek érdekében 2000 szeptemberében Alain Lamassoure elkészítette a bővítésről szóló Brok-beszámoló módosítását, amelyben arra tett javaslatot, hogy *„az EU intézményei, a tagállamok és azok a csatlakozni vágyó országok, amelyekkel már megkezdődtek a tárgyalások, minden lehetséges lépést tegyenek meg annak biztosítása érdekében, hogy az Európai Parlament még a 2004-es európai választásokat megelőzően rábólinthasson az első csatlakozási szerződésekre, [...] és a következő parlamenti ciklusban a további szerződések is elfogadásra kerülhessenek.”*⁶¹⁵

Nem minden tagállam osztotta ezt a véleményt. Meg kellett győzni az Európai Tanácsot, és a Képviselőcsoport mindent megtett, hogy saját javára billentse a mérleget. 2001 júniusában a Bizottság svéd elnöksége végre közös nevezőre jutott Göteborgban. Megerősítették a 2004-es célt, a tárgyalások határidejének pedig a 2002-es évet tűzték ki. Az Európai Parlamenten belül a Képviselőcsoport támogatta az Európai Tanács határozatát, mely arra kérte *„a Bizottságot, illetve a tagállamok és a csatlakozni vágyó országok kormányait, hogy tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a jelölt államok lakosai számára valósággá válhasson a 2004-es európai választásokon való részvétel. Ebből következik, hogy a csatlakozási szerződéseket eseti alapon, az egyes jelölt államok által felmuta-*

*tott fejlődést figyelembe véve 2002 végéig tető alá kell hozni, hogy az Európai Unió teljesítse történelmi jelentőségű kötelezettségeit.*⁶¹⁶

A szűk határidő természetesen komoly problémákat vetett fel, egyrészt az Európai Közösség számára, melynek meg kellett birkóznia az intézményi stratégiájában – a nizzai szerződés írországi visszautasítása következtében – felbukkanó akadállyal, másrészt pedig a jelentkező országok számára, amelyekre komoly teherként nehezedett a nyomás, hogy minél hamarabb magukévá tegyék a közösségi vívmányokat és a közösségi szinten támogatott politikai-gazdasági struktúrákat. A Képviselőcsoport szerint politikai szempontból semmiképpen sem kellett feladni a reményt. 2001. szeptember 4-én Elmar Brok a Külügyi Bizottság megbízásából felvázolt egy határozattervezetet, melyben megismételte az Európai Parlamentnek a bővítés stratégiáját illető támogatását. Azonban az Uniónak nemcsak bővítésre, hanem intézményi reformokra is nagy szüksége volt. Épp ezért mindenképpen erősíteni kellett a kérdéssel kapcsolatos tömegtájékoztatási kampányokat.⁶¹⁷

Felkészülés a bővítésre a Parlamentben és a Képviselőcsoporton belül

A folyamat során nem csupán az új tagállamok Európába való integrálódására kellett felkészülni, hanem helyet kellett találni a Parlamentben a jövőbeli parlamenti képviselők számára is. 2002. november 19-én a Strasbourgi Félkör a tizenhárom tagságra jelölt állam összesen 199 képviselőjét hívta meg a bővítés kérdésének rendkívüli vitájára.⁶¹⁸ A tagállamokból delegált kollégáikkal egy padosorban helyet foglaló „egynapos képviselők” részvételekor mindenki bepillantást nyerhetett abba, milyen képet mutat majd az európai demokrácia 2004 után. A képviselők – az Európai Parlament hagyományainak megfelelően – nem nemzetek, hanem politikai szövetségek szerint foglaltak helyet. A termet a lelkesedés érzése hatotta át – egyrészt a tizenöt éve tartó kelet-európai politikai átalakulásnak, másrészt az Unióhoz csatlakozni kívánó államok által tett komoly erőfeszítéseknek köszönhetően.

A következő napon az Európai Parlament 505 igen és 20 nem szavazattal, 30 tartózkodás mellett elfogadta Elmar Brok bővítésről készített beszámolóját.⁶¹⁹

Ezzel párhuzamosan az EPP-ED igyekezett továbbvinni saját stratégiáját. A Képviselőcsoport Vezetősége több látogatást is tett a felvételre váró közép- és kelet-európai országokban: 1998 februárjában és júniusában Varsóban^a és Bukarestben, 2000 júniusában és decemberében Pozsonyban és Rigában, 2001 márciusában és novemberében Nicosiában és Budapesten, 2002-ben Prágában és Ljubljanában, 2003-ban Varsóban, 2005-ben pedig Szófiában és Bukarest-

a Ez a találkozó remek alkalom volt arra, hogy megismerjék az új kormányt és az új kormányfőt, Jerzy Buzeket, aki 2004 márciusától a Képviselőcsoport tagjai között foglalhatott helyet.

ben jártak. Ezek a találkozók lehetővé tették a Képviselőcsoport számára, hogy támogatásáról biztosítsa a szóban forgó országokat, és megvitassa velük, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozási folyamatban milyen előrehaladást sikerült elérniük, és milyen nehézségekkel kellett szembenézniük. A Képviselőcsoport a felvételre váró országok vezető politikusaival Strasbourghban, az Európai Parlamentben találkozott. Az 1990-es évek eleje óta a Képviselőcsoport több tagja is azon fáradozott, hogy felélesszék Kelet-Európa kereszténydemokrata és konzervatív pártjait. A Képviselőcsoport jelentős munkát végzett a Robert Schuman Alapítványon keresztül is, melynek budapesti intézetében számos továbbképzést tartottak. Ezek egyrészt hozzájárultak ahhoz, hogy Kelet-Európában kitermelődjön egy rátermett, fiatal politikugeneráció, másrészt pedig biztosították az európai kereszténydemokrata család növekedését.

Ennek eredményeképpen az EPP módosította saját szervezetét: megváltoztatta a testvérpártjaival való kapcsolat struktúráját, illetve létrehozta az állandó Bővítési Munkacsoportot, melynek vezetését Wim van Velzenre bízta. A Vezetőség 2002. szeptember 17-i ljubljanai ülésén az EPP-ED Képviselőcsoport „parlamentari partnerségi viszony”-t alakított ki a felvételre váró országokban működő testvérpártjaival. Az EPP-ED európai képviselői a felvételre váró országok parlamenti képviselői mellett mentori funkciót töltenek be 2002 szeptemberétől 2003 áprilisáig, amikor hivatalos megfigyelőket neveznek majd ki. A partnerségi viszony a jelölt államokban működő testvérpártok számára lehetővé tette, hogy felkészülhessenek a csatlakozási szerződés kérdéséről tartandó népszavazásra, továbbá a 2004 júniusában esedékes európai parlamenti választásokra.

A helyreállított Európa

2003. április 16-án a tizenöt tagállam, illetve az első tíz újonnan csatlakozó ország (Ciprus, Észtország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Málta, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia és Csehország) delegációi megmászták az Akropolisz nyugati lejtőjét. A görög miniszterelnök, Kosztasz Szimitisz árgus tekintettel figyelte, ahogy a képviselők egyesével beléptek a jelenleg az Agora Múzeumnak otthont adó sztoába. A pergamoni király, II. Attalosz Philadelhosz ajándékának pontos másaként épült csarnok szolgált az aláírási ceremónia helyszínéül, és ezzel a helyreállított Európa központjává vált.

A csatlakozási szerződések aláírását megelőző hónapokban, egészen a ceremónia előtti estéig, az EPP-ED Képviselőcsoport tagjai, illetve a Képviselőcsoporthoz közel álló miniszterek és európai biztosok többször is találkoztak, hogy egyeztessék e történelmi jelentőségű napon kiadott nyilatkozatukat: „*A Huszonötök Európája már nem csupán álom többé*”.

Az Európai Tanács a 2002 decemberében Koppenhágában tartott találkozóján jóváhagyta az első tíz új állam felvételét. Az Európai Parlament

2003 áprilisában, alig egy héttel az athéni konferencia előtt zárta le az ügyet. A Külügyi Bizottságot vezető Elmar Brokot nevezték ki a bővítési tárgyalások lezárásának^a referensévé⁶²⁰. A tíz állam felvétele mellett állást foglaló beszámolót az Európai Parlament 458 igen és 68 nem szavazattal, 41 tartózkodás mellett elfogadta.

2003. május 1-jén – egy évvel azelőtt, hogy a tíz tagállam ténylegesen csatlakozott volna az Unióhoz – az Európai Parlament megnyitotta kapuit a jelölt államok 162 parlamenti képviselője előtt, akik innentől fogva hivatalos megfigyelőként vettek részt az üléseken. Kinevezésüket saját nemzeti parlamenteiktől kapták, és megfigyelőként követhették és megismerhették a strasbourgi viták menetét. Közülük hatvankilenc fő az EPP-ED Képviselőcsoportban foglalt helyet, tehát ez a Képviselőcsoport büszkélkedhetett a legtöbb képviselővel az új tagállamokból.

A Képviselőcsoport elnökeként Hans-Gert Pöttering örömmel fogadta ezt a gyarapodást: *„Boldogsággal tölt el, hogy az EPP-ED Képviselőcsoport ennyi képviselőt vonzott a tíz új tagállamból – az összes új képviselő 42%-át. Sokat dolgoztunk azon, hogy »partnerségi programunk« keretén belül felkészítsük testvérpártjainkat a bővítésre, és hogy a bővítési tárgyalások során szoros kapcsolatot építsünk ki velük. Mostantól azon fogunk dolgozni, hogy egymást még jobban megismerve hatékonyabbá tehessük együttműködésünket, és biztosítsuk, hogy hatvankilenc új kollégánk minél gyorsabban integrálódhasson a Képviselőcsoportba és az Európai Parlamentbe. Így a lehető legjobban fogják tudni képviselni a 10 felvételre váró ország lakosságát.^b [...] Jelenleg együtt kell dolgoznunk azon, hogy a Huszonötök Európája minden résztvevő számára sikertörténet lehessen.⁶²¹”*

Már csak Románia és Bulgária volt hátra. Mindkét ország 1997 óta részt vett a bővítési folyamatban, de gazdasági helyzetük nem tette lehetővé, hogy 2004 májusában felvételt nyerhessenek az Európai Unióba. Bulgáriáról készített 2004. februári beszámolójában a brit európai parlamenti képviselő, Geoffrey Van Orden megjegyezte, hogy az egyeztetések gyorsan haladnak előre. A koppenhágai kritériumok, a gazdasági struktúra és Bulgária teljesítménye terén is fejlődés volt tapasztalható. Másrészt viszont Van Orden sem volt rest rámutatni arra, hogy számos területen komoly továbbfejlődésre volt még

a Az egyes új tagállamokról készített beszámolók egy részét az EPP-ED Képviselőcsoport tagjai állították össze. A német Jürgen Schröder a Csehországról, az osztrák Ursula Stenzel a Máltáról, az olasz Jas Gawronski a Lengyelországról, a német Michael Gahler pedig az Észtországról szóló beszámolóért volt felelős. Az EPP-ED a további hat csatlakozásra váró államról szóló – más politikai frakciók által készített – beszámoló összeállításában is segédkezett.

b A megfigyelőket az Európai Parlament munkájának minden vonatkozásába bevonták – beleértve a politikai frakciók és parlamenti bizottságok tevékenységét is –, de nem rendelkeztek szavazati joggal. A tíz új tagállam a 2004. júniusi parlamenti választásokon már az Európai Unió teljes jogú tagjaként vehetett részt.

szükség, többek között a szervezett bűnözés elleni harc, a korrupció, a csempészet és a roma kisebbség védelme kérdésében.

Bulgária és Románia felvételi időpontját a Bizottság 2006. szeptember 26-i ülésén megfogalmazott álláspont rögzítette: a két ország – meghatározott biztosítékok mellett – 2007. január 1-jével csatlakozhat az Unióhoz. Ugyanekkor a Képviselőcsoport tizenhárom új tagot köszönhetett soraiban, akik a két országból korábban delegált, egészen a csatlakozásig igen aktívan tevékenykedő megfigyelőket váltották fel.

Az álom valósággá válik

2004. május 3-án az Európai Parlament örömmel üdvözölte az új tagállamok képviselőit; másfél hónapon belül pedig sor került az újraegyesített kontinens első európai parlamenti választásaira. Ez újabb lépés volt afelé, hogy a közép- és kelet-európai országok még jobban gyökeret ereszthessenek Európa demokratikus politikai életében. Az EPP-ED Képviselőcsoport nevében felszólaló Hans-Gert Pöttering az első ülés megnyitásakor a következőképpen fejezte ki érzéseit: *„Az álom végre valósággá vált. Az, hogy ma tíz ország összesen 162 képviselőjét üdvözölhetjük a Parlamentben, a demokrácia, illetve a parlamentarizmus egyik legfontosabb pillanatává emeli ezt a napot. Örvendezünk, hogy az új képviselőket ma kollégákként fogadhatjuk. A »szolidaritás«-nak mindannyiunk számára olyan jövőt kell jelentenie, amelyben kölcsönösen elvárhatjuk egymástól, hogy tiszteletben tartsuk az egyes országok nemzeti érdekeit, többek között a balti államok és kisebbségeik érdekeit, de közben ne tegyük kockára ezeknek az országoknak a függetlenségét. Azonban minden más ellen szót kell emelnünk.»*⁶²²

Az új tagállamok nemzeti parlamentjei úgy döntöttek, hogy tapasztalt parlamenti képviselőket küldenek Strasbourgba. Természetes módon sokan közülük az EPP-ED padsoraiban foglaltak helyet. Közéjük tartozott például Ene Ergma, az észt parlament elnöke, Andris Ārgalis, a lett parlament alelnöke, Antonio Tabone, a máltai parlament elnöke és Pavol Hrušovský, a szlovák, illetve Petr Pithart, a cseh parlament elnöke.⁶²³ 2005. szeptember 26-án kilenc román és négy bolgár megfigyelő csatlakozott a Képviselőcsoporthoz, majd 2007. január 15-én a Képviselőcsoport örömmel üdvözölhette a román és bolgár parlament által delegált képviselőket.

Az EPP sikereinek megünneplése Budapesten (2004. július)

Az új államok csatlakozásának jelentőségét kihangsúlyozandó, a Képviselőcsoport elhatározta, hogy a 2004. júniusi választásokat követő első tanulmányi napját Budapesten fogja megrendezni. A magyar főváros a leggyönyörűbb helyszíneket biztosította a Képviselőcsoport számára: a tanulmányi

napok megnyitójára a Duna-parton álló, a londoni Westminster mintájára épült magyar Parlament egykori főrendi házának üléstermében került sor.

Ötven év kommunista elnyomás után tíz állam és hetvenötmillió ember csatlakozhatott ismét Európa nagycsaládjához. A Képviselőcsoport az egyik legnagyobb sikerét a szavazóurnáknál érte el, nemcsak Nyugat-Európában, hanem az új tagállamok választásain is. Ahogy megnyitó beszédében Hans-Gert Pöttering is megjegyezte, az EPP-hez csatlakozó magyar delegáció „a magyar képviselői helyek abszolút többségét (huszonnégyből tizenhárom helyet)”⁶²⁴ biztosította a Képviselőcsoport számára.

A Képviselőcsoport által a tanulmányi napok lezárásaként elfogadott Budapesti Nyilatkozat megemlékezett a kontinens egyik fele által elszenvedett hosszú és tragikus történelemről: „2004. június 13-án az európaiak fontos lépést tettek afelé, hogy megvalósítsák az Európai Unió alapító atyáinak nagyra törő elképzeléseit: ötven év elnyomást és kommunista diktatúrát követően nyolc közép- és kelet-európai ország lakosságának nyílt lehetősége arra, hogy csatlakozzanak szerencsésebb helyzetben levő európai társaikhoz, és eldöntsék, kik képviseljék őket az Európai Unió egyetlen közvetlen módon választott intézményében, az Európai Parlamentben. Ezzel a Huszonötök Európája teljes mértékben legitimé vált.”⁶²⁵

Megemlékezés a Szolidaritásról Gdańskban 2005 szeptemberében, majd az 1956-os forradalom áldozatairól Budapesten 2006 októberében

A külső helyszíneken tartott ülések lehetővé tették, hogy a Képviselőcsoport megemlékezzen a legjelentősebb európai eseményekről. Ilyen volt többek között a Szolidaritás 25. évfordulójára szervezett gdański találkozó.

A Képviselőcsoport az Unióval szomszédos országokból is számos politikai személyiséget meghívott a találkozóra, például a „narancsos forradalom” során hatalomra került ukrán elnököt, Viktor Juscsenkót; a „rózsák forradalma” alatt megválasztott grúz elnököt, Miheil Szaakasvilit; Ivo Sanader horvát miniszterelnököt; Iurie Roşcát, a moldovai Kereszténydemokrata Néppárt elnökét; a cseh ODS párt elnökét, Mirek Topoláneket; az orosz SPS párt vezetőjét, Borisz Nyemcovot; a belorusz Népfront Párt elnökét, Vincuk Viačorkát; és Belorusszia Nemzeti Tanácsának egykori elnökét, Sztanyiszlav Suskevicset. Meghívást kapott a Platforma Obywatelska (Polgári Platform) elnöke, Donald Tusk is, akit 2007-ben Lengyelország miniszterelnökévé választottak.⁶²⁶

A szabad kontinens helyreállított egységének alapos „dokumentációra és bizonyítékokra” volt szüksége annak érdekében, hogy a totalitárius rezsimek áldozatainak emléke ne merülhessen feledésbe. A Képviselőcsoportban helyet foglaló magyar delegáció magára vállalta a kezdeményezést, és a Kép-

viselőcsoport tagjait 2006 októberében egy ünnepélyes eseményre invitálta, melynek keretén belül megemlékeztek 1956 magyarországi eseményeiről, amikor is a szovjetek beavatkozása véget vetett a magyarországi demokrácia kialakításáról szőtt álmoknak. A közép- és kelet-európai fiatal demokráciák csatlakozása óta eltelt években a szovjet kommunista rendszer és a szovjet megszállás áldozatai a Képviselőcsoport számára az EPP legfontosabb értékeinek állandó jelképévé váltak.

XXXIV. fejezet

AZ INTÉZMÉNYI KÉRDÉS ÁTTEKINTÉSE – A KÉTSÉGES AMSZTERDAMI EREDMÉNYEK (1997) ÉS A NIZZAI KUDARC (2000)

A maastrichti szerződés N cikkében megfogalmazott elkerülhetetlen határidő

Bár a maastrichti szerződés gazdasági és monetáris téren teljes mértékben megfelelt az Európa-párti képviselők elvárásainak, ugyanez nem volt elmondható intézményi vonatkozásairól. A Parlamentnek sikerült törvényhozó hatalomhoz jutnia, ám csak bizonyos területekre vonatkozólag, továbbá a törvényhozási folyamatban az utolsó szó ezután is az Európai Tanácsot illette. Úgy tűnt, hogy az Európai Bizottság és az Európai Tanács döntéshozó mechanizmusai nagyon gyorsan holtpontra fognak jutni, amennyiben nem reformálják meg őket, és ennek első jelei elkerülhetetlenül meg fognak mutatkozni Ausztria, Finnország és Svédország közelgő csatlakozásával.

A szerződés megszövegezői nem követtek el hibát azzal, hogy az N cikkbe egy találkozóról szóló részt iktattak be. A találkozóra a Bizottság vagy a tagállamok bármelyikének kérését követően legkésőbb 1996-ban sort kellett keríteni egy kormányközi konferencia formájában. Az első javaslatok hamar meg is érkeztek a tagállamokból, és számos különböző területre vonatkoztak: többek között a második és harmadik pillérhez tartozó együttműködésre (Franciaország és Németország), az együttdöntési eljárás hatályának kiterjesztésére (Belgium) és egy közösségi törvényhozási hierarchia kialakítására.

A tagállamok nemzeti politikai életének több élvonalbeli szereplője – például Jean-Luc Dehaene, a belga kereszténydemokrata miniszterelnök – is támogatását fejezte ki a „találkozó cikkkel” kapcsolatban.⁶²⁷

1994-ben, az európai parlamenti választások előestéjén az Európai Néppárt (EPP) ambiciózusabb álláspontot alakított ki: Európának demokratikus alkotmányra lenne szüksége. Bár a maastrichti szerződés már megtette az első lépést a megfelelő irányba, „*az együttműködő, összetartó, demokratikus, az állampolgárokhoz közel álló, kevésbé bürokratikus és kevésbé centralizált Európa még nem valósult meg. Éppen ezért létre kell hoznunk az Európai Alkotmányt, és fel kell készülnünk az 1996-ban esedékes kormányközi konferen-*

ciára, melynek az lesz a feladata, hogy kiegészítse az Európai Unióról szóló szerződést⁶²⁸. A célok három olyan elven alapultak, amelyekből Európa jövőbeli alkotmányának ihletet kell majd merítenie, nevezetesen a szubszidiaritás, a hatékonyság és a demokrácia elvén.⁶²⁹ A Képviselőcsoport egyértelműen ezt az álláspontot képviselte az Európai Parlamenten belül. Ehhez olyan erőteljes politikai személyiségektől kapott támogatást, mint például az Intézményi Ügyek Bizottságának spanyol alelnöke, Íñigo Méndez de Vigo.

A Bourlanges-beszámoló (1995. május)

Az 1996-ban esedékes kormányközi konferencia kérdését szem előtt tartva, a francia Jean-Louis Bourlangest kinevezték az Európai Unióról szóló szerződés betartását vizsgáló társelőadóvá.⁶³⁰ A bizottságban végzett aprólékos munkája során elkészített nagy jelentőségű, összetett tanulmánnyal kapcsolatban nem kevesebb, mint 700 módosítás született, melyeket a Parlament az 1995. május 16-i plenáris ülésen szavazott meg. A tömör és célratörő megfogalmazásra törekvő beterjesztett dokumentum olyan – egymásnak ellentmondó – érdekeket fogalmazott meg, amelyek aláásták a végleges szöveg koherenciáját.⁶³¹ A szerződés legfontosabb kérdéseit azzal a céllal vette górcső alá, hogy orvosolja a demokratikus hiányosságokat, áttekintse a döntéshozó procedúrát és előkészítse a terepet az új évezred legfontosabb kihívása – az Unió bővítése – számára. A beszámoló behatóan foglalkozott a külpolitika kérdésével is, melynek figyelembe kellett vennie a kereskedelmi politikát, az együttműködési és fejlesztési politikát, továbbá a közös biztonságpolitikát. Kulcsfontosságú közös stratégiát javasolt a nemzetközi szervezetek számára, továbbá indítványozta a minősített többség alkalmazásának kiterjesztését a humanitárius, diplomáciai és katonai kérdésekre. A részvételtől tartózkodni kívánó államok számára lehetőség volt a távolmaradásra annak érdekében, hogy ne hátráltassák a partnereik által elfogadott lépéseket. E téren az Európai Bizottság megőrizné kezdeményezési szerepét, a demokratikus ellenőrzés feladatát pedig az Európai Parlament, illetve a nemzeti parlamentek látnák el. Az Emberi Jogok Európai Egyezményének elfogadása garanciát nyújtana az emberi jogok tiszteletben tartására. Emellett egy szociális politika kialakítására is javaslatot tett, amelyet a gazdaságpolitika elengedhetetlen kiegészítőjének tartott.

A hosszadalmas folyamat végén a referens kijelentette, hogy ő személy szerint elégedetlen saját beszámolójával: „*A ma befejezett feladatom igen nagy csalódásnak, sőt valóságos kálváriának bizonyult. [...] Bevallom: komoly nehézségekbe ütköztünk küldetésünk során. Hogy miért? Hogy őszinte legyek, azért, mert az Önök elé terjesztett beszámoló – mely ebből a szempontból teljesen következetes, és remekül tükrözi a Tisztelt Házban uralkodó véleményeket – nem az a dokumentum, amelynek létrejöttében reménykedtem.*”⁶³²

Tulajdonképpen az történt, hogy az egyértelmű, innovatív struktúra helyett a parlamenti képviselők egy módosítható felépítéssel rendelkező rendszer mellett tették le a voksukat anélkül, hogy lefektették volna egy hatékony, alkotmányos építmény valódi alapjait. Azonban a parlamenti szavazást követően a maastrichti szerződés átvizsgálásáról készült beszámolót elküldték az 1996-os kormányközi konferencia előkészítéséért felelős vitacsoportnak.

Ez a vitacsoport 1995. június 2-án nyitotta meg értekezletét Messinában. A helyszín szimbolikusan utalt az 1955. június 1-jei messinai újjáéledésre, mely kikövezte az utat a római szerződések aláírása előtt (lásd az I. fejezetet). A vitacsoportot a tagállamok külügyminiszterei alkották, kiegészülve a Bizottságot képviselő luxemburgi kereszténydemokrata Jacques Santerrel, továbbá az Európai Parlament két küldöttjével, akik közül az egyik Elmar Brok volt. A Parlamentben Hanja Maij-Weggent a Vitacsoport⁶³³ társelőadójává⁶³⁴ nevezték ki. Az Intézményi Ügyek Bizottságnak a messinai találkozót követő munkája során az EPP-frakció több jelentős szereplője is lehetőséget kapott arra, hogy kifejtse véleményét, például a frakcióelnök, illetve Marcelino Oreja Aguirre, spanyol biztos és a kereszténydemokrata szárny további képviselői.⁶³⁵

A Parlament pozitív véleménnyel volt a messinai csoport munkájáról, bár csalódottságát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a kormányközi konferencián nem kapott felszólalási lehetőséget.⁶³⁶ Az európai parlamenti képviselők szerint a legfontosabb feladat a Parlamentnek az együtt döntési eljárásban játszott szerepének megerősítése volt, amit a Bizottság elnöke, Jacques Santer is támogatott.

1995-ben a Képviselőcsoport felkérte Hans-Gert Pöttering alelnököt, hogy vállalja el egy olyan munkacsoport elnöki teendőit, amelyet a Parlament demokratikus hatalmának kiszélesítését célzó dokumentum elkészítésével bíztak meg. A dokumentum végleges verzióját a Képviselőcsoport 1997-ben Toulouse-ban fogadta el.

Az amszterdami szerződés (1997. október): fény és árnyék között⁶³⁷

A Torinóban összeült kormányközi konferencia 1996 márciusában nyitotta meg kapuit. Az Európai Unióról szóló szerződés módosításának tárgyalásai elsősorban a Tizenötök külügyminisztereinek részvételével zajlottak. Ez azonban nem akadályozta meg az Európai Parlamentet abban, hogy megfigyelőin, illetve az 1995 januárja óta az elnöki székben helyet foglaló José María Gil-Robles y Gil-Delgadón keresztül rendszeresen kinyilvánítsa véleményét, és – sok-sok képviselő véleményével összhangban – követelje egy hatékonyabb döntéshozó mechanizmus kialakítását.⁶³⁸ Az általa képviselt intézmény nevében felszólaló Gil-Robles y Gil-Delgado megfogalmazta a tíz prioritást, amellyel a parlamenti képviselők szerint a kormányközi konferen-

ciának foglalkoznia kell: a döntéshozó eljárások számának háromra csökkentése; a költségvetési kérdésekben valódi együtt döntés kialakítása a kötelező és nem kötelező kiadások terén egyaránt, továbbá a Parlament jóváhagyásának kikérése a saját források felhasználásával kapcsolatban; demokratikusabb képviselet (azáltal, hogy egész Európában hasonló választási rendszert vezetnek be, európai politikai pártok alakulnak, és a képviselőkre azonos szabályokat alkalmaznak); az alapvető szabadságjogok nagyobb fokú védelme; a szociális politika iránti komolyabb elkötelezettség; a közegészségügy, a környezetvédelem és a fogyasztóvédelem ügyének felkarolása; az Unió jogi személyiséggel való felruházása; a biztonságpolitika és igazságügy megerősítése; az állampolgárok információkhoz való hozzáféréseinek biztosítása; és végül: továbbfejlesztett együttműködési mechanizmusok bevezetése a fenti pontok azon területein, ahol esetleg patthelyzet alakult ki.⁶³⁹

José María Gil-Robles y Gil-Delgado kéréseit az 1997. június 16–17-i amszterdami kormányközi konferencián is megismételték. Az Európai Unió tagállamai egy új szerződés aláírásának határán álltak. Az elért eredmények nagyrészt az 1997-es esztendő első hat hónapjában működő holland elnökségnek voltak köszönhetőek.

Kétségtelen, hogy az együtt döntési eljárás leegyszerűsödött, és hatálya is kiterjedt. A módosított procedúra értelmében az Európai Parlament a Bizottság által beterjesztett dokumentum első olvasatakor nyilváníthatja ki a véleményét az adott kérdéssel kapcsolatban. Ezt követően a szóban forgó területért felelős bizottság referense megosztja képviselőtársaival a bizottsága által kialakított álláspontot, és ennek alapján a Parlament a plenáris ülésen tüzetesen megvizsgálja a beterjesztett iratot. Ezután a Tanácson a sor, hogy meghozza döntését. Amennyiben a három intézmény között nézeteltérés támadna, a Parlament másodszor is véleményt nyilvánít, de ez alkalommal a tagállamok képviselőinek közös állásfoglalása alapján. E második olvasat eredményeképpen a Parlament vagy elfogadja a javaslatot, vagy olyan módosításokat javasol, amelyek alapján a Tanács és a Bizottság is hajlandó végleges álláspontot kialakítani. Ha a Tanács a második olvasatot követően sem ért egyet a Parlament javaslatával, akkor a Parlament és a Tanács képviselőiből egyeztetőbizottságot kell felállítani. Ahogy a neve is mutatja, e bizottságnak az a feladata, hogy a huszonzét tagállam kormányai által delegált tagok és a parlamenti képviselők által megfogalmazott eltérő véleményeket igyekezzen közelebb hozni egymáshoz.⁶⁴⁰

Az európai parlamenti képviselők ismét győztesen kerültek ki a reformfolyamatból. A schengeni térség a közösségi vívmányok részévé vált, és a britek szociálpolitikai mentességeinek száma is lecsökkent. Ténylegesen létrejött a szabadság, az igazság és a biztonság tere. Az intézményeket illetően az amszterdami szerződés nagyobb fokú demokratizálódást tett lehetővé. A Parlament korábbi véleménynyilvánítási jogköre kiszélesedett, és innentől kezdve

jogában állt jóváhagyni a Bizottság elnökének kinevezését, ezáltal erősítve meg a Bizottság szerepét. A Bizottság szervezeti egységeit átstrukturálták; igaz, a bizottsági helyek tagállamok közötti eloszlásán nem változtattak, így a nagyobb országok továbbra is két-két biztost delegálhattak.

Sajnos az intézményi reform két kulcsfontosságú aspektusát – a biztosok számát és a Tanácsban leadott szavazatok megoszlását – illetően is elszalasztották a kínálókozó lehetőséget. Ezt az Európai Bizottság elnöke, a munkafolyamatba teljes mértékben bevont Jacques Santer is megállapította: *„Sok tinentát áldoztunk az olyan kérdésekre, mint például a biztosok száma és a voksok súlyozása a Tanács szavazásaikor. Talán sajnálkozásra adhat okot, hogy ezekben a kérdésekben nem sikerült egyértelműen elhatározásra jutnunk, ám az elfogadott protokoll egyértelműen jelzi az állam- és kormányfők abbéli szándékát, hogy még a bővítés előtt meg akarják oldani az intézményi kérdéseket. Mi több, ebben az irányban konkrét lépést is tettek a megerősített együttműködés bevezetése által. A megfelelő pillanatban a biztosok számának csökkentése is megvalósul egy átfogó kompromisszum részeként, melybe a szavazatok súlyozásának módosítása is beletartozik majd. Amennyiben az Uniónak a megfelelő intézményi keretek megtartása mellett sikerül egy húsznál is több taggal rendelkező unióvá bővülnie, a Bizottság az »Agenda 2000«-ben azt javasolja, hogy 2000 után mielőbb hívjanak össze újabb kormányközi konferenciát azzal a céllal, hogy döntést hozzon a hosszú távú intézményi reformok ügyében.»⁶⁴¹*

A Bizottságot különösen érintette annak a kérdése, hogyan lehetne kialakítani egy megfelelőbb rendszert a biztosi pozíciók elosztására. Ebben az időben minden tagállamnak joga volt legalább egy biztost delegálni, míg a nagyobb tagországok két-két biztosi hellyel rendelkeztek. A tizenöt taggal rendelkező Unió Bizottságában összesen húsz biztos tevékenykedett. A tizenkét új, közép- és kelet-európai tagállam csatlakozásával a Bizottság létszáma a harminc főt is meghaladta volna, ám a Bizottság kompetenciaterületei ezzel párhuzamosan nem növekedtek, így aggályos volt, hogy a biztosok számának emelkedése mennyire lenne indokolt. A Tanács meglátása szerint az első pillérhez tartozó ügyekben a szavazási rendszer jottányit sem javult: az Európai Unió szupranacionális továbbfejlődését – akár általában véve, akár egyes területeket illetően – ellenző országok részéről érkező nyomás miatt a blokkoló kisebbség még tovább erősödött. A tagállamok közötti szavazatelosztás módját át kellett gondolni, és ki kellett alakítani a „nagy”, a „közepes” és a „kis” államok kényes egyensúlyát. Azonban – paradox módon – a keleti nyitás közeledésével erősödött a tagállamok közötti bizalmatlanság, ami miatt elkerülhetetlen volt, hogy több kérdésben is patthelyzet alakuljon ki.

További hiányosságok is akadtak, melyeket egyes parlamenti képviselők igyekeztek a figyelem középpontjában tartani.⁶⁴² Az amszterdami szerződés nem sokkal később egy terjedelmes beszámoló⁶⁴³ elkészítését eredményezte, melynek egyik szerzője Íñigo Méndez de Vigo volt.⁶⁴⁴ A beszámoló egyesével

összevetette az amszterdami „eredmények”-et az európai parlamenti képviselők előzetes várakozásaival. Az ítélet távolról sem volt kielégítőnek mondható. Az amszterdami tárgyalások több kitűzött célt illetően is kudarcot vallottak. Mindezek ellenére Íñigo Méndez de Vigo a Parlamentben elmondott beszédét olyan szenvedélyes érveléssel zárta le, amellyel védelmébe vette a szerződést. *„Szeretnék minden jó európaihoz szólni, akik mindig az európai integráció élharcosai voltak, de jelenleg mégis a tartózkodás, illetve a nemleges szavazat között vacillálnak, mert úgy vélik, az amszterdami szerződés nem megfelelő. Szeretném felidézni Ortega y Gasset egyik berlini beszédében elhangzott szavait. Gasset Miguel de Cervantesre utalt, aki öregkorában, az élettől megfáradva egyszer azt mondta, hogy vannak olyan pillanatok az ember életében, amikor választania kell a fogadó és az út között. Ha a fogadóban marad, akkor nem mozog; egy helyben áll. Ha az utat választja, előrelép. Az amszterdami szerződés egy út. Kétségtelen, hogy ez az út túl rövidnek tűnik céljaink eléréséhez. Az is igaz, hogy ez az út elég szűk – sokan azt szerettük volna, ha egy hatalmas sugárúton haladhatunk tovább. Mindezek ellenére az utat kell választanunk, hogy előreléphessünk – ahelyett, hogy a fogadóban egy helyben toporognánk. Épp ezért az Európa továbbfejlődése mellett mindig is kiálló, az európai integráció előreviteléért harcoló képviselőket arra kérem, hogy gondolkodjanak el ezen, és építsük együtt az utat.”*⁶⁴⁵

Az EPP-frakció szilárdan tartotta magát álláspontjához: nyilvánvaló hiányosságai ellenére a szerződés előrelépést tükrözött – bármennyire kicsinek tűnt is az. Épp ezért tovább kellett vinni az erőfeszítéseket. Elmar Brok szeme előtt máris a távolabbi jövő képe lebegett: *„Nem arról van szó, hogy speciális szabályok bevezetésével szeretnénk az egyes területeket a szerződés hatálya alá vonni; épp ellenkezőleg, kevesebb speciális szabályra, illetve a szerződés leegyszerűsítésére van szükség, ha a közös politikákat ugyanazon szabályok hatáskörébe szeretnénk összetartani. Nem szeretnénk, ha a tárgyalások végére egy terjedelmes szerződés születne – inkább egy tömör szerződésre lenne szükség. Hosszú távon mindenképpen meg kell születnie egy alkotmánynak, hiszen ez továbbfejlődésünk kulcsa.”*⁶⁴⁶

Ennek érdekében a tekinteteket egy további intézményi vizsgálat felé kell fordítani. Végül soron ez volt a kimenetele az egykor Jean Monnet és Robert Schuman által kezdeményezett „kis lépések politikájá”-nak, amely a megfelelő türelem és kitartás mellett komoly előrelépést hozott az európai integráció folyamatában.

Az Uniónak ismét a régi dilemmával kell szembenéznie: a bővítés egyet jelent a mélyülés végével?

Mindenki nagy reményekkel tekintett az 1996 márciusában Torinóban megnyílt kormányközi konferencia elé. A fél évvel korábban aláírt amszterdami

szerződés nyitva hagyta a kérdést, hogy az „elmélyítés és szélesítés” vajon ugyanannak az éremnek a két oldala-e. A június 10-én és 13-án esedékes európai parlamenti választásokat megelőző választási kampány alatt Wilfried Martens kijelentette, hogy az EPP elsődleges célja az intézményi reform végrehajtása volt.⁶⁴⁷ Az amszterdami konferencia csupán „*az állandóan alakulóban levő folyamat egyik lépése*” volt, és most már „*az európai intézmények messzebb menő továbbfejlesztésére van szükség*”.⁶⁴⁸

A képviselőkben ismét az Európai Unió bővítésével kapcsolatos kilátások révén tudatosodott még inkább az intézményi reform jelentősége. Egy jövőbeli kormányközi konferenciára hárult a feladat, hogy elérje azokat a célokat, amelyeket az amszterdami szerződésnek nem sikerült. Az Európai Tanács 1999. június 3–4-i kölni találkozóját követően az Európai Unió állam- és kormányfői megerősítették egy kormányközi konferencia összehívásának szükségességét, hogy az amszterdami szerződésből kimaradt intézményi kérdések végre megoldódhassanak.

A Bizottság új elnöke, az olasz Romano Prodi felkérte a kereszténydemokrata Jean-Luc Dehaene-t, Belgium egykori miniszterelnökét, Richard von Weizsäckert, az NSZK egykori elnökét, továbbá a korábban miniszteri posztot is betöltött Lord David Simon of Highburyt, a British Petroleum egykori főigazgatóját, hogy alkossanak elfogulatlan véleményt „*a bővítés intézményi vonatkozásaival*” kapcsolatban.

Az 1999. október 18-án bemutatott beszámoló⁶⁴⁹ kétségbevonhatatlan igazságokat tartalmazott. Ahhoz, hogy az Unió teljes mértékben felkészülhessen a közép- és kelet-európai országok csatlakozására, minél előbb intézményi reformokra volt szükség: „*Az Európai Unió intézményi struktúráját az 1950-es években egy hattagú közösség számára alakították ki. [...] Ma már egyértelmű jelek utalnak arra, hogy a jelenlegi rendszer egy tizenöt tagállammal rendelkező Unióban nem tud megfelelően funkcionálni. Felvetődik a kérdés, hogy vajon hatékonyan ki tudják-e szolgálni az intézmények az Uniót, amely belátható időn belül huszonöt-harminc – vagy még több – tagúvá bővíülhet.*”⁶⁵⁰

A beszámoló készítői felvázolták az intézményi kérdések lehetséges megoldásainak listáját. Indítványozták, hogy tisztázzák a biztosok egyéni felelősségi körét, és ezzel párhuzamosan erősítsék meg a Bizottság elnökének hatalmát. Emellett javasolták a minősített többség alkalmazásának kiterjesztését a második és harmadik pillérhez tartozó ügyekre, továbbá megfogalmazták, hogy „*minden olyan kérdésben, amely az első pillérhez tartozik, és a minősített többség elve alapján szavazzák meg, [...] a Parlamentnek együttléti jogot kell biztosítani*”. A Tanács működésében is reformokat javasoltak azzal a céllal, hogy az intézmény hatékonyabbá és eredményesebbé váljon: „*Jelentősen le kell csökkenteni a tanácsi formációk számát vagy hatékonyabb koordinációs mechanizmusokat kell kialakítani a tanácsok között*”. Végezetül a beszámoló felhívta a figyelmet arra, hogy az Európai Uniónak „*egységként kell fellépnie*

[...] *a világpolitika színpadán*”, és lehetővé kell tenni, hogy a Közösség továbbfejlesztésére vágyó tagállamok között szorosabb együttműködés jöhessen létre – elsősorban a közös kül- és biztonságpolitika terén.

A francia és a német kezdeményezés

Bár már döntés született arról, hogy 2000 februárjában újabb kormányközi konferencia fog összeülni a további intézményi reform alapjainak kidolgozása céljából, a német külügyminiszter, Joschka Fischer úgy döntött, visszavonja az erre vonatkozó kezdeményezést. Bízva a francia–német tengelyben, 2000. május 12-én Fischer erősen föderalizmuspárti beszédet mondott a berlini Humboldt Egyetemen, remélve, hogy ezzel elnyeri a francia kormány támogatását, ami különösen fontos volt, ugyanis a kormányközi konferencia tárgyalásainak időszakában épp Franciaországra esett az Unió sörös elnöksége. Jacques Chirac elnök erre egy kiegyensúlyozottabb beszéddel reagált a Bundestagnak június 27-én.

Hivatalos nyilatkozataiban az EPP-ED Képviselőcsoport örömmel fogadta a tényt, hogy Európa vezetői ismét felkarolták az intézményi vita ügyét. „Az európai egységesülés hajtóerejeként funkcionáló francia–német motor újult lendületet nyújt”⁶⁵¹ az európai integrációnak, amely nemrégiben még nehéz pillanatokot élt át. Témájukat illetően azonban a Képviselőcsoport tüzetesen és elfogulatlanul vizsgálta meg a két javaslatot, és sajnos a német elképzelés számos aspektusával nem tudott egyetérteni,⁶⁵² a franciák álláspontján pedig mindvégig rajta tartotta a szemét a sörös francia elnökség időszaka alatt.⁶⁵³

A nizzai kudarc (2000. december)

Amikor a sörös francia elnökség lezárásaképpen a tagállamok állam- és kormányfői 2000 decemberében Nizzában tárgyalóasztalhoz ültek, az intézményi vita ügyében nem sikerült további eredményeket elérniük. De még ennél is szomorúbb volt, hogy a találkozó nem volt más, mint a különböző nemzeti érdekek összecsapása. Egyik vezető politikus sem volt hajlandó feladni a döntéshozó folyamatra gyakorolt befolyását a közösség érdekében, és sajnos ugyanez volt elmondható a vétőjoggal kapcsolatban is. A biztosok számát drasztikusan csökkenteni kellett – a nizzai tárgyaláson „megegyeztek” abban, hogy ezután minden tagállamnak egy-egy bizottsági hely jár. A minősített többségi szavazásoknál a voksok súlyozása bonyolultabbá vált, ugyanis egyes országok – gyakran alaptalanul – attól tartottak, hogy nemzeti befolyásuk máskülönben csökkenne.

A város másik végén a föderalisták egy olyan téren vetették meg a lábukat, amely korábban a déli vasútállomás volt. A Seattle óta a nemzetközi konferenciák háttérét szolgáló globalizációellenes tüntetők számával összeha-

sonlítva alig akadt néhány bátor jelentkező, aki hajlandó lett volna dacolni az elemekkel, hogy valódi változásokat harcoljon ki Európában. Utóbbiak közé tartoztak az olasz és a francia szocialisták, a német zöldek és a svéd liberálisok. De mellettük ott volt többek között José María Gil-Robles y Gil-Delgado is, továbbá Alain Lamassoure, aki Daniel Cohn-Bendit után mondhatta el beszédét: *„Nizzában nem az a legfontosabb kérdés, hogy mi zajlik a város másik végén, az Akropoliszon, ahol úgysis csupán minimális jelentőségű döntések születnek majd. Egy bizottsági taggal több vagy kevesebb, két-három szavazati ponttal több vagy kevesebb – nem ez változtatja meg Európát, hanem az utcán, Európa nevében összegyűlő tömeg.”*⁶⁵⁴

Nizza látványos kudarcnak bizonyult. Kevesebb, mint négy évvel a legnagyobb bővítés előtt az európaiak nem tudtak egyetértésre jutni együttélésük jövőbeli szabályairól.⁶⁵⁵ A Képviselőcsoport nevében 2000. december 12-én felszólaló Hans-Gert Pöttering beszédét a francia elnöknek, Jacques Chiracnak címezte, amikor a csúcstalálkozóval kapcsolatban a következőképpen nyilatkozott: *„A csúcstalálkozó végén Ön azt mondta, hogy a nizzai csúcstalálkozót a történelem egyik legfontosabb találkozájaként fogják majd számon tartani. Sajnos frakciónk ezzel nem ért egyet. [...] Sajnos az elmúlt hónapokban tanúi lehettünk a kis és nagy államok közötti ellentétnek – ennek nem szabadna megisméltódnie, ugyanis méregként, belülről marja szét az Európai Uniót. Sok nagy állam aljasan viselkedik, míg a kis államok próbálnak nagylelkűek lenni. [...] Emellett az elmúlt hetekben, hónapokban aggodalommal láttuk, hogy a kormányok egyre gyakrabban folyamodnak kormányközi megoldásokhoz..., és én csak remélni merem, hogy Pierre Pflimlin, Robert Schuman és Jean Monnet szellemisége lesz az, ami Európa jövőjét meghatározza majd..., ugyanis meg vagyunk győződve arról, hogy kizárólag egy közösségekből álló, erős európai intézményekkel rendelkező Európa lesz képes megvédelmezni a jogot, a demokráciát, a szolidaritást és a békét az egész kontinensen.”*⁶⁵⁶

Csalódottsága ellenére az EPP-ED Képviselőcsoport nem szerette volna, ha a hiányosságok miatt a csúcstalálkozó eredményei is veszendőbe mennének, ezért úgy döntött, kiáll a ratifikálás mellett. Ennek nagyon egyszerű oka volt: mégiscsak jobb, ha lefektetjük a bővítés – sajnos távolról sem tökéletes – alapjait, mint ha semmilyen szerződés nem születne. A Képviselőcsoport szeretett volna ennél is messzebb menni, így 2001 januárjában a párt berlini kongresszusán a résztvevők elfogadtak egy határozatot⁶⁵⁷, mellyel a Nizza utáni időszakra való felkészülést, illetve a szerződés „hiányosságain való felülkerekedést” célozták. A nizzai csúcstalálkozót követő időszakban a Képviselőcsoport nagyon keményen dolgozott azon, hogy meggyőzze a kormányokat a szerződés módosításának szükségszerűségéről. A berlini pártkongresszus által megfogalmazott álláspontok közül több is megtalálható az alig egy évvel később elkészült Laeken-nyilatkozatban.

XXXV. fejezet

EURÓPA JÖVŐJÉNEK
MEGALAPOZÁSA: AZ EURÓPAI
ALKOTMÁNYTÓL (2004.
OKTÓBER) A LISSZABONI
SZERZŐDÉSIG (2007. OKTÓBER)

**A nizzai kormányközi konferencia kudarca (2000. december)
után siker jön: az európai egyezmény létrejötte (2002)**

Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy az Európai Parlament rendkívül elégedetlen volt az Európai Tanács 2000. december 7–11-i nizzai ülésének eredményeivel. A december 14-én szinte teljesen egyhangúan elfogadott határozat szerint *„az állam- és kormányfők többsége olyan hozzáállást tanúsított a nizzai szerződés tárgyalásainak befejező szakaszában, amely egyértelműen jelezte, hogy a rövid távú nemzeti érdekeket az Unió érdekei elé helyezik*”. Több tényező is azt mutatta, hogy a Parlament és az EPP-ED Képviselőcsoport által elérni kívánt intézményi reform megvalósulása még mindig nagyon messze van: egyrészt – a minősített többség elérése érdekében – a Tanács döntéshozó folyamata rendkívül összetett volt, másrészt a többségi szavazást nem terjesztették ki az összes olyan területre, amely a bővítés szempontjából fontos szerepet játszott, továbbá a törvényhozást illetően a Parlament együtdöntési jogkörét korlátozták. A Képviselőcsoport intézménypárti tagjai meg voltak győződve róla, hogy a kizárólag nemzeti szempontokat megfogalmazó, végtelen összezsapásokból álló kormányközi tárgyalások teljes mértékben partalannak bizonyultak. Épp ezért a Parlament december 14-én kijelentette, hogy *„a jelenlegi tagállamok és a csatlakozásra váró országok képviselőinek részvételével egy – az Alapjogi Chartát megfogalmazó konventhez hasonló – kongresszust kell összehívni, melyben egyetlen fél sem rendelkezik vétőjoggal. Egy széles körű, nyílt vitát követően a kongresszusnak olyan tervezetet kellene megalkotnia, amely a közösségi szerződéseket megújítja és leegyszerűsíti, majd egyetlen átlátható és tömör dokumentummá (Alkotmánnyá) egyesíti őket.*”

Az Alapjogi Chartát megfogalmazó konventre való visszautalás komoly jelentőséggel bírt. A Chartát az Európai Tanács 2000. december 10-én tette közzé, úgyhogy ez a dokumentum a nizzai értekezlet kevés sikerének egyike volt. A konvent a nemzeti parlamentek képviselőiből (mind a tizenöt tagállam két-két képviselőt, és ugyanennyi póttagot delegált), a tizenöt miniszter-

elnök személyes képviselőiből, az Európai Bizottság elnökét képviselő tagból és az Európai Parlament tizenöt tagú (és további tizenöt póttaggal kiegészülő) delegációjából állt. A konventnek a tíz hónapnyi vita során sikerült konszenzusra jutnia, amelynek eredményeképpen megszületett egy áttekinthető, precíz szöveg. Az üléseken rendszeresen részt vettek az Európai Közösségek Bírósága és az Európa Tanács által küldött megfigyelők. A Gazdasági és Szociális Tanács, a Régiók Bizottsága és az európai ombudsman is felkérést kapott, hogy európai uniós ügynökségekként nyilvánítsanak véleményt a Chartáról. Két rendkívüli ülésre is sor került – az egyik a felvétellel jelölt országok, a másikon különböző testületek, közösségi csoportok, továbbá a nem kormányzati és civil szervezetek képviselőit fogadták. Egy számítógépes rendszer is bevezetésre került, melynek működtetéséről a Tanács Főtitkársága gondoskodott. Ez lehetővé tette, hogy az érdekelt felek az észrevételüket – összesen körülbelül hétszáz – eljuttassák a konvent tagjaihoz, ezzel egy közvetlen, átlátható részvételi eljárást alakítva ki. Mivel ez a megoldás megegyezésre és konszenzusra ösztönözte az érintetteket, a létrejövő dokumentum elfogulatlan és pártatlan volt, így a konvent tagjai szinte teljesen egyhangúan megszavazták.

Az Európai Parlamenten belüli súlyának köszönhetően az EPP-ED Képviselőcsoport a parlamenti delegációban is jelentős képvisellettel rendelkezett. A küldöttség tagjai a következő képviselők voltak: Charlotte Cederschiöld, Thierry Cornillet, Ingo Friedrich, Timothy Kirkhope, Hanja Maij-Weggen és Íñigo Méndez de Vigo, aki egyben az Európai Parlament delegációjának elnöki tisztjét is betöltötte, és később a konvent módszerének egyik legelkötelezettebb támogatójaként lépett fel. Közülük néhányan az Európa Jövőjével Foglalkozó Konvent munkájában is részt vettek.

Egy újabb kitűzött cél: az Európai Alkotmány

Az Európai Néppárt 2001. január 11-i berlini kongresszusán Wilfried Martens egy Európai Alkotmány létrehozását kérte. Szerinte egy *„alapvető dokumentumra lenne szükség, amelyet sokunk már most Európai Alkotmányként emleget”*. A berlini kongresszuson elfogadásra került *„Az értékek Európája”* című dokumentum, mely megismételte azt az álláspontot, amelyet a Képviselőcsoport az egy hónappal korábbi strasbourgi vita során képviselt, és többek között azt is újra kihangsúlyozta, hogy a Képviselőcsoport támogatná egy új konvent összehívását: *„Az Európai Uniónak egy alkotmányos szerződésre lenne szüksége, amely meghatározná az európai intézmények döntéshozó mechanizmusát, továbbá a felelőségek megosztását az Európai Unió és az egyes tagállamok között a szubszidiaritás elve alapján. Az alkotmányos szerződésnek egy Alapjogi Chartát is tartalmaznia kellene, emellett fontos, hogy az európai nemzetek a lehető legdemokratikusabb eljárások útján magukévá tudják tenni a szerző-*

dést, amelyet egy – felépítését tekintve az Alapjogi Charta összeállításával megbízott konventhez hasonló – új konventnek kellene megfogalmaznia.”

A Képviselőcsoport a konvent módszerét támogatja

Az Európai Konvent megalakulása közvetlenül a Képviselőcsoport érdeme volt, ugyanis a nizzai szerződés jóváhagyásáért cserébe a Képviselőcsoport kicsikart egy ígéretet egy új konvent összehívásával kapcsolatban.⁶⁵⁸ Giscard d’Estaing, aki jelentős szerepet játszott abban, hogy az Európai Tanács ülései komoly diplomáciai konferenciákká nőttek ki magukat, a 2000 márciusában megrendezett párizsi tanulmányi napokon beszédet intézett a Képviselőcsoport európai parlamenti képviselőihez, és szót ejtett a kormányközi módszernek az intézményi reformok terén tapasztalt kudarcáról is.⁶⁵⁹ A nizzai konferencia is tulajdonképpen e kudarc újabb példája volt. Az intézményi reform beindítása érdekében többre van szükség egy kormányközi konferenciánál, ahogy azt Íñigo Méndez de Vigo is megállapította az Alkotmányos Ügyek Bizottságának megbízásából készített 2001-es beszámolójában⁶⁶⁰: „A szerződéshez csatolt, az Unió jövőjéről szóló nyilatkozattal implicit módon elismerésre került, hogy a kormányközi módszer még mindig létezik, pedig már rég nem megfelelő.”

Az Európai Tanács 2001 júniusában esedékes göteborgi találkozására készülve a Képviselőcsoport egy határozatot⁶⁶¹ fogadott el, melyben kijelentette, hogy „a közelgő kormányközi konferencia kimenetele alapvetően az előkészítettségétől függ, ezért [a Parlament] kéri, hogy kerüljön felállításra egy olyan konvent, amely intézményi felépítését és tagságát tekintve az Alapjogi Chartát létrehozó konventhez hasonlít.”

Az EPP-ED Képviselőcsoport meglátása szerint a legfontosabb feladat az volt, hogy aktívan részt vegyen a konvent előkészítésében. A kereszténydemokraták számára kulcsfontosságúnak számító, a Párt és a Képviselőcsoport szerves együttműködését megtestesítő dokumentum a laekeni csúcstalálkozó előestéjén került kiadásra „Alkotmány egy jól működő Európa számára” címmel.⁶⁶²

A dokumentum befejezésében az EPP megfogalmazta a konventtel kapcsolatos kötelezettségeit: „Vezető szerepet szeretnénk játszani abban, hogy megfogalmazzuk az Európai Unió jövőjének átlátható és koherens koncepcióját annak érdekében, hogy folytatódhasson az európai integráció sikere, és hogy egy jól működő Európát teremthessünk meg saját magunk és a jövő generációi számára. [...] Mi ezzel járulunk hozzá egy demokratikusabb, nyíltaabb és hatékonyabb Európa kiépítéséhez. Célunk egy olyan Európa létrehozása, amely képes megbirkózni a globalizált világ kihívásaival, és megfelelő válaszokkal szolgál állampolgárai kérdéseire. [...] Az intézményi reformok önmagukban nem tekinthetők céloknak, ám mindenképpen szükségesek ahhoz, hogy egy olyan kibővült, cselekvőképes Európát hozhassunk létre, amely minden állampolgára számára biztosítja a szabadságot, a demokráciát, az emberi jogokat, a békét és a jólétet.”⁶⁶³

Az állam- és kormányfők 2001. decemberi laekeni találkozásán kiadott Nyilatkozat végleges verziója megfogalmazta, hogy „*az Unió jövőjét érintő vitába bevont főbb pártok részvételével egy konventet kell összehívni*” annak érdekében, hogy „*a következő kormányközi konferenciát minél szélesebb körűen és minél nyíltabban előkészíthessük*”.⁶⁶⁴

A Philadelphiai Konvent által teremtett precedensre tett történelmi utalás nem teljesen az volt, aminek látszott. Európa pontosan ugyanazzal a problémával szembesült, mint egykor az amerikaiak, amit Alain Lamassoure így foglalt össze: „*Hogyan tegyük a szomszédos államokból álló laza szövetséget erős unióvá az egyes tagállamok identitásának tiszteletben tartásával?*”⁶⁶⁵ Persze az is felmerült, hogy egyesek – igen ambiciózusan – az Európai Egyesült Államok alapító atyáiként szerettek volna tekinteni magukra, ahogy a Philadelphia Konvent tagjai az Amerikai Egyesült Államok alapító atyái voltak...

A Párt és a Képviselőcsoport által készített, az EPP Politikai Vezetése előtt 2001. december 6-án bemutatott, „Alkotmány egy jól működő Európa számára” című dokumentumban az EPP megfogalmazta a kitűzött célokat. A Herman-beszámoló innovatív elemeire támaszkodva azt javasolta, hogy az Európai Parlamentnek kellene megválasztania a Bizottság elnökét, amit aztán a Tanács egyszerű többségi szavazással erősítene meg. Hasonló eljárást kellene alkalmazni az egyes biztosok esetében is, bár az újonnan kinevezett elnöknek jogában állna jelölteket javasolni. Azzal, hogy lehetővé válik „*az európai pártok számára, hogy egy választási kampány keretében mutassák be saját jelöltjüket az Európai Parlamentnek*”⁶⁶⁶, ez a rendszer vitathatatlanul nagy előrelépést jelentene az Unión belüli demokrácia továbbfejlesztése szempontjából. Az európai parlamenti képviselők szerint nem arról volt szó, hogy szorosabb ellenőrzés alá akarnák vonni az európai végrehajtó hatalmat; épp ellenkezőleg – „*a közösségi módszer alkalmazása által kulcsfontosságú szereppel akarták felruházni*”, elsősorban a kezdeményezés jogát illetően, ahogy ezt Jean-Luc Dehaene is megfogalmazta a 2001. szeptemberi genvali frakcióértekezleten. A Bizottság ezzel „*az Unió tényleges végrehajtó hatalmává*” válna. A laekeni találkozó ugyanezt az elképzelést karolta fel néhány hónappal később.

Az Unió demokratikusabbá tételének igényével összhangban az Európai Parlament is új hatásköröket kapna. Nem elegendő, hogy a konventre jelentős számú parlamenti képviselőt delegálhat; a kialakítandó intézményi struktúrában a Parlamentnek „*az Európai Tanáccsal egyenrangú törvényhozó testületté kell válnia, beleértve a költségvetés területét is [...] A Parlament összetételének a lehető leginkább arányban kell állnia a nemzetek megoszlásával, de közben garantálni kell egy minimális képviseleti létszámot a kisebb államok számára. [...] A hatékony működés fenntartása érdekében a parlamenti képviselők száma semmiképpen sem haladhatja meg a hétszáz főt.*”⁶⁶⁷

Végül – bár nem ez volt az utolsó a Képviselőcsoport javaslatában megfogalmazott gondolatok közül – a kereszténydemokraták megismételték a

Herman-beszámoló egyik legfontosabb kezdeményezését: az emberi jogok védelmének biztosítását. Az új Alapjogi Charta nem sokkal ezelőtt került bemutatásra, így könnyedén be lehetett illeszteni a konvent során összeállított anyagok közé. Ennek kézzelfogható előnyei voltak: ha a Charta véglegesen bekerül az Alkotmányba, akkor „*jogilag kötelező érvényű döntéseket eredményez majd*”⁶⁶⁸.

2002 októberében, néhány hónappal azután, hogy a konvent működése elkezdődött, az Európai Néppárt megtartotta éves kongresszusát Estorilban. A Képviselőcsoport és a Párt által közösen felvázolt szöveget bemutatták a nemzeti pártoknak, melyek a végső álláspontjuk kialakítása előtt vitát rendeztek a kérdésről. A vita kísérleti terepként is szolgált, ugyanis a konventen a nemzeti pártok mindegyike parlamenti, illetve kormánypárti minőségben vett részt. Az EPP-ED Képviselőcsoport három tagja – Elmar Brok, Alain Lamassoure és Íñigo Méndez de Vigo – megbízást kapott, hogy a konventen felmerülő egyes kérdésekről beszámoljanak a kongresszus előtt. Ez a három férfi a Képviselőcsoport igazi „nagyágyújának” számított: Brok tapasztalt európai képviselő volt, a strasbourgi ülésterem rejtélyei terén és a brüsszeli folyosókon egyaránt jól kiismerte magát; az előkelő Francia Nemzeti Közigazgatási Iskolában (ENA) végzett Lamassoure korábban az európai ügyek minisztereként tevékenykedett; a spanyol De Vigo pedig elismert alkotmányszakértő volt. A konvent berekesztése után néhány hónappal a háromból ketten is egy-egy olyan kötet szerzőiként váltak ismertté, amely később komoly hatást gyakorolt a vitára saját hazájukban: Alain Lamassoure Franciaországban adta ki *Histoire secrète de la Convention européenne* (Az Európai Konvent titkos története) című munkáját⁶⁶⁹, míg Íñigo Méndez de Vigo *El rompecabezas. Así redactamos la Constitución europea* (A kirakós játék. Így készült az Európai Alkotmány) című könyve⁶⁷⁰ Spanyolországban látott napvilágot. Mindketten osztották a Képviselőcsoport föderalista nézőpontját, és mindketten fontos szerepet játszottak a konvent munkájában. A végleges dokumentum kongresszusi megszavazását kétnapos intenzív tárgyalás és egyeztetés előzte meg. Az eredmény már előre vetítette a konvent által elfogadott szöveget: „*Bár akkor ezt még nem tudhattuk, a tíz hónappal későbbi újraolvasás most megerősíti, hogy a kongresszus által elfogadott verzió tulajdonképpen az összes olyan kulcsfontosságú elemet tartalmazza, amely később a végleges dokumentumba is belekerült!*”⁶⁷¹

Természetesen nem csak az EPP mutatott be föderalista és innovatív tervezeteket, ám a szerzők többsége egymástól elszigetelten tevékenykedett. „*Ez azt jelentette, hogy amit a britek által igen találóan az Európai Néppárt »fősodrának« neveztek, az tulajdonképpen egyben a konvent fősodra is volt. És mivel a konvent tagjainak harminc százalékát az Európai Néppárt adta, így e küldöttek természetesen befolyásos erőt képviseltek.*”⁶⁷²

Az EPP-ED befolyása a konvent elnökségére (2002. február – 2003. június)

A konvent elnökségében való részvételre felkért személyek kiválasztása is azt tükrözte, hogy a kereszténydemokraták jelentős befolyással rendelkeznek. A munka megkezdése előtt ki kellett nevezni az elnököt, akinek elkötelezett Európa-pártinak kellett lennie. Olyan erős egyéniségre volt szükség, aki képes lesz kezelni a vegyes összetételű és időnként egymással is civakodó intézményt, komoly európai tapasztalattal rendelkezik, és ami a legfontosabb: a sok hónapig tartó munkafolyamat során végig jelen tud lenni. Vagyis – ahogy a kereszténydemokraták megfogalmazták – „*egy parlamenti tapasztalattal is rendelkező, kimagasló képességű politikai szereplőre van szükség*”³⁶⁷³. Végül Valéry Giscard d’Estaing kapta meg a kinevezést, aki mindvégig érezte, hogy ő lenne a legmegfelelőbb jelölt az elnöki pozícióra, de szándékait nem fedte fel. A Képviselőcsoport nagy örömmel fogadta az egykori francia elnök megválasztását, ugyanis d’Estaing korábban az EPP-ED sorait erősítette.

A Képviselőcsoport véleménye szerint az elnök munkájának támogatásával megbízott Elnökségben az Európai Parlamentnek, a nemzeti parlamenteknek, a Tanácsnak és a Bizottságnak arányosan kellene képviseltetnie magát. A Tanács egyetértett ezzel a javaslattal, és három helyet biztosított a konvent elnökségében a Tanács soros elnökségét a következő három ciklusban ellátó tagállamok képviselőinek, emellett két-két helyet kaptak az Európai Parlament, a nemzeti parlamentek és a Bizottság képviselői is.

Az elnök munkáját segítő, két alelnök is kinevezésre került: a belga Jean-Luc Dehaene és az olasz Guiliano Amato. Az Európai Parlament delegációjának elnökévé választott Íñigo Méndez de Vigo is helyet kapott a konvent elnökségében.

A konvent elnökségének tizenhárom tagja közül hétről volt elmondható, hogy az Európai Néppárt politikai családjába tartoztak: Valéry Giscard d’Estaing elnök és Jean-Luc Dehaene alelnök mellett az elnökségben helyet foglalhatott Íñigo Méndez de Vigo, Michel Barnier, a Bizottság tagja, Ana Palacio spanyol külügyminiszter, az egykori ír miniszterelnök, John Bruton és a felvételre váró országokat képviselő szlovén Alojz Peterle, aki országa csatlakozása után a Képviselőcsoport tagja lett.

Amikor Elmar Brok, Timothy Kirkhope, Alain Lamassoure, Hanja Maij-Weggen és Antonio Tajani a konvent tagjai lettek, a tizenhat európai parlamenti képviselő közül hatan tartoztak az EPP-ED Képviselőcsoporthoz.

A hatvankét taggal rendelkező konvent munkájában a negyvenhat parlamenti képviselő domináns szerepet játszott. Közülük harmincan a nemzeti országgyűléseket, tizenhatan pedig az Európai Parlamentet képviselték. A kormányok tizenöt, míg az Európai Bizottság egy tagot delegálhatott. Az

EPP-ED kitartott amellett, hogy a konventnek demokratikus legitimitással kell rendelkeznie, és ezt vitathatatlanul sikerült is elérni.

A Képviselőcsoport teljes mértékben támogatja az eredményeket

Az EPP-ED Képviselőcsoportnak a konvent működése során játszott szerepe sok szempontból meghatározónak bizonyult. Számos ügyről a Képviselőcsoport tagjai tartottak beszédeket. A többi frakcióval, más politikusokkal és az intézmények képviselőivel ellentétben az EPP-ED bizonyos fókig egységes álláspontot alakított ki, melyet a viták során is képviselt. Ez nem mindig volt könnyedén kivitelezhető, hiszen a brit konzervatívok csatlakozása óta a Képviselőcsoport véleménye igen megosztott az integráció kérdéséről.

Alain Lamassoure megjegyezte: *„Az Európai Néppárt tevékenysége két szempontból is dicséretre méltó. Először is, munkánk egymással szoros kapcsolatban levő, nagy tapasztalattal rendelkező személyek együttműködésén alapult. [...] Másodszor pedig – ami talán még fontosabb – az Európai Néppárt olyan átgondolt keretet biztosított, amely sikeresen tompította többek között a »közösségi« és a »kormányközi« hozzáállást támogatók, a »kis« és »nagy« államok, a »régie« és »új« tagok, illetve a »keresztények« és a »szekularizmus hívei« közötti ellentéteket. A z EPP ugyanolyan megosztott volt e kérdéseket illetően, mint maga a konvent, ám a Párt »családi« struktúrájának hála, könnyebb volt megegyezésre jutni.»⁶⁷⁴*

A Képviselőcsoport domináns pozíciót kapott a konventben helyet foglaló európai parlamenti delegáción belül, ami lehetővé tette, hogy az Elnökség által felállított hat munkacsoport egyikének elnökletét a Képviselőcsoport egyik tagja, Íñigo Méndez de Vigo nyerve el. De Vigót az I. munkacsoport vezetésével bízták meg, mely a szubszidiaritás elvével kapcsolatos kérdésekkért volt felelős.⁶⁷⁵ A Titkárság a technikai felszereléseit és az emberi erőforrásait egyaránt a Képviselőcsoport tagjainak rendelkezésére bocsátotta, hogy a konvent által végzett munka minél szélesebb körű publicitást kapjon. Ennek eredményeképpen a konvent minden egyes ülésének végén az EPP-ED Képviselőcsoport levelet küldött a konventnek, továbbá aktát készített a konvent és munkacsoportjai által tárgyalt kérdésekről.

Az EPP-ED Képviselőcsoport a parlamenti képviselői által készített beszámolók útján az Európai Parlamentben is igyekezett befolyásolni a konventben folyó munkát. A Parlament Alkotmányos Ügyek Bizottsága magához ragadta a kezdeményezést, és felkérte a két francia képviselőt, Jean-Louis Bourlanges-t és Alain Lamassoure-t, hogy készítsenek beszámolót a törvényhozási hierarchiáról⁶⁷⁶, illetve a kompetenciaterületek megosztásáról⁶⁷⁷. A Lamassoure-beszámoló a 2002. május 16-i plenáris ülésen – a Parlament négy legnagyobb politikai frakciójának támogatásával – 320:60 arányban került elfogadásra.

Az EPP-ED Képviselőcsoport 2003. június 25–26-án Koppenhágában tanulmányi napokat szervezett, hogy megvitassa a konvent munkáját, és kialakítsa az Alkotmány végleges formájának elfogadására irányuló stratégiáját.⁶⁷⁸ Íñigo Méndez de Vigo elmagyarázta, hogy a Konvent Nyilatkozatának szövege felülkerekedett az Unió demokratikus hiányosságain: a tagállamokat és állampolgáraikat egyenlő jogokkal és kötelezettségekkel ruházta fel; az Unióban való részvétel továbbfejlesztésre került a civil szervezetek szerepének elismerése által; sok területen a minősített többség elvét alkalmazta; a harmadik pillér közösségi jellegűvé tétele azt jelentette, hogy a Parlament nagyobb törvényhozó szerepet fog kapni; a jogi eszközök egyszerűsödtek; helyreállt az intézményi egyensúly; a Bizottság megújult; több jelentős pozíció született (például a külügyminiszteri poszt); és az Emberi Jogi Charta az Alkotmány szerves részévé vált.

A brit európai parlamenti képviselők fenntartásaiknak adtak hangot szóvivőjük, Timothy Kirkhope révén. Ezek közül az első, és egyáltalán nem elhanyagolható kérdés maga az Alkotmány léte volt, mely – a brit alkotmányos elképzeléstől teljesen idegen módon – elsőbbséget élvezne a lakosokkal szemben. Nagy-Britanniában, a *Habeas Corpus* szülőhazájában, bizonyos szempontból az Alapjogi Charta is a szabadságjogok korlátozásának tűnhetett. Mindemellett az Európai Alkotmány által lefedett szuverén területeket – például a külügy és az igazságügy – a brit szuverenitás elleni támadásként fogták fel. Kirkhope pozitívan zárta beszédét: a szerződést hasznos dokumentumnak tartotta. Összességében azonban a britek mégsem támogatták.

A Koppenhágában érintett témák között felmerült még Európa keresztény gyökereinek kérdése, az EU jogi személyisége, a kisebb államok szerepe és a végrehajtó hatalom Parlament általi ellenőrzése. A Képviselőcsoport tagjai megvitatták a dokumentum jövőjét, beleértve a kormányközi konferencia előtti bemutatását, illetve a népszavazás útján történő várható elfogadását. Mindent egybevetve az EPP-ED Képviselőcsoport elégedett volt a konvent eredményeivel, melyek sikeresen elérték „*az Estorilban kitűzött célok többségét*”⁶⁷⁹ – amint arra Alojz Peterle, a konvent elnökségének szlovén tagja is felhívta a figyelmet.

Útban az Alkotmányszerződés felé (2004. október)

Az Unió intézményi reformjának véglegesítése érdekében 2003. október 4-re kormányközi konferenciát hívtak össze Rómába. A konferencia célja az volt, hogy a résztvevők megvitassák az alkotmány szövegének főbb pontjait, és minél előbb konszenzusra jussanak. Az EPP-ED Képviselőcsoport kulcsfontosságú szereplői abban reménykedtek, hogy még a 2003 decemberében záruló olasz elnökség működése alatt sikerül egyezsége jutni.

Az Európai Parlament azonban tisztában volt azzal, hogy a tagállamok kormányai vonakodni fognak egy ilyen úttörő dokumentum elfogadásától. Mindazonáltal az Európai Alkotmánytervezet társelőadója⁶⁸⁰, José María

Gil-Robles y Gil-Delgado figyelmeztette az államfőket, hogy *„e kérdések megoldása csak akkor lehet legitim, ha ezzel párhuzamosan továbbfejlesztjük az eddig elért demokratikus konszenzust. Azonban ez nem szolgál indokul arra, hogy újrakezdjük az alkotmányos egyeztetéseket – nem akarjuk Pénélopéként szőni Láertész halotti leplét. Szeretném felhívni az állam- és kormányfők figyelmét arra, hogy ez végzetes hiba lenne.”*⁶⁸¹

Az EPP-ED Képviselőcsoport teljes mértékben támogatta az olasz elnökséget abban a reményben, hogy a kormányközi konferencia sikeresen zárul. Elmar Brok a konferencia ülését követő, 2003. november 19-i plenáris vitán a következőket fogalmazta meg: *„Arra kell ösztönöznünk az olasz elnökséget, hogy ugyanúgy folytassa tevékenységét, mint eddig, és próbáljon minél jobban ragaszkodni a konvent által megalkotott szöveghez, ugyanis ez utóbbi olyan egyensúlyt testesít meg, amelyet nehéz lenne megismételni. [...] Hiszem, hogy amennyiben e feltételnek eleget tesznek, a kormányközi konferencia sikeres eredményes lesz.”*⁶⁸²

Felismerve, hogy a 2003. decemberi csúcstalálkozó nagy valószínűséggel kudarcba fog fulladni, az EPP-ED Képviselőcsoport két tagja, Elmar Brok és Alain Lamassoure összefogott más képviselőkkel⁶⁸³, és egy olyan közös nyilatkozatot adtak ki, amellyel megkongatták a vészharangot. Először is kijelentették, hogy a kormányközi konferencia esetleg aláássa majd a konvent által elért eredményeket. Véleményük szerint bizonyos javaslatokat – többek között a Tanács döntéseiben a minősített többség elvének alkalmazását, a Bizottság 2009 utáni felépítését, a pénzügyi rendszer reformját és az Európai Unió külügyminiszteri posztjának megteremtését – a kormányoknak és a Bizottságnak nincs joga kétségbe vonni. Mi több, kételkedtek abban, hogy *„az Európai Alkotmány támogatásban részesülne az Európai Parlament, illetve a nemzeti parlamentek részéről, hiszen a dokumentum még a konvent által jóváhagyott költségvetési jogokat sem adta meg az Európai Parlamentnek.”*

A nyilatkozat egy bizalmatlanságot kifejező megjegyzéssel ért véget: *„Úgy érezzük, a kormányközi konferencia hitelessége veszélyben forog.”*⁶⁸⁴

Az olasz elnökség 2003 decemberében összeülő csúcstalálkozója mélységes csalódást okozott, főleg az EPP-ED Képviselőcsoport tagjai számára. A Képviselőcsoport elnöke a december 16-i plenáris ülésen hamar magához ragadta a szót: *„Az Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) és az Európai Demokraták frakciójába tartozó képviselők nevében szeretném leszögezni, hogy Európa számára 2003. december 13-a egy igen szerencsétlen nap volt.”*⁶⁸⁵

2004 első felében az ír elnökség a kulisszák mögött azon fáradozott, hogy közös nevezőre hozza az alkotmány szövegével kapcsolatban kialakított elmentéses véleményeket. Bár a nagyobb alapító államoknak és az Egyesült Királyságnak nem okozott gondot az alkotmánytervezet elfogadása, mely előnyöket biztosított számukra, több közepes méretű ország is tiltakozását fejezte ki a Tanácson belüli új döntéshozó procedúrával kapcsolatban. Töb-

bek között Spanyolország és Lengyelország is úgy vélte, hogy a nizzai kompromisszumot nem lenne szabad megkérdőjelezni.

Az EPP-ED Képviselőcsoport megpróbálta feltárni, melyek azok a pontok, amelyekben a szemben álló felek nem értenek egyet. Gyakori ülései – azon belül is elsősorban a tanulmányi napok – során a Képviselőcsoport figyelemmel követte az egyes tagállamok álláspontjának változását, és igyekezett együttműködni velük, hogy közösen megtalálják a kompromisszumos megoldásokat, emellett közvetítő szerepet vállalt magára a politikai vezetés és az európai közvélemény között. Az ausztriai lengyel nagykövet, Irena Ewa Lipowitz beszéde a 2004. március 23–24-i bécsi tanulmányi napokon lehetőséget nyújtott az EPP-ED Képviselőcsoportnak arra, hogy megismerje Lengyelország véleményét a Tanács szavazásain az egyes államoknak juttatott voksok elosztását illetően. A beszéd mellett utalást tett Európának az Alkotmányba is belefoglalt keresztény gyökereire.⁶⁸⁶

A megoldás csak azután született meg, hogy az európai választások megerősítették az EPP-ED Képviselőcsoport Európai Parlamenten belüli vezető szerepét. Az Európai Tanács 2004. június 17–18-án tartott brüsszeli ülésén az ír elnökségnek végre sikerült közös platformra hoznia az Unió tagállamait. Az EPP-ED Képviselőcsoport rendkívül elégedett volt az eredménnyel, amivel kapcsolatban Hans-Gert Pöttering frakcióelnök a plenáris ülésen a következőket fogalmazta meg: *„nyugodt szívvel igent tudunk mondani [az Európai Alkotmányra], mely Rómában kerül majd aláírásra – abban a csodálatos európai nagyvárosban, ahol 1957-ben a római szerződéseket is aláírták.*”⁶⁸⁷

Az állam- és kormányfők által 2004. október 29-én, Rómában elfogadott dokumentum kissé eltért a konvent által megfogalmazott végleges szövegtől. Ennek ellenére az EPP-ED Képviselőcsoport úgy vélte, hogy ez a nap történelmi jelentőségű az európai integráció szempontjából.⁶⁸⁸

2005. január 11-én Strasbourgban az Európai Parlament jelentős többséggel – 677 leadott voksból 500 igen szavazattal – végre áldását adta az Európai Alkotmányra⁶⁸⁹. Így az EPP-ED Képviselőcsoport alkotmányos ügyekért felelős szóvivője, Íñigo Méndez de Vigo által bemutatott határozat⁶⁹⁰ kimagasló támogatást kapott.

Hans-Gert Pöttering megjegyezte, hogy a Képviselőcsoport döntő többsége az Európai Alkotmány mellett tette le voksát, *„mert ez az Alkotmány segítségünkre lesz abban, hogy kiépíthessük a 21. század Európáját, mely a szabadságon, a demokrácián és a békén alapszik. [...] Egy alkotmánynak értékekre van szüksége. A minket összekötő értékek majdnem ugyanolyan fontosak, mint az eljárások, hiszen ha nem vagyunk tisztában az értékekkel, nem lesz megfelelő alapunk a politikai lépésekhez. Nagy örömet okoz számunkra, hogy sok – általunk keresztény értékeként definiált – közös értékünk bekeverült az alkotmányba: többek között az emberi méltóság és az idősek tisztelete, a gyermekek jogainak tiszteletben tartása [...]”*

A „nem” szavazatok mennydörgése a francia és holland népszavazásokon (2005. május)

2005. május 30-án Európa arra döbrent rá, hogy legijesztőbb rémálma vált valósággá. Az Európai Alkotmányról tartott franciaországi népszavazása nemleges voksok kerültek többségbe. Kis többséggel ugyan, de az Unió egyik alapító országa ezzel visszautasította a dokumentumot. Néhány nappal később egy másik alapító, Hollandia lakossága is az alkotmány ellen foglalt állást. Mit lehetett mondani erre? Mit lehetett tenni? Az állampolgárok kinyilvánították demokratikus akarataikat, melyet figyelembe kellett venni. Azonban „*az Európai Unió lakosságának 50 százalékát kitevő kilenc tagállam ekkorra már jóváhagyta az Alkotmányt*”, és „*egyetlen ország nem akadályozhatta meg a többi tagállamot abban, hogy saját véleményét alakíthasson ki Európa jövőjéről*”.⁶⁹¹

A Képviselőcsoport megalkuvást nem tűrő elemzést készített a francia népszavazás kudarcáról, melyért részben a szocialistákat okolták⁶⁹², ugyan is a baloldal többször is populista jelleget öltő kampánya igencsak ártalmas volt. A Képviselőcsoport visszautasította, hogy „*válságról*” beszéljen: ez ellentétes eredményre vezetne, hiszen az alkotmányt eddigre már kilenc tagállam ratifikálta, melyek összlakossága 220 millió főt tett ki, és ezek közül az egyikben a népszavazás során az állampolgárok 76%-a kiállt az alaptörvény mellett.⁶⁹³ Tovább kellett folytatni a munkát. A nemleges holland népszavazási eredményt követően a Képviselőcsoport elnöke bejelentette, hogy az Európai Unió jövőjének megtárgyalására vitacsoportot állít fel.⁶⁹⁴

Az Európai Tanács 2005. június 16-i ülésén az állam- és kormányfők egy elmélkedési időszak meghirdetésére tettek javaslatot. A várakozáson kívül egyelőre nem volt mit tenni. A kezdeményezésnek a tagállamok részéről kellett érkeznie, ám időre volt szükség ahhoz, hogy rátaláljanak a megfelelő megoldásra. Közben további országok is sikeresen ratifikálták az alkotmányt annak ellenére, hogy a dokumentum jövője bizonytalannak tűnt.

A Képviselőcsoport mérlegelte a helyzetet: vissza kellett állítani a közvélemény Európába vetett hitét. A Képviselőcsoport Vezetőségének 2006. júniusi bordeaux-i találkozóján Margie Sudre megjegyezte, hogy a béke ígérete már kevés egy olyan generációnak, amely nem tapasztalta meg a háborút.⁶⁹⁵

Párizs visszatér a rendes kerékvágásba: a 2007. december 13-i egyszerűsített lisszaboni szerződés

2006 szeptemberében Nicolas Sarkozy, az UMP elnökjelöltje egy olyan egyszerűsített szerződés megalkotására tett javaslatot, amely az Alkotmány lényegi elemeit más formában foglalná magába. A pragmatikus francia javaslat egyszerű és célratoró volt. Az Európai Alkotmányban – elsősorban a döntéshozó mechanizmusok terén – elért jelentős továbbfejlődésről semmiképpen sem sze-

rettek volna lemondani, ám a dokumentumban szereplő egyes jelképek érzelmi hatását mindenképpen csökkenteni kellett. Mivel a javaslat Franciaország részéről érkezett, így az intézményi patthelyzetre is megoldás kínálkozott.

A francia elnökválasztás előestéjén Alain Lamassoure is egy új, egyszerűsített szerződés megalkotását kérte EPP-ED-s kollégáitól, akik 2007. március 8-án az Alkotmányos Szerződés jövőjének megtárgyalására gyűltek össze. A francia parlamenti képviselő lényegében azt javasolta, hogy az egyezménytervezet ne kerüljön kiterjesztésre, hanem maradjon a munka kizárólagos alapja. Bár az intézményi egyeztetések „Pandóra szelencéjét” nem kellene ismét kinyitni, a szöveget homályossá vagy nehezen értelmezhetővé tevő rendelkezések egy részét el kell törölni. Végül Lamassoure a német elnökség által felállított menetrend mellett tette le voksát annak érdekében, hogy a 2009-es határidő tartható legyen.⁶⁹⁶

Miközben az európai polgárok fokozatosan ébredtek rá arra, hogy minél előbb konkrét lépésekre lenne szükség, és kezdték visszanyerni Európa iránti bizalmukat, az EPP-ED Képviselőcsoport úgy döntött, kiengedi az összes féket. 2007. március 25-én, a római szerződések ötvenedik évfordulóján a kereszténydemokrata család a Brandenburgi Kapunál tartotta meg ünnepségét, melyen a Párt és a Képviselőcsoport közös nyilatkozatot adott ki. A nyilatkozatban kihangsúlyozták Európa eddig elért eredményeit, és a figyelmet igyekeztek a jövőre irányítani.

A tömör, pontos és hatásos Berlini Nyilatkozat⁶⁹⁷ előrevetítette a tagállamok által két nappal később kiadott nyilatkozatot.

„Ötven év telt el az európai integráció kezdete óta, és büszkén tekinthetünk vissza eredményeinkre. Sok olyan dolog ma már teljesen magától értetődő, ami ötven évvel ezelőtt még elképzelhetetlen lett volna. Természetesen voltak fennakadások és csalódások, ám ezeket sikeresen ellensúlyozták az Unió eredményei. Ezek az eredmények adnak bátorságot ahhoz, hogy szembenézzünk a jövő kihívásaival. Politikusként az a feladatunk, hogy összesimítsuk az egymással ellentétes érdekeket, és megoldásokat találjunk a felmerülő problémákra. A római szerződések szellemisége lehetővé fogja tenni, hogy megbirkózzunk az előttünk álló kihívásokkal. Az EPP a római szerződések szellemében, az állampolgárok érdekeit szolgálva folytatja az európai integráció megszilárdításának munkáját a világbéke és a globális szabadság érdekében.”⁶⁹⁸

A folyamat újraindult. Európa vezetői – elsősorban az EPP családjába tartozó politikusok – ismét magukhoz ragadták a kezdeményezést. 2007. május 16-án francia elnökké választották Nicolas Sarkozyt, akinek európai programja az EU intézményi reformjának újrakezdésén alapult. Ennek következtében 2007. december 13-án sor kerülhetett egy új szerződés aláírására Lisszabonban. Az Európai Tanács elnökeként az alkotmányozó folyamatnak új lendületet adó Angela Merkel német kancellár támogatásával 2007 első felében létrejött rövid, egyszerűsített szerződés magába foglalta az Európai Alkotmányban rögzített legfontosabb kötelezettségeket, ám az európai közvéleményt esetlegesen bántó kérdésekről nem ejtett szót. A szöveg elsősorban jelentésbeli változásokon

ment át: már nem egy európai külügyminiszteri, hanem egy „főképviselői” poszt megteremtéséről folyt a tárgyalás, ám a két tisztséggel járó hatáskörök lényegében megegyeztek. Az európai szimbólumokat (himnusz, zászló, motó) az új dokumentum nem firtatta, de közben a gyakorlatban megvalósultak. Az európai törvények és a kerettörvények a továbbiakban ismét direktívák és szabályozások formájában kerültek elfogadásra. Vagyis annak ellenére, hogy az Alkotmány szövege megváltozott, a szellemisége egyértelműen tovább élt. Bár a Parlament aggódott, hogy a folyamat felaprózódik, félelmei alaptalannak bizonyultak, mert „a [2007-es kormányközi konferencia] rendelkezései biztosították az Alkotmányszerződés legfontosabb pontjait, beleértve az Unió egyetlen jogalanyi voltát, a pilléres szerkezet megszüntetését, a Tanács szavazásain a minősített többség elvének kiterjesztését, a Tanács és a Parlament együttdöntési jogkörét, az Alapjogi Charta jogilag kötelező erejét és az Unió külső fellépését illető együttműködés megerősítését.”⁶⁹⁹ Mindezek mellett megemlíthető többek között az uniós elnökség stabilizálása, az Európai Parlament költségvetési jogkörének megerősítése és a Bizottság összetételét illető kompromisszum. Az ezalatt eltelt elmélkedési időszak lehetővé tette „az olyan új elemek bevezetését [...], mint például a klímaváltozás nyílt tárgyalása vagy az energiaügy terén való szolidaritás”⁷⁰⁰, melyeket a Képviselőcsoport nagy örömmel fogadott. A Huszonhetek által Lisszabonban elfogadott és aláírt dokumentum vitathatatlanul kevésbé volt ambiciózusnak tekinthető, mint az Alkotmány, de amint azt Alain Lamassoure is megfogalmazta: „Európa végre visszatért a rendes kerékvágásba”⁷⁰¹.

Írországon a sor, hogy nemet mondjon (2008. június 13.)

Miután a szerződést elfogadták, minden tagállamnak egyesével ratifikálnia kellett. Ez igen veszélyes vállalkozás, főleg ott, ahol erre népszavazás útján kerül sor. Történelmi okokból és demokratikus hagyományaikból kifolyólag egyes tagállamok sosem alkalmazták a népszavazás módszerét: Belgium és Németország például a nemzeti képviselőkre bízta az ország által vállalt kötelezettségekkel kapcsolatos döntéseket. Persze más utak is kínálkoznak a ratifikálásra. Ahol erre lehetőség nyílt, a tagállamok a parlamenti utat választották. Franciaország például a Nicolas Sarkozynek biztosított mandátum alapján ratifikálta a szerződést. Sarkozy személyesen tette a parlamenti ratifikációt az alkotmányszerződés újratárgyalásának előfeltételévé. Kitartása bátorságról és eltökéltségről árulkodott, főleg, ha arra gondolunk, hogy a római és a lisszaboni szerződések szövege igen hasonlított egymásra. Határozattan elkötelezte magát az ügy mellett, hiszen érvei kétségbe vonhatatlanok voltak: „*Furcsa, hogy úgy tartjuk, Európa szíve az Európai Parlamentben dobog, ám közben egyesek azt állítják, hogy a franciaországi parlamenti ratifikáció nem demokratikus – ha Európa demokratikus az Európai Parlamentben, Franciaország ugyanannyira demokratikus a francia parlamentben!*”⁷⁰² A francia elnök kristálytisztán meg-

fogalmazta álláspontját, amikor a Tanács francia elnökségének elején felszólalt az Európai Parlament ülésén: *„A választások előtt felajánlottam a francia állampolgároknak a lisszaboni szerződés parlamenti ratifikációját. A választások előtt azt mondtam, nem fogunk népszavazást tartani Franciaországban. Mind ezt demokratikus szellemben tettem; három nappal a megválasztásom előtt meghoztam ezt a rendkívül nagy jelentőséggel bíró döntést, amit azóta sem bántam meg. Hiszek abban, hogy az intézményi kérdésekkel és az európai döntéshozás mikéntjével kapcsolatos határozatok nem népszavazásokra, hanem a parlamenti képviselőkre tartoznak. Ez az én politikai döntésem [taps], és ezt a politikai döntést hoztam meg hazámban is még a választások előtt. Épp ezért demokratikus voltához kétség sem férhet.*”⁷⁰³

Az egyetlen tagállam, ahol nem sikerült dűlőre jutni, Írország volt. Az ír alkotmány előírja, hogy az európai szerződéseket népszavazás útján kell ratifikálni. Erre 2008. június 13-án került sor, melynek során nemleges eredmény született – erre sokak szerint előre számítani lehetett, míg másokat teljesen felkészületlenül ért az elutasítás. Bár természetesen maximálisan tiszteletben tartotta a demokratikus szavazás eredményét, az EPP családon a kiábrándultság érzése lett úrrá.⁷⁰⁴

Ez ismét nagy csalódás volt, noha nyilvánvaló, hogy az európai integráció sosem lesz széles, lassan hömpölygő folyó. Ez volt a mondanivalója Elmar Brok beszédének is, aki még ugyanazon a napon kijelentette, hogy a ratifikációs folyamatnak mindenképpen tovább kell haladnia: *„A lisszaboni szerződés ír visszautasítása igen szerencsétlen fordulat. Mindazonáltal az Unió tagállamainak és állampolgárainak érdeke azt diktálja, hogy a szerződés mindenképpen lépjen érvénybe. Épp ezért a ratifikációs folyamatnak késlekedés nélkül tovább kell haladnia.*”⁷⁰⁵

2008. július 31-én Olaszország ratifikálta a lisszaboni szerződést, majd 2008 novemberében a svéd parlamenten volt a sor, hogy áldását adja rá. Csehország is jó úton haladt a ratifikáció felé, miután a cseh Alkotmánybíróság minden kétséget eloszlatozott azzal kapcsolatban, hogy a lisszaboni szerződés összeegyeztethető-e a cseh alkotmánnyal. 2008 végére huszonhat tagállam ratifikálta a szerződést. Ez nagyszerű hír volt, ám az idő az Európai Parlament ellen dolgozott, és 2008. október 9-én az EPP-ED Képviselőcsoport két szóvivője, Elmar Brok és Íñigo Méndez de Vigo a Képviselőcsoport türelmetlenségét fejezte ki az ír kormány tétlenségével kapcsolatban. Véleményük szerint elfogadhatatlan, hogy a helyzet megoldására határozatlan idő álljon Dublin rendelkezésre: *„Üzenjük az íreknek, hogy nyugodtan elmondhatják nekünk, mit szeretnének, és új javaslatokkal rukkolhatnak elő, csak azt szeretnénk kérni, hogy ezt minél előbb – legkésőbb december végéig – tegyék meg, mert a lisszaboni szerződésre még az európai parlamenti választások előtt szükség lenne.*”⁷⁰⁶ A Képviselőcsoport úgy érezte, amennyiben a lisszaboni szerződés 2009 novemberéig nem lép életbe, a Barroso-bizottságot felváltó új bizottságnak a nizzai szerződés alapján kellene felállnia, ami azt jelentené, hogy 2009-től kezdve a tagállamoknak a bizottsági taglétszámot legalább egy fővel csökkenteniük kellene.

XXXVI. fejezet

A PARLAMENT MEGERŐSÍTI A BIZOTTSÁG FELETTI ELLENŐRZÉSI JOGKÖRÉT: AZ EPP-FRAKCIÓ SZEREPE A SANTER- (1994), A PRODI- (1999) ÉS A BARROSO-BIZOTTSÁGBAN (2004)

A Parlament és a Bizottság intézményközi viszonya a maastrichti szerződés bevezetését követően (1992)

A maastrichti szerződés megváltoztatta a Parlament, a Tanács és a Bizottság viszonyát. Az új döntéshozó mechanizmusok megerősítették az Európai Parlament szerepét, ám a szerződés által bevezetett újdonságok megvalósításához intézményközi megállapodásokra volt szükség.

Az első egyezmények 1993-ban kerültek elfogadásra.⁷⁰⁷ Ezek elsősorban a demokráciára, az átláthatóságra, a szubszidiaritás elvének gyakorlati alkalmazásával kapcsolatos eljárásokra, az ombudsman feladatait meghatározó szabályokra és feltételekre, továbbá az együtdöntési folyamat végén a Tanács és az Európai Parlament között esetlegesen felmerülő nézeteltérés megoldása érdekében – az Európai Közösségről szóló szerződés 189b. cikke értelmében – létrehozandó Egyeztetőbizottság tevékenységére vonatkoztak. A hosszas tárgyalások során az Európai Parlament rendszeresen panaszkodott a Tanács által az átláthatóság egyes kérdéseivel szemben támasztott akadályokra. Ezek közé tartozott például az, hogy – a parlamenti gyakorlattól eltérően – a Tanács visszautasította, hogy az egyes jogalkotási szövegekről nyílt szavazással döntsön.⁷⁰⁸

A maastrichti szerződés által biztosított demokratikus lendület azonban elvitathatatlan volt, és José María Gil-Robles y Gil-Delgado is elégedettségének adott hangot a Parlament és a másik két intézmény által elért meg egyezésekkel kapcsolatban: *„A tagállamok állampolgárainak tisztában kell lenniük azzal [...], hogy a Parlament mindent meg fog tenni annak biztosítása érdekében, hogy a másik két intézmény részéről az átláthatóság alapelve ne maradjon üres szólam, hanem a gyakorlatban is megvalósuljon. A közösségi törvényhozásnak egyértelműen kodifikálnak kell lennie, hogy mindenki szá-*

*mára közérthető legyen. [...] Ez az egyetlen módja [...] annak, hogy az európai polgárok az Unióra ne holmi távoli és megfoghatatlan dologként gondoljanak, hanem jólétük biztosítása, és – ami még fontosabb [...] – a reményvesztettségükből való kilábalás érdekében azonosulni tudjanak vele.*⁷⁰⁹

1994-ben az intézményközi megállapodások második köre is lezárult. Ez az Európai Parlament vizsgálati jogának gyakorlására vonatkozó részletes előírásokra, továbbá a 189b. cikkben megfogalmazott eljárással összhangban elfogadott lépések gyakorlati megvalósítására vonatkozott.

Az első megállapodás feljogosította az Európai Parlamentet arra, hogy egy ideiglenes vizsgálóbizottságot állítson fel a közösségi jog alkalmazása során az Európai Közösségek bármely intézménye vagy egy-egy adott tagállam közigazgatási szerve által esetlegesen elkövetett jogsérelmek és visszaélések kivizsgálására.⁷¹⁰ Az Intézményi Ügyek Bizottsága José María Gil-Robles Gil-Delgadót nevezte ki a kérdés⁷¹¹ társelőadójává⁷¹². Az 1995. január 18-i plenáris ülés vitáján Gil-Robles y Gil-Delgado hangsúlyozta, hogy a Parlamentnek szélesebb jogkört kellene biztosítani arra, hogy az Unió működését felülvizsgálhassa: *„Ma egy olyan kérdést kell jóváhagynunk, amely a maastrichti szerződés elfogadása óta függőben van, [...] és az Európai Parlament vizsgálati jogára vonatkozik [...] Biztos vagyok abban, hogy a Parlament képes lesz megfelelni a feladatnak, és arra fogja felhasználni ezt a dokumentumot, hogy megvédje az európai polgárokat – hiszen mi mindannyian ezért vagyunk itt.*⁷¹³

A második megállapodás egyfajta *modus vivendi* volt, ami a komitológiai eljárásra vonatkozott. Ez a némiképp összetett eljárás a törvények végrehajtását illető lépések szempontjából alapvető jelentőséggel bírt: a törvénytervezetek kiadását előmozdítandó a Bizottság munkáját innentől fogva egy nemzeti szakértőkből álló csoport segítette. A Parlament ebben nem játszott szerepet, ám bizonyos jogszabályok terén társjogalkotói hatáskört kapott a Tanács mellett. Épp ezért az európai parlamenti képviselők jogosan követelték, hogy az Európai Parlamentet vonják be a komitológiai eljárásba; ezzel kapcsolatban az 1994-es dokumentum részleges egyetértést fogalmazott meg, lehetővé téve a képviselők számára, hogy az együttdöntési eljárással összhangban elfogadott intézkedések végrehajtását ellenőrizhessék.⁷¹⁴ A *modus vivendi* 1994. december 20-án, az intézményközi konferencia során elfogadott szövege három kulcsfontosságú elemet tartalmazott: az informális információátadási és konzultáció eljárást, melyet a korábbi gyakorlathoz képest a Bizottság jelentős mértékben továbbfejlesztett; egy, a Tanács által felügyelt konzultációs eljárást, amelyre akkor kerül sor, ha a szakértői csoport és a Bizottság között nézeteltérés támad egy-egy tervezett lépést illetően; továbbá egy, a Tanács és a Parlament közötti békéltető eljárást, mely akkor kerül alkalmazásra, ha a Parlament kedvezőtlen véleményt fogalmaz meg a Tanács javaslatát illetően.⁷¹⁵

A téma⁷¹⁶ társelőadója⁷¹⁷, Jean-Louis Bourlanges nem titkolta, hogy az egyik kérdés, mely sokak számára homályosnak tűnhetett, kemény diónak

bizonyult. A francia képviselő a következőket mondta: *„Hogy mi a Parlament óhaja e téren? A Parlament úgy véli, hogy mivel a törvényhozási kérdésekben a Tanácséhoz hasonló, illetve vele párhuzamba állítható hatáskörrel rendelkezik, e párhuzamnak meg kell mutatkoznia a jogalkotási döntések megvalósítása érdekében tett lépések terén is.”*⁷¹⁸

A Santer-bizottság nekilát az európai politikai rendszer fokozatos „parlamentarizálásának” (1994–1999)

A Bizottságot 1985 és 1994 között sikeresen vezető Jacques Delors elnökségének végével az Európai Tanácsra hárult a feladat, hogy megtalálja az utódot egy olyan ember személyében, akinek kinevezését a tagállamok egyhangúan támogatják. Miután az Egyesült Királyság megvétózta a föderalisták táborához húzó Jean-Luc Dehaene megválasztását, az Európai Tanács 1994. július 15-én Jacques Santer luxemburgi miniszterelnök kinevezése mellett döntött. A Santer megválasztását teljes mértékben támogató kereszténydemokraták számára ez azt jelentette, hogy az EPP politikai családjának egyik legelismertebb tagja foglalhatta el az elnöki széket.

Az Európai Unióról szóló szerződés 158. cikke értelmében az új beiktatási eljárás keretén belül az Európai Parlamentnek is véleményt kellett nyilvánítania az elnökjelölt kinevezéséről.

A biztosok meghallgatása szavazás és egyéni értékelés nélkül zárult. A parlamenti bizottságok által a jelöltek némelyikéről alkotott kedvezőtlen vélemény nem befolyásolta a Bizottság összetételét, illetve a tárcák elosztását az egyes biztosok között.

Amikor Santer elnök úr bemutatta a Bizottság programját, az EPP-frakció elnöke, Wilfried Martens támogatásáról biztosította Santert, de ezzel párhuzamosan emlékeztette az új kinevezési eljárás miatti kötelezettségekre is: *„Az elnök úrnak észben kell tartania, hogy egy húszfős Bizottság fejeként kell fenntartania a kollektív felelősség, egyszersmind függetlenség elvének betartását. Mindazonáltal a szerv, amelynek elnöki székét hamarosan elfoglalja, a maastrichti szerződésnek hála, szélesebb körű demokratikus legitimitással rendelkezik, mint bármelyik korábbi Bizottság. És ezzel a legitimitással nemcsak nagyobb hatáskör jár együtt, hanem nagyobb felelősség is.”*⁷¹⁹

Lord Plumb hozzátette: *„A Bizottság jóváhagyását illető, a maastrichti szerződés által biztosított jog gyakorlásával nem az a célunk, hogy aláássuk a Bizottság tekintélyét. Épp ellenkezőleg. Az Európai Uniónak minden eddigienél nagyobb szüksége van egy stabil, kompetens, hatékony és a kihívásokra reagálni képes Bizottságra, melyet csak még inkább megerősít a jelen eljárás által nyújtott demokratikus legitimitás. Ahogy Santer elnök úr is megjegyezte: erős Bizottságra és erős Parlamentre van szükségünk.”*⁷²⁰

A kergemarhakór által okozott válság megerősíti a Bizottság parlamenti ellenőrzését

A Santer-bizottság számára az egyik első kihívást az Egyesült Királyság területéről kiinduló, a marhaállományt megtizedelő fertőzés jelentette. Többen attól tartottak, hogy a kutatók által *Bovine spongiform encephalopátiának* (BSE) nevezett kergemarhakór egész Európában közegészségügyi veszélyt jelenthet. A betegség terjedésének mértéke 1996 júliusában arra sarkallta az Európai Parlamentet, hogy vizsgálóbizottságot állítson fel a veszély feltárására. Az egyre jobban aggódó közvéleményre reflektálni kívánó Európai Parlament a kergemarhakór által okozott válságban meglátta a lehetőséget arra, hogy növelje az intézményi egyensúlyon belüli befolyását. Emellett a probléma arra is alkalmat kínált, hogy a Parlament megmutassa ellenlábásainak, hogy teljes mértékben képes a maastrichti szerződés által ráruházott ellenőrzési jogkör gyakorlására. A Képviselőcsoport egyik tagját – a Martens frakcióelnök emlékirataiban „*az egyik legkiválóbb parlamenti képviselőként*”⁷²¹ aposztrofált –, Reimer Böget nevezték ki a működését szeptember 3-án megkezdő vizsgálóbizottság elnökévé. A bizottságban a következő EPP-tagok foglaltak helyet: Antoniosz Trakatellisz, Jean-Pierre Bébéar, John Corrie, Ria Omen-Ruijten és Encarnación Redondo Jiménez.

A bizottság igyekezett teljes körűen betölteni a rá ruházott szerepet, és javaslatot tett az állatorvosi ellenőrző szolgálatok újjászervezésére, az Európai Parlament és az Európai Unió közegészségügyi téren való beavatkozási jogának megerősítésére, továbbá a KAP radikális irányváltására a mezőgazdasági termékek belső és nemzetközi értékesítését illetően (ami azt jelentette, hogy a termelékenység helyett az élelmiszerek minőségére került a hangsúly). A Parlament szerette volna biztosítani, hogy ezeket a célokat a Bizottság a gyakorlatban is megvalósítsa. Igencsak kiéleződött a helyzet. Így, amennyiben a Bizottság nem lett volna képes beváltani a hozzá fűzött reményeket, a Parlamentnek jogában állt volna megvonni tőle a bizalmát. Épp ezért az Európai Bizottság a plenáris ülésen kötelezte magát, hogy megvalósítja az Európai Parlament javaslatait.

A kergemarhakór okozta válság kezeléséről szóló beszámoló megmutatta a közvéleménynek, hogy az Európai Parlament képes élni új jogköreivel, és meg tud felelni a választópolgárok által rá ruházott megbízatásnak. Reimer Böge örömmel fogadta ennek az új tapasztalatnak a sikerét. Azt mondta, hogy a Parlament élt azzal a jogával, hogy bármikor, bármilyen felmerülő ügyel kapcsolatban vizsgálóbizottságot állíthat fel. Ez talán elegendő figyelmeztetésül szolgált mindenkinek. Az Európai Parlamentnek kizárólag az állampolgárok irányában vannak kötelezettségei. Böge szerint csak megfelelő tájékoztatással, az egyes feladatok felelőseinek kijelölésével és a szükséges politikai következmények elfogadásával nyerhető vissza a lakosság elvesztett bizalma.

Az Európai Parlament 1997. február 18-án tárgyalta a vizsgálóbizottság által összeállított jelentés végleges verzióját, amely katasztrófális következményekkel járt az Európai Bizottságra nézve. Egyértelmű volt, hogy a Bizottság mulasztásokat követett el: a marha- és borjúkereskedelem összeomlásának elkerülése végett az európai biztosok nem foglalkoztak a fertőzés emberre való áttérjedésének kockázatával.^a Vajon ezért az aktuális Santer-bizottságot terheli a felelősség? A védelme igen gyenge lábakon állt: a Santer-bizottság irányítási hibákat vétett, és gyakran elődje hozzáállását követte. Az EPP-frakció tagjai azonban úgy vélték, nem lehet kizárólag a Bizottságot felelőssé tenni a törtétekért. A Bizottság kritizálása nem megfelelő stratégia. Az EPP és az európai parlamenti képviselők többsége által támogatott határozat szerint ez csak tovább késleltetné a kergemarhakór megállításához szükséges lépéseket – többek között a jogszabályi rendelkezések megreformálását, a bizottsági részlegek feladatköreinek átstrukturálását és azoknak a tisztviselőknek a fegyelmi büntetését, akiket felelősség terhel a válság kialakulása miatt. A Bizottságot megkérték, hogy 1997 októberével bezárólag hajtsa végre a vizsgálóbizottság által megfogalmazott átfogó, konkrét javaslatot. Az Európai Parlament kilátásba helyezte, hogy ennek elmulasztása esetén bizalmatlansági indítványt fog benyújtani.⁷²²

Az időszakos vizsgáló- és a felügyelőbizottság munkájának eredményeképpen a Parlament előtt feltárultak a Bizottsághoz viszonyított intézményi pozíció új dimenziói. Ezt hangsúlyozta Reimer Böge is az 1997. november 18-i plenáris ülésen elhangzott beszédében: *„A javaslatok részeként az Európai Parlament a vizsgálóbizottsággal karöltve igyekezett elsődleges szerepre szert tenni az egészségvédelem és a belső piacon belüli fogyasztóvédelem terén. Figyelmeztetem az érintetteket, hogy a Parlament bármikor újra kezdeményezhet hasonló eljárást. Épp ezért fontos, hogy a múlt történései leckéül szolgáljanak mindannyiunk számára. Arra kérem a Bizottságot, hogy a jövőben is maradjon az Európai Parlament elkötelezett szövetségese, amikor az lesz a cél, hogy az elővigyázatos fogyasztó- és az egészségvédelmet állítsuk a belső piacra vonatkozó erőfeszítéseink középpontjába.”*⁷²³

a A kérdésben azonban nem csak a Bizottság volt érintett. A *Le Courier de la Bourse et de la Banque* 1997. február 21-i számában Fernand Herman a Major-kormányt is felelőssé tette a törtétekért, ugyanis véleménye szerint a válság során a brit politika igyekezett elodázni a járvány továbbterjedésének megállításához szükséges lépések bevezetését. Emellett a politikai kurázi teljes hiányáról tanúbizonyságot tevő Miniszterek Tanácsát is mulasztás terhelte. L. Fernand Herman: *Europa Patria Mea*, Chronique des 15 années de vie politique, économique et sociale européenne. Didier Devillez (szerk.), 2006. 138–141. o.

A Bizottság gyengülése vagy az Európai Unió parlamentarizálása?

A Parlament és a Bizottság közötti viszony ezzel átalakult. A Képviselőcsoport hagyományosan a Bizottság maximális parlamenti támogatottsága mellett kardoskodott, hiszen ezt tekintette a közösségi érdekvédelem előfeltételének. A kereszténydemokraták három évtizeden keresztül támogatták az általuk a közösségi érdekek garanciájának és a szövetségi Európa jövőbeli végrehajtó hatalmának tekintett Bizottság intézményi álláspontját. A kereszténydemokraták voltak azok, akik megvédték a Bizottságot a nemzeti kormányok némelyikének részéről érkező diplomáciai támadások esetén, amikor felmerült, hogy egyesek szeretnék lecsökkenteni a Bizottság szerepét, amivel az intézmény a Miniszterek Tanácsának titkárságává degradálódott volna.

A parlamentarizálás folyamata az egész közösségi politikai rendszert továbbfejlesztette. Az EPP-frakció aktív szerepet vállalt ebben a folyamatban, amely más téren is érezte hatását, és ez vezetett végül a Santer-bizottság testületi lemondásához.

A költségvetési mentesítéstől (1996) a Santer-bizottság lemondásáig (1999. március 15.)

Kevesebb, mint egy évvel később az Európai Parlamentnek döntést kellett hoznia az 1996-os költségvetési mentesítésről. E felülvizsgálati eljárás révén a Parlament *„felelősséggel tartozik az Unió polgárai felé azzal kapcsolatban, hogy pénzük a lehető leggazdaságosabb és leghatékonyabb módon kerüljön elköltésre.”*⁷²⁴ A Parlament ellenőrzi, hogy az Európai Unió költségvetését megfelelően használják-e fel. A parlamenti könyvvizsgálat folyamatában a Költségvetési Ellenőrző Bizottság (COCOBU) játssza a vezető szerepet. Az ellenőrzési eljárás végén, az elszámolás elfogadását vagy visszautasítását követően az Európai Parlament mentesítést ad az Európai Bizottságnak.

1998 márciusában, a Képviselőcsoport egyik tagja, James Elles brit parlamenti képviselő beszámolóját⁷²⁵ követően a Diemut Theato elnöklete alatt működő, a bizottság EPP-s tagjainak támogatását élvező COCOBU komoly kétségeinek adott hangot azzal kapcsolatban, hogy az 1996-os költségvetés végrehajtására adott mentesítést a Parlamentnek valóban meg kellene-e szavaznia. A Parlament nem utasította vissza a szavazást, de elhalasztotta a mentesítés megadását, és felhívta a figyelmet a következők kérdésekre: az európai intézményeken belüli csalások elleni harc demokratikus elszámoltathatóságának hiánya; a vizsgálóbizottság részéről a továbbítási eljárással kapcsolatban megfogalmazott javaslatok végrehajtásának kudarca; a következetlenség; a megbízható pénzügyi vezetés hiánya; a főbb külügyi programok nem megfelelő megvalósítása; és a személyzeti politikát illető vezetési hibák. Ez volt az első figyelmeztetés, és a folyamat felgyorsítása, illetve az intézményi vál-

ság elkerülése érdekében a Parlament felszólította a Bizottságot, hogy 1998. szeptember 15-ig valósítsa meg az összes szükséges lépést a fenti problémák elhárítására.

Eközben a közösségi csalások felderítése és elhárítása céljával az EPP-frakció kérésére a Bizottság felállította a Csalás Elleni Koordinációs Egységet (UCLAF), mely megbízást kapott arra, hogy vegye fel a harcot a közösségi költségvetést érintő csalásokkal. Azonban akadt egy bökkenő: az Egység a Bizottság szárnyai alatt kezdte meg működését. Így 1998 októberében a Parlament – a Szocialista Képviselőcsoport többségének nemtetszése ellenére – elfogadott egy határozatot, mely a csalás elleni szerv függetlenségére és szerepkörére fektette a hangsúlyt, s egy független hivatal létrehozását követelte – ez utóbbiból alakult ki az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF).⁷²⁶

1998 decemberében a Bizottság válaszaival elégedetlen, az EPP-frakció rendkívüli jelentőséggel bíró támogatását élvező Európai Parlament a második Elles-beszámoló⁷²⁷ alapján 270 szavazat 225 ellenében, 23 tartózkodás mellett visszautasította, hogy mentesítést adjon a Bizottságnak az 1996-os költségvetésre. A beszámolót a Költségvetési Ellenőrző Bizottság hatáskörébe utalták. *„Ami eddig egy technikai eljárás volt, most politikai kérdéssé vált”* – jegyezte meg néhány évvel később Wilfried Martens.⁷²⁸

A plenáris ülésen zajló vita során Dietmut Theato rámutatott, hogy az Európai Parlament feladatai közé tartozik *„annak ellenőrzése, hogy az európai adófizetők pénzét a Bizottság megfelelően kezeli-e. Kizárólag minket terhel a felelősség. A Tanács csupán javaslatokat ad, így nekünk kell eldöntenünk, hogy a költségvetés megvalósítását illetően megadjuk-e a mentesítést a Bizottságnak, vagy sem. A megfelelő döntés meghozatala érdekében azonban hozzá kell férnünk a szükséges információkhoz. Mivel márciusban ez nem történt meg, el kellett halasztanunk a mentesítés megadását. Ahogy azt nyilvánosságra is hoztuk, augusztusban sem voltunk abban a helyzetben, hogy elhatározásra jussunk. Most december van, és még mindig nem állnak rendelkezésünkre a kért információk, annak ellenére, hogy a Bizottság nemrégiben küldött nekünk egy – általa teljes mértékben kimerítőnek vélt – dokumentumot azzal a céllal, hogy végre megszerezhesse a mentesítést. A Parlament azonban csak még inkább becsapva érezte magát, amikor kézhez kapta az UCLAF által összeállított iratokat, [...] amelyeknek adatait kozmetikázták. Felteszem a kérdést: elfogadható-e az, ha egy könyvvizsgálat alatt levő intézmény határozza meg, mi és milyen mélységben kerül vizsgálatra?”*⁷²⁹

A Szocialista Képviselőcsoport a mentesítés visszautasítását ürügyként használva bizalmatlansági indítványt nyújtott be az Európai Bizottság ellen.⁷³⁰ A válság kialakulásában érintett biztosok a szocialisták táborához tartoztak, és a Szocialista Képviselőcsoport úgy próbálta elkerülni megvádolásukat, hogy a kereszténydemokrata vezetésű Bizottság egésze ellen nyújtotta be indítványát.

1999. január 14-én a bizalmatlansági indítványt a parlamenti képviselők 293:232 arányban leszavazták. Santer elnök úr nem sokkal korábban jelentette be egy független szakértőkből álló csoport megalakításának tervét, amelynek az lenne a feladata, hogy megoldja a problémát. Alig két hónappal később, március 15-én nyilvánossága hozták a szakértők beszámolóját⁷³¹, a Bizottság pedig testületileg benyújtotta lemondását, annak ellenére, hogy mandátuma néhány hónappal korábban került meghosszabbításra.

Wilfried Martens keserűen írt 1999 tavaszának erről a néhány kritikus heterőről: *„Tartva attól, hogy a bizalmatlansági indítványt a többség támogatná, a Bizottság a testületi lemondás mellett döntött. A Bizottság bukása a különböző frakciók rivalizálását eredményezte. Az EPP-frakció az egykori francia miniszterelnök, Edith Cresson és a biztosi feladatait egyébként kiválóan teljesítő spanyol Manuel Marin távozását követelte. Én minden tölem telhetőt megtettem, hogy megmentsem Santert és a Bizottságot, de erőfeszítéseim hiabavalónak bizonyultak. Nagyon nehéz idők jártak. A Santer-bizottság működése alatt mindvégig érezhető volt, hogy Green [Pauline Green, a Szocialista Képviselőcsoport elnöke – a szerk.] és én nem értünk egyet. Míg én igyekeztem kompromisszumra jutni a Bizottsággal, és támogattam, hogy egyeztetések kezdődjenek, Green az »egyértelmű döntések« mellett kampányolt. Semmilyen kompromisszumra nem mutatott hajlandóságot. A Bizottság romjai között megőrizte büszkeségét, és elkerülte politikai frakciójának felelősségre vonását, annak ellenére, hogy három szocialista – Cresson, Marin és a finn Erkki Liikanen – nyaka felett már ott volt a hóhér bárdja.»⁷³²*

A Prodi-bizottság okot ad rá, hogy az EPP-ED Képviselőcsoport követeléseket fogalmazzon meg (1999–2004)

Hamar megtalálták Jacques Santer utódját. 1999 márciusában, az Európai Tanács berlini ülésén az állam- és kormányfők megállapodtak abban, hogy Romano Prodit jelölik a Bizottság elnöki tisztére. Prodi az áprilisi részleges ülésen felszólalt az európai parlamenti képviselők előtt, nagy vonalakban ismertette programját, és hangsúlyozta az Európai Unióval kapcsolatos reformok kezdeményezése melletti elkötelezettségét. Azt is kijelentette, hogy az új Bizottság átláthatóbb, felelősségteljesebb és hatékonyabb lesz, hiszen ezeket elengedhetetlen előfeltételeknek tartotta az Európai Unió megfelelő működéséhez.

Wilfried Martens, aki örömmel fogadta Romano Prodi gyors kinevezését, három fontos feladatot hangsúlyozott: a kinevezett elnöknek – politikai és adminisztratív szempontból egyaránt – új döntéshozási kultúrát kell megteremtenie a Bizottságon belül, elsősorban új ellenőrző rendszerek bevezetése útján; gondoskodnia kell arról, hogy csapatában a férfiak és a nők képviselete kiegyenlített legyen; és a közös kül- és biztonságpolitika terén kialakult dön-

téshozási vákuumot ki kell töltenie, hiszen a közös valuta bevezetését követően, a közelgő bővítések tükrében kiemelten fontos lesz egy politikai Európa megteremtése.

Az Európai Parlament is jóváhagyta a Bizottság elnökének kinevezését: a szavazáson 392 igen és 72 nem szavazat született, 41 képviselő pedig tartózkodott.

Eljött az idő, hogy a biztosok is kinevezésre kerüljenek. Az 1999. júniusi választások után az EPP-ED Képviselőcsoport lett az Európai Parlament legnagyobb politikai frakciója. A Képviselőcsoport számára a választásokat követően az volt a legfontosabb feladat, hogy a sikerből politikai befolyást kovácsoljon az újonnan összeülő Parlamenten belül, illetve az új Európai Bizottság összetételének meghatározása terén. Az EPP-ED Képviselőcsoport, azon belül is Wilfried Martens frakcióelnök számára egyértelmű volt, hogy az Európai Bizottság összetételének az európai parlamenti választások következtében kialakult politikai egyensúlyt kell tükröznie. A választások után Martens azonnal levelet küldött Prodi elnök úrnak, amelyben kérte, hogy az európai választási eredményeket maximálisan vegyék figyelembe az új Bizottság tagjainak kiválasztásakor. Hangsúlyozta, hogy az EPP-ED Képviselőcsoport támogatása attól függ, hogy a Bizottság összetétele – összességében, illetve a tárcák és az alelnöki posztok elosztása tekintetében – mennyiben tükrözi a választások következtében kialakuló új politikai egyensúlyt, továbbá, hogy milyen jelöltek sorakoztat fel, és a női tagok aránya megfelelő-e.⁷³³

Az 1999. szeptember 14-i plenáris ülésen, Romano Prodi felszólalását követően az EPP-ED Képviselőcsoport új elnöke, Hans-Gert Pöttering ismételten megerősítette frakciójának az új Bizottsággal kapcsolatos álláspontját: *„A Parlament júliusi részleges ülésén Romano Prodi a Bizottságról egyféle kormányként beszélt. Amennyiben ezt a megfogalmazást elfogadjuk – amit én személy szerint teljes mértékben támogatnék –, akkor ez a kormány (vagyis a Bizottság) felelős az Európai Parlamentnek. Ezzel tulajdonképpen végre véget ér a Parlament mellőzésének időszaka. [...] A hónapokon át tartó válság és átmenet után új időszak veszi kezdetét.”*⁷³⁴

A két intézmény viszonyának stabilizálása érdekében Pöttering öt olyan feltételt fogalmazott meg, amelyek kulcsfontosságúak az Európai Parlament és a végrehajtó hatalom közötti jövőbeni együttműködéshez: a Bizottság tartsa tiszteletben a parlamenti ülésnapot, ami minden más bizottsági kötelezettséggel szemben előnyt élvez; a Bizottság pozitív szellemben reagáljon a Parlament kezdeményezéseire, illetve a Parlament kérésére elkészített beszámolókra; a Bizottság elnöke kötelezze magát arra, hogy elfogadjon az egyes biztosokkal szemben benyújtott bizalmatlansági indítványok következményeit; a Bizottság rendszeresen tájékoztassa a Parlamentet az adminisztratív reformmal kapcsolatban, emellett kerüljön sor konzultációkra is a kérdést illetően; végezetül pedig a szerződés reformjával kapcsolatban a Bizottság

nyújtson támogatást az Európai Parlamentnek a kormányközi konferencia folyamán, ezáltal biztosítva, hogy nem csupán az amszterdami szerződés hiányosságainak utólagos pótlására kerül sor.

A Bizottság elnöke által benyújtott kérések az Európai Parlament és az EPP-ED Képviselőcsoport sikerét tükrözték. Ennek köszönhetően az új elnök „*csoportja maximális támogatását élvezhette*”.

Július végén Romano Prodi bemutathatta a tizenkilenc új biztost az Európai Parlamentnek. A biztosokat illető választásai miatt Prodit azonnal kritika érte az EPP-ED Képviselőcsoport részéről. Bár az 1999. május 1-jén hatályba lépett amszterdami szerződés kiszélesítette jogkörét, a kinevezett bizottsági elnök egy olyan Bizottságot állított össze, amely politikai szempontból nem volt kiegyensúlyozott. Pöttering helytelenítette, hogy a Bizottság összetétele demokratikus hiányosságokról árulkodott, ugyanis nem tükrözte az európai állampolgárok akaratát, akik a legutóbbi parlamenti választások során egyértelműen véleményt nyilvánítottak a kérdésben. Pöttering kihangsúlyozta Németország helyzetét, ahol a biztosokat a német kancellár nevezte ki, aki nemcsak a CDU/CSU európai parlamenti választásokon aratott sikerét hagyta figyelmen kívül, hanem azt az elődje, Helmut Kohl kancellár – illetve más nemzetek, többek között Franciaország, Olaszország, Spanyolország és az Egyesült Királyság – által tiszteletben tartott szokást is, ami alapján a megválasztott biztosok közül legalább egy fő mindig az ellenzék táborába tartozott.

Pöttering ennek ellenére kijelentette, hogy az EPP-ED Képviselőcsoport szorgalmas, őszinte, elfogulatlan és igazságos lesz a kijelölt biztosok meghallgatásain, és hogy a Bizottság egészéről való végső szavazás az egyéni meghallgatások eredményei alapján fog eldőlni.

A meghallgatások célja az volt, hogy megvizsgálják az egyes jelöltek tulajdonságait, nemcsak személyüket és véleményüket illetően, hanem a szakmai tapasztalataik és a nekik szánt feladatok közötti összhang, az Európa-párti hozzáállásuk és következetességük tekintetében is.

Néhány évvel később Nicole Fontaine, a Parlament akkori elnöke a következőket írta: „*Elfogulatlanul kijelenthetjük, hogy ez a feladat a demokrácia európai szintű példája volt, egyrészt a jövőbeli biztosok részéről, akiknek komoly kérdéskaporral kellett szembenézniük, bármennyire is idegesek voltak emiatt, másrészt pedig az Európai Parlament részéről, mely tartózkodott a partizánakcióktól, és ezzel bizonyította felelős hozzáállását.*”²⁷³⁵

A Prodi-bizottság kinevezésének 1999. szeptember 15-i jóváhagyása tehát az Európai Parlament sikere volt, és új korszakot nyitott a két intézmény közötti együttműködésben. A Parlament és a Bizottság erőfeszítései is arra irányultak, hogy helyreállítsák az uniós állampolgároknak az európai intézményekbe vetett bizalmát azáltal, hogy a döntéshozás és az adminisztráció terén egyaránt növelik a közösségi lépések átláthatóságát, illetve – ami még ennél is fontosabb – tiszteletben tartják a választók óhaját.

A Parlament és a Bizottság közötti kapcsolatokról szóló keretmegállapodást 2000. július 5-én írták alá⁷³⁶; ez magában foglalta azokat a pontokat, amelyekben Hans-Gert Pöttering és Romano Prodi még Prodi elnöki kinevezése előtt megállapodott⁷³⁷. A keretmegállapodás legfontosabb elemei a jogalkotási eljárásra, a Parlament nemzetközi megállapodásokban és bővítésekben való részvételére, illetve az ezekkel kapcsolatos információkhoz való hozzáférésére, továbbá a bizalmas információk átadására vonatkoztak. Innentől kezdve minden egyes biztosnak felelősséget kellett vállalnia tetteiért, és amennyiben a Parlament megvonta bizalmát egy adott biztostól, az érintettnek ezt követően le kellett mondania. Emellett a tárcájukhoz tartozó ügyek tárgyalásakor lehetőség szerint részt kellett venniük a Parlament ülésein.

Ez volt az első alkalom, hogy a Bizottság beleegyezett abba, hogy teljes mértékben tájékoztassa a Parlamentet a nemzetközi megállapodásokról és a bővítések folyamatának minden lépéséről, emellett jobban be akarta vonni a Parlamentet a bel- és igazságügyi kérdésekbe annak érdekében, hogy a Parlament időben kialakíthassa álláspontját. Sikerült megteremteni a megfelelő egyensúlyt, így megszületett a kapcsolattartás új kultúrája, ami ötvözte az európai demokrácia által előírt parlamenti ellenőrzést az Európai Bizottság kezdeményezési jogával.

A nemzeti kormányok azonban mindezt fenntartásokkal fogadták, és kétségbe vonták a lépés megalapozottságát. Nicole Fontaine a következőképpen írta le a német külügyminiszterrel, Joschka Fischerrel folytatott beszélgetését:

„– Ön teljesen le akarta igazni a Bizottságot – mondta Fischer. – De csak meggyengítette. A Parlament óriási hibát követett el.

– Nem értek egyet Önnel, miniszter úr – válaszolta a Parlament elnöke. – Ellenőrzési jogunk gyakorlásával nem a Bizottságot gyengítjük, hanem a demokráciát erősítjük. Mi is azt szeretnénk, hogy a Bizottság erős maradjon.

– Ön azt mondja, erős királyt szeretne, de épp most vágta le a fejét.”⁷³⁸

A Barroso-bizottság az EPP-ED Képviselőcsoport erőteljes támogatását élvezte (2004–2009)

Közvetlenül a 2004-es európai parlamenti választások után, melyek ismét az EPP-ED Képviselőcsoport győzelmét hozták, Hans-Gert Pöttering felszólította „az állam- és kormányfőket, hogy az Európai Bizottság elnökének kiválasztásakor vegyék figyelembe az európai választási eredményeket”⁷³⁹. Az EPP-ED Képviselőcsoport azt szerette volna elérni, hogy az új Bizottságot a parlamenti logika alapján nevezék ki. Az épp alakulóban levő Európai Alkotmány szellemében⁷⁴⁰ lehetővé vált, hogy a Bizottság elnökének politikai beállítottsága és az Európai Parlamentben többséget szerzett irányzatok szoros kapcsolatban álljanak egymással.

Mindezek mellett a nizzai szerződés – az egyetlen ekkor is érvényben levő dokumentum – a Képviselőcsoport tagjainak szemében különleges jelentő-

séget tulajdonított az elnök feladatainak: az elnök volt az, aki megszervezte Bizottságát, melyet azután a Parlament *en bloc* hagyott jóvá. Az elnök tehát minden eddigénél nagyobb fokú személyes felelősséggel tartozott a Parlamentnek. Döntései megerősítéséhez mindenképpen maga mögött kellett tudnia a legerősebb politikai frakció támogatását.

Az EPP-ED Képviselőcsoport a szociáldemokrata portugál miniszterelnök, José Manuel Durão Barroso személyében bemutatta „saját” jelöltjét az állam- és kormányfőknek. Barroso riválisaként a belga miniszterelnök, Guy Verhofstadt neve merült fel, aki bár elkötelezett Európa-párti volt, a liberálisokhoz tartozott. Az Európai Tanács 2004. június 27-i ülésén Hans-Gert Pöttering nagy örömmel fogadta Barroso kinevezését: „*José Manuel Durão Barroso az EPP politikai családjának tagja, melynek maximális támogatását élvezi. Ez kedvező előjel az európai demokrácia számára: az EU állam- és kormányfői az új szerződés szellemiségét követve olyan jelöltet választottak, aki az európai parlamenti választásokat megnyerő politikai családhoz tartozik.*”⁷⁴¹ Július végén az Európai Parlament 413 igen szavazattal egyértelműen kinyilvánította Barroso iránti bizalmát. Az első csata az EPP-frakció győzelmével zárult.

Rocco Buttiglione problémás esete

2004 augusztusában az egykori portugál miniszterelnök bemutatta huszonöt biztosból álló csapatát. A parlamenti bizottságok előtt zajló meghallgatásokra október folyamán került sor. A biztosok kiválasztása nem egyszerű feladat, de úgy tűnt, hogy a testület átgondoltan és kiegyensúlyozottan került összeállításra, figyelembe véve a nemzetiségi összetétellel, a létszámmal és a politikai hovatartozással kapcsolatos követelményeket. Három biztos személye ellen azonban kifogások merültek fel, vagy összeférhetlenség, vitatható etikai álláspontok és politikai meggyőződések miatt, vagy azért, mert nem rendelkeztek az adott feladat elvégzéséhez szükséges szakmai kompetenciával. Az előzetes tervek alapján a gazdasági versennyel kapcsolatos ügyeket a holland liberális Neelie Kroes kapta volna meg, ám Kroes korábban üzletasszonyként és nagyvállalatok igazgatójaként tevékenykedett, így esetében összeférhetlenség állt fenn. A magyar szocialista Kovács Lászlónak pedig nem sikerült meggyőzni szakmai kompetenciájáról az Energiaügyi Bizottságot.

A legerősebb ellenérzéseket azonban az EPP-ED Képviselőcsoport egykori tagja, a biztosi posztra Silvio Berlusconi által felterjesztett olasz Rocco Buttiglione váltotta ki. A bigott katolikus Buttiglione nyíltan kifejtette nézeteit az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság előtt. Buttiglione egyes kijelentései a vétőjoguk alkalmazására sarkallták a liberális és a baloldali európai parlamenti képviselőket, akik csalódottan vették tudomásul, hogy a Bizottság elnöke nem az ő jelöltjüket választotta a posztra. Az Európai Parlament elnöke, a szocialista Josep Borrell Fontelles gyorsan sutba dobta

az elnöktől hagyományosan elvárt visszafogottságát, és kritikával illette a jelöltet, aki minden más tekintetben megfelelő kompetenciákkal rendelkezett a pozíció betöltéséhez. Az EPP-ED Képviselőcsoport mindent megtett, hogy Buttiglione ne váljon egyfajta boszorkányüldözés áldozatává. Mario Mauro, a Parlament alelnöke nemtetszését fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a jelölt kijelentéseit a parlamenti bizottság előtti meghallgatás hivatalos összefoglalójában részrehajlóan értelmezték.⁷⁴²

Az Állampolgári Jogi Bizottság elnöke az egykor az EPP-ED Képviselőcsoportot erősítő, közben a Liberális Képviselőcsoporthoz csatlakozott Jean-Louis Bourlanges volt, aki nem sokkal korábban kapott ismét parlamenti mandátumot a liberálisokkal szövetségben levő François Bayrou vezette lista tagjaként. A Bizottság végül egyetlen szavazatkülönbséggel úgy határozott, hogy nem támogatja Rocco Buttiglione kinevezését. Úgy tűnt, elkerülhetetlen lesz egy bizalmatlansági szavazás, annak ellenére, hogy a Képviselőcsoport azon dolgozott, ettől megkímélje a Bizottságot.⁷⁴³ A Képviselőcsoport elnöke, Hans-Gert Pöttering a 2004. október 26-i plenáris ülésen figyelmeztetést fogalmazott meg: *„Mindenkinek tisztában kell lennie azzal, hogy amennyiben e testületnek holnap nem szavazunk bizalmat, akkor nem csupán arról lesz szó, hogy két, három vagy négy tag lecserélődik – nem! A bizalmatlansági szavazással a testület minden egyes tagjának kinevezését kétségbe vonjuk. Nem egy emberről van szó, és nem is két-háromról, hanem egy teljes testületről – jó lenne, ha ezt mindenki tudatosítaná magában.*”⁷⁴⁴

Természetesen az EPP-ED Képviselőcsoport által mindenképpen szerette volna elkerülni a Bizottság esetleges meggyengülésének veszélyét.

Az EPP-ED Képviselőcsoport támogatása ellenére, nagyfokú pragmatizmust tanúsítva november 18-án Barroso elnök úr egy megváltozott összetételű Bizottságot mutatott be, melyben Rocco Buttiglione nem kapott helyet. A november 17-i plenáris ülésen Hans-Gert Pöttering szóba hozta a válság megoldásának módját, és biztosította, hogy Képviselőcsoportja maximálisan támogatja az új testületet: *„Eljött a döntés ideje. A szavazás során az EPP-ED Képviselőcsoport döntő többsége a Bizottságba vetett bizalom mellett fogja elkötelezni magát. Barroso elnök úr és a Bizottság összes tagja magára vállalja azt a fáradságos munkát, hogy az Európai Unió állampolgárainak jólétén és a kontinens egységén dolgozzanak, amelyhez az EPP-ED Képviselőcsoport tiszta szívvel sok sikert kíván.*”⁷⁴⁵

XXXVII. fejezet

AZ EGYSÉGES KÖZÖS PIAC ÉS A GLOBALIZÁCIÓ

Az 1993-as egységes piac – a növekedés motorja?

Amikor 1993. január 1-jén az egységes piac valósággá vált, Európa még mindig nem tudott kilábalni abból a gazdasági válságból, amelybe az 1970-es években süllyedt. Aggodalomra adott okot többek között a munkanélküliség, mely a második világháborút követő szintre emelkedett. *„Épp ezért a gazdasági válság leküzdése és a munkanélküliség visszaszorítása tekinthető a legfőbb célkitűzésnek. Amennyiben Európának nem sikerül átfogó tervet kialakítania a munkanélküliség csökkentésére, ezt elsősorban az európai ideál fogja meg-sínyleni”* – hívta fel a figyelmet Leo Tindemans.⁷⁴⁶ Karl von Wogau szerint *„Európának jelenleg a háború óta eltelt időszak egyik legnagyobb visszaesésével kell megbirkóznia. A munkanélküliség 11%-on áll közösségi szinten, ami azt jelenti, hogy 17 millió keresőképes lakosunknak nincs munkája. [...] Emellett meg kell küzdenünk a kormányzat minden szintjén problémát okozó költségvetési hiánnyal, amely mára rekordszintet ért el, és ennek következtében a hatóságok radikális költségcsökkentésre kényszerültek. Sürgősen foglalkoznunk kell a gazdaság- és szociálpolitikai kérdések megoldásával annak érdekében, hogy az egyes tagállamokban megőrizzessük a szociális békét.”*⁷⁴⁷ Az Európai Parlament nyilvánosságra hozta a Közösségen belüli munkanélküliségi válságról készített beszámolóját, melyben megfogalmazták, hogy az Európai Tanács 1992. decemberi edinburgh-i ülésén meghozott döntések sajnos nem voltak eléggé ambiciózusak.⁷⁴⁸ Az EPP-frakció az 1993-as év első felét elsősorban a gazdasági válság megoldásának szentelte. Fernand Hermant felkérték, állítsa össze az EPP-nek egy erősebb európai gazdaság megteremtésére vonatkozó cselekvési programtervezetet, miközben Ferruccio Pisoni a szociálpolitikai megoldásokon dolgozott.⁷⁴⁹

Maastrichtban a szerződésbe egy szociális protokoll is bekerült, mely lehetővé tette Európa továbbfejlődését e téren. Az Egyesült Királyságra azonban ez nem vonatkozott, ugyanis a britek nem fogadták el a protokollt.

Hatékony stratégia kidolgozására volt szükség. Először is el kellett törölni a Miniszterek Tanácsában alkalmazott vétőjogot, továbbá az Európai Parlament szerepének megerősítése érdekében egy együttdöntési folyamat kiala-

kítására volt szükség. Ezután a szociálpolitikai protokollt bele kellett foglalni az Európai Unióról szóló szerződésbe oly módon, hogy az minden tagállam számára elfogadható legyen. És ami még fontosabb, az Uniónak választ kellett találnia egy kulcskérdésre: hogyan lehetne európai szinten hatékonyan támogatni az egyes tagállamoknak a munkanélküliség visszaszorítását célzó intézkedéseit? 1994-ben az Európai Parlament létrehozott egy ideiglenes Foglalkoztatási Bizottságot, melyet megbízott, hogy készítsen elemzést az állásvesztés problémájáról, és végezzen részletes kutatást azzal kapcsolatban, milyen lépésekre lenne szükség a munkanélküliség megszüntetéséhez. Az ideiglenes bizottság elnökévé az EPP-frakció egyik tagját, a spanyol Celia Villalobos Talerót nevezték ki. Munkaerő-piaci reformok mellett a Bizottság javaslatot tett az üzleti élet által generált profit túladóztatásának megszüntetésére. Olyan kedvező körülmények kialakítására volt szükség, ahol a gazdasági növekedés munkahelyteremtéssel jár együtt. Ennek érdekében rugalmas munkaerőpiacot kellett létrehozni, és támogatni kellett a kis- és középvállalkozásokat (KKV), melyek jelentős számú munkavállalót foglalkoztattak.⁷⁵⁰

Emellett az Európai Tanács 1993. július 21–22-i koppenhágai ülésének kérésére az Európai Bizottság kiadott egy harmadik dokumentumot a növekedés, a versenyképesség és a foglalkoztatás témakörében.⁷⁵¹ A Bizottság által bemutatott „The Challenges and Ways Forward into the 21st Century” (Kihívások és a 21. század felé vezető utak) című irat számos kérdést is felvetett: többek között az egységes piac maximális kihasználását, a transzeurópai közlekedési és energiaügyi hálózatok megteremtését, az új információs és kommunikációs fejlesztések mielőbbi alkalmazását, a pénzügyi kockázatok lecsökkentését annak érdekében, hogy a magánbefektetők nagyobb arányban vehessenek részt az európai érdekű projektekből, és az 1994–1998-as időszakra vonatkozólag egy – elsősorban az információtechnológia terén megvalósítandó – kutatási keretprogram bevezetését.⁷⁵²

E dokumentum tette ki az Európai Parlament Gazdasági és Monetáris Bizottsága 1993–1994-re vonatkozó munkatervének oroszlánrészét. Karl von Wogau referens⁷⁵³ és az EPP-frakció úgy vélte, hogy a végleges dokumentumnak „nem a további munkalehetőségek megteremtését veszélyeztető, adóemelésekkel járó kiadási programok, hanem a szociális partnerek közötti párbeszéd útján kellene kísérletet tennie a termelékenység továbbfejlesztésére”.⁷⁵⁴ A kereszténydemokraták gazdaságpolitikai befolyása a Fehér Könyv elfogadására sarkallta az EPP-frakciót.⁷⁵⁵ Az állam- és kormányfők 1993. decemberi csúcstalálkozóján Jean-Luc Dehaene kijelentette, hogy „a Fehér Könyv kiváló munkaanyag lesz a foglalkoztatásról folytatott vita számára, ám rendkívül fontos, hogy beszámolóinkkal ne keltsünk hiú reményeket a lakosság körében. A Bizottság által javasolt lépések és ezek finanszírozása ésszerű, és támogatja az Unió előretökintő vállalkozásait, többek között átfogó hálózatok létrehozásával. A foglalkoztatottságra irányuló európai lépések

*anyagi dimenziója nem más, mint a megvalósítandó cselekvési terv szükség-szerű velejárója.*⁷⁵⁶

Ahogy az európai gazdasági válság tovább mélyült, a Képviselőcsoport teljes mértékben a probléma megoldásának szentelte idejét. A válság a globális gazdasági helyzettel összekapcsolódva, ciklikusan jelentkezett. Strukturális válságról volt szó: az európai iparnak egyes szektorok – így a vas- és acélipar, illetve a hajógyártás – teljes összeomlásával kellett szembenéznie. Az egységes piac bevezetése csökkentette a piac korábbi merevségét, ezzel párhuzamosan erősítette a munkaerő-piaci rugalmasságot, továbbá elhárította a kereskedelem útjában álló akadályokat.⁷⁵⁷ Ezáltal – a belső piacnak hála – Európa alkalmazkodni tudott a globalizációhoz, az új nemzetközi piaci helyzethez, továbbá Kína, India, Brazília és Argentína egyre erősödő világgazdasági jelenlétéhez.

1997. június 6-án a Bizottság bemutatta a közös piacot érintő, 1998 és 2002 közötti időszakra vonatkozó cselekvési tervét⁷⁵⁸, mely négy stratégiai jelentőségű célt fogalmazott meg: hatékonyabbá kell tenni a szabályokat, vagyis a szabályok megfelelőbb átültetésére van szükség; foglalkozni kell a piac esetleges torzulásaival; el kell gördíteni az egyes szektorokban megjelenő akadályokat a piac integrációjának útjából; a lakosok érdekében meg kell valósítani az egységes piacot. A Bizottság azt javasolta, hogy minden egyes tagállam számára hozzanak létre „egységes piaci eredménytáblákat”, melyek segítségével nyomon követhető lenne, hogy az adott évben az egységes piac irányába tett lépéseket milyen mértékben sikerült megvalósítani. Ismét Karl von Wogaut neveztek ki a téma referensévé.⁷⁵⁹ Az elfogadott határozattal az Európai Parlament támogatását fejezte ki a cselekvési terv iránt, és megfogalmazta azzal kapcsolatos reményét, hogy 2002-re megszületik a valódi belső piac. Emellett támogatta a munkavállalók szabadabb mozgását, és kijelentette, hogy elkerülhetetlenné vált bizonyos költségvetési reformok bevezetése.

Az egész európai politikai gépezet mozgásba lendült. Jean-Claude Juncker luxemburgi miniszterelnök beszédében leszögezte, milyen célokra van szüksége Európának a válság megoldásához: *„egy visszafordíthatatlan folyamatot kell elindítani [...], az EU-t még jobban be kell vonni a foglalkoztatással kapcsolatos kérdések tárgyalásába – ide értve az egyes tagállamok által teljesítendő közös célok rögzítését és e célok tiszteletben tartásának kölcsönös ellenőrzését*⁷⁶⁰. Az Európai Parlamenthez szólva a következőképpen folytatta: *„Ne felejtsük el a több mint egy évtizede hangoztatott sérelmeket: a politikai hatóságok dorgálásban részesültek amiatt, hogy kizárólag a monetáris és gazdaságpolitikának szentelték idejüket, és negligálták a foglalkoztatással kapcsolatos gondokat [...]. Most teljesebbé szerettük volna tenni az európai projektet azáltal, hogy a polgárt, azon belül is a munkanélküli polgárt ismét érdeklődésünk középpontjába állítottuk.*⁷⁶¹

A munkanélküliség leküzdéséért alkalmazott stratégiák azonban rávilágítottak az intézmények közötti különbségekre. A foglalkoztatás kérdésében

összehívott rendkívüli csúcstalálkozó előestéjén a Parlament elfogadta Wim van Velzen beszámolóját⁷⁶², mely számos átfogó lépésre tett javaslatot: például az oktatási és szakképzési költségvetés jelentős növelésére, a régóta állástalan munkavállalók támogatására, a munkaidő átszervezésére és a szociális hozzájárulásra. A parlamenti beszámoló felkérte a tagállamokat, hogy a foglalkoztatottság továbbfejlesztése érdekében az eddigi passzivitásukat aktív lépésekkel váltsák fel.

Mivel a tagállamok képtelenek voltak egyszerre eleget tenni az összes követelménynek⁷⁶³, az Európai Néppárt az 1997. november 11-i toulouse-i konferenciáján felvázolta saját foglalkoztatási irányelveit. A dokumentum kiemelt jelentőséggel kezelte a munkahelyteremtést, a hátrányos helyzetben levő rétegek (fiatalok, nők, idősek, fogyatékkal élők) munkaerő-piaci integrálódását, a munkavállalók élethosszig tartó tanulását, a fenntartható gazdasági fejlődést, a befektetések támogatását és a kutatásfejlesztés megerősítését, hiszen ezek olyan kulcsfontosságú tényezők voltak, amelyekre Európának oda kellett figyelnie, amennyiben a világ gazdaság motorjává akart válni.⁷⁶⁴

A foglalkoztatás témakörében 1997 novemberében Luxembourgban tartott rendkívüli csúcstalálkozó új európai stratégiát vezetett be, mely a gazdasági konvergencia megvalósítására kidolgozott módszeren alapult. A tagországok gazdaságpolitikáját össze kellett hangolni a következő négy alapelv figyelembevételével: a munkaerő-piaci beilleszkedés fejlesztése, a vállalkozási készség támogatása, a vállalkozások és a munkavállalók alkalmazkodóképességének ösztönzése és az esélyegyenlőség megerősítése.⁷⁶⁵

A csúcstalálkozón Jean-Claude Juncker új kezdetről beszélt: *„Szembesülve ezzel a problémával, amelynek megoldása nem egyszerű, az Európai Tanács ma először szentelte magát teljes egészében a foglalkoztatás problémájának; ez új kezdetet jelenthet a tagállamok hozzáállásában és a konkrét lépésekben egyaránt. A gépezet mozgásba lendült, és szerintem már nem tudjuk megállítani.”*⁷⁶⁶

A lisszaboni szerződés alapján megszületik a „növekedés és foglalkoztatás Európája”

Lisszabon valódi fordulópontnak bizonyult. 2000 márciusában az Európai Tanács áldását adta a foglalkoztatás és növekedés stratégiájának bevezetésére. Kulcsfontosságú cél került megfogalmazásra: az EU-nak *„a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb, tudásalapú gazdaságává kell válnia, mely képes fenntartható fejlődést véghezvinni úgy, hogy közben több munkahelyet teremt, javítja a munkakörülményeket, és nagyobb fokú szociális összetartásra ösztönöz.”*⁷⁶⁷ Az osztrák Othmar Karas szerint *„a lisszaboni folyamat nem más, mint Európa válasza a globalizációra.”*⁷⁶⁸ Ettől kezdve rendszeressé váltak a koordinációs találkozók. 2000-től minden tavasszal olyan csúcstalálkozóra

került sor, melynek során az Európai Tanács kifejezetten a gazdaságpolitikáról tárgyalt, és értékelte a strukturális reformok előrehaladását. Az állam- és kormányfők ezáltal felügyelhetik a lisszaboni folyamat megvalósulását.⁷⁶⁹

A 2004 és 2009 közötti időszakban a gazdaság az egyik legfontosabb politikai prioritássá vált az EPP-ED Képviselőcsoport számára. 2002-ben a holland Wim van Velzen elnökletével munkacsoportot állított fel, mely különösen aktív szerepet játszott az Európai Tanács tavaszi üléseit követően a határozatok megszavazásakor. A munkahelyteremtés érdekében az EPP-ED Képviselőcsoport azt javasolta, biztosítsanak elsőbbséget a kutatásnak, az oktatásnak és az új technológiáknak. Szociális piacgazdaságon alapuló, környezetbarát, hosszú távon fenntartható fejlődésre van szükség. A 2004-es európai parlamenti választások előestéjén a Képviselőcsoport úgy gondolta, hogy „a lisszaboni stratégiát első lépésben a strukturális reformok terén kell alkalmazni”⁷⁷⁰. Marianne Thyssen hangsúlyozta, hogy a lisszaboni stratégia tartalma „kielégítő, hiszen egyensúlyt teremt a három pillér: a tudás, a kutatás és a fejlődés között”⁷⁷¹.

Az EPP-ED Képviselőcsoport 2004. március 23–24-én megrendezett bécsi tanulmányi napjain a legfontosabb kérdés az európai gazdaság élénkítése volt. Othmar Karas hangsúlyozta, hogy a szavakat tetteknek kell követniük – ezt Wim van Velzen alelnök is maximálisan támogatta. Ehhez azonban több forrásra volt szükség, így a 2005-ös költségvetési viták során a Képviselőcsoport igyekezett „hozzájárulni a gazdasági növekedéshez és a hosszú távon fenntartható fejlődéshez”, továbbá „annak biztosításához, hogy a belpolitika terén az állampolgárok és a vállalkozások központi szerepet töltsenek be”. A többi politikai csoportosulás támogatását is maguk mögött tudó EPP-ED Képviselőcsoportoz tartozó képviselőknek sikerült megnövelni a lisszaboni stratégiával kapcsolatos költségvetési tételeket.⁷⁷²

Az EPP-ED a 2006 márciusában tartott római tanulmányi napjait arra használta fel, hogy tisztázza a Képviselőcsoport álláspontját. A vitaindító előadásokban megfogalmazódott, hogy a globalizációt nem veszélyként, hanem kínálkozó lehetőségként kell felfogni. A felszólalók egyetértettek abban, hogy a globalizáció gazdasági és társadalmi következményeinek mindenképpen egyensúlyban kell maradniuk.⁷⁷³ Az Európai Tanács Lisszabonban megfogalmazta a legnagyobb kihívásokat: „Az Európai Unió egy kvantumugrással néz szembe, amely a globalizáció és az új, tudásalapú gazdaság megjelenésének következménye. A változások az emberek életének minden aspektusára hatással vannak, emiatt az európai gazdaság radikális átalakítása szükséges. A változás egyre gyorsuló üteme azt jelenti, hogy az Uniónak minél előbb lépnie kell, hogy teljes mértékben kiaknázhassa a kínálkozó lehetőségeket.”⁷⁷⁴ Joseph Daul a következőképpen foglalta össze a dilemma lényegét: „Ezt a stratégiát nem lehet arra alapozni, hogy az erősebb ügyis legyőzi a gyengét. A szabad verseny elvét össze kell kapcsolni a magas foglalkoztatottsági rátával és a szociális védőháló kiteljesítésével. Amire valójában szükségünk van, az az ésszerű globalizáció.”⁷⁷⁵

A lisszaboni stratégia többekben reményeket táplált, ám eredményei igen kiábrándítóak voltak. Az EPP-ED Képviselőcsoport sajnálatát fejezte ki a politikai tétlenséggel, illetve az egyes tagállamokban tapasztalt visszalépésekkel kapcsolatban. A lisszaboni folyamat legfontosabb strukturális reformjai nem valósultak meg. Amint arra José Manuel García-Margallo y Marfil is felhívta a figyelmet, *„a szükséges reformok végrehajtásához nélkülözhetetlen politikai kurázi hiánya volt az, ami megnehezítette a lisszaboni célok megvalósulását”*⁷⁷⁶. A reformok mielőbbi elfogadása érdekében a Képviselőcsoport elkészítette a szükséges lépések részletes és egyértelmű útmutatóját. A strukturális reformhoz olyan új cselekvési tervre volt szükség, amely egy szigorú, 2010-ig végrehajtandó menetrendet vezetett be. Nagyobb hangsúlyt kellett fektetni a lisszaboni stratégia céljaira, különös tekintettel az állami és magánbefektetésekre a humán tőke, a kutatás, a fejlesztés, a vállalkozói létforma társadalmi konszolidálása, a kis- és középvállalkozások támogatása és az Európai Unión belüli általános adócsökkentés területén. A tagállamoknak fel kellett vállalniuk a növekedéssel, a környezetvédelemmel és a szociális védőhálóval kapcsolatos teendőket.

Annak érdekében, hogy a stratégia ismételten feléledjen, és a tagállamok biztosan tartsák magukat a lisszaboni programban vállalt kötelezettségeikhez, az Európai Parlament úgy döntött, hogy a folyamat megvalósításába még jobban bevonja a nemzeti parlamenteket. Marianne Thyssen szerint *„a nemzeti parlamentek bevonása [...] kulcsfontosságú, hiszen ezek ültetik át a szükséges reformokat a nemzeti törvényhozás gyakorlatába.”*⁷⁷⁷

Annak érdekében, hogy a nemzeti parlamentek részvételére a lehető leghatékonyabb módon kerüljön sor, az Európai Parlament közös találkozókat szervezett a lisszaboni stratégia jövőjének témájában.⁷⁷⁸ Ezzel párhuzamosan az EPP-ED Képviselőcsoport előkészítő tárgyalásokat tartott, melyek keretében egy asztalhoz ültették az azonos politikai családhoz tartozó nemzeti és európai parlamenti képviselőket annak érdekében, hogy az Európai Parlament figyelembe tudja majd venni a nemzeti parlamentek fenntartásait és kívánságait.⁷⁷⁹

2007. márciusi Berlini Nyilatkozatukban az állam- és kormányfők elismerték a lisszaboni stratégia sikerét, amelyet egyértelműen tükröztek a nagyobb fokú növekedésre és a csökkenő munkanélküliségre vonatkozó adatok. Az Európai Tanács hangsúlyozta, hogy egy jól működő belső piac, továbbá az innováció, a kutatásfejlesztés támogatása hosszú távon jelentős ösztönzést nyújtott e pozitív folyamat megvalósításához.⁷⁸⁰

A Berlini Nyilatkozat plenáris vitáján Joseph Daul, az EPP-ED Képviselőcsoport elnöke kifejtette, hogy *„egy globalizált világban, ahol egymást követve újabb és újabb fókuszpontok bukkannak fel – itt most elsősorban Ázsiára, illetve Brazíliára gondolok –, Európának gazdasági és szociális reformok bevezetésével kell reagálnia a kihívásokra. Európának a lehető legtöbbet kell kihoznia saját történelmi múltjából, és tovább kell fejlesztenie szociális modelljét.”*⁷⁸¹

Három siker az állampolgárok számára: olcsóbb telefontarifák, színvonalasabb szolgáltatások és környezetvédelem

Ezzel egy időben a Képviselőcsoport úgy vélte, hogy a lakosoknak maximálisan ki kellene tudniuk használni a belső piac előnyeit.

Az EPP-ED Képviselőcsoport ilyen irányú elkötelezettségét jól példázza a következőkben tárgyalt három eset, melyek közvetlenül hatást gyakoroltak az európai állampolgárok mindennapjaira. Ezek a következők: a mobiltarifák (roaming-díjak) szabályozása, a szolgáltatási irányelv, más néven a Bolkestein-irányelv (a nevét a létrejöttében fontos szerepet játszó holland biztosról kapta), illetve a fogyasztóvédelemre és egészségügyre vonatkozó jogszabály, az ún. Reach-irányelv.

A Képviselőcsoportot – és Viviane Reding biztosasszonyt – rendkívül dühítette, hogy a Közösségen belül utazó előfizetőknek rendkívül magas roaming díjat számoltak fel a szolgáltatók, így a Képviselőcsoport és Reding egyetértett abban, hogy egy roaming-rendelet bevezetésére lenne szükség.⁷⁸² Mivel az előfizetőre terhelt díjaknak semmi köze nem volt a szolgáltatás tényleges díjához, a roaming-szabályozás elsődleges célja az eurotarifa bevezetése volt, mely kimenő hívások esetében nem haladhatta meg a percenkénti 0,49, fogadott hívásoknál pedig a 0,24 eurót.⁷⁸³ A rendeletet a 2007. június 27-i első olvasat során elfogadták. Az Európai Tanács módosítások nélkül jóváhagyta az Európai Parlament első olvasatot követően kialakított álláspontját. A kérdés jelentősége és a szolgáltatók erőteljes lobbija ellenére a Parlament, a Tanács és a Bizottság között gyorsan kialakult a politikai megegyezés.

A brit Giles Chichestert választották a Parlament Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottságának elnökévé, az osztrák Paul Rübiget pedig referenssé.⁷⁸⁴ Mindketten rendelkeztek gazdasági-ipari tapasztalatokkal; szakértelmükre nagy szükség is volt, ugyanis igen összetett kérdésről volt szó. A mobiltelefon-vállalatok ellenezték a Reding-javaslatot.

Igen hamar megkezdődtek a Parlament, a Tanács és a Bizottság közötti egyeztetések, melyek elejét vették a többszöri olvasatok szükségességének. A rendelet elfogadásának gyors lefolyása még magát Redinget is meglepte, aki így nyilatkozott: „igen ritka – sőt egyedülálló –, hogy egy jogalkotási intézkedéssel kapcsolatban tíz hónap alatt sikerül megegyezni.”⁷⁸⁵ A Parlament főtárgyalójaként Paul Rübig örömmel fogadta az eredményt: „Mindent összevetve az EPP-ED Képviselőcsoport sikeresen képviselte az Unió mobiltelefon-előfizetőinek érdekeit, és biztosította számukra a lehető legideálisabb egyezséget. Mostantól végre senkinek sem gond a hazatelefonálás” – nyilatkozta Rübig.⁷⁸⁶

A szolgáltatási irányelv célja az volt, hogy elősegítse az Európai Unión belüli gazdasági növekedést és foglalkoztatást azáltal, hogy a szolgáltatások számára minél előbb tényleges belső piacot teremtsen. Ezek közé tartoztak

többek között az európaiak mindennapjaiban rendkívül hasznos szolgáltatások, például a vízvezeték-szerelés, a festés-mázolás, az áru fuvarozás és a gépjármű-kölcsönzés. Az irányelv szerette volna elhárítani a szolgáltatások továbbfejlesztésének útjában álló jogi és adminisztratív akadályokat, továbbá a felhasználók jogi védelmének megerősítését célozta.

Az Európai Bizottság által előterjesztett javaslat legfontosabb pontjai a szóban forgó szolgáltatások körét, a (származási országban vagy egy másik államban igénybe vett) külföldi szolgáltatásokra vonatkozó jogszabályokat és rendelkezéseket, illetve a fogyasztóknak a tagállamok közötti adminisztratív együttműködés útján történő védelmét érintették. Az EPP-ED Képviselőcsoport jelentős energiákat fektetett a javaslat tárgyalásába⁷⁸⁷, ugyanis meg volt győződve róla, hogy a kontinens egyes részein tapasztalható protekcionista magatartás aláassa a gazdasági teljesítményt.⁷⁸⁸ Az érintett szakterületért felelős Belső Piaci Bizottságban az ügyet a brit Malcolm Harbour az EPP-ED elképzeléseinek megfelelően kezelte. A Belső Piaci Bizottság a két legnagyobb frakció közötti konstruktív párbeszéd színtereként funkcionált.⁷⁸⁹ A Parlamentnek jelentős többségre volt szüksége ahhoz, hogy módosítsa az Európai Bizottság által beterjesztett eredeti szöveget, amivel kapcsolatban a tagállamok szakértői komoly fenntartásokat fogalmaztak meg. Miközben az európai parlamenti képviselők a Bizottság javaslatának átdolgozásáról vitáztak, Strasbourgban – a Parlament erőfeszítéseit támogató – békés demonstrációra került sor, melyen 30 000 fő vett részt⁷⁹⁰.

Az európai parlamenti képviselők által már a 2006. február 16-i első olvasat során elfogadott jogszabály jelentős fejlődésnek tekinthető a néhány évvel korábban, Frits Bolkenstein európai biztos által javasolt dokumentumhoz képest. Az EPP-ED Képviselőcsoport elnöke hangsúlyozta, hogy a Képviselőcsoport rendkívül fontos szerepet játszott a kompromisszum megszületésében: *„a Képviselőcsoport [...] néhány számottevő továbbfejlesztési lehetőséggel rukkolt elő a Bizottság javaslatával kapcsolatban. [...] Képviselőcsoportunk gyakorlatilag újraírta az irányelvet, így ez a dokumentum, amelyről ma tárgyalunk, tulajdonképpen a Képviselőcsoport erőfeszítéseinek gyümölcse, melyek során mi mindvégig hajlandóságot mutattunk a szükséges kompromisszumok megkötésére.”*⁷⁹¹

A származási ország elvét felváltotta a szolgáltatásnyújtás szabadsága: a jogszabály garantálta a szolgáltatások szabad mozgását. Azonban fontos kivételek is beiktatásra kerültek, elsősorban a közbiztonság és közrend, a szociális biztonság, az egészség és a környezetvédelem terén. Malcolm Harbour hangsúlyozta, hogy e kivételek *„a kompromisszum fontos részét képezik”*⁷⁹². Az általános érdekű szolgáltatásokat (egészségügyi, közlekedési, audiovizuális, szociális és jogi szolgáltatásokat) kizárták az irányelv hatálya alól. Az európai parlamenti képviselők elsődleges kérése az volt, az irányelv bevezetése ne befolyásolja a munkához való jog gyakorlását, illetve a szociális biztonsággal kapcsolatos jogszabályok érvényesülését az egyes tagállamokban.

A második olvasatra 2006. november 15-én került sor az Európai Parlamentben, melynek során a felszólalók hangsúlyozták, milyen fontos szerepet játszottak a kompromisszum megszületésében a parlamenti képviselők. A belső piacért felelős európai biztos, Charlie McCreevy szerint *„az Európai Parlament érett gondolkodásról tett tanúbizonyságot, és megmutatta, hogy a legösszetettebb kérdésekben is képes kiegyensúlyozott kompromisszum kialakítására*⁷⁹³. A Tanács hivatalban levő elnöke, Mauri Pekkarinen az első olvasatkor elfogadott dokumentumot *„történelmi jelentőségű kompromisszumként*⁷⁹⁴ aposztrofálta. Egy hónappal később az irányelvet a Parlament és a Tanács is véglegesen jóváhagyta.

A Reach-irányelv is az Európai Parlament által elfogadott nagy jelentőségű jogszabályok egyike volt. Ez a rendkívül összetett irányelv a vegyi anyagok ágazatát szabályozza. Az első tervezet meg akarta teremteni a vegyi anyagok szabályozásának, értékelésének és engedélyezésének új kereteit.⁷⁹⁵ Ennek érdekében létrehozták az Európai Vegyianyag-ügynökséget.⁷⁹⁶ A tervezet igyekezett összhangba hozni az – össztermelés 31%-át kitevő – európai vegyipar érdekeit az európai állampolgárok egészségére és a környezetvédelemre vonatkozó szempontokkal. A Képviselőcsoport számára az jelentette az igazi kihívást, hogy a vegyipari vállalkozások terén mutatkozó versenyképesség és innováció gyengítése nélkül képviselje a fogyasztó- és természetvédelem ügyét. Tulajdonképpen ez az ellentmondás képezi a „fenntartható fejlődés” problémájának magvat is.

2003 októberében a Parlament Környezetvédelmi, Közegészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Bizottságát tették felelőssé a bizottsági javaslat elfogadásának előkészítéséért. A jogszabálynak tulajdonított kiemelt jelentőséget jól mutatja, hogy a Környezetvédelmi, az Iparügyi és a Belső Piaci Bizottságok 2005 januárjában közös meghallgatást szerveztek, melyen az érintett felek több mint 1000 képviselője vett részt.

A 2005. november 15-i plenáris ülés előtt a Belső Piaci Bizottság véleményét megfogalmazó Hartmut Nassauer kinyilvánította a Képviselőcsoport – igencsak gyakorlatias – állásfoglalását. Egy bonyolult jogszabályról lévén szó, *„figyelembe véve a vegyi anyagok komoly kockázati potenciálját, meg kellett találni az érintett anyagok regisztrációjának legközvetlenebb, leghatékonyabb, leggyorsabb, legkevésbé bürokratikus és legköltséghímélőbb módját*⁷⁹⁷. A Képviselőcsoport igyekezett szem előtt tartani a vegyipari vállalatok versenyképességével kapcsolatos aggodalmakat. A vegyipar, illetve a vegyi anyagok több továbbfelhasználója (például az autógyártás és a textilipar) a Bizottság által elfogadott javaslatot túl költségesnek tartotta, és kétségbe vonta hatékonyságát.⁷⁹⁸ Másrésztől azonban figyelembe kellett venni a környezetvédő és fogyasztóvédelmi szervezetek lelkesedését, amelyek úgy látták, hogy a bizottsági javaslat jelentős garanciákat tartalmaz számukra. Nagy volt a veszélye annak, hogy a folyamat emiatt elakad. Félő volt, hogy az egymással ellentétes érdekek

a kényes egyensúlyt könnyedén az egyik vagy a másik oldal felé billentik el, vagy – ami talán még rosszabb – esetleg olyan konszenzusos szöveget hoznak tető alá, amely teljesen eredménytelen marad.

Nassauer hamar javaslatot tett arra, hogy a Bizottság által elfogadott, a szocialista referens által erőteljesen támogatott, ám alkalmatlannak bizonyult mennyiségi megközelítést váltsa fel egy olyan új megközelítés, amely az embereket és a környezetet érintő kockázatokon alapul.⁷⁹⁹ Véleménye szerint a vegyi anyagokat veszélyességük alapján kellene osztályozni.⁸⁰⁰ Nassauernek sikerült biztosítania a Belső Piaci Bizottság összes tagjának támogatását, és a Szocialista meg a Liberális Képviselőcsoporttal is egyezsre jutott.⁸⁰¹

A Parlamentben a képviselők többsége megállapodott a jogszabály céljait illetően: a vegyi anyagok szabadon mozoghatnak a belső piacon, a gondossági kötelezettség szem előtt tartásával. Az Európai Parlament legnagyobb frakciói között kialakult egyetértés ismét jelentős erőnek bizonyult a Tanácsban folyó egyeztetések jövője szempontjából.

A Képviselőcsoport támogatja a globális kereskedelem kiterjesztését (a seattle-i, dohai és Cancúni fordulók)

Az európai gazdaságnak mindenképpen számításba kellett vennie egy jelentős tényezőt: a globalizációt. Az egységes piac létrejöttét követően az Európai Unió vezető kereskedelmi hatalommá vált. Gazdasága nagy mértékben a világ különböző régióitól függött: nemcsak az USA-tól és Japántól, Kínától és Indiától, hanem Afrikától és Latin-Amerikától is. Ezekben az egymásra utaltságon alapuló új kapcsolatokban az EU egyértelmű szerepet akart játszani. Részt vett az olyan nemzetközi szabályozó testületekben, mint például a nemzetközi kapcsolatok történetében úttörőnek számító GATT (Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény) – amely ma már WTO-ként (Kereskedelmi Világszervezet) működik tovább –, melyben az Európai Bizottság az Unió összes tagállamának érdekeit igyekszik képviselni. Ez részben a német Peter Kittelmann által a WTO-val kapcsolatban felvázolt, 1996. november 13-án elfogadott javaslat eredményeként jöhetett létre; megfogalmazásra került, hogy az Európai Bizottságnak önállóan kellene képviselnie a WTO tárgyalásai során terítékre kerülő összes szektort. Ezzel párhuzamosan Kittelmann arra is javaslatot tett, hogy „*az adott kérdésért felelős parlamenti bizottságok útján az Európai Parlament is bevonásra kerüljön a WTO tevékenységébe, amennyire csak lehetséges*”, és „*a WTO tárgyalásainak keretén belül született összes egyezményt a Parlamentnek is jóvá kell hagynia*”.⁸⁰²

A Képviselőcsoport egyik legfontosabb kérése a parlamenti ellenőrzés megerősítésére vonatkozott. 1999-ben, a WTO Seattle-ben megrendezett harmadik Miniszteri Konferenciáján a Képviselőcsoport úgy döntött, saját WTO-munkacsoportot állít fel. A finn Ilkka Suominen elnöklete alatt műkö-

dő munkacsoport azta feladatot kapta, hogy kísérje figyelemmel a WTO tevékenységét, és tartson rendszeres találkozókat, melyeken a Képviselőcsoport azon tagjai fognak részt venni, akik az aktuálisan érintett ügyekért felelős parlamenti bizottságokban tevékenykednek.⁸⁰³

Ugyanebben az évben az Európai Parlament elhatározta, hogy elküldi delegációját a seattle-i tárgyalásokra. A delegációban a parlamenti frakciók közül az EPP-ED képviseltette magát a legnagyobb számban: tizenhárom taggal rendelkezett. A Képviselőcsoport a következő személyeket delegálta: Konrad Schwigert, az Európai Parlamentnek a WTO millenniumi fordulóját illetően kinevezett általános referensét, Arlindo Cunhát, a Mezőgazdasági Bizottság WTO-val kapcsolatos referensét, John Corrie-t, a Fejlesztési Bizottság WTO-val kapcsolatos referensét, James Ellest, az EPP-ED Képviselőcsoport alelnökét, Renato Brunettát, az Iparügyi Bizottság alelnökét, továbbá Joseph Dault, Michel Hansenne-t, Thomas Mannt, Ruth Hieronymit, Joachim Wuermelinget, Andreas Wijkmant, Paul Rübiget és Marialiese Flemminget.

A Képviselőcsoport úgy vélte, eljött az idő, hogy *„a közvélemény álláspontja is meghallgatásra kerüljön”*⁸⁰⁴. Az Európai Parlament delegációja – az egyes tagállamok nemzeti delegációinak támogatásával – javaslatot tett egy WTO Parlamentáris Gyűlés összehívására. A Képviselőcsoport által megfogalmazott javaslatra, melynek célja a WTO demokratikusabbá tétele volt⁸⁰⁵, a parlamenti képviselők többsége december 3-án áldását adta. Az Európai Parlament azonnal munkához is látott, és a WTO Gyűlés létrehozását előkészítendő belekezdett egy előzetes konferencia megszervezésébe. Ennek első ülésére 2003 februárjában került sor Genfben, melyen 77 ország összesen közel ötszáz parlamenti képviselője jelent meg. A gyűlésre azóta évente sor kerül.

A globális gazdasági rend elleni lázadást jelképező „seattle-i csata” eredményeképpen megszületett egy kiterjedt globalizációellenes mozgalom, amely rávilágított a demokratizálódás iránti igényre. A WTO-n belül a tagoknak nem sikerült megegyezniük a millenniumi forduló egyeztetéseinek napirendjét illetően. Az EPP-ED delegáltjai igyekeztek meggyőzni az EU kereskedelmi partnereit a tárgyalások újabb fordulójának szükségességéről.⁸⁰⁶

A WTO negyedik Miniszteri Konferenciájára a katari Dohában került sor 2001. november 9–11-én. A konferencián az európai parlamenti delegáció az EU hivatalos küldöttségének keretében vett részt, így teljes mértékben kivette a részét az egyeztetésekből. Joseph Daul elismeréssel szólt *„a tárgyalások folyamán a Tanács, a Bizottság és a Parlament kapcsolatát jellemző átláthatóságról”*⁸⁰⁷. A Dohában elfogadott napirend az EPP-ED Képviselőcsoport által kitűzött célokat tükrözte: a kereskedelem és a befektetések liberalizációját illető megegyezés kialakítása, a WTO alapvető szabályrendszerének megerősítése, továbbá annak biztosítása, hogy a forduló, illetve a WTO általános céljai igyekezzenek választ adni a fejlődő országok problémáira.

A Képviselőcsoport nekilátott az ötödik Miniszteri Konferencia előkészítésének, melyre 2003. szeptember 9–12-én került sor Cancúnban. Wim van Velzen elnökletével ismét összeült a Képviselőcsoport WTO munkacsoportja. Felállításra került egy szolgáltatási szakértőkből álló csapat azzal a céllal, hogy ezen az érzékeny területen sikerüljön kialakítani egy közösen képviselt álláspontot. A munkacsoport megfogalmazta az iparcikkek jobb piaci hozzáféréseinek és a vámtarifák átfogó csökkentésének igényét is. Emellett azt kérte, hogy a WTO foglalkozzon az ún. szingapúri kérdésekkel, vagyis a befektetések védelmével, a versenyszabályokkal, a kereskedelem fellendítésével és a közbeszerzési eljárások átláthatóságával. A fejlődő országok hatékonyabb integrálása érdekében a Képviselőcsoport felszólította a WTO-tagállamokat, hogy az EU példáját követve tegyék lehetővé, hogy a legfejletlenebb országok vámmentesen vagy kvótamentesen juttathassák el termékeiket a WTO-tagállamok piacára.⁸⁰⁸

Az európai parlamenti delegáció tagjaként az EPP-ED Képviselőcsoport több képviselője is részt vett a konferencián, hogy figyelemmel követhessék a tárgyalások alakulását.⁸⁰⁹ A delegáció állandó kapcsolatban állt az Európai Uniót képviselő két európai biztossal, Pascal Lamyval és Franz Fischlerrel, és rendszeresen egyeztették az időközben elért eredményeket, illetve a jövőben követendő stratégiát. Az európai parlamenti delegáció, illetve az EPP-ED Képviselőcsoport bánatára azonban a tárgyalások ismét félbeszakadtak.⁸¹⁰

A 2005. decemberi hongkongi és a 2006-os genfi kudarcot követően az EPP-ED Képviselőcsoport komoly aggodalmának adott hangot. A Belső Piaci Bizottság két tagja, Georgiosz Papasztamkosz és Robert Sturdy kijelentette, hogy *„nagy a tét. Nemcsak arról van szó, hogy esetleg nem részesülünk a kereskedelem liberalizációjának, illetve a világkereskedelemnek köszönhető – 100 milliárd euróra becsült – haszonból, hanem arról is, hogy mindezzel a nemzetközi kereskedelem szabályalapú rendszerét irányító WTO intézményi hitelességét és jövőjét veszélyeztetjük.*”⁸¹¹

A Képviselőcsoport azóta is többször megismételte *„a mindenki számára hasznot hajtó, nyitott piacokba vetett hitét [...] a globalizálódó gazdaság keretein belül, ahol a szabad kereskedelem és a fair trade alapelveinek biztosítása érdekében a kereskedelemre vonatkozó nemzetközi szabályokat minden érintett félnek be kell tartania.*”⁸¹²

XXXVIII. fejezet
AZ EURÓ BEVEZETÉSE:
A NEMZETKÖZI MONETÁRIS
KÁOSZ ELKERÜLÉSE
(1999–2009)

„Hosszú út az euróig”⁸¹³

2002. január 1-jén a bankautomaták friss, ropogós eurókat adtak ki az Unió több tízmillió állampolgárának. Az évek óta várt egységes valuta végre kézzelfoghatóvá vált. Néhány bank már korábban is adott ügyfeleinek euró- és eurócent érméket, melyeknek egyik oldalán az érmét kibocsátó ország nemzeti szimbólumait tüntették fel. A gyűjtők elkezdték eurógyűjteményük kialakítását, és az új valuta sikere egyértelművé vált, amikor az eurózónához tartozó tizenkét tagállam nemzeti bankjai bejelentették, hogy csupán két hónap alatt a régi nemzeti valutákat szinte teljes mértékben felváltotta az új pénz.

Az egységes útlevel, illetve az EGK megszületését követően a fizetőeszközként bevezetett euró is az Unió mindennapi életben használt szimbólumává vált. A vásárlók többször – gyakran teljesen jogosan – úgy érezték, hogy a kereskedők szeretik felfelé kerekíteni az euróban megadott árakat, ami miatt úgy tűnt, hogy a megélhetési költségek emelkedtek. Azóta azonban az euró szerves része lett az életünknek, és senki sem szeretne visszatérni a régi valutákhoz.

Az egységes valuta elsősorban az európaiak érdekében került bevezetésre, részben a kereskedelem ösztönzése, részben pedig az utazás elősegítése céljával. Az euró megszületésében kulcsfontosságú szerepet játszó Fernand Herman az egységes európai valuta előnyeit egy egyszerű számítással támasztotta alá: ha az 1990-es évek elején egy belga állampolgár szeretne volna beutazni a Tizenkettek Európáját 1000 belga frankkal a zsebében, és pénzét minden egyes határátlépéskor át akarta volna váltani a helyi valutára, akkor 5%-os átváltási illetékekkel számolva a kezdeti összeg 45%-át elvesztette volna, és 500 frankkal tért volna vissza Brüsszelbe – anélkül, hogy bármit is vásárolt volna.

Ez az egyértelmű szimbólum egy olyan politikai elképzelést és elkötelezettséget is megtestesített, amely mellett az EPP-frakció már évek óta kitartott. A közös gazdasági és monetáris politika irányába 1969-ben megtett első lépéseket követően nem kevesebb, mint harminchárom évre volt szükség

ahhoz, hogy a bankjegyek és érmék valódi „közös valutává” válhassanak.⁸¹⁴ E hosszú folyamat során az EPP-frakció mindvégig támogatta az euró megszületését, és igyekezett elősegíteni a gazdasági és monetáris politika még hatékonyabb összehangolását.⁸¹⁵

A fordulópont az 1980-as évek végén jött el, amikor az EPP politikai családjában ismét előtérbe kerültek az egykori európai ambíciók. Wilfried Martens erről a következőket írta: *„Az »eurószklerózis« lezárultát az Európa jövőjét illetően egységes elképzeléssel rendelkező EPP is észlelte. Az 1988-ban Bonnban, a Kancellária épületében tartott EPP-csúcskonferencián hosszas vita zajlott az egységes piac és a monetáris integráció közötti kapcsolatáról. Kohl teljes mértékben támogatta a monetáris uniót, és úgy vélte, hogy az európai integrációnak visszafordíthatatlan folyamatnak kellene lennie [...]. Kiadott nyilatkozatunk szinte tökéletesen előrevetítette a jövőt: »az Európai Unió felé vezető út következő lépése, melyre 1992-ig sort kell kerítenünk, a belső piac kialakítása és az ehhez szükséges szociális keretek megteremtése. Az Európai Unió létrehozása továbbra is a Közösség politikai feladata és célja. Épp ezért olyan döntésekre és konkrét lépésekre van szükség, amelyek túlmutatnak az Egységes Európai Okmány által előírányzott reformokon, [...] vagyis meg kell teremteni egy központi európai bank megszületésének feltételeit, mely autonóm alapon ellenőrizné az európai valuta értékállóságát és stabilitását [...]».*⁸¹⁶

1987-ben, nem sokkal az Egységes Európai Okmány elfogadását követően, nyolc hónappal az Európai Tanács hannoveri találkozója után, a Képviselőcsoport szemináriumot tartott Párizsban, melyet teljes egészében a Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) 1992-es megvalósításával kapcsolatos kérdéseknek szentelt.⁸¹⁷ A gazdasági és monetáris unió kialakításának első számú prioritásnak kellett lennie. A párizsi szemináriumon a Képviselőcsoport több vezérégyénisége is megjelent, többek között Karl von Wogau, Fernand Herman és Isidor Fröh, akik nem sokkal később kulcsszerepet játszottak az egységes piac kialakításában. Rajtuk kívül a Képviselőcsoport további fontos politikai szereplőket is meghívott, például Franz Andriessent, a Bizottság alelnökét, Raymond Barre-t, Franciaország egykori miniszterelnökét és a későbbiekben európai biztossá kinevezett Jacques Barrot-t. Emellett a szemináriumon olyan személyek is részt vettek, akik később magas pozíciókat kaptak, így segíteni tudták a GMU megvalósulását. Közéjük tartozott például Edmond Alphandéry, az 1993 és 1995 között működő Balladur-kormány gazdasági minisztere. Alphandéry meg volt győződve arról, hogy *„mindenképpen meg kell születnie a közös európai valutának. Amíg erre nem kerül sor, az európai építmény stabilitása veszélyben forog. Elég, ha arra gondolunk, hogy a Bretton Woods-i [...] rendszer 1971-es összeomlása óta Európát folyamatosan valutaválságok tartják sakkban. Nekünk, az európai eszme híveinek nem elegendő annak kinyilvánítása, hogy tisztában vagyunk a kérdések jelentőségével, és látjuk az akadályokat. Ez csupán alapot szolgáltat ahhoz, hogy merész javaslataink elfogadásra kerüljenek.*⁸¹⁸

A továbblépésre François Mitterrand francia elnök és Helmut Kohl német kancellár megállapodásával került sor. Az Európai Tanács 1988. június 27–28-án Hannoverben tartott ülése felszólította az Európai Bizottságot, hogy foglalkozzon az egységes monetáris térség, illetve az ehhez szükséges központi bank megteremtésének kérdésével. A Delors-tervet a Bizottság 1989. április 12-én fogadta el, majd mutatta be.⁸¹⁹ A GMU létrehozása érdekében három feltételt fogalmaztak meg: a jelenlegi valuták teljes körű, visszavonhatatlan átváltását, a tőkepiac teljes szabadságát és a valuták közötti rögzített paritást. A terv négy lépésben kerülne megvalósításra: először megszületne az egységes piac, majd létrejönne a Központi Bankok Európai Rendszere, az európai intézmények monetáris-gazdasági hatalmat kapnának, végül bevezetésre kerülne az egységes valuta.

A Delors-tervvel összhangban az 1992. február 7-én aláírt maastrichti szerződés négy konvergenciakritériumot határozott meg, melyek elengedhetetlenek voltak az egységes valuta létrejötte szempontjából: a GDP 3%-nál alacsonyabb költségvetési hiánya; a GDP 60%-ánál alacsonyabb államadósság; az árstabilitás terén legjobb eredményeket produkáló három tagállam inflációját legfeljebb 1,5%-ban meghaladó inflációs ráta; továbbá az árstabilitás terén legjobb eredményeket produkáló három tagállam hosszú távú kamatszintjét legfeljebb 2%-kal meghaladó kamatok.

A GMU második szakasza 1994. január 1-jén vette kezdetét. A Delors-terv által javasolt Központi Bankok Európai Rendszerét egyelőre elvetették, és helyette létrejött a Közösség központi bankjainak igazgatóiból, továbbá a munkájukat koordináló elnökből álló Európai Monetáris Intézet (EMI). A monetáris politika az egyes tagállamok belügye maradt egészen a GMU harmadik szakaszáig, amikor is végre megszületett a Központi Bankok Európai Rendszere. Az Intézet feladatai közé tartozott a harmadik szakasz megvalósítása, valamint a tagállamok közötti együttműködés és az ECU erősítése.

A Képviselőcsoporton belül Karl von Wogau ragadta magához a kezdeményezést. Az egységes piac veteránjának számító Von Wogau azt javasolta, hogy a maastrichti szerződés által megfogalmazott összes lehetőség minél előbb kerüljön megvalósításra. Véleménye szerint *„kiegyensúlyozatlan volt, ugyanis úgy vázolta fel a gazdasági unióhoz vezető utat, hogy közben nem gondoskodott a megfelelő átláthatóságról, és a gazdasági unió megvalósításához szükséges ellenőrzésről. Jelenleg a legfontosabb kérdést a maastrichti szerződésben megfogalmazott, túlzott hiány fennállásakor követhető eljárás jelenti, melyből az Európai Parlamentet gyakorlatilag teljesen kizárták.”* Hangsúlyozta az információátadás fontosságát is: *„A maastrichti szerződés által előírányzott gazdasági és monetáris unió kizárólag úgy válhat sikeressé, ha az Európai Unió állampolgárainak támogatását élvezzi. Épp ezért kell magyarázattal szolgálnunk a nagyközönség számára.”*⁸²⁰ Ez a néhány mondat kiválóan összegzi

a Képviselőcsoport stratégiáját, mely két elemből tevődött össze: a folyamat demokratizálásából és a nyilvánosság tájékoztatásából.

Egy évvel később az Európai Parlament még mindig aggódva figyelte, mennyire lassan halad az egységes valuta megvalósítása. Három esztendő telt el a maastrichti szerződés aláírása óta, az EMI pedig ekkor még csak egyéves volt. Az Intézet első éves beszámolójával kapcsolatban elfogadott európai parlamenti határozatban, melyet Efthimiosz Krisztodoulou vázolt fel⁸²¹, a képviselők azt indítványozták, hogy minél előbb kerüljön felállításra az Európai Központi Bank – ha szükséges, akkor még a GMU harmadik szakaszának megkezdése előtt.⁸²² 1995. április 7-én a Parlament felszólította a Tanácsot, a Bizottságot és az EMI-t, hogy sürgősen pontosítsák a GMU megvalósításának menetrendjét, információt nyújtva az egységes valuta előnyeiről, továbbá felgyorsítva a GMU harmadik szakaszának technikai előkészítését.⁸²³ Egy hónappal később, az ecu törvényes fizetőeszközként való bevezetéséről folytatott vita során a Parlament megismételte felszólítását.⁸²⁴

Az Európai Parlament nyomására a Bizottság 1995. május 31-én, a Zöld Könyv formájában válaszolt, mely az egységes valuta bevezetéséhez szükséges gyakorlati lépéseket tárgyalta.⁸²⁵ A Zöld Könyv három tényezőt hangsúlyozott ki: az egységes valutára való átálláshoz szükséges technikai előkészületeket, a pszichológiai felkészülést, illetve az egységes valuta és a többi európai valuta viszonyát.⁸²⁶ A Képviselőcsoport tagjai üdvözölték a Zöld Könyv által javasolt menetrendet. Utalás történt az egységes valuta mielőbbi bevezetésére is. Karl von Wogau szerint a Bizottság javaslata megvalósítható volt.⁸²⁷

Aggodalomra adott okot a harmadik szakasz kezdete és az egységes valuta bevezetése közötti átállási időszak is. Az egységes valuta akkor sem válhat hirtelen instabillá, ha a nemzeti valuták konvergenciáját nem sikerülne megteremteni. Mindent összevetve a Képviselőcsoport szükségét érezte, hogy olyan mechanizmusok is kidolgozásra kerüljenek, amelyekkel megakadályozható lesz a spekuláció.

A szerződés által megfogalmazottak alapján lehetőség nyílt arra, hogy az egyes tagállamok – az általuk elért konvergenciát figyelembe véve – különböző ütemben kerüljenek bevonásra az integráció folyamatába. Az EPP-frakció ragaszkodott ahhoz, hogy senki ne záródhasson ki a gazdasági és monetáris unióból. Azokat az államokat, amelyek az első körben még nem csatlakozhattak, mindenképpen be kell vonni a konvergenciaprogramba, hogy ne maradjanak le a többiektől.⁸²⁸

Fernand Herman azt javasolta, át kellene gondolni a monetáris együttműködés új mechanizmusait annak érdekében, hogy az egységes valuta, illetve a monetáris unióhoz egyelőre még nem csatlakozott tagállamok nemzeti valutái közötti átváltási ráta kezelhető és stabilizálható legyen.⁸²⁹

A Zöld Könyv által felvázolt kommunikációs stratégia azonban elsősorban pszichológiai jelleggel bírt. Az elsődleges célok egyike az volt, hogy meggyőz-

zék a saját nemzeti valutájához erősen kötődő európai közvéleményt az egységes valuta szükségességéről. Ez nem tűnt egyszerű feladatnak. Az 1990-es évek közepén végzett felmérésekből kiderült, hogy továbbra is nagy információhiány mutatkozott a lakosság körében.

Az Európai Parlament a Bizottsággal közösen indított tájékoztatási kampány keretén belül szerette volna orvosolni e problémát. Remélte, hogy sikerül meggyőzni a közvéleményt az egységes valuta előnyeiről, illetve – ami talán még ennél is fontosabb – el tudja oszlatni az új referenciaértékre való áttéréssel kapcsolatos kételyeket.⁸³⁰ Karl von Wogau a következőképpen összegezte a helyzetet: *„Biztosítani szeretnénk, hogy az európai monetáris unió sikeres legyen az állampolgárok, a vállalkozások, és – nem utolsósorban – a mezőgazdasági termelők körében.”*⁸³¹

Az Európai Tanács 1995. december 16-án Madridban tartott ülésén megszülettek azok a döntések, amelyek nélkülözhetetlenek voltak az egységes valuta bevezetéséhez: megerősítették a Gazdasági és Monetáris Unió harmadik szakaszának visszafordíthatatlanságát; elfogadták az egységes valutára történő átállás forgatókönyvét; egyhangúlag kimondták, hogy a szerződésben megfogalmazott konvergencia-kritériumok, menetrendek és eljárások figyelembe vételével 1999. január 1-je lesz a bevezetés kezdete; illetve határoztak az egységes valuta nevét illetően, melyet innentől fogva eurónak hívtak.⁸³²

Íñigo Méndez de Vigo elégedettségének adott hangot a menetrend betartásával kapcsolatban, és két fontos kérdést emelt ki: „a monetáris unióba belépő, illetve az unióból egyelőre kimaradó országok valutái közötti kapcsolatot” és „a pénzügyi szolidaritásnak a gazdasági és szociális összetartás fenntartása érdekében kialakítandó eszközét”⁸³³.

Az egységes valuta hivatalos elnevezése véget vetett a korábbi években Németországban zajló vitáknak: a német márka támogatói nem akarták, hogy valutájuk a korábban már számos esetben leértékelésre került „ecu”-val kapcsolódjon össze. A Képviselőcsoport örömmel fogadta az új nevet, ami a szerződésekben is felváltotta a korábbi „ecu”-t.⁸³⁴

Az euróra való átálláshoz komoly előkészítésre volt szükség. A Bizottság által megfogalmazott javaslatok alapján az EMI, az Ecofin Tanács és a madridi Európai Tanács felvázolt egy háromlépcsős referencia-forgatókönyvet.⁸³⁵

Az első lépés a gazdasági és monetáris unió beindítása volt. Ennek 1998 folyamán kellett végbemennie, két jelentős döntés meghozatalával: össze kellett állítani a részt vevő országok listáját, és létre kellett hozni az Európai Központi Bankot. Meg kellett határozni az egységes monetáris és átváltási politika kereteit. Ezután kezdődhetett meg a bankjegyek és érmék gyártása. A részt vevő államokban a helyi adminisztratív hatóságok, bankok és pénzügyintézetek közreműködésével szükséges volt felgyorsítani az előkészületeket.

A tervek szerint a gazdasági és monetáris unió 1999. január 1-jével lépne érvénybe. Egy legfeljebb három évig tartó átállási időszakon keresztül az euró

és a részt vevő országok nemzeti valutái közötti átváltási árfolyam visszavonhatatlanul rögzítésre kerülne. Az egységes valuta teljes értékű fizetőeszközzé válna, amit különböző banki és pénzügyi műveletek segítenének elő.

Végül, 2002. január 1-jével fizikai szempontból is megtörténne az átállás az euróra. Az első hat hónapban az új eurós bankjegyeknek és érméknek fel kellene váltaniuk a korábbi nemzeti fizetőeszközt. Ezt az időszakot tudatosan tervezték ilyen rövidre, hogy a lakosok életét ne bonyolítsák huzamosabb ideig az árak két különböző valutában történő feltüntetésével. Az euróra való fizikai átállás bizonyult a legnehezebb feladatnak: a pénztárgépeket át kellett programozni, a bankautomatákat fel kellett tölteni az új pénzzel stb. Ennek következtében – amint azt Nicole Fontaine, az Európai Parlament akkori elnöke is megfogalmazta –, „*hogy csupán Franciaország példáját említsük, az Eiffel-torony súlyának négyszeresét kitevő*”, azaz összesen 36 000 tonnányi érmét és bankjegyet kellett kiszállítani.⁸³⁶

A konvergencia-kritériumok vitája

Az euró bevezetésének menetrendje után a Képviselőcsoport számára a konvergencia-kritériumok fenntartása okozta a második legnagyobb fejtörést, ugyanis ezek a gazdasági és monetáris unió akadálytalan működésének kulcsfontosságú előfeltételei voltak. Megfogalmazásukra a jövőbeli eurózóna homogenitása és stabilitása miatt volt szükség.

Az EPP politikai családja teljes mértékben kitartott e konstrukció mellett, ugyanis úgy vélte, ezen múlik az euró sikere. 1993 decemberében tartott brüsszeli konferenciáján az EPP rámutatott arra, hogy „*a szerződésben megfogalmazott konvergencia-kritériumok elengedhetetlenek a folyamat hitelességéhez, ezért az Európai Uniónak és az egyes tagállamoknak a monetáris unió kialakítása érdekében tartaniuk kell magukat az összes kritériumhoz. [...] A monetáris unió létrejöttének folyamatát aláásó esetleges kihívások csak a bizalmatlanság és a bizonytalanság érzését erősítik.*”⁸³⁷

A Bizottsághoz hasonlóan az EPP-frakció nagy óvatossággal tekintett a kritériumok módosítására, illetve esetleges lazítására. A kritériumok egy politikai kiegyensúlyozó intézkedés eredményeképpen születtek meg, így kétségre vonással az egész törekeny rendszer is megkérdőjeleződne. „*A szerződés tartalmát és szellemét illető eltérések, illetve a konvergencia-kritériumok kétségre vonása nem kívánatos következményekkel járna. [...] E téren – ahogy más területeken is – a bizonytalanság visszavetheti az egész folyamatot.*”⁸³⁸

Az Európai Tanács 1996. december 14-én tartott dublini ülésén elfogadásra került a „Stabilitási és Növekedési Paktum”. Ezt követően a Képviselőcsoport minden energiájával igyekezett mindenki számára egyértelművé tenni, hogy az alacsony kamatok, az egészséges gazdasági növekedés, a munkahelyteremtés és a külföldi tőke bevonásának kulcsa az infláció és az állami

kiadások ellenőrzésében rejlett. Minél nagyobb fokú költségvetési fegyelmet tanúsítanak a tagállamok a mindennapi pénzügyi irányítás téren, annál stabilabb lesz a valuta, amely így az európai állampolgárok részéről is nagyobb támogatásban részesül majd.

Ennek érdekében a Képviselőcsoport örömmel üdvözölte a német pénzügyminiszter, Theo Waigel által bemutatott Stabilitási Paktumot.⁸³⁹ A Paktum igyekezett eloszlatni a bonni kormány aggodalmait azzal kapcsolatban, hogy a német közvéleményt sikerül-e meggyőzni arról, hogy az új európai valuta ugyanolyan stabil lesz, mint a német márka. A Képviselőcsoport emellett úgy vélte, hogy a Paktum messze túlmutatott az egységes valuta bevezetésén, ugyanis az általa megfogalmazott szankciók révén közös mederbe tudta terelni a tagállamok pénzügyi politikáját.

A konvergenciát és az egységes valuta bevezetését illető kérdések vitájára 1996 novemberében került sor. Az EPP-frakció kezdeményezésére a Parlament elfogadta, hogy azok a tagállamok, amelyek részt vesznek a monetáris unióban, ám nem veszik figyelembe a Stabilitási Paktum költségvetési fegyelmre vonatkozó előírásait, bírságot (a GDP 0,5%-át) fognak fizetni a közösségi költségvetésbe (ez volt a költségvetési helyzetről és a túlzott hiányról szóló Krisztodoulou-beszámoló).⁸⁴⁰

További, önálló kezdeményezésre készült beszámolók is születtek a gazdasági és monetáris unió jövőjét illető alapvető kérdésekkel kapcsolatban: a Hoppenstedt-jelentés az egységes valutára való átállással foglalkozott⁸⁴¹, míg a Fourçans-beszámoló⁸⁴² a költségvetési és adópolitika monetáris unión belüli mielőbbi összehangolására tett javaslatot annak érdekében, hogy elejét vegye az euró bevezetésével esetlegesen megjelenő fiskális dömpingnek.

Minél közelebb került a határidő, annál fontosabb volt az európai közvélemény meggyőzése. Ezt Fernand Herman is megfogalmazta egyik cikkében: *„Így mostantól [vagyis 1995 júliusától – a szerk.] bele kell vágnunk egy átfogó tájékoztatási kampány megvalósításába, amelynek során hangsúlyozzuk az egységes valuta előnyeit, felhívjuk a figyelmet a status quo fenntartásának veszélyeire, és eloszlatjuk az egységes valutával kapcsolatos félreértéseket és előítéleteket. Normális esetben mindez a nemzeti kormányok és a nemzeti monetáris hatóságok feladata lenne. Azonban illúzió lenne azt feltételezni, hogy mindegyik tagállamtól elvárhatjuk, hogy e feladatának ugyanolyan lelkesedéssel tegyen eleget. Néhány országnak nem fűlik a foga ehhez. Épp ezért a Bizottságra és az Európai Parlamentre hárul a tájékoztatás megszervezése.”*⁸⁴³

Az Európai Parlamenten belül ez a feladat a Monetáris Ügyek Albizottságának tevékenységi körébe tartozott, mely a – munkában elsősorban a GMU harmadik szakasza során aktívan részt vállaló – EPP-frakció maximálisan támogatását élvezte. A tájékoztatási kampányt az Albizottság 1996-ban indította el, amellyel nemcsak a közvéleményt akarta megszólítani, hanem *„a szakmai köröket is. [...] Nagyon fontos, hogy ne csupán a nagy cégek és*

*bankok, hanem más vállalkozások is nekilássanak az euróátálláshoz szükséges belső szervezeti reformok megvalósításának [...].*⁸⁴⁴

Az euró bevezetésével kapcsolatos szabályozásokról szóló, Fernand Herman által készített beszámoló⁸⁴⁵ az állampolgárokkal való mélyreható eszmecserét szorgalmazta, továbbá javaslatot tett a fogyasztók megfelelő minőségű információkkal való ellátására, például azáltal, hogy az árak 1999 és 2002 között a nemzeti valutában és euróban is feltüntetésre kerülnek. Az 1996. októberi vita során a referens hangsúlyozta, hogy az európai lakosságot mindenképpen tájékoztatni kell a folyamat alakulásáról: *„Népeink történelme során még soha nem került sor ilyen nagy volumenű vállalkozásra, amely ennyi ember életében hoz majd radikális változásokat. Épp ezért a Parlament nem győzi eléggé hangsúlyozni a lakosság tájékoztatásának, felkészítésének és megnyugtatójának szükségességét.*⁸⁴⁶

Az állampolgárok által közvetlenül megválasztott európai parlamenti képviselők odafigyeltek az utca emberének megnyilvánulásaira. Az euró bevezetését megelőző időszakban a képviselők fülébe is eljutottak az európai polgárok által megfogalmazott félelmek, és ezekkel kapcsolatos tapasztalataikat egymással is megosztották. Karl von Wogau a plenáris ülésen mesélte el élményeit: *„Múlt szombaton beszélgettem egy asszonnyal az offenburgi piacon, aki elmondta, hogy nagyon szkeptikusan áll az európai valuta bevezetéséhez. Megkérdeztem, miért. Azt mondta, ötvennégy éve dolgozik eladóként, és épp most tervezi, hogy nyugdíjba megy. Nemrég kapott egy igazolást arról, mekkora nyugdíjra számíthat – ebből tudta meg, hogy havonta 1.130 német márkát kap majd. A lakbére 700 márka. Gondolom, mindenki érti, hogy ez az asszony miért aggódik amiatt, hogy a lakberek és az élelmiszerárak esetleg emelkedni fognak a közeljövőben – ezzel saját létfenntartása kerülne veszélybe.*⁸⁴⁷

Emellett fel kellett venni a harcot a szkeptikus angolszász sajtóval is, mely folyamatosan a monetáris unió hátrányairól és hamarosan bekövetkező kudarcról cikkezett.

Igény egy független Európai Központi Bank kialakítására

A valuta lehető legnagyobb fokú stabilitásának megőrzése érdekében az EPP-frakció támogatta, hogy ellenőrzési jogkört biztosítsanak egy független intézménynek. 1990-ben Fernand Herman erről a következőket nyilatkozta Krétán a Képviselőcsoport tagjai előtt: *„Csak egy független intézmény képes felvenni a versenyt a kormányok ösidőkre visszanyúló kísérleteivel arra nézve, hogy a monetáris politikát a növekedés, a foglalkoztatás vagy más, dicséretre méltó célok elérése köré építsék [...], ám az e célok eléréséhez szükséges lépések elsődlegesen pénzügyi vagy költségvetési természetűek, így sokkal nagyobb problémát jelentenek, és általában nem örvendenek túl nagy népszerűségnek. [...] A monetáris politikát illető intézkedések azonban kevésbé fájdalmasak,*

*arctalanabbak és megfoghatatlanabbak. A monetáris bővítés politikájának hatása a kábítószeréhez hasonlít, ám a kezdeti eufóriát hamarosan felváltják az elvonási tünetek.*⁸⁴⁸

A maastrichti szerződés aláírói tanultak a múlt eseményeiből, és hajlandók voltak lemondani a monetáris szuverenitásról, amely ezzel az Európai Központi Bankra (EKB) szállt át.⁸⁴⁹ Az intézmény feletti demokratikus ellenőrzés az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság előtt bemutatásra kerülő éves beszámolók formájában valósult meg.⁸⁵⁰

Az EKB függetlenségét az elnök megválasztása is biztosította, akinek egy széles körben ismert és elismert, elkötelezett, a hatalmával élni képes személynek kellett lennie. Amikor az Európai Monetáris Intézetet vezető belga Alexandre Lamfalussy úgy döntött, nem szeretné meghosszabbítani kinevezését, ki kellett jelölni utódát, aki 1998. június 30-án az EKB első elnöke lesz majd, illetve aki felvállalja az egységes valuta 1999. január 1-jei bevezetésének feladatát.

Az EPP Wim Duisenberg mellett tette le a voksát, akit az Európai Központi Bankban részt vevő államok kormányai is támogattak. Duisenberg az Észak-Hollandiában található Groningen egyetemén szerzett közgazdasági doktorátust; dolgozott a Nemzetközi Valutaalpnál, majd az 1970-es évek közepén hazájában pénzügyminiszterré nevezték ki. Később, a Holland Központi Bank elnökévé való megválasztása után, ő lett az erős gulden megteremtője és országa szigorú monetáris politikájának atyja.

Az Európai Parlament által az Európai Monetáris Intézet elnökválasztásának kérdésében kinevezett referens, Karl von Wogau⁸⁵¹ a plenáris ülésen kihangsúlyozta, hogy a Gazdasági és Monetáris Ügyek Bizottsága mennyire komolyan vette Wim Duisenberg meghallgatását, „*ugyanis tisztában vagyunk azzal, hogy ez egy különlegesen fontos kinevezés*”⁸⁵². Az Európai Központi Bank függetlensége nagyrészt vezetőjének személyétől függött.

Az euró: az EPP sikere⁸⁵³

Az euró bevezetése tagadhatatlanul sikertörténet. A konvergenciapolitika meghozta gyümölcsét: nem egészen öt év alatt az európai gazdaságoknak sikerült bevezetniük a Stabilitási Paktumban megfogalmazott egységes költségvetési előírásokat.

Az Európai Tanács 1998. május 3-i brüsszeli ülésén az Unió tizenöt tagországának állam- és kormányfői összeállították az eurót bevezető államok listáját, melyen tizenegy ország szerepelt: Belgium, Németország, Spanyolország, Franciaország, Írország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Ausztria, Portugália és Finnország.⁸⁵⁴ Görögország egy kicsivel később, 2001-ben csatlakozott az eurózónához. Az Egyesült Királyság, Dánia és Svédország úgy határozott, nem vezeti be az egységes valutát.

Ahhoz, hogy május 3-án sikerüljön döntést hozni, a Bizottságnak és a Tanácsnak egyetértésre kellett jutnia, és maguk mögött kellett tudniuk a Parlament támogatását is. Amint Wilfried Martens is megfogalmazta: „*mindannyian tisztában vagyunk azzal, hogy precedens nélküli eseményre kerül ma sor. A Parlament olyan döntés meghozatalában vesz részt, amely alapjaiban változtatja meg az európai integráció menetét. [...] Mi, az EPP Képviselőcsoport mindig is az európai integráció egyik legfontosabb céljaként tekintettünk a monetáris unióra. Ez a teljes körű megvalósulás felé közeledő egységes piac logikusan következő utolsó lépése, melynek hála az átváltási árfolyamok ingadozásai a jövőben nem fogják akadályozni a piaci versenyt. Emellett egy új éra kezdetét is jelenti, és – akárcsak egykor a Schuman-terv – valódi egységgé kövácsholhatja a részt vevő államokat. [...] Az eurózónát alkotó tizenegy tagállam az európai vállalkozás valódi úttörője. Európa végre teljes jogú partnerként léphet a világkereskedelem színpadára, hiszen a nemzetközi szuverenitás egy igencsak hathatós eszközével is rendelkezik.*”⁸⁵⁵

A folyamat során az eurózóna tizenegy alapító tagja arra törekedett, hogy az egységes valutát minél erősebbé és stabilabbá tegye. Az EPP-frakció maximálisan támogatta erőfeszítéseiket, különösen Olaszország és Spanyolország igyekezetét, ugyanis e két ország jelentős reformokat hajtott végre annak érdekében, hogy a GMU-hoz az első hullámban csatlakozó országok között lehessen.

Az új Európai Központi Bank megalapítására és az Igazgatóság kinevezésére az 1998-as esztendő közepén került sor. Az előzetes megállapodás alapján Wim Duisenberget választották a Bank első elnökévé. Ezzel gondoskodtak az intézmény működésének folytonosságáról.

A GMU harmadik, egyben utolsó szakasza 1999. január 1-jén az egységes monetáris politika megszületésével és az euróátállással vette kezdetét. Létrehozták a Központi Bankok Európai Rendszerét (KBER), és fixálták az eurónak a jenhez és a dollárhoz viszonyított értékét. A valuta, a pénzügyi piac és a tőzsde innentől fogva euróalapon működött, és az újonnan felvett államadóságot is euróban kerültek kifejezésre.

Az EPP-frakció ezután sem feledkezett meg egyik legfontosabb célról: a pénzügyi szereplők és az európai polgárok bizalmának elnyeréséről. A Képviselőcsoport állhatatossága nem volt hiábavaló. Közvetlenül az után, hogy az euró bevezetésre került a pénzügyi piacokon, az egységes valuta értéke lassan, de biztosan csökkenni kezdett a dollárhoz képest. Bevezetésekor az euró 1,17 dollárt ért, ám nem egészen egy évvel később már egyenértékű volt a dollárral, majd 2000. január végén még tovább gyengült. Ez katasztrofális pszichés következményekkel fenyegetett. Úgy tűnt, a pénzügyi piacok egy olyan időszakban tették próbára az új valuta erősségét, amikor – a kedvezőtlen nemzetközi helyzet ellenére (ázsiai válság, koszovói konfliktus) – az eurózóna növekedési periódusban volt.

1999 júliusában a Képviselőcsoport megjegyezte, hogy *„az euró árfolyamának közérdekű jellege nem palástolja azt a tényt, hogy az euró korábban ígért stabilitása nem a külső, hanem a belső értékére vonatkozik. A legfontosabb kérdés az árak stabilitása, vagyis az infláció elkerülése. Az árfolyamok alakulása másodrangú probléma.*”⁸⁵⁶

Végül az európai valutának sikerült megőrizni stabilitását. 2002. január 1-jén így megjelenhettek az első érmék és bankjegyek. Az Unió – és sok-sok uniós állampolgár – ezzel döntő lépésre szánta el magát. A 2002. januári ülésen az európai parlamenti képviselők is szinte kizárólag erről a jelentős eseményről beszéltek. Karl von Wogau számára új lap kezdődött. Miután – kis híján – huszonnégy évet töltött a Gazdasági és Monetáris Ügyek Bizottságában, melynek hosszú ideig elnöke is volt, és fáradhatatlanul dolgozott a gazdasági és monetáris unió megteremtésén, most saját szemével láthatta munkájának gyümölcsét: *„Megtapasztalva az euró január 1-jei bevezetését övező lelkesedést, és azt, hogy az Európai Unió háromszázmillió lakosa végre tényleg kézbe foghatja az új pénzt, meg kell emlékeznünk arról [...], milyen nehezen jutottunk el idáig.*”⁸⁵⁷

Tíz évvel az Európai Tanács brüsszeli ülése után bebizonyosodott, hogy valódi sikertörténetről van szó: amikor 2004-ben az Európai Unió tíz taggal bővült, az újonnan érkező államok mindegyike kérvényezte felvételét az eurózónába. Ez elsőként Szlovéniának sikerült 2007 januárjában, majd 2008 januárjában Máltát és Ciprust is felvették a zónába. 2009-ben Szlovákián volt a sor, hogy bevezesse az egységes valutát. Az euró ezzel az integráció kulcsfontosságú elemévé vált.

A Képviselőcsoport számára az euróra való átállás több volt, mint a mindennapokban használt készpénz megváltozása. Az egységes valuta elfogadásával az azonosságtudat erőteljes szimbóluma született meg. Emellett az európai gazdasági struktúrák is megerősödtek: az euró a kontinens olyan közös valutája lett, amely az eddigieknél hatékonyabban tudja kezelni a nemzetközi gazdasági és monetáris sokkhatásokat. Egy erős euró könnyedén képes ellensúlyozni az olyan nyersanyagok – többek között az olaj – árrobbanását, amelyek kereskedelme dollárban folyik. És ami a legfontosabb: az euró megerősítette Európa gazdasági stabilitását. Az Európai Parlament rendszeresen vállalt megfigyelői szerepet, amikor az eurózóna és az Európai Központi Bank helyzetét elemezte, illetve erről folytatott eszmecserét. A 2007-ben bemutatott tanulmányok pozitív összképet mutattak.⁸⁵⁸ Növekedés és stabilitás volt megfigyelhető.⁸⁵⁹ Othmar Karas megjegyezte, hogy *„az euró bevezetését sikerként könyvelhetjük el: az egységes valuta az EU legmegfelelőbb válasza a globális kihívásokra. Az euró és a négy alapszabadság alkotja az erős belső piac sarokköveit. Véleményem szerint a maastrichti kritériumok és a Növekedési és Stabilitási Paktum tekinthető az EU által eddig elért legfontosabb szabályozási alapelveknek. [...] Örülünk a gazdasági előnyöknek, melyek révén*

*a kereskedelmi hiány és az államadósság csökkentését szeretnénk elérni, és ezzel párhuzamosan a munkavállalóknak az előnyökből való részesedését is biztosítani akarjuk.*⁷⁸⁶⁰

2008. október: mivel Európa kizárólag az Eurócsoportha és az egységes valutára támaszkodik, globális pénzügyi válsággal kell szembenéznie

Sem a 2007 nyarán kialakult másodlagos jelzálogpiaci válság, sem az egész globális pénzügyi rendszert érintő, 2008-ban jelentkező problémák nem ingatták meg a Képviselőcsoport euró iránti bizalmát. Épp ellenkezőleg: ahogy az a nyersanyagok áremelkedésekor is történt, az egységes valuta teljes mértékben képes volt elnyelni a sokkhatásokat. Emellett a helyzet ráébresztette Európa vezetőit arra, hogy a válságokra együtt hatékonyabban tudnak reagálni, mint külön-külön. 2008 szeptemberében a Tanács francia elnöksége felmérte a kockázatokat: ha a komoly csapást elszenvedett bankszektor nem tud további hiteleket folyósítani, az egész ingatlanpiac recesszióba fog süllyedni. Nicolas Sarkozy október 12-én az Elysée-palotába hívta tárgyalni európai kollégáit. A találkozóra vasárnap került sor, ugyanis az európai kormányfők azt remélték, hogy – a pénzügyi piacok felkészületlenségét kihasználva – már hétfőn be tudnak avatkozni. A bejelentésnek komoly hatása lett, és a piacon már másnap megmutatkoztak pozitív következményei: a válság feltartóztatása érdekében az európai bankok számára több mint 1700 milliárd euró vált hozzáférhetővé. Csak összehasonlításképpen érdemes megjegyezni, hogy az Egyesült Államok pénzügyminisztere, Henry Paulson által betervezett amerikai terv 700 milliárd dollárt (vagyis kicsivel több, mint 500 milliárd eurót) irányzott elő.

A szinte teljes egészében a válság megoldásának szentelt októberi európai csúcstalálkozó előestéjén az Európai Parlamentben és a nemzeti parlamentekben helyet foglaló EPP-ED Képviselőcsoportok elnökei megtartották kilencedik csúcstalálkozójukat az Európai Parlamentben. A találkozóon hosszasan tárgyaltak a válságról, illetve az európai kormányok összehangolt fellépésének lehetőségeiről. Az ülés végén Joseph Daul örömet fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy *„ez a fellépés bizonyítja, hogy ha Európa egységbe kovácsolódik, képes kiállni érdekeiért, és megoldást tud találni az összetett nemzetközi válságokra is, miközben saját értékeihez és a szociális piacgazdaság alapelveihez is hű marad.*”⁷⁸⁶¹

Egy európai gazdasági kormány?

2005. január 1-jén a kereszténydemokrata család egyik legtapasztaltabb tagjának számító Jean-Claude Junckert nevezték ki az eurózána tagállamainak

pénzügyminisztereit tömörítő Eurócsoport elnökévé. Az eurót bevezető országok közös érdekeit és egyéni felelősségkörét meghatározó Eurócsoport nem tekinthető egy európai gazdasági kormány előképének, és ilyen szerv felállításáról a szerződések sem rendelkeztek. Mindazonáltal az Eurócsoport jelentős politikai erőt képvisel az Európai Unión belül, közös nevezőre hozva az összes olyan tagállamot, amely az egységes valuta bevezetése érdekében rászánta magát pénzügyi szuverenitása feladására.

Az európai gazdaság végső soron a tagállamok, az Európai Központi Bank, az Eurócsoport és a Bizottság közös irányítása alatt áll. Nagyfokú diplomáciai érzékre, a piacok teljes körű ismeretére és a – néha bizony népszerűtlen – döntéshozatal szempontjából elengedhetetlen politikai tekintélyre van szükség ahhoz, hogy a három legfontosabb intézményi szereplő – az Európai Központi Bankot vezető Jean-Claude Trichet, az Eurócsoportot összefogó Jean-Claude Juncker és a Bizottságot képviselő José Manuel Durão Barroso – eleget tudjon tenni a szerződések által meghatározott feladataiknak úgy, hogy közben a nemzeti kormányok politikai irányvonalát is figyelembe vegyék. Amikor 2008 második felében Európának olyan komoly monetáris káosszal kellett szembenéznie, amelyre a háború óta nem volt példa, az EPP-ED Képviselőcsoport úgy érezte, elsősorban saját politikai családja az, amely – Nicolas Sarkozy és Angela Merkel vezetésével – „Európa repülőgépét kormányozza”. Mindazonáltal felmerült annak a lehetősége is, hogy a pénzügyi válság gazdasági-társadalmi válsággá mélyül, aminek hatására az európai gazdaság 2009-től recesszióba fordul majd.

XXXIX. fejezet

A FRAKCIÓ ÚJ NEMZETKÖZI STRATÉGIÁJA A KIBŐVÍTETT EURÓPÁBAN

A Nyugat-Balkán európai orientációja

1996-ban, az évekig tartó balkáni fegyveres konfliktus után az Európai Unió közvetlen kapcsolatok kiépítését határozta el Bosznia-Hercegovinával, Horvátországgal, a Jugoszláv Szövetségi Köztársasággal, Macedónia volt Jugoszláv Köztársasággal és Albániával. Ez a lépés egy hosszú távú, türelmes stratégia kezdete volt, amelynek célja – még ha a feszültség nem is szűnt meg – az volt, hogy a Nyugat-Balkánt visszahozza az európai családba.

A háború parazsa valójában izzott még a Szerb Köztársaságban. A Szlobodan Milosevics vezette belgrádi kormány egyre növekvő nyomást gyakorolt a Koszovói Autonóm Tartomány felett, a többségében albánok lakta, de szerb politikai fennhatóság alá tartozó területen, amely a 14. századi koszovói csata óta a szerb nép történelmi, kulturális és vallási bölcsőjének számított. Az 1990-es évek kezdetétől Milosevics a szerb nacionalizmus tüzét táplálta, és megkérdőjelezte Koszovo autonómiáját. Válaszul a koszovói albánok megalapították a Koszovói Felszabadítási Hadsereget (Kosovo Liberation Army, KLA), amely 1996-ban terrorkampányt indított a szerb vezetők ellen. A két közösség egymással szembeni intoleranciája egyre erősödött. A nemzetközi közösség békítő kísérletei ellenére ismét háború tört ki az európai kontinensen. A belgrádi vezetés csapása brutális volt: a szerbek hírzárlatát követően albánok hada menekült Macedóniába és Albániába. Európa nem akarta újból átélni a múltbeli konfliktusok borzalmaival. Az etnikai tisztogatással és tervezett népiirtással szembeni félelem aggodalommal töltötte el az EPP tanácsát; 1999. április 8-án határozatot adtak ki, követelvényt, hogy „a 21. század hajnalán az Európai Uniónak világosan ki kell jelentenie, hogy az üldözéseknek nincs helyük az emberi jogokat tiszteletben tartó Európában”.⁸⁶²

Az EPP-frakció támogatta a NATO elkerülhetetlen intervencióját. Tom Spencer, a külügyi bizottság elnöke határozott cselekvésre szólított fel: „Európa harcolni fog és Európának igaza lesz”.⁸⁶³ A válság során a balkáni ügyekkel foglalkozó Doris Pack békétetői szerepre kérte fel Európát.⁸⁶⁴ A szerb kormányzat kapitulált a NATO által Belgrád ellen intézett 1999. júniusi bombázások után. Ebben az évben a volt Jugoszláviával foglalkozó Nemzetközi

Büntetőtörvényszék vádat emelt a háborús és emberiség elleni bűnökkel és népirtással gyanúsított Szlobodan Milosevics ellen. 2000 őszén, egy népszavazást követően kormányát feloszlatták. Ez Európa egyik utolsó diktátorának bukását jelentette, amely fejleményt a parlament elnöke, Nicole Fontaine is örömmel üdvözölt 2000. október 5-én: „Szerbia népe saját kezébe vette sorsát”.⁸⁶⁵ Doris Peck remélte, hogy új kapcsolatok épülnek ki Szerbiával, és az EU „segíti őket az európai útra lépni”.⁸⁶⁶

Az új szerb kormány 2001. április 1-jén letartóztatta Szlobodan Milosevics-et, és júniusban átszállították a Nemzetközi Büntetőtörvényszékre. Ítéletét azonban már nem érte meg: 2006. március 11-én Hollandiában, a scheveningeni ENSZ-börtönben meghalt.

Az EPP már 1999-ben javasolta az Európai Tanácsnak, hogy dolgozzanak ki egy, a menekülthelyzet és a bizonytalanság megoldására, valamint hosszabb távú intézkedésekre, például a régió újjáépítésére irányuló „átfogó és nagyvonalú” Balkáni Újjáépítési és Stabilitási Tervet. Az EPP hitt abban is, hogy a Balkánt be kell fogadni egy kibővített Európába.⁸⁶⁷

E célok részben megvalósultak 1999. május 26-án a Stabilizációs és Társulási Folyamat (Stabilisation and Association Plan, SAP) nyugat-balkáni államok számára történt létrehozásával.⁸⁶⁸ A SAP egy politikai keretrendszert biztosított a nyugat-balkáni országok EU-s csatlakozási folyamatához. A 2000-ben Feirában tartott Európai Tanács-ülés megerősítette a Nyugat-Balkán európai orientációját, az „EU-tagság potenciális jelöltjeinek”⁸⁶⁹ nevezve a térség országait.

Közben az EPP-ED Képviselőcsoport figyelme két kérdésre irányult: a terület végleges stabilizálására és az Európai Unióba való integrációjára, amelyek közül egyik sem volt lehetséges a másik nélkül. 2002-ben Ursula Stenzel ismertette saját kezdeményezésű jelentését az Európai Újjáépítési Ügynökség eredményeiről,⁸⁷⁰ sürgetve, hogy Európának „nem szabad elfeledkeznie a Balkánról”,⁸⁷¹ Koszovónak és Macedóniának pedig szüksége van az Unió támogatására a demokrácia erősítéséhez.

2005-ben az Európai Parlament áprilisi ülést a Nyugat-Balkán területi integrációjának szentelték. A frakció álláspontját Doris Peck, a délkelet-európai országokkal való kapcsolattartásért felelős delegáció elnöke ismertette. Felszólította a Tanácsot és a Bizottságot, hogy kapcsolódjanak be a balkáni országok integrációjáért folytatott munkába, és sürgette ezeket az országokat, hogy fogadják el a nyugati kormányzási és választási normákat, és fokozottan működjenek együtt a hágai Nemzetközi Büntetőtörvényszékkel.⁸⁷²

A Képviselőcsoport bátorított mindenfajta kezdeményezést. A horvátországi Splitben Hans-Gert Pöttering a Képviselőcsoportnak a horvát csatlakozási kérelem támogatásáról beszélt, és kifejezte reményét, hogy a horvátok gyorsan haladnak majd előre az EU-tagsághoz vezető úton.⁸⁷³ Elmondta, hogy az Ivo Sanader vezette horvát kormány elkötelezett a demokrácia, a

szabadság, a jogállamiság és a piacgazdaság mellett. Ezért egyértelmű, hogy Horvátország képes elfoglalni „*jogos helyét az Európai Unióban a közeljövőben*”⁸⁷⁴. Elmar Brok szerint az Unió alapító tagállamainak érdeke, hogy ajtó nyissanak a balkáni államok számára. A külügyi bizottság elnöke hitt abban, hogy a bővítés a legsikeresebb politikai eszköz és a legjobb biztonságpolitika, hiszen ez esetben ezek az országok elmozdulnak Európa, valamint a jogállamiság és demokrácia irányába.

Hasonlóképpen 2007-ben Szarajevóban a Képviselőcsoport Vezetősége nevében Vito Bonsignore fejezte ki optimizmusát nem sokkal a Stabilizációs és Társulási Folyamat Bosznia-Hercegovina általi elfogadását követően.⁸⁷⁵

2008. február 17-én Koszovó kikiáltotta függetlenségét. A korábbi autonóm tartomány független államként való elismerésére irányuló döntés meghozatala nem volt egyszerű: „*nem történhet az erőszak vagy radikalizálódás fenyegetésének parancsára*” – mondta Joseph Daul.⁸⁷⁶ Doris Peck két nappal később az ügyről tartott parlamenti vita során rámutatott: „*Koszovó nem egy próbapaper. Egyedüli eset. [...] A szerb politikusokat higgadságra intjük, és reméljük, minden energiájukat annak szentelik, hogy Szerbiát végigvezessék az EU-tagság felé vezető úton*”.⁸⁷⁷ Ez a függetlenség az Európa és a Balkán közötti kapcsolat új fejezetének kezdetét jelentette.

Az EPP-ED Képviselőcsoport támogatja a demokratikus erőket Belorussziában, Ukrajnában, Moldovában és Grúziában

2005 decemberében Charles Tannock ismertette az európai szomszédsági politikáról készített saját kezdeményezésű jelentését.⁸⁷⁸ A brit képviselő bevallotta, eleinte ő is szkeptikus volt⁸⁷⁹ a kibővített Unió és szomszédai közötti viszony szabályozását célzó és csak 2004-ben kidolgozott politikát illetően.⁸⁸⁰ Azonban jelentése végül „*megerősítette az Európai Parlament jóváhagyását*” azon politika iránt, amely Európa külső kapcsolatait a „*jogállamiság, felelős kormányzat, az emberi jogok és egyenlő esélyek tisztelete, a szociális piacgazdaság és fenntartható gazdasági fejlődés elve*” iránti elkötelezettség alapján értelmezte.⁸⁸¹

A Tannock-jelentés a demokratikus értékek iránti tiszteleten alapuló kapcsolatokat javasolt a gazdag energiaforrásokkal rendelkező vagy európai stratégiai ellátási útvonalat biztosító országokkal a kereskedelmi kapcsolatokért cserébe.⁸⁸² Nagyon fontos volt, hogy ezek az országok az EU tagállamaival azonos politikai stabilitást élvezzenek.

Zavargásokból nem volt hiány: Belorusszia, Ukrajna, Moldova és Grúzia mind konfliktusokkal és bizonytalansággal sújtott területek voltak.

A belorusz diktatúrával szemben

Ami a fenti országok közül az elsőt, Belorussziát illeti, Jacek Saryusz-Wolski megjegyezte, hogy *„Belorusszia nem a diktatúra felé vezető úton jár; már abban él”*.⁸⁸³ A Christopher Beazley által is diktátornak nevezett Alekszander Lukasenko⁸⁸⁴ vezette Belorusszia valóban aggodalomra adott okot.

A 2004. októberi parlamenti választások kezdetétől a Képviselőcsoport ki-tüntetett figyelemmel kísérte a helyzetet. Szeptember közepén⁸⁸⁵ Bogdan Klich és Charles Tannock határozatot nyújtott be a belorusz emberi jogi és demokrá-ciai helyzetről, amelyben *„aktívabb és kifinomultabb hozzáállást”* követeltek, *„[...] amely lehetővé teszi egy nem demokratikus kormányzat elszigetelését a társadalom elszigetelése nélkül”*.⁸⁸⁶ Egyúttal megfigyelők küldését javasolták Belorussziába.

Bogdan Klich vezetésével egy EPP-ED delegáció látogatott Minszkbe a parlamenti választások megfigyelése céljából.⁸⁸⁷ Ezután Vytautas Landsbergis és Rodi Kratsa-Tsagaropoulou határozatot nyújtott be a Parlamentben a Képviselőcsoport nevében, amelyben megkérdőjelezték a választások törvényességét. A Képviselőcsoport intézkedéseket sürgetett a demokratikus ellenzék támogatására, és a belorusz rezsim elleni rendelkezéseket követelt az Európai Unióból kitiltott hivatalnokok listájának bővítésével.⁸⁸⁸

Ugyanebben az évben Bogdan Klich, Charles Tannock és Michael Gahler a Parlament Szaharov-díjára terjesztette fel a Belorusz Újságírók Szövetségét.⁸⁸⁹ A szövetség évek óta kiállt a szabad véleménynyilvánítás és a sajtószabadság mellett, és emiatt sok tagja veszélynek volt kitéve. Az EPP-ED Képviselőcsoport többsége támogatta a jelölést⁸⁹⁰ és ennek köszönhetően a szövetség 2004 de-cemberében Strasbourgban átvehette a Szaharov-díjat.⁸⁹¹

A Képviselőcsoport kapcsolatba lépett a belorusz demokratikus erőkkal, köztük Irina Krasovszkajával, az emberi jogok elismeréséért küzdő Emlékezünk civil csoport elnökével,⁸⁹² akit 2005. július 7-én fogadtak ülésükön, és Angelika Borysszal, a Belorusszai Lengyelek Szövetsége elnökével, aki a Képviselőcsoport szeptember 8-i találkozóján beszélt szervezete üldözéséről és elnyomásáról.⁸⁹³

A Képviselőcsoport még nagyobb figyelmet fordított a 2006. márciusi belorusz elnökválasztás hajrájában kialakult helyzetre. 2006. február 1-jén Brüsszelben Alekszander Milinkevics, az ellenzék jelöltje, az Egyesített Demokratikus Erők vezetőivel együtt hangsúlyozta a média jelentőségét, és pesszimistán ellenfele, Alekszander Lukasenko elnök választási győzelmét jósolta⁸⁹⁴ Milinkevics beszéde után Jacek Saryusz-Wolski ismételten EPP-ED delegáció küldését javasolta a választások megfigyelésére.⁸⁹⁵

A választási kampány során nem csökkent az ellenzéki erőkkal szembeni elnyomás. Alekszander Milinkevicset bebörtönözték, és az eseményeket szorosán követő Bogdan Klich beszámolt a Képviselőcsoportnak⁸⁹⁶, kik fejezték ki a szolidaritásukat az ellenzéki vezetővel szemben: Struan Stevenson

Belorusszia elleni intézkedésekre szólította fel az Uniót, Zita Pleštinská javasolta, hogy támogatásuk jeleként gyűjtsanak gyertyákat az Európai Unió ablakaiban, míg Vytautas Landsbergis egy, az orosz kormánynak címzett levél megírását indítványozta, tudván, hogy az oroszoknak jelentős befolyásuk van Lukasenko elnökre.

A Képviselőcsoport Alekszander Milinkevicset jelölte⁸⁹⁷ a 2006-os Szaharov-díjra, amelyet meg is kapott. A hivatalos átadási ünnepség előtt Milinkevicset kétszer is letartóztatták. A Képviselőcsoport hevesen tiltakozott. Angelika Borys, akit a belorusz rezsim szintén terrorizált, nem tudott részt venni az ünnepségen, így csak maga a kitüntetett ment el átvenni a díjat 2006. december 12-én, amikor is a Képviselőcsoport szívélyesen fogadta és gratulált neki.⁸⁹⁸

2007. februárban a Képviselőcsoport Belorussziában tartotta tanulmányi napjait, amelyre meghívták a demokratikus ellenzéket és több szakértőt is.⁸⁹⁹ Az esemény új körülmények között zajlott, mivel egy hónappal korábban Moszkva súlyos energiaválságba sodorta Minszket. Lukasenko rendszere, amely már nem számíthatott szomszédja feltétlen támogatására, úgy tűnt, hogy az Európai Unióval való közelebbi kapcsolat irányába kíván elmozdulni. Mindazonáltal az EPP-ED Képviselőcsoport továbbra is figyelemmel kísérte a helyzetet. Amikor 2008 szeptemberében új törvényhozói választásokat tartottak, Jacek Protasiewicz volt az Európai Parlament megfigyelői delegációjának egyik tagja. A lengyel képviselő megállapította: a választások még messze jártak az elfogadott demokratikus normáktól, és csalódott, hogy a folyamat nem garantálta egyetlen ellenzéki jelölt bekerülését sem az újraszított belorusz parlamentbe.⁹⁰⁰

A narancsos forradalom támogatása Ukrajnában

Amikor Ukrajna 2004 őszén elnökválasztást tartott, a Képviselőcsoport rögtön problémákat jósolt. A választási kampány idején Vlagyimir Putyin Kijevbe látogatott, egyértelműen a szavazás befolyásolása céljából. Charles Tannock nyugtalan volt, és kifejezte aggodalmát az Oroszországi Föderáció dominanciája miatt, mivel sok szavazóhely volt a területén. A Képviselőcsoport elhatározta, hogy részt vesz a helyzet megfigyelésére alakult *ad hoc* parlamenti delegációban és két tényfeltáró látogatáson.⁹⁰¹

Az elnökválasztás második fordulójának eredménye után a Viktor Juscenko és Julija Timosenko mögött felsorakozó ukrán ellenzéki erők csalás miatt tiltakoztak. Elmar Brok, a külügyi bizottság elnöke az elsők között reagált, élesen kritizálta az ukrán hatóságokat, hogy nem tudták a demokratikus szabályok szerint lebonyolítani a választásokat.⁹⁰² Az ukrán nép demokráciát követelve egy hónapos békés tüntetést tartott. A narancsos forradalom végzetes csapást mért Leonyid Kucsma, az Ukrajnát függetlenedése óta irányító volt szovjet apparatcsik kormányára. A hosszú forradalmi időszak alatt az

„A” munkabizottság javasolta egy EPP-ED értékelő csoport felállítását és európai parlamenti megfigyelő delegáció küldését Ukrajnába.⁹⁰³

A közvélemény és a nemzetközi közösség nyomására december 26-ra kiírták a választások „harmadik fordulóját”. Az eredmények megerősítették Viktor Juscsenko győzelmét, és Jacek Saryusz-Wolski javasolta, hogy minél előbb hívják meg őt az Európai Parlamentbe.⁹⁰⁴

Juscsenko látogatására 2005. február 23-án került sor. Az elnök szerint, aki büszke volt, hogy felszólalhat az Európai Parlamentben, az EP-képviselők az újjászületett demokratikus Ukrajna „keresztapáinak és keresztanyáinak” tekinthetik magukat: *„Támogatásuk fontos szimbólum és bátorítás volt számunkra a küzdelmes decemberi hónapban. [...] Az EU nem lehet süket Ukrajna európai csatlakozási szándéka iránt. Az EU felelőssége, hogy bővítsé ajánlatait [...] Ukrajna számára, és társulási megállapodást javasoljon a tagságra irányuló távlatokkal.”*⁹⁰⁵

2005. december 8-án az EPP-ED Képviselőcsoport tanulmányi napot tartott Ukrajnáról, amelyre akadémikusokat, szakértőket és politikusokat hívtak meg, hogy egy évvel a narancsos forradalom után megvitassák az Ukrajnában végbement változásokat és az ország jövőjét. A találkozó elnöke, Jacek Saryusz-Wolski elmondta: *„Elmúlt a nagy kijelentések kora és elérkezett a kemény munka ideje – az európai normák és az acquis átvétele. Az európai integráció a modernizáció ösztönzője, így amikor Ukrajna készen áll az EU-hoz való csatlakozásra, az Unió is készen fog állni, hogy elfogadja Ukrajnát.”*⁹⁰⁶ A Képviselőcsoport véleménye szerint egy demokratikus Ukrajna jogosan pályázhat az EU-tagságra.

2007 nyarán Ukrajna ismét bizonytalan helyzetbe került. A tavaszi politikai zavargás, amely Julija Timosenko kormányát Viktor Juscsenko elnök ellen uszította, alkotmányos válsághoz vezetett. Ez nem rettentette el a Képviselőcsoportot, hogy kifejezze támogatását Ukrajna lehetséges csatlakozásával kapcsolatban, és amikor az Európai Parlament megvitatta az Európai Közösség és Ukrajna között megújított egyezményt, Zuzana Roithová úgy vélte, hogy *„Európa nem lesz teljes, amíg Ukrajna nem lép az Európai Unió tagjainak sorába”*⁹⁰⁷.

A 2007. szeptember 30-i általános választások során egy EPP-ED-delegáció látogatott Ukrajnába Marian-Jean Marinescu vezetésével és Nyikolaj Mladenov, Aldis Kušķis és Zbigniew Zaleski részvételével. A fővárosban, Kijevben, valamint Obukhov, Mikolajiv és Lviv körzetekben figyelték meg a választásokat. A választások után Marian-Jean Marinescu úgy nyilatkozott, hogy az ukrán nép szabad környezetben szavazott.⁹⁰⁸ A demokrácia még törékeny volt, de előrelépés történt.

Moldova, avagy az utolsó befagyott konfliktus Kelet-Európában

Moldova, Charles Tannock jellemzése szerint „*egy kis elzárt ország, a legszegényebb Európában*”,⁹⁰⁹ szintén a frakció figyelmének központjában állt. Az EU-nak Romániával és Bulgáriával történő bővítését követően Moldova közvetlenül az Európai Unió szomszédjává vált. A Szovjetunió hajdani köztársasága sok problémával küzd: szervezett bűnözés, csempészet és parázsló politikai konfliktus az 1991-es véres események után orosz megszállás alatt maradt elszakadt területtel, Transznisztríával. A helyzet zavaros volt, mivel Transznisztríát nem ismerték el nemzetközileg, még a szövetséges Oroszország sem; ennek ellenére *de facto* független köztársaság volt, amely nem állt a moldáv kormány irányítása alatt.

2005-ben Moldova parlamenti választásokat tartott. A Képviselőcsoport aggodott a választások tisztaságáért, és úgy döntött, részt vesz a lebonyolítást ellenőrző megfigyelő delegációban.⁹¹⁰ A moldáv kormánynak megoldást kellett találnia a transznisztriai konfliktusra, ugyanakkor biztosítani kellett az emberi jogok tiszteletben tartását és a sajtószabadságot.

2005. február 24-én a parlament elfogadta az Armin Laschet, Charles Tannock és Bogdan Klich által az EPP-ED Képviselőcsoport megbízásából készített határozatot a moldovai parlamenti választásokról. A vita során Zdzisław Zbigniew Podkański elmondta, hogy a március 6-i választások „*a fejlődés új szakaszát jelenthetik, és alkalmat adnak a múlt évben elfogadott, a jövőbeli európai uniós tagságot célzó stratégia végrehajtására*”.⁹¹¹

Az EPP-ED Képviselőcsoport négy képviselője, Bogusław Sonik, Tadeusz Zwiefka, Laima Andrikiene és Zdzisław Zbigniew Podkański voltak a választási megfigyelők delegációjának tagjai.⁹¹² A választás megerősítette a kommunista párt uralmát, de nem oldotta meg a transznisztriai konfliktust.

2006 szeptemberében a helyi hatóságok népszavazást tartottak Transznisztríában a Dnyeszter völgye ezen részének Oroszországhoz csatlakozásáról. A szeparatista transznisztriai hatóságok és a moldáv kormány közötti feszültségek megmaradtak, és bizonytalanságot okoztak az egész országban. 2006. október 25-én a Képviselőcsoport benyújtott egy határozatot,⁹¹³ amely az átláthatóság és az alapvető demokratikus jogok tiszteletének hiánya miatt ellenezte a népszavazás megtartását. A Képviselőcsoport kijelentette, hogy a népszavazás eredményét nem lehet a közakarat kifejezésének tekinteni, és a képviselők felszólították Oroszországot, hagyjon fel a térség békéjére és stabilitására veszélyt jelentő transznisztriai szeparatisták támogatásával.

A grúz válság 2008 nyarán: visszatérés a hidegháborúhoz?

2008 nyarán Európa lélegzet-visszafojtva figyelte, ahogy orosz tankok gördülnek be Dél-Oszétiába és Abháziába. Hirtelen robbant a tbilisi kormány-

zat és az orosz-oszét szeparatisták között évek óta lappangó feszültség. Miheil Szaakasvili elnök kihasználta az ellenséges hangulatot, és augusztus elején grúz csapatokat küldött a tartományba az ellenőrzés visszaszerzése céljából. Az oszét szeparatistákat régóta támogató Oroszország válasza azonnali és aránytalanul erőszakos volt; ezt Hans-Gert Pöttering, az Európai Parlament elnöke sajtóközleményében meg is fogalmazta.⁹¹⁴ Katonai szinten a grúz hadsereget félresöpörték, és az orosz tankok néhány kilométerre megközelítették a grúz fővárost, Tbiliszit. A Képviselőcsoport elnöke, Joseph Daul azonnali tűzszünetre szólított fel.⁹¹⁵ Vytautas Landsbergis elítélte az orosz expanziós doktrínát,⁹¹⁶ amelyről már az Európai Parlamentben is folytak viták.⁹¹⁷ A francia soros elnökségnek minden határozottságára szüksége volt, hogy tűzszünetet alkudjon ki a két ellenséges fél között. A 2008. szeptember 1-jén ismét összeült parlamentben a képviselők vitát tartottak a válságról. Az EPP-ED Képviselőcsoport támogatást ajánlott Grúziának. Joseph Daul szerint az Európai Uniónak *„aktívan részt kell venni e konfliktus rendezésében”,* és felszólította *„a Bizottságot, a Tanácsot és minden tagállamot, hogy mutassanak egységet és elszántságot az orosz szomszédal szemben”.*⁹¹⁸

Bonyolult kapcsolat Oroszországgal

A feszültségek ellenére Európa és Oroszország között különleges kapcsolat alakult ki. Bár Oroszország közeli és fontos szomszéd volt, befolyási területei gyakran ütköztek a kibővített Európa érdekszférájával. Ezért alapvető fontosságú volt egy újfajta partnerség kialakítása, ahogy azt az EU–Oroszország viszonyáról készült jelentés is javasolta,⁹¹⁹ amelyet az Európai Parlament 2005. május 26-án fogadott el és az EPP-ED Képviselőcsoport nagy többsége is támogatott.⁹²⁰ A jelentés szerint *„növekvő csalódottság és frusztráció”* volt tapasztalható az oroszországi demokrácia és gazdaság helyzete miatt, amely még elmaradt az európai normáktól.⁹²¹ Az előző néhány év során a Képviselőcsoport számos területen helytelenítette Oroszország tetteit: a csecsen konfliktus, a moszkvai (2002) és beszláni (2006) túszejtések kezelése, Anna Politovszkaja újságíró nő meggyilkolása, az orosz titkosszolgálat egykori tisztjének, Alekszander Litvinyenkónak a megmérgezése, ismételt támadások a sajtószabadság ellen és az ellenzék elnyomása.⁹²²

Európa nehezen talált egységes választ.⁹²³ Ezért fennállt a veszély, hogy Oroszország kijátssza egymás ellen az európai kormányokat, vagy legalábbis szélesíti a megosztottságukat. Ez a félelem megalapozottnak bizonyult, amikor 2007-ben nyomást gyakorolt Észtországra egy szovjet emlékmű áthelyezése miatt. Az ügy erős felbolydulást keltett néhány nappal az EU–Oroszország-csúcstalálkozó kezdete előtt. A Képviselőcsoport a plenáris ülésen határozott választ adott.⁹²⁴ Május 9-én, a Schuman-nyilatkozat évfordulóján Joseph Daul elítélte Oroszország akcióit, amelyekről *„nem szabad azt hinni*

[...], hogy sikerül megosztania minket”. „Ma mindannyian észtek vagyunk”, jelentette ki.⁹²⁵ Jacek Saryusz-Wolski szerint szükséges lenne továbbra is szorosán együttműködni Oroszországgal, „de nem minden áron, nem az EU vagy egy tagország szuverenitása árán”. Oroszországnak az Észtországgal szemben folytatott politikájáról úgy vélekedett, hogy „Oroszországnak fel kell ismernie, hogy az Európai Unió egyik tagországának a másik ellen való kijátszására tett kísérletei nem vezetnek eredményre. Az EU megosztására irányuló politika nem fog működni, [...] ha egy tagállamot a nemzetközi közösség minden szabályával ellentétes módon kezelnek bármely területen – legyen az kereskedelem, energia vagy politikai diszkrimináció –, akkor Uniónk egységesen fog beavatkozni. Parlamentünk ennek a szolidaritásnak az őrzője.”⁹²⁶

A probléma gyökere Európa energiafüggősége Oroszországtól. Az orosz gazdaság 1999 óta energiafordozói kapacitása miatt erősen növekedett, és Európa egyik vezető energiaszolgáltatója lett. 2007. június 13-i ülésén a Képviselőcsoport megosztott volt Oroszország WTO-hoz való csatlakozásának kérdését illetően. A Képviselőcsoport egy része úgy érezte, kívánatos, hogy Oroszország a WTO tagja legyen, mivel ez azt jelenti, hogy tiszteletben kell tartania a WTO szabályait. Azonban a Képviselőcsoport más tagjai nem voltak meggyőződve egy olyan partner komolyságáról, aki nem tartja be az általa aláírt megállapodásokat.⁹²⁷ Pár hónappal később Christopher Beazley, az „A” munkacsoport egyik tagja elismerte, hogy a Képviselőcsoportnak Oroszországgal szembeni álláspontja nem egységes.⁹²⁸

Nyitottság a mediterrán és az arab világ felé

A mediterrán és az arab világ továbbra is fontos helyen szerepelt a Képviselőcsoport ügyei között. Az 1995. novemberi barcelonai folyamattal Európa nagyra törő mediterrán politikát kezdeményezett. A következő évben ez volt az egyik téma a Képviselőcsoport tanulmányi napjain a görögországi Vouliagmeniben. Juan Manuel Fabra Vallést, a Maghreb országokkal és az Arab Maghreb Unióval való kapcsolatokért felelős delegáció egyik tagját kérték fel a téma felvezetésére. Az Euro-Mediterrán Konferenciáról tartott beszéde⁹²⁹ rávilágított az ügy bonyolultságára: „Az 1990-es évek elején világossá váltak a déli mediterrán térséget fenyegető problémák: politikai bizonytalanság, terrorizmus, az iszlám fundamentalizmus erősödése, nagymértékű kivándorlás, stagnáló gazdaság, kábítószer-kereskedelem és csempészet és néhány országban az alapvető emberi jogok tiszteletének hiánya. A tagországok képességeit meghaladta ezen problémák önálló megoldása, és az akkor kialakított európai politika nem volt megfelelő, mivel túl általános célokon alapult kevés gyakorlati tevékenységgel.”⁹³⁰

A barcelonai folyamat kezdeményezte az EU külpolitikájának újragondolását, amely a szovjet blokk összeomlása óta főleg Kelet-Európára figyelt.

Szükség volt egy új partnerségen alapuló mediterrán politikára. Hans-Gert Pöttering frakcióelnöksége idején sok iszlám államba utazott, köztük Iránba, ahol nem hivatalos politikai tárgyalásokat folytatott. Francesco Fiori alelnökkel és a Képviselőcsoport más tagjaival együtt részt vett a 2001. február 8–9-én Brüsszelben megrendezett Második Euro-Mediterrán Parlamenti Fórumon. A fórum előestéjén elmondta, hogy *„egy olyan régió esetében, amely egyedülálló módon a történelem és a kultúrák kereszteződése, és amely a múltban sokszor került kapcsolatba Európával, a kultúrák közötti párbeszéd és együttműködés áll a politikai együttműködés középpontjában, és ez a sikeres politikai kooperáció előfeltétele.”*⁹³¹

A 2001. szeptember 11-i terrortámadás után pár nappal Hans-Gert Pöttering az Európai Parlamenti Elnökök Konferenciáján hangsúlyozta az Egyesült Államok iránti szolidaritás szükségességét e nehéz időben. A Képviselőcsoport nevében felszólította az Európai Parlamentet egy harmadik mediterrán fórum összehívására,⁹³² mivel fontos volt, hogy *„világos jelet küldjünk az arab államoknak, hogy megmutassuk, nem akarjuk a civilizációk összeesését.”*⁹³³

Az ötletet felkarolta az elnökök konferenciája. Nicole Fontaine, aki az Európai Parlament elnökeként az Euromed Parlamenti Fórum társelnöke is volt^a, 2001. november 8-án megnyitotta a Fórum rendkívüli találkozóját. Többször felszólaltak a békéért és a kölcsönös megértésért a Fórum során, amelyet a Képviselőcsoport a terrorizmus ellenszerének tekintett.⁹³⁴ A Fórum rendszeres időközönként folytatta munkáját, és 2004-ben átalakult Euro-Mediterrán Parlamenti Közgyűléssé (EMPA).

Az EMPA munkájának követése céljából az „A” munkacsoporton belül megalakult egy Euromed munkacsoport. Az EPP-ED Képviselőcsoport rendszeresen ellátogatott a déli mediterrán országokba, és a Konrad Adenauer Alapítvánnyal közösen politikai szemináriumokat és euro-mediterrán találkozókat tartottak.⁹³⁵ 2008 márciusától 2009 márciusáig Hans-Gert Pöttering volt a Közgyűlés elnöke. Pötteringnek, aki az 1980-as években Európa mediterrán politikájáról írt jelentésével szerzett nevet magának, ez a kinevezés testhez állónak bizonyult.

Törökország: „egy lelkiismereti kérdés”⁹³⁶ (2004)

Végül ott volt a „kényes téma” – José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra szavaival⁹³⁷ –, Törökország. Az Európai Közösség, majd azt követően az Európai Unió kapcsolatai Törökországgal hosszú időre tekinthetnek vissza. Az OEEC (1948), Európa Tanács (1949) és NATO (1952) tagsága által a Nyugat hagyományos szövetségeseként Törökország társulási megállapodást kötött az Eu-

a Abdelwahadi Radival, a marokkói képviselőház szóvivőjével együtt. Radi 2007-ben marokkói igazságügyi miniszter lett.

rópai Gazdasági Közösséggel 1963-ban. Az EU vámuniót létesített Törökországgal 1995-ben, és 1999-ben a helsinki Európai Tanács EU-tagjelöltnek ismerte el Törökországot. Azonban Brüsszelben úgy döntöttek, hogy ezt az érzékeny ügyet nem szabad siettetni. 2004-ben az Európai Bizottság kiadott egy ajánlást Törökország csatlakozási folyamatára vonatkozóan.⁹³⁸ A Bizottság a csatlakozási tárgyalások megkezdése mellett állt ki. A parlamentben a külügyi bizottság Camiel Eurling^a holland képviselőt bízta meg egy parlamenti jelentés elkészítésével a témáról.⁹³⁹

2004. szeptemberben az EPP-ED Képviselőcsoport két tanulmányi napot tartott Brüsszelben a török kérdéstről a parlamenti vita előtt. A Képviselőcsoport véleménye, amelyet a 2004. december 13-án az Eurlings-jelentésről tartott plenáris ülésen fejthettek ki, vegyes volt. Bár Törökország egyre inkább megfelelt az európai gazdasági normáknak, még sok mindenben fejlődnie kellett. Az EPP-ED Képviselőcsoport tagjai úgy vélekedtek, hogy Ankara reformkísérleteinek ellenére Törökországban továbbra is problémásak az emberi jogok. Törökország vonakodása Ciprus elismerésére szintén nem használt a csatlakozás ügyének. Végül, ahogy a Képviselőcsoport elnöke rámutatott, félő volt, hogy *„ha Törökország csatlakozik az Európai Unióhoz, a bővítés végzetes lehet, és az európaiak elveszthetik identitásukat, káros lehet létünk »mi«-ként való fel-fogására, amelyre az Európai Unió szolidaritása épül»*⁹⁴⁰ Ez a beszéd tükrözte a Képviselőcsoport tagjainak érzelmét, akiknek a többsége egy „kiváltságos partnerség” mellett állt ki.⁹⁴¹

A plenáris ülés vitája élénk és lendületes volt, de az Európai Parlament végül is zöld utat adott a tárgyalások megkezdésére Törökországgal.⁹⁴² Ez egy feltételes „igen” volt. A december 16–17-én tartott brüsszeli Európai Tanács egyetértett a csatlakozási tárgyalások megnyitásával, amely 2005 októberében kezdődött.

2006. szeptemberben Camiel Eurlings újabb jelentést készített a Törökországgal folytatott tárgyalásokról,⁹⁴³ amelyben elítélte a szólásszabadság és a kisebbségi jogok tiszteletben tartásának hiányát, és rámutatott, hogy további intézkedések szükségesek a korrupció és a nőkkel szembeni erőszak megszüntetése érdekében. 2006 novemberében az Európai Bizottság végül negatív jelentést készített.⁹⁴⁴ Az év végén a Tanács megállapította, hogy Törökországnak Ciprus elismerésével szembeni elutasítása akadályozza az eljárást.^b

2007-től a tárgyalások lelassultak, főleg azért, mert a politikai helyzet Törökországban bizonytalan maradt. 2008-ban a Recep Tayyip Erdogan miniszterelnök által vezetett Igazság és Fejlődés Pártja (Justice and Development

a A Képviselőcsoportban szinte hagyománnyá vált, hogy a Törökországról készülő politikai jelentéseket a holland delegáció valamelyik tagjára bizzák, például Arie Oostlanderre, Camiel Eurlingsre, Jean Pendersre és Ria Oomen-Ruijtenre.

b A török hatóságok megtagadták a 2005-ös kiegészítő jegyzőkönyv alkalmazását a Ciprusról szóló ankarai egyezményre.

Party, AKP), amely zajos győzelmet aratott a 2007-es parlamenti választáson, alig került el, hogy az alkotmánybíróság betiltsa „antiszekuláris tevékenység” miatt. A törökországi iszlám mozgalomból eredő, de állítása szerint azzal a kapcsolatokat megszakító AKP konzervatív pártnak tekintette magát, és megfigyelői státusza volt az Európai Néppártban. Konzervativizmusát úgy lehetne meghatározni, mint az univerzális megközelítés és a török politikai és társadalmi helyi sajátosságok együttesét, amely visszautasított minden radikalizmust. Modernitást hirdetett a tradíciók elvetése nélkül és racionalitást a spiritualitás tagadása nélkül. Bár Abdullah Gul török elnökké választása 2008. augusztusban megerősítette az AKP vezetését a változásokkal és reformokkal küzdő országban, a frakció továbbra is kételkedve figyelte, hogy Törökország valóban érett-e az EU-tagságra.

XL. fejezet

SZABADSÁG, BIZTONSÁG ÉS JOG AZ EURÓPAI UNIÓBAN

A schengeni övezet (1985–1995): lehetővé válik a személyek szabad mozgása...

A szabadságjogok közül a személyek szabad mozgása a leghasznosabb az utca embere számára. A szabad mozgáshoz való jogot már a római egyezmény idején is közösségi célként tűzték ki, de csak jóval később valósult meg, európai parlamenti képviselők többszöri fellépésének köszönhetően (melyek közül különösen fontos volt egy 1981-es, az európai útlevél elfogadására vonatkozó határozat). A jogi és gazdasági alapot a Bizottságnak a belső piac létrehozására vonatkozó Fehér Könyve és az Egységes Európai Okmányok az EGK-egyezménybe bekerült 8.a cikkelye teremtette meg: az egyének jogosultságot kaptak a szabad mozgásra. Azonban ez a rendelkezés csak úgy nyerhetett politikai értelmet, ha magukat a határokat is megszüntetik.

1985. június 14-én a luxemburgi elnökség összehívta a Benelux államok, Franciaország és Németország képviselőit az Európa történelmébe kitörölhetetlenül bevésődő dokumentum, a schengeni egyezmény aláírása céljából. Az aláíráshoz választott helyszín szimbolikus jelentőséggel bírt. Schengen, a luxemburgi, francia és német határ találkozásánál fekvő kis Moselle-parti település a határokkal szabdalta Európa szívében található, amely határokat az öt úttörő állam képviselői a Princesse Marie-Astrid fedélzetén tartott történelmi találkozót követően éppen lebontani készültek.

Jóllehet az egyezmény szinte azonnal hatályba lépett, a közös határokon gyakorolt ellenőrzés fokozatosan szűnt meg. Öt évvel később írták alá a Schengeni Végrehajtási Egyezményt (1990. június 19.), amely 1995. január 1-jén hatályba lépve véglegesen eltörölte a belső határokon való ellenőrzést minden schengeni övezetben élő állampolgár számára. A személyek szabad mozgása így hároméves késésben volt az egyéb szabad mozgásokhoz képest, és csak az EU-tagállamok felében valósult meg. Ehhez hamarosan csatlakozott Olaszország 1990-ben, Spanyolország, Görögország és Portugália 1992-ben, Ausztria 1995-ben és Dánia, Finnország, Svédország 1996-ban. A 2004-es bővítést követően további kilenc tagállam csatlakozott a schengeni övezethez 2007 végén: a Cseh Köztársaság, Észtország, Magyarország, Lettország, Litvánia,

Málta, Lengyelország, Szlovákia és Szlovénia. Csak Ciprus akarta fenntartani az ellenőrzést a határainál, a 2007-es bővítést követően pedig Bulgária és Románia átmeneti rendelkezéseket kapott. Az Európai Unió kívüli országok közül egyezményt kötöttek Izlanddal, Liechtensteinnel, Norvégiával és Svájcjal a schengeni zónában való részvételükről. Az EU-n belül csak Írország és az Egyesült Királyság nem alkalmazta a schengeni aquist.

A messzi észak-finnországi Nuorgamtól a portugáliai Cabo de São Vicente-ig vagy az izlandi Isafördhurtól a görögországi Jón-szigetekig az európai polgároknak nem kellett többé vízumokat és útleveleket felmutatniuk. Ez óriási vívmány volt.

Hogy a biztonság veszélyeztetése nélkül biztosítható legyen ez a szabadság, harmonizálni kellett a nemzeti jogalkotást olyan érzékeny területeken is, mint a bevándorlás, a menedékjog, a rendőrségi együttműködés, a terrorizmus elleni küzdelem és a csempészet. A schengeni egyezmény alapján megszűntek az ellenőrzések a Schengen-tagállamok belső határainál, kivéve, ahol a közös politika vagy a nemzetbiztonság megkövetelte az ilyen ellenőrzések visszaállítását (2. cikk). Az egyezmény kötelező intézkedések sorát írta elő: az ellenőrzések szigorítása a schengeni övezet külső határainál, a vízumpolitika kölcsönös elismerése, egységesített vízumformátum, tartózkodási engedély és menedékjog-kérvényezés, valamint rendőrségi együttműködés és kölcsönös segítség a bűnügyek felderítésében. Felállították a Schengeni Információs Rendszert (Schengen Information System, SIS), hogy lehetővé tegyék az illetékes nemzeti hatóságok számára a személyekre és ügyekre vonatkozó adatok keresését és cseréjét.⁹⁴⁵

Az egyezmények megvalósításában az EPP-frakció a gyakorlati megoldások híve volt. Látva a folyamat lassú előrehaladását, a Képviselőcsoport javasolta az összetett feladat politikai moderálását.⁹⁴⁶ 1994-ben a Parlament elfogadta a Képviselőcsoport egyik állásfoglalását, amely sajnálatosnak tartotta a késlekedést, és felszólította a schengeni országok kormányait a hatékony együttműködésre, sürgetvén, hogy tegyenek meg minden szükséges lépést a fennálló technikai kérdések megoldása érdekében.⁹⁴⁷ A biztonsági ügyeket illetően a schengeni egyezmény megkövetelte, hogy a bevándorlási, menedékjogi, kiadatási eljárás során történő ellenőrzések átkerüljenek a tagországok külső határaihoz. Ez szükségessé tette a tagországok szabályainak harmonizációját ezeken a területeken és az érintett hatóságok teljes körű együttműködését (rendőrség, igazságügyi szervek stb.). Az EPP-frakció, a fizikai határok lebontásából fakadó következmények teljes tudatában, ismételten kérte a Tanácsot és a Bizottságot egy belső biztonsági zóna létrehozására.⁹⁴⁸ Alapvető követelmény volt, hogy koordinálják és harmonizálják a tagországok bevándorlási, menedékjogi, szervezett bűnözés és kábítószer-csempészet elleni törvényeit. A Képviselőcsoport figyelmet fordított a schengeni övezet ellenőrzésére hozott intézkedésekre is, amelyek nem a közösségi jog,

hanem a kormányközi együttműködés alá tartoztak. Georg Jarzembowski, a Képviselőcsoport szakértője folyamatosan felszólalt a schengeni rendszer parlamentáris és jogi felügyeletéért.⁹⁴⁹

A schengeni övezet a ma ismert EU előfutárának tekinthető. Politikai és igazságügyi együttműködést követelt meg a tagállamoktól a nemzeti szuverenitás olyan területein, mint a belső biztonság, a bevándorlás, a menedékjog, a bűnözés és a kábítószer-csempészet elleni küzdelem – ezzel Schengen a többsebességes Európa sikeres prototípusa lett.⁹⁵⁰

...biztonságuk szavatolása mellett

Schengen egy létező szabadságjog kiterjesztése volt, ugyanakkor folyamatos aggodalmat is jelentett az Európai Parlament számára. A harc kemény volt, főleg azért, mert néhány képviselő nem értette meg, hogy a határok megnyitásának szükséges velejárója a szorosabb rendőrségi és igazságügyi együttműködés. Christopher Beazley jól foglalta össze a helyzetet: *„Az osztja meg a Házát, [...] hogy határozottan ragaszkodunk a személyek szabad mozgásához, de ragaszkodunk ahhoz is, hogy az európaiakat megnyugtassuk, és valós magyarázatot adjunk nekik, miért nem nyíltak meg a határok. Megnyugtató választ csak akkor adhatunk, ha megmutatjuk az embereknek a rendőrségi kooperáció fontosságát és szükségességét, s azt, hogy a határok nem védtek meg állampolgárainkat a terrorizmustól és kábítószer-csempészettől.*”⁹⁵¹

1994-ben a Képviselőcsoportnak a portugáliai Estorilban tartott tanulmányi napjain a belső biztonság kérdése is napirendre került. Két, az EPP-frakcióhoz közel álló és hazáikban magas tisztséget betöltő vezető személyiséget kértek fel egy-egy beszámoló elkészítésére a Képviselőcsoport többi tagja számára. Pierre Méhaignerie, francia államminiszter és igazságügyi miniszter, valamint Günther Beckstein bajor belügyminiszter hangsúlyozta az európai politikai együttműködés erősítésének szükségességét a belső biztonság terén, és felszólította az EPP-frakció tagjait, hogy álljanak az ügy mellé. Zárszóként Beckstein elmondta: *„a bűnözés elleni küzdelemben az Európai Parlament feladata különösen fontos [...], mivel Önök viszik előre Európa egyesítését. Ezért kérem, hogy különösen ezen a területen vessék latba a befolyásukat és koncentrálják erőfeszítéseiket. Minden európai polgár köszönetet fog mondani, ha ennek a nagyobb biztonság lesz az eredménye.*”⁹⁵²

Amikor a választások után a Parlament újra összeült, az EPP-frakció jelentős képvisellel rendelkezett az ügyért felelős, újonnan létrehozott Állampolgári Jogi és Belügyi Bizottságban.⁹⁵³ A maastrichti szerződés hatályba lépése után ez a Bizottságban betöltött szerep képezte az alapját az EPP-frakció belső biztonság megteremtésére irányuló stratégiájának, ahogy azt az 1994-es választási kiáltványban is kinyilvánították. *„Az Európai Uniónak komoly felelőssége van a belső biztonság terén, amely az európai emberek biztonságát jelenti.*”⁹⁵⁴

1999 februárjában, az Európai Néppárt 13. kongresszusán megfogalmazták: *eljött az idő, „hogyan eltávolodjunk a bűnüldözés hagyományos modelljeitől, amelyek az áthatolhatatlan határok idejétmúlt koncepcióján alapulnak, és áttérjünk az igazságügyi és hírszerzési szervek kooperációjára, illetve a külső biztonsági szolgálat, a rendőrség és a vámhatóság nemzetek közötti együttműködésére építő módszereire.”*

Az 1999. március 1-je és 5-e között Bécsben megtartott tanulmányi napokon és vezetőségi ülésen az EPP-frakció megvitatta az „Európa: haladás a törvényen alapuló szabadság és biztonság térsége felé” témát. Hartmut Nassuer, az EPP-ED Képviselőcsoport tagja, *„a harmadik pillér egyes fő részeinek közösségivé tételét”* elemezte. A nemzeti szuverenitással kapcsolatban feltette a kérdést: *„Nem lenne ésszerűbb ennek a szuverenitásnak egy apró darabját közösségi szintre emelni, hogy ezzel biztosítsuk a bűnüldözés győzelmét? Nem az állampolgárok érdekében történne ez?”*

Az EPP-ED Képviselőcsoport 2001. május 7-e és 11-e között Thesszalóniában tartott tanulmányi napjainak napirendi pontjai között szerepelt a menedéjog, a bevándorlás és a belső biztonság politikája a jövőben kibővülő Európában. Hubert Pirker, az EPP-ED Képviselőcsoport tagja rámutatott: *„a biztonság az állampolgárok alapvető szükséglete”, és „míg a biztonság az államok feladatkörébe tartozik, egyre inkább az Európai Uniónak kell megteremtenie annak garantálását. A veszélyek megváltoztak. A szervezett bűnözés nem ismer határokat, [...] a kommunikációs technológia fejlődésével a bűnözés új formái jelennek meg.”*

A kábítószer elleni küzdelem

Új veszélyekből nem volt hiány. 1995-ben⁹⁵⁵ Sir Jack Stewart-Clark, az Európai Parlament akkori alelnöke, az Állampolgári Jogok és Belügyi Bizottság megbízásából jelentést készített a kábítószer elleni küzdelemről.⁹⁵⁶ A jelentésíró az ügy vezető szakértője volt, hiszen már 1986-ban ő látta el a Vizsgálóbizottság referenci tevékenységét a Közösség tagállamainak kábítószer-problémái témájában.⁹⁵⁷ Megállapításai rávilágítanak a kábítószerre kapcsolódó jelenségekre és a kábítószerre a társadalomra gyakorolt káros hatásaira. A brit képviselő alapvető fontosságúnak tartotta a „nihilista filozófia” elleni harcot⁹⁵⁸: *„A kábítószer-problémák évről évre növekednek. A nemzetközi drokartellek egyre agresszívabbá válnak, mind kiterjedtebben hódítanak új piacokat új drogokkal, terjesztési módszereik állandóan változnak, egyre ügyesebben rejtőzködnek és kezelik az eladásokból befolyt pénzeket. Még aggasztóbb, hogy növekvő javait felhasználva politikai befolyással és az üzleti és pénzügyi szolgáltatások fő szektorainak átvételével beavatkoznak az országok demokratikus és gazdasági folyamataiba. [...] Az Európai Unió minden jelenlegi és csatlakozni kívánó országának el kell köteleznie magát a kábítószer-*

*csempészet és a nemzetközi bűnügyek növekvő fenyegetése elleni nemzetközi kooperáció mellett. Az egész Európai Unióban határozottan a multilaterális együttműködés felé kell elmozdulni olyan ügyekben, mint a kiadatás, büntetés, bűnüldözés, információcsere stb. Meg kell tervezni a munkamenetet, de addig is bilaterális egyezményeket kell kötni minden országgal e fontos témákban. Ez magas fokú politikai akaratot követel, amely még nem minden esetben van meg. Hinnünk kell, hogy intézkedéseink megelőző hatásúak, és nem csak a bűnszervezetek kikényszerítette utólagos lépések.*⁹⁵⁹

Azonban a parlamenti bizottság csak 1997 első felében kezdte el a drogpolitika harmonizációjára tett javaslat kidolgozását és két jelentés elkészítését a Bizottság és a Tanács által a szintetikus drogokról készített kiadványokról. Az EPP-frakció álláspontja e jelentésekben a teljesen kábítószer-mentes társadalom volt.⁹⁶⁰

1998-ban Hubert Pirker volt a felelőse a szintetikus drogokról (dizájner drogokról) szóló új jelentés elkészítésének.⁹⁶¹ Az EPP-frakció világos politika elfogadását szorgalmazta, elvetve bizonyos drogok legalizálását, amint azt a Szocialista Képviselőcsoport javasolta. Amikor a PES-frakció egyik tagja, Hedy d'Ancona (Hollandia) javaslatot nyújtott be a könnyű drogok legalizálásáról és a heroin receptre történő beszerezhetőségéről, az EPP-frakció ellene szavazott. A plenáris vita során a szocialisták, akik maguk is megosztottak voltak a kérdésben, elérték, hogy a jelentést küldjék vissza a bizottságnak.⁹⁶²

A frakció szóvivője, Hartmut Nassauer úgy vélte, „*ez a [szocialista] módosítás egyértelmű szavazat bájos kolléganóm, Mrs. d'Ancona munkájának hiteltelenségére.*”⁹⁶³ A jelentés visszaküldése, amelyet az akkori brit munkáspárti kormány is határozottan támogatott, sajnos leállította a d'Ancona-jelentés keltette vitát. A Mrs. d'Ancona által készített második jelentést, amely már nem állt ki a legalizációért, végül az EPP-frakció is elfogadta.⁹⁶⁴ A Képviselőcsoport szóvivője, Sir Jack Stewart-Clark szerint ez a jelentés „*egy kompromisszum, mindazonáltal sok ésszerű, gyakorlati javaslatot vet fel, amelyet a nagy többség támogatni tud.*”⁹⁶⁵

Új terrorista veszélyek

Az évek során az EPP-frakció több, terrorcselekményt elítélő határozatot nyújtott be. Ezek között volt az Európai Parlament 1995. február 16-i határozata (az ETA által Gregorio Ordóñez – a Guipúzcoa Néppárt elnöke és a Baszk Parlament tagja – ellen San Sebastianban elkövetett merénylet kapcsán született); az Európai Parlament 1995. május 18-i határozata (a baszk gyáros, José María Aldaya Etxeburuának az ETA által Hondarrabiában elkövetett elrablása kapcsán); az Európai Parlament 1995. december 14-i határozata (a Madridban 1995. december 11-én, az Európai Tanács előestéjén elkövetett terrortámadás tárgyában).⁹⁶⁶

1995-ben Viviane Redinget nevezték ki az Európai Unió terrorizmus elleni küzdelmének referensévé.⁹⁶⁷ Jelentésében ezt írta: „*Naponta történik kisebb-nagyobb terrorcselekmény valahol a világban, embereket meggyilkolva, megnyomorítva vagy megsebesítve, épületeket és egyéb tulajdonokat lerombolva, megkárosítva, használhatatlanná téve. Bár az ezekről szóló hírek mára napi rutinná váltak, nem engedhetjük meg, hogy hozzászokjunk, hozzáedzódjunk vagy rezignálttá váljunk iránta.*”⁹⁶⁸

Ebben az időben a terrorizmus nem volt új, sem ismeretlen jelenség Európában, de csak kevés területet érintett, főleg Franciaországot (korkizai szeparatisták), Spanyolországot (ETA) és Észak-Írországot (IRA). Azonban a referens hangsúlyozta: „*A terrorizmus áldozatai különleges támogatást igényelnek. Számukra a terrortámadás elsődleges következménye a leírhatatlan szenvedés (közeli rokonok halála, nyomorékká válás, súlyos és fájdalmas fizikai sérülések, félelmek, traumák, a remények, tervek és a megélhetés anyagi alapjainak elvesztése). Ezért kiemelkedően fontos, hogy a terrorizmus áldozatainak és családjaiknak hatékony anyagi és pszichológiai segítséget nyújtsunk, hogy fel tudják dolgozni a fájdalmas emlékeket, és visszaszerezzék helyüket a társadalomban.*”⁹⁶⁹

A jelentés különböző megelőző intézkedéseket javasolt, indítványozta „*a biztonsági óvintézkedések bevezetését különösen a polgári légi forgalomban*”. Ez az önállóan kezdeményezett jelentés, amely az Állampolgári Jogi és Belügyi Bizottság 1996. februári meghallgatása után készült, az Európai Unióban elkövetett terrorcselekményeket a bűncselekmények és nem a politikai támadások közé sorolta (hogy megkülönböztesse egyes harmadik országbeli állami terrorizmussal szembeni ellenállási mozgalmaktól). Elutasítván és elítélvén minden terrorcselekményt, óvva a médiát attól, hogy terrorista célokra használják ki őket, a határozat közös intézkedések sorát fogalmazta meg a terrorcselekmények felderítésére és megakadályozására. A „Nyomozás és bűnvádi eljárás” című fejezetben felszólították a tanácsot, minél előbb adja meg az Europolnak a szükséges hatáskört a terrorizmus elleni küzdelemhez. A tagállamokat is felszólították, hogy a büntetőjogban a terrorcselekményt súlyos kiadatási bűncselekménynek minősítsék, és emeljenek vádat minden terrorcselekményben részt vevő ellen. Végül felkérték a tagállamokat, hogy alakítsanak ki rendőri és igazságügyi együttműködést, hosszú távú célként szem előtt tartva a súlyos bűncselekményekre vonatkozó büntetőjog határon átnyúló harmonizálását.⁹⁷⁰

A Reding-jelentésről 1997. január 29-én tartott vitán a frakció szóvivője, Ana Palacio Vallelersundi szónoki fordulatokkal beszélt a szívéhez közel álló ügyről: „*Egy kék szalag, elnök úr. Európa felett az ég ma egy hatalmas kék szalag, Las Palmastól Malmőig, Rodosztól Dublinig. E kék szalag néma szemtanúja a mindennapos küzdelemnek, a terrorizmus társadalmi elutasításának a spanyolországi Baszkföldön, amely különösen magán viseli e társadalmi fekély*

*nyomait. A referenst ismételve, Európa polgárai, akiket képviselünk ebben a terebben, hangosan és világosan felemelik a szavukat. Elegük volt, összefognak a terrorizmus ellen, és egy vonalat rajzolnak a homokba: demokraták ezen az oldalon, terroristák, akik közönséges bűnözők, a másikon.*⁹⁷¹

Európa és a világ többi része eddig csak izelítőt kapott a terrorizmus eszköztárából és azok tartós, drámai hatásából. Azonban 2001. szeptember 11-én minden megváltozott: az irodai dolgozók már munkahelyükön voltak, amikor két kereskedelmi repülőgép csapódott a World Trade Center ikertornyiba New Yorkban. Egy harmadik gép Washingtonban zuhant a Pentagon egyik szárnyára. Brüsszelben ekkor délután volt; a parlamenti bizottságok már megkezdték üléseiket, amikor a szóbeszéd szörnyű valósággá vált: súlyos terrortámadást követtek el az Egyesült Államok ellen. A világ új korszakba lépett.

Az EPP-ED Képviselőcsoport elítélte a terrorizmus minden formáját, és közvetlenül a támadások másnapján kifejezte szolidaritását⁹⁷², emellett ismét javasolta a terrorizmus elleni küzdelem hatékony eszközeinek megteremtését. A 2001. október 3-i plenáris ülésen Hartmut Nassauer az Európai Unió előtt álló új kihívásokról beszélt: *„Az Amerikai Egyesült Államok és a világ közvéleménye várja, hogy bebizonyítsuk-e szolidaritásunkat és cselekvőképességünket a nemzetközi terrorizmus most megmutatkozott új kihívásaival szemben. Európa hatékonysága eddig gyakran elbukott a nemzeti szuverenitás korlátaiban. A hatékony közös cselekedetet gyakran a nemzeti szuverenítésra való hivatkozás gátolta. Most a nemzeti szuverenítés nem önmagában való célkitűzés, főleg ha inkább akadályozza, mintsem segíti a nemzeti függetlenség védelmét a terroristák ellen és az állampolgárok hatékony védelmét a terrortámadások ellen. Ezért a jövőben hatékony közösségi eszközöket kell kifejlesztenünk, és meg kell vizsgálnunk, hogy ebben a nemzeti szuverenítés segít, avagy gátol minket.*⁹⁷³

Kulcsfontosságú volt, hogy a külső és belső biztonság ügye megfeleljen az állampolgárok megnövekedett fizikai és jogi biztonság iránti elvárásainak.

Az EPP-ED Képviselőcsoport felismerte, hogy a terrorizmus elleni hatékony küzdelem az Europol és az Eurojust rendszerére nézve új lendületet és jobb végrehajtást követel, valamint szükség van az európai védelmi politika és külpolitikai szerkezet átalakítására mind az önálló államok (Afganisztán), mind a térségek (Euro-Mediterrán Partnerség) viszonylatában.⁹⁷⁴

A 2004-es választások során az EPP-ED Képviselőcsoport határozott álláspontot képviselt a terrorizmus elleni küzdelemben: *„Először is sürgősen életbe kell léptetni a létező intézkedéseket, különösen az európai elfogatóparancsot és a tagállamok közötti kiadatási eljárásokat. A közösségi jogba bele kell venni a terrorizmus meghatározását, és az egyezményben meg kell alkotni a jogi alapot az Európai Unió számára [hogy hatékonyan és azonnal cselekedhessen, nemzetközi szinten együttműködhessen, különösen a hírszerzési adatok kicserélésében]. Ezzel párhuzamosan uniós intézkedéseket kell előírányoz-*

*ni a terrorcselekmények áldozatainak kompenzálására. Az Unió terrorizmus elleni küzdelmének stratégiáját ex-ante és ex-post demokratikus átvizsgálás tárgyává kell tenni.*⁷⁵

EUROPOL

Már a TREVI-csoport^a 1975-ös megalapításával kormányközi együttműködés kezdődött a súlyos bűncselekmények, terrorizmus és kábítószer-csempészet elleni küzdelemben. A schengeni egyezmény támogatta a rendőrségi együttműködés erősítését ezeken a területeken, és az 1990-es végrehajtási egyezmény megteremtette a Schengeni Információs Rendszert, a rendőri erőknek a körözött személyek és ellopott javak követését szolgáló számítógépes rendszerét.

Az információcserre mindazonáltal nem volt kielégítő. Németország, Spanyolország támogatásával, egy valódi európai szövetségi rendőri szerv felállítását követelte, amelynek jogában áll a határon átnyúló üldözés és letartóztatás. Azonban Franciaország, az Egyesült Királyság és a Közösség legtöbb országa ellene volt a gondolatnak. Helmut Kohl német kancellár javaslatára a luxembourgi Európai Tanács-ülésem (1991. június 28–29.) elfogadták a nemzetközi kábítószer-csempészet és szervezett bűnözés elleni küzdelemért felelős Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) felállításának alapelvét. Az Europol egy kábítószerregység megalapításával jött létre a maastrichti Európai Tanácson 1991 decemberében.

Az Europol megalapító egyezményt 1995. július 26-án írták alá, de az Európai Tanács^b ismételt felhívásai ellenére, a lassú ratifikációs folyamat miatt csak 1999 júliusában lépett teljesen hatályba. Az Europol nemzetközi szintű bűncselekményekkel foglalkozhat, például kábítószer-csempészet, illegális bevándorlás, ember, jármű és radioaktív anyagok csempészete, pénzmosás, pénzhamisítás és terrorizmus. A Miniszterek Tanácsa egyhangú határozattal kiterjesztheti az Europol hatáskörét más ügyekre is.

Az Europol feladata eredetileg a nemzeti rendőri erők koordinációjának biztosítása, támogatása és a tanácsadás, valamint a közösségi intézmények számára ellenőrzési célból történő információszolgáltatás. Az Állampolgá-

a Az 1975. decemberi római Európai Tanácson az igazságügyi- és belügyminiszterek az Európai Politikai Együttműködés (EPC) keretében elhatározták, hogy a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelemre egy fórumot hoznak létre, részben azért, mivel az Interpol ebben az időben nem tartotta napirenden a kérdést. 1976. júniusban egy tanácsi határozat megalapította a Terrorizmus, Radikalizmus, Szélsőséges Irányzatok és Nemzetközi Erőszak (Terrorism, Radicalism, Extremism and International Violence – TREVI) Képviselőcsoportot az információcserre és a terrorizmus elleni küzdelem koordinálása céljából. Tagja volt az Európai Közösség kilenc tagállama, melyekhez később miniszteri szinten Ausztria, Finnország és Svédország is csatlakozott.

b 1995. június 26–27-i cannes-i Európai Tanács, 1996. június 21–22-i firenzei Európai Tanács, 1996. december 13–14-i dublini Európai Tanács.

ri Jogi és Belügyi Bizottság 1993. január 22-i jelentése javasolta⁹⁷⁶, hogy az Europol hatásköre terjedjen ki a nemzetközi szervezett bűnözés egyéb területeire is, ne csak a kábítószeres és pénzügyi bűncselekményekre. Az Europol felállítása szükségessé tette az Europol-döntések elleni fellebbezési testület, egy közösségi adatvédelmi felügyelet és fejlett jogsegélyrendszer létrehozását is. A Parlamentet pedig fel kellett ruházni az Europol és egyéb rendőri szervek számonkérésének jogával.⁹⁷⁷

Az EPP-frakció támogatta az eredetileg Amédée Turner által elnökölt Állampolgári Jogi és Belügyi Bizottság tagjai és a strasbourgi Europol projektvezetők közötti kapcsolatot.⁹⁷⁸ A Képviselőcsoport kihasználta a maastrichti szerződés hatályba lépését is, és ezt helyezte az 1993. decemberi ülésének vitanapjának középpontjába, ahol közvetlenül a Tanácshoz intéztek kérdéseket.⁹⁷⁹ Ezt az Európai Bizottság elnöke, Jacques Santer is támogatta, aki szerint a harmadik pillérhez tartozó aktuális megállapodások nem megfelelőek, és az 1996-os kormányközi konferenciának jelentősen javítani kell a döntéshozatali folyamaton, a közösségi módszerre helyezve a hangsúlyt.⁹⁸⁰

Az 1996. december 13–14-i dublini Európai Tanács ülésen az ír elnökség napirendre tűzte a kérdést. Javasolták a szervezett bűnözés elleni intézkedések kidolgozásáért felelős magas szintű szakértői csoport felállítását.⁹⁸¹ Egy kormányközi konferencia összehívását tervezték az egyezmények felülvizsgálata céljából. Ezekhez az általános célokhoz képest az EPP-frakció megállapításai egyértelműbbek voltak. Nem is vártak 1996-ig a helyzet megvitatásával. Az Állampolgári Jogi és Belügyi Bizottság kérésére Hartmut Nassauer jelentést készített az Europolról, amelyet 1995. december 20-án tettek közzé.⁹⁸² A referens megállapította: *„Európában évek óta növekszik a nyilvántartásba vett bűncselekmények száma, a felderített eseteké viszont csökken. Úgy tűnik, a bűnelkövetés folyamatosan teret nyer, míg a bűnüldöző szervek egyre reménytelenebb harcot vívnak ellene. [...] Az emberek megdöbbenve látják nemcsak a bűncselekmények növekedését, hanem azt is, hogy mind több erőszak történik az utcán és nyilvános helyeken. [...] Végzetes következmények fenyegetik a demokráciát és a jogállamiságot.”*⁹⁸³

A referens szerint az egyetlen megoldás az Europol. Az 1996. március 14-i plenáris ülés vitáján elismerte, hogy az Europol nem egy csodafegyver a szervezett bűnözés ellen, *„de fontos eszköz, amelyet használni kell”*.⁹⁸⁴ Az Europol megalapításáról szóló egyezmény ratifikálása során – a felmerült nehézségek ellenére⁹⁸⁵ – az EPP-frakció messzemenően támogatta a Nassauer-jelentést.

Ha az Europol a rendőrségi együttműködés keretszervezete volt, tartalommal is fel kellett tölteni, hogy megfeleljen a tagállamok biztonsággal szembeni elvárásainak. Az Europol felállításakor vitát tartottak az Európai Parlamentben a témáról, amelyre az EPP-frakció is nagy figyelmet fordított. Sir Jack Stewart-Clark feladata lett az EU-n belüli rendőrségi együttműködés tervéről szóló jelentés elkészítése.⁹⁸⁶ A referens többet szeretett volna, mint az

eredetileg Németország által Maastrichtban tett két javaslat, és az együttműködést ki akarta terjeszteni „egy multidiszciplináris csoport” létrehozására, „amelynek tagjai a rendőrség, vámhivatal és egyéb rendfenntartási szervek vezetői, például a belügyminisztériumok vezető köztisztviselői.”⁹⁸⁷ Fontos volt az Europol szerepének megszilárdítása is, és a referens módosító indítványokat terjesztett a Parlament elé megvitatásra. Az EPP-frakció feltétel nélkül támogatta a jelentést, amely, ahogy a szóvivő, José Mendes Bota tömören rámutatott: „Rövid, tárgyilagos és hatékony. Bárcsak a szabadság, biztonság és jog szellemében a törvények végrehajtásával megbízott szervek is ilyen gyorsak, közvetlenek és hatékonyak lennének a szervezett és spontán bűncselekmények elleni küzdelemben, amelyek száma sajnos folyamatosan növekszik.”⁹⁸⁸

Az európai elfogatóparancs

Magától értetődő volt, hogy a rendőrségi együttműködést az igazságügy oldaláról is alá kell támasztani. Azonban míg a rendőrségi együttműködés 1999-ben életbe lépett, az igazságügyi együttműködés felállításáról csak a 2001. szeptember 11-i New York-i és washingtoni pusztító támadások után határoztak az Európai Unió tagállamai. Az európai elfogatóparancs megalakítása ennek a kötelezettségvállalásnak volt a része.

2002. február 6-án az Európai Parlament konzultációs eljárás során tette közzé javaslatát erről az új eszközről, amely segítheti a belső biztonsági célkitűzések elérését. A plenáris ülés során az EPP-ED Képviselőcsoport megszemenően az Állampolgári Jogi és Belügyi Bizottság által készített jelentés mellett volt.⁹⁸⁹ Gerardo Galeote, a frakció szóvivője így nyilatkozott: „meggyőződésem, hogy ezzel a folyamattal nemcsak az európai polgárok határozottan kinyilvánított kérésének felelünk meg, de a szabadság ügyéhez is felbecsülhetetlenül hozzájárulunk. A gondolatok és azok kifejezésének szabadsága, illetve maga az élet ellen nincs nagyobb veszély, mint a terrorizmusban testet öltő erőszak. Minden demokratikus államnak kötelessége igazságot szolgáltatni olyan eszközökkel, amelyekről ma vitatkozunk, s amelyek a munkájukat hatékonyabbá fogják tenni.”⁹⁹⁰

Az európai elfogatóparancs 2005-ben lépett hatályba. Egy évvel később az Európai Parlament jelentést készített az európai elfogatóparancs értékeléséről.⁹⁹¹ A 2006. március 14-i plenáris ülésen⁹⁹² Panaiotisz Demetriou az EPP-ED Képviselőcsoport nevében kifejezte támogatását a jelentést illetően, amelyet kiemelkedőnek tartott. A frakció szóvivője szerint „az európai elfogatóparancs az Európai Unió tagállamai közti együttműködési hajlandóság, kölcsönös tisztelet és bizalom próbája. Nagy lépés egy egységes jogi és biztonsági térség létrehozására, valamint fontos eszköz a bűnözés elleni küzdelemben. Véget vet az igazságszolgáltatás előli menekülés lehetőségének és a politikai folyamatok bonyodalmainak a gyanúsítottak kiadatása során.”⁹⁹³

Panaiotisz úgy vélte, *„egyes tagállamok önhitt hivatkozása a nemzeti szuverenitásra, emberi jogokra és a nemzeti törvényeik feltételezett felsőbbrendűségére az európai elfogatóparancs intézményének megkerülése érdekében nagyon veszélyes. Magától értetődik, hogy külön-külön minden tagállamnak és a tagállamoknak általában alapvető kötelességük jogi eljárásaik során pontosan betartani és alkalmazni az emberi jogokat.”*⁹⁹⁴

A bevándorlási politika felügyelete

Az EPP-frakció továbbra is törekedett az ellenőrzött bevándorlás koncepciójának kidolgozására, és számos tanulmányi napon különleges figyelmet szentelt az ügynek. 1996-ban Helsinkiben Hartmut Nassauer feltette a kérdést: *„Európának, az Európai Uniónak be kell-e fogadni a bevándorlókat, s ha igen, milyen feltételekkel? [...] Egy pillanatra figyelmen kívül hagyva az illegális bevándorlás aspektusát, marad egy fontos kérdés: a politikai menekülteken, a polgárháborús menekülteken, családegyesítés céljából és humanitárius alapon bevándorlókon kívül, mi itt, Európában ajtót akarunk-e nyitni a bevándorlóknak? A szűkebb értelemben vett hagyományos bevándorlási országok, mint az Egyesült Államok, Ausztrália, Új-Zéland és Kanada, lefektették a bevándorlás feltételeit, és kvótákat szabnak meg. Ha figyelmesen megnézzük ezeket a feltételeket, láthatjuk, hogy ezek az országok saját nemzeti érdekeik szerint határozzák meg azokat, s nem veszik figyelembe a bevándorlók érdekeit. Általában előnyben részesítik a fiatalokat, jól képzetteket, szakképesítéssel vagy speciális tudással rendelkezőket. Nyersen fogalmazva: az olimpiai érmezeket és a Nobel-díjasokat.”*⁹⁹⁵

A Parlamentben a Képviselőcsoport részt vett a vitában. 1995 júniusában Charlotte Cederschiöld és Kyösti Toivonen egy parlamenti delegáció tagjaként ellátogatott Németország és Ausztria keleti határához, ahol megfigyelhette a határőrség technikai eszközeit, melyekkel az illegális bevándorlás ellen védekeznek (például az infravörös felderítő eszközöket).⁹⁹⁶ 1996-ban az Állampolgári Jogi és Belügyi Bizottság a Tanács kezdeményezésére kiadott egy jelentést a menedékjogi politikáról.⁹⁹⁷ Az EPP-frakció nevében Hartmut Nassauer egyetemes európai bevándorlási politika szükségességéért szólalt fel.⁹⁹⁸ 1999-ben a Tanács új rendeletet fogadott el azon harmadik országok meghatározásáról, amelyek állampolgárainak vízum szükséges az Európai Unióba való belépéshez. A témáról tartott plenáris vita során Klaus-Heiner Lehne elmondta, a Képviselőcsoport örömmel látja, hogy a bevándorlási politika hatékonyabb és humánusabb irányba mozdult el.⁹⁹⁹

Az európai bevándorlási politika ügyében az 1999. októberi tamperei Európai Tanács ülés tett döntő lépést előre. A bevándorlási politika amszterdami szerződésben elvetett magjaiból kinőtt *„a származási és tranzit országok és térségek politikai, emberi jogi és fejlődési kérdéseit vizsgáló átfogó bevándorlási*

koncepció”.^a Tampere után rendszeresen tartottak Európai Tanács-üléseket a bevándorlási téma megvitatására: 2001-ben Laekenben, 2002-ben Sevillában, 2003-ban Thesszalonikiben stb.

Az Európai Unió közép- és kelet-európai országokkal való bővítése új megvilágításba helyezte a kérdést, s hogy jobban felkészüljenek a belső vitákra, az EPP-frakció 2001. március 29-én Brüsszelben számos szakértő részvételével (ügyvédek, akadémikusok, nemzeti szakértők és az Európai Bizottság tagjai) meghallgatást tartott a bevándorlásról.¹⁰⁰⁰ Ennek során az EPP-ED Képviselőcsoport elnökhelyettese, Francesco Fiori nyitó beszédében rámutatott, hogy a bevándorlás nem új keletű jelenség Európában, a történelem során sokszor oldották meg így a munkaerőhiányt. Azonban, tette hozzá, 1970 óta a helyzet megfordult. A hagyományos és hivatalos bevándorlás mértéke fokozatosan csökkent, ám megnövekedett az illegális bevándorlás, amelyet aggasztóan nehéz felügyelni, ráadásul aggodalomra ad okot a menedékjogkérrők számának növekedése is. Eközben a származási országokban olyan lett a demográfiai és politikai helyzet, hogy a jelenséget nem lehet ellenőrzés alatt tartani. Az utóbbi tíz évben minden tagállam törekedett a bevándorlás felügyeletének szigorítására.

2001 májusában Thesszalonikiben a Képviselőcsoport tanulmányi napjainak témái közt szerepelt a menedékjogi és bevándorlási politika, valamint a belső biztonság a jövőben kibővítendő Európai Unióban. Hubert Pirker, az Állampolgári Jogi Bizottságban EPP-ED Képviselőcsoport koordinátora három nagy bevándorlási csoportot határozott meg: gazdasági bevándorlók, amely a három csoport közül a legnagyobb, a genfi egyezmény szerinti menedékkérők és a tamperei Európai Tanács határozata szerinti háborús menekültek, akik leginkább a Balkánról származó állampolgárok voltak.

E csoportokat különböző politikai és jogi eszközökkel kell kezelni. Ami a menedékkérőket illeti, fel kellett állítani a menedékjogi kérelem és a menekültstátus minimum követelményeit. Elfogadhatatlan, hogy a menedékkérőknek évekig kell várni, míg kiderül, elfogadják-e vagy elutasítják a kérelmüket. Azonban küzdeni kellett a csalások ellen is az Eurodac rendszer és a dublini egyezmény alkalmazásával. A gazdasági migránsoknál Pirker a probléma átalakulását elemezte: míg az 1980-as években a munkanélküliség magas szintje a bevándorlókkal szembeni korlátozó intézkedésekre kényszerítette a tagállamokat, a jelenlegi demográfiai trendek eredményeként bizonyos szektorokban munkaerőhiány tapasztalható. Végezetül Pirker hangsúlyozta az illegális bevándorlás elleni küzdelem szükségességét. Megelőző intézkedéseket javasolt: információs politika kezdeményezése a származási országokban az új európai bevándorlási politikáról, a gazdasági

a Az 1999. október 15–16-i tamperei Európai Tanács elnöki következtetései 11. paragrafusa.

és szociális stabilizáció támogatása a származási országokban, határokon alkalmazandó intézkedések az illegális bevándorlás és az ahhoz kapcsolódó szervezett bűnözés elleni küzdelem érdekében.¹⁰⁰¹

2008 júniusában az EU elfogadott egy, az EPP-frakció által már nagyon várt irányelvet, amely a bevándorlási politika alapvető elemét képezte. A harmadik országok illegálisan az adott országban tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról szóló Irányelvet az Európai Parlament és a Tanács együtdöntési eljárásával fogadták el. Az Állampolgári Jogi Bizottságban Manfred Weber felelt a jelentés összeállításáért.¹⁰⁰² A tagállamok első ízben egyeztek meg egy minimum szabályozási keretrendszer kialakításában az illegális bevándorlók kezelésére vonatkozóan; korábban a „mindenki önmagáért felelős” szemlélete volt jellemző, és sok esetben nem érvényesült az emberi jogok tiszteletben tartása. Patrick Gaubert, az emberi jogi albizottság alelnöke, az Állampolgári Jogi Bizottság tagja és Franciaországban a Rasszizmus és Antiszemitizmus Elleni Nemzetközi Liga (LICRA) elnöke úgy vélte, az európai irányelv előnyei tagadhatatlanok, hiszen az „*megemeli az [illegális bevándorlóknak biztosított] védeltségi szintet azokban a tagállamokban, ahol ez a védeltség a legalacsonyabb*”, és Európa számára lehetővé válik „*az emberi méltóság követelményeinek megfelelően*” kezelni a bevándorlókat.¹⁰⁰³

2008 júliusában az Európai Unió Tanácsának francia elnöksége egy Európai Bevándorlási és Menekültügyi Paktum javaslatával állt elő. A javaslat a Nicolas Sarkozy francia elnök által meghatározott négy prioritás egyike volt, és az EPP-ED Képviselőcsoport erős támogatását élvezte. Kezdeményezője, Brice Hortefeux – francia bevándorlási, integrációs, nemzeti identitási és szolidaritásfejlesztési miniszter – 1999 és 2005 között a Képviselőcsoport tagja volt. Egy európai bevándorlási politika volt születőben.

A biztonságosabb Európáért

A biztonság kérdése lett a Képviselőcsoport egyik prioritása, amely kiemelten szerepelt az „EPP-ED Képviselőcsoport tíz prioritásá”-ban, a Képviselőcsoport Jaime Mayor Oreja útmutatása alapján megfogalmazott politikai stratégiájában.¹⁰⁰⁴ A biztonság kérdésével foglalkoztak a 2008 júliusi párizsi tanulmányi napok során is, ahol öt kérdést vitattak meg: terrorizmus, szervezett bűnözés, európai biztonsági és védelmi politika az új fenyegetések tükrében, energiaellátási biztonság és élelmiszer-biztonság. A széleskörű vita, ahogy azt a tárgyalt kérdések változatossága is mutatja, az európai polgárok aggodalmait tükrözte: energia és környezetvédelmi ügyek, az új geopolitikai helyzet, közös katonai védelem kialakítása Európában stb. Ez a Képviselőcsoport sokéves – Joseph Dault szavaival élve – „protekciónizmus nélkül védő Európa” megalkotására irányuló törekvésének az eredménye is volt.¹⁰⁰⁵

XLI. fejezet

AZ EPP-ED KÉPVISELŐCSOPORT SZELLEMI ÉRTÉKEI: PÁRBESZÉD ÉS TOLERANCIA

„Az értékek Unióját építjük”

Az EPP 1992 novemberében Athénban fogadta el alapprogramját, megnevezve és megerősítve azokat az alapvető értékeket, amelyek fél évszázada a kereszténydemokrata politikai filozófiát jelentik. Ezek az emberi lény méltósága és elsőbbsége, a felelősséggel párosult szabadság, az egyén alapvető jogai, igazságosság, szolidaritás az emberek és az Európai Közösségek között, a totalitárius eszmék elutasítása és a centrális politikai térben cselekvés: *„Mint kereszténydemokrata, de nem felekezeti párt, az Európai Néppárt alapvetően érték alapú politikai párt. Ha elutasítja, elfelejti, elhanyagolja vagy felhívítja az értékeit, az Európai Néppárt nem lesz több mint hatalmi eszköz, lélek és jövő nélkül, elveszítve üzenetének univerzális és eredeti természetét, amelynek alapja minden emberi lény egyszerűsíthetetlen összetettsége és a társadalmi együttélés globális felfogása.”*¹⁰⁰⁶

Az EPP-ED Képviselőcsoport számára megalapítása óta ezek az értékek biztosítottak rendíthetetlen alapot politikája felépítéséhez. A kereszténydemokrata értékek a háború közötti időszak keresztényszociális tanainak megalapítói, Jacques Maritain és Don Sturzo politikai filozófiája örökségének tekinthetők, akiknek gondolatait olyan államférfiak vették át, mint Robert Schuman, Konrad Adenauer és Alcide de Gasperi, amikor 1945-ben egy gazdaságilag és morálisan elpusztított kontinenst kellett újjáépíteni. Az EPP-t képviselő pártok számára ezek az értékek iránymutatók, amelyek segítik a közös politikai megközelítés megteremtését az Európai Unióról szóló szerződés 138a cikke szerint: *„Az európai szintű politikai pártok az Európán belüli integráció fontos tényezői. Hozzájárulnak az európai tudat kialakításához és az Unió állampolgárai politikai akaratainak kifejezéséhez.”*

„Az értékek Uniója” című dokumentumban, melyet a 2001. január 11–13-án tartott 14. EPP-kongresszuson fogadtak el, a párt közzétette az Európára és a világra vonatkozó jövőképét. Ebben a chartában az EPP körvonalazta politikai napirendjének fő irányát, és megújította elkötelezettségét az alapító atyák vállalásai iránt.¹⁰⁰⁷ Az európai integráció négy évtizede megmutatta, hogy lehetséges egy altruista megközelítésen alapuló értékrendszer kidolgo-

zása. Az EPP által 2001-ben Berlinben jóváhagyott charta folytatta a rendszer fejlesztését, és új lendületet adott neki. A dokumentum megfogalmazásával a Képviselőcsoport ezeknek az értékeknek az élharcosává és védelmezőjévé kívánta nyilvánítani magát. Az EPP Athéni Alapprogramjában felsorolt, a kereszténydemokrata filozófiával összhangban álló közös értékrend mindenki számára mércévé vált.

2007. március 24-én Berlinben, a mai Európai Unió alapjává lett római szerződés aláírásának 50. évfordulóján az EPP megerősítette intellektuális és morális elkötelezettségét: *„Az EPP a sikeres európai integráció ötven évét az európai eszme 21. századi megújítása iránti elköteleződésnek tekinti. Az új Európa vezető politikai erejeként és az Európai Unió alapító atyáinak örököseként a jövő nemzedékek iránti felelősség szerint kell cselekednünk.”*²¹⁰⁰⁸

Alapvető jogok

Az EPP-ED Képviselőcsoport meghatározó befolyást gyakorolt az Alapjogi Charta megalkotása során 1999 decembere és 2000 decembere között.¹⁰⁰⁹ Ingo Friedrich, az Európai Parlament alelnöke irányítása alatt a frakció tagjai aktívan részt vettek a politikai unió alapvető dokumentumának kidolgozásában. A Charta elfogadásával Európa már nem csak egységes piac volt – az értékek uniójává vált: *„Egy »made in Europe« értékszabvány a stabil Európa elengedhetetlen feltétele. Az Alapjogi Chartának az Európai Alkotmányba való beillesztésével a keresztény emberszemlélet közösségünk fontos és kötelező alapja lesz. Az Alapjogi Charta elismeri az emberi méltósághoz és a személyi sérthetlenséghez való jogot. A »személy« az egyén – férfi és nő – iránti, egyben a társadalom iránti felelősséget jelenti.”*²¹⁰¹⁰

A Képviselőcsoport erősen befolyásolta a végső, kompromisszum eredményeként létrejött változatot, különösen a Preambulum második bekezdésének megfogalmazását. A tagállamok különböző alkotmányos hagyományai ellenére a konvent során sikerült megegyezni, hogy a Chartába bekerüljön az Európai Unió „szellemi és erkölcsi örökségére” való utalás.

A személyi sérthetlenséghez való jogról szóló 3. cikk esetén a konvent nem értett egyet az EPP-ED Képviselőcsoport véleményével, amely az emberi lények szaporítási célú klónozásának tilalmát kiterjesztette volna a terápiás célú klónozásra is. Mindazonáltal a személyi sérthetlenségét biztosította az érintett személy szabad és tájékoztatáson alapuló beleegyezésének megkövetelése a törvényeknek megfelelően. Ezt a védelmet erősítette az eugenikai gyakorlat feltétlen tilalma és az emberi test haszonszerzési célú felhasználásának tilalma.

A szabadságokról szóló II. fejezet több olyan alapvető szabadságot tartalmaz, amelyek megfogalmazásában döntő szerep jutott az EPP-ED Képviselőcsoportnak. Ilyenek a családalapításhoz és házasságkötéshez való jog, a 11. cikk 2.

bekezdésében a média szabadságának és sokszínűségének tiszteletben tartása, a 13. cikkben a tudományos élet szabadsága, a 14. cikk 3. bekezdésében az oktatáshoz való jog, az oktatási intézmények alapításának szabadsága, valamint a szülők joga gyermekeik oktatásának megválasztására.

A Charta 15. cikke a foglalkozás megválasztásának szabadságáról és a munkavállaláshoz való jogról, a 16. cikk a vállalkozás szabadságáról szól. A 17. cikk végleges szövege a Képviselőcsoport kérése szerint módosult, belekerült a „*kivéve, ha méltányos összegű kártérítést kap kellő időben a veszteségeiért*” kitétel, lehetővé téve a közigazgatási szervezetek számára az egyén tulajdonának közérdekből történő kisajátítását.

A 10. cikk 2. bekezdése, amely elismeri a katonai szolgálat lelkiismereti okokból való megtagadásának jogát, az Európai Parlament delegációjának szándéka alapján került bele a dokumentumba. Hogy a Charta és a hatályos jogszabályok összhangban legyenek, belekerült a személyes adatok védelméhez való jog, mint az egyik sérthetetlen személyi szabadság.

Az egyenlőségről szóló III. fejezet megtiltja a kisebbségekkel szembeni bármilyen megkülönböztetést, elismerve a kulturális, vallási és nyelvi sokféleséget. Az EPP női tagjai kiálltak mellette, hogy a Chartában rögzítsék a férfiak és nők közötti egyenjogúságot, a gyermekek jogait és a fogyatékkal élők beilleszkedéshez való jogát.

A szociális, gazdasági és kulturális jogokról szóló IV. fejezetet az EPP-ED-delegáció annyira fontosnak tekintette, hogy saját javaslatot nyújtott be az elnökséghez. A munkavállalók tájékoztatáshoz, kollektív tárgyaláshoz és fellépéshez való jogáról, valamint az indokolatlan elbocsátással szembeni védelemről szóló bekezdések szövegezése finomította a szélsőbal frakciónak gyakran radikális és valóságtól elrugaszkodott megközelítését.

Az EPP értékei az Európai Alkotmányban: vita a „zsidó–keresztény örökségre” való utalás belefoglalásáról

2003. október 15-én Meise-ben az EPP csúcstalálkozóján a párt vezetői javasolták a zsidó–keresztény gyökerekre vonatkozó utalás belefoglalását az Európai Alkotmányba: „*Úgy véljük, hivatkoznunk kell a zsidó–keresztény örökségre*” – mondta az EPP elnöke, Wilfried Martens. A frakció egy hónappal előtte, a madridi tanulmányi napokon Hans-Gert Pöttering javaslatára már egyhangúlag elfogadta ezt a megfogalmazást.

A Képviselőcsoport néhány tagja valóban felszólt azért, hogy az Európai Alkotmányba kerüljön bele az Istenre és a zsidó–keresztény örökségünkre való utalás, az európai történelmet alakító döntő szerepe miatt. Nem minden konventtag állt a javaslat mögé.

Az Európai Parlament végül elutasította a Képviselőcsoport által benyújtott javaslatot. Válaszul Hans-Gert Pöttering elmondta: „*Nem tagadom, hogy*

sokunk üdvözölte volna az Istenre való hivatkozás belefoglalását az alkotmányba, elismerve, hogy emberi képességeink nem végtelenek. Szívesen láttunk volna a zsidó-keresztény örökségünkre való utalást is, mivel amikor elkerülhetetlen a világ kultúráival – különösen az iszlám világgal – folytatott párbeszéd, fontos, hogy ismerjük saját gyökereinket, s kulturális és vallási fejlődésünk említve legyen az Alkotmányban. Ugyan nem került bele az Alkotmányba, de minden alkotmány egy kompromisszum, és »igent« mondunk rá, mivel tükrözi az általunk fontosnak tartott értékeket.¹⁰¹¹ Az Alkotmány végül is közvetetten utal a zsidó-keresztény örökségre a Preambulumban, amely egyértelműen hivatkozik Európa vallási örökségére. Az Alapjogi Chartának az alkotmányos szerződésbe emelésével a humanitásról alkotott keresztény felfogás az alkotmány szerves része lett. Továbbá az alkotmányos szerződés tervezetének 51. cikke elismeri az egyházak és a vallási közösségek státuszát. Az Alkotmányhoz csatolt szolidaritási záradék szintén a keresztény szociális tanok elveit tükrözi.

Miután 2004. június 18-án a 25 állam- és kormányfő elfogadta az Európai Alkotmányt, az EPP-ED Képviselőcsoport elnöke így nyilatkozott az Európai Parlamentben: „A kereszténydemokraták csalódtak, hogy nem történt hivatkozás a Preambulumban Európa zsidó-keresztény örökségére. Azonban, bár bizonyos pontokat kritizálunk, az Alkotmány elfogadását nagy sikernek tekintjük.”

Az EPP-frakció: ökumenikus közösség

A Képviselőcsoport megalapítása óta ki akarta fejezni a vallási sokszínűség iránti tiszteletét, különböző vallású és nem vallásos tagokat is üdvözölt soraiban: „Képviselőcsoportunkban katolikusok, protestánsok, anglikánok, presbiteriánusok, metodisták, ortodoxok, muszlimok és zsidók egyesülnek. Az Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) és Európai Demokraták frakciója őszintén ökumenikus.”¹⁰¹²

Egy olyan korban, amikor a „civilizációk összecsapását” jóslják, és a közösségek hajlamosak a kirekesztésre, ezeknek az elveknek a megerősítése politikai dimenzió felvállalását jelentette. EPP elnökségi ideje alatt Pöttering többször megismételte: „Tiszteljük a keresztény értékeket mint a nyugati kultúra alapvető elemeit. Ugyanakkor hangsúlyt helyezünk a más vallásokkal és kultúrákkal való párbeszédre. Így az EPP-frakció [...] hozzájárul a megértés szellemének erősödéséhez mind Európán belül, mind déli szomszédainknál, a mediterrán térségben és az arab világban. A cél a kölcsönös megértés és közös álláspont kialakítása a problémák megoldására.”¹⁰¹³

Az EPP elnöksége rendszeresen találkozik a katolikus egyház képviselőivel Európa jövőjének megvitatása céljából. Ilyen találkozókat már VI. Pál idején is tartottak, de gyakoribbá váltak II. János Pál és XVI. Benedek idején. A különböző főpapi méltóságok uralkodása alatt a Képviselőcsoport útmutatást

kért az egyháztól, vele való kapcsolata a megértésen és mély tiszteleten alapult. A párbeszédre akkor kerül sor, amikor a képviselőcsoportot fogadja a pápa, egy új parlamenti ciklus kezdetén, vagy amikor a pápa meglátogatja az Európai Parlamentet.

II. János Pál többször is kifejezte az európai integrációs folyamat támogatását. 1988. október 11-én beszédet tartott az Európai Parlamentben, ahol elismételte: *„A második világháború óta a Szentszék folyamatosan támogatja Európa építését. Az egyház feladata, hogy minden embernek elvigye a Jézus Krisztusban való üdvözülés hírért, bármilyen helyzetben legyenek is, mivel e feladatnak nincsen feltétele. Ezért anélkül, hogy hatáskörén túllépne, kötelességének tekinti, hogy megvilágítsa és figyelemmel kísérje az emberek kezdeményezéseit, amelyek összhangban vannak az általa hirdetett értékekkel és elvekkel, figyelembe véve az idők jeleit, amelyek megkövetelik, hogy a létezés változó valóságában fejezze ki az Evangélium örök igéit. Hogy lenne közömbös Európa építése iránt az Egyház, amely évszázadok óta azokban az emberekben gyökerezik, akik őt alkotják és akiket ő vitt a keresztelömedencéhez, olyan emberekben, akik számára a keresztény hit kulturális identitásuk része?”*¹⁰¹⁴

1997. október 6-án a Képviselőcsoportot meghívták a Vatikánba a római szerződés aláírásának 40. évfordulója alkalmából rendezett fogadásra. Ezen az EPP-frakció elnöke, Wilfried Martens elmondta, hogy az Európai Néppárt sohasem tagadta meg spirituális gyökereit: *„A hiten alapuló mozgalomként a kereszténydemokrácia a keresztény tagok elkötelezettségére támaszkodik”.* Hangsúlyozta: *„Képviselőcsoportunk mérete attól függ, képesek vagyunk-e átformálni az Európai Uniót egy demokratikus és transzparens, szociális és humán dimenzióval rendelkező Európává”.* II. János Pál válasza így hangzott: *„Sokszor hallani az alapvető értékekre épülő Európa iránti igényt. Ez megköveteli, hogy a közügyekkel foglalkozó keresztények hűek maradjanak Krisztus üzenetéhez, és törekedjenek a becsületes erkölcsi életre, ezáltal tanúsítva, hogy az Úr és felebarátaik iránti szeretet vezérli őket. A politikai életben tevékenykedő keresztények nem vonakodhatnak attól, hogy különleges figyelmet fordítsanak a szegényekre, szűkölködőkre és védtelenekre. Olyan körülmények kialakítására törekednek, ahol a családok betölthetik társadalmi szerepüket. Felismerik az élet egyedülálló értékét, minden lény jogát a születéshez és a természetes halálig tartó, méltóságban leélt élethez. – Ezután a Képviselőcsoport szerepével folytatta: – A következő években fontos feladatuk lesz, különösen, ha minden azt kívánó ország megvalósítja a szükséges feltételeket a nagy Európához való csatlakozásra. Vitáikkal és döntéseikkel az európai társadalom építői közé tartoznak. Visszaadván a hitét annak, aki elveszítette, bátorítván a kontinensen élők és az itt letelepedni szándékozók szociális integrációját – ezzel keresztény politikusi elhívásukra is választ adnak.”*

Minden találkozót adott a Képviselőcsoport számára, hogy kifejezzék tiszteletüket és elismerésüket azon erő és bátorság iránt, amelyet II. János

Pál pápa ébresztett a kelet-európaiakban. A pápának a kontinens egyesítésében játszott szerepe elismeréseként 2004. november 30-án Hans-Gert Pöttering a Robert Schuman-medált adományozta a Szentatyának. A medál átvétele után a pápa apostoli levelet küldött Pötteringnek, amelyben hangsúlyozta az alapvető értékek, mint az élet iránti tisztelet fenntartásának fontosságát. Megköszönte a Képviselőcsoportnak és az elnöknek azon törekvését is, hogy a keresztény értékek bekerüljenek az Európai Alkotmányba: „*Csak egy vallásilag, erkölcsileg és kulturálisan erős Európa nyílhat meg mások előtt konstruktívan és békésen.*”

II. János Pál hosszú pápasága alatt korszakunk egyik fő erkölcsi tekintélyévé vált. 2005 áprilisában bekövetkezett halálával mintha az egész európai család árvaságra jutott volna.

Hans-Gert Pöttering szerint II. János Pál „*nagy lengyel, nagy európai és nagy pápa volt*”. Tisztelettel adózott az „*emberiség történelmének óriása*” előtt. A pápa erőfeszítéseinek köszönhetően vált lehetővé Európa békés és szabad egyesítése, s jelentős részben az ő tevékenységének eredménye, hogy az Európai Parlamentben most nyolc új kelet- és közép-európai országból is ülnek képviselők.

Pöttering és a Képviselőcsoport elnökségének számos tagja részt vett a 2005. április 8-i római gyászszeretartáson.

A Képviselőcsoport a Szentatya iránti tiszteletét fejezte ki a 2005. szeptember 1-jén és 2-án Gdańskban tartott vezetőségi ülésén. Az időpont különösen szimbolikus volt, mivel a Képviselőcsoport a lengyel Szolidaritás szakszervezet megalapításának 25. évfordulóját is ünnepelte. A Képviselőcsoport elnöke kiemelten utalt II. János Pálnak a Szolidaritás fejlődésében és a lengyel szabadság visszaállításában betöltött szerepére. A pápának a lengyelekhez intézett szavai – „*Ne féljete! Változtassátok meg a Föld arcát!*” – a szabadság útjára vezették őket.

A 2005. április 19-én II. János Pál utódjának választott Joseph Ratzinger bíboros a XVI. Benedek nevet vette fel. Az EPP-ED Képviselőcsoport elnöke részt vett Rómában az új pápa beiktatása alkalmából tartott ünnepi szentmisén. Hans-Gert Pöttering a pápának küldött gratuláló levelében hivatkozott a névválasztás jelentőségére: „*Őn Szent Benedek, Európa védőszentjének nevét választotta. A kereszténydemokrata képviselőcsoportban ez külön öröm számunkra. E névben a kontinensünk egyesítése iránti támogatását látjuk, amely nagy jelentőséggel bír az Európai Alkotmány ratifikálása idején.*”

Az Európáról tartott római tanulmányi napok alatt az EPP-ED Képviselőcsoport 2006. március 30-án pápai audienciát kapott. A pápa beszédében először arra a különös figyelemre utalt, amit az egyházfők mindig is szenteltek Európának. XVI. Benedek tudatosította, hogy az aznapi audiencia „*az elődeim és a keresztény mozgalmak közti találkozóhoz hosszú sorába illeszkedik*”. A pápai hatalom lelki hatalmat jelent, de foglalkoztatja a világ sorsa. Jól tájékozott megfigyelőként tekint Európára. Ha Európa el akarja érni az általa kitűzött

célokat, „fontos lesz inspirációt meríteni a keresztény örökségből, amelynek olyan nagy szerepe volt a kontinens öntudatának kovácsolásában. Keresztény gyökereinek értékelésével Európa biztos irányt adhat polgárai és népei választásaihoz, erősíti a közös civilizációhoz való tartozásuk tudatát, és táplálja mindenki elkötelezettségét, hogy szembeszálljon a jelen kihívásaival egy jobb jövő érdekében.” Így folytatta: „Értékelem a Képviselőcsoport elismerését Európa keresztény öröksége iránt, amely értékes etikai irányvonalat ad egy olyan szociális modell kereséséhez, amely a globalizált gazdaság igényeire és a demográfiai változásokra egyaránt választ ad, biztosítva a növekedést és foglalkoztatást, a családok védelmét, az egyenlő esélyeket a fiatalok oktatására és a gondoskodást a szegényekről. A keresztény örökség iránti támogatásuk jelentősen hozzájárul egy Európában manapság elterjedt kultúra legyőzéséhez, amely az egyéni és szubjektív szférába számúzi a vallási meggyőződés kinyilvánítását.”

Párbeszéd az ortodox egyházzal

1996-ban, főleg a Képviselőcsoport görög delegációjának nyomatékos kérésére, a Képviselőcsoport rendszeres párbeszédet alakított ki az ortodox egyház képviselőivel. Az első találkozóra I. Bartholomaiosz meghívására 1996. április 27–28-án Isztambulban az Ökumenikus Patriarchátus ülésén került sor. Azóta évente tartanak párbeszédet. E folyamat lehetőséget adott, hogy közelebb hozza egymáshoz a Balkán népeit, erősítse a civil társadalmat Délkelet-Európában, és kapcsolatot építsen ki a különböző egyházak és politikai erők között a szorosabb együttműködés érdekében.

Bulgária és Románia, két alapvetően ortodox ország csatlakozásával szélesedett a kölcsönös érdekek köre. Az 1996 és 2008 között az ortodox egyház és az EPP-ED Képviselőcsoport között tartott tizenegy egyeztetésnek két fő súlypontja volt: az emberi jogok és a posztkommunista társadalmak újjáépítésében részt vevő helyi egyházakkal való együttműködés. Ahogy a Képviselőcsoport elnöke, Joseph Daul 2007-ben rámutatott: „Ha emberi méltóságot szeretnénk, a civil társadalmaknak is szükségük van hitbeli közösségekre. A hit joga személyes emberi jog, amelyet tisztelni kell. Éves párbeszédünknek e munkát kell elősegítenie. Meg kell mutatniuk Európa népeinek, a különböző egyházak híveinek a cselekvő vallás és politika természetét.”²¹⁰¹⁵

Ez a párbeszéd segíti áthidalni a Nyugat-, Közép- és Kelet-Európa közti társadalmi és kulturális különbségeket: „Ha Németországban kereszténységről beszélünk, elsősorban a katolicizmusra és a protestantizmusra gondolunk. De egy pillantás európai szomszédainkra felfedi, hogy a kereszténységnek Európában sok más arca is van. Az Unió keleti bővítése ezt különösen szembeszökővé teszi [...]. A keleti ortodoxia jelentőségét a múltban nem nagyon értettük Nyugat- és Közép-Európában. Ez egy olyan hiányosság, amelyet a frakciónk már néhány éve próbál helyrehozni.”²¹⁰¹⁶

A cél annak a lelki résnek a szűkítése, amelyet az 1054-es nagy egyházszakadás okozott, és amelynek kulturális és politikai következményei a mai napig érezhetőek, mivel a Kelet és Nyugat közötti társadalmi megosztottság akadályozhatja egyes kelet-európai országok integrációs folyamatát.

A Képviselőcsoport és az ortodox egyház képviselői számos célt tartanak szem előtt. A 2000. június 9-i isztambuli negyedik párbeszéd során Hans-Gert Pöttering így fogalmazta meg e célokat: *„Az első cél véget vetni az európai keresztények által folytatott ezeréves külön utas fejlődésnek, ahogy a kereszténydemokraták véget vetettek az Európát darabokra tépő testvérgyilkos harcnak a második világháború után. A párbeszéd második célja, hogy bátorítsa az Európai Unióhoz való csatlakozásra pályázó országokat, Bulgáriát, Romániát és esetleg Szerbiát olyan intézkedések meghozatalára, amelyek a civil társadalom megerősödésére, az emberi jogok és a demokrácia terjesztésére, valamint polgáraik életminőségének javítására irányulnak.”*

Az Isztambulban, az egykori Bizánci Birodalom fővárosában – civilizációk kereszteződésében fekvő, a kereszténység és iszlám között hídteremtő városban – megtartott találkozó lehetőséget adott a másik nagy monoteista vallással, az iszlámmal való párbeszédre is. Wim van Velzen, a Képviselőcsoport alelnöke vonta le a kétnapos találkozó következtetéseit, hangsúlyozva az európai kereszténydemokrácia és az iszlám közötti párbeszéd szükségességét, s hogy ez a párbeszéd megköveteli a képviselőktől saját hitük alapos ismeretét.

A párbeszédbe hamarosan bevonták a zsidó és muszlim vallás képviselőit is. 2002-ben, az ötödik párbeszédén már a Szentszék, a református (kálvinista) és az evangélikus (lutheránus) egyház képviselői is részt vettek. 2003-ban a napirend fókuszában az Európai Alkotmány és az egyházaknak a papság és az emberek 2004-es európai választásokra való felkészítésében vállalt szerepe állt. 2005. október 20–21-én ismét Isztambulban tartották az EPP-ED Képviselőcsoport és az ortodox egyház kilencedik párbeszédét, hogy megvitatassák a kibővített Európa szellemi alapjait. A találkozó zárónyilatkozatában külön kihangsúlyozták az EPP-ED Képviselőcsoport azon döntését, hogy munkacsoportot állít fel az iszlámmal folytatott párbeszédhez. A három nagy monoteista vallás, a kereszténység, a zsidóság és az iszlám képviselői nyomtatékosították a vallásszabadság fontosságát, az embereknek a hitük szabad megvallására és gyermekeik hitük szerinti oktatására irányuló jogát, valamint a hitközségek jogát tulajdon birtoklására.

A 2006. november 9–10-én Pozsonyban tartott tizedik párbeszéd a nyugat-balkáni államok európai kilátásaira fókuszált a 2003-ban az Európai Tanács által elfogadott thesszalóniki folyamat értelmében. A találkozó elnöke Alojz Peterle volt, korábbi szlovén miniszterelnök és az EPP-ED Képviselőcsoport ortodox egyházzal folytatott párbeszédének koordinátora, a megnyitó beszédet pedig Szlovákia katolikus egyházfője tartotta.

A résztvevők megállapították, hogy a thesszaloniki folyamat eredménye a béke megerősítése és az európai uniós tagságra pályázó státusz megítélése Horvátország és Macedónia (FYROM) számára, valamint európai perspektívát kínált Albánia, Bosznia-Hercegovina, Montenegró és Szerbia (Koszovó) polgárainak. Felszólították az Európai Bizottságot, hogy támogassa az Európa kulturális örökségét képező, a közelmúlt konfliktusai során megsérült történelmi egyházi épületek helyreállítását.

A 11. párbeszédet Romániában tartották, témája: „Közös értékeken alapuló interkulturális párbeszéd, mint Európa békéjének és jólétének eszköze”.

2008-ban a Képviselőcsoport két regionális párbeszédet kezdeményezett. Az elsőt márciusban tartották a grúziai Tbilisziben, Marian-Jean Marinescu és őeminenciája Emmanuel metropolita, Franciaország érseke közös elnöklétével. A találkozó végén elfogadott „Békés együttműködés” című nyilatkozat arra szólított fel, hogy az egyházakkal és vallási közösségekkel folytatott nyílt párbeszéd váljon az európai szomszédságpolitika szerves részévé. A második regionális párbeszédet júliusban Kijevben, Ukrajnában tartották. Joseph Daul, Marian-Jean Marinescu és őeminenciája Emmanuel metropolita vezette a gyűlést, amelynek középpontjában az Ukrajnával, Fehéroroszországgal, Moldovával, Romániával és Lengyelországgal folytatott párbeszéd állt.¹⁰¹⁷ Ezen a regionális párbeszéden részt vettek az EU és az érintett országok politikai és vallási képviselői, akik megvitatták „Az egyházak szerepét a kelet-európai régióban”.

Kapcsolatépítés a muszlim világgal

Ezzel egy időben a Képviselőcsoport találkozót tartott a muszlim világ képviselőivel is. Az elképzelés hasonló volt a más fő vallások prominens tagjaival való párbeszédhez: meghallgatni a különböző európai vallási közösségek nézeteit. A muszlimokkal folytatott, még a szeptember 11-i terrortámadások előtt megkezdett párbeszéd különösen lényeges volt, hiszen utána minden muszlimot a támadásokhoz asszociáltak.

2002. március 6-án Tokia Saïfi találkozót szervezett az EPP-ED Képviselőcsoport, valamint az arab és muszlim országok európai nagykövetei számára. Az Európai Parlamentben megtartott találkozó próbának volt tekinthető. A „Milyen európai–arab párbeszéd lehetséges 2001. szeptember 11-e után?” címet viselő rendezvény az első volt a legmagasabb szintű találkozók hosszú sorában. Hans-Gert Pöttering és Nasszir Alasszaf, az arab diplomáciai testület vezetője és a Szaúd-arábiai Királyság nagykövete társelnöklétével a képviselők és nagykövetek megvitatták az európai–arab együttműködést, a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelmet és a közel-keleti helyzetet. A találkozó során Tokia Saïfi elmondta, hogy *„az európai és arab-muszlim országok szembenéztek szeptember 11-e tragédiájának következményeivel. Az európai politikának a me-*

diterrán világgal való szorosabb kapcsolatokra és partnerségre irányuló vállalásait a legelső alkalommal kézzel fogható intézkedésekké kell alakítani.”

Hans-Gert Pöttering három cél elfogadását kezdeményezte: együttműködés a terrorizmus elleni küzdelemben, együttműködés a közel-keleti békéért és szervezett szellemi párbeszéd kialakítása az eredetüket ugyanarra a pátriárkára, Ábrahámra visszavezető monoteista vallások között. „*Európa különösen felelős e párbeszéd megerősítéséért és a partnerség megszilárdításáért, főleg a barcelonai folyamaton keresztül*” – mondta Pöttering.

Tokia Saífi támogatást kapott az EPP-ED Képviselőcsoport elnökétől, Pötteringtől, amikor javaslatot tett az iszlám világkonferenciára. Ennek eredményeként 2002. április 23-án a muszlim világ 22 jelentős személyiségéből álló delegáció találkozott az EPP-ED Képviselőcsoport tagjaival az Európai Parlamentben. A delegáció tagjai között volt Dr. Abdullah Al-Turki, az Iszlám Világliga főtitkára és Dr. Mustafa Ceric, Bosznia-Hercegovina főmuftija.

2003. február 19-én Hans-Gert Pöttering és Edward McMillan-Scott, a Képviselőcsoport arab kapcsolatokért felelős tagja Brüsszelben megbeszélést tartott hat arab ország nagykövetével és az Arab Liga képviselőivel.¹⁰¹⁸ Miután az Egyesült Államok második háborút kezdett Irakban, Európa számára még fontosabb lett, hogy erősítse az arab világgal folytatott párbeszéd által kiépített kapcsolatokat.

Azonban nem mindig a Képviselőcsoport volt az ilyen találkozók kezdeményezője. 2005 novemberében a Bahreini Királyság Nemzetgyűlésének mindkét háza, a Shura (Konzultatív) Tanács és a Képviselők Tanácsa találkozót kért az EPP-ED Képviselőcsoport tagjaival, akiket Othmar Karas, a Képviselőcsoport egyik alelnöke vezetett. A megbeszélés olyan témákkal foglalkozott, mint a civil társadalom, az értékalapú politika, az iszlám hit, keresztény értékek és az Arab-öböl térségének politikai és gazdasági helyzete.

A találkozó végén a Bahreini Királyság delegációja és az EPP-ED Képviselőcsoport tagjai közös nyilatkozatot fogalmaztak meg, amelyben kijelentették, hogy Európa és az iszlám világ népei közeli szomszédok, és meg van a lehetőségük a haladás érdekében történő együttműködésre. Kihangsúlyozták, hogy a muszlimoknak és keresztényeknek toleranciát és kölcsönös tiszteletet kell tanúsítaniuk. Elkötelezték a terrorizmus elleni küzdelem folytatásában, törekednek az emberi és alapvető szabadságjogok iránti tiszteletre, és reményüket fejezték ki, hogy párbeszédük ösztönözni fogja az arab és európai népek közötti megértést.

Találkozók a dalai lámával

Míg az Ábrahámtól eredő három vallás előtérben van Európában, a Képviselőcsoport tisztában van a világ másik jelentős szellemi hagyományának, a buddhizmusnak a jelentőségével is, amelynek egyik legnagyobb képviselője, a dalai

láma bőséges támogatást kapott a Képviselőcsoporttól nemcsak az erkölcsi, de a politikai értékekért való küzdelmében is. A tibeti buddhista vezető többször meglátogatta az EPP-frakciót. 1996 októberében Wilfried Martens köszöntötte a dalai lámát, míg 2001-ben Hans-Gert Pöttering volt soron: *„A mindennapi problémákkal és eseményekkel elfoglalt politika és politikusok számára fontos, hogy a világ szellemi vezetőivel folytatott megbeszélések során átgondolják a nagyobb kérdéseket is. A dalai láma a világ legkiemelkedőbb és legkevésbé vitatott vallási személyiségeinek egyike; örömteli esemény az Európai Parlamentben fogadni őt és meghallgatni bölcs gondolatait.”*¹⁰¹⁹

Hans-Gert Pöttering meghívására a dalai láma 2008. december 4-én ismét Brüsszelbe látogatott, és beszédet mondott a Ház egyik hivatalos ülésén. Mint mindig, most is meleg fogadtatásban részesült, a látogatása miatt Kínával kialakult feszültség ellenére is.

Ez a látogatás az Európai Parlament Thomas Mann elnöklete alatt álló és mintegy negyven tagot számláló, Tibettel foglalkozó frakcióközi munkacsoportja négy hónapos előkészítő munkájának a csúcspontja volt.

A Képviselőcsoport egyik alapvető értéke: a tolerancia

A Képviselőcsoport kulcsszava a tolerancia. A tolerancia elve, amely az 1980-as években az európai rasszizmus erősödésével különös jelentőséget kapott, az EPP-ED Képviselőcsoport filozófiáját alátámasztó egyik alapvető érték.

1996-ban a vezetőség Máltát választotta a Képviselőcsoport számára a téma megtárgyalására. 1996. június 14-én a csoport elfogadta a Máltai Nyilatkozatot a toleranciáról. A „tolerancia” fogalmát ekképpen határozták meg: *„Az intolerancia a másik ember önmaga szerint való elfogadásának elutasítása. Ez ürügy a fundamentalista értékekhez való visszatérésre, amelyek ugyanazokból a kollektív félelmekből erednek és ugyanazon feltételek szerint növekednek, nevezetesen hogy a társadalmak képtelenek fenntartani az erősek és gyengék, a gazdagok és szegények közötti szolidaritás társadalmi kötelekeit. Az emberek keresik az életük értelmét. Biztonságot keresnek saját identitásuk megerősítésével, amely gyakran a másik identitásának az elutasítását jelenti. A képviseleti intézmények csökkenő erélye, a társadalom változó arca és a vallásos hit gyengülése az egyéneket sérülékennyé teszi a populizmus és fundamentalizmus támadásaival szemben.”*

Nem véletlenül Málta lett a nyilatkozat kiadásának helyszíne. Carlos Robles Piquer, a Képviselőcsoport alelnöke és a nyilatkozat elfogadásának fő előmozdítója épp azért választotta a mediterrán szigetet, mivel ez az a hely, ahol harmóniában él egymás mellett a három monoteista kultúra.

A Képviselőcsoport meg akarta vizsgálni a tolerancia történelmi, filozófiai és politikai aspektusait, és meghívta Andrea Riccadit, a római La Sapienza Egyetem professzorát és a Sant’Egidio Közösség alapítóját, valamint Abdeljelil

Temimit, a tuniszi egyetem jelenkori történelemmel foglalkozó professzorát, hogy beszéljenek a kereszténység és az iszlám közötti kapcsolatról.

Nyilatkozatában „*az Európai Parlament Európai Néppárti képviselőcsoportja, amelynek kulturális és politikai víziója minden emberi lény méltóságán és értékén, valamint a másoknak a különbözőségében és kiegészítő mivoltában való tiszteletén alapszik, kinyilvánítja erős elkötelezettségét a tolerancia és a kölcsönös megértés értékei iránt, amelyek a világbéke és a civilizáció előrehaladásának alapvető feltételei*”.

Hasonló kezdeményezésre került sor, amikor Margie Sudre, a Képviselőcsoport francia delegációjának elnöke 2003. október 27–30-án meghívta a Hans-Gert Pöttering által vezetett elnökséget és a nemzeti delegációk vezetőit egy tényfeltáró látogatásra Réunion szigetére. Az EPP-ED Képviselőcsoport delegációja találkozott Réunion Vallások Közti Párbeszédének Képviselőcsoportjával, amely bemutatta a tolerancia és megértés érdekében végzett példaértékű munkáját: a zsidó, buddhista, Bahá’i hívő, muszlim, ortodox, római katolikus, hindu, evangélikus, malagazi protestáns és tamil katolikus vallások képviselték magukat e párbeszédben 1998 óta. A vallások közötti párbeszéd fő célja a béke és a „laïcité” – a szekularizmus francia változata, amely ragaszkodik az egyház és az állam, vagy általánosabban a politika és a vallás szigorú szétválasztásához – elveinek fenntartása, amely a vallásos „egymás mellett élestől” a vallásos „egymásért élés” felé kíván elmozdulni. A párbeszéd egyik fő eredménye egy kiáltvány, amely hangsúlyozza a mássághoz való jogot; ez magában foglalja többek között egymás jobb megértését, hogy azt mondhassuk, „*a különbözőségeink egyesítenek minket*”, ahelyett, hogy „*a különbözőségeink megijesztenek és elválasztanak minket*”¹⁰²⁰. 2008. október 27–28-án, ismét Margie Sudre javaslatára a Képviselőcsoport újból ellátogatott Réunionra, ezúttal Joseph Daul elnökletével. A látogatás során ismételten a szigeten megvalósult, vallások közötti párbeszéd kivételes jellegére helyezték a hangsúlyt.

„A tolerancia fontos; de ez kétirányú folyamat”

A Képviselőcsoport tisztában van vele, hogy ahol vallásról van szó, tolerancia szükségeltetik minden vallás iránt, ahogy az EPP-frakció elnökének, Hans-Gert Pötteringnek 2006. február 15-én Strasbourgban elmondott anekdotájából is kitűnik: „*1989 óta 16 arab és iszlám államot látogattam meg. Szaúd-Arábia fővárosában, Rijádban tett egyik látogatásom során a Shura Tanács elnöke, egy kellemes, művelt, idősebb muszlim egyházi ember megkérdezte tőlem, hogyan kezelik a muszlimokat Németországban és Európában. Azt válaszoltam neki, hogy imádkozhatnak a mecsetjeikben, és teljes vallási jogokat élveznek, bár a muszlimok Európában nem mindig integrálódtak eléggé a társadalomba. Megkérdeztem, hogy igaz-e, ha egy muszlim át akar térni a kereszténységre, az a törvényeik szerint halállal büntetendő? Nem kaptam olyan választ, ami*

*ezt megerősítette volna. Az engem kísérő német nagykövet később megjegyezte, hogy eddig még senki sem merte feltenni ezt a kérdést. Nem tekintettem a kérdésemet különösen bátornak, de szilárd meggyőződésem, hogy az iszlámmal folytatott párbeszéd csak az igazságra és a kölcsönös toleranciára alapozva lesz sikeres.*¹⁰²¹

Egy másik beszédében azt a következtetést vonta le, hogy *„a tolerancia fontos; de ez kétirányú folyamat. A toleranciának, megbékélésnek és megértésnek az igazságon kell nyugodnia; ez az, amit mi hirdetünk.*¹⁰²²

A Képviselőcsoport szerint a tolerancia olyan eszme, amelynek megvannak a korlátai. A tolerancia nem önmagában való cél, a saját identitásunk ismeretére támaszkodik: *„Nyugati kultúránk értékeinek középpontjában az emberi méltóság áll. Ezen az alapon kell megfelelnünk korunk legfontosabb intellektuális kihívásának: a kultúrák és civilizációk közötti párbeszédnek. Ez csak akkor sikerülhet, ha őszinték vagyunk magunkhoz, nyitottak vagyunk egymás iránt anélkül, hogy mindenféle tabuk mögé bújnánk, és ha hajlandóak vagyunk együtt munkálkodni a közös emberi javakért.*¹⁰²³

Hans-Gert Pöttering hitte, hogy a tolerancia lehetséges, amennyiben az embereknek megvannak a saját vallási meggyőződéseik, amelyekkel felfegyverkezve megnyílhatnak és elfogadhatnak más vallásokat is.¹⁰²⁴

Az EPP-frakció ikonikus alakja: Robert Schuman

Minden intézmény az eredetéből, kultúrájából és meggyőződéséből merít erőt. Az EPP-frakció európai parlamenti megalapítása óta a kereszténydemokraták Robert Schumant tekintették az eszméiket megtestesítő leghitelesebb személynek. Schuman, aki a Képviselőcsoport alapító tagja és az Európai Parlamenti Közgyűlés elnöke volt, akkor vált ikonikus alakká, amikor Egon Klepsch javaslatára az elnökség 1986-ban, Robert Schuman születésének centenáriumi megemlékezésén megalapította a Robert Schuman-medált, hogy *„kifejezze elismerését azon közéleti személyek iránt, akik tevékenységükkel és személyes elkötelezettségükkel előmozdították a béke ügyét, Európa és az emberi értékek építését*”. 1986 és 2007 között 114 kiemelkedő személy kapta meg a díjat, közülük kilencen haláluk után. A legtöbb medált Egon Klepsch, Wilfried Martens és Hans-Gert Pöttering elnöksége idején ítélték oda: 32-t, 35-öt, illetve 31-et. Leo Tindemans elnöksége idején öt személyt tüntettek ki, köztük magát Egon Klepschet és Valéry Giscard d'Estaing-t, majd Joseph Daul elnöksége alatt két vezető politikus kapta meg a medált: Angela Merkel, német szövetségi kancellár és Guido de Marco, korábbi máltai elnök. A legtöbb kitüntetett a kereszténydemokrácia biztos értékeit képviseli: korábbi frakcióelnökök, az Európai Parlament elnökei, a Bizottság tagjai, kormányfők és EPP-frakció tagok. Néhányukat, mint II. János Pált, Jacques Delors-t és Jelena Bonner-Szaharovot azért díjazták, hogy kifejezzék az irántuk érzett megbecsülést.

1993. október 12-én Horst Langes elnök (Európai Kereszténydemokraták Együttműködésének Alapítványa) az alapítvány Robert Schuman Alapítványára történő átnevezését javasolta. Az EPP-frakció által 1989 júliusában létrehozott alapítványt egy igazgatótanács vezeti, amelynek tagjait a Képviselőcsoport jelöli ki. Célkitűzése, mint alapszabályának 2. cikke is megfogalmazza, a kereszténydemokrácia és az európai egyesítés értékeinek és eszméinek terjesztése, anyagi támogatást nyújtva tréningekhez, publikációkhoz és demokratikus tevékenységekhez. Emellett Budapest ad otthont a kelet- és közép-európai demokrácia fejlesztéséért létrehozott Robert Schuman Intézetnek, az EPP-frakció strasbourgi gyűlésterme pedig a Robert Schuman Fórum nevet viseli.

A Képviselőcsoport természetesen megünnepli az 1950. május 9-i Schuman-nyilatkozat évfordulóját is.

Az EPP-frakció tradíciót ápol ezzel a vitathatatlanul ikonikus személyiséggel^a, aki a megbékélés, a kereszténydemokrácia hiteles értékeinek és Európa születésének szimbóluma.

Végül meg kell jegyezni, hogy a Képviselőcsoportnak a jeles évfordulók megünneplésére irányuló hagyománya a saját történelmére is vonatkozik. 2003. július 1-jén Hans-Gert Pöttering nagyszabású ünnepséget rendezett Strasbourgban a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport 50. évfordulójának megünneplésére, amelyen részt vett többek között Mikulaš Dzurinda szlovák miniszterelnök, Loyola de Palacio Vallelersundi, az Európai Bizottság elnökhelyettese, Jean-Pierre Raffarin francia miniszterelnök, Helmut Kohl és Wilfried Martens. Ebből az alkalomból emlékkönyvet adtak ki, és három egyetemistának ítélték oda a Robert Schuman-ösztöndíjat.

a 1988. augusztus 8-án az EPP-frakció elfogadott egy „Európa szíve” logót is, amely minden dokumentumán megjelenik.

XLII. fejezet

AZ EPP-ED KÉPVISELŐCSOPORT SZÉLESÍTI BÁZISÁT A CIVIL TÁRSADALOMBAN ÉS AZ EURÓPAI POLITIKÁBAN

Az európai polgárok bevonása

A Képviselőcsoport mindig nyitottan és kezdeményezően tekintett az Európa színpadán betöltött politikai szerepére. Fő feladatának a törvényhozói, költségvetési és felügyeleti hatáskörökhöz kapcsolódó hagyományos parlamenti kötelezettségeinek a teljesítését tartotta – bizottsági megbeszélések, viták és szavazások a plenáris üléseken –, de egyéb tevékenységeket is folytatott, amelyek lehetővé tették politikai befolyásának szélesítését.

Alapvető fontosságúnak tekintette, hogy megismerje a helyi tisztviselők és polgárok, a vezető politikai, intézményi, üzleti és kereskedelmi körök, a kulturális és kutatási világ vezető személyiségeinek, valamint a szellemi vezetőknek a nézeteit, ugyanakkor világosan ismertesse az európai integrációt érintő ügyeket, az Európai Parlament szerepét, a Képviselőcsoport céljait és elért eredményeit.

A Képviselőcsoport eszméinek a szokásos intézményi helyszíneken kívüli megjelenítése, a kapcsolatok szélesítése hálózatok megteremtésére ösztönzött, és évtizedről évtizedre hozzájárult a Képviselőcsoport erejének növekedéséhez Európában.

Tanulmányi napok és vezetőségi ülések külső helyszíneken

Az EPP-frakció már 1957 óta egyes találkozóit – tanulmányi napokat és vezetőségi üléseket – a szokásos brüsszeli, strasbourgi és luxembourgi helyszíneken kívül tartotta. A tagok az interparlamentáris delegációkkal szintén ellátogattak Európa különböző régióiba és a világ számos részére.

A tanulmányi napok, amelyeken akár 500 ember is részt vehet, lehetővé teszik a tagok számára, hogy két és fél napon keresztül az európai parlamenti hivatalos üléseknél nyugodtabb és kényelmesebb körülmények között dolgozzanak.

A tanulmányi napok határozzák meg a Képviselőcsoport politikai irányvonalát az aktuális politikai és közösségi fejlemények fő aspektusaiban.

A vezetőségi ülések és a nemzeti delegációk elnökségének és vezetőinek találkozási kisebbek, 100–130 ember részvételével zajlanak, beleértve a hivatalnokokat és tolmácsokat^a is.

Több mint 100 találkozó 32 országban

Az 1957. novemberi római és 2008. júliusi kijevei találkozók között az EPP-frakció Európai Parlamenten kívüli helyszíneken nem kevesebb, mint 209 alkalommal tartott 32 különböző országban vezetőségi ülést, tanulmányi napokat, vallási vezetőkkel vagy interparlamentáris fórumokkal folytatott párbeszédet. Az európai parlamenti közvetlen választások bevezetése előtt ezek a más helyeken szervezett találkozók rendszeresek, de nem túl gyakoriak voltak. Négy év telt el az első és a második között. 1961 után a Képviselőcsoport évente 1–3 alkalommal szervezett általában tanulmányi napokat, egészen 1975-ig. A kedvelt helyszínek a fővárosok voltak: Róma, Párizs, Hága, Luxemburg, Bonn^b, tükrözve az alapító országok Európáját. 1976 után a más városokban tartott találkozók növekvő száma előrevetítette a felvállalt demokratikus irányvonalat és a Képviselőcsoport törekvését, hogy a lehető legközelebb kerüljön választóihoz.

Tanulmányi napokat vagy vezetőségi ülést szerveztek a 27 tagország szinte minden fővárosában és a nagy régiók központjaiban: Nizzában (Franciaország) 1968-ban, Namurban (Belgium) 1973-ban, Firenzében (Olaszország) 1973-ban és 1982-ben, Aachenben (Németország) 1981-ben, Münchenben (Németország) 1983-ban, Toulouse-ban (Franciaország) 1985-ben és 1997-ben, Granadában (Spanyolország) 1992-ben és Edinburghban (Egyesült Királyság) 2002-ben. De kisebb városokban is, mint például Bressanonében (Olaszország) 1976-ban, La Grande-Motte-ban (Franciaország) 1980-ban, Marbellában (Spanyolország) 1989-ben és Cannes-Mandelieuban (Franciaország) 1995-ben, vagy elszigetelt helyeken, mint a szardíniai Cala Gononében (Olaszország) 1975-ben, a madeirai Funchalban (Portugália) 1989-ben, a lappföldi Saariselkäben (Finnország) 2002-ben és az Azori-szigeteken (Portugália) 2007-ben. Összesen több mint 70 város volt az EPP-ED Képviselőcsoport rendezvényeinek helyszíne 1962 és 2007 között.

a A Képviselőcsoport tagjainak kérésére fél napot a rendezvény helyszínét adó város felfedezésére és kulturális nevezetességek meglátogatására tartanak fenn. Például 2001-ben Budapesten a Parlamentet és Magyarország első királyának, Szent Istvánnak a koronázási ékszereit nézték meg, 2003-ban Saint-Étienne-ben (Franciaország) a Pilat Nemzeti Parkba és a Művészeti és Ipari Múzeumba látogattak el, 2005-ben Bukarestben pedig a román Parlamentet és a Nemzeti Művészeti Múzeumot tekintették meg. Ezek a kirándulások felejthetetlen emlékeket nyújtottak: Santiago de Compostela katedrálisa; a buddhisták, muszlimok és keresztények békés egymás mellett élése Réunion szigetén; találkozás a Mikulással, nem csak véletlenül, a Lappföldön Finnországban!

b Brüsszel nem szerepel a listán, valószínűleg azért, mert a belga főváros hamar az Európai Parlamenti Közgyűlés egyik helyszíne lett. A frakció azonban szervezett tanulmányi napokat és vezetőségi üléseket 1957 és 1975 között Ostendben (1965), Liège-ben (1970) és Namurban (1973).

Az európai politikai, regionális és nemzeti valóság felfedezése

A különböző helyszínek lehetővé teszik a Képviselőcsoport tagjai számára, hogy bepillantsanak az EU országainak életébe, és megismerjék sokszínűségüket. A tanulmányi napok lehetőséget adnak arra is, hogy a helyszínen szolgáló térség, város vagy ország sajátos kérdéseivel foglalkozzanak. Így a tanulmányi napok központi témája 1975-ben Cala Gononéban (Olaszország) a regionális politika, 1985-ben Toulousban (Franciaország) az új technológiák és az Airbus, 1988-ban Palermóban (Olaszország) a mediterrán térséggel és fejlődő országokkal való kapcsolat, 1993-ban Valenciában (Spanyolország) a strukturális alapok és a mediterrán térség, 1993-ban Schwerinben (Németország) pedig az új tartományok helyzete volt. Ám a találkozók fő célja az országok politikai helyzetének áttekintése nemzeti és európai szinten. Ilyen találkozó volt például Porto Karraszban (Görögország) 1986-ban a görögországi politikai helyzetről, Estorilban (Portugália) 1994-ben a portugáliai politikai és társadalmi-gazdasági helyzetről, Bruges-ben (Belgium) 1995-ben Belgium helyéről Európában, Helsinkiben (Finnország) 1996-ban Finnország helyzetéről az Európai Unióban és a balti országok között, Stockholmban (Svédország) 1997-ben Svédország helyzetéről az Európai Unióban, Vilamourában (Portugália) 1998-ban a portugál politikai helyzetről, Bécsben (Ausztria) 1999-ben az ausztriai politikai és gazdasági helyzetről, Párizsban (Franciaország) 2000-ben a francia politikai helyzetről és a francia soros elnökségről, Rómában (Olaszország) pedig 2006-ban az olasz politikai helyzetről.

Bécsben (Ausztria) 1999-ben a frakció meghívta Andreas Kholzt, az Osztrák Néppárt (Österreichische Volkspartei, ÖVP) osztrák képviselőházi vezetőjét és Wolfgang Schüsselt alkancellárt. A párizsi tanulmányi napokon 2000-ben felszólalt François Bayrou, a Francia Demokrata Unió (Union pour la démocratie française, UDF) vezetője, Valéry Giscard d'Estaing, a korábbi köztársasági elnök, valamint Françoise de Panafieu, Pierre Albertini és Pierre Lequiller francia európai parlamenti képviselők, eredetileg a Tömörülés a Köztársaságért (Rassemblement pour la République, RPR) tagjai. A madridi tanulmányi napokon 2003-ban beszédet mondott José María Aznar spanyol miniszterelnök és Mariano Rajoy Brey, a Néppárt (Partido Popular, PP) vezetője. A budapesti tanulmányi napokon 2004-ben részt vett Schmitt Pál, a Fidesz akkori alelnöke és Dávid Ibolya, a Magyar Demokrata Fórum (MDF) elnöke.

A tanulmányi napok során tehát jobban megismerhetik az EPP-ED Képviselőcsoportot képező 53 nemzeti pártot és azok sokszínűségét, politikai támogatást nyújthatnak nekik hazájukban, amelyre a választási időszakban gyakran szükség van, és megerősíthetik Európa iránti elkötelezettségüket.

Az EPP-tagok erős helyi és nemzeti testületei, illetve az EPP-frakcióhoz tartozó politikai pártok választott képviselői szintén gyakran szerveztek látogatásokat olyan városokba, térségekbe vagy országokba, ahol a választott vezetők az EPP tagjai. Ilyen találkozó volt Toulouse-ban (Franciaország) 1985-ben a város polgármesterével, Dominique Baudis-val, Lisszabonban (Portugália) 1986-ban a portugál miniszterelnökkel, Aníbal António Cavaco Silvával, Konstanzban (Németország) 1987-ben Alois Partl-lel, Tirol kormányzójával, Lourdes-ban (Franciaország) 1991-ben Philippe Douste-Blazyval, Lourdes polgármesterével, Bruges-ben (Belgium) 1995-ben Flandria kormányának miniszterelnökével, Luc van den Brandéval, Helsinkiben (Finnország) 1996-ban Sauli Niinistö finn pénzügyminiszterrel és a Koalíciós Párt (Kokoomus) vezetőjével, Berlinben (Németország) 1998-ban Roman Herzoggal, a Német Szövetségi Köztársaság elnökével, továbbá Eberhard Diepgennel, Berlin főpolgármesterével, Bécsben (Ausztria) 1999-ben Wolfgang Schüssel alkancellárral és külügyminiszterrel, Saint-Étienne-ben (Franciaország) 2003-ban Françoise Grossetête-tel, a város alpolgármesterével, Koppenhágában (Dánia) 2003-ban Bendt Bendtsennel, Dánia miniszterelnök-helyettesével és Konzervatív Néppárt (Det Konservative Folkeparti, KFP) vezetőjével, és Bordeaux-ban (Franciaország) 2006-ban Hugues Martinnal, Bordeaux alpolgármesterével.

A párizsi tanulmányi napok során a frakció tagjait 2008. július 2-án találkozóra hívták az Európai Tanács soros elnökével, Nicolas Sarkozyval az Elysée-palotába. A nyílt, baráti beszélgetés után az Európa melletti határozott elkötelezettségre felszólító nyilatkozatot adtak ki.^a

A baráti politikai erők támogatása a csatlakozásra váró országokban

Hasonlóan fontosak voltak az uniós csatlakozásra váró vagy a közelmúltban csatlakozott országokban rendezett találkozók is. 1977-ben a Képviselőcsoport Vezetőségének egyik gyűlését Madridban tartották nem sokkal Franco tábornok halála után, amikor a demokráciaépítés folyamata Spanyolországban még gyerekcipőben járt. 1978-ban a vezetőség a portugáliai Portóban találkozott. E korai példák intézményesültek az osztrák és a svéd csatlakozást megelőző időszakban (a vezetőség 1990-ben Bécsben, 1992-ben Stockholmban tartotta ülését). Hans-Gert Pöttering rámutatott, hogy a közép- és kelet-európai országokkal történő bővítés előkészítésének részeként „*az EPP-ED Képviselőcsoport Vezetősége évente kétszer örömmel tartja ülését egy csatlakozásra váró ország fővárosában*”¹⁰²⁵. Az ülések és más fontos találkozók

a A következő nap a Képviselőcsoport Versailles-ban tartott vacsorája az egyik fénypont volt, és különleges helyet foglalt el a tagok és a titkársági alkalmazottak emlékei között...

során a Képviselőcsoport kilenc év alatt tíz országot látogatott meg: Málta (1996), Lengyelország (1998, 2003 és 2005), Románia (2002 és 2005), Lettország (2000), Szlovákia (2000), Ciprus (2001), Magyarország (2001), Cseh Köztársaság (2002), Szlovénia (2002) és Bulgária (2005). A vezetőség ülésezett a horvátországi Splitben (2006) és a bosznia-hercegovinai Szarajevóban is (2007), két olyan országban, amelyek minden kétséget kizáróan európai irányultságúak.

A Képviselőcsoport igyekezett meghívni a felvételre váró országok politikai vezetőit is: Jan Čarnogurskyt, a szlovák Kereszténydemokrata Mozgalom vezetőjét, Gediminas Vagnorius litván miniszterelnököt, Ivan Kosztov bolgár miniszterelnököt, Algirdas Saudargas litván külügyminisztert, Radu Vasile román miniszterelnököt, Jerzy Buzek lengyel miniszterelnököt, Mikulaš Dzurinda szlovák miniszterelnököt, Orbán Viktor magyar miniszterelnököt, Glafkosz Ioannou Kleridesz ciprusi elnököt és Ioannisz Kaszoulidesz ciprusi külügyminisztert.

Az Unióhoz frissen csatlakozott országokban is szerveztek tanulmányi napokat, például Dublinban (Írország) 1974-ben, Rodoszon (Görögország) 1983-ban, Lisszabonban (Portugália) 1986-ban, Helsinkiben (Finnország) 1996-ban, Stockholmban (Svédország) 1997-ben és Budapesten (Magyarország) 2004-ben. A Képviselőcsoport nemzeti delegációi nagyra értékelik e több száz fő részvételével zajló találkozónak a gazdasági, politikai és médiabeli hatását.

A Képviselőcsoport által kezdeményezett ortodox párbeszéd alkalmat adott ellátogatni a csatlakozást még csak egy távoli vagy hipotetikus lehetőségnek tekintő országok fővárosaiba is, például Isztambulba 1996-ban, 2000-ben, 2003-ban és 2004-ben, valamint a grúziai Tbiliszibe és az ukrajnai Kijevbe 2008-ban.

Találkozók kiemelkedő személyiségekkel az élet különböző területeiről

A külső helyszíneken tartott tanulmányi napok és vezetőségi ülések arra is lehetőséget adnak, hogy találkozzanak a civil társadalom, a szellemi, gazdasági és társadalmi körök kiemelkedő képviselőivel, akik segítenek a Képviselőcsoportnak a valós európai élet ismeretének elmélyítésében. Konzultáltak vallási vezetőkkel: VI. Pál pápával, II. János Pál pápával számos alkalommal és XVI. Benedekkel 2006-ban, Pappalardo kardinálissal, Antonio Mattiazzo padovai püspökkel, Tadeusz Gocłowski gdański érsekkel. Vendégeik voltak jeles tudományos személyiségek: Jerzy Łukaszewski, a bruges-i Európai Kollégium rektora, Étienne Cerexhe, a namuri jogi kar dékánja, Joachim Starbatty, a Tübingeni Egyetem gazdaságtudományi professzora, Jean-Louis Quermonne, a francia „Comissariat au plan” által az európai intézmények reformjára felállított munkacsoport elnöke, Carlo Secchi, a Bocconi Egyetem

rektora. Találkoztak politikai vezetőkkel: Viktor Juscsenko ukrán elnökkel, Miheil Szaakasvili grúz elnökkel, Ivo Sanader horvát miniszterelnökkel.^a A civil társadalom néhány kiváló alakja is rávilágított az európai gazdaság és társadalom kiemelt témáira, köztük Hugo Geiger, a Német Takarékbank elnöke, George Van Reeth, az Európai Ürügynökség vezérigazgatója, Claude Goumy, a toulousi Matra Központ igazgatója, Albert Scharf, a Bajor Műsorsugárzók Társaságának vezérigazgatója és az Európai Műsorsugárzók Uniójának elnöke, Leif Johansson, a Volvo elnöke, Jean-François Dehecq, a Sanofi-Synthelabo csoport vezérigazgatója.

A jövő tervezése: Nostradamustól (1996) az Európai Ötletek Hálózatáig (2002)

Nostradamus: egy kis tervezőcsoport

1995 őszén Wilfried Martens, aki akkor még alig egy éve volt a Képviselőcsoport elnöke, egy közeli munkatársának bevallotta: „*A Képviselőcsoport napi igazgatása rengeteg munkát és figyelmet igényel. Gyűlés gyűlés után, az ember az összes idejét futó európai ügyekkel tölti. Nem lehetséges valami módon a szélesebb körök elérése, a legszélesebb értelemben vett jövőre vonatkozó elmélkedés és tervezés?*”^b

Felhívást adtak ki olyan képviselők meghallgatására, akik szintén úgy érezték, a jövőbe való befektetésként érdemes megbeszéléseket tartani a Képviselőcsoport hivatalos keretén kívüli, különböző háttérű szakértőkkel. Karl von Wogau, Efthimiosz Krisztodoulou, José María Gil-Robles y Gil-Delgado és néhány delegációvezető jelezte érdeklődését. A Brüsszelben rendezett három előkészítő ülés után Wilfried Martens megalapította a „Nostradamus”-nak elnevezett nem hivatalos munkacsoportot, amely az európai társadalom 21. századi kihívásaival foglalkozó fórum lett. Négy szemináriumot rendeztek Belgiumban, ahol a szakértők kifejtették nézeteiket. Az elsőt, amelyet 1996. március 28–29-én Limelette-ben tartottak, Hughes Portelli, Jan Kerkhofs és Alain Stekke professzor beszélt az értékekről és a politikai képviseletről. A másik hármat Genvalban, Brüsszel közelében tartották. Az 1996. július 4–5-i szeminárium, amelyre többek között meghívták Jan Pieter Hendrik

a Több biztos is eljött találkozni a Képviselőcsoporttal, hogy bemutassa az Európai Bizottság álláspontját és a kereszténydemokráciához, valamint az EPP politikai családjához fűződő személyes viszonyát, például Carlo Scarascia Mugnozza, Karl-Heinz Narjes, Lorenzo Natali, Etienne Davignon, Peter Sutherland, Filippo Maria Pandolfi, Franz Andriessen, Frans Fischler, Viviane Reding, Peter Schmidhuber, Sztavrosz Dimasz, Jacques Barrot, Giorgiosz Kontogeorgisz, Abel Matutes, Sir Leon Brittan, Marcelino Oreja, Mario Monti, Yves-Thibault de Silguy, Loyola de Palacio Vallelersundi, Christopher Patten, Michel Barnier, Ján Figel¹, Franco Frattini, Andris Piebalgs, Joe Borg, Benita Ferrero-Waldner.

b Wilfried Martensnek a szerzővel folytatott beszélgetése.

Donnert, a Holland Kormányzati Politikai Tudományos Tanács elnökét és Jérôme Vignont, az Európai Közösségi Tervezési Sejt (European Community Planning Cell) igazgatóját, az európai társadalom jövőjével foglalkozott a globalizáció kontextusában. 1996. november 28–29-én a munkacsoport megvitatta a jóléti államok értékeit és jövőjét. Az 1997. január 30–31-i utolsó szeminárium az új fenyegetéseket, a terrorizmus új formáit és az európai rendőrségi és igazságügyi együttműködést helyezte a középpontba. A vendégek között volt Xavier Raufer, a Párizsi Kriminológiai Intézet professzora, Jürgen Storbeck, az Europol igazgatója és Gustavo de Aristegui, a spanyol belügyminisztérium főtitkára.

A Nostradamus eredetileg a Képviselőcsoport választott tagjaiból és meghívott vendégekből állt.

2000 márciusában a Képviselőcsoport elnöksége Hans-Gert Pöttering kérésére elhatározta egy, a nemzeti pártok delegációinak tagjait magában foglaló nagyobb képviselőcsoport megalakítását¹⁰²⁶, hogy azonosítsák azokat a pontokat, amelyekben a jobbközép pártok egyetértenek, és beszéljenek azokról, amelyekben nincs egyetértés. E találkozót is a Genval-tónál tartották, a brüsszeli vidék szívében, és genvali találkozók néven lettek ismertek.

Az első genvali találkozót 2000. szeptember 14–15-én szervezték az európai néppártok jövőjéről.¹⁰²⁷ Résztvevői a Képviselőcsoport Vezetősége és meghívott vendégek voltak, vezető politikusok és a civil társadalom kiemelkedő alakjai, mint Valéry Giscard d'Estaing, Wolfgang Schäuble és Lord Brittan of Spennithorne.

A második találkozó a nők és férfiak új gazdasági környezetben betöltött helyzetével foglalkozott 2001. április 26–27-én.¹⁰²⁸ A vendégek között volt Alain Madelin, korábbi ipari miniszter, a francia liberalizmus és európai benchmarking korai szószólója, Peter Norman és Chris Gent, a vezető európai telekommunikációs csoport, a Vodafone vezérigazgatója.

A harmadik találkozót, amelynek témája „kormányzás: az európai politikai célokra gyakorolt hatás” volt¹⁰²⁹, 2001. szeptember 13–14-én tartották, és részt vett rajta Hans-Gert Pöttering, Michel Barnier, Alain Lamassoure, Dirk Hudig, az UNICE korábbi főtitkára és Jean-Luc Dehaene.

Az Európai Ötletek Hálózata (EIN): egy jobbközép szellemi műhely születése (2002)

A genvali találkozók eredményeként egy újfajta jobbközép szellemi műhely jött létre, amelyet James Elles, a Képviselőcsoport elnökhelyettese hálózattá kívánt alakítani. 2002. február 5-én vitték a Képviselőcsoport elnöksége elé az Európai Ötletek Hálózata (European Ideas Network, EIN) projekttervét, amelyet elfogadtak, és anyagi támogatást biztosítottak számára.¹⁰³⁰ Ahogy a hálózat alapítója elmondta: „Az EIN azon meggyőződésből alakult, amely szerint az ötletek

*áramlása a politika éltetőereje. Ahhoz, hogy a jobbközép sikeres legyen ott, ahol a baloldal elbukott, ötletgazdagnak, nyitottnak, fogékonyak és előrettekintőnek kell lennünk. Az EIN ennek a folyamatnak az alapvető része.*¹⁰³¹

Az EIN ambiciózusabb és szervezettebb, mint a Nostradamus.^a 2002. nyári megalapításakor arra tervezték, hogy a leghatékonyabb módon segítse elő az újfajta gondolkodást és az információcserét annak érdekében, hogy választ tudjanak adni a fő gazdasági, társadalmi és nemzetközi kihívásokra. A cél európai szintű politikai vezetők közösségének létrehozása, akiknek a tapasztalata segíti és erősíti a Képviselőcsoport stratégiai gondolkodását és cselekedeteit. Összegyűjti a jobbközéphez közel álló politikusokat, üzletembereket és üzletasszonyokat, tudósokat, értelmiségieket, újságírókat és a civil társadalom képviselőit, valamint párton kívüli szakértőket és elemzőket is. A hálózat egyedülálló Európában, mint James Elles megfogalmazta: *„A mi politikai családunk az egyetlen, amely létrehozott egy ilyen szellemi műhelyt. Azért alapítottuk, mert egyre nagyobb igény mutatkozik az ötletek kicserélésére, újfajta gondolkodásmódra, valamint a nemzeti és európai tapasztalatok megmérettetésére.*¹⁰³²

Az EIN-nek hat célja van: új eszmék terjesztése és a legjobb gyakorlatok kicserélése a gazdasági, társadalmi és nemzetközi kihívásokra adandó válaszokról; a politikai döntéshozók tapasztalatainak szélesítése globálisabb kontextusban; tudatosan egész Európára kiterjesztett cselekvés; azoknak az embereknek az elérése, akik hagyományosan nem foglalkoznak pártpolitikával, ideértve különösen a fiatalokat; konferenciák és szemináriumok szervezése; végül az európai jobbközép politikán belül a politikai döntéshozatal kollektív intellektuális forrásainak erősítése és minőségének javítása.¹⁰³³

Egy éven belül az EIN mintegy 20 nemzeti szellemi műhellyel lépett kapcsolatba, ezek között volt az ÖVP Politische Akademie, a Fondation pour l'Innovation Politique, a Fondation Robert Schuman, az Institut Montaigne, a Hanns Sidel Stiftung, a Konrad Adenauer Stiftung, a Walter Eucken Institut, a Fondazione Liberale, a Nova Res Publica, FAES, Civitas, a Conservative Research Department, a European Policy Forum és a Policy Exchange.

Az EIN egy *„ötletcserére létrehozott virtuális központ a világhálón”*.¹⁰³⁴ Saját honlapja¹⁰³⁵ és hathavonta megjelenő hírlevele van, amelyet 2006 nyarán indítottak. 2002-ben nyolc munkacsoportot alakítottak, amelyek száma 2008-ra¹⁰³⁶ 12-re növekedett és egy tanácsadói csoportot is felállítottak.¹⁰³⁷ Az EIN tevékenységét a munkacsoportok igazgatóbizottsága koordinálja nyári és téli ülésszakán, amelyen részt vesz az EPP-ED Képviselőcsoport elnöke is. Ezeket a politikai találkozókat vacsora követi, ahol egy tiszteletbeli vendég mond beszédet.

a A Nostradamus titkárságát a kezdetektől Pascal Fontaine vezette. Az EIN titkárságát fokozatosan építették fel 2002 és 2008 között James Elles vezetésével, együttműködésben többek között Anthony Teasdale-el, Henri Lepage-al és Guillermo Martínez Casañal.

Minden munkacsoportot igazgatóbizottság irányít, amely elnökből, referensből és négy vagy öt további szakértőből áll. A munkacsoportoknak éves menetrendjük van: az év első felében Brüsszelben és más európai fővárosokban találkoznak, majd a szeptemberi Nyári Egyetemen ismertetik gondolataikat. Hivatali idejüket évente ősszel újítják meg.

A háromnapos, 2002 óta minden szeptemberben megrendezett Nyári Egyetemen az EIN sarokkövei. Egy vagy több témára fókuszálnak, a nemzeti pártok által előzetesen megrendezett Nyári Egyetemekből is ötleteket merítenek, és összehozzák az EPP-ED Képviselőcsoport tagjait, vezető nemzeti politikusokat, szakértőket, a civil társadalom tagjait, valamint az EIN-hez kapcsolódó kutatókat és értelmiségieket.

Az első Nyári Egyetemet a Christ Church College-ban és a Saïd Business Schoolban tartották a híres angliai egyetemi városban, Oxfordban. 150-en vettek részt a rendezvényen, és olyan vezető európai politikusok támogatták, mint Angela Merkel, aki akkor a CDU elnöke volt, José María Aznar spanyol kormányfő és Valéry Giscard d'Estaing, az Európai Unió Jövőjéért Konvent elnöke.¹⁰³⁸

2003-ban a spanyol El Escorial volt helyszín. Ez a második és nagyobb, 250 résztvevővel zajló Nyári Egyetem a terrorizmust és az éghajlatváltozást vitatta meg – két új munkacsoport témáját.¹⁰³⁹

2004-ben az EIN új területekre tört. A Konrad Adenauer Alapítvány közreműködésével szervezett berlini Nyári Egyetemen 300-an vettek részt. Erősítették a kapcsolatokat a nemzeti szellemi műhelyekkel, és a rendezvényt első ízben két részre osztották. Az első maga a Nyári Egyetem volt, ahol a munkacsoportok ismertették eredményeiket. Számos kiemelkedő európai személyiség felszólalt. Angela Merkel, a CDU-CSU-frakció vezetője beszédének címe: „Németország modernizációja és Európa bővítése: a fő kihívások” volt. José María Aznar korábbi spanyol miniszterelnök a „terrorizmus elleni küzdelemről és a Nyugat egyesítéséről” beszélt, Edouard Balladur korábbi francia miniszterelnök a „NATO átrendezéséről”, Kenneth Clarke korábbi brit belügyminiszter „Irak tanulságairól” és Rockwell Schnabel, az Egyesült Államok EU nagykövete a „transzatlanti társulás megerősítéséről”. A program második része Európai Ötletbörze volt. Témája „A világ 2020-ban”; számos kiemelkedő politikai személyiség és értelmiségi vett részt a nyitó beszélgetésen: Carl Bildt korábbi svéd miniszterelnök, Frederick Kempe, a *Wall Street Journal Europe* szerkesztője, Alain Madelin, Ana Palacio Vallelersundi korábbi spanyol külügyminiszter, Francis Fukuyama, *A történelem vége* című könyv szerzője, Bruce Sterling sci-fi író és Peter Sloterdijk német újkantiánus filozófus. A rendezvény végén 25 szervezet írt alá egy közös nyilatkozatot, amelyben megerősítették együttműködésüket és az európai jobbközép politika támogatását.¹⁰⁴⁰

Berlin után 2005-ben a hálózat a portugál fővárosban találkozott: 27 országból 300 ember gyűlt össze a lisszaboni Centro Cultural de Belém-ben.

Különböző frakciók képviseltették magukat, többek között jelen volt „33 európai parlamenti képviselő, 15 nemzeti parlamenti tag, 64 szellemi műhely vagy politikai szakértő, 34 üzleti vezető, 35 politikai tanácsadó vagy aktivista, 28 akadémikus és 23 újságíró”.¹⁰⁴¹

A találkozót Wilfried Martens és Luis Marques, a Portugál Szociáldemokrata Párt vezetője nyitotta meg, majd számos neves személyiség tartott beszédet: Chris Patten korábbi európai biztos, José Manuel Durão Barroso, az Európai Bizottság elnöke és korábbi portugál miniszterelnök, José María Aznar korábbi spanyol miniszterelnök és Ernest-Antoine Seillière, az UNICE elnöke és a MEDEF korábbi elnöke. Az Európai Ötlebörzét két kerekasztal formájában szervezték. Az első kerekasztal témája a „Gazdaság, társadalom és kultúra a holnap világában” volt, elnöke Jacek Saryusz-Wolski európai parlamenti képviselő, résztvevői pedig Anibal Cavaco Silva professzor, korábbi portugál miniszterelnök, Antonio Borges, a Bank of Portugal korábbi igazgatóhelyettese, Ashraf Ghani korábbi afgán pénzügyminiszter és Craig Mundie, a Microsoft elnökhelyettese és technológiai vezérigazgatója. A második, „Európa válasza az előtte álló kihívásokra” címet viselő kerekasztalon részt vett Carl Bildt korábbi svéd miniszterelnök, John Wood, az ESFRI elnöke és Bernard-Henri Lévy francia filozófus és író. Ezt a kerekasztalt Martonyi János, a Baker and McKenzie partnere, korábbi magyar külügyminiszter vezette.

2006-ban a hálózat Lyont választotta Nyári Egyeteme helyszínéül. A résztvevők száma ismét 300 volt. A plenáris ülés témája a globalizáció és az EPP-ED Képviselőcsoport által kiadni készült, a gazdasági reformok alapján összeállított „Agenda for revival” volt. José Manuel Durão Barroso, az Európai Bizottság elnöke, Carl Bildt korábbi svéd miniszterelnök, Jacques Barrot, az Európai Bizottság elnökhelyettese és Dominique Perben francia közlekedési miniszter vett részt rajta. Az Európai Ötlebörze kerekasztalain olyan kiváló személyiségek szólaltak fel, mint Clayland Boyden Gray, az Egyesült Államok EU-nagykövete és Jean-Marie Folz, a Peugeot Citroën vezérigazgatója.

2007 szeptemberében Varsót jelölték ki a Nyári Egyetem színhelyéül, amelynek témája: „A világ 2025-ben: szembenézni a holnap kihívásaival”. Az év során a hálózat, a szellemi műhelyek és a politikai alapítványok tagjait 12, különböző témákkal foglalkozó munkacsoportba és hét különítménybe osztották, amelyek Európa más-más városaiban – Brüsszel, Párizs, London, Berlin, Budapest, Hága, Bonn, Madrid – és Washington DC-ben találkoztak. Varsóban három témáról: a harmadik ipari forradalomról, Oroszországról és az internetes kapcsolatépítésről beszéltek jeles személyiségek. Köztük volt José Manuel Durão Barroso, az Európai Bizottság elnöke, Garri Kaszparov az oroszországi Egyesült Civil Front képviselőjében, Ashraf Ghani, a Kabul-i Egyetem kancellárja és korábbi afgán pénzügyminiszter, Jeremy Rifkin, a Foundation on Economic Trends elnöke, José María Aznar, a találkozók

ismert személye, valamint Jerzy Buzek európai parlamenti képviselő, korábbi lengyel miniszterelnök. Beszédet tartott még Dave Winston, a Winston Group elnöke, Fred Smith, a Competitive Enterprise Institute elnöke, illetve Lech Wałęsa, a Nobel-díjas korábbi lengyel elnök.¹⁰⁴²

2008-ban az olaszországi Fiuggiban „Az értékek helye egy bizonytalan világban” volt a Nyári Egyetem témája, ahol részt vett Wilfried Martens, José Manuel Durão Barroso, Gans-Gert Pöttering és a francia miniszterelnök, François Fillon.¹⁰⁴³ A találkozó az év eseményeinek tükrében természetesen leginkább a gazdasági problémákkal foglalkozott.¹⁰⁴⁴

Ebben a parlamenti ciklusban ez volt a hálózat utolsó találkozója, és az EPP-ED Képviselőcsoport alelnöke Jaime Mayor Oreja volt a rendezvény elnöke. James Elles 2008. március 11-én lemondott, mivel úgy érezte, már nem tud kellő időt szánni a munkára. A helyzet azonban az volt, hogy az általa hozott új ötletek és az európai jobbközép szellemi műhelyek között teremtett kapcsolat ellenére egyre többen úgy vélték, az EPP a Képviselőcsoporton belül „állam az államban”, egy egyre költségesebb és szövevényesebb kupaktanács. A Képviselőcsoport elnöksége jelezte a Képviselőcsoport testületeinek, hogy kész többet átvenni a hálózat céljaiból és tevékenységéből, különösen a Képviselőcsoport parlamenti munkájával és a közelgő 2009. júniusi európai választásokkal kapcsolatban. 2008 decemberében az elnökség megújította a hálózat költségvetését, 370 000 eurót adva 2009-re, és Bécset jelölték ki a 2009-es Nyári Egyetem helyszínének. Az EPP jövőjének eldöntése a 2009 júliusában hivatalba lépő új elnökség feladata lett.

Kapcsolatok a nemzeti parlamentekkel

1984-ben, a közvetlenül választott Parlament második ciklusának kezdetén Giovanni Giavazzi, a Képviselőcsoport alelnöke lett felelős a kereszténydemokrata parlamenti frakciókkal való kapcsolatokért. Ezt a kezdeményezést az EPP-frakció és a parlamenti frakciók vezetői közötti 1982-ben Luxembourgbán, majd 1983-ban Berlinben és Rómában tartott három találkozó indította el.¹⁰⁴⁵ A kezdeményezés válasz volt az európai parlamenti képviselőválasztás kezdetén felmerült kritikákra: míg 1979 előtt az európai intézmények és a nemzeti parlamentek közötti kapcsolatok közvetlenek és természetesek voltak, egy külön Európai Parlament megjelenésével a nemzeti parlamentek tagjai aggódtak, hogy elvesztik befolyásukat a Közösségben. Újfajta kooperációra volt szükség az európai parlamenti képviselők és a nemzeti parlamentek tagjai között. Az EPP-frakció ezért kapcsolatokat alakított ki hasonló ideológiájú nemzeti pártokkal. 1984 novembere és 1985 áprilisa között Giavazzi a kilenc Közösségi tagállam közül nyolcra látogatott el és találkozott az EPP-család politikai pártjaival. Hamar világossá vált, hogy mindkét oldal igényli a közelebbi és rendszeresebb kapcsolatokat.¹⁰⁴⁶

1989-ben megalapították az Európai Ügyekkel Foglalkozó Bizottságok Konferenciáját – ismert angol rövidítése szerint COSAC –, amelynek munkájában minden nemzeti parlamentből hat fő és az Európai Parlament képviselői vesznek részt. Ezt az együttműködési fórumot az Európai Uniót létrehozó szerződéshez kapcsolódóan elfogadott 13. és 14. nyilatkozat ismerte el, és egy kvázi intézményesített keretet biztosított az Európai Parlament és a nemzeti parlamentek közötti kapcsolatoknak.

Ez azonban nem gátolta az EPP-frakciót, hogy tovább építse saját kapcsolatait a nemzeti parlamentekkel. 1991-ben Georgiosz Szaridakisz, az EPP-frakció nemzeti kereszténydemokrata parlamenti frakciókkal való kapcsolatokért felelős alelnöke felkeresett minden közösségi fővárost, és kapcsolatba lépett a kereszténydemokrata vezetőkkel. Megvitaták a jövőbeli maastrichti szerződést, és ismertette az EPP-frakció prioritásait a két Kormányközi Konferenciával kapcsolatban, melyek a politikai unióról és gazdaságról, valamint a monetáris unióról szóltak. Georgiosz Szaridakisz látogatásai Luxembourgban (március 26.), Párizsban (április 18.), Madridban (április 10–11.), Bonnban (április 25.), Rómában (május 23.), Hágában (május 28.) és Dublinban (május 29.) előkészítették az utat az EPP-frakció által 1991. június 3–4-én Luxembourgban rendezett Interparlamentáris Szimpózium számára. Ezeknek a találkozónak három céljuk volt: egyrészt az EPP-hez közeli parlamenti frakciókkal és nemzeti parlamentekkel folytatott párbeszéd, egyeztetés és közös fellépés erősítése; továbbá a parlamenti frakciók és pártok felkérése, hogy gyakoroljanak nyomást saját kormányaikra annak érdekében, hogy a kormányközi konferencia konkrét eredményeket hozzon az Európai Unió standardizálása tekintetében; végül pedig a parlamenti frakciók bevonása a kormányközi konferencia eredményeinek ratifikálási folyamatába.¹⁰⁴⁷

A Képviselőcsoport és a nemzeti parlamentek közötti kapcsolatokat tovább fejlesztették. 2007-ben a Képviselőcsoport titkársága létrehozta a Nemzeti Parlamenti Kapcsolattartási Szolgálatot, amely igazgatja a kapcsolatokat az EPP-ED parlamenti frakciókkal a nemzeti parlamentekben, közös parlamenti találkozók szervezését különböző témákról, kapcsolatokat ápol a COSAC-kal, az Európa Tanács és a Nyugat-európai Unió Parlamenti Közgyűléseivel, valamint az Interparlamentáris Unióval.

A Tanács elnökségének változásakor a Képviselőcsoport csúcstalálkozót szervez a nemzeti EPP-ED parlamenti frakciók elnökeivel különböző témában: álláspontok a következő Európai Tanács fényében¹⁰⁴⁸, jelentős európai események¹⁰⁴⁹ vagy egyéb különleges ügyek¹⁰⁵⁰. Semmilyen téma nincs kizárva, így például a 9. csúcstalálkozó 2008. október 13-án a pénzügyi válsággal foglalkozott.¹⁰⁵¹

A Képviselőcsoport különösen fontosnak tartotta a nemzeti parlamenteknek az Unió működésében betöltött szerepét, amelyet a lisszaboni szerződés 12. cikke is megerősített. Ahogy Edward McMillan-Scott megjegyezte: „Az

EU reformszerződésének új irányvonalai alapján a nemzeti parlamenteknek most első ízben nagyobb szerep jut az európai döntéshozatali folyamatokban. Nemcsak a szabadsággal, biztonsággal és joggal kapcsolatos ügyekben lesznek bevonva, de a szerződések felülvizsgálatába is, és tájékoztatást kapnak minden uniós csatlakozási kérelemről.”

A nemzeti parlamentekkel tartott kapcsolat alapvető fontosságú a közvélemény bizalmának növelése céljából. A két demokratikus képviseleti szerv, a nemzeti parlamentek és az Európai Parlament a hatalmát a másik hatalmának figyelembevételével gyakorolja. Az 1979 óta gyakorolt közvetlen európai parlamenti választás új legitimitást adott ennek, amely legitimitás az európai integráció folyamatának előrehaladásával növekedett. Elérkeztünk egy olyan ponthoz, ahonnan nincs visszaút, ahol az európai végrehajtó szervek ellenőrzését nem lehetséges újból nemzeti hatáskörbe utalni.

XLIII. fejezet

AZ EPP-ED KÉPVISELŐCSOPORT JOSEPH DAUL ALATT (2007–2009) ÉS A 2009. JÚNIUSI VÁLASZTÁSOK SIKERE

Joseph Daul megválasztása és az új EPP-ED Képviselőcsoport elnökség (2007. január 9.)

Hans-Gert Pöttering a Képviselőcsoport egyhangú támogatásával úgy döntött, hogy indul az Európai Parlament elnökségéért. Az előző parlamenti ciklus elején az EPP-ED Képviselőcsoport megállapodást kötött a szocialista frakcióval, hogy támogatják az elnökség szocialista jelöltjét, a spanyol Josep Borrell Fontellest, akit meg is választottak 2004 júliusában. Így aztán nem volt meglepetés, hogy 2007. január 16-án Hans-Gert Pötteringet választották elnöknek az első körben 450 szavazattal, szemben Monica Frassoni 145, Francis Wurtz 48 és Jens-Peter Bonde 46 szavazatával.

Az EPP-ED soraiban ülő egyik tag különösen örült ennek. Joseph Daulnak, aki most elfoglalhatta azt a széket, amelyben elődje, az Európai Parlament most megválasztott elnöke hét és fél évig ült, jó oka volt örülni az okosan megtervezett stratégia sikerének. Számára Hans-Gert Pöttering az évek során barátta vált kolléga volt, akivel azonos meggyőződést vallottak, politika iránti lelkesedésük és Európa iránti ambíciójuk is közös volt. A köztük lévő kapocs alapjának a francia–német egyetértés iránti elkötelezettség tekinthető, amelyért 1950 óta Robert Schuman, Konrad Adenauer és Charles de Gaulle is harcolt. Joseph Daul, akárcsak honfitársa, Pierre Pflimlin Elzászból származik, ismeri a határ menti életet, családi emlékeztük pedig őrzi a háborús emlékeket és a szenvedések nyomát. Strasbourgban született 1947 áprilisában, két évvel Elzász felszabadulása után. A két politikus ugyanazon generáció tagjaként, a kiegyezés híveként úgy érezte, sok közös van bennük. De sok a különbség is közöttük. Hans-Gert Pöttering tudós, ügyvéd, aki fiatal kora óta részt vett a CDU politikai tevékenységében. Joseph Daul paraszti családból származik, és csak 20 éves volt, amikor átvette a héthektáros, szarvasmarha-tenyésztésre és cukorrépa-termesztésre szakosodott családi gazdaságot. Hans-Gert Pöttering közel 30 évig a parlament tagja volt, és az európai politika az élete. Joseph Daul nem törekedett nemzeti vagy uniós hivatalra

egészen 1999-ig, amikor beválasztották az Európai Parlamentbe. Agrár-tanulmányai befejezése után azonban aktívan részt vett a szakszervezeti mozgalomban, és Pfettisheim, egy Strasbourgtól 12 km-re fekvő ezerlakosú kisváros polgármestere volt. Hans-Gert Pöttering elméleti, Joseph Daul pedig gyakorlati embernek tekinthető. Ám az ilyen osztályozás elfedi legfontosabb közös tulajdonságukat: mindketten politikusok, akiket tette ösztönöznek a közélet és hatalomgyakorlás nyújtotta cselekvési lehetőségek.

Joseph Daul a ranglétrán feljutott a francia mezőgazdasági szakszervezeti mozgalom, Európa egyik legerősebb lobbiszervezete élére, amely jelentős számú vidéki gazdaságot képvisel, s Franciaország és Európa fő gazdasági érdekeit érintő kérdésekkel foglalkozik. A Francia Marhahústermelők Nemzeti Szövetsége (Fédération nationale des producteurs de viande bovine) elnökeként 1997-ben a kergemarhakór okozta válság idején felhasználva a mezőgazdasági szövetkezetekben, egyesületekben és hivatalos csatornákon szerzett tapasztalatait, együttműködött a nemzeti és európai hatóságokkal a válság kezelésében.

Ezek készítették Nicolas Sarkozyt, hogy az 1999. júniusi európai választásokon meghívja Dault az RPR jelöltjeinek listájára. Sarkozy listájának tagjai az EPP-ED Képviselőcsoporthoz csatlakoztak Jacques Chirac és Alain Juppé ígérete szerint. Daul számára ez teljes összhangban állt Európáról alkotott eszméivel. Mivel folyékonyan beszélt németül, hamar megtalálta a hangot a német delegáció tagjaival. A Mezőgazdasági Bizottság megbecsült tagja lett, és tapasztalata alapján az EPP-ED Képviselőcsoport 2002. januárban a Bizottság elnökének jelölte. E minőségében egy olyan politika reformjának az érzékeny és összetett ügyeivel foglalkozott, amely a társadalmi változások és a világgpiaci árak fluktuációja miatt a folyamatos megújulás állapotában volt. Intenzíven részt vett a GATT multilaterális kereskedelmi tárgyalásain is. Ezzel egy időben egy másik magas tisztségben is tapasztalatot szerzett: ő volt az elnöke a Bizottsági Elnökök Konferenciájának, az Európai Parlamentnek a 20 parlamenti bizottságot érintő ügyeket koordináló és a plenáris ülések napirendjét előkészítő stratégiai testületének.

Joseph Dault, aki ezekkel a figyelemre méltó eredményekkel ismertséget szerzett magának, felkereste a német delegáció, mely Hans-Gert Pöttering méltó utódját kereste. A francia delegáció is teljes mértékben támogatta őt, és 2006 utolsó heteiben megkezdődtek a tárgyalások a frakció többi nemzeti delegációjával.

Szoros verseny

A gyűlés 2007. január 9-én 14:10-kor kezdődött a pár napig még hivatalban lévő elnök, Hans-Gert Pöttering vezetésével. Pöttering először az új román és bolgár európai parlamenti képviselőket köszöntötte. Az első napirendi pont

az elnök megválasztása volt. Négy jelölt volt, mindannyian tízperces beszédet tarthattak: először Othmar Karas, a leköszönő kincstárnok, majd Gunnar Hökmark beszélt, őt követte Antonio Tajani és végezetül Joseph Daul. A gyűlésterem megtelt. Az első kör eredményeit 16:35-kor hozták nyilvánosságra: a 256 érvényes szavazatból Gunnar Hökmark 74-et szerzett, Joseph Daul 71-et, Antonio Tajani 62-t és Othmar Karas 49-et. A második körben Joseph Daul előretört 88 szavazattal, Gunnar Hökmark és Antonio Tajani lett a második és harmadik 86, illetve 77 szavazattal. A harmadik körben, 18 órákor két jelölt maradt még versenyben, végül Joseph Daul 134 szavazatot szerzett Gunnar Hökmark 115 szavazatával szemben.

Egyesek szerint az eredmény a Képviselőcsoportnak a francia–német szövetségen, a szociális piacgazdaságon és a közös politika köré épült Unión alapuló hagyományos vonalának a győzelme volt. Ezzel szemben Gunnar Hökmark egy liberálisabb Unió és a hatalmas atlanti térséggel egybeolvadó szabadkereskedelmi övezet híve volt. A titkos szavazáson a jelöltek politikai modellek iránti preferenciája lehetett az egyik tényező, mely befolyásolta az eredményt, de biztosan nem ez volt az egyetlen. Szerepet játszottak a nemzeti szövetségek és a személyes tényezők is.

Joseph Daul foglalta hát el az elnöki széket. Első üzenete rövid volt, ízelítő a hivatali idejét jellemző lendületes stílusból. Két ígéretet tett. Az első természetesen Hans-Gert Pöttering támogatása volt a következő heti parlamenti elnöki választáson; a második egy igazi politikai kihívás: az EPP-ED Képviselőcsoport jelentős fölényének fenntartása a többi frakcióval szemben a 2009. júniusi választásokon.

Január 10-én Brüsszelben egy frakciógyűlésen választották meg a tíz alelnököt: Othmar Karast, Marianne Thyssent^a, Struan Stevensont, Jaime Mayor Oreját, Vito Bonsignorét, Gunnar Hökmarkot, Szájer Józsefet, Hartmut Nassauert, João de Deus Pinheirót és Marian-Jean Marinescut.

A parlamenti munka lehető leghatékonyabb megszervezése

Joseph Daul kiválóan értett a legtöbb fél számára kielégítő kompromisszumos megoldást hozó tárgyalásokhoz és a gyors cselekvéshez. Egy 278 tagú frakció vezetőjeként, amelynek tagjai 27 országból és 51 nemzeti pártból érkeztek, tömérdek lehetősége nyílt képessége megmutatására.

Az első feladat a tisztségek elosztása volt a tíz alelnök között. Ez mindig bonyolult gyakorlat. Első lépésként szigorúan bizalmasan meg kell bizonyosodni arról, melyik alelnök mivel szeretne foglalkozni. Utána meg kell tervezni a Kép-

a Meg kell jegyezni, hogy az új elnökség 11 tagja között csak egy nő volt, míg az előző elnökségben kettő. A jelölteket a nemzeti delegációk választják a d'Hondt-módszer szerint hozzájuk rendelt pozíciók száma alapján.

viselőcsoport tevékenységének legnagyobb részét lefedő felelőségek szétesztását. Végül biztosítani kell, hogy ez a választott testület – amely a teljes Képviselőcsoportot képviseli, nem csak a nemzeti delegációkat – valóban összetartó és nemzetközi legyen, főleg mivel a nemzeti delegációk képviselői Strasbourgban, az elnökség és a nemzeti delegációvezetők havi találkozóin zajlik.

Viszonylag gyorsan sikerült megegyezésre jutni. Othmar Karas maradt a kincstárnok, és ő felelt a külső frakcióülésekért és a választási kampány előkészítéséért. Marianne Thyssen, Struan Stevenson, Jaime Mayor Oreja, Gunnar Hökmark és João de Deus Pinheiro lettek az öt állandó munkacsoport, A, B, C, D és E elnökei. Hartmut Nassauer felelt a parlamenti munkáért, amelynek egyik fő része a jelentésekről való szavazásokhoz kapcsolódott a plenáris üléseken. Vito Bonsignore kapta a nemzeti parlamentekkel való kapcsolattartást, amelyet gyakran osztanak olasz alelnöknek. Szájer József koordinálta a frakció intézményi stratégiáját, és Marian-Jean Marinescu volt felelős a szomszédságpolitikai kérdésekben érintett országokkal történő kapcsolattartásért, beleértve az ortodox párbeszédet.

Az alakuló ülés és a d'Hondt-módszer

A Parlament alakuló ülésén folytatott megbeszélések 2007 januárjában hasonló fontosságúak voltak. A szokásoknak megfelelően dönteni kellett a fő posztokról a képviselőcsoportban és a Parlamentben. Ekkor egy probléma merült fel, mivel néhány delegáció a d'Hondt-módszer felülvizsgálatát kérte. Ezt az arányos elosztáson alapuló módszert, amelyet egy 20. század eleji belga politikatudósról neveztek el, minden frakció évek óta közös megegyezéssel használta. A rendszer fő előnye, hogy szigorúan arányos elosztást biztosít a nemzeti delegációk létszáma szerint. Minden kiosztandó pozíció, a frakcióelnöktől a parlamenti delegációk alelnökéig egy bizonyos számú pontot kap. Listát készítenek és minden delegációvezető létszám szerinti sorrendben előadja kívánásait az elnökség által vezetett ülésen: először a német delegáció, majd az Egyesült Királyság delegációja, az olasz delegáció és így tovább. Sok „kisebb” delegációnak várnia kell, hogy a „nagyobbak” megtegyék választásaikat, mielőtt ők következnek, ezért szükség van bizonyos rugalmasságra és politikai érzékre, hogy senki ne érezze úgy, rosszul bántak vele. Az elnök fontos szerepet játszik ezeken az üléseken, amelyek néha országok közti maratonra hasonlítanak. Komoly probléma esetén előfordul, hogy másnapra halasztják a döntést. Addig különböző lehetséges megoldásokat lehet megvitatni az elnök hivatalában az érintett felek részvételével.

A tárgyalások január 15-én fejeződtek be, amikor sikerült elfogadható konszenzusra jutni. Gunnar Hökmarkot azonban megbízták egy munkacsoport vezetésével, amely feladatul kapta néhány vitatott pont rendezését: a tárgyalások lefedték-e a quaestorok pozícióját, hány pontot rendeltek az egyes

feladatokhoz, hogyan nevezték ki a koordinátorokat? E kérdéseket végül több hónapos tárgyalás után rendezték. Eldöntötték, hogy a quaestorok pozíciója bekerül a d'Hondt-módszer szerinti elosztásba, a koordinátorok nem kerülnek bele, és a különböző funkciókhoz rendelt pontok száma 1-től 3-ig terjed.

„A hiányzás mindig hiba”

Joseph Daul nem fél a kemény munkától és nem takarékoskodik erejével, hogy minden problémára megtalálja a helyes megoldást. De arról is szilárdan meg van győződve, hogy azok a munkatársak, akik nem tartják be a Képviselőcsoport alapvető szabályait, nem fognak pályán maradni. Az egyik legfontosabb szabály, hogy a tagoknak jelen kell lenniük, amikor napirendi ügyekről beszélnek és döntenek. Amikor egy képviselő a frakcióülés hetén nem volt Brüsszelben és Strasbourgban újra akart nyitni egy már lezárt témát, az elnök határozottan megtagadta, hogy újra foglalkozzon az elvégzett munkával. Kijelentette: *„A hiányzás mindig hiba”*, és senki nem ellenkezett vele. A vitákat a lehető legrövidebb úton rendezik, hogy ne merüljenek fel ismételt ugyanazok az érvek, és több idő maradjon egyéb ügyekre. Joseph Daul mindazonáltal figyel arra, hogy megfelelő választ találjon a munkatársak által felvetett kérdésekre. A pátthelyzetek elkerülése és a nemzeti delegációk vagy különböző érdekek között felmerülő politikai konfliktusok hatástalanítása céljából javasolni szokta egy korlátozott hatáskörű munkacsoport felállítását az egyik alelnök vezetésével. Majd a rá jellemző nyugodt hangon hozzáteszi, hogy az ügyet valószínűleg meg lehetne beszélni egy pohár finom elzászi fehérbor mellett...

A többi politikai frakcióval való kapcsolatában Daul a kooperatív, ám határozott szellemiség híve. A kooperáció létfontosságú, amikor abszolút többség szükséges a Parlamentben az együttdöntési jogkör gyakorlásához: *„Az Európai Parlamentben roppant fontos a közös munka a többi politikai frakcióval. A közös agrárpolitika vizsgálata során a frakciónak mindig sikerült nagyon jelentős többséget, szinte egyhangú döntést kialakítani a többi politikai frakcióval való munkája során.”*¹⁰⁵²

A határozottság alapvető fontosságú, amikor az EPP-ED Képviselőcsoport iránti szolidaritás és lojalitás a tét. Ezért Daul kitartóan ellenezte a Szocialista Képviselőcsoport tervét, hogy vétózzák meg Gerardo Galeote kinevezését a Bizottsági Elnökök Konferenciájának elnökévé, és keresztülvitte akaratát. Hasonlóképp, a Képviselőcsoport elnöke 2008. január 31-én^a a strasbourgi plenáris ülésen azonnal válaszolt Daniel J. Hannannak azon alaptalan megjegyzéseire, melyekkel Hans-Gert Pöttering ülésvezetési módszereit illette. A brit konzervatív képviselőt pár nappal később formálisan elhatá-

a Ld. 339. o.

rolták a Képviselőcsoporttól. A Képviselőcsoport létszámbeli fölénye alapján Daul igyekszik biztosítani – akárcsak elődje, Hans-Gert Pöttering –, hogy az EPP-ED Képviselőcsoport érdekei érvényesüljenek a Képviselőcsoport-elnökök Konferenciáján. De nem mindig lehet egyedül győzni.^a Az elnöknek ezért gyakran kell használnia tárgyalási képességeit időszakos szövetségek kialakítása céljából. Ez lehetséges a baloldal tekintetében, a Liberális vagy a Szocialista Képviselőcsoporttal, vagy a jobboldal tekintetében az UEN Képviselőcsoporttal.

A Képviselőcsoport elnöke munkatársaival is szolidáris, s emellett kitart akkor is, amikor érzékeny diplomáciai problémával találja szemben magát. Washingtoni és pekingi látogatása után a Képviselőcsoport elnöksége kapcsolatba lépett Moszkvával. Ennek eredményeként meghívást kaptak 2008 őszére, azonban csak a Képviselőcsoport elnöke találkozhatott volna Vlagyimir Putyin miniszterelnökkel. Joseph Daul többször is kijelentette, hogy nem utazik az alelnökei nélkül. A Kreml hajthatatlan maradt, így a látogatást elhalasztották, és végül 2009. február 11–13-án került rá sor a Képviselőcsoport feltételei szerint.

Növekedés és a Képviselőcsoport testületeinek átszervezése

Az új évszázad első éveiben történt létszámbeli növekedést a Képviselőcsoporton belüli testületek gyarapodása kísérte – pl. munkacsoportok, frakcióközi csoportok, alapítványok, szellemi műhelyek –, amelyek széles körű politikai tevékenységet végeztek, és ahol a legvállalkozóbb tagok megmutathatták képességeiket és ambícióikat. Azonban Joseph Daul a 2008. április 22-i elnökségi ülésen rámutatott, rendezni kell e szervezeteknek az elosztását és koordinációját, hogy elkerüljék a dupla feladatvégzést és a felesleges versenyt. Például ekkor a Képviselőcsoport volt felelős a Robert Schuman Alapítványért, amelyet Egon Klepsch kezdeményezésére hoztak létre, és tanfolyamokat finanszírozott az új tagállamok gyakornokainak, valamint támogatta publikációk kiadását és a kereszténydemokrata eszméket terjesztő konferenciákon való részvételt. Az Alapítvány elnöke 2008-ban Jacques Santer volt. A Robert Schuman Intézet egy különálló testület, budapesti székhellyel, amely az EPP-hez közeli pártok fiatal tisztviselőinek a képzését támogatja. Az Európai Ötletek Hálózata, amelynek James Elles 2008. március 11-i lemondása óta Jaime Major Oreja a vezetője, találkozókat rendez a munkacsoportok számára különböző témák megvitatására, és több jobb-közép európai szellemi műhellyel együttműködve Nyári Egyetemet szervez.

Az „ortodox párbeszéd” 1997 óta rendszeresen tart találkozókat valamely balkáni államban, és regionális párbeszédet is szervezett különböző orszá-

a A Parlament tagjainak abszolút többsége 393. Az EPP-ED Képviselőcsoport tehát 105 szavazatinyi hátrányban volt (393–288=105) 2008-ban, amelyet a többi frakciótól kellett megszerezni.

gokban, többek között Grúziában, Ukrajnában és Moldovában. Az „európai-mediterrán” és az „európai–arab párbeszéd”, valamint a nemzeti parlamentek képviselőivel tartott csúcstalálkozók szintén a Képviselőcsoport befolyásának kiterjesztését szolgálják a parlamenti munkán kívüli területeken.

Az A, B, C, D és E állandó munkacsoportok által 2008 januárja óta szervezett meghallgatások szintén arról tanúskodnak, milyen érdeklődőek a tagok a Képviselőcsoportban és a Parlamentben felmerült kérdések iránt. A meghallgatások témája volt: Szíria, növényvédő szerek, roaming szabályozás, nők az üzleti életben, polgári repülés, rakétavédelmi pajzs, nukleáris hulladék, tengeri katasztrófák, kereskedelemvédelmi eszközök, saria törvények Európában, kormányzás az Európai Unióban, közlekedés, pénzügyi piacok felügyelete, regionális politikák, hallgatói mobilitás, Tibet, közös agrárpolitika, nők és a vallás stb.

Joseph Daul sok feladata közül az egyik, hogy a titkárság szükséges támogatásával rendezze a vitákat, amelyek felmerülhetnek az időpontok vagy egy elnökség kijelölése során. Néha meg is kell vétózni egyes benyújtott javaslatot. A napirend mindig szoros és nagyon rövid az idő a strasbourg-i ülészakot megelőző brüsszeli frakcióüléseken, illetve magukon a brüsszeli és strasbourg-i üléseken is. Az Európai Parlament bizonyos szolgáltatásokat nyújt a Képviselőcsoport számára, többek között üléstermeket^a és tolmácscsapatot. A frakcióülések, ideértve a plenáris üléseket, az állandó munkacsoportok üléseit, az elnökség és a vezetőség üléseit, valamint az elnökségnek a delegáció vezetőivel tartott találkozóit, természetesen az elsődlegesek. Az évek során a Képviselőcsoport napi rutinja ennek következtében ülések tekintélyes sora lett, elkülönülve a nemzeti delegációk üléseitől, ahol nincs szükség tolmácsra.^b

Ez a forgatókönyv, a tanulmányi napok és a külső helyszíneken rendezett vezetőségi ülések, mint 2008 februárjában Nicosiában, áprilisban a szlovéniai Portorozban, júliusban Párizsban és októberben Réunionon, az „ortodox párbeszéd” márciusban Grúziában, júliusban Ukrajnában és októberben Romániában, valamint az augusztusi EIN Nyári Egyetem az olaszországi Fiuggiban képet ad arról, milyen erős politikai és adminisztrációs gépezetté vált a Képviselőcsoport az évek során.

a A strasbourg-i frakcióüléseket a Robert Schuman-teremben tartják a Louise Weiss-épületben. Brüsszelben az első tíz évben az ülések helyszíne a Paul-Henri Spaak-épület volt, 2008 decembertől pedig az új, 450 férőhelyes Antall József-épület.

b Az elnökség által 2009. május 6-án elfogadott határozattal megpróbálták jobban kihasználni a rendelkezésre álló időt és felgyorsítani a döntési folyamatot a Képviselőcsoporton belül, átszerveve az állandó munkacsoportok működését. Számukat ötről négyre csökkentették, mindegyik élén egy frakcióalelnökkel. A négy munkacsoport keddenként találkozik Brüsszelben. Minden ülés előtt van egy vezetőségi ülés az elnök, két alelnök és a koordinátorok részvételével. Az ülésekre tolmácsokat biztosítanak. A jobban felkészült munkacsoportok döntéseket tudnak hozni, ezzel lerövidíthetik az utána következő szerdai, majd strasbourg-i teljes EPP-ED-frakcióülés vitáit.

Joseph Daul személyes elkötelezettsége a közép- és kelet-európai testvérpártok támogatása iránt

Az elnök nézete szerint a Képviselőcsoport kooperatív és partnerségi kultúráját, valamint csapatszellemét ki kell terjeszteni az új tagországokkal való kapcsolatokra is. Joseph Daul kiemelten kezelte az Unióhoz 2004-ben és 2007-ben csatlakozott országokkal való viszonyt. *„Számos látogatást tettem ezekbe az országokba annak érdekében, hogy az Európába történő integrációjuk a tervek szerint haladjon, és 2009-ben már ne legyen szó régi és új tagokról.”*¹⁰⁵³

Hármas stratégia: az első – az EU új tagjai

2007 januárja és 2009 júniusa között az új elnök három területre kiterjedő stratégiát folytatott. Először is teljes támogatásáról biztosította a pártokat a két új tagállamban, Romániában és Bulgáriában, akiknek az uniós csatlakozása egybeesett elnökségi kinevezésével, és különös figyelmet fordított megfelelő képviselőikre a Képviselőcsoportban. Az első romániai európai választási kampány során 2007. október 7-én Temesvárra utazott, hogy támogassa a köztársasági elnök, Traian Băsescu által vezetett Demokrata Pártot.

Szófiai látogatása előkészítette az utat a Képviselőcsoport bolgár tagokkal való bővüléséhez. Találkozott Bojko Boriszovval, az új GERB párt (Polgárok Bulgária Európai Fejlődéséért) vezetőjével, és biztosította őt, hogy az EPP-ED Képviselőcsoport üdvözli az új szereplő megjelenését Bulgária politikai színpadán. A GERB őt mandátumot szerzett, és elfoglalta helyét a frakcióban. A Képviselőcsoport jól járt a román tagok számának növekedésével is, mivel a Demokrata Párt és a Liberális párt közti szövetség eredményeként 18 tag csatlakozott, így a Képviselőcsoport 2008. januárban elérte az eddigi legmagasabb létszámát, 288 főt. A Képviselőcsoport döntése, hogy a vezetőség ülését 2009. március 19–20-án, pár héttel a választások előtt Szófiában tartja, további bizonyítéka volt az Európa-párti demokratikus erők és az EU új tagállamai iránti elkötelezettségének.

A Képviselőcsoport elnöke Szlovéniába utazott, hogy támogassa Alojz Peterlét, a 2007. október 21-i elnökválasztás jelöltjét, aki az EPP-ED Képviselőcsoport tagja és a szlovéniai demokrácia megteremtésének alakja volt.

Hasonló módon 2006. júniusi szlovákiai látogatásával a figyelmet Mikulaš Dzurindának, a jobbközép koalíció 1998 és 2006 közötti vezetőjének Szlovákia modernizálásáért és újraszervezéséért kifejtett érdemeire irányította. A Képviselőcsoport a szlovák elnökválasztás jobbközép EPP-jelöltjét, Iveta Radičovát támogatta, aki figyelemre méltó eredményt ért el a szocialista elnökkel, Ivan Gašparovičcsal vívott küzdelmében a 2009. április 5–12-én tartott elnökválasztás második fordulójában.

Magyarország is számíthatott a Képviselőcsoport támogatására a szocialista miniszterelnök felettébb kifogásolható döntése után, amikor kordont

építettett a magyar Parlament épülete köré, megakadályozva a Fidesz tagjait politikai jogaik gyakorlásában. Joseph Daul 2007. május 19-én Budapestre látogatott, és Orbán Viktor korábbi miniszterelnök kérésére beszédet tartott a Fidesz pártkongresszusán. *„Nincs olyan, hogy új és régi tagállam – mondta –, csak régi és új eszmék, régi stílusú politikai vezetők és innovatív, megújító politikai vezetők vannak!”*.

Lengyelország fontos helyet foglal el Joseph Daulnak az új tagállamok EPP-pártvezetőivel való személyes kapcsolatok építésére irányuló stratégiájában. 2007. szeptember 20-án, a varsói EIN Nyári Egyeteme idején lépett először kapcsolatba Donald Tuskkal, a Polgári Platform vezetőjével. Donald Tusk megnyerte a következő törvényhozási választásokat, és miniszterelnökként üdvözölte a Képviselőcsoportot a 2009. április 28-án Varsóban megnyitott tanulmányi napokon. Waldemar Pawlak, a kormányzó többség másik pártja, a Lengyel Néppárt – szintén EPP-tagpárt – vezetője miniszterelnök-helyettesként és gazdasági miniszterként tartott beszédet a Képviselőcsoport rendezvényén.

A balti államok szintén a Képviselőcsoport napirendjén szerepelnek: 2009. február 26-án Joseph Daul gratulált Valdis Dombrovskisnak, aki 2004 óta a Képviselőcsoport tagja, Lettország miniszterelnökévé választása alkalmából. A 38 éves közgazdászra nehéz idők vártak: pénzügyi krízissel, az ország függetlenségének kivívása óta az egyik legsúlyosabb válsággal kellett szembenéznie.

A Képviselőcsoport Vezetősége Tallinnban is ülésezett 2009. április 16–17-én, ahol üdvözölte őket Tunne Kelam, a kommunizmussal szembeni demokratikus ellenállás vezető alakja és az észti delegáció egyetlen tagja, valamint Maart Laar, korábbi miniszterelnök és a Pro Patria – Res Publica Unió vezetője, amely párt a Szovjetunió felbomlásakor csatlakozott az EPP-hez. A tallinni találkozón fontos stratégiai kérdéseket érintettek: az EU és Oroszország közötti kapcsolatok jövője, biztonság az Unió külső határain és a balti régió fejlődése.

A második – a csatlakozásra váró további országok

Horvátország 2003 februárjában nyújtotta be az Európai Unióhoz való csatlakozás iránti kérelmét. Ez az ország, amely az egykori Jugoszlávia része volt, kulturálisan és gazdaságilag évtizedek óta európainak tekinthető. Miniszterelnöke, Ivo Sanader, akinek pártja az EPP tagja, erejét nem kímélve igyekezett biztosítani Horvátország 2010-es csatlakozását. Joseph Daul 2009. január 9-i zágrábi látogatásán emlékeztetett rá, hogy a Képviselőcsoport, amely 2006 májusában Splitben tartotta vezetőségi ülését, mindig is támogatta Horvátország csatlakozási kérelmét. Horvátország uniós csatlakozását több évig késleltette egy Szlovéniával folytatott területi vita, amelyet azonban a két ország politikai hatóságai azóta megoldottak.

Ukrajna összetettebb kérdéseket vet fel, és nincs még pontos időpont a csatlakozására. A Képviselőcsoport jelentős része, a lengyel és balti delegáci-

ókkal együtt a teljes csatlakozáshoz vezető visszafordíthatatlan normalizálási folyamat mellett foglalt állást, azzal indokolva ezt, hogy történelme és földrajzi elhelyezkedése alapján ez a nagy és jelentős ország – amely NATO-tagságra is pályázik – az egykori Szovjetunió geopolitikai pufferrónájának utolsó megmaradt része. A 2004-es „narancsos forradalom” óta Ukrajna Európában keresi jövőjét, nem feledve az Oroszországtól való energiafüggőségének bonyolult problémáját és ennek az erős szomszédnak a hírhedt érzékenységét. A Képviselőcsoport elnöksége Kijevben találkozott 2008. június 13-án, megerősítve az EPP támogatását az ország gazdasági reformjai, korrupcióellenes rendelkezései, valamint a biztonság növelésére és a polgárok védelmére tett intézkedései iránt. A Képviselőcsoport elnöksége számára nehéz kérdést jelent figyelmen kívül hagyni az elnök, Viktor Juscsenko, és a miniszterelnök, Julia Timosenko politikai rivalizálását és esetenkénti keserű vádaskodását. Azonban tény, hogy míg a két ukrán vezető riválisok, egy véleményen vannak országuk és a Nyugat kapcsolatáról, s mindketten arra törekednek, hogy erősítsék a szálakat az EPP-vel, és biztosítsák országuk jövőjét Európában.^a

A harmadik – a keleti szomszéd országok

Ukrajna, amely hivatalosan nem kérte felvételét az Unióba, az elsődleges hatalom abban a geopolitikai régióban, amely Európa keleti határaitól a Kaukázusig terjed. Az egykori szovjet köztársaság, Moldova, amelyet természetesen szoros szálak fűznek Romániához, Grúzia, amely demokratikus forradalom van túl, és még látens konfliktusban áll Oroszországgal, Örményország, Azerbajdzsán és Fehéroroszország, amely még tekintélyelvű uralom alatt van, bár külföldön demokratikus erők is elismerik, regionális partnerségi meghívást kapott az Európai Uniótól. A 2009. május 7-én Prágában az Európai Unió és a hét állam között aláírásra kerülő EURONEST megállapodás előtt a Képviselőcsoport elnöke és Jacek Saryusz-Wolski, az Európai Parlament Külügyi Bizottságának elnöke kezdeményezte a Parlament Elnökei Konferenciájánál, hogy alakítsanak egy közgyűlést az EURONEST összes tagjának részvételével. 2009. január 15-én a Parlament jóváhagyta a javaslatot, amelyet a 2009. júniusi választások és az új parlament felállítása után fognak megvalósítani. A közgyűlésnek – amelynek modellje az EUROMED Közgyűlés a déli mediterrán országokkal és az EUROLAT Közgyűlés a latin-amerikai országokkal – 120 tagja lesz, s az európai parlamenti tagok és a keleti államok parlamenti tagjai közti egyenlőség elve alapján áll össze. Az új közgyűlés feladata lesz az olyan érzékeny ügyek megvitatása, mint az energiaellátás, a környezet, a szervezett bűnözés elleni küzdelem és a gazdasági versenyképes-

a Az EPP iránti érdeklődés jele, hogy mindketten részt vettek a 2009. március 19-i EPP-csúcstalálkozón Brüsszelben.

ség. Az EPP az ilyen kapcsolatokat tekinti a legdemokratikusabb módszernek a stabilizáció folyamatának megerősítésére ezekben az országokban, amelyek számos problémával küzdenek az oroszokhoz való közelségük miatt, ahol a politikusok és a közélet soha nem fogadta el teljesen a Szovjetunió felbomlását és a még a cári időkből eredő területi ambíciók végét.

Oroszország: egy nehéz, de kikerülhetetlen partner

A közép- és kelet-európai új tagországokba és a keleti szomszédoknál tett látogatásai, valamint a helyi EPP-vezetőkkel tartott politikai találkozók során Joseph Daul megértette, hogy Oroszországnak mekkora súlya van ebben a régióban, ahol az oroszokat bonyolult, olykor fenyegető partnernek tekintik, akivel azonban működő kapcsolatot kell fenntartani. A Képviselőcsoport elnöksége ezért elhatározta, hogy közelít az orosz hatóságokhoz az orosz Dumán belüli partnereken keresztül. Hans-Gert Pöttering már az előző parlamenti ciklusban rendszeres találkozókat kezdeményezett az USA kongresszusának tagjaival, ez most ennek a hagyománynak a kiterjesztése volt Oroszországra.

A 2008 őszére tervezett találkozót elhalasztották amiatt, mert az orosz hatóságok közölték, hogy Vlagyimir Putyin kizárólag Joseph Dault fogadja, ám az őt kísérő alelnököket nem. A Képviselőcsoport elnöke elutasította ezt a kizárólagos találkozót. Később a Kreml elvben beleegyezett egy 2009. február 13-i találkozóra Putyin és a Képviselőcsoportnak az elnökből és hat alelnökből – Othmar Karas, Jaime Mayor Oreja, Szájer József, Hartmut Nassauer, Struan Stevenson, Marian-Jean Marinescu – álló delegációja között.

Az elnökséget megérkezéskor a Duma elnöke, Borisz Grizlov, több parlamenti bizottság elnöke és a kormány két tagja fogadta, akikkel az elnökség az emberi jogok kérdéséről, valamint az Európai Unió és Oroszország közötti gazdasági és energiaszektor-beli szorosabb együttműködés lehetőségéről tárgyalt.

Vlagyimir Putyinnal az elnöki rezidencián találkoztak. Putyin elmondta, nagy jelentőséget tulajdonít az Európai Parlament legnagyobb politikai frakciójával való kapcsolatnak. A megbeszélés az őszinteség jegyében, a szokásos diplomáciai fordulatok használatával kezdődött. Az első téma az emberi jogok kérdése volt. Putyin határozottan kijelentette: *„Szélesíteni kell a köztünk lévő kapcsolatokat, de megdöbbenek, amikor hallom, hogy a Parlament miket mond Oroszországról. Honnan szerzik az információikat?”*¹⁰⁵⁴, majd rámutatott, hogy néhány európai uniós országnak is meg kell még találnia a teljesen demokratikus megoldást a kisebbségeik problémáira. *„Oroszországnak 145 millió, különböző etnikai csoporthoz tartozó állampolgára van, sokuk saját nyelvet beszél. Ekkora mértékű problémával kell megküzdenünk...”* A megbeszélés másfél órán keresztül tartott, és Joseph Daul felvethette Vlagyimir Putyinnak az összes fontosnak tartott témát: jövő-

beli kereskedelmi kapcsolatok, energiabiztonság, mezőgazdaság, kapcsolatok Ukrajnával és Grúziával, az új USA-adminisztráció és a biztonság. Az EPP-ED-elnökség számára a legnagyobb meglepetés valószínűleg az orosz miniszterelnöknek a közös gyökerekre való kitartó hivatkozása volt, ideértve a keresztény civilizációt, amely Oroszország és Európa közös értékeinek alapja. Putyin világossá tette az elnökség számára, hogy pártja, az Egyesült Oroszország szorosabbá kívánja tenni a kapcsolatot az EPP-frakcióval. Brüsszelbe visszatérően a látogatás eredményeit értékelve Joseph Daul megállapította, hogy Putyin javaslatát alaposan át kell gondolni a párttal, és a Képviselőcsoportnak figyelemmel kell követni az Orosz Szövetség az Emberi Jogok Védelméért munkáját.

Az EPP-ED elnöke a német és francia elnökség középpontjában (2007. január–június és 2008. július–december)

Joseph Daul különösen szerencsés volt, hogy 2007. januárban lépett hivatalba, amikor Európa színpadának politikai szereplői mind ismerősek voltak számára. Az újonnan választott parlamenti elnök, Hans-Gert Pöttering továbbra is figyelemmel kísérte a Képviselőcsoport munkáját. Részt vett minden keddi esti ülésen Strasbourgban. Kabinetjének legtöbb tagja, kezdve a kabinetfőnök Klaus Wellével, dolgoztak a Képviselőcsoport titkárságán vagy közel álltak hozzá. A korábbi frakciófőtitkár napi kapcsolatban maradt a Képviselőcsoporttal, s a stratégiai tervezésre és szervezésre irányuló tapasztalatait nagyra értékelték a Képviselőcsoport politikai igazgatói. Közel állt az új főtitkárhoz, Martin Kamphoz is, aki Joseph Daul javaslatára 2007. szeptember 1-jétől töltötte be a tisztséget. Hans-Gert Pöttering, Joseph Daul és Klaus Welle 2007 elején felismerték, mekkora előnyt jelent a Képviselőcsoport számára az Európai Bizottság elnökével, az ugyanahhoz a politikai családhoz tartozó José Manuel Durão Barrosóval és 2007. január 1-je és június 30-a között Angela Merkellel, az Unió hivatalban lévő elnökével fennálló kapcsolat.

Az időzítés még szerencsésebb volt a közelgő, 2008. július 1-je és december 31-e közötti francia elnökség tükrében, amely valószínűleg Nicolas Sarkozy égisze alatt zajlik majd. Franciaország éppen a választási kampány közepén volt. Sarkozy, aki híres kezdeményezőkézségéről, cselekvési hajlamáról, és arról, milyen fontos szerepet szán országának Európában, a szocialista jelölt Ségolène Royallal állt szemben. Kiemelkedően jó szereplése a közvélemény-kutatásokban reményt adott a győzelemre. Németországnak és Franciaországnak aligha lesz a jövőben lehetősége, hogy ilyen kis különbséggel kövesse egymást az elnökségben, amennyiben megmarad a 27 állam félévente váltott elnökségének az elve. Legalább 13 és fél év, Horvátország csatlakozása esetén 14 év, mire a két nagy alapító ismét betöltheti ezt a tisztséget. Arra sincs garancia, hogy a sorrend változatlan marad, és ilyen kis különbség lesz a két elnökség között.

Joseph Dault természetesen a ciklus elején bemutatták a kancellárnak, aki közel állt Hans-Gert Pötteringhez. Angela Merkel január 10-én fogadta Dault Berlinben. A CDU által folytatott Európa-párti politikai vonal Kohl kancellár sikeres korszaka után új lendületet kapott.

A kereszténydemokraták és a 2007. március 24-i Berlini Nyilatkozat

2007 elején Európa új kezdeményezésre várt, amely lehetővé teszi a kilábalást a szerényen „elmélkedés időszakának” nevezett intézményi válságból, miután a francia és holland szavazók 2005 tavaszán elutasították az alkotmányos szerződést. Az európai integráció mellett állók számára eljött az idő, hogy formálisan is megerősítsék ragaszkodásukat a közösségi rendszerhez. 2007. március 24-én Angela Merkel javaslatára meghívták Berlinbe az EPP-kormányfők és -pártok tanácsát a római szerződés 50. évfordulójának megünneplésére. Az Európai Tanács elnöke, az Európai Parlament elnöke és a Bizottság elnöke aláírt egy európai nyilatkozatot, amely megfogalmazta az európai integrációnak az európai polgárok számára adott előnyeit, és vállalta a kontinens közös jövőképeének kialakítását.

Joseph Daul részt vett a berlini ünnepségen. Az egyesített kontinens szívében ünnepelt évforduló szimbolikus jelentősége ellenére a fő kérdés az volt, mit kell tenni a közeljövőben, hogy újrainduljon az elakadni látszó európai folyamat.

Nicolas Sarkozy megválasztása és az EPP növekvő befolyása

Franciaország a heteken belül esedékes elnöki és törvényhozási választás kampányának közepén volt. Nicolas Sarkozy – tanácsadója, Alain Lamassoure biztatására – javaslattal állt elő: miért ne fogalmazzanak meg egy új és sokkal rövidebb szerződést, amely lényegében ugyanazokat az intézményi rendelkezéseket tartalmazza, mint az Alkotmány, de kihagyva belőle a közvélemény egy részében félelmet és féltreértést keltő gazdasági és szociális kérdéseket? Angela Merkel és Hans-Gert Pöttering kételkedett a tagállamok aprólékos munkájának megkérdőjelezésében. Mire volt szüksége Európának? Kiutat találni a válságból és tovább haladni a rendkívül felgyorsult globalizáció korában. Joseph Daul a rövidített szerződés mellett érvelt, egyszerűsítési gyakorlatnak, a jelen politikai légkörben való reális lépésnek tekintette azt.

Nicolas Sarkozy megválasztása 2007. május 6-án és a kormány gyors megalakítása (bekerült a Képviselőcsoport két tagja, Roselyne Bachelot és Brice Hortefeux is) megadta a szükséges lendületet. Joseph Daul közvetlen kapcsolatban volt a francia elnökkel, és közel állt a miniszterelnökhöz, François

Fillonhoz is. Nicolas Sarkozy és Angela Merkel, akit sikerült megnyerni a rövidített szerződés ötletének, ösztönözték kollégáikat az Európai Tanácsban egy új kormányközi konferencia megnyitására. Nem volt idő késlekedésre. A portugál elnökség felvállalta a feladatot, és július 23-án Lisszabonban megnyílt a konferencia egy „egyszerűsített európai szerződés” létrehozására.

Dublin gátolja az egyszerűsített szerződést (2008. június 3.)

Az új szerződés késelem nélkül elkészült. „Egyszerű másolás-beillesztés” – fogalmazott Alain Lamassoure. Lényegében ugyanazokat az intézményi reformokat tartalmazta, amelyeket az Alkotmány is javasolt, de a ratifikációról úgy rendelkezett, hogy az új intézkedések egy időben léphessenek életbe a 2009. júniusi európai választásokkal és a Barroso-bizottság megújításával. Minden tagállam a parlamenti ratifikációs eljárást követte, kivéve Írországot, ahol az alkotmány népszavazást írt elő.

A bomba 2008. június 13-án robbant, amikor az ír nép 53%-os többséggel elutasította a szerződést. Joseph Daul kifejezte az EPP-szekció tagjainak döbbenetét, bár az ED-szekció néhány brit tagja kifejezetten elégedettnek tűnt...

Még egy súlyos válság Európának. Újbóli türelemre szólítás, amely azonban nem zárta ki a kezdeményező megközelítést. Két héttel a dublini mennykő után Nicolas Sarkozy lett az Európai Unió soros elnökségének vezetője. A Képviselőcsoport beiktatott egy találkozót az államfővel a július első hetében Párizsban tartott tanulmányi napok tervébe. A Képviselőcsoport tagjait július 2-án 18:00 órakor fogadták az Elysée-palotában. Nicolas Sarkozy energikusan és elszántan köszöntötte őket. Csak két alternatíva volt: vagy előrehaladunk, vagy lemaradunk a globalizációs versenyben. Sarkozy erős Európát akart, amely vállalja a felelőségeket. Az íreknek fel kell ismerniük, mekkora árat fizet mindenki, ha nem találunk kiutat a zsákutcából, ahol is az első probléma az, hogy a döntés véget vet a további bővítésnek. A francia elnök sürgette a képviselőket, tegyenek meg mindent a helyzet megoldására.^a

A grúzai invázió és a gazdasági világválság (2008. augusztus–október)

Három héttel később orosz tankok dübörögtek Grúziában. Éles figyelmeztetés volt ez, hogy Európának szerepet kell játszani a háború feléledésének megakadályozásában. Nicolas Sarkozy felnőtt a feladathoz. Tűzszünetet hirdettek, és sikerült megegyezési alapot teremteni az oroszok, az európaiak és amerikaiak között a gyorsan összehívott találkozón.

a Nicolas Sarkozy az alkalmat kihasználva kijelentette, reméli, hogy Joseph Daul 2009 júniusa után is folytatja munkáját a Parlamentben.

A nyugalom nem tartott sokáig. 2008-ban nem volt nyári szünet. A néhány amerikai bank hibája miatt kirobbant pénzügyi válság világszerte a tőzsdék összeomlásához vezetett. Nicolas Sarkozy konzultált Gordon Brownnal, Angela Merkelrel, Jean-Claude Junckerrel, az Eurogroup elnökével és Jean-Claude Trichet-vel, az EKB elnökével, és szeptemberben megállapodtak egy tervről a bankok támogatására, amely megakadályozta a pánikot a befektetők körében és a rendszer összeomlását. Sarkozy tudta, mennyire fontos megszerezni az Európai Parlament támogatását. November 22-re hívták meg beszédet tartani a Parlamentben. UMP-párti barátai figyelmeztették, az Unió 27 országával való kapcsolatát feltétlenül a közösségi szellemre kell alapoznia, hogy elkerülje a nagy országok irányításával szembeni félelmet. Erős kísértés volt még arra, hogy az európai ügyeket néhány vezető ország kezelje, de az Unió nem működhetett bizalom nélkül. Rá kell szálni az időt a vezetők meggyőzésére, be kell vonni őket a döntésekbe, különben fennáll a veszély, hogy fenntartásaik és frusztrációjuk szövetségek és védelmi csoportok alakítására készíti őket. Ez esetben az Unió szétesne. Joseph Daul a szolidaritást és a válságra való közös választ támogatta, *„mert Európa mindig fejlődött a válságok idején, Európa mindig összetartóbb válság idején, mint amikor jól mennek a dolgok”*.^a

Nicolas Sarkozy 2008. december 16-án ismét beszédet tartott Strasbourgban, ismertetve a francia elnökség és az Európai Tanács eredményeit. Szokásos ékesszólásával beszámolt a hatalmas erőfeszítésről, amelyet a 27-ek tettek az üvegházgázok csökkentése céljából összeállított „energia-klíma csomag” elfogadása érdekében. Sarkozy külön köszönetet mondott az EPP-ED Képviselőcsoportnak és elnökének az együtdöntési eljárás során az Európai Parlament álláspontjának elfogadása érdekében végzett munkájukért.

Gondok Prágában: a rizikós cseh elnökség (2009. január 1. – június 30.)

2008. december 7-én az ODS 19. kongresszusa Prágában elfogadott egy határozatot, amely jelentős változást jelentett az EPP-ED Képviselőcsoport

a Az elnök véleménye szerint a partnerek bevonásának és a csapatmunkának a szokását az új tagállamokkal való kapcsolatokra is ki kellene terjeszteni. Joseph Daul kiemelten kezelte az Unióhoz a 2004-ben és 2007-ben csatlakozott országokkal való viszonyt. *„Számos látogatást tettem ezekben az országokban annak érdekében, hogy az Európába történő integrációjuk a tervek szerint haladjon, és 2009-ben már ne legyen szó régi és új tagokról.”* (Az Agence Europe interjúja, 2008. 11. 3.) Ezek az erőfeszítések meghozták a gyümölcsüket, különösen Romániában és Bulgáriában: a román delegáció tagjainak száma jelentősen növekedett a 2007. december 10-i választások után, elérve a 18-at a korábbi Liberális Párt tagjainak csatlakozásával. Marian-Jean Marinescu – Paolo Licandro titkársági asszisztálásával – támogatta Joseph Daul politikáját a frakció romániai pozícióinak erősítésében.

összetételében. A cseh párt az ED-szekció tagja volt, és a 2009. júniusi választásokon fő céljának egy új, antiföderalista parlamenti frakció létrehozását tekintette, ami a Képviselőcsoport soraiban 2004 óta ülő tagok távozását jelentette volna. A 2009. január 1-jétől az Európai Tanács soros elnökségét átvevő miniszterelnök és pártvezető Mirek Topolánek ezen döntése erősen kapcsolódott a belföldi politikai rivalizáláshoz közte és Václav Klaus államfő között, aki Margaret Thatcher ultraliberális politikájának csodálója és provokatív gesztusokra hajlamos szuverenista volt.

Joseph Daul 2009. január 14-én felszólalt Strasbourgban, amikor a cseh elnökség ismertette a következő hat hónapra tervezett programját: *„Az elnökség három nagy válsággal áll szemben: a gazdasági és társadalmi válság, az Oroszország és Ukrajna közötti vita a gázellátásról, amelynek komoly hatásai vannak az Unióra és a szomszédos államokra, továbbá egy újabb háború fenyegetése a Közel-Keleten. E kihívásokkal szemben az egyetlen lehetséges viselkedés az országaink számára, ha összezárjuk sorainkat, egységes frontot mutatunk, összehangoltan és határozottan cselekszünk.”*

De Topolánek kormánya maga is súlyos politikai gondban volt a hazai fronton: 2009. március 24-én bizalmatlansági szavazást indítottak ellene, és egy szakértői kormányt neveztek ki helyette. Ez tovább növelte a lisszaboni szerződés cseh ratifikációja körüli bizonytalanságokat, amelyet a Képviselőház 2009. február 18-án elfogadott, de még jóvá kellett hagynia a szenátusnak is, és alá kellett írni az államfőnek, aki többször is kifejtette, hogy egyáltalán nem siet a ratifikációs folyamat lezárásával.

2009 telének másik aggodalomra okot adó, még a cseh politikai helyzetnél is súlyosabb eseménye a gazdasági világválság volt, amely Barack Obama megválasztása után felpörgette a diplomáciai tevékenységeket.

Három fontos csúcstalálkozó 2009 áprilisában

Három kiemelkedő jelentőségű csúcstalálkozó biztosította a közvéleményt arról, hogy a világ vezetői elkötelezettek a gazdasági szereplők iránti bizalom helyreállításában.

Először az április 2-i G20-as londoni csúcstalálkozó hozta össze a világ gazdaságának 80%-át képviselő legnagyobb hatalmak húsz kormányfőjét. A második világháború óta először egyeztek meg amerikaiak, európaiak, kínaiak, oroszok, brazilok, szaúd-arábiaiak és más fejlődő gazdaságok egy jelentős gazdasági megújulást célzó programban, a nemzetközi adóelkerülés lehetőségét csökkentő új szabályozásokban és a banki szektor tevékenységére vonatkozó etikai szabványok javításában. A G20-as találkozót a francia elnökség idején Nicolas Sarkozy javasolta, s a francia elnök és a német kancellár közötti együttműködés hatást gyakorolt a végső konklúziók megfogalmazására. Joseph Daul általánosságban elégedett volt az eredménnyel. A Képviselőcsoport elnöke egy sajtóköz-

leményben kijelentette: *„Az európai jobbközép a piacgazdaság mellett van. Ez egy olyan gazdaságot jelent, amelyet a szükséges társadalmi kohéziót biztosító szabályok irányítanak. A G20 ebbe az irányba vezetett minket. Európa jól használta befolyását ennek az eredménynek az elérésére, és fenn kell tartani a nyomást, hogy biztosítsuk a Londonban elfogadott döntések mihamarabbi életbe lépését.”*

A másik nagyon várt esemény, a másnap Strasbourgban és Kehlben megtartott NATO-csúcs reintegrálta Franciaországot a NATO katonai parancsnoki struktúrájába, és lehetőséget biztosított az új amerikai elnök számára, hogy fokozott elkötelezettségre kérje fel szövetségeseit az afganisztáni demokrácia helyreállításának ügyében. Az EPP számára Franciaország visszatérése és stratégiai műveletekben való felelősségvállalása kiváló hír volt. Ez újabb lépést jelentett a Képviselőcsoport régi eszméje felé, amely egy kiegyensúlyozott, egyenlő mértékben az amerikai és európai két fő pilléren nyugvó atlanti szerződést várt. Az Európa védelméért erősen elkötelezett Franciaország most jobb helyzetbe került, a NATO-n belül meggyőzheti partnereit az európai biztonsági identitás előnyeiről. A szerződésen belüli szabályozások és feladatmegosztások figyelembevételével az ipari szinergiák allokációja is igazságosabb lehet. Az európai politika újabb lépést tett előre Strasbourgban.

Végül április 5-én a prágai EU–USA-csúcstalálkozón Barack Obama ismét demonstrálhatta az Egyesült Államok új nemzetközi vállalásait. Törökország Európai Unióhoz való csatlakozásának kérelmét támogatva azonban ki volt téve a nyíltan ellenséges válasznak, különösen francia részről, akik megjegyezték, hogy ennek eldöntése egyedül Európa dolga.

Az év utolsó hat hónapjában esedékes svéd elnökség már a láthatáron volt. A Képviselőcsoport elnöksége Joseph Daul vezetésével 2009. március 6-án Stockholmba látogatott, és találkozott a miniszterelnökkel, Frederik Reinfeldttel, az EPP-tagpárt Mérsékelt Pártot (Moderata Samlingspartiet) is sorai közt tudó jobbközép koalíció vezetőjével. Joseph Daul szerint *„a svéd elnökség egy válságelnökség lesz, de egy határozott klíma- és energiastratégiával és bátor növekedésösztönző politikával új lehetőségeket és munkahely-teremtési esélyeket is biztosítania kell Európa számára”*.

Politikai felkészülés a 2009. júniusi európai választásokra

A Képviselőcsoport új elnökeként Joseph Daul egyik fő feladatának tekintette, hogy mindent megtegyenek az EPP-ED Képviselőcsoport vetélytársakkal szembeni jelentős előnyének fenntartásáért. E szellemben az elnökség a 2007. január 29–30-án Genvalban tartott ülésén arra a döntésre jutott, hogy az EPP-ED Képviselőcsoportnak 2009-re a választók számára jól megfogható, világos és részletes politikai stratégiát kell kidolgoznia. Ahogy a Képviselőcsoport ereje és diverzifikáltsága növekedett, egy világos irányvonalra vonatkozó döntés rendkívül bonyolult feladatnak bizonyult. Milyen közös érdekei

és elvárásai vannak ezeknek a társadalmi és gazdasági fejlettség szempontjából rendkívül változatos helyzetben lévő állampolgároknak? Mit gondolnak az emberek Helsinkiben és Szófiában a népesség csökkenéséről, az egészségügy és a nyugdíjrendszer jövőjéről? Hasonló-e a bevándorlás problémája Romániában és Hamburgban? Az ilyen és hasonló kérdések gondos tervezést és koherenciára törekvést követeltek.

Az EPP-frakció történetének első évtizedeiben azonosult az EPP pártkongresszusa által elfogadott választási platformokkal, amelyeknek a kidolgozásában is tevékenyen részt vett. A Képviselőcsoport függetlenné válása óta – miután saját forrásokat szerzett a nizzai szerződés alapján és az európai pártok is elismerték – magának kellett koncentrálnia a politikai stratégiájára, miközben szoros kapcsolatban maradt a Wilfried Martens által vezetett párttal is.

Genvalban Jaime Mayor Oreját bízták meg, hogy a bizottsági koordinátorokkal és a munkacsoportok elnökeivel konzultálva állítson össze egy prioritás listát. 2007 májusában a spanyol alelnök bemutatott egy „dekalógus”-nak elnevezett tervezetet, amely tíz prioritást tartalmazott négy főcím alá sorolva: „Az értékek Európájának megteremtése”, „A növekvő és prosperáló Európáért”, „Tegyük Európát egy biztonságosabb hellyé” és „Nagyobb szolidaritás elérése Európában”. Ezután a prioritásokat a nemzeti delegációknak is át kellett nézni, és figyelembe vették módosítási javaslatukat. Ez hosszadalmas és néha különösen fáradtságos feladat volt. Jaime Mayor Oreja meglepődve tapasztalta, milyen nehéz választ szerezni a munkatársaitól, egyetértésről nem is beszélve. Számításba kellett venni az EIN szellemi műhelyének munkáját is, amely Nyári Egyetemén ugyanezzel a témával foglalkozott.^a

Joseph Daul számos találkozót tartott, és a prioritásokat végül 2008. március 4-én a brüsszeli Concert Noble-ban szervezett Európai Esten mutatták be egy meghívott közönségnek. Hans-Gert Pötering, José Manuel Durão Barroso, Wilfried Martens, Joseph Daul és Jaime Mayor Oreja ismertette a füzet formában kiadott végső dokumentumot. Közben a dekalógust alaposan tanulmányozták azzal a céllal, hogy a 2009-es választásokon használható érveket merítsenek belőle. A munkacsoportok 2008. januárban elfogadták a jelentéseiket, hogy a Képviselőcsoport választási kiáltványában összegyűjtsék az összes munkát. A választási előkészületek szervezéséért felelős Othmar Karas a frakció propagandaosztályával konzultált.

A konzultációk egy jelmondat megalkotásához vezettek, amelyet a Képviselőcsoport a 2009. március 17-én a brüsszeli Cenquantaenaire Park Autoworld Museumában rendezett Európai Est keretében fogadott el és mutatott be. Közül ezer meghívott előtt az elnök és az alelnök leleplezte a feliratot, amelyet a jövőben a Képviselőcsoport neve mellé illesztenek: „Európa hajtóereje”. Ez az

a Az elnökség nem kérte fel beszédre James Ellest március 4-én, és ő 2008. március 11-én lemondott EIN vezetői tisztségéről.

este lehetőséget adott Joseph Daul és Wilfried Martens számára, hogy biztossítsák José Manuel Durão Barrosót támogatásukról bizottsági elnöki hivatali idejének meghosszabbításában. Két nappal később, március 19-én ezt a támogatást az Európai Tanácsot megelőző EPP-csúcstalálkozón is megerősítették.

Már csak egy intézményi problémával kellett foglalkozni, amelyet a Parlament Alkotmányügyi Bizottsága vetett fel a Jean-Luc Dehaene által ismertetett jelentésben. A 2009 júniusában megválasztott Parlament mikor tudja beiktatni az új Bizottság elnökét? Az EPP-frakció bízott a lisszaboni szerződés szellemének megelőlegezésében, arra biztatva az Európai Tanácsot, hogy vegye figyelembe a június 7-i választás eredményeit az új bizottsági elnök kinevezésénél. De a jogi és politikai helyzet összetett és a szavazók által nehezen érthető volt. Tisztán jogi értelemben, a lisszaboni szerződést nem lehetett alkalmazni, amíg jóvá nem hagyták az írországi népszavazáson, ennek viszont még nem tűzték ki az időpontját. A Cseh Köztársaság sem fejezte még be a ratifikációs eljárást.

A 2009. április 29–30-i varsói EPP-kongresszus: Sztálin vörös csillagától Európa kék zászlajáig

A Kultúra és Tudomány Palotájának csipkézett tornya 230 méterre magasodik Varsó szívében. A sztálinista építészet monumentális példáját 1955-ben avatták fel, mint a „nagy szovjet szomszéd baráti ajándékát” a lengyel népnek. Nyikita Hruscsov, Ho Si Minh és Kim Ir-Szen is megjelent itt egykor, és a Lengyel Kommunista Párt/Lengyel Egyesült Munkáspárt Gomulkrától Jaruzelskiig mindig itt tartotta kongresszusait.

Az 1980-as évek végén a demokratikus lengyel kormány a magas bontási költségek miatt vonakodott eldózerolni. Így a kommunizmus gyűlölt szimbóluma a szabadság emlékműve lett. 2009. április 29-én, Lengyelország uniós csatlakozásának ötödik évfordulója és az EPP-kongresszus alkalmából az épület – amelyet az egyik oldalát teljesen befedő hatalmas uniós zászló díszített – megnyitotta kapuit a 74 EPP-tagpártot képviselő 3000 delegált és vendég előtt.

Ez egy látványos fordulat volt a történelem folyamában, és mély benyomást tett a lengyel parlamenti képviselőkre és vendégeikre. Akik éltek a kommunizmus idején, emlékeztek rá, hogy a torony tetején éjjel-nappal világított a vörös csillag. A kék zászló az arany csillagokkal lassan kibékíti őket a rettegett „Sztálin-épülettel”, egy tragikus történet ironikus momentumával.^a

Az EPP-frakció szintén Varsóban volt, éppen befejezte tanulmányi napjait. A hatalmas, pazarul díszített, óriás képernyőkkel körülvett teremben az EPP elfogadta a 7. ciklusra szóló választási programját, és ismertette választási jelszavát: „Strong for the people”. Képviselőket is meghívtak, hogy tanúi

a Zbigniew Zaleski szavai 2009. május 6-án.

legyenek a párt politikai ereje demonstrálásának. Tizenkét miniszterelnök képviselte az EU kormányfőinek közel a felét: Donald Tusk, Lengyelország; François Fillon, Franciaország; Angela Merkel, Németország; Konstantinosz Karamanlisz, Görögország; Jan-Peter Balkenende, Hollandia; Silvio Berlusconi, Olaszország; Jean-Claude Juncker, Luxemburg; Herman van Rompuy, Belgium; Fredrik Reinfeldt, Svédország; Andrius Kubilius, Litvánia; Lawrence Gonzi, Málta; Emile Boc, Románia.

Beszédet mondott a Parlament elnöke, Hans-Gert Pöttering, a Bizottság elnöke, José Manuel Durão Barroso és Joseph Daul. Bemutakozott három csatlakozásra váró ország miniszterelnöke is: Ivo Sanader, Horvátország, Nikola Gruevski, Macedónia és Sali Berisha, a tüzes albán szónok, országa vörös alapon kétfejű sast ábrázoló lobogója előtt állva és „Európához való csatlakozási vágyairól” beszélve... Még Miheil Szaakasvili grúz elnök is eljött Varsóba, hogy kifejezze köszönetét Európának az országa területi integritását fenyegető veszély idején nyújtott támogatásért.

A Párt elnöke, Wilfried Martens és a főtitkár, Anonio López-Istúriz White ezután Ausztria, Dánia, Finnország és a Cseh Köztársaság miniszterelnökhelyetteseinek adott szót; ezen országokban az EPP a vezető koalíció része. Felkérték beszédre azon országok képviselőit is, ahol az EPP ellenzékben volt (Spanyolország, Ciprus, Portugália, Magyarország, Írország, Észtország és Bulgária).

Majd az egész terem felállva nagy ovációval köszöntötte Lech Wałęsát, a Szolidaritás szakszervezet alapítóját, a Lengyel Köztársaság korábbi elnökét.

A varsói kongresszus jelentette a nemzeti választási kampányok kezdetét néhány héttel a voksok június 4-i és 7-i leadása előtt.

Egy nehéz választási kampány: a tartózkodás és ellenszavazatok veszélye

Az IMF-nek az Európai Unió 4%-os GDP-csökkenésére vonatkozó jóslatával a kampány 2009-ben a kezdetektől nehéznek mutatkozott. Egyrészt az euroszeptikusok – nacionalisták, populisták és a szélsőbal – egyesítették erejüket, hogy fellépjenek az EU politikája és intézményei ellen, s kétségbe vonják magát az európai demokratikus eszmét. Másrészt a közvélemény úgy érezte, hogy alulinformált vagy rosszul informált és egyszerűen nem érti az Unió komplex gépezetét. Az Európa-pártiak fő aggodalma a választástól való távolmaradás növekedése volt, megerősítve a szavazók európai választások iránti érdeklődésének 1984 óta feljegyzett állandó csökkenését.

Érdekes módon a két fő vetélytárs, az EPP és a PES közötti ellentét a tagállamokban különböző formát öltött. Egyes országokban a koalíciós kormányok igyekeztek közösen küzdeni a válság hatásai ellen. Máshol a szocialista kormányok támogatták a Barroso-bizottságot, míg EPP-párti kormányzású

országokban az ellenzéki szocialisták elmarasztalták a leköszönő Bizottság gazdasági liberalizációját, azt téve felelőssé a pénzügyi és bankrendszer összeomlásáért, illetve a munkanélküliség növekedéséért.

Az EPP-nek volt válasza a vádakra: az EPP vezető személyiségei – Nicolas Sarkozy és Angela Merkel – voltak a G20-ak április 2-i londoni találkozásának hangadói, döntést sürgetve a pénzügyi szektor etikai szabványainak javításáról és támogatva az erőfeszítéseket a gazdaság újraindításáról Európa fő nemzetközi partnereivel konzultálva. Az EPP hangsúlyozta a szociális piacgazdaság koncepciója és azon gazdasági elmélet iránti elkötelezettségét, hogy a piacnak kellően hatékonynak kell lennie haszon teremtésére, amely nélkül a társadalmi szolidaritáshoz elengedhetetlen redisztribúció nem valósulhat meg. A korábbi „népi demokratikus” országok emlékeztetőül szolgálnak az államilag kontrollált gazdaság szörnyű hatásaira, amely a legszükségesebb javak hiányában és a személyi szabadság elvesztésében mutatkozott meg.

Az EPP hangsúlyozta a legutóbbi parlament lényeges eredményeit, többek között a biztonságra, környezetre, egészségre, belső piacra és mobiltelefonokra vonatkozó direktívákat, amelyek mind kedvező hatást tettek az európai polgárok mindennapi életére. A Képviselőcsoport a lisszaboni szerződés gyors ratifikálása és bevezetése mellett érvelt, amely további lépést jelent az Unió demokratizálásában, és erősíti a közös döntésekre való képességét.

2009. május 31-én, a kampány végén Angela Merkel és Nicolas Sarkozy közös kezdeményezésre levelet tett közzé a két népszerű újságban, a *Journal du Dimanche*-ban Franciaországban és a *Welt am Sonntag*-ban Németországban. A két ország prioritásai összhangban álltak az EPP által Varsóban elfogadottakkal: felelős piacgazdaság, amely a hangsúlyt a munkáltatókra és munkavállalókra, nem a spekulánsokra helyezi, klímaváltozás elleni küzdelem, kölcsönösségen alapuló igazságos világkereskedelem, Közös Védelmi és Biztonságpolitika – röviden egy „erős és egyesített Európa” és egy „Európa, amely megvédi polgárait”.

Az EPP-frakció meglepő sikere 2009. június 7-én

Amikor 20 óra körül beérkeztek az első eredmények, Joseph Daul, aki az Európai Parlament brüsszeli épületének sajtóközpontjában tartózkodott, hogy szóljon az újságírókhoz, ráébredt a következő hetekben rá háruló felelősség nagyságára. Az EPP kiváló eredményeket ért el Olaszországban, Franciaországban, Lengyelországban és Németországban, gyakorlatilag az összes tagállamban, ahol képviselőket indított. A szocialista frakció, ezzel ellentétben, történetének legsúlyosabb vereségét szenvedte el. Soha nem volt ekkora különbség a két fő frakció között a Parlamentben: több mint 100 mandátum az első eredmények szerint. Az üzenet világosnak tűnt: a választók inkább a jobbközép kormányokra bízják a jelen gazdasági válságban az Európa előtt

álló kihívások leküzdését. Az EPP a 27 hatalmon lévő kormány közül 19-ben képviselve volt. A szocialisták nem rendelkeztek megfelelő programmal vagy a szükséges hitelességgel, hogy megnyugtassák a szavazókat, és elnyerjék támogatásukat. A liberális frakció is jelentős számú tagot veszített.

A részvétel ismét csökkent, a 2004-es átlagos 45,4%-ról 2009-ben 43,2%-ra esett.

Előzetes számítások szerint, a különböző frakciók végső összetételének függvényében, amely csak az alakuló ülésen derül ki, az EPP 264 mandátumot szerzett a 736 tagú Parlamentben, szemben az előző ciklus 288 helyével a 785 közül, nem számolva a 27 brit parlamenti képviselőt és a 12 cseh ODS-párti szövetségest. Ekkora mértékű siker meglehetősen váratlan volt. A szocialisták bukása, illetve a kissé szervezetlen és inkohereus euroszeptikus erő felemelkedése azt jelentette, hogy az EPP-frakció kulcspozícióba került. Minden eddiginél határozottabban fel kellett vállalni a kezdeményezést és a vezető erő szerepét az Unió szívében.

Joseph Daul kezébe veszi az ügyeket 2009. június 23-i elnöki újraválasztása után

Az EPP számára az első megoldandó problémák taktikaiak voltak: ki lesz a legjobb politikai és technikai szövetséges ahhoz, hogy megszerezzék az Európai Parlament elnökségét a ciklus első felében? Hogyan biztosítható, hogy José Manuel Barrosót beiktassák Bizottsági elnöknek az Európai Parlament politikai érdekeinek megfelelő időn belül és elegendő többséggel, amely biztosítja, hogy a jövődöbéli Bizottság olyan programmal lép fel, amely helyreállítja a választók bizalmát? Mellette ott voltak a Képviselőcsoporton belüli egyeztetések a fő tisztségek kijelöléséről: a Képviselőcsoport elnöke és alelnöke, a Parlament elnöke és alelnöke, a parlamenti bizottságok elnökei.

A Parlament és a Képviselőcsoport által is alkalmazott d'Hondt-módszert használták most is, figyelembe véve az eredményeket és az új erőegyensúlyt, de a frakciók összeállítását a működőképesség miatt véglegesen a júliusi alakuló ülésen kellett meghatározni.

A Képviselőcsoporton belül a szavazás másnapján már egyértelműnek tűntek a pozíciók. A CDU-CSU volt továbbra is a legnagyobb delegáció, 42 képviselővel. Ezt követte az olasz delegáció összesen 35 hellyel, amelyeket a Forza Italia és a Nemzeti Szövetség (Alleanza Nazionale) egyesülésével létrejött új Szabadság Népe Párt (Popolo della Liberta, PDL), a frakcióban Carlo Casini által már képviselt UDC, valamint a Dél-tiroli Néppárt (Südtiroler Volkspartei, SVP) újonnan megválasztott tagja között osztottak el. A francia delegáció látványos fejlődést ért el, a választások előtti 18-ról 29-re növelte helyei számát, köszönhetően Nicolas Sarkozy erős európai kampányának és a választóknak a Szocialista Párttal és François Bayrou Demokratikus Moz-

galmával (Mouvement Démocratique, MoDem) szembeni elutasításának, amely ki akarta használni a lehetőséget a kormány elszámoltatására. A Lengyel Köztársaság Donald Tusk miniszterelnök által vezetett Polgári Platformja (Platforma Obywatelską Rzeczypospolitej Polskiej, PORP), amely nemrég volt az EPP-kongresszus házigazdája Varsóban, 25 helyet szerzett, a Lengyel Néppárt (Polskie Stronnictwo Ludowe, PSL) pedig 3-at, negyedik helyre hozva a lengyel delegációt 28 taggal. A Spanyol Néppárt többé-kevésbé tartotta pozícióját 23 hellyel, a magyarországi Fidesz 14 helyet szerzett, amely figyelemre méltó és jó jelnek bizonyult a jövő szempontjából a szocialistákkal való konfrontációját tekintve a hazai fronton, majd a román delegáció 14 képviselővel zárta a több mint 10 helyet szerző országok klubját. Portugália (10 képviselő), Görögország (8), Bulgária (6), Ausztria (6), Szlovákia (6), Belgium (5), Hollandia (5), Svédország (5), Litvánia (4), Írország (4), Finnország (4), Luxembourg (3), Szlovénia (3), Málta (2), Ciprus (2), Cseh Köztársaság (2) – az ODS közelfő távozásától megfogyatkozva, akik az angol konzervatívok soraihoz csatlakoznak –, Észtország (1), Dánia (1) és Lettország (3) egészíti ki a nemzeti delegációk palettáját, az Egyesült Királyság képviselői egyedülként hiányozván a választás éjszakáján.

A Képviselőcsoport június 17-én egyhangúlag, 1 tartózkodással meghozott első hivatalos döntése az eljárási szabályok módosítása volt, hogy visszavegyék az angol konzervatívok 1999-es változtatási kérelméig használt nevet: Európai Néppárt Képviselőcsoportja (Kereszténydemokraták).

Eltöröltek minden utalást az „Európai Demokratákra”, és eltörölték a Képviselőcsoport valamely szekciójának az EPP alkotmányos szabályainak figyelmen kívül hagyására vonatkozó jogát.

Az új parlamenti ciklus egyik első döntéshozatali napja 2009. június 23-án volt.^a 15 órakor az egyik leköszönő alelnök, Hartmut Nassauer elnökletével – aki nem jelöltette újra magát – az újjáalakított Képviselőcsoport megválasztotta az elnökséget. Az egyetlen elnöki jelölt Joseph Daul volt. A Képviselőcsoport 264 tagjából a brüsszeli ülésen jelen lévő 239 tag szavazott. 11 tartózkodással és 3 ellenszavazattal Joseph Dault két és fél évre újraválasztották, nagyon meggyőző 225 szavazattal. Közvetlenül utána a frakció megválasztotta a 10 alelnököt. 11 jelölt mutatkozott be röviden a Képviselőcsoportnak. A legtöbb szavazatot Jaine Mayor Oreja (200), Corien Wortmann-Kool (197), Manfred Weber (195), Szájer József (192), Vito Bonsignore (183), Othmar Karas (177), Rumiana Jeleva (167), Paulo Rangel (164), Marian-Jean

a A június 23-i alakuló ülésen számlált 264 tagra ennek megfelelően vonatkozott az eljárási szabályzat 3. cikke, amely hangsúlyozza az EPP-frakció tagsághoz kapcsolódó európai elkötelezettséget és értékeket. (3) A tagok kiállnak Európa föderális egyesítésének és integrációjának alkotmányra alapozott folyamata mellett, amely az Európai Unió, mint az állampolgárok és államok uniójának alkotóeleme.

Marinescu (132) és Ioannisz Kaszoulidesz (121) kapta, és ennek megfelelően megválasztották őket.

Öt előző alelnököt tehát újraválasztottak, és öt új alelnök lett, az egyetlen sikertelen jelölt Gunnar Hökmark előző alelnök volt. Az elnökségben egy helyett már két nő foglalt helyet. Az új Képviselőcsoportban is több női képviselő volt: 88, tehát a frakció tagjainak 33%-a, amely arányban volt a Parlament átlagával, míg a régi Képviselőcsoportban ez az arány csak 25% volt.

Az újra bizalmat kapott Joseph Daul ezután a várható kényes politikai egyeztetések során a frakció rendelkezésére álló eszközökről beszélt. Az EPP a parlamenti helyek 36%-át birtokolta, a szocialisták 25%-ot, a liberálisok 11%-ot. Az EPP többséget alkotott a Tanácsban és a Bizottságban. A Képviselőcsoportnak José Manuel Durão Barrosóval szorosán együttműködve kezdeményeznie kellett egy parlamenti ciklusra szóló paktum összeállítását, amely tartalmazza az EPP választóknak tett fő vállalásait: szociális piacgazdaság, amely az embert és nem a spekulációt tekinti a gazdaság középpontjának, az egységes piac kiteljesítése, biztonságpolitika, beleértve az energia- és élelmiszer-autonómiát, a szubszidiaritás megfontolt alkalmazása, az Unió végső határainak meghatározása és közös bevándorlási politika.^a

Hogy lehet megfelelő többséget szerezni a Parlamentben e célok eléréséhez? Szövetségeket kellett alakítani egyrészt a parlamenti pozíciókat a ciklus két felére elosztó technikai megegyezéshez, másrészt az új Bizottság beiktatását eldöntő politikai megegyezéshez.

A július 15-i elnökválasztási jelölést illetően a Képviselőcsoport vezető politikai erőként úgy vélte, hogy nekik kell elfoglalni ezt a posztot a parlamenti ciklus első felében. Ha a Mario Maurót támogató olasz és a Jerzy Buzeket támogató lengyel delegáció július 7-ig nem jut megegyezésre, akkor frakción belüli szavazással kell dönteni.

A Bizottság elnökének beiktatási feltételeiről és idejéről tárgyalásokat folytattak a többi frakcióval, és június 24-re érezhető volt, hogy a frakcióelnökök első hivatalos találkozója előtt nem tudnak döntésre jutni. Ez időt adott az átgondolásra és egyeztetésekre, amelyek során többet megtudhattak mások stratégiájáról. E szellemben találkozott az EPP-frakció július 29–30-án Athénban, hogy elbúcsúztassák a leköszönő parlamenti képviselőket, néhányukat Schuman-medállal tüntessenek ki, és az új képviselők megismerkedhessenek a tagokkal.

a Az EU-n belüli közösségi modell alapján az EPP választási programjával párhuzamosan meghatározzák értékeiket és céljaikat, összhangban a szabadság és demokrácia, jogrend, emberi jogok tisztelete és szubszidiaritás elvével.

Lázás készülődés a 2009. július 14–16-i alakuló ülésre

Athénból visszatérve, ahol 700 ember vett részt a találkozón, a kép világosabb lett, és megkezdődtek a végső tárgyalások. Mario Mauro bejelentette, hogy a Képviselőcsoport szolidaritás és egység szellemében lemond parlamenti elnöki jelöltségéről. Így Jerzy Buzek lett az egyetlen jelölt, és július 7-én a Képviselőcsoport megerősítette a jelölését. Joseph Daul Athén után találkozott az Unió új svéd elnökségével Stockholmban. Az elnökség úgy vélekedett, hogy a Bizottság elnökének parlamenti beiktatását júliusra kellene halasztani. A Képviselőcsoport tudomásul vette ezt a preferenciát. Közben a Képviselőcsoport elnökének két egyeztetést kellett lefolytatnia: egyrészt találkoznia kellett az éppen megújuló többi politikai frakcióval, hogy elosszák a bizottságok és interparlamentáris delegációk elnöki tisztségeit. Technikai meg egyezés született a Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetsége (S&D) nevet viselő új szocialista frakcióval, hogy maguk közé fogadják a 184 hellyel rendelkező Olasz Demokratákat. A megállapodás értelmében az EPP jelöltje lesz a Parlament elnöke a ciklus első felében, cserébe az EPP támogatja az S&D jelöltjét a ciklus második felében. A technikai megegyezésben a bizottsági elnöki tisztségek szétosztását illetően benne volt a 84 hellyel rendelkező liberális frakció is (ALDE), amely nemrég választotta vezetőjévé a korábbi belga miniszterelnököt, Guy Verhofstadot. A három fő csoportnak sikerült egyetértésre jutnia, hogy nem használják a rugalmatlan d'Hondt-módszert, és az elnökségeket a frakciók kívánsága és relatív súlya szerint osztják el. Ezzel párhuzamosan a Képviselőcsoport elnökének meg kellett győznie az EPP nemzeti delegációit, hogy jussanak baráti egyezsége annak érdekében, hogy a parlamenti képviselők valóban az általuk kívánt pozíciókat kaphassák meg.

A július 7-e és 10-e közötti napok túlnyomórészt az elnökség és a delegációvezetők közötti megbeszélésekkel teltek. A néha nehezen megkötött kompromisszumok, a józan ész és baráti beszélgetések tették lehetővé annak eldöntését, ki melyik pozíciót töltse be a következő két és fél évben.

A Képviselőcsoport elnöke mindent megtett, hogy a posztok elosztása körüli alkuk ne vezessenek frusztrációhoz vagy csalódottsághoz, hiszen a pozíciók korlátozott száma nem elégíthette ki a képviselők minden kívánságát, legyen az régi játékos vagy újonnan érkezett. Tapasztalata és gyakorlati érzéke könnyebbé tette a feladatot, és fenntartotta ennek a két hétnek az optimista légkörét, amely során az EPP a választási sikert ízlelgette.

Július 5-én újabb jó hírt kapott az EPP-család: a Képviselőcsoportnak 265 tagja lett egy finn képviselő csatlakozásával. A bolgár parlamenti választásokon pedig a GERB abszolút többséget szerzett, így az EPP-n belül 14 hivatalban lévő miniszterelnök lett. Ugyanezen a napon Wilfried Martens is gratulálhatott az EPP-nek, hogy a kibővített Unió történelme során először abszolút többséget szerzett az Európai Tanácsban.

Jerzy Buzek megválasztása, az EPP első sikere az új parlamenti ciklusban

Jerzy Buzek parlamenti elnökké választása (2009. július 14.) bebizonyította az EPP befolyását az új Parlamentben: az első körben 555 szavazatot kapott, svéd vetélytársa Eva-Britt Svensson 89 szavazatával szemben. Ez a jelentős különbség a Parlamentnek az EPP jelöltje, a volt lengyel miniszterelnök iránti elismerését fejezte ki, aki a Szolidaritás egyik alapítója volt, és sokat tett Európa kommunizmus alól való felszabadulásáért. Húsz évvel a fél kontinenst felszabadító demokratikus mozgalmak és öt évvel hazája és a többi volt „népi demokrácia” Unióhoz való csatlakozása után megválasztása szimbolikus erővel fejezte ki Európa szabadság iránti vágyát, és új fejezetet nyitott az európai integráció történetében. *„Nincs többé Nyugat-Európa és Kelet-Európa, csak egységes Európa van”* – állapította meg Joseph Daul az új elnök megválasztásához gratuláló beszédében. A leköszönő elnök, Hans-Gert Pöttering számára a „karmesteri pálca továbbadása” szintén erős érzelmi jelentőséggel bírt. A Parlament eszmeileg és érzelmileg is a népek közötti tartós megbékélés és az európai integráció dinamikus előrehaladásának helyszíne volt.

Zárszó

GYÖKEREK, ÖRÖKSÉG, JÖVŐ

A Képviselőcsoport történelmének jelentősége

1950–2009: ez a könyv egy európai politikai szervezet, az Európai Parlament kereszténydemokrata és európai mérsékelték frakciójának közel hatvanéves történetét öleli át.

Két célunk volt:

– Egyrészt az európai integrációhoz hozzájáruló fő események bemutatása, három nagyobb csoportra osztva, egyfajta dialektikus fejlődési folyamatként értelmezve azokat: a háború utáni megbékélés, amely újjáépítésre ösztönözte a nyugat-európaiakat, majd a béke megerősítése olyan nagyra törő célok által, mint egységes piac és fizetőeszköz, végül a kommunizmus összeomlását követően az Európai Unió reformja és a kontinens újraegyesítése. Az európai parlamenti képviselők általános választójog alapján történő választásának bevezetése 1979-ben fontos tényező volt az Európai Parlament és az EPP-frakció dinamikájának változásában. A demokratikusan választott Parlament fokozatosan nagyobb hatalomra tett szert a Közösség döntéshozatali háromszögében, és ez közvetlen előnyöket adott a politikai frakciók, különösen az 1999 óta számszerűleg legerősebb frakció számára.

– Másrészt ennek a történelmi folyamatnak az értelmezése az azt alátámasztó értékek feltárásával, amelyek folyamatos energiát és lendületet adtak neki, és többször is megmentették az esetleges kudarcoktól. A történetben valamilyen szinten, személyesen vagy más módon részt vevő minden szereplőnek megvannak a saját benyomásai és emlékei az eseményekről. De valószínűleg mindannyian biztosak abban, hogy az eseményeken túl a Képviselőcsoportban és a Parlamentben töltött minden órának és napnak nagy jelentősége volt, amely választ adott az európaiak igényeire, javítva életminőségüket, nagyobb szabadságot és biztonságot nyújtva számukra.

Ha azok az emberek, akik részt vettek a Képviselőcsoport mindennapi életében, különleges és rutinfeladataiban, találkozóin és látogatásain, akik egy jelentős és érzékeny folyamat részének tekintve magukat valamilyen formában azonosultak az intézménnyel, felismerik magukat ebben a könyvben, akkor a szerző elérte kitűzött célját.

Válságok – a változás tünetei

Az események menetrendje kiemeli a felmerült válságokat és érzékelteti a folyamat akadozó, „stop and go” természetét. Ezek mind részei az Európa és a Képviselőcsoport történetének bemutatására irányuló kísérletünknek. Ugyanakkor ezek az állandó tényezőt jelentő változások jelei is, amelyek ellenállást váltottak ki, merevséget okoztak, sőt erőszakos elutasításokhoz vezettek, mint az EDC bukása 1954-ben, az „üres székek válsága” 1965-ben, a brit csatlakozási kérelem elleni vétó 1961-ben és 1967-ben, a maastrichti szerződést elutasító dán népszavazás 1992 júniusában és a lisszaboni szerződést elutasító francia és holland népszavazás 2005 májusában. A válságok, a szélesebb értelemben vett súlyos gazdasági és társadalmi problémák, amelyekkel az európai országoknak különböző mértékben szembesülni kellett 1973, az első olajválság ideje óta, s amelyek újult erővel jelentkeztek a 2009-es recesszió után, szintén bizonytalansági tényezőt jelentettek az európai integráció számára. A válságok az európai szolidaritás próbái, amelyek arra csábítják az országokat, hogy protekcionizmus és kölcsönök segítségével keressenek könnyű kiutat. Együttműködéssel és a megoldásukra irányuló közös cselekedetekre vonatkozó új mechanizmusok bevezetésével általában sikerült legyőzni őket. Az EPP-frakcióban senki sem hagyná figyelmen kívül, hogy milyen végzetes következményekkel járt, amikor a demokráciák nem tudtak politikailag együttműködni az 1929-es válság legyőzése érdekében. Az elhúzódó recessziót a totalitarizmus növekedése és háború követte. Európa népei ma mindent megtesznek egy hasonló forogatókönyv megismétlődésének elkerülése érdekében.

Meggyőződés és tolerancia

A kereszténydemokraták 1976-ban Európai Néppárttá (EPP) alakultak. A nevük megváltozott, de a történetben szereplő parlamenti képviselők és hivatalnokok nemzedékeit ösztönző fő politikai elvek ugyanazok maradtak. Ha ezeket az elveket két szóban kellene összefoglalni, még ha túlzott egyszerűsítésnek tűnik is, akkor ez a két szó a *meggyőződés* és a *tolerancia* lenne.

Meggyőződés: Európának egységesnek kell lennie

Európa egy szükségszerűség. Nem egy elkerülhetetlen fejlesztés, sem egy mechanikus rendszer, még kevésbé egy technokraták által működtetett ördögi gépezet, ahogy gyakran jellemezték kritikusai, a szélsőbalos szovjetpárti intervencionisták vagy szélsőjobbos nacionalisták, az idegengyűlölet és rasszizmus tüzét szítva és ellenezve a szuverenitás bármiféle megosztását. Ez egy objektív szükségszerűség, amely csupán tükrözi a 19. század vége óta

a világtörténelem által bejárt utat: a haladás és a technológiai fejlődés gyorsuló üteme új lehetőségeket adott az emberiség számára, enyhítette a szenvedéseket, tágabb teret biztosított a kezdeményezéseknek és nagyobb értéket a munkának.

A nyugati terjeszkedés erősítette a népeket, de az egyre nagyobb mértékű gyarmatosítással és az első világháború kitöréséhez vezető szélsőségek bátorításával káros hatásai is voltak. A túlzott önbecsülés, túl erős területi igények, túlzott nemzeti öndicsőítés és uralom iránti vágy együttesen eredményezték az elképzelhetlent: kontinensszerte férfiak milliói indultak ujjongva harcba a gyors győzelem hitében, az egyik köztársaság, monarchia vagy birodalom után a másikat sodorva magukkal az Atlanti-óceántól az Urálon át a Boszporuszig, mint valami tragikus dominójátékban.

Stefan Zweig próbálta megmagyarázni a megmagyarázhatatlant *A tegnap világa*^a című csodálatos könyvében (Die Welt von Gestern, 1941), amelyben visszaadja a 19. század végének ragyogó időszakát: a nemzetek leglátványosabb eredményeit bemutató világkiállításokat, a végtelen lehetőségekkel kecsegtető tudományba és technológiába vetett hitet, a Párizst, Berlint, Madridot és Londont ékesítő csodálatos épületeket, a Habsburg Monarchiának a tolerancia szellemében fejlődő társadalmait, a brit, orosz, német és osztrák–magyar monarchiák szoros rokoni kapcsolatokon keresztüli baráti viszonyát... Mindez néhány hét alatt semmivé foszlott, a pacifisták félnék tiltakozása ellenére, akiket rövid időn belül kizártak a vitákból. Zweiget felőrlötte a felismerés, hogy az első világháború szenvedései nem voltak elegendőek ahhoz, hogy az embereket elrettentse a barbárságtól, és 1943-ban, a második világháború tetőfokán kétségbeesése és túlérzékeny természete öngyilkosságba hajszolta őt. Bárcsak lett volna türelme és reménye még néhány hónapot várni, hiszen ugyanekkor erősebb idegzetű emberek szembeszálltak a náciizmussal és a sztálinizmussal, s már egy új korszak hajnalát látták.

Jean Monnet már 1943 márciusában Algírban felvázolta a múlt hibáitól megszabadított demokratikus Európa eszméjét, amelynek alapja egyetlen ígéret: a szuverenitás megosztása demokratikus, egyenlőségre törekvő intézményeken belül. Semmilyen körülmények között nem ismétlődhetnek meg az 1918-as fegyverszünet utáni hibák, amikor önkényesen kifosztottak országokat, utat nyitva az új nacionalizmusnak, amikor a legyőzöttek büntetése bosszúvágyat gerjesztett, amikor a vétó jogával megbénított új Népszövetség¹⁰⁵⁵ hatástalannak bizonyult, és a demokráciákat a populisták és a szélsőséges irányzatok ismételt támadásai gyengítették. Az algíri jegyzetek¹⁰⁵⁶ képezték az alapját az 1950. május 9-i Schuman-nyilatkozatnak. Ezután a kereszténydemokraták feladata volt ezt az elképzelést formába önte-

a Tandori Dezső fordítása, 1981.

ni s a párizsi és római szerződések által létrehozott új „közösségi” szerkezet előrehaladását biztosítani. A Parlamentben a szocialistákkal és a liberálisokkal osztották meg ezen egyezmény megvédésének terhét, bár a demokratikus politikai erőket minden országban egymás ellen uszító törvényes versengés a frakciókat arra készítette, hogy saját irányvonalukat kövessék a parlamenti hatalom mindennapi gyakorlata során.

A családoknak toleránsnak kell lenniük

Az EPP-frakció politikai sikerét megmagyarázó másik fő tényező a nemzeti delegációk és képviselők identitásának mindenkorai tiszteletben tartása. Az eljárási szabályzatában és a vezetőség hozzáállásában is tükröződő tolerancia nélkül, amelyet Emmanuel Sassetól Joseph Daulig minden elnök gyakorolt, a Képviselőcsoport nem szerezhetett volna előnyt parlamenti pozíciójából.

Az európai társadalmak által az utóbbi hatvan évben átélt szociológiai változások – gazdasági újjáépítés, teljes foglalkoztatás, urbanizáció, fogyasztói társadalom, majd az első olajválság, stagfláció, globalizáció, pénzügyi válság, átmenet a poszt-indusztriális korszakba, munkahelyi bizonytalanság – jelentősen hatottak az EPP-frakcióban megjelenő politikai erőkre. A Képviselőcsoport élén egymást váltó politikusok érdekéért kell elismerni a nemzeti pártok összetétele szerint változó frakció elfogadását és a posztkommunista Európában alakuló pártok integrálását.

Három ember játszott döntő szerepet ebben az elfogadási folyamatban, amely nélkül a kereszténydemokraták frakciója, ha nem is marginalizálódott volna, de valamilyen hanyatláson és a vezető szerep elvesztésén ment volna keresztül: Helmut Kohl, Wilfried Martens és Hans-Gert Pöttering. Ők a pragmatizmusra képes vezetők soraiba tartoznak, az erős és pluralista képviselőcsoport létrehozásáért munkálkodó korábbi generációk tagjaival, Robert Schumannal, Alain Poherrel, Hans-August Lückerrrel és Egon Klepschsellal együtt.

A brit epizód tanulságai

Ha a tolerancia erény és a kereszténydemokrata tanítást alátámasztó egyik fő érték, az évek során vitathatatlanul komoly próbákat kellett kiállnia. Az EPP-frakció és a brit konzervatívok zaklatott kapcsolata egy hosszú, szövevényes regény, és a „történelem rejtelméi” folytán a 2009-es fejleményeket valószínűleg csak egy újabb viszontagságnak tekintették a sok közül.

A konzervatívok eleinte vonakodtak a Képviselőcsoporthoz való csatlakozástól, még ha a többségük az 1960-as és 1970-es években, az Európa-párti Harold McMillan, Edward Heath és Chris Patten vezetése alatt egy európai közösség kiépítése mellett állt is ki, de végül 1992. május 1-jén csatlakoztak a „legnagyobb nem szocialista frakcióhoz”. Ugyanakkor a Konzervatív Pártban

a neoliberais eszmék és Margaret Thatcher erős személyisége által befolyásolt tory vezetők új generációja vette át az irányítást. A kereszténydemokraták nehezen tudták kezelni ezt a paradoxont. Az Egon Klepsch és Leo Tindemans által az újonnan jöttek hiteles európai elkötelezettségének megállapítására tett óvintézkedések is mutatják, hogy a Képviselőcsoport mennyire ügyelt alapidentitásának megőrzésére, miközben kihasználta a számbeli növekedés előnyét.

Az Egyesült Királyságnak az Európai Közösségen belüli különleges helyzete a korai időkre vezethető vissza, amikor Clement Attlee munkáspárti kormánya elutasította a Schuman-nyilatkozat alapeszméinek támogatását. „Nem képezhetik vita tárgyát”, mondta nekik Jean Monnet, amikor Robert Schuman és Konrad Adenauer 1950 májusában felkérte, hogy mérje fel Nagy-Britannia, Olaszország és a Benelux államok véleményét a francia–német javaslatról. A britek 1973-ig nem csatlakoztak az EGK-hoz, és ezzel kétség kívül megfosztották magukat attól a tekintélytől, amely egy klub alapító tagságából fakad.

A konzervatívok 1992-ben „társult tagi” státuszt szereztek a Képviselőcsoportban, és 1999-re kivívták, hogy az „EPP-ED Képviselőcsoporttá” alakuljon. Több elnök toleranciáját is próbára tették, akiknek irányítani kellett az újfajta felállást. Néhány nemzeti delegáció és képviselő kifejezte aggodalmát a briteknek adott engedményekkel szemben, különösen az eljárási szabályzat 2004-es módosításakor, amely lehetővé tette a britek számára, hogy a Képviselőcsoportnak a 2003-as konvent által elfogadott Európai Alkotmány iránti határozott támogatásával szembenálló véleményeket fogalmazzanak meg.

Az olaszok távozása 2004 júniusában a PPI-ből, a franciák távozása a François Bayrou által vezetett UDF-ből és az Európa-párti Gérard Deprez távozása a PSC-ből Belgiumban főleg belpolitikával magyarázható, de a brit problémát is okként hozták fel kilépésükre, mivel szerintük a Képviselőcsoport túlságosan hajlott a kompromisszumra, és aláasta a kereszténydemokrata örökség alapjait. Más delegációk szerint érdemes volt néhány engedményt tenni a Képviselőcsoportnak a szocialistákkal szembeni jelentős számbeli fölényéből eredő uralkodó szerep megőrzése érdekében. Az EPP-frakció „főáram” úgy vélte, a konzervatívoknak, akik közül a legtöbben az alkotmányos vitáktól eltekintve alkotóan részt vettek a parlamenti munkában, helyük van az EPP-ED-alakulatban. Az ED-szekció be tudta fogadni a konzervatívok euroszeptikus nézeteit osztó cseh ODS képviselőit is.

A Konzervatív Párt vezetése minden meggyőzőerejét latba vetette, hogy ne ábrándítsa ki a David Cameronnak az EPP-frakcióból való kilépésre és új frakció alakítására tett ígéretével elnyert támogatókat, így amikor 2009 tavaszán távoztak a leköszönő képviselők, akiknek a választásokon ezen ígéret alapján kellett szerepelni, a Képviselőcsoport ezt a várható szétválás megerősítésének tekintette.

Strasbourg, 2009. március 11. Az elnökség és a delegáció vezetőinek ülése. Joseph Daul fontos bejelentést tesz. Most tért vissza a brit delegáció vezetőjével, Timothy Kirkhope-pal és a főtitkárral arról a megbeszelésről, amelyet William Hague-gal, David Cameron személyes képviselőjével folytatott – az a William Hague-gal, akivel Wilfried Martens, Hans-Gert Pöttering és más EPP-vezetők 1999 júliusában a brit konzervatívoknak a Képviselőcsoporton belüli különleges státust biztosító malagai egyezményt tárgyalták. A döntés, amelyet David Cameron közölt Joseph Daullal 2008 novemberében Londonban, most már végleges volt: a 2009. június 7-én megválasztásra kerülő brit konzervatívok nem ülnek tovább a Képviselőcsoport soraiban. Új frakciót szándékoznak felállítani a cseh ODS párttal és más partnerekkel.

Joseph Daul pár szóban összefoglalta a helyzetet: a konzervatívok a következő ciklustól egyoldalúan felmondták az EPP-frakcióval kötött partnerséget. Ez egy „baráti búcsú, nem válás” volt a Képviselőcsoport elnöke szerint, aki sajnálta, de elfogadta a konzervatívok döntését. A delegációvezetők ezután sorban elmondták véleményüket, néhányan sajnálkoztak, mások magyarázatot kértek. A legtöbb távozó brit képviselő munkáját baráti szellemben megtapsolták, de a hangulat komor volt, mindenki tudta, hogy ez egy fontos esemény a Képviselőcsoport életében. Gondolni kellett azonban a jövőre is. Az elnök megjegyezte, hogy ezek után nincs értelme a Képviselőcsoport ED-szekciója létének, ezért a szabályokat módosítják, és a jövőben csak az EPP-hez tartozó képviselőket veszik fel a Képviselőcsoportba. Az európai választások közeledtével alapvető követelmény volt ennek tisztázása.

Az elnök és a brit delegáció vezetője egyetértett abban, hogy nagyon körültekintően kell kezelni az ED-szekciónak dolgozó titkársági tagok eseteit.

A brit konzervatívok által alakítani kívánt új frakcióval való jövőbeli együttműködés annak függvénye, hogy azok milyen politikát választanak, illetve milyen szövetségeket köt az EPP, amely továbbra is vezető párt remél maradni az új parlamentben.

Le kell vonni egy egyszerű következtetést ebből a 17 éves házasságból és az azt követő baráti különválásból: a politikai célszerűség nem működik hosszú távon, amennyiben aláassa egy szervezet fő értékeit és hitelességét. A kereszténydemokraták és a fokozatosan hozzájuk csatlakozó mérsékeltek – a francia UMP-ből, az olasz Forza Italiából, a spanyol Partido Populárból, az Északi Konzervatívokból és a közép- és kelet-európai pártokból – következetes politikát folytattak választóikkal. Az európai integráció kezdetétől fogva ebben az irányvonalban benne volt egy olyan szövetség eszméje, amely egyensúlyi erőként működik a világban és cselekedetekre képes, köszönhetően az erős, demokratikus intézményeken nyugvó, körültekintően megalkotott egységének és belső szolidaritásának. Robert Schuman és kortársai lefektették az Európa-párti konszenzus tartós alapjait, amelyet ennek a családnak egyik pártja sem fordíthat a visszájára saját identitása elvesztése nélkül.

Úgy tűnik, a szavazók egyetértenek abban, hogy hitelesség szükséges egy politikai üzenet hihetőségéhez. Az EPP-frakció az ED-szekció elvesztése után megerősítette a szocialista frakcióval szembeni előnyét, megőrizte vezető politikai erőként betöltött pozícióját a 2009. júniusi választások után. A brit konzervatívok nem szerepeltek olyan sikeresen, mint remélték, helyeik száma 27-ről 25-re csökkent, sőt még a legradikálisabb, Európa-ellenes párt erősödését is segítették a brit választók körében, akik 13 képviselőt választottak az Egyesült Királyság Európai Unióból való kilépését szorgalmazó UKIP pártból.

Az újraegyesített Európa új „alapító tagjai”

A brit epizód nem árnyékolhatta be a Képviselőcsoportnak a 21. század első évtizedében elért legnagyobb sikerét: a 2004-ben, illetve Románia és Bulgária esetében 2007-ben csatlakozott közép- és kelet-európai új demokratikus pártok fokozatos integrációját, amelyet az EPP és a Képviselőcsoport gondosan előkészített és támogatott. Ez egy nagy kihívás volt, amelyhez nagyszerűn felnőtt a Képviselőcsoport, és elnyerte érte méltó jutalmát. De a hosszú ideig áthatolhatatlan vasfüggöny két oldaláról származó, a hidegháború erőszaka által elválasztott politikusoknak még alaposan meg kell ismerniük egymást. A „nyugat-európaiaknak” jobban meg kell érteni, milyen is volt a kommunizmus, és milyen megrendülést éreztek a Jalta után magukra hagyott népek, amikor a Nyugat megrémült Sztálin fenyegetéseitől, tankjaitól és rakétáitól. Az EPP-frakció kiemelkedően fontosnak tartja feltárni azokat a viszontagságokat, amelyeket Prágában, Varsóban és Budapesten, a bekebelezett balti államokban és megalomániás diktátorok szeszélyeinek kiszolgáltatót Bukarestben és Szófiában kellett átélni a lakosságnak. A Képviselőcsoport irodája a 2005. szeptember 2-án Gdańskban tartott találkozásán helyesen mutatott rá, hogy a Szolidaritás tagjai megérdemlik, hogy „alapító tagoknak” tekintsék őket az új Európa létrehozásában vállalt szerepükért. Ellenállásuk és az értékekbe vetett hitük, amely lehetővé tette számukra, hogy erkölcsileg megerősödve kerüljenek ki az üldözés és az elszigeteltség éveiből, valódi európaiakká tette őket. 1979-ben II. János Pál pápa így szólt a lengyel néphez és az egész leigázott Európához: „Ne féljete!” Drámai felszólítása lelket öntött az emberekbe.

Ezeknek az eseményeknek a felidézése után le kell vonnunk a következtetést, hogy most, 2009-ben az EPP-frakció előtt egy merőben más Európa áll. Az alapító atyák szelleme és a fő értékek továbbra is referenciául szolgálnak mindenki számára, ahogy Barack Obama is megidézi Lincoln, Hamilton és Jefferson szellemét. De a világ alaposan megváltozott, és miután a béke szelleme szilárdan gyökeret vert a társadalomban, nincs olyan azonosítható veszély, amely a fiatalabb nemzedéket arra készítetné, hogy fegyvert fogjanak

egymásra, mint tették azt 1914-ben. Csak a dzsihadista terrorizmus alkalmaz halálos és kegyetlen ellenségeskedést Európával és a többi demokratikus társadalommal szemben. Az európai fiatalok döbbenet és feszülten állnának, ha határellenőrzésekkel, az euró eltűnésével, tagolt munkaerőpiaccal kellene szembesülniük, vagy nem járhatnának származási országukon kívüli egyetemre.

A következő generáció felelőssége

A közvetlenül választott Európai Parlament 2009 júliusában kezdődött hetedik ciklusa 2014 júliusában ér véget.

Az EPP-frakciónak a szocialistákkal szembeni határozott fölényét megerősítő hatalmas sikere egyben felelősséget is jelent, mivel a 2009–2014-es ciklusban nekik kell felvállalni a fő politikai kezdeményezéseket.

1914. augusztus, 2014. július: furcsa egybeesés – szinte pontosan egy évszázad választja el a Stefan Zweig által annyira szeretett „tegnap világának” az összeomlását és a holnap világának, egy olyan Európának a születését, amely magában foglalhatja a Nyugat-Balkánt, benne Bosznia-Hercegovinát és fővárosát, Szarajevót, ahol eldőrdült a kontinenst lángba borító és a történelem menetét megváltoztató lövés.

Míg a képviseleti demokrácia az európai integrációt mozgató erők egyike, az EPP-frakció történelmének új fejezeteit a jövő generációja, a 2009-ben, 2014-ben, majd az azt követő ciklusokban megválasztott képviselők fogják írni. Horvátoknak, görögöknek, íreknek, litvánoknak, spanyoloknak, mintegy 25 különböző népnek kell megtanulnia, hogyan kell a kölcsönös tisztelet szellemében irányítani Európát, amelynek fel kell vállalnia saját részét az Ázsia, Afrika, Oroszország, a mediterrán világ és Amerika közötti szerepek újraosztásában.

Jó néhány nagy kihívás áll még előttünk: a bizalom és stabilitás helyreállítása a Balkánon, béketeremtés az etnikai irredentizmus helyett, megtalálni a módját a lehető legkiterjedtebb partnerségi viszony létrehozására Törökországgal, annak reményében, hogy ez az ország is egy nap az Európai Unió teljes jogú tagja lehessen, ha elfogadja az ezzel járó feltételeket és következményeket. Párbeszédet kell folytatni az erős, de mégis gyenge Oroszországgal, a nagy változásokon áteső Amerikával, az elviselhetetlen szegénységből még mindig kitörni próbáló Afrikával és az olyannyira fejlődni vágyó mediterrán országokkal, amelyek sorsa elválaszthatatlanul a miénkhez kötődik.

A következő hónapokban és években meg kell találnunk a jól szervezett liberális gazdaság működtetéséhez szükséges megoldásokat is, amelyben a növekedést biztosító, ugyanakkor a legrászorultabbakat is megvédő piaci és társadalmi erők összhangban vannak egymással.

Az EPP jövőbeli sikerének öt feltétele

Az EPP-frakciónak a demokratikus Európa vezető erejeként betöltött szerepe megőrzéséhez az eddig is központi helyen álló feltételeket kell teljesíteni:

- Szoros együttműködés a Képviselőcsoport és a párt között, ahol mindenki a saját politikai szerepét tölti be, de ugyanazokat az értékeket szolgálja. 1976-os megalapításától a 2004-es intézményközi szabályok bevezetéséig, amely saját finanszírozást és önálló szerkezetet biztosított a Képviselőcsoportnak, a párt anyagilag kevésbé függő helyzetben volt, és széles politikai aktivitást fejtett ki. 2009-ben a párt tagjai között 74 nemzeti párt volt 39 különböző országból. Az elnöki tisztséget 1990-től betöltő Wilfried Martens határozottan lojális kapcsolatot tartott fenn a Képviselőcsoporttal, amelynek 1994 és 1999 között szintén elnöke volt. Emellett a Képviselőcsoport is minden tőle telhetőt megtett, hogy a hagyományos parlamenti kötelezettségein túl is változatos politikai tevékenységet folytasson. A legfontosabb, hogy az ugyanazt a politikai családot megtestesítő két szervezet stratégiai tevékenységei megfelelően koordináltak, mind a választási kampányok előkészítése, mind a felvételre váró országok és a szomszédági politika államainak új pártjaival folytatott diplomáciai kapcsolatok terén. Az ED-szekció megszűnése, valamint a brit és cseh tagok 2009 júniusi kilépése után még tisztább lesz a Képviselőcsoport és a párt közötti politikai viszony, könnyebbé válik együttműködésük és üzenetük közvetítése a külvilág felé.

- A nemzeti parlamentekkel és az európai civil társadalommal szembeni növekvő nyitottság annak érdekében, hogy a parlament ne a nemzeti valóságtól elszigetelt és az európai polgárok mindennapi problémáitól messze el távolodott intézménynek tűnjön.

- Tolerancia a mindennapokban, amely nélkül a Képviselőcsoport nemzeti delegációi közötti folyton növekvő különbözőség félreértéseket szülne és megbénítaná a közös fellépést.

- A Képviselőcsoport értékeinek tisztelete, gyökereinek alapos ismerete és a közemberek által is érthető stratégiákat kidolgozó belső szervezet.

- A Képviselőcsoport általános érdekeiért dolgozó titkárság. Figyelmet kell fordítani az elnökség és a főtitkár által gyakorolt erős vezetésre, amely biztosítja a nemzetek feletti együttműködést a titkárságon belül. A főtitkárnak folyamatosan ellent kell állni a nemzeti delegációktól érkező nyomásnak, amelyek új parlament és új frakcióvezetőség alakításakor megpróbálják nemzeti alapon irányítani a titkársági hivatalnokokat. Hozzá érkezik minden kérés, tehát neki kell felhívni a figyelmet a titkársági alkalmazottak státusát igazgató szabályokra. A titkárság által biztosított folytonosság nélkül a Képviselőcsoportnak nem lenne befolyása a parlamenti bizottságokban és a plenáris szavazásokon. A Képviselőcsoportnak a más frakciókkal való politikai kapcsolataiban tanúsított hitelessége a belső rendtől, a tanácsadók

képességeitől és a következetes politikai irányvonalat képviselő magatartástól függ. A 27 országból származó 288 képviselőből és azonos számú hivatalnokból álló, Brüsszelben és Strasbourgban 23 nyelven dolgozó szervezet napi irányítása magas fokú szakmai felkészültséget és személyes elkötelezettséget követel. A képviselők is alkalmaznak egy vagy több személyi asszisztenst a 2009 júliusától életbe lépő szabályok alapján.

„Európa háború és béke kérdése”

Az EPP-frakció gyökerei mélyen a kereszténydemokrácia és az Európa közép és jobbközép politikai térképét formáló mérsékelt pártok történelmébe nyúlnak, amelyek közül néhányan már a második világháború előtt jelen voltak, de legtöbbször utána alakult. A gyökerek erősek, mivel az azokat tápláló filozófia a szabadság és szolidaritás, a gazdasági hatékonyság és az alapszabályok tisztelete, a zsidó-keresztény értékek kezdeményezésének és elismerésének összehangolására törekszik.

E gyökerek tették lehetővé a kereszténydemokraták és az EPP-frakció számára, hogy döntő szerepet játsszon az Európai Parlament és az európai integráció történetében. A képviselők 2009-ben megválasztott új generációja tekintélyes örökséget kapott. De elég lesz-e a 21. század elejének veszélyes, néha ijesztő kihívásaival való szembenézésre? Országainkat folyamatos csapások érik: a globális felmelegedés és az ökológiai katasztrófák hatásai, határokat nem ismerő járványok és az 1929 utáni legsúlyosabb, a globális bankrendszert alapjaiban megrengető pénzügyi válság, amely megnövekedett munkanélküliséget eredményezett, Európa leggyengébb gazdaságait pedig összeomlással és társadalmi nyugtalansággal fenyegette.

Minden eddiginél nagyobb szükség van a közösen kialakított, kölcsönösen támogatott európai válaszra. Európa nem a válság oka; Európát azért alkották meg, hogy az új globális gazdaság ellenállhatatlan és visszafordíthatatlan erőterében megfelelő súlyú választ adjon a kérdésekre.

Akkor most egy gazdasági harccal állunk szemben? Vagy csak pózolásal és az ezzel járó destabilizációval? Az európai embereknek nem lesz második esélyük, ha nem haladnak tovább az elmúlt hatvan évben oly tisztán látott és bátran követett úton. „*Európa háború és béke kérdése*”, figyelmeztet Helmut Kohl. Amikor Jean Monnet-t megkérdezték, mit kell tenni, ha az európai integráció történetét kísérő, az emberek erkölcsét és akaratát megrendítő válságok közül újból felbukkan egy, higgadtan azt felelte: „*Folytatni, folytatni, folytatni*”.

MELLÉKLETEK

1. melléklet

IDŐRENDI MUTATÓ

Első rész: Az úttörők (1952–1979)

1946. szeptember 19. Winston Churchill beszéde Zürichben, ahol kezdeményezte a francia–német megbékélést és a kontinentális Európa egyesítését; szorgalmazta „egy Európai Egyesült Államok, vagy hívják bár-hogy” létrehozását.
1947. május–június. Chaudfontaine-ben (Belgium) megalapítják a „Nouvelle Équipes Internationales”-t (NEI), a Kereszténydemokraták Európai Uniójának (EUCD) előfutárát. Egy munkacsoportot megbíznak az Európa újraszervezésére tett javaslatok kidolgozásával.
1947. június 5. Marshall-terv: a Szovjetunió elutasítja az Európának nyújtott amerikai segílyt, és szövetségeseit is felszólítja erre.
1949. április 9. A washingtoni szerződéssel létrejön az Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO).
1950. május 9. A francia külügyminiszter, Robert Schuman, Jean Monnet által inspirált nyilatkozata, amely javasolta a francia és német szén- és acéltermelés más országok számára is nyitva álló, nemzetek feletti szervezetbe tömörítését: „az első lépés az európai szövetség felé”.
1951. április 18. Az Európai Szén- és Acélközösséget (ESZAK) megalapító szerződés aláírása a Hatok által: Franciaország, Németország, Olaszország, Belgium, Hollandia, Luxemburg.
1952. május 27. A Hatok közötti Európai Védelmi Közösséget (EDC) létrehozó szerződés aláírása Párizsban.
1952. augusztus 10. A Főhatóság beiktatása Luxembourgban, az elnöke Jean Monnet.
1952. szeptember 10. Az ESZAK Közgyűlésének alakuló ülése Strasbourgban (a hat nemzeti parlamentből 78 tagot delegáltak).
1952. szeptember 11. A kereszténydemokrata (CD) frakció (nem hivatalos) alapszabálya a Közgyűlésben. Emmanuel Sasset elnökké választják.
1952. szeptember 13. A Közgyűlés elfogadja Konrad Adenauer német kancellárnak egy *ad hoc* közgyűlés megalakítására tett javaslatát az európai alkotmánytervezet megfogalmazása céljából.
1953. március 9. Az *ad hoc* közgyűlés által egy Európai Politikai Közösség megalakítására készített szerződéstervezet elfogadása.

1953. június 23. A Közgyűlésen belül a kereszténydemokrata (CD) frakciót megalakító nyilatkozat benyújtása és a frakció hivatalos elismerése az adott időpontban hatályban lévő eljárási szabályzat 33a szabálya alapján (38 tag).
1954. május 11. Alcide de Gasperi megválasztása az ESZAK Közgyűlés elnökévé (1954. augusztus 19-én elhunyt).
1954. május 20. Hans-Joachim Opitzot (Németország) jelölik az ESZAK Közgyűlés kereszténydemokrata (CD) frakciója főtítkárának.
1954. augusztus 30. A francia parlament elutasítja az EDC-t, bár azt Németország és a Benelux államok már ratifikálták.
1954. november 29. Giuseppe Pellát (Olaszország) választják az ESZAK Közgyűlés elnökévé.
1955. június 1–2. A Hatok külügyminisztereinek konferenciája Messinában. Politikai megegyezés az európai integráció újraindításáról. A külügyminiszterek megállapodnak egy bizottság felállításában Paul-Henri Spaak elnökletével. A Spaak-bizottság munkája a római szerződés tárgyalásának kiindulópontja.
1956. november 27. Hans Furlert (Németország) választják az ESZAK Közgyűlés elnökévé.
1957. március 25. Az Európai Gazdasági Közösséget (EGK) és az Európai Atomenergia Közösséget (Euratom) megalapító két szerződés aláírása Rómában. Az aláíró államok a szerződések alapján „Európa népeinek még szorosabb unióját” kívánják létrehozni.
1958. január 1. A római szerződés hatályba lépése. Walter Hallseint, Konrad Adenauer közeli barátját nevezik ki az EGK Bizottságának elnökévé.
1958. február 24. Pierre Wigny (Belgium) választják a parlamenti közgyűlés kereszténydemokrata (CD) frakciójának elnökévé.
1958. február 27. A három közösséget felügyelő közgyűlést egyhangúlag támogató szavazás. Ez a közgyűlés lett az Európai Parlamenti Közgyűlés.
1958. március 19. A három Európai Közösség Parlamenti Közgyűléseinek találkozója. A kereszténydemokraták a legnagyobb frakció, 67 taggal a 142-ből. Robert Schumant, az összes politikai frakció egyetlen jelöltjét választják a Közgyűlés elnökének.
1958. július 3–11. Miniszterek konferenciája Stresában a Közös Agrárpolitika megvitatására.
1958. október 6. Alain Pohert (Franciaország) választják a kereszténydemokrata (CD) frakció elnökévé.
1960. január 1. Carl Otto Lenzet (Németország) választják a Parlamenti Közgyűlés kereszténydemokrata (CD) frakciójának főtítkárává.
1960. január 4. Az Európai Szabadkereskedelmi Társulást (EFTA) megalakító stockholmi egyezmény az Egyesült Királyság, Svédország, Norvégia, Dánia, Svájc, Ausztria és Portugália között.

1960. március 28. Hans Furlert (kereszténydemokrata/Németország) választják a Parlamenti Közgyűlés elnökévé.
1960. május 17. A Parlamenti Közgyűlés elfogadja a közvetlen általános választójog szerinti európai választásokról szóló egyezménytervezetet.
1960. szeptember 5. De Gaulle tábornok az „Államok Európája” mellett áll.
1961. február 10–11. Állam- és kormányfők csúcstalálkozója Párizsban: tervek a politikai unióról.
1961. augusztus 9. Az Egyesült Királyság kéri felvételét az EGK-ba.
1962. január 14. A Közös Agrárpolitika (KAP) első rendeleteinek elfogadása, egy 1965. június 30-tól érvényes pénzügyi rendelettel.
1962. március 30. A Parlamenti Közgyűlés Európai Parlamentté alakul.
1962. április 17. Párizsi konferencia: a politikai unióra vonatkozó terv bukása (a Fouchet-terv bukása).
1963. január 14. De Gaulle tábornok sajtókonferenciája, az Egyesült Királyság és a többi pályázó ország EGK-hoz történő csatlakozásának elutasítása.
1964. március 21. Jean Duvieusart-t (kereszténydemokrata/Belgium) választják az Európai Parlament elnökévé.
1965. április 8. Az ESZAK, EGK és Euratom számára közös Tanácsot és közös Bizottságot létrehozó egyesítési szerződés.
1965. július 1. Az „üres székek válságának” kezdete: a Bizottságban és Parlamentben tapasztalható növekvő hatalma ellenére Franciaország megszakítja a részvételét a brüsszeli tárgyalásokon, mivel a KAP és a hozzá kapcsolódó hatóságok finanszírozásáról, valamint a Bizottság és az európai Parlament forrásairól eltérő véleményt képvisel.
1965. szeptember 24. Victor Leemanst (kereszténydemokrata/Belgium) választják az Európai Parlament elnökévé.
1965. december. Taorminában a NEI „Kereszténydemokraták Európai Unió-jává” (EUCD) alakul. Mariano Rumort és Leo Tindemanst választják elnöknek, illetve főtitkárnak.
1966. január 28–29. A Hatok által elért luxemburgi kompromisszum az „üres székek válságának” megoldására. A szerződéseket nem módosítják, de Franciaország kivívja, hogy a miniszterek tanácsa döntéseinek egyhangúaknak kell lenni.
1966. február 1. Arnaldo Ferragnit (Olaszország) jelölik a kereszténydemokrata (CD) frakció főtitkárává.
1966. március 7. Alain Pohert (Franciaország) választják az Európai Parlament elnökévé. 1967. március 13-án és 1968. március 12-én újraválasztják.
1966. március 9. Joseph Illerhaust (Németország) választják a kereszténydemokrata (CD) frakció elnökévé.
1967. július 1. A közösségek végrehajtó testületei (ESZAK, EGK, Euratom Bizottságok) egyesítésének hatályba lépése.
1967. július 6. Jean Rey váltja Walter Hallsteint a közös Bizottság elnökeként.

1967. november 27. De Gaulle tábornok második vétója az Egyesült Királyság, Írország és Dánia csatlakozására.
1968. július 1. Az ipari és mezőgazdasági közös piac kezdete.
1968. augusztus 21. Az éjszaka folyamán a Varsói Szerződés öt tagjának (Szovjetunió, NDK, Lengyelország, Magyarország és Bulgária) csapatai behatolnak Csehszlovákiába.
1969. március 11. Mario Scelbát (kereszténydemokrata/Olaszország) választják az Európai Parlament elnökévé. 1970. március 10-én újraválasztják.
1969. április 27. De Gaulle lemond hivataláról.
1969. július 17. Megegyezés a monetáris együttműködésre vonatkozó Barretervről.
1969. november 25. Hans-August Lückert (Németország) választják a kereszténydemokrata (CD) frakció elnökévé.
1969. december 1–2. A hágai csúcstalálkozó (Hollandia). Három alapelv elfogadása: befejezés (mezőgazdasági pénzügyi rendeletek), mélyítés (gazdasági és monetáris unió, valamint politikai együttműködés), bővítés (a francia vétó feloldása az Egyesült Királyság és a többi jelölt ország csatlakozására). A csúcstalálkozó újraindította az európai integrációs folyamatot.
1970. április 21–22. A luxembourgi szerződés aláírása, új költségvetési eljárás megalkotása és egyezmény a KAP finanszírozására vonatkozó végleges pénzügyi rendeletek kidolgozásáról. 1975. január 1-jétől a Közösség költségvetésének saját forrásai lesznek. Az új rendelkezések valódi hatalmat adnak a Parlamentnek, amely ezentúl nem csak tanácskozó testület.
1970. október 8. A gazdasági és monetáris unióról szóló Werner-jelentés elfogadása.
1970. december. Lengyelország: a munkások sztrájkokat és demonstrációkat kezdenek Gdańskban, Gdyniában és Szczecinben.
1971. augusztus 15. Richard Nixon amerikai elnök felfüggeszti a dollár aranyra való szabad átváltását. Nemzetközi pénzügyi válság.
1972. január 22. Az Egyesült Királyság, Írország, Dánia és Norvégia csatlakozási szerződésének aláírása (Norvégiában a szeptember 25-i népszavazás visszautasította).
1972. április 24. Az „Európai Monetáris Kígyó” megalkotása (az ingadozások 2,25% körüli szinten tartása).
1972. október 19–21. Párizsi csúcstalálkozó: A Kilencek első csúcstalálkozója, ahol elhatározták az Európai Közösség Európai Unióvá alakítását. Ez a csúcstalálkozó csalódást okozott a kereszténydemokrata (CD) frakciónak, amelynek célja a Parlament szerepének növelése volt a demokrácia nevében.
1972. december 1. Alfredo De Poit jelölik a kereszténydemokrata (CD) frakció főtitkárává.

1973. január 1. AZ Egyesült Királyság, Írország és Dánia az EK tagja lesz.
1973. január 16. A Parlament tagjainak száma 198-ra növekszik.
1974. december 9–10. Második párizsi csúcstalálkozó. A francia elnök, Valéry Giscard d'Estaing kezdeményezésére megalapítják az Európai Tanácsot az állam- és kormányfők rendszeres összejövetele céljából, nem szükséges egyhangú döntés minden ügyben, és az EP-t általános választójog alapján választják.
1975. február 21. Az EUCD felkéri Wilfried Martenst (CVP/Belgium) és Hans-August Lückert egy rendelet és egy politikai kiáltvány megfogalmazására „az EK tagállamai kereszténydemokratáinak pártjai” számára a közvetlen választójog alapján választott Európai Parlament közelgő választásának alkalmából.
1975. július 22. A néhány költségvetési rendelkezést módosító második egyezmény aláírása; fő újítások az EP és a miniszterek tanácsának elismerése az EK költségvetési hatóságaként, az EP és a miniszterek tanácsa közötti, a Bizottság részvételével zajló egyeztetés eljárás bevezetése, egy számvevőszék felállítása.
1975. augusztus 1. Helsinki záróokmány az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia (CSCE) megalakításáról.
1975. szeptember 9. Alfred Bertrand-t (Belgium) választják a kereszténydemokrata (CD) frakció elnökévé.
1976. július 8. Az EPP alakuló ülése Luxembourgban. Leo Tindemanst (Belgium) egyhangúan az EPP elnökévé választják. 1978. júliusban hivatali idejét megújították.
1976. szeptember 20. Az Európai Parlament tagjainak általános választójog alapján történő választására vonatkozó törvény aláírása.
1977. március 8. Emilio Colombót (kereszténydemokrata/Olaszország) választják az EP elnökévé.
1977. május 5. Egon Klepschet (Németország) választják a kereszténydemokrata (CD) frakció elnökévé.
1977. július 28. Spanyolország hivatalosan kérvényezi az EK-hoz való csatlakozását.
1978. március 14. A kereszténydemokrata (CD) frakció megváltoztatja nevét, kereszténydemokrata (CD) frakció (EPP-frakció) lesz.
1978. július 6–7. Giscard d'Estaing elnök és Schmidt kancellár kezdeményezésére a brémai Európai Tanács jóváhagyja az új Európai Monetáris Rendszer tervezetét.
1978. október 16. Karol Józef Wojtyła bíborost pápává választják, felveszi a II. János Pál nevet.
1979. március 13. Az Európai Monetáris Rendszer bevezetése.
1979. május 28. Athénban aláírják a Görögország csatlakozásáról szóló szerződést.

Második rész: Az építők (1979–1994)

1979. június 7. és 10. Az EP-képviselők első választása az általános választójog alapján (az EPP a 111 millió szavazatból 32,8 milliót szerzett). Az EPP-nek 107 képviselője lett a 410-ből.
1979. július 17. A Képviselőcsoport neve Európai Néppárt Képviselőcsoport (Európai Demokraták) lesz.
1979. december 13. Az Európai Parlament 288 szavazattal 64 ellenében és 1 tartózkodással visszautasítja az 1980. évi közösségi költségvetést.
1980. július. Lengyelország: újabb munkásfelkelés egy hajógyárban. Szeptemberben a független Szolidaritás szakszervezet megalakítása.
1980. november. A Képviselőcsoportnak 40 munkatársa van, 20 a Rue Belliardon és 20 Luxemburgban. 60 újabb munkatársat vesznek fel. A titkárságon adminisztrációs szolgálatot létesítenek.
1981. január 1. Görögország a közösség 10. tagállama lesz. Az EP-képviselők száma 434-re növekszik. A Nea Demokratía (Új Demokrácia) párt tagjai a függetlenek között ülnek a parlamentben (Görögországban 1981. október 18-án tartottak európai választásokat).
1981. november 18. Az Európai Parlament elé kerül az intézményi átalakításról szóló Genscher–Colombo-javaslat.
1981. december 23. A Nea Demokratía görög delegációja csatlakozik az EPP-frakcióhoz. A Képviselőcsoport tagjainak száma 109-ről 117-re növekszik.
1982. január 12. Az EPP-frakció benyújtja szerződéstervezetét (az Európai Unió első fázisáról).
1982. január 20. Paolo Barbit választják az EPP-frakció elnökévé az Európai Parlamentben.
1982. május 6. „Európa határok nélkül” című rendezvényt szervez az EPP-frakció Aachenben. Az EPP-frakció kiáll a határellenőrzések enyhítése mellett.
1983. június 19. Ünneplés nyilatkozat az Európai Unióról a stuttgarti Európai Tanácson.
1984. február 14. Az Európai Uniót megalakító szerződéstervezet (Spinelli-szerződés) elfogadása az Európai Parlament által, az EPP-frakció jelentős támogatásával.
1984. június 14. és 17. Második európai parlamenti választás. Az EPP-frakciónak 110 képviselője lett a 484-ből.
1984. július 18. Egon Klepsch újraválasztása az EPP-frakció elnökévé.
1985. január. Az új Bizottság hivatalba lép Jacques Delors elnökletével.
1985. március 10. Mihail Gorbacsov lesz a Szovjetunió Kommunista Pártjának főtitkára.
1985. június 14. A schengeni egyezmény aláírása a határellenőrzések fokozatos megszüntetéséről a közös határokon (Belgium, Németország, Franciaország, Luxemburg, Hollandia).

1985. szeptember 9. A kormányközi konferencia megnyitása Luxembourgban. A kormányközi konferencia összehívását az 1985. június 28–29-i milánói csúcstalálkozón határozták el.
1986. január 1. Portugália és Spanyolország csatlakozása az Európai Közösséghez. Spanyolország és Portugália lett az Európai Közösség 11. és 12. tagja. A portugál CDS párt, valamint a spanyol Unión de Centro Democrático, Partido Nacionalista Vasco és Unió Democrática de Catalunya pártok tagjai az EPP-frakcióhoz csatlakoznak. A Parlamentben 518 képviselő van. Az EPP-frakcióban 118 képviselő van.
1986. február 17–18. Az Egységes Európai Okmány (SEA) aláírása Luxembourgban.
1986. március 15. Segio Guccione (Olaszország) kinevezése az EPP-frakció főtitkárává.
1986. július 8. Az EPP-frakció megalapítja a Schuman-medált Robert Schuman születésének 100. évfordulója alkalmából.
1986. december 4. Egon Klepsch újraválasztása az EPP-frakció elnökévé.
1987. január 20. Lord Plumbot, a brit konzervatív képviselők vezetőjét választják az Európai Parlament elnökévé. Az EPP támogatásával választották meg.
1987. május 9. A Schuman-nyilatkozat napja alkalmából (május 9.) és az európai polgárságról szóló Adonnino-jelentés elfogadását követően (1985. május 28–29.) a Bizottság május 9-ét Európa-nappá nyilvánítja.
1987. június 14. Az EPP-frakció tíz tagja találkozik a PES csoport tíz tagjával, hogy kidolgozzák az Egységes Okmány végrehajtására vonatkozó eljárást („A Bizottság 130 függő javaslata”) és a két titkárság közötti együttműködést.
1987. július 1. Hatályba lép az Egységes Európai Okmány. Ettől kezdve az EPP-frakció bizonyos mértékben együttműködik a szocialista frakcióval, hogy lehetővé tegye a Parlament számára a szükséges többség megszerzését, ha az szerepet játszik az egységes piac megteremtéséhez szükséges együttműködési eljárásban.
1988. június 27. Hanoveri Európai Tanács. Egy *ad hoc* bizottság megalakítása a monetáris unióra vonatkozó javaslat kidolgozására. Az Európai Tanács meghívott egy szakértői csoportot az egységes valutát használó európai monetáris térség kérdéseinek megvitatására. A csoport elnöke Jacques Delors.
1988. augusztus 8. Az elnökség elfogadja az EPP-frakció új szlogenjét: „EPP, Európa szíve”
1989. június 15–18. Harmadik európai parlamenti közvetlen választások. Az EPP-frakció tagpártjai (köztük a spanyol Partido Popular, amely elhagyta a konzervatívokat, és az EPP-frakcióhoz csatlakozott) 121 helyet szereztek. Az EP-ben 518 hely volt.

1989. június 26–27. Madridi Európai Tanács: határozat kormányközi konferencia összehívásáról. Az Európai Tanács elhatározza, hogy követi a Delors-tervet, és új tárgyalásokat kezd a gazdasági és monetáris unió megvalósítása érdekében.
1989. július 17. Ausztria kérvényezi csatlakozását. Egon Klepsch (EPP/Németország) újraválasztása az EPP-frakció elnökévé.
1989. október 18. Az EPP-frakció megalapítja az Európai Kereszténydemokrata Együttműködésért Alapítványt (1994-ben Robert Schuman Alapítvánnyá alakul).
1989. október 29. – november 2. Az EPP-frakció elnöksége Magyarországra látogat.
1989. november 9. A berlini fal leomlása véget vet Németország kettészakítottságának.
1989. december 22. Ceaușescu bukása Romániában.
1990. január 8–12. A Képviselőcsoport találkozója Berlinben (Németország). Találkozó a Reichstagban és látogatás Kelet-Berlinben, találkozás a CDU Ost, az egyházak és a Demokratischer Aufbruch képviselőivel.
1990. május 10. Wilfried Martens belga miniszterelnököt választják az EPP elnökévé.
1990. június 19. A Benelux államok, Franciaország és Nyugat-Németország aláírja az 1985-ös, az aláíró országok közös határain való ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló schengeni megállapodás végrehajtási egyezményét.
1990. július 1. A Gazdasági és Monetáris Unió (EMU) első szakaszának hatályba lépése.
1990. október 3. Német újraegyesítés.
1990. november 14–16. Az Európai Néppárt VIII. kongresszusa Dublinban. „Az Európai Unió szövetségi alkotmányáért” című dokumentum elfogadása. Az EPP álláspontját átvette az EPP-frakció is az Európai Parlamentben, amely kiállt egy európai alkotmány megfogalmazása mellett a kormányközi konferencián.
1990. november 27–30. Római tanácskozás. 21 EPP-tag. Míg a kormányok az Európai Unió jövőbeli szerződéséről szóló tárgyalásokat készítik elő, az Európai Parlament találkozót szervez az Európai Közösség parlamenti képviselői számára. Az EPP-frakció képviselői és nemzeti parlamenti képviselők a politikai nézeteik megosztásával elérik, hogy biztosítsák a parlament társjogalkotói szerepét a politikai és monetáris unió végső megalkotásában és csökkentsék a demokratikus deficitet.
1991. január 24. Gerhard Guckenberget (Németország) kinevezik az EPP-frakció főtitkárának.

1991. december 10. Megegyezés az Európai Tanácsban az Európai Unióról szóló szerződésről (maastrichti szerződés, amelyet 1992. február 7-én írtak alá).
1991. december 12. Négy francia EP-képviselő, Valéry Giscard d'Estaing, Alain Lamassoure, Jeannou Lacaze és Robert Hersant elhagyják a liberális frakciót, és az EPP-frakcióhoz csatlakoznak.
1992. január 14. Egon Klepschet (EPP/Németország) az Európai Parlament elnökévé választják. Leo Tindemans (EPP/Belgium) az EPP-frakció elnöke lesz.
1992. február 7. Az Európai Unióról szóló szerződés aláírása Maastrichtban. Az Unió az Európai Közösségekre alapult (első pillér), kiegészítve két együttműködési területtel (második és harmadik pillér): közös kül- és biztonságpolitika (CFSP), bel- és igazságügy (JHA).
1992. május 1. 32 brit konzervatív képviselő és 2 dán képviselő csatlakozik az EPP-frakcióhoz az Európai Parlamentben szövetséges tagként.
A Frakciósabályzat 1. cikkelyének módosítása: „az Európai Néppárt Képviselőcsoportja (Kereszténydemokraták) és szövetséges tagok”.
1992. június 2. A dánok elutasítják az Európai Unióról szóló maastrichti szerződés ratifikálását (50,7% szavaz „nem”-mel).
1992. szeptember 20. 51% „igen” szavazat a Maastrichtról tartott francia népszavazáson.
1992. november 11–13. 9. EPP-kongresszus Athénban. Az Európai Néppárt elfogadja „A kereszténydemokraták felelőssége egy változó világban” című athéni nyilatkozatot. Az EPP támogatja egy demokrácián, szubszidiaritáson és föderalizmuson alapuló önálló uniós alkotmány megfogalmazását.
1992. december 11–12. Az edinburghi Európai Tanács határozata az intézményi helyekről és az 1999. évi végső pénzügyi tervről (a „második Delors-csomag” elfogadása).
1993. január 1. Hatályba lép az egységes piac.
1993. február 1. Tárgyalásokat kezdenek Ausztriával, Finnországgal és Svédországgal.
1993. május 18. Dániában egy második népszavazáson elfogadják a maastrichti szerződést.
1993. június 21–22. Koppenhágai Európai Tanács. Koppenhágában fektetik le a csatlakozásra pályázó országokra vonatkozó kritériumokat. Bemutatnak egy 10 országot tartalmazó listát, amelyek megfelelnek a kritériumoknak.
1993. november 1. A maastrichti szerződés hatályba lépésével megalakul az Európai Unió: az együttdöntési eljárás bevezetése. Kiterjesztették a Parlament jogalkotási hatáskörét és ellenőrzési jogkörét.

Harmadik rész: A reformerek (1994–2009)

1994. január 1. A Gazdasági és Monetáris Unió második szakaszának kezdete az Európai Monetáris Intézet (EMI) megalakításával Frankfurtban.
1994. június 9–12. Negyedik európai parlamenti közvetlen választások. Az EPP-frakciónak 157 tagja van. A német újraegyesítés után az egy tagállamra jutó parlamenti helyek számának kiigazításával a helyek száma a Parlamentben 567-re növekedett.
1994. július 5. Wilfried Martenst választják az EPP-frakció elnökévé. Az Európai Parlament jóváhagyja Jacques Santer (EPP/Luxemburg) kinevezését a Bizottság elnökévé.
1995. január 1. Ausztria, Finnország és Svédország csatlakozik. Az Európai Parlamentnek 626 tagja lett. Öt párt csatlakozik az EPP-hez: az ausztriai Volkspartei, a svéd Kristdemokratiska Samhällspartiet (most Kristdemokraterna) és Moderata Samlingpartiet (Moderaterna), a finn Kansallinen Kokoomus és a dán Konservative Folkeparti. Az EPP-frakciónak 173 tagja van.
1995. december 15–16. A madridi Európai Tanács elhatározza, hogy a közös valuta neve „euró” lesz. Megerősítik, hogy az Európai Monetáris Unió harmadik szakaszába való átmenet határideje 1999.
1996. november 11. A portugál Partido Social Democrata (PSD) kilenc képviselője csatlakozik az EPP-frakcióhoz, amelynek így 180 tagja lesz.
1997. január 14. José Mária Gil-Robles y Gil-Delgadót, a spanyol Partido Popular tagját (Spanyolország/EPP) választják meg az Európai Parlament elnökévé (338 szavazatot kapott Gil-Robles, 117 szavazatot Catherine Lalumière).
1997. április 10. Mário David (Portugália) kinevezése az EPP-frakció főtitkárává.
1997. június 16–17. Az amszterdami Európai Tanács új szerződést fogad el. Az amszterdami szerződést 1997. október 2-án írják alá. A stabilitási és növekedési paktum elfogadása.
1997. december 12–13. Luxembourgi Európai Tanács. Határozat 12 országgal való bővítés megkezdéséről.
1998. május 1–2. Brüsszeli Európai Tanács. Kihirdetik az euró bevezetéséhez szükséges feltételeket teljesítő 11 országot: Németország, Ausztria, Belgium, Spanyolország, Finnország, Franciaország, Írország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia és Portugália. Az Európai Központi Bank elnökének kinevezése.
1998. június 9. Az olasz Forza Italiából 20 képviselő csatlakozik az EPP-frakcióhoz, ezzel 200 tagja lesz.
1999. január 1. Az EMU harmadik szakaszának kezdete. Az eurót bevezetik a pénzügyi piacokra.
1999. február 8. Klaus Welle (Németország) az EPP-frakció főtitkára.

1999. március 23. Az Európai Parlament határozatot fogad el a Jacques Santer által vezetett Európai Bizottság lemondásáról és új Bizottság kinevezéséről.
1999. március 24–25. A rendkívüli berlini Európai Tanács elfogadja a 2000–2006-os időszakra szóló pénzügyi tervet. A Tizenötök kormányai meg egyezésre jutnak az Agenda 2000 reformcsomagot illetően, amely az Unió pénzügyeivel, mezőgazdasági és regionális politikájával, a csatlakozást megelőző alapokkal és a csatlakozáshoz kapcsolódó költségekkel foglalkozik a 2000–2006-os időszakra vonatkozóan.
1999. május 1. Az amszterdami szerződés hatályba lépése. Az EP jogalkotási hatáskörének és ellenőrzési jogkörének növelése. A minősített többséget követelő ügyek kiterjesztése a Tanácsban.
1999. május 5. Az Európai Parlament beiktatja Romano Prodit (Olaszország) az Európai Bizottság elnökének.
1999. június 3–4. Kölni Európai Tanács. Elhatározzák egy állam- és kormányfőkből, a Bizottság elnökéből és nemzeti és európai képviselőkből álló fórum megbízását egy Alapjogi Charta megfogalmazására. Határozat kormányközi konferencia összehívásáról az „amszterdami maradvány” megvitatására.
1999. június 10–13. Ötödik európai választások. Az EPP-frakcióból 233 képviselőt választanak. Az EPP a vezető frakció.
1999. július 13. Hans-Gert Pötteringet választják az EPP-frakció elnökének.
1999. július 15. Alakuló ülésén a Képviselőcsoport az Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) és Európai Demokraták Képviselőcsoportjára (EPP-ED) változtatja a nevét, figyelembe véve a brit konzervatívok pozícióját. Az RPR-ből (Rassemblement pour la République) francia képviselők csatlakoznak a Képviselőcsoporthoz, amely így 233 tagú lesz.
1999. július 20. Nicole Fontaine megválasztása az Európai Parlament elnökévé.
1999. szeptember 15. Az Európai Parlament bizalmi szavazása a Bizottság új elnöke, Romano Prodi ellen (404 mellette, 153 ellene, 27 tartózkodás).
1999. október 15–16. Tamperei Európai Tanács (Finnország). Ezt a csúcstalálkozót az európai térség szabadság, jog és biztonság terén elért eredményeinek szentelték.
1999. december 10–11. Helsink-i Európai Tanács (Finnország). Főként a bővítésről tárgyalva ez a csúcstalálkozó fontos döntésekhez vezetett: Törökországot elismerték, mint uniós csatlakozásra jelölt országot, és elhatározták csatlakozási tárgyalások megkezdését további öt kelet- és közép-európai országgal. A volt Jugoszlávia országait potenciális jelölteknek tekintették.
1999. december 17. Az Alapjogi Charta konventjének megnyitása. 62 tag. Elnök: Roman Herzog.

2000. december 7–10. Nizzai Európai Tanács. Az Alapjogok Európai Chartájának kihirdetése. A nyilatkozat az „Unió jövőjéről” egy intézményi reformról szóló jelentést kér a 2001 decemberében esedékes laekeni Európai Tanácson.
2001. február 26. A nizzai szerződés aláírása.
2001. június 7. Az írországi népszavazáson 54% „nem” szavazat a nizzai szerződésre.
2001. június 15–16. Göteborgi Európai Tanács. Az Európai Parlament kérésének megfelelően (Lamassoure-módosítás) a Tanács 2002-t jelöli ki a kelet-közép-európai országokkal folytatott tárgyalások határidejének, hogy az új országok már részt vehessenek a 2004. júniusi választásokon.
2001. szeptember 11. Terrortámadás a World Trade Center ikertornyai ellen New Yorkban és a Pentagon ellen Washingtonban (USA).
2001. november 14. Hans-Gert Pötteringet újra a frakció elnökévé választják.
2001. december 14–15. Laekeni Európai Tanács (Belgium). A Tanács összehív egy konventet egy alkotmánytervezet megfogalmazására.
2002. január 1. A spanyol elnökség kezdete. Az euró hivatalos kibocsátása (bankjegyek és érmék).
2002. február 28. Az Európa Jövője konvent alakuló ülése Valéry Giscard d’Estaing elnökletével az Európai Parlamentben Brüsszelben.
2002. október 19. Népszavazás Írországbán a nizzai szerződés ratifikálásáról.
2001. június 7-i „nem” után Írország 62,89% arányban elfogadja a közösségi intézmények reformjáról és az Európai Unió bővítéséről szóló nizzai szerződést.
2003. február 21. A Horvát Köztársaság kérvényezi csatlakozását az Európai Unióhoz.
2003. március 20. Az USA és az Egyesült Királyság katonai akciójának kezdete Irak ellen.
2003. május 5. Az EPP-ED Képviselőcsoport hivatalos ünnepséget tart az Európai Parlamentben és az EPP párt üdvözli a 69 új tagot, illetve megfigyelőt.
2003. június 13. A konvent konszenzussal elfogadja az Alkotmányt.
2003. július 1. Az EPP-ED Képviselőcsoport 50. évfordulója Strasbourgban.
2003. október 4. A kormányközi konferencia megnyitása az európai alkotmány tervezetének elfogadására.
2004. január 1. Niels Pedersen (Dánia) kinevezése az EPP-ED Képviselőcsoport főtitkárának.
2004. március 10. Frakciónépszavazás az eljárási szabályzat ED-szekciót érintő részének módosítására. Az 5b cikkely szerint a tagoknak „joguk van eltérő véleményük terjesztésére és megvédésére az Európa jövőjével kapcsolatos intézményi és alkotmányos ügyekben”. Az ED-szekció jogosult egy alelnök jelölésére a frakcióban.

2004. május 1. A Cseh Köztársaság, Észtország, Ciprus, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Lengyelország, Szlovénia és Szlovákia csatlakozik az Európai Unióhoz. Az EP-nek 732 tagja van.
2004. június 10–13. Hatodik európai parlamenti választások. 450 millió polgár jogosult a szavazásra 25 tagállamban. Az EPP-ED Képviselőcsoport megőrzi helyét, mint az Európai Parlament legnagyobb frakciója. Ez az egyetlen frakció, amelynek mind a 25 tagállamból van képviselője, és létszáma meghaladja a 200-at.
2004. június 29. José Manuel Durão Barroso (Portugália) kinevezése az Európai Bizottság elnökévé.
2004. július 13. Hans-Gert Pötteringet újraválasztják az EPP-ED Képviselőcsoport elnökéként. Az alelnökök száma kilencre növekedik. A cseh SNK párt a az EPP-ED Képviselőcsoport tagja lesz. A cseh ODS, a portugál Partido Popular és az olasz Partito Pensionati pártok csatlakoznak az EPP-ED Képviselőcsoport ED szekciójához. Ezzel a Képviselőcsoportnak 268 tagja lesz.
2004. október 29. Az állam- és kormányfők Rómában aláírják az európai alkotmányt megalapozó szerződést.
2004. november 18. Az Európai Parlament beiktatja a Barroso Bizottságot a 2004–2009-es időszakra (449 szavazat mellette, 149 ellene, 82 tartózkodás).
2005. január 12. Az Európai Parlament jóváhagyja az alkotmányos szerződést (Mendez de Vigo–Leinen-jelentés).
2005. május 29. Népszavazáson a franciák 54,7%-a „nem”-mel szavaz az alkotmánytervezetre.
2005. július 1. Népszavazáson a hollandok 61,6%-a „nem”-mel szavaz.
2005. október 3. Megkezdődnek a tárgyalások Törökországgal és Horvátországgal.
2005. december 16–17. Brüsszeli Európai Tanács. A 2007–2013-as pénzügyi terv elfogadása. A felső határ a GDP 1,45%-a, azaz 862 milliárd EUR.
2006. május 21. Népszavazás Montenegró függetlenségéről (50,5% „igen”).
2007. január 1. Bulgária és Románia csatlakozása. Az Európai Parlamentnek 785 tagja van. Az Unió népessége 492 millióra nő, 23 hivatalos nyelve van. Az EPP-ED Képviselőcsoportnak 277 tagja van.
2007. január 9. Joseph Dault választják az EPP-ED Képviselőcsoport új elnökének az Európai Parlamentben.
2007. január 16. Hans-Gert Pötteringet, az EPP-ED Képviselőcsoport tagját az Európai Parlament elnökévé választják 450 szavazattal.
2007. március 24. Európai vezetők (Hans-Gert Pöttering, az Európai Parlament elnöke, Angela Merkel, a Német Szövetségi Köztársaság kancellárja és a Tanács soros elnöke, valamint José Manuel Durão Barroso, az Európai Bizottság elnöke) találkoznak Berlinben, hogy a

- római szerződés 50. évfordulója alkalmából aláírják az Európai Nyilatkozatot. A dokumentum kiemeli az Európai Unió előző ötven évben elért sikereit, és közös jövőképet vázol fel.
2007. május 6. Nicolas Sarkozyt megválasztják a Francia Köztársaság elnökévé.
2007. június 6. A 2007. május 20-án Bulgáriában megrendezett első európai parlamenti választásokat követően a bolgár GERB párt öt tagja csatlakozik a Képviselőcsoporthoz, amelynek 278 tagja lesz.
2007. június 23. Az Angela Merkel német kancellár elnökölte Európai Tanács beleegyezik egy kormányközi konferencia összehívásába egy új szerződés megfogalmazása céljából.
2007. június 27. Angela Merkel megkapja a Schuman-medált, és Hans-Gert Pötteringet az EPP-ED Képviselőcsoport tiszteletbeli elnökévé választják.
2007. július 9. A Pierre Pfimlin-épület felavatása Strasbourgban.
2007. július 23. A portugál elnökség hivatalosan megnyitja a kormányközi konferenciát Lisszabonban egy módosított európai szerződés összeállítására céljából.
2007. szeptember 1. Martin Kampot kinevezik az EPP-ED Képviselőcsoport főtitkárává.
2007. december 13. A lisszaboni szerződés aláírása.
2008. január 1. Ciprus és Málta csatlakozik az eurózónához, amelynek így 15 tagja lesz. Növekszik a román képviselő a frakcióban, és a tagok száma 288 lesz.
2008. február 18. Koszovó függetlensége.
2008. február 27. 1 EUR = 1,51 USD / 2002. július: 1 EUR = 1 USD.
2008. június 13. Népszavazáson az írek a lisszaboni szerződés ellen szavaznak (53% ellene).
2008. július 2–4. A Képviselőcsoport tanulmányi napjai Párizsban.
2008. augusztus. Orosz csapatok vonulnak be Grúziába.
2008. október. Globális pénzügyi válság.
2008. december 15. Montenegró kérvényezi csatlakozását az Európai Unióhoz.
2009. január 1. Szlovákia csatlakozik az eurózónához, ezzel 16 tagja lesz.
2009. március 19–20. A globális pénzügyi válsággal foglalkozó Európai Tanács.
2009. április 2. G20 csúcstalálkozó Londonban.
2009. április 3. NATO-csúcstalálkozó Strasbourgban és Kehlben.
2009. április 5. Európai-amerikai csúcstalálkozó Prágában.
2009. április 28–30. EPP-kongresszus és tanulmányi napok Varsóban.
2009. május 7. A brit konzervatívok távoznak a frakcióból.
2009. június 4–7. Hetedik európai parlamenti választások. Jó eredmény az EPP-frakció számára, amely 264 helyet szerez.

2009. június 19–20. Európai Tanács.

2009. június 23. Joseph Dault újra az EPP-frakció elnökévé választják.

2009. június 29. – július 2. A Képviselőcsoport tanulmányi napjai Athénban.

2009. július 14. Az új parlament alakuló ülése. Jerzy Buzeket választják a parlament elnökévé.

2. melléklet

A KERESZTÉNYDEMOKRATA (CD), EPP- ÉS EPP-ED KÉPVISELŐ- CSOPORT TAGJAI 1952 ÓTA

Ausztria

Marialiese Flemming	1996–2004
Gerfried Gaigg	1995–1996
Karl Habsburg-Lothringen	1996–1999
Othmar Karas	1999-től
Friedrich König	1995–1996
Milan Linzer	1995–1996
Hubert Pirker	1996–2004, 2006-től
Reinhard Rack	1995-től
Paul Rübig	1996-től
Agnes Schierhuber	1995-től
Richard Seeber	2004-től
Michael Spindelegger	1995–1996
Ursula Stenzel	1996–2006

Belgium

Rika de Backer-van Ocken	1984–1989
Ivo Belet	2004-től
Alfred Bertrand	1952–1961, 1972–1979
Frieda Brepoels	2004-től
Alfred Califice	1968–1972
Raphaël Chanterie	1981–1999
Lambert Croux	1979–1989
Albert De Gryse	1961–1972
Jean-Luc Dehaene	2004-től
Paul De Keersmaecker	1974–1981
Gérard Deprez	1984–2004
Marguerite De Riemaecker-Legot	1958–1961
Pierre Deschamps	1974–1979, 1980–1984

Pierre De Smet	1952–1965
Emile De Winter	1965–1972
Maurice Dewulf	1968–1974, 1977–1979
Joseph Dupont	1961–1968, 1971–1972
Jean Duvieusart	1958–1965
Mathieu Grosch	1994-től
Michel Hansenne	1999–2004
Charles Heger	1972–1974
Jaak Henckens	1979–1981
Fernand Herman	1979–1999
Anna Hermans	1989–1994
Raymond Langendries	2004-től
Victor Leemans	1958–1971
Théodore Lefevre	1952–1958
Philippe Le Hodey	1958–1961
Pol M. E. E. Marck	1981–1994
Lucien Hubert Martens	1972–1977
Wilfried Martens	1994–1999
Victor Michel	1979–1982
Henri Moreau de Melen	1965–1968
Charles-Ferdinand Nothomb	1979–1980
René Pêtre	1961–1968, 1972–1976
Alfonsine Phlix	1981–1984
Karel Pinxten	1989–1991
Guillaume Schyns	1977–1979
Leon Servais	1968–1972
Miet Smet	1999–2004
Paul Struye	1952–1958
Marianne Thyssen	1991-től
Leo Tindemans	1979–1981, 1989–1999
Marcel Albert Vandewiele	1972–1973, 1974–1984
Johan van Hecke	1999–2002
Paul Vankerhoven	1982–1984
Eric Van Rompuy	1981–1984
Joris Verhaegen	1973–1974, 1977–1981
Joannes J. Verroken	1979–1984
Pierre Wigny	1952–1958

Bulgária

Konstantin Dimitrov	2007
---------------------	------

Martin Dimitrov	2007
Filip Dimitrov Dimitrov	2007
Rumiana Jeleva	2007-től
Nyikolaj Mladenov	2007-től
Stefan Szofianszki	2007
Petya Stavreva	2007-től
Vlagyimir Urucsev	2007-től
Dusana Zdravkova	2007-től

Ciprus

Lefterisz Krisztoforou	2004
Panaiotisz Demetriou	2004-től
Ioannisz Kaszoulidesz	2004-től
Ioannisz Matszisz	2004-től

Cseh Köztársaság

Jan Březina	2004-től
Milan Cabrnock	2004-től
Petr Duchoň	2004-től
Hynek Fajmon	2004-től
Jana Hybášková	2004-től
Miroslav Ouzký	2004-től
Zuzana Roithová	2004-től
Nina Škottová	2004-től
Ivo Strejček	2004-től
Oldřich Vlasák	2004-től
Jan Zahradil	2004-től
Tomáš Zatloukal	2004-től
Josef Zieleniec	2004-től
Jaroslav Zvěřina	2004-től

Dánia

Frode Nør Christensen	1989–1994
Peter Klaus Duetoft	1987–1988
Erhard V. Jakobsen	1982–1987, 1988–1994
Marie Jepsen	1992–1994

Frode Kristoffersen	1994–1999
Arne Melchior	1994
Christian Foldberg Rovsing	1992–2004, 2007-től
Poul Schlüter	1994–1999
Gitte Seeberg	2004–2007

Egyesült Királyság

Richard Ashworth	2004–2009
Sir Robert Atkins	1999–2009
Richard A. Balfe	2002–2004
Christopher Beazley	1992–1994, 1999–2009
Peter Beazley	1992–1994
Lord Bethell	1992–1994, 1999–2003
John Bowis	1999–2009
Philip Charles Bradbourn	1999–2009
Philip Bushill-Matthews	1999–2009
Martin Callanan	1999–2009
Bryan Cassidy	1992–1999
Sir Fred Catherwood	1992–1994
Giles Chichester	1994–2009
John Corrie	1994–2004
Margaret Daly	1992–1994
Nirj Deva	1999–2009
Brendan Patrick Donnelly	1994–1999
Den Dover	1999–2009
James Elles	1992–2009
Jonathan Evans	1999–2009
Jacqueline Foster	1999–2004
Robert Goodwill	1999–2004
Daniel J. Hannan	1999–2008
Malcolm Harbour	1999–2009
Christopher Heaton-Harris	1999–2009
Roger Helmer	1999–2005
Paul Howell	1992–1994
Lord Inglewood	1992–1994, 1999–2004
Caroline Jackson	1992–2009
Christopher Jackson	1992–1994
Syed Salah Kamall	2005–2009
Sajjad Karim	2007–2009
Edward Kellett-Bowman	1992–1999

Bashir Khanbhai	1999–2004
Timothy Kirkhope	1999–2009
Graham Mather	1994–1999
Anne McIntosh	1992–1999
Edward McMillan-Scott	1992–2009
James Moorhouse	1992–1998
William Francis Newton Dunn	1992–1994, 1999–2000
James Nicholson	1989–1997, 1999–2009
Lord O’Hagan	1992–1994
Neil Parish	1999–2009
Ben Patterson	1992–1994
Roy Perry	1994–2004
Lord Plumb	1992–1999
Derek Prag	1992–1994
Peter Price	1992–1994
Sir Christopher Prout	1992–1994
James Provan	1994–2004
John Purvis	1999–2009
Patricia Rawlings	1992–1994
Sir James Scott Hopkins	1992–1994
Madron Richard Seligman	1992–1994
Richard Simmonds	1992–1994
Anthony Simpson	1992–1994
Tom Spencer	1992–1999
John Stevens	1992–1999
Struan Stevenson	1999–2009
Sir Jack Stewart-Clark	1992–1999
Earl of Stockton	1999–2004
Robert Sturdy	1994–2009
David Sumberg	1999–2009
Charles Tannock	1999–2009
Amédée Turner	1992–1994
Ian Twinn	2003–2004
Geoffrey Van Orden	1999–2009
Theresa Villiers	1999–2005
Michael Welsh	1992–1994

Észtország

Tunne Kelam	2004-től
-------------	----------

Finnország

Raimo Ilaskivi	1996–1999
Ville Itälä	2004-től
Riitta Jouppila	1995–1996
Piia-Noora Kauppi	1999–2008
Eija-Riitta Korhola	1999-től
Ritva Laurila	1995–1996, 1999
Marjo Matikainen-Kallström	1996–2004
Jyrki Otila	1996–1999
Sirpa Pietikäinen	2008-től
Kirsi Piha	1996–1999
Pirjo Rusanen	1995–1996
Eva-Riitta Siitonen	2009-től
Alexander Stubb	2004–2008
Ilkka Suominen	1999–2004
Kyösti Toivonen	1995–1996
Ari Vatanen	1999–2004

Franciaország

Jean-Pierre Abelin	1984–1989
Jean Aubame	1958–1959
Jean-Pierre Audy	2005-től
Monique Badenes	1989–1994
Roselyne Bachelot-Narquin	2004–2007
Dominique Baudis	1984–1988, 1994–1997
Pierre Baudis	1981–1984
François Bayrou	1999–2002
Jean-Pierre Bébéar	1994–1999, 2002–2004
Pierre Bernard-Reymond	1984–1986, 1989–1999
Jean-Louis Bourlanges	1989–2004
Jean-Marie Caro	1976–1979
Henry Chabert	1991–1994
René Charpentier	1958–1967
André Colin	1958, 1964–1978
Francisque Collomb	1979–1984
Thierry Cornillet	1999–2004
Joseph Daul	1999-től
Michel Debatisse	1979, 1984–1989, 1992–1994
Georges de Brémond d’Ars	1993–1999

Francis Decourrière	1994–2004
Marielle de Sarnez	1999–2004
Marie-Hélène Descamps	2002-től
Christine de Veillac	1999-től
André Diligent	1979–1984
Philippe Douste-Blazy	1989–1993
Nicole Fontaine	1984–2002, 2004-től
André Fourçans	1993–1994, 1996–1999
Brigitte Fouré	2008-től
Janelly Fourtou	1999–2004
François Froment-Meurice	1992–1994
Patrick Gaubert	2004-től
Jean-Paul Gauzès	2004-től
Valéry Giscard d’Estaing	1991–1993
Françoise Grossetête	1994-től
Ambroise Guellec	2004-től
Marie-Thérèse Hermange	1999–2004
Robert Hersant	1984–1989, 1991–1996
Brice Hortefeux	1999–2005
Thierry Jean-Pierre	1998–2004
Roger Karoutchi	1999
Fabienne Keller	2002
Josef Kurtz	1953–1956
Jeannou Lacaze	1991–1994
Alain Lamassoure	1991–1993, 1999-től
Jean Lecanuet	1979–1988
Bernard Lehideux	1998–1999
Alain Madelin	1999–2002
Jacques Mallet	1984–1989
Hugues Martin	1999–2004
Véronique Mathieu	2004-től
François de Menthon	1952–1958
Claude Mont	1978–1979
Elizabeth Montfort	2003–2004
Louise Moreau	1979–1984
Philippe Morillon	1999–2004
Elisabeth Morin-Chartier	2007-től
Erwin Mueller	1952–1956
Jean-Thomas Nordmann	2002
Hervé Novelli	1999–2002
Olivier d’Ormesson	1979–1984
Roger Partrat	1987–1988

Pierre Pflimlin	1962–1967, 1979–1989
Alain Poher	1952–1978
Jean-Pierre Raffarin	1994–1995
Marc Reymann	1989–1994
Marie-France de Rose	1998–1999
Nicolas Sarkozy	1999
Tokia Saïfi	1999–2002, 2004-től
Anne-Marie Schaffner	2002–2004
Robert Schuman	1958–1962
Jean Seitlinger	1979–1984
Maurice-René Simonnet	1979–1984
Franz Singer	1952–1953
André Soulier	1994–1999
Bernard Stasi	1994–1998
Margie Sudre	1999-től
Pierre Henri Teitgen	1952–1958
Jacques Toubon	2004-től
Jean-Marie Vanlerenberghe	1986–1989, 1993–1994
Ari Vatanen	2004-től
Dominique Vlasto	2000-től
Yves Verwaerde	1994–1999
Françoise de Veyrinas	2002–2004
Adrien Zeller	1974–1976, 1989–1992

Görögország

Georgiosz Anasztaszopoulosz	1984–1999
Emmanouil Angelakasz	2007-től
Szteliosz Argirosz	1994–1999
Ioannisz Averoff	1999–2004
Leonidasz Bourniasz	1981–1984
Ioannisz Boutosz	1984–1985
Efthimiosz Krisztodoulou	1984–1990, 1994–1999
Georgiosz Dimitrakopoulosz	1994-től
Dimitriosz Evrigenisz	1984–1986
Krisztosz Foliasz	1999–2004
Akhillesz Gerokosztopoulosz	1981–1984
Kyriakosz Gerontopoulosz	1984–1989
Marietta Giannakou-Koutsikou	1984–1990, 1999–2000
Ioannisz Gklavakis	2004-től
Konstantinosz Gontikas	1981–1984

Menelaosz Hadjigeorgiou	1990–1994
Konstantinosz Hatzidakis	1994–2007
Meropi Kaldí	2004
Konstantinosz Kalliasz	1981–1984
Konstantinosz Kalojannisz	1981–1984
Filotasz Kazazisz	1981–1984
Rodi Kratsa-Tsagaropoulou	1999-től
Efsztathiosz Lagakosz	1989–1994
Panaiotisz Lambriasz	1984–1999
Ioannisz Marinosz	1999–2004
Manolisz Mavrommatisz	2004-től
Nana Mouszkouri	1994–1999
Marie Panaiotopoulosz-Kassziotou	2004-től
Efsztratisz Papaefsztратиou	1981–1984
Georgiosz Papisztamkosz	2004-től
Ioannisz Peszmazoglou	1989–1994
Filipposz Pierrosz	1989–1994
Mihail Protopapadakisz	1981–1984
Antonisz Szamarasz	2004–2007
Georgiosz Szaridakisz	1986–1994
Pavlosz Szarlisz	1989–1999
Margaritisz Szkinasz	2007-től
Konstantinosz Sztavrou	1984–1994
Antoniosz Trakatellisz	1994-től
Ioannisz Tzounisz	1984–1989
Nikolaosz Vakalisz	2004-től
Ioannisz Varvitsziotisz	2004-től
Sztavrosz Xarkhakosz	2000–2004
Krisztosz Zakharakis	1999–2004
Nikosz Zardinidisz	1981
Georgiosz Zavvosz	1990–1994

Hollandia

Marius J.J. van Amelsvoort	1970–1971
Bouke Beumer	1979–1994
Barend Willem Biesheuvel	1961–1963
Pieter A. Blaisse	1952–1967
Jacob Boersma	1967–1971
Cornelis Boertien	1967–1971
Elise C. A. M. Boot	1979–1989

Corstiaan A. Bos	1969–1973
Cees Bremmer	2003–2004
Tiemen Brouwer	1967–1973
J. A. H. J. S. Bruins Slot	1952–1955
Philippus van Campen	1958–1967
Petrus Cornelissen	1984–1999
Bert Doorn	1999-tól
Camiel Eurlings	2004–2007
W. F. de Gaay Fortman	1978–1979
Frans van der Gun	1971–1981
Cornelis P. Hazenbosch	1955–1961
Johan Wilhelm van Hulst	1961–1968
Marinus M. A. A. Janssen	1956–1963
James L. Janssen van Raay	1979–1984, 1986–1996
Sjouke Jonker	1979–1984
Marga A. M. Klompe	1952–1956
Friedrich de Koning	1971–1977
Esther de Lange	2007-tól
Pierre J. Lardinois	1963–1967
Wilhelm F. Lichtenauer	1957–1961
Albert Jan Maat	1999–2007
Hanja Maij-Weggen	1979–1989, 1994–2003
Maria Martens	1999-tól
Durk F. van der Mei	1976–1977
Joseph A. Mommersteeg	1971–1973, 1982–1984
Lambert van Nistelrooij	2004-tól
Harry Notenboom	1971–1984
Ria Oomen-Ruijten	1989-tól
Arie Oostlander	1989–2004
Karla Peijs	1989–2003
Jean J. M. Penders	1979–1994
Peter Pex	1994–2004
Cornelis J. van der Ploeg	1958–1971
Joop Post	2007
Bartho Pronk	1989–2004
Cornelis E. P. M. Raedts	1967–1970
Willem Rip	1952–1959
Yvonne van Rooy	1984–1986
Jacqueline C. Rutgers	1963–1967
Pieter J. A. van der Sanden	1973–1974
Emmanuel M. J. A. Sassen	1952–1958
Willem Scholten	1973–1976

Willem J. Schuijt	1958–1977
Jan Sonneveld	1989–1999
Teun Tolman	1978–1989
Wilhelmus Gijsbertus (Wim) van Velzen	1994–2004
Willem J. Vergeer	1978–1989
Maxime Verhagen	1989–1994
Cornelis Visser	2007-től
G. Vixseboxe	1952–1957
Theodorus E. Westerterp	1967–1971
Corien Wortmann-Kool	2004-től

Írország

Mary Elizabeth Banotti	1984–2004
Colm Burke	2007-től
Mark Clinton	1979–1989
Patrick Mark Cooney	1989–1994
Simon Coveney	2004–2007
Donald Creed	1973–1977
John Walls Cushnahan	1989–2004
Avril Doyle	1999-től
Thomas Dunne	1973–1977
Antony Esmonde	1972–1973
Alan Gillis	1994–1999
Jim Higgins	2004-től
Gerald L'Estrange	1977–1979
John Joseph McCartin	1979–2004
Charles McDonald	1973–1979
Mairead McGuinness	2004-től
Gay Mitchell	2004-től
Tom O'Donnell	1979–1989
Christopher Gerard O'Malley	1986–1989
Thomas Raftery	1984–1989
Richie Ryan	1972–1973, 1977–1986
Dana Rosemary Scallon	1999–2004

Lengyelország

Jerzy Buzek	2004-től
Zdzisław Kazimierz Chmielewski	2004-től

Urzula Gacek	2007-től
Małgorzata Handzlik	2004-től
Krzysztof Hołowczyc	2007-től
Stanisław Jałowiecki	2004-től
Filip Kaczmarek	2004-től
Bogdan Klich	2004–2007
Barbara Kudrycka	2004–2007
Zbigniew Krzysztof Kuźmiuk	2004–2005
Janusz Lewandowski	2004-től
Jan Olbrycht	2004-től
Paweł Bartłomiej Piskorski	2004–2006
Zdzisław Zbigniew Podkański	2004–2005
Jacek Protasiewicz	2004-től
Jacek Saryusz-Wolski	2004-től
Czesław Adam Siekierski	2004-től
Bogusław Sonik	2004-től
Janusz Wojciechowski	2004–2005
Zbigniew Zaleski	2004-től
Tadeusz Zwiefka	2004-től

Lettország

Valdis Dombrovskis	2004–2009
Silva Golde	2004
Aldis Kušķis	2004-től
Liene Liepiņa	2009-től
Rihards Pīks	2004-től
Inese Šlesere	2004

Litvánia

Laima Andrikienė	2004-től
Vytautas Landsbergis	2004-től

Luxemburg

Jean Bech	1959–1968
Nicolas Estgen	1979–1994
Marc Fischbach	1979–1984

Marcel Fischbach	1959–1964
Jean Pierre Glesener	1969–1974
Pierre Grégoire	1958–1959
Erna Hennicot-Schoepges	2004-től
Joseph Herr	1959–1969
Nicolas Kollwelter	1969–1974
Marcelle Lentz-Cornette	1980–1989
Fernand Loesch	1952–1959
Joseph Lucius	1967–1974
Astrid Lulling	1965–1974, 1989-től
Nicolas Margue	1952–1959
Ernest Mühlen	1984–1989
Camille Ney	1974–1979
Viviane Reding	1989–1999
Jacques Santer	1974–1979, 1999–2004
Emile Schaus	1968–1969
Jean Spautz	1979–1980, 2004-től

Magyarország

Barsiné Pataky Etelka	2004-től
Becsey Zsolt László	2004-től
Antonio De Blasio	2006-től
Gál Kinga	2004-től
Glattfelder Béla	2004-től
Gyürk András	2004-től
Járóka Livia	2004-től
Olajos Péter	2004-től
Öry Csaba	2004-től
Pálfi István	2004–2006
Schmitt Pál	2004-től
Schöpflin György	2004-től
Surján László	2004-től
Szájer József	2004-től

Málta

Simon Busuttil	2004-től
David Casa	2004-től
Mario De Marco	2004

Németország

Jochen van Aerssen	1977–1989
Heinrich Aigner	1961–1988
Siegbert Alber	1977–1997
Helmut Karl Artzinger	1965–1977
Otto Bardong	1984–1989, 1994–1999
Rolf Berend	1994-től
Helmut Bertram	1952–1953
Kurt Birrenbach	1957–1961
Philipp von Bismarck	1978–1989
Erik Blumenfeld	1973–1989
Reinhold Bocklet	1979–1993
Reimer Böge	1989-től
Christian Ulrik von Boetticher	1999–2004
Jürgen Brand	1993–1994
Ursula Braun-Moser	1984–1989, 1990–1994
Heinrich von Brentano	1952–1955
Elmar Brok	1980-től
Friedrich Burgbacher	1958–1977
Daniel Caspary	2004-től
Arved Deringer	1958–1970
Albert Dess	2004-től
Hans Dichgans	1961–1970
Stefan Dittrich	1965–1973
Werner Dollinger	1956–1958
Manfred A. Ebel	1984–1989
Walter Eckhardt	1954–1956
Christian Ehler	2004-től
Ernst Engelbrecht Greve	1958–1962
Markus Ferber	1994-től
Karl-Heinz Florenz	1989-től
Otmar Franz	1981–1989
Fernand Friedensburg	1958–1965
Ingo Friedrich	1979-től
Isidor Früh	1973–1989
Karl Fuchs	1977–1984
Honor Funk	1989–1999
Hans Furler	1955–1973
Michael Gahler	1999-től
Hugo Geiger	1958–1961
Eugen Gerstenmaier	1952–1954

Roland Gewalt	2005-től
Anne Karin Glase	1994–2004
Lutz Goepel	1994-től
Alfred Gomolka	1994-től
Alfons Goppel	1979–1984
Ingeborg Graessle	2004-től
Maren Günther	1993–1999
Habsburg Ottó	1979–1999
Wolfgang Hackel	1985–1989
Karl Hahn	1958–1970
Wilhelm Hahn	1979–1987
Kurt Härzschel	1973–1977
Helga Haller von Hallerstein	1993–1994
Kai-Uwe von Hassel	1979–1984
Renate Charlotte Heinisch	1994–1999
Fritz Hellwig	1959
Wilhelm Helms	1979–1984
Günter Henle	1952–1953
Ruth Hieronymi	1999-től
Karl-Heinz Hoffmann	1979–1989
Karsten Friedrich Hoppenstedt	1989–1999, 2004-től
Joseph Illerhaus	1958–1970
Richard Jaeger	1953–1954
Hans Edgar Jahn	1970–1979
Georg Jarzembowski	1991-től
Elisabeth Jeggle	1999-től
Martin Kastler	2003–2004, 2008-től
Hans Katzer	1979–1984
Hedwig Keppelhoff-Wiechert	1989–2004
Kurt Georg Kiesinger	1956–1958
Peter Kittelmann	1994–1999
Ewa Klamt	1999-től
Christa Barbara Klass	1994-től
Egon A. Klepsch	1973–1994
Hans Jürgen Klinker	1962–1973, 1977–1979
Karsten Knolle	1999–2004
Dieter Lebrecht Koch	1994-től
Herbert W. Köhler	1979–1981
Christoph Konrad	1994-től
Hermann Kopf	1952–1961
Gerhard Kunz	1977–1978
Werner Langen	1994-től

Brigitte Langenhagen	1990–2004
Horst Langes	1979–1994
Armin Laschet	1999–2005
Kurt Joachim Lauk	2004-től
Kurt Lechner	1999-től
Klaus-Heiner Lehne	1994-től
Gerd Lemmer	1979–1994
Aloys Michael Lenz	1953–1970
Marlene Lenz	1979–1999
Paul Leverkuehn	1958–1959
Peter Liese	1994-től
Heinrich Lindenberg	1958–1961
Walter Löhr	1959–1973
Hans August Lücker	1958–1984
Rudolf Luster	1978–1994
Ernst Majonica	1979–1984
Kurt Malangré	1979–1999
Thomas Mann	1994-től
Hans-Peter Mayer	1999-től
Xaver Mayer	1994–2004
Siegfried Meister	1970–1973
Linus Memmel	1965–1977
Winfried Menrad	1989–2004
Meinolf Mertens	1979–1989
Friedrich Merz	1989–1994
Peter Michael Mombaur	1994–2004
Marlies Mosiek-Urbahn	1994–1999
Emilia Franziska Müller	1999–2003
Gerd Müller	1989–1994
Günther Müller	1988–1989, 1992–1993
Hans Werner Müller	1977–1979
Josef Müller	1965–1973
Ernst Müller-Hermann	1958–1965, 1977–1984
Werner Münch	1984–1990
Karl Heinz Mursch	1973–1977
Hartmut Nassauer	1994-től
Angelika Niebler	1999-től
Franz Josef Nordlohne	1979–1981
Josef Oesterle	1954–1959
Doris Pack	1989-től
Georg Pelster	1952–1958
Hartmut Perschau	1989–1991

Gabriele Peus	1984–1989
Gero Pfennig	1979–1985
Gerhard Philipp	1957–1958, 1959–1966
Markus Pieper	2004-től
Fritz Pirkl	1984–1993
Hans Poetschki	1984–1989
Hans-Gert Pöttering	1979-től
Wolfgang Pohle	1953–1957
Horst Posdorf	2005-től
Bernd Posselt	1994-től
Maria Probst	1958–1965
Hermann Pünder	1952–1956
Albert Pürtsen	1979–1980
Godelieve Quisthoudt-Rowohl	1989-től
Renate-Charlotte Rabethge	1979–1989
Alexander Radwan	1999–2008
Herbert Reul	2004-től
Hans Richarts	1958–1973
Clemens Riedel	1965–1973
Günter Rinsche	1979–1999
Wilmar Sabass	1955–1957
Bernhard Sälzer	1979–1993
Casimir Prinz zu Sayn-Wittgenstein-Berleburg	1979–1984
Wolfgang Schall	1979–1984
Edgar Josef Schiedermeier	1993–1999
Heinrich Schild	1958–1961
Ursula Schleicher	1979–2004
Ingo Schmitt	1999–2005
Horst Schnellhardt	1994-től
Paul Schnitker	1979–1984
Konrad Schön	1979–1989
Jürgen Schröder	1994-től
Klaus Peter Schulz	1973–1977
Andreas Schwab	2004-től
Konrad Karl Schwaiger	1994–2004
Hermann Schwörer	1970–1979
Renate Sommer	1999-től
Leopold Späth	1984–1989
Gerd Springorum	1966–1977
Heinz Starke	1971–1979
Franz Ludwig, Schenk Graf von Stauffenberg	1984–1992
Gabriele Stauner	1999–2004, 2006-től

Franz Josef Strauss	1952–1956
Anton Storch	1958–1965
Diemut Theato	1987–2004
Stanislav Tillich	1994–1999
Thomas Ulmer	2004-től
Hanna Walz	1973–1984
Kurt Wawrzik	1977–1989
Manfred Weber	2004-től
Rudolf Wedekind	1981–1989
Otto Weinkamm	1959–1965
Anja Weisgerber	2004-től
Brigitte Wenzel-Perillo	1999–2004
Rudolf Werner	1970–1973
Rainer Wieland	1997-től
Karl von Wogau	1979-től
Joachim Wuermeling	1999–2005
Hans J. Zahorka	1984–1989
Axel N. Zarges	1984–1989
Werner Zeyer	1977–1978
Jürgen Zimmerling	1999–2004, 2005
Sabine Zissener	1999–2004

Olaszország

Pietro Adonnino	1979–1984
Gabriele Albertini	2004-től
Giuseppe Alessi	1969–1972
Giulio Andreotti	1974–1976
Generoso Andria	2000–2004
Armando Angelini	1960–1968
Alfredo Antoniazzi	2004-től
Dario Antoniazzi	1972–1976, 1979–1989
Aldo Arroni	1998–1999
Antonio Azara	1952–1954
Claudio Azzolini	1998–1999
Monica Stefania Baldi	1998–1999
Valerio Baldini	1998–1999
Giovanni Barbagli	1979–1984
Paolo Barbi	1979–1984
Paolo Bartolozzi	2001–2004, 2008-től
Emilio Battista	1955–1969

Giulio Battistini	1959–1969
Lodovico Benvenuti	1952–1954
Silvio Berlusconi	1999–2001
Giovanni Bersani	1960–1989
Gerardo Bianco	1994–1999
Rosaria Bindi	1989–1994
Giovanni Boano	1969–1976
Guido Bodrato	1999–2004
Antonio Boggiano-Pico	1952–1959
Andrea Bonetti	1989–1994
Gian Piero Boniperti	1998–1999
Paolo Bonomi	1958–1959
Vito Bonsignore	2004-től
Franco Borgo	1984–1994
Giacinto Bosco	1959–1960
Giorgio Braccesi	1957–1969
Iles Braghetto	2005–2009
Carl Braitenberg	1958–1959
Giuseppe Brienza	2001–2004
Peter Brugger	1972–1979
Renato Brunetta	1999–2008
Giovanni Burtone	1994–1999
Rocco Buttiglione	1999–2001
Maddalena Calia	2008–2009
Pietro Campilli	1952–1953
Enrico Carboni	1954–1969
Antonio Carcaterra	1954–1969
Giorgio Carollo	2004–2009
Giuseppe Caron	1954–1959
Carlo Casini	1984–1999, 2006-től
Pier Ferdinando Casini	1995–2001
Maria Luisa Cassanmagnago Cerretti	1976–1994
Pierluigi Castagnetti	1994–1999
Giuseppe Castiglione	2004–2008
Antonio Cavalli	1953–1959
Giuseppe Cerulli Irelli	1958–1959, 1962–1969
Lorenzo Cesa	2004–2006
Luigi Cesaro	1999–2004
Mauro Chiabrandò	1984–1994
Vittorino Chiusano	1984–1989
Michelangelo Ciancaglini	1984–1988
Mario Cingolani	1952–1954

Paolo Cirino Pomicino	2004–2006
Luigi Cocilovo	1999–2004
Arnaldo Colleselli	1979–1984
Ombretta Colli	1998–1999
Emilio Colombo	1976–1980, 1989–1992
Maria Paola Colombo Svevo	1994–1999
Felice Contu	1989–1994
Maria Teresa Coppo Gavazzi	1993–1994
Francesco Cosentino	1984
Raffaele Costa	1999–2004
Roberto Costanzo	1979–1989
Joachim Dalsass	1979–1994
Giampaolo D’Andrea	1994–1998
Alessandro Danesin	1998–1999
Francesco De Bosio	1958–1969
Antonio Del Duca	1980–1984, 1988–1989
Alcide de Gasperi	1954
Umberto Delle Fave	1959–1960
Marcello Dell’Utri	1999–2004
Aldo De Matteo	1992–1994
Luigi Ciriaco De Mita	1984–1988, 1999–2004
Antonio De Poli	2004–2005
Lorenzo De Vitto	1989–1994
Alfredo Diana	1979–1984
Armando Dionisi	2004–2006
Pietro Antonio Di Prima	1998–1999
Francesco Dominedo	1952–1954
Michl Ebner	1994–2009
Sergio Ercini	1982–1989
Amintore Fanfani	1954–1956
Antonio Fantini	1989–1994
Carlo Fatuzzo	1999–2009
Francesco Ferrari	1959–1969
Enrico Ferri	1995–2004
Renzo Eligio Filippi	1979–1984
Livio Filippi	1994–1999
Mario Fioret	1976–1979
Francesco Fiori	1999–2004
Raffaele Fitto	1999–2000
Luigi Andrea Florio	1998–1999
Alessandro Fontana	1996–1999
Arnaldo Forlani	1989–1994

Roberto Formigoni	1984–1993
Mario Forte	1989–1994
Gerardo Gaibisso	1984–1994
Paola Gaiotti De Biase	1979–1984
Giulio Cesare Gallenzi	1989–1994
Bortolo Galletto	1958–1959
Luigi Michele Galli	1969–1976
Elisabetta Gardini	2008-tól
Giuseppe Gargani	1999-től
Giuseppe Garlato	1960–1969
Riccardo Garosci	1998–1999
Jas Gawronski	1999–2009
Vitaliano Gemelli	1999–2004
Erisia Gennai Tonietti	1961–1969
Alessandro Gerini	1954–1957
Alberto Ghergo	1979–1984
Giovanni Giavazzi	1979–1989
Luigi Girardin	1969–1976
Giovanni Giraudou	1969–1976
Vincenzo Giummarra	1979–1989
Guido Gonella	1979–1982
Giovanni Gorla	1989–1991
Luigi Granelli	1976–1979
Pier Antonio Graziani	1994–1999
Dante Graziosi	1959–1969
Teresio Guglielmono	1954–1959
Francesco Guidolin	1989–1994
Antonio Iodice	1984–1994
Francesco Lamanna	1992–1994
Silvio Lega	1979–1984
Innocenzo Leontini	2008
Giacomo Leopardi	1998–1999
Giancarlo Ligabue	1998–1999
Giosuè Ligios	1972–1989
Salvatore Lima	1979–1992
Giorgio Lisi	1999–2004
Eleonora Lo Curto	2008–2009
Calogero Lo Giudice	1989–1994
Raffaele Lombardo	1999–2008
Tarcisio Longoni	1959–1961
Luigi Macario	1979–1984
Franco E. Malerba	1998–1999

Franco Malfatti	1972–1974
Agostino Mantovani	1991–1994
Mario Mantovani	1999–2008
Francesco Marenghi	1960–1969
Franco Marini	1999–2004
Mario Martinelli	1958–1960, 1976–1979
Edoardo Martino	1958–1959, 1961–1967
Clemente Mastella	1999–2004
Mario Mauro	1999-től
Pietro-Paolo Mennea	2002–2003
Domenico Mennitti	2001–2004
Roberto Mezzaroma	1998–1999
Pietro Micara	1959–1969
Alberto Michelin	1984–1994
Karl Mitterdorfer	1969–1976
Alfeo Mizzau	1984–1989
Marcello Modiano	1979–1984
Lodovico Montini	1952–1954
Lino Gerolamo Moro	1959–1969
Angelo Giacomo Mott	1952–1954
Giuseppe Mottola	1989–1994, 1998–1999
Francesco Musotto	1999–2008
Vito Napoli	1994
Angelo Narducci	1979–1984
Giuseppe Nisticò	1999–2004
Luigi Noé	1969–1979
Eolo Parodi	1984–1999
Paolo Pastorelli	2001–2004
Aldo Patriciello	2006-től
Mario Pedini	1959–1969, 1979–1984
Giuseppe Pella	1954–1958
Dino Penazzato	1959–1961
Attilio Piccioni	1956–1969
Flaminio Piccoli	1979–1984
Mariano Pintus	1969–1972
Giuseppe Pisicchio	1999–2004
Ferruccio Pisoni	1972–1979, 1984–1994
Nino Pisoni	1984–1994
Guido Podestà	1998–2009
Danilo Poggiolini	1994–1999
Mario Pomilio	1984–1989
Giovanni Ponti	1960–1961

Ernesto Pucci	1976–1979
Pietro C. Restagno	1959–1960
Cristoforo Ricci	1969–1972
Camillo Ripamonti	1976–1979
Roland Riz	1976–1979
Luigi Candido Rosati	1972–1976
Enrico Roselli	1957–1959
Leopoldo Rubinacci	1958–1969
Mario Giovanni Guerriero Ruffini	1989–1990
Mariano Rumor	1979–1984
Armando Sabatini	1952–1954, 1957–1969
Italo Mario Sacco	1952–1954
Natale Santero	1958–1971
Giacomo Santini	1998–1999, 2001–2004
Sebastiano Sanzarellò	2008–2009
Amalia Sartori	1999-től
Mario Sassano	1979–1984
Gabriele Sboarina	1989–1994
Umberto Scapagnini	1998–2004
Carlo Scarascia Mugnozza	1961–1972
Decio Scardaccione	1969–1972
Mario Scelba	1959–1979
Guglielmo Schiratti	1958–1959
Carlo Secchi	1994–1999
Mariotto Segni	1994–1995
Gustavo Selva	1984–1989
Vittorio Sgarbi	1999–2001
Giovanni Starita	1984–1989
Carlo Stella	1981–1984
Bruno Storti	1959–1969
Antonio Tajani	1998–2008
Amor Tartufo	1958–1963
Luisa Todini	1998–1999
Giuseppe Togni	1952–1956
Zefferino Tomé	1958–1959
Giovanni Travaglini	1979–1984
Michele Troisi	1958–1960
Daniele Turani	1958–1964
Athos Valsecchi	1958–1959
Armando Veneto	2006-től
Riccardo Ventre	2004-től
Vincenzo Vernaschi	1972–1979

Marcello Vernola	2004–2009
Mario Vetrone	1969–1976
Guido Viceconte	1999–2001
Vincenzo Viola	1995–1999
Benigno Zaccagnini	1979–1981
Raul Zaccari	1969–1972
Iva Zanicchi	2008-tól
Stefano Zappalà	1999–2009
Ortensio Zecchino	1979–1984
Vinício Ziino	1952–1954
Mario Zotta	1959–1963

Portugália

Teresa Almeida Garrett	1999–2004
Regina Bastos	2000–2004
Luis Filipe Paes Beirôco	1986–1987, 1989–1994
António Capucho	1996–1998
Raquel Cardoso	2003–2004
José Vicente Carvalho Cardoso	1987–1994
Carlos Coelho	1998-tól
Carlos Costa Neves	1996–2002
Arlindo Cunha	1996–2003
Eurico de Melo	1996–1999
Maria da Assunção Esteves	2004-tól
Duarte Freitas	2004-tól
José Augusto Gama	1987–1989
João Gouveia	2003–2004
Vasco Graça Moura	1999-tól
Francisco António Lucas Pires	1986–1998
Sérgio Marques	1999-tól
José Mendes Bota	1998–1999
Nélio Mendonça	1996–1999
Jorge Moreira da Silva	1999–2003
José Pacheco Pereira	1999–2004
Carlos Pimenta	1996–1999
João de Deus Pinheiro	2004-tól
Joaquim Piscarreta	2002–2004
Manuel Porto	1996–1999
Luís Queiró	2004-tól
Fernando Reis	1999–2000

José Ribeiro E Castro	2004-től
Manuel dos Santos Machado	1987–1989
José Albino Silva Peneda	2004-től
Helena Vaz da Silva	1996–1999

Románia

Roberta Alma Anastase	2007–2008
Sebastian Valentin Bodu	2007-től
Nicodim Bulzesc	2007-től
Călin Cătălin Chiriță	2008-tól
Dragoș Florin David	2007-től
Constantin Dumitriu	2007-től
Petru Filip	2007–2008
Sorin Frunzăverde	2007–2008
Daniel Petru Funeriu	2008-tól
Ovidiu Victor Gant	2007
Ioan Lucian Hămbășan	2009-től
Monica Maria Iacob-Ridzi	2007–2008
Kelemen Attila Béla László	2007
Kónya-Hamar Sándor	2007
Adrian Manole	2008-tól
Marian-Jean Marinescu	2007-től
Iosif Matula	2008-tól
Alexandru Nazare	2008-tól
Rareș-Lucian Niculescu	2007-től
Dumitru Oprea	2007–2008
Maria Petre	2007-től
Mihaela Popa	2007–2008
Nicolae Vlad Popa	2007-től
Flaviu Călin Rus	2008-tól
Sógor Csaba	2007-től
Teodor Dumitru Stolojan	2007-től
Szabó Károly Ferenc	2007
Radu Tîrle	2007
Iuliu Winkler	2007-től
Marian Zlotea	2007–2009

Spanyolország

Alejandro Agag Longo	1999–2002
Julio Añoveros Trias de Bes	1994–1999
Javier Areitio Toledo	1993–1999
Miguel Arias Cañete	1989–1999
Maria Antonia Avilés Perea	1999–2004
Maria del Pilar Ayuso González	1999-től
Juan José Bayona de Perogordo	2002–2004
Daniel Bautista	2009-től
Francisca Bennasar Tous	1994–1999
Pio Cabanillas Gallas	1986–1991
Leopoldo Calvo-Sotelo y Bustelo	1986–1987
Felipe Camisón Asensio	1995–1999, 2000–2004
Luis Campoy Zueco	1994–1999
Pilar del Castillo Vera	2004-től
Mercedes de la Merced Monge	1994–1995
Agustín Díaz de Mera García Consuegra	2004-től
Josep Antoni Duran I Lleida	1986–1987
Laura de Esteban Martin	1994–1999
Arturo Juan Escuder Croft	1989–1992
José Antonio Escudero Lopez	1991–1999
María Teresa Estevan Bolea	1994–1999
Juan Manuel Fabra Vallés	1994–2000
Gerardo Fernández-Albor	1989–1999
Fernando Fernández Martín	1994-től
Concepció Ferrer I Casals	1987–2004
Carmen Fraga Estévez	1994–2002, 2004-től
Gerardo Galeote	1994-től
Juan Antonio Gangoiti-Llaguno	1986–1987, 1990–1992
Manuel García Amigo	1989–1994
José Manuel García-Margallo y Marfil	1994-től
Cristina García Orcoyen Tormo	1999–2004
Salvador Garriga Polledo	1994-től
José María Gil-Robles y Gil-Delgado	1989–2004
Luis de Grandes Pascual	2004-től
Cristina Gutiérrez-Cortines	1999-től
Julen Guimon Ugartechea	1986–1987
Jorge Salvador Hernández Mollar	1995–2004
María Esther Herranz García	2002-től
Luis Francisco Herrero-Tejedor	2004-től
Josu Jon Imaz San Miguel	1994–1999
Carlos José Iturgaiz Angulo	2004-től

José Maria Lafuente Lopez	1991–1994
Carmen Llorca Vilaplana	1989–1994
Cesar Llorens Barges	1986
Antonio López-Istúriz White	2004-től
Florencio Luque Aguilar	2008-től
Ana Mato Adrover	2004–2008
Abel Matutes Juan	1994–1996
Jaime Mayor Oreja	2004-től
Íñigo Méndez de Vigo	1992-től
Francisco José Millán Mon	2004-től
Etoni Monforte Arregui	1986–1987
Cristobal Montoro Romero	2004–2008
Juan Andrés Naranjo Escobar	1999–2004, 2008-től
Antonio Navarro	1989–1994
Juan Ojeda Sanz	1999–2004
Marcelino Oreja Aguirre	1989–1993
Marcelino Oreja Arburúa	2002–2004
Leopoldo Ortiz Climent	1989–1993
Ana Palacio Vallelersundi	1994–2002
Loyola de Palacio Vallelersundi	1999
Manuel Pérez Álvarez	1999–2004
José Javier Pómes Ruiz	1993–1994, 1996-től
Encarnación Redondo Jiménez	1994–2004
Mónica Ridruejo Ostrowska	1999–2004
Carlos Ripoll y Martínez De Bedoya	1999–2004
Carlos Robles Piquer	1989–1999
Domènec Romera I Alcazar	1989–1994
Luisa Fernanda Rudi Ubeda	2004–2008
José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra	1994-től
Salvador Domingo Sanz Palacio	2008-től
Joaquín Sisó Cruellas	1989–1999
Fernando Suárez González	1989–1994
Jaime Valdivielso de Cué	1994–2004
José Valverde López	1989–1999
Daniel Varela Suanzes-Carpegna	1994–2009
Luis Vega y Escandon	1986–1987
Alejo Vidal-Quadras	1999-től
José Vila Abelló	2004
Celia Villalobos Talero	1994–1995
Theresa Zabell	1999–2004

Svédország

Per-Arne Arvidsson	1999–2004
Staffan Burenstam Linder	1995–2000
Gunilla Carlsson	1995–2002
Charlotte Cederschiöld	1995-től
Karin Falkmer	1995
Christofer Fjellner	2004-től
Lisbeth Grönfeldt Bergman	2000–2004
Holger Gustafsson	1995
Gunnar Hökmark	2004-től
Anna Ibrisagic	2004-től
Lennart Sacrédeus	1999–2004
Per Stenmarck	1995–2004
Margaretha af Ugglas	1995
Ivar Virgin	1995–1999
Peder Wachtmeister	2002–2004
Anders Wijkman	1999-től
Lars Wohlin	2006-től

Szlovákia

Bauer Edit	2004-től
Július Brocka	2004
Duka-Zólyomi Árpád	2004-től
Gal'a Milan	2004-től
Tomáš Galbavy	2004
Ján Hudacký	2004-től
Miroslav Mikolášik	2004-től
Zita Pleštinská	2004-től
Peter Šťastný	2004-től
Anna Záborská	2004-től

Szlovénia

Mihael Brejc	2004-től
Romana Jordan Cizelj	2004-től
Ljudmila Novak	2004-től
Alojz Peterle	2004-től

**A TAGOK SZÁMA
NEMZETI DELEGÁCIÓK SZERINT 1952 ÓTA^a**

Ausztria	13
Belgium	50
Bulgária	9
Ciprus	4
Cseh Köztársaság	14
Dánia	9
Egyesült Királyság	69
Észtország	1
Finnország	16
Franciaország	85
Görögország	46
Hollandia	59
Írország	22
Lengyelország	21
Lettország	6
Litvánia	2
Luxemburg	20
Magyarország	14
Málta	3
Németország	187
Olaszország	238
Portugália	31
Románia	30
Spanyolország	81
Svédország	17
Szlovákia	10
Szlovénia	4
Összesen	1061^b

a A táblázat az EPP-ED Képviselőcsoport és az Európai Parlament 2009. április 27-i adatai alapján készült.

b Ari Vatanen az 5. ciklus során finn tag volt, a 6. ciklus során francia tag.

3. melléklet

PARLAMENTI CIKLUSOK, ELNÖKÖK, FŐTITKÁROK

<i>EU</i>	<i>Elnök</i>		<i>Főttitkár</i>	
6 tag- állam	1952. szeptember 10.	A Közgyűlés alakuló ülése		
	1952. szeptember 11.	Emmanuel SASSEN (NL)		
	1953. június 23.	A kereszténydemokrata (CD) frakció hivatalos alapszabálya		
			1954. május 20.	Hans-Joachim OPITZ (DE)
	1953. november	36 tag ¹⁰⁵⁷		
	1954. július	38 tag		
	1958. február 24.	Pierre WIGNY (BE)		
	1958. március 19.	A Parlamenti Közgyűlés alakuló ülése (ESZAK, EGK, Euratom) 67 tag ¹⁰⁵⁸		
	1958. október 6.	Alain POHER (FR)		
			1960. január 1.	Carl Otto LENZ (DE)
	1963. szeptember 16.	CD-frakció (61 tag)		
	1966. január 18.	CD-frakció (62 tag)		
	1966. március 9.	Joseph ILLERHAUS (DE)	1966. február 1.	Arnaldo FERRAGNI (IT)
	1969. november 25.	Hans-August LÜCKER (DE)		
			1972. december 1.	Alfredo DE POI (IT)
1975. szeptember 9.	Alfred BERTRAND	1976. október 1.	Giampaolo BETTAMIO (IT)	
1977. május 5.	Egon KLEPSCH (DE)			
1. PARLAMENTI CIKLUS				
1979. június 7–10.	107 tag ^a			

a Az EPP-frakciónak 107 tagja van hét különböző nemzetből: 42 német, 30 olasz, 10 belga, 10 dán, 8 francia, 4 ír és 3 luxemburgi.

<i>EU</i>	<i>Elnök</i>		<i>Főtitkár</i>	
10 tag- állam	1981. december 23. ^a	117 tag		
	1982. január 20.	Paolo BARBI (IT)		
	2. PARLAMENTI CIKLUS			
	1984. június 14–17.	110 tag ^b		
	1984. július 18.	Egon KLEPSCH (DE)		
12 tag- állam	1986. január	118 tag ^c	1986. március 15.	Sergio GUCCIONE (IT)
	3. PARLAMENTI CIKLUS			
	1989. június 15–18.	121 tag		
			1991. január 24.	Gerhard GUCKENBERGER (DE)
	1991. december 12. ^d	128 tag		
	1992. január 14.	Leo TINDEMANS (BE)		
	1992. május 1. ^e	162 tag		
	4. PARLAMENTI CIKLUS			
	1994. június 9–12.	157 tag		
	1994. július 5.	Wilfried MARTENS (BE)		
15 tag- állam	1995. január 1.	173 tag ^f		
	1996. november 11.	182 tag ^g		
			1997. április 10.	Mário DAVID (PT)
	1998. június	200 tag^h		
			1999. február 8.	Klaus WELLE (DE)
	5. PARLAMENTI CIKLUS			
	1999. június 8–13.	233 tag		
	1999. július 13.	Hans-Gert PÖTTERING (DE)		
	2003. május 1.	(+ 69 megfigyelő) ⁱ		
	6. PARLAMENTI CIKLUS			
25 tag- állam	2004. június 10–13.	268 tag	2004. január 1.	Niels PEDERSEN (DK)
	2005. szeptember 26.	(+ 13 megfigyelő) ^j		
	2006. szeptember 26.	264 tag ^k		
	2007. január 9.	Joseph DAUL (FR)		
27 tag- állam	2007. január	277 tag ^l		
	2007. június 6.	278 tag ^m		
	2008. január	289 tag ⁿ	2007. szeptember 1.	Martin KAMP (DE)

- a A görög Nea Demokratia delegációja csatlakozik az EPP-hez. A dán Democratic Center (egy képviselő) kilép az ED-csoportból és csatlakozik az EPP-frakcióhoz.
- b Az EPP-frakciónak 110 tagja van kilenc különböző nemzetből: 41 német, 27 olasz, 9 görög, 9 francia, 8 holland, 6 belga, 6 ír, 3 luxemburgi és 1 dán.
- c Spanyolország és Portugália csatlakozását követően négy új párt csatlakozik az EPP-hez. 3 spanyol párt: Partido Demócrata Popular (PDP), Unió Democràtica de Catalunya (UDC) és Partido Nacionalista Vasco (PNV), valamint a portugál Centro Democrático Social (CDS). A csoportnak 8 új tagja van – 1986. január 1-i lista.
- d Az UDF 4 francia tagja, korábban a liberális frakció tagjai, csatlakoznak az EPP-frakcióhoz.
- e 32 brit konzervatív tag és 2 dán konzervatív tag csatlakozik az ED-csoporthoz az EPP-frakción belül.
- f Ausztria, Finnország és Svédország Európai Unióhoz történő hivatalos csatlakozását követően az ÖVP (6 tag), a Nemzeti Koalíciós Párt (4 tag), a KdS (1 tag) és a Rassemblement modéré (5 tag) csatlakozik az EPP-frakcióhoz.
- g A portugál PSD az EPP teljes jogú tagja lesz, és tagjai csatlakoznak az EPP-frakcióhoz.
- h 20 Forza Italia tag csatlakozik az EPP-frakcióhoz.
- i 2003. május 1-jén a tíz csatlakozásra váró ország 162, parlamentjeik által kijelölt képviselője kerül hivatalos megfigyelőként az Európai Parlamentbe. Közülük 69-en az EPP-ED Képviselőcsoportban ülnek. A tíz új csatlakozó ország pártjai: Ciprus (2): DISY; Cseh Köztársaság (14): ODS (8), ODA (1), KDU-CSL (3), US-DEU (2); Észtország (2): Pro Patria Union (1) és Res Publica (1); Magyarország (12): Fidesz-MPP (9), MDF (3); Lettország (5): Lettország Első Pártja (1), Néppárt (2), Új kor (2); Litvánia (4): Litván Kereszténydemokraták (1), Új Demokrácia Pártja (1), Litván Konzervatívok (1), Modern Kereszténydemokraták Uniója (1); Málta (3): Nemzeti Párt (3); Lengyelország (17): Jog és Igazságosság (4), Szenátusi Blok (2), Konzervatív Néppárt (1), Polgári Platform (5), Lengyel Néppárt (4), Kisgazdák és Független Szenátorok (1); Szlovákia (7): Kereszténydemokrata Unió (3), Magyar Koalíció Pártja (2), Kereszténydemokrata Mozgalom (2); Szlovénia (3): SDS (1), Nova Slovenija (1), SLS (1).
- j A Képviselőcsoport 13 új megfigyelő tagot kap: Romániából (9): Románia Magyar Demokrata Szövetség, Demokrata Párt és a nemzeti kisebbségek, valamint Bulgáriából (4): Demokratikus Erők Uniója, Demokrata Párt, Bolgár Agrár-Nemzeti Unió Képviselőcsoportja – Néppárt és a Demokraták Az Erős Bulgáriáért.
- k Lars Wohlin (Svédország) csatlakozik az EPP-ED Képviselőcsoporthoz.
- l 13 új tag Bulgáriából (9) UDF, DSB és DP és Romániából PD, DP, UDMR és DFDR lesz az EPP-ED Képviselőcsoport tagja.
- m A bolgár európai választásokat követően a GERB párt 5 tagja (az előzetes 4 helyett) csatlakozik az EPP-ED Képviselőcsoporthoz.
- n Új romániai tagok megválasztása.

4. melléklet

A ROBERT SCHUMAN-MEDÁL KITÜNTETETTJEI

E. M. J. A. Sassen	1986. 07. 08.
Alain Poher	1986. 07. 08.
Hans-August Lücker	1986. 07. 08.
Alfred Bertrand	1986. 07. 08.
Paolo Barbi	1986. 07. 08.
Pierre Pflimlin	1986. 07. 08.
Leo Tindemans	1986. 07. 08.
Emilio Colombo	1986. 07. 08.
Helmut Kohl	1986. 07. 08.
Jacques Santer	1986. 07. 08.
Konstantinosz Mitsotakis	1986. 09. 23.
Konstantinosz Karamanlis	1986. 09. 23.
Willem Vergeer	1987. 02. 18.
Giulio Andreotti	1987. 03. 02.
Flaminio Piccoli	1987. 03. 04.
Mariano Rumor	1987. 03. 24.
Piet Bukman	1987. 04. 01.
Karl-Josef Hahn	1987. 04. 10.
Miquel Coll I Alentorn	1987. 05. 09.
Bruno Heck	1987. 07. 02.
Pierre Werner	1987. 07. 02.
Kai-Uwe von Hassel	1988. 02. 11.
Francesco Cosentino	1988. 12. 13.
Lorenzo Natali	1988. 12. 13.
Peter Sutherland	1988. 12. 13.
Karl-Heinz Narjes	1988. 12. 13.
Nicolas Mosar	1988. 12. 13.
Lord Plumb	1989. 07. 24.
Hanja Maij-Weggen	1990. 05. 01.
Jean-Claude Juncker	1991. 07. 08.
Norbert Schmelzer	1991. 07. 08.
Ruud Lubbers	1991. 12. 11.
Egon A. Klepsch	1992. 01. 14.

Valéry Giscard d'Estaing	1993. 07. 13.
Filippo Maria Pandolfi	1993. 09. 08.
Jean Dondelinger	1993. 09. 08.
Franz Andriessen	1993. 09. 08.
Abel Matutes Juan	1994. 12. 13.
Raniero Vanni d'Archirafi	1994. 12. 13.
Peter Schmidhuber	1994. 12. 13.
Ioannisz Paleokrasszasz	1994. 12. 13.
René Steichen	1994. 12. 13.
Jacques Delors	1995. 01. 18.
Manuel García Amigo	1995. 03. 27.
Menelaosz Hadjigeorgiou	1995. 03. 27.
Horst Langes	1995. 03. 27.
Ferruccio Pisoni	1995. 03. 27.
Rudolf Luster	1995. 05. 15.
Günter Rinsche	1995. 07. 13.
Hans-Gert Pöttering	1995. 09. 15.
Margaretha af Ugglas	1995. 10. 03.
Carlos Robles Piquer	1995. 10. 03.
Georgiosz Anasztasszopoulosz	1995. 10. 03.
José María Gil-Robles y Gil-Delgado	1995. 10. 03.
Antonio Graziani	1995. 10. 03.
Nicolas Estgen	1995. 10. 03.
Lord Kingsland	1995. 10. 03.
Otto Bardong	1995. 10. 03.
Wilfried Martens	1995. 11. 07.
Efthimiosz Krisztodoulou	1996. 04. 30.
Miltiades Evert	1996. 04. 30.
Panayotis Lambrias	1996. 04. 30.
Siegbert Alber	1996. 07. 27.
Sir Edward Heath	1996. 09. 17.
John Bruton	1997. 01. 14.
Hans von der Groeben	1997. 05. 14.
Manuel Fraga Iribarne	1997. 08. 27.
Gerardo Fernández Albor	1997. 09. 16.
Franjo Komarica	1997. 12. 16.
Ursula Schleicher	1998. 05. 15.
Anibal Cavaco Silva	1998. 07. 08.
Poul Schlüter	1999. 04. 13.
Radio B2 92, Belgrád (a díjat átvette: Veran Matic)	1999. 12. 14.
Martin M.C. Lee (Hongkongi Demokratikus Párt elnöke)	2000. 01. 18.
Libet Werhahn-Adenauer	2000. 12. 01.

Jelena Bonner	2001. 04. 03.
Karl von Wogau	2001. 11. 14.
Nicole Fontaine	2002. 01. 15.
Ingo Friedrich	2002. 01. 26.
Wladyslaw Bartoszewski	2002. 02. 26.
José María Aznar	2002. 07. 01.
Hans van den Broek	2002. 11. 02.
Wim van Velzen	2003. 01. 15.
Bendt Bendtsen	2003. 06. 24.
Anders Fogh Rasmussen	2003. 06. 24.
Bertel Haarder	2003. 06. 24.
Per Stig Møller	2003. 06. 24.
Lord Bethell	2003. 10. 21.
John Joseph McCartin	2004. 07. 06.
Franz Fischler	2004. 10. 26.
Loyola de Palacio Vallelersundi	2004. 10. 26.
Chris Patten	2004. 10. 26.
Mario Monti	2004. 10. 26.
Viviane Reding	2004. 10. 26.
II. János Pál pápa	2004. 11. 30.
Natalja Esztemirova	2005. 01. 13.
Szergej Kovalev	2005. 01. 13.
Erwin Teufel	2005. 01. 19.
Tadeusz Mazowiecki	2005. 02. 16.
Wolfgang Schäuble	2005. 06. 29.
Michel Barnier	2005. 12. 06.
Vytautas Landsbergis	2005. 12. 13.
Tunne Kelam	2006. 07. 06.
Angela Merkel	2007. 06. 27.
Guido de Marco	2007. 07. 04.
Marianne Thyssen	2009. 06. 30.
Jaime Mayor Oreja	2009. 06. 30.
Hartmut Nassauer	2009. 06. 30.
João de Deus Pinheiro	2009. 06. 30.
Ioannis Varvitsziotisz	2009. 06. 30.
José Manuel Durão Barroso	2009. 06. 30.
Jacques Barrot	2009. 06. 30.

Posztumusz díjat kaptak:

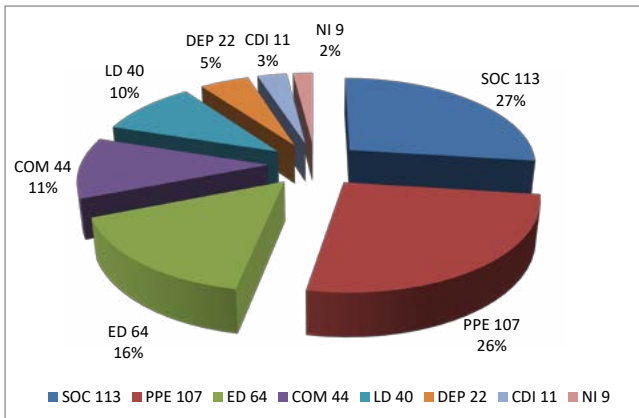
Adelino Amaro da Costa	1987. 06. 25.
Guido Gonella	1988. 03. 04.

Alberto Ghergo	1988. 03. 04.
Angelo Narducci	1988. 03. 04.
Mario Sassano	1988. 03. 04.
Heinrich Aigner	1988. 04. 12.
Bernhard Sälzer	1993. 06. 28.
Lorenzo De Vitto	1993. 06. 28.
Francisco António Lucas Pires	1999. 02. 05.

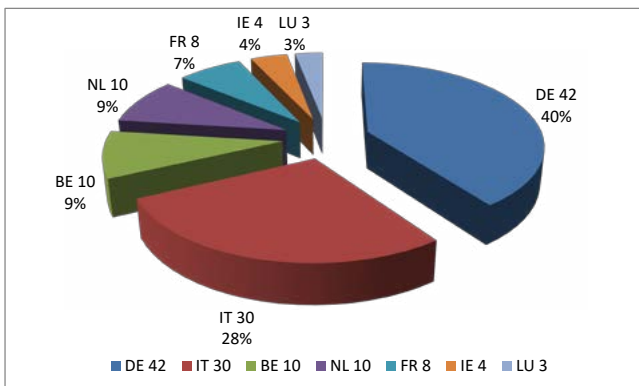
5. melléklet

AZ EPP-FRAKCIÓ KÉPVISELETI ARÁNYA AZ EURÓPAI PARLAMENTEN BELÜL ÉS A NEMZETI DELEGÁCIÓK MEGOSZLÁSA A FRAKCIÓBAN

1979-es választások 410 hely Európai Parlament

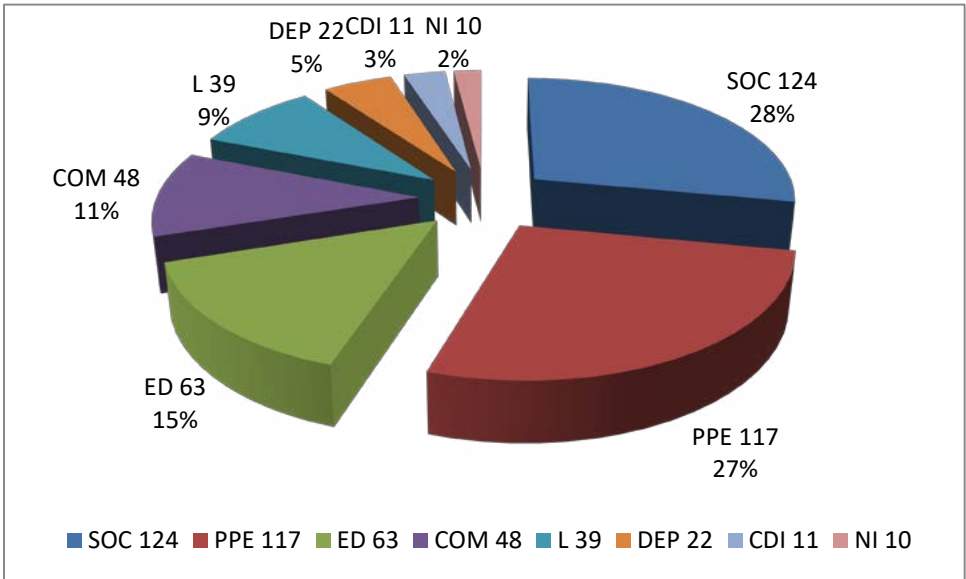

EPP-frakció

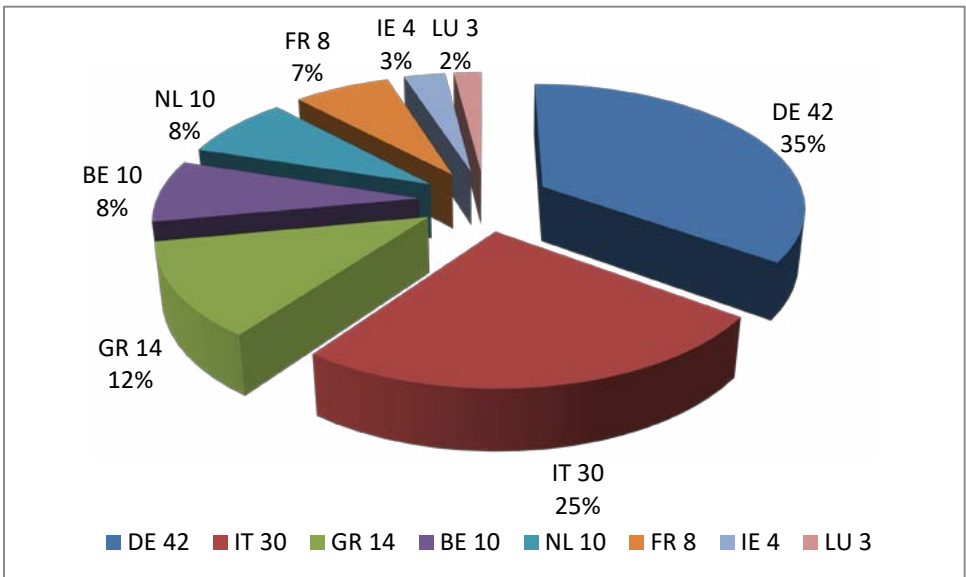

Görögország csatlakozása 1981-ben 434 hely

Európai Parlament

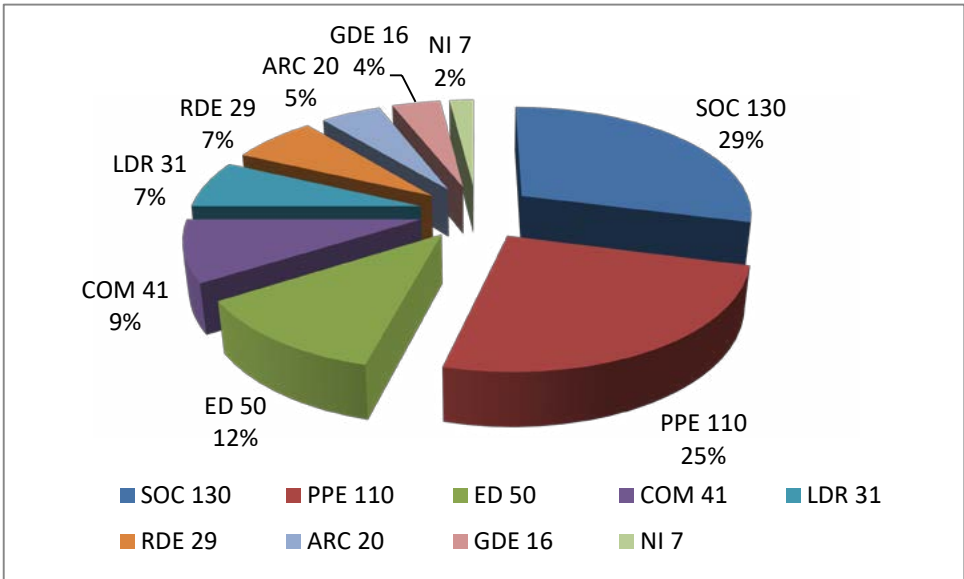

EPP-frakció

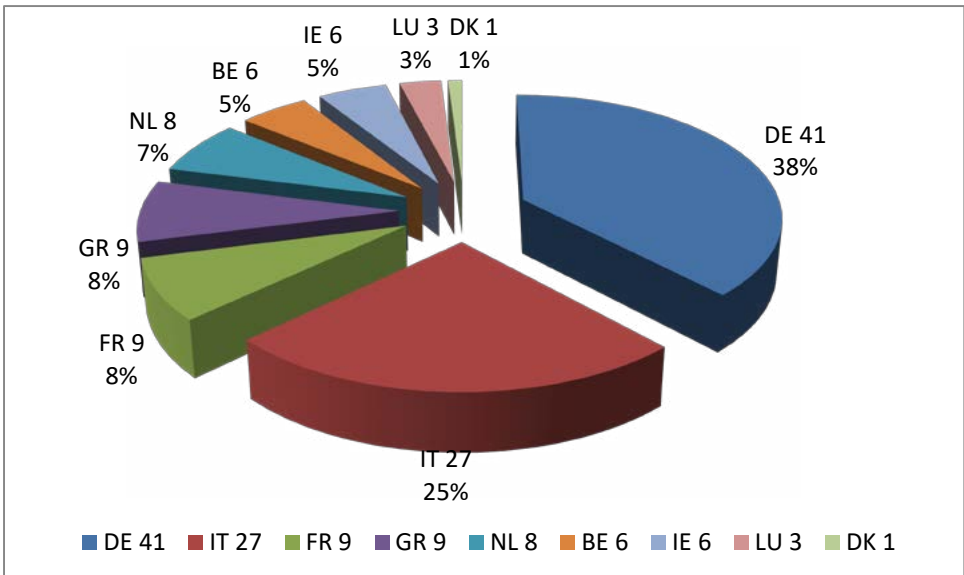

1984-es választások 434 hely

Európai Parlament

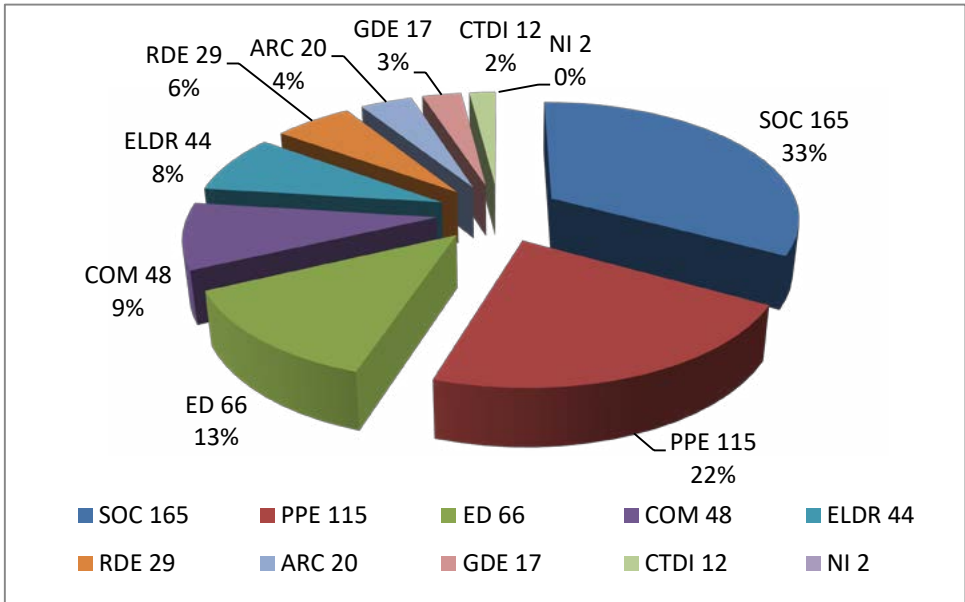

EPP-frakció

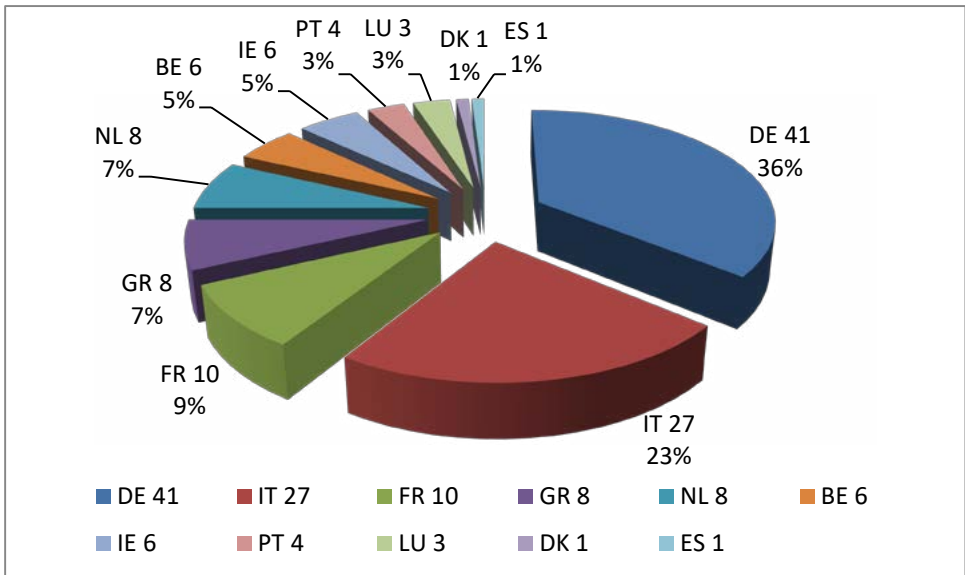

Spanyolország és Portugália csatlakozása 1986-ban 518 hely

Európai Parlament

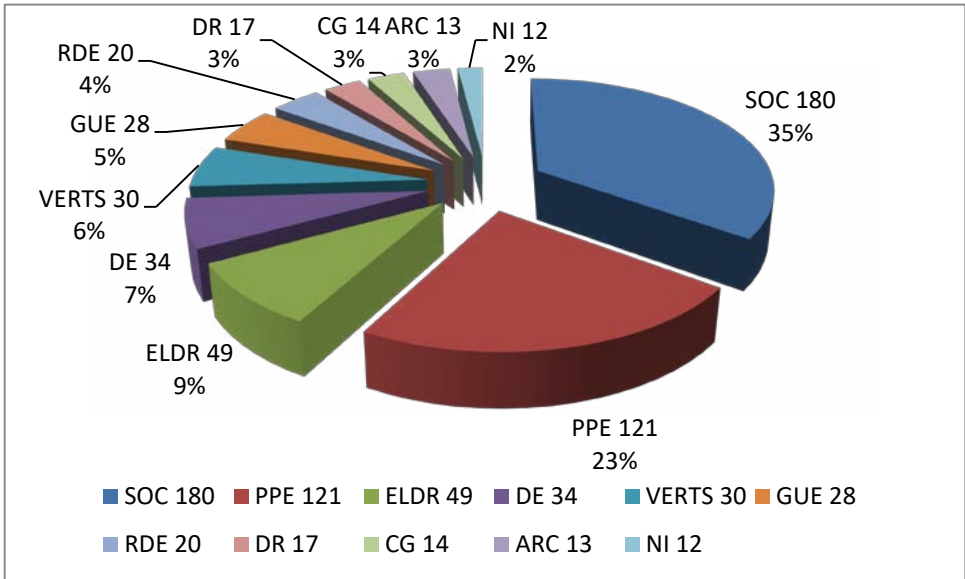

EPP-frakció

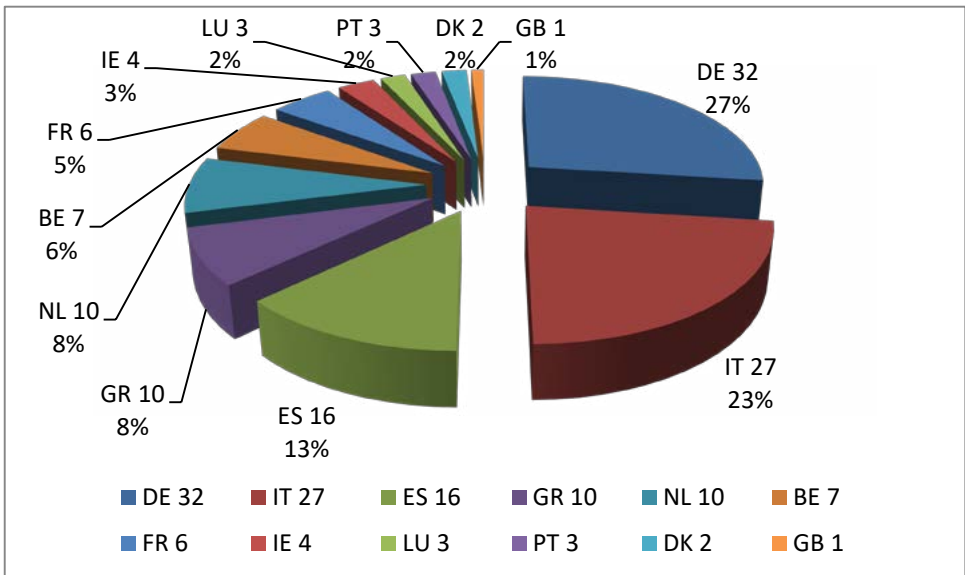

1989-es választások 518 hely

Európai Parlament

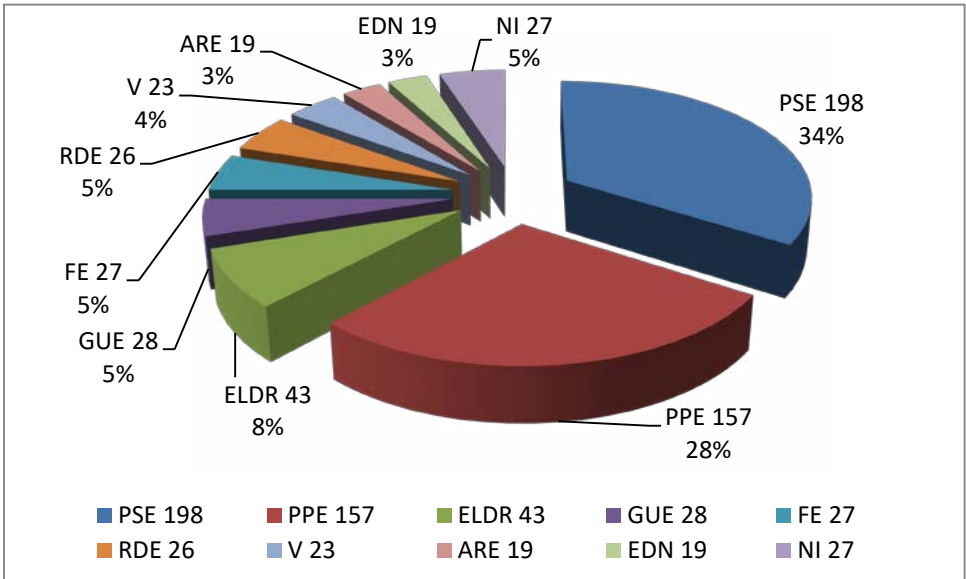

EPP-frakció

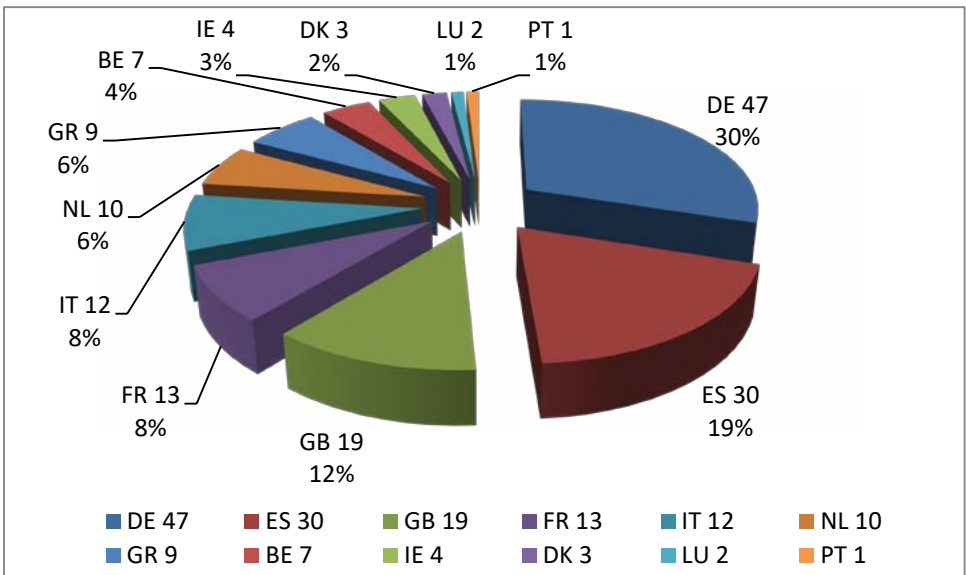

1994-es választások 567 hely

Európai Parlament

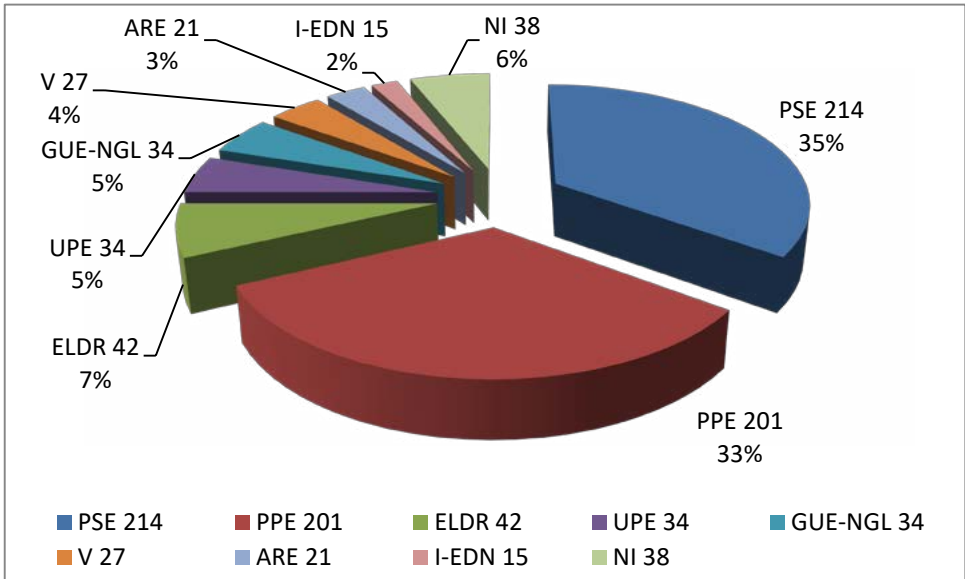

EPP-frakció

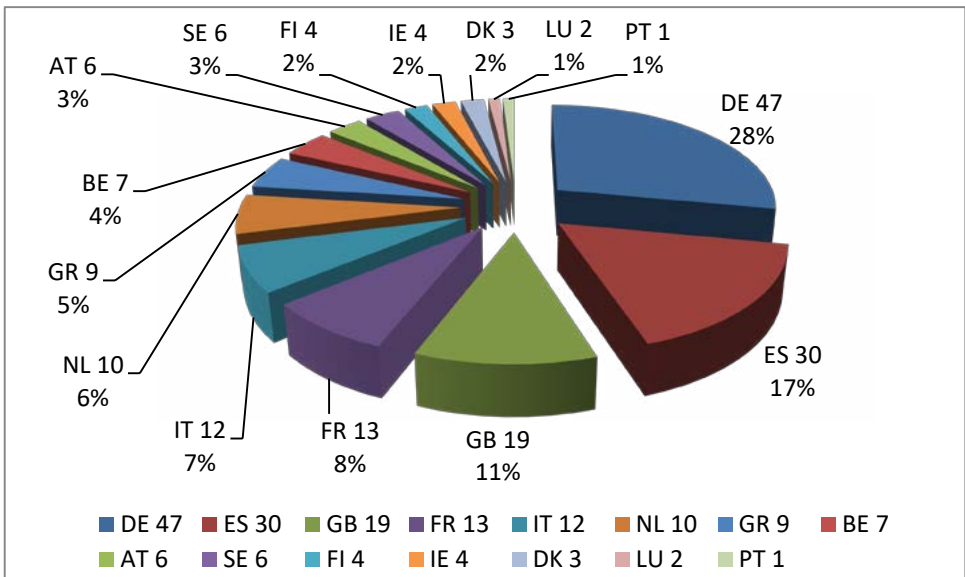

Ausztria, Finnország és Svédország csatlakozása 1995-ben 626 hely

Európai Parlament

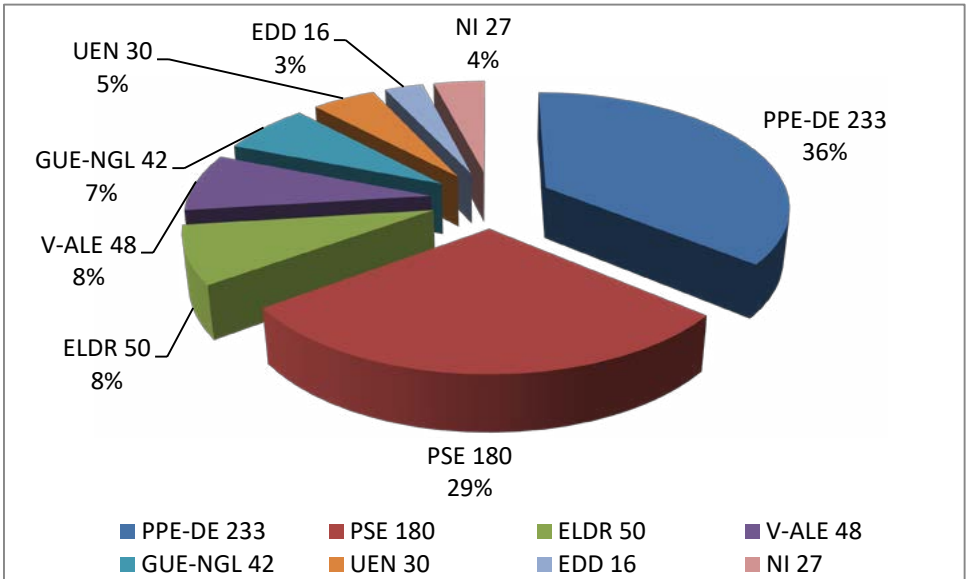

EPP-frakció

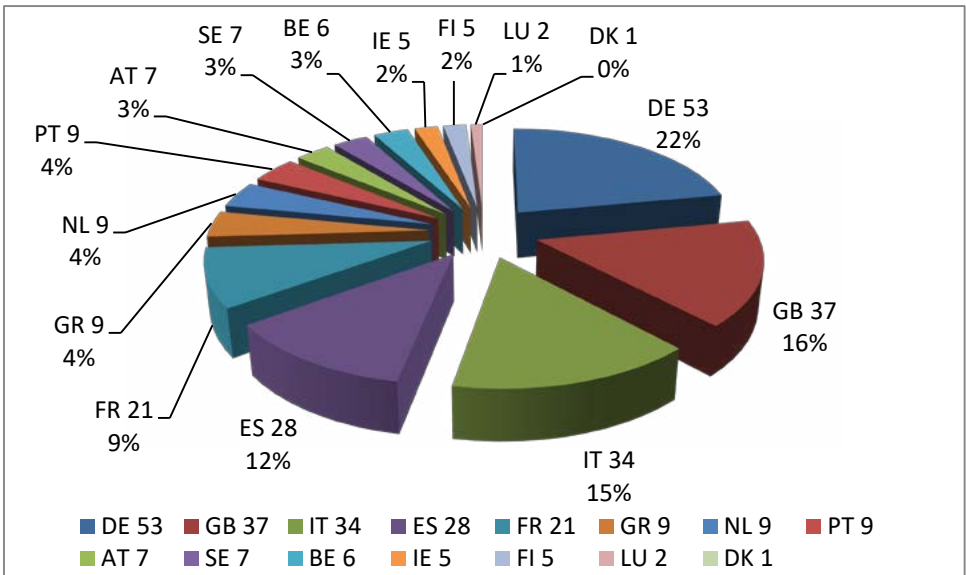

1999-es választások 626 hely

Európai Parlament

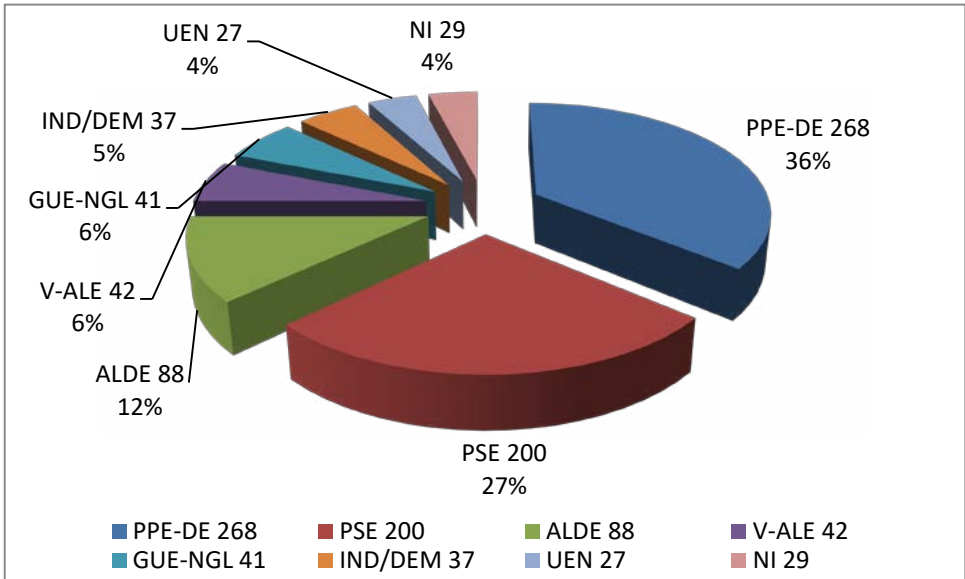

EPP-ED Képviselőcsoport

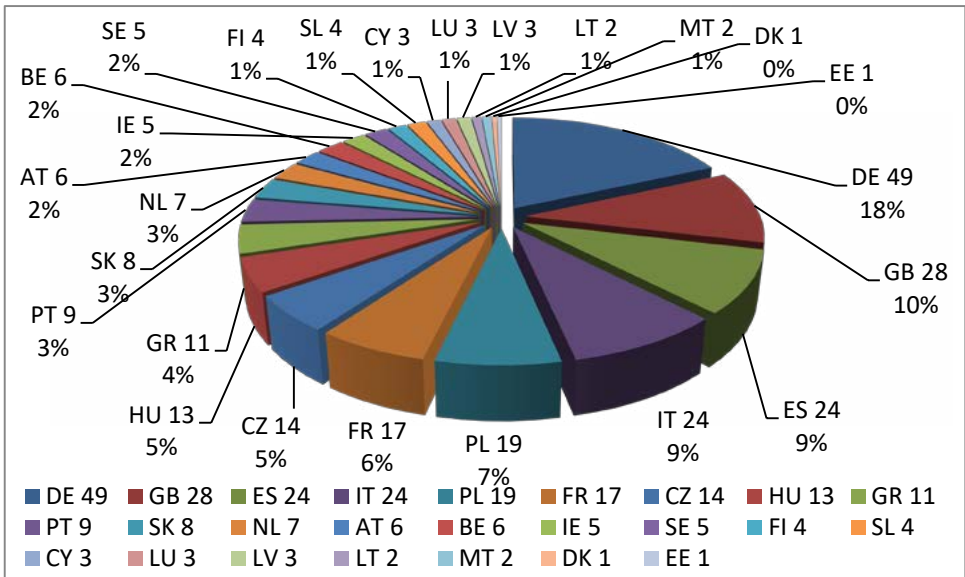

2004-es választások 732 hely

Európai Parlament

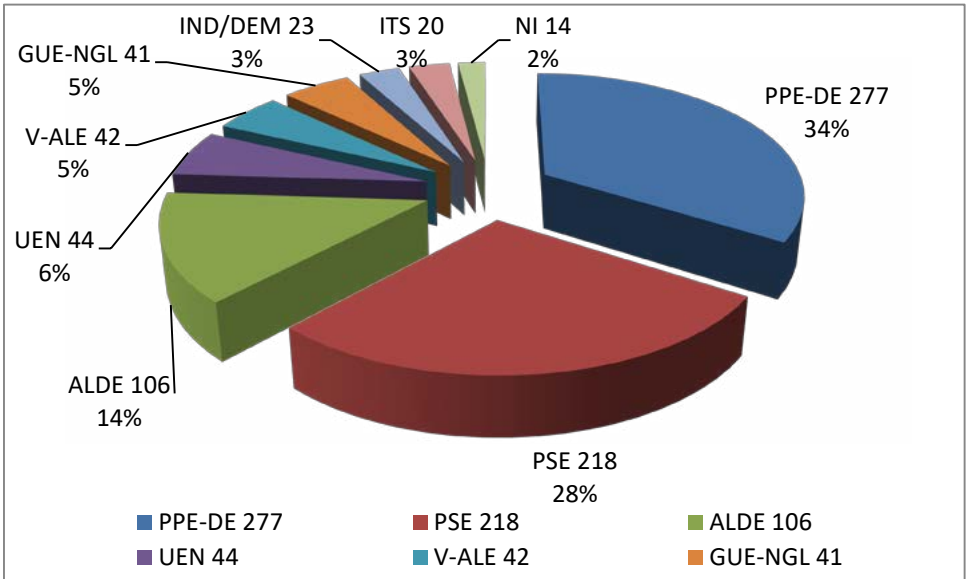

EPP-ED Képviselőcsoport

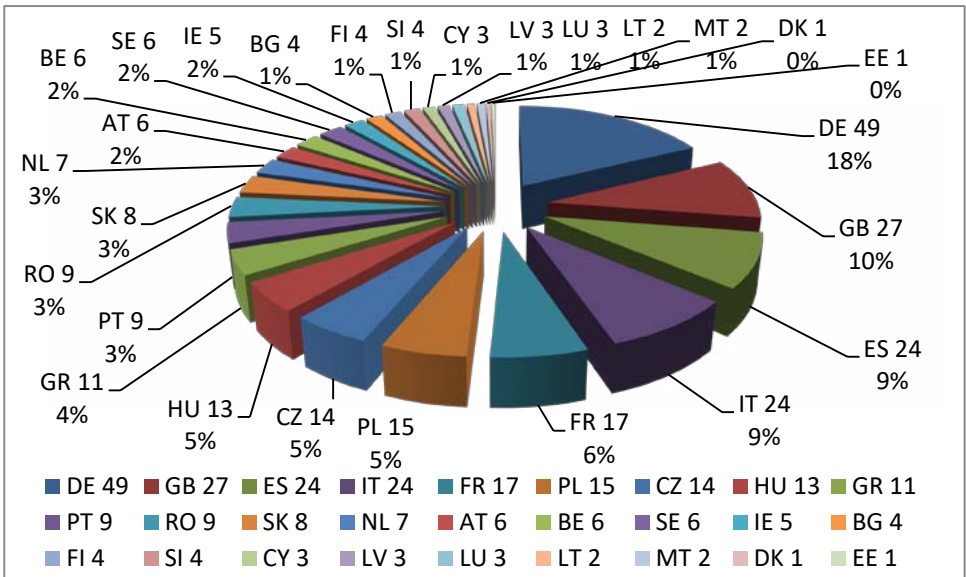

Bulgária és Románia csatlakozása – 2007. január 785 hely

Európai Parlament

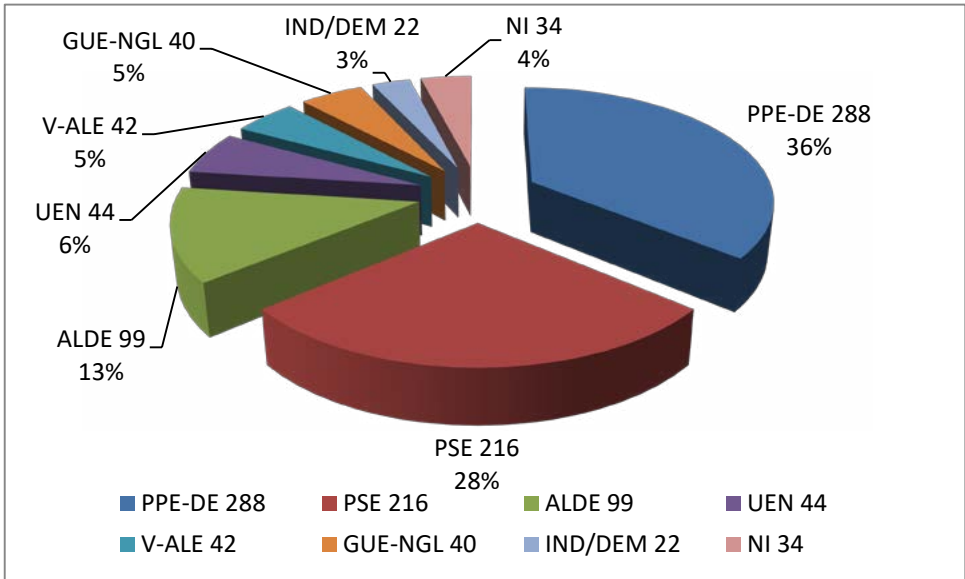

EPP-ED Képviselőcsoport

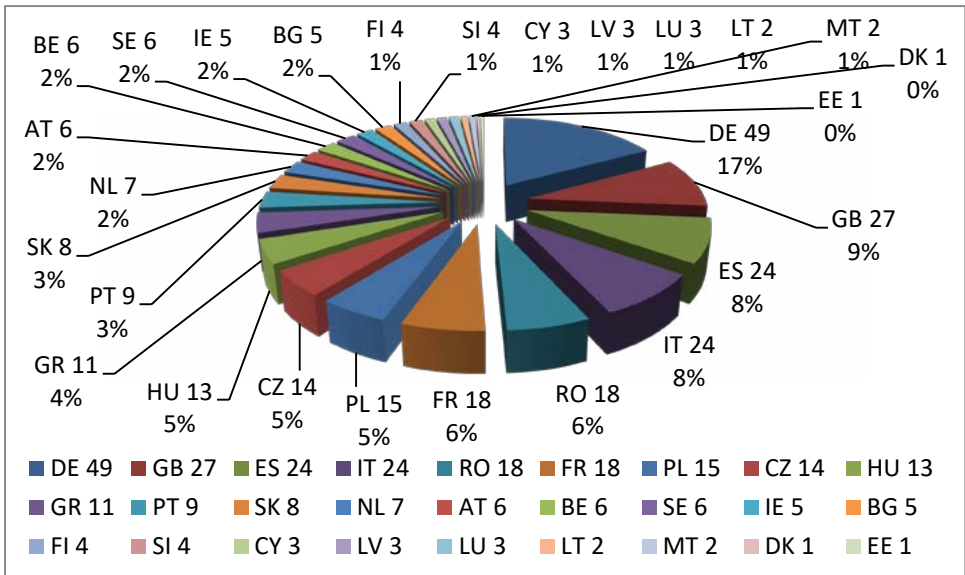

A bulgáriai és romániai választások után 2007. december – 785 hely

Európai Parlament

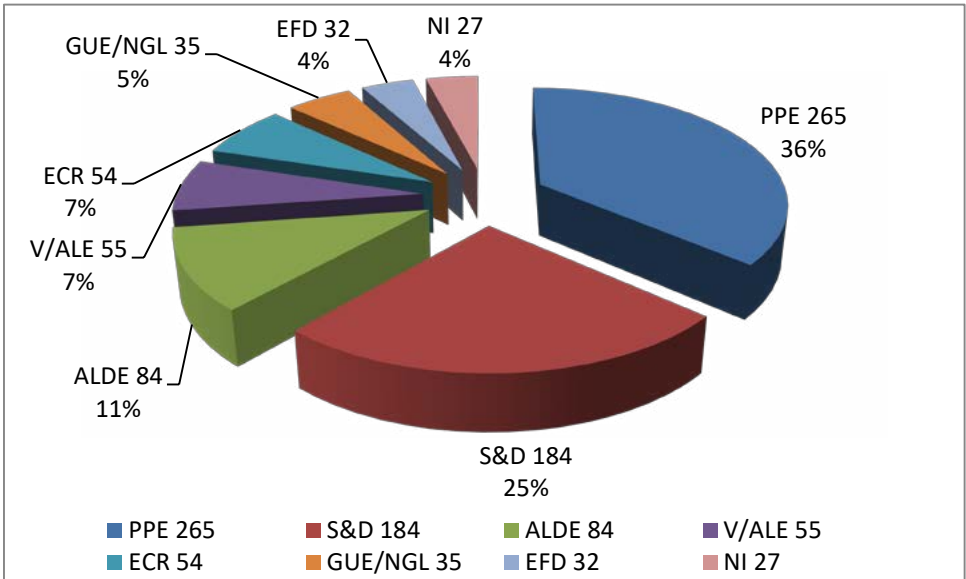

EPP-ED Képviselőcsoport

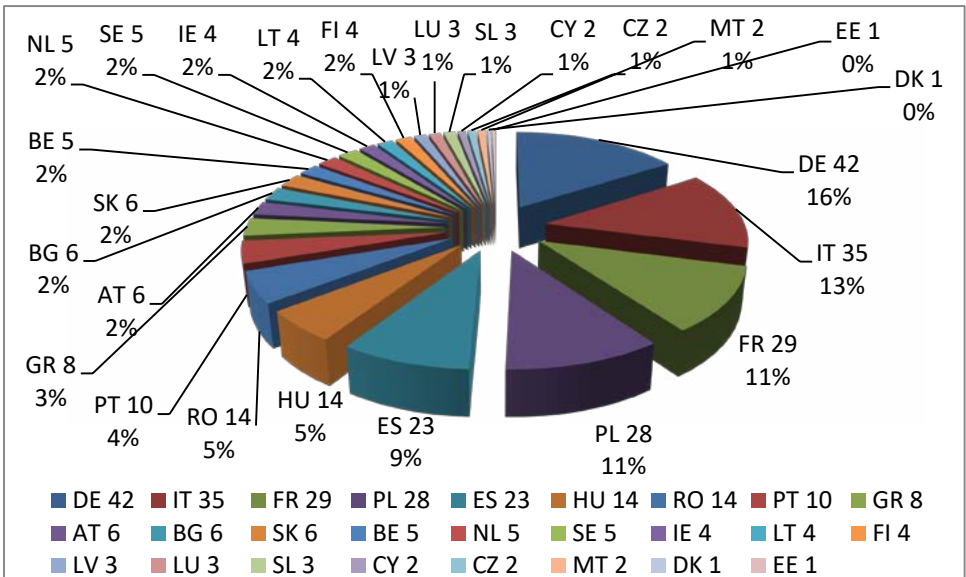

2009-es választások 736 hely

Európai Parlament

EPP-ED Képviselőcsoport

A GRAFIKONOK JELMAGYARÁZATA

A) Országkódok

AT	Ausztria	BE	Belgium	BG	Bulgária	CY	Ciprus	CZ	Cseh Köz- társaság	DE	Németország
DK	Dánia	EE	Észtország	ES	Spanyolország	FR	Franciaország	FI	Finnország	GR	Görögország
HU	Magyar- ország	IT	Olaszország	IE	Írország	LV	Lettország	LT	Litvánia	LU	Luxemburg
MT	Málta	NL	Hollandia	PL	Lengyelország	PT	Portugália	RO	Románia	SK	Szlovákia
SI	Szlovénia	SE	Svédország	GB	Egyesült Királyság						

B) Képviselőcsoportok az Európai Parlamentben

1979

SOC	Szocialista képviselőcsoport
PPE	Európai Néppárt képviselőcsoportja (Kereszténydemokrata képviselőcsoport)
DE	Európai Demokraták képviselőcsoportja
COM	Kommunisták és Szövetségeik Képviselőcsoportja
LD	Liberálisok és Demokraták képviselőcsoportja
DEP	Európai Progresszív Demokraták képviselőcsoportja
CDI	Független képviselőcsoportok és tagok technikai koordinációjának és védelmének képviselőcsoportja
NI	Függetlenek

1981

SOC	Szocialista képviselőcsoport
PPE	Európai Néppárt képviselőcsoportja (Kereszténydemokrata képviselőcsoport)
DE	Európai Demokraták képviselőcsoportja
COM	Kommunisták és Szövetségeik Képviselőcsoportja
L	Liberálisok és Demokraták képviselőcsoportja
DEP	Európai Progresszív Demokraták képviselőcsoportja
CDI	Független képviselőcsoportok és tagok technikai koordinációjának és védelmének képviselőcsoportja
NI	Függetlenek

1984

SOC	Szocialista képviselőcsoport
PPE	Európai Néppárt képviselőcsoportja (Kereszténydemokrata képviselőcsoport)
DE	Európai Demokraták képviselőcsoportja
COM	Kommunisták és Szövetségeseik Képviselőcsoportja
LDR	Liberálisok és Demokraták képviselőcsoportja
RDE	Európai Demokratikus Szövetség képviselőcsoportja
ARC	Szivárvány képviselőcsoport: Zöld Alternatívok Európai Hálózatának Szövetsége
GDE	Európai Jobboldaliak képviselőcsoportja
NI	Függetlenek

1986

SOC	Szocialista képviselőcsoport
PPE	Európai Néppárt képviselőcsoportja (Kereszténydemokrata képviselőcsoport)
DE	Európai Demokraták képviselőcsoportja
COM	Kommunisták és Szövetségeseik Képviselőcsoportja
ELDR	Liberális és Demokrata Reformerek képviselőcsoportja
RDE	Európai Demokratikus Szövetség képviselőcsoportja
ARC	Szivárvány képviselőcsoport: Zöld Alternatívok Európai Hálózatának Szövetsége
GDE	Európai Jobboldaliak képviselőcsoportja
CTDI	Független képviselőcsoportok és tagok technikai koordi- nációjának és védelmének képviselőcsoportja
NI	Függetlenek

1989

SOC	Szocialista képviselőcsoport
PPE	Európai Néppárt képviselőcsoportja (Kereszténydemokrata képviselőcsoport)
ELDR	Liberális és Demokrata Reformerek képviselőcsoportja
DE	Európai Demokraták képviselőcsoportja
VERTS	Zöld képviselőcsoport az Európai Parlamentben
GUE	Egységes Európai Baloldal képviselőcsoportja

RDE	Európai Demokratikus Szövetség képviselőcsoportja
DR	Európai Jobboldal technikai képviselőcsoportja
CG	Baloldali Egység
ARC	Szivárvány képviselőcsoport: Zöld Alternatívok Európai Hálózatának Szövetsége
NI	Függetlenek

1994

PSE	Európai Szocialisták Pártjának Képviselőcsoportja
PPE	Európai Néppárt Képviselőcsoportja (Kereszténydemokrata képviselőcsoport)
ELDR	Európai Liberális Demokrata és Reformer Párt Képviselőcsoportja
GUE	Európai Egyesült Baloldal Konföderációs Képviselőcsoportja
FE	Forza Europa csoport
RDE	Európai Demokratikus Szövetség Képviselőcsoportja
V	Zöld csoport az Európai Parlamentben
ARE	Európai Radikális Szövetség Képviselőcsoportja
EDN	Nemzetek Európája Képviselőcsoport (koordinációs csoport)
NI	Függetlenek

1995

PSE	Európai Szocialisták Pártjának Képviselőcsoportja
PPE	Európai Néppárt Képviselőcsoportja (Kereszténydemokrata csoport)
ELDR	Európai Liberális Demokrata és Reformer Párt Képviselőcsoportja
UPE	Egység Európáért csoport
GUE-NGL	Európai Egyesült Baloldal/Északi Zöld Baloldal Konföderációs Képviselőcsoportja
V	Zöld csoport az Európai Parlamentben
ARE	Európai Radikális Szövetség Képviselőcsoportja
I-EDN	Független Nemzetek Európája Képviselőcsoportja (koordinációs csoport)
NI	Függetlenek

1999

PPE-DE	Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) és Európai Demokraták képviselőcsoportja
PSE	Európai Szocialisták Pártjának képviselőcsoportja
ELDR	Európai Liberális Demokrata és Reformer Párt képviselőcsoportja
V-ALE	Zöldek/Európai Szabad Szövetség képviselőcsoportja
GUE-NGL	Európai Egyesült Baloldal/Északi Zöld Baloldal Konföderációs Képviselőcsoportja
UEN	Nemzetek Európájáért Unió képviselőcsoportja
EDD	Demokráciák és Változatosság Európa képviselőcsoport
NI	Függetlenek

2004

PPE-DE	Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) és Európai Demokraták képviselőcsoportja
PSE	Európai Szocialisták Pártjának képviselőcsoportja
ALDE	Európai Liberálisok és Demokraták Szövetségének képviselőcsoportja
V-ALE	Zöldek/Európai Szabad Szövetség képviselőcsoportja
GUE-NGL	Európai Egyesült Baloldal/Északi Zöld Baloldal Konföderációs Képviselőcsoportja
IND/DEM	Függetlenség/Demokrácia képviselőcsoport
UEN	Nemzetek Európájáért Unió képviselőcsoportja
NI	Függetlenek

2007

PPE-DE	Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) és Európai Demokraták képviselőcsoportja
PSE	Európai Szocialisták Pártjának képviselőcsoportja
ALDE	Európai Liberálisok és Demokraták Szövetségének képviselőcsoportja
UEN	Nemzetek Európájáért Unió képviselőcsoportja
V-ALE	Zöldek/Európai Szabad Szövetség képviselőcsoportja
GUE-NGL	Európai Egyesült Baloldal/Északi Zöld Baloldal Konföderációs Képviselőcsoportja

IND/DEM	Függetlenség/Demokrácia képviselőcsoport
ITS	Identitás, Hagyomány és Szuverenitás képviselőcsoport
NI	Függetlenek

2008

PPE-DE	Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) és Európai Demokraták képviselőcsoportja
PSE	Európai Szocialisták Pártjának képviselőcsoportja
ALDE	Európai Liberálisok és Demokraták Szövetségének képviselőcsoportja
UEN	Nemzetek Európájáért Unió képviselőcsoportja
V-ALE	Zöldek/Európai Szabad Szövetség képviselőcsoportja
GUE-NGL	Európai Egyesült Baloldal/Északi Zöld Baloldal Konföderációs Képviselőcsoportja

IND/DEM	Függetlenség/Demokrácia csoport
NI	Függetlenek

2009

PPE	Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) képviselőcsoportja
S&D	Szocialisták és Demokraták Progresszív Szövetségének képviselőcsoportja az Európai Parlamentben
ALDE	Európai Liberálisok és Demokraták Szövetségének képviselőcsoportja
GREENS/EFA	Zöldek/Európai Szabad Szövetség képviselőcsoportja
ECR	Európai Konzervatívok és Reformerek képviselőcsoportja
GUE-NGL	Európai Egyesült Baloldal/Északi Zöld Baloldal Konföderációs Képviselőcsoportja
EFD	Szabadság és Demokrácia Európája képviselőcsoport
NI	Függetlenek

Források: EPP-frakció archívuma, frakciójegyzőkönyvek, az Európai Parlament jegyzőkönyvei, az Európai Parlament tagjainak listája, Nemzetközi Szabványügyi Szervezet (iso.org)

6. melléklet

AZ EPP-FRAKCIÓ KÜLSŐ TALÁLKOZÓI

Dátum	Város	Találkozó
1957. 11.	Róma (IT)	Vezetőségi és frakcióülés
1961. 6.	Stresa (IT)	Frakcióülés
1961. 11.	Párizs (FR)	Vezetőségi és frakcióülés
1962. 4.	Hága (NL)	Vezetőségi és frakcióülés
1962. 11.	Köln (DE)	Frakcióülés
1963. 1.	Róma (IT)	Vezetőségi ülés
1964. 3.	Párizs (FR)	Frakcióülés
1963. 11.	Luxembourg (LU)	Frakcióülés
1964. 10.	Róma (IT)	Frakcióülés
1965. 5.	Rouen (FR)	Frakcióülés
1965. 11.	Ostend (BE)	Frakcióülés
1966. 2.	Párizs (FR)	Frakcióülés
1970. 6.	Lüttich (LU)	Tanulmányi nap
1971. 5.	Luxembourg (LU)	Tanulmányi nap
1971. 9.	Catania (IT)	Tanulmányi nap
1972. 5.	Rennes (FR)	Tanulmányi nap
1972. 9.	Stuttgart (DE)	Tanulmányi nap
1973. 5.	Firenze (IT)	Tanulmányi nap
1973. 10.	Namur (BE)	Tanulmányi nap
1973. 11.	Bonn (DE)	Frakcióülés
1974. 5.	Dublin (IE)	Tanulmányi nap
1974. 9.	Berlin (DE)	Tanulmányi nap
1975. 5.	Hága (NL)	Tanulmányi nap
1975. 9.	Cala Gonone (IT)	Tanulmányi nap
1976. 3.	Bonn (DE)	Vezetőségi ülés és frakció- találkozó
1976. 4.	Hága (NL)	Vezetőségi ülés
1976. 5.	Róma (IT)	Frakcióülés
1976. 5.	Bruges (BE)	Vezetőségi és frakcióülés
1976. 7.	München (DE)	Frakcióülés
1976. 9.	Koblenz (DE)	Tanulmányi nap
1977. 2.	Madrid (ES)	Vezetőségi ülés

1977. 6.	Bressanone (IT)	Frakcióülés
1977. 6–7.	Párizs (FR)	Frakcióülés
1977. 9.	London (UK)	Tanulmányi nap
1977. 9.	Bonn (DE)	Frakcióülés
1978. 2.	Hága (NL)	Frakcióülés
1978. 4.	Berlin (DE)	Frakcióülés
1978. 5.	Dublin (IE)	Frakcióülés
1978. 6.	Berlin (DE)	Frakcióülés
1978. 7.	Mandelieu La Napoule (FR)	Tanulmányi nap
1978. 9.	Róma (IT)	Frakcióülés
1978. 10.	Regensburg (DE)	Tanulmányi nap
1978. 12.	Oporto (PT)	Vezetőségi ülés
1979. 4.	Róma (IT)	Vezetőségi ülés
1979. 4.	Killarny (IE)	Frakcióülés/ tanulmányi nap
1979. 5.	Mainz (DE)	Vezetőségi ülés
1979. 5.	Rajnai hajó	Frakcióülés
1979. 5.	Maastricht (NL)	Tanulmányi nap és admi- nisztratív vezetőségi ülés
1979. 7.	Echternach (LU)	Frakcióülés
1980. 2.	Berlin (DE)	Kibővített vezetőségi és frakcióülés
1980. 7.	La Grande Motte (FR)	Tanulmányi nap
1980. 9.	Palermo (IT)	Tanulmányi nap
1981. 3–4.	Róma (IT)	Frakcióülés
1981. 4–5.	Rotterdam (NL)	Frakcióülés
1981. 6.	Aachen (DE)	Tanulmányi nap és vezetőségi ülés
1981. 9.	Nápoly (IT)	Tanulmányi nap
1981. 12.	Bonn (DE)	Kibővített vezetőségi és frakcióülés
1982. 3.	Koppenhága (DK)	Vezetőségi és frakcióülés
1982. 6.	Limerick (IE)	Tanulmányi nap
1982. 9.	Firenze (IT)	Tanulmányi nap
1982. 11.	Athén (GR)	Frakcióülés
1982. 12.	Párizs (FR)	Vez. ülés/4. EPP-kongresszus
1983. 4.	Lisszabon (PT)	Vezetőségi ülés
1983. 5.	Rodosz (GR)	Tanulmányi nap
1983. 6.	Berlin (DE)	Frakcióülés
1983. 9.	München (DE)	Tanulmányi nap
1984. 2.	Bonn (DE)	Frakcióülés
1984. 3.	Amszterdam (NL)	Frakcióülés

1984. 4.	Róma (IT)	Frakcióülés/ 5. EPP-kongresszus
1984. 12.	Dublin (IE)	Frakcióülés
1985. 5.	Athén (GR)	Frakcióülés
1985. 5.	Luxembourg (LU)	Tanulmányi nap
1985. 9.	Toulouse (FR)	Tanulmányi nap
1986. 4.	Hága (NL)	Frakcióülés/ 6. EPP-kongresszus
1986. 6.	Lisszabon (PT)	Tanulmányi nap
1986. 8.	Porto Carras (GR)	Tanulmányi nap
1986. 10.	Firenze (IT)	Kibővített vezetőségi ülés
1986. 11.	Bonn (DE)	Frakcióülés
1987. 3.	Róma (IT)	Frakcióülés
1987. 5.	Madrid (ES)	Frakcióülés
1987. 5.	Koppenhága (DK)	Kibővített vezetőségi ülés
1987. 6.	Berlin (DE)	Tanulmányi nap
1987. 9.	Konstanz (DE)	Tanulmányi nap
1987. 10.	Párizs (FR)	Frakcióülés
1988. 2.	Anncy (FR)	Vezetőségi ülés
1988. 5.	Galway (IE)	Tanulmányi nap
1988. 5.	Róma (IT)	Kibővített vezetőségi ülés
1988. 6.	London (UK)	EPP- és ED-szimpozium
1988. 9.	Palermo (IT)	Tanulmányi nap
1988. 10.	Berlin (DE)	Vezetőségi ülés
1989. 2.	Athén (GR)	Tanulmányi nap
1989. 3.	Lisszabon (PT)	Frakcióülés
1989. 4.	Hága (NL)	Vezetőségi ülés
1989. 5.	Barcelona (ES)	Frakcióülés
1989. 7.	Madeira (PT)	Tanulmányi nap
1989. 10.	Athén (GR)	Vezetőségi ülés
1990. 1.	Berlin (DE)	Frakcióülés
1990. 3.	Róma (IT)	Frakcióülés
1990. 3.	Dublin (IE)	Vezetőségi ülés
1990. 5.	Kréta (GR)	Tanulmányi nap
1990. 6.	Koppenhága (DK)	Vezetőségi ülés
1990. 9.	Bécs (AT)	Vezetőségi ülés
1990. 11.	Dublin (IE)	Frakcióülés/8. EPP-kong.
1990. 11.	Róma (IT)	Tanács- és vezetőségi ülés
1991. 4.	Santiago de Compostela (ES)	Tanulmányi nap
1991. 5.	Lourdes (FR)	Vezetőségi ülés
1991. 9.	Sirmione (IT)	Tanulmányi nap és vezetőségi ülés

1991. 12.	Hága (NL)	Vezetőségi ülés
1992. 4–5.	Granada (ES)	Tanulmányi nap
1992. 6.	Stockholm (SE)	Vezetőségi ülés
1992. 9.	London (UK)	Tanulmányi nap
1992. 11.	Athén (GR)	Frakcióülés
1992. 12.	Málta (MT)	Vezetőségi ülés
1993. 2.	Koppenhága (DK)	Vezetőségi ülés
1993. 5.	Valencia (ES)	Tanulmányi nap
1993. 6.	Bécs (AT)	Frakcióülés
1993. 8–9.	Schwerin (DE)	Tanulmányi nap
1993. 12.	Antwerpen (BE)	Frakcióülés
1994. 3.	Róma (IT)	Vezetőségi ülés
1994. 4.	Párizs (FR)	Vezetőségi ülés
1994. 6–7.	Estoril (PT)	Tanulmányi nap
1995. 6.	Cannes-Mandelieu (FR)	Vezetőségi ülés
1995. 8–9.	Bruges (BE)	Tanulmányi nap
1995. 11.	Madrid (ES)	Frakcióülés/ 11. EPP-kongresszus
1996. 4–5.	Vouliagmeni (GR)	Tanulmányi nap
1996. 6.	Málta (MT)	Vezetőségi ülés
1996. 8.	Helsinki (FI) és Tallinn (EE)	Tanulmányi nap
1997. 3.	Róma (IT)	Frakcióülés
1997. 4.	Meran (IT)	Vezetőségi ülés
1997. 8.	Santiago de Compostela (ES)	Vezetőségi ülés
1997. 9.	Stockholm (SE)	Tanulmányi nap
1997. 11.	Toulouse (FR)	Frakcióülés/ 12. EPP-kongresszus
1997. 12.	Thesszaloniki (GR)	Párbeszéd az ökumenikus pátriárkával, EPP, EUCD
1998. 2.	Varsó (PL)	Vezetőségi ülés
1998. 5.	Berlin (DE)	Tanulmányi nap
1998. 6.	Bukarest (RO)	Vezetőségi ülés
1998. 7.	Vilamoura (PT)	Tanulmányi nap
1998. 8.	Lisszabon (PT)	Interparlamentáris fórum EPE-ODCA Európa/Latin-Amerika
1999. 3.	Bécs (AT)	Tanulmányi nap
1999. 5.	Madrid (ES)	Az EPP-taglista bemutatása az 1999-es választásokra
1999. 5.	Dublin (IE)	Az EPP-taglista bemutatása az 1999-es választásokra
1999. 7.	Marbella (ES)	Tanulmányi nap

2000. 2.	Thesszaloniki (GR)	EPP/EDU/ED-konferencia
2000. 3.	Párizs (FR)	Tanulmányi nap
2000. 6.	Isztambul (TR)	Párbeszéd az ortodox egyházzal
2000. 6.	Pozsony (SK)	Vezetőségi ülés
2000. 12.	Riga (LV)	Vezetőségi ülés
2001. 1.	Berlin (DE)	Tanulmányi nap/ 14. EPP-kongresszus
2001. 3.	Nicosia (CY)	Vezetőségi ülés
2001. 5.	Thesszaloniki (GR)	Tanulmányi nap
2001. 6.	Kréta (GR)	Párbeszéd az ortodox egyházzal
2001. 8.	Santiago de Compostela (ES)	Vezetőségi ülés
2001. 9.	Róma (IT)	Tanulmányi nap
2001. 11.	Budapest (HU)	Vezetőségi ülés
2002. 3.	Prága (CZ)	Vezetőségi ülés
2002. 5.	Saariselkä (FI)	Vezetőségi ülés
2002. 6.	Edinburgh (UK)	Tanulmányi nap
2002. 8.	Bukarest (RO)	Párbeszéd az ortodox egyházzal
2002. 8.	Oxford (UK)	EIN
2002. 9.	Ljubljana (SI)	Vezetőségi ülés
2002. 10.	Estoril (PT)	Frakcióülés/ 15. EPP-kongresszus
2003. 3.	Regensburg (DE)	Vezetőségi ülés
2003. 4.	St. Etienne (FR)	Vezetőségi ülés
2003. 5.	Varsó (PL)	Vezetőségi ülés
2003. 6.	Koppenhága (DK)	Tanulmányi nap
2003. 9.	El Escorial (ES)	EIN
2003. 9.	Madrid (ES)	Tanulmányi nap
2003. 10.	Isztambul (TR)	Párbeszéd az ortodox egyházzal
2003. 10.	Réunion (FR)	Elnökség és a nemzeti delegációk vezetői
2004. 3.	Bécs (AT)	Tanulmányi nap
2004. 7.	Budapest (HU)	Tanulmányi nap
2004. 9.	Berlin (DE)	EIN
2004. 10.	Thesszaloniki (GR)	Párbeszéd az ortodox egyházzal
2005. 4.	Szófia (BG)	Vezetőségi ülés
2005. 6.	Bukarest (RO)	Vezetőségi ülés
2005. 9.	Gdańsk (PL)	Vezetőségi ülés

2005. 9.	Lisszabon (PT)	EIN
2005. 10.	Iisztambul (TR)	Párbeszéd az ortodox egyházzal
2006. 3.	Róma (IT)	Tanulmányi nap/ EPP-kongresszus
2006. 5.	Split (HR)	Vezetőségi ülés
2006. 6.	Bordeaux (FR)	Vezetőségi ülés
2006. 9.	Lyon (FR)	EIN
2006. 11.	Pozsony (SK)	Párbeszéd az ortodox egyházzal
2007. 1.	Berlin (DE)	Elnökségi ülés
2007. 4.	Granada (ES)	Vezetőségi ülés
2007. 6.	Ponta Delgada, Azori-szk. (PT)	Vezetőségi ülés
2007. 6.	Lisszabon (PT)	Elnökségi ülés
2007. 7.	Málta (MT)	Tanulmányi nap
2007. 7.	Washington (USA)	Elnökségi ülés
2007. 9.	Varsó (PL)	EIN
2007. 12.	Szarajevó (BA)	Vezetőségi ülés
2008. 1.	Ljubjana (SI)	Elnökségi ülés
2008. 2.	Nicosia (CY)	Vezetőségi ülés
2008. 3. 17–18.	Tbiliszi (GE)	Regionális párbeszéd az ortodox egyházzal
2008. 4.	Portorož (SL)	Vezetőségi ülés
2008. 5.	Párizs (FR)	Elnökségi ülés
2008. 7.	Párizs (FR)	Tanulmányi nap
2008. 7. 17.	Kijev (Ukrajna)	Regionális párbeszéd az ortodox egyházzal
2008. 8. 28–29.	München (DE)	Az elnökség és a nemzeti delegációk vezetőinek ülése
2008. 9. 18–20.	Fiuggi (IT)	EIN
2008. 10. 16–17.	Iași (RO)	Párbeszéd a vallásokkal és kultúrákkal
2008. 10.	Réunion (FR)	Elnökségi és vezetőségi ülés
2008. 11.	Prága (CZ)	Elnökségi ülés
2009. 3.	Szófia (BG)	Vezetőségi ülés
2009. 3.	Stockholm (SE)	Elnökségi ülés
2009. 4. 16–17.	Tallinn (EE)	Az elnökség és a nemzeti delegációk vezetőinek ülése
2009. 4. 28–29.	Varsó (PL)	Tanulmányi nap/ EPP-kongresszus
2009. 6. 29.–7. 2.	Athén (GR)	Tanulmányi nap

Országok szerinti összegzés

Ausztria (At)	4
Belgium (Be)	4
Bosznia-Hercegovina (Ba)	1
Bulgária (Bg)	2
Horvátország (Hr)	1
Ciprus (Cy)	2
Cseh Köztársaság (Cz)	2
Dánia (Dk)	5
Észtország (Ee)	2
Finnország (Fi)	2
Franciaország (Fr)	24
Grúzia (Ge)	1
Németország (De)	30
Görögország (Gr)	15
Magyarország (Hu)	2
Írország (Ie)	9
Olaszország (It)	29
Lettország (Lv)	1
Litvánia (Lt)	
Luxemburg (Lu)	4 + 20 ^a
Málta (Mt)	3
Hollandia (Nl)	10
Lengyelország (Pl)	5
Portugália (Pt)	11
Románia (Ro)	4
Szlovákia (Sk)	2
Szlovénia (Si)	3
Spanyolország (Es)	14
Svédország (Se)	2
Törökország (Tr)	3
Ukrajna (Ua)	1
Egyesült Királyság (Uk)	5
USA	1
Összesen	223

a Az 1979 utáni találkozók Luxembourgban.

Találkozók Luxembourgban 1979 után

1979. 2.	Frakció- és vezetőségi ülés
1979. 5.	Frakció- és vezetőségi ülés
1979. 10.	Frakcióülés
1980. 4.	Frakcióülés
1980. 6.	Frakcióülés
1980. 9.	Vezetőségi ülés
1980. 11.	Frakció- és vezetőségi ülés
1980. 12.	Frakció- és vezetőségi ülés
1981. 2.	Frakcióülés
1981. 9.	Frakcióülés
1982. 6–7.	Frakcióülés
1984. 5.	Frakcióülés
1985. 7.	Frakció- és vezetőségi ülés
1986. 2.	Frakcióülés
1987. 7.	Frakcióülés
1988. 11.	Frakcióülés/7. EPP-kongresszus
1992. 6–7.	Vezetőségi ülés
1993. 7.	Vezetőségi ülés
1996. 7.	Vezetőségi ülés
1997. 7.	Vezetőségi ülés és Interparlamentáris Konferencia, EPP-frakció, EUCD és EDU

7. melléklet

NÉVMUTATÓ

A

- Abelin, Jean-Pierre 228, 564
(Adamakis) Emmanuel metropolita 485
Adenauer, Konrad 19, 23, 33, 46, 50, 52, 57, 69,
143, 153, 156, 166, 167, 265, 282, 371, 460, 477,
498, 499, 505, 543, 544, 594
Adler, Peter 364
Adonnino, Pietro 169, 193, 195, 196, 198, 228,
237, 238, 239, 549, 576
Af Ugglas, Margaretha 329, 587, 594
Agag Longo, Alejandro 342, 584
Agárdi Attila 361
Aigner, Heinrich 94-96, 167, 175, 193, 195, 200,
216, 271, 572, 596
Alasszaf, Nasszir 485
Alber, Siegbert 166, 175, 182, 209, 572, 594
Albertini, Gabriele 353, 576, 630
Albertini, Pierre 493
Aldaya Etxeburua, José María 467
Alessi, Giuseppe 576
Alfonz, XIII. 110
Almeida Garrett, Teresa 582
Alphandéry, Edmond 438
Al-Turki, Abdullah bin Abdul 486
Alvargonzales, Mercedes 364
Amato, Giuliano 402
Anastase, Roberta Alma 356, 583
Anasztasszopoulosz, Georgiosz 216, 217, 566,
594
Andreotti, Giulio 180, 229, 282, 303-305, 576,
593
Andria, Generoso 576
Andriessen, Franz 204, 304, 438, 496
Andrikené, Laima Liucija 355, 570
Angelakasz, Emmanuel 353, 566
Angelini, Armando 576
Añoveros Trias de Bes, Julio 584
Antall József 281, 282, 284, 366, 511
Antoniozzi, Alfredo 168, 353, 576
Antoniozzi, Dario 152, 168, 187, 254, 576
Aquinói Szent Tamás 308
Areitio, Toledo Javier 584
Arens, Markus 361
Ārgalis, Andris 383
Argirosz, Szteliosz 566
Arias Cañete, Miguel 584
Armand, Louis 60
Aron, Raymond 33
Arroni Aldo 576
Artzinger, Helmut Karl 94, 572
Arvidsson, Per-Arne 344, 586
Ashworth, Richard 353, 562
Atkins, Robert (Sir) 340, 562
Attalos Philadelhosz II. 381
Attlee, Clement 535
Aubame, Jean 564
Audy, Jean-Pierre 352, 564
Averoff, Ioannis 566
Avilés Perea, Maria Antonia 342, 584
Ayuso González, Maria del Pilar 342, 584
Azara, Antonio 576
Aznar Lopez, José María Alfredo 111, 264, 265,
267, 304, 326, 336, 342, 343, 347, 352, 361,
493, 499, 500, 595
Azzolini Claudio 335, 576
- ### B
- Bachelot-Narquin, Roselyne 352, 517, 564
Badenes, Monique 564
Baduel Glorioso, Maria Fabrizia 187
Baldi, Monica Stefania 576
Baldini, Valerio 576
Balfe, Richard A. 562
Balkenende, Jan-Peter 524
Balladur, Edouard 438, 499
Banotti, Mary Elizabeth 240, 338, 569
Barbagli, Giovanni 576
Barbi, Paolo 20, 136, 170, 176, 180, 182, 183, 190,
193, 195, 211, 222, 548, 576, 590, 593
Bardong, Otto 572, 592
Barnier, Michel 402, 496, 497, 595
Barón Crespo, Enrique 232
Barre, Raymond 66, 218, 225, 438, 546
Barrot, Jacques 438, 496, 500, 591
Barry, Peter 259
Barsiné Pataky Etelka 355, 571

- Bartholomeosz I. 483
 Bartolozzi, Paolo 354, 576
 Bartoszewski, Władysław 595
 Bănescu, Traian 512
 Bastiaansen, Adriaan 361
 Bastos, Regina 582
 Battista, Emilio 58, 71, 72, 154, 576
 Battistini, Giulio 577
 Baudis, Dominique 218, 327, 333, 343, 494, 564
 Baudis, Pierre 218, 564
 Bauer Edit 355, 586
 Bautista, Daniel 584
 Bayona de Perogordo, Juan José 584
 Bayrou, François 343, 344, 349, 350, 423, 493, 526, 535, 564
 Beazley, Christopher 454, 459, 465, 562
 Beazley, Peter 562
 Bébéar, Jean-Pierre 414, 564
 Bech, Jean 570
 Bech, Joseph 55, 66
 Beckstein, Günther 465
 Becsey Zsolt László 355, 571
 Beethoven, Ludwig van 237
 Behrendt, Walter 156
 Beirão, Luis Filipe Paes 582
 Belardinelli, Mauro 364
 Belet, Ivo 353, 559
 Bello de Guzmán, Maria 249
 Bendtsen, Bendt 494, 595
 Benedek pápa, XVI. (Ratzinger, Joseph Alois) 480, 482, 495
 Beneyto, José Maria 360
 Bennasar Tous, Francisca 584
 Benvenuti, Lodovico 577
 Berend, Rolf 572
 Berisha, Sali 524
 Berkhouwer, Cornelis 156
 Berlusconi, Silvio 176, 329, 333, 335-338, 341, 347, 422, 524, 577
 Bernard-Reymond, Pierre 212, 282, 327, 376, 564
 Bersani Giovanni 126, 131, 132, 134, 169, 255, 257, 259, 577
 Bertram, Helmut 572
 Bertrand, Alfred 43, 44, 105, 108, 111, 113, 114, 117, 118, 119, 136, 146, 152, 154, 156, 157, 176, 185, 190, 547, 559, 589, 593
 Bescos, Gonzalo 360, 361
 Bethell (Lord) 562, 595
 Bettamio, Giampaolo 136, 147, 148, 157, 175-177, 182, 221, 363, 589
 Beumer, Bouke 172, 306, 567
 Beyen, Johan Willem 55
 Bianco, Gerardo 338, 577
 Bickl, Thomas 364
 Biesheuvel, Barend Willem 65, 567
 Biesmans, John 268, 359, 360, 362
 Bildt, Carl 299, 336, 499, 500, 503
 Biller, Stephen 269
 Bindi, Rosaria 241-243, 577
 Birrenbach, Kurt 572
 Blair, Tony 267
 Blaisse, Pieter A. 64, 66, 101, 102, 567
 Blumenfeld, Erik 126, 186, 187, 207, 212, 572
 Boano, Giovanni 577
 Boc, Emile 524
 Bocklet, Reinhold 167, 203, 205, 212, 240, 572
 Bodrato, Guido 341, 350, 577
 Bodu, Sebastian Valentin 356, 583
 Boersma, Jacob 567
 Boertien, Cornelis 567
 Boggiano-Pico, Antonio 43, 577
 Bolkestein, Frederick 431
 Bólya Boglárka 364
 Bonde, Jens-Peter 505
 Bonetti, Andrea 577
 Boniperti, Gian Piero 577
 Bonner, Jelena 246, 489, 595
 Bonomi, Paolo 577
 Bonsignore, Vito 353, 453, 507, 508, 527, 577
 Boot, Elise C. A. M. 247, 567
 Bordry, François 649
 Borg, Joe 496
 Borges, Antonio 500
 Borgo, Franco 577
 Boriszov, Bojko 512
 Borloo, Jean-Louis 263
 Borrell, Fontelles Josep 348, 422, 505
 Borys, Angelika 454, 455
 Bos, Corstiaan A. 568
 Bosco, Giacinto 577
 Bourlanges, Jean-Louis 273, 286, 316, 327, 343, 344, 350, 353, 388, 403, 412, 423, 564
 Bourniasz, Leonidasz 566
 Boutosz, Ioannisz 217, 566
 Bowis, John 340, 562
 Boyden, Gray Clayland 500
 Böge, Reimer 269, 414, 415, 565
 Braccesi, Giorgio 577
 Bradbourn Philip Charles 340, 562
 Braghetto, Iles 353, 577
 Brainbridge, Thimothée 269
 Braitenberg, Carl 577
 Brand, Jürgen 572
 Brandt, Willy 164
 Braun-Moser, Ursula 249, 572
 Brejc, Mihael 355, 586
 Bremmer, Cees 568
 Brepoels, Frieda 353, 559
 Březina, Jan 355, 561

- Brienza, Giuseppe 577
 Brittan of Spennithorne, Leon (Lord) 496, 497
 Brocka, Július 586
 Brok, Elmar 166, 239, 283, 356, 379-, 380, 382, 389, 392, 401, 402, 405, 410, 453, 455, 572
 Brouwer, Alain de 148
 Brouwer, Tiemen 568
 Brown, Gordon 519
 Brugger, Peter 84, 577
 Bruins Slot, J. A. H. J. S. 568
 Brunetta, Renato 342, 435, 577
 Bruton, John 304, 338, 402, 594
 Bukman, Piet 593
 Bulzesc, Nicodim 356, 583
 Burenstam Linder, Staffan 345, 377, 586
 Burgbacher, Friedrich 85, 88, 572
 Burke, Colm 353, 569
 Burtone, Giovanni 577
 Busek, Erhard 374
 Bushill-Matthews, Philip 340, 562
 Busuttil, Simon 355, 571
 Buttiglione, Rocco 341, 422, 423, 577
 Buzek Jerzy 37, 355, 356, 380, 495, 501, 528, 529, 530, 557, 569
- C**
- Cabanillas Gallas, Pio 584
 Cabrnock, Milan 355, 561
 Caetano, Marcelo 107
 Calia, Maddalena 354, 577
 Califice, Alfred 559
 Callanan, Martin 340, 562
 Calvo-Sotelo y Bustelo, Leopoldo 584
 Cameron David 351, 535
 Camisón Asensio, Felipe 584
 Campilli, Pietro 577
 Campoy Zuco, Luis 584
 Capucho, António 582
 Carboni, Enrico 577
 Carcatera, Antonio 577
 Cardoso, Raquel 582
 Carlsson, Gunilla 586
 Carna, Alena 364
 Čarnogursky, Jan 373, 495
 Caro, Jean-Marie 564
 Carollo, Giorgio 353, 577
 Caron, Giuseppe 64, 65, 577
 Carrington (Lord) 295
 Carro, Delia 274
 Carvalho Cardoso, José Vicente 582
 Casa, David 355, 571
 Casini, Carlo 216, 329, 356, 577
 Casini, Pier Ferdinando 577
 Caspary Daniel 351, 572
 Cassanmagnago Cerretti, Maria Luisa 164, 169, 173, 175, 182, 247, 250, 253, 254, 255, 260, 286, 295, 311, 577
 Cassidy, Bryan 562
 Castagnetti Pierluigi 328, 335, 338, 577
 Castiglione Giuseppe 353, 577
 Catherwood Fred (Sir) 562
 Cavaco Silva, Anibal Antonio 494, 500, 594
 Cavalli, Antonio 577
 Ceauşescu, Nicolae 277, 550
 Cecchini, Paolo 232
 Cederschild, Charlotte 329, 398, 473, 586
 Cerexhe, Étienne 495
 Ceric, Mustafa 486
 Cerulli Irelli, Giuseppe 577
 Cesa, Lorenzo 353, 577
 Cesaro, Luigi 342, 577
 Chabert, Henry 298, 564
 Chanterie, Raphaël I 217, 263, 275, 284, 559
 Charpentier, René 51, 70, 79, 564
 Chatenet, Pierre 62
 Chiabrando, Mauro 577
 Chichester, Giles 327, 431, 562
 Chirac, Jacques 163, 219, 328, 334, 337, 338, 394, 395, 506
 Chiriță, Călin Cătălin 583
 Chiusano, Vittorino 577
 Chmielewski, Zdzisław Kazimierz 355, 577
 Christensen, Frode Nor 561
 Ciancaglini, Michelangelo 243, 577
 Cingolani, Mario 577
 Cirino Pomicino, Paolo 353, 578
 Clarke, Kenneth 499
 Clinton, Mark 569
 Cocilovo, Luigi 341, 578
 Cockfield, Francis Arthur (Lord) 227, 228, 230
 Coelho, Carlos 582
 Cohn-Bendit, Daniel 395
 Colin, André 152, 564
 Coll I Alentorn, Miquel 593
 Colleselli, Arnaldo 203, 578
 Colli, Ombretta 578
 Colling, Karl 177, 360
 Collomb, Francisque 564
 Colombo Svevo, Maria Paola 578
 Colombo, Emilio 49, 105, 157-159, 163, 168, 185, 187-190, 219, 227, 258, 284, 285, 296, 304, 310, 547, 548, 593
 Contu, Felice 578
 Cooney, Patrick Mark 569
 Coppo Gavazzi, Maria Teresa 578
 Cornelissen, Petrus A. M. 217, 578
 Cornillet, Thierry 343, 344, 398, 564
 Corrie, John Alexander 414, 435, 562
 Cosentino, Francesco 578, 593
 Costa Neves, Carlos 582

- Costa, Raffaele 342, 578
 Costanzo, Roberto 169, 578
 Couve de Murville, Maurice 74
 Coveney, Simon 569
 Cox, Pat 222, 347
 Creed, Donald 569
 Cresson, Edith 418
 Croux, Lambert 171, 182, 189, 212, 224, 233, 279, 559
 Cunha, Arlindo 435, 582
 Cushnahan, John Walls 306, 569
- D**
 d'Ancona, Hedy 467
 D'Andrea, Giampaolo 578
 d'Ormesson, Olivier 165, 213, 565
 Da Costa, Adelino Amaro 595
 dalai láma 486
 Dalsass, Joachim 169, 203, 204, 578
 Daly, Margaret 562
 Danesin, Alessandro 578
 Dankert, Pieter 181, 219
 Dante, Alighieri 71
 Dauchelle, Sandrine 31
 Daul, Joseph 20, 24, 31, 136, 321, 326, 341, 343, 354, 361, 429, 430, 435, 448, 453, 458, 475, 483, 485, 488, 489, 505-507, 509-513, 515-530, 534, 536, 555, 557, 564, 590
 Dávid Ibolya 493
 David, Dragoş Florin 356, 583
 David, Mario 136, 334, 337, 359, 360, 363, 552, 590
 Davignon, Etienne 496
 De Aristegui, Gustavo 497
 De Backer-van Ocken, Rika 249, 559
 De Blasio, Antonio 355, 571
 De Bondt, Gabriele 148
 De Bosio, Francesco 578
 De Brémond d'Ars, Georges 564
 De Brouwer, Alain 148
 De Cervantes, Miguel 392
 De Chateaubriand, François-Rene 71
 De Crombrugge, Werner 182, 268
 De Esteban Martin, Laura 584
 De Ferranti, Basil 225
 De Gaay Fortman, W. F. 568
 De Gasperi, Alcide 19, 23, 46, 49, 50, 52, 53, 57, 113, 153, 164, 265, 477, 544, 578
 De Gaulle, Charles (tábornok) 45, 61-63, 69-74, 80, 85, 99, 101, 102, 137, 173, 505, 545, 546
 De Grandes Pascual, Luis 352, 584
 De Gryse, Albert 559
 De Gucht, Karel 189
 De Keersmaecker, Paul 171, 282, 559
 De Koning Friedrich, 568
 De la Merced Monge, Mercedes 584
 De Lange, Esther 354, 568
 De Maizière, Lothar 284
 De Marco, Guido 489, 595
 De Marco, Mario 571
 De Matteo, Aldo 578
 De Melo, Eurico 582
 De Menthon, François 565
 De Mita, Luigi Ciriaco 183, 217, 578
 De Palacio Vallelersundi, Loyola 326, 353, 490, 496, 585, 595
 De Panafieu, Françoise 493
 De Poi, Alfredo 109, 136, 146, 147, 178, 363, 546, 589
 De Poli, Antonio 353, 578
 De Riemaecker-Legot, Marguerite 559
 De Rose, Marie-France 566
 De Sarnez, Marielle 343, 344, 565
 De Silguy, Yves-Thibault 496
 De Smet, Pierre 560
 De Veyrac, Christine 343, 565
 De Veyrinas, Françoise 566
 De Vitto, Lorenzo 578, 596
 De Winter, Emile 560
 Debatisse, Michel 134, 205, 216, 218, 219, 279, 564
 Decourriere, Francis 343, 565
 Dehaene, Jean-Luc 336, 353, 387, 393, 400, 402, 413, 426, 497, 523, 559
 Dehecq, Jean-François 496
 Dehousse, Fernand 154
 Del Castillo, Vera Pilar 352, 584
 Del Duca, Antonio 578
 Delahaye, Marie-Claude 360
 Dell'Utri, Marcello 342, 578
 Delle Fave, Umberto 578
 Delors, Jacques 219, 227, 237, 238, 284, 302, 313, 413, 439, 489, 548-551, 594
 Demetriou, Panaiotisz 355, 472, 561
 Deprez, Gérard 217, 218, 275, 304, 350, 535, 559
 Deringer, Arved 572
 Deriu, Marilena 177
 Dermendjieva, Mina 364
 Descamps, Marie-Hélène 565
 Deschamps, Pierre 131-133, 209, 252, 559
 Dess, Albert 351, 572
 Detourbet, Christine 275
 Deva, Nirj 340, 562
 Dewulf, Maurice 560
 Di Prima, Pietro Antonio 578
 Diana, Alfredo 169, 203, 578
 Diaz de Mera García Consuegra, Agustín 352, 584
 Dichgans, Hans 572
 Diepgen, Eberhard 494

Diligent, André 172, 186, 187, 213, 565
 Dimasz, Sztavrosz 496
 Dimitrakopoulosz, Georgiosz 329, 566
 Dimitrov, Konstantin 560
 Dimitrov, Martin 561
 Dimitrov, Philip Dimitrov 561
 Dionisi, Armando 353, 578
 Dittrich, Stefan 572
 Dollinger, Werner 572
 Dombrowskis, Valdis 355, 513, 570
 Dominedo, Francesco 578
 Donck, Véronique 275
 Dondelinger, Jean 594
 Donnelly, Brendan Patrick 562
 Donner, Jan Pieter Hendrik 496
 Dooge, James 223, 224, 228, 229
 Doorn, Bert 568
 Dos Santos, Machado Manuel 583
 Douste-Blazy, Philippe 494, 565
 Dover, Den 340, 562
 Doyle, Avril 569
 Dreute, Oliver 363
 Duchoň, Petr 355, 561
 Duetoft, Peter Klaus 561
 Duisenberg, Wim 445, 446
 Duka-Zólyomi Árpád 355, 586
 Dumitriu, Constantin 356, 583
 Duncan Smith, Iain 349
 Dunne, Thomas 569
 Dupont Joseph 560
 Duran I Lleida, Josep Antoni 221, 304, 584
 Durão Barroso, José Manuel 260, 410, 411, 421-423, 449, 500, 501, 516, 518, 522-524, 526, 528, 555, 595
 Duvieusart Jean 49, 57, 71, 545, 560
 Dzurinda, Mikulaš 490, 495

E

Ebel, Manfred A. 572
 Ebner, Michl 328, 329, 376, 578
 Eckhardt, Walter 572
 Eden, Anthony 100
 Efsztatopoulosz, Szpürosz 275
 Ehler, Christian 351, 572
 Elles, Diana (Lady) 187, 270
 Elles, James 96, 270, 345, 350, 416, 417, 435, 497, 498, 501, 510, 522, 562
 Engelbrecht Greve, Ernst 572
 Ercini, Sergio 578
 Erdogan, Recep Tayyip 461
 Ergma, Ene 383
 Erhard, Ludwig 55
 Escuder Croft, Arturo Juan 584
 Escudero Lopez, José Antonio 584
 Esmonde, Anthony 104
 Estevan Bolea, María Teresa 584
 Esteves, Maria da Assuncao 354, 582
 Estgen, Nicolas 172, 216, 218, 570, 594
 Esztemirova, Natalja 595
 Etzel, Franz 60
 Eurlings, Camiel 354, 461, 568
 Evans, Jonathan 340, 562
 Evert, Miltiades 594
 Evison, Marek 361
 Evrigenisz, Dimitriosz 215, 249, 566
 Eyadéma, Gnassingbe 259

F

Fabra Vallés, Juan Manuel 459, 584
 Fajmon, Hynek 355, 561
 Falkmer, Karin 586
 Fanfani, Amintore 146, 578
 Fantini, Antonio 578
 Fatuzzo, Carlo 342, 578
 Faure, Maurice 154
 Fenech Adami, Eddie 304
 Ferber, Markus 325, 572
 Fernández, Martín Fernando 584
 Fernández-Albor, Gerardo 283, 584
 Ferragni, Arnaldo 136, 144-146, 149, 150, 363, 369, 545, 589
 Ferrari, Francesco 578
 Ferrer i Casals, Concepció 264, 290, 326, 338, 350, 584
 Ferrero-Waldner, Benita 496
 Ferri, Enrico 333, 578
 Figel', Ján 496
 Filip, Petru 356, 583
 Filippi, Livio 578
 Filippi, Renzo Eligio 578
 Fillon, François 501, 517, 524
 Fioret, Mario 578
 Fiori, Francesco 342, 345, 460, 474, 578
 Fischbach, Marc 570
 Fischbach, Marcel 571
 Fischer, Joschka 394, 421
 Fischler, Franz 373, 436, 496, 595
 Fitto, Raffaele 342, 578
 FitzGerald, Garret 223
 Fitzhenry, Robert 177, 268, 364
 Fjellner, Christofer 354, 586
 Flanagan, Maria 148
 Flemming, Marialiese 435, 559
 Florenz, Karl-Heinz 269, 572
 Florio, Luigi Andrea 578
 Foliász, Krisztosz 566
 Folz, Andreas 365
 Folz, Jean-Marie 500
 Fontaine, Nicole 37, 218, 222, 239, 240, 249, 327, 343, 347, 352, 420, 421, 442, 452, 460, 553, 565, 595

- Fontaine, Pascal 20, 177, 332, 360, 363, 498
 Fontana, Alessandro 578
 Fontanini, Mariangella 275
 Forlani, Arnaldo 267, 304, 578
 Formigoni, Roberto 216, 217, 246, 283, 579
 Forte, Mario 579
 Foster, Jacqueline 341, 562
 Fouchet, Christian 69-72, 545
 Fourcans, André 328, 443, 565
 Fouré, Brigitte 353, 565
 Fourtou, Janelly 343, 344, 565
 Fraga Estévez, Carmen 326, 327, 345, 352, 366, 584
 Fraga Iribarne, Manuel 111, 264, 326, 594
 Franco (tábornok) 107, 110, 111, 494
 Franz, Otmar 86, 216, 572
 Frassoni, Monica 505
 Frattini, Franco 496
 Frei, Eduardo 254
 Freitas, Duarte 354, 582
 Friedensburg, Fernand 572
 Friedrich, Ingo 35, 86, 166, 398, 478, 572, 595
 Froment-Meurice, François 244, 565
 Frunzäverde, Sorin 356, 583
 Früh, Isidor 83, 84, 202, 203, 438, 572
 Fuchs, Karl 572
 Fugmann, Friedrich 148, 189
 Fukuyama, Francis 499
 Funeriu, Daniel Petru 583
 Funk, Honor 572
 Furler, Hans 49, 57, 60, 73, 74, 94, 122, 123, 130, 135, 143, 544, 545, 572
- G-GY**
- Gacek, Urzula 355, 570
 Gahler, Michael 339, 382, 454, 572
 Gaibisso, Gerardo 579
 Gaigg, Gerfried 559
 Gaiotti de Biase, Paola 173, 247, 579
 Gál Kinga 355, 571
 Galbavy, Tomáš 355, 586
 Galeote, Gerardo 326, 335, 348, 366, 472, 508, 584
 Gallenzi, Giulio Cesare 579
 Galletto, Bortolo 579
 Galli, Luigi Michele 579
 Gama, José Augusto 582
 Ganga Zandzou, Jean 259
 Gangoiti-Llaguno, Juan Antonio 584
 Gant, Ovidiu Victor 583
 García Amigo, Manuel 275, 584, 594
 García Orcoyen Tormo, Cristina 342, 584
 García-Margallo y Marfil, José Manuel 327, 430, 584
 Gardini, Elisabetta 354, 579
 Gargani, Giuseppe 579
 Garlato, Giuseppe 579
 Garosci, Riccardo 579
 Garriga Polledo, Salvador 327, 584
 Gaubert, Patrick 352, 475, 565
 Gauzès, Jean-Paul 352, 565
 Gawronski, Jas 382, 579
 Gazzo, Emmanuel 142
 Geiger, Hugo 496, 572
 Geimer, Hortense 141 Gemelli, Vitaliano 579
 Gennai Tonietti, Erisia 579
 Genscher, Hans-Dietrich 168, 187-190, 548
 Gent, Christopher Charles (Sir) 497
 Georgitszopoulosz, Theodorosz 364
 Gerini, Alessandro 579
 Gerokosztopoulosz, Akhillesz 566
 Gerontopoulosz, Kyriakosz 566
 Gersony, Amarylli 360
 Gerstenmaier, Eugen 43, 572
 Gewalt, Roland 352, 573
 Ghani, Ashraf 500
 Ghergo, Alberto 579, 596
 Giannakou-Koutsikou, Marietta 217, 249, 566
 Giavazzi, Giovanni 216, 279, 501, 579
 Gillis, Alan 569
 Gil-Robles y Gil-Delgado, José María 37, 272, 274, 311, 389, 390, 395, 405, 411, 412, 496, 552, 584, 594
 Giordani, Francesco 60
 Girardin, Luigi 117, 579
 Giraud, Giovanni 579
 Giscard d'Estaing, Valéry 90, 106, 172, 263, 273, 327, 328, 334, 399, 402, 489, 493, 497, 499, 547, 551, 554, 565, 594
 Giummarra, Vincenzo 579
 Gklavakis, Ioannis 353, 566
 Glase, Anne Karin 573
 Glattfelder Béla 355, 571
 Glesener, Jean-Pierre 571
 Gocłowski, Tadeusz 495
 Goelz, Knut 361
 Goepel, Lutz 573
 Golde, Silva 570
 Gomolka, Alfred 573
 Gomułka, Władysław 523
 Gonella, Guido 164, 190, 579, 595
 Gontikas, Konstantinosz 566
 González, Felipe 264, 305
 Gonzi, Lawrence 524
 Goodwill Robert 341, 562
 Goppel, Alfons 573
 Gorbacsov, Mihail 278-282, 287-289, 548
 Gorla, Giovanni 579
 Goumy, Claude 496
 Gouveia, Joao 582

Graça Moura, Vasco 344, 582
 Graessle, Ingeborg 351, 573
 Granelli, Luigi 579
 Graziani, Antonio 594
 Graziani, Pier Antonio 328, 332, 579
 Graziosi, Dante 579
 Green, Pauline 418
 Grégoire, Pierre 571
 Grizlov, Borisz 515
 Gronfeldt Bergman, Lisbeth 586
 Grosch, Mathieu 560
 Grossetête, Françoise 328, 343, 345, 494, 565
 Gruevski, Nikola 524
 Guccione, Sergio 136, 221, 222, 274, 549, 590
 Guccione, Stefano 360
 Guckenberger, Gerhard 136, 148, 222, 274, 359, 360, 363, 550, 590
 Guellec, Ambroise 352, 565
 Guglielmone, Teresio 579
 Guidolin, Francesco 579
 Guimon Ugartechea, Julen 584
 Gul, Abdullah 462
 Gustafsson, Holger 586
 Gutiérrez-Cortines, Cristina 342, 580
 Günther, Maren 573
 Gysen, Greet 364
 Gyürk András 355, 571

H

Haarder, Bertel 595
 Habsburg Ottó 165, 166, 172, 212, 246, 249, 250, 256, 286, 293, 294, 296, 297, 325, 573
 Habsburg-Lothringen, Karl 559
 Hackel, Wolfgang 573
 Hadjigeorgiou, Menelaos 275, 567, 594
 Häerzschel, Kurt 573
 Haglund, Jesper 361
 Hague, William 338, 347, 349, 536
 Hahn, Karl 64, 573, 593
 Hahn, Wilhelm 573
 Haider, Jörg 348
 Haller von Hallerstein, Helga 573
 Hallstein, Walter 57, 59, 64, 66, 73, 74, 78, 139, 545
 Hămbășan, Ioan Lucian 583
 Hamilton, Alexander 547
 Handzlik, Małgorzata 355, 570
 Hannan, Daniel J. 341, 509, 562
 Hänsch, Klaus 187
 Hansenne, Michel 435, 560
 Harbour, Malcolm 340, 432, 562
 Hare, Martin 363
 Hartmann, Andreas 275
 Hatzidakis, Konstantinos 567
 Havel, Václav 125, 280, 286

Hazenbosch, Cornelis P. 115, 568
 Heath, Edward 103, 104, 266, 534, 594
 Heaton-Harris, Christopher 340, 562
 Heck, Bruno 593
 Hecké, Marianne 148
 Heger, Charles 560
 Heinisch, Renate Charlotte 573
 Hellwig, Fritz 66, 573
 Helmer, Roger 341, 562
 Helms, Wilhelm 573
 Henckens, Jaak 560
 Henle, Günter 573
 Hennicot-Schoepges, Erna 249, 354, 571
 Herman, Fernand 86, 171, 177, 218, 225, 306, 307, 310, 316, 317, 372, 415, 425, 437, 438, 440, 443, 444, 560
 Hermange, Marie-Thérèse 343, 565
 Hermans, Anna 240, 560
 Hernández Mollar, Jorge Salvador 584
 Herr, Joseph 571
 Herranz García, María Esther 584
 Herrero-Tejedor, Luis 352, 584
 Hersant, Robert 273, 551, 565
 Herzog, Roman 494
 Hieronymi, Ruth 339, 435, 573
 Higgins, Jim 353, 569
 Hildebrandt, Arthur 177, 363
 Hirsch, Étienne 61, 62
 Hitler, Adolf 138, 216
 Ho Si Minh 523
 Hoffmann, Karl-Heinz 573
 Holáň, Vilém 378
 Holbrooke, Richard 299
 Hołowczyc, Krzysztof 355, 570
 Honecker, Erich 281
 Hoppenstedt, Karsten Friedrich 351, 443, 573
 Hortefeux, Brice 352, 475, 517, 565
 Howell, Paul 562
 Hökmark, Gunnar 354, 507, 508, 528
 Hölvényi György 361
 Hruscov, Nyikita 123, 280, 523
 Hrušovský, Pavol 383
 Hu Jia 246
 Hudacký, Ján 355, 586
 Hudig, Dirk 497
 Hybášková, Jana 355, 561

I

Iacob-Ridzi, Monica Maria 356, 583
 Ibrisagic, Anna 354, 586
 Ilaskivi, Raimo 564
 Illerhaus, Joseph 62, 75, 103, 135-137, 545, 573, 589
 Imaz San Miguel, Josu Jon 326, 584
 Inglewood (Lord) 562

- Ioannidisz (tábornok) 107
 Iodice, Antonio 263, 274, 579
 Isaacs, Adam 361
 Itälä, Ville 354, 564
 Iturgaiz Angulo, Carlos José 352, 584
 Ivanov, Igor 299
 Izetbegović, Alija 299
- J**
 Jackson, Caroline 270, 562
 Jackson, Christopher 562
 Jaeger, Richard 573
 Jahn, Hans Edgar 126, 573
 Jakobsen, Erhard V. 561
 Jałowiecki, Stanisław 355, 570
 János Károly, I. 110, 111
 János Pál, II. (Wojtyła Karol Jozef) 159, 480-482, 489, 495, 537, 547, 595
 Jansen, Thomas 182, 183, 283, 304, 334
 Janssen van Raay, James L. 568
 Janssen, Marinus M.A.A. 568
 Jarecka-Gomez, Joanna 363, 364
 Járóka Lívia 355, 571
 Jaruzelski, Wojciech 280, 523
 Jarzembowski, Georg 269, 465, 573
 Jean-Pierre, Thierry 343, 565
 Jefferson, Thomas 537
 Jeggel, Elisabeth 339, 573
 Jelcin, Borisz 286-288
 Jeleva, Rumiana 357, 527
 Jenkins, Roy 88, 90
 Jepsen, Marie 561
 Johansson, Leif 496
 Jonker, Sjouke 175, 186, 568
 Jordan Cizelj, Romana 355, 586
 Jouppila, Riitta 564
 Jović, Borislav 292
 Juncker, Jean-Claude 86, 304, 336, 427, 428, 448, 449, 519, 524, 593
 Juppe, Alain 328, 337, 506
 Juscsenko, Viktor 384, 455, 456, 495, 514
- K**
 Kaczmarek, Filip 355, 570
 Kaladjis Angela 177
 Kaldi, Meropi 353
 Kalliasz, Konstantinosz 182, 567
 Kalojannisz, Konstantinosz 203, 567
 Kamall, Syed 353, 562
 Kamp, Martin 31, 108, 136, 275, 359, 361-364, 368, 516, 556, 590
 Kandolf, Harald 275
 Karamanlisz, Konstantinosz 109, 180, 217, 366, 524, 593
 Karas, Othmar 344, 428, 429, 447, 486, 507, 508, 515, 522, 527, 559
 Karim, Sajjad 353, 562
 Karoutchi, Roger 343, 565
 Kastler, Martin 573
 Kaszoulidesz, Ioannisz 353, 495, 528, 561
 Kaszparov, Garri 500
 Katzer, Hans 164, 573
 Kauppi, Piia-Noora 564
 Kavalierakis, Elias 275
 Kazazisz, Filotasz 567
 Kearns, Fiona 177
 Kekkonen, Urho 315
 Kelam, Tunne 283, 355, 513, 563, 595
 Kelemen Attila Béla László 583
 Keller, Fabienne 565
 Kellersmann, Klaus 275
 Kellett-Bowman, Edward 332, 562
 Kempe, Frederick 499
 Kennedy, John F. 66, 124
 Keppelhoff-Wiechert, Hedwig 573
 Kerkhofs, Jan 496
 Khanbhai, Bashir 341, 563
 Khol, Andreas 493
 Kiesinger, Kurt Georg 573
 Kim Il-Szung 523
 Kingsland (Lord) 594
 Kirk, Peter 104
 Kirkhope, Timothy 340, 398, 402, 404, 536, 563
 Kittelmann, Peter 434, 573
 Klamt, Ewa 339, 573
 Klass, Christa 573
 Klaus, Václav 520
 Klepsch Egon A. 20, 37, 84, 107, 125, 126, 136, 139, 147, 155-158, 164, 166, 168, 170, 175, 176, 180-183, 185, 186, 194, 195, 197, 210, 212, 216, 218, 222, 229, 230, 235, 238, 254, 255, 258, 263-266, 268, 273-275, 279, 281, 282, 284, 287, 289, 293, 304, 305, 330, 489, 510, 534, 535, 547-551, 589, 590, 593
 Kleridesz, Glafkosz Ioannou 495
 Klich, Bogdan 355, 454, 457, 570
 Klinker, Hans Jürgen 573
 Klompe, Margaretha 43, 100, 122, 141, 269
 Knolle, Karsten 573
 Koch, Dieter Lebrecht 573
 Kohl Helmut 146, 167, 267, 281-284, 302, 304, 305, 307, 317, 322, 330, 331, 336, 374, 420, 439, 470, 490, 534, 540, 593
 Kohler, Herbert W. 573
 Kolane, J.T. 259
 Kollwelter, Nicolas 571
 Komarica, Franjo 594
 Konrad, Christoph 573
 Kontogeorgisz, Giorgiosz 496
 Kónya-Hamar Sándor 583

- Kopf, Hermann 43, 44, 114, 137, 573
 Korhola, Eija-Riitta 564
 Korthoutd, Guy 177
 Kosztov, Ivan 495
 Kovács László 422
 Kovalev, Szergej 595
 König, Friedrich 284, 559
 Krasovszkaja, Irina 454
 Kratsa-Tsagaropoulou, Rodi 344, 454, 567
 Kristoffersen, Frode 562
 Krisztodoulou, Efthimiosz 96, 217, 376, 440, 443, 496, 566, 594
 Krisztoforou, Lefterisz 561
 Kroes, Neelie 422
 Krögel, Werner 177, 222
 Kubilius, Andrius 524
 Kucsma, Leonyid 455
 Kudrycka, Barbara 350, 570
 Kundera, Milan 38
 Kunz, Gerhard 573
 Kurtz, Josef 565
 Kuş is, Aldis 355, 456, 513, 570
 Kuźmiuk, Zbigniew Krzysztof 350, 570
 Kyprianou, Marcos 353
- L**
- L'Estrange, Gerald 569
 Lacaze, Jeannou 273, 551, 565
 Lafuente Lopez, José Maria 585
 Lagakosz, Efszathiosz 567
 Lamanna, Franceso 579
 Lamassoure, Alain 273, 343, 379, 395, 400-403, 405, 408, 409, 497, 517, 518, 551, 554, 565
 Lambriasz, Panaiotisz 216, 217, 235, 279, 332, 567, 594
 Lamfalussy, Alexandre 445
 Lamy, Pascal 436
 Landsbergis, Vytautas 288, 290, 355, 356, 454, 455, 458, 570, 595
 Langen, Werner 325, 573
 Langendries, Raymond 353, 560
 Langenhagen, Brigitte 574
 Langes, Horst 96, 167, 168, 182, 193, 254, 257, 283, 490, 574, 594
 Lardinois, Pierre J. 568
 Laschet, Armin 457, 574
 Laskava, Andrea 364
 Lauk, Kurt Joachim 351, 574
 Laurila, Ritva Tellervo 564
 Le Hodey, Philippe 560
 Le Pen, Jean-Marie 215
 Lecanuet, Jean 106, 172, 245, 255, 344, 565
 Lechner, Kurt 339, 574
 Lee, Martin M. C. 594
 Leemans, Victor 49, 57, 545, 560
- Lefèvre, Théodore 44, 53
 Lega, Silvio 579
 Lehideux, Bernard 565
 Lehne, Klaus-Heiner 473, 574
 Lemmer, Gerd 574
 Lentz-Cornette, Marcelle 218, 571
 Lenz Carl Otto 102, 136, 143, 144, 166, 364, 544, 589
 Lenz Marlene 166, 173, 216, 246-249, 574
 Lenz, Aloys Michael 574
 Leó, XIII. (Pecci Vincenzo Gioacchino Raffaele Luigi) 308
 Leontini, Innocenzo 354, 579
 Leopardi, Giacomo 579
 Lepage, Henri 498
 Lequiller, Pierre 493
 Leverkusuhn, Paul 574
 Levi Sandri, Lionello 66
 Lévy, Bernard-Henri 500
 Lewandowski, Janusz 355, 570
 Licandro, Paolo 177, 179, 360, 363, 519
 Lichtenauer, Wilhelm F. 568
 Liepiņa, Liene 570
 Liese, Peter 574
 Ligabue, Giancarlo 579
 Ligios, Giosuè 81-84, 169, 175, 203, 579
 Liikanen, Erkki 418
 Lima, Salvatore 579
 Lincoln, Abraham 537
 Lindenberg, Heinrich 574
 Linzer, Milan 559
 Lipowicz, Irena Ewa 406
 Lisi, Giorgio 342, 579
 Litvinyenko, Alekszander 458
 Llorca, Vilaplana Carmen 585
 Llorens Barges, Cesar 585
 Lo Curto, Eleonora 354, 579
 Lo Giudice, Calogero 275, 579
 Loesch, Fernand 571
 Lombardo, Raffaele 342, 579
 Longoni, Tarcisio 579
 Lopez de Pablo, Pedro 361
 López-Istúriz White, Antonio 352, 524, 585
 Löhr, Walter 574
 Lubbers, Ruud 171, 267, 268, 274, 304, 305, 307, 593
 Lucas Pires Francisco, António 221, 329, 596
 Lucius, Joseph 571
 Lukassenko, Alekszander 454, 455
 Łukaszewski, Jerzy 495
 Lulling, Astrid 272, 571
 Luque Aguilar, Florencio 352, 585
 Luster, Rudolf 167, 178, 189, 574, 594
 Lückner, Hans-August 50, 51, 77, 78, 103-105, 109-111, 117, 136, 138, 146, 149-151, 166, 176, 255, 274, 534, 546, 547, 574, 589, 593

M

- Maat, Albert Jan 568
 Macario, Luigi 579
 MacMillan Harold 100, 101, 341
 Madelin, Alain 343, 497, 499, 565
 Maj-Weggen, Johanna R. H. (Hanja) 171, 173, 247-249, 263, 274, 277, 279, 338, 389, 398, 402, 568, 593
 Majonica, Ernst 574
 Major, John 267, 305, 307, 415
 Makáriosz, III. (Krisztodoulou Mouszkosz Mikhail) 109
 Malangré, Kurt 166, 167, 240, 574
 Malenkov, Georgij 121
 Malerba, Franco E. 579
 Malfatti, Franco 580
 Mallet, Jacques 212, 565
 Mandela, Nelson 246
 Mann, Thomas 435, 487, 574
 Manole, Adrian 583
 Mansholt, Sicco 66, 78, 81
 Mantovani, Agostino 580
 Mantovani, Mario 342, 580
 Marck, Pol M. E. E. 560
 Marczenko, Anatolij 246
 Marengi, Francesco 580
 Margue, Nicolas 43, 44, 142, 571
 Marin, Manuel 418
 Marin, Marilena 333
 Marinescu, Marian-Jean 356, 456, 485, 507, 508, 515, 519, 527, 583
 Marini, Franco 341, 580
 Marinosz, Ioannisz 567
 Maritain, Jacques 477
 Marković, Ante 291
 Marques, Mendes Luis 500
 Marques, Sérgio 344, 582
 Marshall, George 121, 543
 Martens, Lucien Hubert 560
 Martens, Maria 568
 Martens, Wilfried 20, 136, 151, 153, 249, 265-268, 274, 284, 289, 304, 305, 309, 321, 322, 328-338, 345, 347, 348, 350, 353, 359, 374, 376, 378, 393, 398, 413, 417-418, 438, 446, 479, 481, 487, 489, 490, 496, 500, 501, 522-524, 529, 534, 536, 539, 547, 550, 552, 560, 590, 594
 Martin, Hugues 343, 494, 565
 Martinelli, Mario 580
 Martínez Casan, Guillermo 366, 498
 Martino, Edoardo 74, 580
 Martonyi János 500
 Mastella, Clemente 342, 580
 Mather, Graham 563
 Mathieu, Véronique 352, 565
 Matic, Veran 594
 Matikainen-Kallstrom, Marjo 564
 Mato Adrover, Ana 352, 585
 Matonte (márki) 327
 Matszisz, Ioannisz 355, 561
 Mattiazzo, Antonio 495
 Matula, Iosif 583
 Matutes, Juan Abel 295, 327, 496, 585, 594
 Mauro, Mario 342, 423, 528, 529, 580
 Mavrommatisz, Manolisz 353, 567
 Mayer, Hans-Peter 339, 574
 Mayer, Xaver 574
 Mayor Oreja, Jaime 352, 475, 501, 507, 508, 515, 522, 527, 585, 595
 Mazowiecki, Tadeusz 280, 595
 Mazza, Luigi 360
 McCartin, John Joseph 173, 194, 275, 569, 595
 McCreivy, Charlie 433
 McDonald, Charles 104, 569
 McGuinness, Mairead 353, 569
 McIntosh, Anne 563
 McMillan-Scott, Edward 270, 486, 502, 563
 Méhaignerie, Pierre 304, 334, 465
 Meister, Siegfried 574
 Melchior, Arne 562
 Melia, Michèle 177
 Memmel, Linus 574
 Mendes Bota, José 472, 582
 Méndez de Vigo, Íñigo 326, 384, 388, 391, 392, 398, 399, 401-404, 406, 410, 441, 555, 585
 Mendonça, Nélío 582
 Mennea, Pietro-Paolo 342, 580
 Mennitti, Domenico 580
 Menrad, Winfried 574
 Merkel, Angela 351, 408, 449, 489, 499, 516, 517-519, 524, 525, 555, 556, 595
 Mertens, Meinolf 574
 Merz, Friedrich 574
 Mezzaroma, Roberto 580
 Micara, Pietro 580
 Michel, Victor 209, 255-258, 560
 Michelini, Alberto 580
 Mikolášik, Miroslav 355, 586
 Mikulić, Branko 291
 Milinkevics, Alekszander 454
 Millán Mon, Francisco José 352, 585
 Milosevics, Szlobodan 291, 292, 295, 299, 451, 452
 Mintoff, Dom 166
 Mitchell, Gay 353, 569
 Mitszotakis, Konstantinosz 267, 304, 593
 Mitterdorfer, Karl 580
 Mitterrand, François 191, 282, 284, 305, 307, 439
 Mizzau, Alfeo 580

Mladenov, Nyikolaj 357, 456, 561
 Mladić, Ratko 299
 Mock, Alois 284
 Modiano, Marcello 580
 Møller, Per Stig 595
 Møller, Poul 226
 Mombaur, Peter Michael 574
 Mommersteeg, Joseph A. 568
 Monforte Arregui, Etoni 585
 Monnet, Jean 19, 20, 45-48, 55, 75, 100, 102, 142,
 159, 233, 332, 393, 395, 533, 535, 540, 543
 Mont, Claude 565
 Montfort, Elizabeth 565
 Monti, Mario 496, 595
 Montini, Ludovico 44
 Montoro, Romero Cristobal 352, 585
 Moorhouse, James 563
 Moreau de Melen, Henri 560
 Moreau, Gisèle M. H. 247
 Moreau, Jacques 189
 Moreau, Louise 173, 213, 565
 Moreira da Silva, Jorge 582
 Morillon, Philippe 343, 344, 565
 Morin-Chartier, Elisabeth 352, 565
 Moro, Lino Gerolamo 580
 Mosar, Nicolas 593
 Mosiek-Urbahn, Marlies 574
 Mott, Angelo Giacomo 580
 Mottola, Giuseppe 580
 Mounier, Emmanuel 51
 Mouszkouri Nana 329, 567
 Mueller, Erwin 565
 Mundie, Craig 500
 Mursch, Karl Heinz 574
 Musotto, Francesco 342, 580
 Mühlen, Ernest 218, 571
 Müller, Emilia Franziska 339, 567
 Müller, Gerd 574
 Müller, Günther 574
 Müller, Hans Werner 574
 Müller, Josef 574
 Müller-Hermann, Ernst 44, 85, 90, 91, 118, 574
 Münch, Werner 239, 241, 574

N-NY

Nagy Imre 280
 Napoli Vito 580
 Naranjo Escobar, Juan Andrés 352, 585
 Narducci, Angelo 255, 580, 596
 Narjes, Karl-Heinz 227, 496, 593
 Nassauer, Hartmut 325, 348, 433, 434, 467, 469,
 471, 473, 507, 508, 515, 527, 574, 595
 Natali, Lorenzo 496, 593
 Navarro, Antonio 585
 Nazare, Alexandru 583

Newton Dunn, William Francis 563
 Ney, Camille 571
 Nicholson, James 563
 Niculescu, Rareș-Lucian 356, 583
 Niebler, Angelika 574
 Niinistö, Sauli 494
 Nisticò, Giuseppe 342, 580
 Nixon, Richard 87, 546
 Noé, Luigi 133, 580
 Nordlohne, Franz Josef 574
 Nordmann, Jean-Thomas 565
 Norman, Peter 497
 Notenboom, Harry 85, 90, 91, 96, 118, 172, 193,
 195, 197, 568
 Nothomb, Charles-Ferdinand 560
 Novak, Ljudmila 355, 586
 Novelli, Hervé 343, 565
 Nyemcov, Borisz 384

O-Ö

O'Donnell, Tom 569
 O'Hagan (Lord) 563
 O'Malley, Christopher Gerard 569
 Obama, Barack 520, 521, 537
 Oesterle, Josef 574
 Ojeda, Sanz Juan 342, 585
 Olajos Péter 355, 571
 Olbrycht, Jan 350, 570
 Oomen-Ruijten, Ria 249, 250, 270, 274, 275, 287,
 328, 331, 461, 468, 568
 Oostlander, Arie 240, 250, 293, 296-298, 372,
 373, 377, 461, 568
 Opitz, Hans-Joachim 136, 138, 141-143, 363,
 554, 589
 Oprea, Dumitru 356, 583
 Orbán Viktor 495, 513
 Ordóñez, Gregorio 467
 Oreja, Aguirre Marcelino 263, 264, 274, 310,
 326, 327, 389, 496, 585
 Oreja, Arburua Marcelino 585
 Orlov, Jurij 207
 Ortega y Gasset, Jose 392
 Ortiz, Climent Leopoldo 585
 Ortoli, François-Xavier 132
 Otila, Jyrki 564
 Ouzký, Miroslav 355, 561
 Owen (Lord) 297, 298
 Őry Csaba 355, 571

P

Paasikivi, Juho Kusti 315
 Pacheco, Pereira Jose 582
 Pack, Doris 271, 292-294, 298, 299, 451, 574
 Pál, VI. (Montini Giovanni) 495
 Palach, Jan 280

- Palacio Vallelersundi, Ana 326, 327, 352, 353, 402, 468, 490, 496, 499, 585, 595
- Palassof, Carlo 275
- Paleokrassasz, Ioannisz 594
- Pálfi István 355, 571
- Palli-Petralia, Fanny 249
- Panaiotisz, Demetriou 355, 472, 561
- Panajotopoulosz-Kassziotou, Marie 353, 567
- Pandolfi, Filippo Maria 496, 594
- Pannella, Marco 178
- Papaefsztratiou, Efsztratiosz 203, 567
- Papasztamkosz, Georgiosz 353, 436, 567
- Papí-Boucher, Miguel 361, 362
- Pappalardo, Salvatore 495
- Parish, Neil 340, 563
- Parisotto, Orazio 360
- Parodi, Eolo 580
- Partl, Alois 494
- Partrat, Roger 565
- Pastorelli, Paolo 580
- Pasty, Jean-Claude 335
- Patriciello, Aldo 353, 580
- Patten, Christopher 267, 496, 500, 534, 595
- Patterson, Ben 227, 234, 563
- Paulson, Henry 448
- Pawlak, Waldemar 513
- Pedersen, Merete 268
- Pedersen, Niels 20, 31, 136, 268, 359, 361, 363, 364, 371, 372, 554, 590
- Pedini, Mario 61, 62, 130, 168, 580
- Péguy, Charles 370
- Peijs, Karla 568
- Pekkarinen, Mauri 433
- Pella, Giuseppe 49, 54, 56, 57, 544, 580
- Pelster, Georg 43, 574
- Penazzato, Dino 580
- Penders, Jean J. M. 172, 209, 212, 230, 286, 461, 568
- Perben, Dominique 500
- Pérez Álvarez, Manuel 585
- Perissinotto, Giovanni 148
- Perry, Roy 563
- Perschau, Hartmut 574
- Peszmazoglou, Ioannisz 567
- Peterle, Alojz 293, 355, 356, 402, 404, 484, 512, 586
- Petersen, Helveg 298
- Petre, Maria 356, 583
- Pêtre, René 119, 560
- Petroni, Emma 31, 360
- Petrucci, Walter 179
- Peus, Gabriele 575
- Pex, Peter 568
- Pfennig, Gero 189, 575
- Pfitzner, Stefan 177, 222
- Pflimlin, Pierre 23, 37, 72, 173, 177, 210, 219, 223, 224, 237, 251, 259, 279, 284, 395, 505, 566, 593
- Philibert, Geraldine 361
- Philipp, Gerhard 575
- Phlix, Alfonsine 560
- Piccioni, Attilio 580
- Piccoli, Flaminio 190, 580, 593
- Piebalgs, Andris 496
- Pieper, Markus 352, 575
- Pierrosz, Filipposz 567
- Pietikainen, Sirpa 354, 564
- Piha, Kirsi 564
- Piks, Rihards 355, 570
- Pimenta, Carlos 582
- Pinheiro, João de Deus 354, 507, 508, 582, 595
- Pinochet (tábornok) 254
- Pintus, Mariano 580
- Pinxten, Karel 560
- Pirker, Hubert 354, 466, 467, 474, 559
- Pirkl, Fritz 283, 575
- Piscarreta, Joaquim 582
- Pisicchio, Giuseppe 342, 580
- Piskorski, Paweł Bartłomiej 350, 570
- Pisoni, Ferruccio 84, 118, 216, 274, 425, 580, 594
- Pisoni, Nino 580
- Pithart, Peter 383
- Pleštinska, Zita 355, 455, 586
- Plumb, Henry (Lord) 37, 272, 332, 413, 549, 563, 593
- Pocket, Monique 177
- Podesta, Guido 580
- Podkański, Zdzisław Zbigniew 355, 457, 570
- Poetschki, Hans 575
- Poggiolini, Danilo 580
- Poher, Alain 44, 49, 53, 57, 71, 74-76, 80, 136, 137, 141, 143, 144, 146, 344, 534, 544, 545, 566, 589, 593
- Pohle, Wolfgang 575
- Politkovszkaja, Anna 458
- Pómes, Ruiz José Javier 585
- Pomilio, Mario 580
- Pompidou, Georges 99, 106, 137
- Ponti, Giovanni 580
- Popa, Mihaela 356, 583
- Popa, Nicolae Vlad 356, 583
- Porretta, Alessia 360
- Portelli, Hughes 496
- Porto, Manuel 582
- Posdorf, Horst 352, 575
- Posselt, Bernd 325, 575
- Post, Joop 354, 568
- Pöttering, Hans-Gert 13, 21, 31, 35, 37, 51, 136, 158, 166, 173, 208, 212, 214, 219, 246, 268, 275, 322, 328, 331, 332, 334, 335, 337, 339, 341, 343-351, 353, 355, 357, 361, 376, 377, 379, 382-

- 384, 389, 395, 406, 419-423, 452, 458, 460, 479, 480, 482, 484-490, 494, 497, 501, 505-507, 510, 515-517, 522, 524, 530, 534, 536, 553-556, 575, 590, 594
- Prag, Derek 189, 563
- Preto, Antonio 275
- Price, Peter 563
- Probst, Maria 269, 575
- Prodi, Romano 393, 418-421, 553
- Pronk, Bartho 288, 568
- Protasiewicz, Jacek 355, 455, 570
- Protopapadakisz, Mihail 567
- Prout, Christopher (Sir) 265, 267, 268, 272, 563
- Provan, James 563
- Pucci, Ernesto 581
- Purvis, John 340, 563
- Putyin, Vlagyimir 455, 510, 515, 516
- Pünder Hermann 575
- Pürtsen Albert 575
- ## Q
- Queiró, Luís 582
- Quermonne, Jean-Louis 495
- Quisthoudt-Rowohl, Godelieve 269, 575
- ## R
- Rabbethge, Renate-Charlotte 173, 247, 255, 256, 260, 575
- Rack, Reinhard 329, 559
- Radi, Abdelwahad 460
- Radičová, Iveta 512
- Radwan, Alexander 339, 575
- Raedts, Cornelis E. P. M. 568
- Raffarin, Jean-Pierre 328, 342, 490, 566
- Raffegaue, Pascaline 31, 177
- Rafferty, Thomas 569
- Rajoy Brey, Mariano 493
- Rangel, Paulo 527
- Rasmussen, Anders Fogh 595
- Raufer, Xavier 497
- Rawlings, Patricia 563
- Reagan, Ronald 159, 210, 211
- Reding, Viviane 270, 338, 431, 468, 496, 571, 595
- Redondo, Jimenez Encarnacion 414, 585
- Reh, Hans 222
- Reid, Alan 269
- Reinfeldt, Fredrik 521, 524
- Reis, Fernando 582
- Restagno, Pietro C. 581
- Reul, Herbert 352, 575
- Rey, Jean 66, 545
- Reymann, Marc 566
- Ribeiro e Castro, José 354, 583
- Ribera d'Alcalà, Riccardo 222
- Riccardi, Andrea 487
- Ricci, Cristoforo 581
- Richarts, Hans 575
- Ridruejo Ostrowska, Mónica 342, 585
- Riedel, Clemens 575
- Riegler, Joseph 284, 304
- Rifkin, Jeremy 500
- Rinsche, Günter 166, 167, 575, 594
- Rip, Willem 43, 568
- Ripamonti, Camillo 90, 581
- Ripoll y Martínez De Bedoya, Carlos 342, 585
- Ripoll, Antoine 360, 363
- Riz, Roland 581
- Robles Piquer, Carlos 271, 332, 487, 585, 594
- Roesch, Felicitas 143
- Rogalla, Dieter 225
- Rogalska, Marzena 364
- Roithová, Zuzana 355, 456, 561
- Rømer, Harald 267, 268, 335, 359
- Romera I Alcazar, Domenec 585
- Roosevelt, Franklin 45
- Rosati, Luigi Candido 581
- Rosça, Iurie 384
- Roselli, Enrico 581
- Rovsing, Christian Foldberg 354, 362
- Royal, Ségolène 516
- Rubinacci, Leopoldo 115, 581
- Rudi Ubeda, Luisa Fernanda 352, 585
- Ruffini, Mario Giovanni Guerriero 581
- Ruhrman, Kathrin 275
- Rumor, Mariano 74, 111, 168, 175, 545, 581, 593
- Rupérez, Javier 264, 265
- Rus, Flaviu Călin 356, 583
- Rusanen, Pirjo 564
- Rutgers, Jacqueline C. 568
- Rübig, Paul 431, 435, 559
- Ryan, Richie 85, 90, 104, 569
- Ryngaert, Johan 275
- ## S-SZ
- Sabass, Wilmar 575
- Sabatini, Armando 43, 581
- Sacco, Italo Mario 43, 44, 581
- Sacirbey, Muhamed 299
- Sacrédeus, Lennart 344, 586
- Saïfi, Tokia 343, 352, 485, 566
- Salafranca Sánchez-Neyra, José Ignacio 327, 460, 585
- Salazar, Antonio de Oliveira 107, 108
- Sälzer, Bernhard 168, 275, 575, 596
- Sanader, Ivo 384, 452, 496, 513, 524
- Santer, Jacques 86, 117, 264, 266, 267, 271, 284, 304, 374, 389, 391, 411, 413-416, 418, 471, 510, 552, 553, 571, 593
- Santero, Natale 581
- Santini, Giacomo 581

- Sanz Palacio, Salvador Domingo 352, 585
 Sanzarello, Sebastiano 354, 581
 Saranszkij, Natan 207
 Sarkozy, Nicolas 334, 343, 352, 407-408, 448,
 449, 475, 494, 506, 516-520, 525, 526, 556, 566
 Sartori, Amalia 342, 581
 Saryusz-Wolski, Jacek 355, 454, 456, 459, 500,
 514, 570
 Sassano, Mario 581, 596
 Sassen, Emmanuel M. J. A. 43, 44, 113, 136, 137,
 534, 543, 568, 589, 593
 Saudargas, Algirdas 289, 378, 495
 Sayn-Wittgenstein-Berleburg, Casimir Prinz
 zu 575
 Sboarina, Gabriele 581
 Scallon, Dana Rosemary 569
 Scapagnini, Umberto 581
 Scarascia Mugnozza, Béatrice 177
 Scarascia Mugnozza, Carlo 64, 177, 363, 496, 581
 Scardaccione, Decio 581
 Scelba, Mario 49, 103, 123, 190, 546, 581
 Schaffner, Anne-Marie 566
 Schall, Wolfgang 212, 251, 565
 Scharf, Albert 496
 Schäuble, Wolfgang 347, 497, 595
 Schaus, Emile 571
 Schiedermeier, Edgar Josef 575
 Schierhuber, Agnes 559
 Schild, Heinrich 575
 Schiratti, Guglielmo 581
 Schleicher, Ursula 166, 173, 247, 575, 594
 Schlüter, Poul 562
 Schmelzer, Norbert 152, 593
 Schmidhuber, Peter 496, 594
 Schmidt, Helmut 90, 164, 547
 Schmitt Pál 355, 493, 571
 Schmitt, Ingo 575
 Schnabel Rockwell, Anthony 499
 Schnellhardt, Horst 575
 Schnitker, Paul 575
 Scholten, Willem 568
 Scholtes, Aloyse 148
 Schön, Konrad 167, 193, 196, 198, 200, 575
 Schöpflin György 355, 571
 Schröder, Jürgen 284, 382, 575
 Schuijt, Willem J. 43, 156, 569
 Schulmeister, Philipp 361
 Schulz, Klaus Peter 575
 Schuman, Robert 19, 23, 33, 45-53, 57-59, 99, 100,
 102, 121, 129, 137, 138, 143, 153, 158, 159, 172,
 173, 219, 265, 344, 349, 365, 381, 392, 395, 446,
 458, 477, 482, 489, 490, 498, 505, 510, 511, 528,
 533-536, 543, 544, 549, 550, 556, 566, 593, 595
 Schumann, Maurice 99
 Schüssel, Wolfgang 348, 493, 494
 Schwab, Andreas 352, 575
 Schwaiger, Konrad Karl 575
 Schwetz, Mario 360
 Schwörer, Hermann 85, 89, 118, 575
 Schyns, Guillaume 118, 560
 Scott Hopkins, James (Sir) 181, 272, 563
 Scriban, Natacha 360
 Seabra-Ferreira, Miguel 275
 Secchi, Carlo 495, 581
 Seeber, Richard 354, 559
 Seeberg, Gitte 354, 562
 Seeler, Hans-Joachim 189
 Segni, Mariotto 581
 Séguin, Philippe 334, 335
 Seillière, Ernest-Antoine 500
 Seitlinger, Jean 172, 566
 Seligman, Madron Richard 563
 Selva, Gustavo 212, 581
 Senk, Daniela 364
 Servais, Leon 560
 Sestito, Franco 222, 359, 360
 Sgarbi, Vittorio 342, 581
 Siekierski, Czesław Adam 355, 570
 Siitonen, Eva-Riitta 564
 Silva Peneda, José Albino 354, 583
 Simmonds, Richard 563
 Simon of Highbury, David (Lord) 393
 Simonnet, Maurice-René 172, 182, 566
 Simpson, Anthony 563
 Singer, Franz 566
 Sisó, Cruellas Joaquin 585
 Škottova, Nina 355, 561
 Šlesere, Inese 570
 Sloterdijk, Peter 499
 Smet, Miet 249, 345, 560
 Smith, Frederick Wallace 501
 Soares, Mário 347
 Sógor Csaba 356, 583
 Sommer, Renate 339, 575
 Somoza, Anastasio 254
 Sonik, Bogusław 355, 457, 570
 Sonneveld, Jan 569
 Soulier, André 328, 566
 Sousa de Jesus, Alfredo 364
 Soutullo Sánchez, Jorge 275
 Spaak, Paul-Henri 55, 223, 366, 511, 544
 Späth, Leopold 575
 Spautz, Jean 571
 Speiser, Michael 364
 Spenale, Georges 156, 157
 Spencer, Tom 451, 563
 Spindelegger, Michael 559
 Spinelli, Altiero 186, 187, 189, 191, 219, 224, 230,
 366, 548
 Springorum, Gerd 575

Starbatty, Joachim 495
 Starita, Giovanni 581
 Starke, Heinz 575
 Stasi, Bernard 327, 566
 Šťastný, Peter 355, 586
 Stauner, Gabriele 339, 352, 575
 Stavreva, Petya 357, 561
 Steel, David 269
 Steen, Edward 333
 Steichen, René 594
 Stekke, Alain 496
 Stella, Carlo 581
 Stenmarck, Per 586
 Stenzel, Ursula 354, 382, 452, 559
 Sterling, Bruce 499
 Stevens, John 310, 563
 Stevenson, Struan 340, 350, 454, 507, 515, 565
 Stewart-Clark, Jack (Sir) 466, 467, 471, 563
 Stockton (The Earl of) 341, 563
 Stolojan, Teodor Dumitru 356, 583
 Storbeck, Jürgen 497
 Storch, Anton 576
 Storti, Bruno 581
 Strange, Alwyn 361
 Strasser, Romain 275
 Strauss, Franz Josef 43, 44, 576
 Strejček, Ivo 355, 561
 Struye, Paul 560
 Stubb, Alexander 354, 564
 Sturdy, Robert 327, 436, 563
 Sturzo, Luigi (Don Sturzo) 51, 150, 477
 Suárez González, Fernando 585
 Suárez, Adolfo 111
 Suchocka, Hanna 373
 Sudre, Margie 343, 407, 488, 566
 Sumburg, David 341, 563
 Suominen, Ilkka 434, 564
 Surján László 355, 373, 571
 Suskevics, Sztanyiszlav 384
 Sutherland, Peter 496, 593
 Süßmuth, Rita 249
 Svensson, Eva-Britt 530
 Szaakasvili, Miheil 384, 458, 496
 Szabó Károly Ferenc 583
 Zaharov, Andrej 207, 208, 246, 252
 Szájer József 355, 356, 507, 508, 515, 527, 571
 Szamarasz, Antonisz 353, 567
 Szaridakisz, Georgiosz 288, 502, 567
 Szarlisz, Pavlosz 292, 293, 567
 Széchy Balázs 364
 Szent Benedek 482
 Szimitisz, Kosztasz 381
 Szkinasz, Margaritisz 353, 567
 Szofianski, Stefan 561
 Szolzszenyicin, Alekszandr 125

Sztálin, Joszif 38, 54, 124, 523, 537
 Sztavrou, Konstantinosz 288, 567

T

Tabone, Antonio 383
 Tajani, Antonio 402, 507, 581
 Tandler, Gerold 304
 Tannock, Charles 340, 453, 454, 455, 457, 563
 Tartufoli, Amor 581
 Tassinari, Gabriella 148
 Teasdale, Anthony 268
 Teitgen, Pierre-Henri 53, 59, 137, 153, 154
 Temimi, Abdeljelil 488
 Teufel, Erwin 595
 Thatcher, Margaret 158, 267, 520
 Theato, Diemut 271, 416, 417, 576
 Thollon, Baptiste 31
 Thorn, Gaston 200, 259
 Thyssen, Marianne 429, 430, 507, 508, 560, 595
 Tillich, Stanislav 576
 Timonen, Antti 364
 Timosenko, Julija 455, 456, 514
 Tindemans, Leo 20, 107, 136, 146, 152, 158, 163, 164, 168, 170, 171, 181, 182, 185, 188, 198, 208, 217, 223, 237, 255, 258, 260, 263, 266, 268, 274, 275, 283, 298, 301, 309, 315-317, 328, 330, 331, 425, 489, 535, 545, 547, 551, 560, 590, 593
 Tirlé, Radu 583
 Tito, Josip Broz 291, 299
 Todini, Luisa 581
 Togni, Giuseppe 581
 Toivonen, Kyösti 473, 564
 toledói érsek 110
 Tolkunov, Lev 279
 Tolman, Teun 204, 216, 569
 Tomé, Zefferino 581
 Tonetti, Erisia 269
 Topolánék, Mirek 351, 384, 520
 Toubon, Jacques 352, 566
 Török-Illyés Botond 364
 Trakatellisz, Antoniosz 329, 414, 567
 Travaglini, Giovanni 581
 Trichet, Jean-Claude 449, 519
 Troisi, Michele 581
 Tudjman, Franjo 299
 Turani, Daniele 581
 Turner, Amédée 471, 563
 Tusk, Donald 384, 513, 524
 Twinn, Ian 563
 Tzounisz, Ioannisz 212, 217, 567

U

Ulmer Thomas 352, 576
 Urucsev, Vladimir 561

V

Vagnorius, Gediminas 495
 Vahl, Anne 275
 Vakalisz, Nikolaosz 353, 567
 Valdivielso de Cué, Jaime 585
 Valentin, Micheline 141
 Valsecchi, Athos 581
 Valverde López, José 585
 Van Aerssen, Jochen 185, 186, 572
 Van Amelsvoort, M. J. J. 567
 Van Campen, Philippus 79, 568
 Van Den Brande, Luc 494
 Van den Broek, Hans 373, 375, 376, 595
 Van der Gun, Frans 175, 568
 Van der Mei, Durk F. 568
 Van der Ploeg, Cornelis J. 568
 Van der Sanden, Pieter 568
 Van Hecke, Johan 560
 Van Hulst, Johan Wilhelm 568
 Van Miert, Karel 187
 Van Nistelrooij, Lambert 354, 568
 Van Orden, Geoffrey 341, 382, 563
 Van Reeth, George 496
 Van Rompuy, Eric 524, 560
 Van Rompuy, Herman 304
 Van Rooy, Yvonne 568
 Van Velzen Wim 304, 329, 345, 348, 371, 381,
 428, 429, 436, 484, 569, 595
 Vance, Cyrus 297, 298
 Vandewiele, Marcel Albert 209, 560
 Vankerkhoven, Paul 211, 560
 Vanlerenberghe, Jean-Marie 566
 Vanni d'Archirafi, Raniero 594
 Varela Suanzes-Carpegna, Daniel 585
 Varvitsziotis, Ioannis 109, 353, 595
 Vasile, Radu 495
 Vatanen, Ari 352, 564, 566, 587
 Vaz da Silva, Helena 583
 Vega y Escandon, Luis 585
 Veil, Simone 157, 163, 164, 181, 218, 247, 263, 273
 Veneto, Armando 353, 581
 Ventre, Riccardo 353, 581
 Vergeer, Willem J. 164, 169, 172, 175, 182, 216,
 255, 257, 258, 569, 593
 Verhaegen, Joris 560
 Verhagen, Maxime 569
 Verhofstadt, Guy 422, 529
 Vernaschi, Vincenzo 581
 Vernola, Marcello 353, 582
 Verroken, Joannes J. 560
 Vertriest, Paulette 148
 Verwaerde, Yves 566
 Vetrone, Mario 582
 Viačorka, Vincuk 384

Viceconte, Guido 341, 582
 Vidal-Quadras, Alejo 342, 585
 Vignon, Jérôme 497
 Vila Abelló, José 352, 585
 Villalobos Talero, Celia 426, 585
 Villiers, Theresa 341, 563
 Viola, Vincenzo 582
 Virgin, Ivar 586
 Visser, Cornelis 354, 569
 Vixseboxe, G. 569
 Vlasák, Oldřich 355, 561
 Vlasto, Dominique 566
 Von Bismarck, Philipp 166, 182, 212, 572
 Von Boetticher, Christian Ulrik 339, 572
 Von Brentano, Heinrich 53, 70, 141, 143, 156,
 572
 Von der Groeben, Hans 594
 Von Goethe, Johann Wolfgang 71
 Von Hassel, Kai-Uwe 111, 165, 166, 213, 253,
 573, 593
 Von Stauffenberg, Franz Joseph 216
 Von Stauffenberg, Franz Ludwig Schenk Graf
 575
 Von Weizsäcker, Richard 393
 Von Wogau Karl 35, 86, 166, 225-228, 232, 234,
 301, 425-427, 438-441, 444, 445, 447, 496,
 576, 595

W

Wachtmeister, Peder 586
 Waigel, Theo 336, 443
 Wałęsa, Lech 208, 252, 277, 286, 501, 524
 Walz, Hanna 62, 173, 175, 194, 247, 269, 576
 Warren, Deborah 364
 Wawrzik, Kurt 255, 257, 576
 Weber, Manfred 352, 475, 576
 Wedekind, Rudolf 576
 Weinkamm, Otto 576
 Weisgerber, Anja 352, 576
 Welle, Klaus 20, 136, 222, 268, 333-336, 343,
 345, 359-361, 363, 364, 516, 552, 590
 Welsh, Michael 563
 Wenzel-Perillo, Brigitte 339, 576
 Werhahn-Adenauer, Libet 594
 Werner, Pierre 86, 100, 593
 Werner, Rudolf 576
 Westenbroek, Jan 97, 148, 222, 359
 Westerterp, Theodorus E. 569
 Wieland, Rainer 576
 Wigny, Pierre 43, 44, 53, 55, 57, 59, 60, 63, 129,
 136, 137, 544, 560, 589
 Wijkman, Anders 344, 435, 586
 Winkler, Iuliu 356, 583
 Winston, Dave 501
 Wirtz, Nicole 364

Wohlin, Lars 586, 591
Wojciechowski, Janusz 355, 570
Wood, John 500
Woodard, Stephen 361
Wortmann-Kool, Corien 354, 527, 569
Wuermeling, Joachim 339, 435, 576
Wurtz, Francis 505
Wynands, Kai 364

X

Xarkhakosz, Sztavrosz 567

Y

Yeats, Mickael B. 156, 157
York von Wartenburg, Wolf 148

Z

Zabell, Theresa 342, 585
Záborská, Anna 355, 586
Zaccagnini, Benigno 582
Zaccari, Raul 582
Zahorka, Hans-Jurgen 313, 576
Zahradil, Jan 355, 561
Zakharakis, Krisztosz 567

Zaleski, Zbigniew 355, 456, 523, 570
Zanicchi, Iva 354, 582
Zappalà, Stefano 582
Zardinidis, Nikosz 567
Zarges, Axel N. 576
Zarifopoulou, Fani 364
Zatloukal, Tomáš 355, 561
Zavvosz, Georgiosz 567
Zdravkova, Dushana 357, 561
Zecchino, Ortensio 189, 582
Zeller, Adrien 283, 286, 566
Zeyer, Werner 576
Zieleniec, Josef 355, 561
Ziino, Vinicio 582
Zimmerling, Jürgen 576
Zissener, Sabine 576
Zita Bourbon-pármai hercegnő 165
Zlotea, Marian 356, 583
Zotta, Mario 582
Zumer, Klemen 364
Zvěřina, Jaroslav 355, 561
Zweig, Stefan 533, 538
Zwiefka, Tadeusz 355, 457, 570

8. melléklet

A KÉPVISELŐCSOPORT
MUNKATÁRSAI

2008. DECEMBER 31-ÉN

Munkatárs	Hivatalba lépés ideje
Maria Flanagan	1973. 10. 01.
Gabriele De Bondt	1975. 01. 01.
Marianne Hecké Weber	1975. 05. 01.
Gabriella Tassinari	1978. 01. 01.
Paulette Vertriest	1978. 09. 01.
Arthur Hildebrandt	1980. 09. 01.
Michèle Melia	1980. 11. 01.
Guy Korthoutd	1981. 01. 15.
Pascal Fontaine	1981. 03. 01.
Béatrice Scarascia Mugnozza	1981. 04. 01.
Christina Englert	1981. 04. 15.
Werner Kroegel	1981. 04. 15.
Robert Fitzhenry	1981. 05. 01.
Paolo Licandro	1981. 05. 01.
Monique Poket	1981. 09. 01.
Angela Kaladjis	1981. 12. 23.
Charilaos Palassof	1981. 12. 23.
Astride Rohr	1983. 01. 15.
Marilena Deriu	1983. 04. 15.
Fiona Kearns	1984. 12. 01.
Miguel Seabra	1986. 04. 01.
Catarina Caldeira da Silva	1986. 06. 15.
Maria Rosa Llovet – Madrid	1986. 07. 01.
Anne Vahl	1986. 09. 01.
Klaus Lorenz	1986. 10. 01.
Romain Strasser	1986. 11. 17.
Andreas Hartmann	1987. 05. 01.
Katrin Diemer	1988. 01. 05.
Deborah Warren	1988. 03. 01.
Pascaline Raffegaue	1988. 06. 27.

Martin Kamp	1989. 01. 03.
Karina Kessler	1989. 01. 03.
Johan Ryngaert	1989. 03. 06.
Klaus Kellersmann	1989. 05. 17.
Yolanda Baruque	1990. 01. 01.
Delia Carro	1990. 01. 01.
Guillermo Martínez Casañ	1990. 01. 01.
Maria Toledo	1990. 01. 01.
Ioannisz Sambatakos	1990. 07. 16.
Véronique Donck	1991. 01. 09.
Mariangela Fontanini	1991. 05. 01.
Walter Petrucci	1991. 05. 01.
Katrin Ruhrmann	1991. 10. 14.
Bernadette Mertens	1992. 01. 06.
Christine Detourbet	1992. 01. 07.
John Biesmans	1992. 05. 01.
Patricia Halligan	1992. 05. 01.
Carla Troiani	1992. 05. 01.
Patricia Walsh	1992. 05. 01.
Gail Wilmet	1992. 05. 01.
Nathalie Blancquaert	1992. 06. 13.
Marie Louise Dairomont	1992. 07. 01.
Hedwige Petre	1992. 09. 01.
Antonio Preto	1992. 10. 12.
Jorge Soutullo Sanchez	1993. 01. 01.
Eduardus Slootweg	1993. 04. 01.
Anthony Teasdale	1993. 04. 01.
Pietro Cappeddu	1993. 05. 01.
Harald Kandolf	1994. 01. 17.
Concetta Guasto	1994. 06. 01.
Annick Jarles	1994. 07. 19.
Leo Cox	1995. 05. 01.
Taina Mertalo	1995. 09. 01.
Heidrun Ebner	1995. 10. 15.
J. Manuel Salafranca	1995. 10. 16.
Bettina Blasig	1996. 02. 01.
Véronique de Jonghe	1996. 02. 01.
Teresa Larrinaga – Madrid	1996. 02. 01.
Maria José Izquierdo	1996. 06. 01.
Ana Rosa Vega	1996. 06. 01.
Rupert Krietemeyer	1996. 09. 01.
Joseph Lukyamuzi	1996. 11. 01.

Ana Maria Millan Camino	1996. 11. 01.
Joao Costa de Sousa	1996. 11. 06.
Sztavrosz Perdikis	1997. 03. 01.
Frédéric Dumont	1997. 03. 17.
Ioannis Zografos	1997. 07. 01.
Timothy Beyer Helm	1997. 09. 01.
José Botella Serrano	1997. 09. 01.
Oliver Dreute	1997. 12. 01.
Christian Scheinert	1997. 12. 01.
Petra Nawroth – Borsalino	1998. 01. 01.
Thomas Subelack	1998. 01. 01.
Françoise Verburg Petit	1998. 01. 01.
Per Heister	1998. 02. 01.
Amarylli Gersony	1998. 06. 22.
Stefano Guccione	1998. 06. 22.
Luigi Mazza	1998. 06. 22.
Orazio Parisotto – Rome	1998. 06. 22.
Emma Petroni	1998. 06. 22.
Alessia Porretta	1998. 06. 22.
Mario Schwetz	1998. 06. 22.
Claire Mc Nally	1998. 09. 09.
Antoine Ripoll	1999. 07. 20.
Natacha Scriban Cuvelier	1999. 07. 20.
Antonia Giarrizzo	1999. 08. 04.
Linnemann Anita (született Ulonska)	1999. 10. 01.
Andreas Folz	1999. 10. 15.
Marie-Claude Delahaye – Paris	2000. 02. 01.
Josefina Pelaez Jimeno	2000. 02. 01.
Martin Hare	2000. 04. 03.
Jesper Haglund	2000. 06. 05.
Philipp Schulmeister	2000. 07. 01.
Rosalie Vasco	2000. 07. 01.
Laura Proietti	2000. 09. 01.
Géraldine Philibert	2000. 11. 01.
Barbara Müller	2000. 11. 13.
Markus Arens – Berlin	2000. 12. 01.
Knut Goelz	2001. 01. 01.
Adam Isaacs	2001. 01. 01.
Gönnar Larsson	2001. 01. 01.
Pedro Lopez de Pablo	2001. 02. 01.
Elena Zuffellato	2001. 02. 01.
Adriaan Bastiaansen	2001. 02. 15.

Julia Bohm	2001. 03. 01.
Mario Sestito	2001. 03. 01.
James Temple Smithson – London	2001. 03. 01.
Dorte Hansen	2001. 04. 01.
Sébastien Jauquet	2001. 05. 01.
Gianfranco Emanuele	2001. 06. 01.
Astrid Worum	2001. 08. 27.
Andrea Strasser	2001. 10. 01.
Christiana Vancoillie	2001. 11. 15.
Corinna Zehler	2001. 11. 15.
Peter Jager	2002. 01. 01.
Eleni Diamantoudi	2002. 02. 01.
Stephen Woodard	2002. 02. 01.
Maria Garcia Escomel	2002. 05. 06.
Maria Olympia Pari	2002. 07. 01.
Alwyn Strange	2002. 07. 15.
David Almiñana	2002. 11. 01.
Jonas Kraft	2002. 11. 01.
Nicole Teixeira	2003. 01. 16.
Yasmina el Houssine	2003. 02. 01.
Jill Bewsher	2003. 03. 17.
Miguel Papí-Boucher	2003. 03. 24.
Rebecca Milsom – London	2003. 04. 01.
Clare de Wit	2003. 05. 01.
Katja Schroeder	2003. 09. 01.
Alice Famerée-Vanier	2004. 04. 01.
György Hölvenyi	2004. 05. 15.
Atila Agardi	2004. 06. 15.
Marek Evison	2004. 06. 15.
Tereza Pinto de Rezende	2004. 08. 01.
Fabienne Rimbaut	2004. 08. 01.
Tóth Edina	2004. 09. 01.
Ina Lommel	2004. 10. 01.
Alberto Andrades Villegas	2005. 01. 01.
Lisa Atkins	2005. 01. 01.
Rosalía Capobianco	2005. 01. 01.
Thomas Bickl	2005. 02. 01.
Kai Wynands	2005. 02. 01.
Patrick Chianese	2005. 02. 14.
Eva Buda	2005. 02. 15.
Martina Klugóva	2005. 03. 01.
Bertrand Mercier	2005. 03. 01.

Ieva Eggink	2005. 04. 01.
Barbara Bandelow	2005. 04. 13.
Sophie Tsoraklidis	2005. 04. 18.
Theodorosz Georgitszopoulosz	2005. 05. 01.
Katarzyna Klaus	2005. 05. 01.
Christine Stoeckl	2005. 06. 15.
Peter Adler	2005. 07. 01.
Eugenia Bellino	2005. 07. 01.
Amanda Said	2005. 07. 01.
Greet Gysen	2005. 09. 01.
Jeanne Krmek Rados	2005. 09. 29.
Michael Speiser	2005. 10. 03.
Sandra Carreira	2005. 10. 24.
Alena Carna	2005. 12. 01.
Sidonia Jedrzejska	2006. 01. 01.
Marzena Rogalska	2006. 01. 01.
Joanna Jarecka-Gomez	2006. 02. 01.
Andrea Laskava	2006. 02. 01.
Fani Zarifopoulou	2006. 02. 01.
Bólya Boglárka	2006. 04. 01.
Lucienne Huber	2006. 04. 01.
Ulla Liesimaa	2006. 04. 01.
Klemen Zumer	2006. 05. 01.
Simona Falso – Róma	2006. 06. 01.
Mercedes Alvargonzales	2006. 07. 01.
Marie-Christine Amiot Romero	2006. 07. 01.
Mauro Belardinelli	2006. 07. 01.
Graeme Carter	2006. 07. 01.
Michael Hahn	2006. 07. 01.
Evangelia Mitsopoulou	2006. 07. 01.
Miriam Orsagova	2006. 07. 01.
Jan-Willem Vlasman	2006. 07. 01.
Joelle Meunier	2006. 09. 01.
Lipthay Zsófia	2006. 10. 16.
Mateja Miksa	2006. 11. 01.
Ilona Stasienko	2006. 11. 01.
Krisztina Laszlo	2006. 12. 01.
Katerina Desasy Klepsova	2007. 01. 01.
Daniela Senk	2007. 01. 16.
Széchy Balázs	2007. 01. 16.
Antti Timonen	2007. 03. 01.
Alfredo Sousa de Jesus	2007. 04. 01.

Marie-Anne Lepape	2007. 06. 01.
Klaudia Provias-Arbetova	2007. 06. 01.
Jasmin Chehab – Berlin	2007. 07. 15.
Tobias Linnemann	2007. 07. 15.
Stephan Mock - Berlin	2007. 09. 01.
Lisa Mutke	2007. 09. 01.
Nicole Wirtz	2007. 09. 01.
Mina Dermendjjeva	2007. 10. 16.
Sevil Terzi	2007. 10. 16.
Török-Illyés Botond	2007. 10. 16.
Maria Amparo Baviera	2008. 01. 01.
Kristina Klimentova	2008. 01. 16.
Biliana Tzarnoretchka	2008. 02. 01.
Maria Nieves Aguirre	2008. 04. 01.
Karine Piffert	2008. 05. 01.

9. melléklet

A 2009. JÚNIUS 7-ÉN
MEGVÁLASZTOTT TAGOK
LISTÁJA^a

Németország – 42 hely

CDU – 34 hely

Burkhard Balz

Reimer Böge

Elmar Brok

Daniel Caspary

Christian Ehler

Karl-Heinz Florenz

Michael Gahler

Ingeborg Graessle

Peter Jahr

Elisabeth Jeggle

Christa Klass

Dieter-Lebrecht Koch

Werner Kuhn

Werner Langen

Kurt Lechner

Klaus-Heiner Lehne

Peter Liese

Thomas Mann

Hans-Peter Mayer

Doris Pack

Markus Pieper

Hans-Gert Pöttering

Godelieve Quisthoudt-Rowohl

Herbert Reul

Birgit Schnieber-Jastram

Horst Schnellhardt

Andreas Schwab

a 2009. július 14-én készült lista.

Renate Sommer
Thomas Ulmer
Sabine Verheyen
Axel Voss
Rainer Wieland
Hermann Winkler
Joachim Zeller

CSU – 8 hely

Albert Dess
Markus Ferber
Monika Hohlmeier
Martin Kastler
Angelika Niebler
Bernd Posselt
Manfred Weber
Anja Weisgerber

Olaszország – 35 hely

PDL – 29 hely

Gabriele Albertini
Roberta Angelilli
Alfredo Antoniozzi
Raffaele Baldassarre
Paolo Bartolozzi
Sergio Berlato
Vito Bonsignore
Antonio Cancian
Giovanni Collino
Lara Comi
Carlo Fidanza
Elisabetta Gardini
Salvatore Iacolino
Giovanni La Via
Clemente Mastella
Barbara Matera
Mario Mauro
Erminia Mazzoni
Cristiana Muscardini
Alfredo Pallone

Aldo Patriciello
Crescenzo Rivellini
Licia Ronzulli
Potito Salatto
Marco Scurria
Amalia Sartori
Sergio Paolo Francesco Silvestris
Salvatore Tatarella
Iva Zanicchi

UDC – 5 hely

Magdi Cristiano Allam
Antonello Antinoro
Carlo Casini
Luigi Ciriaco De Mita
Tiziano Motti

SVP – 1 hely

Herbert Dorfmann

Franciaország – 29 hely

UMP – Majorité présidentielle – 29 hely

Damien Abad
Jean-Pierre Audy
Michel Barnier
Dominique Baudis
Christophe Béchu
Nora Berra
Sophie Briard Auconie
Jean-Marie Cavada
Alain Cadec
Arnaud Danjean
Rachida Dati
Joseph Daul
Gaston Franco
Marielle Gallo
Jean-Paul Gauzès
Françoise Grossetête
Pascale Gruny
Brice Hortefeux

Philippe Juvin
Alain Lamassoure
Véronique Mathieu
Elisabeth Morin-Chartier
Maurice Ponga
Dominique Riquet
Tokia Saïfi
Marie-Thérèse Sanchez-Schmid
Michèle Striffler
Christine de Veyrac
Dominique Vlasto

Lengyelország – 28 hely

PO – 25 hely

Piotr Borys
Jerzy Buzek
Małgorzata Handzlik
Jolanta Emilia Hibner
Danuta Maria Hübner
Danuta Jazłowiecka
Sidonia Elżbieta Jędrzejewska
Filip Kaczmarek
Lena Barbara Kolarska-Bobińska
Janusz Lewandowski
Krzysztof Lisek
Elżbieta Katarzyna Łukacijewska
Bogdan Kazimierz Marcinkiewicz
Sławomir Witold Nitras
Jan Olbrycht
Jacek Protasiewicz
Jacek Saryusz-Wolski
Joanna Katarzyna Skrzydlewska
Bogusław Sonik
Róża Gräfin von Thun Und Hohenstein
Rafał Kazimierz Trzaskowski
Jarosław Leszek Wałęsa
Paweł Zalewski
Artur Zasada
Tadeusz Antoni Zwiefka

PSL – 3 hely

Andrzej Grzyb

Jarosław Kalinowski

Czesław Adam Siekierski

Spanyolország – 23 hely

PP – 23 hely

Pablo Arias Echeverría

Pilar Ayuso

Pilar del Castillo Vera

Agustín Díaz de Mera García Consuegra

Rosa Estaras Ferragut

Santiago Fisas Ayxela

Carmen Fraga Estévez

José Manuel García-Margallo y Marfil

Salvador Garriga Polledo

Luis de Grandes Pascual

Cristina Gutiérrez-Cortines

Esther Herranz García

Carlos José Iturgaiz Angulo

Teresa Jimenez-Becerril Barrio

Veronica Lope Fontagné

Antonio López-Istúriz White

Gabriel Mato Adrover

Jaime Mayor Oreja

Íñigo Méndez de Vigo

Francisco José Millán Mon

José Ignacio Salafranca Sánchez-Neyra

Alejo Vidal-Quadras

Pablo Zalba Bidegain

Magyarország – 14 hely

Fidesz – 14 hely

Áder János

Deutsch Tamás

Gál Kinga

Glattfelder Béla

Győri Enikő

Gyürk András

Hankiss Ágnes
Járóka Livia
Kósa Ádám
Őry Csaba
Schmitt Pál
Schöpflin György
Surján László
Szájer József

Románia – 14 hely

PDL – 10 hely

Elena-Oana Antonescu
Sebastian-Valentin Bodu
Petru-Constantin Luhan
Monica-Luisa Macovei
Marian-Jean Marinescu
Iosif Matula
Rareş-Lucian Niculescu
Cristian-Dan Preda
Theodor-Dumitru Stolojan
Traian Ungureanu

RMDSZ – 3 hely

Sógor Csaba
Tőkés László
Iuliu Winkler

Független – 1 hely

Elena Bănescu

Portugália – 10 hely

PSD – 8 hely

Regina Bastos
Maria da Graça Carvalho
Carlos Coelho
Mário David
José Manuel Fernandes
Maria do Céu Patrão Neves
Paulo Rangel
Nuno Teixeira

CDS-PP – 2 hely

Diogo Feio

Nuno Melo

Görögország – 8 hely

Nea Demokratia – 8 hely

Marietta Giannakou

Georgiosz Koumoutsakosz

Rodi Kratsa-Tsagaropoulou

Georgiosz Papanikolaou

Georgiosz Papatamkosz

Konstantinosz Poupakis

Theodorosz Szkilakakis

Ioannis Tsoukalasz

Bulgária – 6 hely

GERB – 5 hely

Iliana Ivanova

Rumiana Jeleva

Mariya Nedelcseva

Emil Sztojanov

Vlagyimir Urucsev

Kék Koalíció (UDF + DSB + UA – Mrs. Moser) – 1 hely

Nagyezsda Mihajlova (UDF)

Ausztria – 6 hely

ÖVP – 6 hely

Othmar Karas

Elisabeth Köstinger

Hella Ranner

Paul Rübig

Richard Seeber

Ernst Strasser

Szlovákia – 6 hely

SDKU-DS – 2 hely

Eduard Kukan

Peter Šťastný

SMK-MKP – 2 hely

Bauer Edit

Mészáros Alajos

KDH – 2 hely

Miroslav Mikolášik

Anna Záborská

Belgium – 5 hely

CD&V – 3 hely

Ivo Belet

Jean-Luc Dehaene

Marianne Thyssen

CDH – 1 hely

Anne Delvaux

CSP/CDH – 1 hely

Mathieu Grosch

Hollandia – 5 hely

CDA – 5 hely

Wim van de Camp

Esther de Lange

Lambert van Nistelrooij

Ria Oomen-Ruijten

Corien Wortmann-Kool

Svédország – 5 hely

Mérsékelt Párt (M) – 4 hely

Anna Maria Corazza Bildt

Christofer Fjellner

Gunnar Hökmark
Anna Ibrisagic

Kereszténydemokraták (KD) – 1 hely
Alf Svensson

Írország – 4 hely

Fine Gael – 4 hely
Jim Higgins
Seán Kelly
Mairead McGuinness
Gay Mitchell

Litvánia – 4 hely

Unió a Hazáért – Litván Kereszténydemokraták – 4 hely
Laima Liucija Andrikienė
Vytautas Landsbergis
Radvilė Morkūnaitė
Algirdas Saudargas

Finnország – 4 hely

Kokoomus – 3 hely
Ville Itälä
Eija-Riitta Korhola
Sirpa Pietikäinen

Suomen kristillisdemokraatit – 1 hely
Sari Essayah

Lettország – 3 hely

Új kor (Jaunais Laiks) – 1 hely
Arturs Krišjānis Kariņš

Polgári Unió – 2 hely
Sandra Kalniete
Inese Vaidere

Luxemburg – 3 hely

CSV – 3 hely

Georges Bach

Frank Engel

Astrid Lulling

Szlovénia – 3 hely

SDS (Szlovéniai Demokrata Párt) – 2 hely

Romana Jordan Cizelj

Milan Zver

NSi (Nova Slovenija – Új Szlovénia) – 1 hely

Alojze Peterle

Cseh Köztársaság – 2 hely

KDU-ČSL – 2 hely

Jan Březina

Zuzana Roithová

Ciprus – 2 hely

Demokrata Gyűlés – 2 hely

Ioannisz Kaszoulidesz

Eleni Theokharousz

Málta – 2 hely

PN – 2 hely

David Casa

Simon Busuttil

Dánia – 1 hely

Konservatív Folkeparti – 1 hely

Bendt Bendtsen

Észtország – 1 hely

Pro Patria és Res Publica – 1 hely

Tunne Kelam

10. melléklet

VÉGJEGYZETEK

- 1 Kundera, Milan: *The Tragedy of Central Europe* (Közép-Európa tragédiája), The New York Review of Books, 1984. április 16.
- 2 AC/GDC/PV5, az ESZAK Közgyűlésében a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport jegyzőkönyve, 5. ülése a strasbourgi Maison de l'Europe-ban, 1953. június 23.
- 3 3 Monnet, Jean: *Memoirs*. Párizs, 1978, Collins, 387. o. (A kötetet először francia nyelven adták ki 1976-ban.)
- 4 4 Uo. 392. o.
- 5 5 Lücker, Hans August: „In: Memory of Alcide De Gasperi”. In: *CD-Europe Bulletin*, 18. 1974. december, 5. o.
- 6 6 2004. március 16-án Bonnban készült interjú Hans August Lückerrel.
- 7 7 Hans-Gert Pöttering felszólalása a Schuman-nyilatkozat 50. évfordulója alkalmából, 2000. május 9.
- 8 8 Monnet, Jean: i. m. 382. o.
- 9 9 Közgyűlési vita az 1954. november–decemberi rendkívüli ülésen; idézet az 1954. november 29-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján, 10. o.
- 10 Közgyűlési vita az 1954. november–decemberi rendkívüli ülészakon; idézet az 1954. december 1-jei ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján, 88. o.
- 11 Közgyűlési vita az 1954–1955-ös rendes ülészakon; idézet az 1955. június 21-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján, 508. o.
- 12 Közgyűlési vita az 1955–1956-os második rendkívüli ülészakon; idézet az 1956. március 16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján, 322. o.
- 13 Közgyűlési vita az 1955–1956-os második rendkívüli ülészakon; idézet az 1956. március 13-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján, 200. o.
- 14 Közgyűlési vita az 1956–1957-es első rendkívüli ülészakon; idézet az 1956. november 27-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján, 10. o.
- 15 Beszélgetés miniszterekkel. In: *Cahiers européens*, 1. 1960. január, 3. o.
- 16 Ez tisztázásra szorult, ugyanis a Római Szerződések német és holland nyelvű változata az „Európai Parlament”, míg a francia és olasz verzió a „Parlamenti Közgyűlés” kifejezést használta.
- 17 Bech, Joseph: „A propos du dixième anniversaire de la signature des traités de Rome”. In: *Cahiers européens*, 25. 1967. április, 14. o.
- 18 Közgyűlési vita az 1957–1958-as rendes ülészakon; idézet az 1958. március 19-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján, 10. o.
- 19 Wigny, Pierre: „Debate on statements by the Presidents of the Councils of the European Communities, the High Authority and the European Commissions”, 19 March 1958. In: *Débats de l'Assemblée parlementaire européenne*, 1. 1958. május, 24. o.
- 20 Pedini, Mario: „Les perspectives de l'énergie nucléaire en Europe”. In: *Cahiers européens*, 18. 1965. január, 50. o.
- 21 Közgyűlési vita az 1955–1956-os ülészakon; idézet az 1956. május 11-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *Az Európai Unió Hivatalos Közlönye* (a továbbiakban *OJ*), 13, 505. o.

- 22 Európai parlamenti vita az 1962–1963-as ülészakon; idézet az 1962. október 16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 59, 32. o.
- 23 Európai parlamenti vita az 1964–1965-ös ülészakon; idézet az 1964. szeptember 22-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 73, 24. o.
- 24 Európai parlamenti vita az 1966–1967-es ülészakon; idézet az 1966. október 18-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. 36. o.
- 25 Uo. 39. o.
- 26 AC/GDC/PV/52, a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport 1956. március 12-i brüsszeli értekezletének jegyzőkönyve, 2. o.
- 27 AC/GDC/PV/52, a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport 1956. március 12-i brüsszeli értekezletének jegyzőkönyve, 3. o.
- 28 Európai parlamenti vita az 1960. március–áprilisi részleges ülészakon; idézet az 1960. március 28-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 26, 20. o.
- 29 1965. márciusi részleges ülés, „Politique commerciale”. In: *Cahiers européens*, 23. 1966. március, 33. o.
- 30 Biesheuvel, Barend Willem: „Plus de réalisme en politique européenne”. In: *Cahiers européens*, 21. 1965. szeptember, 14. o.
- 31 Caron, Guiseppe: „L'accélération du Marché commun”. In: *Cahiers européens*, 3. 1960. május, 26. o.
- 32 Blaisse, Pieter A.: „La CEE et les négociations Kennedy”. In: *Cahiers européens*, 16. 1964. május, 19. o.
- 33 Uo. 20. o.
- 34 Bech, Jean: „La Communauté européenne et le Kennedy Round”. In: *Cahiers européens*, 25. 1967. április, 16. o.
- 35 Fernand Dehousse és Emilio Battista beszámolója a tagállamok közötti politikai együttműködésről, illetve René Pleven beszámolója az európai népek uniójának első szerződéstervezetéről. Parlamenti közgyűlési viták, 1961. június, 1961. szeptember és 1961. december. 42., 44. és 50. sz. 118–122. o., 112–117. o. és 63–64. o.
- 36 Von Brentato, Heinrich: „La declaration de Bonn du juillet 1961. Historique et perspectives”. In: *Cahiers européens*, 9. 1961. október, 8. o.
- 37 Uo.
- 38 Uo. 11. o.
- 39 Adenauer, Konrad: „Considérations sur l'intégration”. In: *Cahiers européens*, 25. 1967. április, 5. o.
- 40 Charpentier, René: „Je choisis l'espérance”. In: *Cahiers européens*, 22. 1965. december, 18. o.
- 41 Európai parlamenti közgyűlési vita az 1961–1962-es ülészakon; idézet az 1961. március 7–11-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 38, 81–85. o.
- 42 Európai parlamenti vita az 1962–1963-as ülészakon; idézet az 1962. május 7–11-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 57, 72. o.
- 43 Uo. 56. o.
- 44 „L'Union politique de l'Europe”. In: *Cahiers européens*, 19. 1965. április, 26. o.
- 45 Európai parlamenti vita az 1964–1965-ös ülészakon; idézet az 1965. január 19-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 76, 41. o.
- 46 Európai parlamenti vita az 1964–1965-ös ülészakon; idézet az 1965. március 24-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 78, 133. o.
- 47 1965. szeptember 9-én Charles de Gaulle sajtótájékoztatót hívott össze az Élysée-palotába, hogy tisztázza Franciaország európai integrációban betöltött szerepét, és magyarázatot adjon arra, hogy miért nem vesz részt az ország a Minisztertanács ülésein 1965. július 1-jétől fogva.
- 48 Rumor, Mariano: „Les partis Démocrates-Chértiens et l'Europe”. In: *Cahiers européens*, 22. 1965. december, 57. o.
- 49 Európai parlamenti vita az 1965–1966-os ülészakon; idézet az 1965. október 18–22-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 81, 124–125. o.
- 50 Európai parlamenti vita az 1965–1966-os ülészakon; idézet az 1965. november 23–26-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 82, 84. o.
- 51 Illerhaus, Joseph: „Une volonté politique forte mené au but”. In: *Cahiers européens*, 24. 1966. július, 1. o.

- 52 Uo. 6. o.
- 53 Rumor, Mariano: „Une EUDC forte pour le »grand état« de l'Europe”. In: *Cahiers européens*, 23. 1966. március, 13. o.
- 54 Poher, Alain: „La Communauté n'est pas une construction achevée”. In: *Cahiers européens*, 23. 1966. március, Bevezető.
- 55 Lücker, Hans August: „La politique agricole européenne”. In: *Cahiers européens*, 3. 1960. május, 36. o.
- 56 3. sz. dokumentum, 1960–1961, Európai Parlamenti Közgyűlés. Hans August Lückernek a mezőgazdaság helyzetéről és a KAP alapelveiről készített beszámolója a Mezőgazdasági Bizottság megbízásából.
- 57 Lücker, Hans August: „La politique agricole européenne”. In: *Cahiers européens*, 3. 1960. május, 39. o.
- 58 Van Campen, Philippus: „La politique agricole commune”. In: *Cahiers européens*, 3. 1960. május, 13. o.
- 59 Uo. 22. o.
- 60 Charpentier, René: „La deuxième étape du Marché commun”. In: *Cahiers européens*, 10. 1962. február, 9. o.
- 61 Poher, Alain: „Trois dates: 1945–1950–1962.” In: *Cahiers européens*, 10. 1962. február, 2–3. o.
- 62 La France du Parlement européen devant l'attitude du gouvernement français à l'égard de la politique agricole commune. In: *Cahiers européens*, 18. 1965. január, 84. o.
- 63 Ligios, Giosuè: „La politique agricole commune: considération et perspectives d'avenir”. In: *Cahiers européens*, 39. Bressanone-i (Olaszország) tanulmányi napok, 1977. május, 7. o.
- 64 Hans August Lücker bevezetője a hágai (Hollandia) tanulmányi napokon. In: *Cahiers européens*, 35. 1975. május, 1. o.
- 65 Mario Vetrone beszámolója: Évolution de la politique agricole commune et efficacité des mécanismes. Hágai (Hollandia) tanulmányi napok. 1975. május, 1–9. o.
- 66 Früh, Issidor: „La politique agricole dans le cadre d'une politique économique monétaire et commerciale commune”. In: *Cahiers européens*, 39. Bressanone-i (Olaszország) tanulmányi napok. A néppárti frakció kiadványa, Luxemburg, 1977. május, 24. o.
- 67 Ligios, Giosuè: „La politique agricole commune: considération et perspectives d'avenir”. In: *Cahiers européens*, 39. 9–24. o.
- 68 Uo. 10. o.
- 69 Uo. 12. o.
- 70 Früh, Isidor: „Aspects spécifiques de la politique agricole commune. Bressanone-i (Olaszország) tanulmányi napok”. I. m. 45. o.
- 71 Uo. 47. o.
- 72 *CD-Europe Bulletin*, 5. 1977. július, 7. o.
- 73 Kormányfők 1972. október 20-án kiadott hivatalos közleménye.
- 74 Burgbacher, Friedrich: „The reform of the international monetary system”. In: *CD-Europe Bulletin*, 12/73. 1973. július, 1. o.
- 75 Müller-Hermann, Ernst: „Bremen European Council and Bonn Economic Summit 13 September 1978”. In: *Debates of the European Parliament*, 233. 1978, 119. o.
- 76 Notenboom, Harry: „Bremen European Council and Bonn Economic Summit, 1978. szeptember 13”. In: *Debates of the European Parliament*, 233. 1978. szeptember, 129. o.
- 77 A Négy Elnök Testülete a Bíróság, a Főhatóság, a Parlament és a Tanács elnökeiből állt.
- 78 Európai parlamenti vita az 1969–1970-es ülészakon; idézet az 1969. július 2-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 116, 119. o.
- 79 Európai parlamenti vita az 1969–1970-es ülészakon; idézet az 1969. december 10-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 120, 70. o.
- 80 Notenboom, Harry: „CE. Autonomie financière?” In: *Bulletin DC-Europe*, 1. 1978, 6. o.
- 81 Európai parlamenti vita az 1972–1973-as ülészakon; idézet az 1972. július 3–7-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 152, 189. o.
- 82 Európai parlamenti vita az 1975–1976-os ülészakon; idézet az 1975. július 7–11-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 193, 263–283. o.
- 83 L'Angleterre frappe à la porte. In: *Communauté européenne*, 106. 1967. május, 11. o.

- 84 ESZAK közgyűlési vita az 1954–1955-ös rendes részleges ülészakon; idézet az 1955. május 14-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 9, 470. o. skk.
- 85 Európai parlamenti közgyűlési vita az 1962–1963-as ülészakon; idézet az 1962. május 7–11-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 57, 74. o.
- 86 Group news. In: *Cahiers européens*, 12. 1962, 39. o.
- 87 Európai parlamenti vita az 1972–1973-as ülészakon; idézet az 1973. január 16–19-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 157, 2. o.
- 88 Európai parlamenti vita az 1962–1963-as ülészakon; idézet az 1963. február 4–8-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 61, 113. o.
- 89 Negotiation process in Bruxelles, 5 February 1963. In: *Débats du Parlement européen*, IV/63, 61, 36. o.
- 90 Illerhaus, Joseph: Exchange of views between the European parliament, the Council and the Commission, 20 November 1967. In: *Débats du Parlement européen*, I/68, 96, 74. o.
- 91 Európai parlamenti vita az 1967–1968-as ülészakon; idézet az 1968. január 22–26-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 98, 39. o.
- 92 Európai parlamenti vita, i. m. 42. o.
- 93 Európai parlamenti vita az 1971–1972-es ülészakon; idézet az 1971. július 5–9-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 140, 73. o.
- 94 Van der Sander, Pieter: Reflections on the enlargement of the Community. In: *CD-Europe Bulletin*, 6/74. 1974. április, 7. o.
- 95 Európai parlamenti vita az 1972–1973-as ülészakon; idézet az 1973. január 16–19-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 157, 2. o. skk.
- 96 1973. január 15-én a Képviselőcsoportnak a találkozón részt vett 27 tagja egyhangúan úgy döntött, hogy az ír Fine Gael csatlakozhat hozzájuk. Az 1973. január 15-i, hétfői strasbourg-i frakcióülés jegyzőkönyvei, 5. o.; PV/783/73/MMs, a Képviselőcsoport Vezetőségének 1973. január 9-i, keddi brüsszeli ülésének jegyzőkönyvei, 8. o. A Fine Gael képviselői még 1972 novemberében nyújtották be írásban a Kereszténydemokrata Képviselőcsoporthoz való csatlakozási kérelmüket. Az 1973. január 15-i, hétfői strasbourg-i frakcióülés jegyzőkönyvei, 4a. o.
- 97 Az 1973. február 28-i írválasztásokat követően nem változott az Európai Parlamentben helyet foglaló ír delegáció összetétele (5 képviselő a Fianna Fáilból, 3 a Fine Gaelből és 2 a Munkáspártból). PV/803/73/MMs, az 1973. március 12-i, hétfői strasbourg-i frakcióülés jegyzőkönyvei, 2. o.
- 98 PV/784/73/MMs, a Képviselőcsoport Vezetőségének jegyzőkönyve, hétfő, 1973. január 15. Brüsszel, 3. o.
- 99 PV/786/73/MMs, a Képviselőcsoport adminisztratív vezetőségének és a Konzervatívok vezetőségének 1973. január 16-i, keddi strasbourg-i találkozójáról készült jegyzőkönyv, 2. o.
- 100 Bordry, François: „Parlement européen: un élan nouveau pour l'Europe”. In: *CD-Europe Bulletin*, 1/73. 1973. február, 12. o.
- 101 Idézet Hans August Lückert „The accession of Spain to the European Community” című munkájából. Londoni tanulmányi napok (1977. szeptember 1–3.) In: *Cahiers européens*, 40. Kereszténydemokrata Képviselőcsoport, Luxembourg, 1977. szeptember, 45. o.
- 102 Uo.
- 103 PE 323/77. sz. dokumentum
- 104 Európai parlamenti vita az 1977–1978-as ülészakon; idézet az 1977. október 10–14-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 221, 83. o.
- 105 „EUYCD on Portugal”. In: *CD-Europe Bulletin*, 8. 1974. május, 6. o. és „Visit by a delegation from the Portugese DPP”. In: *CD-Europe Bulletin*, 13–14. 1974. szeptember, 9. o.
- 106 Európai parlamenti vita az 1974–1975-ös ülészakon; idézet az 1975. február 17–21-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. 150. o.
- 107 *CD-Europe Bulletin*, 2. 1975. február, 2. o.
- 108 Az 1975. április 25-i választásokon csak az Alkotmányozó Közgyűlést választották meg.
- 109 Da Costa, A.: CDS: „A victory in difficult conditions”. In: *CD-Europe Bulletin*, 4. 1976. április, 7. o.
- 110 Részlet Hans Edgar Jahn „The solution of the Cyprus question – a European problem” című munkájából. In: *CD-Europe Bulletin*, 15. 1974. október, 3. o.
- 111 Az athéni Nemzeti Műszaki Egyetem.

- 112 „Contacts with the government and parties in Greece.” In: *CD-Europe Bulletin*, 11. 1975. november, 14. o.
- 113 „CD Group against all violence in Spain”. In: *CD-Europe Bulletin*, 10/75. 1975. október, az Európai Parlament Kereszténydemokrata Képviselőcsoportjának kiadványa, Brüsszel, 4–5. o.
- 114 Hans August Lückert idézte a *CD-Europe Bulletin* 1975. áprilisi 4-i számának 15. oldalán.
- 115 Közgyűlési vita az 1953. májusi ülészakon; idézet az 1953. június 15-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján, 24–25. o.
- 116 Közgyűlési vita, i. m.
- 117 A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport 1953. június 16-án, kedden Strasbourgban tartott első ülésének jegyzőkönyve, 1–2. o.
- 118 A Főhatóság memoranduma a lakáskérdésről (Luxembourg, 1953. október 12.).
- 119 „La CECA lance un programme de longement ouvriers”. In: *Communauté européenne*, 4–5. 1961. április–május.
- 120 Beszámoló az ESZAK Közgyűlés 1956. november 29-i rendkívüli üléséről. A Szociális Ügyek Bizottságának megbízásából Mr. Nederhorst által az egyeztető bizottságok létrehozásáról, működéséről és összetételéről készített beszámoló megvitatása.
- 121 Európai parlamenti közgyűlési vita az 1959-es ülészakon; idézet az 1959. január 9-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 9, 110–111. o.
- 122 Európai parlamenti közgyűlési vita az 1960. októberi ülészakon; idézet az 1960. október 13-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 32, 110–111. és 117–118. o.
- 123 Európai parlamenti közgyűlési vita. I. m. 121. o.
- 124 „Christian Democrats for the social progress in a United Europe”. In: *CD-Europe Bulletin*, 4. 1975. április, 14. o.
- 125 Bertrand, Alfred: „People must be first”. In: *CD-Europe Bulletin*, 19/73. 1973. december, 1. o.
- 126 „Christian Democrats for the social progress in a United Europe”. In: *CD-Europe Bulletin*, 4. 1975. április, 15. o.
- 127 Girardin, Luigi: Commitment to a united Europe. In: *CD-Europe Bulletin*, 12/73. 1973. július, 4. o.
- 128 „Part-session of 22–26 September 1975”. In: *CD-Europe Bulletin*, 9. 1975. szeptember, 9. o.
- 129 DOC/1131/79. Rapport sur les activités du Groupe DC du Parlement européen (Groupe du PPE) pour la période entre le 1er et le 2e congrès du PPE, mars 1978–février 1979, Luxembourg, 1979. február, 8–9. o.
- 130 A Képviselőcsoport 1955. április 25-i strasbourgi ülésének jegyzőkönyve.
- 131 Közgyűlési vita az első rendkívüli 1956–1957-es ülészakon; idézet az 1956. november 29-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 14, 86. o.
- 132 A Képviselőcsoport 1960. június 10-i brüsszeli találkozájának jegyzőkönyve.
- 133 Európai parlamenti vita az 1964–1965-ös ülészakon; idézet az 1964. május 11–14-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 71, 47. o.
- 134 Schuman, Robert: Pour l’Europe, Écrits politiques. Les Éditions Nagel SA, Genf, 2005. 27. o.
- 135 1978 elején például Erik Blumenfeld az európai politikai együttműködésről készített beszámolójában azt javasolta, hogy a közös külpolitikai irányelvek kidolgozásában az Európai Parlament is vegyen részt. In: Európai Parlament, a Kereszténydemokrata Képviselőcsoport Titkársága, Rapport sur les activités du Groupe DC du Parlement européen (Groupe du PPE) pour la période entre le 1er et le 2e congrès du PPE, mars 1978–février 1979. 8. o.
- 136 Stebbins, Richard P. – McCellan, Grant S.: The United States in World Affairs. Harper & Brother, New York. New York for the Council of Foreign Relations. 1955, 348. o.
- 137 Adolf Süsterhenn beszámolója, amelyet az 1951. szeptemberi, Bad Emsben tartott „Nouvelles Equipes Internationales” kongresszuson mutatott be. ACDP IX-002-011/4.
- 138 Részlet Hans Furler elnök felszólalásából, mely a „Débats de l’Assemblée parlementaire européenne, séance du 27 novembre 1956” eseményen hangzott el. 1957. január, 14. sz., 11. o.
- 139 Európai Szén- és Acélközösség. Compte rendu analytique des débats sur les relations extérieures de la Communauté et le développement de celle-ci envisagé à la lumière de l’évolution politique actuelle. 1954. május 21-i rendes ülés. 4. sz. dokumentum.
- 140 A Freiburg im Breisgau-ban tartott kongresszus iratai. ACDP IX-002-013.
- 141 Uo.

- 142 A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport 1953. június 19-én, pénteken Strasbourgban tartott találkozásának 2. sz. jegyzőkönyve, 1. o.
- 143 A Képviselőcsoport Vezetősége 1960. október 14-én Strasbourgban tartott találkozásának jegyzőkönyve.
- 144 Európai parlamenti közgyűlési vita az 1956–1957-es ülészakon; idézet az 1956. november 27-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 14, 10–11. o.
- 145 Európai parlamenti közgyűlési vita az 1967–1968-as ülészakon; idézet az 1967. június 19–23-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 92, 122–123. o.
- 146 Európai parlamenti vita az 1968–1969-es ülészakon; idézet az 1968. október 1-jei ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 106, 37–41. o.
- 147 „Résolution sur les conséquences politiques survenues en Tchécoslovaquie”. In: *OJ*, C108/21. 1968. október 19., 21. o.
- 148 A végső döntést a Kereszténydemokrata Pártok 13. Európai Kongresszusa fogadta el Velencében, 1968. szeptember 12–15. között. In: *Cahiers européens*, 28. 1968. december, 45–51. o.
- 149 A „Pacem in Terris” enciklikát 1963. április 11-én adta ki XXIII. János pápa.
- 150 Lásd például „La position du parti PSC belge (Démocrates-Chrétiens) sur les relations Est-Ouest dans les Résolutions finales du XXIIe Congrès national du PSC belge”. In: *Cahiers européens*. 1967. április, 103–105. o.
- 151 Andreotti, Giulio: La coopération politique dans le domaine de la politique extérieure et des relations Est_ouest”. In: *Cahiers européens*, 33. 1974. június, 38. o.
- 152 Európai parlamenti vita az 1975–1976-os ülészakon; idézet az 1975. szeptember 22–26-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 194, 133. o.
- 153 Andreotti, Giulio: La coopération politique dans le domaine de la politique extérieure et des relations Est_ouest”. In: *Cahiers européens*, 33. 1974. június, 44. o.
- 154 Európai parlamenti vita az 1974–1975-ös ülészakon; idézet az 1975. április 7–11-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 189, 83. o.
- 155 Európai parlamenti vita az 1975–1976-os ülészakon; idézet az 1975. szeptember 22–26-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 194, 128. o.
- 156 „The CD Group on the outcome of the Helsinki Conference”. In: *CD-Europe Bulletin*, 9. 1975. szeptember, 10. o.
- 157 *CD-Europe Bulletin*, 4. 1977. június, 8. o.
- 158 Az Európai Néppárt Európai Parlamentben végzett munkájáról szóló beszámoló, 1978-tól 1979 júliusáig.
- 159 Rapport sur les activités du Groupe DC du Parlement européen (Groupe du PPE) pour la période entre le 1er et le 2e congrès du PPE, mars 1978–février 1979. 7. o.
- 160 „Koblenz: Study Days of the CD Group”. In: *CD-Europe Bulletin*, 8. 1976. október, 6. o.
- 161 Európai parlamenti közgyűlési vita az 1958. márciusi beiktatási ülészakon; idézet az 1958. március 19-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1, 22. o.
- 162 Az Európai Gazdasági Közösséget létrehozó szerződés 131. cikkelye és az azt követő cikkek, továbbá a 238. cikkely.
- 163 Európai parlamenti közgyűlési vita az 1961–1962-es ülészakon; idézet az 1961. május 8–19-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 40, 27–61. és 66–67. o.
- 164 Európai parlamenti közgyűlési vita, i. m. 47. o.
- 165 Európai parlamenti vita az 1964–1965-ös ülészakon; idézet az 1964. november 23–27-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 75, 10. o.
- 166 Európai parlamenti vita az 1963–1964-es ülészakon; idézet az 1963. szeptember 16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 65, 22–24. o.
- 167 Európai parlamenti vita az 1962–1963-as ülészakon; idézet az 1962. november 19–23-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 60, 164. o. s.kk.
- 168 Európai parlamenti vita az 1962–1963-as ülészakon; idézet az 1962. október 15–19-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 59, 173. o. s.kk.
- 169 „The Lomé Convention implies increased democratic participation”. In: *CD-Europe Bulletin*, 10. 1975. október, 6. o.
- 170 Európai parlamenti vita az 1974–1975-ös ülészakon; idézet az 1975. március 11–14-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 188, 132–133. o.

- 171 Bersani, Giovanni: „An event of great international importance: 46 African, Caribbean and Pacific countries enter into an association with the European Community”. In: *CD-Europe Bulletin*, 2–75. 1975. február, 15. o.
- 172 Bersani, Giovanni, i. m. 13. o.
- 173 Deschamps, Pierre: „The Lomé Convention: a renewed and enlarged Association Agreement”. In: *CD-Europe Bulletin*, 2–75. 1975. február, 16. o.
- 174 *CD-Europe Bulletin*, 5. 1977. július, 2. o.
- 175 Bersani, Giovanni: „An event of great international importance: 46 African, Caribbean and Pacific countries enter into an association with the European Community”. In: *CD-Europe Bulletin*, 2–75. 1975. február, 13. o.
- 176 Deschamps, Pierre: „The Lomé Convention”. In: *CD-Europe Bulletin*, 2–75. 1975. február, 17. o.
- 177 Deschamps, Pierre: „Europe’s commitment to the Third World”. In: *CD-Europe Bulletin*, 5. 1975. május, 5. o.
- 178 Deschamps, Pierre, i. m. 5. o.
- 179 A kereszténydemokrata nézőpontot illetően lásd Deschamps, Pierre: „Communication on human rights and the new Convention of Lomé”. In: *European Digest*, 41. 1978. július, 54–56. o.
- 180 Deschamps, Pierre: „Communication on human rights and the new Convention of Lomé”. In: *European Digest*, 41. 1978. július, 43. o.
- 181 Development, the new name for peace. In: *CD-Europe Bulletin*, Lomé II, 4. 1978. 2. o.
- 182 Lásd például Pierre Deschamps: „Human rights and apartheid’ in ‘Communication on human rights and the new convention of Lomé”. In: *European Digest*, 41. 1978. július, 46. o.
- 183 Rapport sur les activités du Groupe DC du Parlement européen (Groupe du PPE) pour la période entre le 1er et le 2e congrès du PPE, mars 1978-février 1979, Luxembourg, 1979. február, 14. o.
- 184 Az 1973. december 14–15-én aláírt Helsinki Záróokmány.
- 185 Európai parlamenti vita az 1977–1978-as ülészakon; idézet az 1978. március 8–11-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 214, 4–7. o.
- 186 *Bulletin DC Europe*, 4. 1979, 3. o.
- 187 De Crombrughe vezércikke a *CD-Europe Bulletin* 1984. szeptemberi számában.
- 188 Jansen, Thomas: *The European People’s Party. Origins and Development*. Brüsszel, EPP Titkársága, 2006, 3. o.
- 189 Thomas Jansen megemlíti, hogy Paolo Barbi két könyvet is írt az európai integrációban betöltött szerepéről: az egyik a *Napoli-Strasburgo e ritorno. I cinque anni al Parlamento Europeo di Paolo Barbi*, Società Editrice Napolitana, 1985; a másik pedig a *L’Unione Europea. Da Fontainebleau a Lussemburgo. Storia di una grande occasione mancata*, Società Editrice Napolitana, 1986.
- 190 Jansen, Thomas: *The European People’s Party. Origins and Development*. Brüsszel, EPP Titkársága, 2006. 221. o.
- 191 Draft European Act. In: *Bulletin of the European Communities*, 11. 1981. november, 95–99. o.
- 192 Draft European Act. i. m. Második rész, (3)-as pont.
- 193 Hans-Dietrich Genschernek, az NSZK külügyminiszterének az Európai Parlamentben elmondott beszéde. Európai parlamenti vita az 1981–1982-es ülészakon; idézet az 1981. november 16–20-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–277, 216–219. o.
- 194 Emilio Colombónak, Olaszország külügyminiszterének az Európai Parlamentben elmondott beszéde. Európai parlamenti vita az 1981–1982-es ülészakon; idézet az 1981. november 16–20-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–277, 219. o.
- 195 I. m. 220. o.
- 196 Európai parlamenti vita az 1981–1982-es ülészakon; idézet az 1981. november 16–20-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–277, 225. o.
- 197 I. m. 225. o.
- 198 Doc. 1-648/82.
- 199 Lambert Croux négy pontot határozott meg, amelyekkel kapcsolatban a Parlamentnek nagyon ébernek kell lennie: „1. Mi, a Ház tagjai hiszünk abban, hogy a Tanácsnak a Szerződésekben meghatározott döntéshozási és szavazási eljárásait tiszteletben kell tartanunk. 2. Amikor a Parlament szerepének erősítéséről van szó, figyelembe kell venni a Parlament 1981-ben és 1982-

- ben kiadott határozatait a szervezetek közötti kapcsolatoknak a fennálló szerződések keretein belüli továbbfejlesztésére vonatkozólag. 3. A Parlament semmi esetre sem engedheti meg, hogy saját szerepéről a véleménye kikérése nélkül bármiféle döntés szülessen. 4. A Parlament felhívja a figyelmet saját munkájára, különös tekintettel az Intézményi Ügyek Bizottságában zajló, a Szerződések módosításával és az Európai Unió megvalósításával kapcsolatos tevékenységére. Véleményünk szerint az Európai Okmánytervezet nem áll ellentmondásban a Parlament intézményi munkájával, illetve hosszú távú céljaival...”. Európai parlamenti vita az 1982–1983-as ülésszakon; idézet az 1982. október 11–15-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–289, 236. o.
- 200 EPP Képviselőcsoport. *Europe: The Challenge. The principles, achievements and objectives of the EPP Group from 1979 to 1984*. 1983. december, 204. o.
- 201 Európai parlamenti vita az 1983–1984-es ülésszakon; idézet az 1983. szeptember 12–16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–303, 35. o.
- 202 Európai parlamenti vita, i. m. 45. o.
- 203 Európai parlamenti vita az 1983–1984-es ülésszakon; idézet az 1984. február 13–17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–309, 37. o.
- 204 Európai parlamenti vita az 1979–1980-as ülésszakon; idézet az 1979. december 10–14-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 249, 77. o.
- 205 Európai parlamenti vita az 1980–1981-es ülésszakon; idézet az 1980. június 26–27-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–258, 64. o.
- 206 *Report on the activities of the Group of the European People's Party (Christian Democratic Group) of the European Parliament, July 1980 – July 1981*. Luxembourg, 1981. október, 51. o.
- 207 Európai parlamenti vita az 1980–1981-es ülésszakon; idézet az 1980. október 13–17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–261, 50. o.
- 208 Uo.
- 209 I. m. 58–59. o.
- 210 *CD-Europe Bulletin*, 1. 1981, 3. o.
- 211 Európai parlamenti vita az 1981–1982-es ülésszakon; idézet az 1981. szeptember 14–18-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–274, 46. o.
- 212 Európai parlamenti vita az 1981–1982-es ülésszakon; idézet az 1981. december 14–18-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–278., 50–52. o.
- 213 Európai parlamenti vita az 1981–1982-es ülésszakon; idézet az 1981. november 3–5-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–276, 39. o.
- 214 *Official Journal C* 194. 1982. július 28.
- 215 *Daily Bulletin of Europe Agence Internationale*, 3402. 1982. július 1., 5–6. o.
- 216 Európai parlamenti vita az 1982–1983-as ülésszakon; idézet az 1982. október 26–29-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–290, 4. o.
- 217 Uo. 26. o.
- 218 Uo. 41. o.
- 219 Európai parlamenti vita az 1982–1983-as ülésszakon; idézet az 1982. december 13–17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–292, 31. o. skk.
- 220 Európai parlamenti vita az 1982–1983-as ülésszakon; idézet az 1983. február 7–11-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–284, 67. o.
- 221 *Daily Bulletin of Europe Agence Internationale*, 3545. 1983. február 11., 5. o.
- 222 *Daily Bulletin of Europe Agence Internationale*, 3751. 1983. december 15., 6. o.
- 223 Európai parlamenti vita az 1983–1984-es ülésszakon; idézet az 1983. december 12–16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–307, 264. o.
- 224 *Rapport sur les activités du PPE (Groupe DC), Juillet 1984 – Juillet 1985*. 1985. szeptember, 233–239. o.
- 225 Európai parlamenti vita az 1984–1985-ös ülésszakon; idézet az 1984. november 12–16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–319., 106. o.
- 226 Európai parlamenti vita, i. m. 111. o.
- 227 *Rapport sur les activités du PPE (Groupe DC), Juillet 1984 – Juillet 1985*. 1985. szeptember, 235. o.
- 228 Európai parlamenti vita, i. m. 111. o.

- 229 Ezt a kifejezést először a Report on the activities of the EPP (CD Group) July 1981 – July 1982 használta (1982. szeptember, 59. o.).
- 230 *Report on the activities of the EPP (CD Group) July 1981 – July 1982*. 1982. szeptember, 55. o.
- 231 Fröh, Isidor: Aspects spécifiques de la Politique agricole commune. In: *Cahiers européens*, 35. Hágai Tanulmányi Napok, 1975. május 5–7., 24. o.
- 232 Uo.
- 233 EPP Képviselőcsoport: Europe: The Challenge. I. m. 50. o.
- 234 Uo. 51. o.
- 235 Ő volt a brit Sir Henry Plumb, „a *Financial Times* egykori újságírója, aki az európai (farm) gazdaságok angol mintára történő megreformálását hirdette”. In: *Report on the activities of the EPP (CD Group) July 1981 – July 1982*. 1982. szeptember, 56. o.
- 236 Doc. PE 1-397/79.
- 237 Doc. PE 1-278/82, Doc. PE 1-667/81 és Doc. PE 1-412/82.
- 238 Doc. PE 1-396/79.
- 239 Doc. PE 1-720/79.
- 240 Doc. PE 1-566/81.
- 241 Doc. PE 1-731/81.
- 242 Doc. PE 1-41/80.
- 243 Doc. PE 1-392/81 és Doc. PE 1-413/82.
- 244 Doc. PE 1-57/81.
- 245 *Report on the activities of the EPP (CD Group) July 1981 – July 1982*. Luxembourg, 1982. szeptember, 62. o.
- 246 Doc. PE 1-411/82. A Mezőgazdasági Bizottság megbízásából készült beszámoló, válaszul az Európai Bizottságnak a Tanács elé beterjesztett javaslatára (Doc 1-36/82 COM (82) 408 végleges), mely az egyes görög térségek mezőgazdasági fejlesztésének felgyorsítását szorgalmazta.
- 247 Európai parlamenti vita az 1981–1982-es ülészakon; idézet az 1982. július 5–9-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–287, 296. o.
- 248 Doc. PE 1-184/82. A Mezőgazdasági Bizottság megbízásából készült beszámoló, válaszul az Európai Bizottságnak a Tanács elé beterjesztett javaslatára (Doc 1-1089/81 COM (82) 12 végleges), mely a mezőgazdasági struktúrát érintő 72/159/EEC, 72/160/EEC és 72/161/EEC direktívák módosítását szorgalmazta.
- 249 Európai parlamenti vita az 1981–1982-es ülészakon; idézet az 1982. június 14–18-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–286, 54. o.
- 250 EPP Képviselőcsoport: Europe: The Challenge. I. m. 54. o.
- 251 Report on the activities of the EPP Group July 1984 – July 1985. Európai Parlament Európai Néppárt (Kereszténydemokrata) Képviselőcsoport titkársága, Luxembourg, 1985. szeptember, 64. o.
- 252 COM (85) 333.
- 253 *Flash*, 1986. január 16. II/34/86/SL-CL/D-F/edd.
- 254 Doc. A2-185/85.
- 255 Európai parlamenti vita az 1985–1986-os ülészakon; idézet az 1986. január 13–17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–334., 126–127. o.
- 256 A2-155/87-es beszámoló, 0-120/87-es szóbeli kérdés és B2-1247/87-es határozat.
- 257 EPP Képviselőcsoport: The European challenge – positions of principle, achievements and objectives of the EPP Group from 1979 to 1984. 1983. december, 7. o.
- 258 EPP, Common European external policy – working toward European unification, 1981. március, az EPP Archívuma, Európai Parlament, Brüsszel. 61. o.
- 259 Európai parlamenti vita az 1979–1980-as ülészakon; idézet az 1980. február 11–15-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 251, 289. o. skk.
- 260 Európai parlamenti vita az 1979–1980-as ülészakon; idézet az 1980. május 19–23-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–256, 290. o.
- 261 Doc. 1-707/79.
- 262 EPP, Common European external policy – working toward European unification, 1981. március, az EPP Archívuma, Európai Parlament, Brüsszel. 22–23. o.
- 263 Doc. 1-778/79 rev. II.

- 264 Doc. 1-779/79. rev.
 265 Doc. 1-773/79.
 266 Európai parlamenti vita az 1979–1980-as ülészakon; idézet az 1980. február 11–15-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 251, 289. o. skk.
 267 Doc. A2-38/86.
 268 Leo Tindemans felszólalása a lengyelországi emberi jogokról szóló vitában. Európai parlamenti vita; idézet az 1980. szeptember 17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1-260, 151. o.
 269 Európai parlamenti vita az 1980–1981-es ülészakon; idézet az 1980. szeptember 15–19-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1-260, 138. o.
 270 EPP Képviselőcsoport: Report on the activities of the Group of the European People's Party, July 1981 – July 1982. Luxembourg, 1982. szeptember, 48. o.
 271 Kereszténydemokrata Képviselőcsoport: The European Parliament adopts the report by Pierre Deschamps on the situation in Poland. In: *Flash*. 1982. június 24., Brüsszel.
 272 Európai parlamenti vita az 1983–1984-es ülészakon; idézet az 1983. november 14–18-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1-306, 47. o.
 273 Pflimlin, Pierre: „Peace and liberty”. In: *CD Europe*, 3. 1983, 9. o.
 274 „Defend freedom – Work for peace – Unite Europe”, az Európai Néppárt 4. Kongresszusának dokumentuma. In: *CD Europe*, 1. 1983. 8. o.
 275 „Resolution”, az Európai Néppárt 4. Kongresszusának dokumentuma. In: *CD Europe*, 1. 1983, 10. o.
 276 Európai parlamenti vita az 1983–1984-es ülészakon; idézet az 1983. november 14–18-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1-306, 40. o.
 277 Doc. 1-957/83.
 278 Doc. 1-956/83.
 279 Európai parlamenti vita az 1983–1984-es ülészakon; idézet az 1983. november 14–18-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1-306, 41. o. skk.
 280 EPP Képviselőcsoport: Explanation of vote by Paul Vankerkhoven (CSP-EPP/B) on the proposal for a resolution on the deployment of missiles in Western Europe. In: *Flash*. 1983. november 16. Strasbourg, 1. o.
 281 EPP Képviselőcsoport: Explanation of vote by Paul Vankerkhoven (CSP-EPP/B) on the proposal for a resolution on the deployment of missiles in Western Europe. I. m. 1. o.
 282 Uo. 1. o.
 283 Doc. 2-1206/84.
 284 Doc. 2-1206/84.
 285 EPP Képviselőcsoport: International situation – the future of Europe's security. A firenzei tanulmányi napokon készült beszámoló. 1982. augusztus 30. – szeptember 3. Európai Parlament, 12. o.
 286 EPP Képviselőcsoport: Security and defence. Report on the activities of the Group of the European People's Party, July 1981 – July 1982. 1982. szeptember, 49. o.
 287 Lecanuet, Jean. *CD Europe*. 1984. április, 17. o.
 288 EPP Képviselőcsoport: International situation – the future of Europe's security. A firenzei tanulmányi napokon készült beszámoló. 1982. augusztus 30. – szeptember 3., 13. o.
 289 EPP Képviselőcsoport: International situation – the future of Europe's security. I. m. 13. o.
 290 Doc. B1-0119/80.
 291 EPP Képviselőcsoport: Report on the activities of the Group of the European People's Party, July 1979 – August 1980., 16. o.
 292 Doc. 1-119/80.
 293 Doc. 1-119/80.
 294 Doc. B2-171/86.
 295 EPP Képviselőcsoport: Report on the activities of the Group of the European People's Party, July 1985 – July 1986. Európai Parlament, Luxembourg. 1986. szeptember, 66. o.
 296 Pflimlin, Pierre: *Mémoires d'un Européen*. Párizs, Librairie Arthème Fayard, 1991.
 297 Leo Tindemans, a Minisztertanács elnöke. 1987. január 22.

- 298 Az Európai Tanács értekezlete Fontainebleau-ban, 1984. június 25–26-án. Europa-Rapid Press Statements. DOC/84/2.
- 299 Rapport sur les activités du PPE Juillet 1984 – Juillet 1985. Európai Parlament, EPP Képviselőcsoport. 1985. szeptember, 13. o.
- 300 Pflimlin, Pierre: *Mémoires d'un Européen*. Párizs, Librairie Arthème Fayard, 1991, 348. o.
- 301 Doc. A 2-17/85.
- 302 EPP Képviselőcsoport: Rapport sur les activités du PPE Juillet 1984 – Juillet 1985. Európai Parlament, 1985. szeptember, 30. o.
- 303 Európai parlamenti vita az 1984–1985-ös ülészakon; idézet az 1985. április 17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–325, 107. o.
- 304 Az állam- és kormányfők, illetve az EPP tagpártjainak vezetői részvételével 1985. június 19–20-án Rómában tartott konferenciát követő deklaráció. Rapport sur les activités du PPE, Juillet 1985; Európai Parlament, EPP Képviselőcsoport. 1985. szeptember, 17–18. o.
- 305 Colloquium on economic and monetary union: an objective for 1992. EPP Képviselőcsoport, Párizs, 1987. október 5–6., 14. o.
- 306 Az EPP Képviselőcsoport Aix-la-Chapelle-i értekezlete 1982. május 6-án.
- 307 Doc. A1-1552/83.
- 308 Doc. 2-704/84.
- 309 Doc. A1-32/84.
- 310 Európai parlamenti vita az 1983–1984-es ülészakon; idézet az 1984. április 9–13-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 1–313, 22. o.
- 311 *European Digest*, 50. 1985. május, 24. o.
- 312 Uo. 54. o.
- 313 Doc. A2-50/85.
- 314 Európai parlamenti vita az 1984–1985-ös ülészakon; idézet az 1985. június 11–14-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–327, 108. o.
- 315 Uo. 113. o.
- 316 Az Intézményi Ügyek ad hoc Bizottsága által összeállított jelentés (Brüsszel, 1985. március 29–30.). In: *Bulletin of the European Communities*, 3. 1985. március, 111–119. o.
- 317 Határozat az Európai Parlament véleményéről a tagállamok kormányainak képviselőiből álló konferencia összehívásáról, a Milánóban ülésező Európai Tanács 1985. június 29-i döntését követően. In: *OJ*, C229, 29–30. o.
- 318 Európai parlamenti vita az 1985–1986-os ülészakon; idézet az 1985. július 8–12-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–328, 50. o.
- 319 Report on the activities of the Group, July 1985 – July 1986. Európai Parlament, EPP Képviselőcsoport. 1986. szeptember, 16. o.
- 320 Európai parlamenti vita az 1985–1986-os ülészakon; idézet az 1985. december 9–13-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–333, 130. o.
- 321 Az Európai Parlament állásfoglalása az Egységes Okmánnyal kapcsolatban, melyet a Kormányközi Konferencia 1985. december 16–17-én hagyott jóvá. 1986. január 16. In: *OJ*, C36, 144–145. o.
- 322 Európai parlamenti vita az 1985–1986-os ülészakon; idézet az 1986. január 13–17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–334, 208. o.
- 323 Az Egységes Európai Okmány 7 (2). cikkelye. In: *OJ*, L 169, 1987. június 29.
- 324 Az Egységes Európai Okmány 13. cikkelye. In: *OJ*, L 169, 1987. június 29.
- 325 Doc. A2-42/87.
- 326 Az Európai Közösség Bizottsága: Európa 1992 – Az átfogó kihívás. SEC (88) 524. 1988. április 13.
- 327 Doc. A2-39/88.
- 328 Doc. B2-390/88.
- 329 Európai parlamenti vita az 1987–1988-as ülészakon; idézet az 1988. június 13–17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–366, 157. o.
- 330 Uo. 159. o.
- 331 Az Európai Tanács 1988. június 26–27-i, hannoveri találkozásának konklúziói. Doc./88/8.

- 332 Report on the activities of the Group, July 1987 – July 1988. Európai Parlament, EPP Képviselőcsoport Titkársága, Luxembourg. 1988. szeptember, 16. o.
- 333 Doc. A3-0102/91.
- 334 Doc. A3-0417/92.
- 335 Az 1990. november 22-i jegyzőkönyv 2. részének 6. bekezdése. Határozat az 1991. január 24-i római csúcstalálkozóval kapcsolatban. In: *OJ*, C48/163, 1991. február 25.
- 336 Galway tanulmányi napok, 1988. május 2–6. In: *European Digest*, 56., 7. o.
- 337 Pflimlin, Pierre: *Mémoires d'un Européen*. Párizs, Fayard, 1991, 371. o.
- 338 Az Európai Tanács 1984. június 25–26-i, fontainebleau-i találkozásának Európai Gyors Sajtó közleménye, Doc/84/2.
- 339 A „Népek Európája” ad hoc bizottság jelentése az Európai Tanácsnak. SN/848/6/85 (EDC) In: *EP* 98.125.
- 340 Európai parlamenti vita az 1983–1984-es ülészakon; idézet az 1984. július 24–27-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–315, 42. o.
- 341 Európai parlamenti vita az 1984–1985-ös ülészakon; idézet az 1985. július 8–12-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–328, 51. o.
- 342 Doc. A2-139/85.
- 343 Doc. A2-133/85.
- 344 Európai parlamenti vita az 1985–1986-os ülészakon; idézet az 1985. november 11–15-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–332, 108. o.
- 345 Doc. A2-18/89.
- 346 „A Népek Európája”. EPP Képviselőcsoport. Iratok és dokumentumok. Brüsszel, 1993, 8. o.
- 347 Doc. A3-199/91.
- 348 Doc. I-78/83/A+B.
- 349 Doc. A2-109/86.
- 350 Doc. A3-92/91.
- 351 Doc. A3-73/90.
- 352 Doc. A3-305/90. A jelentésében javaslatot tett az ERASMUS, COMETT, LINGUA és TEMPUS programokra elkülönített költségvetési összegek megemelésére, továbbá a hátrányos gazdasági és társadalmi helyzetben lévő diákok támogatására.
- 353 Doc. A2-119/86.
- 354 Doc. A3-139/92. A beszámoló lépéseket javasolt az analfabetizmus felszámolására, az idegen nyelvek tanulásának ösztönzésére, továbbá a szakképesítések és képzési időszakok elismerésére vonatkozóan.
- 355 „A Népek Európája”. EPP Képviselőcsoport. Iratok és dokumentumok. Brüsszel, 1993, 10. o.
- 356 Európai parlamenti vita az 1990–1991-es ülészakon; idézet az 1991. június 14-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–406, 343. o.
- 357 Doc. A3-0300/91.
- 358 Doc. A3-0298/92.
- 359 Európai parlamenti vita az 1992–1993-as ülészakon; idézet az 1992. december 16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–425, 149. o.
- 360 Európai parlamenti vita az 1993–1994-es ülészakon; idézet az 1993. november 17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–428, 107. o.
- 361 Doc. A3-0133/94.
- 362 Európai parlamenti vita az 1985–1986-os ülészakon; idézet az 1985. november 11–15-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–332, 99–100. o.
- 363 Doc. B2-1124/85. rev. és Doc. B2-1125/85.
- 364 Európai parlamenti vita az 1985–1986-os ülészakon; idézet az 1985. november 11–15-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–332, 112. o.
- 365 Doc. A2-392/88.
- 366 A saját kezdeményezésre készült beszámolót már a Bizottság javaslata (Doc. A2-197/87.) előtt benyújtották, majd 1987. december 15-én szavazásra bocsátották.
- 367 Európai parlamenti vita az 1993–1994-es ülészakon; idézet az 1993. november 17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–428, 111. o.

- 368 Lecanuet, Jean: „*Our attachment to democracy is inspired by our vision of Man*”. In: *CD Europe*, 3. 1980. 12. o.
- 369 *OJ*, C130, 1977. április 27.
- 370 *Groupe du PPE, 30 Années. 1953–1983*. 1983. június, 52. o.
- 371 Európai parlamenti vita az 1985–1986-os ülészakon; idézet az 1985. december 9–13-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–333, 282. o.
- 372 Report on the activities of the Group of the European People’s Party (Christian Democratic Group) of the European Parliament, July 1979 – July 1980. 1980. augusztus, 109. o.
- 373 Report on the activities of the Group of the European People’s Party (Christian Democratic Group) of the European Parliament, July 1979 – July 1980. 1980. augusztus, 110. o.
- 374 *OJ*, C50, 1981. március 9., 35. o.
- 375 *OJ*, C46, 1984. február 20., 42. o.
- 376 EPP Képviselőcsoport: Rapport sur les activités du Groupe, juillet 1984 – juillet 1985. 1985. szeptember, 254. o.
- 377 COM (81), 758. o.
- 378 Az Európai Tanács 1978. december 19-i irányelve a nőkre és a férfiakra vonatkozó egyenlő bánásmódnak a szociális biztonság terén való fokozatos bevezetéséről (79/7/EK). In: *OJ*, L 6, 1979. január 10., 24. o.; az Európai Tanács 1986. július 24-i irányelve a nőkre és a férfiakra vonatkozó egyenlő bánásmódnak a foglalkoztatási szociális biztonsági elképzelések terén való fokozatos bevezetéséről (79/7/EK). In: *OJ*, L 225, 1986. augusztus 12., 40. o.
- 379 Doc. A 2-95/87.
- 380 Doc. A 2-294-87.
- 381 Európai parlamenti vita az 1987–1988-as ülészakon; idézet az 1987. október 12–16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–356, 51. o.
- 382 Doc. A3- 285/91.
- 383 Európai parlamenti vita az 1987–1988-as ülészakon; idézet az 1987. október 12–16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–356, 75. o.
- 384 Uo. 67. o.
- 385 EPP Képviselőcsoport: Report on the activities of the Group of the European People’s Party (Christian Democratic Group) of the European Parliament, July 1985 – July 1986. 1986. szeptember, 55. o.
- 386 Doc. B2-1416/85.
- 387 Az Európai Parlament, az Európai Tanács és az Európai Bizottság közös nyilatkozata a rasszizmus és a xenofóbia ellen. 1986. június.
- 388 Doc. B3-518/90.; B3-546/90; B3-578/90 és B3-595/90.
- 389 Doc. B3-932/90.; B3-969/90; B3-987/90; B3-988/90; B3-989/90 és B3-1012/90.
- 390 Doc. B3-973/92 és B3-1049/92.
- 391 EPP Képviselőcsoport: Report on the activities of the Group of the European People’s Party (Christian Democratic Group) of the European Parliament, July 1991 – July 1992, 20. o.
- 392 1993. július 15-én elfogadott közös nyilatkozat. PE 174.419., 11. o.
- 393 A következő ENSZ-határozatok alapján: 1992. 02. 12-i 743. sz.; 1993. 03. 30-i 815. sz. és 1993. 06. 17-i 842. sz.
- 394 Pflimlin, Pierre: *Le choix d’une vie*. Entretiens avec Edouard Pflimlin et Carole Monmarché. Strasbourg, Editions du Signe, 2001, 123–124. o.
- 395 *Groupe du PPE, 30 Années, 1953–1983*. 1983. június, 52. o.
- 396 „A 3. EPP-kongresszus Záróhatározata”. *CD Europe*, 3. 1980, 10–11. o.
- 397 EPP Képviselőcsoport: *Europe: The Challenge. The principles, achievements and objectives of the EPP Group from 1979 to 1984*. 1983. december, 9. o.
- 398 EPP Képviselőcsoport: *Europe: The Challenge. The principles, achievements and objectives of the EPP Group from 1979 to 1984*. 1983. december, 10. o.
- 399 Doc. A2-117/85. A beszámolóroló szóló szavazásra 1985. október 22-én került sor.
- 400 EPP Képviselőcsoport: Report on the activities of the Group of the European People’s Party (Christian Democratic Group) of the European Parliament, July 1985 – July 1986. Luxembourg, 1986. szeptember, 49. o.
- 401 Kai-Uwe von Hassel beszéde az 1982. július 8-i vitán. In: *Groupe de PPE, 30 Années, 1953–1983*. 1983. június, 48. o.

- 402 Uruguay: In: defence of the political parties. In: *CD Europe*, 2. 1982, 13. o.
- 403 The political situation in Latin America. In: Working towards European unification, Contributions of the Group of the EPP (Christian Democratic Group) of the European Parliament. 1982. március, 75. o.
- 404 Klepsch, Egon A.: Az EPP-frakció által 1981. szeptember 17-én beterjesztett javaslat El Salvador helyzetéről. Doc. 1-486/81. Luxembourg, az Európai Parlament Levéltára.
- 405 Doc. 1-138/82.
- 406 Doc. 1-723/79.
- 407 Klepsch, Egon: *Solidarity with Latin America*. Lisszaboni Tanulmányi Napok 1986. június 2–6. In: *European Digest*, 52. 1986. június, 135. o.
- 408 I. m. 135. o.
- 409 Uo. 141. o.
- 410 A Közösség fejlesztési irányelvei kapcsán kialakult vita során Renate-Charlotte Rabbethge a következőket mondta a beszédében: „Az Európai Parlament világszinten egységesen fellép a szegénység és az éhezés ellen. A döntésünk egyértelmű: aki éhes, az sosem lehet igazán szabad”. In: *Groupe du PPE, 30 Années, 1953–1983*. 1983. június, 48. o.
- 411 1980. szeptember 16–18. között zajló vita a világméretű éhínségről. In: *Group of the European People's Party, 30 Years 1953–1983*. 1983. június, 36. o.
- 412 Doc. 1-327/79.
- 413 Doc. 1-393/79.; EPP Képviselőcsoport: *Europe: The Challenge. The principles, achievements and objectives of the EPP Group from 1979 to 1984*. 1983. december, 175. o. skk.
- 414 Hunger in the World. In: *CD Europe*, 3. 1980, 17. o.
- 415 Európai parlamenti vita az 1979–1980-as ülészakon; idézet az 1979. október 22–26-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 246, 319–320. o.
- 416 EPP Képviselőcsoport: *Europe: The Challenge. The principles, achievements and objectives of the EPP Group from 1979 to 1984*. 1983. december, 175. o.
- 417 ASEAN and the European Community. In: *Europe information „External Relations”, 27/79*. 1979. december, a Bizottság szóvivőjének csoportja, 1979. „Working towards European unification, Contributions of the Group of the EPP (Christian Democratic Group) of the European Parliament. 1982. május, 61. o.
- 418 Doc. 1-416/79.
- 419 Doc. 1-223/79.
- 420 Doc. 1-284/80.
- 421 Doc. 1-821/80; Doc. 1-177/80.
- 422 Doc. 1-734/79.
- 423 EPP Képviselőcsoport: *Europe: The Challenge. The principles, achievements and objectives of the EPP Group from 1979 to 1984*. 1983. december, 172. o.
- 424 *Report on the activities of the Group of the European People's Party (Christian Democratic Group) of the European Parliament, July 1980 – July 1981*. 1981. október, 165. o.
- 425 Fifth meeting of the ACP-EEG Consultative Assembly. In: *CD Europe*, 3. 1980, 13. o.
- 426 Colombo, Emilio: „The European People's Party and Africa: the major political options”. In: *European Digest*, 46. Limericki Tanulmányi Napok, 1982. június 1–4. és 1982. június, 31–40. o.
- 427 Uo. 35. o.
- 428 EPP Képviselőcsoport: Rapport sur les activités du Groupe, Juillet 1984 – Juillet 1985. 1985. szeptember, 223. o.
- 429 EPP Képviselőcsoport: Rapport sur les activités du Groupe, Juillet 1984 – Juillet 1985. 1985. szeptember, 226. o.
- 430 Pflimlin, Pierre: *Mémoires d'un Européen*. Párizs, Fayard, 1991, 340. o.
- 431 EPP Képviselőcsoport: Rapport sur les activités du Groupe, Juillet 1984 – Juillet 1985. 1985. szeptember, 216. o.
- 432 Sohai, Anne-Marie: L'utilisation de la Convention Lomé III comme un instrument de promotion des sociétés pluralistes dans les pays d'Afrique. Journées d'étude de Lisbonne, 2–6 juin 1986. In: *Cahiers Européens*, 52. 1986. június, 133. o.

- 433 Az EPP-frakció Kutatási és Dokumentációs Szolgálat: „*The EPP Group and the future of relations between the European Union and the ACP countries*”. 1998. június.
- 434 I. m.
- 435 Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*, i. m. 295. o.
- 436 Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*, i. m. 296. o.
- 437 Gil-Robles y Gil-Delgado, José María: *Passion d'Europe*. Brüsszel, Racine, PPE-DE.
- 438 EPP-frakció: *L'Évolution des relations est-ouest et l'avenir de l'Europe*. Munkaanyag az 1987. november 13-i brüsszeli tanulmányi napokra, 1. o.
- 439 Uo, 2. o.
- 440 Európai parlamenti vita az 1987–1988-as ülészakon; idézet az 1987. október 12–16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–356, 133. o.
- 441 EPP-frakció: Le Vie du Groupe. La Présidence du Groupe du PE à Moscou. In: *Flash Sessions*, 3. 1987, 2. o.
- 442 EPP Képviselőcsoport: Rapport sur les activités du Groupe, Juillet 1986 – Juillet 1987. 1987. szeptember, 6. o.
- 443 EPP-frakció: Colloque du Groupe sur la „Perestroika” de Mikhail Gorbatchev. In: *Flash*. 1987. november 13., 2. o.
- 444 EPP-frakció: Colloque du Groupe sur la „Perestroika” de Mikhail Gorbatchev. In: *Flash*. 1987. november 13., 3. o.
- 445 A Frakcióelnökség 1989. október 29-i ülésének jegyzőkönyve.
- 446 Európai parlamenti vita az 1989–1990-es ülészakon; idézet az 1989. november 20–24-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–383, 170–174. o.
- 447 EPP Képviselőcsoport: Intervention de Pierre Darnard-Reymond (F) dans le débat sur l'Europe centrale et l'Europe l'Est. In: *Flash*. DOC III/89/228: AV-mm-F. 1989. november 22., 1. o.
- 448 Uo.
- 449 EPP Képviselőcsoport: Declaration by the EPP Group on the new prospects of the European Community for the 1990s. In: *Flash*. Doc. III/260/89/YP/hv. Strasbourg, 1989. december 7., 1. o.
- 450 Uo.
- 451 Uo.
- 452 EPP Képviselőcsoport: Séance solennelle du Groupe du PPE du Parlement européen à l'occasion de l'unification allemande”. In: *Flash*. Doc. III/90/501/AV-mm/F. Brüsszel, 1990. október 2., 1. o.
- 453 I. m. 1–2. o.
- 454 Uo.
- 455 Uo.
- 456 Uo.
- 457 Uo.
- 458 Uo.
- 459 Uo.
- 460 Krétai Tanulmányi Napok, 1990. április 30 – május 4. In: *European Digest*, 59. 1990. április/május, 42. o.
- 461 Intervention de Jean-Louis Bourlanges sur la Pologne, 14 septembre 1989. In: *Flash*. Doc. III/89/75/AV-mm/F, 1. o.
- 462 EPP Képviselőcsoport, Schwerini Tanulmányi Napok, 1993. augusztus 30. – szeptember 3.
- 463 Európai Néppárt: Visite de Boris Eltsine au Groupe du PPE du Parlement européen. In: *Flash*. Doc. III/91/AV-mm/F. 1991. április 16., 2. o.
- 464 EPP-frakció: Report of the Activities, July 1991 – July 1992, 5. o.
- 465 Doc. B2-1052/87.
- 466 Landsbergis, Vytautas: Un peuple sort de prison. Le combat de la Lituanie pour la liberté (1988–1992). Fragments de vie. Párizs, Robert Schuman Alapítvány, 15–17. o.
- 467 EPP Képviselőcsoport: L'Internationale Démocratie-chrétienne réunie à Bruxelles rencontrera la presse le 18 janvier 1991. In: *Flash*. Doc. III/16/91/CL/hv. Brüsszel, 1991. január 17., 1. o.

- 468 EPP Képviselőcsoport: 'Appel du Ministre lithuanien des affaires étrangères Algirdas Saudargas' In: *Flash*. Doc. III/91/25/YP-AV-mm. Brüsszel, 1991. január 18., 1. o.
- 469 EPP Képviselőcsoport: Wilfried Martens, Président du PPE: Les dirigeants soviétiques doivent respecter la volonté des peuples baltes. In: *Flash*. Doc. CL/hv. Brüsszel, 1991. január 18., 1. o.
- 470 EPP Képviselőcsoport: Wilfried Martens et Egon A. Klepsch expriment à Mikhaïl Gorbatchev leur inquiétude à propos de la situation dans les Etats baltes. In: *Flash*. Doc. III/64/91/CL/hv. Strasbourg, 1991. január 24.
- 471 Doc. PE.146.416; EPP-frakció: Report of the Activities, July 1990 – July 1991. 1991. szeptember, 40. o.
- 472 Doc. PE.152.804; EPP-frakció: Report of the Activities, July 1990 – July 1991. 1991. szeptember, 40. o.
- 473 EPP Képviselőcsoport: A Képviselőcsoport 1991. július 9-i ülésének jegyzőkönyve, Strasbourg. Doc. FR/PV/114153.JR., 1. o.
- 474 Doc. A3-109/93.
- 475 Európai Parlament, Kutatási Főigazgatóság: *The Crisis in the Former Yugoslavia*. Luxembourg, 1993, 14. o.
- 476 A szerbek például ellenezték, hogy az egyes tagköztársaságok Kommunista Ligái teljes önállóságot kapjanak, és továbbra is ragaszkodtak a centralizált Kommunista Szövetség fennmaradásához. A szlovének azonban a továbbiakban nem akartak felelősséggel tartozni egy szövetségi testületnek, és javaslatot nyújtottak be arra vonatkozólag, hogy – az egyes tagköztársaságok Kommunista Ligáinak függetlenségét garantálandó – módosítsák a Jugoszláv Kommunista Szövetség struktúráját. Európai Parlament, Kutatási Főigazgatóság: *The Crisis in the Former Yugoslavia*. Luxembourg, 1993, 21. o.
- 477 EPP Képviselőcsoport: Yugoslavia and Kosovo. In: *Flash Sessions*. 1991. február 18–23-i ülés, 13. o.
- 478 I. m. 13. o.
- 479 EPP Képviselőcsoport: Yougoslavie: Le maintien des frontières actuelles, gage de paix dans les Balkans. In: *Flash Sessions*. 1991. március 11–15-i ülés, 21. o.
- 480 EPP-frakció: Report of the Activities, July 1991 – July 1992, 24. o.
- 481 Uo.
- 482 Uo.
- 483 EPP-frakció: La question yougoslave: Si l'armée intervient la Communauté doit reconnaître l'indépendance de la Croatie et de la Slovénie. In: *Flash Sessions*. 1991. július 8–12-i ülés, 24. o.
- 484 EPP-frakció: La question yougoslave: Si l'armée intervient la Communauté doit reconnaître l'indépendance de la Croatie et de la Slovénie. In: *Flash Sessions*. 1991. július 8–12-i ülés, 21. o.
- 485 I. m. 21. o.
- 486 I. m. 21. o.
- 487 I. m. 22. o.
- 488 I. m. 22–23. o.
- 489 I. m. 23. o.
- 490 I. m. 23. o.
- 491 I. m. 23. o.
- 492 1991. szeptember 15-én nyilvánította ki.
- 493 1991. október 15-én nyilvánította ki.
- 494 EPP-frakció: La Yougoslavie: la communauté peut et doit montrer sa force politique et sa cohésion à l'échelle mondiale. In: *Flash Sessions*. 1991. szeptember 9–13-i ülés, 9. o.
- 495 Uo.
- 496 Uo.
- 497 Uo.
- 498 Uo. 9–10. o.
- 499 EPP-frakció: 'Aide humanitaire à l'ex-Yougoslavie: D'un côté les vivres et les médicaments, de l'autre les obus' In: *Flash Session*, 1992. március 9–13. ülés, 23. o.
- 500 EPP-frakció: Urgences. In: *Flash Sessions*. 1992. március 9–13-i ülés, 27. o.

- 501 EPP-frakció: L'EUCD condamne l'agression „inacceptable” de la Serbie contre la Bosnie-Herzégovine. In: *Flash Sessions*. 1992. május 11–15-i ülés, 6. o.
- 502 I. m. 6. o.
- 503 Uo.
- 504 Doc. A3-208/92.
- 505 EPP-frakció: Les relations avec les républiques de l'ex-Yougoslavie: l'Europe entachée du sang yougoslave. In: *Flash Sessions*. 1993. június 8–12-i ülés, 16–17. o.
- 506 I. m. 17. o.
- 507 Uo.
- 508 Uo.
- 509 I. m. 19. o.
- 510 Uo.
- 511 EPP-frakció: La situation en Bosnie-Herzégovine. In: *Flash Sessions*. 1993. május 24–28-i ülés, 8. o.
- 512 Uo.
- 513 Uo.
- 514 I. m. 9. o.
- 515 Uo.
- 516 Uo.
- 517 EPP-frakció: Le Groupe du PPE soutient et participe à la grande Opération „Europe-Sarajevo”. In: *Flash Sessions*. 1993. január 18–22-i ülés, 8. o.
- 518 Az EPP-frakció úgy vélte, hogy amennyiben az Európai Parlament a Szaharov-díjat 1993-ban az Oslobođenje szerkesztőinek ítéli oda, azzal egyrészt kimutatja a szólás- és sajtószabadság melletti elkötelezettségét, ami a demokrácia elengedhetlen része, emellett egyértelművé teszi, hogy elítéli az emberi jogok megsértését és az etnikai tisztogatásokat az egykori Jugoszlávia területén, ahol nap mint nap értek atrocitások férfiakat, nőket és gyerekeket egyaránt. Ebben a háború sújtotta milióban az Oslobođenje a remény és az emberségesség védőbástyája tudott maradni. EPP-frakció: Le Groupe du PPE propose la candidature du quotidien Oslobođenje de Sarajevo pour le prix Sakharov 1993 du Parlement européen. In: *Flash Sessions*. 1993. szeptember 13–17-i ülés, 3. o.
- 519 Doc. PE 215.213.
- 520 Uo.
- 521 Uo.
- 522 EPP-frakció: *Pour la Démocratie européenne*; szöveg és dokumentumok: 2/1991, 5. o.
- 523 „*Manifeste: Europe 2000*”. Luxembourgi parlamenti konferencia. 1990. július 4–6. EPP-frakció Kutatási és Dokumentációs Szolgálata, def./II.
- 524 EPP-frakció: *Pour la Démocratie européenne*; szöveg és dokumentumok: 2/1991, 3. o.
- 525 Európai parlamenti vita az 1991–1992-es ülészakon; idézet az 1991. október 23-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–410, 169. o.
- 526 Európai parlamenti vita az 1991–1992-es ülészakon; idézet az 1991. október 23-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–410, 178. o.
- 527 Uo.
- 528 I. m. 185. o.
- 529 Herman, Fernand: „Le beurre et l'argent du beurre”. In: *Europa Patria Mea*. Brüsszel, Didier Devillez Editeur, 2006, 37. o.
- 530 I. m. 32. o.
- 531 I. m. 29. o.
- 532 Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*. I. m. 285. o.
- 533 A Szerződéstervezet Preambuluma a következőket fogalmazza meg: „Szándékunk szerint a szubszidiaritás elvének megfelelően a közös intézményeknek kizárólag arra biztosítunk jogkört, hogy olyan feladatokat végezzenek, amelyek közösségi szinten jobban megvalósíthatók, mint az önállóan eljáró tagállamok által.” A 12. cikkely pedig megfogalmazza, hogy „a Közösség csak akkor és annyiban jár el, amennyiben a tervezett intézkedés céljai közösségi szinten jobban megvalósíthatók, mint a külön-külön fellépő tagállamok által, különösen azok az intézkedések, amelyek végrehajtásához a Közösség beavatkozására van szükség, mert volumentük és hatásaik túllépnek a nemzeti határokon.”

- 534 Az Európai Unióról szóló szerződés. In: *OJ*, C224, 1992. augusztus 31.
- 535 *Flash*, 1992. június 3. III/401/92/CL/ssi.
- 536 EPP-ED Képviselőcsoport: Leo Tindemans. L'Européen. Kutatási és Dokumentációs Szolg., 98. o.
- 537 Londoni Tanulmányi Napok, 1992. szeptember 7–11. In: *European Digest*, 13–15. o.
- 538 *Flash*, 1992. szeptember 9. III/588/92.
- 539 *Flash*, 1992. szeptember 23. III/624/92/LT.
- 540 *Flash*, 1992. június 30. III/92/477/AV-mm.
- 541 Az Európai Tanács 1993. június 21–22-i koppenhágai ülésének határozatai. In: *OJ*, C194, 1993. július 19.
- 542 Európai parlamenti vita az 1993–1994-es ülészakon; idézet az 1994. február 9-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–442, 124. o.
- 543 Uo.
- 544 I. m. 131. o.
- 545 I. m. 127. o.
- 546 *OJ*, C61, 1994. február 28., 155. o.
- 547 Konstanzi tanulmányi napok, 1987. augusztus 31. – szeptember 2. In: *European Digest*, 55. Luxembourg, 1987. augusztus/szeptember. Az Európai Parlament EPP Képviselőcsoportja, 60–118. o.
- 548 *Flash*, 1988. június 1. II/308/88/YP/hv.
- 549 Európai parlamenti vita az 1988–1989-es ülészakon; idézet az 1989. január 16–20-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 2–373, 81. o.
- 550 I. m. 86–87. o.
- 551 A Maastrichti Szerződés 17. cikke megfogalmazza: „A közös kül- és biztonságpolitika magában foglalja az Unió biztonságát érintő valamennyi kérdést, beleértve egy közös védelmi politika fokozatos kialakítását, amely idővel közös védelemhez vezethet.”
- 552 A Bővítésről szóló dokumentumok előszava. EPP-frakció Kutatási és Dokumentációs Szolgálat, 1993. február.
- 553 „How compatible is the neutrality of certain applicant countries with the establishment of a common foreign and security policy?” Munkaanyag, Kutatási és Dokumentációs Szolgálat. 1993. október, 3. o.
- 554 L'adhésion, de l'Autriche à l'Union européenne. Az EPP-frakció 1993. június 16–17-i bécsi konferenciájának jegyzőkönyve. Kutatási és Dokumentációs Szolgálat.
- 555 „How compatible is the neutrality of certain applicant countries with the establishment of a common foreign and security policy?” Munkaanyag, Kutatási és Dokumentációs Szolgálat. 1993. október, 4. o.
- 556 EPP Képviselőcsoport: Report on the activities, July 1991 – July 1992. Előszó, 2. o.
- 557 Herman, Fernand: *Europa Patria Mea*. i. m. 28. o.
- 558 Athéni Nyilatkozat, amelyet az Európai Néppárt 1992. november 11. és 13. között tartott IX. Kongresszusán fogadtak el. „La responsabilité des Démocrates-Chrétiens dans un monde en plein évolution”, 227. és 228. cikk.
- 559 *Flash*, 1992. április 8. III/277/92/CL/hv.
- 560 Doc. A3-0189/92.
- 561 Európai parlamenti vita az 1992–1993-as ülészakon; idézet az 1993. január 20-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–426, 185. o.
- 562 I. m. 189. o.
- 563 Európai parlamenti vita az 1992–1993-as ülészakon; idézet az 1993. július 14-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–433, 187–188. o.; Európai parlamenti vita az 1993–1994-es ülészakon; idézet az 1993. november 17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–438, 146–147. o.
- 564 Határozat az Európai Tanács 1993. december 10–11-i brüsszeli tanácskozása alapján.
- 565 Az Ausztria, Svédország, Finnország és Norvégia felvételéről szóló tárgyalásokkal kapcsolatban 1994. február 9-én elfogadott határozat.
- 566 Európai parlamenti vita az 1993–1994-es ülészakon; idézet az 1994. május 4-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–448, 146–147. o.
- 567 Elsősorban François Froment-Meurice, Jean-Louis Bourlanges és Fernand Herman.

- 568 Doc. A3-0345/94., Doc. A3-0344/94., Doc. A3-0346/94., Doc. A3-0343/94., Doc. A3-0299/94., Doc. A3-0298/94., Doc. A3-0304/94.
- 569 Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*. Brüsszel, Éditions Racine, 2006, 307. o.
- 570 I. m. 306. o.
- 571 I. m. 323. o.
- 572 I. m. 314. o.
- 573 I. m. 314. o.
- 574 I. m. 317. o.
- 575 A Képviselőcsoport 1998. június 9-i értekezletének jegyzőkönyve, CD/bem.
- 576 Uo.
- 577 Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*. I. m. 338. o.
- 578 Uo. 338. o.
- 579 A Képviselőcsoport 1999. július 13-i brüsszeli értekezletének jegyzőkönyve.
- 580 *Le Monde*, 2007. január 13.
- 581 Lásd a következő fejezetet.
- 582 Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*. I. m. 340. o.
- 583 Lásd Nicole Fontaine leírását a *Mes combats à la présidence du parlement européen* című könyvében. (Plon, 2002.)
- 584 Az Elnökség 2006. augusztus 29-i ülésének jegyzőkönyve.
- 585 Lásd a 145. oldaltól.
- 586 Adenauer, Konrad: „Considérations sur l’intégration”. In: *Cahiers européens*, 25. 1967. április, 7. o.
- 587 Az Elnökség megállapítása.
- 588 Európai parlamenti vita az 1992–1993-as ülészakon; idézet az 1993. január 20-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–426, 188. o.
- 589 EPP-ED Képviselőcsoport: *The Road to an enlarged Europe – 1993–2003*, 9. o.
- 590 Európai parlamenti vita az 1992–1993-as ülészakon; idézet az 1993. június 23-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–432, 146. o.
- 591 I. m. 150. o.
- 592 Report on the activities of the EPP Group, July 1992 – July 1993. Bevezető, 8. o.
- 593 *The Road to an enlarged Europe – 1993–2003*, 9. o.
- 594 Doc. A4-0081/94.
- 595 Report on the activities of the EPP Group, July 1994 – July 1995. Függelék, 6. o.
- 596 Európai parlamenti vita az 1994–1995-ös ülészakon; idézet az 1994. november 30-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-454, 5. o.
- 597 *The Road to an enlarged Europe – 1993–2003*, 9–10. o.
- 598 *The Road to an enlarged Europe – 1993–2003*, 10. o.
- 599 Helsinkí Tanulmányi napok, 1996. augusztus 26–30. Hanna Suchocka, a lengyel Szabadság Unió tagjának beszéde, 47. o.
- 600 Enlargement of the European Union – Chronology. 1999. november., 7. o.
- 601 Az EPP-ED Képviselőcsoport elnöke, Wilfried Martens beszéde. Európai parlamenti vita az 1996–1997-es ülészakon; idézet az 1997. június 26-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján, 54. o.
- 602 *The Road to an enlarged Europe – 1993–2003*, 11. o.
- 603 Wilfried Martens beszéde. Európai parlamenti vita az 1996–1997-es ülészakon; idézet az 1997. július 16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-504, 58. o.
- 604 Európai parlamenti vita az 1996–1997-es ülészakon; idézet az 1997. július 16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-504, 123. o.
- 605 I. m. 129. o.
- 606 Uo.
- 607 *The Road to an enlarged Europe – 1993–2003*, 11. o.
- 608 The Enlargement of the European Union. Az EPP stockholmi tanulmányi napjai, 1997. szeptember, 2. o.
- 609 Az EPP-frakció javaslata, melyet az EPP 1997. november 9–11-i toulouse-i kongresszusa elé terjesztett be. The European Union and its enlargement must be a success in the interest of

- all Europeans. [Minden európainak érdeke, hogy az Európai Unió és annak bővítése sikeres legyen.] 1997. november 11.
- 610 *The Road to an enlarged Europe – 1993–2003*, 13. o.
- 611 Az EPP-frakció 1998. május 4. és 6. között zajló berlini tanulmányi napjai, 5. o.
- 612 I. m. 41. o.
- 613 I. m. 51. o.
- 614 Hans-Gert Pöttering a göteborgi EU-csúcstalálkozón, 2001. június 17. „A Summit of important declarations, now we need action” [Fontos bejelentések csúcstalálkozója, ám most már tettekre van szükség.] In: *Az EPP-ED Képviselőcsoport 2001-es évkönyve*, 215. o.
- 615 PE 285.644 jelzésű dokumentum, a bővítésről készített Brok-beszámoló módosítása.
- 616 *The Road to an enlarged Europe – 1993–2003*, 20. o.
- 617 I. m. 20. o.
- 618 I. m. 25. o.
- 619 I. m. 25–26. o.
- 620 Doc. A5-0111/2004.
- 621 05/05/2003. „EPP-ED group welcomes 69 new members” [Az EPP-ED Képviselőcsoport üdvözli hatvankilenc új tagját]. In: *Az EPP-ED Képviselőcsoport 2003-as évkönyve*, 74. o.
- 622 Európai parlamenti vita az 2003–2004-es ülészakon; idézet a 2004. május 3-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 623 A Képviselőcsoport 2004. május 3-i strasbourgi ülésének jegyzőkönyve.
- 624 Az EPP-ED Képviselőcsoport budapesti tanulmányi napjai, 2004. július 5–8. A Dokumentációs-Publikációs-Kutatási Szolgálat kiadványa, 5. o.
- 625 2004. július 8-i Budapesti Nyilatkozat. Az EPP-ED Képviselőcsoport budapesti tanulmányi napjai, 2004. július 5–8. A Dokumentációs-Publikációs-Kutatási Szolgálat kiadványa, 51. o.
- 626 Az EPP-ED Képviselőcsoport Vezetőségének gdański találkozója, 2005. szeptember 1–2. A Dokumentációs-Publikációs-Kutatási Szolgálat kiadványa.
- 627 Jean-Luc Dehaene: „De Intergouvernementale Conferentie van 1996 en de toekomst van Europa”. In: *International Spectator*, xlix-6. 1995. június, 302–307. o.
- 628 EPP: Manifeste pour les élections européennes 1994; a kiáltványt az EPP Politikai Vezetése 1994. február 3-án fogadta el Brüsszelben, 4. o.
- 629 I. m. 4–5. o.
- 630 Doc. A4-0102/95.
- 631 Az európai parlamenti bizottság két EPP-s koordinátora hosszas egyeztetések után úgy határozott, hogy a Parlament két legnagyobb politikai csoportjának, az EPP-nek és a Szocialista Képviselőcsoportnak kellene elkészítenie a beszámolót. A többi politikai csoport kívánságainak eleget téve tizenhét, speciális témákat érintő, a bizottság különböző tagjai által összeállított munkadokumentummal egészítették ki a beszámolót. In: Report on the Activities of the European People’s Party (CD Group), July 1994 – July 1995, 230. o.
- 632 Európai parlamenti vita az 1994–1995-ös ülészakon; idézet az 1995. május 16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-463, 19–20. o.
- 633 Doc. A4-0068/96.
- 634 A belga szocialista képviselővel, Raymonde Durryvel együtt.
- 635 Report on the activities of the EPP Group (Christian Democrat Group), July 1994 – July 1995, 231. o.
- 636 A beszámoló javaslatának részletesebb leírásával kapcsolatban lásd: Report on the activities of the EPP Group (Christian Democrat Group), July 1995 – July 1996, 275–277. o.
- 637 *A Libre Belgique* című kiadvány 1997. június 19-i számában megjelent cikk címéből („Ombres et lumière du nouveau traité”), 2. o.
- 638 José María Gil-Robles y Gil-Delgado: *Passion d’Europe*. Brüsszel, Édition Racine, EPP-ED, 2003, 77–78. o.
- 639 Uo.
- 640 Európai Parlament: Conciliations and codecision – a guide to how the Parliament legislates, 2007. július.

- 641 RAPID. Az Európai Bizottság Sajtó- és Kommunikációs Szolgálata. 2005. január 20. Speech (beszéd)/97/200.
- 642 José María Gil-Robles y Gil-Delgado: *Passion d'Europe*. I. m., 91–92. o.
- 643 Doc. A4-0347/97.
- 644 Dimitris Tsatsosszal, az Európai Szocialisták Képviselőcsoportjának egyik görög tagjával együtt.
- 645 Európai parlamenti vita az 1997–1998-as ülészakon; idézet az 1997. november 19-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 646 I. m.
- 647 Wilfried Martens, az Európai Parlament EPP-frakciójának elnöke: *Campagne électorale pour les élections européennes*. Toulouse, 1999. május 30.
- 648 The main Successes of the EPP Group. In: *Handbook of the Group of the European People's Party (EPP) for the European elections in June 1999*. Az EPP-frakció Kutatási és Dokumentációs Részlege. Brüsszel, 1999. január, 76. o.
- 649 Jean-Luc Dehaene, Richard von Weizsäcker és David Simon: *The institutional implications of enlargement*. Beszámoló az Európai Bizottság számára. Brüsszel, 1999. október 18.
- 650 I. m. I. o.
- 651 Lásd a 2000. június 27-i sajtóközleményt: *Chirac speech shows the way forward for European integration, says EPP-ED Group Chairman* [Chirac beszéde mutatja az utat az európai integráció számára, mondja az EPP-ED Képviselőcsoport elnöke].
- 652 Lásd a 2000. május 12-i sajtóközleményt: Hans-Gert Pöttering weist Fischers Idee eines europäischen Zwei-Kammern Parlaments zurück/ Hans-Gert Pöttering rejects Fischer's version of a two chamber European Parliament [Hans-Gert Pöttering visszautasítja Fischer elképzelését a kétkamarás Európai Parlamentről].
- 653 Lásd a 2000. július 4- i sajtóközleményt: Hans-Gert Pöttering, Chairman of the EPP-ED Group in the European Parliament, replying to Jacques Chirac, President of France, on the programme of the French Presidency of the Council of Ministers [Hans-Gert Pöttering, az Európai Parlament EPP-ED Képviselőcsoportjának elnöke válaszol a francia elnök, Jacques Chiracnak a Miniszterek Tanácsának francia elnökségi programjával kapcsolatban].
- 654 Alain Lamassoure: *Historie secrète de la Convention européenne*. Robert Schuman Alapítvány/Albin Michel. Párizs, 2004, 27. o.
- 655 Lásd *The Convention on the Future of the European Union – a success for the EPP-ED Group*. Az EPP-frakció Kutatási és Dokumentációs Részlege. Brüsszel, 2002. január.
- 656 Európai parlamenti vita az 2000–2001-es ülészakon; idézet az 2000. december 12-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 657 Az EPP-ED Képviselőcsoport javaslata az Európai Parlament számára a Nizza utáni időszakal kapcsolatban, melyet az EPP XIV. kongresszusán fogadtak el Berlinben.
- 658 Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*. i. m. 349. o.
- 659 Az egykori francia elnök, Valéry Giscard d'Estaing beszéde az EPP-ED Képviselőcsoport párizsi tanulmányi napjain (2000. március 6–9.). Az EPP-frakció kiadványa. 76–77. o.
- 660 Doc. A5-0168/2001.
- 661 Doc. A5-0405/2001.
- 662 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2001. december 13-i sajtónyilatkozata: Laeken European Summit 'crucial for future of Europe' [A laekeni európai csúcstalálkozó kulcsfontosságú Európa jövője szempontjából] – Hans-Gert Pöttering, az Európai Parlament EPP-ED Képviselőcsoportjának elnöke.
- 663 Alkotmány egy jól működő Európa számára. A dokumentumot az „Európai Politika” munkacsoport 2001. december 6-án, Brüsszelben mutatta be az EPP Politikai Vezetésének. Az eredeti, angol szöveg alapján, 15. o.
- 664 Az Európai Tanács laekeni találkozójával (2001. december 14–15.) kapcsolatos elnökségi vélemény. I. sz. Melléklet: Laekeni Nyilatkozat az Európai Unió jövőjéről.
- 665 Alain Lamassoure, i. m. 84. o.
- 666 Uo. 13–14. o.
- 667 Uo. 11–12. o.
- 668 Uo. 10. o.
- 669 Editions Foundation Robert Schuman et Albin Michel, Párizs, 2004.

- 670 Biblioteca nueva. Real Instituto Elcano 2005.
- 671 Alain Lamassoure, i. m. 308. o.
- 672 Uo. 309. o.
- 673 Doc. A5-0368/2001.
- 674 Alain Lamassoure, i. m. 51. o.
- 675 Ld. az EPP-frakció által a Bizottságnak küldött 3. sz. levelet a 2002. május 23–24-i ülésről. In: Convention on the Future of the European Union. 3. sz. akta. Az EPP-frakció Kutatási és Dokumentációs Szolgálat, 2002. június. 3. o.
- 676 Doc. A5-0425/2002.
- 677 Doc. A5-0133/2002.
- 678 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve, 2003. 168–174. o.
- 679 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve, i. m. 172. o.
- 680 A PES-csoporthoz tartozó görög Dimitris Tsatsos-szal együtt.
- 681 Európai parlamenti vita az 2003–2004-es ülészakon; idézet az 2003. szeptember 24-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 682 Európai parlamenti vita az 2003–2004-es ülészakon; idézet az 2003. november 19-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 683 Andrew Duff-al (Egyesült Királyság, Liberális Képviselőcsoport) és Klaus Hänschsal (Németország, Szocialista Képviselőcsoport). Ehhez a csoportosuláshoz tartozott Lamberto Dini is, az olasz politikai élet elismert alakja, aki korábban külügyminiszterként, a nyilatkozat kiadásakor pedig szenátorként tevékenykedett.
- 684 Elmar Brok, Lamberto Dini, Andrew Duff, Klaus Hänsch és Alain Lamassoure konventtagok által kiadott nyilatkozat.
- 685 Európai parlamenti vita az 2003–2004-es ülészakon; idézet az 2003. december 16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 686 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve, 2004. Brüsszel, 2004. 115. o.
- 687 Európai parlamenti vita az 2003–2004-es ülészakon; idézet az 2004. július 21-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 688 L. a 2004. október 29-i sajtóközleményt: Hans-Gert Pöttering on the signing of the European Constitution in Rome [Hans-Gert Pöttering az Európai Alkotmány római aláírásáról].
- 689 Csupán 137 képviselő szavazott nemmel, és negyvenen tartózkodtak. L. a 2005. január 12-i ülés jegyzőkönyvét. Doc. PE 352.981., 4. o.
- 690 Doc. A6-0070/2004.
- 691 Wilfried Martens, az EPP-ED Képviselőcsoport elnökének sajtóközleménye, 2005. május 30.
- 692 PV\569576EN, az EPP-ED Képviselőcsoport ülésének jegyzőkönyvéből, P3C050 Brüsszel. 2005. június 1. 11.00–13.00.
- 693 I. m.
- 694 PV\570281EN, az EPP-ED Képviselőcsoport ülésének jegyzőkönyvéből, Strasbourg. 2005. június 6. Ugyanezen a napon került kizárásra Roger Helmer, a Képviselőcsoport ED-frakciójának tagja.
- 695 Az EPP-ED Képviselőcsoport Vezetőségének bordeaux-i ülése, 2006. június 29–30. Az EPP-frakció Kutatási és Dokumentációs Szolgálat, 2006. december. 11. o
- 696 What does the future hold for the Constitutional Treaty: how can a deadlock be broken? [Mit rejt az Alkotmány szerződés jövője: hogyan lehet megtörni a patthelyzetet?] Az EPP-ED Képviselőcsoport 2007. március 8-i, brüsszeli meghallgatása. Az EPP-frakció Kutatási és Dokumentációs Szolgálat, 2007. június. 6–9. o
- 697 Berlieni Nyilatkozat: The future together [A közös jövő], 1957–2007. Az Európai Néppárt és az Európai Parlament EPP-ED Képviselőcsoportjának nyilatkozata a Római Szerződések aláírásának ötvenedik évfordulójának alkalmából. Berlin, 2007. március 24. A Képviselőcsoport kiadványa, Brüsszel, 2007. május.
- 698 A Berlieni Nyilatkozat preambuluma 11. bekezdése.
- 699 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve, 2007. Brüsszel. 231. o.
- 700 Uo.
- 701 Alain Lamassoure beszéde az UMP párizsi Európa-kongresszusán, 2008. január 30-án.

- 702 Európai parlamenti vita az 2007–2008-es ülészakon; idézet az 2007. november 13-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 703 Európai parlamenti vita az 2007–2008-es ülészakon; idézet az 2008. július 10-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 704 Az EPP 2008. június 13-i sajtóközleménye: EPP disappointed with Irish referendum results – EPP summit will assess treaty impasse [Az EPP csalódottsága az ír népszavazás eredménye miatt – a szerződés körüli patthelyzet az EPP csúcstalálkozóján kerül majd elemzésre]. L. a csoport 2008. június 16-i ülésének jegyzőkönyvét. PV\730297EN.
- 705 Elmar Brok 2008. június 13-i sajtóközleménye: EU Reform Treaty: Ratification process must continue despite Irish refusal [Az EU-t megreformáló szerződés: az ír visszautasítás ellenére tovább kell haladnia a ratifikációs folyamatnak].
- 706 Bulletin Quotidien Europe, 9758. 2008. október 10.
- 707 Report on the activities of the Group of the European People's Party (Christian Democratic Group), July 1993-July 1994. 276. o.
- 708 Report on the activities of the EPP Group, July 1993-July 1994. 280. o.
- 709 Európai parlamenti vita az 1993–1994-es ülészakon; idézet az 1993. november 17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–438, 106. o.
- 710 Report on the activities of the EPP Group, July 1994 – July 1995. 227. o.
- 711 Doc. A4-0003/95.
- 712 A Szocialista Képviselőcsoportba tartozó olasz Biagio de Giovannival együtt.
- 713 Európai parlamenti vita az 1994–1995-ös ülészakon; idézet az 1995. január 18-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-456, 120–121. o.
- 714 Report on the activities of the EPP Group, July 1994-July 1995. 224. o.
- 715 Report on the activities of the EPP Group, July 1994-July 1995. 227–228. o.
- 716 Doc. A4-0003/95.
- 717 A Szocialista Képviselőcsoportba tartozó olasz Biagio de Giovannival együtt.
- 718 Európai parlamenti vita az 1994–1995-ös ülészakon; idézet az 1995. január 18-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-456, 121. o.
- 719 Európai parlamenti vita az 1994–1995-ös ülészakon; idézet az 1995. január 17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-456, 22. o.
- 720 I. m. 35. o.
- 721 Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*. i. m. 325. o.
- 722 Report on the activities of the EPP Group, July 1996 – July 1997. 221. o.
- 723 Reimer Böge, I. az 1997. november 18-i ülés jegyzőkönyvének 17. oldalt.
- 724 A4-0097/98. Az Európai Parlament 1998. március 31-én elfogadott határozata.
- 725 Doc. A4-0097/98
- 726 Doc. A4-0240/99.
- 727 Doc. A4-0502/98.
- 728 Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*. i. m. 325. o.
- 729 Európai parlamenti vita az 1998–1999-es ülészakon; idézet az 1998. december 15-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 730 Az egyiket a szocialisták, a másikat pedig 65 szocialista képviselő és a csoport vezetője, a francia Hervé Fabre-Aubrespy (Nemzetek Európája) nyújtotta be.
- 731 Doc. B4-0065/99; Doc. B4-0109/99; Doc. B4-0110/99.
- 732 Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*. i. m. 326. o.
- 733 L. az EPP-frakció 1999. június 30-i sajtóközleményét: EPP Group will not vote for a politically unbalanced Commission [az EPP-frakció nem fog támogatni egy politikai szempontból kiegyensúlyozatlan Bizottságot]
- 734 L. Európai parlamenti vita az 1999–2000-es ülészakon; idézet az 1999. szeptember 14-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján és az EPP-ED Képviselőcsoport 1999. szeptember 15-i sajtóközleményét: Election of the Prodi Commission creates new basis for cooperation between Parliament and Commission [A Prodi-bizottság megválasztása új alapot teremt a Parlament és a Bizottság közötti együttműködés számára].
- 735 Nicole Fontaine: *Mes combats à la présidence du Parlement européen*. Plon, 2002. 71. o.

- 736 A megállapodást (C5-0349/2000) a plenáris ülés 365 igen, 100 nem szavazattal, 45 tartózkodás mellett elfogadta. A Parlament jelentős többsége a megállapodás mellett tette le voksát. Az EPP-ED Képviselőcsoport testületileg támogatta a megállapodást, míg a Szocialista Képviselőcsoport véleménye megoszlott a kérdést illetően (tizenegyen tartózkodtak, ötvenegyen pedig ellene szavaztak).
- 737 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve, 2000. december. 200. o.
- 738 Nicole Fontaine, i. m. 78. o.
- 739 Trois questions à Hans-Gert Pöttering. In: *Le Monde*, 2004. június 14.
- 740 L. az Alkotmány I-27. Cikkét: „Az európai parlamenti választások figyelembevételével és a megfelelő egyeztetések lefolytatása után az Európai Tanács minősített többséggel eljárva javaslatot tesz az Európai Parlamentnek a Bizottság elnökének jelölt személyre vonatkozóan. A jelöltet az Európai Parlament tagjainak többségével választja meg. Ha a jelölt nem kapja meg a szükséges többségi támogatást, az Európai Tanács minősített többséggel egy hónapon belül új jelöltet javasol, akit az Európai Parlament ugyanezen eljárás szerint választ meg.”
- 741 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2004. június 29-i sajtóközleménye: Hans-Gert Pöttering on nomination of new Commission President: 'Barroso is an excellent candidate' [Hans-Gert Pöttering a Bizottság új elnökének kinevezéséről: „Barroso kifogástalan jelölt”].
- 742 L. a 2004. október 12-i sajtóközleményt.
- 743 Az EPP-ED Képviselőcsoport strasbourgi találkozója 2004. október 25-én, hétfőn. PV\545819FR, 10.11.2004.
- 744 Hans-Gert Pöttering beszéde, 2004. október 26.
- 745 Európai parlamenti vita az 2004–2005-ös ülészakon; idézet az 2004. november 17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 746 Report on the activities of the EPP Group, July 1992-July 1993.
- 747 Európai parlamenti vita az 1993–1994-es ülészakon; idézet az 1994. március 9-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 3–445, 66. o.
- 748 Equipe MIMOSA, Rapport au Parlement européen sur la crise du chômage dans la Communauté européenne, analyse des stratégies alternatives, CEPI és OFCE, Párizs. 1993. április.
- 749 A két dokumentummal kapcsolatban l. az EPP-frakció 1993. szeptember 7-i brüsszeli találkozóját. Dokumentációs Szolgálat, 1993. szeptember 6.
- 750 Report on the activities of the EPP Group, July 1994-July 1995. 273. o.
- 751 Doc. COM (1993) 700.
- 752 Megjegyzés az „Implementation of the White Paper on growth, competitiveness and employment” című dokumentummal kapcsolatban. EPP-frakció, 1994. július. 3-4. o.
- 753 Doc. A3-0122/94.
- 754 Report on the activities of the EPP Group, July 1993-July 1994. 86. o.
- 755 Doc. A3-0384/93.
- 756 Dehaene, Jean-Luc, „Compte-rendu du Sommet des Chefs et de Partis du PPE”. Brüsszel, 1993. december 9. 4. o.
- 757 Report on the activities of the EPP Group, July 1997-July 1998. 52. o.
- 758 Doc. COM (1997) 0184.
- 759 Doc. T4-0584/1997.
- 760 Infodoc: Employment after the Luxembourg European Council, 1997. december. 4–5. o.
- 761 Európai parlamenti vita az 1997–1998-as ülészakon; idézet az 1997. december 17-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 762 Doc. A4-0307/97.
- 763 Report on the activities of the EPP Group, July 1997-July 1998. 83. o.
- 764 Infodoc: Job creation in Europe – EPP priorities and conclusions of the Cologne Summit. 1. o.
- 765 Infodoc: Employment after the Luxembourg European Council, 1997. december. 4. o.
- 766 Uo.
- 767 Elnökségi következtetések az Európai Tanács lisszaboni ülésén. 2000. március 23–24. 2. o.
- 768 A 2006. márciusi római tanulmányi napok során elhangzott beszédéből.
- 769 Az elnökség 2002. december 10-i ülésének jegyzőkönyvéből.
- 770 EPP-ED Képviselőcsoport: EPP-ED Group priorities 2004–2009. 9. o.

- 771 Az EU-25 EPP-ED parlamenti csoportok elnökeinek 4. csúcstalálkozóján elhangzott meg-
jegyzés. 2005. április 4. 22. o.
- 772 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve, 2004. 187. o.
- 773 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve, 2006. 130. o.
- 774 Elnökségi következtetések az Európai Tanács lisszaboni ülésén. 2000. március 23–24. 1. o.
- 775 Joseph Daul 2007. február 13-i sajtónyilatkozata: Key priorities for the European Parliament:
Europe must stand firm in its convictions and mobilise its citizens [Kulcsfontosságú prioritá-
sok az Európai Parlament számára: Európának ki kell tartania alapelvei mellett, és mobilizál-
nia kell állampolgárait].
- 776 Az EU-25 EPP-ED parlamenti csoportok elnökeinek 4. csúcstalálkozóján elhangzott meg-
jegyzés. 2005. április 4. 24–25. o.
- 777 Réunion du Groupe du PPE-DE: Les Parlements en route vers Lisbonne. 2006. január 31-feb-
ruár 1., 5. o.
- 778 2004-ben, 2005-ben és 2007-ben.
- 779 Réunion du Groupe du PPE-DE: Les Parlements en route vers Lisbonne. 2006. január 31-feb-
ruár 1., 5. o.
- 780 Az Európai Tanács tavaszi ülésén kiadott sajtónyilatkozat, 2007. március 12. 1. o.
- 781 Európai parlamenti vita az 2006–2007-es ülészakon; idézet az 2007. március 14-i ülésről ké-
szült szó szerinti beszámoló alapján.
- 782 Az Európai Parlament EPP-ED Képviselőcsoportjának évkönyve, 2007. 199. o.
- 783 Az Európai Parlament és az Európai Tanács 2007. június 27-i, 717/2007. sz. EK rendelete a
Közösségen belüli, mobiltelefonos hálózatok közötti roaming feltételeiről.
- 784 Az Európai Parlament EPP-ED Képviselőcsoportjának évkönyve, 2007. 275. o.
- 785 Európai parlamenti vita az 2006–2007-es ülészakon; idézet az 2007. május 23-i ülésről ké-
szült szó szerinti beszámoló alapján.
- 786 Az Európai Parlament EPP-ED Képviselőcsoportjának évkönyve, 2007. 275. o.
- 787 Az Európai Parlament EPP-ED Képviselőcsoportjának évkönyve, 2005. 230. o.
- 788 Az Európai Parlament EPP-ED Képviselőcsoportjának évkönyve, 2006. 334. o.
- 789 L. a Képviselőcsoport 2006. február 8-i, brüsszeli ülésének jegyzőkönyvét, 1. o.
- 790 A létszámra vonatkozó adatot az ülés elnöke jelentette be a Parlamentben. L. az Európai Par-
lament 2006. február 14-i üléséről készült szó szerinti beszámolót.
- 791 A 2006. február 14-i ülésről készült szó szerinti beszámolóból.
- 792 Az Európai Parlament EPP-ED Képviselőcsoportjának évkönyve, 2006. 285. o.
- 793 Európai parlamenti vita az 2006–2007-es ülészakon; idézet az 2006. november 15-i ülésről
készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 794 Uo.
- 795 Szájer József (Az EPP-ED Képviselőcsoport Vezetősége): Note de synthèse-Directive euro-
péenne sur les substances chimiques (directive 'REACH'). 2005. február 15.
- 796 I. m.
- 797 Hartmut Nassauer és az EPP-ED Képviselőcsoport sajtónyilatkozata, 2004. december 2. és
2005. március 28.
- 798 Szájer József európai parlamenti képviselő és az EPP-ED Képviselőcsoport Vezetősége: Note expli-
cative-Directive communautaire sur les produits chimiques (REACH). 2005. augusztus 30. 3. o.
- 799 2008. június 17-én készült interjú Tanja Valentinnel, Hartmut Nassauer parlamenti attaséjá-
val.
- 800 Hartmut Nassauer: Draft Opinion of the Committee of the Internal Market and Consumer
Protection for the Committee on the Environment, Public Health and Food Safety on the
proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council concerning the
Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals (REACH). 2003/0256.
2005. május 4.
- 801 Hartmut Nassauer: Clear vote in the internal market committee: compromise on REACH is
on track. Sajtóíróda, *Flash*, Brüsszel. 2005. szeptember 14.
- 802 Doc. T4-0595/1996.
- 803 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve, 2000. 204. o.
- 804 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve, 2000. 206. o.

- 805 Doha or the EPP-ED initiative for a new World Trade Organisation. 2002. április. 3. o.
- 806 Doc. T5-0160/1999.
- 807 Európai parlamenti vita az 2001–2002-es ülészakon; idézet az 2001. december 11-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 808 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve, 2003. 235–236. o.
- 809 A delegációban az EPP-ED részéről Concepció Ferrer, Wim van Velzen, Ilkka Suominen, Paul Rübzig és Michel Hansenne foglalt helyet.
- 810 Doc. T5-0412/2003.
- 811 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve. 318. o.
- 812 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve. 191. o.
- 813 A cím forrása: Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*. i. m. 247. o.
- 814 1969-ben az állam- és kormányfők Hágában elfogadták a gazdasági és monetáris unió többlépcsős tervét (ez volt az 1970-es Werner-terv). 1972-ben megszületett a valutakígyó, amit 1979-ben az Európai Monetáris Rendszer váltott fel. Ez az Európai Monetáris Együttműködési Alappal (1974) együtt az 1970-es évek nehéz időszakai (olajválságok, nemzetközi monetáris válságok), illetve az 1980-as évek folyamán is sikeresen megőrizte az európai valuták stabilitását – az inflációt alacsonyan tartotta, az átváltási arány stabil volt, elhárult a pénzügyi spekuláció veszélye, stb.
- 815 Ezt tükrözte többek között az 1979-es politikai program is. L. például: „Elections directes 1979”, *Eléments d’information sur la politique européenne vue par le Groupe Démocrate-Chrétien (Groupe du Parti Populaire Européen) du Parlement européen*. 167. oldaltól.
- 816 Martens, Wilfried: *Mémoires pour mon pays*. i. m. 247. o.
- 817 *Acte du Colloque sur l’Union Economique et Monétaire: un objectif pour 1992*, Centre des Conférences internationales, Párizs, 1987. október 5–6. Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) Képviselőcsoportja, 1987.
- 818 Edmond Alphandéry az EPP Képviselőcsoport 1987. október 5–6-án Párizsban tartott, „Economic and Monetary Union: an objective for 1992” című szemináriumán. 45. o.
- 819 *Rapport sur l’Union économique et monétaire dans la Communauté européenne*. In: *European Documents*, 1550/1551. 1989. április 20.
- 820 Európai parlamenti vita az 1994–1995-ös ülészakon; idézet az 1994. december 13-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-455, 58. o.
- 821 Doc. A4-132/95.
- 822 *Report on the activities of the Group of the European People’s Party (Christian Democrats)*, July 1994-July 1995. 51. o.
- 823 Doc. A4-0066/95.
- 824 Doc. A4-0112/95.
- 825 COM (95) 333 final.
- 826 Infodoc: *The EPP Group and the changeover to the single currency*. 1995. július. 2. o.
- 827 Európai parlamenti vita az 1995–1996-os ülészakon; idézet az 1995. október 24-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-469, 19. o.
- 828 Infodoc: *The EPP Group and the changeover to the single currency*. 1995. július. 5. o.
- 829 Európai parlamenti vita az 1995–1996-os ülészakon; idézet az 1995. október 24-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-469, 13. o.
- 830 Infodoc: *The EPP Group and the changeover to the single currency*. 1995. július. 5. o.
- 831 Európai parlamenti vita az 1995–1996-os ülészakon; idézet az 1995. október 24-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-469, 19. o.
- 832 *Economic revitalisation of Europe in a socially integrated framework*. Elnökségi következtetések az Európai Tanács madridi ülésén. 1995. december 15–16. 2. o.
- 833 Európai parlamenti vita az 1995–1996-os ülészakon; idézet az 1995. december 13-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-472, 181. o.
- 834 Európai parlamenti vita az 1995–1996-os ülészakon; idézet az 1996. január 16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-473, 58. o.
- 835 Infodoc: *Towards a single currency (post Madrid)*. 1996. március. 3–4. o.
- 836 Nicole Fontaine, i. m. 145. o.
- 837 Részlet az 1993. december 8–10-i brüsszeli kongresszuson elfogadott „Europe 2000: Unity in diversity, Action Programme 1994–1999 of the European People’s Party” című cselekvési tervből.

- 838 European Union: Objective 96. 1995. március 29–31-i brüsszeli parlamentközi konferencia, E munkacsoport: „Completion of Economic and Monetary Union”.
- 839 Le „pacte de stabilité” pour l’Europe proposé par le Ministre allemande des finances Theo Waigel. In: Europe Documents, 1962. 1995. november 24. 1–3. o.
- 840 Doc. A4-0371/96.
- 841 Doc. A4-0352/96.
- 842 Doc. A4-0192/97.
- 843 Fernand Herman: *Europa Patria Mea*. Chronique de 15 années de vie politique, économique et sociale européenne. Brüsszel, Didier Devillez, 2006. 109. o.
- 844 Report on the activities of the Group of the European People’s Party (Christian Democrats), July 1996–July 1997. 80–82. o.
- 845 Doc. A4-0375/96.
- 846 Európai parlamenti vita az 1996–1997-es ülészakon; idézet az 1996. november 27-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-491, 14. o.
- 847 Európai parlamenti vita az 1996–1997-es ülészakon; idézet az 1996. november 27-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-491, 11. o.
- 848 Fernand Herman: The costs and benefits of Economic and Monetary Union, speech given at the Crete Study Days. In: *European Digest*. i. m. 18. o.
- 849 L. a maastrichti szerződés VI. címét (2. fejezet, 105. cikk). *OJ*, C191, 1992. 07. 29.
- 850 L. a 109B cikket.
- 851 Doc. A4-0372/96.
- 852 Európai parlamenti vita az 1996–1997-es ülészakon; idézet az 1996. november 27-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-491, 11. o.
- 853 A cím a következő dokumentumból került átvételre: Infodoc: The Euro, a success for the EPP. Az EPP-frakció Dokumentációs-Közzétételi-Kutatási Szolgálat. 1999. március.
- 854 A Tanács 1998. május 3-i döntése a Szerződés 109j(4). Cikkével összhangban. In: *Official Journal of the European Communities (OJ)*, 11.05.1998. L 139. 30–35. o.
- 855 Európai parlamenti vita az 1997–1998-as ülészakon; idézet az 1998. május 2-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján. In: *OJ*, No. 4-518. 128–129. o.
- 856 Report on the activities of the Group of the European People’s Party (Christian Democrats), July 1998–July 1999. 80. o.
- 857 Európai parlamenti vita az 2001–2002-es ülészakon; idézet az 2002. január 16-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 858 Doc. A6-0264/2007.; Doc. A6-0266/2007.
- 859 Európai parlamenti vita az 2006–2007-es ülészakon; idézet az 2007. július 11-i ülésről készült szó szerinti beszámoló alapján.
- 860 Uo.
- 861 „Financial crisis: Centre-Right parliamentary leaders salute European determination” című 2008. október 14-i sajtóközlemény
- 862 „Le conflict au Kosovo ne sera pas sans répercussions pour l’Europe” – az EPP-tanács találkozóán 1999. április 8-án Brüsszelben elfogadott határozat.
- 863 Az 1999. április 15-i „Koszovó tanulságai” sajtóközlemény szabad fordítása.
- 864 Lásd az 1999. február 10-i sajtóközleményt: „Nem halaszthatjuk el az utolsó esélyt a koszovói helyzet megoldására – fenn kell tartani a NATO beavatkozást”, mondta Doris Peck európai parlamenti képviselő.
- 865 Európai parlamenti viták, 2000–2001-es ülészak, a 2000. október 5-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 866 Uo.
- 867 „Le conflict au Kosovo ne sera pas sans répercussions pour l’Europe” – az EPP-tanács által elfogadott határozat, i. m.
- 868 A Bizottság közleménye a Tanács és az Európai Parlament felé 1999. május 26-án a délkelet-európai országok stabilizációs és társulási folyamatáról [COM(1999) 235 végleges – nem jelent meg a Hivatalos Lapban].
- 869 A 2000. 19–20-i Santa Maria de Feira Európai Tanács elnöki következtetéseinek 67. paragrafusa.

- 870 A5-0226/2002. sz. dokumentum.
- 871 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2002, Brüsszel, 308–309. o.
- 872 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2005, Brüsszel, 271. o.
- 873 Az EPP-ED Képviselőcsoport vezetőségi találkozója Splitben 2006. május 11–12-én, kiadta a Dokumentációs-Publikációs-Kutatási Szolgálat, 7. o.
- 874 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2006, Brüsszel, 112. o.
- 875 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2007, Brüsszel, 130. o.
- 876 Joseph Daul 2008. február 17-i sajtóközleménye: „A béke megőrzésének szükségessége Koszovóban”.
- 877 Európai parlamenti viták, 2007–2008-as ülészak, a 2008. február 20-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 878 A6-0399/2005. sz. dokumentum.
- 879 Európai parlamenti viták, 2005–2006-os ülészak, a 2006. január 18-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 880 Lásd a Bizottság 2004. május 12-i, „Európai szomszédsági politika – stratégiai dokumentum” című közleményét [COM(2004) 373 – nem jelent meg a Hivatalos Lapban].
- 881 Jelentés az európai biztonsági politikáról, i. m. 17. o.
- 882 Európai parlamenti viták, 2005–2006-os ülészak, a 2006. január 18-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 883 PV/597850EN, az EPP-ED Képviselőcsoport 2006. január 11-i ülésének jegyzőkönyve, Brüsszel, 4. o.
- 884 Uo.
- 885 B6-0038/2004 közös állásfoglalásra irányuló indítvány, 2004. szeptember 15.
- 886 Európai parlamenti viták, 2004–2005-ös ülészak, a 2004. szeptember 14-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 887 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2004, Brüsszel, 295. o.
- 888 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2004, Brüsszel, 296. o.
- 889 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2004. október 25-i ülésének jegyzőkönyve, Strasbourg.
- 890 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2004. október 28-i ülésének jegyzőkönyve, Strasbourg.
- 891 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2005, Brüsszel, 154. o.
- 892 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2004. július 7-i ülésének jegyzőkönyve, Strasbourg, 1. o.
- 893 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2005. október 8-i ülésének jegyzőkönyve, Strasbourg.
- 894 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2006. február 1-jei ülésének jegyzőkönyve, Brüsszel.
- 895 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2006, Brüsszel, 288. o.
- 896 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2006. március 16-i ülésének jegyzőkönyve, Strasbourg.
- 897 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2006. szeptember 5-i ülésének jegyzőkönyve, Strasbourg; Az EPP-ED Képviselőcsoport 2006. október 24-i ülésének jegyzőkönyve, Strasbourg.
- 898 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2006. december 12-i ülésének jegyzőkönyve, Strasbourg.
- 899 Az EPP-ED Képviselőcsoport Belorussziáról tartott tanulmányi napja, 2007. február 8., Brüsszel, kiadta a Dokumentációs-Publikációs-Kutatási Szolgálat.
- 900 Jacek Protasiewicz 2008. szeptember 29-i sajtóközleménye, „Választások Belorussziában: az előzetes eredmények szerint a választási folyamat még messze nem demokratikus Belorussziában”.
- 901 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2004, Brüsszel, 299. o.
- 902 Elmar Brok 2004. november 22-i sajtóközleménye: „Präsidentschaftswahlen in der Ukraine: Wahlbetrug wird politische Konsequenzen seitens der EU nach sich ziehen müssen”.
- 903 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2004. december 1-jei ülésének jegyzőkönyve, Brüsszel.
- 904 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2005. január 5-i ülésének jegyzőkönyve, Brüsszel.
- 905 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2005, Brüsszel, 258. o.
- 906 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2005. december 12-i sajtóközleménye.
- 907 Európai parlamenti viták, 2006–2007-es ülészak, a 2007. július 12-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 908 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2007. október 2-i sajtóközleménye.
- 909 Európai parlamenti viták, 2004–2005-ös ülészak, a 2005. február 23-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 910 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2005, Brüsszel, 261. o.
- 911 Európai parlamenti viták, 2004–2005-ös ülészak, a 2005. február 23-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.

- 912 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2005. február 21-i ülésének jegyzőkönyve, Strasbourg.
- 913 B6-0541/2006. sz. dokumentum.
- 914 2008. augusztus 13-i sajtóközleménye: „Hans-Gert Pöttering, az Európai Parlament elnökének állásfoglalása a grúziai helyzetről”.
- 915 Joseph Daub 2008. augusztus 11-i sajtóközleménye: „Kaukázus: felhívás azonnali tűzszünetre”.
- 916 Vytautas Landsbergis 2008. augusztus 9-i sajtóközleménye: „Az orosz expanziós doktrína valósággá válik”.
- 917 P6-TA(2006)0456. sz. dokumentum.
- 918 Európai parlamenti viták, 2008–2009-es ülészak, a 2008. szeptember 1-jei ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 919 A6-0135/2005. sz. dokumentum.
- 920 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2005, Brüsszel, 171. o.
- 921 A6-0135/2005. sz. dokumentum, 11. o.
- 922 Európai parlamenti viták, 2006–2007-es ülészak, a 2007. május 9-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 923 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2005, Brüsszel, 172. o.
- 924 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2007, Brüsszel, 278. o.
- 925 Európai parlamenti viták, 2006–2007-es ülészak, a 2007. május 9-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 926 Uo.
- 927 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2007. június 13-i ülésének jegyzőkönyve, Brüsszel, 2. o.
- 928 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2007. november 7-i ülésének jegyzőkönyve, Brüsszel, 1. o.
- 929 *European Digest*, Vouliagmeni tanulmányi napok, 1996. április 29. – május 3., EPP-frakció, 55–59. o.
- 930 *European Digest*, Vouliagmeni tanulmányi napok, 1996. április 29. – május 3., EPP-frakció, 55. o.
- 931 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2001, Brüsszel, 228. o.
- 932 Uo.
- 933 Uo. 230. o.
- 934 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2001, Brüsszel, 231. o.
- 935 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2007, Brüsszel, 180. o.
- 936 Európai parlamenti viták, 2004–2005-ös ülészak, a 2004. december 13-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 937 Az EPP-ED Képviselőcsoport tanulmányi napjai Törökországról, 2004. szeptember 23–24., Dokumentációs-Publikációs-Kutatási Szolgálat, Brüsszel, 7. o.
- 938 A Bizottság 2004. október 6-i közleménye a Tanács és az Európai Parlament felé: Az Európai Bizottság Törökország csatlakozási folyamatára vonatkozó ajánlása [COM(2004) 656 végleges], Brüsszel.
- 939 A6-0063/2004. sz. dokumentum.
- 940 Európai parlamenti viták, 2004–2005-ös ülészak, a 2004. december 13-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 941 Uo.
- 942 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve 2004, Brüsszel, 312. o.
- 943 A6-0269/2206. sz. dokumentum.
- 944 A Bizottság közleménye az Európai Parlament és a Tanács felé: Bővítési stratégia és a fő kihívások 2006–2007 [CON(2006) 649 végleges], Brüsszel.
- 945 „Szabadság és belső biztonság az Európai Unióban” (Freedom and Internal Security in the European Union), EPP-ED Képviselőcsoport dokumentáció, 1995. július.
- 946 EPP-frakció Érvelési Lapok: „Elections européennes de juin 1994”, az EPP-frakció európai parlamenti titkársága, 85. o.
- 947 B3-0171/94. sz. dokumentum; B3-0200/94. sz. dokumentum.
- 948 Az Európai Néppárt csoportja (Kereszténydemokrata Képviselőcsoport) tevékenységéről szóló jelentés, 1989. július – 1990. július, Európai Parlament, EPP-frakció (Kereszténydemokrata Képviselőcsoport), 1990. szeptember, 12. o.
- 949 Európai parlamenti viták, 1992–1993-as ülészak, az 1992. november 17-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve. In: *OJ*, No. 3-424, 66. o.

- 950 Pascal Fontaine, *Note de réflexion, L'Europe et ses sept architectes*, Brüsszel, 1991. július 17.
- 951 Európai parlamenti viták, 1992–1993-as ülészak, az 1993. július 14-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve. In: *OJ*, No. 3-433, 153–154. o.
- 952 Günther Beckstein bajor belügyminiszternek az EPP-frakcióhoz intézett beszéde az estorili tanulmányi napokon (Portugália, 1994. június 27. – július 1.), *European Digest*, 1994. június–július, No. 66, 59. o.
- 953 Az EPP-frakció tizenegy tagja a Bizottság állandó tagja volt; szintén az EPP-frakció egyik olasz tagját, Maria Paola Colombo Svevót jelölték a Bizottság alelnökének.
- 954 Az EPP-frakció politikai vezetősége által 1994. február 3-án elfogadott „Az EPP kiáltványa az 1994-es európai választásokra” (Manifesto of the EPP for the European elections 1994), 2. o.
- 955 Az Európai Néppárt csoportja (Kereszténydemokrata Képviselőcsoport) tevékenységéről szóló jelentés, 1994. július – 1995. július, 216. o.
- 956 A4-0136/95. sz. dokumentum.
- 957 Sir Jack Stewart-Clarknak a Vizsgálóbizottság megbízásából írt jelentése a Közösség tagállamainak kábítószer-problémáiról készült vizsgálat eredményeiről, Luxemburg, Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, 1986. szeptember.
- 958 Az Európai Néppárt csoportja (Kereszténydemokrata Képviselőcsoport) tevékenységéről szóló jelentés, 1996. július – 1997. július, 174. o.
- 959 Lásd a Stewart-Clark jelentés bevezetését (A4-0136/95), i. m.
- 960 Az Európai Néppárt csoportja (Kereszténydemokrata Képviselőcsoport) tevékenységéről szóló jelentés, 1996. július – 1997. július, 174. o.
- 961 A4-0157/98. sz. dokumentum.
- 962 Az Európai Néppárt csoportja (Kereszténydemokrata Képviselőcsoport) tevékenységéről szóló jelentés, 1997. július – 1998. július, 157–158. o.
- 963 Európai parlamenti viták, 1997–1998-as ülészak, az 1998. január 15-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve. In: *OJ*, No. 4-512, 244. o.
- 964 Az Európai Néppárt csoportja (Kereszténydemokrata Képviselőcsoport) tevékenységéről szóló jelentés, 1998. július – 1999. július, 220. o.
- 965 Európai parlamenti viták, 1998–1999-es ülészak, az 1998. október 5-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve. In: *OJ*, No. 4-525, 8. o.; A4-0367/98.
- 966 Lásd „Az EPP-ED Képviselőcsoport élen jár a terrorizmus elleni küzdelemben” (The EPP-ED Groupe spearheads the fight against terrorism) című Infodoc bevezetését, Brüsszel, 2001. október, 1. o.
- 967 A4-0368/96. sz. dokumentum.
- 968 Uo. 11. o.
- 969 Uo. 14. o.
- 970 Az Európai Néppárt csoportja (Kereszténydemokrata Képviselőcsoport) tevékenységéről szóló jelentés, 1996. július – 1997. július, 176. o.
- 971 Európai parlamenti viták, 1996–1997-es ülészak, az 1997. január 29-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve. In: *OJ*, No. 4-494, 23. o.
- 972 Európai parlamenti viták, 2001–2002-es ülészak, a 2001. szeptember 12-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 973 Európai parlamenti viták, 2001–2002-es ülészak, a 2001. október 3-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 974 Infodoc, „Az EPP-ED Képviselőcsoport élen jár a terrorizmus elleni küzdelemben” (The EPP-ED Groupe spearheads the fight against terrorism), EPP-frakció Dokumentációs-Kutatási Szolgálat, 2001. október.
- 975 EPP-ED Képviselőcsoport: „Az EPP-ED Képviselőcsoport prioritásai 2004–2009-re – Az eszmék hozzájárulása a politika kialakításához” (Priorities of the EPP-ED Group for 2004–2009 – A contribution of ideas to policy formation), 25. o.
- 976 B3-1461/91. sz. dokumentum; B3-0432/92. sz. dokumentum.
- 977 A3-0382/92. sz. dokumentum.
- 978 EPP-frakció Érvelési Lapok: „Elections européennes de juin 1994”, az EPP-frakció európai parlamenti titkársága, 85. o.
- 979 B3-1691/93. sz. dokumentum; B3-1692/93. sz. dokumentum; B3-1724/93. sz. dokumentum.
- 980 *Agence Europe*, 1995. február 25, No. 648, 2. o.

- 981 Lásd „Bel- és igazságügy” (Justice and Home Affairs) című Infodoc, EPP-frakció Dokumentációs-Kutatási Szolgálat, 1997. május.
- 982 A4-0335/95. sz. dokumentum.
- 983 Uo. 10. o.
- 984 Európai parlamenti viták, 1995–1996-os ülészak, az 1996. március 14-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve. In: *OJ*, No. 4-478, 219. o.
- 985 Lásd alább.
- 986 A4-0110/99. sz. dokumentum.
- 987 Európai parlamenti viták, 1998–1999-es ülészak, az 1999. március 23-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve. In: *OJ*, No. 4-537, 63. o.
- 988 Uo.
- 989 A5-0003/2002. sz. dokumentum.
- 990 Európai parlamenti viták, 2001–2002-es ülészak, a 2002. február 6-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 991 A6-0049/2006. sz. dokumentum.
- 992 Európai parlamenti viták, 2005–2006-os ülészak, a 2006. március 14-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 993 Uo.
- 994 Uo.
- 995 Nassauer, Hartmut, „Bevándorlási és menedékjogi politika és a határok védelme” (Immigration and Asylum Policy and the Protection of Borders), helsinki tanulmányi napok (Finnország, 1996. augusztus 26–30.)
- 996 Az Európai Néppárt csoportja (Kereszténydemokrata Képviselőcsoport) tevékenységéről szóló jelentés, 1994. július – 1995. július, 216. o.
- 997 A4-0315/96. sz. dokumentum.
- 998 Európai parlamenti viták, 1996–1997-es ülészak, az 1996. november 13-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve
- 999 Európai parlamenti viták, 1998–1999-es ülészak, az 1999. február 9-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve
- 1000 „Compte-rendu de l’audition de Groupe PPE-DE sur l’immigration”, EPP-ED Képviselőcsoport Dokumentációs-Publikációs-Kutatási Szolgálat, Brüsszel, 2001. március 29.
- 1001 Tanulmányi napok – Thessaloniki (Görögország), 2001. május 7–11., az Európai Parlament Európai Néppárt (Kereszténydemokraták) és Európai Demokraták csoportja, Brüsszel, 2001, 19–20. o.
- 1002 A6-0339/2007. sz. dokumentum.
- 1003 2008. június 18-i sajtóközlemény, „Patrick Gaubert, MdPE reagit à l’adoption du rapport sur la directive retour”.
- 1004 „Az EPP-ED Képviselőcsoport tíz prioritása – Politikai stratégia 2008–2009-re” (The Ten Priorities of the EPP-ED Group – A Political Strategy for 2008–2009), Brüsszel, 2008. március, 9–13. o.
- 1005 Az EPP-ED Képviselőcsoport tanulmányi napjai Párizsban, 2008. július 2–4., EPP-ED Képviselőcsoport belső publikációk, 2008. október, 17. o.
- 1006 EPP Alprogram, Athén, 1992. november.
- 1007 EPP, „Értékek Uniója” (A Union of Values), a 14. EPP-kongresszus által elfogadott végső szöveg, Berlin, 2001. január, 008-as bekezdés.
- 1008 Az Európai Néppárt és az Európai Parlament EPP-ED Képviselőcsoportjának közös nyilatkozata a római szerződés aláírásának 50. évfordulóján, Berlin, 2007. március 24. (10).
- 1009 Lásd 34. fejezet.
- 1010 Pöttering, Hans-Gert, „Az Európai Unió: értékek – politika – gazdaság” (The European Union: values – politics – economy), az Escorial – María Cristina Royal University Centre-ben tartott beszéd, 2006. május 4.
- 1011 Európai parlamenti viták, 2004–2005-ös ülészak, a 2005. január 11-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 1012 Pöttering, Hans-Gert, az EPP-ED Képviselőcsoport bemutatása Őszentsége XVI. Benedek pápa számára, beszéd a vatikáni audiencián Rómában, 2006. március 30.
- 1013 Pöttering, Hans-Gert, „Az Európai Unió: értékek – politika – gazdaság” (The European Union: values – politics – economy), az Escorial – María Cristina Royal University Centre-ben tartott beszéd, 2006. május 4.

- 1014 „II. János Pál pápa beszéde európai parlamenti látogatása során”, Palais d’Europe, Strasbourg, Franciaország, 1988. október 11. In: *OJ*, No. 2-369, 41. o.
- 1015 EPP-ED Képviselőcsoport, „Az ortodox egyház és az Európai Parlament EPP-ED Képviselőcsoportja közötti párbeszéd” (*Dialogues between the Orthodox Church and the EPP-ED Group in the European Parliament*), 2007, 11. o.
- 1016 Pöttering, Hans-Gert, „Emberiség, vallás, Európa: az Európai Unió – értékek közössége” (*Mankind Religion Europe: The European Union – a Community of Values*), 9. o.
- 1017 2008. július 24-i sajtóközlemény: „Az Európai Parlament EPP-ED Képviselőcsoportja új kapcsolatokat alakít a kelet-európai egyházakkal és politikai résztvevőkkel”.
- 1018 Nasszir Al-Asszaf, szaúdi nagykövet és az arab nagykövetek doyenje, Aicha Belarbi, marokkói nagykövet, Abdulazeez Al-Sharikh, kuvaiti nagykövet, Szoliman Awaad, egyiptomi nagykövet, Alia Bouran, jordániai nagykövet, Chawki Armali, palesztinai általános képviselő és Mohamed Zaaf, az Arab Államok Ligája brüsszeli Összekötő Irodájának vezetője.
- 1019 Európai parlamenti viták, 2001–2002-es ülésszak, a 2001. október 24-i ülés szó szerinti jegyzőkönyve.
- 1020 „Compte-rendu de la réunion de la Présidence et des Chefs de Délégations nationales de Groupe du PPE-DE”, Réunion szigete, 2003. október 27–30.
- 1021 Hans-Gert Pöttering, „Robert Schuman eszméinek hatásai a mai Európában” (*The effects of Robert Schuman’s ideas in today’s Europe*), az Andrassy Egyetemen tartott beszéd, Budapest, 2006. május 30.
- 1022 Pöttering, Hans-Gert, „A szólásszabadság joga és a vallási meggyőződés tisztelete” (*Right to freedom of expression and respect for religious beliefs*), az Európai Parlament plenáris ülésének vitája, Strasbourg, 2006. február 15.
- 1023 Pöttering, Hans-Gert, „Az Európai Unió szerepe a világban – közös transzatlanti felelősségünk” (*The role of the European Union in the world – our common transatlantic responsibility*), a Harvard Egyetemen tartott beszéd, Cambridge, USA, 2006. október 10.
- 1024 A kereszténységről és iszlámról tartott közös konferencia összefoglaló jelentése, 2002. szeptember 26–27.
- 1025 *A kibővített Európához vezető út 1993–2003 (The road to an enlarged Europe 1993–2003)*, i. m. 34. o.
- 1026 Az EPP-ED Képviselőcsoport elnökségi ülésének jegyzőkönyve, 2000. március 13.
- 1027 Az EPP-ED Képviselőcsoport elnökségi ülésének jegyzőkönyve, 2000. szeptember 14–15.
- 1028 Az EPP-ED Képviselőcsoport elnökségi ülésének jegyzőkönyve, 2000. december 13.
- 1029 Az EPP-ED Képviselőcsoport elnökségi ülésének jegyzőkönyve, 2001. július 4.
- 1030 Az EPP-ED Képviselőcsoport elnökségi ülésének jegyzőkönyve, 2002. február 5.
- 1031 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve, 2002, 133. o.
- 1032 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve, 2003, 185. o.
- 1033 Lásd az EIN honlapja.
- 1034 Az EIN Nyári Egyetemének brosúrája, Oxford, 2002, 1. o.
- 1035 Lásd az EIN honlapja.
- 1036 A témák széles skálájával, mint például a közszolgálatok reformja, versenyképesség és innováció, gazdasági, monetáris és fiskális politika, a globális biztonság kihívásai, demográfiai fejlődés és bevándorlás, globalizáció, munkahelyteremtés Európában, európai kormányzás, terrorizmus és belső biztonság, energia- és környezeti politika, a digitális gazdaság és az Európai Unió földrajzi határai.
- 1037 A fenntartható mezőgazdasági termelésről és élelmiszer-biztonságról.
- 1038 A Nyári Egyetem brosúrája, Oxford, 2002, i. m.
- 1039 A Nyári Egyetem brosúrája, El Escorial, 2003.
- 1040 A Nyári Egyetem brosúrája, Berlin, 2004.
- 1041 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve, 2005, 127. o.
- 1042 Az EPP-ED Képviselőcsoport évkönyve, 154–155. o.
- 1043 *Bulletine de l’Agence Europe*, 2008. szeptember 17.
- 1044 Az EIN Nyári Egyetemének brosúrája, Fiuggi, Olaszország, 2008. szeptember 18–20., EPP-ED Képviselőcsoport, 2008. október.
- 1045 *Rapport sur les activités*, 1984. július – 1985. július, Európai Néppárt csoportja (Kereszténydemokrata Képviselőcsoport), 1985. szeptember, 271. o.

- 1046 I. m. 272. o.
- 1047 M.B. Scarascia Mugnozza megjegyzése a G. Szaridakisz által a nemzeti parlamentek kereszténydemokrata parlamenti csoportjaihoz és kereszténydemokrata pártokhoz szervezett látogatásokhoz, Brüsszel, 1991. március 19.
- 1048 Például a 2001. május 21–22-i csúcstalálkozó idején, a göteborgi Európai Tanács előestéjén.
- 1049 Az Unió jövőjéről és bővítéséről szóló egyezményről tartott csúcstalálkozó, 2002. április 4–5.
- 1050 Például az európai szabadságról, biztonságról és igazságszolgáltatásról tartott csúcstalálkozó, 2008. április 15.
- 1051 2008. október 13-i sajtóközlemény: „Az EU EPP-ED parlamenti csoportjai elnökeinek 9. csúcstalálkozója: a gazdasági és pénzügyi válság idején létfontosságú az együttműködés”.
- 1052 Agence Europe interjú, 2008. 11. 3.
- 1053 Agence Europe interjú, 2008. 11. 3.
- 1054 Az EPP-ED Képviselőcsoport 2009. február 18-i ülésének belső jegyzőkönyve, „EPP-ED Képviselőcsoport, elnökségi látogatás Moszkvába” (EPP-ED Group, Presidency Visit to Moscow).
- 1055 A háború során a francia–brit koordinációs munkákban tanúsított eredményei elismeréseként 1919-ben a Népszövetség főtitkárává kinevezett Jean Monnet 1923-ban lemondott tisztségéről, amikor a szervezet erőtlennek bizonyult a feltörekvő fasizmussal szemben.
- 1056 „Note au Gouvernement provisoire française”, Jean Monnet, Mémoires, Paris, Fayard, 1976, 263. o.
- 1057 A Közgyűlés hivatalának jegyzőkönyve, 1953. november 21.
- 1058 AC/GDC/COR/111/MM, a kereszténydemokrata (CD) csoport tagjainak listája, 1958. március 19.

A MAGYAR KERESZTÉNYDEMOKRÁCIA ÚTJA EURÓPA SZÍVÉBE

ELŐSZÓ A MAGYAR FEJEZETEKHEZ

Pascal Fontaine *Út Európa szívébe* című munkáját megjelenése óta már számos világnyelvre lefordították. A kiadások sorában azonban a magyar kötet egyedülálló abból a szempontból, hogy – köszönhetően a Barankovics István Alapítvány Kereszténydemokrata Tudásbázis projektjének – az eredeti szöveg kibővült a hazai kereszténydemokrácia történetének bemutatásával. A második világháború utáni Európa jövőjének megalapozásában az úttörők a nyugat-európai kereszténydemokraták voltak, míg közép-kelet-európai társaik sorsát a régió történelme teljesen más irányba sodorta: útjuk az Európai Unióba csak számtalan kényszerű kitérőn keresztül vezethetett. E párhuzamos történet regionális és nemzeti sajátosságainak bemutatására vállalkoztak a rendelkezésükre álló szűk terjedelmi keretek között a kötet magyar szerzői, a Kereszténydemokrácia Tudásbázis kutatócsoportjának tagjai. Munkánk az 1930-as évek indulásától a régióban kiemelkedő politikai teljesítményt nyújtó Demokrata Néppárt (1944–1949) felemelkedésén, majd a klaszszikus tragédiákra jellemző szükségszerűséggel bekövetkező szétzúzásán, valamint az 1989-es újrakezdés történetén, végül az európai pártcsaládba történő integráción keresztül vezető utat mutatja be. Végpontján a kereszténydemokrata irányzat nyugati és kelet-közép-európai száalai az Európai Néppárt parlamenti frakciójában újra találkoztak „Európa szívében”.

Petrás Éva bevezető eszmetörténeti munkája nemzetközi és hazai kontextusban vizsgálva tekinti át, miként jelent meg a kereszténydemokrácia összeurópai fejlődésébe ágyazottan Magyarországon is ez a keresztény politikai

jelenléte alapjaiban megújító irányzat, illetve hogyan formálták mégis egyedivé arculatát a magyar politika- és társadalomtörténet sajátosságai. Az 1945 utáni Kelet-Közép-Európában, ha rövid ideig is, de egyedülállóan sikeres modern kereszténydemokrata párt, a Keresztény Demokrata Néppárt, majd Demokrata Néppárt történetének összefoglalására *Szabó Róbert* vállalkozott saját kutatásai, valamint a hazai szakirodalom legfontosabb megállapításainak összegzéseként. A Barankovics-párt történetének szaktudományos feldolgozása majdnem teljességgel befejeződött. Szakmailag új távlatokat nyitott viszont a szerző számára a Rómában őrzött, Tomek Vince hagyatékában fellelt, Barankovics Istvántól származó iratok jelenleg már kutatható részének megismerése, aminek eredményei beépültek a mostani tanulmányba. Az pártállami diktatúra történéseire az 1989 utáni korszakra vonatkozó dolgozatokban hivatkozunk.

Míg a koalíciós korszak kereszténydemokrata vonatkozásai szakmai körökben közismertek, továbbá a pártállami diktatúra kereszténydemokrata szempontú feldolgozása is megindult már, addig a rendszerváltozás és az azt követő periódus még csak mostanra kerül a kutatók látókörébe. A KDNP közelmúltbeli politikatörténete néhány úttörő publikációtól eltekintve szinte teljességgel feltáratlan. Kutatócsoportunk egyik fő törekvése e téren a hiánypótlás elkezdése volt. Szisztematikus párttörténetírásra több ok miatt sem vállalkozhattunk, de a kötetben található további két dolgozat, valamint az áttekintésnek szánt KDNP-kronológia, eddig jórészt ismeretlen forrásokra támaszkodva tesz első kísérletet e korszak lényeges kérdéseinek megválaszolására. *Kiss Mária Rita* a politikai gondolkodás dimenziójában a KDNP identitásstratégiájának 1989 és 1998 közötti alakulását vizsgálta a párttörténet három releváns pontján. A modern kereszténydemokrata önazonosság újrafogalmazásának döntő periódusát jelentő újjáalakulás éveiben, az 1992-es első kereszténydemokrata kongresszus idején, valamint a minden korábbinál erősebben konkuráló identitásnarratívák korában, a második parlamenti ciklusban kialakult belső válság korszakában mutatja be forrásokra támaszkodva a párt politikai kommunikációjának jellemzőit. A Kereszténydemokrata Néppárt beilleszkedésének kutatása nagy európai pártcsaládjába önmagában is hiánypótló eleme a KDNP történetének, de a kötet egésze szempontjából is az egyik legfontosabb fejezetnek tekinthető. A rendszerváltozáskor óriási jelentőségre tett szert az emigráns magyar kereszténydemokraták ekkor már négy évtizedes múltira visszatekintő nemzetközi kapcsolati hálózata, amely megkönnyítette az újjá alakuló párt kereszténydemokrata szervezetekbe való integrálódását. *Petrás Éva* második tanulmánya bemutatja azt az utat, amelynek során 1989 után az európai pártcsaládba történő integráció a mintaadás kezdeti szakaszától az európai uniós munkáig vezette a Kereszténydemokrata Néppártot. A politikai pártok történetére vonatkozó kronológia az adott politikai alakulat történetének lehetőleg naprakész ismeretét igényli. *Szabó*

Róbert e kétségkívül nehéz, de a további kutatások folytatásához létfontosságú feladatra vállalkozott 1988-tól egészen 2010-ig vezetve el az olvasót a KDNP történetében. A kronológia végleges formájának kialakításakor terjedelmi korlátok miatt az összegyűjtött anyag szelektálására kényszerültünk. A válogatás fő szempontja az volt, hogy a KDNP történetének legfontosabb eseményei, nemzetközi kapcsolatrendszerének dátumai mellett bekerüljenek a válogatásba a párt jellemző megnyilatkozásai, állásfoglalásai is.

A Kereszténydemokrácia Tudásbázis kutatócsoportja a magyar fejezetek megírásakor helyenként a túlságosan is bőséges szakirodalommal, máshol a fennmaradt források esetlegességével, időnként pedig teljes forráshiánnyal volt kénytelen szembesülni. Ahol lehetséges volt, támaszkodtunk a kereszténydemokrácia nemzetközi és magyar szakirodalmára, a párttörténet rendszerváltozás utáni fejezeteinek megírásához és a kronológia elkészítéséhez azonban alap kutatásokra volt szükség. Az e téren tapasztalt nehézségeink számos okra vezethetők vissza. A DNP tudományos szempontú kutatásával kevesen foglalkoztak s foglalkoznak ma is, de közülük *Izsák Lajosnak* – a magyar fejezetek szakmai lektorának – úttörő jellegű munkái mindenképpen kiemelendők. A DNP irattárában a politikai helyzet rosszabbodása miatt már 1948 nyarától selejtezéseket hajtottak végre, 1949-ben pedig a még fellelhető iratok elkallódtak, többségük megsemmisült. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásával a Demokrata Néppárt vezetőire, tisztviselőire vonatkozó megfigyelési dossziék, bünvádi eljárások nyomozati iratai között történeti források is nyilvánosságra kerültek. A rendszerváltás utáni kereszténydemokrata pártelit néhány tagjának hagyatéka levéltárba került, amelyre a kutatócsoport tagjai is támaszkodtak munkájuk során. A párt újjáalakulása és kezdeti története szempontjából felbecsülhetetlen jelentőséggel bír Kovács K. Zoltán kutatható hagyatéka. Keresztes Sándornak egyelőre még csak a több kazettából álló személyes interjúja hozzáférhető a Történeti Interjúk Tárában, de a jelenleg rendezés alatt álló hagyatékából is volt lehetőségünk betekinteni néhány iratba, amiért ezúton is köszönetet mondunk. Ugyancsak a Történeti Interjúk Tárában található a Varga Lászlóval készített felvétel, amely szintén fontos adalék az indulás körülményeinek kutatásához. A KDNP kezdeti időszakában a működésére vonatkozó iratok, dokumentumok összegyűjtése, megőrzése sok kívánnivalót hagyott maga után. A most hozzáférhetővé vált 1998 előtti irategyüttes is sporadikus, a szervezetszerű működés megindulása utáni pártiratok nagy részének 1997-ben a párt kettészakadásakor nyoma veszett. A pártiratok azonban még ebben a hiányos formában is fontos elsődleges forrásként voltak hasznosíthatóak az identitás stratégiák és a KDNP nemzetközi kapcsolatainak kutatásakor. A kronológia összeállításához támpontul szolgáltak a párt megszakításokkal kiadott belső tájékoztató kiadványai, a részben a pártiratok között fellelt sajtóanya-

gok, részben pedig az Országgyűlési Könyvtár sajtóadatbázisa segítségével végzett kutatómunka eredményei. Háttéranyagként hasznosítottuk kutató-asszisztensünk, *Lukácsi Katalin* interjúit (Semjén Zsolt, Hölvényi György, Rubovszky György, Domokos Mátyás, Lukács Tamás, Juhász Péter, Pusztai Erzsébet, Kónya Imre, Jeszenszky Géza, Várszegi Asztrik), valamint *Petrás Évának* a KDNP nemzetközi kapcsolatai témájában készített két (Surján László, Hölvényi György) interjúját. A KDNP szakpolitikai tevékenységének bemutatására a parlamenti felszólalásokból, megnyilatkozásokból, módosító és önálló képviselői indítványokból történt válogatás. Több esetben képviselői magánarchívumok alapján sikerült az adott események pontos időpontját tisztázni.

Kiss Mária Rita

I. fejezet

Petrás Éva

A KERESZTÉNYDEMOKRÁCIA ESZMETÖRTÉNETE MAGYARORSZÁGON A KEZDETEKTŐL 1949-IG

Európa országainak sokféle kereszténydemokrata politikai erőit közös eszmék és elvek kötik össze, melyeknek gyökerei egészen a 19. század első feléig nyúlnak vissza.^a Az európai kereszténydemokrácia kialakulásával párhuzamosan Magyarországon is tanúi lehetünk a kereszténydemokrata politikai gondolkodás fejlődésének. A kereszténydemokrácia mint politikai irányzat a második világháború után nyert teret Európában. Amíg azonban 1945 után a nyugat-európai kereszténydemokrata pártok belpolitikailag a szociális piacgazdaság létrehozásán fáradoztak, külpolitikailag pedig az európai egység gondolat irányában haladtak, addig a kelet-közép-európai kereszténydemokrata pártok – köztük a magyarországi kereszténydemokráciát megjelenítő Demokrata Néppárt is – a helyi kommunista pártok politikai hatalomért vívott küzdelmének árnyékában igyekeztek képviselni, működésük végső határáig, a kereszténydemokrácia egyetemes elveit. Az egységesnek mondható kereszténydemokrata eszmeiség miatt azonban a magyar kereszténydemokrácia történetére is érvényes a kereszténydemokrata politikai gondolkodás fejlődésének körülményeit és társadalmi befolyását vizsgáló általános kérdésselvetés:

1. Lehetséges-e olyan keresztény megközelítése a politikai szférának, amely több, mint a történelmi hagyományból származtatott előjogokhoz való ragaszkodás megnyilvánulása?

a L.: jelen kötet *A kereszténydemokrata politikai család és az általa képviselt értékek* című fejezete. Valamint: Niels Arbøl: *A kereszténydemokrácia Európában*. Barankovics István Alapítvány, Budapest, 1995; Gergely Jenő: *A kereszténydemokrácia előtörténete és fogalma*. In: (Összeáll. és szerk.) Gergely Jenő: *A kereszténydemokrácia Nyugat-Európában, 1944–1958*. Kossuth Kiadó, Budapest, 1980. 11–93. o. és Csorba László: *A magyar kereszténydemokrácia liberális katolikus öröksége*. In: [Közread. a] Barankovics István Alapítvány: *Az élő hagyomány. Barankovics István és a magyarországi kereszténydemokrácia öröksége*. Barankovics István Alapítvány – Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 10–19. o.

2. Lehetséges-e olyan modern keresztény világnézet kialakítása, amely több, mint a felvilágosodás valláskritikájának és a modern kor szellemi fejlődésének nyílt vagy burkolt elutasítása?^a

A magyar kereszténydemokrácia történetének tanúsága szerint e két kérdésre lehetséges pozitív választ adni. Tanulmányomban e pozitív válasz kialakulásának előzményeit és körülményeit bemutatva vizsgálom a magyar kereszténydemokrata gondolkodás történetét.

19. századi előfutárok nyomdokain haladva és a katolikus társadalmi tanítást követve Magyarországon az 1930-as évektől kezdődően katolikus gondolkodók és politikusok megkísérelték kidolgozni azt az akkor „reformkatolikusnak” nevezett politikai eszmerendszert^b, amely a korabeli társadalmi viszonyok reális elemzésén alapult, és amely a nyugat-európai kereszténydemokrata gondolkodás magyar megfelelőjeként dolgozott ki keresztény társadalmi és politikai alternatívát. Ez az ekkor kialakuló eszmerendszer vált a második világháború utáni korszerű kereszténydemokrata párt, a Demokrata Néppárt politikai programjának és politikai nyilatkozatainak eszmetörténeti előzményévé is.

A magyar kereszténydemokrata gondolkodás forrásvidékét Barankovics István, a Demokrata Néppárt főtitkára, a párt 1947. augusztus 10-i győri választási beszédében a Giesswein Sándor által a századfordulótól képviselt keresztényszociális demokráciafelfogásban jelölte meg. Mint mondta: „[a] Néppárt nem véletlenül bont zászlót éppen Győr városában. A modern szociális és demokratikus keresztény állameszmét innét indította el útjára a századforduló idején egy nagyszerű pap, az evangéliumi szocializmus első magyar gyakorlati hírnöke, a békeeszme világhírű magyar szószólója, az első keresztény munkásegylet megalapítója, a szociális és demokratikus keresztény politikának tragikus hőse: a mi nagy előfutárunk, Giesswein Sándor.”^c

Giesswein (1856–1923) pápai prelátus, keresztényszocialista politikus, író, a Győri és Győrvidéki Keresztény Munkásegylet megalapítója olyan korban élt, amikor a felvilágosodás és a francia forradalom utáni társadalmi és politikai változások Európa-szerte megváltoztatták egyén és közösség, társadalom és állam viszonyát, s ez az átalakulás természetesen érintette az egyházak helyzetét is. A megváltozott világ ezért a kereszténység társadalmi

a Wolfgang Schluchter: *Rationalism, Religion and Denomination. A Weberian Perspective*. University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1990. 251–254. o.

b Takáts József: *Modern magyar politikai eszmetörténet*. Osiris Kiadó, Budapest, 2007. 110. o.

c Barankovics István: *Keresztény demokrácia. Mit akar a Demokrata Néppárt?* In: (Szerk.) Kovács K. Zoltán – Gyorgyevics Miklós: *Híven önmagunkhoz. Barankovics István összegyűjtött írásai a kereszténydemokráciáról*. Barankovics Akadémia Alapítvány, Budapest, 2001. 331. o.

jelenlétének újradefiniálására készítette a kor katolikus főpásztorait és gondolkodóit, köztük Magyarországon – többek között – Giessweint is.^a

A modern keresztény politikai gondolkodás támpontjául a pápai enciklikákban megfogalmazódó társadalmi tanítás szolgált. Az enciklikáírás újkori kezdetétől, XIV. Benedek pápa (1675–1758) 1740-ben kiadott első körlevelétől kezdődően napjainkig a pápák közel háromszáz körlevelet bocsátottak ki. Ezekben az enciklikákban sajátos módon az egyház tanítói funkciója által képeződik le a társadalom- és politikatörténet, hiszen bennük a katolikus egyház főpapjai koruk égető kérdéseiről fogalmaznak meg tanítást.^b Azonban a katolikus egyház történetében XIII. Leó pápa (1810–1903) *Rerum novarum* kezdetű 1891-es enciklikája^c hozta csak meg azt a fordulatot, amelytől kezdve az egyház tágabb összefüggésekben is kifejtette saját elképzeléseit az emberi társadalom és gazdaság optimális működéséről. XIII. Leó a 19. század végén abból a világegyházat érintő felismerésből indult ki, hogy az egyház létérdeke, hogy a hitélet érdekeltiségi területén túl is foglalkozzék a modern kor felvetette problémákkal. A katolikus egyház 19. századi helyzete messzemenőikig igazolta, sőt készítette az egyházvezetést a történeti idővel való szembesülésre. A hitélet általános hanyatlása, a pápai állam geopolitikai jelentőségének elvesztése, a liberális kormányzatú országokban kibontakozó „kulturharc” és az általánossá váló társadalmi szekularizáció válsághelyzetbe sodorták az egyházat.^d Az az újkorig érvényes definíció, amely szerint az egyház „területi alapon szervezett, kötelező vallásos közösség, amely teljes fedésben van a politikai közösséggel, vagy az állammal”^e a 19. század elejétől egyre kevésbé bizonyult érvényesnek.

A kor kihívását érzékelve XIII. Leó pápa megújuló elméleti apparátus segítségével és a liberalizmus, valamint a marxizmus kritikájával kezdte felépíteni a modern kor katolikus vízióját, a katolikus társadalomról való gondolkodás olyan előfutáira támaszkodva, mint W. E. Ketteler^f (1811–1877) és G.

a Gergely Jenő: *Giesswein Sándor, a politikus*. In: (Szerk. nélkül.) *Demokrácia – kereszténység – humanizmus. Giesswein Sándor a modern kereszténydemokrácia közép-európai előfutára*. Barankovics István Alapítvány, Budapest, 1994. 29–41. o. és Szolnoky Erzsébet: *Szociális igazságosság és keresztény szeretet. Giesswein Sándor a magyar keresztény szociális és kereszténydemokrata gondolkodás megalapozója*. Éghajlat Könyvkiadó, Budapest, 2003.

b Michael J. Schuck: *That They Be One. The Social Teaching of the Papal Encyclicals, 1740–1989*. Georgetown University Press, Washington D.C., 1991.

c Szövegét l.: (Szerk.) Tomka Miklós – Góják János: *Az egyház társadalmi tanítása*. Szent István Társulat, Budapest, 1993. 27–55. o.

d José Casanova: *Public Religions in the Modern World*. University of Chicago Press, Chicago–London, 1994. 11–39. o.

e Uo. 40–66. o.

f Fazekas Ibolya Diána: *Friedrich Wilhelm Emmanuel von Ketteler politikai és egyházpolitikai nézetei és tevékenysége az I. Vatikáni Zsinat és a Kulturkampf alatt*. In: *Egyháztörténeti Szemle*, 2012/3. 50–74. o.

Mermillod (1824–1892) püspökök.^a A pápa által előnyben részesített neotomizmus fogalmi keretei határozták meg azt a teológiai beszédmódot, amely egyaránt alkalmasnak tűnt a társadalom elemzésére és a megújuló katolikus nézőpont kifejtésére. A *Rerum novarum*ban a társadalom organikus szemlélete és a természetjog katolikus felfogása a magántulajdon szentségével, tőke és munka egymásrautaltságának hangoztatásával és a közjó szolgálatának mindenre érvényes kötelezettségével egészült ki. A katolikus társadalmi tanítás fogalomhasználatában a közjó (*bonum commune*) az a szervezőelv, amely képes kifejezni a társadalom legkülönbébb csoportjainak integrációját, egymáshoz tartozását, amennyiben munkaadók és munkavállalók lehetőségeik arányában közösen fáradoznak a társadalmi és állami közjó előmozdításán.^b A *Rerum novarum* a munkásság követeléseinek és saját érdekképviselőiteinek pártolásával megnyitotta a keresztény szakszervezkedés lehetőségét, miközben gazdaságetikájával normarendszert állított a kapitalista vállalkozók elé. XIII. Leó ezzel a századforduló katolikus megújódását is elindította, amelynek két kiemelkedően fontos területe a katolikusok politikai szerepvállalása világnézeti alapon létrejövő érdekképviselői és politikai szervezetekben, illetve az a vallásos megújulás, amely a szekularizálódott társadalmakban a katolicizmus értékeit elevenítette fel.

A *Rerum novarum* magyarországi fogadtatására és értelmezésére a katolikus egyház és a liberális magyar állam egyházpolitikai küzdelmének időszakában, az 1890-es években került sor. Így ez a politikai katolicizmus megjelenéséhez vezetett ugyan – 1894-ben létrejött az első magyar katolikus világnézeti párt, a Zichy Nándor (1829–1911) vezette Katolikus Néppárt^c –, ám egyúttal a *Rerum novarum*ban egyébként affirmálódó szociális tartalmak recepciójának megkésetttségét^d, illetve antikapitalista és antiliberalis értelmezését is eredményezte^e. A *Rerum novarum*ban kifejeződő ún. ralliementpolitika, vagyis a katolikus egyháznak a feudalizmustól való „eloldódása” és a polgári fejlődéshez való fokozatos csatlakozása – amely a szocialista eszméktől való elhatárolódást is magában foglalta – Magyarországon a 19. század végén csak a megszorítással érvényesült, hogy a ma-

a Sándor Agócs: *Philosophy by Decree. XIII. Leo and the Thomistic Revival*. In: uő: *The Troubled Origins of the Italian Catholic Labour Movement 1878–1914*. Wayne State University Press, Detroit, 1988. 20–32. o.

b Gyáni Gábor: *A társadalmi igazság történelmi fogalma*. In: uő: *Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2000. 71–80. o.

c L.: Csapodi Csaba: *Gróf Zichy Nándor élete és politikája, 1828–1911*. METEM, Budapest, 1993.

d Vö. Gergely Jenő: *A keresztényszocializmus Magyarországon. 1903–1923*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1977. 62. o. és uő: *Katolikus hivatásrendi mozgalmak Magyarországon 1935–1944*. In: *Múltunk*, 1997/3. 3–42. o.

e Szabó Miklós: *Az újkonzervativizmus és a jobboldali radikalizmus története 1867–1918*. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2003. 123–143. o.

gyar katolikus egyház ekkor nem csupán és nem elsősorban a szocialista eszmékkel, hanem a polgári fejlődéssel is szemben állt.^a Az első világháborút megelőző időszak „katolikus reneszánsza” a dualizmuskori Magyarországon tehát társadalomtörténeti okokra is visszavezethetően fáziskéséssel indult: az elsősorban ipari társadalmak szociális problémáin modellezett társadalmi tanítás a posztfeudális Magyarországon a kapitalizmus „Gründerzeit”-jének előre haladtával nyert csak szociális értelmet. Ilyen gazdasági és társadalmi háttérből csupán a századforduló környékén indultak meg azok az elsősorban Giesswein Sándor nevéhez kapcsolódó párt- és mozgalmatszervezési kísérletek, amelyek a *Rerum novarum* szellemében nyújtottak korszerű katolikus alternatívát.

A katolikus társadalmi, politikai és szociális gondolkodásnak Magyarországon azonban csak jóval később, elsősorban az 1930-as években alakult ki az a tágabb társadalomtudományos háttére, amely lehetővé tette, hogy a katolikus alternatíva a politikai eszmerendszerek között is versenyképesnek mutatható legyen, és önálló jövőképet alakítson ki. Igaz, akkor már lényegesen megváltozott hazai és nemzetközi körülmények között. A katolikus alternatíva kiforrásában nagy szerepe volt a megújuló társadalmi tanításnak, leginkább XI. Piusz pápa (1857–1939) *Quadragesimo anno* kezdetű enciklikájának (1931)^b, valamint annak a hazai szellemi környezetnek, amely az 1930-as évek intellektuális pezsgését eredményezte.^c

A *Quadragesimo anno* megjelenése egybeesik az 1930-as évek gazdasági világválságával, a polgári demokráciák politikai stabilitásának megrendülésével és a totális diktatúrák kiépülésével. A *Quadragesimo anno*-ban ezekre mintegy válaszul került bemutatásra egyetemes érvényű társadalomszervezeti elvként a szubszidiaritás elve, mint amely a hatalomgyakorlás totális kiterjesztése helyett a különböző szintű kompetenciák létét és érvényességét elismerve a társadalom vertikális tagozódásában rejlő támogató, ellensúlyozó és kölcsönös felelőségek optimális igényét kibontakoztató működési elvként működik.^d „Ahogyan jogtalan az egyénektől elvenni és a közösségre bízni azt, amit saját erejükkel és igyekezetükkel el tudnak végezni, ugyanúgy jogtalan átadni egy nagyobb és magasabb szintű közösségnek azt, amit a kisebb és alacsonyabb szintű közösségek is el tudnak látni” – fogalmaz XI. Piusz.^e A *Quadragesimo anno*-ban a pápa azt a társadalomszervezési gyakorlatot tartotta a 20. század első felének problémáira adaptálhatónak, ame-

a Gergely Jenő: *A keresztényszocializmus...* i. m. 12–13. o.

b Szövegét l.: (Szerk.) Tomka Miklós – Goják János: i. m. 57–103. o.

c Lackó Miklós: *Szerep és mű.* Gondolat Kiadó, Budapest, 1981. 307–310. o.

d Goják János: *A szubszidiaritás a katolikus egyház társadalmi tanításában.* In: (Szerk.) Hajdú Zoltán: *Szubszidiaritás és regionalitás az egyház- és államszervezetben.* MTA Regionális Kutatások Központja, Pécs, 2010. 28–33. o.

e *Quadragesimo anno:* 79§. In: Tomka Miklós – Goják János: i. m. 81. o.

lyet a középkori céhek alakítottak ki, és egy olyan társadalmi modellt rajzolt fel, ahol a hivatásrendeken alapuló érdekérvényesítés tette volna lehetővé a különböző szociális státusú emberek békés együttműködését a közjó érdekében. A megújuló katolikus társadalmi tanítás ajánlata szerint a társadalom horizontális osztálytagozódása helyébe állított, bizonyos szakmai ágakat vertikálisan képviselő korporációknak kellene egyesíteniük az azonos foglalkozási ágakhoz tartozó munkavállalókat és munkaadókat, hogy érdekeiket az állam felé így képviseljék, míg az állam koordinál, a gazdaságpolitikát és a szociálpolitikát felülről megszervező tevékenységével járulhatna hozzá polgári lét- és anyagi biztonságának biztosításához.^a Az ideálisnak elképzelt funkciómegosztás szerint a katolikus egyház ebben az új helyzetben morális, integráló szerepet szánt önmagának. Azonban a *Quadragesimo anno*-ban javasolt korporatizmus sehol Európában nem bizonyult a társadalmi megújulás eszközének. Az állam csak annyiban érdeklődött a hivatásrendiség iránt, amennyiben azt politikailag hasznosnak tartotta.^b

Magyarországon a megújuló katolikus társadalmi tanítás az 1930-as években olyan környezetbe érkezett, ahol a szegénység és a gazdasági bizonytalanság nem csupán a nagy világválság hazai begyűrűzése folytán volt jelen, hanem évszázados strukturális problémaként létezett, amelyen a 19. század nagy modernizációs hulláma is csak részlegesen segített.^c Így itthon a társadalmi tanítás és a szociális kérdés más tartalommal telítődött, mint Európa többi országában. Nem csupán arról van szó, hogy az ország hagyományos agrárstruktúrájából következően a szociális kérdés még mindig elsősorban a paraszti tömegek, s nem az ipari munkásság problémáit takarta. És nem is pusztán arról, hogy az 1930-as években a társadalmi tanítás szükségképpen magában foglalta a katolikus egyház társadalmi jelenlétének, esetleg a gazdasági világválság okozta szegénységről való gondolkodásának aktuális kérdéseit is – noha már ez is egy lehetséges keresztény társadalmi jelenlét olyan teológiai újragondolását jelentette volna, amely célszerűvé tette az egyház hagyományos karitatív tevékenységének kibővítését. A szociális kérdés – amely Nyugat-Európában eminens 19. századi kérdés volt^d – azonban ennél jóval átfogóbb tartalommal szerepelt a két világháború közötti Magyarország szó-

a L.: *Quadragesimo anno*: 65§, 83–85§ és 117§. In: Tomka Miklós – Góják János: i. m. 78., 82–83. és 91. o.

b Balogh Margit: *A KALOT és a katolikus társadalompolitika, 1935–1946*. MTA Történettudományi Intézet, Budapest, 1998. 17–19. o.; Ormos Mária: *Politikai eszmék, politikai gyakorlatok a 20–21. században*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2009. 199–207. o.

c A. C. Janos: *Politics of Backwardness in Hungary 1825–1945*. Princeton University Press, Princeton, 1982. 201–234. o.

d Tóth Zoltán: *Elfelejtett előzmények. A régi társadalomtörténet sajátos kérdéseinek kialakulásáról*. In: Bódy Zsombor – Ö. Kovács József: *Bevezetés a társadalomtörténetbe: hagyományok, irányzatok, módszerek*. Osiris Kiadó, Budapest, 2006. 74. o.

használatában: egyet jelentett az ország társadalmi fejlődéséről, modernizációjáról és egyúttal demokratizálásáról való gondolkodással.

Az 1930-as évekre a Horthy-rendszer megreformálásának szükségessége széles értelmiségi rétegek konszenzusává vált.^a A problématerületek szorosan összefüggtek: a rendies társadalom felbomlása, a létrejövő ipari társadalom nemzetközi hatásoktól sem mentes szociális és gazdasági válsága s a trianoni Magyarország aktuális politikai nehézségei olyan komplex problémaegyüttest alkottak, amelyről már számottevő társadalmi diskurzus folyt. Elegendő, ha csak a népi mozgalom gyökereinél jelentkező megdöbbentő felismerésre gondolunk: az értelmiség odafordulása a magyar agrárium felé nem a középosztályi nemzeti identitás megújítását, hanem a magyar parasztság minden képzeletet felülmúló nyomorúságának a felfedezését eredményezte.^b Hasonlóképpen megemlítendő a magyar szociáldemokrácia ekkor már több mint fél évszázados küzdelme a társadalmi igazságosság és a szociális biztonság megvalósításáért.^c

Az 1930-as években elinduló sikeres hivatásrendi mozgalmak, elsősorban a KALOT, azonban kellően bizonyítják, hogy a katolikus társadalomszervezés is sikeresen kelt versenyre a kor uralkodó eszmeáramlataival: képes volt létrehozni komoly tömegbázissal rendelkező szervezeteket. A *Quadragesimo anno* azonban a hivatásrendi mozgalmak elindításán túl a laikus katolikus társadalomtudományos gondolkodásra is ösztönzően hatott. Katolikus értelmiségiek egy csoportja ugyanebben az időben jutott arra a felismerésre, hogy a szociális kérdésre az egyház társadalmi tanításában létezik egy addig kevésbé észlelt válaszkísérlet, amellyel a katolikus alternatíva megjelenhet a társadalmelemzés és az ország jövőjéről való gondolkodás szellemi mezőnyében. E felismerés tétje jóval nagyobb volt az ideológiai paletta színesítésének szándékánál: ez a reformok mellett elköteleződő katolikus értelmiségi kör nem kevesebbre vállalkozott, mint hogy a katolikus társadalmi tanítást a magyar viszonyokra alkalmazva a rendszer jobb- és baloldali kritikájától egyaránt határozottan eltérő „harmadik utat” dolgozzon ki.^d A *Quadragesimo anno*-n keresztül tulajdonképpen azt ismerték fel, hogy a szociális kérdés megoldására elégtelenek a hagyományos eszközök, és az volt számukra a tét, hogy hogyan lehet – lehetséges-e egyáltalán? – a teljes modern

a Lackó Miklós: *Sziget és külvilág. Válogatott tanulmányok*. MTA Történettudományi Intézet, Budapest, 1996. 167–169. o.

b L.: Borbándi Gyula: *A magyar népi mozgalom: a harmadik reformnemzedék*. Püski Kiadó, Budapest, 1989.

c Hajdu Tibor – L. Nagy Zsuzsa: *A baloldali gondolat válsága Magyarországon a két világháború között*. In: *Valóság*, 1985/9. 78–94. o.

d A harmadik utas gondolkodás reformkatolikus körökben is meglévő vonzerejét bizonyítja a tény, hogy pl. Wilhelm Röpke: *A harmadik út (korunk társadalmi válsága)* című munkáját Barankovics István fordította le, illetve írt hozzá előszót 1943-ban. Az előszót l.: Kovács K. Zoltán – Gyorgyevics Miklós: i. m. 89–91. o.

társadalmi berendezkezést úgy alakítani, hogy az keresztény értékeket tükrözzön.^a Kovács K. Zoltán a következőképpen összegezte ennek az értelmiségi körnek a tevékenységét: „A hivatalos egyházi vezetés reformellenes magatartásával szemben kibontakozott egy olyan, a protestáns vallásúakat is befogadni kész szociális reformmozgalom, amely magában hordta egy gyökeres társadalmi átalakulás lehetőségét. Működésük, nyomásgyakorlásuk eredményeként számos lényeges szociálpolitikai törvény is született, és megindult a mozgalmak politikai erővé, párttá szerveződése.”^b A *Quadragesimo anno* enciklikának ez a katolikus értelmiségi recepciója vált a második világháború utáni kereszténydemokrácia eszmerendszerében felbukkanó szociális elkötelezettség eszmetörténeti előzményévé, és végső soron a II. Vatikáni Zsinat irányába mutatott.

Az 1930-as években új katolikus folyóiratok indultak^c, amelyek az új, szociális színezetű proto-kereszténydemokrata gondolkodás fórumaivá váltak. Közülük a *Korunk Szavát* 1931-ben, kifejezetten a *Quadragesimo anno* magyarországi fogadtatásának előmozdítására alapította gróf Széchenyi György laptulajdonos és főszerkesztő. Munkatársai a későbbi katolikus újságírás olyan jelentős személyiségei voltak, mint Balla Borisz, Aradi Zsolt, Katona Jenő, Possonyi László és Rónay György. A folyóiratban rendszeresen jelentek meg írásai Mihelics Vidnek, Csávossy Elemér SJ-nek^d, Kovrig Bélának és Barankovics Istvánnak. A publikációk a vízváltástól 1935-ös évig a katolikus közélet nemzetközi és hazai eseményeinek nyomon követése mellett főként a társadalmi tanítás bemutatásának, a benne kirajzolódó társadalomkép, illetve gazdaságetika magyarázatának szenteltek tág teret, körüljárva a hazai viszonyokra való alkalmazhatóságának kérdését. A *Korunk Szava* írógárdáját kezdetben elmélet és gyakorlat metszéspontjainak keresése kötötte össze, amelyet a katolikus társadalomtudományos elemzés és a népi szociográfia tényfeltáró módszerének összeegyeztetésével kíséreltek meg kialakítani. A kétféle törekvés ideiglenesen összefonódott, és ez az 1931 és 1935 közötti időszakban a *Korunk Szava* mozgalmas, kísérletező, katolikus avantgárdjának új hangját eredményezte.

A pápai társadalmi tanítás az 1930-as évekbeli magyarországi adaptációja Prohászka Ottokár^e nyomdokain indult útjára. „*Foszladozó, bomladozó régi társadalom. Íme, ez a társadalmi kérdés*” – idéz tőle a szociológus Kovrig

a Balogh Margit: *A keresztényszociális mozgalmak az 1930-as években és a kereszténydemokrácia. In: Az élő hagyomány...* i. m. 91. o.

b Kovács K. Zoltán: *A magyar katolikus egyház és a szociális kérdés. In: Az élő hagyomány...* i. m. 37. o.

c *Korunk Szava* (1931–1938), *Vigilia* (1935-től) és *Új Kor* (1935–1937).

d Csávossy Elemér SJ: *Az egyház szociális arca. In: Korunk Szava*, 1932. I. 1. 7–8. o., 1932. I. 15. 5–6. o., 1932. III. 15. 5–6. o., 1932. IV. 1. 5–6. o., 1932. IV. 15. 6. o. és *Az új társadalmi rend: 1932. V. 15. 5–6. o., 1932. VI. 1. 6. o. és 1932. VII. 1–15. 7–8. o.*

e Kovrig Béla: *Prohászka társadalom-szemlélete. In: Korunk Szava*, 1932. X. 15., 11–13. o.

Béla a *Korunk Szava* Prohászka-émlékszámában, 1932 őszén. Prohászka Ottokár (1858–1927) a magyar katolikus szociális gondolkodás számára mindig is megkerülhetetlen vonatkoztatási pont volt, ám a *Korunk Szavában* a rá való hivatkozás a szociográfiai realizmus elvárásával gazdagította a székesfehérvári püspök eszméiből táplálkozó katolikus szociális gondolatot. Kovrig szerint a társadalmi reform első lépése a reális helyzetfelmérés, amelyet szociálpolitikai célkitűzések megfogalmazása, majd a kettő összhangjának megteremtése követ. Realitás és teoretikus célkitűzések összehangolásának alapja lehet a *Quadragesimo anno*-ban megfogalmazott társadalmi tanítás, amennyiben megmutatja, milyen irányban haladható meg a régi – a karitászra épülő – szociális gondoskodás. Kovrig ennek az útkeresésnek később egész köteteket szentelt^a, és bizonyos mértékig saját szociálpolitikusi pályáját is e feladat megvalósításaként fogta fel^b.

A Prohászka-ira való hivatkozás szinte magától értetődik egy szociális elkötelezettségű katolikus orgánus számára. Annál újszerűbb viszont Szekfű Gyulának, a kortárs történetírónak és gondolkodónak példaképként való szerepeltetése.^c Szekfű Gyula történelemfelfogását a társadalmi tanításban konzervatív reformprogram lehetőségét felismerő katolikus újságírás Szekfű katolicizmusa miatt fogadta rokonszenvvel.^d A jelenkor válságának katolikus módon történő megközelítésében a reformok mellett érvelő katolikus írók olyan szellemi közösséget tételeztek fel Szekfű és önmaguk között, amely az alakulófélben levő katolikus társadalomtudományos gondolkodás egyik sajátosságára hívja fel a figyelmet. A válságot ugyanis sosem csupán magyar kérdésként fogták fel, hanem a kor és a világ egyetemes problémájaként. Szekfű *Három nemzedéke*, majd elsősorban e mű 1934-es átdolgozása és konzervatív reformprogrammal való kiegészítése nagy hatással volt a *Korunk Szava* körül kialakuló kör szellemi útkeresésére. A jelenkor válságát Szekfű a múlt „bűneire” vezette vissza, ezáltal olyan értelmezési modellt nyújtott, amely a politikai és egyházi identitásukat kereső katolikusok számára átvehetővé vált.^e Ekképp a Szekfűtől átvett értelmezési modell az új katolikus folyóiratokban a nemzeti történelem helyett a magyar katolikus egyház története felé fordult. Míg Szekfűnél a földkérdés, a felekezeti kérdés, a zsidóság és kapitalizmus kérdése, a nemzedékprobléma és a határon túli magyarság ügye egyként mint feloldásra váró hasadtság jelent meg a trianoni Magyarország életében^f. Ad-

a Vö. Kovrig Béla: *Szociálpolitika*. Magyar Szemle Társ., Budapest, 1936.

b Petrás Éva: *Kovrig Béla élete és pályája*. In: Kovrig Béla: *Magyar társadalompolitika, 1920–1945*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011. 317–336. o.

c Gr. Széchenyi György: *Szekfű Gyula védelmében*. In: *Korunk Szava*, 1931. XII. 1. 3. o.

d Hatos Pál: *Szekfű katolicizmusa*. In: *Múltunk*, 2010/1. 232–257. o.

e Strausz Péter: *Korporáció vagy hivatásrend? Az érdekképviseleti rendszer átalakításának kérdése Európában és Magyarországon, 1926–1940*. In: *Múltunk*, 2010/1. 83–122. o.

f Szekfű Gyula: *Három nemzedék és ami utána következik*. Egyetemi Ny., Budapest, 1934. 416–

dig az ifjúkatolikusok az egyházi helyzet elemzését építették fel hasonló módon, és az egyházon belüli reform szükségességét hangoztatták.^a

Figyelemre méltó, hogy a Szekfű Gyula által pejoratív értelemben „neobarokk” társadalomként leírt Horthy-kor „neobarokk” attribútuma a szükségesként felismert egyháztörténeti paradigmaváltás jelölőjévé és magyarországi követelésévé vált a reformokat sürgető katolikus újságírásban. Ez leginkább a *Vigilia* spirituális útkeresésével illusztrálható. A XIII. Leóval kezdődő egyháztörténeti korszak önértelmezésének már nem a barokk „pásztor és nyája” metafora felelt meg^b, hanem Aquinói Szent Tamás erőteljes hatására előtérbe került a világ racionális megismerhetősége, a természettörvény és az ember morális szabadságának hangsúlyozása. Az egyház Krisztus misztikus testeként való ábrázolását a kor ekkleziológiája a barokk hagyomány megkezdésével a keresztény középkorra vezette vissza. Ez a korokon áthajló gesztus – amely a katolikus tradíció tárházából a középkort, a gótikát, a skolasztikus filozófiát és a késő középkori misztikát emelte ki – vált a francia *Renouveau catholique* mintájára a magyar ifjúkatolikusok avantgárdjának példaképévé, szemben a „barokkosnak” érzékelt hazai egyházi környezettel. A korabeli katolikus sajtó és a keresztény perszonalizmust zászlajára tűző *Vigilia* hangneme, tematikája és értékszempontjai közötti különbséget leginkább a katolikus identitásnak ezzel a stílusbeli különbségével szemléltethetjük. A *Vigilia* hasábjain az egyetemesként értett „katolikus” jelző már úgy bukkan fel, hogy az integráló erőként felfogott katolicitás nem kiveti, hanem befogadja és saját szempontjai szerint elismerőleg értelmezi a szekuláris kultúrát és művészeteket. Possonyi László, Rónay György és Sík Sándor esszéikben a katolikus miliő ezen új útjait járták be.^c

A társadalomtudományok terén hasonló utat járt be Mihelics Vid és Kovrig Béla. Mihelics (1899–1968) szociológusként a *Quadragesimo anno* egyik legelső magyarországi népszerűsítőjévé vált. A megújuló katolikus társadalmi tanításban olyan eszközt látott, amely a századelő katolikus szakszervekedési formáival szemben hatékonyabb társadalmi jelenlétet eredményezhet.^d Írásaiban a társadalmi igazságosság és a felebaráti szeretet őskeresztény elvei-

465. o.

- a Vida Imre: *A mai magyar katolikus ifjúság feladatai (küzdelem a korszerűtlen társadalom ellen)*. In: *Vigilia*, 1936/4. 11–48. o.; Aradi Zsolt: *Amiről dönteni kell*. In: *Új Kor*, 1935. V. 4.; Aradi Zsolt: *Vita a lényegről*. In: *Korunk Szava*, 1935. II. 15. 65–66. o.
- b A pápák szociális enciklikáinak csoportosítására és a belőlük kibomló egyházkép vezérmotívóinak értelmezéséről l.: Michael J. Schuck: i. m. 1–45. o.
- c Rónay György például később Pergel Ferencsel beszélgetve a következőképpen összegezte a *Vigilia* irodalomszemléletét: „...éppen azt a tévhitet akarta lerombolni, hogy katolikus irodalom az, ami ájtatos, imádságos. Nem. Katolikus irodalom az, ami irodalom, és úgy irodalom, hogy szellemében keresztény.” In: Rónay György: *Interjúk, nyilatkozatok, vallomások*. Vigilia Kiadó, Budapest, 2004. 166. o.
- d Mihelics Vid: *A szakszervekedés elmélete és iránya*. Dunántúli Egyetemi Ny., Pécs, 1928. 172–176. o.

ből kiindulva természetjogi megközelítésen keresztül jut el az organikus társadalomfelfogás csúcsának tekintett korporatív eszméig. *Világproblémák és katolicizmus* című könyvében például így ír: „Amíg a liberalizmus csak az elszigetelt egyént, a marxizmus pedig csak az embert, mint a társadalmi szervezetnek egyenlő jogú és kijelölt helyű sejtjét veszi figyelembe, ne lehessen olyan megoldás, amely biztosítja az emberi létigények kielégítését, de ezzel együtt az egyéniség kifejezhetését is? Nos, nekünk katolikusoknak hitünk és meggyőződésünk, hogy ezt a harmadik megoldást, amely az individualizmus és a szocializmus előnyeit azok hátrányai nélkül egyesíti magában: a közel kétezer éves kereszténység szociális tanítása nyújtja. Krisztus egyháza, mint a történelemnek már annyi fordulópontján, ismét előlép, hogy megmentse az emberiséget a lelki és kulturális összeomlástól.”^a

Mihelics e művében eljut annak kifejtéséhez, hogy minden szociális probléma oka az igaz hit és megértés elvesztése^b, amelynek visszaszerzése – az ő szóhasználatával: „a ragyogó visszatérés” – meggyőződése szerint a szociális problémák megszűnését vonná maga után.^c

Kovrig Béla (1900–1962) szociálpolitikusként közvetlen kapcsolatot is teremtetett az állami társadalompolitikával. 1927-től a Népjóléti és Munkaügyi Minisztérium munkatársaként foglalkozott a szociális biztosítás ügyével, majd az Országos Társadalombiztosítási Intézet (OTI) aligazgatójaként részt vett a mezőgazdasági öregségi és rokkantsági biztosításról szóló törvény kidolgozásában, amelyet azután az országgyűlés az 1938. évi XII. törvénycikként iktatott törvénybe.^d Imrédy Béla 1938-ban felkérte a Miniszterelnökség akkor alakuló új ügyosztálya, az V. Társadalompolitikai Osztály vezetésére,^e Teleki Pál miniszterelnöksége idején pedig a Nemzetpolitikai Szolgálat vezetője lett. Mint Teleki Pál bizalmasa, szerepe volt Teleki „korporatív alkotmányreform tervé”-nek a kidolgozásában.^f Kovrig azonban nem csupán szociálpolitikus, hanem tudós is volt. Termékeny és tehetséges szerzőként az 1920-as évek óta folyamatosan publikált, olyan sok szempontból úttörő művek fűződtek nevéhez, mint az összehasonlító megközelítést alkalmazó

A munka védelme a dunai államokban; vagy a Szociálpolitika című elmé-

a Mihelics Vid: *Világproblémák és katolicizmus*. Révai Kiadó, Budapest, 1933. 8. o.

b Mihelics Vid: *Modern katolikus fejek*. Szent István Társulat, Budapest, 1937. 7. o.

c Éva Petrás: „Splendid Return.” *The Intellectual Reception of the Catholic Social Doctrine in Hungary, 1931–1944*. WJLF, Budapest, 2011.

d 1938:XII. tc., „a gazdasági munkavállalók kötelező öregségi biztosításáról.” A törvény teljes szövege elérhető: 1000 év törvényei. In: www.complex.hu/1000.

e Hámori Péter: Kísérlet egy „propagandaminisztérium” létrehozására Magyarországon. *A Miniszterelnökség V., Társadalompolitikai Osztályának története 1938–1941*. In: *Századok*, 1997/2. 353–380. o.

f Teleki Pál: *Válogatott politikai írások és beszédek*. (Szerk.) Ablonczy Balázs. Osiris Kiadó, Budapest, 2000. 443–463. o.

leti, áttekintő mű; több, más kötet, illetve folyóiratcikkek és tanulmányok sokasága.^a Kovrig főműve azonban a *Magyar társadalompolitika*, amelyben amellett, hogy a Horthy-kor szociálpolitikai gondolkodásának és jogalkotásának összegző-elemző értelmezését nyújtja, egyúttal kidolgozza a világháború utáni magyar kereszténydemokrácia szociális programját is.^b

Kezdetől kritikusan elemzi azonban a magyar katolikus egyház és társadalom viszonyát Barankovics István (1906–1974). A Demokrata Néppárt későbbi vezetője egy cikkében már 1932-ben a földosztás megkerülhetetlen voltára hívta fel a figyelmet. A magyarországi földbirtoktulajdon aránytalanságainak megszüntetése biztosíthatja csak a társadalmi békét és a nemzet fennmaradását – állítja Barankovics.^c Szerinte a földosztás elkerülhetetlenül bekövetkezik majd, a kérdés csupán az, a nagybirtokos katolikus egyház beleegyezésével, vagy nélküle történik-e meg.

„Mivel a katolikus egyház hatalmának jó részét az uralkodó osztályokkal való időleges és káros szövetség miatt veszítette el, [...] hasonló módon bizonytalan időre el fogja veszíteni morális és spirituális befolyását is, ha nem a legszélesebben értelmezett emberi jogok érvényesítését és a legprogresszívabb szociális gondolkodást fogja támogatnind – írja. Végül pedig arra a következtetésre jut, hogy „[A] magyar föld történetében nem csak a nemzet története, hanem a katolikus egyház sorsa is meg van írva.”^e

A katolikus egyház nemzetközi és hazai közéleti eseményeinek nyomán követése végül odáig vezetett, hogy a *Korunk Szava* az 1930-as évek nagy politikai eseményei kapcsán politikailag is állást foglalt. Szerzőiben épp a szélsőjobboldali eszmék nemzetközi és hazai térnyerése keltette fel azt a szándékot, hogy tisztázni próbálják a katolikus társadalmi tanítás és a jobboldali társadalomszervezési kísérletek viszonyát. A nemzetiszocializmus és a kereszténység összeférhetetlenségéről nagyon hamar világos képet kaptak. Például már 1932-ben ankétot rendeztek a hitlerizmusról. A szerkesztők prominens, egymással ellentétes nézeteket valló közszereplőket kértek fel arra, hogy kifejtsék álláspontjukat.^f Nehezebb volt azonban a fasizmus megítélésének kérdése. A gazdasági világválság negatív következményeinek és az 1920-as évek konszolidációja utáni politikai vál-

a Ezekon kívül Kovrig Béla legfontosabb kötetei: *Az új Oroszország: 1917–1926*. Budapest, 1926; *Az antiszociális áradattal szemben*. Budapest, 1930; *A magyar szociálpolitika igaza a liberális és szocialista eszmerendszerek küzdelmében*. Budapest, 1932; *Fasizmus – hitlerizmus: új államfelfogások – társadalmi szemlélet és politika*. Szeged, 1934; *Korfordulón*. Budapest, 1940.

b Kovrig Béla: *Magyar társadalompolitika, 1920–1945*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011.

c Barankovics István: Új földbirtok-reform felé. In: *Korunk Szava*, 1932. VIII. 1–15. 15–19. o.

d Uo. 15. o.

e Uo. 19. o.

f Milotay István és Eckhardt Tibor mellett írást adott a *Korunk Szavának* Kéthly Anna is, a katolikus társadalomtudósok közül pedig Mihelics Vid és Szekfű Gyula nevét kell kiemelnünk. In: *Korunk Szava*, 1932. VI. 1. 7–11. o.

ságnak a leküzdésére Magyarországon elsőként Gömbös Gyula törekedett arra, hogy osztrák és olasz mintákat alapul véve a parlamenti demokráciát az állam irányította korporációkkal fokozatosan felváltsa.^a Kormányzásának kezdetén kiadott *Nemzeti Munkaterve*^b az öncélú nemzetállam megteremtését tűzte ki célul, amely a különböző társadalmi osztályok e cél szolgálatába állított munkájának központi irányításával valósult volna meg. Különösen a második Gömbös-kabinet megalakítása körüli időkben, 1935-ben, Gömbös megkülönböztetett figyelemmel kísérte a saját tömegbázisát is növelni képes kezdeményezéseket: így kísérletet tett a népi mozgalom íróinak megnyerésére^c, de nem került el figyelmét a *Quadragesimo anno* enciklika megjelenése nyomán létrejövő reformkatolikus mozgolódás sem. Így személye és politikája döntően hozzájárult ahhoz is, hogy a – különösen a *Korunk Szava*, illetve az ekkor útjára induló *Vigilia* körül csoportosuló – katolikus társadalomtudósokat a katolikus hivatásrendiség értelmezése kérdésében megossza, hiszen a fasiszta korporációk és a katolikus hivatásrendiség közötti analógia hosszú időig nem tette világossá a kettő közötti alapvető különbségeket.^d

A társadalmi tanítás korporatív értelmezésének felívelése után ezért az azzal szembeni kétségek – nem csekély részben a magyar belpolitikai helyzet alakulásával párhuzamban – megerősödtek. Az *Új Kor* szerkesztőinek 1935-ös kiválása után Széchenyi, a *Korunk Szava* főszerkesztője, egyre inkább a szélsőjobboldali ideológiákkal szembeni küzdelemre helyezte a hangsúlyt. 1938-ban azonban Széchenyi meghalt. Halálának ürügyén az Imrédy-kormány bevonta a radikalizálódó *Korunk Szava* lapengedélyét, s csak több parlamenti képviselő közbenjárásának köszönhetően szervezhető újra a folyóirat 1939-ban *Jelenkor* néven, de akkor már Katona Jenő szerkesztésében. Eszmei utódának tekinthető a Barankovics által szerkesztett *Az Ország Útja*^e című folyóirat is. A második világháború előestéjén nagy jelentőségre tett azonban szert az a korporatív eszméktől való elhatárolódás, amely először a *Korunk Szavában* és a körülötte csoportosuló katolikus társadalomtudományos gondolkodók írásaiban fogalmazódott meg.

A világháború végén Mihelics Vid és Kovrig Béla nagyobb lélegzetű tudo-

a Vonyó József: *Gömbös Gyula és a jobboldali radikalizmus*. Pécs, 2001. 52–65. o.

b A Gömbös-kormány Nemzeti Munkaterve. In: (Szerk.) Glatz Ferenc – Pölöskei Ferenc: *Magyarországi Pártprogramok 1919–1944*. Budapest, 1991. 330–344. o.

c Lackó Miklós: *Sziget és külvilág*. i. m. 136–150. o.

d Gömbös és a katolikus egyház kapcsolatáról I.: Spannenberger Norbert és Vonyó József: *Felekezeti béke és társadalomszervezés (Társadalomszervezési kísérletek és a katolikus egyház a Gömbös-érában)*. In: (Szerk.) Horváth István – Kikindai András: *Emlékkötet Zichy Gyula tiszteletére*. Budapest–Pécs, 2007. 135–164. o.

e *Az Ország Útja* (1937–1943).

mányos munkáikban is ebbe az irányba mozdultak el.^a Mint *A magyar társadalompolitikában* Kovrig írja: „Különböző uralmi formákban megvalósított társadalompolitikák és a nép életére gyakorolt hatásaik hosszú megfigyelése alapján valljuk, hogy a parlamentáris demokrácia az az államforma, amely egy modern, iparosodott népesség életében lehetővé teszi a társadalom belső egységének, egyensúlyának igazi (és nem részérdekek felé tájékozódó) társadalompolitikával kifejtett szolgálatát.”^b

A magyar katolikus gondolkodók fokozatos elvi elhatárolódása a korporatizmustól önálló szellemi teljesítmény, ugyanakkor párhuzamos a Vatikán fokozatos irányváltásával is, amely az 1937-es *Mit brenneder Sorge* kezdetű nácizmus elleni és a szintén ez évben kiadott *Divini Redemptoris Mater* kezdetű kommunizmus ellen állást foglaló pápai megnyilatkozásokban^c világegyházi szinten is feladta a korporációs elméletek proponálását, és helyette a parlamentáris demokráciában látta meg szövetségését immár a kommunizmus és a nemzetiszocialista totális állam-koncepcióval vívott eszmei harcában.^d

A magyar katolikus társadalomtudományos közgondolkodás az 1940-es években tehát eljutott nem csupán a tágan értelmezett szociális program, hanem a demokratikus politikai változások sürgetéséig is.^e A korporatív eszmékkel való szakítás, valamint a szociális jogok és a politikai demokrácia összefonódásának felismerése teremtette meg azután a hidat a világháború utáni kereszténydemokrata politikai program és pártalakítás felé.^f

A két világháború közti időszak katolikus politikai eszméit vizsgálva Ormos Mária joggal állapítja meg, hogy ez a kereszténydemokrácia előzményének tekinthető „...keresztény áramlat mintegy elveszett az irányzatok sűrűjében, és nem alakult ki mérvadó, a politizálás szempontjából hatékony párt vagy mozgalom.”^g A sok áramlat között valóban nem volt erős Barankovics István és körének befolyása, de főként 1943 nyarától, a Katolikus Szociális Népmozgalom létrejöttétől egyre erősödött. A harmincas és negyvenes évek katolikus társadalomtudományos gondolkodása és az a szociálpolitikai tevékenység, amelyet képviselői kifejtettek, végül is kitermelték azt a belátást,

a L.: Mihelics Vid: *Katolikus tanítás a tulajdonjogról*. Budapest, 1946. és Kovrig Béla: *Magyar társadalompolitika...* i. m.

b Kovrig Béla: *Magyar társadalompolitika...* i. m. 30. o.

c Gárdonyi Máté: *Bevezetés a katolikus egyház történetébe*. Jel Kiadó, Budapest, 2006. 334–337. o.

d Takács József: i. m. 110. o.

e Gergely Jenő: *A Kereszténydemokrata Néppárt előtörténete*. In: *Műhely*, 1984/3. 3–21. o. és Balogh Margit: *A keresztényszociális mozgalmak az 1930-as években és a kereszténydemokrácia*. i. m. 87–125. o.

f Izsák Lajos: *Pártok és politikusok Magyarországon 1944–1994*. Napvilág Kiadó, Budapest, 2010. 98–105. o.

g Ormos Mária: i. m. 205. o.

amely a második világháború után a Demokrata Néppárt programjában^a annak a háború utáni európai kereszténydemokrata politikai gondolkodásnak a magyar megfelelőjeként jelentkezett, amely a szociális piacgazdaság és a parlamentáris demokrácia összekapcsolásával kísérelte meg pótolni az európai történeti fejlődés egyik nagy adósságát, a szociális jogok politikai elismerését.^b

Nyugat-Európában a második világháború után a politikai szférából számos politikai alakulat kihullott, a kereszténydemokrácia viszont döntő jelentőségű áramlattá vált. Felemelkedését több tényező is elősegítette: két katolikus országban, Franciaországban és Olaszországban mindenekelőtt az a tény, hogy a kereszténydemokrata pártok részt vettek az antifasiszta ellenállásban és határozottan a demokrácia útjára léptek. Jacques Maritain, katolikus filozófus és gondolkodó Franciaország német megszállása idején csatlakozott a de Gaulle meghirdette ellenálláshoz és lefektette azokat az elméleti alapokat, amelyek a keresztény politikai gondolkodást visszafordíthatatlanul a demokráciához kötötték.^c Állásfoglalása mindenütt nagy hatást gyakorolt a katolikus politikai áramlatokra, és elsősorban abban játszott szerepet, hogy a kereszténydemokrata pártok bekapcsolódtak a nemzetiszocializmus és a fasizmus ellen küzdő mozgalmakba. Az antifasiszta ellenállásban való részvétel elősegítette, hogy a kereszténydemokrácia a világháborút követően jelentős helyet biztosítson magának az európai politikai életben.

Európai testvérpártjaihoz hasonlóan a Demokrata Néppárt 1945 utáni sikerének is egyik oka a politikai „érintetlenség” volt. Míg a hagyományos keresztény pártok a két világháború közti politikájuk miatt hitelüket veszítették, addig a világháború után útjára induló Kereszténydemokrata, majd Demokrata Néppárt elhatárolódott ettől a múlttól.^d Barankovics István helyzetértékelése szerint, amelyet elsőként a Magyar Katolikus Püspöki Kar számára írt 1945. május 26-i *pro memoria*jában fejtett ki, „[az] esztendő folyamán bekövetkezett bel- és külpolitikai változás olyan mélyreható, hogy merőben új helyzet elé állítja a magyar katolikus egyházat is, amelynek le kell számolnia azzal, hogy a múlt visszatérhet [...]. Az élet nem a régi medré-

a Barankovics István: *Keresztény demokrácia. Mit akar a Demokrata Néppárt?* In: (Szerk.) Kovács K. Zoltán – Gyorgyevics Miklós: i. m. 313–331. o.

b Gyáni Gábor: *A társadalmi igazság történelmi fogalma...* i. m. 76. o.

c Maritain, Jacques: *Christianisme et démocratie*. [s.l.] 1943. és úó: *Humanism intégral*. [s.l.], 1936. Magyarul: Jacques Maritain: *Az igazi humanizmus: egy új keresztény társadalom evilági és lelki vonatkozásai*. Szent István Társulat, Budapest, 1996.

d Erre garanciát nyújtott a párt előzményének tekinthető Katolikus Szociális Népmozgalom részvétele az antifasiszta ellenállásban. Erről l.: László T. László: *Adatok a magyarországi katolikus ellenállás történetéhez I. A Katolikus Szociális Népmozgalom megalakulása és célkitűzései*. In: *Katolikus Szemle* (Róma), 1978/1.

be tér vissza, hanem új formák között fog megszilárdulni.” Egy új katolikus párt létjogosultsága mellett pedig így érvelt: *„A katolikus érdekek védelme parancsolóan előírja, hogy egy aktív, demokratikus hitelű, minden múltbeli ballaszttól megszabadult, országos programot hirdető párt védje a politikai fegyverzet egész modern arzenáljával az Egyház lelki küldetése sikeres betöltésének anyagi, társadalmi és politikai előfeltételeit, tehát a vallásos tömegek érdekeit is.”*^a

A második világháború utáni szabad választások során az európai kereszténydemokrata pártok olyan választási eredményeket tudtak felmutatni, amelyek folytán a legjelentősebb politikai erők közé számítottak, így ezek a pártok és vezetőik meghatározói lettek az európai újjáépítésnek és együttműködésnek. Ilyen meghatározó személyiség volt Olaszországban Alcide De Gasperi, Franciaországban Georges Bidault, Robert Schuman és Németországban Konrad Adenauer.^b A kereszténydemokrácia európai sikerének voltak bizonyos helyzeti előnyökből adódó összetevői is. Az egyik ilyen a politikai paletta kiürüléséből következett: eltűntek a jobboldali és a szélsőjobboldali pártok. Jóllehet a keresztény pártokat a háború végén és közvetlenül utána már csak azért sem lehetett kifejezetten jobboldaliaknak tekinteni, mert 1948-ig Franciaországban és Olaszországban például a baloldali koalícióban politizáltak, mégis elsősorban tőlük lehetett várni, hogy gátat szabnak a baloldali, főként a kommunista előrenyomulásnak. Így olyan társadalmi rétegeket is meg tudtak szólítani, amelyek elveszítve korábbi pártjukat új támpontokat kerestek. Ezért 1948-tól a mérleg több országban úgy billent, hogy a jobboldalt elsősorban éppen a kereszténydemokrata pártok töltötték meg, végül ők váltak váltópártokká a baloldali szocialista-szociáldemokrata és liberális alternatívával szemben.^c

Magyarországon a kereszténydemokrácia hasonló, töretlen felíveléséről szó sem lehetett. Hazánkban 1945 után ugyanis már olyan belpolitikai változások történtek, amelyek mind abba az irányba mutattak, hogy a Magyar Kommunista Párt minden lehetséges eszközzel törekszik a hatalom minél korábbi megragadására. Az 1945 és 1948 közötti ún. koalíciós időszak jellegének meghatározására vonatkozóan nincs történetírói egyetértés. Ehelyütt csupán a történeti kontextus háttérként való megjelenítésének szándékával idézzük fel a kérdés összetettségét jól érzékeltető tézist, miszerint *„1945 és 1947 között a politikai nyilvánosság előtt zajló demokratizálás közepette*

a *Pro memoria*, 1945. május 26. In: Szakolczai György – Szabó Róbert: *Két kísérlet a proletárdiktatúra elhárítására; Barankovics és a DNP 1945–1949; Bibó és a DNP 1956*. Budapest, Gondolat Kiadó, 2011. 203–217. o.

b Ormos Mária: i. m. 246–253. o.

c Ormos Mária: i. m. 199–204. o.

és nem csupán álcájával zajlott a kulisszák mögött, rejtőzködve érvényesített presztalinizálás.^a

Ezen évek belpolitikai fejleményei – a hidegháborút gerjesztő nemzetközi események által kondicionáltak – torkollottak azután a kommunista hatalomátvételbe.^b A Demokrata Néppártnak ebben a belpolitikai helyzetben kellett az új katolikus világnézeti párt létjogosultságát megalapozni és elfogadtatni.

Barankovics István személyében azonban a DNP-nek olyan vezetője volt, aki politikaelméleti szempontból is maradandót alkotott: a DNP 1945. és 1947. évi programnyilatkozatai hűen tükrözik az ő nézeteit is, így támpontul szolgálhatnak a magyar kereszténydemokrácia eszmerendszerének vizsgálatakor.^c 1945. szeptember 25-én elmondott programbeszédében^d Barankovics István a következőképpen érvelt amellett, hogy pártja megáll a lábán a pártok közti versenyben: *„Vajon a kereszténység eszményeiben és hitvalló tömegeiben rejlő politikai erő és igény véglegesen és visszatérhetetlenül leszorult-e a közéleti tényezők sorából; vagy pedig mindenkinek számolnia kell azzal a ténnyel, hogy a kereszténység eszményeiben és hitvalló tömegeiben, valamint sajátos kultúrájában szunnyadó politikai igények politikai akaratokként is megszólalnak a demokratikus közéletben? Aki a kérdésre tagadó választ ad [...], az logikusan utasítja el a Néppárt létének még a gondolatát is. [...] Aki azonban számol azzal a ténnyel, hogy a magyar kereszténység eszményei, sajátos kultúrája és vallásos tömegei olyan közéleti igényt hordoznak magukban, amely részt követel magának a pártok versenyéből és a közélet alakításából is; aki nem huny szemet a nagy szenvedések nyomán hatalmasan megéledő vallásos igények fölött; aki nem veszi tudatlanra a magyar kereszténység ezeréves gyökérzetét, amelyet a nép lelkéből egy rántással kitépni nem is lehetne; aki számításba veszi a keresztény egyházak világszolidaritásának letagadhatatlan tényét; s aki nem zárkózik el annak a jelenségnek észrevése előtt, hogy a kereszténység politikai tekintélye és szerepe a régebben közömbös országokban és irányzatokban is emelkedőben van – az a fiatal magyar demokrácia egyik legfontosabb érdekének éppen azt fogja tekinteni, hogy a demokrácia kivívása, fenntartása és mindenfajta támadást kiálló, elszánt védelme a kereszténység szervezeteit és hitvalló tömegeit is kifejezetten érdekjelje.”*^e

Barankovics tehát az európai tendenciákról tudva és azokat Magyarországon is határozottan érzékelve érvelt a DNP létjogosultsága mellett. Az 1945-ös

a Gyarmati György: *A Rákosi-korszak. Rendszerváltó fordulatok évtizede Magyarországon, 1945–1956.* ÁBTL–Rubicon, Budapest, 2011. 24. o.

b Uo. 460. o.

c Gyorgyevics Miklós: *Barankovics István, a magyar kereszténydemokrácia apostola. Pályakép.* In: (Szerk.) Kovács K. Zoltán – Gyorgyevics Miklós: i. m. 474–507. o.

d Barankovics István: *Programbeszéd a Demokrata Néppárt 1945. évi szeptember hó 25-i értekezletén.* In: (Szerk.) Kovács K. Zoltán – Gyorgyevics Miklós: i. m. 293–311. o.

e Uo. 294. o.

programbeszéd a továbbiakban a parlamentáris demokrácia és az alapvető emberi jogok mellett állt ki, és az 1945 utáni társadalmi, politikai és gazdasági eseményeket következetesen kifejtett természetjogi érvelés zsinórmértékével mérte: támogatta egy új típusú gazdasági és szociális rend kialakítását, egyetértett a földreformmal, a stratégiai fontosságú ágazatok, üzemek államosításával, a közigazgatás átalakításával és a Szovjetunióval való különleges viszony szükségességével.^a

A programbeszéd sarokköve – Barankovics jogi végzettségének megfelelően – a keresztény állameszme. Barankovics értelmezésében az állam nem öncélú, hanem emberarcú intézmény, amelynek legfőbb hivatása az emberek életének szolgálata a közjó megvalósítása által. Az 1947. augusztus 10-én meghirdetett győri program hasonló eszmei alapokon, a keresztény állameszme és az ország függetlenségének hangoztatása mellett továbbra is tág teret szentelt a kereszténydemokrata gazdaság- és társadalmopolitikai elveknek.^b A keresztény állameszméről alkotott nézeteit később Barankovics a *Hazánk*-nak, a Demokrata Néppárt napilap igényével indult újságjának a hasábjain is kifejtette.^c Meglátása szerint a keresztény állameszme „...*birtokában az az állam van, amely végső hivatását a szabadság isteni kiváltságával rendelkező emberi személyiség szolgálatában látja, amely felett célként a közjó csillaga vezérkedik és amelynek minden életmegnyilvánulását az igazságosság törvénye szabályozza és irányítja.*”^d

Magyarország azonban egyre távolabb került ettől az eszménytől: az 1947-es országgyűlési választások körülményeinek alakulása – a kommunista párt vetélytársainak számító pártok kizárása a választási küzdelemből, a közélet kriminalizálása, a meginduló rágalomhadjáratok és végül az ún. kékcédulás választási csalás – a kommunista párt hatalomszerzési stratégiájának részét képezték. A választások ugyan a magyar kereszténydemokrácia történetének legnagyobb sikerét hozták – a DNP több mint 820 000 „tisztá” szavazatával a második helyen végzett –, de a kommunista párt már csak ideiglenesen, taktikai okokból megtűrt politikai erőként adott teret a kereszténydemokrata országgyűlési képviselőcsoportnak. Ezért a párt választásokat követő országgyűlési tevékenysége tulajdonképpen a parlamentarizmus utóvédharcához tartozik.^e

a Szabó Róbert: *A modern kereszténydemokrácia megjelenése Magyarországon*. In: (Szerk.) Pálffy István: *70 éves a Kereszténydemokrata Néppárt*. Barankovics István Alapítvány, Budapest, 2014. 27. o.

b Barankovics István: *Keresztény demokrácia. Mit akar a Demokrata Néppárt?* In: (Szerk.) Kovács K. Zoltán – Gyorgyevics Miklós: i. m. 313–331. o.

c Barankovics István: *Arccal a keresztény állameszme felé*. In: *Hazánk*, 1947. augusztus 17. 1–2. o.

d Uo. 1. o.

e Tabajdi Gábor: *Kereszténydemokraták a politikai rendőrség célkeresztjében*. In: (Szerk.) Ungváry Krisztián: *Búvópatakok. A jobboldal és az állambiztonság 1945–1989*. 1956-os Intézet – Jaffa Kiadó, Budapest, 2013. 190. o.

A parlamenti küzdelemmel párhuzamosan Barankovicsék 1948 folyamán még megpróbálkoztak azzal, hogy ideológiai síkon vegyék fel a küzdelmet az akkorra már egyesült munkáspártokkal. Ennek szükségességéről Barankovics a *Hazánkban* így ír:

„A Demokrata Néppárt világnézeti párt [...] Vannak, akik a Demokrata Néppárt keresztény világnézetét egyszerűen és sommásan azonosítják a világnézet korábbi eltorzításával és az állandó lényegtől elszakadt, hamis formáival; és vannak másfelől olyanok, akik a keresztény világnézet alapján álló Demokrata Néppárttól olyan vágyak szolgálatát és igények képviselését várják, amelyek a tiszta lényegében érvényesülő keresztény világnézettel össze semmiképpen nem férnek, s az evangéliumi szocializmusból nemhogy következnenek, hanem egyenesen azzal ellenkeznek. Ki kell jelentenünk, hogy súlyos tévedésben vannak.”^a 1948 őszén pedig létrehozták a Világnézeti Akadémiát, ahol Barankovics mellett Mihelics Vid, Rónay György és a párt más vezető értelmiségi politikusai tartottak előadásokat.

Az eseményeket azonban nem lehetett feltartóztatni: a fordulat éve – 1948 – után már nem pusztán a kereszténydemokrácia politikai képviselete, hanem képviselőinek személyes egzisztenciája is veszélybe került. A kommunista hatalom kiépülése pedig az elkövetkező évtizedekben ellehetetlenítette Magyarországon a kereszténydemokrácia elméleti és gyakorlati képviseletét.

a In: *Hazánk*, 1948. július 9.

II. fejezet

Szabó Róbert

EGY KERESZTÉNYDEMOKRATA KÍSÉRLET KELET-KÖZÉP- EURÓPÁBAN, A DEMOKRATA NÉPPÁRT (1944–1949)

Előzmények

1918 októberében először nyílt lehetőség arra Magyarországon, hogy a keresztény politizálás tartalmát a keresztényszocialista elvek alapján határozzák meg, s az önálló politikai erővé váljon. A trianoni békeszerződés átalakította a magyar politikai elit gondolkodásmódját, ezért úgy vélték, a hagyományos vallásosságot és intézményeit kell támogatni a közélet valamennyi területén. Szoros kapcsolatokat kiépítésére törekedtek a történelmi keresztény egyházakkal, kölcsönös érdekeltségen alapuló viszony alakult ki, amely oda vezetett, hogy az 1919 után létrejött keresztény világnézetű pártok kormánypárttá emelkedve feladták eredeti szociális vonású programjukat, belesimultak a rendszerbe, vagy konzervatív reformellenes pártként megalakulva a hagyományos neobarokk társadalmi felfogás, gondolkodás konzerválójává váltak.^a A gazdasági válság 1931-es kibontakozása után a keresztény párt tehetetlennek bizonyult a fasizmus kihívásának megválaszolásában is. Kétféle kiút kínálkozott: egy konzervatív-legitimista katolikus mozgalom kibontakozása, illetve – a Horthy-rendszerben először – a modern kereszténydemokrácia alternatívájának kirajzolódása.^b

A magyar katolikus reform tömegmozgalom IX. Piusz *Quadragesimo anno*, 1931-ben kiadott enciklikája után megindult szervezkedés gyümölcse volt. Magyarországon a hivatásrendi szervezetek közül leginkább a jezsuiták által 1935-ben életre keltett és vezetett Katolikus Agrárifjúsági Legényegyesületek Országos Testülete (KALOT) állt közel a kereszténydemokráciához. A Szegeden zászlót bontó KALOT élére Kerkai Jenő^c és

a Erdődy Gábor: *A magyarországi kereszténydemokrácia gyökerei és alternatívái* (letöltés dátuma: 2015. június 14.; http://www.antalljozsef.hu/hu/a_magyarorszagi_keresztenydemokracia_gyokerei_es_alternativai).

b *Félbemaradt reformkor. Miért akadt el az ország keresztény humanista megújulása? A Katolikus Szemlében megjelent tanulmányok gyűjteménye.* Detti, Roma, 1990.

c Kerkai Jenő (1904–1970): jezsuita szerzetes, a KALOT megalapítója és vezetője.

Nagy Töhötöm^a álltak, legfőbb világi segítőik Farkas György^b és Ugrin József voltak. A KALOT alapvető célja a radikális (kommunista és fasiszta) eszméktől még immunis, nemzetfenntartónak tekintett agrárnépesség, főleg a parasztfjúság valláserkölcsi alapon álló megszervezése, szakmai, kulturális és politikai nevelése, öntudatának felébresztése és kialakítása volt. A katolikus parasztfjúsági elitképzés során foglalkoztak a korszak legégetőbb szociális-társadalmi problémáival is, s állást foglaltak a földreform szükségessége mellett. A KALOT programja egyfajta hivatásrendiségen alapuló társadalomképet vizionált, ami a maga korában nem tekinthető rendkívülinek Európában.^d A Demokrata Néppárt értelmiségi elitjének előfutárai azok a keresztényszociális mozgalmak és demokratikus politikai szerveződések voltak, amelyek 1945 után a politikai párt széles körű tömegbefolyását lehetővé tették. Ilyennek számított a reformkatolicizmus, amelyet azok a fiatal, haladó katolikus értelmiségiek képviseltek, soraiban Barankovics Istvánnal,^e akik a magyarságot és európaiságot, a katolicitást és a társadalmi igazságosságot egyesítették gondolkodásukban. Ide sorolhatók a szociális katolicizmus hirdetői, a katolikus szociális mozgalmak (KALOT, EMSZO, Hivatásszervezet, más ifjúsági szervezetek) vezetői. Mellettük megjelentek a politikai demokrácia reprezentánsai, akik részben a legitimistákhoz tartoztak, másik részük a Független Kisgazdapárt kereszténydemokrata csoportját alkották, amely 1946–1947 folyamán formálisan is a Demokrata Néppárthoz csatlakozott. A demokratikus polgári reformokat hirdető kereszténydemokrácia eszméi kisebb-nagyobb mértékben hathattak a katolikus közéletre, a kereszténydemokrata gondolat, program megjelenési tere a sajtó maradt, vagy egyesek elszigetelt munkásságában bűvópatakként volt tetten érhető. Csak 1944 végén történt meg a közeledés az értelmiségi csoport és a tömegmozgalmak vezetői között. 1945 után éppen e mozgalmak képezték (még feloszlásuk után is) a magyar kereszténydemokrata politikai párt legfontosabb tömeg- és szavazóbázisát.^f

a Nagy Töhötöm (1908–1979): jezsuita szerzetes, a KALOT egyik megalapítója, szervezője, elnökhelyettese. Később szabadkőműves közíró.

b Farkas György (1908–1991): a KALOT vezető munkatársa, népfőiskolai igazgató. 1945-től az FKGP nemzetgyűlési, majd 1947-től a DNP országgyűlési képviselője.

c Ugrin József (1910–1993): a KALOT alapító munkatársa, majd főtítkára. 1947–1948-ban a DNP országgyűlési képviselője.

d Balogh Margit: *A KALOT és a katolikus társadalompolitika 1935–1946*. MTA Történettudományi Intézete, Budapest, 1998. 17–19. o.

e Barankovics István (1906–1974): hírlapíró, *Az Ország Útja*, majd *Magyar Nemzet* (1943–1944) főszerkesztője. 1944-től a Keresztény Demokrata Néppárt intézőbizottságának tagja. 1945 tavaszától emigrálásig a DNP főtítkáráként a párt vezetője, 1947. szeptembertől 1949. februárig országgyűlési képviselő.

f Gergely Jenő: *A kereszténydemokrácia Magyarországon*. In: *Múltunk*, 2007/3. 128. o. (továbbiakban: Gergely, 2007).

A modern magyar kereszténydemokrácia első csírái

A progresszív katolikusok a világháború kimenetelének eldöntését látva szánták el magukat cselekvésre. 1943-ban memorandumot nyújtottak át Serédi Jusztinián^a bíboros hercegprímásnak. Ebben felhívták figyelmét arra, ha az egyház és a katolicizmus a háború után is szerepet akar játszani, szakítania kell a fennálló hatalommal és az oldalán kompromittálódott keresztény párttal (1937-től 1943-ig Egyesült Keresztény Párt, 1943–1944-ben Keresztény Néppárt), valamint feudális eredetű előjogaitól megszabadulva modern szociális programot kialakítva kell kilépnie a megváltozott új világba. A katolikus egyház feje támogatta a javaslatot. 1943. augusztus 26-án Apor Vilmos^b győri megyéspüspök látta vendégül az összegyűlt katolikus közéleti vezetőket. A tanácskozáson az alaphangot a Katolikus Agrárfüvéségi Legényegyesületek Országos Testülete (KALOT) vezetői, főleg Kerkai Jenő szabták meg. Megjelent Pálffy József^c és Barankovics István is, akik a keresztény politikának inkább demokratikus és neoliberais jellegét hangsúlyozták. A 23 résztvevő szándéka egy új, korszerű, szociális és demokratikus keresztény párt alakítása volt.^d Apor püspök egyetértett, ám a püspöki kar többsége még ragaszkodott a jelentéktelenné vált régi keresztény párthoz. Kompromisszumos megoldásként megalakították a Katolikus Szociális Népmozgalmat, amelynek egyházi vezetője vagy inkább védnöke Apor, világi elnöke pedig Kovrig Béla^e szociológus, a kolozsvári egyetem akkori rektora lett. A háború utáni helyzetre készített korszerű keresztény elveket is tartalmazó program, a pártot „pótló” népmozgalom programjának kidolgozásával is őt bízták meg.^f A program 1944 májusára készült el. A háromkötetes *Magyar társadalompolitika* a magyar viszonyokra alapozva a katolikus szociális tanításnak a modern ipari

-
- a Serédi Jusztinián (1884–1945): bencés szerzetes, egyházbiztos, 1927-től haláláig esztergomi érsek.
- b Apor Vilmos (1892–1945): 1915-ben szentelték pappá. 1941-től győri megyéspüspök. A modern katolikus irányzat főpapi támogatója. 1945-ben megtámadott nőket védelmezve lötték le szovjet katonák. 1997-ben II. János Pál pápa boldoggá avatta.
- c Pálffy József (1904–1988): földbirtokos, 1939-től kereszténypárti országgyűlési képviselő. A Magyar Frontban a KDNP képviselője, majd a párt elnöke.
- d Elmer István: *A Keresztény Demokrata Néppárt, majd Demokrata Néppárt története (1944–1949)*. In: *Az idő élén jártak. Kereszténydemokrácia Magyarországon 1944–1949*. Szerk.: Kovács K. Zoltán – Rosdy Pál. Barankovics István Alapítvány, Budapest, 1996. 97. o. (továbbiakban Elmer, 1996). Hasonló elképzelés már a KALOT köreiből is megfogalmazódott. Lásd Nagy Töhötöm naplója. (Országos Széchényi Könyvtár. Kézirattár 216. fond, 4. doboz. Napló 1945. február 27-i bejegyzés.)
- e Kovrig Béla (1900–1962): szociológus, szociálpolitikus, egyetemi tanár. Az 1920-as években társadalombiztosítási törvények kidolgozója, később a DNP szakértője.
- f László T. László: *Egyház és állam Magyarországon 1919–1945*. Szent István Társulat, Budapest, 2005. 260–261. o. (Továbbiakban: László, 2005). Ugyanezt támasztja alá Szemkő Károly: *Kovrig Béla feljegyzései a II. világháború alatti ellenálló tevékenységéről. Magyar Egyháztörténeti Vázlatok*, 2008/3–4. 99–102. o.

társadalom kihívásaira adott korszerű válaszát tartalmazta. Emellett az akkori helyzet figyelembevételével a háború utáni új keresztény szociális rendkereteit vázolta fel.^a A tervezetet Serédi hercegprímás is támogatta s a püspöki kar 1944. május 14-i ülése is elvi hozzájárulását adta megvalósításához.

A Keresztény Demokrata Néppárt

Magyarország II. világháborúból való kiválása előkészítésére 1944 májusában jött létre a Magyar Front, amelyben az illegalitás körülményei között működő szociáldemokrata, kommunista, kisgazda, polgári politikusok, legitimista személyek mellett a náciellenes keresztény szervezetek képviselői is részt vettek. A szervezet az antifasiszta nemzeti ellenállás politikai vezető szerveként működött, s abban a Katolikus Szociális Népmozgalom igazgatótanácsa megbízásából, mint annak személyes képviselője 1944. júliustól Pálffy József is tagságot vállalt, aki rokoni kapcsolatai (Apor Vilmos győri püspök unokaöccse volt) és egyházhűsége miatt is bírta a püspöki kar bizalmát. A szovjet csapatok közeledtével a Magyar Front már a fegyverszünet utáni hatalomátvétel kérdésével foglalkozott, egy formális pártkoalíció létrehozását határozták el. Pálffy is csak egy katolikus párt vezetőjeként maradhatott bent az antifasiszta szervezet igazgatótanácsában. A kényszerhelyzet a régóta tervezett katolikus párt azonnali megalakítását katalizálta. Ebben a helyzetben a katolikus egyház feje 1944. október 11-én beleegyezését adta a Keresztény Demokrata Néppárt (KDNP) megalapításához s ahhoz is, hogy a frontban a katolikusok együttműködhesenek a kommunistákkal. Ez egyúttal azt is jelentette, hogy a korábbi keresztény párt létjogosultsága megszűnt.^b

A Keresztény Demokrata Néppárt megalakításának pontos dátuma még ma is vitatott. Legvalószínűbbnek az 1944. október 13-i megalakulás tűnik. A résztvevők pontos száma ma sem ismert, de jelen voltak a hivatásrendi tömegszervezetek vezetői, Pálffy József, Varga László SJ^c és még mások is.^d

a László, 2005. 261–266. o.

b Gergely, 2007. 141. o.

c Varga László (1901–1974): jezsuita szerzetes, a Magyar Dolgozók Országos Hivatásszervezete egyik szervezője.

d Ezt a dátumot közli László, 2005. 274. o. a részt vevő Kovrig kiadatlan kéziratára (Christian Democratic and Social Reform Movements in Hungary, 1961.) hivatkozva. Ezt ismétli Kovács K. Zoltán: *A Demokrata Néppárt alapítása*. In: *Félbemaradt reformkor. Miért akadt el az ország keresztény humanista megújulása? A Katolikus Szemlében megjelent tanulmányok gyűjteménye*. Detti, Roma, 1990. 163. o. valamint Elmer, 1996. 99. o. is. Nagy Töhötöm naplóbejegyzésében viszont október 14-e szerepel. (Országos Széchényi Könyvtár. Kézirattár 216. fond, 4. doboz. Napló 1944. október 22-i bejegyzés.) Varga László: *Kérem a vádlott felmentését!* Püski, New York, 1981. 41–43. o. (továbbiakban: Varga, 1981) a párt jogi megalakulását 1944. november 30-ra helyezi. Izsák Lajos: *Polgári pártok és programjaik Magyarországon 1944–1956*. Baranya Megyei Könyvtár, Pécs, 1994. 40. o. (továbbiakban: Izsák, 1994) szerint a megalakulás ideje 1944. október vége volt.

A KDNP-t, amelynek tömegbázisát a KALOT szervezetei adták volna, csak világi vezetők irányították, megválasztott elnöke Pálffy József lett. Szellemi vezetőként a háttérben változatlanul Kerkai páter állt, aki a Népmozgalom élén maradt. Az alapító ülésen Kovrig szóban közölte Szekfű Gyula^a elvi csatlakozását, de Közi-Horváth József,^b az Egyesült Keresztény Párt képviselője is támogatását jelentette be. Ugyanekkor jelent meg hívásukra az addig a pasaréti ferences kolostorban rejtőzködő Barankovics István is, akit az értekezlet egyhangú szavazással az új párt igazgató bizottságába választott. Ennek előzménye Pálffynak a Magyar Frontban szerzett azon tapasztalata volt, hogy a koalíciós pártok szerint Barankovics az a személyiség, akit progresszív katolikus nézetei miatt a korábbi keresztény politizálást elítélő pártok mint garanciát elfogadnak az új párttal való együttműködésük során.^c Az új párt tevékenysége a kiugrási kísérlet kudarca után a minimálisra csökkent, gyakorlatilag elméleti előkészületekre és titkos összejövetelekre szorítkozott. A KDNP megalakulása önmagában nem jelentette a háború befejezése után a párt teljes elismerését és politikai egyenjogúsítását. Ezt a KALOT szabadlábban maradt vezetői is tudták, akik 1944 végén a katolikus reformmozgalom és az új párt elismertetését igyekeztek elérni a szovjet hadsereg és az új magyar demokratikus kormányzat befolyásos tényezőitől. Nagy Töhötöm Miskolcon a szovjet katonai hatóságoktól szerzett engedélyt a KALOT újbóli megindítására. Kerkai 1944. december közepén a KDNP engedélyeztetése érdekében Miklós Béla miniszterelnöknél, Vörös János hadügy- és Teleki Géza vallás- és közoktatásügyi miniszternél járt el, akik támogatásukról biztosították, Miklós még írásbeli engedéllyel is segítette a párt szervezését. A párt legális működésének engedélyeztetése nem volt egyszerű, mert a KDNP vezetői nem lehettek jelen 1944. december 2-án a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front (MNFF) alakuló ülésén s ezért az abban részt vevő pártok nem tekintették a demokratikus magyar pártok sorába tartozónak. A KDNP jogi elismertetése és a szabad pártszervezés kiharcolása több stáción keresztül zajlott. A pártok az írásos miniszterelnöki engedély kiadását hatásköri túllépésnek vélték, főleg az MKP kérdőjelezte meg a KDNP demokratikus jellegét, előszeregettel összemosva azt a Wolff-féle Keresztény Községi Párttal. Támadások és vádak érték azért is őket, mert a baloldal által alaptalanul reakciónak és klerikálisnak tartott, a félreértelmezett hivatásrendiségi múlt ódiomával terhelt katolikus tömegszervezeti mozgalom vezetőiben és aktivistáiban vélték

a Szekfű Gyula (1883–1955): történész, akadémikus. Írásaival megalapozta a Horthy-korszak hivatalos ideológiáját. Németellenes nézetei miatt az ország megszállása után bujdosni kényszerült. Támogatta a KDNP megalapítását.

b Közi-Horváth József (1903–1988): lelkész, országgyűlési képviselő (1939–1945). Az Actio Catholica titkára (1935–1939). 1944-ben a képviselőházban tiltakozott az ország német megszállása ellen, elítélte a zsidók tömeges deportálását.

c László, 2005. 274. o.

felfedezni és megtalálni a párt tömegbázisát. A baloldali pártok csak Barankovicsot és értelmiségi társait tekintették valódi kereszténydemokratáknak, akik szakítani tudnak a korábbi – még a Pálffy Józsefet is magában foglaló – katolikus politikálással. Nekik viszont valódi tömegbázisuk, mozgalmi tapasztalatuk és gyakorlatuk nem volt.^a Varga László^b 1945. február 6. után ideiglenesen megkapta ugyan a KDNP működési engedélyét, ám az csak a főváros és környéke területére szólt, az országos jóváhagyás változatlanul késett. Úgy tűnt, hogy a Budapesti Nemzeti Bizottság és az Ideiglenes Nemzeti Kormány ülésének állásfoglalása – amelyre egyaránt 1945. április 18-án került sor – teljesen meggátolja a KDNP működését, miután a MNFF képviselői a miniszterelnöki engedély annulálásakor bejelentették, hogy nem kívánják a testületben lévő pártok számának bővítését a keresztény szellemeiségű katolikus párt bevonásával.^c

A párt hivatalos zászlóbontására 1945. január 21-én, Szegeden került sor, de a debreceni és egri meginduló pártszervezésre a sokáig bizonytalan elismertetés ügye bizonyíthatóan fékezően hatott. Az Ugrin József kiadásában megjelenő pártprogram világnézeti alapként a keresztény istenhitet jelölte meg, amelyből az ember méltóságának tisztelete következik. Ez megfelelt a kereszténydemokrácia természetjogi filozófiája tanításának, amelynek központi eleme az emberi személyiség tiszteletben tartása volt s összhangban állt a Maritain által képviselt integrális humanizmussal. A világnézeti alaplól következett a munka és a munkás értékelése, a magántulajdon védelme, a családi élet szentségének őrzése, az otthon szeretete és a haza szolgálata. A konkrét követelések összhangban álltak a korabeli nyugat-európai kormányokban szerepet vállaló kereszténydemokrácia céljaival – a sajátos magyar körülményekre adaptálva. A párt a politikai demokrácia (a polgári szabadságjogok, az egyesülési, gyülekezési, szólás- és sajtószabadság, az általános, egyenlő és titkos választójog, a személy és vagyonbiztonság) mellett kötelezte el magát. A KDNP szembehelyezkedett mind a diktatórikus-autokratikus, mind a „szélsőségesen liberális” hatalomgyakorlással. A gazdasági demokrácia megvalósulása érdekében földreformot sürgettek, a bérből és fizetésből élőknek, a munkásságnak a tisztas megélhetést és az emberi személyiség önmegvalósítását biztosító bérezést ígérték. A demokrácia feltételének tartották az önkormányzatiságot, az autonómiák megerősítését és kiépítését a közigazgatásban s a szakmai érdekvédelemben (kamarák) egyaránt.^d Az 1945. február

a Gergely, 2007. 142. o.

b Varga László (1910–2003): ügyvéd, író. 1945-ben a DNP ügyésze, 1947–1948-ban a Demokrata Néppárt országgyűlési képviselője. 1994-től haláláig ismét országgyűlési képviselő, a KDNP al-elnöke, majd elnöke (2002–2003).

c Izsák Lajos: *A Keresztény Demokrata Néppárt és a Demokrata Néppárt, 1944–1949*. Kossuth, Budapest, 1985. 29. o. (továbbiakban: Izsák, 1985).

d A programot közli Izsák, 1994. 223–225. o.

27-én megalakult KDNP vezetőségéből a díszelnök Szekfű Gyula tevélegesen soha nem vett részt a párt életében. Az országos elnök Pálffy maradt, a főtitkár Barankovics István lett, s kilenc tagú választmányt hoztak létre.^a Az Ideiglenes Nemzetgyűlés Politikai Bizottsága 1945. május 18-i elutasító döntése után, sőt annak ellenére, a KDNP már DNP néven tovább folytatta szervező munkáját. De most már Barankovics programja alapján, amely a belpolitikában a szociális demokráciát, a gazdaságpolitikában piacgazdaságot, a külpolitikában a finn típusú semlegességet jelentette.

KDNP-ből Demokrata Néppárt

Politikailag szerencsés helyzetben léptek színre, hiszen a korábbi (jobboldali) keresztény pártok diszkreditálták magukat a két világháború közötti politikájukkal. A baloldali pártok konkurenciától tartva gátolták politikai emancipációjukat, de a megszálló hatalom már 1945. januárban, Budapest ostroma után számolt egy új keresztény párt megalakításának lehetőségével, s ezért megbízottjuk kapcsolatba lépett Barankovics Istvánnal és a *Magyar Nemzet* visszaadásának ígéretével befolyást akart szerezni az újjáalakult párt tervezett sajtójában.^b

A KDNP szervezeti megerősödését a párton belül lappangó ellentétek kiéleződése hátráltatta. A megalakulás pillanatától létező nézeteltérések politikaiak és stratégiaiak voltak s ezek a viszonyok konszolidációja után felerősödtek. Pálffy és szűk körű támogatói a Horthy-korszakban működő keresztény pártok jogfolytonossága alapján kívánták a KDNP-t működtetni, az arisztokrata pártelnököt bírálói a régi, a meghaladottnak tartott keresztény politika képviselőjének tartották. Barankovics és társai keresztény alapú polgári demokráciát akartak megvalósítani. Világnézeti pártnak tekintették a KDNP-t, amely a természetjog alapján működik, napi gyakorlatában nem tekinti magát egyetlen korábbi keresztény párt örökösének s a keresztény mentalitás szellemében, de nem a katolikus püspöki kar direkt útmutatása alapján képviseli a katolikus hívők politikai érdekeit. Ezt fejezte ki a párt elnevezésében történt változás, amely az 1945. április 27-i pártvezetőségi ülés után következett be. A KDNP elnevezés Demokrata Néppártra „rövidült”, amely nem változtatott a kereszténydemokrácia mibenlétén, de jelzésszerűen utalt a vallástól és az egyházi hierarchia direkt utasításától való függetlenségére is. (Ezzel talán legmesszebb távolodtak el az összes katolikus pártelődükhöz képest a hivatalos egyházi függőségtől.) Barankovicsék nem csak így

a Izsák, 1985. 23. o.

b Archivio Generale dell Scuole Pie (AGSP) Tomek Vince hagyatéka, Mások kéziratai (4. sorozat), Barankovics Istvánnak a Demokrata Néppárt működésére vonatkozó iratai és följegyzései (3. tétel) 1949–1963.

akarták egyértelművé tenni a korábbi keresztény világnézetű pártoktól való elhatárolódásukat, hanem szimbolizálni is akarták a párt ökumenikus jellegét (ez utóbbi minden erőfeszítésük ellenére a párt egész működése során csak részben sikerült). A párton belüli nézeteltérések feloldását mindkét oldal a katolikus felső vezetés egyértelmű döntésétől várta, amely az új esztergomi hercegprímás beiktatásáig késett, bár a püspökök többsége Pálffy támogatója volt. A pártvezetés egységének helyreállítására több kísérlet történt. Előbb a DNP élére háromtagú intézőbizottságot állítottak (Ugrin, Barankovics és Pálffy), de erről a pártelnök nem vett tudomást, érezve a Püspöki Kar és Mindszenty támogatását.^a 1945 májusában az intéző bizottság többségi szavazás útján Pálffy leváltását is megszavazta, Barankovicsot főtitkárként a párt élére választották. Az elnöki tisztséget nem töltötték be.^b Válaszul Pálffy 1945. augusztus 19-én a politikájával szembenállók kizárásával reagált és magának vindikálta a jogot a DNP új vezetőségének 1945. szeptember 6-i megválasztására.^c Ez egyértelművé tette a keresztény párt végleges kettészakadását. Pálffy mögött a feloszlott keresztény szervezetek vezetői, korábbi – jó esetben is valaha keresztényszocialista, de zömében már lejáratódott – kereszténypárti politikusok álltak, Barankovicsot a KALOT, a jezsuiták és a helyi alsópapság támogatta. Mindkét keresztény párt indulni kívánt az 1945. évi nemzetgyűlési választásokon, s egyik sem élvezte nyíltan a klérus hivatalos támogatását. A választásokon indulási jogot biztosító Országos Nemzeti Bizottság 1945. szeptember 17-i döntése Barankovicsnak kedvezett, mert a demokratikus pártok küldöttei kereszténydemokrata programját vállalhatóbbnak vélték, mint a klérusnak egyértelműen elkötelezett Pálffy-csoport politikai katolicizmusát. Az 1945. szeptember 25-i pártértekezleten a pártot irányító főtitkár programbeszédében ismertette a DNP demokratikus programját, amelynek célja a természetjog érvényesítése. Nyomatékosan választóvonalat húzott az 1945 előtt működő keresztény pártok és a DNP között. A pápák szociális körlevelei és az alapvető emberi jogok (általános, titkos választójog, személyes szabadság, szólás- és gyülekezési szabadság joga, vallásszabadság) biztosítása mellett a parlamentáris nyugati demokrácia, a szabad véleménynyilvánítás és szervezkedés joga, a „valóságos önkormányzatiság” mellett állt ki. Az új típusú gazdasági és szociális rend megvalósítása a természetjog, az evangélium erkölcsi szabályai és a pápák szociális

a Esztergomi Primási Levéltár, M. 3. Varga László 1945. szeptember 6-i levele Mindszenty Józsefhez. Mindszenty József (1892–1975): Magyarország utolsó bíboros hercegprímása. Zalaegerszegi plébános (1919–1944), veszprémi püspök (1944–1945), majd esztergomi érsek (1945–1973). 1948 végén a kommunista hatóságok letartóztatták, 1949-ben koncepció perben életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. 1956-tól 1971-ig az USA budapesti nagykövetségén élt.

b Varga, 1981. 55–56. o.

c Esztergomi Primási Levéltár, M. 3. Pálffy József 1945. augusztus 26-i levele Mindszenty Józsefhez. Izsák, 1985. 44–45. o.

enciklikáinak útmutatása révén megvalósítható. A magántulajdon híveinek mondotta magukat („*jelszavunk nem az, hogy tulajdona ne legyen senkinek, hanem az, hogy tulajdont mindenkinek*”), de a tulajdonjognak a közjó érdeke, annak érvényesítése határt szab. Egyetértett a demokratikus földreformmal, a stratégiai fontosságú ágazatok, üzemek államosításával, a közigazgatás átalakításával, a Szovjetunióval való különleges viszony szükségességével, sőt a köztársasági államforma megteremtésével is. Elfogadták az állam és az egyházak szétválasztásának szükségességét, a „szabad egyház a szabad államban” elvének érvényesítését, ám határozottan követelték az egyházak működési szabadságának és a vallásszabadságnak maradéktalan biztosítását. A szomszédos országokkal való jó kapcsolat kiépítését a kisebbségi sorban élő magyarság miatt fontosnak ítélte.^a

A választásokon a DNP végül mégsem indult el. Kevés volt a felkészüléshez az idő, jelentős hátrányt jelentett a pártsajtó hiánya – a *Hazánk* 1945. október 18-án jelent meg először –, akadozott a párt országos megszervezése, a kormányzat akadályozta vidéki pártirodáik megnyitását.^b Döntő lehetett annak a felismerése is, hogy önálló megmérettetés helyett célszerűbb a keresztény és nemzeti elveket valló Kisgazdapárt támogatása, a polgári erők összefogása.^c Varga Bélával, az FKgP fővárosi szervezetének elnökével történt megállapodás révén a párt képviselői a választásokon két-két mandátumot kaptak. A kisgazdák fővárosi listájáról Eckhardt Sándor^d és Varga László 1945. október 7-i megválasztásuk napjától, a nemzetgyűlési listáról bekerült Bálint Sándor^e és Eckhardt Sándor 1945. december 6-i bejelentésük után már a DNP nevében politizáltak s irányvonalát képviselték. Számarányuk miatt kevés megszólalási lehetőségük volt. A nemzetgyűlésben a köztársasági törvényjavaslat vitájában, az 1946. január 30–31-i ülésén Eckhardt, a frakció vezetője, pártja nevében a monarchiát és a köztársaságot a keresztény állameszme hívei számára egyaránt elfogadható államformának ítélte, ugyanakkor a döntést annak fontossága miatt népszavazásra javasolta.^f

a A programot közli Izsák, 1994. 225–238. o.

b Archivio Generale dell Scuole Pie (AGSP) Tomek Vince hagyatéka, Mások kéziratái (4. sorozat), Barankovics Istvánnak a Demokrata Néppárt működésére vonatkozó iratai és följegyzései (3. tétel) 1949–1963.

c Archivio Generale dell Scuole Pie (AGSP) Tomek Vince hagyatéka, Mások kéziratái (4. sorozat), Barankovics Istvánnak a Demokrata Néppárt működésére vonatkozó iratai és följegyzései (3. tétel) 1949–1963. Barankovics 1954-ben a DNP 1945-ös szerepét a kisgazdapárt tartalékként jellemezte, ha az FKgP széttrörese után szükség lenne egy pártengedéllyel bíró párt színre lépésére.

d Eckhardt Sándor (1890–1969): nyelvész, irodalmár, egyetemi tanár. 1945. novembertől az FKgP, 1945. decembertől a DNP nemzetgyűlési, majd 1947-től a párt országgyűlési képviselője.

e Bálint Sándor (1904–1980): etnográfus, egyetemi tanár. 1945. novembertől az FKgP, 1945. decembertől a DNP nemzetgyűlési, majd 1947-től a párt országgyűlési képviselője.

f Az 1945. november 29-re Budapestre összehívott Nemzetgyűlés naplója. I. kötet, 286–291. o.

A Demokrata Néppártot a Nemzetgyűlésben 17, az egykori EMSZO, KALOT és más katolikus reformmozgalomban tevékenykedő kisgazda képviselő támogatta a vallás és az egyház szabadságát, tanítói kérdéséről ügyek esetében.^a A DNP 1946-ban nem sokat hallatott magáról. A belső építkezésre koncentrált. 1945 végére, 1946 elejére esett a DNP alkotmányának kidolgozása. A megfogalmazásban fontos szerepe volt Kovrig Bélának, a legfontosabb kérdéseket megvitatták Mihelics Viddel,^b Barankoviccsal, Eckhardtal és Varga Lászlóval is, de az intézőbizottságot nem hívták össze. Az alkotmány 1946. január végére készült el, de nem jelent meg nyomtatásban. Általános rendelkezései között leszögezte: „A Demokrata Néppárt célja a keresztény állameszme diadalra juttatása demokratikus kormányforma keretében. Küzd azért, hogy a természetjog, az evangéliumi erkölcs és a szociális igazság érvényesüljön a magyar közéletben. Eszménye a szabad magyarok független országa.”^c Az alkotmány a korabeli pártalkotmányok talaján állt, újdonságnak számított, hogy a tagok felvételét próbaidőhöz kötötte, valamint a világnézeti tanácsadó megbízásáról rendelkezett, akinek feladata „az evangélium és a természetjog rendszerén alapuló világnézet kérdéseiben való helyes tájékozódásnak az előmozdítása.” A kiválasztott személy tanácskozási joggal részt vehetett a széles jogkört és döntő szerepet kapó Országos Nagyválasztmány, valamint a Végrehajtó Bizottság ülésén is. (A DNP vezetésében elsősorban a jezsuita egyetemi tanár Jánosi József^d tanácsadói szerepében gondolkodtak, akinek nézetei közel álltak a párt kereszténydemokrata felfogásához. Kompromisszumos megoldásként elfogadták volna Mezgár Lajos^e budafoki plébánost is, aki a Mindszenty politikáját támogató Shvoy Lajos^f székesfehérvári püspök bizalmi emberének számított.) Az önkormányzatok, igazgatási egységek működésének szabályozását az 1947 nyarán készített szervezési ügyrend tartalmazta.^g Az 1945. évi választások, a DNP képviselőinek megjelenése a hazai politikai közéletben nem enyhítette a párt és a Püspöki Kar vezetője közötti feszült viszonyt. Mindszenty változatlanul bizalmatlanul

a Kovács K. Zoltán: *A Demokrata Néppárt belépése a magyar közéletbe*. In: *Félbemaradt reformkor. Miért akadt el az ország keresztény humanista megújulása? A Katolikus Szemlében megjelent tanulmányok gyűjteménye*. Detti, Roma, 1990. 178–179. o.

b Mihelics Béla Vid (1899–1968): egyetemi és főiskolai tanár, újságíró, szerkesztő. 1947-től a DNP országgyűlési képviselője.

c Izsák, 1994. 51–52. o. Közreadja Izsák Lajos – Szabó Róbert: *A Demokrata Néppárt alapvető dokumentumai 1946–1947*. In: *Múltunk*, 1991/1. 139–146. o.

d Jánosi József (1898–1965): jezsuita filozófus, a logika és a metafizika tanára a budapesti egyetemen. A Magyar Szent Kereszt Egyesület elnöke. 1949-ben Ausztriába távozott.

e Mezgár Lajos (1891–1970): székesfehérvári, majd budafoki plébános, c. prépost. A katolikus reformmozgalmak szervezője és támogatója. 1949-ben emigrált, 1951-től Brazíliában szolgált.

f Shvoy Lajos (1879–1968): pap (1901), 1927-től haláláig székesfehérvári megyéspüspök volt.

g Izsák, 1994. 51–52. o. Közreadja Izsák Lajos – Szabó Róbert: *A Demokrata Néppárt alapvető dokumentumai 1946–1947*. In: *Múltunk*, 1991/1. 146–166. o.

szemlélte a keresztény szellemű Barankovics-párt tevékenységét, támogatókat azzal utasította el, hogy „Moszkvának elkötelezték magukat”.^a Nem nézte jó szemmel a *modus vivendi* érdekében alkalmazott kompromisszumos állásfoglalásaikat s helytelenítette a Jacques Maritain-i francia újkatolikus mozgalom elveinek megjelenését a DNP politikájában. 1946 nyarán a DNP vezetői, Barankovics, Eckhardt és Bálint Sándor aláírásával, a hercegprímás kivételével az egyes püspököknek elküldött bizalmas memorandumban ismertették politikájukat és fejtették ki az általuk képviselt kereszténydemokrácia lényegét. Az 1946. július 16-án keltezett iratban áttekintették a magyarországi keresztény politika múltját és jelenét, felvázolták annak nemzetközi összefüggéseit, és válaszoltak a leginkább Esztergomból elhangzó bírálatokra. A kereszténydemokrata párt politikáját csak az alapvető és befejezett tények (Jalta, a jelen lévő szovjet csapatok, a baloldali erők növekvő hatalmi pozíciói, a köztársaság kikiáltása, az államosítások stb.) figyelembevételével tartották reálisnak. Nemzetközi téren a valószínűleg Barankovics fogalmazta dokumentum a francia kereszténydemokráciát, Robert Schumann pártját tekintette példaképnek. A dokumentum az örök dilemmáról, az egyház és a kereszténydemokrácia viszonyáról is állást foglalt: mennyire szólhat bele az egyház egy kereszténydemokrata párt életébe. A DNP vezetése azon a véleményen volt, hogy a hívők nagykorúságának elismerése nélkül nem lehetséges korszerű kereszténydemokrácia. A konfliktusban a püspöki kar felsorakozott a hercegprímás mögé. De nyitott kérdés maradt, miként viszonyuljanak a kereszténydemokratákhoz.^b

Kereszténydemokrata párt a törvényhozásban

Az FKgP törvényhozási többsége az MKP adminisztratív lépései, politikai nyomása és a belügyi szervek akciói hatására 1947 nyarára lecsökkent. Az MKP a parlamenti erőviszonyok tényleges megváltozására történő hivatkozással 1947. július 23-án új választójogi törvény elfogadtatásával idő előtti választások kiírását kényszerítette ki. Az új helyzetben a csalódott kiscgazdák tömegei előtt két választás állt: a nemzeti polgári programot hirdető Magyar Függetlenségi Pártra adják szavazataikat, vagy inkább a keresztény világnézetű Demokrata Néppártot támogatják. Nyugat-Dunántúl vallásos kiscgazda – főleg katolikus – szavazói már korábban is közelebb állónak érezték magukhoz a kereszténydemokrata elveket. Csatlakozásukkal erős tömegtámogatást biztosítottak a választások előtt a Demokrata Néppártnak. Körükben már 1947 tavaszán megindult a DNP szervezeteinek kiépítése. A keresztény-

a Esztergomi Primási Levéltár 3063/1946

b Gergely Jenő: *A Demokrata Néppárt „igazoló jelentése” a Mindszenty József bíboros hercegprímással keletkezett konfliktusról. Századok, 1993/5–6., 761–780. o.*

demokrata párton belül ekkor tevődött össze a három alkotó elem. Találkozott a Barankovics vezette értelmiségi csoport, a feloszlatott katolikus hivatásrendi tömegmozgalmakban nevelkedett paraszti-alkalmazotti réteg és a Kisgazdapárt kereszténydemokrata irányzata.^a Összefogásukat spontán erősítette a választási kampányban a kommunista ösztönzésre felerősödött egyház- és vallásellenes akciók, amelyek a püspöki kar többségét és a vidéki alsópapságot is a Demokrata Néppárt támogatására ösztönözte. Az új választójogi törvény az 1945. évihez képest lényegesen szűkebbre szabta a választójogosultsággal rendelkezők számát, főleg az ellenzéki polgári erők szimpatizánsait fosztották meg szavazójoguktól. A törvényben megjelölt kategóriákat szabadon értelmezve a helyi laikus összeíró szervek további túlkapaszkodásokat és súlyos törvénytelenségeket követtek el. A jogfosztás mértéke több százezer választót érintett.^b A választási koalíciót alkotó pártok részére a törvény előnyt biztosított az országos listára leadott szavazatok, illetve mandátumok szétosztásakor a prémiumrendszer bevezetésével. A választásokon való elindulás a Demokrata Néppárt számára sem volt magától értetődő döntés. Indulási joggal rendelkezett, de el kellett dönteniük, hogy előnyös-e a korlátozott feltételű választáson szerepelniük? Milyen lesz a már amúgy is feszült viszonya a klérussal és főleg Mindszentyvel a választások alatt és a választási eredmények ismeretében?

Mindszenty József támogatását ezúttal sem sikerült elnyerni. A hercegprímás megbízottaival folytatott tárgyalások zsákutcába jutottak, mert a párt hivatalos támogatása fejében olyan feltételeket szabott, amelyek elfogadása egy keresztény világnézetű párt számára az önállóság feladását és a klérus politikai irányvonalának teljes elfogadását jelentette volna.^c Az elutasítás után a püspöki konferencia nem nevezett meg egyetlen pártot sem, amelyiket egyértelműen támogatna. Belső utasításban, a helyi viszonyok figyelembevételével a hívek számára adott útmutatásukban a támogatott pártok sorrendjében a DNP csak a 3. helyen szerepelt.^d Ugyanakkor a jelzett ülésen az

a Gergely Jenő: *A Demokrata Néppárt alkotó elemei*. In: *Kereszténység és közélet. Tisztelegés Kovács K. Zoltán 75. születésnapjára. (Tanulmányok)*. Szerk. Bagdy Gábor, Gyorgyevics Miklós, Mészáros József. Barankovics István Akadémia, Budapest, 1999. 165–173. o.

b Hubai László: *A magyar társadalom politikai tagoltsága és az 1947-es választás*. In: (Szerk.) Fejtl István – Izsák Lajos – Székely Gábor: *Fordulat a világban és Magyarországon 1947–1949. Napvilág*, Budapest, 2000. 100. o. (továbbiakban: Hubai, 2000)

c Izsák, 1985. 94. o. A dokumentumot közreadja Szakolczai György – Szabó Róbert: *Két kísérlet a proletárdiktatúra elhárítására. Barankovics és a DNP 1945–1949. Bibó és a DNP 1956*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011. 286–288. o.

A Mindszentyvel folytatott tárgyaláson Barankovics korabeli írása szerint csupán jóindulatú toleranciát kért Esztergomtól, támogatást nem. Vö. Archivio Generale dell Scuole Pie (AGSP) Tomek Vince hagyatéka, Mások kéziratai (4. sorozat), Barankovics Istvánnak a Demokrata Néppárt működésére vonatkozó iratai és főljegyzései (2. tétel) 1945–1949.

d *A magyar katolikus püspöki tanácskozási története és jegyzőkönyvei 1945–1948 között*. Sajtó alá rend., szerk. és a bev. tanulmányokat írta: Beke Margit. Argumentum Kiadó, Köln–Budapest, 1996. 1947. július 25. 2. napirendi pont. 220. o.

esztergomi érsek ellenkezésével szemben olyan többségi határozat született, amely a megyéspüspökök döntésére bízta, hogy egyházmegyéjükben mely pártot támogatják. A Demokrata Néppárt vezetői akkor döntöttek az indulás mellett, amikor több püspök személyes megkeresés útján biztosította őket támogatásáról.^a

A Demokrata Néppárt hivatalos zászlóbontására 1947. augusztus 10-én került sor. A helyszín Győr lett, amelyet tudatosan választottak ki a DNP elődjének vállalt Giesswein Sándor keresztényszociális tevékenységére emlékezve. Barankovics beszédében abból indult ki, hogy a Demokrata Néppárt keresztény világnézeti párt, s ennek a világnézetnek a középpontjában a keresztény állameszme áll. A pártot nem felekezeti vagy egyházi pártként helyezte el a politikai palettán, hanem „minden hívő” politikai képviselőtélre vállalkozó politikai alakulatként aposztrofálta.^b A DNP a magyar kereszténydemokrácia megvalósítását tűzte ki célul, ahol „a nép valóságos önkormányzata(i)” működnek, a végrehajtó-törvényhozói hatalom tiszteletben tartja a természetjogot és az isteni törvényeket. A szabadság- és egyenlőségelvű demokrácia magyarországi megvalósulása érdekében követelte, hogy az állami élet súlypontja kerüljön vissza a törvényhozásra; ténylegesen működjön a községek, városok és megyék választott autonómiája; sürgette a régóta halogatott önkormányzati választások megtartását; teremtsék meg a közigazgatás demokratizmusát; állítsák fel az alkotmánybírószéket; alkossanak törvényt a személyi szabadság védelméről. Emellett szorgalmazta az állam és az egyházak szétválasztását, sürgette az Apostoli Szentszékekkel a diplomáciai kapcsolatok helyreállítását. Kívánta, hogy biztosítsák az egyházak iskolaállítási és tanszabadságát, a földbirtok kivételével kárpótolják őket az elkobzott javakért, engedélyezzék újra a demokráciába illeszkedő, ám 1946-ban betiltott keresztény egyesületek működését. A korábban is szorgalmazott gazdasági demokráciát elsősorban a nagytőke ellenében tartotta szükségesnek – ez a kitétel Giesswein „evangéliumi szocializmusára” utalt – a piacgazdaságot csak hatékony szociális háló megalkotásával tartotta elfogadhatónak. Indokolt esetben elfogadta és egyetértett egyes nagyüzemek, a stratégiai ágazatok államosításával, de szorgalmazta a kisbirtokosok, a kisiparosok, a kisüzemek védelmét is. A társadalmi demokrácia megvalósítása érdekében javasolta társadalmi alkotmány kidolgozását és elfogadását. Ennek erkölcsi alapja az igazságosság érvényesítése, az emberi jogok védelme, a közigazgatási önkormányzatok demokratikus kiépítése és működése. Alkotóelemei az autonómiá-

a A kiegyezés reményével. Keresztes Sándorral beszélget Elmer István. Kairosz Kiadó, Budapest, 2008. 68–69. o. Ugyanezt erősíti meg Archivio Generale dell Scuole Pie (AGSP) Tomek Vince hagyatéka, Mások kéziratai (4. sorozat), Barankovics Istvánnak a Demokrata Néppárt működésére vonatkozó iratai és főljegyzései (2. tétel) 1945–1949.

b Az interkonfesszionalitás megvalósítása nem minden esetben sikerült. A DNP 71 országgyűlési képviselőjéből is csak 5 honatya (mindössze 7%) volt más felekezettől.

val rendelkező kamarák és a szakszervezetek, amelyek jogállását törvényben kell garantálni. A DNP jelszava szerint az „evangélium szellemében tökéletesített szocializmust” akart. Jellemző volt a korábbi keresztény politizálástól eltérő módon szociális érzékenysége, a kisemberek, munkások felkarolása a nagybirtokkal és a nagytőkével szemben, a nemzeti kisebbségekkel kapcsolatos tolerancia, a szabad nyelvhasználathoz, kultúraterjesztéshez fűződő jogok követelése és az önkormányzatok rendszerének kiépítésére irányuló törekvés. A párt vezetője reálisan ismerte fel Magyarország külpolitikai mozgásterét, tudta, hogy a jaltai világrendet és a Szovjetunió mint nagyhatalom szomszédságát tudomásul kell venni.^a

A választási kampány szervezőmunkája Eszterhás György,^b az FKgP volt nemzetgyűlési képviselője, a kisgazdák volt közigazgatási osztályának vezetője kezében futott össze. A párt megyei szervezetei a volt kisgazda szervezetek szétesése után és azok nyomán főleg a Dunántúlon jöttek létre. Az FKgP Zala, Vas, Győr-Moson-Sopron, Somogy megyei szervezeteit teljesen átvették, de felgyorsultak a kisgazda pártszervezetek demokrata néppártivá alakulása Baranya-Tolna, Heves-Nógrád, Szabolcs-Szatmár és Csongrád megyében is, ahol korábban nem voltak kiépített néppárti szervezetek. A szervezés és az agitáció területén a KALOT-tagok mozgósítása volt felbecsülhetetlen hatással, de sokat jelentett a kisgazdapártból kizárt vagy távozott képviselők támogatása, szerepvállalása a Demokrata Néppártban s a lelkeskedő alsópapság rokonszenve. A korabeli feljegyzések szerint pártagitációra 101 ezer forintot fordítottak, s annak fele még későbbiekben is adósságot jelentett. Az ország területének 40%-ában anyagiak híján gyűléseket sem tudtak tartani, helyi párttagjaik fedezték a plakátok és rölapok elkészítését.^c A párt 14 választókerületben állított képviselőjelölti listát, Jász-Nagykun-Szolnokban nem sikerült alkalmas jelölteket találni, míg Fejér-Komárom-Esztergom választókerületben a hercegprímással szemben nyílt konfrontáció elkerülése miatt elálltak a jelöltállításról.^d Még a választási kampány megindulása és a választási programok meghirdetése előtt kísérlet történt egy ún. világnézeti párt létrehozására is, de a megbeszélések a DNP és a Kisgazdapárt ún. katolikus szárnya egyesítéséről kudarcba fulladtak.^e Ezután a DNP választási szövetségest már nem keresett, egyes választókerületekben viszont megvalósult az ellenzéki DNP–MFP–

a Gergely, 2007. 148. o.

b Eszterhás György (1916–2002): jogász, belügyminisztériumi tisztviselő. 1945–1947-ben az FKgP nemzetgyűlési, majd 1947-től 1949-ig a DNP országgyűlési képviselője.

c Archivio Generale dell Scuole Pie (AGSP) Tomek Vince hagyatéka, Mások kéziratai (4. sorozat), Barankovics Istvánnak a Demokrata Néppárt működésére vonatkozó iratai és főljegyzései (2. tétel) 1945–1949.

d Archivio Generale dell Scuole Pie (AGSP) Tomek Vince hagyatéka, Mások kéziratai (4. sorozat), Barankovics Istvánnak a Demokrata Néppárt működésére vonatkozó iratai és főljegyzései (2. tétel) 1945–1949.

e Izsák, 1985. 94. o.

FMDP összefogás.^a Az 1947. augusztus 31-i választások történetének komoly irodalma van. A „kékcédulás választás” pontos eredményei a választói névjegyzékből való kizárások, az ismertetett törvényi korlátozások, a kékcédulákkal többször szavazók bizonytalan száma miatt talán soha nem lesznek ismeretesek.^b A hivatalos adatok szerint a Demokrata Néppárt az érvényes szavazatok 16,4%-kal a második legtöbb szavazatot szerző párttá vált, s első lett az ellenzéki pártok sorában. Országos és megyei listájáról 60 mandátumot szerzett. Igazi szavazóbázisa a Dunántúl volt, Vas és Zala megyében abszolút többséget szerzett, Baranya-Tolna, Somogy, Veszprém, Győr-Moson-Sopron és Szabolcs-Szatmár-Bereg választókerületben első lett a pártok között. Jelentős támogatottsága volt Heves-Nógrád-Hontban, átlagos Borsod-Gömör-Abaúj-Zemplénben. Ugyanakkor Nagy-Budapesten a szavazatok 4,9%-át szerezte meg és a tiszántúli választókerületekben is kevesebb szavazatot kapott. Az adatok alapján katolikus pártnak tekinthető, a Keresztény Női Tábor (KNT)^c leszámítva a párton belül volt a legnagyobb a női szavazók aránya.^d A megválasztott országgyűlés 1947. szeptember 16-án tartotta alakuló ülését. 1947. szeptember 12–14-én a DNP megválasztott képviselői Pócza Lajos^e rokonságának hévizi panziójában tartott kétnapos értekezleten, zárt körben tárgyalták meg az általános elvi és politikai kérdéseket, a pártszervezet kiépítésének módozatait, állást foglaltak a párt parlamenten belüli magatartására vonatkozóan is. Az értekezlet érdekes színfoltja volt Matheovits Ferenc^f szinte váteszi felszólalása, amelyben megjósolta a DNP képviselőcsoportjára váró megpróbáltatásokat.^g Hasonló összejövetelt rendeztek a budai Manréza lelkigyakorlatos házban is 1947. november elején.^h

a Ilyen együttműködésre Kiskunhalason sor is került. Vö. Szabó Róbert: *Egy értelmiségi parasztervezér. Nagy Szeder István (1907–1994)*. In: *Halasi Múzeum 2. Emlékkönyv a Thorma János Múzeum 130. évfordulójára*. Thorma János Múzeum, Kiskunhalas, 2004. 246. o.

b Archivio Generale dell Scuole Pie (AGSP) Tomek Vince hagyatéka, Mások kéziratai (4. sorozat), Barankovics Istvánnak a Demokrata Néppárt működésére vonatkozó iratai és följegyzései (3. tétel) 1949–1963. Barankovics a választások estjén a Belügyminisztériumtól kapott tájékoztatás alapján 80 DNP-képviselő bejutására utal, majd hamisított szavazatszámhlálást és az ellenzéki szavazatoknak a koalíció pártjainak való beszámítását vélelmezi.

c Keresztény Női Tábor 1924–1944-ig, majd 1945-től 1949-ig működő, keresztényszocialista elveket hirdető párt. Élén Slachta Margit (1884–1974) tanító, szerzetes, az első magyar női országgyűlési képviselő (1920–1922), a Szociális Testvérek Társasága főnöknője, 1945–1947-ben párton kívüli nemzetgyűlési, 1947-től 1949-ig országgyűlési képviselő állt.

d Hubai, 2000. 112–114. o.

e Pócza Lajos (1909–1993): közigazgatási szakértő. 1945–1947-ben az FKgP nemzetgyűlési pót-képviselője, 1947–1948-ban a DNP parlamenti frakció tagja, majd párton kívüli képviselő emigrálásáig.

f Matheovits Ferenc (1914–1995): járásbíró, 1947–1948-ban a DNP parlamenti frakció tagja. 1949 és 1964 között több mint 19 évig politikai fogoly.

g Pócza Lajos: *A Demokrata Néppárt története*. Magyar Élet, Melbourne–Sydney, 1989. 82. o. (továbbiakban: Pócza, 1989)

h *Hazánk*, 1947. november 14.

A pártnak eredetileg 60 képviselője volt, de a többes mandátumokról való lemondások utáni behívások és a későbbi pótképviselők előrelépése miatt a DNP az országgyűlés feloszlásáig 71 képviselővel rendelkezett. Ők voltak azok a reprezentánsok, akik kiválasztottságuk révén meghatározták a párt arculatát. Foglalkozásuk szerinti megoszlásukban feltűnő a kisbirtokosok, gazdálkodók, mezőgazdászok magas száma, őket csak az értelmiségiek (tanárok, tanítók, ügyvédek, jogászok) kategóriája közelíti meg.^a Kevesebb alkalmazott, egyetlen vállalkozó és három kisiparos volt közöttük. A párt jellegére utal két egyházi személy megválasztása s egyházi felettesük, eljárójuk felszólítására mandátumuk átvétele utáni azonnali lemondásuk. Iskolázottságuk meglepően magas, 12-en érettségivel, 28 képviselő felsőfokú végzettséggel bírt, 13 honatya csak az elemi iskola 6 osztályát végezte el. Ez garanciája volt a magas színvonalon végzett parlamenti tevékenységüknek.^b Az 1947-es választási sikert követően a kereszténydemokrácia az országgyűlésben a kiépülő totális kommunista diktatúra alternatívájaként jelent meg, ám a lehetőség valóra váltását a belső hatalmi viszonyokon túl a szovjet katonai jelenlét, a kedvezőtlen nemzetközi helyzet is irreálissá tette. Barankovics és a frakció tagjai minden napirendre tűzött kérdés vitájában részt vettek, kifejtették bírálatukat, ellenzéki pártként megfogalmazták saját megoldási javasolataikat. Főleg az akkori magyar közélet három leglényegesebbnek tartott területére koncentráltak: a demokrácia kiépítésére, valamint az emberi jogok védelmére; az új gazdasági renden belül a kiségzisztenciák védelmére; a vallásszabadság és az egyházak jogainak megóvására.^c

Kis késéssel, de 1947. október 16-án megtörtént a párt tisztújítása is. Az elnöki funkció ezúttal is betöltetlen maradt, a főtitkár Barankovics, a párt alelnökei Szabados Pál,^d Eckhardt Sándor és az agrártagozat elnökének is megválasztott Kováts Ferenc,^e a képviselőtestület elnöke Mészáros Ödön,^f

a Archivio Generale dell Scuole Pie (AGSP) Tomek Vince hagyatéka, Mások kéziratai (4. sorozat), Barankovics Istvánnak a Demokrata Néppárt működésére vonatkozó iratai és följegyzései (2. tétel) 1945–1949. Barankovics kategorizálása szerint az eredeti 60 képviselőből 21 volt földműves, 2 munkás, a többi iparos, kereskedő, értelmiségi.

b Csicskó Mária – Szabó Róbert: *A Demokrata Néppárt képviselői*. In: (Szerk.) Kovács K. Zoltán – Rosdy Pál: *Az idő élén jártak. Kereszténydemokrácia Magyarországon 1944–1949*. Barankovics István Alapítvány, Budapest, 1996. 119–188. o.

c Kovács K. Zoltán: *A Demokrata Néppárt küzdelme az országgyűlésben és a közéletben (1947–1949)*. In: *Félbemaradt reformkor. Miért akadt el az ország keresztény humanista megújulása? A Katolikus Szemlében megjelent tanulmányok gyűjteménye*. Detti, Roma, 1990. 198–239. o. (továbbiakban: Kovács K., 1990)

d Szabados Pál (1908–1986): férfiniszabó-mester. 1939 és 1944 között az EMSZO titkára. 1947–1948-ban a DNP országgyűlési képviselője.

e Kováts Ferenc (1902–1982): kisbirtokos, gazdálkodó. 1945-től az FKGP nemzetgyűlési, majd 1947-től a DNP országgyűlési képviselője.

f Mészáros Ödön (1887–1965): tanár, pedagógus. 1947-től 1949-ig a DNP országgyűlési képviselője.

alelnökei Bodnár János,^a Pécsi József^b és Iszak Kálmán^c lettek. A képviselőtestület titkárává Keresztes Sándort,^d fő vitavezetőjévé Kováts Lászlót,^e vita-rendezőjévé Berkes Jánost^f és Nagy Lajost^g választották.^h 1948 nyaráig Barankovics még talán bízott abban, hogy a „népi demokráciában” helye van vagy lehet az általa képviselt kereszténydemokráciának. Az időnyerésre és a hosszú távú jövőre tekintő, a realpolitikai körülményekkel számoló, differenciált álláspontot igyekezett elfogadtatni a párt képviselőcsoportjával is. Törekvéseiben a képviselőcsoportból főleg Babóthy Ferenc,ⁱ Eckhardt Sándor, Bálint Sándor, Farkas György, Keresztes Sándor, Mihelics Vid, Rónay György^j és Ugrin József támogatták. Gyakorlatilag ők jelentették a DNP valóban kereszténydemokrata szárnyát. A pártban vezető szerephez jutó, főleg vidéki jogászok, a helyi közéletben mozgó, főként volt kisgazdapárti politikusok zöme merevebb magatartást tanúsított, követte a hercegprímás „nemzeti ellenállási” politikáját. (A bíboros véleménye szerint erőteljesebben kell(ene) fellépni a kommunista párt egyház- és vallásellenes megnyilvánulásaival szemben. Úgy vélte – számos kortárs politikushoz hasonlóan –, hogy Kelet-Közép-Európa szovjet befolyás alá kerülése átmeneti jellegű lesz s a fegyverszünet megkötéséig tart. A rövid idő miatt a kommunistákat magában foglaló koalíciós kormányokkal való mindennemű tárgyalást eleve feleslegesnek, sőt gyanúsnak tartotta, egységbontónak ítélte a DNP kompromisszumkereső politikai stratégiáját is.) A kétféle politikai irányzat között nemcsak taktikai különbségek voltak, hanem elvi ellentétek is kialakultak.^k A kilépésekhez

-
- a Bodnár János (1904–1996): kántortanító, iskolaigazgató. 1945-től az FKgP nemzetgyűlési, majd 1947-től a DNP országgyűlési képviselője.
- b Pécsi József (1899–1951): földműves, gazdálkodó. 1945-től az FKgP nemzetgyűlési, majd 1947-től a DNP országgyűlési képviselője.
- c Iszak Kálmán (1906–1974): MÁV-alkalmazott, váltókezelő, állomáskezelő. 1947–1948-ban a DNP képviselője volt.
- d Keresztes Sándor (1919–2013): jogász, gazdasági munkaügyi felügyelő. 1947–1948-ban a DNP országgyűlési képviselője. 1990-ben és 1994–1998-ban a KDNP képviselője, 1989–1990-ben elnöke.
- e Kováts László (1913–2000): mezőgazda, erdőgazdasági mérnök. 1945–1947-ben és 1990–1994-ben az FKgP nemzetgyűlési, illetve országgyűlési képviselője, 1947-től 1949-ig a DNP képviselője volt.
- f Berkes János (1902–1992): kántortanító, iskolaigazgató. 1947-től 1948. júliusig a DNP képviselője.
- g Nagy Lajos (1915–1993): gazdálkodó, katonatiszt, segédmunkás. 1945-től az FKgP nemzetgyűlési, majd 1947–1949-ben a DNP országgyűlési képviselője.
- h *Hazánk*, 1947. október 24.
- i Babóthy Ferenc (1915–2004): kertgazda, KALOT-szervező, majd alkalmazott, gyári munkás. 1947-től 1949-ig a DNP képviselője volt.
- j Rónay György (1913–1978): költő, író, műfordító. 1947-től 1949-ig a DNP képviselője volt.
- k Kovács K., 1990. 232. o. Barankovics korabeli helyzetértékelésében ennek nagyobb fontosságot tulajdonított. Mindszenty nyomásgyakorlását látta pl. Mihelics és Rónay kikerülésében az *Új Embertől*, Bartha Béla és P. Károlyi Bernát egyházi személyek mandátumról való lemondatásában. Archivio Generale dell Scuole Pie (AGSP) Tomek Vince hagyatéka, Mások kéziratai (4. sorozat), Barankovics Istvánnak a Demokrata Néppárt működésére vonatkozó iratai és főljegyzései (2. tétel) 1945–1949.

a magyar–szovjet kölcsönös barátsági és segítségnyújtási szerződés elfogadását javasoló Farkas György által elmondott beszéd (1948. március 3.) adta meg a lökést.^a (Az egyes szakmunkákban és visszaemlékezésekben a párt eltérő véleményű csoportjainak jobboldali, közép és baloldali minősítése a korabeli politikai terminológia termékének tűnik s nem adekvát vonása a DNP parlamenti és egyéb működésének. A párton belüli polarizálódás fő oka a DNP és Mindszenty közötti viszony kérdésének eltérő megítélése, s ebből kifolyólag a követendő stratégia megválasztásának módja volt. Az ellentétek forrása kisebb részben személyes jellegű véleménykülönbségekre vezethető vissza, amelyeknek gyökere a Barankovics vezetési stílusa miatt kialakult bizalmatlanságban rejlik. Párton belüli bírálói olykor karakteresebb ellenzéki kiállást hiányoltak tőle, kompromisszumkeresését néha megalkuvásnak tartották.)^b 1948 nyarára a párt vidéki szervezetei baloldali nyomásra és az ÁVO fellépései miatt működésüket gyakorlatilag beszüntették. A lépés részben tudatos volt, mert a frakció és a pártvezetés így igyekezett megvédeni szimpatizánsait az állandósuló hatósági presszióktól. Nem sikerült a helyi önkormányzatokban a lemondott kiscgazda tagok helyének átvétele sem.

1948. június 16-án az egyházi iskolák államosításáról szóló törvényjavaslat vitájában Barankovics a kisebbségi (ellenzéki) vélemény előadójaként abban a tudatban fejtette ki álláspontját, hogy tisztában volt vele: a DNP a törvény elfogadását nem akadályozhatja meg. Politikai szereplései közül ez a parlamenti beszéde az egyik legjellemzőbb. Ebben olyan elvi kérdéseket tisztázott, amelyek mindig is irányadók voltak az egyén – család – társadalom és az egyház kapcsolatrendszerét illetően. Kiindulópontja szerint az oktatás-nevelés közügy, de nem kizárólagosan az. *„A nevelést mindig valamely közösség végzi el – fogalmazott Barankovics. – Az ember beleszületik a családba, és ez az első nevelő közösség. De a keresztény ember a családon és a társadalmon kívül még egy harmadik társaságba is beleszületik, és ez a harmadik társaság az Egyház [...] Ezért a nevelés a három társaság közül egyikre sem tartozik kizárólagossági hatalommal, hanem mind a három közösségnek, a családnak, a társadalomnak és az Egyháznak közös joga és kötelessége.”* A keresztény természetjogi érvelésből következtetett iskolapolitikai konklúziója, amelynek a polgári demokráciában érvényre kell(ene) jutnia: *„...a vegyes világnézetű államban a szülők természetjogának, az Egyház jogának és az állam jogának egyedül az a megoldás felelhet meg, ha mindenütt és minden fokban van állami és hitvallásos iskola... Mi ilyen megoldásra törekszünk”* – szögezte le. Rámutatott, hogy az államosítás távlati célja a keresztény világnézet teljes kizárása a nevelés területén.^c A törvény

a Kovács K., 1990. 233. o.

b Varga, 1981. 99. o., valamint Pócza, 1989. 106–107. o.

c Gergely, 2007. 153. o.

elfogadása után a DNP képviselőinek parlamenti mandátumtól való megfosztása felgyorsult, ami jelezte a végjáték kezdetét.^a 1948. november 3-án utoljára választották meg a képviselőcsoport tisztségviselőit. Székely Imre Kálmán^b jelölték elnöknek, az alelnök Csépe Jenő^c és Pécsi József, a titkár Kovács K. Zoltán,^d a fő vitarendező Babóthy Ferenc, vitarendező Mézes Miklós^e és Nagy Lajos lett. Ekkor még a párt nagyobb parlamenti aktivitásáról döntöttek. Felmerült tervként az is, hogy a Nemzetközi Keresztényszocialista Egyesülés konferenciáján a DNP is képviselteti magát.^f Barankovics utolsó parlamenti beszéde 1948. december 14-én hangzott el. Ebben már a támadások miatt a párt feloszlását prognosztizálja, mert „megváltoztak a körülmények”. Mindszenty bíboros letartóztatása 1948. december 26-án, a DNP működésének teljes ellehetetlenítése egyértelművé tette, hogy nem az ő nézetei változtak meg 1949 elejére, hanem a körülmények. A korábbi nyilvánvaló politikai szembenállást kihasználva Barankovicsot fel akarták használni a készülő Mindszenty-perben, mint a bíborossal szembeni politikai vádak koronatanúját. 1949. január 25-én Rákosi utolsó találkozásuk alkalmával a DNP képviselőcsoportja felszámolásának veszélyét és képviselőtársai személyes biztonságát felidézve akarta egy Mindszenty-ellenes deklaráció aláírására szorítani.^g A Mindszenty-per kezdete előtt, 1949. február 1-jén Ausztriába menekült. Bécsi sajtónyilatkozatában közölte, hogy már távozása előtt írásban bejelentette a Demokrata Néppárt feloszlását. A DNP „politikai bizottságának” – amely névre a DNP Végrehajtó Bizottságát 1948 nyarán „átkeresztelték” – itthon maradt és szabadlábban lévő tagjai február 4-én határozatban mondták ki a párt feloszlását, bár arra sem Barankovicsnak, sem a DNP megnevezett, de soha nem működő testületének nem volt joga. Az országgyűlés a párt megszűnését 1949. március 10-i ülésén tudomásul vette. Ezzel Barankovics pártja, amely az akkori Európa korszerű és sikeres kereszténydemokrata pártjaival azonos elméleti platformon álló politikai alakzat volt, négy évtizedre megszűnt létezni.

a Berkes János, Keresztes Sándor, Iszak Kálmán, Szabados Pál, Ugrin József mandátumától megfosztása, Pörnczi József (1901–1956) gazdálkodó ezt megelőzendő lemondott 1947. augusztusban elnyert képviselői megbízatásáról. 1948. július 7–9.

b Székely Imre Kálmán (1893–1980): ügyvéd. 1947-től 1949-ig a DNP képviselője.

c Csépe Jenő (1900–1966): polgári iskolai tanár. 1947-től 1949-ig a DNP képviselője volt.

d Kovács K. Zoltán (1924–2008): mezőgazdász, újságíró. 1947-től 1949-ig a DNP képviselője.

e Mézes Miklós (1920): gazdálkodó, pénz- és adóügyi szakértő. 1947-től 1949-ig a DNP képviselője volt.

f *Hazánk*, 1948. december 17.

g Barankovics István: *Sorsdöntő beszélgetés Rákosival*. In: *Félbemaradt reformkor. Miért akadt el az ország keresztény humanista megújulása? A Katolikus Szemlében megjelent tanulmányok gyűjteménye*. Detti, Roma, 1990. 242–250. o.

Kereszténydemokraták emigrációban

Az 1946-tól felerősödő egyházellenes kormányzati politika előbb a katolikus reformmozgalmak tömegszervezeteit (KALOT, EMSZO, Hivatásszervezet) tiltotta be, majd a monolit párdiktatúra fokozatos kiépülésekor a tanítással és beteggondozással foglalkozó szerzetesrendeket is felszámolták, vagyonukat, épületeiket elkobozták. Az ÁVO, majd az ÁVH már az 1947-es választási siker előtti időtől megfigyelés alatt tartotta a Demokrata Néppárt megválasztott képviselőit, képviselőjelöltjeit és fontosabb szimpatizánsait. A hatósági üldözés fokozódása szoros összefüggésben állt a párt ellenzéki politizálásával, valamint az egyházi iskolák államosítását (1948. június 16.) elutasító parlamenti szerepvállalásával. 1948. november és 1956. december tizenkét demokrata néppárti képviselő emigrációba kényszerült, miközben többek menekülése meghiúsult.^a Az emigráns képviselők zöme a tengerentúltra ment, többségük az USA területén élt; hárman Kanadában telepedtek le. Pócza Lajos Ausztráliába került, hárman Nyugat-Európában maradtak. A külföldre menekültek zöme bekapcsolódott az emigráns magyar és a nyugati kereszténydemokrata szervezetek tevékenységébe. Minden aktív képviselő tagja lett a Magyar Nemzeti Bizottmánynak (MNB), Varga László az MNB Végrehajtó Bizottságában is feladatot vállalt, Barankovics István 1951-től az MNB Kulturális és Oktatási Bizottság elnöke volt. Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc után megalakult Magyar Bizottsághoz többen már nem csatlakoztak, Mézes Miklóst viszont 1959. március 25-én kinevezték a Magyar Bizottság kanadai képviselőjének. Az 1949 májusában a Róma melletti San Pastoréban tartott értekezleten hivatalosan is megalakult Magyar Keresztény Népmozgalomban Barankovics kivételével mindannyian szerepet vállaltak. A tanácskozáson Babóthy Ferenc és Eszterhás György személyesen képviselte a magyar kereszténydemokratákat, utóbbit a Magyar Keresztény Népmozgalom Végrehajtó Bizottságába is beválasztották. Kovács K. Zoltán 1951-től 1960-ig ugyancsak a Magyar Keresztény Népmozgalomban

a Varga László 1948. novemberben Ausztriába menekült. Zoltán Pál (1898–1989) katonatiszt, a Hivatásszervezet volt debreceni titkára, a KDNP főtitkára (1945), 1947–1948-ban a DNP országgyűlési képviselője 1949 elején, míg Pócza Lajos 1949. januárban hagyta el az országot. Barankovics István a Mindszenty-per megkezdése előtti napon az Egyesült Államok budapesti nagykövetségének segítségével emigrált. 1949. február 22-én Mézes Miklós vezetésével a néppárti képviselők egy nagyobb csoportja (Kovács K. Zoltán, Pethe Ferenc [1917–2006] újságíró, majd középiskolai tanár, Villányi Miklós (1923–1994) kántortanító, műszaki rajzoló, Eszterhás György, Babóthy Ferenc) lépte át az osztrák határt. A kisgazdapárt volt nemzetgyűlési képviselője, a DNP-frakció tagja, Belső Gyula (1918–1991) mezőgazdász, értékbecslő 1949. márciusban érkezett meg osztrák földre. 1956. novemberben Koczor János (1918–1999), földműves, majd karosszériagyártó csoportvezető, a párt 1948. augusztus 4-én igazolt pótképviselője csatlakozott korábban emigrált társaihoz. Az összegzés Csicskó Mária – Szabó Róbert: *A Demokrata Néppárt képviselői*. In: *Az idő élén jártak. Kereszténydemokrácia Magyarországon (1944–1949)*. Szerk. Kovács K. Zoltán és Rosdy Pál. Barankovics István Alapítvány, Budapest, 1996. 119–188. o. alapján készült.

mint központi titkár dolgozott, majd 1957-ben Münchenben egyik alapítója volt az 1956-ban menekült magyar kereszténydemokratákat is integráló Magyar Kereszténydemokrata Uniónak. Varga László és Eszterhás György az 1950-ben New Yorkban megalakított Közép-európai Kereszténydemokrata Unió (CDUCE) alapító tagjaként tevékenykedett, 1952-ben Pethe Ferenc is csatlakozott hozzájuk, Barankovics 1958-tól egészen 1974-ben bekövetkezett haláláig töltötte be a CDUCE elnöki tisztét. Varga László ügyvédi praxisa mellett aktív szerepet játszott az amerikai magyar emigráció életében is. 1950-ben részt vett a Nemzetközi Keresztény Unió megalakításában. Pethe 1986-ban csatlakozott az Európai Rab Nemzetek Közgyűléséhez. Mézes Miklós a kanadai Haladó Konzervatív Párt tagjaként képviselte az emigráns szervezetekben a magyar kereszténydemokrácia értékeit. Belső Gyula az USA-beli Republikánus Párt tagja, majd képviselőjelöltje lett, 1983-ban az Országos Amerikai Magyar Republikánus Párt elnökévé is megválasztották.^a

1949 után a Barankovics és társai képviselte korszerű magyar kereszténydemokrácia legális magyarországi ismételt megjelenése azonban majdnem negyven évet váratott magára...

a Kovács K. Zoltán: *Magyar kereszténydemokraták az emigrációban*. In: *Félbemaradt reformkor, 1935–1949 : törekvések Magyarország keresztény humanista megújítására, a haza és a szegénység szolgálatában* [a *Katolikus Szemlében* megjelent tanulmányok és a 2005-ben kiegészített, átdolgozott írások gyűjteménye. Róma, 1991 – Budapest, 2005]. Püski Kiadó, Budapest, 2006. 257–290. o.

III. fejezet

Kiss Mária Rita

A PÁRTIDENTITÁS STRATÉGIÁI A KDNP POLITIKÁJÁBAN (1989–1998)

Az 1989 és 1998 közötti korszakban a Kereszténydemokrata Néppárt változatos politikai utat járt be. Az 1989. március 15-i megalakulásától^a az 1990-es első választásokig konstruktív ellenzékként^b határozta meg pozícióját, ezután parlamenti pártként az Antall-kormány koalíciós partnere lett, majd 1994-től a Horn-kormány idején ellenzékben politizált, míg az 1998-as választásokat követően parlamenten kívüli pártként volt kénytelen jelen lenni a magyar politikai életben. A kereszténydemokrácia parlamenti képviselőit ebben a periódusban a KDNP-ből 1997 őszén kivált Magyar Kereszténydemokrata Szövetség politikusainak volt lehetősége. A pártot a magyar közélet – identitáspolitikai alapvetése nyomán – történelmi pártként ismerte meg, amely az 1988–1990-es politikai mezőnyből kitűnt markáns keresztény világnézeti jellegével. A tájékozottabb választópolgárok azt is tudhatták, hogy a kommunikációjában gyakran hivatkozott nyugat-európai kereszténydemokraták komoly tekintélyt vívtak ki maguknak az európai egységfolyamat

-
- a A párt országos szervezésének megkezdéséről 1989. június 23-án a budapesti József Attila Gimnáziumban megtartott nagygyűlésen született határozat. 1989. augusztus 1-jén alakult meg a párt országos szervezőbizottsága, és ekkor fogadták el az ideiglenes alapszabályt is. 1989. szeptember 30-án ült össze a 154 küldöttből álló Országos Választmány a József Attila Gimnáziumban. A pártot a Fővárosi Bíróság december 6-án vette nyilvántartásba, választási programját 1990. január 1-jén fogadták el. A KDNP első elnöke Keresztes Sándor lett, akit az 1990. április 23-án megtartott második országos választmány döntése értelmében Surján László követett az elnöki székben. Szabó Róbert: *Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) a rendszerváltás éveiben (1989–1990)*. In: *70 éves a Kereszténydemokrata Néppárt*. Barankovics István Alapítvány, 2014. 97–98. o. A továbbiakban: Szabó R. Izsák Lajos a megalakulás hivatalos bejelentését 1989. március 17-re teszi. Izsák Lajos: *Az 1947-es ellenzéki pártok utódpártjai a forradalom és a rendszerváltás idején*. In: *Jogtörténeti Szemle*, 2011/1. 25. o. Hasznos Miklós szerint a megalakulás időpontja: 1989. június 23. Vö. Hasznos Miklós észrevételei. 1992. május 1. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1992.
- b Vö. Keresztes Sándor a sajtónak nyilatkozva 1989 őszén a KDNP-t a békés átmenet érdekében kompromisszumokra kész erőként határozza meg. Vö. Békés átmenet kompromisszumokkal. *Magyar Hírlap*, 1989. szeptember 30. Továbbá: *Keresztényi út*. A KDNP 1990-es 100 pontos választási programja. MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 56 tétel (52. doboz), Kereszténydemokráciával kapcsolatos újságcikkyűjtemény. Valamint: Füzes Tibor: *Miért írtuk alá* című írása a *Hazánkért* 1989/2. számában, amelyben kifejti a KDNP-nek a Nemzeti Kerekasztaltárgyalások záróokmányának aláírásával kapcsolatos érveit.

megteremtésében a második világháború után betöltött kezdeményező szerepükkel, és országaikban nemcsak kormányképes erőként, hanem a társadalom széles rétegeit integrálni képes politikai szervezetként, néppártokként vannak jelen. Tanulmányunk e három elem mentén, a KDNP történetének néhány fontos eseményére fókuszálva írja le 1989 és 1998 közötti identitáspolitikájának alakulását. A párt identitáskonstrukcióiban a korabeli kereszténydemokrácia európai példájára való hivatkozás, mint döntő legitimációs elem, mindvégig jelen volt. Az európai horizont ugyanúgy meghatározó szerepet játszott mind a múltpolitikában és a világnézet tartalmait meghatározó definíciós megoldásokban, mind pedig a néppárti stratégia kialakításának kísérleteiben. Ezért az önmeghatározás e negyedik, hasonlóan markáns elemét az előző három kapcsán folyamatosan tárgyaljuk.^a A KDNP identitásstratégiájában bekövetkezett változásokat az első három választási ciklus párttörténetének három csomópontján mutatjuk ki. Vizsgáljuk az 1989–90-es indulás korát, amikor a párt első vezetése^b különösen erős identitáspolitikai kényszerhelyzetben, viszonylag rövid idő alatt volt kénytelen megalapozni a szervezet arculatát. Az 1992-es, első kereszténydemokrata kongresszus időszakának elemzése kapcsán bemutatjuk, milyen eredményeket hoztak az első választások után csakhamar megújult pártvezetésnek^c a pártimázs korszerűsítésére irányuló törekvései. Végül a kilencvenes évek második felében,^d a szervezeten belül minden korábbinál markánsabban konkuráló identitások korában, a belső törésvonalak mentén keletkező elitcsoportok identifikációs törekvéseit írjuk le, a kibontakozás perspektíváinak felvillantásával zárva a gondolatmenetet.

Egy párt karakterének bemutatása kétségtelenül az identitásstratégiák oldaláról közelíthető meg a legsikeresebben. Ugyanakkor az e téren bekövetkezett változások megértéséhez elkerülhetetlen a Kereszténydemokrata

a A KDNP nemzetközi kapcsolatainak alakulását e kötetben Petrács Éva: *A magyar kereszténydemokrácia útja Európa szívébe* címet viselő tanulmánya mutatja be.

b Elnök: dr. Keresztes Sándor. Alelnökök: dr. Füzessy Tibor, Seszták László (munkástagozat) Szabó István (agrártagozat). Főtitkár: dr. Ugrin Emese. Országos titkárok: dr. Gáspár Miklós, Lántzky László, Lukács Miklós (ifjúsági vezető). Pártfőügyész: dr. Hasznos Miklós. Pártigazgató: Marik Pál. Női tagozatvezető: Dobrányi Zsuzsa. *Magyarország Politikai Évkönyve 1989-ről*. Szerkesztette: Kurtán Sándor, Sándor Péter, Vass László. ÖKONÓMIA ALAPÍTVÁNY – ECONOMIX RT. 1990–1999. CD-lemez. A továbbiakban: MPÉ.

c A párt belső életében fontos változást hozott 1990 tavasza, amikor május 27-én az Országos Választmány II. ülésén megújult a KDNP vezetése. Az elnöki székbe Keresztes Sándor helyébe Surján László lépett, míg a nagyválasztmány ugyanekkor Keresztes Sándort a párt tiszteletbeli elnökévé választotta. Az új elnökség tagjai: Surján László elnök, Birkás János társelnök, Lukács Tamás társelnök, Pálos Miklós társelnök és Varga László társelnök. Az 1991. március 16–17-én tartott Országos Választmányi Ülés újra megerősítette Surjánt elnöki tisztségében. MPÉ. i. m. 1991.

d Az 1995. január 28–29-e között a Budapesten ülésező Országos Választmány a módosított alapszabály szerint megosztotta az elnöki funkciót, és létrehozta az ügyvezető elnöki posztot, amit Füzessy Tibor kapott (később, mivel az Országgyűlés alelnöke lett, lemondott); a párt elnökévé az önálló arculat markánsabbá tételét ígérő Giczy Györgyöt választották. Vö. MPÉ. i. m. 1996.

Néppárt 1989 és 1998 között megtett útját röviden áttekinteni. Erről a KDNP politikai teljesítményének választási és parlamenti mutatói^a alapján a következő kép bontakozik ki: az 1990-es választásokon a KDNP a 176 egyéni választókerületből 105-ben tudott jelöltet állítani, a listaállítás pedig 14 megyében volt sikeres.^b 1990 márciusában a szavazatok 6,64%-át megszerezve jutott be az első szabadon választott országgyűlésbe, ami 21 fős frakció^c létrehozását tette lehetővé. A megalakuló Antall-kormányban a KDNP koalíciós partnerként induláskor egy miniszteri tárcát kapott. Surján László^d a ciklus végéig állt a Népjelölti Minisztérium élén. A kormányzati ciklus későbbi eseményei hatására 1992 februárjában Füzessy Tibor átvette a titkosszolgálatokért felelős tárca nélküli miniszteri posztot, 1993 februárjában pedig Latorcai János^e Szabó Ivánt (MDF) váltotta az ipari és kereskedelmi tárca élén. Így a párt a kormány megalakulásakor birtokolt egy helyett a ciklus végén három miniszteri posztot mondhatott magáénak. A kormányzati pozíciók bővülése a KDNP politikai súlyának felértékelődését jelzi. Mindez feltehetően annak is betudható, hogy a Kisgazdapárt torgyánista szárnyának a koalícióból történő 1992. februári kiválásakor 12 mandátumot veszített a kormánytöbbség.^f Az MDF-frakció megbomlása^g szintén felértékelte a ciklusban stabilnak mondható, sőt létszámában kettővel növekedő kereszténydemokrata frakció politikai súlyát. Az 1994-es parlamenti képviselőválasztásokon a pártnak már nincsenek jelölt-, illetve listaállítási gondjai: 163 önálló jelöltet^h indított és a maga húsz területi listájával immár az egész ország területén gyűjthetett pártlistásⁱ voksokat. Ezen a választáson ugyanaz a hat párt lépte át a parlamenti küszö-

-
- a A választási eredmények és a parlamenti frakciók összetételének forrása a Nemzeti Választási Iroda és az Országgyűlés honlapja volt: <http://www.valasztas.hu/> <http://www.parlament.hu/>
- b Békés, Fejér, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok megyékben és Somogyban nem sikerült a listaállítás, ami az akkor 4%-os parlamenti küszöb elérése szempontjából komoly hátrányt jelentett. Alapos okkal feltételezhető, hogy ha a KDNP a választások idejére szervezetileg erősebb és nem küzd „káderhiánnyal”, sikeresebb lehetett volna a jelölt- és listaállításban, és végső soron az első választásokon is jobban szerepelt volna. A szervezetségi problémák okát többen a párt relatíve késői zászlóbontásával hozzák kapcsolatba.
- c Frakcióvezetők: 1990. 05. 02. – 1992. 06. 17. Füzessy Tibor, 1990. 06. 24-től Csépe Béla.
- d Surján eredetileg nem volt tagja a frakciónak, így a frakciófegyelem csak 1990 szeptembere után vonatkozik rá, amikor átvette a távozó Keresztes Sándor helyét.
- e Már miniszterként lett a párt tagja.
- f 44 kisgazdából 36-an maradtak Antall mellett.
- g Csurka Istvánt 1993 nyarán kizárják az MDF-ből, majd megalapítja a MIÉP-et és több MDF-es képviselőt magával visz a frakcióból. 1996 tavaszán az MDF-ből kiváltak megalapítják a Magyar Demokrata Néppártot.
- h Végül (mint 1990-ben) három kerületben győzött a párt jelöltje: Rapcsák András, Leitner Gábor és Pálfi Dénes (Hódmezővásárhely, Szob és Zalaszentgrót központú kerületekben). A párt 1990-es három egyéni nyertes jelöltje nem szerepelt az 1994-es jelöltek sorában.
- i A szavazatok tekintetében a KDNP listás szereplése nem mondható sikertelennek. A párt mintegy 62 ezer szavazattal kapott többet, mint 1990-ben. Ennek ellenére az 1994-es választások végeredményét a párt elnöksége kudarcként élte meg.

böt, mint 1990-ben. A három volt kormánykoalíciós pártból^a viszont egyedül a KDNP volt képes 1990-hez mérten növelni a szavazótáborát (mintegy 62 ezer szavazattal kapott többet) és 21-ről 22-re gyarapítani parlamenti mandátumainak számát.^b Ez az eredmény azonban a választások után kialakult politikai viszonyok között kevés volt a parlamenti pozíció megőrzéséhez, a kereszténydemokrata pártnak is osztoznia kellett a korábbi nagy kormánypárt, az MDF sorsában: ellenzéki szerepbe kényszerült.

Az 1998-as választásokra egy, a második ciklus közepén kezdődő, hosszasan elhúzódó belső válság után került sor, ami éreztette hatását a KDNP szereplésén is. Bár a második parlamenti ciklus idején kialakult pártválság szervezeti tekintetben annyira nem rendítette meg a pártot, hogy ne tudott volna sikeresen 146 egyéni jelöltet, 20 területi, valamint országos listát állítani, a választási eredmény annál inkább elmaradt a korábbiaktól. A KDNP egyéniben sikertelen volt, a területi listákon összesen 105 ezer szavazatot (2,31%-ot) kapott, ezzel korábbi támogatottságának több mint kétharmadát és parlamenti képviselét is elveszítette. Azonban az 1998-as kudarc nem jelentette azt, hogy egykori KDNP-sek ne lettek volna továbbra is ott a T. Házban. A belső viták következményeként 1997. augusztus 17-én létrejövő Magyar Kereszténydemokrata Szövetség^c sikeresen menedzselte politikusait. A pártszakadás következtében megszűnt KDNP-frakcióból 1997 őszén a Fideszbe „átigazoló” 11 képviselő közül hétnek a Fidesz már ekkor politikai menedéket nyújtott, és listáján indulva az 1998-as választások eredményeképp bekerültek a Fidesz frakciójába.^d

a Eközben az MDF támogatottsága a felére (11,73%), az induló három kisgazdapárt közül a Torgyán vezette FKgP 11,73%-ról 8,82%-ra esett vissza.

b Frakcióvezetők: 1994. 06. 28. – 1995. 02. 19. Füzessy Tibor, 1995. 02. 20. – 1997. 07. 21. Isépy Tamás.

c A szervezet elnöksége: Surján László, a KDNP korábbi elnöke, országgyűlési képviselő lett az MKDSZ elnöke. Az elnökség további tagjai: Básthly Tamás, Kőszeg akkori polgármestere, Harrach Péter teológus, aki akkor a Magyar Katolikus Püspökkari Konferencia Püspökkari Titkárságának világi ügyekkel foglalkozó referense volt, Mészáros József, a BME Szociológia Tanszékének docense, Szilágyiné Szemkeő Judit, a Számítástechnikai és Ügyvitelszervező Rt. (SZÜV Rt.) oktatási igazgatója, valamint Gärtner József székesfehérvári ügyvéd, ügyvezető titkár. A szervezet első országos gyűlését még a megalakítás hónapjában, 1997. augusztus 30-án tartotta Győrben.

d Isépy Tamás, Ivanics István, Latorcai János, Rapcsák András, Rubovszky György, Surján László, Varga László. A pártszakadás után a Fidesz-frakcióba még az 1998-as választások előtt átülő képviselők közül Csépe Béla Orbán Viktor főtanácsadója lesz, Kovács Kálmánt indítja a Fidesz Csongrádon, de a második fordulóban az Orbán-Torgyán-paktum kevés fideszes „áldozataként” ő lép vissza a kisgazda jelölt javára (őszőlő vigaszágon több cikluson át a Csongrád Megyei Közgyűlés tagja, illetve alelnöke lesz); egyedül Leitner Gábor neve nem található az 1998-as választáson induló jelöltek között.

Történelmi fordulat – történelmi lehetőség – történelmi párt

A KDNP politikai karakterének meghatározó vonása, hogy a kezdetektől napjainkig erőteljesen épít a nemzeti történelem identitásteremtő erejére saját politikai közösségének önmeghatározásában.^a A múltpolitika a politikai szereplők identitáspolitikájának egyébként is fontos területe, de különösen hangsúlyos volt ez a többpártrendszer kialakulásának korában. Az 1990-es founding election előtti szituáció egy identifikációs kényszerállapotot^b teremtett a kialakuló pártpolitikai pluralizmus sokszor az ismeretlenségből előlépő szereplői számára, akiknek létérdekük fűződött annak sikeres meghatározásához, hogy honnan jönnek, milyen céljaik vannak és miért épp ők a leginkább hivatottak a magyar társadalom problémáinak megoldására. Közben közös érdekként kezelték a pártállam lehetőségek szerinti lebontását, a politikai verseny logikájából eredően létérdekük fűződött ahhoz is, hogy megkülönböztessék magukat vetélytársaiktól. Szinte kivétel nélkül minden párt élt a történelmi hagyomány legitimáló erejével. A történelmi múltnak eme aktuálpolitikai indíttatású újrakonstruálásában párhuzamosan több múltválasztás és múltszemlélet született, többféle történelmi hagyomány került a felszínre, eltérő identitásmintákat kínálva azonosulásra. Köztük az egyik meghatározó különbséget az úgynevezett történelmi pártok és a késő Kádárrendszer ellenzéki csoportjai közötti múltértelmezés jelentette. Utóbbiak a közelmúltra – és benne a rendszer erodálódásában játszott szerepükre –, míg a történelmi pártok a koalíciós korszakban megszakadt történelmi jogfolytonosságra hivatkoztak. Az átalakulásnak ebben a szakaszában a politikai identitásteremtés törekvéseivel párhuzamosan a szimbolikus politikai minták értelemszerűen felértékelődtek.^c A történelmi múltra való hivatkozás jelentőségét és súlyát mindenekelőtt az adta, hogy a KDNP létevel nemcsak önmagát legitimálta, nemcsak azt nyilvánította ki, hogy gyökerei mélyen benyúlnak a magyar politikai kultúra talajába, hanem egyben – a 20. századi

-
- a A KDNP elnöke, Semjén Zsolt a párt megalakulásának 70. évfordulóját ünneplő kötet bevezetőjében a párt identitásának 3 sarokpontját az alábbiakban határozta meg: „Kik vagyunk mi? Három tételben adhatjuk meg a választ: mi vagyunk az egyetlen történelmi párt, mi vagyunk az egyetlen keresztényszociális párt, és mi vagyunk az egyetlen világnézeti párt... Anélkül, hogy a büszkeség gyarlásába esnénk, nem árt feltenni a kérdést, hogy hol vannak a rendszerváltáskor újraindult történelmi pártok?” *70 éves a Kereszténydemokrata Néppárt*. Barankovics István Aláírtvány, 2014. 7–8. o.
- b A „nekrofil-korszak” pszichológiai vonatkozásait feldolgozta: Lányi Gusztáv: *A múlt szerepe a politikai rendszerváltozásban* című tanulmányában. In: *Rendszerváltozás és politikai pszichológia*. Rejtjel Politológia Könyvek. 7. Rejtjel Kiadó, Budapest, 2001. 264–274. o.
- c Bozóki András – Karácsony Gergely: *Életút és politika: a kerekasztal tárgyalások résztvevői*. In: *A rendszerváltás forgatókönyve. Kerekasztal tárgyalások 1989-ben. Alkotmányos forradalom. Tanulmányok*. (Főszerk. Bozóki András) VII. kötet. Magvető Kiadó, Budapest, 1999. 344. o. A továbbiakban: *Forgatókönyv*.

diktatúrák üldözöttjeként, és értelemszerűen azok tagadójaként – a magyar történelem demokratikus hagyományait is reprezentálja a jelenben. A jogfolytonosság helyreállításával visszatérést ígért a magyar történelem erőszakos úton megszakított organikus fejlődéséhez.

Barankovics István neve a 89-es kereszténydemokratáknak útlevelet jelentett a demokráciába, belépőt az 1989 júniusára már az állampárt legfontosabb tárgyalópartnerévé emelkedő Ellenzéki Kerekasztal tagjai sorába.^a A KDNP részéről a párt felvételét kérő Szakolczai György a legitim pártidentitás attribútumaként használja a történelmi gyökerekre való hivatkozást:^b pártjának legfőbb jellemzőjeként mindenekelőtt a történelmi kontinuitás jogi, eszmei képviselőjét és a szervezőbizottságban az azt megtestesítő személyeket,^c az egykori DNP-s képviselőket emeli ki. Hangsúlyozza, hogy itt nem a semmiből kinövő súlytalan pártról van szó, hanem egy valaha létezett párt újjáalakulásáról – mi több, egyes KDNP-n belüli vélemények szerint – egyszerűen csak a működés újraindításáról.^d A hivatkozott előd Demokrata Néppárt politikai karakterének vázolásával tulajdonképpen a KDNP identitását alapozta meg: „*Ez a párt mindig is a keresztény felfogásnak a progresszív, határozott szociális érzékű oldalán állt. És a klerikalizmust és az egyházi irányítást – itt a KDNP képviselője a Mindszentyvel való vitára utalt – és a konzervativizmust a leghatározottabban visszautasította. Tehát nekünk az egyházzal éles ellentéteink voltak '47-ben [...] és ma sem törekszünk arra a legkevésbé sem, hogy bármiféle egyházi párttá alakuljunk át.*”^e

a Az Ellenzéki Kerekasztalhoz való csatlakozás kérdésében a szervezőbizottság megosztott volt, s e mögött kitapinthatóak voltak a generációs törésvonalak. Az idősebbek (Keresztes Sándor, Ugrin József) húzódoztak az ellenzéki szerep nyílt felvállalásától és a pártszervezésre való koncentrációt javasolták, addig a fiatalabb generációnak nemcsak fontosabb volt az ellenzékhez való csatlakozás, de korábban is felismerték ennek jelentőségét. Később Keresztes Sándor is személyesen vesz részt a tárgyalásokon. (Pl. nem utolsósorban azt a lehetőséget, amit a nyilvánosságban való szereplés jelentett a pártnak.) Vö. *Forgatókönyv*. VII. kötet, i. m. 363. o.

b Az Ellenzéki Kerekasztal 1989. június 4-i ülése. (A videófelvétel szövege). *Forgatókönyv*. i. m. I. kötet, A KDNP felvételének vitája 500–516. o. Szakolczai hozzászólásai a történelmi párt témához: 550. o. és 506–507. o.

c Az ülésen a KDNP szervezőbizottságának tagjait sorolja fel, akik között egykori DNP-s 4 fő volt: Keresztes Sándor, Mateovits Ferenc, Ugrin József, Szakolczai György. Vö. *Forgatókönyv*. i. m. I. kötet, 507. o. „...A Kereszténydemokrata Párt álláspontja az, hogy 1945 óta létezik. A '47-es választásokon több mint 800 ezer szavazatot ért el, következésképpen most is létezik, mert tevékenységét nem szüntette be. Illetve szüneteltette a kényszerű körülmények miatt, de nem szüntette be, nem oszlatta fel önmagát. Ez a párt közel 45 év óta létezik.” Az Ellenzéki Kerekasztal 28. ülése. 1989. június 7. *Forgatókönyv*. i. m. I. kötet, 529–530. o.

d Nem volt egyértelmű ugyanis annak korabeli megítélése, hogy Barankovicsnak volt-e joga függeszteni a párt működését. A történelmi pártok esetében (pl. a kisgazdák vonatkozásában) maga Antall József is azt a koncepciót képviselte, hogy a párt ne a megalakulást, hanem a működés folytatását mondja ki.

e *Forgatókönyv*. i. m. I. kötet, 511. o.

Ezzel a belépővel Szokolczai a kerekasztal résztvevői közül azok számára, akik a magyarországi katolikus politika és kereszténydemokrácia hagyományait ismerték és respektálták, olyan perspektívákat nyitott, amelyek körükben támogathatóvá tették a viszonylag későn jelentkező KDNP felvételét. A Független Kisgazdapárt képviseletében tárgyaló Boross Imre például úgy vélte, hogy a kereszténydemokrácia Magyarországon jelentős eszmeáramlat, „*tömegei vannak*” még akkor is, ha ezek egyelőre még nem jelennek meg a párt tagjai sorában.^a Szabad György történészként érvelt azon történelmi pártok EKA-ba való felvétele mellett, amelyeknek a múltban a „*történelmi kontúrjai kialakultak*”, és megjegyezte, hogy a KDNP a korábbi keresztény pártok közül „*nem akármilyen történelmi belépővel jön*”, a Barankovics-párt programja összecseng a demokráciának azokkal a kritériumaival, amelyeket az Ellenzéki Kerekasztal képvisel.^b Meggyőződését fejezte ki, hogy a KDNP tevékenysége nem a demokrácia kijátszására irányul és nem él majd vissza a keresztény jelszóval. A párt rendszerváltásban játszott makropolitikai szerepét abban látta, hogy az „*olyan rétegekhez juttatja el majd a demokráciának és az ellenzékiiségnek a gondolatát, amelyekhez a Kerekasztalnak pillanatnyilag egyik pártja sem jut el.*”^c A Független Jogász Fórum részéről Kónya Imre szintén azzal érvelt, hogy a KDNP által képviselt kereszténydemokrácia irányzata a demokratikus átalakulás folyamatában megkerülhetetlen, rá a Kerekasztalnak és a tárgyalásoknak szüksége van.^d A támogatókkal szemben a KDNP felvételének jogosultságát megkérdőjelezők az EKA által megfogalmazott szervezeti kritériumok hiányára hivatkoztak. Ők sem vitatták, hogy a „*Barankovics név belépőt jelent ebbe a társaságba*”^e, vagy hogy az új demokráciában ne lenne szükség kereszténydemokrata pártra,^f de pragmatikusabb megközelítésükből eredően a történelmi érdem nem bizonyult elégséges kritériumnak. „*Én nem hiszem azt, hogy a történelem abból áll, hogy 40 évvel ezelőtti dolgokat ismételtünk... egyszerűen bárki idejöhét egy történelmi névvel*” – vélekedett az SZDSZ-es Magyar Bálint, Mécs Imre pedig azt hangsúlyozta, hogy a mai társadalom már nem ugyanaz, mint a 45–47-es, más az „*igénystruktúrája*”. „*Lehet, hogy ebből a vonalból, amit ti visztek, ki fog nőni egy kereszténydemokrata párt. De még nem látszik. És*

a Uo. 502. o. Boross lesz az egyébként, aki a vita egy későbbi periódusában felhívja a figyelmet nemcsak a múltra, hanem az európai kereszténydemokrácia politikai súlyára és jelentőségére is. Vö. uo. 506. o.

b Uo. 503. o.

c Az Ellenzéki Kerekasztal 28. ülése. 1989. június 7. *Forgatókönyv*. I. kötet, 532. o.

d Uo. 534. o.

e A Fidesz nevében tárgyaló Fodor Gábor megfogalmazása. Uo. 504. o. Az EKA 28. ülésén Magyar Bálint aztán nevesítette is, hogy a barankovicsi örökség azért is fontos számukra, mert tudják: egy nem mindszentysta vonalat támogatnak a katolikus mozgalmakon belül. Vö.: Az Ellenzéki Kerekasztal 28. ülése. In: *Forgatókönyv*. I. kötet, 529. o.

f Mécs Imre hozzászólása a vitához. Uo. 505. o.

számíthatunk arra, hogy mások is lesznek, sőt már vannak. Kicsit késve indult az egész.^{2a} Az ellenzők érvelésükben a 47-es politikai hagyománnyal szemben a 89-es jelent és az azt megelőző közelmúltat állították szembe. A történelmi hagyományra úgy tekintettek, mint amelynek a jelenben már nincs bizonyító ereje, és ehelyett a jelenkori szervezettség mutatói alapján mérlegelték a formálódó politikai csoportban rejlő politikai potenciált. Magyar Bálint érvelésében csak az általuk megtett út, a közelmúlt számított érvényes kritériumnak. Az SZDSZ képviselője a történelmi hagyomány helyett a pártállam lebontásáért folytatott ellenzéki csoportok küzdelmét tekintette legitimnek. „1989-ben élünk, az Isten szerelméért. Tíz éven keresztül folytatták itt a különböző egyének és szervezetek a maguk harcát, hogy itt ülhessenek... Azért mert valaki képviselő volt 47-ben? Annak nem kell semmit bizonyítani?”^{2b} Mint ismeretes, végül a KDNP-t az Ellenzéki Kerekasztal június 7-i ülésén vette fel tagjai sorába.^c A felerősödő identitásnarratívák korábban a történelmi pártidentitás megfogalmazása kereszténydemokrata részről nem utolsósorban a politikai versenytársakkal való küzdelem eszköze is volt, ami elsősorban a Kádár-rendszer viszonyai között megszülető ellenzéki mozgalmakkal, majd a nyomukban fellépő pártokkal szembeni vetélkedésben szolgált az önmeghatározás politikai fegyveréül.

A történelmi jogfolytonosság helyreállításának ígéretével tehát a KDNP nem volt egyedül az 1989–90-ben formálódó pártpolitikai térben. A gomba módra szaporodó történelmi pártok^d egymás természetes szövetségeseinek tekintették egymást, miközben másrészt versenyhelyzetben is álltak a többiekkel. 1989 végén és 1990 első hónapjaiban még nem lehetett biztosan tudni, legfeljebb sejteni, hogy e politikai csoportok többsége – a Független Kisgazdapárt és a KDNP kivételével – súlytalanok fog bizonyulni. Valódi konkurenciahelyzet a potenciális szimpatizánsok szociokulturális közelsége

a Uo. 512. o.

b A KDNP belépésével kapcsolatos vitához ld. még: Szabó Márton: *KDNP az Ellenzéki Kerekasztalnál és a parlamentben*. In: *A diszkurzív politikatudomány alapjai*. L'Harmattan, 2004. Tankönyvtár.hu. <http://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tktidizskurziv/ch18s02.html> Megtekintés: 2015. 06. 24.

c Az Ellenzéki Kerekasztal 28. ülése. 1989. június 7. *Forgatókönyv*. i. m. I. kötet, 540. o.

d A Kéthly Annára történelmi elődként hivatkozó és a munkásosztály autentikus pártjává válni kívánó MSZDP 1989. január 9-én jelentette be újjáalakulását. Az 1947-es nemzetgyűlés pártjai közül a népi baloldal jogutódjaként színre lépő Magyar Néppárt, az 1988-ban elődszervezetként létrehozott Veress Péter Társaságra támaszkodva 1989. február 11-én alakult meg és az egykori Nemzeti Parasztpártra mint történelmi elődre hivatkozott. A Pfeiffer-párt örököséeként megszerveződő Magyar Függetlenségi Párt 1989 tavaszán lépett színre, a Csécsy Imre nyomdokain haladni kívánó Magyar Radikális Párttal közel egy időben. A Független Magyar Demokrata Párt, amely Balogh páter 1947-es pártjára hivatkozott jogelődként, 1989 májusában mondta ki újraindítását. Vö.: Izsák Lajos: *Az 1947-es ellenzéki pártok utódpartjai a forradalom és a rendszerváltás idején*. In: *Jogtörténeti Szemle*, 2011/1. 25–26. o.

miatt az FKgP és a KDNP között alakult ki. A Független Kisgazdapárt^a már 1988 augusztusában eljutott az újjáalakulás gondolatáig, de maga a szervezet csak 1988. november 18-án jött létre. A KDNP relatíve késői megalakulása nemcsak a választásokon, hanem már a pártépítés és a pártelit rekrutációja terén is éreztette hatását.^b

A KDNP korai pártidentitás-konstrukciójának az 1990-es kampányban továbbra is meghatározó része maradt a történelmi pártimázs. A párt Választási Irodája által kiadott, a *Kereszténydemokrata Néppárt választási célkitűzése* címet viselő kampányanyag kizárólag a történelmi identításelemre épül: „Történelmi párt vagyunk. A múltunk tiszta. Nem vettünk részt a demokrácia eltírásában, annak áldozatai lettünk. Nem voltak árulóink, csak üldözötteink. Ez ad erkölcsi alapot célkitűzéseink meghirdetéséhez.”^c A választási küzdelem viszonyai között ezzel a tömör megfogalmazással a párt egyúttal igyekezett megkülönböztetni magát a versenyben részt vevő többi történelmi párttól is. Utalt arra, hogy a Demokrata Néppárt utódaként jelentkező KDNP nem kényszerül hordozni olyan terheket, mint néhány vetélytársként jelentkező történelmi párt. Nem folytatott megalkuvó politikát, mint a Kisgazdapárt 1947 és 1949 között, nem fuzionált a kommunistákkal, mint a szociáldemokraták.^d

„Nem gondoltuk volna, hogy legközelebbi színre lépésünkkel 42 évet kell várni” – üzenték a párt doyenjei a magyar társadalomnak a KDNP egyik legelső politikai kiáltványában.^e A történelmi pártokban megjelenő egykori koalíciós korszakbeli politikusok számára a rendszerváltás egy régi kezdet

a 1988. augusztus 28-án Pártay Tivadar balatonszárszói házában döntenek először arról, hogy megindul a FKgP újjászervezése. Végül 1988. november 18-án a Pilvax kávéházban alakult újjá a Független Kisgazda-, Földmunkás- és Polgári Párt, amelynek Pártay Tivadar lett az első elnöke; az ő helyére nem sokkal később Vörös Vincze lépett. Vö. Györiványi Sándor: *A Kisgazdapárt regénye a kezdetektől napjainkig*. Útmutató Kiadó, 73–74. o.

b A KDNP előzményének tekinthető Márton Áron Társaságot létrehozó katolikus és protestáns értelmiségiek jó része, például Antall József vagy Sólyom László, a KDNP megalakulásakor már az MDF tagja volt. Kovács László egykori DNP-s képviselő 1990-ben az FKgP jelöltjeként lett országgyűlési képviselő. Az FKgP-ben a KDNP későbbi vezetése „régii demokrata néppárti tagságot” tartott nyilván. Vö. Surján László elnök levele a KDNP megyei szervezeteinek az FKgP-n belüli hatalmi harcokról. 1991. július 14. *Pártiratok. Elnökségi iratok*. Inkább kivételnek számító ellenpéldaként említhetjük Gáspár Miklóst, aki az MDF egyik budapesti vezetőjeként hagyta ott a Fórumot, és a KDNP megalakulásának hírére lépett át a kereszténydemokrata pártba. Vö. Bozóki – Karácsony: *Forgatókönyv*, i. m. VII. kötet, 362. o.

c A Kereszténydemokrata Néppárt választási célkitűzései. MNL OL P2264 Kovács K. Zoltán hagyatéka 41. tétel (32. doboz), KDNP-beli tevékenységre vonatkozó iratok.

d Vö. Kovács K. Zoltán beszámolója a pártszervezés eddigi eredményeiről (dátum nélkül). MNL OL P2264 Kovács K. Zoltán hagyatéka 41. tétel (32. doboz), KDNP-beli tevékenységre vonatkozó iratok.

e Idézi: Enyedi Zsolt: *Politika a kereszt jegyében*. Osiris, 1999. 119. o.

beteljesítésének lehetőségét jelentette. Ahogy Keresztes Sándor, a párt első elnöke fogalmazott 1989-ben: ő és mozgalma „*negyven év bolyongás után hazatalált*”.^a Mindez politikai elégtétel és egyben az életpálya teljessé tetele is volt e szervezetek idős politikusai számára. Ők voltak azok, akik hidat jelentettek a demokrácia két korszaka, a koalíciós évek és az éppen születő többpártrendszer között.^b A KDNP „nagy öregjei”^c – a Demokrata Néppárt egykori politikusai – történelmi küldetést teljesítettek, „*törekvésük, hogy átmentsék a kereszténydemokráciát a jövő nemzedékének, sikerrel járt*”.^d Az itthon maradottak emberöltőnyi meghurcoltatása és az emigrációba kényszerítettek sorsa a magyar kereszténydemokrata hagyománytörténet fontos eleme, hiszen a koalíciós korszak egykori politikusai személyes életútjukkal tették hitelessé a diktatúrával szembeni ellenállásukat és pártjuk demokratikus elkötelezettségét.^e Mind a Rákosi-, mind pedig a Kádár-rendszer politikai ellenségként kezelte őket: előbbi a Demokrata Néppárt maradékának teljes ellehetetlenítésével, utóbbi az 1956-ban újjáalakult párt forradalmi szereplésének megtorlásával.^f Róluk emlékezik meg a *Hazánk* 1989. szeptember 30-i számában Marik Pál: „*Én, mint a fiatalabb generáció tagja, szeretném megköszönni az idős demokrata néppárti képviselőknek, hogy a kereszténydemokrácia lángját nem hagyták kialudni. Ránk, fiatalabbakra olyan múltat*

a Beszámoló a szekszárdi tagtoborzó gyűlésről. *Magyar Nemzet*, 1989. június 22. MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 56. tétel (52. doboz), Kereszténydemokráciával kapcsolatos újságcikkgyűjtemény.

b Vö. Bozóki András – Karácsony Gergely: *Életút és politika: a kerekasztal tárgyalások résztvevői*. In: *Forgatókönyv*. i. m. VII. kötet, 344–347. o.

c A párt 14 tagú szervezőbizottságából 4 fő volt tagja a Barankovics-pártnak: Keresztes Sándor, Ugrin József, Mateovits Ferenc, Szakolczai György. Szabó Róbert számításai szerint a pártalapítás bejelentésének napján itthon 14, külföldön 10 egykori DNP-s képviselő volt még életben. Vö.: *Kereszténydemokrata Néppárt a rendszerváltás éveiben (1989–1990)*. In: *70 éves a Kereszténydemokrata Néppárt*. i. m. Barankovics István Alapítvány, 2014. 94. o.

d Gábor Dzsingisz levele a KDNP elnökségének. 1990. április 15. MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 3. tétel (8. doboz), Különböző személyek levelei Kovács K. Zoltánhoz.

e Szakolczai György – Szabó Róbert: *Két kísérlet a proletárdiktatúra elhárítására. Barankovics és a DNP 1945–1949; Bibó és a DNP 1956*. Gondolat Kiadó – Barankovics István Alapítvány, Budapest, 2011.

f A kommunista propaganda a korszerű kereszténydemokrácia képviselőit egybemosva a Horthy-korszak keresztény pártpolitikusaival, a „klerikális reakció” bélyegét sütötte rájuk. A retorziók változatos eszközeinek voltak kitéve: enyhébb esetben csak politikai megbízhatatlanként megfigyelési aktákat vezettek róluk, de számosan kerültek a börtönökbe, internálói táborokba, váltak koncepciós perek áldozataivá. A konszolidáció után is csak a korlátozott érvényesülés lehetőségei nyíltak meg előttük. Az emigrációban élő egykori DNP-sek is a politikai rendőrség célkeresztjében álltak, ellenségekként, kompromittálandó vagy beszervezendő személyekként szerepeltek a nyilvánosságban. A titkosszolgálat a rendszerváltás éveiben is aktívan nyomom követte például a Márton Áron Társaság tevékenységét, Keresztes Sándor pártszervezési aktivitását, jelentettek a tagtoborzó gyűlésekről. Az állambiztonsági operatív kartonok jelenleg 32 képviselőről szolgáltatnak információkat, az elektronikusan rögzített adatok még nem kutathatók. Vö. Tabajdi Gábor: *Kereszténydemokraták a pártállami diktatúra idején*. In: *70 éves a Kereszténydemokrata Néppárt*. Barankovics István Alapítvány, 2014. 49–87. o.

és politikát hagytak, amit becsülettel lehet vállalni.”^a Teljesítményük szimbolikus elismeréseként – és egyben a történelmi pártimázst is ápolva – a KDNP 1992-ben Barankovics emlékéremmel tüntette ki a DNP akkor még élő egykori parlamenti képviselőit.^b

Keresztes Sándor a DNP országgyűlési képviselője, az 1988-ban létrehozott Márton Áron Társaság elnöke történelmi jogon és a történelmi identitás megtestesítőjeként lett a párt első elnöke. A KDNP-ben jelen lévő fiatalabb generáció azonban – más közegben szocializálódva, mint a párt veteránjai – a „nagy öregekhez” képest erőteljesebben képviselte a jelenorientált gondolkodást, sürgette a pártalakulást, markánsabb fellépést kezdeményezett, amit egybe kívánt kötni a párt arculatának modernizálásával.^c A vezetésben a generációváltás az országgyűlési képviselőválasztás után, de még az önkormányzati választások előtt következett be. 1990. április 23-án, a párt II. országos gyűlésén Surján Lászlót választják a párt elnökévé. A társelnöki székben helyet foglaló Birkás János, Lukács Tamás, Pálos Miklós a fiatalabb generációt képviselik, míg a negyedik társelnök Varga László, volt DNP-képviselő, a történelmi jogfolytonosság reprezentánsa.

A vezetés már az 1990-es választások után konstataálta, hogy a történelmi párt imázsa bár szükséges, de nem elégséges feltétel egy párt modern önzazonosságának megteremtéséhez. „A múltból megélni azonban kétszer nem lehet!” – vélte Hasznos Miklós, a választási iroda akkori vezetője a kampányt értékelő, pártelnökségnek készített beszámolójában, majd így folytatta: „Most már kizárólag a párt jelenbeli és jövőendő magatartásán, arculatán és tevékenységén dől el, lesz-e ebből a pártból az európai kereszténydemokrácia súlyának megfelelő és ahhoz méltó magyar belpolitikai erő.”^d A választások eredményeként a KDNP sikerként könyvelhette el, hogy koalíciós partnerre vált az Antall-kormányban, de az MDF–FKgP–KDNP között kialakult erő-

a Marik Pál: *Istennel a hazáért és a szabadságért. Hazánkért.* 1989. szeptember 30. MNL OL. Kovács K. Zoltán hagyatéka. 41. tétel (32. doboz), KDNP-beli tevékenységre vonatkozó iratok.

b Az egykori DNP-s képviselők közül végül csak ketten kerültek be az 1990-ben megalakuló parlamentbe. Keresztes Sándor a KDNP színeiben és Kovács László FKgP-s képviselőjeként. Szabó Róbert – Szokolczai György: *A magyar keresztény politika nagy kísérlete.* III. rész. *A kádári konszolidáció, a képviselők sorsa és a csekély elismerés. Egyházfórum,* 2010. XXV. évf. 4–5. 36–46. o.

c Vö. A rendszerváltás kori KDNP-ben Bozóki András és Karácsony Gergely 3 generáció jelenlétét különbözteti meg a politikusi életpályák vizsgálata alapján. A nagy öregek – akik 1945 és 1948 között léptek a politika színpadára, majd több-kevesebb üldöztetésnek voltak kitéve. Az 1930-as években születtek, akik katolikus gimnáziumokban nevelkedtek, részt vettek a katolikus mozgalmakban, de pályakezdésük már az ötvenes évekre esett és a második világháború után született generáció. Vö. Bozóki András – Karácsony Gergely: *Életút és politika: a kerekasztal tárgyalások résztvevői.* In: *A rendszerváltás foratókönyve. Kerekasztal tárgyalások 1989-ben. Alkotmányos forradalom. Tanulmányok.* VII. kötet, 362. o.

d Helyzetünk és feladataink. Hasznos Miklósnak, a választási iroda volt vezetőjének memoranduma. 1990. április 15. *Pártiratok. Elnökségi iratok,* 1990.

viszonyok aggodalomra is okot adtak. Felvetették annak lehetőségét, hogy az MDF mint „*domináns konzervatív párt*” mellett a KDNP „*szatellitpárt*”, vagy pusztán egy „*egyházi érdekvédelmi párt*” szerepébe szorul, ami bizonyos értelemben be is következett.^a Ezt ellensúlyozandó, illetve az MDF egy esetleges jövőbeni meggyengülésére való felkészülés részeként, felvetődött a pártimázs- és identitásstratégia újradefiniálásának szükségessége, a KDNP lehetséges társadalmi funkcióinak újragondolása, és ehhez kapcsolódóan a politikai kommunikáció formáinak megújítása.^b 1992-re a párton belül két platform alakult ki a politizálási stílus kérdését illetően. A visszafogottabb pártidentitás-kommunikáció híveinek álláspontja szerint a „*visszahúzódó, szerény párt képét*” nem vagy csak nagyon kis lépésekben szabad megváltoztatni, míg a radikálisabbak markánsabb politikát, az önálló arculat erősítését tartották célszerűnek.^c Ez utóbbi csoport nem utolsósorban az MDF-en belül jelentkező problémákra, az Antall-kormány pozícióinak meggyengülésére hivatkozva megkérdőjelezte a kialakult politikai struktúra stabilitását, és a „*szürke párt*” szerep mielőbbi meghaladását szorgalmazta.^d Habár a Kereszténydemokrata Néppárt mandátumarányához képest az egész ciklust tekintve megfelelően volt reprezentálva, a tagság úgy vélekedett, a magyarországi kereszténydemokrácia ennél jóval többre hivatott. Ebben nem utolsósorban szerepet játszhatott az is, hogy míg a KDNP párton belüli és közéleti kommunikációs csatornáik akadozva működtek, addig a nyomasztó túlsúlyban lévő ellenzéki sajtó stigmatizációs stratégiája jóval sikeresebbnek bizonyult. Az ellenzéki média a KDNP történeti párt jellegére utalva „*nosztalgiapártként*”, kormányban betöltött szerepét illetően pedig „*másodhegedűsként*” emlegette a kereszténydemokratákat.

-
- a Vö. Bozóki András: *A magyar pártok 1991-ben. A pártok belülről*. MPÉ. i. m. 1992. A *szatellitpárt* kifejezés eredetileg politikatudományi szakszó, a nem versengő hegemon többpártrendszer egy párttípusát jelöli Sartori tipológiájában. A tudományos terminológia feltehetően innen került át a politikai közbeszédbe. Szaktudományos probléma annak megítélése, hogy egy kompetitív pártrendszerben indokolt-e a használata, vagy csupán politikai (mindenekelőtt stigmatizációs) funkciót szolgál. Vö. *Parties and Party Systems: A Framework for Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press. 1976. A KDNP politikusai a velük készített interjúkban eltérő módon ítélték meg a szatellitpárt jelzöt. Keresztes Sándor szerint a KDNP szatellitpárttá vált az MDF mellett, ezt Rubovszky György is elismerte, míg inkább stigmaként kezelte Semjén Zsolt és Lukács Tamás. Vö. Lukácsi Katalin interjú Lukács Tamás országgyűlési képviselővel. Budapest, 2013. november 19; Rubovszky György KDNP-s országgyűlési képviselővel, Budapest, 2014. január; Semjén Zsolt miniszterelnök-helyetttessel, Budapest, 2014. március 3.
- b Vö. Szakolczai György: *A kereszténydemokrácia lehetőségei és feladatai a választások után Magyarországon*. 1990. április 12. MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 41. tétel (32. doboz), KDNP-beli tevékenységre vonatkozó iratok.
- c Vö. A KDNP meghatározó erő lesz. Kongresszus előtti beszélgetés Pálos Miklóssal. *Magyar Hírlap*, 1992. április. *Pártiratok. Sajtóanyag*, 1992.
- d Interjú Dr. Szilágyiné Császár Teréziával. Kilépni a szürkéségből. *Új Magyarország*, 1992. április. 23.

A KDNP politikai karakterének modernizálására irányuló erőfeszítések egyik kiemelkedő teljesítménye volt az első magyarországi kereszténydemokrata kongresszus. Az 1992. április 24–26-án megrendezett gödöllői tanácskozásra egy szerencsésen megválasztott, politikailag kedvező pillanatban került sor két okból is. A rendezvény egy sikeresnek mondható kétéves pártépítési folyamat betetőzéseként kiváló alkalom volt a szervezeti sikerek kommunikációjára.^a Másrészt az sem közömbös, hogy mindez akkor történt, amikor már érezhetővé vált az 1990-es választásokon nyertesként kormányt alakító MDF népszerűségvesztése. A kongresszus a pártimázs korszerűsödésének jegeit hordozta magán,^b ami mögött feltehetően az a felismerés húzódott, hogy egy múltból hozott identitáselem nem tartható fenn sokáig a jelennek szóló kommunikációban sikeresen, azaz hibát követ el a párt, ha csak a folytonosságát hangsúlyozza, és nem fordít gondot annak az üzenetnek a megfogalmazására, hogy képes a változó politikai környezet igényeire gyorsan és rugalmasan alkalmazkodni.

A gödöllői kongresszus a KDNP imázsstratégiája szempontjából több funkciót is betöltött egyszerre. Deklarált feladatának a „*kereszténydemokrata jövőkép*” felvázolását tekintette. A programban az előre elkészített szakanyagok megvitatása, irányelvek és tézisek kidolgozása szerepelt, melyekre az 1994-es választási program alapozható, és amelyek a választásokig irányutatást jelenthettek a parlamentben ülő KDNP-frakció munkájához. Az explicit cél tehát az volt, hogy – mint azt a párt elnöke a programtézisek kiadásának előszavában hangsúlyozta – a KDNP „*minél inkább képes legyen megmutatni a magyarországi kereszténydemokrácia sajátos arculatát*”.^c A gödöllői kongresszus azonban vélhetően további látens funkciókat is betöltött. Frappáns választ akart adni a korabeli sajtóban elterjedt negatív sztereotípiákra, valamint a politikai irányvonal markánsabb megjelenítésével az MDF nyomasztó koalíciós túlsúlya miatt elégedetlenkedő tagságnak is üzenetet küldött. Demonstrálni kívánta egyúttal, hogy a párt „*megérkezett a múltból a jelenbe*”,^d mi több, a jövőbe tekint. Kormányképes^e és dinamikusan fejlődő, önálló arculattal rendelkező, azaz a koalíción belül képes saját elveinek és elképzeléseinek érvényesítésére, emellett pragmatikus és távlati

a A párt szervezeti megerősödésének tényét még az SZDSZ-hez közeli *Beszélő* is elismerte. Vö. Nagy W. András: *Kereszténydemokrata kongresszus Gödöllőn. Beszélő*, 4. évf. 18.

b Hölvényi György egy interjújában úgy nyilatkozott, hogy a kongresszus a párt „csúcsteljesítménye” volt. Vö. Lukácsi Katalin interjúja Hölvényi György egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkárral. Budapest, 2014. február 27.

c A gödöllői kongresszus programtézisei. Dr. Surján László pártelnök előszava. 1992. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1992.

d A múltból a jelenbe és a jövőbe. A *Heti Magyarország* interjúja Kovács K. Zoltánnal a gödöllői kongresszus kapcsán. *Heti Magyarország*, 1992. április. 24.

e Surján László *Pesti Hírlap*nak adott interjújában úgy nyilatkozott, hogy a KDNP 1994-re igazi „választási párt” lesz. Vö. Befejeződött a KDNP I. kongresszusa. *Pesti Hírlap*, 1992. április. 24.

programot kínál egyszerre. „A kongresszus lezár egy korszakot, de ugyanakkor egy másikat meg is nyit. Ilyen szempontból mérföldkőnek tekinthető ez a háromnapos tanácskozás. A hőskor elmúlt, amikor még botladozva és bizonytalanul politizáltunk” – jelentette ki Pálos Miklós, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára.^a A pártelit médiakommunikációja szerint a KDNP „nagykorú párttá fejlődött”^b, amely – mint azt a kongresszus jelmondata is sugallta – képes „higgadt határozottsággal”^c intézni az ország ügyeit, mi több, európai uniós kérdésekben „háttérdiplomáciára” is alkalmas erő.^d

A rendezvényhez kapcsolódóan több propagandaanyag is készült. A *Merre tart a KDNP?* és a *Tanuljunk kereszténydemokráciát!* címet viselő két brosúra már a kereszténydemokrata kongresszus előtt napvilágot látott, míg a háromnapos tanácskozás hozadékát újabb két kiadvány összegezte. A *Kongresszus üzenete*^e a párt programtéziseit foglalta össze, pragmatikus gondolkodását, szakmaiságát, kormányképességét volt hivatva reprezentálni. A *Kereszténydemokrata Néppárt Alapelvei*^f pedig az elvi alapok tisztázásának céljával készült. Ez utóbbi jelentőségét az is növelte, hogy megszületését szokatlanul széles legitimációs alapra helyezte a párt vezetése. Az *Alapelveket* a gödöllői kongresszus elfogadta, majd a módosított változatot az Országos Választmány 1992. november 21-én megszavazta. A 17 oldalas kiadvány definiálja, milyen párt a KDNP, mi eszmeiségének alapja, miben nyilvánul meg néppárti jellege, mi jellemzi társadalomszemléletét, politikai és gazdasági alapelveit. Benne az 1989-es hőskor kezdeti, jellemzően a múltra hivatkozó és sokszor *ad hoc* megnyilvánulásai után már egy jóval letisztultabb és kidolgozottabb eszmei arculattal találkozhatunk.

„Erre épül pártunk ideológiája, ez szabja meg a párt programjának irányu-

a A KDNP meghatározó erő lesz. Kongresszus előtti beszélgetés Pálos Miklóssal. *Magyar Hírlap*, 1992. április 17.

b A KDNP nagykorú párttá fejlődött. *Magyar Hírlap*, 1992. április

c Első kongresszusára készül a KDNP. Interjú Surján Lászlóval, a KDNP elnökével. *Új Magyarországnak*, 1992. április 18. szombat. Valamint: A KDNP higgadt résztvevője a hazai politikai életnek. *Magyar Hírlap*, 1992. április.

d Bár a gödöllői kereszténydemokrata kongresszus európai mércével is sikeresnek mondható rendezvény volt, mely megnövelte a KDNP médiaszereplését, végső soron azonban a KDNP az MDF meggyengülése következtében nyílt politikai lehetőséget nem tudta kihasználni. Baloldali politikai elemzők ennek okát a merev ideológiai bezárkózásban látták, amely megakadályozta a pártot abban, hogy modern európai értelemben vett jobbközép néppárttá váljon. Vö. Ágh Attila: *Az állóháborútól a mozgóháborúig*. MPÉ. i. m. 1993.

e Uo. MPÉ. i. m. 1993.

f A Kereszténydemokrata Néppárt Alapelvei. *Pártiratok. Elnökségi iratok*. A 006-7 A továbbiakban: *Alapelvek*. Az alapelveket Dr. Szakál Ferenc és Dr. Varga László, valamint Kovács K. Zoltán munkája alapján az alábbiak készítették el: Dr. Varga László, Békefy Lajos, Dr. Boros Gyula, Dessewffy László, Dr. Farkas Péter, Dr. Giczgy György, Dr. Goják János, Harrach Péter, Dr. Inotay Ferenc, Kovács K. Zoltán, Krúdy Geyza, Lukáts Miklós, Mózs József, Rosdy Pál, Rózse István, Dr. Semjén Zsolt, Dr. Szakál Ferenc, Takács József, Thurnay Béla. A felelős kiadó a párt elnöke, Surján László, a kiadvány felelős szerkesztője Semjén Zsolt volt.

lását, sőt a politikai gyakorlat a politizálás számára is mércét állít. Eszmei alapvetésünk ugyanakkor a pártegyeség záloga, önazonosságunk garanciája. Ha ettől eltérnénk, feladnánk önmagunkat” – hangsúlyozza a bevezető, majd a dokumentum egy későbbi része azt is egyértelművé teszi, hogy a KDNP elvárja minden tagjától az alapelvek elfogadását és az azok érvényesítésére való törekvést.^a

A történelmi párt múltpolitikai identitáselem az *Alapelvek*ben természetesen továbbra is megmarad, helyi értéke azonban – részben a dokumentum jellegéből és a párt imázsváltásából is következően – megváltozik. A *Milyen párt a KDNP?* címet viselő szakaszból megtudhatjuk, hogy továbbra is vállalja a Demokrata Néppárt örökségét, „demokratikus és hazafias”, a korábbi megfogalmazásokhoz képest most már „határozott nemzeti jelleggel” rendelkező „néppárt”^b, azonban történelmi utalásokkal már csak a bevezetőben találkozhatunk, ott is az európai kereszténydemokrácia történelmi útjára való terjedelmes hivatkozás után. „*Mi magyar kereszténydemokraták Barankovics István személyében európai mércével mérve is kiemelkedő politikai egyéniséggel büszkélkedhetünk. Csakhogy neki és pártjának, a Demokrata Néppártnak nem adatott meg a kibontakozásnak az a lehetősége, ami a nyugati kereszténydemokratáknak osztályrészül jutott. Az ígéretes indulást akkor derékba törte a totalitárius diktatúra. De a gyökerek épen maradtak és új hajtást fakasztottak. Barankovics István gondolatai, a Néppárt eszméi ma drága örökségünket képezik, amelyre bátran hagyathozhatunk, amit megbízható elemként beépítettünk a KDNP alapvető eszmerendszerébe.*”^c

Mint ahogyan ebben az időszakban minden párt törekedett saját alapítványának megteremtésére, 1990. június 21-én a KDNP is létrehozta sajátját. A Barankovics István Alapítvány fontos szerepet töltött be a kereszténydemokrácia magyar és európai történelmi beágyazottságának igazolásában, ezért röviden szólni kell a párt szellemi háttérteremtő tevékenységéről. A klasszikus alapítványi funkciókon túl a BIA 1995-ig két további irányban működött. Képzések szervezésével részt vállalt a párt parlamenti és önkormányzati képviselőjelöltjei, a megyei elnökök és választmányi tagok, valamint a helyi választási kampányvezetők elméleti és kommunikációs felkészítésében, másrészt programjaival szerepet kapott a párt potenciális – jobbára értelmiségi – szimpatizánsainak rekrutációjában. 1991-től főként kereszténydemokrata világnézeti és történelmi vonatkozású témákban ismeretterjesztő előadások szervezésével foglalkozott, hétfőnként megrendezett „KDNP estéi”-nek törzsközönsége azonban főleg a párt nyugdíjas idős tagjaiból állt. A szervezet alaptevékenysége

a Alapelvek. i. m.: 4. o.

b Alapelvek. i. m. 5. o.

c Alapelvek. i. m. 3. o.

1992 nyarán vett igazán lendületet. A kedvező változás hátterében két ok állt. Ekkor jött létre az alapítvány tanulmányi tanácsadói testülete Kovács K. Zoltán irányításával, emellett programjainak finanszírozására is új források nyíltak meg: 1992 nyaratól a Konrad Adenauer Stiftung, 1993 végétől pedig a Hanns Seidel Stiftung támogatta tevékenységét. Mindez látványos fejlődéshez vezetett, amit többek között az is bizonyít, hogy ekkor indult el a BIA könyvkiadási programja.^a A továbbra is folytatódó népfőiskolai, tanfolyamszerű képzések mellett, 1992. október 24-én megnyitotta kapuit a felső szintű politikai képzés fórumának szánt Barankovics István Politikai Akadémia. Mivel szervezői úgy vélték, hogy az értelmiséggel való kommunikáció terén „*eddig a KDNP nem foglalta el az őt megillető helyet*”, a kezdeményezés célja mindenekelőtt a fiatalítás és az értelmiségi holdudvar erősítése volt. Az Akadémia szombat délelőttönkénti előadás-sorozatára célzottan olyan tekintélyes előadók és főként fiatal fővárosi értelmiségiek kaptak meghívást, akik feltehetően pártrendezvényeken nem vettek volna részt. Programjában a demokratikus politikai szellemiség, az állampolgári felelősségudat és cselekvőkészség fejlesztése mellett a kereszténydemokrata műveltség és a keresztény közélet kérdései szerepeltek.^b

A Barankovics István Alapítvány programjaival tervszerűen igyekezett a kapcsolatépítésre a keresztény szubkultúra szervezeteivel. E téren együttműködött például az Ifjúsági Kereszténydemokrata Unióval, az Apor Vilmos Népfőiskolával, valamint a Regnum Marianum Ifjúsági Közösséggel. Rendezvényeik megszervezésében kapcsolatokat építettek ki az előadói és résztvevői bázis fokozatos bővítésének céljait szem előtt tartva.^c Emlékünnepsé-

a A BIA könyvkiadói programjának elsődleges célja a keresztény eszmeiség és politikai kultúra, valamint az érvényesítéséhez szükséges gyakorlati ismeretek terjesztése volt. Az úgynevezett kék könyv sorozatban, ebben az időszakban a következő kötetek jelentek meg: *Kereszténység és demokrácia* (A leányfalui tanulmányi hétvége előadásainak anyaga). Mészáros István: *Kimaradt tananyag*. I–II. Farkas Péter: *Fenyegedett jövőnk védelmében*. Giczy György: *Lépésváltás*. R. Houben: *Politikai hatalom – keresztény felelősség*. G. Mehnert: *Protestánsok a kereszténydemokráciában*. *Demokrácia – kereszténység-humanizmus*. (tanulmánykötet Giesswein Sándorról.) *Magyar konzervativizmus* (A Batthyány Lajos Alapítvánnyal közösen.) A kereszténység és közélet sorozatban 1995 elejéig napvilágot látott például Kovács K. Zoltán: *A kereszténydemokrácia szellemi gyökerei*. Szakál Ferenc: *Tanuljunk kereszténydemokráciát!* Békefy Lajos: *Hit és politika – protestánsok a kereszténydemokráciában*. Vö. Kovács K. Zoltán: *A Barankovics Alapítvány könyvkiadási programja*. 1995. március 8. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1995.

b Bagdy Gábor: *A Barankovics Akadémia előzményei és tervei*. 1995. január 20. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1995.

c A BIA csak 1993-ban 90 tanfolyamot szervezett, melynek 2/3-a több napos volt. Ezek keretében 3700 főt részesített politikai képzésben. 1994-ben a megszervezett rendezvények száma az éves jelentés szerint 102 volt, aminek a fele két- vagy többnapos esemény volt. A választás évében 440-en részesültek felkészítő képzésben. 1993-ban az alapítvány által felkért előadók száma 208, a következő évben 302 fő volt. Vö.: Lassányi Ferenc ügyvezető igazgató és Pintér György tanulmányi vezető beszámolója a Barankovics István Alapítvány tevékenységéről. 1995. január 5. *Pártiratok. Elnökségi iratok*. 1995.

gek sorát^a szervezték, előadók felsőoktatási intézmények,^b minisztériumok kereszténydemokrata szakembereiből, vagy a pártelit, a pártapparátus tagjainak soraiból kerültek ki. Kovács K. Zoltán egy, a *Magyar Nemzet*nek adott interjújában úgy fogalmazott, hogy a politikai közéleti képzés „az útkeresés állapotában lévő KDNP” esetében azt a célt szolgálja, hogy az érzelmi politizálás fölébe a racionális megfontolások kerülhessenek. Mint elmondta, az alapítvány névadója egy európai műveltségű katolikus értelmiségi volt, tehát az akadémia névválasztása sem véletlen, „mert keresztény párt és keresztény párt között óriási különbség lehet”.^c

A különbség, melyre Kovács K. Zoltán hivatkozott, kettős utalást jelentett. Rámutatott egyrészt a két világháború közötti keresztény politika áramlatainak sokféleségére, és benne a barankovicsi kereszténydemokrácia helyére; csakúgy, mint a modern nyugat-európai kereszténydemokrata pártok néppárti stratégiáig vezető útjára. A KDNP számára nemcsak megkerülhetetlen, de jövője szempontjából döntő kérdés is volt, miként pozicionálja magát a történelmi idő és a jelenkori európai keresztény politika világában.

Keresztény inspiráció egy új kor küszöbén: a világnézeti párt

A keresztény világi politizálás gyökereiben a *Rerum Novarum*ig visszanyúló története számos irányzatot szült, melyek közül markánsan kiemelkedik a kereszténydemokrácia, a politikai katolicizmus egyik változata. Megkülönböztető jegyei közé tartozik, hogy – bár mindenekelőtt a katolikus társadalmi tanításra támaszkodik – felekezetek fölötti, interkonfesszionális jellegéből eredően mégsem határozható meg pusztán katolikus politikaként. Szemben a politikai katolicizmus számos irányzatának sokszor paternalista politikaképével és gyakorlatával, a kereszténydemokrácia a természetjogon

-
- a Az 1991 és 1995 közötti teljes lista felsorolására itt nem nyílik tér. Példaként az 1993-as év adatait soroljuk fel. 1993-ban Szent István emlékünnepség Pannonhalmán, a Katolikus Szociális Népmozgalom elindulásának 50. évfordulóján Győrben, Glattfelder Gyula halálának 50. évfordulóján Szegeden, a Jacques Maritain Társasággal közösen Giesswein Sándor halálának 70. évfordulóján Győrben és Mosonmagyaróváron. Az ELTE Egyháztörténeti Műhelyével közösen ugyanezen alkalomból Giesswein-konferenciát és a Batthyány Lajos Alapítvánnyal közösen előadásorozatot szervezett a BIA. Vö. A Barankovics Alapítvány 1993-ban. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1993.
- b Az előadók száma az 1993-as évben megkétszereződött az előző évhez képest. Ebben az évben például 4 külföldi magyar előadó (pl. Muzslay István és Rezsőházy Rudolf a leuveni Katolikus Egyetemről, Dr. Németh Nándor a bécsi Nemzetközi Gazdaságkutató Intézetből) és az MKPK több tagja is tartott előadást az alapítvány rendezvényein és képzésein. Vö. A Barankovics Alapítvány 1993-ban. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1993.
- c A kereszténydemokráciának új utakat kell keresnie. 1992. október 28. A *Magyar Nemzet* interjúja Kovács K. Zoltánnal. MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 56. tétel (52. doboz), Kereszténydemokráciával kapcsolatos újságcikkgyűjtemény.

alapuló politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális demokrácia talaján áll. Végül további differencia specifikája, hogy bár keresztény ihletettségű ideológia, a jegyében folyó politikai praxis emancipálódik az egyházi befolyás alól.^a A magyar történelmi előzmények is ezt a sokszínű képet mutatják. Míg a két világháború közötti keresztény világnézeti politikálásra inkább a politikai katolicizmus konzervatív egyházi jellegű irányzata nyomta rá a bélyegét,^b addig a második világháború után induló és az 1930-as évek reformeszméiből táplálkozó demokrata néppárti politikai gondolkodás elhatárolódni igyekszik ettől a sokszor ultrakonzervatív katolikus politikától. Közeledve a korabeli nyugat-európai kereszténydemokrácia társadalom- és politikafelfogásához, a párt jellemző karaktervonásait a keresztény elvek, a demokrácia és a jogállamiság korabeli eszméinek ötvözésével^c fogalmazza meg. Amikor tehát a rendszerváltozás kori KDNP a Barankovics-párt történeti örökségére hivatkozott, világnézeti pártként egy demokráciakompatibilis és világi politikálási gyakorlatra utalt. Azonban a pártnak azt már magának kellett aktualizálnia és megkonstruálnia, hogy mit is jelent valójában ez a világnézeti jelleg az 1990-es évek Magyarországon.

E világnézeti jelleg első eleme a párt nevének megválasztása volt. A „*kereszténydemokrata*” jelző, ami 1945-ben taktikai okokból kikerült a párt nevéből, most újra megjelent markánsabbá téve az ideológiai alapállást.^d A világné-

-
- a Gergely Jenő: *A kereszténydemokrácia Magyarországon*. In: *Múltunk*, 2007/3. 115. o. A továbbiakban: Gergely. Valamint: Kovács K. Zoltán: *A kereszténydemokrácia útjai*, I–III. MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 56. tétel (52-es doboz), Kereszténydemokráciával kapcsolatos újságcikkgyűjtemény. A továbbiakban: Kovács K. Zoltán: *A kereszténydemokrácia útjai*.
- b Gergely Jenő szerint Prohászka az egyházon belül törekedett a kereszténydemokrácia teoretikus elfogadtatására, míg a másik szintén meglehetősen magányosan küzdő előd, Giesswein Sándor a közéletben tett áttöréssel nem járó kísérletet meghonosítására. Gergely. i. m. 123. o.
- c Debreczeni József: *A KDNP meg a „belga kormány”*. *Magyar Nemzet*. 1995. december 16. In: uő: *Restauráció*. Széphalom Könyvműhely. 1996.
- d A történelmi elődként hivatkozott párt eredetileg Kereszténydemokrata Néppárt néven alakult meg, Barankovics István elnöksége idején veszik fel a Demokrata Néppárt nevet. A rendszerváltás korának első dokumentumaiban Keresztény Demokrata Néppártként szerepel, majd még 1989-ben változik meg Kereszténydemokrata Néppárra. A névváltoztatás kérdésében az alábbi magyarázatok állnak rendelkezésre. Keresztes Sándor szerint a keresztény jelző felvételére azért volt szükség, mert a Magyar Néppárt kisajátította a néppárti jelzőt. Vö.: Keresztes Sándor levele a Magyar Demokrata Fórum elnökségének 1989. április 26-án. MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 3. tétel (8. doboz), Különböző személyek levelei Kovács K. Zoltánhoz. Kovács K. Zoltán egy későbbi magyarázata szerint mind annak idején a Barankovics-féle névváltoztatásnak, mind a rendszerváltás kori változtatásnak taktikai okai voltak. Egykor a keresztény jelző azért került le, mert nem akartak fölösleges támadási felületet nyújtani használatával, a rendszerváltáskor pedig éppen fordítva, a kereszténydemokrata gondolatkör színre lépésének világos jelzése volt a cél. A *Magyar Nemzet* interjú Kovács K. Zoltánnal. A kereszténydemokráciának új utakat kell keresnie. 1992. október 28. MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 56. tétel (52. doboz), Kereszténydemokráciával kapcsolatos újságcikkgyűjtemény. Szakolczai György a párt nevének egybeírását (Keresztény Demokrata Néppárt helyett Kereszténydemokrata Néppárt) a helyesírási megfontolásokon túl

zeti jelleg megnyilvánulását érhetjük tetten a fogalmi készlet használatában is. A pártdokumentumok a társadalom és politika jelenségeinek leírására olyan, az egyház társadalmi tanításából eredő, perszonalista filozófiai, neotomista fogalmakat használtak, mint például a közjó, a szubszidiaritás vagy a személy fogalma. Hasonlóképpen keresztény világnézeti társadalomszemléletre utalt a kereszténydemokráciának a késő Kádár-rendszer állapotáról adott diagnózisa is. Eszerint a magyarságot a szocializmus éveiben erőszakosan elszakították a keresztény Európától, de most itt a történelmi lehetőség a gyökerekhez való visszatérésre, lemaradásai behozására, a nyugati kereszténydemokráciához való felzárkózásra. Erre annál is inkább reális esélyünk van, mert a magyar társadalom – meggyőződésük szerint – „ragaszkodott keresztény hitéhez”, másrészt pedig, mert megjelent az a politikai képviselőtükre vállalkozó erő, amely integrálni és képviselni lesz képes az új politikai rendszerben a hívők érdekeit.^a Keresztes Sándor a *Hazánkért* 1. számában ezt a funkciót a KDNP történelmi hivatásaként aposztrofálta: „A Keresztény Demokrata Néppárt [sic!]^b történelmi hivatása ebben az átmeneti helyzetben a keresztény hitéhez és hagyományokhoz ragaszkodó, az elmúlt években üldözött és háttérbe szorított rétegek közéleti mozgósítása [...] Hosszú távú felkészülés az európai keresztény értékekhez ragaszkodó tömegek széleskörű integrálására.”^c Helyzetértékelésében tehát az erkölcsi válság lelki restaurációt,^d az evangéliumi értékek helyreállítását teszi szükségessé, amire csak egy világnézeti párt lehet hivatott, és amelyben számít a keresztény magyar társadalom támogatására. 1989. június 25-én az *Új Ember* pártot ismertető cikkében szintén Keresztes volt az, aki megfogalmazta, hogy a párt azokra számít, akik keresztények vagy közel állnak a kereszténységhez, és úgy érzik „itt az idő a közéletben is cselekedni elveikért”.^e A KDNP-t a keresztény világnézethez túlzott mértékben kötni kívánó irányvonalnak azonban megvolt a maga párton belüli ellenzéke. A csoport tagjai úgy látták, hogy a régi módon, 1947-es beidegződésekkel 1989-ben már nem lehet politizálni.

politikailag is előnyösnek vélte, mert szerinte az inkább kifejezi, hogy nem a vallást szándékoznak bevinni a politikába, hanem egy politikai fogalmat alkalmaznak. Szokolczai György helyzetértékelése 1989. augusztus 15-én MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 3. tétel (8. doboz), Különböző személyek levelei Kovács K. Zoltánhoz.

- a Kovács K. Zoltán belpolitikai helyzetelemzése. 9. o. MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 3. tétel (8. doboz), Különböző személyek levelei Kovács K. Zoltánhoz.
- b A párt nevének helyesírását ekkor még nem változtatták meg. Vö. Szokolczai György levele. MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 41. tétel (32. doboz), KDNP-beli tevékenységre vonatkozó iratok.
- c A tízparancsolat európaiságunk záloga. Beszélgetés Keresztes Sándorral. *Hazánkért*, 1989/1. MNL OL. Kovács K. Zoltán hagyatéka. 41. tétel (32. doboz), KDNP-beli tevékenységre vonatkozó iratok.
- d Rónay László: *Lelki restauráció*. *Új Ember*, 1992. július 12.
- e Kereszténydemokrácia a magyar politikai életben. *Új Ember*, 1989. június 25.

Egy 1989. október 27-én kelt memorandum szerint az országnak nem olyan pártra van szüksége, mely elveket deklarál, hanem olyanra, amely ténylegesen képes pragmatikus politikát folytatni, és a nemzetközi kereszténydemokrata mintát – amely a „*haladás élvonalában áll, amelyhez tartozni büszkeség*” – tekinti orientációs pontnak. A modern kereszténydemokrácia elvei a szerzők meggyőződése szerint megfelelnek nemcsak a hívők, de a nem keresztény emberek számára is. Ennek a felfogásnak a követése kívánatos azért is, mert szerintük láthatóan csődöt mondott az a stratégia, hogy az egyházi körökre támaszkodva figyelemre méltó mozgalom építhető ki, és hogy a többi pártban lévő keresztények felismerve a KDNP keresztény mivoltát átlépnek a KDNP-be. A memorandum helyzetértékelése hangsúlyozta továbbá az 1947 és 1989 között minden áron párhuzamot vonni akarók tévedéseiben rejlő veszélyeket. A modernizációt kezdeményezők ugyanis úgy látták, az 1989-es KDNP lényegesen nehezebb helyzetben van, mint elődje, mert időközben jelentős „*dekrisztianilizódás*” ment végbe a magyar falvakban is, másrészt a kereszténydemokratáknak most nem egy ellenzéki párttal, hanem jóval többel kell megküzdeniük, mint 1947-ben. A pártnak a „*nyitás szellemének megfelelő image-t*” kell adni. „*Nyilvánosság előtti megjelenésének [...] olyannak kell lenni, amely lehetővé teszi a szélesebb rétegek és a közép, illetve a többi politikai és társadalmi szervezetek felé nyitást. Úgy kell megjelenni a nyilvánosság előtt, és olyanokat kell szerepeltetni, akik azt a benyomást keltik, hogy ez párt korszerű és meg tudja oldani az ország jelenlegi problémáit. Ez a [Keresztes Sándor által képviselt – KMR] politika – vélekedtek az aláírók – a nevetséges mikropárt szintjére*” nyomja le a KDNP-t.^a

A Kerekasztalnál a párt nevében tárgyaló Szakolczai György inkább egy modern kereszténydemokrata párt identitáselemeit hangsúlyozta az ellenzéki szervezet tárgyalásain. A KDNP bemutatásakor mindenekelőtt azt emelte ki, hogy a kereszténydemokraták mögött tömegek állnak, akik nélkül a „*nemzeti megegyezést nehéz lenne megvalósítani*”.^b Biztosította arról az alapítókat, hogy a párt „*világi alakulat*”, nincs szüksége a klérus elismerésére, amit – mivel ez alapvetően ellentmond a kereszténydemokrácia jellegének – a párt a „*leghatározottabban vissza is utasítana*”. „*Ez a párt mindig is a keresztény felfogásnak a progresszív, határozott szociális érzékű oldalán állt. És a klerikalizmust és az egyházi irányítást és a konzervativizmust a leghatározottabban visszautasította. Tehát nekünk az egyházzal éles ellentéteink voltak '47-ben [...] és ma sem törekszünk arra a legkevésbé sem, hogy bármiféle egy-*

a Áttekintés és javaslat a feladatokról és a teendőkről. 1989. október 27. A memorandum aláírói között szerepelt Mateovits Ferenc, a Baranya megyei szervezet elnöke, Kovács József, a Zala megyei szervezet elnöke, a párt programtervezetének kidolgozója, köztük Szakolczai György, valamint az ifjúsági tagozat 2 képviselője. MNL OL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 41. tétel (32. doboz), KDNP-beli tevékenységére vonatkozó iratok.

b *Forgatókönyv*. július 4-i. 27. ülés. i. m. 500. o.

házi párttá alakuljunk át.^a Azt ugyan elismerte, hogy történetileg a katolikus egyházhoz állnak közelebb, de kijelentette, hogy mindig is törekedtek az interkonfesszionális jelleg erősítésére, hasonlóan a példaként gyakran hivatkozott holland és német kereszténydemokraták második világháború utáni politikájához.

A *Keresztény út* címet viselő 1990-es pártprogram „emberközpontú társadalom”, „erkölcsi törvényre és természetjogra épülő állam” megteremtését helyezte kilátásba. Az ország legfontosabb feladatának az erkölcsi megújodást tartotta. A program nem hagyott kétséget azt illetően, hogy a társadalom betegségének terápiája a „Szent István által meghatározott” úthoz, a „kereszténységhez és Európához” való visszatéréssel indulhat el. A KDNP ezért olyan alkotmány létrehozását szorgalmazta, amely kifejezi mind a nyugati kereszténység és a nyugati demokrácia elveit, mind a magyar történeti és közjogi hagyományokat. Ez alatt mindenekelőtt a keresztény állam és társadalomszervezés elveinek érvényesítését értette: a „kisegítés”^b elvét, az emberi személy kiteljesítésének elvét^c és a szolidaritását^d. A pártprogram gyakorlati részében követelte az iskolákban a „marxista és ateista” befolyás megszüntetését, az „ideológiai szabad verseny” kialakítását, „az eszmék szabad konfrontációját”, a tananyagba a keresztény eszmeiség beépítését, a politikai kultúra formálásaként pedig a demokráciára, közéletiségre – ideája szerint a keresztény közéletiségre – nevelést.^e

Az 1990-es kampányban a párt üzenetei célzottan a vallásos emberekhez szóltak.^f Bár akkor még nem állhattak rendelkezésükre a célcsoportra vonatkozó kutatási eredmények, a KDNP jelöltjei reményüket fejezték ki, hogy a

-
- a Az SZDSZ képviselőjében tárgyaló Magyar Bálint meg is jegyezte, hogy a KDNP-ben egy számukra szimpatikus nem Mindszentyista, hanem Barankovics-féle irányt látnak. Mécs Imre megjegyezte, hogy szimpatikusabbnak tartott volna a történelmi párt helyett egy, a bázisközösségekből és keresztény fiatalokból alakuló KALOT-szerű szervezetet, amelyik „legfeljebb zászlajára tűzte volna Barankovics nevét”. Vö. *Forgatókönyv*. i. m. 511. o. Vö. uo.
- b Az önkormányzatok működésével kapcsolatban tárgyalta szubszidiaritás elvéről van szó. Uo. III. fejezet.
- c A perszonalitás fogalma áthatja az egész dokumentumot, de hangsúlyosan tárgyalja azt pl. az *Egyház és párt* címet viselő és a *Kereszténydemokráciát!* című fejezet, amelyben célként az emberi személyiséget mindenekfelett értéként kezelő, „keresztény perszonalizmuson” alapuló demokráciát jelölik meg. Vö. uo. IV. fejezet. 9 pont 2. o.
- d „Az ember személyiségének értékéből és a szeretet parancsából következik alapvető magatartásunk: a szolidaritás. Szolidaritást vállalunk minden emberrel, társadalmi csoporttal, néppel, nemzetiséggel, vallással, akit, vagy amelyet az életéhez, a személyiségéhez, a szabadságához, a gondolati, szólás-, lelkiismereti és vallásszabadságához fűződő jogai-
ban, vagy általában bármely emberi jogában sérelem ér. Fellépünk az elesettek, a szegények, a hátrányos helyzetűek oldalán. Elutasítjuk az ember embertől való megkülönböztetésének bármely formáját.” Uo. 21. pont.
- e Vö. uo. XVII. fejezet. Kiművelt emberfőket, nemzeti tudatformálást! 69–71. o.
- f Keresztény ember nem lehet közömbös. Interjú Hasznos Miklóssal a pécsi kampánygyűlésen. *Dunántúli Napló*, 1990. március 17.

magyar nép a szocializmus évtizedeiben is megőrizte keresztény értékrendjét, és e csoport olyan nagyságú szavazótáborot képvisel, amely biztosítani képes sikeres szereplésüket. Meggyőződésük volt, hogy a magyar társadalomban komoly kereslet mutatkozik a keresztény erkölcs és politikai képviselőlet iránt.^a Hasznos Miklós például a következőképp vélekedett: „Egy biztos, ez a nép itt a Duna–Tisza táján, 40 év nyomorgatás után is megőrizte keresztény értékrendjét, ami a legjobb jele az egészséges újrakezdsnek”. A pásztói^b választók előtt mondott beszédében azt emelte ki, hogy a rendszerváltó pártok közel azonos programjából egyedül a KDNP emelkedik ki, mint világnézeti párt. „Mi is azt mondjuk, hogy többpártrendszert, hogy demokráciát, hogy piacgazdaságot, de egyedül ennek a pártnak a programja épül a keresztény világnézetre, a keresztény állameszményre, amely szerint az állam célja a közjó szolgálata.” Ezért mindenekelőtt az emberi humánus, az emberi szolidaritás oldaláról szeretné a KDNP befolyásolni a magyar belpolitikai életet. Az erkölcsi válságot, amibe ez az ország a diktatúra ideje alatt került – mint hangoztatták –, „nem lehet külföldi tőkével” megoldani. A pártkommunikáció a kampány során tudatosan törekedett az egyházi fogalomkör és szimbólika használatára. Felhívták például a figyelmet arra, hogy a választások egybeesnek Gyümölcsoltó Boldogasszony napjával, amely az üdvözítő fogantatásának napja, és egyben a magyar demokrácia születésnapja is lesz. Isépy Tamás körzetében, a miskolci választópolgárok előtt pedig arról szólt, hogy a választások előtti „hatalomelosztási káoszban” a KDNP „a hatalom szeretete helyett még inkább hirdeti a szeretet hatalmát”.^c

A világnézeti párt identitáselem megkonstruálása során a pártnak viszonylag korán – mindjárt a választásokon és később az első ciklus közvélemény-kutatási eredményeinek ismeretében – szembesülnie kellett azzal, hogy az 1947–49-es minták átmentése kevésnek fog bizonyulni ahhoz, hogy a KDNP széles tömegeket integrálni képes politikai erővé válhasson.^d A párt idős generációja által

a Tomka Miklós 1991-ben publikált utólagos kutatásai szerint a '80-as évek végén körülbelül egymillió ember tartotta magát vallásosnak Magyarországon. Idézi: Szabó Róbert: *Kereszténydemokrata Néppárt a rendszerváltás éveiben*. In: *70 éves a Kereszténydemokrata Néppárt*. Barankovics István Alapítvány, Budapest, 2014.

b A Nógrád megyei 1990-es kampány részleteihez l.: Lukácsi Katalin interjúja Juhász Péter volt KDNP országgyűlési képviselővel. Balassagyarmat, 2014. március 14.

c Az erkölcsi válságot nem lehet külföldi tőkével megoldani. Észak-Magyarország, 1990. március 20.

d 1991 hat különböző hónapjában a Szonda Ipsos a KDNP-t 5–7%-ban mérte. Vö. Závecz Tibor: A pártpreferenciák alakulása 1991-ben. Vö. MPÉ. i. m. 1993. Az 1992-es év folyamán a Medián kutatásai szerint a KDNP rokonszenvidexe 35–39% körül mozgott. A biztos szavazók közül 1990. március és 1992 között a választópolgárok 5–6%-a állította azt, hogy a KDNP-re szavazna. A kormánypártokat az idősebb és vallásos emberek tartották szimpatikusnak. A KDNP-szavazók átlagéletkorát ez a kutatás 56 évre teszi. Azok között, akik azt választották, hogy biztosan a KDNP-re szavaznának, a vallásosok aránya 76% volt, míg az MDF esetében ez az arány 62%, a FKGP esetében 60%. A nők körében valamivel rokonszenvesebb volt a Fidesz, a KDNP és az MDF, mint a férfiak közt. A KDNP és az FKGP rokonszenvidexe a kistele-

hordozott és a „nagy öregek” által megjelenített tradicionális kereszténydemokrata identitás tartalma legfeljebb egy szűk rétegpárti szerep betöltéséhez lesz elegendő, a fiatal vallásos nemzedék megszólítására alkalmatlan. Az 1948 előtt létezett katolikus szubkultúra szervezeti hálózata csak részben élte túl a szocializmus évtizedeit,^a az egyházak szervezeti hálózata ugyan fennmaradt, a néhány változatlanul működő oktatási intézményben megtörténhetett a világnézeti alapok továbbadása és egy vallásos, főként értelmiségi generáció rekrutációja és kinevelése, amely az 1980-as években megkezdte a szubkultúra reorganizálását, de ez önmagában kevésnek bizonyult az átütő erejű győzelemhez.^b A Kereszténydemokrata Néppártnak e téren komoly dilemmával kellett szembenéznie. Kötődjön-e szorosabban a keresztény gondolathoz, megfelelően ezzel az 1990-es választások után kialakult szavazóbázis döntő többségét kitevő vidéki idős választópolgárok szociokulturális jellegzetességeinek, vagy – miként a nyugat-európai kereszténydemokrata pártok – a kereszténységet inkább kulturális értéként fogja fel, nyitva hagyva a lehetőséget a vallást aktívan nem gyakorlók, de identitásteremtő erejét elismerők csatlakozása előtt, és ezzel növelje érdekaggregációs képességét. Megítélésünk szerint a kérdésre nem született egyértelmű válasz, a KDNP identitásstratégiájában továbbra is kettős kommunikációt folytatott, megjelenítve mind a valláshoz szorosabban kötődő párt imázsát, mind az európai vonalat. Ez származhatott taktikai megfontolásból csakúgy, mint a párton belüli eltérő elgondolásokból. Mint láthattuk, voltak, akik viszonylag korán felismerték, hogy a világnézeti párt identitáselem komoly korszerűsítésre szorul, mert – mint fogalmaztak – „*nálunk is hamar kiüresedne a kereszténydemokrácia élettere, ha a vallásosságot túldimenzionálná.*”^c

A KDNP identitásstratégiáját megújító 1992-es gödöllői kereszténydemokrata kongresszus kommunikációjában a világnézeti párt jelleg modernizálására is találunk példát. Kovács K. Zoltán ekkor adott pártdefinícióját a leszűkítő ideológiai kötöttségektől igyekszik megszabadítani a KDNP-t, amikor a következőképp fogalmaz: „*Abban az értelemben világnézeti párt, hogy politikájuk eszmei alapozásakor első helyen említik az egyházak társadalmi tanítását. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ideológiai vagy vallási párt lenne, hanem azt jelenti, hogy a keresztény értékrendszer alapján fogalmazza meg a politikáját [...] világnézeti-eszmei alapokon nyugvó programpárt.*”^d Pálos Miklós szerint e téren nincs magyar kereszténydemokrata modell, a

pülésen lakó iskolázatlanabb emberek körében magasabb, mint a társadalom többi rétegében. Vö. A politikai közvélemény a Medián kutatásai tükrében. Uo.

a Ehhez bővebben l.: Lukácsi Katalin interjúja Várszegi Asztrik bencés főapáttal. *Pannonhalma*, 2014. február 6.

b *Forgatókönyv*. i. m. 360. o.

c Quo vadis, KDNP? Pálos Miklós nyilatkozata a *Magyar Hírlap*nak. 1992. április 24.

d A múltból a jelenbe és a jövőbe. A *Heti Magyarország* interjúja Kovács K. Zoltánnal a gödöllői kongresszus kapcsán. *Heti Magyarország*, 1992. április 24.

KDNP a nyugati kereszténydemokrácia útját akarja járni: „*A modern világot kereszténnyé, a kereszténységet modernné tenni.*”^a Surján László pártelnök pedig a *Heti Magyarországnak* adott interjújában arról beszélt, hogy pártját nem lehet „*hitbuzgalmi egyletként*” kezelni.^b A KDNP a keresztény indíttatású politika híveit megszólítani kívánó szervezet, a vallásos embereknek éppúgy joguk van a politikában való részvételre, mint más állampolgároknak, bár – tette hozzá – „*ezt sokan nem akarják elismerni.*”^c

Az áprilisi rendezvény hozadékaként 1992 novemberében megjelenő *Alapelveknek A KDNP eszmeisége*^d címet viselő fejezete minden korábbi megnyilatkozásnál koherensebben, hét pontban határozza meg a „*világnézeti párt*” fogalmának szemantikai tartalmát. Eszerint a KDNP világnézeti pártként – miközben magát a kereszténységet nem használja politikai célokra – a társadalmi kérdésekre a keresztény értékrenddel összeegyeztethető, a személyek teljesebb kibontakozását segítő válaszokat igyekszik adni. Olyan párt, melynek tagjai meggyőződéssel vallják, hogy „*lehetséges a keresztény szellemű és becsületes közéleti és politikai tevékenység*”, és ez megnyilvánul mind a párt belső életének, mind a közéletben való részvételének stílusában is. A dokumentum a párt és egyház viszonyát illetően deklarálja, hogy a KDNP az egyházaktól független, „*nem fogad el azoktól irányítást és közvetlen befolyást*”, ugyanakkor tiszteletben tartja a vallási közösségek autonómiáját, segíti az egyházakat társadalmi funkcióik ellátásában. A *kongresszus üzenete* a vallásos emberek érdekvédelme terén a párt célját a „*keresztény emberek esélyegyenlőségének megeremtésében*” jelöli meg. Az egyházpolitikai program részeként kiemeli, hogy a párt „*ökumenikus alapon állva elfogadja és képviseli az egyházak társadalmi tanítását*”, valamint biztosítani törekszik „*az egyházak osztársadalmat szolgáló hitéleti, kulturális, oktatási és szociális tevékenységének szabadságát, feltételeit.*”^e A kongresszusi szekciók munkájáról szóló nyilatkozatokban arra is bőven találunk példát, miként képzelték el a személyközpontú szemléletnek a politikai praxis világába történő átültetését. Az *Ember és társadalom* szekciót vezető Lukáts Miklós az egyházak állami támogatásának kérdéséről folyó vitát emelte ki, az *Oktatási szekció* részéről Tóth Sándor a vallás és erkölcs tanítás bevezetésének kérdéseit, Gáspár Miklós az erkölcs és jog

szorosabb összhangjának, a jogalkotás keresztény értékekkel való harmo-

a A KDNP meghatározó erő lesz. Kongresszus előtti beszélgetés Pálos Miklóssal. *Magyar Hírlap*, 1992. április.

b Első kongresszusára készül a KDNP. Interjú Surján László elnökkel. *Új Magyarország*, 1992. április 18. szombat.

c Egy kis párt követeli a léthez való jogát. *Magyar Nemzet*, 1992. április 25.

d Vö. *Alapelvek*. i. m. 5–6. o.

e A kongresszus üzenete. *Ember és társadalom* fejezet. MPÉ. i. m. 1993.

nizációját hangsúlyozta.^a

A párt – ahogyan elődje is – tényleges működésében továbbra is szorosabban kötődött a katolikus egyházhoz, azonban az ökumenikus jelleg erősítésére is születtek szervezeti megoldások. Példaként erre a CDU politikai gyakorlata szolgált, amelynek mintájára született a Kereszténydemokrata Néppárt Protestáns Műhelye. Identitáspolitikai szempontból a műhely azt volt hivatott demonstrálni, hogy a KDNP nem csak a katolikusok pártja. 1992-ben a KDNP protestáns országgyűlési képviselői Lukács Miklós vezetésével Protestáns Műhely létrehozását kezdeményezték, amely a párton belüli szellemi csoportosulásként szerveződött.^b 1992 júniusában felvették a kapcsolatot a CDU Protestáns Hivatalának vezetőjével, delegációt küldtek a CDU szövetségi gyűlésére. A PM a keresztyének közéletben való részvételének elősegítése mellett a református felekezetekhez tartozó választópolgárok részére kívánt politikai alternatívát nyújtani. A műhely az alapítólevél tanúbizonyosága szerint 1993. október 31-jén jött létre^c, azzal a céllal, hogy „*evangéliumi hittel járuljon hozzá*” a magyar közélet demokratizálásához és „*újraeurópaizálódásához a közös keresztény értékek alapján.*”^d Kapcsolatot épített a protestáns egyházak országos vezetőivel és a helyi gyülekezetekkel. A szervezet tagsága a KDNP protestáns tagjaiból, pártoló tagokból, lelkészekből, presbiterekből és a hívekből toborzódott, működéséhez a KDNP évi költségvetéséből kapott anyagi fedezetet.^e

A modern keresztény világnézeti pártimázs megteremtésének hatékonyságát a KDNP támogatottságának korszakbeli alakulásával tudjuk értékelni. Ez az 1992-es évben a korábbiakhoz képest a kommunikáció professzionálisabbá válásának ellenére sem változott lényegesen.^f Úgy tűnt, a párt bezárta

a A szekciók munkájáról a *Pesti Hírlap* cikke számolt be. Nem vagyunk biztonságban. *Pesti Hírlap*, 1992. április.

b Az alakulás egy másik verziója olvasható a KDNP honlapján. Eszerint 1992. március 25-én a Budapesten rendezett Európai Protestáns Nagygyűlés nyitó istentiszteletének a másnapján alakult meg a KDNP Protestáns Szellemi Műhelye. Jelen volt Lukács Miklós államtitkár mellett Inotay Ferenc és Mózs József parlamenti képviselő, Boross Gyula és Tenke Sándor református lelkész, Rózse István evangélikus lelkész. Vö. <http://kdnpu.hu/protestans-muhely> megtekintés: 2015. 06. 28.

c Elnöke Lukács Miklós lett, a főtitkár Békefy Lajos, alelnökök: Boross Gyula, Kádár Péter, Nyitrai Réka, Takács József, Thurnay Béla. Lukács Miklóst 1996-ban dr. Horkay György gimnáziumi tanár, református tanügyi főtanácsos követte az elnöki székben, 2010-től Szászfalvi László, majd 2013-tól Birkás Antal vezette a Protestáns Műhelyt.

d Szn. Információk a KDNP Protestáns Műhelyéről kommunikációs használatra. 1993. október 14. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1993.

e A Protestáns Műhely nemzetközi kapcsolatait e kötetben Petrás Éva tanulmánya mutatja be.

f Az 1992-es év folyamán a Medián kutatásai szerint a KDNP rokonszenvindexe 35–39% körül mozgott. A biztos szavazók közül 1990. március és 1992 között a választópolgárok 5–6%-a állította azt, hogy a KDNP-re szavazna. A kormánypártokat az idősebb és vallásos emberek tartották szimpatikusnak. A KDNP-szavazók átlagéletkorát ez a kutatás 56 évre teszi. Azok között, akik azt válaszolták, hogy biztosan a KDNP-re szavaznának, a vallásosok aránya 76% volt,

magát a vallásos emberek szubkulturális szavazótáborába.^a A korszakban készült politikai elemzések arra utalnak, hogy a KDNP-nek nem sikerült potenciális szavazókat elhódítani a belső válsággal küzdő koalíciós partnerektől az MDF-től és az FKgP-től, azoktól a pártoktól, amelyeknek a támogatói között a magukat vallásosnak tartó szavazók szintén jelentősen felülreprezentáltak voltak. Ebben nem utolsósorban közrejátszott az is, hogy a baloldali sajtó – lényegében felelevenítve a kommunista korszak stigmatizációs gyakorlatát – a „keresztény” és a „keresztény kurzus” kifejezést a jobboldaliság szinonimájává tette. Az „*egyházi pártként*” elkönyvelt KDNP a jobboldali kormány „*reakciós*” karakterének igazolására szolgált. Az ideologikus konstrukció azt sugallta, hogy a koalíció egy rég meghaladott és nem kívánatos történelmi múlt, a Horthy-korszak restaurációjára törekszik. Ez különösen érzékenyen érintette a KDNP-t, amely önmagát – saját identitásnarratívájában – keresztény értékrend talaján álló világi és demokrata pártként definiálta. Surján László 1993 augusztusában az Apor Vilmos Népfőiskola és a Barankovics István Alapítvány által szervezett tanulmányi hétvégén tartott előadását ennek a kérdésnek szentelte. A *Hírlevél* szeptemberi számában *A magyar kibontakozás keresztény útja* címmel megjelent előadásanyag a keresztény közéletiség világnézeti alapjainak bemutatása után az aktuálpolitikai kérdésekre rátérve bírálja az Antall-kormányban „keresztény kurzust” látni vélő baloldali gondolkodást. „1990-ben sokan beszéltek erkölcsi válságról [...] azt is kimondták, hogy a megoldásban a vallásnak lehet és kell legyen meghatározó szerepe. Nagy csalódás, hogy minden az ebbe az irányba ható lépést egyesek az egyházak hatalomvágyával magyaráznak, az állam ilyen rendelkezéseit keresztény kurzusként elítélő hangsúllyal emlegetik, miközben senki meg nem tudja magyarázni, mi az a keresztény kurzus, miért lenne bárkinek oka félni tőle” – hangsúlyozta. A példaként felhozott baloldali identitásvádak egyben azt is jelzik, hogy a politikai érdekből születő identitásromboló kommunikációs akciók sikerének nem sok köze van a tényekhez és a történelmi igazsághoz. Láthattuk, hogy a KDNP múltpolitikájában nem a Horthy-korszakhoz, hanem a második világháború utáni magyar történelmi hagyományhoz nyúlt vissza. A KDNP által hivatkozott ősök, Giesswein Sándor és Barankovics István szerint a Horthy-korszak keresztény politikája legfeljebb „*álkereszténység*”-nek volt minősíthető, annak irányvonalát kortársként elutasították, politikájuk éppen az azzal szembeni alternatíva megteremtésére irányult.^b A KDNP

míg az MDF esetében ez az arány 62%, a FKgP esetében 60% volt. A nők körében valamivel rokonszenvesebb volt a Fidesz, a KDNP és az MDF, mint a férfiak közt. A KDNP és az FKgP rokonszenvidexe a kistelepülésen lakó iskolázatlanabb emberek körében magasabb volt, mint a társadalom többi rétegében. Vö. *A politikai közvélemény a Medián kutatásai tükrében*. MPÉ 1992-ről. 1993.

a Vö. Schlett István: *Stabilizálódás, vagy elbizonytalanodás*. MPÉ. i. m. 1993.

b Vö. Gergely. i. m. 126. o.

– mint azt ez a fejezet is igazolni kívánta – a maga részéről a keresztény jelzőt világnézetként és nem elsősorban az egyházhoz való kötődés kifejezéséként használta. A KDNP az identitásvádakat visszautasította, abszurdításukat ugyan kommunikálta,^a a pártról kialakult negatív sztereotípiák megtörésében azonban nem bizonyult elég hatékonynak.

A Kereszténydemokrata Néppárt vezetése 1993 tavaszán döntött a következő évben esedékes országgyűlési képviselőválasztások kampány stratégiájáról, amelynek tartalmát illetően két lényegében ellentétes irányban születtek javaslatok.^b A világnézeti jelleg markánsabb kidomborítása mellett érvelők szerint a KDNP-nek a keresztény gondolat hivatott képviselőjeként, a hazug politika világában az „*igazmondók pártjaként*” kell magát a kampányban megjeleníteni, mint amelyik egyedül alkalmas a vallásos emberek érdekvédelmére, a határon túli magyar keresztény mozgalmak támogatására, az erkölcsi válságból való kilábalás előmozdítására. E stratégia szerint elsősorban a hagyományörző, vidéki népességet tömörítő térségekben – ahol a valláserkölcis még továbbélt – a politikailag eddig inaktív, pártot még nem választó embereket kell megcélozni. A követendő kampánystratégiára vonatkozó javaslatok másik iránya az európeér pártimázsra kívánt alapozni. Az európai identitás hangsúlyozása a koncepció szerint több célt szolgál: egyrészt ellensúlyozza a KDNP-vel kapcsolatban kialakult negatív sztereotípiákat, másrészt pedig azt üzeni, hogy a párt valódi néppárt, nemcsak a vallásos embereké, hanem mindenkié. Ebben az identitáskonstrukcióban nem elsősorban szigorú értelemben vett világnézeti pártként, hanem az európai keresztény gyökerű kulturális értékek képviselőjeként mutatkozna be a választópolgárok előtt. Kiegészítő elemként jelenne meg markánsabban a kormányképesség üzenete, azaz egy racionális, pragmatikus, szakmailag felkészült politikai erő képe. Láthatóan a kampánystratégiák gondolkodásában is tetten érhető tehát az a kettősség, amely kezdetektől komoly dilemmát jelentett a KDNP pártidentitását formáló erőknél: miként lehet világnézeti pártként úgy megmaradni, hogy közben a párt képessé váljon a vallásos népességen túli szélesebb társadalmi rétegek megszólítására, a rétegpártokat meghaladó szavazatok begyűjtésére és komoly koalícióalkotó tényezővé válásra?

a Isépy egyik parlamenti felszólalásában a stigmatizáció működésére saját példáját hozta fel, amikor kifejtette, hogy őt 1944-ben pesti liberális plutokratának, az 1952-es kitelepítéskor pedig már fasisztának címkézték. Majd így folytatta: „Ha a keresztény kurzus azonos azzal a perszonalista világszemlélettel, amit a KDNP képvisel, akkor inkább felvállalja a címkét, mivel egy európai hagyomány vonalára állnánk be vele.” Idézi: Szűcs Zoltán Gábor: *Az antelli pillanat*. L'Harmattan, Budapest, 2010. 121. o. A továbbiakban: Szűcs.

b 1993 márciusában négy tervezet született, melyekben a bemutatott pártimázsirányok nem tiszta formájukban jelentek meg, de világosan jelen van mindegyikben az alapkoncepció egyike vagy másika. Az elnökség Eszes István pályázatát fogadta el, amelyik a legtisztább formában képviselte az európeér pártimázs vonalát. Vö. A párt választási kampányának irányítására jelentkezők pályázata. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1993.

E dilemmára a gyakran hivatkozott nyugat-európai kereszténydemokrata pártok az általuk megtett történelmi úton már megadták saját válaszaikat. Lazítottak ideologikus kötöttségeiken, mert felismerték, hogy azok markáns képviselője beszorítja őket egy szűk szavazóbázisba. A néppártiság a politikai pártok történetében, de tágabb értelemben a demokratikus akaratképzés és a politikai reprezentáció történetében is új korszakot hozott. Sikerei az 1960-as évekre elsősorban Nagy-Britanniában, Franciaországban, Ausztriában és a Német Szövetségi Köztársaságban váltak nyilvánvalóvá mind a kereszténydemokrata, mind pedig a szociáldemokrata néppártok vonatkozásában.^a

A néppárttá válás útjai

A magyar politikai rendszer 1988 és 1990 közötti pártosodási folyamatában a színre lépő politikai erők különböző identitásstratégiai pártmodellek közötti választást is jelentettek egyben.^b Akkor a leginkább integratív és mozgósító erőként az MDF tudott fellépni, míg az agrárnépesség képviselőjére vállalkozó koalíciós partnere, az FKGP rétegpártként, a KDNP pedig a vallásos emberek világnézeti pártjaként határozta meg magát. Ugyanakkor a KDNP stratégiájában a párt nevében történelmi okokból szereplő néppárti jelző arra is utalt, hogy az egykor legnagyobb ellenzéki pártként a magyar parlamentben jelenlévő DNP utódaként a „*kereszténydemokráciát megillető hely*” túlmutat a 4%-os küszöböt éppen átlépő kispártiságon. A KDNP újjáalakulásának korszakából származó dokumentumok arra engednek következtetni, hogy kezdetben a néppártiság fogalma mindössze annyit takart, hogy a KDNP a parlamentben domináns szerep betöltésére készül, releváns párttá szeretne válni. Erre az alapító atyák szerint kötelezi az elődpárt DNP politikai súlya, és a modern nyugat-európai pártok saját országaikban betöltött meghatározó szerepe. Az első választás eredményei elmaradtak ezektől a várakozásoktól, amit általában a relatíve későn megindult pártszervezéssel szokás magyarázni. Ez kétségtelenül közrejátszott^c a vártnál gyengébb szereplésben, azonban megítélésünk szerint az identitásstratégiák oldaláról szemlélve is értelmezhető a választási végeredmény. Mint láttuk, a világnézeti pártidentitást előtérbe toló választási kommunikáció olyan pártmodellt eredményezett, amely vég-

a A politikai pártok történelmi tipológiájára l.: Enyedi Zsolt–Körösi András: *Pártok és pártrendszerek*. Osiris Kiadó, Budapest, 2001. 111–119. o. A továbbiakban: Pártok és pártrendszerek.

b Schlett István: *Stabilizálódás, vagy elbizonytalanodás. A pártok 1992-ben*. MPÉ. i. m. 1993.

c Az indulás körülményeit részletesen tárgyalja: Szabó Róbert: *A Kereszténydemokrata Néppárt a rendszerváltás éveiben (1989–1990)*. In: *70 éves a Kereszténydemokrata Néppárt*. i. m. 87–111. o. és Lukácsi Katalin: *Negyedszázados évfordulóját ünnepli a Kereszténydemokrata Néppárt*. I–II–III. rész. <http://barankovics.hu/cikk/idoszeru/negyedszazados-evfordulojat-unnepli-a-kereszténydemokrata-neppart> (megtekintés: 2015. június 20.).

ső soron a kispártiság irányába mutatott, és bezárta a KDNP-t egy döntően katolikus szubkultúrába. Ennek felismerése és a konzekvenciák levonásának sürgetése érhető tetten egy 1990. április 12-én született helyzetértékelésben: „*Azt a lehetőséget, hogy pártunk betöltse a kereszténydemokrata párt tulajdonképpeni funkcióját és domináns párt legyen, eljátszottuk.*”^a A korrekcióhoz a párt szociológiai struktúrájának, társadalmi arculatának megváltoztatásán, a párt értelmiségi, munkás és paraszti bázisának erősítésén, valamint a fiatalosításon keresztül vezet az út. A javaslatok tehát egy másik pártmodell felé nyitás irányába tett elmozdulásként is felfoghatók. 1992 környékén ez a szemlélet megerősödni látszik, Surján László pártját már határozottan néppártként definiálja megkülönböztetve azt az osztálypártoktól,^b más forrásokban pedig – megtartva a világnézeti jellegre történő utalást is – „*keresztényetikai alapokon nyugvó néppártként*” emlegetik politikusai a pártot.^c Hogy mit is értettek pártkörökben a néppárt fogalmán ekkor, arról leginkább az útkeresést tükröző két tervezet ad felvilágosítást. A *Múlt és jövő ösz-szenő. Milyen párt a KDNP?* címet viselő dokumentum keresztény elvek alapján politizáló „*modern programpártnak*” nevezi a KDNP-t, amely „*magyar néppárt nyugati háttérrel*”, és igyekezve a pártpolitikai paletta centrumába pozicionálni, „*szélsőségektől mentes középpártként*”^d határozza meg helyét a politikai mezőnyben. A már korábban ismertetett *Alapelvek* demokratikus elveken nyugvó „*hazafias néppártként*” beszél róla. Eszerint a KDNP nem osztály- vagy rétegpárt, olyan társadalmi és gazdasági szerkezet megvalósítására törekszik, amelyek kedvező feltételeket teremtenek „*minden ember, emberi közösség és társadalmi réteg vagy foglalkozási ág számára*”. Nem fogadja el egyetlen személy, csoport vagy osztály megkülönböztető elsődlegességét sem másokkal szemben. Mindent megtesz azért, hogy egyenlően képviselje és szolgálja valamennyi társadalmi csoport érdekeit, tagsága nyitott bármilyen csoport vagy réteg irányában.^e A nyitás a néppárti stratégiai elgondolások felé a politikai gondolkodás szintjén megtörtént tehát, azonban az ebből következő gyakorlati konzekvenciák levonását már nem koronázta siker.

A néppárttá válás egy másik lehetséges útjának perspektíváit a szövetségi politikán keresztül vezető stratégia nyithatta meg a Kereszténydemokrata

a Szokolczai György: *A kereszténydemokrácia lehetőségei és feladatai a választások után Magyarországon*. 10. o. MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 41. tétel (32. doboz), KDNP-beli tevékenységre vonatkozó iratok.

b Első kongresszusára készül a KDNP. Interjú Surján László elnökkel. *Új Magyarország*, 1992. április 18. *Pártiratok. Sajtóanyag*, 1992.

c Vö. A KDNP higgadt résztvevője a hazai politikai életnek. *Magyar Hírlap*, 1992. április. Egy kis párt követeli a léthez való jogát. *Magyar Nemzet*, 1992. április 25.

d *A Milyen párt a KDNP?* egyik korrektúrázott változata. É.n. feltehetően 1992 tavaszán. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1992.

e A keresztény humanizmus, demokrácia és igazságosság útján. *Alapelveink. Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1992. 9. o.

Néppárt számára. Az első lehetőség már viszonylag korán, még a pártszervezés időszakában felvetődött, alapját pedig az adta, hogy a kereszténydemokrata értékorientáció jelen volt más akkor szerveződő csoportok politikai gondolkodásában is. A magyar pártfejlődésben keletkező egyik ilyen átfedést az MDF kereszténydemokrata szárnya jelentette. E csoport alapvetően a kerekasztal tárgyalások során új politikai garnitúraként feltűnt szakértelmiségekből állt, akiknek szociokulturális háttere sokkal közelebb állt a KDNP és az FKgP középgenerációinak jellemzőihez, mint az MDF alapítóinak karakteréhez.^a Tagjai már a rendszerváltáskor kereszténydemokrataként határozták meg magukat,^b később az MDF-en belül létre is hozták a Kereszténydemokrata Kört. Részben az FKgP is kereszténydemokrata jelleggel hordozott, emellett az egykori DNP és a kisgazdák szavazóbázisa is közel állt egymáshoz, és ez a történelmi jellemző motivációs bázisként jelen volt a '89-es újrapártosodás korának politikai gondolkodásában. Összekötötte őket továbbá, hogy mindhárom csoport a nemzeti értékek mentén fogalmazta meg saját identitását. Egy esetleges integratív politikai szervezet létrehozását további megfontolások is inspirálták. Antall József – aki kezdetben nem annyira az ellenzéki, sokkal inkább a formálódó történelmi pártok világában volt otthon – nem tartotta jó megoldásnak, hogy a kialakuló politikai rendszer a népi-urbánus törésvonal mentén kezdi meghatározni magát. A jelenséget arra vezette vissza, hogy az ellenzéki mozgalmakat értelmiségiek és nem politikusok hozták létre. Számára a népi-urbánus kérdés inkább „kávéházi”, semmint pártpolitikai kérdés volt, ezért ennek a törésvonalnak a meghaladására törekedett. Koncepciója egy korszerű nyugat-európai mintán alapuló, balközép és jobbközép pártot is magában foglaló magyar pártrendszer megteremtésére irányult, amelyben a néppártoknak van meghatározó szerepük.^c Politikai víziója egy, a CDU mintájára létrehozandó modern jobbközép párt volt. A számára szintén releváns történelmi jogfolytonosság „joghordozóit” a történelmi pártok közül az FKgP-ben és a KDNP-ben látta.^d Antall végső

a Az MDF alapítók inkább reformátusok voltak, míg az Antall által összeállított szakértői gárda származását tekintve a két világháború közötti katolikus középosztályi, jobbára tisztviselői családokból jött. Pl. Balsai István, Salamon László, Balás István, Szabó Iván, Jeszenszky Géza, Bod Péter Ákos. Vö. *Forgatókönyv*. VII. i. m. 381. o.

b Vö. Salamon László egyik interjújában nyilatkozta: „Szoktam mondani, hogy én kereszténydemokrata politikus vagyok; ha két-három hetet várok még a döntéssel, akkor lehet hogy a KDNP-be lépek be, mert emlékszem, mikor már beléptem az MDF-be, egy hét múlva olvastam az újságban, hogy megalakult a KDNP is.” Vö. Nagypál Csanád 1997 júniusában készített interjúja Salamon Lászlóval. Idézi: *Forgatókönyv*. i. m. VII: 412. o.

c Vö. Bába Iván: *Rendszerváltoztatás Magyarországon*. Veritas, 2014. 169. o.

d Vö. Debreczeni József: *A miniszterelnök*. Osiris. 1998. A továbbiakban: *A miniszterelnök*. 41–44. o. Antall szerint a Barankovics-párt nívuma épp az volt, hogy szemben a politikai katolicizmus más áramlataival, a DNP a nemzeti liberális hagyományokat is beépítette politikai gondolkodásába. Ezért látott megfelelő partnert az utódként jelentkező KDNP-ben a tervezett jobbközép párt megalkotásához. Vö. Szűcs. i. m. 185. o.

oron egy pragmatikus néppártban gondolkodott, melynek világnézeti orientációját – miként Nyugaton is – a kereszténydemokrácia adja. 1989 márciusában az MDF I. országos gyűlésén a következőképp fogalmazta meg ezt az elképzelését: „*Ha nem tudjuk összefogni a népi-nemzeti mozgalom, a polgári demokrácia és az agrárdemokrácia közép felé húzó erőit a kereszténydemokráciában megnyilvánuló világnézeti indíttatású irányzatokkal, akkor értelmetlenek leszünk a világ és utódaink megbecsülésére.*”^a

Antall József 1988 ősztől 1989 ősziig^b kereste egy szélesebb körű nemzeti integráció megvalósításának lehetséges kombinációit, amit megkönnyített, hogy közvetlen kapcsolatban állt a kisgazdák történelmi szárnyával és a KDNP szervezőivel egyaránt, tagja volt a Márton Áron Társaságnak és az MDF-nek is.^c Mi több, alternatívaként egy időre megjelent az a lehetőség is, hogy Antall a KDNP élére áll. 1989 tavaszán nemcsak eljárta a KDNP szervezőbizottságának üléseire, de márciusban felkérést is kapott a testülettől arra, hogy vállalja el a párt vezetését. A felkérésre május 6-án egy terjedelmes (közel 4 oldalas kiegészítő) levélben^d válaszolt, melyben politikai nézeteinek részletes bemutatása mellett írásban is ismertette egy jövőbeni kereszténydemokrata párttal kapcsolatos koncepcióját. A levélhez mellékletként csatolt *Pro Memoria*-jában e nézetek alátámasztásaként áttekintette a KDNP előtt álló lehetséges utakat is.^e Antall tehát a rá jellemző alapossággal vázolta fel annak a kereszt-

a Idézi: Szűcs. i. m.: 239. o. Antall saját világnézetét is ezeknek az irányzatoknak az összegzéseként fogalmazta meg: „Én egy nemzeti elkötelezettségű, egységes Európában hívő, liberális kereszténydemokrata vagyok... Ha ennek bármelyik elemét elhagyjuk, akkor ez a meghatározás tévessé válik.” Idézi: Debreczeni. i. m. 143. o. Egy későbbi visszaemlékezésében így beszélt rendszerváltáskori törekvéseiről: „Ezt a három politikai erőt együvé kell hozni, ebben láttam az európai pártstruktúrához való alkalmazkodást, s ezt rögeszmeszerűen vallottam mindig azokban az időkben is... tehát legyen egy balközép és egy jobbközép párt is.” Osskó Judit: *Antall József. Kései memoár. Publikálatlan írások*. Corvina. 2013. 212. o. A továbbiakban: Kései memoár.

b 1989 októberében választották az MDF elnökévé.

c A három párt közötti kapcsolatokról töredékesen állnak rendelkezésre információk. Bíró Zoltán az MDF vezetése részéről 1989. április 5-én kelt levelében üdvözölte a KDNP szervezőbizottságát bízva abban, hogy a „mozgalom megfogalmazva önazonosságát” meg fogja erősíteni azt a politikai egységet, ami a két csoport között fennáll. Javasolta továbbá, hogy az MDF Elnöksége és a KDNP újjászervezői hozzanak létre egyeztető és a tevékenységüket összehangoló bizottságot. Vö. Keresztes Sándor iratai a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában. Keresztes Sándor 1989. április 26-án kelt válaszlevelében a párt szervezői nevében hangot adott az MDF tevékenysége iránti „szolidaritásnak”, de a konkrét megkeresésre nem tért ki válaszában. Vö. uo. Júniusban Kovács K. Zoltán barátainak írott beszámolójában említette, hogy az MDF részéről informális ajánlatot kaptak, hogy „korlátozott autonómiával” lépjenek be az MDF-be, amit ő nem tartott időszerűnek. Vö. Kovács K. Zoltán 1989. június 12-i levele barátaihoz. 4. o. MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 41. tétel (32. doboz), KDNP-beli tevékenységre vonatkozó iratok.

d Antall József válaszlevele a KDNP felkérésére. Keresztes Sándor iratai a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában. A továbbiakban: Antall válaszlevele.

e Antall József: *Pro memoria a kereszténydemokrata irányzatról Magyarországon* (5 oldal). 1989. május 5. Keresztes Sándor iratai a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában. (Rendezés

ténydemokrata pártnak a tartalmi-világnézeti identitáselemeit, amelynek vezetésére vállalkozni tudna.^a Néppárti koncepciójába a kereszténydemokrácia eszmerendszere tökéletesen beleillett: „Nyilvánvaló, hogy a szociáldemokrácia mellett ez a legnagyobb, nyugat-európai pártpolitikai keretekbe leginkább illeszthető irányzat”^b – írja. Mindkét dokumentum félreérthetlenné teszi ugyanakkor, hogy a világnézeti politizálás formái közül Antall számára csak a kereszténydemokrata irányvonal német és holland modellje az elfogadható. Szemben ezekkel már a CSU-féle és a belga modellt is, mint „beszűkülte világnézeti” kereszténydemokrata megoldásokat, elutasítja. Antall politikai ízléséhez képest a KDNP elődjeként hivatkozott Barankovics-párt sem volt olyan „határozottan interconfessionális nyitottságú”, mint az általa etalonnak tartott CDU. Szerinte ugyanis a cél nem egy katolikus párt megteremtése kevés protestánszal és néhány szimpatizáló nem hívóval, hanem egy valódi integratív néppárt létrehozása. Antall szemé előtt egy olyan kereszténydemokrata párt lebegett, amelyik nem csupán a Barankovics-párt jogutódja, hanem egy több forrásból újonnan létrehozott politikai formáció.^c Ez a feltétel a magát épp ekkor a legkarakteresebben történelmi pártként definiáló KDNP számára elfogadhatatlannak látszott, a politikus feltételeit teljesíthetetlennek tartva a választ a kereszténydemokrata vezetők eleve elutasításként kezelték.^d Egy, a KDNP bázisán születő néppárt koncepciója ezzel viszonylag gyorsan lekerült a napirendről. Kovács K. Zoltán 1989. június 12-én keltezett, barátainak szóló beszámolójában kevésnek látja az időt „kereszténydemokrata választókat minden irányból egyesítő közös pártszervezet kialakítására”. Levelében utal a párt-szervezők Antallnak kifejtett álláspontjára is, mely szerint „a KDNP felépítését és kibontakozását megalkuvások nélkül” kívánják egyelőre folytatni.^e Kovács

alatt.) A továbbiakban: *Pro memoria*.

- a Későbbi visszaemlékezésében a következőket nyilatkozta erről: „Amikor tavasszal a kereszténydemokrata Néppárt is elhatározta, hogy a Márton Áron Társaságból párttá alakul, akkor engem is meghívtak a főtítkári tisztségre. Egy-két ülésükön részt vettem és nekik is elmondtam az elképzeléseimet arról, hogy én középpártban gondolkodom. Ha a kisgazdapárt erre alkalmatlanná válik, akkor a kereszténydemokratákat kell úgy létrehozni, hogy ezek a szervezetek együvé tartozzanak... A Kereszténydemokrata Néppártot is megnéztem, hogy lehet-e belőle ilyet csinálni és ott is kétségeim támadtak. Mindezeket leírtam, úgyhogy írásban megvan nekik is és nekem is. Ezek történelmi dokumentumok, amelyeken szerepel, hogy mi az elképzelésem.” Kései memoár. i. m. 210. o.
- b *Pro memoria*, i. m. 3. o.
- c Antall kereszténydemokráciával koncepcióját ismerteti még: A miniszterelnök. i. m. 43–44. o. A szerző szerint a kereszténydemokraták a választ elutasításnak veszik.
- d Antall a KDNP márciusi megkeresésére „negatívan reagált” – írta Kovács K. Zoltán barátainak. Vö. A miniszterelnök. i. m. 44. o.
- e Vö. Kovács K. Zoltán 1989. június 12-i levele barátaihoz. MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 41. tétel (32. doboz), KDNP-beli tevékenységre vonatkozó iratok. „Sándor [Keresztes Sándorról van szó – KMR] szerette volna mellénk állítani” – írja Antallra utalva, majd így folytatja: „Antall azonban tudatosan készül egyfajta integrációs szerepre, amely összevonná a Kisgazda Pártban, az MDF-ben és a KDNP-ben található keresztény rétegeket. Egy önálló új

K. Zoltán fontosnak tartotta viszont egy egységes választási front létrehozását, a választási stratégiák egyeztetését, tehát azt, hogy az MDF, az FKgP és a KDNP együttműködve készüljön fel az európai értékekhez ragaszkodó társadalmi csoportok integrálására. Úgy vélte, e történelmi jelentőségű feladat felismerése nem hiányzik a pártok vezetőiből.^a

Antall szintén a nemzeti és keresztény erők szétforgácsolódásának megelőzésére törekedett. Számított rá, hogy a nagy lendülettel szerveződő politikai csoportok – ahogy ő fogalmaz – „*túlzott önértékelésük*” következtében elutasítják az egységtörekvéseket, ezért átmeneti megoldásként a néppárt helyett egy „*francia típusú pártszövetséget*” is reális alternatívának tartott arra az esetre, amennyiben a tervezett nagy középpárt „*nem tűnik még megteremthetőnek*”.^b Az egyeztető tárgyalások az MDF, KDNP, az FKgP és a Bajcsy-Zsilinszky Társaság között a nyár folyamán zajlottak, miután az MDF elnöksége felhatalmazta Antallt egy pártközi koordinációs bizottság létrehozásának kezdeményezésére.^c A későbbi miniszterelnök helyzetelemzése a nemzeti pártok önmaguk által történő „*szétszalámizásának*” veszélyeire hívja fel a figyelmet. Ezt elkerülendő a korábbi koncepcióban szereplő összeolvadás helyett már csak munkamegosztást ajánl: „*A most kibontakozó politikai életben kiemelkedő fontosságú a középpárti erők egymásra találása és szövetségének létrehozása [...] Tarthatatlan viszont az, hogy a most kialakult és azonos alapokon álló új szervezetek ne találjanak egymásra [...] hiszen azonos vagy rokon eszmei alapokon zömében más társadalmi csoportokra építhetnek a választások esetén, illetve hívei megnyerésekor. Az MDF elsősorban értelmi-szerkezet (beleértve a magasabb alkalmazotti rétegeket), a Kiszgazdapárt a városi és falusi kisvállalkozókra, a régi hagyományokat megtartókra építhet, míg a Kereszténydemokrata Néppárt részben a vallásos tömegekre, részben pedig a középrétegekre, nyugdíjasokra stb. támaszkodhat. Így több gyökerű lenne a szövetség.*”^d A dokumentumban körvonalazódó szereposztás a KDNP számára olyan utat jelölt ki, amely a későbbiek során gyakorlatilag kényszerpályaként működött, és a rétegpárt irányába sodorta a kereszténydemokratákat. Ez pedig eleve ellentétes irányt jelentett azzal, amelyet a folyamatosan hivatkozott európai kereszténydemokrata pártok legsikeresebbjei a második világháború után lezajlott néppárti fejlődési útjukon bejártak.

pártra vagy pártszövetségre gondol. Erre egy írásbeli javaslatot is tett.” Uo.

a Kovács K. Zoltán beszámolója barátainak a magyarországi helyzetről. 1989. szeptember 6. 10. o. MNL OL P2246 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 41. tétel (32. doboz), KDNP-beli tevékenységre vonatkozó iratok.

b *Pro memoria*. i. m. 5. o.

c Antall József Keresztes Sándorhoz írt, 1989. július 5-én kelt levele. Keresztes Sándor iratai a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában.

d Antall József a pártszövetség tagjainak írott helyzetelemző levele. 1989. július 4. Keresztes Sándor iratai a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában. 4. o.

A várakozásokhoz képest csalódásként^a megélt 1994-es választási eredmények nyomán a KDNP-nek lehetősége nyílt saját önazonosságának megújítására. Nemcsak azért, mert az új parlamenti pozícióban ki kellett alakítania saját ellenzéki szerepfelfogását, hanem azért is, mert kikerült a nyomasztóan nagy testvérpárt szorító öleléséből, és lehetősége nyílt annak a szerepnek a meghaladására, amit sokak szerint a nyomasztó fölényű MDF kényszerített a KDNP-re.^b Többen úgy vélték, hogy Giczy György színrelépésével végre megtörténik a karakterváltás, amely lehetővé teszi, hogy a Kereszténydemokrata Néppárt szűk rétegpártból a szó pártszociológiai értelmében is valódi néppárttá váljon.

Az önmeghatározás új stratégiájának kialakítása a magyar pártrendszer átrendeződésének korában ment végbe, aminek eredményeképp egy háromosztatú pártstruktúra körvonalai voltak formálódóban. A baloldali kormánykoalíció mellett a jobbközép pozícióba az MDF (majd a később belőle kiváló MDNP) mellé magát átpozicionáló Fidesz került, a szélső pólust a politikai paletta jobb széle felé sodródó FKgP, valamint az etnradikális MIÉP foglalta el. E folyamat lényegében azt jelentette, hogy a pártrendszer szinte minden szereplője önmaga identitásának újrafogalmazására kényszerült. Amikor Giczy György 1995 januárjában a párt önálló arculatának erősítési programjával az

-
- a Az elnökség véleménye az volt, hogy azok az erők, amelyekhez a párt tartozik „katasztrofális vereséget szenvedtek”, a szavazás a jelöltek képességeitől független, érzelmi szavazás volt, nem tudott a párt kitörni a törzsszavazói körből. Vö. A KDNP elnökségének ülése. 1994. május 9. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1994. „Megdöbbenve, de állva maradtunk” – vélekedett Varga László a választások után kialakult helyzetet elemző, 1994. május 30-i írásában. Varga – utalva a párton belül kialakult bűnbakkereső légkörre – elítélte azt, és helyette a pártmunka megújítását javasolta. Vö. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1994. Pintér Péter PEB-elnök elemzésében szembe-menne a jellemzően családost hangulattal arra hívta fel a figyelmet, hogy aki a KDNP bukásáról beszél, nincs igaza. A kormány bukásából a KDNP szinte érintetlenül került ki, holott az sokkal jobban megtépzázhatta volna a pártot. A KDNP kormányzati felelősségvállalása ellenére sem vesztett súlyából. Vö. A választások eredményeinek értékelése és pártunk további munkája. 1994. május 28. Uo.
- b A párt közelmúltjának egy radikális értékelését adta Gáspár Miklós egy, a Magyar Fórumnak adott későbbi interjújában, ami az önálló politizálás Giczy-féle irányvonalának legitimálására szolgált: Eszerint 1990 és 1994 között a KDNP nem volt karakteres párt, sem mint párt, sem mint frakció nem vett részt kellő súllyal a törvények meghozatalában, „azokat a kormánytól készen kapta”. Ennek oka az volt, hogy a kormánynak épp egy ilyen segédcsoport, a „Surján-féle szürke, arctalan politizálás” kellett. A KDNP programja csak annyiban érvényesülhetett a kormánypolitikában, amennyiben az egybeesett az MDF programjával. Nem az történt tehát, hogy a két párt kiegészítette egymást a kormányzati és parlamenti munkában, inkább csak a szavazati arány javítására kellett a kereszténydemokraták. A KDNP-nek ez mindenképp csak ártott, mert nem engedte felszínre törni, megvalósulni az ideológiai sajátosságát. Míg a frakcióban többen voltak a Surján-féle politizálással elégedettek, onnan kilépve egyre több híve akadt a valódi karakteres KDNP szemléletnek. Ez a tény nyilvánult meg Giczy pártelnökké választásakor is. Vö. Magyar Fórum. Akiire számíthatunk. Interjú Gáspár Miklóssal. 1997. január 30. *Pártiratok. Sajtóanyag*, 1997.

elnöki székbe került, még nyitott kérdés volt, hogy a KDNP ebben a formálódó rendszerben a jobbközép és a szélsőjobboldal között hová helyezi el magát.

Az új elnökség 1995 első felében abból indult ki, hogy a KDNP eddig képtelen volt az önálló kereszténydemokrata álláspont képviselésére, ezért most a markáns arculat felépítéséhez és megőrzéséhez a korábbinál óvatosabb szövetségi politikára van szüksége. A koncepció fő motiválója az újramarginalizálódás elkerülése volt, azaz annak megakadályozása, hogy a KDNP-t „*ismét más pártok használhassák fel saját céljaik elérése érdekében*”. Az új stratégia szerint az ellenzéki pártok táborában mindegyiktől azonos távolságot tartva, minden megoldás előtt nyitva hagyva a kaput, a híd szerepét, a „*mérleg nyelvé*” kell betölteni a jobboldalon.^a E szempontból a Fidesz által kezdeményezett Polgári Szövetségben való szerepvállalás megítélése minden korábbinál komolyabb kihívást jelentett a párt számára. A szövetség gondolata mögött az a deklarált felismerés állt, mely szerint a baloldali Horn-kormány a következő választásokon való leváltása csakis az ellenzék összefogásával lehetséges. Egy ilyen alakulat létrejöttében természetesen perspektivikusan a szorosabb együttműködés kialakításán túl a néppárti utat jelentő esetleges fúzió lehetősége is benne volt. A pártelnök és támogatói eleve fenntartásokkal kezelték a kezdeményezést. „*A KDNP akkor szürkül el igazán, ha az MDF szürkéség helyett magára veszi a Fidesz szürkéséget*” – vélekedtek –, és attól tartottak, a párt el fogja veszíteni „*januárban meghirdetett szuverén arcát*”, miközben a Polgári Szövetségben nem lesz több szerepe a „*fügefalevél*”.^b Az Országos Elnökség 1995 nyarán állásfoglalást adott ki a párt szövetségi politikájáról. Elismerte ugyan, hogy a Horn-kormány leváltása csak valamennyi ellenzéki erő összefogásával lehetséges, ezért szükségesnek tartotta az együttműködés alacsonyabb szinteken történő kialakítását, de közös csúciszerv létrehozását nem látta időszerűnek. Az állásfoglalás kitért továbbá arra is, hogy egy esetleges szövetség elnevezésében kirekesztő jellegűnek tartja a különböző, pártok identitáselemeit tartalmazó olyan jelzők használatát, mint például a „*néppárti, polgári, kereszténydemokrata, szociális, liberális, konzervatív*”.^c A szövet-

-
- a Az ehhez szükséges háttérmunkát, elsősorban a szakértői gárda megerősítésével vélték akkor megoldhatónak. Füzessy Tibor szerint a legnagyobb hiányosságot a párt szakmai hátterének kialakítása terén örökölték. A frakció szakmai felkészültségét sem tartotta megfelelőnek ahhoz, a párt szakszerű nyilatkozatokkal tudjon megjelenni. Vö. Párt és frakció együttes, a képviselői irodaházban tartott ülésének jegyzőkönyve. 1995. május 17. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1995.
- b Gáspár Miklós hozzászólása a szövetség kérdésében kialakult vitához az Országos Elnökség 1995. szeptember 16-án tartott ülésén. Helyzetértékelése szerint a Fidesz nem megbízható, hiszen „*másfél éve még a liberális szövetség tagja volt... az MDF-et nyomja az előző kormányzás terhe, az FKgP Torgyán miatt alkalmatlan. Mindkét pólus célja a KDNP betagolása fügefalevélnék*. Vö. Jegyzőkönyv az Országos Elnökség 1995. szeptember 16-án tartott üléséről. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1995.
- c A KDNP Országos Elnökségének állásfoglalása a szövetségi politikáról. 1995. június 3. *Pártira-*

ségi politikának ezzel az irányvonalával a párton belül nem mindenki értett egyet attól tartva, hogy a KDNP egy formálódó négypárti szövetségből ezzel a stratégiával ki fog maradni. A párt parlamenti frakciója, amely a szakmai együttműködésen túl politikai együttműködést^a is szorgalmazott a négy párt között, lényegtelennek tartotta például a négypárti szövetség elnevezését, de a pártelnök ezt a véleményt visszautasította: „*Én nem nyugszom ebbe bele. Igenis fontos az elnevezés! Aki valaha kommunikációval foglalkozott, tudja, hogy ez a névjegy. És ha a KDNP egyszer kimondja, hogy Magyarországon a nem létező polgárság pártja kíván lenni szövetkezés formájában, akkor a néppárt jelleget ki kell hagyni a párt elnevezéséből. Nagyon sajnálom, hogy ezt a parlamenti frakció nem tudja.*”^b Az 1995. november 11-i Országos Választmány hivatott dönteni a szövetségi politika kérdésében felmerült alternatívák ügyében. A választmányi ülésen Giczy György helyzetértékelő beszéde nem hagyott kétséget, hogy az elnök a szövetségi politikát alá kívánja rendelni egy karakteresebb KDNP-imázs megteremtése érdekében: „*Az Országos Választmány januárban azért választott meg, mert adott nekem két évet arra, hogy a párt önállóságát, erejét és karakterét kialakítsam. Én erre vállalkoztam. Arra soha nem fogok vállalkozni semmilyen körülmények között, hogy bevigyem a pártot egy olyan szövetségbe, amely egyszer s mindenkorra eljátszsa annak lehetőségét, hogy kereszténydemokrácia legyen Magyarországon.*”^c Az őt támogató küldöttek is úgy vélték, hogy a Polgári Szövetség hátráltatná az önálló arculat formálásának munkáját. Az Antall-kormány idején a kereszténydemokraták ugyan meghozták azt az áldozatot, hogy érdekeiket alárendelték a nemzeti konzervatív kormánynak, de most más a helyzet, csak egyenrangú feltételeket hajlandóak elfogadni. A Polgári Szövetség egy új párt előfutára, aminek az alakulásában a KDNP még nem tudna kellő súllyal részt venni, így a szövetségkötés korai számára. Az ellenzök az elnökség szerintük túlzottan óvatos irányvonalát bírálták, és az összefogást elengedhetetlennek tartották, éppen azért, mert egyedül nem érezték elég erősnek a KDNP-t. Úgy ítélték meg, hogy a jelenlegi „*hintapolitikával*” a párt még a következő parlamentbe sem lesz képes bejutni. Ahogy Isépy Tamás frakcióvezető fogalmazott: „*A soha, sehol senkivel, '98-ra nem hoz ellenzéki szövetséget*”, ami szükséges a jobboldal sikeréhez. Az Országos Választmányon ennek ellenére a „*hintapolitika*” hívei kerekedtek felül, a KDNP formális szövetség megkötésére nem vállalkozott,

tok. Elnökségi iratok, 1995.

a A KDNP parlamenti frakciójának határozati javaslattervezete az Országos Választmány 1995. novemberi ülésére. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1995.

b Jegyzőkönyv a Kereszténydemokrata Néppárt Országos Választmányának a KDNP székházában 1995. november 11-én tartott üléséről. Az Országos Választmány üléseinek anyagai. Jegyzőkönyvek. 1995.

c Uo.

viszont kifejezte az ellenzéki erők együttműködésének szükségességét. A testület szövetségi politikára vonatkozó határozata kimondta, hogy a parlamentben, helyi szinten és az önkormányzati munkában lehetséges szakmai és taktikai egyeztetés az ellenzéki pártok között, de ez semmiképp nem jelenthet politikai szövetséget, pláne nem pártszövetséget. A közös munka során a KDNP politikusai „*igyekezzenek híd szerepet betölteni, és őrizték a párt önálló arculatát, erősítsék ideológiai szilárdságát.*”^a Surján László e döntést a nyilvánosság előtt azzal magyarázta, hogy a kereszténydemokraták „*nem akarták még egyszer úgy kötni magukat más pártokhoz, hogy nincsen előre tisztázva, mi az a cél, amelynek elérésére szövetkeznek.*”^b Az Országos Választmány november 11-i döntésével lényegében megtorpedózta a Polgári Szövetség gondolatát, ami a párton belül a Giczy-vonal megerősödését jelezte.

A szövetségi politika másik lehetősége – a Fidesz kezdeményezéssel konkuráló – alternatíváját a Torgyán vezette, a korszakban radikális és populisták politikájának köszönhetően népszerűsége zenitjén álló FKgP-vel való együttműködés jelentette. A kisgazdapárt elnökének személye ugyan erősen megosztó volt a párton belül, és feltételezték, hogy a KDNP-t az FKgP szintén „*le akarja nyelni*”, akárcsak a Fidesz, mégis számos érv szólt a kisgazdákkal való együttműködés mellett. Az FKgP választórétege tradicionálisan nagyon közel állt a kereszténydemokrata párt bázisához, ezért – ahogy a pártelnök fogalmazott – „*magától értetődő, hogy nem akarja az ember kockáztatni ennek a rétegnek a hozzánk való közelállását.*”^c A történelmi párt identitás elem is inkább ezt az orientációt erősítette: a KDNP-t a múltja szorosabban kötötte a kisgazdákhöz, mint a nemrég még a másik oldalon politizáló Fideszhez. Emellett – és ez sem volt elhanyagolható körülmény – a pártelnök Torgyánt sikeres politikusnak látta. Az FKgP örömmel üdvözölte a Polgári Szövetség meghiúsulását, amiről lesújtó véleménye volt. Saját befolyása növekedését látta abban, hogy a KDNP-t „*nem sikerül beletartani a Szabó Iván–Orbán Viktor-féle csapdába.*”^d A kisgazda politikusok ugyanis szintén háromosztalú pártstruktúrában gondolkodtak, csakhogy az ő elképzeléseikben az egyik oldalon az MSZP–SZDSZ mint baloldali pártok, a másik oldalon az MDF–Fidesz mint „*liberális pártok*”, a harmadik póluson pedig az FKgP–KDNP

a A KDNP Országos Választmányának határozata a szövetségi politikáról. 1995. november 11. OV 682/95 *Pártiratok*. Az Országos Választmány iratai 1995. Az OV szövetségi politika ügyében hozott döntésének végrehajtásáról az ügyvezető elnökség határozatot adott ki, amelyben szabályozta a párt szervezeteinek politikai magatartását. Ennek értelmében a helyi, megyei, központi szervezetek számára megtiltotta a politikai szövetségekre vonatkozó megállapodások megkötését, csupán eseti együttműködések engedélyezett. A kereszténydemokrata Néppárt Ügyvezető Elnökségének határozata. 1995. november 29.

b Kormánykoalíciós és ellenzéki pártpolitika 1995-ben. MPÉ. i. m. 1996.

c Giczy György interjúja. *Demokrata*. 1996. november 1. *Pártiratok*. *Sajtóanyag*.

d Vö. Maczó Ágnes – G. Nagy Ilián: *A tévedés folytatása*. MPÉ. i. m. 1995.

mint „történelmi, nemzeti elkötelezettségű” pártok szerepeltek. E koncepcióban azonban zavaró tényezőként szerepelt, hogy a kereszténydemokrata párton belül egyre határozottabb törésvonal alakult ki a kisgazdákkal való szövetség kérdésében. Torgyán ezért azt a megoldást választotta, hogy a kereszténydemokraták egyik szárnyát magához közel állónak tekintette, a többieket viszont folyamatosan támadta.^a Amikor a KDNP-n belül kétségek fogalmazódtak meg Torgyán személyével és populista stílusával kapcsolatban, Gicz György azzal hátrította el a fenntartásokat, hogy az FKgP vezérééről kialakított kép a liberálisoktól származik, az ő érdeküket szolgálja: „*Ne egy liberális párt [a Fidesz – KMR] mondja meg nekünk, hogy ebben az országban ki a szélsőséges... Ezt a KDNP maga is el tudja dönteni.*”^b

A Kereszténydemokrata Néppárt saját önazonosságának ebben az újrafogalmazási korszakában tehát egy olyan politikai erőterben találta magát, amelyben – úgy tűnt – választania kell a jobbközép és egy ennél szélsőségesebb irányba mutató radikális-populista jobboldali szövetségi politika között. Erre a helyzetre kezdetben úgy reagált, hogy nem csatlakozott sem a Fidesz által inspirált Polgári Szövetséghez, sem pedig a Torgyán által ajánlott Nemzeti Szövetséghez.^c Ehelyett a kettő között egyensúlyozva kísérelte meg önállóságának megőrzését és hídszerepének megalapozását. Idővel azonban az 1996. december 14-én megerősített Gicz-féle pártelnökség egyértelműen az FKgP^d holdudvarába került. A Gicz–Füzessy–Gáspár–Hasznos–Pálos-stratégia (a pártbürokráciának és a tagságnak az egyre fogyatkozó támogatásával) arra épült, hogy halogató taktikával felértékelje a KDNP-t, amikor pedig ez nem sikerült, a MIÉP és az FKgP között kerestek egyensúlyozó szerepet. A Latorcai–Surján–Isépy-vonal viszont az „eurokonform és polgári” szövetségben igyekezett a pártot megtartani.^e

Korábbi identitásával szöges ellentétben a KDNP is „veszekedős” párttá vált. A közvélemény szemében elvesztette azt az erényét, hogy eddig nem vitte a nyilvánosság elé belső konfliktusait. A kedvezőtlen változást érzékelve Keresztes Sándor is arra figyelmeztetett, hogy „*fennáll a veszélye, hogy a párt elveszíti azok bizalmát, akik sokat várnak a párt eszmeiségétől.*”^f Az 1995

a Surján László: *A kormánykoalíciós és ellenzéki pártpolitika 1995-ben.* MPÉ. i. m. 1996.

b Jegyzőkönyv a Kereszténydemokrata Néppárt Országos Választmányának a KDNP székházában 1995. november 11-én tartott üléséről. Az Országos Választmány üléseinek anyagai. Jegyzőkönyvek. 1995.

c Torgyán ebben a korszakban nemes egyszerűséggel az „ő pártjának édes gyermekeként” emlegette rendszeresen a KDNP-t, ami jelzi az elképzeléseiben szereplő alá- és fölrendeltségi viszonyokat. A kereszténydemokraták közül azonban senki sem tiltakozott, holott, mint egy levélíró megjegyzi, Torgyán ezzel már kijelölte a KDNP helyét a „családi asztalnál”. Vö. *Lapozó.* 1996. december 10–17.

d A Torgyán-orientációt az 1997. október 24-i Országos Választmány határozata hagyta jóvá.

e *Vendetta. 168 óra,* 1997. július 22. *Pártiratok. Sajtóanyag,* 1997.

f Jegyzőkönyv a KDNP Országos Választmányának 1996. június 8–9-én tartott üléséről. *Pártira-*

tavasztól már érezhetővé vált nézeteltérések a korszakban több konfliktusban eszkalálódtak. Nem feladatunk a párt belső válságának politikatörténeti rekonstruálása, csupán jelezzük a belső konfrontáció főbb 1996 és 1997 közötti eseményeit, amelyeket a napisajtó is bőségesen tárgyalt. Ezek közé tartozott például a frakcióelnök személyéről 1996 februárjában kibontakozott vita,^a az ugyanezen év márciusában a pártdemokrácia működése és az alapszabály módosításának kérdésében összehívott Országos Választmányi Ülésen megnyilvánuló összecsapás. Az 1996. június 8-i Országos Választmányi Ülésen a Giczy-vonal belső ellenzéke elérte, hogy a választmány döntésével megszüntesse Füzessy Tibor ügyvezető elnöki pozícióját.^b A közelgő tisztújítás kapcsán a pártelnöki szék betöltéséért folyó kampány már októberben elindult, ami szintén okot adott a szembenállások markáns megjelenítésére. Az 1996. december 14–15-re összehívott Országos Választmány ugyan ismételten megerősítette a pártelnököt a székében, azonban Isépy Tamás és társai pert indítottak, mely megkérdőjelezte a Giczyt megválasztó testület összehívásának jogosságát és az ott hozott döntések legitimitását.^c E

tok. Az OV iratai. Jegyzőkönyvek, 1996.

- a Az Isépy Tamás vezetett frakcióval való nézetkülönbségek oda vezettek, hogy a párt elnöke 1996 februárjában sikertelenül záruló kísérletet tett a frakcióvezetői poszt betöltésére. Ezt azzal magyarázta a Giczy-csoportozó Hasznos Miklós, hogy a frakcióban a párt politikájával szemben állók kerültek többségbe, ők szakították két szárnyra a pártot, és ha az elnök lesz a frakcióvezető, akkor „helyreáll a rend”. Füzessy Tibor annak a véleményének adott hangot, hogy a frakció vezetője, Isépy Tamás „szereptévesztésben” van. Giczy ellenzéke ezt a törekvést pozícióhalmozásként utasította el. „Meg kell mutatni, hogy ez nem egy egyszemélyes párt” – vélekedett a vitában Kovács K. Zoltán, Varga László pedig a törekvések mögött Füzessy ügyvezető elnök hatalmi törekvéseit látta. Vö. Jegyzőkönyv a Kereszténydemokrata Néppárt Országos Elnökségének 1996. február 10-én tartott üléséről. *Pártiratok. Elnökségi iratok.*
- b 1996. március 9-én a KDNP országos elnöksége Füzessy Tibor ügyvezető elnököt javasolta a parlament alelnöki posztjára. Vö. Az Országos Választmány 1996. március 3-i, rendkívüli ülésének jegyzőkönyve. *Pártiratok. Az Országos Választmány iratai, Jegyzőkönyvek, 1996.* Ezt a lépést a belső ellenzék Füzessy Tibor közömbösítésére tett sikerként könyvelte el.
- c A belső ellenzéki csoport elnökjelöltje Latorcai János, az Országos Választmány akkori elnöke lett. Ebben a minőségében 1997. január 18-ra tűzte ki a tisztújítás idejét, amit azonban az Országos Elnökség megváltoztatott az alapszabály egy pontjára hivatkozva. Eszerint, ha az Országos Választmány tagjainak 20%-a kéri, az Országos Elnökség is jogosult az OV összehívására. Az elnökség jelen lévő tagjai 10 igen, 15 nem és 2 tartózkodás mellett utasították el, hogy az OV időpontja a Latorcai János által kitűzött 1997. január 18-a legyen. Vö. Az Országos Elnökség 1996. október 19-i ülésének jegyzőkönyve. *Pártiratok. Elnökségi iratok, 1996.* A helyzetből egy alapszabály-értelmezési vita bontakozott ki a szembenálló felek között. A meginduló perben első fokon 1997. január 7-én a Fővárosi Bíróság ítéletében megsemmisítette a KDNP országos választmányának összehívásáról hozott pártelnökségi határozatot, valamint a testület decemberi tisztújító közgyűlésének határozatait. Többek között Giczy György elnöki székében történő megerősítését is, amelyre az 1996. decemberi választmány 252 tagja közül 158 szavazott. Vö. Jegyzőkönyv a KDNP OV XIII. üléséről 1996. december 14–15. *Pártiratok. Az OV iratai. 1996.* A párt vezetése a döntés ellen fellebbezett arra hivatkozva, hogy a döntés kizárólag a felperesek szempontjait vette figyelembe, míg a párt által benyújtott számos bizonyítékot és ellenvéleményt nem. Vö. Bassola Zoltán pártügyész Legfelsőbb Bírósághoz benyújtott fellebbezési kérelme. *Pártiratok. Elnökségi iratok.* A pártot a későbbiekben képviselő

lépés a párt életében végeláthatatlan perek sorát nyitotta meg. További – és a fejlemények ismeretében végzetesnek mondható – szembenállás alakult ki a pártvezetés EUCD-vel történő, 1997 tavaszán kibontakozó összekülönbözése nyomán, amely júliusra a KDNP nemzetközi kereszténydemokrata szervezetből való kiválásához vezetett.^a A Giczy-vonallal szembenálló ellenzék 1997. április 28-án – mint vezetésre alkalmatlant – lemondásra szólította fel az elnököt. Az 1997. június 21-én lezajlott megismételt tisztújító választmányi ülés azonban újra Giczy György sikerét hozta, igaz, megint csak jogilag vitatható körülmények között.^b A végkifejletet a párt etikai bizottságának a „*renitens*” párttagokat kizáró döntéssorozata^c indította el, amelyre válaszként a vezetéssel szembenállók – felhasználva a párt nemzetközi szervezetből való kizárása nyomán keletkezett presztízsvesztéséget – a frakcióból való viszontkizárásokkal válaszoltak. Az események sorozata végül a KDNP parlamenti

selő Jobbágyi Gábor augusztusban kiegészítéseket csatolt a kérelemhez, amelyben azzal érvelt, hogy a bíróság nem vette észre: a leszavazott kisebbség politikai vereségét jogi jellegűnek állította be, jogi győzelemre törekedve azt politikai győzelemmé akarja konvertálni. Vö. Jobbágyi Gábor 1997. augusztus 22-én benyújtott kiegészítő kérelme a Legfelsőbb Bírósághoz a hozott ítélet felülvizsgálata tárgyában. A bíróság 1997. április 29-én hozott másodfokú ítélete az első fokú döntést megerősítette kimondva, hogy a párt elnöke a választmány összehívásával jogkörébe nem tartozó jogot gyakorolt és elvonta a tisztségviselő jogkörét. Peranyag. *Pártiratok. Elnökségi iratok.* 1997.

- a Wim van Velzen, az EUCD elnöke 1997 tavaszán jelezte, hogy az FKgP már korábban lezajlott kizárása után sor kerülhet a KDNP kizárására is, amennyiben nem változtat a szélsőségek irányába (az antiszemita MIÉP és az erősen populista politikát folytató FKgP) mutató szövetségi politikáján. A KDNP vezetése úgy vélekedett, hogy az EUCD túl mélyen nyúl bele a tagpártok belügyeibe. Vö. Kizárások. *Kurír*, 1997. március 10. és Giczy György *Heti Délkeletnek* adott interjúja 1997 márciusában. *Pártiratok. Sajtóanyag*, 1997. 1997 áprilisában az EUCD pozsonyi ülésén a pártelnök ígéretet tett a belső pártbéli helyreállítására és a szövetségi politika irányának megváltoztatására. Beszédének angolról fordított változatát a *Kurír* 1997. április 22-i száma le is közölte. Vö. *Pártiratok. Sajtóanyag*, 1997. Tekintettel arra, hogy a KDNP politikájában a nemzetközi szervezet nem érzékelt változást, 1997. július 11-én a MIÉP-pel fenntartott kapcsolatokra hivatkozva úgy döntött, hogy a párt „saját magát zárta ki” a nemzetközi szervezetből.
- b A tisztújítás eleve tisztázatlan jogi körülmények között zajlott, mert a Legfelsőbb Bíróság csak három nappal később, június 24-én mondta ki a végső szót arról, törvényesen zajlott-e a Pest megyei küldöttek delegálása a választmányba. A tisztújításon Giczy György 133:102 arányban legyőzte kihívóját, Semjén Zsoltot, aki alelnöki tiszteletet kapott. Az indulását viszonylag későn bejelentő Semjén Zsoltot feltehetően többen integratív személynek tartották a párt szélső pólusai között. Vö. Mészáros Tamás: *A régi új elnök.* Tallózó, 1997. június 26. *Pártiratok. Sajtóanyag*, 1997.
- c Erre a módosított alapszabály adott lehetőséget, mely szerint a pártból kizárható, aki nyilatkozataival veszélyezteti a pártegységet. A KDNP frakcióvezetőjét, Isépy Tamás tagságát az etikai bizottság 1997. július 4-én szüntette meg. Isépy ezentúl csak „közjogi nonszenszként” emlegette magát, hiszen párton kívüli nem vezetett még frakciót. Tettvágy. *Magyar Narancs*, 1997. július 10. *Pártiratok. Sajtóanyag*, 1997. július 31-ig kizárták Surján Lászlót, Latorcai Jánost, Rapcsák Andrást, Rubovszky Györgyöt. Napirendre került a párt alapítójának, Keresztes Sándornak a kizárása is, fegyelmi eljárás alá vonták a párt másik egykori DNP-s képviselőjét, Varga Lászlót. Vö. A fejkülső lovas. *Magyar Narancs*, 1997. július 31. *Pártiratok. Sajtóanyag*, 1997.

frakciójának megszűnéséhez vezetett.^a

A KDNP-ben 1995 májusától egy olyan folyamat indult el, amely egymástól eltérő és egymással konkuráló identitásstratégiákat szült. Mindkét irányzat a valódi kereszténydemokrácia képviselőjeként azonosította magát, míg a másikat a kereszténydemokrácia tradícióitól való eltérés identitásvádjával kísérelte meg stigmatizálni. E stratégiák kibontakozásával az egység inkább távolabb, mint közelebb került. Azt, hogy a pártegység megbomlott, mindkét fél elismerte. Az elnökség a párt két szárnyáról, a frakció hatalmi gócéról beszélt, az Országos Választmányt második vezetésnek állította be, míg mások a párton belüli vélemény szabadságra és a platformszabadságra hivatkoztak. A vezetést monopolizáló törekvésekkel vádolva utasították vissza az alternatívaállítás lehetőségének korlátozását. Más, szintén belső problémákkal küzdő párt példájából világos volt, hogy a belső hatalmi harc komolyan veszélyezteti a párt erkölcsi és politikai tőkét, ezért a „kisgazdászkodás” és az „MDF skizofréniájának”^b elkerülése érdekében jelentékeny volt azok táborra, akik az ellentétek párton belül tartására,^c vagy legalább a hatalmi harc sajtó előtti professzionálisabb kezelésére törekedtek. A vitákban megjelent a „listás helyeket osztogató” pártelit és a „végeken a KDNP-ért dolgozó” helyi pártvezetők közötti törésvonal is.^d Kezdetben az volt az Országos Választmány több küldöttjének is az álláspontja, hogy a vidék nem asszisztál a fővárosi politikai hatalmi harcokhoz. Akik a belső ellentétek teljesítmény-visszafogó hatását érzékelték, azt követelték, hogy a párt ne a személyi ellentétek szülte politikai vitákkal, hanem az ország gondjaival és a pártmunkával foglalkozzon, teremtsen meg a vidékkel együttműködő hatékony párt-

-
- a A Giczy-féle vezetés belső ellenzékéhez tartozó frakciótagok álláspontja az volt, hogy az EUCD-ből való kizárásnak a frakción belül le kell vonni a konzekvenciáit. Vö. A Mongol étteremben tartott megbeszélés emlékeztetője. 1997. július 14. *Pártiratok*. 1997. július 15-én a frakció módosította saját alapszabályát, amely lehetővé tette az egyszerű szavazati többséggel való kizárást. Vö. Kivonat a KDNP képviselőcsoportjának frakcióüléséről. 1997. július 15. *Pártiratok*. A jelen lévők indítványt terjesztettek elő Füzesy Tibor, Pálos Miklós, Gáspár Miklós és Hasznos Mikós kizárására, amit 12 igen szavazattal, egyhangúlag elfogadtak. Vö. A KDNP képviselőcsoportjának 1997. július 15-i rendkívüli ülésén meghozott határozata. A történet hatására Giczy György, Fekete György és Szakáll Ferenc önként léptek ki a frakcióból. A párt ügyvezető elnökségének következő ülésén tíz, Giczy György elnökhöz hú képviselő megerősítette, hogy önként távozik a képviselőcsoportból. Ezzel az egykor 23 tagú frakció 13 tagúra csökkent és felbomlott. A KDNP parlamenti képviselőcsoportja hivatalosan 1997. július 21-én, 10 hónappal a választások előtt szűnt meg.
- b Az MDF-frakció szakadása 1996. március 2-án következett be. Az FKGP belső hatalmi harcai még az Antall-kormány idején kezdődtek.
- c Jegyzőkönyv a Kereszténydemokrata Néppárt Országos Elnökségének 1996. február 10-én tartott üléséről. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1996.
- d Rapcsák András hódmezővásárhelyi polgármester hozzászólása a vitához. A KDNP Országos Választmány 1996. március 2-i rendkívüli ülésének jegyzőkönyve. *Pártiratok. Az Országos Választmány üléseinek jegyzőkönyvei*, 1996.

központot,^a később azonban a vidéki szervezetek tagsága is felsorakozott az elit politikai szekértáborai mögött.

A szembenállásokat a vita résztvevői a politikai pragmatizmus és a politikai ideológiák szintjén egyaránt megjelenítették. Az előbbi esetben a szövetségi politika terén tanúsítandó politikai cselekvés szükséges és reálpolitikailag lehetséges útjainak eltérő megítélése játszotta a főszerepet. Nyilvánvalóvá vált azonban az is, hogy a világnézeti párt politikusait motiváló háttérideológiák és politikai értékrendek is különböznek, azaz a konfliktus szereplői más és más szemantikai tartalommal töltik meg a kereszténydemokrácia fogalmát. Az eltérő kiindulási pontok változatos helyzetértékeléseket és megoldási alternatívákat szültek, amiből végső soron két domináns véleményáramlat mentén két pártidentitás modell rekonstruálható.

A Giczy-féle politikát támogató Pálos Miklós és Hasznos Miklós szerint az egyik a „*fundamentumokhoz ragaszkodó konzervatív*”, amelyik radikálisabban jeleníti meg a kereszténydemokráciát, míg a másik egy „*baloldali vonal*”, ami igyekszik magát „*szalonképesebbnek*” feltüntetni, de amit, ha a KDNP elfogad, akkor „*besodródik a másik három párt közé* [Fidesz–MDF–MDNP–KMR], *amelynek a kereszténydemokráciához és a konzervativizmushoz semmi köze nincs.*”^b Ez az irányvonal liberálisnak látta, és a tagság felé liberálisként bélyegezte meg politikai ellenfeleit. Az 1996. márciusi rendkívüli Országos Választmányon az elnök politikai beszámolója végén maga is kijelentette, hogy nem kíván együttműködni a „*párton belüli liberálisokkal, szocialistákkal, kommunistákkal és puccsistákkal.*”^c Késő ősszel pedig egy, a *Demokratának* adott interjújában – miután utalt arra, hogy számára nemkívánatos irányok bontakoztak ki – a pártot fenyegető legnagyobb veszélyként a liberalizmus befurakodását jelölte meg: „*Vannak Magyarországon olyan érdekek, amelyek azt szeretnék, hogy a baloldalon is a liberalizmus domináljon, meg a jobboldalon is. Nyilván látják, hogy én erre nem vagyok partner, mások viszont könnyen partnerül szegődnek az ilyesfajta politikai elképzelésekhez.*”^d

a Jegyzőkönyv a Kereszténydemokrata Néppárt Országos Elnökségének 1996. február 10-én tartott üléséről. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1996.

b Jegyzőkönyv a KDNP OV XIII. üléséről 1996. dec. 14–15. *Pártiratok. Az Országos Választmány iratai*, 1996.

c Varga László ezt „vádbeszédnek” minősítette. Az érintettek a vádat visszautasítva az alapszabályt adta lehetőségekre hivatkoztak. „Nincs puccs, ami van, az nem puccs, hanem az alapszabályt adta lehetőség. Az alapszabályon változtatni nem puccs, hanem a problémával való törődés... Egy demokratikus pártban a kisebbségi véleménynek is helye van.” Vö. Az Országos Választmány 1996. márciusi ülésének jegyzőkönyve. *Pártiratok. Az Országos Választmány iratai*, 1996.

d Giczy György interjúja. *Demokrata*, 1996. november 1. Az ellenfél politikai megbélyegzésének ez a módja többször megjelenik a korszak politikai kommunikációjában. Pl. a pervezsítés után az elnök a következőképp nyilatkozott: „Nincs szükségünk posztkommunista és liberális elemekre, ezért úgy döntöttünk, fellebbezünk.” Vö. *Új Magyarország*, 1997. január 10. *Pártiratok. Sajtóanyagok*, 1997. Ennél már csak Csurka István minősítette keményebben a jobboldali FKGP–KDNP–MIÉP szövetség kereszténydemokrata ellenzékét, amikor KDNP válságáért a „pártba

A Giczy-vonal ellenzékéhez tartozó Isépy Tamás nem véletlenül jegyezte meg: *„Tragikus, hogy például a liberális nálunk hovatovább a pestises szinonimája. A német CDU a programjában vállalja a német történelem liberális hagyományait. És mi? Radírozzuk ki a történelemből a XIX. századot, Deákot, Kossuthot, Eötvöst? Nem vagyok hajlandó megtagadni azt, hogy a liberalizmus volt a XIX. században az, amelyik a keresztény perszonalizmus eszméjét, az ember feltétlen tiszteletét, az emberi szabadságot és méltóságot politikai akarrattá formálva törvényekben megjelenítette.”^a*

Az elnökség vonalával szembenállók a politikai gondolkodás dimenziójában abból indultak ki, hogy a párt letért arról az útról, amelyet számára a barankovicsi örökség kijelölt, ezért most *„a tét a kereszténydemokrácia elveinek érvényesítése.”^b* Isépy Tamás 1997 tavaszán terjedelmes cikket írt az *Új Magyarországra* a premissza bizonyítására.^c Eszerint a kisebbségnek nevezett oldal a CDU–CSU-hoz hasonló, pragmatikus és *„európai típusú mérsékelt kereszténydemokrata pártot”* akar. A hatalomhoz görcsösen ragaszkodó oldal viszont a társadalmi elégedetlenséget meglovagolva populista jelszavakkal és retorikai szölamokkal kívánja megnyerni a választók bizalmát, miközben elfeledkezik arról, hogy ígéretekkel kormányozni nem lehet. Isépy meghatározásában a néppártiság azt jelenti, hogy egy párt nem kötelezi el magát egy réteg vagy egy érdekcsoport szolgálata mellett, hanem az egész társadalmat akarja megszólítani. Ez eleve nem lehetséges egy olyan párt esetében, amelyik a *„sokszínűség helyett az egyszínűséget, a befogadás helyett a kirekesztést”* vállalja, a másként gondolkodók számára *„kiátkozási bullákat”* szerkeszt, és távozásukat tartja a megtisztulás elengedhetetlen feltételének. A pártban – mint írja – a szubszidiaritás is csorbát szenvedett, átalakult az állampártra jellemző demokratikus centralizmussá, ahol a központi elnöki akarat az egyedül üdvözítő dogma, az alapszabály betartása szükségtelen, mások hatásköre nyugodtan elvonható. A politikus végkövetkeztetése az, hogy a KDNP hivatalos önmeghatározása egyre inkább szembemegy a kereszténydemokrácia magyar örökségével. Ezzel csengett össze Keresztes Sándor tiszteletbeli elnök nyilatkozata, amikor kijelentette, hogy a KDNP már nem az a mérsékelt és konstruktív ellenzéki párt, aminek ő a rendszerváltáskor megalapította.^d Aktív beavatkozásra ösztönözte a párt *„nagy öregjeit”*

beépített árukat, a liberális körök megbízottjait” tette felelőssé. Mint megjegyezte, különös felelősség terheli a Fidesz vezetőit, akik a „bomlasztás megszervezésében és az indulatok gerjesztésében és a kirekesztésben az élen jártak”. A MIÉP április 23-i nyilatkozata a KDNP nyilvános meghurcolásával kapcsolatban. *Magyar Fórum*, 1997. április 30. *Pártiratok. Sajtóanyagok*, 1997.

a Hát mit tegyek még? Interjú Isépy Tamással. *Magyar Narancs*, 1997. április 10.

b Kard és kereszt. Interjú Isépy Tamással. *Reform*, 1997/2.

c Isépy Tamás: Néhány gondolat a KDNP válságáról. *Új Magyarország*, 1997. május 30. *Pártiratok. Sajtóanyagok*, 1997.

d Lesz még meglepetés. *168 óra*, 1997. február 25.

– dr. Keresztes Sándor tiszteletbeli elnököt, dr. Varga László országgyűlési képviselőt és Kovács K. Zoltán közírókat – a ’89-es vidéki alapító tagok egy csoportja is, amikor figyelmeztették őket arra, hogy „*eljött az idő a néppárti örökség*” védelmére és a „*barankovicsi irány*” helyreállítására.^a Az alapítók nyilvános fellépésére az inspirációt nem utolsósorban az adta, hogy a katolikus egyház is egyre nagyobb rosszállással szemlélte^b a párt belső küzdelmeit.

Hogy a párt letért a Barankovics által kijelölt kereszténydemokrácia útról, igazolni látszottak a KDNP elnökének az FKgP populista politizálási stílusára emlékeztető radikális nyilatkozatai és a kiszáradt után a MIÉP-pel^c is egyre szorosabbra fűzött kapcsolatok, amelyek a szélsőjobbaldalisággal való kacérkodás hírébe keverték a pártot. A korábban hagyományosan mérsékelt politikát folytató kereszténydemokrata párt most a Bokros-csomag által kiváltott feszültséget kísérelte meg politikai tőkére váltani, feltehetően azért, mert Gicz György érzékelte, Torgyánék sikerrel aknázták ki az elégedetlenséget. A pártelnök számos radikális nyilatkozata utalt arra, hogy ő is „*megkívánta a populizmust*”, de későn érkezett, mert a radikalizálódó tömegeket az FKgP demagóg politikája már integrálta saját támogatói bázisába.^d Surján László Isépyhez hasonlóan a kereszténydemokrácia alapértékeivel szemben állónak, mi több veszélyesnek minősítette ezt az orientációt. Megítélése szerint „*az az út, amelyen a KDNP jár, nem a kereszténydemokrata értékek útja. Magyarország egy kiszáradt aljtalajú erdő – utalt a társadalmi elégedetlenség nyomán várható radikalizálódásra –, amelyben gyufával játszik az, aki a szélsőjobbaldallal összefog.*”^e A politikus szerint a KDNP-nek választani kell

-
- a *Kereszténydemokrata Futár*. Különszám (dátum nélkül). *Pártiratok. Sajtóanyagok*. A „nagy öregek” többször megpróbálták közvetíteni a viszály elsimítása érdekében, és csak ennek sikertelensége után jutottak el a Barankovics-platform megalapításáig. Egy 1977. augusztusi cikk szerint a platformot Keresztes Sándor (más források szerint Varga László) hozta létre a párt védjegyét jelentő név alatt. Vö. Kereszt, vagy amit akartok. *HVG*, 1997. augusztus. *Pártiratok. Sajtóanyagok*, 1996. A platformot az elnökség betiltja, de az ellenzék 1997 júliusában dönt arról, hogy az alapszabály-ellenesen betiltott Barankovics-platformot egyesületté fogja szervezni. Vö. Mongol étteremben tartott megbeszélés emlékeztetője. 1997. július 14. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1997.
- b 1997 nyarán Gyulay Endre püspök felszólította a KDNP-t, hogy a keresztény jelzöt törölje a párt nevéből. Erre reagálva Gicz György kijelentette: „A katolikus egyháznak nincs köze ahhoz, hogy egy párt a nevében használja-e a keresztény jelzöt vagy sem. Az egyház ezerszer deklarálta, hogy nem politizál. Nem avatkozik be egy párt belügyeibe. Az egyház foglalkozzon a hitével. Ugyanakkor a KDNP az a párt, amely az egyház összes értékét képviseli. Úgyhogy nincs mit egymás szemére vetni. Azt azonban nagyon szomorúnak tartom, hogy a püspök úr levelét a másik oldal kisajátította. Az ugyanis nem Gicz Györgynek volt címezve, hanem a magyar kereszténydemokráciának és mindkét oldalnak.” Vö. *Keresztút*. 168 óra, 1997. július 22.
- c Az elnök az Országos Elnökség 1966. októberi ülésén bejelentette, hogy a MIÉP-et nem akarja kizárni a pártok közötti együttműködésből, az időközben megalakult MDNP-vel azonban nem kíván szövetséget kötni. Vö.: 1996. október 19. Országos Elnökség ülésének jegyzőkönyve. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1996.
- d Radikálisok és mérsékelték beháborúja. *Magyar Nemzet*, 1996. augusztus 19.
- e Vendetta. 168 óra, 1997. július 22.

Le Pen és Kohl, azaz magyar viszonylatban Csurka és Orbán között.^a Giczy politikájában a KDNP „*torgyánosítási*” kísérletét látták, de a párt jobbra tolását nemcsak mint elveikkel szembenállót megengedhetetlennek, de pragmatikusan is kevés hasznot hozónak ítélték. Isépy jól látta ezt, amikor azt hangoztatta, hogy „*a jobboldal jobb szélén már nincs hely. Egy szélsőjobboldali programmal ki lehet vinni az utcára hatvanezer embert, de én ennél többre becsülöm a magyar állampolgárokat.*”^b A bírálók szerint a KDNP arcképéhez nem illett ez a populizmus, az újfajta, harsogó és radikális stílus, mert úgy látták, ehelyett a programalkotásban kellene inkább élen járni. Üres szólam, hogy a „*KDNP csak a nyomorgó magyar néppel akar szövetséget kötni*” – utaltak Giczy gyakran hangoztatott szófordulatára – „*minden párt szavazatra vadászik.*” Saját önazonosságukat a pragmatikusként, míg az ellentáborét üres frázisokkal hatásvadászóként azonosították: „*Az egyik oldal pragmatikus, bár ez a fogalom mára pejoratív értelmet kezd kapni. A másikra azt mondanám, hogy retorikai. Mit értek az első meghatározáson? Ha nemcsak a választást akarom megnyerni, hanem kormányozni is akarok, akkor nekem megvalósítható programot kell megfogalmaznom [...]. Amikor viszont olyan kvázi programot hirdetek, ami kívánságlista, tehát egybevág azzal, amit a választók egy része hallani szeretne, azt nevezem retorikainak.*”^c

A pragmatikus politikai gyakorlat szintjén az ellenzék legnagyobb problémája a pártvezetéssel az volt, hogy politikálásának lépései nincsenek összhangban a meghirdetett célokkal, az önállóság politikájának túlhajtása következtében nem lesz lehetséges a baloldali Horn-kormány megbuktatása: „*Az elnök úr a párt céljaként a Horn-kormány megbuktatását tűzte ki, ugyanakkor ellentmondó nyilatkozataival ellehetetlenítette a cél megvalósítására alkalmas ellenzéki együttműködést. A KDNP–Fidesz MPP és az MDF részletes megállapodásban rögzíthető és kiszegdák felé nyitott választási szövetsége 1998-ban abszolút választási többség elérését is eredményezheti, de az elnök úr a Fideszt parazita pártnak minősítette, az MDF-ről elítélően nyilatkozott, és a MIÉP-től a Pozsgayig terjedő összefogás szükségességét hirdette, ami egyrészt a választójogi törvény ismeretének hiányáról tanúskodik, másrészt a pártot megbízhatatlanná és kiszámíthatatlanná tette.*”^d A gyakorlati célok preferen-

a Surján László: A balkanyar vége felé. *Magyar Nemzet*, 1997. április. *Pártiratok. Sajtóanyagok*, 1997.

b Napló 1997. december 28. „Retorikailag nagyon szép, hogy széles körű ellenzéki összefogásra törekszünk a MIÉP-től Pozsgayig bezárólag. Az isten szerelmére, ez így nem működik. Mi nem tudunk virágot tépni arról az ellenzéki mezőről, amit más már körülkerített, onnan például, amit a MIÉP meg a kiszegdapárt ültetett. Nekünk ott volt a sajátunk, és hagytuk, hogy ezt más pártok elfoglalják: a katolikus püspöki kar például a Fidesszel tart közösen rendezvényeket. Egyszerűen nem értem, hogy Füzessek ezt miért nem érzékelik” – nyilatkozta a *Magyar Narancsnak* Isépy Tamás. Hát mit tegyek még? Interjú Isépy Tamással. *Magyar Narancs*, 1997. április 10.

c A kereszténydemokrácia nem azonos sem Giczyvel, sem Latorcaival. Interjú Isépy Tamással. *Kapu*, 1997. március 5.

d Az ellenzék 1997. április 28-i levele Giczy Györgyhöz, amelyben felszólítják a lemondásra. *Párt-*

ciáit a vezetés azonban sokkal inkább a párt szuverenitásának megőrzésében határozta meg, ami szerintük akkor született meg végül, amikor a KDNP „*az MDF árnyékából 1995-ben kilépett*”. Gáspár szerint többször nem fordulhat elő az a helyzet, mint az első ciklusban, hogy a KDNP „*bemosódott az MDF alá*”^a

A pragmatikus dimenzióban zajló konfliktus a pártdemokrácia kérdésében is megnyilvánult, amikor a szekértáborok egymást vádolták a demokratikus elvek felrúgásával. Giczycék a többségi elvre hivatkoztak, és – miután az Országos Választmányok rendre megerősítették az elnököt a székében – meggyőződésük volt, hogy a probléma abból ered, hogy „*egy politikai kisebbség nem képes elfogadni a többségi döntést a demokrácia szabályai szerint*”^b. A szembenállók érvelése viszont azt hangsúlyozta, hogy az elnök az elkövetett törvénysértések következtében elvesztette jogosultságát a párt vezetésére, a párt kézi vezérléssel működik, a „*diktatúra kialakulását sejtetve*” alakulnak ügyei. „*Az ügyvezető elnökség állásfoglalása szerint a pártban helye van a különvéleményeknek és az állásfoglalásoknak, az elnökség mégis határozattal tiltja be a Barankovics-platform működését, az országos választmány ülésén öt perc jut a politikai beszámolóra, 45 perc pedig az ellenségkép gyártására és a vélt belső ellenséggel való leszámolásra. A testületi ülések többet foglalkoznak személyi, mint politikai kérdésekkel*”^c – sorolták a vádpontokat. A 14-ek májusban nyilvánosságra hozott nyilatkozatukban kijelentették, hogy „*nem tudják és nem is kívánják követni*” a pártelnök „*kereszténydemokrácia útjától távol eső politikai irányvonalnak nevezett cikcakkjait*”^d

Látnokinak tekinthetjük annak a vidéki küldöttnek a jóslatát, aki az 1996-os márciusi Országos Választmányi Ülésen a következőképp prognosztizálta a párton belüli konfliktus végkimenetelét: „*A politikában van pártok közötti és párton belüli küzdelem. Az utóbbi a nehezebb. Két irányzat van itt jelen: a jobboldali radikális és a modern konzervatív egyenlő arányban. A személyek ehhez csatlakoztak, ebből támadt a hatalmi harc. A nagy politikusokat az*

iratok. Lényegében ezt a gondolatmenetet ismétli meg a 14-ek 1997. május 12-én kelt nyilatkozata, amit nem utolsósorban az inspirált, hogy Giczycék nem választották az őt lemondásra felszólító levélre. A nyilatkozat szerint „*torznak mondható küldetésstudattal*” és az „*ellentétes vélemények előli merev elzárkózással*” két év alatt megosztotta és szétverte a korábban egységes pártot, „*el lehetetlenítette a jobbközép együttműködést, nem kíván visszatérni a demokratikus és sikeres barankovicsi útra*.” A 14-ek május 12-i nyilatkozata. *Pártiratok*, 1997.

a Tovább a megkezdett úton. Interjú Gáspár Miklóssal. *Kapu*. 1997. március 5. Pálos Miklós nem hagyott kétséget a liberális veszély nagyságát illetően, amikor arra utalt, hogy szerinte a KDNP-n belüli ellentéteket tudatosan szították: „*Szent meggyőződésem, hogy kintről is szították az ellentéteket... Már csak az nem látja, hogy itt tudatos titkos munkáról van szó, aki vak.*” Mi lesz veled KDNP? Ahogyan Pálos Miklós országgyűlési képviselő látja. *Ez a Hét*. 1997. március 29. *Pártiratok. Sajtóanyag*, 1997.

b Tovább a megkezdett úton. Interjú Gáspár Miklóssal. *Kapu*. 1997. március 5.

c Az ellenzék 1997. április 28-i levele Giczycék Györgyhöz, amelyben felszólítják a lemondásra. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1997.

d A 14-ek május 12-i nyilatkozata. *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1997.

integráló képesség jellemzi és nem a kiszorítás... a győző majd jól érzi magát, csak nem lesz meg az 5% [itt a felszólaló a parlamenti küszöbre utal – KMR] a fél pártot kiszorító döntés után. Ha a nemzeti radikálisokhoz csatlakozunk, a párt fele le fog válni.^a

A második parlamenti ciklus ellenzéki dilemmáival a KDNP képtelen volt megbirkózni, a törésvonalak szakadáshoz vezettek, így a párt az 1998-as választások előtt 10 hónappal elvesztette parlamenti frakcióját. A Giczy György ellenzékeként fellépő csoport 1997. augusztus 30-án megalapította a Magyar Kereszténydemokrata Szövetséget (MKDSZ), és még ugyanezen a napon elfogadta az egyesület alapszabályát. Az alapítólevél a szövetség céljaul jelöli meg a magyar és az európai kereszténydemokrácia hagyományainak ápolását és közvetítését a társadalom felé. A küldetésnyilatkozat szerint az MKDSZ Barankovics Istvánnak „a magyar kereszténydemokrácia vezéregyéniségének hitelen értelmezett szellemi és politikai örökségét hasznosítva” partnere kíván lenni a „keresztény és nemzeti értékeket hangsúllyal képviselő, demokratikus elkötelezettségű és európai háttérrel rendelkező” szervezeteknek. Az alakuló ülés Surján Lászlót választotta az MKDSZ elnökének, és nyilatkozatot tett közzé a hasonló gondolkodású politikai erők együttműködésének fontosságáról.^b Az egyesület saját céljainak részletes kibontását, kvázi választási programként még az 1998-as kampány előtt megjelenő *Egészséges társadalom – kiegyensúlyozott növekedés* címet viselő dokumentumban tette közzé.^c 1997 októberében az MKDSZ megállapodást kötött a Fidesz-Magyar Polgári Párttal, amelynek értelmében az 1998-as választásokon a szervezet tagjai közül többen a Fidesz-MPP színeiben mandátumhoz jutottak. Az 1998-as választásokra szövetséges nélkül maradt Giczy vezette KDNP – mint erre korábban már utaltunk – a megmérettetésen katasztrofálisan szerepelt, és két ciklusra elveszítette parlamenti képviselőtét.

Tanulmányunkban a KDNP önazonosságát meghatározó identitásstratégiákat vizsgáltuk. A felhasznált források alapján e területet elsősorban az elitstratégiák mentén tudtuk rekonstruálni. Egy párt önazonossága szempontjából ugyanakkor nem elhanyagolható a tagság szociokulturális hátterének és politikai kultúrájának vizsgálata sem, ami most meghaladta e dolgozat kereteit. Zárásul és egyben kitekintésként röviden azonban utalunk arra, miként vélekedtek az MKDSZ-tagok a korábban a párton belül annyi

a Vö. Az Országos Választmány 1996. március 3-i, rendkívüli ülésének jegyzőkönyve. *Pártiratok. Az Országos Választmány iratai*, Jegyzőkönyvek. 1996.

b Az MKDSZ Alapszabálya. *Pártiratok, MKDSZ-iratok*. 1997. A szervezet első országos gyűlését még a megalakítás hónapjában, 1997. augusztus 30-án tartotta Győrben.

c A Magyar Kereszténydemokrata Szövetség céljai. Budapest, 1998. *Pártiratok. MKDSZ-iratok*. 1998.

problémát okozó szövetségi politika kérdésében. 1998. június 1-jén a szervezet elnöke, Surján László annak szondázására, hogy „milyennek látják egy CDU-hoz hasonló és erejű párt létrehozásának esélyeit Magyarországon”, kérdőívvel fordult az egyesület tagjaihoz.^a A beérkezett válaszok számításaink szerint a tagság közel 10%-ának véleményére engednek következtetni.^b Egy tagpártok és szervezetek szövetségéből létrejövő „unió-párt” (sic!) azonnali, még az önkormányzati választások előtti létrehozását a 266 válaszadóból 156 látta szükségesnek, akik közül 146-an ennek megvalósulását már 1999 első felében is lehetségesnek tartották. 166-an vélekedtek úgy, hogy hosszú távon nem laza pártszövetségre, hanem ténylegesen összeolvadt pártra van szükség. Igen tanulságos, a pártpreferenciákat tükröző válaszok születtek arra a kérdésre, mely pártot látnának a tagok szívesen egy szövetségben vagy jobb-közép pártban egyesülve.

Az MKDSZ 266 megkérdezett tagja arra a kérdésre, hogy egy létrehozandó jobboldali pártszövetségben fontossági sorrendben mely pártok vegyenek részt, az alábbi válaszokat adta:

	1. helyen	2. helyen	3. helyen	4. helyen	5. helyen	Ne legyen benne	Nincs/Rossz válasz
Fidesz-MPP	90	35	32	12	3	3	91
MKDSZ	90	80	6	1	2	0	87
MDF	0	54	106	15	5	0	86

a MKDSZ-kérdőívek. 266 db. Tudomásunk szerint a kérdőívek szisztematikusan feldolgozására eddig nem került sor. A kutatáshoz kapcsolódva a kvantitatív adatfeldolgozást Lukácsi Katalin végezte el, míg a kvalitatív adatokat a szerző elemezte. A kérdőív a következő kérdéseket tartalmazta: Időszerű-e a jobb-közép unió-párt létrehozása még az önkormányzati választások előtt? Ha nem, létrejöhet-e az unió 1999 első felében? Van-e értelme az új politikai szervezetet a ciklus második felében alapítani? Valódi uniót szeretne (egy párt, egy elnökség)? Ha nem, egy szövetséget tartana jó megoldásnak (közös jelöltek, több párt)? A jelenlegi szervezetek tagjai automatikusan tagok lennének az unióban? Ha nem, szívesen látna valamilyen „felvételi bizottságot”? Mely pártok és szervezetek vegyenek részt az unióban? Elképzelhetőnek tartja-e az uniót a Kisgazda párttal? A szerződéseken alapuló összefogás jó megoldás vagy pótmegoldás? Az unió alapító nyilatkozata tartalmazzon-e meghatározott alapelveket? *Pártiratok. MKDSZ-iratok. 1998.*

b A pártiratok között található tagnyilvántartás szerint az egyesület tagjainak létszáma ebben az időben 2583 fő volt. Kiemelkedő taglétszámú megyék: Borsod-Abaúj-Zemplén (518), Budapest (464), Csongrád (193), Veszprém (185), Nógrád (158), Győr-Moson-Sopron (131), Pest (114). *Pártiratok. MKDSZ-iratok. 1998.* Az adatgyűjtés módszereire vonatkozóan nem találtunk információkat, a mintavételi eljárás feltehetően nem a közvélemény-kutatás szabályainak figyelembevételével történt, ezért az adatok szigorú értelemben véve nem tekinthetők reprezentatívnak. Ugyanakkor a 266-os elemszám feltehetően ennél több tag véleményét tükrözi, mivel a kérdőívet kitöltők közül többen jelezték, hogy az alapszervezetekben közösen kialakított véleményt küldtek vissza.

MDNP	18	7	25	91	21	16	88
KDNP	1	6	28	23	40	79	89

Láthatjuk, e kérdésre 90-en jelölték meg első helyen az MKDSZ és a Fidesz szövetségét. Volt azonban olyan vélemény is, hogy az MKDSZ-t nem önálló pártként, hanem a Fidesz platformjaként kellene működtetni, és ily módon belülről biztosítani a Fidesz kereszténydemokrata jellegét. Mások annak a véleményüknek adtak hangot, hogy ha a Fidesz fordulata kiteljesedik, utóbb nem lesz profilja egy külön keresztény pártnak, csupán „*akcentusbeli különbségek*” lesznek. A jobboldali erőviszonyok radikális átrendeződését jelzi, hogy 1998-ban az egykori koalíciós partner MDF-et a lehetséges unió, kereszténydemokraták számára legfontosabbnak számító első helyén senki nem említette. Szerepelt viszont második helyen 54, harmadik preferenciaként pedig 106 esetben, míg a belőle kiváló MDNP presztízse meglehetősen alacsonynak tekinthető, hiszen a legtöbb válasz esetében a 4. helyre szorult. Az egykori Giczy-féle szövetségi politikában szereplő FKgP-t a válaszadók döntő többsége – amennyiben az „egyéb javaslat” kategóriában egyáltalán szóba került – csak Torgyán nélkül tartotta alkalmasnak. A KDNP-t, mint lehetséges szövetségi erőt összesen 98-an jelölték meg, de – mint az a fenti táblázatból is kitűnik – döntően csak 3., 4. és 5. preferenciaként. Ők is hozták a döntésük indoklásaképp a szöveges magyarázatban, hogy csak egy megújult vezetőséggel rendelkező KDNP-t tartanak alkalmasnak a szövetségkötésre. Mint az egyik válaszadó megjegyezte: „*Ezekkel az emberekkel [KDNP vezérkar – KMR] nem ugyanazt értjük kereszténydemokrácián, következésképp nem kell, hogy egy szervezetbe tartozzunk.*” Számosan jelezték azonban, hogy a párt tagságáról azért sem szabad lemondani, mert ők vagy megtévesztés áldozatai, vagy már főleg idős koruk miatt nem tudták felfogni és megítélni a történeteket.

Az MKDSZ kérdőíve kitért arra is, hogy egy integratív jobbközép párt létrehozását a kereszténydemokrata tagság milyen elvek képviselése mentén tartja lehetségesnek. A nyitott kérdésre érkező 149 szöveges válasz elsősorban az MKDSZ tagság politikai értékpreferenciáinak feltérképezésére szolgál forrásul. Jellemzője e szövegeknek a markáns ideológiai heterogenitás: a szövetségi elvekre és a védendő értékre vonatkozó javaslatok köre lefedi a nemzeti liberalizmustól a tradicionális konzervativizmusig terjedő széles ideológiai palettát. Értelemszerűen a válaszok döntő többsége a kereszténydemokrata elvek képviselőinek, a szolidaritás, perszonalitás és szubszidiaritás hármasság elve érvényesítésének szükségességére utal, e téren többen gyakorlati politikai programjavaslattal is éltek. Ezek közé tartozott a személy méltóságával összekötött emberi jogok érvényesülése, vagy a szociális biztonság vonatkozásában szorgalmazott gazdaságpolitika. Jelentékeny volt azonban azok táborába is, akik a polgárosodás zálogának tekintett nemzeti liberalizmus elveivel

társították a kereszténydemokráciát, vagy az Antall Józsefnek tulajdonított keresztény, polgári és európai értékeket ajánlották elfogadásra. Domináns szerepet játszott a válaszokban a nemzeti értékorientáció, de számos esetben ezt az európaiságra utaló javaslatok is kiegészítették. Hasonlóan jellemző elvárásként jelentek meg az európai példák, kifejezetten a CDU–CSU mintájának követése, és volt olyan válaszadó is, aki egyenesen a CDU okmányainak tanulmányozását ajánlotta a jövőbeni néppárt alapelveinek kidolgozásakor. A konzervativizmus mint irányzat említése ritkább, akkor is inkább haladó vagy modern konzervativizmusként jelenik meg a szövegekben, viszont számos olyan rövid válasszal találkozunk, melyben feltételezhetően a „nemzeti keresztény értékrend” fogalma a tradicionális értelemben vett konzervativizmusra utal. Az ideológiai heterogenitást tükröző válaszokból azonban markánsan kirajzolódik egy közös törekvés: az egyenjogúságon és a kereszténydemokrácia képviselőjének garanciáin alapuló jobbközép „unió” támogatása.

A néppárttá válás útjai körül folyó vitából és a párttagok kérdőíveinek kvalitatív elemzéséből kitűnik, hogy a KDNP kontúrjai – a potenciális követők számára egyértelműen dekódolható módon – soha nem voltak igazán karakteresen meghatározva. A tagságnak felkínált identitásstratégiák eredményei – mint láttuk – roppant változatos képet mutatnak. Kimutattuk, hogy a néppárti identitáselem a szó pártszociológiai értelmében nem valódi néppártot takart – bár kétségtelen, hogy a kereszténydemokrácia irányzatában mindvégig benne volt a néppárttá válás perspektívája. Ez azonban csak egy sikeres szövetségi politikán keresztül tűnt megvalósíthatónak. A bemutatott útkeresés és az azokat kísérő belső viták jelzik, hogy a vizsgált korszakban miért nem nyílt erre lehetőség. Részben mindezzel is összefügg a világnézeti identitáselem alakulásának útja: a „buzgók és világiak” magyarországi polémiája, és a történelmi párt barankovicsi örökségének egymásnak sokszor ellentmondó értelmezése. A néppárt modell megalkotásának – itthon etalonnak tekintett – sikeres európai példái azt jelezték, hogy a szűk „világnézeti párt” jelleg meghaladásával lehetséges széles értelemben vett, stabil és népes politikai táberral rendelkező, integratív erővé válni. Látnunk kell azonban azt is, hogy a magyar pártosodási folyamat és a pártrendszer alakulása sajátos utat járt be, eleve nem másolta egy az egyben a nyugati példát, következésképp nem jelenthető ki, hogy annak egyedüli járható útként való felfogása az egyetlen helyes stratégia. Bizonyos azonban az – miként erre az 1998-as választások eredményei alapján is következtetni lehet –, hogy a jobbközép pozícióból a szélsőségek irányába való elmozdulás nem szolgálhatja ennek megvalósítását. A KDNP identitáspolitikájában oly gyakran hivatkozási alapként használt Demokrata Néppárt egykori 47-es pozíciója soha nem tette volna lehetővé a szélsőjobb orientációt. A történelmi gyökerek szempontjából ez a politikai katolicizmus legrosszabb, antiszemitizmussal rokon hagyomá-

nyainak felelevenítése volt, amivel szemben a magyarországi kereszténydemokrácia ikonikus vezéralakja, Barankovics István egész politikai pályáján mind tollal, mind tettekkel egyaránt küzdött.

Irányváltásra és a pártidentitás elemeinek újrafogalmazására a KDNP következő generációinak nyílt lehetősége. Erre azonban az 1998-as mélypont után még éveket kellett várni. Addig is az MKDSZ-re hárult az a feladat, hogy a KDNP-ből kiábrándult tagok számára kereszténydemokrata politikai szervezeti kereteket kínáljon. Mint ismeretes, csak 2002 végén, a Legfelsőbb Bíróság döntése nyomán nyílt meg a lehetőség a pártegység helyreállítására.

IV. fejezet

Petrás Éva

A MAGYAR KERESZTÉNYDEMOKRÁCIA ÚTJA EURÓPA SZÍVÉBE

„Búvópatakok” (1949–1989)

Ahhoz, hogy a Kereszténydemokrata Néppárt nemzetközi kapcsolatainak rendszerváltozás utáni történetét megérthessük, vissza kell nyúlnunk a párttörténet 1949 utáni szakaszához. A kereszténydemokrácia politikai képviselőjére Magyarországon a Demokrata Néppárt működésének 1949-es felfüggesztését követően ugyan negyven éven át nem volt lehetőség, de az emigrációba kényszerült politikusok tevékenysége nyomán éppen ebben az időszakban alakult ki az a nemzetközi kapcsolati és szervezeti háló, amely az újjáalakult KDNP számára 1989 után mintegy természetes kiindulópontul szolgált saját nemzetközi kapcsolatai kiépítéséhez.

Barankovics István, a párt főtitkára egy Rákosi Mátyással történt drámai hangvételű beszélgetést követően,^a 1949. február 2-án felesége, továbbá Jánosi József jezsuita páter és Blaskó Mária író nő társaságában az amerikai követség kocsián elhagyta az országot. Bécsbe érkezve nyilatkozatot adott a külföldi sajtó és rádiók számára, amelyben bejelentette a DNP munkájának beszüntetését. Végül több hullámban összesen 11 DNP-s országgyűlési képviselő volt kénytelen az emigrációt választani, az országban maradt képviselők egy csoportját pedig a berendezkedő kommunista hatalom arra kényszerítette, hogy a párt „politikai bizottsága” nevében mondja ki a DNP megszűnését.^b Az 1949. február 4-én hozott határozatot az országgyűlés március 10-i ülésén tudomásul vette.^c

A „fordulat évét”, 1948-at követően magyar demokráciáról már általában véve sem beszélhetünk: a többpártrendszer felszámolása a Magyar Dolgozók Pártja néven 1948 nyarán egyesült két munkaspárt létrejötte után gyors

a Barankovics István: *Sorsdöntő beszélgetés Rákosival*. In: (Szerk.) Babóthy Ferenc – Kovács K. Zoltán: *Félbemaradt reformkor. Miért akadt el az ország keresztény-humanista megújulása?* Deti, Roma, 1990. 242–250. o.

b Az önfeloszlatás ilyen értelemben pártszabály-ellenesen történt, így elmondható, hogy a koalíciós korszak több más pártjához hasonlóan a Demokrata Néppárt sem szűnt meg hivatalosan.

c Izsák Lajos: *A Demokrata Néppárt „önfeloszlatása”*. In: uő: *Polgári pártok és programjaik Magyarországon, 1944–1956*. Pannónia könyvek, Budapest, 1994. 125–130. o.

léptekkel haladt előre. 1949 tavaszától kiteljesedni kezdett az idejétmúltnak nyilvánított politikai intézményrendszer átalakítása is: a jóformán csak neküket őrző koalíciós pártmaradványoknak nem jutott érdemleges szerep, sorban betagozódtak az MDP által létrehívott Magyar Függetlenségi Népfrontba, amelyre az 1949-es választásokon egyedüli indulóként szavazni lehetett.^a Az 1949. májusi országgyűlési választások így az MDP átütő sikerét hozták: a megválasztott képviselők 71%-a a párt tagja volt. „A májusi választás a magyar demokrácia és benne pártunk egyik leglényegesebb győzelme volt, amelyet felszabadulásunk óta vártunk” – értékelte az eredményt a párt főtitkára, Rákosi Mátyás. A választások után megszűnt a népfront (MFNF) tevékenysége, s vele együtt megszűnt a volt koalíciós és ellenzéki pártok már egyébként is formális működése annak ellenére, hogy nem született sem törvény, sem rendelet e pártok megszüntetéséről vagy felszámolásáról. Az új, kommunista dominanciájú parlament érdemi vita nélkül fogadta el az ország új alkotmányát, amely kimondta, hogy Magyarország népköztársaság, ahol „minden hatalom a dolgozó népé”, de amely tételesen is elutasította a hatalommegosztás montesquieu-i elvét, a törvényhozás, a végrehajtás és a bíraskodás hatalmi ágainak egymástól való elkülönítését. A Magyar Dolgozók Pártja így ténylegesen is egyeduralgódóvá vált, és megkezdődhetett Magyarország társadalmának és gazdaságának szovjetizálása.^b

A DNP megszűnésével és a kommunista teljhatalom kialakulásával a magyar kereszténydemokrácia története két szálon haladt tovább: itthon és az emigrációban. Magyarországon intézményes működésre a félelem légkörében egyáltalán nem volt lehetőség: az itthon maradtokra a közéletből való végleges kiiktatás, különböző retorziók, konsturált perek, börtön, internálás, kényszermunka, rendőrhatalmi felügyelet, mindennapos hatósági zaklatás és állambiztonsági megfigyelés várt.^c Ennek következtében hosszú időre egyéni sorsokká zilálódott szét a párt története. Mihelics Vid, a DNP egykori országgyűlési képviselője, szociológus, a helyzetet 1950-ben a következőképpen fogalmazta meg: „A keresztény politikának ma egyetlen lehetősége az, hogy depolitizálni kell a sajtót és a mozgalmat. Nincs értelme a további kísérletezésnek a rendszerrel szemben, mert a fennálló veszedelem nem áll arányban az esetleg elérhető sikerrel. Ma az események már túlnőt-

a Gyarmati György: *Népfront-tojásokból reakciós rántotta – la ÁVH. Egy választás Magyarországon – kétféle eredménnyel – 1949-ben.* In: *Betekintő*, 2015/2. www.betekintő.hu (letöltés dátuma: 2015. augusztus 5.).

b Izsák Lajos: *Az ellenzéki pártok a fordulat évében.* In: (Szerk.) Feitl István – Izsák Lajos – Székely Gábor: *Fordulat a világban és Magyarországon, 1947–1949.* Napvilág Kiadó, Budapest, 2000. 229–245. o.

c Erről részletesen l.: Tabajdi Gábor: *Kereszténydemokraták a politikai rendőrség célkeresztjében.* In: (Szerk.) Ungváry Krisztián: *Búvópatakok. A jobboldal és az állambiztonság, 1945–1989.* 1956-os Intézet – Jaffa Kiadó, Budapest, 2013. 183–220. o. és uő: *Egy tipikus jobboldali összeesküvés: Matheovits Ferenc és a pártállam.* In: Uo. 221–256. o.

tek rajtunk, s minden igyekezettel azon kell lenni, hogy átmenthessük magunkat.^{2a}

Úgy tűnhetett, a hatalom a kereszténydemokrácia esetében is eléri célját: a kereszténydemokrácia politikai, politikai rendőrségi és bírósági eszközök alkalmazásával végleg megsemmisült, képviselői pedig a társadalmi és politikai élet margójára szorultak. De ez korántsem volt így: ezt bizonyítja, hogy a párt a tetszhalálból az 1956-os forradalom idején pillanatok alatt újra életre kelt.^b A forradalom leverése után az üldöztetés folytatódott, de ez egyúttal létre hívta a kereszténydemokrata értékek átmentésének perspektívájában gondolkodó csendes, de masszív szolidaritást is, amely kezdetben csak bel-földön, később azonban a külföldre menekült kereszténydemokratákkal való lehetőségekhez képest intenzív kapcsolattartásban nyilvánult meg.

„Emigrációba nem megy az ember, hanem kényszerül” – írta Barankovics István naplójában az ország elhagyását megelőzően,^c s ez a megállapítása hűen tükrözi viszonyát az emigrációhoz: gyökereitől és természetes szellemi-kulturális környezetétől elvágyva a Magyarországot ért való tevékenykedés lehetőségének csupán minimális esélyével kellett megbarátkoznia, akárcsak a külföldre menekülő többi kereszténydemokratának és a demokratikus magyar ellenzék sok más tagjának. Azonban Barankovics és társai emberi és politikusi nagyságát bizonyítja, hogy a szűk mozgásteret folyamatosan tágítani igyekeztek: helyzetük rendeződése után azonnal elkezdtek Magyarországot, a magyar demokrácia és a kereszténydemokrácia jövője érdekében politizálni. Egyrészt élénken részt vettek a demokratikus magyar emigráns szervezetek munkájában (*Magyar Keresztény Népmozgalom*^d, *Magyar Nemzeti Bizottmány*), másrészt létrehozták az elnyomott kelet-közép-európai nemzetek emigráns kereszténydemokratáinak szervezetét, a *Közép-európai Kereszténydemokrata Uniót*. Ezekon a fórumokon keresztül lehetőségük volt a világ

a Frenyó Zoltán: *A magyar kereszténydemokrácia a kommunizmus árnyékában. ÁVH-jelentések a Demokrata Néppártról*. In: *Magyar Szemle*, új folyam XXII., 2000/1–2. 68–88. o.

b Szacolczai György – Szabó Róbert: *Két kísérlet a proletárdiktatúra elhárítására. Barankovics és a DNP 1945–1949, Bibó és a DNP 1956*. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011. 111–142. o. és Izsák Lajos: *Keresztény pártok a forradalomban*. In: (Szerk. nélkül.): *Az élő hagyomány. Barankovics István és a magyarországi kereszténydemokrácia öröksége*. Barankovics István Alapítvány – Gondolat Kiadó, Budapest, 2007. 177–190. o.

c Barankovics István: *Sorsdöntő beszélgetés Rákosival*. i. m. 250. o. Barankovics emigrációs éveiről és tevékenységéről vö. Gyorgyevics Miklós: *A magyar kereszténydemokrácia apostola. Pályakép*. In: (Szerk.) Kovács K. Zoltán – Gyorgyevics Miklós: *Híven önmagunkhoz. Barankovics István összegyűjtött írásai a kereszténydemokráciáról*. Barankovics Akadémia Alapítvány, Budapest, 2001. 474–508. o.

d Közi-Horváth József kezdeményezésére alakult meg 1949 májusában, amely hatékony, az egész nyugati világot behálózó mozgalmi közösséggé vált. Történetéről és meghatározó személyiségeiről l.: Kovács K. Zoltán: *Magyar kereszténydemokraták az emigrációban*. In: (Szerk.) Babóthya Ferenc et al.: *Félbemaradt reformkor. 1935–1949. Törekvések Magyarország keresztény humanisza megújítására, a haza és a szegénység szolgálatában*. Püski Kiadó, Budapest, 2005. 263–274. o.

vezető politikusai és közvéleménye elé tárni a magyarországi eseményeket, és – ha kezdetben csak közvetett módon is – tartani a kapcsolatot az itthon maradtakkal.

A demokratikus magyar emigráns szervezetek közül kiemelkedett a *Magyar Nemzeti Bizottmány* (*Hungarian National Council*) szerepe, amelyet az 1947-es emigrációs hullámmal kikerült magyar politikusok alapítottak azáltal, hogy az otthon megkezdett antikommunista politikai küzdelmet idegenben folytassák.^a Az ekkorra már kialakuló hidegháborús világpolitikai helyzetben tevékenységükhöz félhivatalos támogatást kaptak az Amerikai Egyesült Államoktól a *Szabad Európa Bizottságon* (*Committee for a Free Europe*) keresztül, az MNB 13 fős Végrehajtó Bizottságára pedig kvázi ellenkormányként tekintettek.^b Varga Béla, volt házelnökön kívül a Magyar Nemzeti Bizottmány Végrehajtó Bizottságának tagjai közé tartozott Nagy Ferenc volt miniszterelnök és az 1945–1948 közti demokratikus pártok vezetői közül több politikus, köztük – a Vallás- és Közoktatásügyi Bizottság vezetőjeként 1951-től – Barankovics István. Az MNB fontosságát mutatja, hogy működését a magyar kommunista állambiztonság kezdettől megfigyelte. Egy megszerzett tagnyilvántartás szerint a volt Demokrata Néppárt politikusai és értelmiségi támogatói környezetéből Babóthy Ferenc, Barankovics István, Belső Gyula, Eszterhás György, Kovács K. Zoltán, Kovrig Béla, Mézes Miklós, Pethe Ferenc, Pócza Lajos, Varga László és Villányi Miklós vettek részt a Bizottmány munkájában s kerültek így módon is az állambiztonság célkeresztjébe.^c

Az emigráns politikai szervezetek munkájában való tevékeny részvétel mellett Barankovics érdeklődése egyre inkább a politikaelméleti és egyházi vonatkozású kérdések irányába fordult és emigrációs munkássága saját és mások ilyen irányú műveinek megjelentetésével is hatást gyakorolt az itthoni és emigrációs ellenzéki erőkre.^d Barankovics mellett a kereszténydemokrata emigráció minden bizonnyal egyik legagilisabb tagja dr. Varga László,

a Baráth Magdolna: *Támogatni vagy bomlasztani? Adalékok a magyar hivatalos szervek emigrációs politikájának változásához*. In: *Betekintő*, 2011/3. www.betekinto.hu (letöltés dátuma: 2015. augusztus 10.).

b Az Egyesült Államok kormánya nem tekintette emigráns parlamentnek a Bizottmányt, s a Végrehajtó Bizottságot sem menekült kormánynak. Ehhez meg kellett volna szakítani a diplomáciai kapcsolatot Budapesttel. Varga Béla és a végrehajtó bizottsági tagok szerepe kimerült abban, hogy megkísérelték összefogni a mérsékelt, demokrata magyar emigráns politikai csoportokat.

c ÁBTL 4.1. A-2127/17/77–80. o.

d Még Ausztriában rendezte sajtó alá, de már New Yorkban adta ki *A keresztény politika iskolája* című művet, amely a *Hazánk* hasábjain megjelent Mihelics Vid által szerkesztett cikksozolat egységbe foglalt gyűjteménye. A MNB Vallás- és Közoktatásügyi Bizottságának elnökeként *A magyar emigráció kultúrprogramja* című művében konstruktív kritikáját adja a hazai oktatáspolitikának. A Bizottmány támogatásával elindítja a Kis Magyar Könyvtár sorozatot. Emigrációs munkásságának utolsó korszakában a kereszténységgel és a keresztény egyházak helyzetével foglalkozott: 1955-ben jelent meg *Haladás és keresztény politika* című műve, 1962-ben pedig *Az egyetemes zsinat és a vasfüggöny*. In: Gyorgyevics Miklós: i. m. 498–504. o.

a DNP egykori országgyűlési képviselője és jogásza volt. Ő New Yorkban a *Szabad Európa Bizottság* tájékoztatási osztályának munkatársaként központi szerepet játszott az emigráns szervezetek munkájának koordinálásában. Az 1956-os forradalom napjaiban a Nagy Imre-kormány elismeréséért küzdött az ENSZ-ben, később pedig azt próbálta megakadályozni, hogy a nemzetközi szervezet levegye napirendjéről a magyar kérdést.^a A többi emigráns kereszténydemokrata politikus közül kiemelkedő volt Kovács K. Zoltán szerepe, aki 1951-től a *Szabad Európa Rádió* magyar szerkesztőségében dolgozott, s egyre nagyobb jelentőségre tett szert az az érték közvetítő és mediátori munka, amelyet évtizedeken át végzett.

A külföldre menekült kereszténydemokrata pártvezetők kezdettől fogva törekedtek arra is, hogy a térség menekült pártjai között szorosabb együttműködés alakuljon ki. Előzetes tárgyalások után, amelyek a lengyel, a csehszlovák és a magyar kereszténydemokraták között folytak, 1950. július 26-án így alakult meg New Yorkban a *Közép-európai Kereszténydemokrata Unió* (*Christian Democratic Union of Central Europe – CDUCE*). Ennek létrehozásától azt remélték, hogy közös fellépéssel szavaiknak, nyilatkozataiknak nagyobb súlyt tudnak adni. A CDUCE alapító tagjai voltak: Adolf Prohazka (Csehszlovákia), Karol Popieł (Lengyelország), Edward Stukel (Lettország), Kazys Pakstas (Litvánia), dr. Varga László (Magyarország), dr. Miha Krek (Jugoszlávia). Az elnök Közi-Horváth József, majd 1958-tól haláláig Barankovics István lett. A CDUCE aktivitásának csúcspontja az 1950–60-as évekre esett. Az 1950-es évek elején kapcsolatokat építettek ki a nyugat-európai, a dél-amerikai kereszténydemokrata pártok és a CDUCE között. A szervezet egyébként teljes jogú tagja volt a Kereszténydemokrata Internacionálnak is. Ismételten rendeztek csúcstalálkozókat, kongresszusokat, és rengeteg információs anyagot adtak ki és terjesztettek világszerte. A CDUCE-nek az idők folyamán állandó képvisellete lett Európában a nyugat-európai kereszténydemokrata pártokat tömörítő EUCD brüsszeli központjában, így szorosabbá vált a szervezet és a nyugat-európai kereszténydemokrata pártok kapcsolata is.^b

A CDUCE tagszervezetei kapcsolatot tartottak fenn saját országukkal és azok kereszténydemokrata erőivel is, így nagy szerepet tudtak játszani a szocialista rendszerek összeomlása után a térség kereszténydemokrata pártjainak újjászervezésében.^c A CDUCE a volt szocialista országok területén elsőként Budapesten tartotta közgyűlését 1990 márciusában, amelyen

a Életéről emlékiratai igazítanak el részletesen: Varga László: *Kérem a vádlott felmentését!* Püski Kiadó, New York, 1981. és úő: *Fények a ködben. Egy életút a nemzet szolgálatában.* Médiamix, Salgótarján, 2002.

b Kovács K. Zoltán: *Magyar kereszténydemokraták az emigrációban.* i. m. 277. o.

c Niels Arbol: *A kereszténydemokrácia Európában.* Barankovics István Alapítvány, Budapest, 1995. 113–114. o.

megválasztotta vezetőségét dr. Karcsey Sándor elnökkel és Jan Čarnogurský főtitkárral az élen. A CDUCE titkársága ezután Pozsonyba helyezte át működését. 1992-ben, miután az újralapított kereszténydemokrata pártok legalizálódtak hazájukban, az EUCD sorban felvette azokat rendes tagjai sorába. Ezzel a CDUCE betöltötte hivatását és beszüntette működését.^a 1989. szeptember 30-án Magyarországon is hivatalosan megkezdte működését a Kereszténydemokrata Néppárt, amely hosszabb előkészítő munka után ekkor választotta meg első alapszabályszerű vezetőségét, s ezzel új korszak kezdődött el a magyar kereszténydemokrácia történetében.

Összegezve elmondható, hogy 1949 és 1989 között a magyar kereszténydemokrata emigráció olyan hídszerepet tudott betölteni, amely egyrészt a Demokrata Néppárt történeti tradícióját, másrészt az európai kereszténydemokrata hagyományt sikeresen össze tudta kötni a magyarországi kezdeményezésekkel, és így az összeérő magyarországi és külhoni szálak a rendszerváltozáskor hozzájárultak ahhoz, hogy az újjáalakuló Kereszténydemokrata Néppárt pártidentitásában a Demokrata Néppárt mint történeti legitimációs alap, a nyugat-európai kereszténydemokrata pártokkal való kapcsolat pedig mint európai minta szerepelhessen.^b

Egy európai kereszténydemokrata párt ígérete (1989–1990)

1989-ben a Demokrata Néppárt egykori országgyűlési képviselői közül még 24 személy élt, tízen emigrációban és tizennégyen Magyarországon. Mindnyájan támogatták a Kereszténydemokrata Néppárt újjáalakulását, huszonegyük közül azonban csak Keresztes Sándor, Kovács József, Kovács K. Zoltán, Matheovits Ferenc, Szabó Ferenc, Ugrin József és Varga László vállaltak tisztséget.^c

A KDNP szervezésében kezdettől fontos szerepet játszott a nyugati kereszténydemokrata pártokkal és szervezetekkel való kapcsolat. A Demokrata Néppárt örökébe lépő KDNP joggal számíthatott is azokra a kapcsolatokra, amelyek a DNP-s képviselők emigrációs tevékenysége révén épültek ki: az emigráns kereszténydemokraták várakozási horizontján éppúgy a szovjet rendszer megszűnése állt, mint az itthon maradottakénak, és a rendszerváltás szelét érzékelve az általuk létrehozott és ápolta nemzetközi kapcsolatok is megélnélkültek.^d Az új párt létrehozásának nem titkolt célja volt az is, hogy

a Kovács K. Zoltán: *Magyar kereszténydemokraták az emigrációban*. i. m. 277. o.

b A pártidentitás stratégiáiról lásd jelen kötetünkben Kiss Mária Rita tanulmányát.

c Szabó Róbert: *Egy keresztény párt (KDNP) a rendszerváltás évében (1989–1990)*. In: (Szerk.) Réfi Attila–Sziklai István: *MTA–ELTE Pártok, pártrendszerek, parlamentarizmus kutatócsoport évkönyve*. MTA–ELTE Pártok, pártrendszerek, parlamentarizmus kutatócsoport – MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest, 2009. 57. o.

d Surján László-interjú. 2015. június 12. Készítette: Petrás Éva.

az európai kereszténydemokrata pártok nagy családjában a magyar kereszténydemokrata párt is megkapja az őt megillető helyet.

A külföldi kapcsolathálózat kiépítésében az egyik legelső siker az 1989. május 24. és 27. között Bécsben tartott EUCD-konferencián való részvétel volt, amelyet a keleti blokk kereszténydemokrata képviselői számára rendeztek. Egyedül Lengyelország és Magyarország vezetése engedte ki a meghívottakat. A cseh, horvát, szlovák, lett, litván és ukrán kereszténydemokrata mozgalmakat emigránsok képviselték.^a Magyarországról Karcsay Sándor, Keresztes Sándor, Marik Pál és Szokolczai György, Nyugat-Európából András Mária, Gábor Dzsingisz, Kovács K. Zoltán és Varga József vett részt a konferencián. Az MDF képviseletében szintén jelen volt Fasang Árpád.^b A magyar delegáció részvételét később Kovács K. Zoltán pozitívan értékelte a KDNP újjáalakulásának folyamatára nézve is.^c

A párt részese lett annak nemzetközi figyelemnek is, amely politikai pártcsaládokon túlmutatóan próbálta az új kelet-közép-európai demokráciákban a demokratikus folyamatokat pozitív irányba segíteni. Surján László, a KDNP 1990 és 1995 közötti pártelnöke visszaemlékezése szerint „...a hozzáánk legközelebb eső párt, az Osztrák Néppárt és a mögötte lévő alapítványok [...] hívtak ebből a térségből induló új pártokat minden politikai elkötelezettség nélkül az első időben, például a sokat emlegetett, legendás Mozart hajóra; ott rendeztek konferenciákat. És azok a magyar ellenzékiek, akik akkor még többé-kevésbé egy táborba tartoztak, itt jutottak közös ismeretekhez és kapcsolatokhoz, melyekkel aztán később éltek vagy nem éltek...^d”

Később – különösen a KDNP 1989. szeptemberi formális újjáalakulása után – ezt természetesen követte a bilaterális pártkapcsolatok kialakulása is. Karcsay Sándornak a *Hazánkért* 1989/1. számában *Pártunk nemzetközi kapcsolatai* címmel közölt tanulmánya sorra veszi a KDNP lehetséges külföldi partnerpártjait.^e Ezek között az Osztrák Néppárt (ÖVP), a német CDU és a CSU mellett külön figyelmet érdemel a holland kereszténydemokrata párt, a CDA (Christen Democratisch Appèl).

A CDA-val két szálon is szoros kapcsolat alakult ki már a KDNP újjáalakulásának idején. Surján László és a CDA elnöke, Wim van Velzen barát-

a Lukácsi Katalin: *Negyedszázados évfordulóját ünnepli a KDNP*. II. rész. In: www.barankovics.hu (letöltés dátuma: 2015. augusztus 11.).

b Kovács K. Zoltán: *Magyar kereszténydemokraták az emigrációban*. i. m. 287. o.

c MNL OL P 2264 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 3. tétel.

d Uo. Az Osztrák Néppárt (ÖVP) 1992. április 13–15-én rendezett konferenciát a Bécs és Pozsony között haladó Mozart hajón a volt szocialista országok és a balti államok képviselői számára *Európai kerekasztal* címmel. Az eseményről l.: a Magyar Televízió 1992. 04. 14-i riportját, in: Nemzeti Audiovizuális Archívum (letöltés dátuma: 2015. augusztus 13.).

e Karcsay Sándor: *Pártunk nemzetközi kapcsolatai*. In: *Hazánkért*, 1989/1. 18–21. o. Elemzése részletesebben: Karcsay Sándor: *A kereszténydemokrata külpolitika koncepciója*. In: *Külpolitika. A Magyar Külügyi Intézet elméleti és politikai folyóirata*, 1989/1. 18–27. o.

ságának köszönhetően jött létre 1991-ben a Kelet-közép-európai Kereszténydemokrata Akadémia a térség fiatal politikusainak képzésére budapesti székhellyel.^a A holland–magyar kereszténydemokrata kapcsolatok és a KDNP európai integrációjának elősegítése azonban leginkább Gábor Dzsingisz, a CDA képviselőjének nevéhez fűződik, aki a hagyományátadás és a kapcsolati háló építése terén kezdettől fáradhatatlanul dolgozott a KDNP érdekében.^b Gábor Dzsingisz révén még az EUCD ülésein is személyes támogatást nyert a magyar kereszténydemokrácia ügye. A Hollandiában élő magyar kereszténydemokrata politikus sokat tett azért, hogy Brüsszelben megismerjék az újjáalakult KDNP munkáját. Gábor az EUCD 1989. szeptember 5-i frakcióüléséről például egy levelében részletesen beszámolt Kovács K. Zoltánnak. Ebben pontos képet ad arról, hogy az EUCD-n belül milyen várakozások alakultak ki a KDNP fellépésével kapcsolatban. A frakcióülésen Gábor ismertette a KDNP programját és helyzetét az EUCD képviselőivel, amelynek köszönhetően a brüsszeliiek egyértelmű értéként fogadták el, hogy a KDNP Magyarországon „*az egyetlen párt, amely minden folt nélkül teljesen egyenes hátgerinccel rendelkezik.*”^c

Az EUCD-vel tehát több oldalról megtámogatva gyümölcsözően alakultak a kapcsolatok.^d Különösen az EUCD főtítkárával, Thomas Jansennel alakult ki szoros kapcsolat. Ő ígért és küldött jelentősebb anyagi támogatást, amelyet a kezdetben tárgyi eszközökben hiányt szenvedő párt kommunikációs eszközök beszerzésére fordíthatott. Thomas Jansen 1989. július 12–14-én járt Magyarországon. Az utazás során szerzett tapasztalatairól részletes beszámolót tartott az EUCD fentebb idézett frakcióülésén. Jansen útjáról Kovács K. Zoltán egy 1989. szeptemberi levelében így számolt be: „*Miután ez a párt, mint a Demokrata Néppárt utóda, a Közép-európai Kereszténydemokrata Unión keresztül már hosszú ideje együttműködik az Európai Néppárttal, Jansen látogatásával az európai szolidaritást akarta kifejezni. Megbeszéléseit barátainkkal egyben arra használta fel, hogy tisztázzák az együttműködés lehetőségét. Jansen a KDNP vezetőinek előkészítése alapján találkozott a magyarországi demokratikus ellenzéki csoportok vezetőivel, és elutazása előtt látogatást*

a Kovács K. Zoltán: *Magyar kereszténydemokraták az emigrációban*. i. m. 277. o. Az akadémia utóda az 1995 óta a Budapesten működő Robert Schuman Institute (RSI), www.schuman-institute.eu. A kelet-közép- és kelet-európai fiatal, jövődöbéli EPP-politikusok képzésére szakosodott intézet sikeresen szervez EU-s integrációval, európai értékekkel kapcsolatos kurzusokat és konferenciákat. A Robert Schuman Intézet szerepét hangsúlyozta Hölvényi György, a KDNP európai parlamenti képviselője is. In: Hölvényi György-interjú. 2015. március 27.

b Hölvényi György-interjú. 2015. március 27.

c MNL OL P 2264. Kovács K. Zoltán hagyatéka. 41. tétel.

d Kovács K. Zoltán hagyatékának feldolgozásával összegzi ezt Lukácsi Katalin: *A Kereszténydemokrata Néppárt története*. (Kéziratban), 34–37. o. és Lukácsi Katalin: *Negyedszázados évfordulóját ünnepli...* i. m. Kovács K. Zoltán tevékenységéről a továbbiakban az ő kutatási eredményeit idézzük.

tett Pozsgay Imre államminiszternél is.^{7a} Ezek után nem meglepő, hogy az EUCD frakcióülésén Thomas Jansen azt az álláspontot képviselte, hogy az EUCD-nek a KDNP-vel kell Magyarországon a kapcsolatot tartania, hiszen „...a Nyugaton élő András Mária és Kovács K. Zoltán a Közép-európai Kereszténydemokrata Unión keresztül évek óta képviselik a nemzetközi fórumokon a magyar kereszténydemokrácia ügyét.”^{7b} Szerencsés egybeesés volt, hogy a KDNP éppen 1989. szeptember 4-én, tehát a fentebb idézett frakcióülés előtt nyújtotta be felvételi kérelmét az EUCD-hez, amelyet így Thomas Jansen beszámolójával egy ülésen bírálhattak el.

A KDNP alakuló országos gyűlésére 1989. szeptember 30-án került sor. A 154 választott küldöttön kívül mintegy 300 érdeklődő vendég is részt vett, közülük többen külföldről érkeztek. A nyugati szervezetek részéről érkezett: Hanja May-Weggen, az Európai Parlament kereszténydemokrata frakciójának holland alelnöke; Ingo Friedrich, a frakció elnökségének tagja; Wim van Velzen, a holland Kereszténydemokrata Párt elnöke; Robert H. van de Beeten, a párt alelnöke és Gábor Dzsingisz, a CDA Közép-európai Bizottságának elnöke; továbbá Jacques Lefevre, a belga Keresztény Szociális Párt főtitkára; Rudolf Rezsőházy, a párt elméleti tanácsadója; Pierre Scharff, a párt sajtószerkesztője; Klaus Franke, a bonni parlament CDU-s képviselője; György von O'sváth, a CDU brüsszeli akció-közösségének tagja; Otto Wiesheu, a bajor parlament tagja, a Hanns Seidel Alapítvány ügyvezetője és Michael Ikrath, az osztrák nemzetgyűlés néppárti tagja. Lengyelországból, a Szolidaritás képviselőjében jelen volt Jacob Moskwa és Marek Holubicki a Katolikus Munkapárt küldötteként. A DNP emigráns képviselői közül megjelent Kovács K. Zoltán Münchenből, Mézes Miklós Kanadából és Varga László New Yorkból.^{7c}

A gyűlésen a külföldi szervezetek képviselői közül többen is felszólaltak. Felszólalásaikat Kovács K. Zoltán később így foglalta össze: „A külföldi testvérpártok küldöttei tolmácsolták megbízóik üdvözleteit, többen utaltak a magyarsághoz fűződő történelmi kapcsolataikra. Valamennyien hangsúlyozták azokat az alapvetően keresztény, európai és demokratikus eszméket, amelyeket pártjaik képviselnek országuk és Európa nyugati, integrálódó közéletében. Üdvözölték a demokratizálódó magyar politikai élet átültetésének – a demokrácia, a szociális igazságosság, valamint a szabadságjogok érvényesítésének – fontosságát a politikai, társadalmi és gazdasági kibontakozás folyamataiban. Mindehhez felajánlották erkölcsi és gyakorlati támogatásukat.”^{7d}

Ennek következő lépcsőfoka az volt, hogy az EUCD 1989. november

a Uo.

b Uo.

c Uo.

d MNL OL P 2264 Kovács K. Zoltán hagyatéka. 41. tétel.

5–7-én, Máltán rendezett kongresszusán részletekre kiterjedő határozatot fogadott el az ekkor bontakozó kelet-közép-európai pártokhoz való viszonyáról. A határozat üdvözölte a Kelet-Közép-Európa országaiban kibontakozó demokratikus folyamatokat, és támogatásáról biztosította az újjáalakuló kereszténydemokrata pártokat, köztük a KDNP-t; elhatározta, hogy együttműködik ezekkel a pártokkal és megteremti a szükséges jogi és politikai előfeltételeit annak, hogy hosszú távú és sokoldalú kapcsolatok épüljenek ki Kelet-Közép-Európa és Nyugat-Európa kereszténydemokrata pártjai között. A kongresszus egyúttal kinyilvánította együttműködési készségét minden olyan demokratikus mozgalommal, amely a kereszténydemokrata eszményeket képviseli a régió országaiban.^a A KDNP EUCD-integrációja elől tehát elhárult minden akadály, így a párt 1990 júniusában felvételt nyert az EUCD tagjai közé.

A KDNP-t újjáalakulása után nemcsak az EUCD támogatta mint nemzetközi szervezet, hanem a kereszténydemokratákat, liberális konzervatívokat és egyéb konzervatív pártokat tömörítő Európai Demokrata Unió, az EDU (*European Democrat Union*) is megkereste kapcsolatfelvételi szándékával. Alois Mock, az EDU elnöke, egykori osztrák alkancellár személyében a KDNP olyan támogatóra talált, aki a rendszerváltozás kezdetétől a magyar belpolitikai helyzetet testközelből ismerve volt a párt nemzetközi integrációjának segítségére. A KDNP ezért úgy határozott, hogy mindkét szervezet – az EUCD és az EDU – munkájában részt vesz. Surján meglátása szerint „...*a két szervezet között volt egy kis rivalizálás, én pedig azt gondoltam, és a KDNP el is fogadta ezt az álláspontot, hogy nekünk ebben a vitában nem kell állást foglalni, nekünk minden kapcsolatra szükségünk van, mert ezek a kapcsolatok a háttérben az ország javát szolgálják.*”^b A KDNP-t tehát 1990 augusztusában az EDU is felvette tagjai sorába. Surján Lászlót 1992-től az EUCD, 1993-ban pedig az EDU alelnökévé is megválasztották.

A KDNP nemzetközi kapcsolatainak alakulásában kezdettől meghatározó szerepe volt Kovács K. Zoltánnak. Kovács K. a *Szabad Európa Rádió* munkatársaként is megragadott minden alkalmat, hogy a KDNP politikusaikat megszólaltassa és ezáltal őket a hallgatókkal megismertesse.^c Ezen túlmenően rendszeresen küldött „Situationsbericht”-eket, helyzetjelentéseket a CDU-nak, a CSU-nak, a Hanns-Seidel- és a Konrad-Adenauer-Stiftungnak és Habsburg Ottónak.^d A nemzetközi szervezetekben való részvétel mellett így a KDNP bilaterális külkapcsolatai is könnyen fejlődésnek indultak. A Habsburg Ottóval való jó viszony erőteljes támogatást jelentett például a

a Niels Arbøl: i. m. 155–157. o.

b Surján László-interjú. i. m.

c Lukácsi Katalin: i. m.

d Uo.

bajor keresztényszociális párt, a CSU irányában. A CSU a második világháború utáni Európa egyik legsikeresebb politikai pártjaként az egyik legfontosabb európai mintát testesítette meg a KDNP számára. Bajorország Németországon belüli helyzetének köszönhetően a szubszidiaritás és a szubregionális (határ menti) együttműködés egy példaként szerepelt abban a kiadványban, amelyet a Hanns Seidel Alapítvány támogatásával jelentettek meg.^a

Európai minta – európai norma

Az európai kereszténydemokrata örökségre való hivatkozás és az aktuális európai kereszténydemokrata minták bemutatása különösen azután vált hangsúlyossá, hogy Surján László pártelnöksége idején előtérbe került a párt korszerű, jövőorientált, európeer arculatú továbbfejlesztésének igénye. Közben a történelmi párt felelősségtudata az újjáalakulástól folyamatosan jelen volt a KDNP politikájában, az idő előre haladtával egyre sürgetőbbé vált az aktuális jelenben való politizálás követelményeinek való megfelelés és az ehhez illeszkedő program kialakítása. Ebben mutatott fel jelentős eredményeket a párt 1992. április 24–26. között megrendezett gödöllői kongresszusa. A kongresszus propaganda- és programanyagai mögött több területen komoly elméleti háttér munka állt, így a párt Külügyi Bizottsága is elkészítette a *KDNP – Magyarország külpolitikája* című tanulmányát, amelynek eredményei azután a párt gödöllői programtézisei közé is bekerültek. *„A kereszténydemokrácia olyan alternatíva, amely nem jár a csak imént visszanyert nemzeti öntudat feladásával, ugyanakkor eredendően benne van a közösségi (a közös) gondolkodás és felelősség, hihetően demokratikus és szociálisan szolidáris. Mivel keresztény értékrendet tükröz, mély gyökerei erősek, ideológiailag világos, egyértelmű választ tud adni korunk társadalmi, gazdasági és erkölcsi kihívásaira. Igazságtiszteletével és embertiszteletével a belső konfliktusok kezelése mellett a külviták csillapítására is alkalmas politikai eszköztár”* – szögezi le az elemzés.^b A háttér tanulmány a továbbiakban Magyarország majdani európai uniós és NATO-csatlakozása perspektívájában fogalmazott meg kereszténydemokrata értékrenden alapuló programjavaslatot. Ebben külön hangsúlyt helyeztek a határon túli magyarok érdekvédelmére is.^c

A gödöllői kongresszus programtézisei külön fejezetben taglalták a magyar külpolitika alapelveit, lehetőségeit és a KDNP ezzel kapcsolatos feladatait. A KDNP nemzeti gondolatból levezetett, a kérdés biztonságpolitikai aspektusait kiemelő programjának különös értéke a regionalizmusban rejlő

a CSU: *A Keresztényszociális Unió Bajorországban, Németországban, Európában*. Budapest, 1994.

b *Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) – Magyarország külpolitikája*. In: *Pártiratok. A gödöllői kongresszus anyaga*.

c Uo.

problémamegoldó lehetőségek felvázolása.^a Az *európai integráció felé* című fejezetben a program a kereszténydemokrata külpolitikai gondolkodás két alappilléret nevezi meg: egyrészt „a keresztény szeretetetikán alapuló szolidaritást”, másrészt „a nemzetközi igazságosságot”. Ezután összefoglalja a KDNP külpolitikájának célját: „*amely az integráció Európa politikai-kulturális-társadalmi-gazdasági és biztonsági rendszerébe, megőrizvén nemzeti identitásunkat és történelmi kultúránkat.*”^b Továbbmenve, a programtézisek részletes kifejtésében a *Kisebbségi-nemzetiségi politika* című rész hangsúlyozza a Helsinki Zárónyilatkozattal, illetve a többi vonatkozó nemzetközi egyezmény-nyel való egyetértés mellett a kisebbségvédelem elsőrendű fontosságát. Ezért a KDNP követendő külpolitikai elvnek tartja, hogy a szomszéd államokkal kötött kétoldalú szerződések a jövőben ne legyenek ratifikálhatók kisebbségvédelmi garanciák rögzítése nélkül. Végül a *Biztonságpolitikánk alapelvei és feladatai* című fejezet leszögezi, hogy „*békében és biztonságban kívánunk élni minden állammal és nemzettel, ezért nincs előre kialakított ellenségképünk.*”^c A nemzeti kisebbségek védelmének témája olyannyira aktuális volt, hogy erről a *Kisebbségek jogai magyar és európai nézőpontból* címmel konferenciát is rendeztek a Hanns Seidel Alapítvány szervezésében, amelyen többek között Habsburg Ottó is előadott.^d A kérdés aktualitását a szlovák–magyar és a román–magyar alapszerződések létrejötte körüli politikai vita adta.^e

A Kereszténydemokrata Néppárt pártidentitásában a világnézeti párt jelleg ugyan a magyar kereszténydemokrácia sajátos történeti fejlődéséből adódott, viszont a párt – nyugat-európai kereszténydemokrata párttestvéreihez hasonlóan – egy multikonfessionális és szekularizált ország egyetemes keresztény értékeket valló pártjaként kezdettől igyekezett megszabadulni a „katolikus” párt stigmájától, s így tagjai és támogatói közé fogadni protestáns, sőt, nem vallásos embereket is. Ennek fontosságára már egyik 1990 áprilisában írt levelében figyelmeztette a KDNP Országos Vezetőségét Gá-

a Györi Szabó Róbert: *A parlamenti pártok és az alapszerződések, 1994–1997*. In: *Magyar kisebbség. Nemzetpolitikai Szemle*, 2000/4. www.hhrf.org/magyarkisebbség/0004 (letöltés dátuma: 2015. augusztus 18.).

b *A kongresszus üzenete. A gödöllői kongresszus programtézisei*. Budapest, Kereszténydemokrata Néppárt, 1992. 35. o.

c Uo. 37. o.

d MNL OL KDNP Meghívók. 51. doboz, 55. tétel.

e 1995. március 19-én megkötött szlovák–magyar alapszerződés másnapján az országgyűlésben napirend előtt egyfajta előrehozott ratifikációs vita zajlott, amelynek során a KDNP részéről kifejtették, hogy támogatják ugyan az alapszerződés létrejöttét, de csak a jó alapszerződését. A megkötött alapszerződés azonban a kölcsönös bizalmatlanság légkörében jött létre és csak a jövő dönti el, mit sikerül belőle megvalósítani. A párt a garanciákat hiányolta, ami a alapszerződésben „a szentelt víz hatását sem éri el”. Ld. Györi Szabó Róbert: i. m. A KDNP közös elnökségi-frakcióüléséről készült 1995. május 17-i jegyzőkönyv részletes bepillantást nyújt abba a folyamatba, amelynek során végül eldőlt, hogy a párt a szlovák–magyar alapszerződés ratifikációs végszavazásán (1995. június 13.) nem fog szavazni. In: *Pártiratok. Elnökségi iratok*.

bor Dzsingisz. Mint írja, a Kereszténydemokrata Néppárt akkor lesz a „jövő pártja”, ha megtörténik – többek között – „a katolikus és protestáns összefogás következetes kiépítése”.^a Ennek fórumaként fontos szerepet töltött be a KDNP Protestáns Műhelye. A Protestáns Műhely létrehozását kereszténydemokrata protestáns lelkészek és presbiterek kezdeményezték 1992-ben azzal a céllal, hogy a párt keretein belül a politika területén is megjelenítsék a protestáns örökséget. Mint a műhely Ügyvivő Bizottsága fogalmaz: „Erre indít minket a felelős szabadság lutheri életelve, s a politikában is az Isten dicsőségét szolgáló kálvini életgyakorlat.”^b A Protestáns Műhely aktívan ápolta kapcsolatait a nyugat-európai protestáns kereszténydemokrata platformokkal, amely sajátos kapcsolatot jelentett ezekhez a pártokhoz, elsősorban a holland CDA-hoz, illetve a német CDU-hoz. Az együttműködés keretében például holland–magyar közéleti konferenciát tartottak *Keresztények együtt a holnapi Magyarorszáért* címmel a hollandiai Református Politikai Szövetség (GPV), a Magyar Református Presbiteri Szövetség és a KDNP Protestáns Műhelye szervezésében.^c

Német viszonylatban különösen fontos missziót teljesített a Protestáns Műhely, hiszen a CDU a nyugat-európai kereszténydemokrata pártok között nagyságánál fogva is a legjelentősebb vonatkoztatási pont volt a KDNP számára. 1993 októberében jelent meg Gottfried Mehnert: *Protestánsok a kereszténydemokráciában – avagy amit a német útból tanulhatunk* című könyve^d, amely a KDNP Protestáns Műhelyének kezdeményezésére került lefordításra. Megjelenése alkalmából Angela Merkel, aki akkor a CDU/CSU Evangélikus/Protestáns Munkaközösségének szövetségi elnöke, valamint a női és ifjúsági kérdések szövetségi minisztere volt, írásos üzenetben köszöntötte a KDNP Protestáns Műhelyét.^e A kötet bemutatóján a szerző *Protestáns hozzájárulás a kereszténydemokrata politizáláshoz* címmel tartott előadást. A Protestáns Műhely aktívan ápolta a német kapcsolatokat, küldöttség vett részt például a CDU/CSU Protestáns Munkaközösségének évenkénti nagygyűlésein.^f Az európeér kereszténydemokrata pártimázs fontossága az 1994-es kampány-

a 1990. április 13. In: *Pártiratok. Elnökségi iratok.*

b Információk a KDNP Protestáns Műhelyéről. In: *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1993. október 14.

c A konferenciára Budapesten, a Károli Gáspár Református Egyetemen került sor 1994. augusztus 27-én. Ld. MNL OL KDNP iratok. 33. doboz, 41. tétel.

d Gottfried Mehnert: *Protestánsok a kereszténydemokráciában.* Barankovics István Alapítvány, Budapest, 1993.

e Grußwort der Bundesvorsitzenden des Evangelischen Arbeitskreises der CDU/CSU, Bundesministerin Dr. Angela Merkel, an den Protestantischen Arbeitskreis der Christlich-Demokratischen Volkspartei Ungarns, Bonn, 1993. október 14. In: *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1993. október 14.

f Például 1993. október 22–29-én Lübeckben. Erre a nagygyűlésre Angela Merkel hívta meg a KDNP PM megbízott elnökét, Lukáts Miklóst és Békefy Lajost. In: *Pártiratok. Elnökségi iratok*, 1993. november 5.

stratégiában hangsúlyosan jelenik meg szoros összefüggésben a néppártiság megújuló követelményével, amelyhez a CDU adhatta a legfontosabb követendő mintát.^a

Azonban a várakozásokhoz képest csalódásként értékelt 1994-es választási eredmények nyomán a KDNP-nek meg kellett újítania saját arculatát, amelyet a Gicz György vezetett új elnökség révén véltek megvalósíthatónak. A KDNP belső válságának e helyütt csupán nemzetközi vonatkozásaira térünk ki, amelyek azért váltak jelentőssé, mivel ennek kapcsán az európai kereszténydemokrata pártokkal való kapcsolat már nem csupán és nem elsősorban mint minta, hanem mint norma működött.^b

Az EUCD Közép- és Kelet-Európa munkacsoportja 1997 során kétszer is tárgyalta a KDNP körül kialakult helyzetet Brüsszelben: január 9–10-én és június 19-én. Ezen túlmenően az EUCD egy tényfeltárási bizottságot is küldött Magyarországra március 6–8-a között, amelynek tagjai a helyszínen tájékoztak. Ezek után az EUCD közvetítésével a KDNP szemben álló frakciói Pozsonyban találkoztak április 18-án. A pozsonyi egyeztetés után közös deklarációt adtak ki a megbékélésről, azonban hazaérve Gicz György pártelnök a magyar sajtóban már úgy nyilatkozott, hogy ezt nem érzi magára nézve kötelezőnek. Egy Wim van Velzen EUCD-elnök által Gicz Györgyhez írt levél tanúsága szerint a Gicz vezette szárny ekkor vált az EUCD számára hiteltelenné. Velzen Gicz őszinte tárgyalási szándékát is megkérdőjelezte, a pozsonyi egyeztetést csupán a KDNP közelgő kongresszusa előtti kampányfogásnak titulálva.^c Ezek után az EUCD Tanácsa 1997. július 11-én kizárta tagjai közül a KDNP-t. Közvetlen indokként a KDNP MIÉP-pel történő együttműködésének lehetősége, illetve az ettől való elhatárolódás elmaradása szerepelt. Mint Velzen írja, „a KDNP, amely magát kereszténydemokrata pártnak deklarálja és amely tagja a kereszténydemokrata pártok európai szervezetének, tagságával erkölcsi kötelezettséget vállalt az EUCD-tagsággal. Ha egy párt ezt az erkölcsi kötelezettséget megszegi, magát helyezi azon a csoporton kívül, amely elfogadja és betartja ezeket. Egy ilyen párt nem tartozik többé az európai kereszténydemokraták családjába.”^d Az EUCD-ből való kizárás óriási presztízsveszteség volt a párt számára, nem beszélve közvetlen belpolitikai

a Erről l.: jelen kötetünkben Kiss Mária Rita tanulmányát.

b Uo.

c “The ambivalence of your commitment expressed in the Hungarian press created serious doubts about the true reason why you wanted to reconcile with the EUCD before your party Congress.” Wim van Velzen levele Gicz Györgyhez, 1997. szeptember 4. In: Kovács K. Zoltán hagyaték. MNL OL P 2264 41. tétel.

d “The KDNP, a party which declares itself Christian Democratic and which is a member of a European organisation of Christian Democratic parties, accepted a moral obligation with the EUCD membership. If a party breaks that moral obligation, it places itself outside the group of parties who do accept this commitment. Such a party does not belong anymore to the Christian Democratic European family.” Uo.

hatásáról, amely a párttagokat kizáró döntéssorozat következtében végül a KDNP parlamenti képviselőjének megszűnéséhez vezetett. A KDNP-t csak a párt helyzetének rendeződése és Magyarország európai uniós csatlakozása után jóval, 2007-ben vette vissza tagjai közé az azóta az Európai Néppártba olvadt európai kereszténydemokrata pártcsalád.

Európai integráció

A rendszerváltozás után a magyar pártokhoz hasonlóan a KDNP is kereste a nyugat-európai pártszövetségekhez való kapcsolódási lehetőségeket. Miközben a nyugati kapcsolatok a minta- és normaadás tekintetében felbecsülhetetlen értékűnek bizonyultak, az európai intézmények önmagukban nem garantálták a sikeres belpolitikai szereplést: a nemzetközi kapcsolatoknak ilyen értelemben nincs közvetlen hatásuk. Mint a KDNP rendszerváltozás utáni történetéből látszik, a közös európai értékrenden alapuló szoros kapcsolat nem helyettesíti a belső fejlődést, azt csupán inspirálhatja és támogathatja. Magyarország európai uniós csatlakozása azonban lényegesen megváltoztatta a nemzetközi kapcsolatokat: a bennük rejlő lehetőségeket kitarta a KDNP előtt is.

Kelet-Közép-Európa pártjaira egyként vonatkozott az a várakozás, hogy országuk európai integrációja gyengíti majd az európai pártcsaládok ideológiai mintázatából kilógó ideológiával rendelkező pártokat és az európai szinten szerveződő pártok, az europártok révén segítik a „sztenderd” pártokat. Ilyen irányú hatás, ha ellenpéldák akadnak is, valóban kimutatható. Az európai uniós csatlakozás után készült elemzések szerint valóban egyre több párt igyekezett felzárkózni valamelyik európai pártformációhoz. A pártok, ha fokozatosan is, de közeledni kezdtek az európai ideológiai mintázatokhoz és integrálódtak az európai pártszövetségekbe. Az Európai Néppárthoz való tartozás ilyen értelemben óriási lehetőség, amely hat a KDNP nemzetközi jelenlétére és visszahat a KDNP hazai politikájára is. A következő évtizedek győztesei nagy valószínűséggel olyan pártok lesznek, amelyeknek megvan a képességük arra, hogy uniós tagállam politikai pártjaiként ebben az új környezetben és az új dinamikának megfelelően működjenek.^a

a Enyedi Zsolt: *Az európai integráció hatása a kelet-európai és magyar pártstratégiákra*. In: (Szerk.) Hegedűs István: *A magyarok bemenetele. Tagállamként a bővülő Európai Unióban*. Demokrácia Kutatások Magyar Központja Alapítvány, Budapest, 2006. 155–180. o.

V. fejezet

Szabó Róbert

A KERESZTÉNYDEMOKRATA NÉPPÁRT TÖRTÉNETI KRONOLÓGIÁJA ELŐZMÉNYEKEL (1988–2010)

1988

december 3.

Megalakult a Márton Áron Társaság. Elnöke Keresztes Sándor.

1989

január 30.

Az esztergomi Adalbertinum Evangelizációs Központ épületében a keresztény társadalmi és kulturális feladatok ellátására létrejött a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége.

március 11.

Az ELTE dísztermében a Márton Áron Társaság a névadó püspökké szentelésének 50. évfordulójáról emlékezett. Beszédet mondott Keresztes Sándor és Pozsgay Imre.

március 15.

A Demokrata Néppárt volt képviselői (Keresztes Sándor, Matheovits Ferenc és Ugrin József) bejelentették a Kereszténydemokrata Néppárt megalakítását.

április 14.

A Demokrata Néppárt volt képviselőinek (Keresztes Sándor, Kovács József és Ugrin József) jelenlétében megbeszélést tartottak a Kereszténydemokrata Néppárt szervezési kérdéseiről. Döntöttek a párt programjának, az alkotmányának kidolgozásáról, az elfogadott részek nyilvánosságra hozásáról. Megállapodtak az Ideiglenes Intézőbizottság felállításáról (vezetője: Keresztes Sándor), tagjai a DNP volt képviselői. A testület további külső tagok bevonásáról is határozott.

Szegeden megnyitották a II. Rákóczi Ferenc Katolikus Népfőiskolai Társaság szervezésében az egykori KALOT népfőiskolák szellemi örökségéről szóló kiállítást.

június

Közzétették a KDNP programját. Ez még csak nyolc témakört magában foglaló alapelvtervezet.

június 7.

Az Ellenzéki Kerekasztal ülésén felvették tagjai közé a Keresztény Demokrata Néppártot, amely a Barankovics István vezette DNP politikájának örököse. A csatlakozási tárgyalásokat a KDNP nevében Szakolczai György folytatta és írta alá a megállapodást.

június 13.

Az MSZMP, a különböző politikai szervezetek, az Ellenzéki Kerekasztal első politikai tárgyalásán a Kereszténydemokrata Néppártot Füzessy Tibor és Szakolczai György, majd Keresztes Sándor képviselte.

június 19.

Szekszárdon megtörtént a KDNP vidéki színrelépése. A párt városi szervezőbizottsága a Művészetek Házában megtartotta első vidéki bemutatkozó és tagtoborzó gyűlését.

június 23.

A KDNP vezetői a fővárosi József Attila Gimnáziumban tartott nagygyűlésen bejelentették a párt országos zászlóbontását.

augusztus 4.

Megalakult a KDNP Országos Szervező Bizottsága.

augusztus 31.

Az Országos Szervező Bizottság ülésén a szeptember 30-i összehívott országos alakuló küldöttgyűlésig megválasztották az Országos Intézőbizottság tagjait (Keresztes Sándor elnök, Füzessy Tibor alelnök, Szabó István alelnök, Hasznos Miklós, Lántzky László, Lukáts Miklós, Marik Pál, Szakolczai György, Szakonyi László). Ugyanezen a napon megalakult a párt Ifjúsági Tagozata. Célja – többek között – *„a közéletben a demokráciát és a gondolkodást formáló tevékenység kialakítása”*.

szeptember

Megjelent a KDNP tájékoztató lapja, a *Hazánkért* 1. száma. Főszerkesztője Giczy György.

szeptember 5.

Az 1956. október 23-i forradalom és szabadságharc évfordulójának nemze-

ti ünnepé nyilvánításának és megünneplésének megszervezésére Október 23-a Bizottság alakult. A KDNP-t Balogh Gábor képviselte a szervezetben.

szeptember 11.

Elkészült a KDNP első alapszabálya.

szeptember 16.

A KDNP a kormánytól megkapta az Ipari Minisztérium által bérbe adott V. kerületi épületben (Arany János u. 10.) a 199 négyzetméter alapterületű irodahelyiségét.

szeptember 18.

Az Ellenzéki Kerekasztal öt pártja (MDF, KDNP, FKgP, Magyar Néppárt, Bajcsy-Zsilinszky Társaság) aláírta, a Fidesz és az SZDSZ tartózkodásával a politikai egyeztetőtárgyalások három hónapos szakaszát lezáró megállapodást.

szeptember 30.

A fővárosi József Attila Gimnáziumban elfogadták a párt alapszabályát és közzétették programját. A KDNP célja a demokratikus többpártrendszer, beilleszkedés az európai népek közösségébe. Az 1. országos választmányon megválasztották a KDNP országos tisztségviselőit. A párt elnöke Keresztes Sándor, főtitkára Ugrin Emese. Az elnökség tagjai: Füzessy Tibor, Hasznos Miklós (főügyész), Seszták László, Lukáts Miklós (országos szervezőtitkár), Gáspár Miklós (országos szervezőtitkár) lettek. A párt a választásokig konstruktív ellenzékben maradt.

november 19.

Nemesgulácson felavatták az ország első Mindszenty-emlékszobrát. A párt vezetését az ünnepségen Kovács József és Matheovits Ferenc képviselte.

december 4.

A KDNP-n belül a keresztény és demokratikus elvek és gyakorlat szerinti működés elősegítése érdekében Egységplatform néven platform alakult. December 9-re a Jurta Színházba összehívott első gyűlésük témája a KDNP politikájának értékelése és a teendők meghatározása volt.

december 27.

Keresztes Sándor felkérte a párt tagjait, majdani választóit és a nyugat-európai testvérpártokat, hogy választási kampány hozzájárulásuk terhére adományokkal támogassák Erdélyt az egyházi szervezeteken és segélyszolgálatokon, a Vöröskereszten keresztül.

1990

január 1.

A párt országos vezetősége közzétette a 100 pontból álló választási programját, a Keresztény Utat.

március 27.

A március 25-i országgyűlési választások első fordulójában országos összesítésben a KDNP 6,46%-ot kapott, s ezzel a hatodik legnagyobb magyar politikai párt lett.

március 30.

Az MDF, a KDNP és az FKgP választási szövetséget kötött az országgyűlési választások második fordulójára. A három párt felhívta szavazóit: az erősebb pozícióban levő jelöltet támogassák.

április 8.

A kétfordulós országgyűlési választások eredményeként a párt 21 mandátumot szerzett. Egyéni képviselői helyről három jelölt került be: Tóth Sándor, Juhász Péter és Kovács Gábor – mindhárom Nógrád megyéből. A képviselőcsoport további tagjai: Balogh Gábor, Cséfalvay Gyula, Csépe Béla, Füzessy Tibor, Gáspár Miklós, Giczey György, Hasznos Miklós, Herczeg János, Inotay Ferenc, Isépy Tamás, Karcsey Sándor, Keresztes Sándor, Lukács Tamás, Lukács Miklós, Pálos Miklós, Rott Nándor, Seszták László, Ugrin Emese lettek.

április 15.

A KDNP parlamenti képviselőcsoportja és az IB kétnapos kezthelyi tanácskozásának zárónapján megválasztották a parlamenti csoport tisztségviselőit. A frakcióvezető Füzessy Tibor, a frakciótitkár Gáspár Miklós lett. Megbízják a koalíciós tárgyalásokért felelős küldöttséget (tagjai Balogh Ferenc, Füzessy Tibor, Keresztes Sándor, Pálos Miklós, Ugrin Emese), hogy ne csak a Magyar Demokrata Fórummal, hanem a Független Kisgazdapárttal is folytasson kétoldalú tárgyalásokat a koalíciós kormány programjáról.

április 23.

A párt második országos gyűlése. Keresztes Sándor és Ugrin Emese kiszorult a vezetésből, a főtitkári poszt megszűnt. A párt elnöke Surján László lett, társelnökök: Birkás János, Lukács Tamás, Pálos Miklós, Varga László. Elnökségi tagok: Dobrányi Zsuzsa, Farkas Péter, Fazekas István, Füzessy Tibor, Harrach Péter, Marik Pál, Semjén Zsolt, Szilágyiné Császár Terézia, Tóth Sándor, Hasznos Miklós.

május 3.

A KDNP parlamenti frakciójából Tóth Sándort és Balogh Gábort választották az országgyűlés jegyzőjévé.

május 16.

Hivatalba lépett Antall József koalíciós kormánya (MDF, KDNP, FKGP). A Nép-jóléti Minisztérium vezetésével Surján Lászlót, a KDNP elnökét bízták meg.

május 24.

A párt két parlamenti képviselőjét, Pálos Miklóst és Isépy Tamást a Miniszterelnöki Hivatal, illetve az Igazságügyi Minisztérium politikai államtitkárává nevezték ki.

május 26–27.

A párt országos választmányi kibővített ülésén módosították az alapszabályt. Véglegesítették a korábbi személyi döntéseket (alelnöki, illetve társelnöki rendszer), munkájukat 10 tagú ügyvivői testület segíti. Keresztes Sándort a párt tiszteletbeli elnökévé választották. Értékelték az elmúlt időszakot, a párt választási eredményeit és a párt új politikai irányvonalát. A KDNP Intéző Bizottsága szerint szükséges egy háromoldalú pártközi megállapodás megkötése a koalíciós partnerek között, amely szabályozza a pártok közötti együttműködést, valamint a törvényhozási és kormányzati munkával járó felelősség kérdését.

június 1.

Lukáts Miklós kereszténydemokrata országgyűlési képviselőt a Művelődési és Közoktatási Minisztérium politikai államtitkárává nevezték ki, szeptember 14-i felmentése után a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkáráként tevékenykedett.

június

Az Európai Kereszténydemokrata Unió (EUCD) tagjainak sorába felvették a KDNP-t.

július 7.

Megjelent a *Kereszténydemokrata Hírlevél* első száma. A periodika a KDNP belső tájékoztató kiadványaként funkcionált. Szerkesztője előbb Soboltynski Róbert, majd László Ildikó volt.

augusztus 12.

A KDNP Nyírbátorban megrendezett 1. országos találkozásán a politikai nagygyűlésen Surján László pártelnök bejelentette: folyamatosan emelkedik

taglétszámuk. Kifejtette: a párt a fakultatív vallásoktatás híve, de elengedhetetlennek tartja, hogy az az iskolai oktatás szerves része legyen.

augusztus 30.

A KDNP Helsinkiben csatlakozott az Európai Demokrata Szövetséghez (EDU).

augusztus 31.

Keresztes Sándor lemondott parlamenti mandátumáról, mert kinevezték a Magyar Köztársaság Vatikánhoz és (később) a Máltai Lovagrendhez akkreditált nagykövetének. A lemondásával megüresedett parlamenti helyre szeptember 11-én Surján László pártelnököt választották meg a KDNP parlamenti frakciójában.

szeptember 6.

A KDNP sajtótájékoztatóján elhangzottak szerint a párt piacorientált, vegyes tulajdonú agrárgazdaság megteremtését szorgalmazza, amelyben a magántulajdon különböző formái, az önkormányzati és az alapítványi tulajdon meghatározóak. Ehhez szükséges a kártalanítási, a privatizációs, a bérleti, a földvédelmi és hasznosítási törvény megalkotása is a földtulajdon rendezése mellett.

szeptember 15.

Az önkormányzati választások után az egyéni választókerületekben megválasztott 2165 képviselő közül 5,71% a kereszténydemokrata. 162 településen a listás választás szerint az 1954 mandátumból a KDNP 7,8%-ot szerzett meg. A Fővárosi Közgyűlés tagjaira leadott szavazatokból 5%-ot kaptak.

november

A KDNP létrehozta a Barankovics István Alapítványt.

november 6.

Magyarország tagja lett az Európa Tanácsnak, ezzel elfogadta a *jogállamiság* intézményét és garantálja állampolgárai számára az alapvető *szabadság és emberi jogokat*.

december 16.

Budapesten megalakult a kereszténydemokrata gondolkodású fiatalok országos szervezete, az Ifúsági Kereszténydemokrata Unió. Az alakuló ülésen vezetőséget választottak (alapító elnök Hölvényi György, alelnök Balázs Péter és Szabó Marcell, országos szervező titkár Szilágyi Szabolcs és Pósfai Gábor) és alapszabályt fogadtak el.

december 18.

Mintegy 50 polgármester és alpolgármester részvételével létrejött a Kereszténydemokrata Polgármesterek Klubja. A tagok szekciókban tevékenykedtek, valamennyi önkormányzattal kapcsolatos kérdésben a pártpolitikai szempontokat félretéve konzultáltak. A fórum a keresztény eszmerendszerhez és erkölcsiséghez közel állók számára nyitott volt.

1991

január 19.

A párt ez évi első IB-ülésén Surján László és Füzessy Tibor tájékoztatót tartott a párt és a parlamenti frakció helyzetéről. Kiemelték, hogy a párt imázsa kialakult. A közvéleményben egy békés, tárgyalóképes és kompromisszumkész kép alakult ki a KDNP-ről. Hangsúlyozták, hogy növelni kell a koalíciós partnerekkel szembeni önállóságot.

február 22.

Megalakult a párt női tagozata. Vezetőjét, Szilágyiné Császár Teréziát hététagú ügyvivői testület segítette munkájában.

február 28.

A KDNP nem tartja elfogadhatónak a kormány által előterjesztett kárpótlási törvényt. Legfőképpen a 100%-os és a részleges kárpótlás felső határával voltak elégedetlenek.

március 26–27.

Országos választmányi ülésen elfogadták, illetve módosították a párt alapszabályát. Az újonnan megválasztott elnökségbe nem került be Birkás János és Lukács Tamás. A társelnöki poszt és az elnökségi tagok rendszere megszűnt. Az elnökhelyettes Varga László, alelnökök: Füzessy Tibor (mint frakcióvezető), Farkas Géza, Hasznos Miklós, Pálos Miklós, Szilágyiné Császár Terézia. A KDNP nagyválasztmányi ülésének véleménye szerint az ország előtt álló feladatok csak a morális válság megszűnésével oldhatók meg, s ha a kormányon belüli és kívüli erők egyaránt az ország megújításáért dolgoznak. Megfogalmazták: a párt a következő választáson meghatározó erővé akar válni.

május 7.

A KDNP sajtóértekezleten ismertette a párt álláspontját a volt egyházi ingatlanok tulajdonjogi helyzetéről. A kérdésben az egyházi érdekek védelmét helyezték előtérbe.

július

Elkészült a párt szervezeti és működési szabályzata.

július 10.

A törvényhozás elfogadta az államosított egyházi ingatlanok tulajdonviszonyának rendezéséről szóló 1991. évi XXXII. törvényt. A parlamenti vita során a KDNP álláspontját Lukács Tamás, Giczgy György, Inotay Ferenc és Gáspár Miklós által benyújtott módosító indítványok tükrözték.

július 12.

Ugrin Emese kilépett a pártból és annak parlamenti frakciójából, csatlakozott a Független Kisgazdapárt képviselőcsoportjához, de nem adta vissza a KDNP országos listáján szerzett mandátumát.

augusztus 27.

Horváth Tivadar (korábban SZDSZ) átült a KDNP parlamenti frakciójába.

szeptember 22.

A Győrött megtartott országos kereszténydemokrata tanácskozás után nyilvánosságra hozott állásfoglalás szerint a párt elkötelezett a keresztényszociális értékek iránt, következetesen fellép a munkásság érdekeiért, megkülönböztetett figyelemmel fordul a jövő nemzedékének nevelése felé.

november 4.

Csépe Béla frakcióvezető pártja nevében módosító indítványt terjesztett be az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról szóló törvényjavaslat vitájában. (A törvényjavaslatot az 1992. évi XXXII. törvény az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról címen 1992 elején szavazza meg a törvényhozás.)

1992

január 19.

A KDNP elnöksége rendkívüli ülésén tiltakozásának adott hangot a vallási műsorok háttérbe szorítása ellen és személycserét követelt a rádió és a tv irányításában.

január 25.

Az IB ülésén lemondott Farkas Géza alelnök. A testület nyilatkozatban követte a TV és a rádió elnökének azonnali leváltását. Bejelentették, hogy a párt szükség esetén az MDF-fel a kisebbségi kormányzást is vállalja.

február 29.

Surján László a KDNP megyei és helyi szervezeteinek vezetőségi ülésén elmondta: a párt bízik abban, hogy a következő választás után is helyet kap a koalícióban. Nem ragaszkodnak azonban a hatalomhoz, ellenzéki szerepben is jól érzik magukat.

március 2.

Mózs József (korábban SZDSZ) a KDNP frakciójának tagja lett.

március 17.

A KDNP parlamenti frakció egyes tagjai és Balogh Gábor között a sajtóban is nyomon követhető vita miatt a képviselő párttagságának fenntartásával átült a független képviselők padsorába és lemondott parlamenti jegyzői megbízatásáról.

március 25.

Megalakult a KDNP Protestáns Szellemi Műhelye. Első vezetője Lukáts Miklós államtitkár lett.

április 24–26.

Gödöllőn megrendezték a KDNP I. kongresszusát. Az összejövetelt kilenc lényegesnek tartott nemzetpolitikai kérdésben szakbizottsági munkacsoportok által készített tanulmányok alapozták meg, majd ezek alapján megfogalmazott előkészítő és megvitatott anyagot tézisek formájában vitatták meg. Surján László elnök előadói beszédében bejelentette: 15 000 tagjukat 600 szervezet tömöríti. Új pártprogram elkészítésének szükségességéről beszélt (elfogadása április 25-én történt meg). A párt célja egy új társadalmi rend felépítése az erkölcs és a keresztény értékek alapján. Kifejtette: a keresztényeket nem lehet kirekeszteni legalapvetőbb jogaikból, a pártalapításból és a politizálásból. Szerinte a párt higgadt, fegyelmezett és határozott politizálása egyre több hívet vonz az országban. Szükségesnek ítélte a gazdaságpolitikai fordulat elérését, a válságjelenségek enyhítését és mielőbbi megszüntetését. A kongresszusi tézisek sürgették, hogy a monetáris gazdaságpolitika helyett vállalkozásbarát gazdaságpolitikát folytasson a kormányzat. A kongresszus határozatai az 1994-es választási program megalapozását szolgálták.

június 3.

A KDNP a jelenlegi iparpolitika megváltoztatását javasolta, mert a kormány gazdaságpolitikája a kívánatosnál nagyobb mértékben követi az elmúlt korszak gazdaságpolitikáját. A párt semleges monetáris árfolyam-politikát tartott szükségesnek.

június 18.

A parlament Füzessy Tibort, a KDNP eddigi frakcióvezetőjét a polgári titkosszolgálatok felügyeletével megbízott tárca nélküli miniszterré választotta.

június 23.

A KDNP parlamenti frakciója Rott Nándorral szemben Csépe Bélát jelölte a frakció vezetőjévé és a párt alelnökévé.

július 27.

Jeszzenszky Géza külügyminiszter a KDNP elnökhelyettesét, Varga Lászlót rendkívüli követté és meghatalmazott miniszterré nevezte ki.

szeptember 11.

Inotay Ferenc a KDNP nevében módosító indítványt terjesztett be a magzati élet védelméről szóló törvényjavaslat vitájában. (Az 1992. december 4-én elfogadott 1992. évi LXXIX. törvény nem tükrözte teljesen a párt álláspontját.)

október 24.

A Barankovics Akadémia közreadta a hazai politikai kultúra elmélyítésére irányuló oktatási, kiadói és kutatási programját. Első tanulmányi hétvégéjét november 3–6-án rendezte meg Leányfalun.

november 22.

A KDNP nagyválasztmányi ülésén felszólaló küldöttek szerint a pártnak 1994-re országos és helyi programokkal kell rendelkeznie. A párt sikeres választási szerepléséhez a belső egységen kívül határozottabb politizálásra és nagyobb önbizalomra van szükség. A KDNP elnöksége hat regionális elnökségi taggal bővült, akik – Birkás János (Hajdú, Jász-Nagykun-Szolnok), Katona György (Győr, Vas, Komárom, Fejér, Veszprém), Kovács Kálmán (Csongrád, Békés, Bács), Mészáros Gyula (Pest, Heves, Nógrád). Rusznák Miklós (Borsod, Szabolcs), Ursprung János (Baranya, Tolna, Somogy, Zala) – az ország 19 megyéjének kereszténydemokrata szervezetét képviselték. Rubovszky György ügyvezető titkárként tagja lett az elnökségnek. Előző nap megjelent a kongresszus által elfogadott és módosított dokumentum, a Kereszténydemokrata Néppárt Alapelvei, amely a párt politikai ideológiáját tartalmazta.

november 30.

Kádár Péter (korábban SZDSZ) belépett a Kereszténydemokrata Néppárt parlamenti képviselőcsoportjába.

1993

január 7.

A KDNP vezetősége azt javasolta, hogy az Állami Számvevőszék végezzen részletes vizsgálatot a Vagyonügynökség eddigi privatizációs tevékenységéről s a felmérést tárja a parlament elé. Álláspontjuk szerint a privatizációból, a nemzeti vagyonból csak kevesen részesültek, sok vagyon olcsón jutott külföldiek kezére.

február

A KDNP a hazai munkahelyek megmentése és a magyar élelmiszer-termelés védelme érdekében meghirdette a Hazai Termék–Hazai Munkahely mozgalmat. A sikerek hatására és a résztvevők támogatására a párt alapítványt hozott létre.

május 1.

Gali Ákos (korábban MDF, majd független képviselő) a KDNP parlamenti frakciójának tagja lett.

május 6.

A Katonai Főügyészség a KDNP kezdeményezésére elrendelte az 1956-os megtorló sortűzek tényfeltáró vizsgálatát.

június 1.

Eke Károly, korábban független képviselő belépett a KDNP parlamenti frakciójába.

június 19.

A KDNP III. országos találkozóján kifejtették: az a párt feladata, hogy a jövőben is nemzeti és nemzetközi méretekben szolgálja a kereszténység ügyét, mert a keresztények a társadalmi emberi tevékenység művének tekintik a politikát. A párttagság a kormányzati felelősség vállalását támogatja. A jövő évi költségvetési programba bele kell kerülnie a gazdaság élénkítésének, elsőbbsége legyen az infrastruktúrának, az elmaradott térségek fejlesztésének, mert más esetben nem szavazzák meg.

augusztus 16.

Megalakult az MSZOSZ kereszténydemokrata–keresztényszocialista platformja. A testület főként a keresztény értékrendszert valló szakszervezeti tagok összefogását akarta elősegíteni s érvényesíteni az eszmeiség szerinti érdekvédelmet helyi és országos szinten.

augusztus 30.

A KDNP parlamenti frakciója a jelenlegi formában nem támogatja a földtörvény tervezetét, mert lehetővé teszi a külföldi állampolgárok számára a földvásárlását s nem maximálja a földtulajdon nagyságát.

szeptember 6.

A KDNP frakciójának véleménye szerint az egyházak pénzügyi gondjait átfogó törvényben kellene rendezni, de maximálni kell a visszaadható egyházi javak mértékét, mert az államosított javak teljes visszaadása reprivatizáció lenne, s társadalmi feszültségeket váltana ki.

szeptember 18.

Megjelent a Kereszténydemokrata Futár, a KDNP és a párt parlamenti képviselőcsoportja nem hivatalos kiadványának próbaszáma. (A négyoldalas periodika megjelenése 1997-ben megszűnt, majd 2004-ben újraindították.)

november 16.

Latorcai János (1993. február 24-én megválasztott) ipari és kereskedelmi miniszter megerősítette, hogy belépett a Kereszténydemokrata Néppártba, ahol szakértőként kíván részt venni a gazdaságpolitikai program kidolgozásában, de vezető pozíciót vagy pártfunkciót egyelőre nem vállal.

november 30.

Felavatták a Galamb utca 5. sz. alatti ház falán a KDNP megalakításának emlékére elhelyezett emléktáblát.

december 22.

A KDNP pártközi egyeztetést javasolt a nemzetiségek országgyűlési képviseletének megoldása érdekében, mert alapvető fontosságúnak ítélték azt az alkotmány és a társadalmi béke szempontjából.

1994

január 19.

A KDNP elnöksége összeállította a párt képviselőjelöltjeinek országos listáját, élén Surján László, a párt miniszterelnök-jelöltje állt. Surján László és Csépe Béla kivételével valamennyi jelölt egyéniben is indult.

február 6.

A KDNP önkormányzati vezetői dobogókői tanácskozásukon kijelentették, hogy az önkormányzati törvény biztosítja a testületek alkotmányos jogait, de

szükség van annak frissítésére. Elutasították a megye pénzelosztó hatáskörének fokozatos „visszacsempészését”, de támogatták a létszámcsökkentést, mert a munka hatékonyabbá válhat.

február 8.

Rott Nándor távozott a Kereszténydemokrata Néppárt frakciójából s a Független Kisgazdapárt képviselőcsoportjának tagja lett.

február 13.

Surján László a párt szegedi kampányindító nagygyűlésén elmondta, hogy az állam túl gyorsan vonult vissza túlméretezett feladataitól, a gondok hirtelen szakadtak a társadalomra. A KDNP kiszámítható törvényhozást, biztonságot és tervezhető jövőt ígér, alkotmánymódosítást, hogy a köztársasági elnököt a nép közvetlenül válassza meg.

március 24.

Harrach Péter, a KDNP egyházpolitikai referense szerint a párt egyházpolitikai koncepciója szerint az egyházak küldetése egyetemes, ezért kötelességük szólni az erkölcsi megítélést és a társadalmi problémákat érintő kérdésekről anélkül, hogy részt kérnének a politikából.

május 29.

A KDNP a választások második fordulójában 22 mandátumot (3 egyéni, 5 területi és 14 országos) szerzett, az érvényes szavazatok 7,03%-át kapta meg. Listáról Csépe Béla, Füzessy Tibor, Gáspár Miklós, Giczy György, Hasznos Miklós, Isépy Tamás, Ivanics István, Keresztes Sándor, Kovács Kálmán, Latorcai János, Mészáros Gyula, Rusznák Miklós, Pálos Miklós, Rubovszky György, Semjén Zsolt, Surján László, Szakál Ferenc, Szilágyiné Császár Terézia, Varga László került be a törvényhozásba. Pálfi Dénes Zala, Leitner Gábor Pest, Rapcsák András Csongrád megye egyik egyéni választókerületében jutott mandátumhoz.

június 2.

Lemondott alelnöki tisztéről Szilágyiné Császár Terézia, mert úgy látta, hogy új személyek kellenek a párt élére, főleg azok közül, akik most lettek a parlament tagjai.

június 4.

A KDNP parlamenti képviselőcsoportja kétnapos dobogókői ülésén Füzessy Tibort választották frakcióvezetőnek.

június 21.

Megegyeztek a parlamentben az országgyűlési helyek elosztásáról. A KDNP egy parlamenti alelnöki, két jegyzői helyet kapott.

június 25.

A KDNP országos választmányi ülésén Surján László elnököt újraválasztották. A párt munkáját a következő országos választmányi ülésig, az eddig 13 tagú helyett 5 tagú ügyvivő elnökség irányította (elnök, elnökhelyettes, 3 alelnök + parlamenti frakció vezetője). Az elnökség tagja lett Csenger-Zalán Attila, alelnökök: Mikola István, Giczgy György és Latorcai János. Surján László szerint kudarcnak értékelték a választási eredményeiket, a legfontosabb feladat a párt megújítása, ami szervezeti és személyi változásokat is igényel.

szeptember 16.

A KDNP Latorcai Jánost javasolta főpolgármester-jelöltnek. Október 27-én MDF, KDNP és a Fidesz fővárosi választmánya közös jelöltnek fogadta el, ugyanakkor ellenzéki közös listát is állítottak az önkormányzati választáson.

november 5.

A KDNP aggódik, hogy a privatizáláskor a kormány a gyors készpénzbevételre helyezi a hangsúlyt. Latorcai János hangsúlyozta, hogy elítéli a stratégiai fontosságú vállalatok teljes körű magánkézbe adását.

december 12.

A helyhatósági választáson 43%-os volt a részvétel, 3%-kal magasabb, mint 1990-ben. A kereszténydemokraták 44 polgármesteri posztot és 428 képviselői helyet szereztek.

1995

január 29.

Giczgy György lett a KDNP új elnöke. Az országos választmány tisztújító gyűlésén 211 szavazatot kapott, a volt elnökre 189-en voksoltak. Füzessy Tibort ügyvezető alelnökké választották. A pártelnök munkáját a jövőben öt alelnök (Gáspár Miklós, Harrach Péter, Mizsei Zsuzsanna, Pálos Miklós és Surján László) segíti.

február 18.

A KDNP országos elnökség ülése közben tartott sajtóértekezleten Giczgy György arról beszélt, hogy a KDNP azon pártok felé nyit, amelyeknek érdekük, hogy a kereszténydemokrácia teret nyerjen Magyarországon. Füzessy

Tibor úgy vélte, hogy a párt megújulása hosszú időt vesz igénybe. Mindketten hangsúlyozták, hogy szerintük az ellenzéki pártok polgári együttműködése megyei szinten sem létezik.

február 19.

A KDNP parlamenti frakciója Isépy Tamást választotta vezetőjévé, aki egyelőre egy évre vállalta a megbízatást, helyettese Csépe Béla lett. Isépy sajtóértekezletén a szakértői munka erősítését ígerte a parlamentben. Lehetségesnek tartotta egy közös ellenzéki szakértői csoport létrehozását a törvény-előkészítő munka összehangolására.

június 13.

A törvényhozásban a KDNP képviselői a szlovák–magyar alapszerződés ratifikációs végszavazásán nemmel szavaztak.

június 17.

A KDNP új Országos Választmány első ülésén Latorcai János választották a testület elnökévé.

október 8.

Giczy György a Tornynosnémetiben megtartott fórumon kijelentette: *„A KDNP azért került felszálló ágba, mert a választópolgárok azt érzékelik, hogy most a párt új, önálló és választható politikai erőként van jelen a magyar politikában, míg korábban úgy tűnt, hogy csupán az MDF fiókpártja.”*

1996

január 13.

A KDNP úgy becsülte, hogy a 100–200 milliárd privatizációs többletbevételt az adósságállomány lefaragására akarják felhasználni. A párt inkább nemzeti lakásépítési program kidolgozására fordítaná az összeget vagy az elmaradott térségek fejlesztésére költené.

január 26.

Fekete György korábbi MDF-es képviselő, volt államtitkár áprilistól a KDNP-frakcióban folytatta törvényhozói munkáját. (Ősszel lépett ki az MDF-ből és ült át a függetlenek közé.)

február 14.

Isépy Tamás maradt a KDNP frakcióvezetője. Az ülésről korábban távozóak külön sajtóértekezletet tartottak. Azzal vádolták a képviselőcsoportot, hogy

nem a KDNP egésze, hanem csak a Polgári Szövetséget támogatók érdekeit képviselik.

április 14.

Megkezdte a KDNP-n belül a munkáját az *ad hoc* bizottság, amelynek feladata a párt belső vitáit kiváltó ok felderítése. A 3 tagú testület elnöke, Gärtner József szerint legfőbb feladatuk a párt fegyelmi és etikai bizottsága munkájának értékelése. Felmerült a gyanú, hogy a testület több ízben politikai vitákból kovácsolt fegyelmi vagy etikai ügyet.

április 16.

A képviselők titkos szavazással a parlament alelnökévé választották Füzessy Tibort.

április 27.

Giczy György az ellenzéki pártok együttműködését javasolta. A KDNP az együttműködés kidolgozása érdekében kétoldalú tárgyalásokat kezd valamennyi ellenzéki párttal, akik közül senkit sem óhajt kirekeszteni.

június 8.

A KDNP Országos Választmánya nem hosszabbította meg további 2 évvel a párt tisztségviselőinek mandátumát a következő önkormányzati választásig, egyúttal módosították az érvényben lévő alapszabályt is.

augusztus 27.

Isépy Tamás átadta a 89 ellenzéki és független képviselő aláírásával ellátott beadványt a házelnöknek, akik a parlament rendkívüli ülésének összehívását kezdeményezték a magyar–román alapszerződés ügyében. Csatolta az MDF–KDNP–Fidesz frakcióvezetői által aláírt határozati javaslatot is, amelyben a kormány figyelmét további tárgyalásokra hívná fel és a szerződés aláírását parlamenti hozzájáruláshoz kötné.

szeptember 9.

A KDNP az Alkotmánybírósághoz fordult, mert a felsőoktatási törvény több paragrafusa ellentétes a hatályos alaptörvénnyel. Jobbágyi Gábor sérelmezte, hogy a törvény a demokratikus jogállamok gyakorlatával ellentétesen kizárja a hittudományok művelését és oktatását a tudományterületek sorából.

szeptember 18.

Az MDF, KDNP, Fidesz elnökei megállapodtak, hogy együttműködésükhöz új párt csak akkor csatlakozhat, ha abban mindhárman egyetértenek.

október 13.

Megkezdődött a KDNP-n belül a belső választási kampány a pártelnöki székért. Giczy György regnáló pártelnök kihívója Latorcai János, a KDNP országos választmányának elnöke.

december 14.

A KDNP országos választmányi ülésén ismét Giczy Györgyöt választották elnökké, aki a 186 leadott szavazatból 158 szavazatot kapott. Az ülés kezdetén 23 küldött távozott, 188-an maradtak. Másnap felkérték a frakció tagjait, hogy Isépy Tamás ellen nyújtsanak be bizalmatlansági indítványt, s a frakcióvezetőt posztjáról való lemondásra szólították fel.

1997

január 7.

A Fővárosi Bíróság Isépy Tamás és négy képviselőtársa keresetére elsőfokú ítéletében megsemmisítette a KDNP tisztújító ülésének összehívásáról szóló pártelnökségi határozatot és a december 14–15-én megtartott országos választmányi ülés határozatait.

január 11.

Hat megye (Borsod, Csongrád, Veszprém, Vas, Nógrád, Zala) és Hódmezővásárhely, Balassagyarmat kereszténydemokrata képviselői Latorcait tekintették választmányi elnöknek és elhatárolódtak a párt tekintélyét lejárató magatartástól.

február 12.

Keresztes Sándor és Varga László, a KDNP képviselői, a DNP egykori tagjai Barankovics-platform szervezését kezdték meg. Céljuk, hogy helyreálljon a párt egysége, demokratikus működése és vezetése. Kérdésesnek tartották a jelenlegi vezetés legitimitását. A KDNP ügyvezető elnöksége ülésén megállapította: a platform eddig nyilvánosságra kerülő elképzelései veszélyeztetik a párt egységét és politikáját, ezért március 8-án a platform működését megszüntették.

február 15.

Az országos választmány ülésén 254 küldött 75%-a, 186 tag jelent meg. Zárt ajtók mögött elfogadták az országos elnökség betervezését, hogy elnökségi kézbe kerül a párt adósságállományának teljes körű rendezése, ami a székház eladását is jelentheti.

március 8.

Az EUCD közvetítői szerepet vállalt a KDNP-n belüli csoportok közötti vita rendezésében. Wim van Velzen Budapesten kijelentette, a jövő hét végi külföldi megbeszélésen ott lesz Latorcai János, Isépy Tamás, Surján László és Varga László. Giczy György még nem írta alá a meghívást visszaigazoló levelét.

március 10.

Isépy Tamást megerősítette frakcióvezetői tisztségében a képviselőcsoport, miután bizalmatlansági szavazást kért maga ellen.

március 22.

Latorcai János hajlandó visszalépni az elnökjelöltségtől, ha Giczy György nem indul újra az elnökségért. Hangsúlyozta: számára a párt egységének és működőképességének biztosítása fontosabb, mint a pártelnökség elnyerése.

április 22.

Giczy György megerősítette: az EUCD elnökének kérésére 21-én szóban kinyilvánították, hogy a KDNP semmilyen szinten sem kíván választási együttműködésre lépni a MIÉP-pel, de a helyi párszervek pártkapcsolataira nincs beleszólása a pártvezetésnek. Szerinte az EUCD MDF–Fidesz–KDNP szövetséget szorgalmaz, amiből ő távlatilag nem zárja ki az FKGP-t sem.

április 28.

A Legfelsőbb Bíróság szerint meg kell semmisíteni a pártelnökségnek a választmány összehívásáról szóló határozatát és a választmány decemberi ülésének határozatait, meg kell ismételni a tisztújítást a KDNP-nél, mert az elnökség határozatai az alapszabály több pontját megsértették. Giczy György szerint a döntés a pártügyekbe való beavatkozás.

14 képviselő (Csépe Béla, Isépy Tamás, Ivanics István, Keresztes Sándor, Kovács Kálmán, Latorcai János, Leitner Gábor, Mészáros Gyula, Pálfi Dénes, Rapcsák András, Rubovszky György, Semjén Zsolt, Surján László, Varga László) levélben szólítja fel Giczy Györgyöt lemondásra.

május 2.

A KDNP megyei elnökeinek és országos elnökségének ülésén kialakult álláspont szerint a párt országos tisztújító választmányát június végéig meg kellene tartani, hogy a jogviták mielőbb rendeződjenek. Latorcai János leszögezte: a párt választott tisztségviselői nem hívhatók vissza határozott időre szóló megbízatásuk lejártáig. Május 8-ra összehívja a választmány decemberben hivatalban volt és a Legfelsőbb Bíróság ítélete után ismét legitim elnökséget.

május 13.

Harrach Péter alelnök és Semjén Zsolt tájékoztatóján elhangzott: a KDNP jelenlegi válsága pártszakadáshoz vezethet, a vezetésen belüli két oldal valószínűleg nem tud megegyezni, ezért új embereket kell találni a párt élére.

június 21.

A KDNP tisztújításán az elnöki címért folyó versenyben Semjén Zsolt 102 szavazatot kapott, így 133 voksot szerző Giczy György maradt a KDNP elnöke. Másnap Mizsei Zsuzsannát választották a választmány elnökévé, alelnökké Semjén Zsoltot, Gáspár Miklóst, Pálos Miklóst, Báthory Gábort és Ursprung Jánost. Alapszabályt módosítottak, így a pártelnök jogai a pártból való kizárással bővültek. Nem foglaltak állást az MDF frakcióegyesítési kezdeményezéséről. A Giczyvel szemben álló csoport vezetői bejelentették: egyelőre nem hagyják el a frakciót, megvárják, hogy az elnök milyen politikát folytat.

július 7.

A frakciócsoport többsége elítélte Isépy Tamás pártból való kizárását.

július 14.

Az Európai Kereszténydemokrata Unió (EUCD) kizárta a KDNP-t, mert vezetése minden ígéretét megszegve továbbra is együttműködött nacionalista pártokkal.

július 15.

Egy alapszabály-módosítást követően a frakció többsége kizártnak tekintette Füzessy Tibort – aki így elvesztette parlamenti alelnökségét –, valamint Hasznos Miklóst, Gáspár Miklóst.

július 21.

A betiltott Barankovics-platform Kereszténydemokrata Szövetség Egyesület néven működött tovább, a KDNP-n kívül. A frakcióhoz senki sem csatlakozott a függetlenektől, a 14 főből álló frakció várhatólag jogilag is megszűnik.

július 25.

Isépy Tamás bejelentette a KDNP-frakció jogi megszűnését.

augusztus 18.

A felbomlott frakció mérsékeltjei a Fidesz vagy az MDF képviselőcsoportjába kívántak átválni, a Giczyt támogatók a függetlenek között foglaltak helyet. (Augusztus végén, szeptember elején a volt frakció 11 tagja felvételét kérte, majd csatlakozási megállapodást írt alá a Fidesz-frakcióval.)

augusztus 30.

Surján Lászlót választotta elnökének az alapszabályát augusztus 17-én elfogadó Magyar Kereszténydemokrata Szövetség első országos gyűlése. Nyilatkozatot fogadtak el a hasonló gondolkodású politikai pártok együttműködéséről.

szeptember 1.

Isépy átadta 11 volt KDNP-képviselő felvételi kérelmét a Fidesz illetékesének. Az alkotmányügyi bizottság az átülések házszabályszerűségét 17-én jóváhagyta.

szeptember 3.

A KDNP elnöksége felszólította a Fideszhez átülni szándékozókat, hogy mondjanak le mandátumukról, mert elfogadhatatlannak tartották, hogy kereszténydemokraták által választott képviselők más frakcióban idegen érdekeket képviseljenek.

szeptember 23.

A Fidesz frakcióvezető-helyetteseivé választották Isépy Tamást és Latorcai Jánost.

október 16.

Megállapodást kötött a Fidesz és az MKDSZ az országgyűlési választásokon közös jelöltek indításáról, a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség jelöltjeinek a Fidesz területi és országos listáján történő szerepeltetéséről, az önkormányzati választásokon való együttműködésről.

október 25.

Az országos választmányi ülésen lemondott alelnöki tisztéről és felfüggesztette párttagságát Semjén Zsolt, valamint Keresztes Sándor, mert a tanácskozáson jogosulatlanok is szavazhattak, az arra jogosultakat viszont kizárták a voksolásból. Az országos tanács megszavazta az FKgP-vel való választási szövetséget, nagy többséggel elutasította a Fidesszel való együttműködést és a Kereszténydemokrata Unió gondolatát. A határozat szerint a KDNP csak a 2. fordulóban szövetkezik az MDF-fel.

december 13.

A KDNP országos választmányi ülése Füzessy Tibort ügyvezető alelnökké, Fekete Györgyöt és Hasznos Miklóst alelnökké választotta.

1998

január 3.

15 kizárt megyei kereszténydemokrata elnök a KDNP megújítását tartotta legfőbb céljának. Tanácskozásukon törvénytelennek nyilvánították kizárást és bejelentették, hogy újabb pert indítanak a párt vezetése ellen.

január 11.

A fővárosban Magyar Kereszténydemokraták Nemzeti Reformköre néven új csoportosulás alakult. Az egyesületként működő, a KDNP reformista erőit képviselő szervezet a tervek szerint az MDF-fel és az MKDSZ-szel közösen vesz részt a közéletben.

január 26.

Az EUCD elnöke példaértékűnek mondta az MDF, a Fidesz és a Surján László vezette MKDSZ együttműködését. Wim van Velzen kívánatosnak nevezte, hogy az erős szocialista párt mellett legyen egy jelentős nemzeti liberális-keresztény konzervatív párt is az Európa Parlamentben.

február

Megjelent a KDNP választási programja *A családok pártja vagyunk* alcímmel. Ugyanekkor közzétették az MKDSZ programját. Tervezetük az *Egészséges társadalom – kiegyensúlyozott növekedés* címet viselte.

február 11.

Giczy György és Torgyán József aláírta a 2 párt választási együttműködési megállapodását, ami a korábban tervezettnél jóval lazább lett. Közös listát és jelölteket nem állítottak, segítették egymást a kampányban, a 2. forduló előtt visszaléptek a jobban szereplő képviselőjelölt javára.

április 4.

A KDNP vezető testületeinek döntése alapján a párt országos listáját Giczy György vezette, akit Füzessy Tibor és Mizsei Zsuzsanna követett. Területi listája mindenütt lett a pártnak, egyéniben több budapesti körzetben nem tudtak elég támogatószelvényt összeszedni.

május 11.

A KDNP egyike annak a négy pártnak, amelyik, bár nem jutott be a parlamentbe, de kaphat állami támogatást, mert az alsó küszöbnek tekintett 1%-ot elérte. (A május 10-i első fordulóban az érvényes szavazatok 2,59%-át, a másodikban, május 24-én a szavazatok 0,31%-át kapták a párt jelöltjei.)

július 8.

Harrach Pétert, az MKDSZ alelnökét kinevezték az Orbán-kormány szociális és családügyi miniszterévé.

június 13.

Ismét Giczy Györgyöt választotta a KDNP elnökévé a párt országos választmánya, ellenfele Gáspár Miklós alelnök, a nyolctagú ügyvezető elnökség tagja volt.

október 12.

Giczy György pártelnök nem tartaná szerencsésnek, ha a Keresztényszociális Mozgalom követőiből a KDNP-n belül egy újabb platform jönne létre. Ezt az új alapszabály szerint, amelyet szeptember 26-án fogadtak el, csak a kongresszus engedélyezheti, az viszont legközelebb 2002-ben ül össze.

1999

március 12.

Magyarország az Észak-atlanti Szerződés Szervezete teljes jogú tagjává vált. (Az ország meghívása a NATO 1997. február 8–9-i ülésén történt meg.)

szeptember 17.

Surján László, az MKDSZ elnöke és Orbán Viktor aláírta a Fidesz és az MKDSZ együttműködési megállapodását, s leszögezték, hogy a következő parlamenti választásokon közös jelölteket indítanak.

2000

február 5.

Megalakították a Törvényes Kereszténydemokrata Néppártot. A szervezet elnöke Varga László lett, ügyvezető elnökségébe választották Kovács K. Zoltánt, Rapcsák Andrászt és Szakolczai Györgyöt is. Kinyilvánították, hogy a KDNP működésében az 1997. június 21-i összetételű nagyválasztmányt tekintik legitimnek.

november 4.

Új elnökséget és Varga László személyében elnököt választott a magát törvényes KDNP-nek nevező szervezet, amelynek tagjai úgy vélik, hogy hitelességüket az elmúlt években súlyosan megterhelte a Giczy György vezette csoportosulás.

december 9.

Az MKDSZ 3. tisztújító közgyűlésén Surján Lászlót és Harrach Pétert választották társelnökké, tekintettel a megnövekedett feladatmennyiségre és a választási felkészülésre.

2001

május 24.

Az MKDSZ és a Fidesz választási megállapodása értelmében az MKDSZ 24 alapító tagja indult közös jelöltként a 2002-es választásokon.

május 19.

A mérsékelt jobboldalhoz való csatlakozás mellett döntött a KDNP országos választmánya, ezzel megrendült Giczy György pártelnök pozíciója, aki június 9-i hatállyal lemondott, mert az országos választmány nem támogatta a „történelmi” Szociáldemokrata Párttal és a Keresztényszociális Unióval való együttműködést. Bartók Tivadar eddigi főtitkárt június 9-én nagy többséggel választották meg a KDNP elnökévé, módosítva az érvényben lévő alapszabályt.

június 30.

A KDNP egy jobbközép pártszövetség létrehozását szorgalmazta az MDF-fel és az MDNP-vel, illetve civil szervezetekkel a 2002-es országgyűlési választásokra.

november 29.

Összefogás Magyarországért Centrum (ÖMC) néven új pártot hozott létre a MDNP, a KDNP, a Harmadik Oldal Magyarországért Egyesület és a Zöld Demokraták Szövetsége. Kupa Mihály, a párt elnöke elmondta, hogy pártjuk nem választási párt, hosszú távon szeretnének együttműködni s megállítani azt a hátrányos folyamatot, hogy a politikai élet két nagy párt kizárólagos akarátának függvénye legyen.

december 1.

A KDNP budapesti kongresszusán hozzájárult ahhoz, hogy tagjai belépjenek az ÖMC-be s ezzel módosították az alapszabályt, amely így lehetővé teszi a kettős tagságú KDNP-sek részvételét az új pártban.

2002

május 27.

Kereszténydemokrata tagozat alakult a Fidesz parlamenti képviselőcsoportján belül, a védnöki tisztséget Orbán Viktor vállalta el. Isépy Tamás frakcióvezető-helyettes hangsúlyozta: a tagozat létrehozásának célja a keresztény–konzervatív–nemzeti–szabadelvű eszmeiségen és értékrenden alapuló polgári Magyarország megteremtése.

november 2.

Varga Lászlót, az MKDSZ elnökségi tagját, a Fidesz országgyűlési képviselőjét választotta elnökévé a KDNP országos választmánya, amely elfogadta a Történelmi Kereszténydemokrata Néppárt új alapszabályát is. A testület a KDNP-választmány 1997. június 21–22-i ülését ismételte meg a Legfelsőbb Bíróság 2002. szeptember 26-i ítélete alapján, amely jogszerűtlenségeket állapított meg az öt évvel korábbi döntésekben. Az egy évre választott ideiglenes elnökségben elnökhelyettes Harrach Péter, Mikola István, Semjén Zsolt, alelnök Latorcai János, Básthy Tamás, Nógrádi László lettek.

november 16.

A Fidesz-MPP és a KDNP intézményesített együttműködésére szolgáló bizottság létrehozásáról született döntés, amelyre a KDNP delegáltként Mikola Istvánt, Harrach Pétert és Latorcai Jánost jelölte.

2003

január 15.

Orbán Viktornak az uniópártról vallott elképzeléseit üdvözölte a Magyar Kereszténydemokrata Szövetség és a Kisgazda Polgári Egyesület. Harrach Péter kijelentette, hogy az MKDSZ már megalakulásakor is unióban gondolkodott.

március 25.

A Legfelsőbb Bíróság szerint jogerős Varga Lászlónak a KDNP elnökeként történt bejegyzése.

június 28.

Semjén Zsoltot választotta elnökévé a május 17-én elhunyt Varga László helyett a KDNP országos választmánya.

június 30.

Harrach Péter szerint ebben az évben nincs realitása, hogy a Fidesz-frakcióban ülő volt kereszténydemokraták önálló frakciót alakítsanak.

december 6.

A KDNP tisztújító országos választmányi ülésén Semjén Zsoltot ismét elnöké választották, Latorcai János lett a választmányi elnök. Az alelnöki posztot nem töltik be, a hétagú alelnöki karba az MKDSZ politikusai kerülnek. A párt lehetővé teszi az Európai Unióban szereplő magyar testvérpártok (Fidesz, MDF) tagjai részére a kettős párttagság rendszerét.

2004

április

Megállapodást írtak alá a KDNP–Fidesz kettős tagság legitimációjáról.

május 1.

Tizenhárom évvel a társulási megállapodás aláírása után (1991. december 16.) Magyarország az Európai Unió tagja lett.

május 11.

A KDNP is csatlakozott a Magyar Szolidaritás Szövetség elnevezésű, Fidesz vezette frakciónévhez. Szerződésükben szabályozták az európai parlamenti és a 2006-os országgyűlési választásokon való közös jelöltállítását. A kereszténydemokraták 1-1 főt delegáltak a 176 választókerületi tanácsba.

május 23.

Kongresszuson ünnepelték az újjáéledt KDNP megalakulásának 60. évfordulóját.

2005

február 19.

Az MKDSZ országos küldöttgyűlésén Orbán Viktor bejelentette, hogy felállítanak egy Nemzeti Konzultációs Tanácsot.

május 21.

A Kereszténydemokrata Néppárt választmányi ülésén üdvözölték, hogy a KDNP ismét parlamenti párt lett, a május 8-i soproni időközi választásokon induló Firtl Mátyás megválasztásával. Úgy vélték, hogy a KDNP programja

lehetővé tenné a többgyerekes családok számára a családi adózás választhatóságát, az édesanyák, a gyermeket nevelők esélyegyenlőségét segítené megteremteni.

2006

január 12.

Orbán Viktor és Semjén Zsolt aláírta a két párt közös listaállításáról szóló dokumentumot, amelynek értelmében a 176 közös jelöltből 24 egyéni választókörzetben a KDNP nevezhet meg jelöltet. A megállapodás kiterjedt az önkormányzati választásokon indított közös jelöltekre és a közös főpolgármester-jelöltre is.

március 25.

Semjén Zsolt szerint a KDNP még soha nem volt olyan erős, mint most. A párt országos gyűlésén az elnök hozzátette: parlamenti súlyuk alapján a KDNP az ország 3. legnagyobb pártja.

április 26.

Önálló frakciót szeretne a KDNP. Semjén Zsolt közölte ezt Orbán Viktorral való megbeszélése után, miután előző nap kiszivárgott, hogy a KDNP önálló parlamenti frakciót akar. A pártelnök bejelentette azt is, hogy az őszi önkormányzati választásokon ismét közösen indul a Fidesz és a KDNP, és azután alakíthatnák meg az önálló kereszténydemokrata frakciót.

április 29.

A KDNP elnöksége háromtagú delegációt jelölt ki a Fidesszel való tárgyalásra, amelyen az önálló KDNP-frakció megalakításáról lesz szó. Az MKDSZ visszatér a KDNP-be, s a jövőben a pártot támogató kulturális egyesületté válik.

május 8.

Semjén Zsolt lett a KDNP frakcióvezetője a Fidesz–KDNP frakciószövetségi ülésén. Egy évre vállalta a megbízatást. A KDNP képviselőcsoportja 23 fővel alakult meg, amelyhez május 11-én még egy képviselő csatlakozott. A képviselőcsoport névsora: Básthly Tamás, Deák András (halála után, időközi választáson helyette Rétvári Bence nyer egyéni mandátumot), Firtl Máttyás, Hargitai János, Harrach Péter, Hoffmann Rózsa, Kuzma László, Lanczendorfer Erzsébet, Latorcai János, Lukács Tamás, Medgyasszay László, Molnár Béla, Móring József Attila, Nagy Andor, Nagy Kálmán, Nógrádi László, Puskás Tivadar, Rubovszky György, Salamon László, Semjén Zsolt, Simicskó István, Soltész Miklós, Szászfalvi László.

május 24.

A KDNP egy parlamenti alelnöki, egy jegyzői és egy bizottsági elnöki posztot kért az új Országgyűlésben. Semjén Zsolt elmondta, hogy a KDNP kész a párbeszédre a kormánnyal, de határozott, elszánt pozitív ellenzéki szerepre készül. Június 9-én Harrach Pétert megválasztották a parlament alelnökének.

június 27.

Ki kell egészíteni a közszolgálati médiumok kuratóriumi elnökségeit, a médiáhozadóságot és a MTI tulajdonosi tanácsadó testületét a KDNP-frakció által jelölt tagokkal, foglalt egyhangúlag állást ülésén az Országgyűlés kulturális és sajtóbizottsága.

július 7.

Nem szavazta meg a tandíj bevezetését a KDNP, mert azt merényletnek tartja a magyar ifjúság ellen. Tiltakozásra szólította fel az embereket, mert meglátása szerint a tandíjjal hosszú időre bezárulhatnak az értelmiségi pályák az ifjúság előtt.

július 31.

Az Alkotmánybíróság állásfoglalását kérte a KDNP, mert véleménye szerint a nyugdíjrendszer egyes szabályai súlyos diszkriminációt tartalmaznak.

december 17.

Semjén Zsoltot választotta a KDNP országos nagyválasztmánya újabb négy évre a párt elnökévé.

2007

május 9.

Az Országgyűlés költségvetési bizottságának többsége nem tartotta általános vitára alkalmasnak a KDNP-s képviselők által a családi jövedelemadózásról benyújtott törvényjavaslatot.

május 14.

Az Európai Néppárt – amely korábban egyesült az Európai Kereszténydemokraták Szövetségével – 10 év után ismét tagjai közzé választotta a KDNP-t, amelynek 17 000 tagja van, s az ország harmadik legnagyobb pártja.

2008

február 19.

A Barankovics Alapítvány keretein belül megalakult az Izraelita Politikai Műhely.

október 14.

Semjén Zsolt, a KDNP elnöke elmondta, elmegy a Gyurcsány Ferenc kezdeményezte október 18-i nemzeti csúcsra, azonban a javaslatcsomag közjogi jelentősége több mint homályos.

2009

május 7.

A családok csődvédelméről szóló javaslatot nyújtott be az Országgyűléshez a Kereszténydemokrata Néppárt.

június 7.

Az Európai Parlament 22 magyar képviselői helye közül – 36%-os részvétel mellett – 14-et a Fidesz és a KDNP nyert közös listájával (a szavazatok 56,4%-ával).

2010

május 5.

Sikerült megállapodniuk az Országgyűlés alakuló ülésére készülő frakcióknak, hogy a Háznak öt alelnöke legyen: a KDNP-ből Latorcai Jánost 14-én választották meg a törvényhozás alelnökévé. A párt frakcióvezetője Harrach Péter lett.

május 29.

Megalakult a kormány, és letette az esküt. Semjén Zsolt, a KDNP elnöke tárca nélküli miniszteri kinevezést kapott. A miniszterelnök – a módosított alkotmány adta jogával élve – június 1-jén kijelölte két miniszterelnök-helyettesét, közülük az első helyettes Semjén Zsolt, aki a nemzetpolitikai és az egyházi ügyekért felelős. A kormányzati struktúrában a pártot hat államtitkár képviselte. A pártszövetség 263 képviselőjéből 36 lett a KDNP önálló parlamenti frakció tagja. A frakció névsora: Aradszki András, Bagdy Gábor, Báthly Tamás, Bús Balázs, Firtl Mátyás, Földi László, Habis László, Hargitai János, Harrach Péter (frakcióvezető), Hoffman Pál, Hoffmann Rózsa, Kalmár Fe-

renc András, Karvalics Ottó, Lanczendorfer Erzsébet, Latorcai János, Lukács Tamás, Michl József, Móring József Attila, Nagy Andor, Nagy Kálmán, Pálffy István, Puskás Tivadar, Rétvári Bence, Rubovszky György, Salamon László (listás mandátumát Gaal Gergely kapta meg), Sáringer-Kenyeres Tamás, Semjén Zsolt, Seszták Miklós, Seszták Oszkár, Simicskó István, Soltész Miklós, Spaller Endre, Szászfalvi László, Tarnai Richárd, Varga László, Vejkey Imre.

október 15.

Megalakult az új Fővárosi Közgyűlés. Tarlós István főpolgármester javaslatára megegyezés született: a nyolc bizottság felét vezetheti ellenzéki politikus. Csaknem egyhangúlag megválasztották az új városvezető helyetteseit is, köztük a KDNP-s Bagdy Gábort, aki a pénzügyeket felügyelte.

december 18.

A Kereszténydemokrata Néppárt országos választmánya újra Semjén Zsolt tárca nélküli minisztert, első miniszterelnök-helyettest választotta pártelnökké. A választmány megerősítette a Fidessel fennálló szövetséget, és a kisebb konkrét viták rendezésére egyeztetőbizottság létrehozását jelentette be. Alelnök lett Rétvári Bence, Harrach Péter, Kalmár Ferenc, Bagdy Gábor, Simicskó István, Seszták Miklós, Surján László, a választmány élén Latorcai Jánost tisztségében újraválasztották.

NÉVMUTATÓ

Összeállította: Lukácsi Katalin

A, Á

Ablonczy Balázs 705
Adenauer, Konrad 710, 752
Ágh Attila 750
Agócs, Sándor 698
András Mária 795, 797
Antall József 742, 745, 766, 767, 768, 769, 786, 809
Apor Vilmos 717, 718
Aradi Zsolt 702, 704
Aradszki András 832
Arbøl, Niels 695, 794, 798

B

Bába Iván 766
Babóthy Ferenc 731, 733, 734, 789, 791, 792
Bagdy Gábor 726, 752, 832, 833
Balás István 766
Bálint Sándor 723, 725, 731
Balla Borisz 702
Balogh Ferenc 808
Balogh Gábor 807, 808, 809, 813
Balogh Margit 700, 702, 708, 716
Balogh István páter 744
Balsai István 766
Barankovics István 692, 696, 701, 702, 706, 708, 709, 711, 712, 716, 717, 719, 721, 723, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 733, 734, 742, 751, 754, 762, 783, 787, 789, 791, 792, 793, 806
Baráth Magdolna 792
Bartók Tivadar 827
Bassola Zoltán 776
Básthy Tamás 740, 828, 830, 832
Báthory Gábor 823
Beeten, Robert H. van der 797
Benedek, XIV., pápa 480, 482, 495
Beke Margit 726
Békefy Lajos 750, 752, 761, 802
Belső Gyula 734, 735, 792
Berkes János 731, 733
Bidault, Georges 710
Birkás Antal 761
Birkás János 738, 747, 808, 811, 814

Bíró Zoltán 767
Blaskó Mária 789
Bod Péter Ákos 766
Bodnár János 731
Bódy Zsombor 700
Borbándi Gyula 701
Boros Gyula 750
Boross Imre 743
Bozóki András 741, 746, 747, 748
Bús Balázs 832

C

Čarnogurský, Jan 794
Casanova, José 697, 836

CS

Csapodi Csaba 698
Csávossy Elemér SJ 702
Csécsy Imre 744
Cséfalvay Gyula 808
Csenger-Zalán Attila 818
Csépe Béla 739, 740, 808, 812, 814, 816, 817, 819, 822
Csicskó Mária 730, 734
Csorba László 695
Csurka István 739, 778

D

Gasperi, Alcide de 710
Gaulle, Charles de 709
Deák András 830
Debreczeni József 754, 766
Dessewfy László 750
Dobrányi Zsuzsa 738, 808

E

Eckhardt Sándor 723, 730, 731
Eckhardt Tibor 706
Eke Károly 815
Elmer István 717, 727
Enyedi Zsolt 745, 764, 803
Erdődy Gábor 715
Eszes István 763

Eszterhás György 728, 734, 735, 792

F

Farkas Géza 811, 812

Farkas György 716, 731, 732

Farkas Péter 750, 752, 808

Fasang Árpád 795

Fazekas Ibolya Diána 697

Fazekas István 808

Feitl István 726, 790

Fekete György 777, 819, 824

Firtl Mátvás 829

Fodor Gábor 743

Földi László 832

Franke, Klaus 797

Frenyó Zoltán 791

Friedrich, Ingo 797

Füzessy Tibor 737, 738, 739, 740, 771, 775, 777, 806,
807, 808, 811, 814, 817, 818, 820, 823, 824, 825

G

G. Nagy Ilián 773

Gaál Gergely 833

Gábor Dzsingisz 746, 795, 796, 797, 801

Gali Ákos 815

Gárdonyi Máté 708

Gärtner József 740, 820

Gáspár Miklós 738, 745, 760, 770, 771, 777, 782,
807, 808, 812, 817, 818, 823, 826

Gergely Jenő 695, 697, 698, 699, 708, 716, 725,
726, 754

Giczgy György 738, 750, 752, 770–783, 785, 802,
806, 808, 812, 817–823, 825–827

Giesswein Sándor 696, 697, 699, 727, 752, 753,
754, 762

Glattfelder Gyula 753

Goják János 697, 699, 700, 750

GY

Gyáni Gábor 698, 709

Gyarmati György 711, 790

Gyorgyevics Miklós 696, 701, 709, 711, 712, 726,
791, 793

Györi Szabó Róbert 800

Györiványi Sándor 745

Gyulay Endre 780

H

Habis László 832

Habsburg Ottó 799, 800

Hajdu Tibor 701

Hajdú Zoltán 699

Hámori Péter 705

Hargitai János 830, 832

Harrach Péter 740, 750, 808, 817, 818, 823, 826–833

Hasznos Miklós 737, 738, 747, 757, 758, 775, 778,
806, 807, 808, 811, 817, 823, 824

Hatos Pál 703

Hegedűs István 803

Herczeg János 808

Hoffman Pál 832

Hoffmann Rózsa 830, 832

Holubicki, Marek 797

Horkay György 761

Horváth István 707

Horváth Tivadar 812

Hölvényi György 694, 749, 796, 810

Hubai László 726

I

Ikrath, Michael 797

Inotay Ferenc 750, 761, 808, 812, 814

Isépy Tamás 817, 819–824, 828

Iszak Kálmán 731, 733

Ivanics István 740, 817, 822

Izsák Lajos 18, 693, 708, 718, 720, 724, 726, 737,
744, 789, 790, 791

J

János, Andrew C. 700

Jánosi József 724, 789

Jansen, Thomas 796, 797

Jeszenszky Géza 694, 766, 814

Jobbágyi Gábor 776, 820

Juhász Péter 758, 808

K

Kádár Péter 761, 814

Kálmár Ferenc 833

Karácsony Gergely 741, 746, 747

Karcsay Sándor 794, 795, 808

Karvalics Ottó 833

Katona György 814

Katona Jenő 702, 707

Keresztes Sándor 693, 727, 731, 733, 737–739, 742,
746, 748, 754–756, 767–769, 774, 776, 779,
780, 794, 795, 805–810, 817, 821, 822, 824

Kerkai Jenő 715, 717

Kéthly Anna 706, 744

Ketteler, Wilhelm Emmanuel 697

Kikindai András 707

Kiss Mária Rita 18, 692, 694, 737, 794, 802

Koczor János 734

Kohl, Helmut 781

Kónya Imre 694, 743

Kovács Gábor 808

Kovács József 756, 794, 805, 807

Kovács K. Zoltán 693, 696, 701, 702, 709, 711,
712, 717, 718, 724, 726, 730, 733, 734, 735,
737, 745–750, 752–756, 759, 765, 767, 768,
769, 775, 780, 789, 791–798, 802, 826

Kovács Kálmán 740, 814, 817, 822

Kováts Ferenc 730

Kováts László 731, 745, 747

Kovrig Béla 702–706, 708, 717, 724, 792

Körösnéyi András 764

Közi-Horváth József 719, 791, 793

Krek, Miha 793

Krúdy Geyza 750

Kupa Mihály 827

Kurtán Sándor 738

Kuzma László 830

L

L. Nagy Zsuzsa 701

Lackó Miklós 699, 701, 707

Lancendorfer Erzsébet 830, 833

Lántzky László 738, 806

Lányi Gusztáv 741

Lassányi Ferenc 752

László T. László 709, 717

Latorcai János 739, 740, 775, 776, 816–819, 821, 822, 824, 828–830, 832, 833

Leó, XIII., pápa 697, 698, 704

Le Pen, Jean-Marie 781

Lefevre, Jacques 797

Leitner Gábor 739, 740, 817, 822

Lukács Tamás 694, 738, 747, 748, 808, 811, 812, 830, 833

Lukácsi Katalin 18, 694, 748, 749, 758, 759, 764, 784, 795, 796, 798, 835

Lukáts Miklós 738, 750, 760, 761, 802, 806–809, 813

M

Maczó Ágnes 773

Magyar Bálint 743, 744, 757

Marik Pál 738, 746, 747, 797, 806, 808

Maritain, Jacques 709, 720, 725, 753

Matheovits Ferenc 729, 790, 794, 805, 807

May-Weggen, Hanja 797

Mécs Imre 743, 757

Medgyasszay László 830

Mehnert, Gottfried 752, 801

Merkel, Angela 801, 802

Mermillod, Gaspard 698

Mészáros Gyula 814, 817, 822

Mészáros István 752

Mészáros József 726, 740

Mészáros Ödön 730

Mészáros Tamás 776

Mézes Miklós 733, 735, 792, 797

Mezgár Lajos 724

Michl József 833

Mihelics Vid 702, 704–706, 708, 713, 724, 731, 790, 792

Miklós Béla 719

Mikola István 818, 828

Milotay István 706

Mindszenty József 722, 725, 726

Mizsei Zsuzsa 818, 823, 825

Molnár Béla 830

Móring József Attila 830, 833

Moskwa, Jacob 797

Mózs József 750, 761, 813

Muzslay István 753

N

Nagy Andor 830, 833

Nagy Ferenc 792

Nagy Kálmán 830, 833

Nagy Lajos 731, 733

Nagy Szeder István 729

Nagy Töhötöm 716–719, 840

Nagy W. András 749

Nagypál Csanád 766

Németh Nándor 753

Nógrádi László 828, 830

NY

Nyitrai Réka 761

O, Ö

O'sváth, György von 797

Orbán Viktor 740, 773, 826, 828–830, 840

Ormos Mária 700, 708, 710

Osskó Judit 767

Ö. Kovács József 700

P

P. Károlyi Bernát 731

Pakstas, Kazys 793

Pálffy István 712, 833

Pálffy József 717–720, 722

Pálfi Dénes 739, 817, 822

Pálos Miklós 738, 747, 748, 750, 759, 760, 777, 778, 782, 808, 809, 811, 817, 818, 823

Pártay Tivadar 745

Pécsi József 731, 733

Pergel Ferenc 704

Pethe Ferenc 734, 735, 792

Petrás Éva 18, 691, 692, 694, 695, 703, 705, 738, 761, 789, 795

Pintér György 752

Pintér Péter 770

Piusz, IX., pápa 715

Piusz, XI., pápa 699

Pócza Lajos 729, 734, 792, 840

Popieł, Karol 793

Possonyi László 702, 704

Pozsgay Imre 797, 805

Prohászka Ottokár 702, 703, 754

Prohazka, Adolf 793

Puskás Tivadar 830, 833

R

Rákosi Mátyás 789, 790

Rapcsák András 739, 740, 776, 777, 817, 822, 826

Réfi Attila 794

Rétvári Bence 830, 833

Rezsóházy Rudolf 753

Rónay György 702, 704, 713, 731

Rónay László 755

Rosdy Pál 717, 730, 734, 750

Rott Nándor 808, 814, 817
Röpke, Wilhelm 701
Rózse István 750, 761
Rubovszky György 694, 740, 748, 776, 814, 817,
822, 830, 833
Rusznák Miklós 814, 817

S

Salamon László 766, 830, 833
Sándor Péter 738
Sáringner-Kenyeres Tamás 833
Scharff, Pierre 797
Schlett István 762, 764
Schluchter, Wolfgang 696
Schuck, Michael J. 697, 704
Schumann, Robert 725
Semjén Zsolt 694, 741, 748, 750, 776, 808, 817,
822, 824, 828–833
Serédi Jusztinián 717
Seszták László 738, 807, 808
Seszták Miklós 833
Shvoy Lajos 724
Sík Sándor 704
Simicskó István 830, 833
Slachta Margit 729
Soltész Miklós 830, 833
Sólyom László 745
Spaller Endre 833
Spannenberger Norbert 707
Stukel, Edward 793
Surján László 694, 737–740, 745, 747, 749, 750,
760, 762, 765, 773, 774, 776, 780, 781, 783,
784, 795, 796, 798, 799, 808–811, 813, 816–
818, 822, 824–827, 833

SZ

Szabad György 743
Szabados Pál 730, 733
Szabó István 733, 806
Szabó Iván 739, 766, 773
Szabó Márton 744
Szabó Miklós 698
Szabó Róbert 18, 692, 710, 712, 715, 724, 726, 729,
730, 734, 737, 746, 747, 758, 764, 791, 794,
800, 805
Szakál Ferenc 750, 752, 817
Szakolczai György 710, 726, 742, 746–748, 755,
756, 765, 791, 795, 806, 826
Szakonyi László 806
Szászfalvi László 761, 830, 833
Széchenyi György, gróf 702, 703
Székely Gábor 726, 790
Székely Imre Kálmán 733

Szekfű Gyula 703, 704, 706, 719, 721
Sziklai István 794
Szilágyiné Császár Terézia 748, 808, 811, 817
Szilágyiné Szemkeő Judit 740
Szolnoky Erzsébet 697
Szűcs Zoltán Gábor 763, 767

T

Tabajdi Gábor 790
Takács József 708, 750, 761
Takáts József 696
Tarnai Richárd 833
Teleki Géza 719
Teleki Pál 705
Tenke Sándor 761
Thurnay Béla 750, 761
Tomek Vince 692, 721, 723, 726–731
Tomka Miklós 697, 699, 700, 758
Torgyán József 825
Tóth Sándor 760, 808, 809
Tóth Zoltán 700

U

Ugrin Emese 738, 807, 808, 812
Ugrin József 716, 720, 731, 733, 742, 746, 794, 805
Ungváry Krisztián 712, 790
Ursprung János 814, 823

V

Varga Béla 723, 792
Varga József 795
Varga László SJ 718
Varga László (1910–2003) 720, 722, 723, 724,
734, 735, 738, 740, 747, 750, 770, 775, 776,
778, 780, 792, 793, 794, 797, 808, 811, 814,
817, 821, 822, 826, 828
Varga László (1936-) 833
Várszegi Asztrik 694, 759
Vass László 738
Vejkey Imre 833
Velzen, Wim van 776, 796, 797, 802, 822, 825
Vida Imre 704
Villányi Miklós 734, 792
Vonyó József 707
Vörös János 719
Vörös Vincze 745

W

Wiesheu, Otto 797

Z

Závecz Tibor 758
Zichy Nándor 698
Zoltán Pál 734

Alföldi Nyomda Zrt., Debrecen
Felelős vezető: György Géza vezérigazgató

A szerző, Pascal Fontaine a Párizsi Egyetemen szerzett doktorátust politikatudományból. Fontaine 1974 és 1979 között Jean Monnet, az Európai Unió egyik alapító atyjának utolsó asszisztenseként dolgozott, majd 1981-től adminisztrátorként erősítette az EPP-frakció sorait. 1984-től 1987-ig kabinetfőnökként segítette az Európai Parlament elnöke, Pierre Pflimlin munkáját, majd 1995 és 2008 között az EPP-frakció főtitkárhelyetteseként tevékenykedett. Azóta a Képviselőcsoport különleges tanácsadójaként dolgozik.

A bevezetést az 1979 óta európai parlamenti képviselőként tevékenykedő Hans-Gert Pöttering írta, aki 1999 és 2007 között az EPP-ED-frakció elnöke volt, majd 2007-től 2009-ig az Európai Parlament elnöki feladatait látta el. 2009-ben ismét mandátumot szerzett az Európai Parlamentben.

Az előszó írója, Joseph Daul 1999 óta dolgozott európai parlamenti képviselőként, majd 2007-től elnökként irányította az EPP-frakció munkáját. Elnöki kinevezése 2009 júniusában megerősítésre került.

Út Európa szívébe 1953–2009

Jelen kötet egy olyan felfedezőútra invitál minket, amelyből megtudhatjuk, milyen szerepet töltött be az évek során az Európai Parlament egyik legjelentősebb erejévé váló politikai csoport az 1953-as létrejöttétől a 2009. júniusi európai parlamenti választásokon aratott győzelméig.

A Kereszténydemokrata Képviselőcsoport, mely később felvette az Európai Néppárt (European People's Party; EPP) nevet, magába foglalja a huszonnéhét tagállamból álló Európa közép-, mérsékelt és konzervatív pártjainak többségét. Véleménye egyre nagyobb befolyást gyakorol az EU döntéshozó mechanizmusára is. Az EPP-frakció meghatározó szerepet játszott az európai események során a Közösség megszületésétől, vagyis a kiélesedő hidegháború korától fogva az egységes piac és az euró létrejöttéig, a kontinensnek a berlini fal 1989-es leomlását követő újraegyesítésétől a globalizáció és a gazdasági válság hatásainak megjelenéséig, ám az EPP mindenekelőtt mégis az azonos értékeket valló, az európai integráció iránt maximálisan elkötelezett férfiak és nők csoportja maradt.

Az eredeti kötet most bővítve jelenik meg. A több mint 170 oldalas kiegészítés – párhuzamos történetként – a magyar kereszténydemokrácia útját mutatja be.

